

Ungbòta-Ɔwúta Tó Bhǔkù

**Le Nouveau Testament en langue Ndrúna
(Ngiti), République Démocratique
du Congo, Afrique Centrale.**

Ungbòta-Ɔwátá Tó Bhǔkù

Le Nouveau Testament en langue Ndrǔna (Ngiti),
République Démocratique du Congo, Afrique Centrale.

[niy]

Traduction par
© Wycliffe Bible Translators, Inc. 2015

Première édition imprimée
© Wycliffe Bible Translators, Inc. 2016

Édition électronique
© Wycliffe Bible Translators, Inc. 2026
www.Wycliffe.org

Pour plus de ressources bibliques en langue nguni,
veuillez consulter le site
www.ScriptureEarth.org/niy

License Creative Commons (CC BY-NC-ND 4.0).

Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification 4.0 non transposé

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.fr>

Ungbòta-ጋፊጥጥጥ ጥጥ ህጽጽ- ንጥጥ ጥጥ ጥጥ ጥጥ

<i>livre</i>	<i>abréviation</i>	<i>page</i>
Màtayò.....	(Màt).....	1
Märkò.....	(Mrk).....	64
Lukà.....	(Luk).....	102
Yùwanì.....	(Yùw).....	165
Kasù.....	(Kas).....	212
Pbàròmà.....	(Ròm).....	273
1 Pbàkòritò.....	(1Kò).....	301
2 Pbàkòritò.....	(2Kò).....	329
Gàlàtiyà.....	(Gàl).....	347
Èfesò.....	(Èfè).....	357
Filipì.....	(Fìl).....	367
Kòlòsayì.....	(Kòl).....	374
1 Tèsàlònikà.....	(1Tè).....	381
2 Tèsàlònikà.....	(2Tè).....	387
1 Tìmòtewù.....	(1Tì).....	391
2 Tìmòtewù.....	(2Tì).....	399
Titò.....	(Tit).....	405
Filimonì.....	(Flm).....	409
Pbàèbràniyà.....	(Èbr).....	411
Yàkòbhò.....	(Yàk).....	433
1 Péterù.....	(1Pé).....	441
2 Péterù.....	(2Pé).....	450
1 Yùwanì.....	(1Yù).....	455
2 Yùwanì.....	(2Yù).....	462
3 Yùwanì.....	(3Yù).....	464
Yudhà.....	(Yud).....	466
Upfòta.....	(Upf).....	469
Odú r'ò dhu-tì.....		500
Plan de lecture.....		510

Pbétù, yàrí bhǔkù ò ka kandí wiwì-tsí, ní ka kandí, ndínǎ ìndrǔ náa'u tí dhu, Yěsù rǎrǎ Krístò, Kàgàwà t'ídhùnà. Ndirò ka kandí ka ndínǎ ka nà'ù ale, náadù tí ípìrǒnga nábà kǒvò rǒ.

Yùwanì 20.31

Ungbòta-Ɖwútá tó bhùkù ò ì nòtù dhu

Ungbòta-Ɖwútá tó bhùkù ní Yèsù Krístò dǝ rǝte bhùkù. Ka ní Bìbìliyà-rǝrǝ. Ka kandí ka Yèsù ka kùgù dhu-dzidǝ. Ndirò, kà rǝte Kàgàwà akò pbindà ale nà Ungbòta-Ɖwútá dǝ. Ndi Ungbòta ídè dǝnà dhu ní, Kàgàwà akò làkà ndàti ndi rarí kóró ale yà Yèsù Krístò à'u rí rí'í fíyǝ Ádrùngbàlè tí ndirò Ɖgùba tí nígù dhu. Ndi bhùkù arí nzí dhu kèlè òvǝ indrù tò, pbétù kàrí ndi nòzè ale ònzi rālù irèta, 'àdù 'à'ù 'òpè 'òkò ípìrǝnga-Ɖwútá ǝ Yèsù Krístò-nyutsi.

Ungbòta-Ɖwútá tó bhùkù ò rí'í ní Ɲyǝ kumì dǝnà àrùbhù nà bhùkù. Í bhùkù nandí ní atdí kumì dǝnà Ɲyǝ nà dǝnà rǝse dhèdhèrò ale. Abádhí andí í bhùkù imbò kumì atò dǝnà rǝse atò nzínzi ǝ. Í bhùkù ka kandí dhèdhèrò Ɲfǝ ǝ ndirò dhèdhèrò dhu dǝ. Pbétù, abádhí kóró ò ì nòtù ídò Ɖte-nzínzi, yà abádhí nàbhu rí'í atdíkpá Ɖte ní: yà Yèsù Krístò-nyutsi Kàgàwà fìtè indrù ndi ndòzè ní àzè.

Ungbòta-Ɖwútá tó bhùkù nǝpè ndi ífo bhùkù rǝrǝ. Í ífo bhùkù nandí ale ní: Màyò, Màrkò, Lukà ndirò Yùwanì. Í bhùkù rǝte Yèsù bhà ípìrǝnga dǝ, kùdhè indrù tò dhu dǝ, kǝnzì kasu dǝ, kàbhà Ɖve dǝ, ndirò kǝngbè ndi Ɖve-bvù rò dhu dǝ. Kǝkò ífo bhùkù-dzidǝ rí'í ní uvitatále-kàsù tò bhùkù. Ndi bhùkù rí Kàgàwà bhà ídzi Màkùrè nùundo ndi ìbhu kumì atò ǝ Yèrùsàlemà tó kigò (Pbàyàhúdí tó pbiri ǝ ádrùngbà kigò) ò rò, ràrà àhu Rómà tó kigò (Ínzí ní Pbàyàhúdí tó ádrùngbà kigò) ò dhu òvǝ. Kà-dzidǝ rí'í ní Yèsù bhà uvitatále Pǝlǝ undí dhèdhèrò kànísá tò bhàruwà ndirò dhèdhèrò atdídhená ale tò bhàruwà. Kùndí í bhàruwà ndí'í abádhí dzùnà nǝnzi tí a'uta ǝ ì óko ní fíyǝ ípìrǝnga ǝ. Pǝlǝ bhà í bhàruwà tò rí'í olùnà rò àrù bhàruwà ní kóró ale tò ka kandí-tsí. Ndirò abádhí rí'í dhèdhèrò tsùna tí. Abádhí nzínzi ǝ atdídhená-tsí ka kandí kóró ngari ònà arí'í Yèsù ná'ù ale tò kóró ale tò ka kàrí dhu àndí ònà Ɲfǝ ǝ. Ndirò ngùkpàkà-tsí ka kandí dhèdhèrò kànísá tò, ndirò dhèdhèrò ale tò. Kà riku dǝnà rò ní rí'í Ungbòta-Ɖwútá tó bhùkù ò bhùkù ní Upfòta tó bhùkù. Ndi bhùkù rí dhu ùdhè indrù tò, ndàwe Ɲnyu bhèyi rǝdzì ale dǝ dhu tó Ɲfǝ ǝ ì nitè Yùwanì tò dhu. Ndirò kà rí dhu ùdhè, ndàwe Krístò rí idzi ònyu dhu itè rí ize mà, yà adzi ǝ dhu-tsù rí ndòdì rò Kàgàwà bhà Idzi nǝnziya mùlèmà mànà dhu dǝ. Ndi bhùkù ò Ɖte-nzínzi, yà Ungbòta-Ɖwútá tó bhùkù ò Ɖte-lùkpò tí ka kádhù òdyinà Ɖte ní ka kǝvò kpangba: «Yà adzi ǝ ka kí idzi ònyu dhu tó ádrùngbànga tó Ɖbi rí'í kòmbí àlè tó Ádrùngbàlè Kàgàwà mà yà kùtri fíndà ale, Krístò mànà-fs. Ndirò ndi idzi ràdi dhòdhóhóngà nà» (Upf 11.15).

Ndrùna ǝ yàrí Ungbòta-Ɖwútá tó bhùkù ní ka kàndí kadù dhu à'ù kà'ò rí'í Kàgàwà bhà Ɖte ràràrà àhu àhù ndi aláwà t'óteta nùni ale dǝ kóró. Ka kugèrè ka yà wemberè tí ka kandí Pbàgìríkí t'ávàna ǝ Andítá ò rò. Ndrùna Ɖte ka kí rò, ale-tù arí nzí ùbhi atdí Ɲfǝ ǝ tí. Ní ndi dhu-okù dǝ rò, nyí nyí útse ka kùtsè dhu, ale-tù, nálà atdídhená andítà-nyìkpò-dǝ, ndí'í dhu Ɖzè rí ale nunda tí mbèyi Ɖzà ǝ.

Wemberè tí ka kundí Pbàgìríkí t'ávàna ǝ Andítá núuwí wà. Pbétù, kòmbí arí 'àbà ní dhèdhèrò ale nùundí í Andítá-sisi kèlè. Í angyè Andítá-sisi nzínzi ǝ, atdídhená Andítà-rǝrǝ náarí mbà. Ní ndi dhu ka kitè Ndrùna ǝ Ungbòta-Ɖwútá tó bhùkù ò ní ize ní: [...]

Pbàgìríkí t'ávàna ǝ Andítá ò ka kútu nzá í Andítá dhèdhèrò Ɖte-dǝkpa ǝ. Pbétù ka kí kòtù Ɖyà Bìbìliyà ní Fàràsì mà, Swàhill mà, Màngalà mà, ngùkpà aláwà-tidò mànà ǝ ka kàndí. Ndrùna ǝ Ungbòta-Ɖwútá tó bhùkù ò, ndi nàla ídzi dhu tí ní kundí Andítá dhèdhèrò Ɖte-dǝkpa nà ònà, ndí'í dhu Ɖzè rí ale nunda tí mbèyi.

Ungbòta-Ɖwútá tó bhùkù ò, ʒyʒ kumì dóná àrèbhù nà bhùkù kóró dòkpa ʒ, nyí nyí abádí ò ò nótù ádròdrò dhu tí dhu nótù òtù. Í ádròdrò dhu-tì ní ʔtè bhùkù nandí ale mà Andítá àbhù rí rálù ìndrù-dò mbéyi ngǎkpà dhu mànà. Í ádròdrò dhu ní nzi ʔlìlǎ Alafí abhù kandí Andítá-ròrò.

Yàrí bhùkù ò, nyí nyí dhèdhèrò ize nótù òtù atdídená andítá tò angyinǎ rò ndirò olùnǎ rò. Í ize ní (*) angyinǎ rò, ndirò ní (a, b, c...) olùnǎ rò. Angyinǎ rò ka kili rítèna ní kà nà ríʔ dhu-tì ka ràwe Ungbòta-Ɖwútá tó bhùkù áriku ró, ndirò olùnǎ rò ríʔ rítèna ní kà nà ríʔ dhu-tì ka ràwe wà obvòbvò yà kà ríʔ òná ngari tsìná. Mǎpà ríʔ inè átò bhùkù áriku ró.

Màtayò

andí Yēsù Krístò bhà Ídzì Mākūrù

Yàrí bhùkù ò ì nòtù ádròdrǝ dhu tí dhu

Yàrí bhùkù nandí ní Màtayò. Ngàtsi ndi Màtayò-òvò ní'í Lawì (Mrk 2.14). Ka ní'í Màyàhudì, ndirò ka ní'í pàratà tó ndòmbè (9.9). Ní Yēsù náanzi ka ndíní pbindà kasu nubhà tí, ndàdù òngo pbindà uvitatále nzínzi ǝ atdí ale tí (10.3).

Màtayò náandí pbindà bhùkù fíyò ní, yà ì nágèrè 'à'ù Yēsù Pbàyàhúdì. Í Pbàyàhúdì núuni Ungbòta-Ayí tó Andítá mběyi nyú. Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, kǎránà pbindà andítá nípbi rǝ ndi Ungbòta-Ayí ò ka kandí dhu rǝ.

Màtayò náandí pbindà bhùkù, ritè dhu kpangba Yēsù rǎrí ndi yà Pbàyàhúdì náaró-dona irà rírà dhu tí Màsiyà (2.6).

Yēsù ka kugu Hèròdè rǝ'í ádrùngbǎ kamà tí Pbàyàhúdì tó pbìrì, Ìsràyeli, dǝ òná kàsùmì ǝ (2.1,15). Ní, kǎdù pbindà kasu òpè Gàllilayà tó pbìrì ò rò, ndàrà àhu nà Yèrùsalemà, Yùdeyà tó pbìrì ǝ ádrùngbǎ kigò ò. Ndi kàsùmì ǝ, Ìsràyeli ní'í Pbàrómá tó pbìrì ǝ kámá dǝ ádrùngbǎ kamà nónyù idzi dóná ró. Ní, wò ndi ádrùngbǎ kamà nóongónà ndi ndónyù idzi dǝyá pbìrì àndà yà ndi ndúli i pbìrì ǝ pbàliwálí-otù ǝ. Ní, Yēsù-ànyà natdi ndíní ka koho tí ní'í lèwali Pilatò.

Bhùkù-nyitì ka kóhù tí dhu

- Yēsù Krístò t'ábhúna-òvò mà kugu ka kí dhu mànà (1.1-2.23).
- Bàtizò nubhónà Yùwanì náanzi pbindà kasu tí dhu (3.1-12).
- Yēsù rǝ bàtizò àlù dhu mà pfómvo Sitanì rǝ Kà-afí ùmvù dhu mànà (3.13-4.11).
- Yēsù rǝ pbindà kasu ònzi Gàllilayà tó pbìrì ǝ dhu (4.12-18.35).
- Yēsù rǝ abhi òpè pbindà kasu nà Gàllilayà rò, ndàrà àhu nà Yèrùsalemà tó kigò ò dhu (19.1-20.35).
- Yēsù rǝ pbindà kasu ùtsa ndi ndí dóná rò kasu ònzi Yèrùsalemà tó kigò ǝ, rǎrà àhu ndètǝ ka kí mùsàlabhà dǝ dhu ò dhu (21.1-27.66).
- Yēsù rǝ ndingbè òve-bvù rò, nditè ndi pbindà ábhàlǝ tò, ndàdù dhu òvò fíyò ndíní «Ídzì Mākūrù» nuno tí kórǝ yà adzi ǝ ale-tsù-tidò tò dhu (28.1-20).

Yēsù t'ábhúna-òvò
(Luk 3.23-38)

1 ¹Yàrí ní Yēsù ***Krístò** t'ábhúna-òvò. Yēsù Krístò ní'í Dàwudì-dhú bvù ale, ndirò Dàwudì ní'í Àbràhamù-dhú bvù ale.

²Àbràhamù náadhì Ísakà, Ísakà náadhì Yàkobhò, Yàkobhò náadhì Yudhà mà adóna mànà. ³Yudhà náadhì Pàrezi mà Zǎrà nà. Abádhí-tsánà ní'í Tàmarì. Pàrezi náadhì Èsròmù, Èsròmù náadhì Àramù. ⁴Àramù náadhì Àminàdabhù, Àminàdabhù náadhì Nàsònì, Nàsònì náadhì Sàlmònì, ⁵ndirò, Sàlmònì náadhì

Bòazà. Bòazà-tsánà ní Ràhabà. Bòazà náadhi Òbedè. Òbedè-tsánà ní Rúta. Òbedè náadhi Yèsè, ⁶Yèsè náadhi Ádrùngbà kamà Dàwudì, ndirò, Dàwudì náadhi Sòlòmónì. Sòlòmónì-tsánà ní yà Ùriyà-fó rò Dàwudì akò tsibhàlé. ⁷Sòlòmónì náadhi Rèhòbòhamù, Rèhòbòhamù náadhi Àbiyà, Àbiyà náadhi Asà, ⁸Asà náadhi Yòsàfatà, Yòsàfatà náadhi Yòramà, Yòramà náadhi Ùziyà, ⁹Ùziyà náadhi Yòtamù, Yòtamù náadhi Àhazì, Àhazì náadhi Zèkíyà, ¹⁰Zèkíyà náadhi Mánasì, Mánasì náadhi Àmòsè, Àmòsè náadhi Yòsíyà, ¹¹ndirò, Yòsíyà náadhi Yèkòniyà mà adóna màna, yà Pbàisràyéí kà kumba kowù nà incò tí Bàbeli tò p̀biri ò nínganì.

¹²Pbàisràyéí kà kumbà kowù nà incò tí Bàbeli tò p̀biri ò dhu-dzidò, Yèkòniyà náadhi Sàrtiyelè, Sàrtiyelè náadhi Zèrùbàbeli. ¹³Zèrùbàbeli náadhi Àbihudì, Àbihudì náadhi Èliyàkimù, Èliyàkimù náadhi Àzorò. ¹⁴Àzorò náadhi Zàdhokì, Zàdhokì náadhi Àkimù, Àkimù náadhi Èlihudì, ¹⁵Èlihudì náadhi Èliyèzerì, Èliyèzerì náadhi Mátanì, Mátanì náadhi Yàkòbhò, ¹⁶Yàkòbhò náadhi Yòzefù, ndi Yòzefù ní Màriyà bhà ale. Ndi Màriyà ní ndi, Yèsù, yà Krístò tí kátina ale nadhi.

¹⁷Ní kórò í rùgànda-bvù níí yà dhu bhéyi: ròpè ndi Àbràhamù rǒ rǒ, ràrà àhu Dàwudì rǒ, níí atdí kumì dóná ifo nà rùgànda. Ròpè ndi Dàwudì rǒ rǒ, ràrà àhu Pbàisràyéí nùmba kà kí kowù nà incò tí Bàbeli tò p̀biri ò dhu ò, níí atdí kumì dóná ifo nà rùgànda. Ndirò ròpè ndi Pbàisràyéí kà kumbà kowù nà incò tí Bàbeli tò p̀biri ò dhu rǒ rǒ, ràrà àhu Yèsù Krístò nùgu kà kí dhu ò, níí atdí kumì dóná ifo nà rùgànda.

Yèsù nùgu kà kí dhu

(Luk 2.1-7)

¹⁸Yèsù Krístò nùgu kà kí dhu níí yà dhu bhéyi: kà-tsánà, Màriyà, níí iwà Yòzefù órí rǒ. Pbétù, inzà í àpè 'ùmbà rǒrǒ, Màriyà náatù ndi òna nà Ìlìl-Àlafí bhà òbi ní. ¹⁹Yòzefù, yà kà mà rǒ 'ùmbà nà ale, níí obhónángatále. Pbétù, kǎzè nzà kà-nyì níwù ndi ndí ibí ale nzínzì ò dhu. Ní kǎzè ndòdhò kà inzà ìndrù nùní rǒrǒ.

²⁰Wò dhu níré kà rǒ rǒ ní ndi, Kàgàwà bhà màlàyikà náavi ndi onyù-bvù kà tò ndàti: «Yòzefù, Dàwudì-dhù bvù alé, inzà onzi Màriyà nídyi nyi nyí pbèkù tsibhàlé tí dhu-òdò. Obhó tí, kà rǒ nà ari ní Ìlìl-Àlafí bhà òbi ní kǒdyì. ²¹Kùguya kpatsibhíngba, nyadù òvòna nówò Yèsù tí, kà ní ndi pbìndà ale nigúya fíyò nzérenga ò rò nídhunì.»

²²Kórò wò dhu náanzi ndi, ndíní angýí Kàgàwà nùuno pbìndà *nabì otù ò dhu náaká tí. Kàti:

²³«Kànì inzà àpè kpatsibhàlé nùní tsibhíngba níí'ya òna nà.

Ndirò kùguya kpatsibhá ngbángba,

kadù òvòna nówò Mánoli tí.»

Kà-tì ní: «Kàgàwà rǒ atdíkpá àlè màna.»

²⁴Idhò ò rò ndi ndivà ndi rò, Yòzefù náanzi yà Ádrùngbàlé Kàgàwà bhà màlàyikà núnòna fíndà dhu. Ní kǎdù Màriyà nídyi pbìndà tsibhàlé tí. ²⁵Pbétù kùpbà nzà kà-ngbò, ràrà àhu kà rǒ kpatsibhá ngbángba nùgu dhu ò. Ní Yòzefù náadù ndi ngbángba-òvò nówò Yèsù tí.

Abho inga núni ale-akpá rīwu Yēsù tó ngbángba nándà dhu

(Luk 2.8-20)

2 ¹Yēsù ka kugu Yùdèyà tó p̀b̀irì ǝ kigò, Bètèlèhemù tí kátina ò, ádrùngbà kamà ***Hèròdè** bhà atò ǝ. Ndi nínganì, òrù-akpà-nyì rǝ rí 'ònzì dhu dǝ inga núni ale-akpá níwù adyifò náarí ndìto inà rò, 'ìwù ùvò Yèrùsàlemà tó kigò ò. ²Ní abádhí níwù dhu indrù-tsù 'àti: «Yà ka kùgù P̀b̀ayàhúdì tó ádrùngbà kamà rí'ì ingbòrò? Mǝ màla kàbhà alalì òrù-akpà-nyì rǝ adyifò arí ndìto inà rò. Ní mǝ miwù ka nífù.»

³Wò dhu ì ìrì rò, ádrùngbà kamà Hèròdè mà kórò Yèrùsàlemà tó kigò ǝ bhà mànà n̄irè nga abho nyú, òyà ràdù ndìnza atdíð. ⁴Ní kundu ***pbàkùhání** tó ádròdrò ale mà, Músà bhà Úyátà tó màlímó mànà kórò, ndivù ***Kristò** núgu ka kàmbèná ì nga tsùyá. ⁵Ní abádhí náadù ɔtè kà tó 'àti: «Bètèlèhemù, Yùdèyà tó p̀b̀irì ò. Obhó tí, Kàgàwà bhà ***nabì** náandí dhu angí, ndàti:

⁶«Ndirò inyi Bètèlèhemù, Yudhà bhà p̀b̀irì ǝ nyi nyí'ì rò,

nyi ní nzí pòtsò kigò Yùdèyà ǝ kigò nzínzì ǝ.

Obhó tí, ùnú rò ní ndì atdí kamà rǝhù.

Ndi kamà ní ndì P̀b̀àisràyéìlì, pbàkà ale nundaya*»

⁷Wò dhu-dzidò, kamà Hèròdè náanzi kòkò inga núni ale-akpá inzà ngùkpà ale núni rórò, ndivù alalì abádhí ala òòtsí òná idhò tsùyá. ⁸Ní kàdù abádhí nóvì Bètèlèhemù tó kigò ò, ndàdù àtìná abádhí n̄i: «Nyòwu nyòme pé awáwè wò ngbángba dǝ. Ndirò ka nyí nyòtù rò, ní nyàdù nyìbho màkùrù idù, ndínì ma madù tí àrà kífù átò.»

⁹Ádrùngbà kamà Hèròdè bhà ɔtè ì ìrì dhu-dzidò, abádhí náadì òyà 'òwù. Nírò ní ndì yà abádhí álaná adyifò arí ndìto inà rò alalì náadì angí abádhí tò, ndàmbe àrà dǝ, ndàrà ide yà ngbángba rí'ì òná ngari-òòtsírò. ¹⁰Abádhí níitdègu wò alalì nálǝ, ní abádhí-dhè níika ndì atdíð nyú. ¹¹Ní abádhí náatsù ányì-dza, 'àdù ngbángba mà nála íyànà M̀ariyà mànà. Ní abádhí núuko ì ɔtyàya dǝ, ì rífù ndì ngbángba. Wò dhu-dzidò, abádhí núunga fíyò bholò-tsù, 'àdù perè núbho, 'òdhè ka ní. I perè ní'ì: ɔrò mà, mbèyi aróngu kàzu ò ka kòbì ndì rò ***alindra-tidò** mà, ndirò mbèyi aróngu akye-tidò, ***mànèmanè** tí kátina mànà. ¹²Wò dhu-dzidò, Kàgàwà núuno dhu ɔnyu-bvù abádhí tò, ìnzì ì nadù tí Hèròdè bhà nanǝ. Ní abádhí adù 'àdu fíyò p̀b̀irì ò ngàtsi ɔtu ǝ.

Yēsù tó ngbángba nà ka kótse Mísrì tó p̀b̀irì ò dhu

¹³Kòkò abho inga núni òrù-akpà-nyì rǝ arí 'ònzì dhu dǝ ale-akpá nádu ì dhu-dzidò, Ádrùngbàle Kàgàwà bhà màlàyikà náavì ndì Yòzefù tó ɔnyu-bvù, ndàdù àtìná kànì: «Ívǝ nyi, nyidyì ngbángba mà íyànà mànà, nyàdù òku nà Mísrì tó p̀b̀irì ò. Ndirò, nyàdù nyòko ányì ràrà àhù ma mí nyá'vì nyàdu nyí ányì rò dhu ò. Obhó tí, Hèròdè rí ngbángba nábhù kambe ònèná dǝ, ndínì ka koho tí.»

¹⁴Ní ndì iku ǝ tí, Yòzefù níivà ndì idhò ò rò, ndidyì ngbángba mà íyànà mànà, ndòkù nà Mísrì tó p̀b̀irì ò. ¹⁵Abádhí adù òko ányì, ràrà àhù Hèròdè rǝvè dhu ò. Wòrì dhu náanzi ndì ndínì Ádrùngbàle Kàgàwà núuno p̀b̀indà nabi-òtù ǝ dhu náákà tí. Kǝti: «Ma mǝnzì idhùdu rǝhù Mísrì rò*»

Bètèlèhemù tó kigò ǝ kpabhá nzónzo nókýe ka kí dhu

¹⁶Hèròdè níitdègu dhu nòsù ètrá tí abho inga núni òrù-akpà-nyí rǝ arí 'ònzí dhu dǝ ale-akpà rùtrá ndí, ní kà-aff-ǝnga nííwa ndí atdíǝ. Ní, kǎví pbìndà pbànowí rǝkyè ǝyǝ atǝ nà kpabhá nzónzo mà, inzá àpè ǝyǝ atǝ nísè kpabhá nzónzo mà nà kórǝ, Bètèlèhemù tó kigò mà, tiná arí kórǝ pbanga mà nà ǝ rǝ. Kǎnzí wǝ dhu àdhàdhí yà i abho inga núni ale-akpá nábhu fíndà alalí i ala òná kàsùmi dǝ awàwà rǝ. ¹⁷Nírǝ ní ndí yà nabí Yèrèmiyà núuno kpangba dhu náaká. Kǎti:

¹⁸«Ale-tù irí ndí Ramà tó kigò ǝ.
Ìndrù rǝdzi, ndàdè àmbè ndèhu dǝ atdíǝ.
Ràkeli ní ndí rí pbìndà inzo nǝdzi.
Kòzè nzá kopè afína mà,
iwà i inzo núve nídhuní'».

Yèsù tó ngbángba nà ka kíngò Mísri tó pbìrì ǝ rǝ dhu

¹⁹Hèròdè nǝvé dhu-dzidǝ, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà màlàyikà náavi ndí onyu-bvù Yǝzefù tó Mísri tó pbìrì ǝ. ²⁰Ndí màlàyikà náati Yǝzefù ní: «Ívǝ nyí, nyidyí ngbángba mà íyànà mà nà, nyadè nyadu abádhí nà Ísràyeli tó pbìrì ǝ. Obhó tí, yà ndí ngbángba nazè 'òhò ale núve wà.» ²¹Ní, Yǝzefù nííva ndí, ndidyí ngbángba mà íyànà mà nà, ndàdu ndí nà Ísràyeli tó pbìrì ǝ. ²²Pbètè, kítdègu dhu níri Àrkèlawù rǝrí ndí àbanà Hèròdè dzidǝ idzi nónyù Yùdèyà tó pbìrì ǝ ádrùngbǎ kamà tí, ní kǎdè ndí pbìrì ǝ ndí ndàrà àdi dhu-ǝdǝ nónzì. Kàgàwà ǝvǝ dhu fíndà onyu-bvù dhu-dzidǝ, Yǝzefù náadù àrà Gàlìlayà tó pbìrì ǝ. ²³Kǎdù àrà àdi Nàzà-retí tí kátina atdí kigò ǝ. Ndí dhu náanzí ndí wǝ dhu bhèyi, ndíni Kàgàwà núuno pbìndà pbànábi-otù ǝ dhu náaká tí. Kǎti: «Ka kanziya ka Nàzàreti ǝ ale tí'».

Bàtizò nubhónà Yùwaní rí Ídzì Mākūrù núno ìndrù tǝ dhu

(Mrk 1.1-8; Luk 3.1-18; Yùw 1.19-28)

3 ¹Wǝ ndí kàsùmi ǝ, bàtizò nubhónà Yùwaní níito ndí Yùdèyà tó rùngù ǝ. Kǎmbénà Kàgàwà bhà Ídzì Mākūrù núno dǝ ìndrù tǝ, ndàrà àtina rǝ: ²«Nyùgèrè nyí nyǝbhà fùkù nzérénga. Obhó tí, òrù-akpà ǝ Ádrùngbǎ kamà bhà idzi-tsù níndù wà ndí.»

³Yùwaní ní ndí, yà *nabí Ísaya núuno dhu dòná ale, ndàti:
«Kǎní atdí ale-tù rí ndíri rùngù ǝ:
«Nyǝbhòlǝ Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà ngudhà,
nyùtǝ kàbhà otu'».

⁴Ndí Yùwaní rǝ mùdzarè níí *ngàmiyà tí kátina ìzǝ-ká ní ka kódyù. Ndirǝ kǝsónà ǝna asé tǝ kùkyè ní. Kǝgónà àdù ndòngù ìndù mà, irí ǝ ití-dha mà nà ní. ⁵Ní ìndrù nóongónà ìwu kà-tí'ǝ Yèrùsàlemà tó kigò ǝ rǝ, Yùdèyà tó pbìrì ǝ rǝ kórǝ, ndirǝ Yǝrǝdani tó idha-akpà-bidǝ arí kórǝ mùlengù ǝ rǝ màtí. ⁶Abádhí núunónà fíyǝ nzérénga kpangba kórǝ ale-ònzí, Yùwaní ràdè bàtizò nùbho fíyǝ Yǝrǝdani tó idha-akpà ǝ.

⁷Bàtizò nubhónà Yùwaní náala ábhǝ *Pbàfàrisáyó mà, *Pbàsàdùkáyó mà nà tina ǝ rǝwu ìwu rǝ ndíni ì alú tí bàtizò rǝ. Ní kǎti abádhí ní: «Nyí, ámvǝ

tó osu-tsè! Ádhi ndi dhu nówò fùkù ndíni nyí nyotse tí yà rírá Kàgàwà bhà nàwí-tsù rò? ⁸Nyònzí iwà nyí nyùgèrè nyí, nyùbhà fùkú nzéenga dhu nàwí rí dhu. ⁹Ndirò, àpé nyìrè nga affikù ò, nyàti: «Àbràhamù ní abhukà!» Ma mí dhu núnò kpangba fùkù, Kàgàwà ràdù kàkàrí odu mà nùgèrè ròngò Àbràhamù t'í-dhúna tí. ¹⁰Àlò ka kílì wà itsu-pfò rò, ndíni ka kí'á tí i itsu-vé nì. Ní kóró itsu yà ìnzí arí ídíz itsu-kpò n'ò, nùkèrè ka kí, kadù àwàna kàzu ò. ¹¹Ima, ma mí bàtizò nùbhò fùkù idha nì, ndíni iwà nyí nyùgèrè nyí nyùbhà fùkú nzéenga dhu nàwí tí. Pbétù, dzidu dš rírá ale náaraya bàtizò nùbho rš fùkù Kàgàwà bhà Ìlìl-Àlafí nì, ndirò kàzu nì. Ndi ale rí'í òbi nà atdíđ ròsè dùdu nà. Ma màkà nzá muwà kà-pfò rò kàyitò mà. ¹²Kàlù ònyù-ònga t'ìlèta tó kanyà-tidò fóná. Ndirò kà rí pbìndà odhó-džnga nátsu, ndàdù nganù-kpò nípfo kéléna ò rò. Kà rí pbìndà nganù-kpò-tsù núnđù óngòlì ò, ndàdù dzéngéléna nùbì ìnzí aráve ádrùngbá kàzu ò.»

Yèsù rí bàtizò nálù dhu

(Mrk 1.9-11; Luk 3.21-22)

¹³Atdíku, Yèsù níra Gàlilayà tó pbìrì ò rò, ndìrà àhu Yùwanì-tí'ò, Yòròdanì tó idha-akpà-tsù, ndíni kàbhù tí bàtizò fìndà. ¹⁴Ní Yùwanì núuvò ndi kà-rò, ndàdù àtìna kà nì: «Ima ní ndi, ma màmbènà bàtizò nálù funù, ní ádhu nyi nyádù ìrà kònzì fudù nì?» ¹⁵Pbétù, Yèsù náadù òte àdu kà tò, ndàti: «Ìnzí úvò nyi! Ítsè kà rí'í ndi dhu bhèyi. Obhó tí, kòmbí dhu àkà àlè rònzì kóró dhu Kàgàwà nózè ka dhu bhèyi.» Nírò ní ndi Yùwanì náadù Yèsù núnò dhu ná'ù, ndàdù bàtizò nàbhu kà tò.

¹⁶Bàtizò ndi ndàlù rórò tí, Yèsù ráhu idha ò rò rò, òrù-akpà-tsù náangbe ndi kà tò. Ní kàla Kàgàwà bhà Ìlìl-Àlafí òrù rò rífo àmbò tó 3fò ò ró, ndi àmbò ràdù àdi dóná. ¹⁷Ndirò Kàgàwà-tù náadù ndìrì òrù-akpà ò rò, ndàti: «Yàrí ní Idhùdu, atdíđ ma mózè, nyìkpódu nòfò dhu ònzì arí ale.»

Pfòmvo rí Yèsù-afí númvù dhu

(Mrk 1.12-13; Luk 4.1-13)

4 ¹Wò dhu-dzidš, Kàgàwà bhà Ìlìl-Àlafí náabhù Yèsù ràrà rùngù ò, ndíni Pfòmvo núumvù tí affina. ²Ní Yèsù náutsi ònyè t'ònyuta-tsù ifò kumì idho tí, ìnzí ndàrà ònyè nónyè rš adyíbhengá màtí ndirò kùbhingá màtí. Ní àwù náadù kàlù atdíđš. ³Nírò ní ndi pfòmvo níra àhu kà-tí, ndàdù àtìna kà nì: «Nyi nyapè ì'í Kàgàwà t'ídhùnà nyú tí, ní ávì kàrí odu rùgèrè ì, 'òngò mùgati tí.» ⁴Ní, Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Kàgàwà bhà Andítá ò ka kándí dhu kati:

«Ìnzí ní mùgati kèlè ndi ìndrù tò ràdù ípìrònga nàbhu,
pbétù Kàgàwà-li'ò rò àhu kóró òte ní ndi ràdù ípìrònga nàbhu ìndrù
tò'.»

⁵Tdíđš, Pfòmvo náara kà nà Yèrùsàlemà, ìlìl kigò ò, ndàdù kàbhu rùpò Kàgàwà bhà idza dš-tsírò òrù ngari dš, ⁶ndàdù àtìna kànì: «Nyi nyapè ì'í Kàgàwà t'ídhùnà nyú tí, ní 3bè pé nyi obvò. Obhó tí, Kàgàwà bhà Andítá ò ka kándí dhu kati:

«Kàgàwà rí dhu núyá pbìndà màlàyikà tò okúnù dš rò,

ndíní nyi noko tí ọrú rò ọtsúna-tsíró,
akye odu nóbena p̄f̄nu ní'»

⁷Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Kàgàwà bhà Andítá ò ka kándí dhu átò kati:
«Dhu-àkà nzá nyumvù pbùkù Ádrùngbàlè Kàgàwà-aff'»

⁸Wò dhu-dzid̄, P̄f̄mvo abhù Yèsù rùpò ádzí pbìrì-akpà d̄ò. Kàdù kóró yà adzi d̄ò ádr̄dr̄ kámá tó pbìrì mà, kóró òyá ònzì mànà nítè kà tò. ⁹Kàdù àtìnà Yèsù ní: «Nyi nyapè nyokò ọt̄yànu d̄ò ọnzidù nyifu ma, ní kóró kòrì dhu núbhò ma mí indù.» ¹⁰Ní Yèsù adù àtìnà kà ní: «Índrì nyí àwù, Sitanì! Obhó tí, Kàgàwà bhà Andítá ò ka kándí dhu kati:

«Dhu àkà nyul̄ Ádrùngbàlè pbùkù Kàgàwà,
nyadù kà kèl̄ nífu atdíró.»

¹¹Níró ní ndi P̄f̄mvo náadù ndivà, ndàrà kà-tí rò. Kàgàwà bhà màlàyíkà náadù iwu Yèsù-tí'ò, adù àmbe kà kàsù nónzì d̄ò.

Yèsù rí pbìndà kasu nópè Gàlìlayà tó pbìrì ò rò dhu

(Mrk 1.14-15; Luk 4.14-15)

¹²Yèsù níitdègu bàtizò nubhónà Yùwanì ka kòsò imbi ò dhu níri, ní kàdù àrà findá dhu ní Gàlìlayà tó pbìrì ò. ¹³Ányì, kàdì nzá Nàzàretì tó kigò ọ, pbétù kàdù àrà àdì Gàlìlayà tó r̄r̄r̄-bid̄ arí' kigò, Kàpèrnàwumù tí kátina ò. Kàpèrnàwumù ní' Zàbùlònà mà, Nèftalì mànà tó mùlengù ọ kigò.

¹⁴Kóró wò dhu náanzi ndì, ndíní Kàgàwà núuno pbìndà *nabi Ìsayà-otù ọ dhu náaká tí. Kàti:

¹⁵«Ò! Zàbùlònà bhà pbìrì mà, Nèftalì bhà pbìrì mànà,
ádrùngbà r̄r̄r̄-bid̄ ràrà ngudhà,
Yòrdànì tó idha-akpà-adzè nà rò rí' pbìrì, Gàlìlayà,
yà inzì ní Pbàyhúdì náaróko ònà pbìrì!

¹⁶Yà ìnò ọ aróko kóró ale nála wà ádrùngbà awáwù.
Yà ọv̄e-sisì tó ìnò níibvù ndì d̄onà pbìrì ọ aróko ale d̄onga
awáwù nàwù wà'»

¹⁷Kàpèrnàwumù ndì ndàrà àhu rò ní ndi, Yèsù apè ndùnò Kàgàwà bhà Ídzi Màkúrù, ndàrà àtìnà rò: «Nyùgèrè nyí nyùbhà fùkú nzérenga. Obhó tí, ọrù-akpà ọ Ádrùngbà kamà bhà idzi-tsù nínù wà ndì.»

Yèsù rí ifò *awèrù núnzi dhu

(Mrk 1.16-20; Luk 5.1-11)

¹⁸Gàlìlayà tó r̄r̄r̄-bid̄ ndì ndúbhi rórò, Yèsù náala atdí ale bhà ọȳ inzo. Abádhí ní' àwèrù. Atdí-ọv̄ò ní' Simoni. Ngátsi ndi Simoni-ọv̄ò ní' Péterù. Ndírò kà t'ád̄onà-ọv̄ò ní' Àndèreyà. Abádhí ubhínà ibhè nókýè r̄ò imbi ní r̄r̄r̄ ò. ¹⁹Ní Yèsù ati abádhí ní: «Nyiwù owùdu ọ! Ma mí nyùgèrè, nyòngò ìndr̄-t̄sù núndu róngo, ndíní owùdu nungu tí ale tí.» ²⁰Ní ur̄ó rò tí, abádhí núubhà f̄iȳ ìbhè-mbì, 'adù owu k̄owù ọ.

²¹Tdítd̄ Yèsù náandri itseta ake, ndàdù Zèbèdayò bhà ọȳ inzo nála. Í inzo ní' Yàkobbhò mà ad̄onà Yùwanì mànà. Abádhí ní' f̄iȳ ibhù ò, àbayà Zèbèdayò mànà, f̄iȳ ìbhè-mbì nóbholò ì í ró. Ní Yèsù adù abádhí nánzì. ²²Ní ányir̄ rò tí, abádhí adù àbayà núbhà ibhù mànà, 'adù owu Yèsù-owù ọ.

Yèsù rĩ Kàgàwà bhà Ídzì Mākūrù núnò, ndàdù anditále nígu dhu

(Mrk 1.9; Luk 4.44; 6.17-18)

²³Yèsù nóongónà ùbhi kóró ngari ònà Gálìlayà tó p̀bìrì ʒ. Kǎránà dhu ùdhe rʒ unduta-dzà ʒ rò, ndàdù àrà ʒr̀ù-akpà ʒ Ádr̀ungbǎ kamà bhà idzi tó Ídzì Mākūrù núnò rʒ ìndr̀ù tò. Ndirò kǎránà kóró andi-tidò nígu rʒ, ndàdù kóró otsu-tidò nígu. ²⁴Ní kòyí náaká kóró Siriyà tó p̀bìrì ʒ. Ndirò, ka kowúnà dhè-dhèrò andi-tidò ní arándi ale núbà rʒ kà-fò'ò. Ƒ ale ní'í yà nzére-alafí nà arʒí ʒyà ale mà, símvotále mà, ndirò ngb̃́yà éve ale mànà. Ní Yèsù náaràná i ale nígu rʒ kóró. ²⁵Ábh̃́ ihé-yà nóowúnà iwu rʒ Gálìlayà tó p̀bìrì ʒ rò, ***Dèkàpolì** tó p̀bìrì ʒ rò, Yèrùsàlemà tó kigò ʒ rò, Yùdeyà tó p̀bìrì ʒ rò, ndirò Yòròdanì tó idha-akpà-adzè rò m̀tí, ì rùbhi kòwù ʒ.

Yèsù rĩ Ídzì Mākūrù núnò ihé-yà tó p̀bìrì dʒ rò dhu

(Mrk 3.13; Luk 6.12-13)

5 ¹Yèsù nítdegù ihé-yà nálá, ní kùpò p̀bìrì dʒ, ndàdù àdi obvò. Ní kàbhà ***ábhālì** náadù iwu kà-tí'ò. ²Nírò ní ndi kǎdè ndòpè ndùdhe dhu abádhí tó, ndàmbe àtìnà dʒ:

Hirò nɔnziya ale

(Luk 6.20-23)

- ³ «Hirò nɔnziya ale ní
yà nǎkè tí arʒí ale-afí ònà rò ale,
ʒr̀ù-akpà ʒ Ádr̀ungbǎ kamà bhà idzi ní abádhí tó nídhuní!
- ⁴ Hirò nɔnziya ale ní,
yà kòmbí aróko nyiia-dha ʒ ale,
Kàgàwà nóopéya abádhí-afí nídhuní!
- ⁵ Hirò nɔnziya ale ní
yà ìyònga ʒ aróko ale,
abádhí nóokoya yà adzi-kàmǎ tí nídhuní.
- ⁶ Hirò nɔnziya ale ní,
yà obhónánga ʒnzi ì Ƒ dhu tó àwù nà arʒí, àdhàdhì ʒnyù mà idha mànà-atdyú òho ka karí dhu bh̃́yà ale,
Kàgàwà náadèya abádhí ózè dhu nábhu rǎkǎ abádhí tó nídhuní.
- ⁷ Hirò nɔnziya ale ní
izu nábà arí ʒdhíya dʒ ale,
Kàgàwà náabáya izu abádhí dʒ nídhuní.
- ⁸ Hirò nɔnziya ale ní
afíya ònà rò Ƒlǎ Kàgàwà-nyìkpó ʒ ale,
abádhí náalaya Kàgàwà-ngbò nídhuní.
- ⁹ Hirò nɔnziya ale ní,
màr̀ungà ʒ arí ìndr̀ù nábh̃́ ròkò ale,
Kàgàwà náanziya abádhí p̀bìndà inzo tí nídhuní.
- ¹⁰ Hirò nɔnziya ale ní
obhónánga ʒnzi ì arí dhu-okú dò rò ka karávu r̀yá ale,
ʒr̀ù-akpà ʒ Ádr̀ungbǎ kamà bhà idzi ní'íya abádhí tó nídhuní.
- ¹¹ Ndirò, hirò nɔnziya ní nyí,

yà nyí nǐ ka karí dhu núno,
kavu rùkú,
kadù kóró nzére dhu-tidò náwe dèkú okúdu dò rò rò.

- ¹² Ní nyílè nyí, nyàdù òko dhèdhe ʒ, nyí nyabáya ádrùngbǎ mùkimbà nyú òrù-akpà ò nǐdhuñí. Wò dhu bhèyi tí ní ndi ka kavù angyi í ǐ Kàgàwà bhà ***pbanábí** rʒ.»

Yèsù-owù núngǔ arí ale ní yà adzi ʒ iko mà, awáwù màna dhu

(Mrk 9.50; Luk 14.34-35)

¹³ Yèsù adù àtìna tǔtǔdǔ ihé-yà nǐ: «Nyí ní iko yà adzi dǔ ale nzínzi ʒ. Pbétù, iko-òvù náapé iku, ní ka kádù kàbhù ròkyè àdhu nǐ tǔtǔdǔ? Kà kàsù rǐ mbà àdù ǐ tǔtǔdǔ. Kà ràdù àkǎ koyì iri, kadù àmbe ònángà nòtsi dǔ ale-pfò nǐ.

¹⁴ Nyí ní ndi awáwù yà adzi dǔ ale nzínzi ʒ. Pbirì dǔ ka kósi kigò náarí nǐ ndòru. ¹⁵ Ndirò, ka kǐnzǐ àdù tarà nóbì, kadù àtsinà itǎ-tsì. Pbétù, ka kádù kòbì, kadù ìlinà tarà ùlǐ ka karí ònà ɔrú ngari ʒ. Ndi dhu bhèyi ní ndi kà ràdù idzá rǐ kóró ale-nyíngà náwù. ¹⁶ Ní ndi dhu bhèyi tí, dhu àkǎ fùkú awáwù ràwù kóró ale-nyíngà, ndínǐ abádhí ala tí idzi kàsùku, 'àdù òrù-akpà ò arí ǐ Abaku Kàgàwà nífù.»

Yèsù rǐ dhu núdhè Ƴyátá nífù ka kí dhu dǔ dhu

¹⁷ Yèsù adù àtìna tǔtǔdǔ: «Àpé nyirè nga ma rírà Músà bhà Ƴyátá mà, pbanábí núuno dhu màna dhu núgolo. Ma mǐrà nzá abádhí núgolo, pbétù, ma mǐrà ndínǐ ma mabhù tí í Ƴyátá núndu dhu rònzi ǐ. ¹⁸ Ma mí obhó dhu núno fùkù: òko yà adzi mà òrù-akpà màna nóko rórò, atdí andítá-nyìkpó-tútùngba mà í Ƴyátá ʒ náawíya nǐ, ràrà àhu yà adzi ʒ dhu-tsù rǐ ndòdi dhu ʒ. ¹⁹ Nírò, atdí ale náape atdí akekpá Ƴyátá-ngba mà núkò kòrǐ Ƴyátá nzínzi ʒ, ndàdù dhu ùdhe ngùkpà ale tò ròwù kùkò rʒ átò ndi bhèyi, ní ndi ale nǐ'ya ndi ákèkpá ale òrù-akpà ʒ Ádrùngbǎ kamà bhà idzi ʒ. Pbétù í Ƴyátá nífù rǐ, ndàdù dhu ùdhe ngùkpà ale tò rifu ka átò ndi bhèyi ale, ní ndi ale nǐ'ya ndi òrù-akpà ʒ Ádrùngbǎ kamà bhà idzi ʒ ádrùngbǎle.

²⁰ Obhó tí, ma mátina nyí nǐ: nyí nyarónzina obhónángà náapé nǐ òse Músà bhà Ƴyátá tó mǎlímó mà, ***Pbàfàrisáyó** màna tó obhónángà dónǎ, ní nyí nyotsúya nǐ òrù-akpà ʒ Ádrùngbǎ kamà bhà idzi ʒ.»

Yèsù rǐ dhu núdhè indrú rákò dhu dǔ dhu

²¹ Tǔtǔdǔ Yèsù adù àtìna: «Nyí nyírì wà abhúku tò Kàgàwà uyá dhu ndàti: «Dhu àkǎ nzá nyohò abvo. Abvo nòhò ale náká kotdi ànyàna. ²² Pbétù, ma mí dhu ʒvo fùkù, matí: ɔdhinà rʒ àkò ale, náká kotdi ànyàna. Ndirò, ɔdhinà nàtǐ kǐdhumà tí ale, náká ádròdrʒ anya nǐtǔ arí ale ròtǔdǔ anya dóná. Ndirò, ndi ale ràtǐ ɔdhinà nǐ: «Nyí ní àritále! Ní ndi ale àkǎ, kobvù yà ìnzǐ aráve dhòdhódhonganà kàzu ʒ.

²³ Nyí nyapé ǐ perè nábhu nyí nyí ***màzàbahù** dǔ rò Kàgàwà tò ró, dhu ràdù ìse ùnú ányirò rò ìnè nzére dhu ràrǐ nǐnzǐku ʒ adònu nà, ²⁴ ní dhu àkǎ nyubhà ndi perè màzàbahù-ònzǐ, nyadù nyadu, nyòwù ndi nǐnzǐku ʒ rǐ dhu nǐtǔ angyi adònu màna. Wò dhu-dzidǔ ní ndi, nyí nyàdù nyadu, nyirà pbùkù perè nábhu Kàgàwà tò.

²⁵ Dhu nà nyí nyarǐ nà nǐnzǐku ʒ ɔdhinu náapé àmbe àrà dǔ nyobhù, nyàdù òko nyámbe òwu dǔ atdíkpá ka màna dhèwani ʒ, ní dhu àkǎ

nyonzi obi, nyiri nyi, nyitò ndi dhu, inzà nyi nyàpè òwu ùvò anya t'í-tdita t'ále-ònzí rórò. Ìmbà k'í ndi dhu bhéyi rò, kà ràdù nyabhu kòtdi ànyànù, kadù nyabhu pùrùsì ròsò nyi imbi ò. ²⁶Ma mí obhó dhu náno indù: nyi nyi nzi àdù àhu imbi ò rò inzà nyi nyùbho dùnú ka kòtdi dhu riku kóró rórò.»

Yèsù rí dhu núdhě m̀nỳǹǹ dš dhu

(Mrk 9.43,47-48)

²⁷Wò dhu-dzidš, Yèsù adù àtina: «Nyí nyiri wà yà ka kunc dhu, kati: «Dhu àkà nzà nyonzi m̀nỳǹǹ.» ²⁸Pbétù ima, ma mátina nyí nĩ: atdí kpatsibhále náapè ngàtsi ale-ve dò nga nándà, ndàdù kàtdyú nóhò, ní ndi ale nónzi wà m̀nỳǹǹ ndi tsibhále nà afína ò.

²⁹Ní dhu náapè ìí, fangà tó nyìkpónu náarí nyabhù nyotsù nzérenga ò dhu tí, ní dhu àkà nyitá ka, nyadù itùnà nyobvù itse rùnù rò. Obhó tí, dhu àkà wà nyiwí atdí ngbõnu-rõngá-ngba, ròsè kóró ngbõnu nóbvù ka kí ìnzí aráve dhòdhódhonganà kàzu ò dhu dònà. ³⁰Ndirò, dhu náapè ìí, fangà tó otsúnù náarí nyabhù nyotsù nzérenga ò dhu tí, ní dhu àkà nyotdi ka, nyadù òbvùnà itse rùnù rò. Obhó tí, dhu àkà wà nyiwí atdí ngbõnu-rõngá-ngba, ròsè kóró ngbõnu nóbvù ka kí ìnzí aráve dhòdhódhonganà kàzu ò dhu dònà.»

Yèsù rí dhu núdhě kpatsibhále mà rí 'ùbhá

pbìndà tsibhále nà dhu dš dhu

(Màt 19.9; Mrk 10.11-12; Luk 16.18)

³¹Tdítdš Yèsù adù àtina: «Ka kati átò: «Pbìndà tsibhále nódhò rí ale náká ndàndí ubhátá tó bhàruwà, ndàdù àbhunà kà-fš.» ³²Pbétù ima, ma mátina nyí nĩ: «Atdí ale mà náapè pbìndà tsibhále nódhò inzà ní m̀nỳǹǹ kònzìnà dhu-okú dò rò tí, ní ndi ale nĩtsu wà pbìndà tsibhále m̀nỳǹǹ ò, ndi tsibhále mà ràdù òwu 'ùmba ngàtsi kpatsibhále nà nídhuní. Ndirò, ndi òdhò ka kòdhò tsibhále nà ì nùmbà ale nádù ìí iwà m̀nỳǹǹ nònzí átò.»»

Yèsù rí dhu núdhě dhu t'òtsòta dš dhu

³³Tdítdš Yèsù adù àtina: «Nyí nyiri wà yà abhúku tó ka kuyá dhu, kati: «Àpè nyùtsò dhu títò dš, pbétù dhu àkà nyònzí yà Ádrùngbàle Kàgàwà-ònzí nyí nyòtsò ònzí nyí nyònzina dhu tí dhu.» ³⁴Pbétù, ma mátina nyí nĩ: Àpè nyùtsò dhu akekpà m̀tí. Àpè nyùtsò dhu òrù-akpà-òvò rò m̀tí, Kàgàwà náaràdì dònà tombi ní ndi nídhuní. ³⁵Àpè nyùtsò dhu yà adzi-òvò rò m̀tí, Kàgàwà náarí pfõna ùlì róngà ní ndi nídhuní. Àpè nyùtsò dhu Yèrùsàlemà tó kigò-òvò rò m̀tí, ádrùngbà Ádrùngbà kamà bhà kigò ní ndi nídhuní. ³⁶Ndirò, àpè nyùtsò dhu dùku-òvò rò m̀tí, ìnzí nyí nyádù atdí àyí-vé-ngba mà nábhu ròtì, ndirò ngàtsi ní ròpfò nídhuní. ³⁷Obhó dhu tí ríí dhu náká nyàtì obhó dhu tí. Ndirò, ìnzí ní obhó dhu tí ríí dhu náká nyàtì ìnzí ní obhó dhu tí. Wò dhu dš ka kiséna ngúkpà dhu nádù ìí nzére ale, Pfõmvo bhà rò ìrà dhu.»

Yèsù rí dhu núdhě nzére dhu núbhò ka kí nzére dhu ní dhu dǎ dhu

(Luk 6.29-30)

³⁸ Yèsù adù àtìná tǎtǎdǎ: «Nyí nyírì wà yà ka kúnò dhu, kati: «Ale-nyìkpó ale-nyìkpó arì ǎ, ndirò ale-kù ale-kù arì ǎ.» ³⁹ Pbéù ima, ma mátina nyí ní, dhu ràkǎ nzá nyùbho nzére dhu nzére dhu ní. Atdí ale náapě ngàngànù ǎpbi fangà dǎnǎ rò, ní dhu àkǎ nyugèrè ígù dǎnǎ ngàngànù kà rǎpbi átò. ⁴⁰ Atdí ale náapě ndòzè ndàrà nyòbhù dhùwani ǎ, ndíní ndakò tí rùnù simisi, ní dhu àkǎ nyíwà rùnù kotì átò, nyabhu kà tò. ⁴¹ Atdí ale náapě nyutù ǎbi ní nyanò dǎnǎ dhu, nyarà nà atdí kilòmětèrè tí, ní dhu àkǎ nyanò ka, nyarà nà ǎyǎ kilòmětèrè tí. ⁴² Atdí ale náapě dhu ònzi funù, ní dhu àkǎ nyabhu ndi dhu kà tò. Ndirò, kǎpě dhu ònzi ndùwu funù, ní dhu àkǎ nzá nyuvò nyi ndi dhu rǎ.»

Yèsù rí dhu núdhě òmvù nózè ka kí dhu dǎ dhu

(Luk 6.27-28,32-36)

⁴³ Wò dhu-dzidǎ, Yèsù adù àtìná: «Nyí nyírì wà yà ka kúnò dhu átò, kati: «Dhu àkǎ nyoze ǎdhìnu, nyadù pbùkù òmvù nónrò.» ⁴⁴ Pbéù ima, ma mátina nyí ní: Dhu àkǎ nyòzè fùkù òmvù, nyadù òwu nyítsò rǎ rùkù arávu ale dǎ. ⁴⁵ Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyí nyadù òngo òrù-akpà ǎ arí Ìbaku Kàgàwà bhà inzo tí. Obhó tí, ka ní ndi adyifò nábhù arí rìkǎ nzére dhu ònzi arí ale mà, ídzi dhu ònzi arí ale mà nà dǎ. Ndirò kǎfí igye nábhù rìkǎ obhónángà ònzi arí ale dǎ, ìnzí arí kònzí ale mà nà. ⁴⁶ Nyí nyapě yà nyí nózè ale kèlě nózè, ní ádhu Kàgàwà adùya àbhùnà fùkù perè tí? Pàratà tò pbàndómbé mà náatí obhó dhu nónzi átò ndi dhu bhèyi tí? ⁴⁷ Ndirò adóku-tsù tí nyí nyí mùlèmbè nòngù rò, ádhu ndi ádràngbà dhu tí nyí nyaróznina? Inzá Kàgàwà ná'ù ale mà náatí obhó dhu ònzi ndi dhu bhèyi tí átò? ⁴⁸ Ní, dhu àkǎ nyí mbǎ afátá nà ale tí, ádhàdhì òrù-akpà ǎ arí Ìbaku Kàgàwà narí mbǎ afátá nà ale dhu bhèyi.»

Yèsù rí dhu núdhě perè núbho ka kádù tí dhu dǎ dhu

6 ¹ Wò dhu-dzidǎ, Yèsù adù àtìná: «Nyàndà nga mbèyi ìnzí nyónzi ídzi dhu tí rí dhu ìndrù tò ìndrù-nyìkpó ǎ rò, ndíní ka kala tí nyí. Ndi dhu bhèyi nyí nyapě kònzí, ní òrù-akpà ǎ arí Ìbaku Kàgàwà rí nzí adù perè núbho fùkù. ² Ní, perè nábhù nyi nyí nyonzi ìndrù-dzà nà ní rò, dhu àkǎ nzá nyabhu ka ìkù ǎ, ádhàdhì ǎyoyò idàya nà ale náarí kònzí unduta-dzà ǎ rò ndirò ngudhà ǎ rò matí dhu bhèyi. Abádhí náarí dhu ònzi ndi dhu bhèyi ndíní ka kifù tí ì. Ma mí obhó dhu núnò fùkù: abádhí nábà wà fíyò mùkimbà angyangyi. ³ Pbéù inyi, perè nábhù nyi nyí nyonzi ìndrù-dzà nà ní rò, dhu àkǎ nzá nyabhu ígù tò ǎtsùnu rùni fangà tò ǎtsùnu rǎbhùna dhu. ⁴ Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyi nyabhu perè rǎdù àdi ǎdhù ǎ. Ndirò, Àbanu Kàgàwà, yà ǎdhù ǎ dhu nálǎ arí ale, ní rǎdù mùkimbà nábhù ìndù.»

Yèsù rí ale nítǎ ka kádù tí dhu núdhě dhu

(Luk 11.2-4)

⁵ Tǎtǎdǎ Yèsù adù àtìná: «Nyítsò nyí nyí rò, dhu àkǎ nzá nyónzi nyí ǎyoyò idàya nà ale náarí ònzi dhu bhèyi. 'Ítsò ì í rò, abádhí náarí 'òzè

ⁱtsdò ì ɔrú ì ikò rórò unduta-dzà ɔ rò, ndirò otu-yàgá ɔ rò mǎtí, ndíní kóró ale náala tí ì. Ma mí obhó dhu núnc fùkù, abádhí nábà wà fíyó mùkimbà. ⁶Pbétù inyi, nyitsò nyi nyí òná kàsumì ɔ, dhu àkǎ nyotsù pbèkù kàluga ò, nyadyì tsènu ányì, nyadù nyitsò yà ányì ríí òdhù ò Àbanu Kàgàwà rò. Ní, òdhù ò nyi nyónzina dhu àlǎ arí ndi Àbanu Kàgàwà, ràdù perè nábhu indù.

⁷Ní, nyitsò nyí nyí rò, dhu àkǎ nzá nyǎnò ìmbà tǐya nà ɔte abho, yà inzà Kàgàwà ná'ù ale náarónzina dhu bhěyi. Abádhí náarí inga nírè, abho ì òtè rò nga rǎrǐ ndi Kàgàwà ràdù ì únɔna dhu nírí nǐ. ⁸Ní, dhu àkǎ nzá nyónzì nyí abádhí bhěyi. Obhó tí, Àbaku Kàgàwà núni wà àkǎ àkǎ fùkù dhu, inzà nyí nyàpè ndi dhu ònzi fóná rórò mǎtí.

⁹Ní, kǎnǐ nyí nyádù nyitsò tí dhu:

Ɔrù-akpà ò aríí Àbakà Kàgàwà,
Ábhù ɔvònu rilè ndì,

¹⁰ábhù idzi ònyu nyi nyí òká òná idho rǎkǎ,
ábhù nyi nyòzè dhu ròngò ndònzì yà adzi dǎ, òrù-akpà ò arí ndònzì dhu bhěyi.

¹¹Íbhò yà bilínganà nyi nyaríbhona ònyù indo fǎkǎ.

¹²Úbà fǎkǎ afátá fǎkǎ,
àdhàdhì mǎ marí dhu núba ɔnziká dhu nùfǎ ale tò dhu bhěyi.

¹³Ndirò àpè nyabhè pfòmvo rùmvù affka,
pbétù, ɔdo mǎ wò ndi Nzére ale rǎ rò.

[Obhó tí, Idzi t'ónyuta mà, ádrùngbǎnga tó ɔbi mà, ádrùngbǎnga tó awáwù màná náká inyi nà tí dhòdhódhóngà nà. Àmìnà.]

¹⁴Obhó tí, nyí nyapè dhu núbà ɔnzikú dhu nùfǎ ale tò, ní òrù-akpà ò aríí Àbaku Kàgàwà ràdù dhu núbà átò fùkù. ¹⁵Pbétù, ìnzì nyí nyapè dhu núba ɔnzikú dhu nùfǎ ale tò, ní Àbaku Kàgàwà rǐ nzì adù dhu núbà átò fùkù.»

Yèsù rǐ dhu núdhè ònyù t'ónyuta-tsù nùtsì ka kádù tí dhu dǎ dhu

¹⁶Tdítdǎ Yèsù adù àtìna: «Ònyù t'ónyuta-tsù nyí nyùtsì rò, dhu àkǎ nzá nyòkò izàku ɔ, ɔyoyɔ idàya nà ale náarónzina dhu bhěyi. Abádhí náarí nyíya wòyó nùgèrè, ndíní kóró ale náala tí ònyù t'ónyuta-tsù ì ùtsì dhu. Ma mí obhó dhu núnc fùkù: abádhí nábà wà fíyó mùkimbà angyangyi. ¹⁷Pbétù inyi, ònyù t'ónyuta-tsù nyi nyùtsì rò, dhu-àkǎ nyu'ò nyènu rilǎ, nyadù ndrùù róngu akye nùtri dènu rǎ àyì ò, ¹⁸akye kóró ale náalana ònyù t'ónyuta-tsù nyi nyùtsì dhu nǐ. Pbétù, Àbanu Kàgàwà yà òdhù ò ríí ányì, ní ndi àkǎ ndàni ka. Ndi dhu bhěyi ní ndi Àbanu Kàgàwà, yà òdhù ò nyi nyónzina dhu nǎlǎ arí, náadùya perè àbhu indù.»

Yèsù rǐ dhu núdhè òrù-akpà ò ka kí ongyéngá-tsù nùndù dhu dǎ dhu

(Luk 12.33-34)

¹⁹Tdítdǎ Yèsù adù àtìna: «Dhu àkǎ nzá nyùndu ongyéngá-tsù fùkù yà adzi dǎ. Ányì, akuku mà kéngézè màná náarí dhu inzà, ndirò ányì ogbotále náarí idza-tsù nùkǎ, 'adù òyá dhu númbà. ²⁰Pbétù, dhu àkǎ nyùndu ongyéngá-tsù fùkù òrù-akpà ò, yà ìnzì akuku mà kéngézè màná náarí dhu inzà ì, ndirò ìnzì ogbotále náarí idza-tsù nùkǎ, 'adù òyá dhu númbà ì. ²¹Obhó tí, pbèkù ongyéngá náaríí ì nga ní ndi afínu ràdù ìí nǐ.»

Ale-nyìkpó ní ale-ngbò rǒ tarà dhu

(Luk 11.34-36)

²² Wò dhu-dzidǒ, Yèsù adù àtìna: «Ale-nyìkpó ní ale-ngbò rǒ tarà. Ní, nyì-kpónu náapè ìí idzì rǒ rǒ, ní kóró ngbònu rǎdù ìí awáwù ǝ. ²³ Pbétù nyìkpónu náapè ìí andi nà, ní kóró ngbònu rǎdù ìí ínò ǝ. Nírò, afínu ò rǐí awáwù náapè òngò ínò tí, ní ndi ínò-yà tí mbà adù ìí ádrùngbá nyú?»

Kàgàwà-kàsù mà yà adzi dǝ ònzì-kàsù màna

(Luk 16.13)

²⁴ Yèsù adù àtìna tdítǝ: «Atdí ale mà rǐ nǐ adù ǝyǝ ádròdrǝ ale-kàsù nǝnzì atdíkpá, atdí kàsùmi ǝ. Kà rǎdù atdí ádrùngbàle nǝndrò, ndàdù ngàtsi ádrùngbàle nǝzè. Ndirò, kà rǎdù ndàpba atdí ale rǝ, ndàdù ngàtsi ale nǐdzèlè. Ní ndi dhu bhèyi tí, nyí nyí nǐ adù Kàgàwà-kàsù nǝnzì atdíkpá yà adzi dǝ ònzì-kàsù màna.»

Ínzá dhu àkǎ kitù ale-afí yà adzi ǝ dhu nǐ dhu

(Luk 12.22-31)

²⁵ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù adù àtìna tdítǝ: «Kǝnǐ wò dhu-okú dǝ rǝ ní ndi ma mátina nyí nǐ: dhu rǎkǎ nzá nyítù afíku fùkú ípírǝnga mà ngbòku màna dhu nàndà dhu nǐ, nyàmbe àtìna dǝ: nyí rǎrǐ ádhù ònyu, nyí rǎrǐ ádhù òmvù, ndirò nyí rǎrǐ ádhù òfǝ rùkù. Índrù bhà ípírǝnga nǝsè tí nzá ònyù dǝnǎ? Ndirò, ale-ngbò nǝsè tí nzá mberù dǝnǎ? ²⁶ Nyàndà pé ǝrú arángìlì àrè: abádhí arí nǐ ínga nóbhì, ndirò abádhí arí nǐ ònyù nógu. Abádhí arí nǐ ònyù-tsù mà núnǝ òngǝlǐ ò, pbétù òrù-akpà ò arǐ Ábaku Kàgàwà náarí abádhí nǝngù. Ní nyí, nyí nyúda tí nzá ò àrè kóró? ²⁷ Ádhi pbá ale ndi nzínziku ǝ, wò afína ndi nditù abho dhu rǎdù idhòna nǐtrǝ atdí idho nǐ mǎtí yà adzi dǝ? ²⁸ Ndirò, ádhù nyí nyarí afíku nítù rùkú nyí nyúfǝna dhu nǐ nǐ? Nyàndà pé inga ǝ màuwà náarí inga tí dhu: abádhí arí nǐ kasu nǝnzi, ndirò abádhí arí nǐ mberù nódýu. ²⁹ Pbétù, ma mátina nyí nǐ: kóró pbìndà ònzì-íyà ǝ, ádrùngbá **kamà** Sǝlǝmǝnì nyú mà, náafǝ nzá fíndá aya rǎkǎ ádhàdhì kǝkǝ màuwà nzínzi ǝ, atdí màuwà tǝ aya nà mǎtí atdí mberù mà. ³⁰ Írǐ-bǐ ní indo tí rínga inga ǝ, kadù òbvùnà tsútsǎ tí kàzu ò dhu. Pbétù, Kàgàwà náarí abádhí òfǝ mbèyi nyú. Ní Kà tí nǐ adù nyúfǝ mbèyi nyú ròsè ò írǐ-bǐ dǝnǎ, nyí, àkǎ a'uta nà alé? ³¹ Nírò, dhu àkǎ nzá nyítù afíku nyàti: «Mǎ mí ádhù ònyu? Mǎ mí ádhù òmvù? Ndirò ròkǎ mǎ mí ádhù òfǝ?» ³² Obhó tí, ínzá Kàgàwà ná'ù ale ní ò afíya nítù arí, àmbe kóró kǝkǝ dhu nǝmè dǝ. Pbétù, òrù-akpà ò arǐ Ábaku Kàgàwà núnì wà nyí rǎrǐ kóró ò dhu-atdyú nà.

³³ Ní wemberè tí, dhu àkǎ pé nyǝmè òrù-akpà ǝ Ádrùngbá kamà Kàgàwà bhà Idzi, fíndá obhónánga màna. Ndirò ní ndi, Ábaku Kàgàwà rǎdù kóró dhu-tsí námà àma tí fùkù. ³⁴ Ndirò, dhu àkǎ nzá nyítù afíku tsútsǎnga tǝ dhu nǐ. Tsútsǎnga tǝ dhu nàndà nga tsútsǎnga nà tí, ndirò indonga tǝ àpbè náká wà indonga nà tí.»

Yèsù rǐ dhu núdhè ìndrù-ànyǎ t'ítǝdita dǝ dhu

(Luk 6.37-38,41-42)

7 ¹ Tdítǝ Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Dhu àkǎ nzá nyítù ngùkpà ale-ànyǎ, akye Kàgàwà náadèya ànyǎku ìtdì nǐ. ² Obhó tí, Kàgàwà nítǝdiya ànyǎku

àdhàdhì nyí nyarí ìndrù-ànyá nítǵì dhu bhěyi. Ndirò kùdhěya dhu fùkù yà nyí nyarí dhu ùdhě ngùkpà ale tò ònǵà mǵgèrè ǵ tí. ³Ádhu nyí nyí ɔdhìnu-nyìkpò ǵ ìtsì kǵkǵ-ngba kèlě nǵlǵ, ìnzǵ nyadù yà nyìkpònu ǵ rǵ ìtsukpò-tsùdǵ-ngba nyú níně nǵ? ⁴Nyí nyádù àtìnǵ ìngbǵ dhu bhěyi ɔdhìnu nǵ: «Ìtsě midyi wò nyìkpònu ǵ rǵ kǵkǵ-ngba», àzěmbě ìtsukpò-tsùdǵ-ngba nyú nóongò ì ì nyìkpònu ǵ? ⁵Nyí nǵ ɔyɔyɔ idàna nà ale. Ípǵò pé nyìkpònu ǵ rǵ ìtsukpò-tsùdǵ-ngba angyi, ndirò nǵ ndi, nyí nyádù ɔdhìnu-nyìkpò ǵ rǵ kǵkǵ nǵdyi nyí nyí tí dhu nála mběyi.

⁶Dhu àkǵ nǵá nyǵbhù Kǵgàwà tò ka kútri dhu ìtsě tò, ndirò dhu àkǵ nǵá nyǵwà fùkù yòkpò àdù-ònzǵ, akye abádhí adùna kǵ-ònga òtsi pǵyà nǵ, ndirò akye abádhí adùna 'ègèrè 'ùka nyí nǵ.»

Dhu ònzi ka kǵ dhu mà, dhu òne ka kǵ dhu mà, tsǵtsù ìtdǵ ka kǵ dhu mànǵ

(Luk 11.9-13)

⁷Yěsù adù àtìnǵ tdítǵ: «Dhu àkǵ nyònzǵ nyí nyí atdyúna nóho dhu, nǵrò nǵ ndi ka kádù kǵbhù fùkù. Dhu àkǵ nyòmě nyí nyí atdyúna nóho dhu, nǵrò nǵ ndi, nyí nyádù kǵbǵ. Ndirò dhu àkǵ nyítdǵ tsǵtsù, nǵrò nǵ ndi, ka kádù kǵpǵfò fùkù. ⁸Dhu nònzǵ ale tò nǵ ndi ka kádù ndi dhu nǵbhù. Dhu nòně ale nǵ ndi rǵdù ndi dhu àbǵ, ndirò tsǵtsù nítǵ ale nǵ ndi, ka kádù kǵpǵfò fǵndǵ. ⁹Ádhi pǵá ale ndi nǵzǵnziku ǵ rǵdù odu àbhù pǵì ìngbǵ tò, mǵgati kònzǵ fónǵ rò? ¹⁰Ndirò, ádhi pǵá ale ndi ìbhě pǵì ìngbǵ ònzǵ fónǵ rò rǵdù osu àbhù kǵ tò? ¹¹Nyí nyú, nzére ale tírò, nyí nyarí ìdzi dhu núbhò fùkù inzo tò. Nǵ, òrù-akpǵ ǵ arǵ Ìbakù Kǵgàwà rǵdù àdi ìngbǵ dhu bhěyi ìnzǵ ndi ndàbhù fónǵ ka kònzǵ ìdzi dhu i dhu nònzǵ fónǵ ale tò ròrò?

¹²Dhu àkǵ nyònzǵ ìdzi dhu ngùkpà ale rǵ, àdhàdhì nyí nyòzě abádhí rònzǵ ka rǵkù dhu bhěyi. Wòrí nǵ ndi Músà bhǵ Òyátǵ mà, Kǵgàwà bhǵ ***pǵnábí** nǵándí dhu mànǵ núnò dhu.»

Yěsù rǵte ndi nǵpǵ tsǵtsù dǵ dhu

(Luk 13.24)

¹³Wò dhu-dzidǵ, Yěsù adù àtìnǵ: «Dhu àkǵ nyòtsù ndi nǵpǵ tsǵtsù ǵ. Obhó tí, yà ìndrù bhǵ ìpǵrǵnga rǵwǵ dhòdhódhónǵa nǵ i ka kòtsù ònǵ tsǵtsù rǵ ìdrùngbǵ nyú, ányǵ rǵrǵ otu rǵdù ì ìhù nyú. Ndirò ndi tsǵtsù ǵ ròtsù, 'àdù òwu ányǵ ale nǵáradù ì ìbǵ nyú. ¹⁴Pbétù, dhòdhódhónǵa tò ìpǵrǵnga nǵbǵ ka kǵ i, ka kòtsù ònǵ tsǵtsù narí ndi nǵpǵ tsǵtsù, ányǵ rǵrǵ otu rǵdù ì ì ákǵkpǵ otù-ngba nyú. Ndirò, ndi tsǵtsù àlǵ rǵ, 'òtsù ònǵ, 'àdù òwu ndi otu ǵ ale nǵáradù ì ì ngúfe nyú.»

Ìtsu núnǵ ka karí kpǵna rǵ dhu

(Luk 6.43-44)

¹⁵Tdítǵ Yěsù adù àtìnǵ: «Nyòdǵ nyí mběyi títò tò pǵnábí rǵ rò. Abádhí nǵáritsù nǵzǵnziku ǵ tǵmǵ-ndi ì èfǵ ròyǵ rǵrò, pǵbétù afíyǵ ònǵ rò 'àdù ì ì òrǵrù tsamangèrě nyú. ¹⁶Nyí nyádù abádhí núnǵ fíyǵ nzére mǵtsò rǵ. Vǵnyò-kpǵ nǵpǵ ka tí àdù òpǵ okpǵna nǵ ìtsu dǵ? Ndirò mùtinǵ-kpǵ nǵpǵ ka tí àdù òpǵ ìlǵ dǵ? ¹⁷Kòrǵ ìdzi ìtsu-tidǵ nǵárdhina nǵ ìdzi ìtsu-kpǵ. Pǵbétù nzére ìtsu-tidǵ nǵárdhina nǵ nzére ìtsu-kpǵ. ¹⁸Ìdzi ìtsu-tidǵ rǵ nǵ ìdù ònǵ ìtsu-kpǵ nódhi, ndirò nzére ìtsu-tidǵ rǵ nǵ ìdù ìdzi ìtsu-kpǵ nódhi. ¹⁹Kòrǵ ìtsu, yà ìnzǵ arí ìdzi ìtsu-kpǵ nódhi, núnǵkǵrě ka karí kawǵ kǵzù ǵ. ²⁰Nǵ ndi dhu bhěyi tí, nyí nyádù títò tò pǵnábí núnǵ fíyǵ nzére mǵtsò rǵ.»

Ɔrù-akpà ɔ Ádrùngbă kamà bhà idzi ɔ otsúya ale

(Luk 13.25-27)

²¹ Wò dhu-dzidɔ, Yèsù adù àtìna: «ƙnzí ní kórɔ ale, yà mitdè arí 'àmbe àtìna dɔ: Ádrùngbăle, Ádrùngbălé, i Ɔrù-akpà ɔ Ádrùngbă kamà bhà idzi ɔ otsúya, pbétù ányì otsúya ale ní kàkà Ɔrù-akpà ɔ arí Ábadu Kàgàwà ózè dhu nónzi arí ale kèlè. ²² Ndi nínganí, ábhɔ ale nóowuya àtìna rɔ ma ní: Ádrùngbăle, Ádrùngbălé! Tí obhó mã ndi Kàgàwà bhà Ídzi Màkürù mã muno ìndrù tò ɔvònu rɔ? Tí obhó mã ndi nzére-alafí mã mipfo ìndrù ɔ rò ɔvònu rɔ? Ndirò tí obhó mã ndi mã manzì ábhɔ wiwì nyú ɔvònu rɔ?» ²³ Nírò ní ndi ma maraya dhu ɔvò rɔ kpangba abádhí tò mati: «ƙnzá ma muni nyí akekpá màtí, nyìndrì nyí itse tidú rò, nyí nzérega ònzi arí ale tírò.»

Ɔyɔ idza-tidò tó mbólí

(Luk 6.47-49)

²⁴ Kùtsa ndi ndí dóná rò ní, Yèsù adù àtìna: «Yà ma muno dhu níri rí, ndàdù ònzìnà ale, ní rí ndílí nyìkpóna ótdyù ale, yà bhalabhala dɔ pbìndà idza narù bhèyi. ²⁵ Igye nííkɔ, idha rùtù ní. Ní igye-dha náakpà ndi idza-pfɔ, awe ràdù òpili ɔbi nyú nà ndi idza rɔ. Pbétù, ndi idza náadù nzá ndàdrù, bhalabhala dɔ ka karù kà-pfɔ nídhuní. ²⁶ Pbétù, yà ma muno dhu níri rí ƙnzí ndàdù ònzìnà ale, ní rí ndílí nyìkpóna ɔ iwì nà ale, yà ɔɔkpɔ dɔ pbìndà idza nasì bhèyi. ²⁷ Igye nííkɔ, idha rùtù ní. Ní igye-dha náakpà ndi idza-pfɔ, awe ràdù òpili ɔbi nyú nà ndi idza rɔ. Ní ndi idza náadrù ndi drù!»

Ídho rí ìndrù nákɔ Yèsù núdhe dhu tí fíyò dhu dɔ dhu

(Mrk 1.22; Luk 4.32)

²⁸ Yèsù níitdègu ihé-yà tò ndi ndùbhi ùdhenà rɔ, dhu t'údheta níto, ní idho núuko i ihé-yà kà rí dhu núdhè fíyò tí dhu dɔ. ²⁹ Obhó tí, kàbhà dhu t'údheta níí'ì mbà àdhàdhi Músà bhà Hyátá tó màlímó tó dhu t'údheta bhèyi, ndirò kàránà dhu núdhe rɔ ádrùngbănga tó ɔbi nyú nà.

Yèsù rí kíkí nà atdí ale nígù dhu

(Mrk 1.40-45; Luk 5.12-16)

8 ¹ Yèsù níitdègu àwù pbìri dɔ rò, ní ihé-yà adù òwu kɔwù ɔ. ² Nírò ní ndi kíkí nà atdí ale níto ndi, ndìtsì ndòkò ɔtdyùna dɔ Yèsù-ònzí, ndàdù àtìna kà ní: «Ádrùngbălé, nyi nyòzè ka ní, dhu ɔfɔ nga nyigù ma.» ³ Ní Yèsù agba ɔtsúna ndàpbàlă kà-ngbò, ndàdù àtìna kà ní: «ƙwà ma mòzè wò nyi nyànò dhu. Ní ɔgù!» Ní ányì rɔ rò tí, wòrí ale-rɔ kíkí náadù ɔgù. ⁴ Wò dhu-dzidɔ, Yèsù àdù àtìna kà ní: «ƙrí dhu mbèyi! Àpé nyuno wò dhu atdí ale tò màtí. Pbétù, árá nyitè nyi nyìli nyi tí dhu ***pbàkùhání** tò. Ndirò, nyádù nyabhù yà Músà bhà Hyátá núuno perè Kàgàwà tò, ndíní iwà nyi nyògù dhu navì tí kórɔ ale tò.»

Yèsù rí pbànowí dɔ ádrùngbăle bhà kasutále nígù dhu

(Luk 7.1-10; Yùw 4.46-54)

⁵ Kàpèrnàwumù tò kígò ɔ Yèsù ròtsù òná kàsuni ɔ, Pbàrómá tó pbìri ɔ, atdí miyà pbànowí dɔ atdí ádrùngbăle níira Yèsù-tí'ò. Kàdù ndìtsò kà-rɔ, ndònzì

mùdzùná fóná, ⁶ndàti: «Ádrùngbálé, pbàkà kasutále ríí ara dǝ ndì ndàyi idzá rǝ. Kà-ngbò núvè wà, ní kà rándi atdíǝ nyú.» ⁷Ní Yèsù adù àtina kà ní: «Àrà ma mára pbùkù, madù kìgu.» ⁸Pbétù, wò pbànowí tǝ ádrùngbálé náadù dhu àdu Yèsù tǝ, ndàti: «Ádrùngbálé, dhu-àkà nzá nyarà àhu pbàkà, inzà ma mìli ma nyi nyádù òtsù pbi idza ale bhèyi nídhuní. Pbétù, òrì atdí dhú-ngba kèlè, ní pbàkà kasutále ráǝ ògù atdíǝ. ⁹Íma nyú, yà ma míí irǝ rǝ, ma míí inè dùdu-tsírǝ ádrǝdrǝ ale nà, ndirǝ ma míí inè ma marúvina pbànowí nà. Ma mapé àtina atdí mùnowi ní: «Àrà ndàlù!, ní kà ráǝ àrà ànyì. Ma mapé àtina ngàtsi mùnowi ní: «Àrà àzú! Ní kà ráǝ irà. Ndirǝ ma mapé àtina pbàkà kasutále ní: «Ǫnzì yà dhu! Ní kà ráǝ ndi dhu ònzì.»

¹⁰Ní wò pbànowí dǝ ádrùngbálé núnù dhu ndì ndirǝ rǝ, idhǝ núuko Yèsù atdíǝ. Ní kǝdù àtina owùna ǝ rúbhi iwu rǝ ale ní: «Ma mí obhò dhu núnù fùkù. Inzá ma mapé yà dhu bhèyi a'uta-tidǝ nà ale nálǝ atdí mǝtí Pbàisràyéli tǝ pbi rǝ. ¹¹Ní ma mǝtina kpangba nyí ní, ábhǝ ale nyú níwúya adyifǝ náarí nditǝ inǝ rǝ mǝtí ndirǝ adyifǝ náarǝtsù inǝ rǝ mǝtí, àdù dhu ònyù atdíkpá Àbràhamù mà, Ísakà mà, Yàkǝbhǝ màná, òrù-akpà ǝ Ádrùngbǝ *kamà Kàgàwà bhà idzi ǝ. ¹²Pbétù, wò ndì òrù-akpà ǝ Ádrùngbǝ kamà bhà idzi ǝ àkàná 'òkò ale nyú ní ka kipfoya, kawà iri inǝ ò. Ànyì ní'ya ǝdzi mà, ale-kù t'átrita màná.»

¹³Wò dhu-dzidǝ, Yèsù àdù àtina wò pbànowí dǝ ádrùngbálé ní: «Àrà pbùkù! Wò nyi nyà'ù ndònzì ráǝ dhu tí dhu, náǝ ndònzì ndì indù.» Ní wò dhu Yèsù núnù òná kàsùmí ǝ tí, wò pbànowí dǝ ádrùngbálé bhà kasutále náadù ògù dòtsí.

Yèsù rí ábhǝ ale níǝ fíyǝ andi ǝ rǝ dhu

(Mrk 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴Wò dhu-dzidǝ, Yèsù arà Péterù bhà. Ní idza ndì ndòtsù rǝ, kǝtù Péterù bhà aguna-àyi ara dǝ àyi rǝ, atdíǝ andi ábhù kàzu rùtǝ ndì òna nǝ nídhuní. ¹⁵Ní Yèsù apbalá kǝtsú-ngbò, kà ráǝ ògù atdíǝ. Ní kǝdù ndìvǝ, ndàdù ndòpè ndòbhòlǝ ònyù Yèsù tǝ.

¹⁶Pbítsòngánǝ, ka kumba ábhǝ ale yà nzére-alafí nà aríí òyà, kiwù nà Yèsù-tí'ò. Ní Yèsù náarànà nzére-alafí nípfo rǝ abádhí ò rǝ òtèna ní tí, ndàdù andi nà ale nígu kǝrǝ. ¹⁷Ndi dhu bhèyi ní ndi, yà Kàgàwà bhà *nabì Ísayà núuno dhu náaká. Kǝti:

«Kítdu àlè tǝ ivívinga,
ndàdù àlè rǝ andi tǝ itùnga nánò*»

Yèsù-owù nòzè 'ùngu ale

(Luk 9.57-62)

¹⁸Yèsù níitdègu ihé-yà nálǝ ngbǝna nàkpǝrǝ rǝ, ní kǝdù àtina pbìndǝ *ábhàli ní: «Kàda rèrù-adzè.» ¹⁹Nírǝ ní ndi Músà bhà Úyátá tǝ atdí màlimò náandri Yèsù-tí'ò, ndàdù àtina kà ní: «Màlimò, ma mǝngo ùbhi owùnu ǝ kǝrǝ ngari ǝ nyi nyúbhi i nanǝ.» ²⁰Ní Yèsù adù dhu àdu kà tǝ ndàti: «Ayíwè mà náarí inè bhùya nà, ndirǝ yà ǝrú arángili àrè mà náarí inè idzàya nà. Pbétù, Ìndrù t'ídhùnà rí ndòkò, ndìli dǝna obvò rǝnga mà náarí mbǝ.» ²¹Ndirǝ,

* 8.17 Ísa 53.4

kàbhà ábhàlǐ nǐnzǐ ǔ atdí ale náati kà nǐ: «Ádrùngbǎlé, ǐtsè mara mǔtdú pè àbadu angyi.» ²² Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Írà owù-du ǔ, úbhà kǔkò abvo rùtdú fíyǔ abvo.»

Yèsù rǐ àpùpú nábhǔ rìdè dhu

(Mrk 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Yèsù nǐitdègu ùpo ibhú ǔ, ní kàbhà ábhàlǐ náadù ùpo átò kǔwù ǔ. ²⁴ Ní kòmbómbí tǐ, ádrùngbǎ àpùpú náapè ndòpǐlǐ atdíǔ rèrù dǔ, màkurà ràdù 'òpè 'àwà ì ibhú ǔ. Pbéù, Yèsù náadù ǐrǐ òdhò ndì ndòdhò rǔ. ²⁵ Ní kàbhà ábhàlǐ náandri kà-tǐ'ǔ, ǐnga ka idhò ǔ rǔ, 'àti: «Ádrùngbǎlé, ǐgǔ àlè! Kàní àlè kúve!» ²⁶ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tǔ, ndàti: «Ádhu nyǐ nyǐ ǔdu ònzi ní? Nyǐ ní ákè a'uta nà ale!» Nírǔ ní ndi Yèsù adù ndivà ndidè, ndàdù òte ǔrú tǔna nyú nà awe mà, rèrù ǔ idha màná nǐ, inga ràdù inè bhìl. ²⁷ Idhò núuko ábhàlǐ atdíǔ, ràdù 'òpè 'òtè nǐnzǐ yà ǔ 'ámbe àtina dǔ: «Íngbàgà ale-tidǔ yà, awe mà, rèrù ǔ idha màná dhu náarǐ tsunà dhu nírǐ?»

Yèsù rǐ nzére-alafǐ nà arǐ òyà ǔyǔ ale nígǔ dhu

(Mrk 5.1-20; Luk 6.26-39)

²⁸ Wò dhu-dzidǔ, Yèsù nǐitdègu àrà àhu rèrù-adzè, Pbagèrasi tǔ pǐrǐ ǔ, ní ǔyǔ ale yà nzére-alafǐ nà arǐ òyà, núuvò yà indrú ùtdú ka karǐ òná ngari ǔ rǔ, 'iwù Yèsù-tǐ'ǔ. ǐ ale nǐrǐ atdíǔ arǐ òrù ale, ǐnzǐ atdí ale mà ràdù àrà ndòzè rǔ ndèdà ndi ngari òná. ²⁹ Ní abádhí adù òkù, 'àti Yèsù nǐ: «Ádhu nyǐ nyòzè mà nà Kàgàwà t'Ídhùnà? Nyǐ nyǐrǐ tǐ ǐrǔ ndínǐ nyavù tǐ rǔkà angyangyi, àdǐ ndi avuta-idhò nádi rǔrǔ?» ³⁰ Wò ndi kàsùmǐ ǔ, adù tǔ ádrùngbǎ màhò nǐrǐ itseta abádhí tǐ rǔ, ànyù ì ànyu rǔ. ³¹ Ní kǔkò ale ǔ rǐrǐ nzére-alafǐ nǐitǔ ì Yèsù rǔ, 'àti: «Nyǐ nyapè nyozè nyipfo mà kǔkà ale ǔ rǔ, ní óvǐ mà mǔwù òtsù ndàkà adù tǔ màhò ǔ.» ³² Ní Yèsù adù àtina abádhí nǐ: «Nyòwu ànyǐ.» Ní nzére-alafǐ núuvò kǔkò ǔyǔ ale ǔ rǔ, 'adù òwu òtsù kǔkò adù ǔ. Ányǐrǔ rǔ tǐ, kǔrǐ adù tǔ màhò náadrú pǐrǐ ǔngò rǔ rǔ, ì rùpbà ì rèrù ǔ, 'adù ùve ànyǐ. ³³ Ndirǔ, ì adù núnà rǔ rúbhi ale náatsè ǔyǐ nà kǔgò ǔ. Ányǐ abádhí náawe wò ì nònzǐ dhu tǔ màkǔrǔ, kǔkò nzére-alafǐ nà ǔyǔ ale-rǔ ndi nònzǐ dhu màná kǔrǔ. ³⁴ Ní kǔgò ǔ ale nǐvǐ ì kǔrǔ, ì riwù Yèsù-tǐ'ǔ. Ní Yèsù ì àla rǔ, abádhí náadù Yèsù nònzǐ rǐvǐ ndi ndàrà fíyǔ pǐrǐ ǔ rǔ.

Yèsù rǐ ngbǔna úve ale nígǔ dhu

(Mrk 2.1-12; Luk 5.17-26)

9 ¹ Yèsù nǐitdègu ùpo ibhú ǔ, ní kǔdà rèrù-adzè, ndàdù àrà fíyǔ kǔgò nyú ǔ. ² Ní ànyǐ kàrà àhu rǔ, ka kiwù ngbǔna úve atdí ale nà kà-tǐ'ǔ ótdù dǔ ka kàndǔ rǔrǔ. Ní abádhí tǔ a'uta ndi ndàla rǔ, Yèsù náati wò ngbǔna úve ale nǐ: «Ótù afínu pbanǐngbá! Pbhùkù nzérenga núbà wà ndǐ!» ³ Nírǔ ní ndi ànyǐrǔ ǐrǐ Músà bhà Hyátá tǔ ngúfe màlímó náatè nǐnzǐyia ǔ, 'àti: «Wòrǐ ale rǐ dhu núnò nzére nyú Kàgàwà nǐ!» ⁴ Yèsù nǐitdègu abádhí tǔ ǐrèta núnǐ, ní kǐvù dhu abádhí-tsù, ndàti: «Ádhu nyǐ nyǐrǐ kǔrǐ nzére ǐrèta nà afíku ǔ ní? ⁵ ǐsǔ rǔ'ǔ dhu ní ǐngbàgà? Tǐ kati: «Pbhùkù nzérenga núbà wà ndǐ», ndirǔ, tǐ kati: «Ívǐ nyǐ nyubhi?» ⁶ Ma mòzè nyǐni dhu, inè Indrú t'Ídhùnà rǐrǐrǐ ádrùngbǎnga tǔ ǔbǐ nà ndùbà indrú bhà nzérenga yǎrǐ adzi dǔ.» Ní Yèsù adù àtina wò ngbǔna úve ale nǐ: «Ívǐ nyǐ, nyitdù pbhùkù ótdù, nyadù àrà pbhùkù.» ⁷ Ní wò ale adù ndivà ndidè,

ndàdù àrà pbindà. ⁸Ní wòrí dhu ì àlà rò, ɔɔɔ níísí uró ìí ihé-yà ò. Ní abádhí adù Kàgàwà nífu wò dhu bhěyi ádrùngbànga tó ɔbi kíbhò ìndrù tò nídhuní.

Yèsù rí Màtayò nánzi dhu

(Mrk 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹Yèsù níitdègu ndivà wò ndì ndíí rórò, ní ùda ndì ndúda rórò, kála Màtayò tí kátina atdí ale pàratà nífó ka karí òná idza ɔ àdi ró. Ní Yèsù adù àtina kà ní: «Írà owùdu ɔ.» Ní Màtayò adù ndivà ányirɔ rò tí, ndàrà kòwù ɔ.

¹⁰Wò dhu lutinà, Yèsù adù àrà dhu ònyù Màtayò bhà idza. Ní Yèsù mà pbindà ábhàlì mànà rí ònyù ònyù ányì-dzá rò, ábhò ngùkpá ale níiwú dhu ònyù atdíkpá abádhí mànà. I ale níí pàratà t'úfótá tó pbàndómbé mà, nzére fíyó mùtsò nà ngùkpá ale mànà. ¹¹Ní *Pbàfàrisáyó níitdègu wò dhu nálá, ní abádhí náadù dhu ivu Yèsù bhà ábhàlì-tsù 'àti: «Ádhu fùkú màlimò rí dhu ònyù pàratà t'úfótá tó pbàndómbé mànà, ndirò nzére fíyó mùtsò nà ale mànà ní?» ¹²Ní wò dhu ndì ndirì rò, Yèsù adù dhu òvò kpangba abádhí tò ndàti: «Ìmbà ríí andi nà ale náarí nzí m̀ngangà-atdyú nóho, pbétù andi nà ríí ale kèlè ní ndi m̀ngangà-atdyú nóho arí. ¹³Nyòwu nyòme pé Kàgàwà bhà bhùkù ò ka kandí dhu-tì. Ndi andítá ràtina: «Ma mózè dhu ní ìndrù dɔ ka kí izu àbà dhu, ìnzí ní izá tó perè nùbhò ka kí idù dhu.» Obhó tí, ma mírà nzá obhóná-ngatále ale núnzi, pbétù mà mírà nzéngatále núnzi.»

Yèsù bhà irèta ònyù t'ònyuta-tsù nùtsi ka kí dhu dɔ

(Mrk 2.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴Wò dhu-dzidɔ, bàtizò nubhónà Yùwani bhà ábhàlì níiwú Yèsù-tí'ò, 'adù dhu ivu kà-tsù 'àti: «Ádhu má'í, Pbàfàrisáyó mànà, mà marí ònyù t'ònyuta-tsù nùtsi bilínganà, ìnzí pbàkù ábhàlì ràdù kùtsi átò ní?» ¹⁵Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nyí nyirè tí inga, àdhìngbà ka kùndà ní m̀hèndù ò iwù ale ràràdù òko izùya ɔ, àzèmbè ìnè akpa-tsi ríí nzínziya ɔ rórò? Ìnzí akekpá màtí. Pbétù, atdí idhò ní'íya ìnè, yà akpa-tsi nódyi ka kí òná kowù nà abádhí-nzínzi ɔ rò. Ndi idhò-ɔnga ní ndi abádhí adùya ònyù t'ònyuta-tsù nùtsi ní.

¹⁶Ìnzí atdí ale mà ràdù ngoyi-ɔwútá tó kèlèmù nàpba mberù-ayí ɔ. Ndi dhu bhěyi kùpbà ka rò, ndi kèlèmù ràdù ndi mberù-ayí-ɔnga ùdha rùfà ndi, ndi ufàta-bhu ràdù àhu ádrùngbà nyú. ¹⁷Ndirò, ìnzí ka kádù *dìvayi-ɔwútá nùdhò kàmudzè-ayí ɔ. Ndi dhu bhěyi ka kùdhò ka rò, ndi dìvayi-ɔwútá ràdù ìvù kàmudzè-ayí ɔ, ràdù ndi kàmudzè-ayí nùfá, dìvayi ràdù ndàfù obvò. Ní dhu àkà kudhò dìvayi-ɔwútá kàmudzè-ɔwútá ɔ, ìnzí ndi kàmudzè adù tí ndàfà, dìvayi ràdù ndàfù obvò.»

Yèsù rí atdí tsìbhále nígù ndàdù atdí tsìbhíngba níkye dhu

(Mrk 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸Yèsù rí dhu nóvò Yùwani bhà ábhàlì tò òná kàsùmí ɔ, Pbàyàhúdì nzínzi ɔ atdí ádrùngbàle níra àhu Yèsù-tí, nditsi ndòkò kònzí, ndàdù àtina kà ní: «Màlimò, mà m̀bhà ivàdú-ngba kòmbí tí afina ìtdé ró. Ní ma mòzè nyirà, ndíní nyili tí ɔtsùnu kà-dɔ, kà ràdù ìkye.» ¹⁹Ní Yèsù adù ndivà, 'adù owu atdíkpá pbindà ábhàlì mànà wò ádrùngbàle-owù ɔ.

²⁰Ní, otu ʒ abádhí rōwu rórò, atdí tsibhále náandri olunà rò Yēsù-tí'ò, ndàpbalà kà-rʒ mūdzarù bidò-ngbò. Ndì tsibhále ní'í yà vèbhále tó ʒgòbhà tó azu náarírà róná, ràrà àhu atdí kumì dóná ʒyʒ nà ató tí. ²¹Obhó tí, ka ní'í afína ò rírà ʒte rʒ, ndámbe àtìna dʒ: «Kà-rʒ mūdzarù-ngbò kèlè ma mapbálana gukyè, ní ma mógu ʒgù.» ²²Ní Yēsù agéré ndì, ndàndà olunga, ndàla wò tsibhále, ndàdù dhu ʒvò kpangba fìndà ndàti: «Ótù afínu pbà ní tsibhíngbá! Pbùkù a'uta nígu wà nyi.» Ní ànyirʒ rò tí, wò tsibhále náadù ʒgù atdídʒ.

²³Yēsù níitdègu àrà àhu wò Pbàyàhúdì tó ádrùngbàle bhà, ní kàtù rùgè ùmì rí ale mà^b ihé-yà màna atdídʒ tsìya náva ì ànyì-dzá ró. ²⁴Ní kàti: «Nyùvò àwù-dza rò! Wò tsibhíngba nówè nzá, pbétù kàyì àyí tí!» Ní kòrí ale náadù kà rùnwona dhu gàyà nónzì ʒnzì tí.

²⁵Ní kòrí ale ndì ndàbhù rùvò idza rò rò, Yēsù atsu, ndàlù tsibhíngba ʒtsúna rʒ, kà ràdù ìkye. ²⁶Yēsù ʒnzì dhu-ʒyí náadù ndùgà kórʒ wò ndì pbìrì ʒ.

Yēsù rí ʒyʒ ndùmùndúmú-nyìkpó núngbè dhu

(Màt 20.29-34)

²⁷Urʒ rò Yēsù ìvà ndì rò, ʒyʒ ndùmùndúmú adù òko, 'àmbe òwu dʒ kówù ʒ. Abádhí owúnà ùkù rʒ 'àmbe àtìna dʒ: «Ábà izu dòkà, Dàwudì t'Ídhunà!» ²⁸Ní idza Yēsù àrà àhu rò, kòrí ndùmùndúmú náandri Yēsù ì. Ní Yēsù ivú dhu abádhí-tsù, ndàti: «Nyí nyà'ù tí wà dhu ùngbè ma ràràdù nyìkpókù núngbè?» Ní abádhí adù dhu àdu kà tò 'àti: «Ádrùngbálé, iwà mǎ mà'ù.» ²⁹Ní Yēsù adù ʒtsúna núlì abádhí-nyìkpó dʒ, ndàdù àtìna: «Dhu àkǎ ndì dhu rònzì ndì fùkè yà nyí nyà'ù ka dhu bhèyi!» ³⁰Ní abádhí-nyìkpó náadù 'ùngbè ànyirʒ rò tí. Yēsù náadù dhu ʒya ʒbì nyú nà abádhí tò, ndàti: «Nyíri yà ma múnwona dhu mbèyi! Atdí ale mà nǎkǎ nzá ndùni wò rǎkù ndì nònzì dhu!» ³¹Pbétù, abádhí níitdègu 'íva, 'òwù Yēsù-tí rò, ní abádhí adù 'òpè 'òwù yà Yēsù ʒnzì ròyá dhu náwe rʒ kórʒ ndì pbìrì ʒ ale tò.

Yēsù rí atdí ìnzì arí ʒte ale nígu dhu

(Màt 12.22-24; Luk 11.14-15)

³²Abádhí rùvò, àmbe òwu dʒ ʒnǎ kàsùmì ʒ, ka kiwú atdí ale, yà ʒnǎ rí'í nzére-alafí nùtsì tsùna, ìnzì ròngò ʒte nà Yēsù-tí'ò. ³³Ní Yēsù níitdègu nzére-alafí nípfò wò ale ò rò, ní ndì ale náadù ndòpè ndòtè ànyirʒ rò tí. Ní idho núukò ànyirʒ ì'í ihé-yà atdídʒ, ràdù àmbe àtìna dʒ: «Ínzá mǎ màpè yà dhu bhèyi dhu-tidò nǎlǎ atdíku màtì Pbàìsràyéì tó pbìrì ʒ.» ³⁴Pbétù, Pbàfàrisáyò náadù àtìna: «^{*}Sitanì, nzére-alafí ʒ ádrùngbàle ní ndì arí ádrùngbànga tó ʒbì nábhù kà tò, kà ràmbè nzére-alafí nódì dʒ nǎ.»

Yēsù rí izu àbà ihé-yà dʒ dhu

³⁵Yēsù núubhì kigò ʒnǎ, ndirò pbanga ʒnǎ màtì kórʒ. Kǎránà dhu núdhe rʒ Pbàyàhúdì tó unduta-dzá ʒ rò. Ndirò kǎránà ʒrù-akpà ʒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzì tó Ídzì Màkùrù núnò rʒ ìndrù tò, ndàdù àrà kórʒ andi nígu rʒ, ndàdù ale-ngbò tó kórʒ ivívinga nígu.

³⁶Ní Yēsù níitdègu ihé-yà núlì ì tí dhu nǎlǎ, ní izu ʒka ka atdídʒ, abádhí níngyè ì, 'àdù ìfàlǎ, ìmbà ʒndana rí ale rí'í tamà bhèyi nídhunì. ³⁷Nírò ní ndì

b 9.23 Pbàyàhúdì-bvù, ka kongónà rùgè ùmì arí ale mà, mbèyi aròdzì vèbhále màna nósò òso tí ʒdzì tò ìndrù ʒvè rʒ.

kădù àtìnà p̀bìndà ábhàlĩ nĩ: «Ǿnyù n'Ǿ wà, p̀bétù ndi Ǿnyù-tsù nùndù rí ale rí ì ngúfe. ³⁸Ní kítsǾ ale inga-àbadhi rǾ ndĩnĩ kasutále-bvu nitrǾ tí Ǿnyù-tsù t'únduta tǾ.»

Yēsù bhà atdí kumì dòná ǿyǾ nà uvitatále-ǿvǾ

(Mrk 3.13-19; Luk 6.12-26)

10 ¹WǾ dhu-dzidǾ, Yēsù nánzi p̀bìndà atdí kumì dòná ǿyǾ nà ***ábhàlĩ**, ndàdù nzére-alafí nípfo abádhí rǾdù nĩ indrǾ ò rǾ, 'àdù kórǾ andi-tidǾ nígu nĩ kórǾ ivívinga mànà ádrùngbǿnga tǾ obi nábhu fíyǾ. ²Yǿrĩ ní ndi i atdí kumì dòná ǿyǾ nà uvitatále-ǿvǾ. Wemberè tí ní Simonì, Péterù tí kátina mà, adònà Àndèreyà mànà. Abádhí dzidǾ ní Zèbèdayò bhà ǿyǾ inzo, YàkǾ-bhǾ mà, adònà Yüwanì mànà, ³Filipò mà, BǽrtǾlǾmayò mànà, ndirǾ Tùmasì mà, Màtayò mànà. Angyi ndi Màtayò nĩ 'pàratà t'úfǿtá tǾ ndombè. Ngǿkpà uvitatále ní YàkǾbhǾ, Àlǿfayò t'ídhùnà mà, Tàdayò mànà. ⁴NdirǾ Simonì, yà atdíǾ ndi nuggyénà fíyǾ p̀bìrì dǾ ale mà, Yudhà ÌskàrìyǾtǾ, yà Yēsù nípfo ndàbhu òmvǿ-fǾ mànà.

Yēsù rĩ p̀bìndà atdí kumì dòná ǿyǾ nà uvitatále núvĩ dhu

(Mrk 6.7-13; Luk 9.1-60)

⁵Yēsù núuvĩ kǿkǾ atdí kumì dòná ǿyǾ uvitatále, ndàdù dhu òya fíyǾ ndàti: «Àpè nyòwu ìnzì ní P̀bàyàhúdì tǾ p̀bìrì ò, ndirǾ àpè nyòtsù Sàmàriyà tǾ p̀bìrì ò atdí kigǾ ò màtí. ⁶P̀bétù, nyòwu Ìsràyeli tǾ p̀bìrì ò bhà, yà ùwǿwĩ tà mà bhèyi ì nùli bvù. ⁷Ányì nyĩ nyòwu rǾ, nyĩ nyàkǾ nyǿnǾ Kàgàwà bhà Ídzi Màkǿrù indrǾ tǾ, nyòwù àtìnà rǾ: «Ǿrù-akpà ò ÁdrùngbǾ ***kamà** bhà idzi-tsù nìndù wà ndi.» ⁸Nyĩ nyàkǾ nyòwù anditále nígu rǾ, ndirǾ nyĩ nyàkǾ nyòwù ùvǿve ale níkye rǾ. Nyĩ nyàkǾ nyòwù kíkítále nígu rǾ, ndirǾ nyĩ nyàkǾ nyòwù ùnzé-alafí nípfo rǾ indrǾ ò rǾ. Nyĩ nyàbà kǿkǾ dhu nónzi nyĩ nyĩ nĩ obi tǿrǿrǾ, ní nyĩ nyàkǾ nyòwù i dhu nónzi rǾ tǿrǿrǾ. ⁹Àpè nyùgu ǿrǾ mà, fùrangà mànà nyǿfǾ ngbǿku ò. ¹⁰Àpè nyùgu bhǿlǿ abhi tǾ, ndirǾ àpè nyǿfǾ mberù ǿyǿyǿ rùkú. NdirǾ, àpè nyùgu kàyitò mà, mùgǾ mànà. Obhó tí, kasu ònzi rí ale náká ndàbà ndi ndónyuna dhu p̀bìndà kasu ò rǾ.

¹¹ÌngbǾ tí ìli ndi kigǾ mà, ndirǾ ìngbǾ tí ìli ndi p̀banga ò màtí nyĩ nyòwu ùvò rǾ, nyĩ nyowuna nyǿkǾ rǾdù ale-tidǾ nómè rǾ. Ndi ale àkǿ nyĩ rǾ, nyĩ nyowuna òko rǾ kàbhà idzá rǾrà àhu ányì rǾ rǾ nyĩ nyúvò, nyòwù dhu ò. ¹²Atdí ale bhà idza nyĩ nyòtsù rǾ, nyĩ nyowuna ányì-dzá-bhà nátsè rǾ, nyàti: «Kàgàwà àkǾ ndàso nyĩ.» ¹³Ányì-dzá-bhà náko nyĩ mbèyi rǾ, Kàgàwà arana abádhí àso rǾ. P̀bétù, ìnzà abádhí àkǿ nyĩ mbèyi rǾ, Kàgàwà arana nzi abádhí náso rǾ. ¹⁴Atdí idza ò ale, ndirǾ atdí kigǾ ò ale mà nóowuna gukyè 'ùvo rǾ ìnzì 'àkǿ nyĩ, ndirǾ ìnzì 'rìrì nyĩ nyúnǿna dhu, ní nyĩ nyowuna òwu rǾ ányìrǾ rǾ, nyàdù p̀fǿku-tsísírfǿ àhù n'Ǿ ányìrǾ. ¹⁵Ma mí obhó dhu núnǿ fùkù, Kàgàwà rĩ indrǾ-ànyà nítǿ nínganì, i kigǾ ò ale dǾ ka kitǿiya dhu ròsè yà SǾdǿmǾ mà GǾmǿrà mànà tǾ kigǾ ò bhà dǾ ka kítǿina dhu dònǾ.»

Yēsù rǿte indrǾ rǾ ka kavùya, rǾdù àp̀bè àbà dhu dǾ dhu

(Mrk 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁶WǾ dhu-dzidǾ, Yēsù adù àtìnà p̀bìndà uvitatále nĩ: «KǾnĩ ma mùvĩ nyĩ tà mà bhèyi atdíǾ arǿrù tsamangèrè nzínzi ò. Ní nyàbhu nyìkpǿku ròtdyù

osu-nyìkpó ótáyù dhu bhèyi, nyàdù òko yorowà ʒ àmbò bhèyi. ¹⁷Dhu àkà nyòdò nyí mbèyi! Ìndrù nówuya nyípfò rɔ, 'àdù nyàbhu kitdi ànyàku. Ndirò abádhí nówuya nyàvi rɔ asé nì unduta-dzà ʒ rò. ¹⁸Ìndrù nówuya òwu rɔ nyí nà *lìwalì-ònzì, ndirò ádròdrò kámá mànà dhu-ònzì okúdu dò rò, ndíní nyí nyí'í tí pbàkà ngàmbì tí abádhí-ònzì, ndirò ngùkpà ale, yà ìnzì ní Pbàyahúdì-ònzì mâtí. ¹⁹Nyí nà ka kòwù ùvò ànyàku nítìdì ka kí í rò, àpé nyòwuya afíku nítu rɔ nyí nyúnóna dhu ní, ndirò nyí nyí kùnò tí dhu ní. Nyí nyowuya nyí nyúnóna dhu nábà rɔ ndi kàsúmì ʒ tí. ²⁰Ìnzì ní nyí ndi nyí nyowuya ɔte rɔ, pbétù Àbaku Kàgàwà bhà Ìlilá-Alafí náaraya ndi ɔte rɔ àku nà rò.

²¹Ngàtsi ale náaraya adòná nípfo rɔ ndíní ka koho tí. Ndirò nzónzo t'ábána nówuya dhu ònzì rɔ ndi dhu bhèyi tí fíyó inzo rɔ. Nzónzo níivàya dhu ì nòdhì ale rɔ, 'àdù abádhí àbhu kòkyè. ²²Kóró ale nòndròya nyí okúdu dò rò. Pbétù, kòkò dhu-dzi òndù rí kóró, ràrà àhu kóró dhu-tsù rí ndòdì dhu ʒ ale ní ndi ògù ɔgúya. ²³Yà nyí nyí'í óná kígò ʒ ka kòpè kavu rùkù, nyámbe àpbè àbà dɔ rò, nyí nyowuya òtse rɔ ngàtsi kígò ʒ. Ma mí obhó dhu núnò fùkù, nyí nyasòya nzí Ìsràyèlì tó pbìrì ʒ kígò kóró, inzà Ìndrù t'ídhùnà níngò rórò.

²⁴Dhu núdhè ka kí fíndà ale bhà irèta náarí nzí òse pbìndà màlímò bhà irèta dònà, ndirò kasutále bhà ádrùngbànga náarí nzí òse kasu ònzì kà rí fíndà ale bhà ádrùngbànga dònà. ²⁵Ní, inga nòfò dhu ní, dhu ùdhè ka kí fíndà ale ròngò pbìndà màlímò bhèyi. Ndirò inga nòfò dhu ní, kasutále ròngò pbìndà kasu tó ádrùngbàle bhèyi. Ìndrù apé idza-àbadhi nyú nánzi Bèlìzèbuli tí, ní kàbhà idzá bhà dɔ abádhí tí nzí àdù nzère ɔvo nyú nòvò!»

Ádhi ndi àkàkà kònzì ɔdòna?

(Luk 12.2-7)

²⁶Yèsù adù àtìna tdiótò ábhàlì ní: «Dhu àkà nzà nyònzì kòkò dhu bhèyi ale-ɔdò. Kóró dhu-tsí yà ì nuru, núuvòya kpangba. Ndirò kóró dhu-tsí, yà òdhù ʒ aróko, núuviya ì kpangba kóró ale tò. ²⁷Yà ìnò ʒ ma mènò fùkù dhu náká nyòwù ipfonà rɔ awáwù ʒ, ndirò yà bhèlù ʒ ka kúnóna ró nyí nyí'í dhu náká nyòwù ànòná rɔ ikù ʒ idza dɔ rò.

²⁸Ní dhu àkà nzà nyònzì ale-ngbò kèlè nóho rí, ìnzì ndàdù ale-afí nóhò átò ale-ɔdò. Pbétù, dhu àkà nyònzì Kàgàwà-ɔdò, yà ale-ngbò mà, ale-afí mànà nábhu rádù rògbè, yà ìnzì aráve dhòdhódhóngà nà kàzu ʒ. ²⁹Óyò àrè-tútù-nzo nódzi ka ka tí obhó atdí fùrangà-kpò rɔ? Pbétù, atdí abádhí nzínzì ʒ mà náarí nzí itsi obvò inzà Àbaku Kàgàwà nózè rórò. ³⁰Nírò nyí, Kàgàwà núnì wà ife mâtí duku-ká-ve náarí ì dhu. ³¹Ní dhu àkà inzà nyònzì ɔdò. Obhó tí, nyí nyàdà ábhò àrè-nzo itse nyá.»

Yèsù Krístò bhà ale tí ka kóko dhu mà, kòdho ka kí dhu màná dhu

(Luk 12.8-9)

³²Wò dhu-dzidɔ, Yèsù adù àtìna ábhàlì ní: «Ndi ale apé dhu ɔvo kpangba ibí ale-ònzì, ndàtì ndi ràrì pbàkà ale, ní òrù-akpà ʒ arí'í Àbadu Kàgàwà-ònzì mâtí, ma madùya dhu núnò átò kpangba mati, ndi ale ràrì pbàkà ale. ³³Pbétù, ndi ale núnòya gukyè dhu kpangba ìndrù-ònzì, ndàtì inzà ndi rúnì ma, ní ma madùya dhu núnò átò kpangba òrù-akpà ʒ arí'í Àbadu Kàgàwà-ònzì mati, inzà ma rúnì ka.»

Ìndrù-ǵnga rí ndùndò Yèsù bhà ɔte-okú dò rò dhu

(Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴Tdítdǵ Yèsù adù àtìna ábhàlǐ nǐ: «Àpé nyirè nga ma rírá yà adzi dǵ ale àbhu ròkò màrùngà ǵ. Ma mírá inzà màrùngà nà, pbétù ma mírá nà dhu ní ali. ³⁵Ma mírá ingba mà ǵnga núndò àbanà nà, tsìbhíngba mà ǵnga núndò íyànà nà, ndirò àdhìngbà mà ǵnga núndò pbìndà aguna-àyi nà. ³⁶Ìndrù rǵ òmvù naraya ìí rǵ ndi ale bhà idzá bhà kèlě.

³⁷Atdí ale náapé àbanà mà, ndirò íyànà mà nózè, ròsè dùdunǎ, ní ndi ale náká inzà ndàtì ndi owùdu nǵngu ale tí. Ndirò, atdí ale náapé idhùnà mà, ndirò ivànà mà nózè, ròsè dùdunǎ, ní ndi ale náká inzà ndàtì ndi owùdu nǵngu ale tí. ³⁸Ìnzí rí pbìndà *mùsàlabhà nánò, ndàdù owùdu ùngu nà ale, náká inzà ndàtì ndi owùdu nǵngu ale tí. ³⁹Pbìndà ípirǵnga nózè rí ndòdò fìndà ale níwíyá ka, pbétù pbìndà ípirǵnga níwí rí okúdu dò rò ale náadàya kàbà àbà tdítdǵ.»

Yèsù-owù nǵngu ale nàko ale náabáya perè

(Mrk 9.41)

⁴⁰Wò dhu-dzidǵ, Yèsù adù àtìna ábhàlǐ nǐ: «Atdí ale apé nyǎkǵ, ní iwà ma nàko átǵ. Ndirò, ima nàko ale ní iwà ma nivi ale nàko. ⁴¹Atdí ale náapé Kàgàwà bhà *nabì nǎkǵ, Kàgàwà bhà nabì tí kà rǵ dhu-okú dò rò, ní ndi ale náabáya Kàgàwà bhà nabì àká ndàbà perè. Ndirò, atdí ale náapé obhónángatále nǎkǵ, obhónángatále tí kà rǵ dhu-okú dò rò, ní ndi ale náabáya obhónángatále nǎkǵ ndàbà perè.

⁴²Ma mí obhó dhu núno fùkù: atdí ale náapé ìrìre idha tǵ kópà-tsí dhu mà nábhù kǎkà owùdu nǵngu ale nzínzì ǵ atdí àkyǎkyè ale tǵ, owùdu kùngu dhu-okú dò rò, ní ndi ale náabáya àbà pbìndà perè.»

Bàtizò nubhónà Yùwanì rí pbìndà ábhàlǐ nóvi

rǵwu dhu òngù Yèsù-tsù dhu

(Luk 7.18-35)

11 ¹Yèsù níitdègu yà pbìndà atdí kumì dónà ǵyǵ nà *ábhàlǐ tǵ ndi ndúbhi àyanà rǵ dhu t'áyátà níto, ní kǎdù ndìvǎ, ndàrà ànyirǵ rò. Kàrà dhu núdhe ìndrù tǵ, ndàdù àrà Kàgàwà bhà Ídzì Mǎkùrù núndò rò abádhí tǵ Gàlìlayà tǵ pbìrì ǵ kigò òna nǎ.

²Ndi kàsùmì ǵ, bàtizò nubhónà Yùwanì níí imbi ò ka kósò ró. Ní imbi ò ndi ndíí rǵrǵ, kírì *Krístò rǎrà ònzìnà rǵ dhu-ǵyí. Ní kǎdù pbìndà ábhàlǐ nzínzì ǵ ngúfe ale nóvi, rǵwu dhu ìvu Yèsù-tsù, 'àtì: ³«Nyí tí yà mà mǎrǵdona ndíní ira tí ale, ndirò mà màkǎ tí mǵdǵ vurò ale?» ⁴Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tǵ ndàtì: «Nyòwu nyèno yà nyí nyírìna dhu, ndirò yà nyí nyálàna dhu Yùwanì tǵ. ⁵I dhu ní: ndùmùndúmú-nyìkpó rǵwu 'ùngbe rǵ, 'àdù inga àla. Òtsòtsù ale rǵwu ùbhi rǵ mbèyi. Kíkí nà ale rǎrǵwu ègu rǵ, ìwí ràdù inga níri. Èvǎve ale rǵwu ìkye rǵ, ndirò nǎkùtále rǵwu Kàgàwà bhà Ídzì Mǎkùrù níri rǵ. ⁶Hirò nonziya ale ní nzí yà ma múnona dhu rǎbhàna ròtsù nzérénga ǵ ale.»

⁷Yùwanì bhà ábhàlǐ nívǎ ì, 'ámbe 'adu dǵ rò, Yèsù adù ndòpè ndàwè dhu ihé-yà tǵ Yùwanì dǵ. Kǎpè ndòngù dhu abádhí-tsù, ndàtì: «Ádhu nyí nyòwù

àndàna rùngù ò? Tí awe rí ònángà nútɔyǎ ízò? ⁸ Ádhi nyú nyí nyawù àndàna? Tí atdíɔ́ òyá mùɔzarù nùfɔ́ ale? Pbé̀tù, atdíɔ́ òyá mùɔzarù nùfɔ́ ale náaróko ádròdrɔ́ kámá-idzà ɔ́. ⁹ Ní ádhu nyú nyí nyówù àndàna? Tí Kàgàwà bhà ***nabi**? Obhó tí, nyí nyówù Kàgàwà bhà nabi nándà. Pbé̀tù ma mátina nyí nǎ, iwà kà ròsè Kàgàwà bhà ngǔkpà pbanábí dóná matí. ¹⁰ Yùwaní ní ndi, yà Kàgàwà bhà Andítá rí dhu ùnɔ́ kpangba dóná ndàti:

«Kòní ma mí pbàkà mùkèngyè nóvì angyi indù,
ndíní pbùkù otu nɔ́bhɔ́lɔ́ tí indù.»

¹¹ Ma mí obhó dhu núnɔ́ fùkù, yà vèbhále úgù yà adzi dɔ́ ale nzínzì ɔ́, Bàtizò nubhónà Yùwaní bhà ádrùngbǎnga dóná pbinà ádrùngbǎnga òsè ale rí mbǎ ɪ́. Pbé̀tù, yà ákě ale tí ka kálána òrù-akpà ɔ́ Ádrùngbǎ ***kamà** Kàgàwà bhà idzi ɔ́ ale, ní rí ádrùngbǎle nyú tí, ròsè Bàtizò ùbhò arí Yùwaní dóná. ¹² Ròpè ndi yà ndi Bàtizò ùbhò arí Yùwaní apèna ndónzì pbinà kasu, rirà àhu indo nga ò rɔ́, òrù-akpà ɔ́ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi náarí inè ɔ́bì nǎ ka karúgyena rɔ́, ndirò òròrù ale náarí kàpà fíyò ɔ́bì nǎ.

¹³ Músà bhà Hyátá mà, Kàgàwà bhà pbanábí mànà kórɔ́, rirà àhu Yùwaní ɔ́, náapè ùnɔ́ dhu angyangyi òrù-akpà ɔ́ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi dɔ́. ¹⁴ Ndirò, ma múnɔ́na dhu ná'ù nyí nyádù nání, ma màmbènà àtina nyí nǎ, Yùwaní rǎrì ndi òlìyà, yà irà rirà dhu tí ka kati. ¹⁵ Inga t'frita tó bina nà rí ale nfíri yà dhu mbéyi!

¹⁶ Yà indo arí ale núdhe ma mádù àdhà bhà rɔ́? Abádhí ùlì ò yà pbanga-tsi dɔ́ ò nundu nzónzo bhéyi. Atdíɔ́hená ràdù òwu ɔ́dhíya núnzì rɔ́ òkù ɔ́ àti:

«Mǎ mèmì mbǎ ɔ́bé tó adyi rùgě ɔ́ matí fùkù,
ní nyí nyádù inzà ɔ́bè.
Ndirò mǎ màyù mbǎ izu tó adyi mà fùkù,
ní izu àdù inzà nyúka.»

¹⁸ Obhó tí, Yùwaní nfíra, ònzì ndàdù àrà dhu ònyu rɔ́, ndirò ònzì ndàdù àrà dhu mà nómɔ̀vù rɔ́. Ní òndrù adù àtina nzére-alafí rǎrìfí kà'ò. ¹⁹ Ndi dhu bhéyi tí, òndrù t'ídhùnà nfíra ndàrà dhu ònyu rɔ́, ndàdù àrà dhu nómɔ̀vù rɔ́. Ní òndrù arádù kàtì òna òvò ale tí, ndirò atdíɔ́ arí ndómɔ̀vù ale tí. Ndirò abádhí arádù kàtì pàratà tó pbandómbé mà, yà nzére dhu ònzi arí ale mànà ò nózè ale tí. Pbé̀tù, Kàgàwà arí dhu-ònga òvò tí dhu tó obhóna náarí ndávì kpangba kà rɔ́nzina dhu-nyutsì.»

Yèsù ròrù yà ɔ́yá ale núvò ò ònzì ò a'u tí ndi ndónɔ́na dhu kigò dɔ́ dhu

(Luk 10.13-15)

²⁰ Wò dhu-dzidɔ́, Yèsù apè ndòrù atdíɔ́ yà ábhɔ́ wiwì nyú ndi ndónzì ɔ́yá kigò dɔ́, inzà ò kigò ɔ́ ale nùgèrè ò, 'ùbhà fíyò nzérena dhu-okú dɔ́ rò. Kàtì: ²¹ «Kòràzinì mà, Bètèsàydà mànà tó kigò, yà ùkú ndi ndónzì wiwì nfíyana gukyè Tirò mà, Sìdónà mànà tó kigò ɔ́ ndi ndónzì dhu tí, ní ò kigò ɔ́ ale nfíyana angyí ò ǔfɔ́ gòníyá mberù tí ròyá, 'àdù ohu nútɔ́ dɔ́yà ɔ́, ndíní ò ùgèrè ò, 'ùbhà fíyò nzérena dhu navi tí rɔ́. Ní ndi dhu-okú dɔ́ rò, nyi nyí ǎpè ɔ́ Kòràzinì, ndirò nyi nyí ǎpè ɔ́ Bètèsàydà. ²² Wò dhu-okú dɔ́ rò ní ndi, ma mí dhu òvò kpangba fùkù. Kàgàwà rí òndrù-ànyá nítì nínganí, kítɔ́yia dhu òkú abhàbhò nyú, ròsè Tirò mà, Sìdónà mànà tó kigò dɔ́ ndi ndítɔ́dina dhu dóná. ²³ Ndirò

inyi, Kàpèrnàwumù tò kigɔ, yà ɛ̀nú ndi nónzi wiwì nfiyana gukyè Sòdomò tò kigɔ ʒ ndi nanzi dhu tí, ní Sòdomò nfiyana inè indo màtí. Ní ndi dhu-okú dɔ̀ rɔ̀, inyi, Kàpèrnàwumù tò kigɔ, nyi nyà'ù tí dhu, ɛ̀dzì Kàgàwà ràràdù nyidzi òrù-akpà ʒ? ɛ̀nzì rádù nyidzi, akekpà màtí. Pbétù, kà rí nyifò obvò, ndàdù nyobvù ɛ̀nzì aráve dhòdhóhonganà kàzɔ ʒ. ²⁴Ndi dhu-okú dɔ̀ rɔ̀ ní ndi ma mí dhu ʒvɔ kɔngba fùkù, Kàpèrnàwumù ʒ bhà, Kàgàwà rí ɛ̀ndrù-anya nítɔ̀dì nìnganf, kòtɔ̀fiya dhu Kàpèrnàwumù tò kigɔ dɔ̀ abhɔ nyá, ròsè Sòdomò tò kigɔ dɔ̀ ndi ndòtɔ̀dina dhu dònà.»

Yèsù rí m̀hètù àbhù affiya rìngyɛ̀ ɛ̀ ale núnzi tina ʒ dhu

(Luk 10.21-22)

²⁵Tɔ̀tɔ̀dɔ̀ Yèsù adù àtina: «Ɔ̀ɔ̀, Àba Kàgàwà, òrù-akpà mà, yà adzi màna ʒ Ádrùngbàlè, ma mifu nyi atɔ̀dɔ̀dɔ̀ yà inga nùni dhu tí ka kòzùna ale-rɔ̀ nyi nyarù dhu ní nyi nyàbhù àkyàkyè ale nyá rani nídhuní. ²⁶Obhó tí Àbá, nyi nyazè ndi dhu rònzi ndi wò dhu bhèyi.»

²⁷Wò dhu-dzidɔ̀, kàdù àtina: «Àbadu níbhò wà kórɔ̀ dhu tɔ̀ ádrùngbànga fudú. Atɔ̀dɔ̀ ale mà nùni nzá Kàgàwà t'ídhùnà, pbétù ka nùni ní kà t'Ábanà kèlè. Ndirò atɔ̀dɔ̀ ale mà nùni nzá kà t'Ábanà, pbétù ka nùni ní ɛ̀ma kà t'ídhùnà kèlè, yà ma mózè mɔ̀vɔ̀ ka fíyɔ̀ ale màna.»

²⁸Tɔ̀tɔ̀dɔ̀ kàdù àtina: «Nyíwù tidu ʒ, nyí kórɔ̀ yà nyí nyìngyɛ̀ nyí, nyàdù ɛ̀fí ɛ̀ nà'è ànò nà d̀kù rɔ̀. Ní ma mí asota nàbhù fùkù. ²⁹Nyòsò yà tudú ríí kòmò átò tukú, ndirò nyíri fùkù ma múyàna dhu. Obhó tí, ɛ̀ma ní ndi ɛ̀yɔ̀ arádi, ndirò yɔ̀rɔ̀wà tɔ̀ afína nà ale. Ndirò ní ndi nyí nyàdù asota nàbà afíku ʒ. ³⁰Obhó tí, pbàkà kòmò ní isɔ̀ rɔ̀'ɔ̀ kòmò, ndirò pbàkà ànò ní isɔ̀ inzà ndi nà'è ànò.»

Yèsù bhà irèta *sàbatù-idhò dɔ̀

(Mrk 2.23-28; Luk 6.1-5)

12 ¹Wò dhu-dzidɔ̀, sàbatù-idhò ʒ, Yèsù mà pb̀inda ***àbhàlì** màna náamb-énà ɛ̀da dɔ̀ ***nganù** tɔ̀ inga ɔ̀na nà ɛ̀dà otu ʒ. Ndi kàsùmì ʒ, kàbhà ábhàlì níí'í àwù nà atɔ̀dɔ̀dɔ̀. Ní i ábhàlì náadù 'òpè, 'òwù otu-igi dɔ̀ ríí nganù náfa rɔ̀, 'ùtsèrè kpòna liya ʒ, 'adù ɛ̀kanà. ²Ní ***Pbàfàrisáyó** níítɔ̀dègu wò dhu nàlá, ní abádhí adù àtina Yèsù ní: «Ándà pé pb̀ukù ábhàlì rí inzà àkà kɔnzì sàbatù-idhò ʒ dhu nónzi.» ³Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàtì: «Nyí nyàpè tí obhó Dàwudì mà, rónà ale màna náanzì atɔ̀dɔ̀kù àwù nà ɛ̀ fí rɔ̀ dhu nòzù?» ⁴Àbadhi náatsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù perè tí ka kùbhò Kàgàwà tò m̀gati nùgù, ɛ̀ rɔ̀nyù rónà ale màna. Wò ndi m̀gati níí inzà àkà àbadhi mà, rónà ale màna rɔ̀nyù m̀gati. Pbétù, kɔnyù rádù ale níí ***pbàkùhání** kèlè víya dɔ̀ rɔ̀'. ⁵Ndirò, nyí nyòzù tí obhó Músà bhà Uyátà ʒ ka kándì dhu, kati: «Sàbatù-idhò ʒ arí kasu ɔ̀nzi Kàgàwà bhà idzá, ɛ̀nzì 'ífu ndi idhò pbàkùhání, ní dɔ̀ ka r̀r̀í nzi àdù ndi dhu nòzù afátà tí?» ⁶Pbétù, ma mí dhu ʒvɔ kɔngba fùkù: yà irɔ̀ ríí dhu nòsè iwà Kàgàwà bhà idza dònà màtí. ⁷Dhu fínà gukyè iwà nyí nyúni yà Kàgàwà bhà Andítà r̀nɔ̀na dhu-tì dhu tí, yà ɛ̀tí rátina: «Ma mózè dhu ní ɛ̀zɔ̀ àbà ka kí ɛ̀ndrù dɔ̀ dhu, ɛ̀nzì ní ɛ̀zà tɔ̀ perè nùbhò ka kí idù dhu kèlè», ní

nyí nyàmbènà nzí anya nítà yà ìmbà ríí afátá nà ale dǝ. ⁸Obhó tí, Ìndrù t'í-dhùnà ní ndi sàbatù-idhò dǝ Ádrùngbàle.»

Yèsù rí ɔtsúna ɔtsù ale nígbù dhu

(Mrk 3.1-6; Luk 6.6-11)

⁹Ʋró rò Yèsù níivà ndi, ndàrà ɔtsù fíyó unduta-dzà ò. ¹⁰Ní ɔtsúna ɔtsù atdí ale nííí ànyì idza. Ànyì rǝ íí ale náazè 'òbhù Yèsù. Ní ndi dhu-okú dǝ rǝ, abádhí níivú dhu Yèsù-tsù, 'àti: «Àlè tǝ Ʋyátá návi tí àvì ìndrù kígù sàbatù-idhò ǝ?» ¹¹Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tǝ, ndàti: «Nzínzikù ǝ atdí ale náapè íí atdí tàrà nà tí, ndi tàrà ràdù ìtsì ádzì ibhu-akpà ò sàbatù-idhò ǝ, ní ndi ale tí nzí adù ɔfo ndi ibhu-akpà ò, ndàrà kídìyì ànyì rǝ?» ¹²Ìndrù ɔsè tí nzá tàrà dǝnǎ! Nírǝ, Músà bhà Ʋyátá návi wà kǝnzì ídzìnga ìndrù tǝ sàbatù-idhò ǝ.» ¹³Ní Yèsù adù àtìnà wǝ ɔtsúna ɔtsù ale ní: «Ígba ɔtsúnu.» Ní ndi ale náadù ɔtsúna nígbà, ndi kǝtsú ràdù ògù, rǝngò yà ídzì rǝ rǝ ríí ngàtsi kǝtsú bhèyi.

¹⁴Ní Pbàfàrisáyó núuvò, 'òwù 'ùndu, ndíní ì ìrì tí ì ìngbà dhu bhèyi màtí ì í Yèsù nábhù kohò dhu dǝ.

Yèsù ní fìndà Kàgàwà ɔpì kasutále dhu

¹⁵Yèsù níitdègu wǝ dhu níri, ní kǎdù ndìvà ànyì rǝ rǝ ndàrà. Ní ábhǝ alé-yà náadù ɔwu kǝwù ǝ, kà ràdù andi nà ríí ale nígu kórǝ. ¹⁶Pbétù, kǝyá dhu ɔbi nyú nà abádhí tǝ, ìnzì ádhi màtí ndi ndíí dhu nǝnǝ tí ìndrù tǝ. ¹⁷Wǝ dhu anzi ndi ndíní yà Kàgàwà nǝnǝ pbìndà *nabì Ìsayà-otù ǝ dhu náaká tí. Kǎti:

¹⁸«Kànì ma mǝpì pbàkà ìnc-akpà,
yà atdíidǝ ma mózè ale, ndirǝ afidu arí idha nǝmvù pbìndà dhu dǝ ale.
Ma mí kǝrà pbàkà Ìlìlǎ-Alafí ní,
ndirǝ kà rí obhónángà ɔwǝ kórǝ pbìrì ǝ ale tǝ.

¹⁹Kà rí nzí tsùna nálè atdí ale nà màtí, ndirǝ kà rí nzí ɔte ɔré tǝna nà.

Atdí ale mà rí nzí kà-tù ìrì ngudhà ǝ rǝte rǝ.

²⁰Kà rí nzí ndi nàtdo ízò núkò,
ndirǝ kà rí nzí núnúnú rǝrù tarà nívé,
ràrà àhu mùlèmà nábhù kà rí obhónángà tǝ dhu ò.

²¹Ní kórǝ pbìrì ǝ ale náapbáya afíya kà-rǝ tí'»

Yèsù rí ɔte nádù ndi nòbhù ale tǝ dhu

(Mrk 3.22-30; Luk 11.14-23)

²²Nírǝ ní ndi ìndrù níiwú nzére-alafí arí ɔnà atdí ale nà Yèsù-ti'ò. Ndi ale níí ndùmùndúmú, ndirǝ ìnzì arǝte ale. Ní Yèsù igá ka, ràdù ndǝpè ndǝtè, ndàdù inga àla. ²³Ní idho núukǝ kórǝ ànyirǝ íí ale, abádhí ràdù àtìnà: «Tí nzí Dàwudì t'ídhùnà yà?» ²⁴Pbétù, abádhí rǝnǝna dhu nìrì Pbàfàrisáyó náadù àtìnà: «Yàrí ale náarí nzére-alafí nódì Bèlìzèbulì tí kátina pfǝmvo ǝ *kamà bhà ádrùngbànga tǝ ɔbi ní.»

²⁵Pbétù Yèsù núuni abádhí rířèna dhu, ní kǎdù àtìnà abádhí ní: «Atdí ádrùngbà kamà bhà pbìrì ǝ ale náapè ambe 'ùgyè dǝ nzínziya ǝ, ní ndi ádrùngbà kamà bhà idzi-tsù ràdù ndǝdì òdì tí. Atdí kígò ǝ ale mà, ndirǝ atdí ɔdhi mà náapè àmbe anya nǝnzì dǝ nzínziya ǝ, ní ì kígò náarí nzí àpere,

ndirò i ale tó ɔdhi-tì náarí nzi ide. ²⁶Ní p̄f̄m̄v̄o *Sitanì náap̄é àdù ndòp̄é ndòdì p̄f̄m̄v̄o, ní ka nádù ìí ndùgye rí ndítírò ale. Ní kàbhà ádrùngbànga tó idzi rǎdù àp̄ere ìngbà dhu bhěyi? ²⁷Ndirò, ma mapé ìí Bèlìzèbuli bhà ɔbi n̄i ma mǎrì nzére-alafí nòdì dhu tí, ní fùkù inzo náaràdù kòdì àdhi bhà ɔbi n̄i? Ndi dhu-okú dō rō ní ndi, abádhí nít̄d̄iya ndi ànyàku. ²⁸Pbétù, dhu apé ìí Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí bhà ɔbi n̄i ma mǎrì nzére-alafí nòdì dhu tí, ní Òrù-akpà ǝ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi nírà wà àhu bvàkù. ²⁹Ìnzì atdí ale mà rǎdù òtsù ɔbi n̄i ìdzidzò ale bhà idza, ndàdù kàbhà idzá dhu nùmbà, inzà ndi ndùtsì ndi ìdzidzò ale angyi rórò. Pbétù ka ndi ndùtsì dhu-dzidzò nga ní ndi kà rǎdù kóró kàbhà idzá dhu nùmbà n̄i. ³⁰Ìmbà r̄íí tidu ònǎ rō ale ní pbàkà òmvù. Ndirò ìnzì rí dhu-tsù ùndù^d atdíkpá ma mànà ale, ní r̄í dhu ìnda ìnda tí rùdù rō. ³¹Ndi dhu-okú dō rō ní ndi ma mí kùno kpangba fùkù: ìndrù náabáya àbà kóró f̄iyó nzérenga mà, Kàgàwà n̄i ì arí dhu ùno nzére dhu mànà dhu tó ubàta. Pbétù, Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí n̄i rí dhu ùno nzére ale, náabáya n̄i ubàta akekpa màtí. ³²Ìndrù t̄ídhùnà n̄i rí nzére dhu ùno ale náabáya àbà ubàta. Pbétù, Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí n̄i rí nzére dhu ùno ale náabáya n̄i ubàta, yà kombí r̄íí kàsùmì ǝ màtí, ndirò olù rírà kàsùmì ǝ màtí.»

Itsu núnì ka karí kp̄ona r̄ó

(Luk 6.43-45)

³³Wò dhu-dzidzò, Yēsù adù àtina: «Atdí itsu náap̄é ìí idzi itsu-tidò tí, ní ndi itsu rǎdù ì'ónà ní idzi itsu-kp̄o-tidò. Ndirò itsu náap̄é ìí nzére itsu-tidò tí, ní ndi itsu rǎdù ì'ónà ní nzére itsu-kp̄o-tidò. Obhó tí, itsu núnì ka karí kp̄ona r̄ó. ³⁴Nyí, ámvò tó osu tó rùgànda t̄írò, idzi ɔte rǎdù àhu ìngbà dhu bhěyi liku ǝ rō, àzèmbè nyí nongó ìí nzére ale nyú? Obhó tí, ale-tsù arórina dhu ní ale-afí àlè n̄i ìr̄eta. ³⁵Idzi afina nà ale-afí ǝ rō aráhu dhu ní idzi dhu, ndirò nzére afina nà ale-afí ǝ rō aráhu dhu ní nzére dhu. ³⁶Ma mí obhó dhu núnò fùkù, Kàgàwà r̄í ìndrù-ànyà ìt̄d̄i n̄inganí, k̄araya ìndrù návi r̄ó r̄awè yà ì ùno ìmbà t̄ina nà dhu mà kóró. ³⁷Obhó tí, tsùnu-bvu r̄ó ní ndi ka k̄oz̄uya nyi obhóná-ngatále tí, ndirò tsùnu-bvu r̄ó ní ndi ka kot̄d̄iya anya d̄enú.»

Yēsù àvì ka k̄í r̄onzi wiwì dhu

(Mrk 8.11-12; Luk 11.29-32)

³⁸Wò dhu-dzidzò, Músà bhà Úyátá tó ngúfe mǎlímò mà, ngúfe Pbàfàrì-sáyó mànà náati Yēsù n̄i: «Mǎlímò, mǎ mòzè nyonzi wiwì ndíní mǎ mala tí.» ³⁹Ní Yēsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Indo ar̄íí ale narí nzére ale, ndirò abádhí náarí n̄i Kàgàwà òzè dhu ònzi. Abádhí òzè k̄onzi wiwì k̄èlè f̄iyò, ní ka k̄í n̄i atdí wiwì mà nónzi abádhí tò. Pbétù, abádhí tò ka kávina dhu ní nabi Yōnà r̄ó ndi nanzi wiwì k̄èlè. ⁴⁰Àdhàdhì nabi Yōnà náadhò ìbhu idho ádrùngbà ìbh̄é-yà-ba ǝ dhu bhěyi tí, ní ndi dhu bhěyi tí, Ìndrù t̄ídhùnà n̄oɔdh̄oya ìbhu idho adzi ǝ. ⁴¹Nabi Yōnà r̄un̄ona Kàgàwà bhà Ìd̄zi Mākūrù ì ìr̄i rō, Ninawè tó kigò ǝ bhà nùugèrè ì, 'ùbhà f̄iyó nzérenga. Ní ndi dhu-okú dō rō, Kàgàwà r̄í ìndrù-ànyà nít̄d̄i n̄inganí, Ninawè ǝ bhà n̄i-vàya ì 'ìkò indo ar̄í ale-nyikpa r̄ó, 'àdù abádhí-ànyà nít̄d̄i. Ndirò yà onzikú

d 12.30 Iró dhu-tsù ùndù ka k̄í dhu-tì rǎdù ìí tà-mà-tsù ùndù ka k̄í dhu tí, ndirò ngàtsi n̄i onzi-bv̄ò ònyè-tsù ùndù ka k̄í dhu tí.

idè ale nòsè wà Yǒnà dǒnǎ. ⁴² Músùngú dǒnǎ rò arí'í Sabà tí kátina pbiri ǝ tsìbhá ádrùngbǎ kamà nǎira yà adzi-tsù ǝdì ndì i rò, ndìrǎ yà dhu-ǝnga t'òvòta nuni ádrùngbǎ kamà Sòlòmǝni rǝnǝna ǝte nírì. Ní ndì dhu-okú dǝ rò, Kàgàwà rǝ ìndrù-ànyǎ nítǝ nínganí, íyàdhíyà níivàya ndì, ndìdè indo arí ale-nyìkpa rǝ, ndàdù abádhí-ànyǎ nítǝ. Pbétù, yà ǝnzikú idè ale nòsè wà Sòlòmǝni dǒnǎ màtí.»

Nzére-alafí rǝ ndàdù tǝtǝdǝ yà ndì ndáhu ǝnà rò ale ǝ dhu

(Luk 11.24-26)

⁴³ Yǝsù adù àtìnà tǝtǝdǝ: «Nzére-alafí náapè áhu atǝí ale ǝ rò, ní kà rǎdù àrà, ndùbhi rùngù ǝnǎ, ndámbe ndì ndàrà ndàso rǝnga nǝmè dǝ, ìnzì ndàdù àbànà. ⁴⁴ Ní kà rǎdù àtìnà afína ǝ: «Ma mí madù yà ma mahù ǝnà rò pbàkà idza ǝ.» Ányì kàdu ndì rò, kà rǝ ndì idza nótù tǝrǝrǝ, iwà ka kàtsù ǝnángà, kàdù ǝbhǝlǝnà mbèyi nyú rǝ. ⁴⁵ Nírǝ ní ndì kà rǎdù àrà àrùbhù ngǝkpà nzére-alafí, yà atǝdǝdǝ ǝrù ròsè dǝna nǎ núnzì, 'iwù ǝtsù mànà atǝdǝkpà ndì ale ǝ. Ní wǝ dhu-dzidǝ, ndì ale bhà ǝfǝ rǎdù rǝ nzére nyú ròsè yà angyi rǝ kàbhà ǝfǝ dǝnǎ. Ní ndì dhu nǝí'íya ndì dhu bhèyi tí yà indo arí nzére ale tǝ.»

Yǝsù tsánà mà kà t'ádǝna mànà

(Mrk 3.31-35; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Yǝsù rǝ dhu ǝvǝ ìndrù tǝ ǝnà kàsùmi ǝ, kà-tsánà mà kà t'ádǝna mànà níiwù ùvǝ kà rǝí ǝnà idza-lí. Ní abádhí nǝtsi iko irinǎ rò, 'adù 'òzè ndí'í ǝ ǝte tí Yǝsù nà. ⁴⁷ Ní atǝí ale náadù àtìnà Yǝsù nǝ: «Íyànù mà adǝnù mànà rǝí irí, ní abádhí ǝzè 'ǝtè ìnyi nà.» ⁴⁸ Ní Yǝsù adù dhu ìvu ndì ale-tsù ndàti: «Íyàdu ní àdhi, ndirǝ adǝdu ní àdhi mà?» ⁴⁹ Tǝtǝdǝ kàdù pbìndà ábhàlì nítè ǝtsùna nǝ, ndàdù àtìnà: «Kàní íyàdu mà, adǝdu mànà. ⁵⁰ Obhó tí, adǝdu, awèdu, ndirǝ íyàdu ní yà ǝrù-akpà ǝ arí'í Àbadu Kàgàwà ǝzè dhu ǝnzi arí ale.»

ǝnyù-tse ǝre rí ale tǝ mbólí

(Mrk 4.1-9; Luk 8.4-8)

13 ¹ Ndi nínganí tí, Yǝsù náahù idza rò, ndàdù àrà àdì rèrù-bidǝ. ² Ní, ádrùngbǎ ihé-yà nyú núundu ì, ì ràkpǝrǝ kà-ngbǝ. Ní ndì dhu-okú dǝ rò, kàdù ùpǝ, ndàdì ibhù ǝ. Ihé-yà náadù òko rèrù-bidǝ. ³ Yǝsù núñǝ ábhǝ dhu nyú abádhí tǝ mbólí ǝ, ndàti: «Atǝí ale náahù ndámbe ǝnyù-tse nǝrè dǝ. ⁴ Ní yà ǝnyù-tse nǝrè kà rǝ pbìndà ìnga ǝ ǝnà kàsùmi ǝ, atǝdǝdhená itse náawà ì otu-gì dǝ. Ní àrè náadù ìwu, 'ùbhí ì itse otu-gì dǝ rò. ⁵ Ngǝkpà-tsí náadù 'àwà ìmbǎ adzi rǝí abhǝ dǝnà odu-kengere dǝ. ì itse nínga kǝmbǝmbí, ìmbǎ adzi rǝí abhǝ tsìyà nídhuní. ⁶ Pbétù, adyifǝ níitǝdègu ìka, ní kàdù wǝ ìngìngà ǝnyù-nzo núbì, rǎdù ǝtdyù, ìnzá ìvéya nǝtsù ádzàdǝ adzi ǝ nídhuní. ⁷ Atǝdǝdhená itse náawà ì okpèya nà itsukpǝ-nzo núnzì ǝ. ì okpèya nà itsukpǝ-nzo náadù ǝvì kǝmbǝmbí, 'adù wǝ ìngìngà ìdzi ǝnyù nǝtsì. ⁸ Pbétù ngǝkpà itse náawà ì ìdzi adzi ǝ. Ní ì itse-tsí náá'ǝ, atǝdǝdhená rǝdhì atǝdǝtǝ míyà itse, ngǝkpà rǝdhì azàzà kumì itse, ndirǝ ngǝkpà rǎdù ìbhìbhù kumì itse nǝdhì.»

⁹ Yǝsù adù àtìnà tǝtǝdǝ ihé-yà nǝ: «Ínga t'írìta tǝ bína nà rǝí ale náká ndirí yà ma múnǝna dhu mbèyi!»

Ádhu Yēsù náaràná òtè rǎ mbólí ǝ ní?

(Mrk 4.10-12; Luk 8.9-10)

¹⁰ Wǎ dhu-dzidǎ ní ndi, Yēsù bhà *ábhàlǐ náandri kà-tí'ò, 'àdù dhu nívu kà-tsǔ 'àti: «Ádhu nyi nyarí dhu núno ihé-yà tò mbólí ǝ tí ní?» ¹¹ Ní Yēsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Kàgàwà nábhù wà nyí nyǎni òrù-akpà ǝ Ádrùngbǎ kamà bhà idzi-nyutsi ndi nórù dhu, pbétù abádhí núni nzá ka. ¹² Obhó tí, dhu nà aríí ale tò, ka kabhùya dhu abhò, ràdù ìí dhu nà abhò nyú ròsè. Pbétù, akekpa aríí dhu nà ale, ní-fó rò ka kakòya ndi ákě fénángba mà kóró. ¹³ Ndi dhu-okú dǎ rò ní ndi ma mǎrí dhu núno abádhí tò mbólí ǝ, ndíní abádhí nóowu tí inga nándà rò, ìnzí 'àdù dhu nála. Abádhí nóowu tí bǐya níkpèlè rǎ, ìnzí 'àdù dhu níri, ndirò ìnzí ndi dhu ràdù dǎya nálu. ¹⁴ Ndi dhu bhéyi ní ndi, *nabì Ísayà núno dhu ràdù ákǎ. Kǎti:

Kàgàwà ràtina: «Nyí nyí inga níri ìri mbéyi nyú, pbétù ìnzí yà nyí nyíri dhu ràdù dǎku àlu akekpa màtí.

Nyí nyí inga nándà àndà mbéyi nyú, pbétù ìnzí nyàdù atdí dhu mà nála.

¹⁵ Obhó tí, atdí dhu mà náarí nzí kàrí ale-afí-ngbò núbèlè.

Abádhí níri bǐya,
ndirò abádhí núpǐ nyíkpóya,
akeye ì alana nga ní,
akeye ì irina nga ní,
ndirò akeye dhu alána dǎya,
'àdù 'ùgèrè 'ùbhà fíyó nzérenga,
madù ì nígu ní".»

¹⁶ Pbétù, nyí ní ndi hirò nyí nyónzi, yà nyíkpóku náarí inga nálǎ, ndirò bíku ràdù inga níri rò. ¹⁷ Ma mí obhó dhu núno fùkù, ibí pbánábí mà, obhónángà ònzi arí ale màná, náazè 'àla yà kombí nyí nyálǎna dhu, pbétù abádhí náadù nzá kàla. Abádhí náazè 'ìri yà nyí nyírina kòmbí dhu, pbétù abádhí náadù nzá kàla.»

Ònyù-tsè òrè rí ale tǎ mbólí-tí

(Mrk 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ Yēsù adù àtina tdítǎ pǐndà ábhàlǐ ní: «Nyíri pé yà ònyù-tsè nóre rí ale tǎ mbólí-tí. ¹⁹ Òrù-akpà ǝ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà rí idzi ònyù ìndrú dǎ dhu dǎ ka kúnona dhu níri rí ale, ìnzí ndi dhu ràdù dǎya àlu, núli ì yà itse náawà ì òyá otu-gì-dǎ bhéyi. Pǎmvo ràdù ìrà, ndàdù yà abádhí-afí ǝ ka kòzò òtè núwa abádhí-afí ǝ rò.

²⁰ Ngǔkpà ale núli ì yà itse náawà ì òyá, ìmbà ábhǎ adzi nà dóná odu-kengere-dǎ bhéyi. Abádhí rí Kàgàwà bhà òtè níri, 'àdù àkónà dhèdhe nyú nà ányirǎ rò tí. ²¹ Abádhí rí nzí 'àdù kàbhù ivéna ròdì ndi afíya ò. Pbétù, abádhí ràdù ì àpba ndi òtè rǎ ákě kàsùmì kèlè tí. Ní yà àpbe mà, avuta màná nópè ì Kàgàwà bhà òtè-okú dǎ rò rò, abádhí ràdù fíyó a'uta núbhà ányirǎ rò tí.

²² Ngǔkpà ale-tsí tdítǎ, núli ì yà itse náawà ì nzínziya ǝ okpèya nà itsukpónzo bhéyi. Abádhí rí Kàgàwà bhà òtè níri, pbétù yà adzi ǝ ìrèta mà, yà adzi

* 13.15 Ísa 6.9-10

dɔ̀ ɔ̀nzì náaràbhùna tìtò tò dhèdhe màna dhu ràdù ndi ɔ̀te nùtsì ìnzì ròdhì itse. ²³Ndirò, ngùkpà ale nùlì ì yà itse náawà ì ònà ídzi adzi bhèyi. Ì ale náarí Kàgàwà bhà ɔ̀te nírì, 'àdù à'ùnà. Ndirò abádhí ní ì itse òdhi rádu: atdídená ròdhì ka atdátí miyà, ngùkpà ròdhì ka azázá kumì, ndirò ngùkpà-tsí ràdù ibhìbhù kumì nòdhì.»

***Nganù nzínzì ð ìngà nzére írí-tidò tó mbólí**

²⁴Wò dhu-dzidɔ̀, Yèsù náawe ngàtsi mbólí ihé-yà tò ndàti: «Kàñ òrù-akpà ð Ádrùngbá kamà Kàgàwà bhà idzi nófò ndì nà dhu: Atdí ale náazò ídzi nganù-tse pbindà inga ð. ²⁵Ní atdíku kùbhingáná, idho ò kóró ale ríí rórò, òmvù nñira, ndòzò nzére írí-tidò tó itse ndi nganù nzínzì ð, ndàdù àrà. ²⁶Wò nganù níitdègu inga, ndòvì, ndàdù ndítù, ní wò nzére írí-tidò náadù inga, ndòvì átò. ²⁷Ní wò inga-àbadhi bhà kasutále níwù kà-tí'ò, 'ìvù dhu kà-tsù, 'àti: «Ádrùngbálé, nyí nyazò inga ð dhu níí tí obhó ídzi nganù-tse? Olu, wò nzére írí-tidò nádu ìrà àdhà rò?» ²⁸Wò inga-àbadhi náadù dhu àdu kasutále tò ndàti: «Òmvù ní ndi wò dhu nónzì.» Kòkò kasutále náadù dhu ìvu tdítdɔ̀ kà-tsù 'àti: «Nyí nyòzè tí nzá mowù ì nzére írí nòdrù?» ²⁹Ní inga-àbadhi náadù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Zà ma mòzè nyòwù kòdrù, akye nyí nyadùna nganù nòkpò átò kòdrù nyí nyí rò ní. ³⁰Nyítse pé abádhí rovi atdíkpá, ràrà àhu nganù nòtsè ka kowuya ònà idho ò. Ndi nínganì ní ndi ma matiya nganù nòtse rí ale ní: Nyòdrù pé wò nzére írí nyùtsì dóna tí, ndíní kubi tí kàzu ò. Ndirò, nyàdù nyòtse nganù, nyàdù ùndunà nyùlì óngòlì ò.»

Hàradali-kpò tó mbólí

(Mrk 4.30-32; Luk 13.18-19)

³¹Tdítdɔ̀, Yèsù adù ngàtsi mbólí náwe ihé-yà tò, ndàti: «Òrù-akpà ð Ádrùngbá kamà Kàgàwà bhà idzi níli ndì pbindà inga ð atdí ale níidy ndòzò *hàradali-kpò bhèyi. ³²Ndi hàradali-kpò ní ákèkpá dhu-tútù-ngba nyú kóró itse nzínzì ð. Pbétù kápé inga, ndàdù òvì, ní kàradù òse yà inga ð ka karí òzòna kóró itsukpò dónà. Ndirò, kàradù òngo itsú-yà-ba tí, àrè mà ràdù òwu idzàya nòsí rò ɔ̀pbína nzínzì ð.»

Afi tó mbólí

(Luk 13.20-21)

³³Yèsù adù yàrí ngàtsi mbólí náwe tdítdɔ̀ abádhí tò, ndàti: «Òrù-akpà ð Ádrùngbá kamà Kàgàwà bhà idzi níli ndì yà tsìbhále rídyina ndàngbò nganù-ra tó ðyò kumì dónà imbò nà kilo ð afi bhèyi. Ní ndi dhu ràdù ndi idyi nábhu rìvù kóró.»

Ádhu Yèsù náaràna òte rò mbólí ð ní?

(Mrk 4.33-34)

³⁴Yèsù náawe kóró kòrí dhu mbólí ð ihé-yà tò. Kàránà nzì atdí dhu mà núnò rò abádhí tò ìnzà ndì ndàwe mbólí ð rórò, ³⁵ndíní Kàgàwà bhà nabi núuno dhu náaká tí. Kàti:

«Ma munoya dhu abádhí tò mbólí ð,

ndirò ma maweya yà òdhù ò aróko yà Kàgàwà anzàna yà adzi ònà idho ò rò kóró dhu abádhí tò.»

Nzére írí-tidò tó mbólí-tì

³⁶ Wò dhu-dzidò, Yèsù núbhà wòrí ihé-yà, ndàdù òtsù idza. Ní kàbhà ábhàlì náadù òtsù kà-tì'ò, 'àdù àtìnà kà nǎ: «Áwě pé wò inga ǎ inga nzére írí-tidò tó mbólí-tì fàkà.» ³⁷ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Yà ídzi itse òzò rí ale ní Ìndrù t'ídhùnà. ³⁸ Itse òzò ka kí ònà inga ní yà adzi. Ndi ídzi itse ní òrù-akpà ǎ Ádrùngbà kamà Kàgàwà rí idzi ònyu dýá ale. Nzére írí-tidò ní Nzére ale, Pǎmvo bhà inzo. ³⁹ Yà ndi nzére írí-tidò nòzò òmvú ní Pǎmvo. Nganù nótse ka kí inga ǎ rò dhu ní yà adzi ǎ dhu-tsù rí ndòdì ònà idhò. Ndirò, nganù òtse rí ale ní Kàgàwà bhà màlàyíkà. ⁴⁰ Ní ádhàdhì ka karí nzére írí nùndù inga ǎ rò kubì kàzu ò dhu bhèyi, ndi dhu ɔnziya ndi ndi dhu bhèyi tí, yà adzi ǎ dhu-tsù ritsi ndòdì nínnganí. ⁴¹ Ní, Ìndrù t'ídhùnà náaviya pbindà màlàyíkà riwù yà ngùkpà ale nábhù arí rɔnzì nzérenga ale mà, yà nzérenga nónzi arí ale mà nà nípfo pbindà ádrùngbànga tó idzi ǎ rò. ⁴² I màlàyíkà náadùya abádhí nàwà yà ìnzì aráve dhòdhòdhóngà nà kàzu ò. Ányì ní'íya ɔdzi mà, ale-kù t'átrita mà nà. ⁴³ Ní, obhónángatále náambèya ùmbili dǎ adyifò bhèyi òrù-akpà ǎ arí'í Àbayà Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó idzi ǎ. Inga t'írita tó bina nà rí'í ale, náká ndirì yà ma múnɔna dhu.»

Inga ǎ ka kórù ábhò odzina nà dhu tó mbólí

⁴⁴ Tdítdǎ Yèsù ati: «Òrù-akpà ǎ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi nǎli ndi inga ò ndi nórù ábhò odzina nà dhu bhèyi. Atdí ale náapé kàbà, ní ndi ale rǎdù kidyì, ndòrù tdítdǎ ndi inga ǎ tí. Wò dhu-dzidò, ábhò dhèdhe-okú dǎ rò, kà rǎdu àrà, ndùdzì kórù fóná arí'í dhu-tsí, ndàdù ìrà ndi inga nódzi fíndà.»

Ábhò odzina nà yòkpó tó mbólí

⁴⁵ Wò dhu-dzidò, Yèsù ati ihé-yà nǎ: «Òrù-akpà ǎ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi nǎli ndi ùyèya yòkpó nómɛ rí ndòdzi dhu t'údztátále bhèyi. ⁴⁶ Órú odzina rí'í atdí yòkpó ndi ndàbà rò, ní kà rǎdù àrà, ndùdzì kórù fóná arí'í dhu, ndàdù ndi yòkpó nódzi.»

Ìbhè-mbì tó mbólí

⁴⁷ Yèsù adù àtìnà tdítdǎ abádhí nǎ: «Òrù-akpà ǎ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi nǎli ndi rèrù ò ka kùpe ìbhè t'óhota tó imbi bhèyi. Ndi imbi rǎdù kórù ìbhè-tidò nótì. ⁴⁸ Kǎpé àle ìbhè nǎ, ní ka nùpenà ale rǎdù kàdhà, 'ípfo idha-bidò, 'àdù òko obvò ìbhè-ɔnga t'óvòta tò. Abádhí rǎdù ídzi ìbhè nùdɔ fíyó sèngè ò, 'àdù nzére-tsí nàwà.

⁴⁹ Dhu ɔnziya ndi ndi dhu bhèyi tí yà adzi ǎ dhu-tsù rí ndòdì nínnganí. Kàgàwà bhà màlàyíkà níwúya, 'àdù nzérenga ɔnzi arí ale nípfo obhónángatále nznzi ǎ rò. ⁵⁰ Abádhí náadùya i nzérengatále nàwà ìnzì aráve dhòdhòdhóngà nà kàzu ò. Ányì ní'íya ɔdzi mà, ale-kù t'átrita mà nà.»

Dhu-ɔwútá mà, dhu-ayí mà nà tó mbólí

⁵¹ Wò dhu-dzidò, Yèsù adù dhu ìvu pbindà ábhàlì-tsù, ndàti: «Yà ma màwe kórù dhu nǎlǎ tí wà dèkù?» Ní abádhí adù dhu àdu kà tò, 'àti: «Íwà dèka nǎlǎ.» ⁵² Ní Yèsù adù àtìnà abádhí nǎ: «Ndi dhu-okú dǎ rò ní ndi, òrù-akpà ǎ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi dǎ ka kúdhe dhu fíndà Músà bhà Hyátá tó

atdí màlimò, rǎdù ndili atdí idza-àbadhi, yà pbìndà ongyéngá nódò ndì ndarí ònà dhu ò rò arí dhu-òwútá mà, dhu-ayí màná nípǎò bhèyi.»

Nàzàretì tó kigò 3 bhà ná'ù nzá Yèsù dhu

(Mrk 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ Yèsù níitdègu kǎkò mbóli t'áweta nító, ní kǎdù ndìvà ndàrà ányirǎ rò. ⁵⁴ Kǎdù àrà yà ndì ndavì òná kigò ò. Kǎdù ndòpè ndàrà dhu núdhe rò indrù tò fíyó unduta-dzá ǎ rò. Ní yà kà rúnóna dhu níri rí ale idho núuko atdíǎ. Abádhí náambénà àtìná dǎ: «Wò inga t'únita-tidò mà wiwì t'ónzita tó òbi màná ní kǎbà àdhà? ⁵⁵ Ka tí obhó sàpàti t'ídhùnà? Kà-tsánà-òvò tí obhó Màriyà? Ndirò, kà t'ádóna tí obhó Yàkòbhò mà, Yòzefù mà, Simonì mà, Yudhà màná? ⁵⁶ Ndirò kóró kà t'áwéna náti obhó òko iró àlè-nzínzi ǎ? Ní kóró kǎkò dhu kǎbà àdhà?» ⁵⁷ Ní wò dhu-okú dǎ rò, abádhí nóowúnà nǎi kà rúnóna dhu ná'ù rò. Nírò ní ndì Yèsù adù àtìná abádhí nǎ: «Nabì nífù ka karí kóró ngari ǎ. Pbétù, ndì nyú ka kadhì òná kigò ǎ, ndirò fí-dzá bhà nzínzi ǎ, kǎrfí mbà ifuta nà.» ⁵⁸ Ní wò ìmbà abádhí rǎi a'uta nà dhu-okú dǎ rò, Yèsù adù nzá àbhò wiwì nónzi ányirǎ.

Bàtizò nubhónà Yùwanì bhà ɔve

(Mrk 6.14-29; Luk 9.7-9)

14 ¹ Hèròdè nífi Gálilayà tó pbìri ǎ ***liwalì** tí òná kàsùmi ǎ, kǎri Yèsù dǎ ka kúnóna dhu. ² Ní kǎdù àtìná pbìndà kasutále nǎ: «Bàtizò nubhónà Yùwanì ní wò ndì nìngbè ɔve-bvù rò. Ndi dhu-okú dǎ rò ní ndì, kà rǎi wiwì t'ónzita tó òbi nà.»

³ Wò ndì Hèròdè ní ndì uyátá nabhù kosò Yùwanì, kadù ètsinà kidò imbi ò. Kǎnzì ndì dhu, adónà Filipò-ve, Hèròdiyà-okú dǎ rò.

⁴ Obhó tí, Yùwanì ongónà àtìná inzà dhu rǎkà Hèròdè ridyì Hèròdiyà venà tí. ⁵ Ní wò dhu-okú dǎ rò, Hèròdè nóongónà ndòzè ndàbhù Yùwanì kohò. Pbétù, kóngónà ihé-yà ɔdò nónzi, kóró ale núuni dhu Yùwanì rǎrǎ Kàgàwà bhà ***nabì** nídhuní.

⁶ Ní atdíku, Hèròdè rǎ ndì ka kadhì òná idho níré nínganì, Hèròdiyà bhà tsibhíngba náabè yà Hèròdè núnzìná ale-ònzì, ndì ɔbé rǎdù Hèròdè-nyìkpó nǎfó atdíǎ. ⁷ Ní ndì dhu-okú dǎ rò, kǎdù dhu ɔtsò ndàti, ndì rǎrǎ kóró dhu-tsí yà ndì tsibhíngba rónzina-fónà nábhù kà tò. ⁸ Ní fyanà òvò fíndà dhu-okú dǎ rò, ndì tsibhíngba náadù àtìná Hèròdè nǎ: «Íbhò bàtizò ùbhò arí Yùwanì-dò fudú iró tsàlìtsalì dǎ!» ⁹ Ní izu núuka ádrèngbà ***kamà** Hèròdè atdíǎ wò dhu-okú dǎ rò. Pbétù, angyangyi ndì ndòtsòná dhu yà ndì ndúnzìná ale-ònzì rò dhu-okú dǎ rò, kǎdù dhu ùya ndíní kabhù tí Yùwanì-dò kà tò. ¹⁰ Ní kǎdù atdí ale návi rǎrà Yùwanì-dò nǎkèrè imbi ò rò. ¹¹ Wò ale adù irà Yùwanì-dò nà tsàlìtsalì dǎ rò, ndàdù àbhùnà wò tsibhíngba-fó, kà rǎdù àrà àbhùnà fyanà-fó. ¹² Yùwanì bhà ***àbhàlì** náadù ìwu kǎ-bvò nídyì, 'òwù òtdùnà. Abádhí adù òwu wò ndì nónzi dhu òyí nà Yèsù tò.

Yèsù rǎ ìmbò lufù ale nóngù dhu

(Mrk 6.30-44; Luk 9.10-17; Yùw 6.1-14)

¹³ Bàtizò nubhónà Yùwanì nóvè dhu ndì ndìrì rò, Yèsù níivà ndì uró rò ibhú ǎ, ndàrà atdí rò atdí rùngù tí rǎi ngari ò. Pbétù, kà rǎrà dhu nìrì ihé-yà náadù ùvò fíyó kigò ǎ rò, 'òwù kòwù ǎ pfóya dǎ, idha-gì dónà.

¹⁴Ibhú ò rò ndi ndàhu rò, Yèsù náala ádrùngbà ihé-yà, ndàdù izu nába atdíđ abádí dš. Ní kàdù ndòpè ndigù abádí iwù nà anditále.

¹⁵Pbítìsòngānā, Yèsù bhà ábhàlì níwú kà-tí'ò, 'àdù àtìna kà nì: «Inga náti iwà, ndirò irò nga ríí igi. Ní áví kòkò ale ràdu i pbanga-tsidò, ndíní i udzì tí ònyè fíyò.»

¹⁶Ní Yèsù adù dhu àdu pbìndà ábhàlì tò ndàti: «Inzá dhu àkà abádí ròwù pbanga-tsidò! Nyàbhu ònyè nyí-tírò abádí tò.» ¹⁷Pbétù, abádí náadù dhu àdu Yèsù tò, 'àti: «Ònyè tí mǎ mǎfí nà irò dhu ní imbò mǔgati mà, òy' ìbhè màna kèlè.» ¹⁸Yèsù adù àtìna abádí nì: «Nyíwù i dhu nà àzú fudu ò.» ¹⁹Nírò ní ndi Yèsù náadù kòrí alé-yà návi ròkò obvò irí dš. Kàdù kòkò imbò mǔgati nùgù, òy' ìbhè màna ndùlù foná. Tdíđ kàdù òrù-akpà ò nga nándà, ndàdù Kàgàwà nónzi ràso i dhu. Wò dhu-dzidš, kàdù mǔgati-ònga nùkò, ndùbho pbìndà ábhàlì-fó, abádí ràdù ùndòna ihé-yà-fó. ²⁰Kórò ale náanyù dhu, i rùlè nì àkàkà dhu-bvù. Wò dhu-dzidš, Yèsù bhà ábhàlì núundu òdòdì ònyè-go-tsù, i rírá idre dóná òy' nà sèngè nì. ²¹Dhu nanyè ale-bvu nì mbèmbè imbò lufù kpabhàle, inzà ka kòzù vèbhàle mà, nònzò màna rórò.

Yèsù rùbhi rèrù dš dhu

(Mrk 6.45-52; Yùw 6.15-21)

²²Ányirò rò tí, Yèsù náavi pbìndà ábhàlì rùpò ibhú ò, ndíní ada tí angyi fíndà rèrù-adzè, ihé-yà návi ndi ndí ràdu i ibha òna nà. ²³Abádí ndi ndàdu dhu lutinà, kàdù ùpò pbìri dš, ndàrà nditsò. Ní inga náti rò, kàtù ndi atdíró ányì. ²⁴Ibhú náadù íí iwà ndi ndàrà itse nyú idha-bidš rò rò. Mèkurà núubhina ndùpbi rò ibhú rš, awe ròpili tèmbe tí abádí-nyíkpa rš nídhuní.

²⁵Ní à'ù-akpà-òngš ò, Yèsù adì ndàmbe irà dš pbìndà ábhàlì-tí'ò idha dš ndi ndùbhi rórò. ²⁶Ní, idha dš kà rùbhi dhu i àla rò, òdò nísí atdíđ abádí ò, 'àdù àtìna: «Mìgìngò ní yà!» Ní abádí náapè 'àmbe ùkú dš òdò rí 'ònzì dhu-okú dš rò. ²⁷Nírò ní ndi Yèsù náadù tùna náfò abádí tò ndàti: «Nyòtù affiku! Ima ní yà, ìnzí nyònzì òdò!» ²⁸Ní Péterù adù àtìna kà nì: «Ádrùngbálé, ìnyi tí kápè íí, ní áví ma marà tinu ò idha dš.» ²⁹Ní Yèsù adù àtìna kà nì: «Írà nà!» Ní Péterù ifo ibhú ò rò, ndàmbe ùbhi dš idha dš Yèsù-tí'ò ndi ndàrà rò. ³⁰Pbétù, awe ròpili òbi nà dhu ndi ndàla rò, òdò nísí abádí ò. Ní idha ò ndi ndòpè ndòsù rò, kàkù: «Ádrùngbálé ígù ma!» ³¹Ányirò rò tí, Yèsù adù òtsúna nágba, ndàlù ka, ndàdù àtìna kà nì: «Ínyi, ákè a'uta nà ale, ádhu affinù rǔguru nì?» ³²Ní abádí náadù ùpò òy' rò kórò ibhú ò, awe ràdù opilita nùbhà. ³³Nírò ní ndi ibhú ò íina Yèsù bhà ábhàlì núukò i kònzí, i rífu ka, 'àdù àtìna: «Obhó nyú, nyi ní Kàgàwà t'ídhùnà.»

Yèsù rí Gènèzàretì tó mǔlengù ò anditále nígù dhu

(Mrk 6.53-56)

³⁴Yèsù mà pbìndà ábhàlì màna níitdègu rèrù náda, ní abádí awù ùvo Gènèzàretì tó pbìri ò. ³⁵Ndi pbìri ò bhà núuni Yèsù. Ní abádí náadù ìndrù núvi ròwù dhu nówò kórò kyèròkyèrò ríí pbanga òna nà. Ní ìndrù náadù andi nà ríí kórò ale nùmbà Yèsù-tí'ò. ³⁶Abádí náadùna Yèsù nítdè ìtdè tí rùbhà i anditále rùpbalà róná mùdzarù-bidò-ngbò kèlè. Ní ka nùpbalà ale nówùnà ùgu rš dòtsí.

Pbàyàhúdì t'ábhúya nóongónà ùdhenà màndu

(Mrk 7.1-13)

15 ¹Wò dhu-dzidš, Pbàfàrisáyò mà Músà bhà Úyátá tó mǎlímó màna níwú Yèrùsalemà tó kigò ò rò, 'iwù ùvò Yèsù-tí'ò, 'àdù dhu ìvu kà-tsù,

'àti: ²«Ádhu pbùkù *ábhàlì náarí nzi àlě t'ábhúna tó mǎndu nífũ ní? Obhó tí, abádhí náarí nzi ɔtsúya nú'ò tǎú i ɔnyu dhu rǎ.» ³Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tó, ndàti: «Olu nyí, ádhu nyí nyarí nzi Kàgàwà bhà Úyátá nífũ, pbétù nyádù abhúku tó mǎndu kèlě nífu ní? ⁴Obhó tí, Kàgàwà náati: 'ífũ àbanu mà íyànu màna.» Ndirò kǎti: 'Àbanà ní ndirò íyàna ní màtí dhu nènò ale, náká kohò, rǒvè.» ⁵Pbétù nyí, nyí nyarí àtina, atdí ale rapé dhu ɔvo kɔngba àbanà tǒ, ndirò íyàna tǒ màtí, ndàti: «Dzùnànu nǒnzi ma màmbènà ní fudú ríí dhu, ní ma mùtri wà perè tí Kàgàwà tǒ.» ⁶Ní ndi ale rí mbá àbanà mà íyàna màna dzùna ònzi ndi ndí dhu-atdyú nà. Ní ndi dhu bhěyi, nyí nyóhò wà Kàgàwà bhà Ɔte fàkú mǎndu-okú dǒ rǒ. ⁷Nyí, ɔyɔyɔ idàya nà alé! *Nabí Ìsayà núuno obhó dhu nyú dǔkú, ndàti:

⁸ «Kàrí ale náarí mífũ tsúya-kpò dǒ tí, afiya ràdù íí itse nyú rùdú rǒ.

⁹ Yà abádhí arí mulě ní ulétá ní kǎkǎrò nga tǒ.

Abádhí náarúdhěna ìndrú tǒ ní ìndrú tǒ úyátá'.»

Ìndrú nábhu rádù rǒtì Kàgàwà-nyìkpò ǒ dhu

(Mrk 7.14-23)

¹⁰ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù anzi ihé-yà, ndàdù àtina abádhí ní: «Nyíri yà ma múnɔna dhu, nyádù àlunà mběyi dǔku ò. ¹¹Ìnzí ní ale-lí ɔtsù dhu ndi ìndrú nábhu rádù rǒtì Kàgàwà-nyìkpò ǒ. Pbétù, ìndrú nábhu rádù rǒtì Kàgàwà-nyìkpò ǒ dhu ní ndi ale-lí'ò rǒ àhu dhu.»

¹² Ní Yěsù bhà ábhàlì náadù ìndri kà-tí'ò, 'àdù àtina kà ní: «Nyí nyèni tí wà *Pbàfàrisáyó-ǒnga níwà ndi tí, wò nyi nyúnɔna dhu níri i í rǒ dhu?» ¹³Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tǒ, ndàti: «Kóró itsukpò, yà inzà ɔrù-akpà ò aríí Àbadu Kàgàwà náazò ní ka kɔngbéya kóró ivéya màna. ¹⁴Nyùbhà abádhí. Ndùmùndúmú ní kǎkǎ rí ndùmùndúmú núnɔna. Ndirò, atdí ndùmùndúmú náapé àmbe ngǎtsi ndùmùndúmú núnɔna dǒ, ní abádhí rádù 'àwà ɔyǒ kóró ibhu ò.»

¹⁵ Ní Péterù adù àtina kà ní: «Áwě pé wǒrí mbólí-tì fǎkà.» ¹⁶ Ní Yěsù adù àtina kà ní: «Nyí nyú mà, kǎlǔ tí obhó dǔku átǒ? ¹⁷Nyí nyèni tí nzá dhu kóró dhu-tsí yà ale-lí rǒtsù, ràràdù ùda ale ò, ndàdù àhu ale ò rǒ ɔtsǒ dǒ ka kòwù rǒ? ¹⁸Pbétù, ale-tsù arórina dhu ní ale-afí ò rǒ àhu dhu. Ndirò ndi dhu ní ndi arádù ìndrú àbhu rǒtì Kàgàwà-nyìkpò ǒ. ¹⁹Obhó tí, ìndrú-afí ò rǒ nga ní ndi nzére dhu náarúvò ní. Í dhu ní: nzére irèta, abvo òho ka kí dhu, mùyèni ònzi ka kí dhu, màkuni ònzi ka kí dhu, ogbo ònzi ka kí dhu, tìtò núno ka kí ale t'òdhína dǒ dhu, ndirò ìndrú ní ka kí dhu ùno nzére dhu màna. ²⁰Kòrí ní i ìndrú àbhu rádù rǒtì Kàgàwà-nyìkpò ǒ. Pbétù, ɔnyù nónyu ka kí inzà ka kù'ò ale-ɔtsú rǒrǒ dhu, ní rí nzi àdù ìndrú nábhu rǒtì Kàgàwà-nyìkpò ǒ.»

Atdí ìnzí ní Mùyàhudi-àyi rí Yěsù ná'u dhu

(Mrk 7.24-30)

²¹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù níwà ndi urǒ rǒ, ndàrà Tìrò mà, Sìdɔna màna tǒ pbìri ò. ²² Ní ndi pbìri ǒ arádí Kànanà tǒ pbìri ǒ atdí tsìbhále níira àhu Yěsù-tí'ò, ndàdù ndòpé ndùkù, ndàmbe àtina dǒ: «Ádrungbǎlě, Dàwudi t'ídihunà, àbà izu dùdù! Nzére-alafí ràvu atdí dǒ ivàdú-ngba rǒ.» ²³ Pbétù Yěsù adù nzá atdí

dhu mà nádu kà tò. Ní Yèsù bhà ábhàlì náandri Yèsù-ti'ò, 'adù àtìnà kà nì: «Áyí wò tsìbhále ràdu ndì àlě-owù ǝ rò, ikù nà kà rùbhi àlě-owù ǝ nìdhumì.»
²⁴Ní Yèsù adù dhu àdu ábhàlì tò, ndàti: «Kàgàwà ívì ma Ìsràyeli tó p̀bìrì ǝ bhà-okù dò rò, kàkà ùwùwì tàrà bhěyi ì nùli ale.»²⁵Pbětù, wò tsìbhále náadù ìrà, ndòkò ndì ɔtdyèna dǝ Yèsù-ònzì, ndàdù àtìnà kà nì: «Ádrùngbálé, ǝnzi dzànàdu!»²⁶Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Inzá dhu ǝfì nga kidyi nzónzo tó ǝnyù, kadù òbvùnà ìtsé-nzo tò.»²⁷Wò tsìbhále adù dhu àdu Yèsù tò, ndàti: «Wò nyi nyànò dhu ní obhó dhu nyú, Ádrùngbálé. Pbětù, ìtsé-nzo mà náari abáya rǝ dhu ǝnyu dónà rò mizà dǝ rò ì nàwà ǝnyù-ú'ù nónyu.»²⁸Nírò ní ndi Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Ìgyò! Yà tsìbhálé, pbàkù a'uta rǝ ì ádrùngbà nyú. Wò nyi nyòzè dhu náka ndònzì ndì indù yà nyi nyú nyi nyòzè ka dhu bhěyi.» Ní, wò tsìbhále t'ívanà-ngba náadù ǝgù ànyirò rò tí.

Yèsù rǝ ábhǝ ale nígǝ fiyó andi ǝ rò dhu

(Mrk 7.31-37)

²⁹Wò dhu-dzidǝ, Yèsù níwà ndì urò rò, ndàrà Gàlìlayà tó r̀r̀r̀-òbìdò. Ní ànyì kàdù ùpo atdì p̀bìrì dò, ndàdù àdi obvò.³⁰Nírò ní ndi abhàbhó ale nà ǝyà ihé níiwù ngbóya éve kórò ale mà, ndùmùndúmù mà, otsutále mà, iwì mà, ndirò ábhǝ ngùkpà anditále mà nà 'iwù ùlinà Yèsù-ònzì, kà ràdù abádhí ìgù.³¹Ní idhò núukò ihé-yà atdídǝ nyú iwì rǝte dhu, ngbóya éve ale-ngbò r̀g̀g̀ dhu, otsutále r̀b̀b̀hi dhu, ndirò ndùmùndúmù mà rǝ ìnga àlǝ dhu ì àla rò. Ní abádhí náadù 'òpè ì r̀f̀f̀ Pbàìsràyélì tó Kàgàwà atdídǝ nyú.

Yèsù rǝ ifo lufù ale nóngù dhu

(Mrk 8.1-10)

³²Wò dhu-dzi dǝ, Yèsù náanzi p̀b̀ìndà ábhàlì, ndàdù àtìnà abádhí nì: «Ma mí kàkàrì ale-izu ǝnzì atdídǝ. Kònzì mà mòkò ìbhuku abádhí mà nà mbàlì-mbàlì, ndirò abádhí r̀nỳỳna dhu rǝ ì mbà. Ní ma mòzè nzà mabhu abádhí r̀oẁẁ ìnzà dhu nònyù r̀ór̀ò, akye sàzì arana abádhí àbhu ràwà ì otu ǝ nì.»
³³Ní Yèsù bhà ábhàlì náadù dhu ìvu Yèsù-tsù, 'àti: «Yàrí r̀àng̀ ǝ, àlě kówu yà dhu bvǝ tí ihé-yà nóngù àlě kí nì ǝnyù nábà àdhà?»³⁴Ní Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàti: «Nyí nyí'ì *mùgati nà ife?» Ní abádhí adù dhu àdu kà tò 'àti: «Àrùbhù, ndirò ngúfe ìbhè nzo mà nà.»³⁵Nírò ní ndi Yèsù adù ihé-yà nàvì ròkò obvò.

³⁶Wò dhu-dzidǝ, kàdù kòkò àrùbhù mùgati mà, kòkò ìbhè mà nà nùgù ndùlù fónà, ndàdù ǝtsò nàbhu Kàgàwà tò. Tdítǝ, kàdù kòkò mùgati-ǝnga núkò, ndùbho p̀b̀ìndà ábhàlì-fó, abádhí ràdù ǝndò nà ihé-yà tò.³⁷Kórò ale náanyè dhu 'ùlè nì àkàkà dhu bvǝ. Ní Yèsù bhà ábhàlì náadù d̀d̀d̀ ìnyù-go-tsù nùndu, r̀ulè àrùbhù s̀ng̀g̀ ǝ.³⁸Dhu nanyè ale-bvu nì'ì ifo lufù kpabhále, ìnzà ka kòzè vèbhále mà nzónzo mà nà r̀ór̀ò.³⁹Kòrì ihé-yà ndì ndàvì ràdu ì ìbha dhu-dzidǝ, Yèsù adù ùpo ìbhù ǝ, ndàdù àrà Màgàdanì tí kátina p̀b̀ìrì ǝ.

Pbàfàrìsáyò mà, *Pbàsàdùkáyò mà nà rǝ Yèsù nàvì r̀ònzì wìwì dhu

(Mrk 8.11-13; Luk 12.54-56)

16¹Pbàfàrìsáyò mà, *Pbàsàdùkáyò mà nà náawù ùvò Yèsù-ti'ò. Ní kà-afì ì omvù tí nì, abádhí nàvì ka r̀itè òr̀r̀-akpà ǝ rò ìrà atdì ize fiyò.
²Pbětù, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Inga ràti rò, nyí nyàróngo àtìnà:

«Igye rí nzi ìkò, òrù-akpà-nyì-rõnga nílilu tí nídhuní.» ³Ndirò bhòtsungá, nyí nyarádù àtìná: «Indo igye rõgye ògye, òrù-akpà-nyì-rõnga nítì ìtì tí nídhuní.» Nyí nyúni dhu ní òrù-akpà-nyì rò nyí nyàla dhu rítèna dhu kèlè, ìnzì nyàdù ìrà rírá kàsùmì ǝ rí ndònzì dhu núni. ⁴Indo arí ale ní nzére ale, ndirò abádhí náarí nzi Kàgàwà ózè dhu ònzi. Abádhí ózè kònzì wiwì fíyò. Pbétù ka kí nzi atdí wiwì mà nònzì abádhí tò. Abádhí tò ka kávína dhu ní *nabì Yǝná rò ndì nanzi wiwì kèlè.» Wò dhu-dzidǝ, Yèsù adù abádhí núbhà, ndàdù àrà fíndá dhu ní.

Pbàfàrisáyó mà, Pbàsàdùkáyó màná tó afi

(Mrk 8.14-21)

⁵Yèsù mà, pbìndà *ábhàlì màná níitdègu ada rèrù-adzè, ní m̀gati nídyì ì í dhu náadzò Yèsù bhà ábhàlì òná rò. ⁶Ní Yèsù adù àtìná abádhí ní: «ǝǝ! Nyàndà nga mbèyi! Nyòdò nyí Pbàfàrisáyó mà, Pbàsàdùkáyó màná tó afi rò rò.» ⁷Ní Yèsù bhà ábhàlì náadù 'òpè 'òtè nzínziya ǝ, 'àmbe àtìná dǝ: «Ka rǝte wò dhu bhèyi inzà àlè kìdyì m̀gati dhu-okú dǝ rò rò.» ⁸Ní Yèsù náasè abádhí rǝnǝna dhu, ndàdù dhu ìvu abádhí-tsǝ ndàti: «Ádhu nyí nyátina nzínzikù ǝ, ìmbà àlè kǝfì m̀gati nà dhu-okú dǝ rò dhu ràrì ndi ní? Nyí ní ákè a'uta nà ale! ⁹Kàpè tí obhó dükù àlù? Nyí nyàpè tí nzá ìmbò m̀gati-ǝnga ma mukò, ìmbò lufù ale ràdù ònyànà dhu ìrè? Ndirò nyí nyìrè tí inzà yà nyí nyadù òwunà òdòdì m̀gati-go tó sǝngè-bvu? ¹⁰Nyí nyìrè tí inzà àrùbhù m̀gati-ǝnga ma mukò, ìfò lufù ale rònyà dhu? Ndirò nyí nyìrè tí inzà yà nyí nyadù òwunà òdòdì m̀gati-go tó sǝngè-bvu? ¹¹Íngbà dhu bhèyi dhu, inzà nyí nyàdù dhu ùni, ìnzì ràrì m̀gati ma móte dóná, yà ma mí dhu òvo fǝkù matì, nyí ròdò nyí Pbàfàrisáyó mà, Pbàsàdùkáyó màná tó afi rò rò rò.» ¹²Ní rò ní ndi Yèsù bhà ábhàlì náadù dhu ùni, Yèsù rǝte dóna dhu ràrì nzi m̀gati nònzì ka karí ní afi. Pbétù, kà rǝte dóná dhu ràrì Pbàfàrisáyó mà Pbàsàdùkáyó màná náarúdhèna ìndrù tò dhu.

Péterù rí Yèsù náti Krístò tí dhu

(Mrk 8.27-30; Luk 9.18-21)

¹³Wò dhu-dzidǝ, Yèsù mà pbìndà ábhàlì màná náawù Kàyisàriyà-Filipì tó kigò-bidǝ rǝfì pbìrì ò. Ní kǝvú dhu pbìndà ábhàlì-tsǝ, ndàti: «Ádhu ìndrù náarúnǝna Ìndrù t'ídhùnà dǝ?» ¹⁴Ní abádhí adù dhu àdu kà tò, 'àti: «Atdí-dhená ale náarátina nyi ràrì Bàtizò nubhónà Yùwanì. Ngǝkpà ale náarádù àtìná nyi ràrì nabì Èliyà. Ndirò ngǝkpà ale-tsí náarádù àtìná nyi ràrì nabì Yèrèmiyà, ndirò ngàtsi ní nyi ràrì Kàgàwà bhà pbànábí nzínzi ǝ atdí nabì.» ¹⁵Ní Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsǝ ndàti: «Olu nyí, nyí nyarátina ma ràrì àdhi?» ¹⁶Ní Simonì Péterù náadù dhu àdu kà tò, ndàti: «Nyi ní *Krístò, ìnzì aróvè Kàgàwà t'ídhùnà.» ¹⁷Ní rò ní ndi Yèsù adù àtìná Péterù ní: «Nyi nyònzì wà hirò, Simonì, Yùwanì t'ídhùnà! Ìnzì ní ìndrù ndi wò dhu nàbhù nyuni. Pbétù ka nàbhù nyuni ní òrù-akpà ò arǝfì Àbadu Kàgàwà. ¹⁸Ní, ma mátina nyi ní: Nyi ní Péterù, bhalabhala tó odu. Ndi bhalabhala tó odu dǝ ní ndi ma mǝsǝya pbàkà *Kànìsà. ǝve-bvù ka kòtsù òná tsàtsè nònzìya nzi atdí dhu mà ndi Kànìsà rò. ¹⁹Ma mabhùya òrù-akpà ǝ Ádrùngbà *kamà Kàgàwà bhà idzi ò ka kòtsù ní fùngulà funú. Kóró dhu-tsí yà adzi dǝ nyi nyùtsì, nòngo ìfì iwà ndi nùtsì òrù-akpà ò matí. Ndirò kóró dhu-tsí yà adzi dǝ nyi nyùnga, nòngo ìfì

iwà ndi nùnga òrù-akpà ò màtí.» ²⁰ Wò dhu-dzidò, Yèsù adù dhu náya pbìndà ábhàlì tò ìnzí dhu nuno tí atdí ale tò màtí ndi ràrì Krístò.

Yèsù rí ndi ndòvè, kòtdù ndi, ndàdù ndìngbè dhu nòvo dhu

(Mrk 8.31–9.1; Luk 9.22–27)

²¹ Ròpè ndi ányirò rò, Yèsù apè ndòvò dhu kpangba pbìndà ábhàlì tò ndàti, dhu ràkà wà ndàrà Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndíní ***pbàkùrù** mà, ***pbàkùhání** tó ádròdrò ale mà, ndirò Músà bhà Ùyátá tó málímó màná náabhù tí ndi ndàbà àpè abho ányì. Abádhí ràrì ndàbhù kohò ndi, kadù ndòtdù, ndirò ìbhu idho dzidò, ndi radùya ndìngbè òvè-bvù rò. ²² Ní Péterù adù kidi ndàrà nà igi, ndàdù ndòpè ndòrè kà-dò, ndàti: «Ádrùngbálé, Kàgàwà àkà ndòdò ngbònu! Ìnzà dhu àkà wò dhu rònzi ndi rùnù.» ²³ Pbétù, Yèsù adù ndàgèrè, ndàti Péterù ní: «Ìndrì nyi itse tidú rò pfmvo ***Sitaní!** Nyi nyí dhu ònzi nyitsu ma nzérena ò. Obhó tí, nyi nyí ònzi inga nírè Kàgàwà náarí inga ìrè dhu bhèyi, pbétù nyi nyí inga nírè ìndrù náarí inga ìrè dhu bhèyi.»

²⁴ Wò dhu-dzidò, Yèsù adù àtina pbìndà ábhàlì ní: «Ndi ale náapè ndòzè ndùbhi owùdu ò, ní kàkà ndàdzo róná rò, ndàdù ndà'ù ndànò pbìndà ***mùsà-labha**, ndàdù ùbhi owùdu ò. ²⁵ Pbìndà ìpirònga nòzè ndigù ale níwíya ka. Pbétù okúdu dò rò rí pbìndà ìpirònga níwí ale, náadùya kàbà àbà dtátdò. ²⁶ Ìndrù rí yà adzi ò dhu nóngyè kórò, pbìndà ìpirònga ràdù àwí dhu tó ìdzinga ní àdhu? Atdí dhu mà tí inè, yà ìndrù ràdù àbhunà pbìndà ìpirònga nùwè tí? ²⁷ Obhó tí, Ìndrù t'ídhùnà níràya Àbanà Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó awáwè ò pbìndà màlàyíkà màná. Nírò ní ndi kàdùya ìngbàtí ìlì ndi ale mà nùbho ndi ale bhà kasu-bvu rò. ²⁸ Ma mí obhó dhu núnò fùkù: ngùkpà ale kàkà ìrò rí ale nznzi ò, nùwèya nzi ìnzà ò àlè Ìndrù t'ídhùnà rírá pbìndà idzi tó ádrùngbànga ò dhu rórò.»

Yèsù-wòyò rí ndàgèrè dhu

(Mrk 9.2–13; Luk 9.28–36)

17 ¹ Azà idho dzidò, Yèsù núugu Péterù mà, Yàkòbhò mà, ndirò Yàkòbhò t'ádòná Yùwanì màná, 'adù òwu nà lèngèlèngè ádzí pbìrì-akpà dò.

² Ní Yèsù-wòyò nùgèrè ndi abádhí-nyìkpò ò rò. Kà-nyí náadù ndòpè ndùmbìlì adyifò bhèyi, kà-rò mùdzarù ràdù òwu tdyé awáwè bhèyi.

³ Nírò ní ndi Músà mà Èliya màná nùtò ò, 'adù àmbè òtè dò Yèsù màná. ⁴ Ní Péterù adù àtina Yèsù ní: «Ádrùngbálé, dhu òfò nga àlè ròkò ìrò. Ní nyi nyòzè ka ní, ma mí ìbhu hemè-dzà núpè ìrò, atdí ní pbùkù, ngàtsi ní Músà bhà, ndirò ngàtsi ní Èliya bhà.»

⁵ Wò dhu núnò Péterù rí rórò ní ndi, inga àwù rí ádrùngbà àpù níubvù ndi, ndàtsi abádhí sisina ní. Ndirò ndi àpù ò rò, atdí ale-tù náadù ndìri, ndàti: «Yàrí ní Idhùdu, atdí dò ma mózè ale. Kàrí nyìkpòdu nòfò dhu ònzi. Ní, nyìri kà-tsù dhu.»

⁶ Yèsù bhà ábhàlì níitdègu wòrì ale-tù níri, ní òdò nísí atdí dò abádhí ò. Abádhí adù 'àwà obvò, ò rùpà nyíya adzikpa nyú rò. ⁷ Ní Yèsù náandri abádhí-ti'ò, ndàpbalà abádhí-ngbò, ndàdù àtina: «Nyìvà nyí, Ìnzí nyònzí òdò!»

⁸ Ní kòkò ábhàlì níivà ò 'àndà nga, 'adù Yèsù kèlè nála atdí rò.

⁹ Pbìrì dò rò abádhí ràwù òná kàsù ò, Yèsù adù dhu náya abádhí tò ndàti: «Àpè nyàwè yà nyí nyàla dhu atdí ale tò màtí, ràrà àhu Ìndrù t'ídhùnà rí

ndìngbè ɔve-bvù rò dhu ò.» ¹⁰ Wò dhu-dzidɔ̃, Yèsù bhà ábhàlì náadù dhu ìvu Yèsù-tsù 'àti: «Ádhu Músà bhà Ʋyátá tó màlímó náarátina Èliya ràkà pé ndìrà angyi nĩ?» ¹¹ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Obhó tí, Èliya náká wà ndìrà, kóró dhu nyitì ndì ndohú tí. ¹² Pbétù, ma mátina Èliya nírà wà àhu, ìnzì ìndrù ràdù Èliya tí kà rĩi dhu núnì. Ndirò abádhí náadù àvu kà-rɔ̃ afiya nózè dhu bhěyi. Ní ndi dhu bhěyi tí, abádhí náavùya Ìndrù t'ídhùnà rɔ̃.» ¹³ Nírò ní ndi Yèsù bhà ábhàlì náadù dhu ùni, yà Yèsù rùbhi òte rɔ̃ dónà fiyò ale ràri Bâtizò nubhónà Yùwani.

Yèsù rí símvo nà ngbángba nígù dhu

(Mrk 9.14-29; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Yèsù mà, pbìndà ìbhu ábhàlì mànà níitdègu ìwu ùvò ihé-yà rĩi ró, ní atdí ale níindri Yèsù-ti'ò, ndòkò ndi ɔtdyàna dɔ̃ kónzì, ¹⁵ ndàdù àtina kànì: «Ádrùngbálé, ábà izu idhùdu dɔ̃. Kà rĩi símvo nà, ndirò káři àndi atdíɔ̃. Bilinganà káři ndàwà kàzu ò, ndirò idha ò màtí. ¹⁶ Ma mìrà kà nà ndínì pbùkù ábhàlì níigù tí, ní abádhí àdè nzá kigu.» ¹⁷ Ní Yèsù adù àtina: «Hàkà! Nyì, ìmbà a'uta nà ale tó rùgànda, ndirò nzére ale! Àlě kokoya nyì mànà ife kàsùmì tí? Ndirò fùkù dhu-dzi ma mondúya ràrà àhu ife idho tí? Nyìwù ndi ngbángba nà ázú fudu ò!» ¹⁸ Yèsù adù òte ɔrú tũna nyú nà wò ngbángba ò rĩi nzére-alafí dɔ̃, ndi nzére-alafí ràdù àhu ndi ngbángba ò rɔ̃. Ní ndi ngbángba náadù ògù ànyirɔ̃ rò tí.

¹⁹ Ní Yèsù bhà ábhàlì náadù òndri Yèsù-ti'ò atdí rò, 'adù dhu ìvu kà-tsù, 'àti: «Ádhu inzà mã mìpfo wò nzére-alafí nĩ?» ²⁰ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Nyì nyipfo nzá ka fùkù ákě a'uta-okú dò rɔ̃. Ma mí obhó dhu núnò fùkù: fùkù a'uta n'ínà gukyè ^{*}hàràdali-kpɔ̃ náaríi dhu bvàtí màtí, ní nyì nyambènà àtina yàri pbìrì nĩ: Ángbè nyi iró rò nyarà ndálù, ní ndi pbìrì àmbènà àdù ndìngbè ànyirɔ̃ rɔ̃. Ndirò, lè màku nónzi rí atdí dhu mà námbènà ìi mbà. [²¹ Pbétù, wòrì nzére-alafí-tidò nábhù rádù ràhu dhu ní itsòta mà, ònyù t'ònyuta-tsù t'útsita mànà kèlě.»]

Yèsù rí ndi ndòvè, kòtdù ndi, ndàdù ndìngbè dhu nóvò tdiɔ̃ dhu

(Mrk 9.30-32; Luk 9.43b-45)

²² Yèsù mà pbìndà ábhàlì mànà níitdègu 'òtù atdíkpá Gálilayà tó pbìrì ò, ní Yèsù adù dhu òvò abádhí tò, ndàti: «Ka kí Ìndrù t'ídhùnà nípfo, kabhu ìndrù-fɔ̃. ²³ Ní i ale rí kòho, kadù òtdùna. Pbétù ìbhu idho dzidɔ̃, kàdùya ndìngbè ɔve-bvù rò.» Ní wò dhu ì ìrì rò, izu náadù Yèsù bhà ábhàlì náka atdíɔ̃.

Yèsù mà Péterù nà rí Kàgàwà bhà idza-dò tó pàratà núfɔ̃ dhu

²⁴ Yèsù mà, pbìndà ábhàlì mànà níitdègu owu ùvò Kàpèrnàwumù tó kigò ò, ní Kàgàwà bhà idza-dò tó pàratà t'úfótá tó pbàndómbé níindri Péterù-ti'ò, 'adù dhu ìvu kà-tsù, 'àti: «Fùkù màlímó náatí Kàgàwà bhà idza-dò tó pàratà núfɔ̃ ùfɔ̃?» ²⁵ Ní Péterù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Èfɔ̃ arúfɔ̃na.» Ní idza Péterù òtsù rò, Yèsù náapè ɔte angyi, ndivù dhu kà-tsù ndàti: «Ádhu nyi nyirè wò dhu dɔ̃, Simonì? Ádhi ndi yà adzi ò ádròdrò kámá tó pàratà núfɔ̃ ràdù? Ndirò, ádhi ndi ùdzina ndi ndi dhu-dò nátsà ràdù abádhí tò? Tí abádhí tó pbìrì ò ale nyú? Ndirò ngàtsi nĩ, tí iwù tí iwù ndi pbìrì ò ale?» ²⁶ Ní Péterù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Iwù tí iwù ndi pbìrì ò ale.» Ní Yèsù adù àtina kànì: «Wòrì

ní ífí ka kátina, ndi pbiiri ǝ ale nyú rari nǝ àdù kàfɔ. ²⁷Pbétù, dhu àkǎ nzá àlě ràbhù abádhí ròtsù nzérénga ǝ. Ní, ndi dhu bhéyi kà rǝí rò, árà rèrù ǝ, nyadù ìnè nóbvù idha ǝ. Ní angyi nyí nyíbvùna ìbhè-li'ò nga nyángbè, nyadù fùrangà-kpǝ nídyi lina ǝ rò. Ndi fùrangà ní ndi nyí nyádù pàratà náfɔ ní àlě tǝ, ǝyǝ kóró.»

Ádrùngbǎ ale nyú ròsè ní àdhi?

(Mrk 9.33-37; Luk 9.46-48)

18 ¹Ndi kàsùmì ǝ, Yèsù bhà *ábhàlǝ níindri Yèsù-ti'ǝ, 'àdù dhu ìvu kà-tǝ, 'àti: «ǝrù-akpà ǝ Ádrùngbǎ *kamà Kàgàwà bhà idzi ǝ, ádrùngbǎ ale nyú ròsè ní àdhi?» ²Ní Yèsù adù atdí ákě ngbángba nánzi, ndilí ridè abádhí-ǝnzí. ³Kádù àtìna: «Ma mí obhó dhu núno fùkù: ìnzí nyí nyapè nyùgèrè, nyùlì nyí níní nzónzo bhéyi, ní nyí nyotsúya nǝ ǝrù-akpà ǝ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ǝ akekpá màtí. ⁴Ndi dhu-okú dǝ rò ní ndi, ndifó rí obvò ndítírǝ, ndilí ndi yàrí ngbángba bhéyi ale, ní'íya ndi ǝrù-akpà ǝ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ǝ ádrùngbǎ ale. ⁵Ndirò, yà dhu bhéyi ngbángba náǝ rí okúdu dǝ rò ale, ní iwà ima náǝ ima nyú tírò ale.»

Ìndrù àbhǝ ka kí ròtsù nzérénga ǝ dhu-rǝ rò dhu àkǎ kòdǝ ale dhu

(Mrk 9.42-48; Luk 17.1-2)

⁶Wǝ dhu-dzidǝ, Yèsù adù àtìna ábhàlǝ ní: «Yà ma ná'ù nzónzo nzínzi ǝ, atdí ngbángba mà nábhǝ rí ròtsù nzérénga ǝ ale, ní dhu ǝfǝ nga mbéyi nyú kosò ádrùngbǎ odu-ba ndi ale-tú, kadù ndi ale nídǝ ádrùngbǎ rèrù tǝ lùlù ǝ. ⁷Àpè ní ndi yàrí adzi tǝ, ìndrù àbhǝ kǎrí ròtsù nzérénga ǝ dhu-okú dǝ rò. Obhó tí, ìndrù rádù òtsù òtsù nzérénga ǝ. Pbétù, ìndrù nábhǝ rí ròtsù nzérénga ǝ ale rǝí àpè ǝ. ⁸Dhu apé ìí ǝtsúnù mà, ndirò pfǝnu mà náarí nyabhǝ nyotsù nzérénga ǝ dhu tí, ní ǝtdí ndi ǝtsúnù mà ndi pfǝnu màna, nyadù àwàna itse nyú rànú rò. Dhu ǝfǝ nga mbéyi nyú, nyotsù atdí ǝtsúnù nà, ndirò atdí pfǝnu nà dhòdhódhóna tǝ ípírǝnga ǝ, ròsè ǝyǝ ǝtsúnù mà, ǝyǝ pfǝnu mà nódo nyí nyí indù, kadù nyobvù nà ìnzí aráve dhòdhódhónanà kàzù ǝ dhu dǝnǝ. ⁹Ndirò, dhu apé ìí nyìkpǝnu náarí nyabhǝ nyotsù nzérénga ǝ dhu tí, ní ítà ka, nyadù iwàna nyobvù itse rànú rò. Dhu ǝfǝ nga mbéyi nyú, nyotsù dhòdhódhóna tǝ ípírǝnga ǝ atdí nyìkpǝnu nà, ròsè ǝyǝ nyìkpǝnu nódo nyí nyí indù, kadù nyobvù ìnzí aráve dhòdhódhónanà kàzù ǝ dhu dǝnǝ.»

Àwǎwí, ndàdù ndàbà tàrà tǝ mbólí

(Luk 15.3-7)

¹⁰Tdítdǝ, Yèsù adù àtìna ábhàlǝ ní: «Nyòdo nyí mbéyi, ìnzí nyǝnzí kǎkàrí nzónzo nzínzi ǝ atdí ngbángba mà gàyà. Ma mí obhó dhu núno fùkù: ǝrù-akpà ǝ arǝí abádhí tǝ màlàyíká náaróko bilínganà, 'àmbe ǝrù-akpà ǝ arǝí Àbadu Kàgàwà-nyìkpa nándà dǝ. ¹¹Obhó tí, ìndrù t'ídihùnà níra àwǎwí ale nígu.]

¹²Ní, ádhu nyí nyíréna yà dhu dǝ? Atdí ale náapè ìí atdí miyà tàrà nà, atdí ràdù àwí abádhí nzínzi ǝ rò, ní ndi ale tí nǝí àdù kǝkǝ àrùgyètdí kumí dǝnǝ àrùgyètdí nà ngùkpà tàrà núbhà pbiiri dǝ rányu ró, ndàdù àrà yà àwǎwínà tsí nómbè? ¹³Kǎpè kàbà, ní ma mátina nyí ní: kà rádù ìí ádrùngbǎ dhèdhe nyú nà ndi tàrà-okú dǝ rò, ròsè yà àrùgyètdí kumí dǝnǝ àrùgyètdí nà ngùkpà tàrà,

yà inzà ùwínà dòná. ¹⁴Ní ndi dhu bhěyi tí, òrù-akpà ò aríí Àbaku Kàgàwà nózè nzá atdí ngbángba mà ráwí kákàrí nzónzo nzínzi ǝ rò dhu.»

Dhu nǎfǎ nyi ní ǝdhìnu nónzi nyi nyádù tí dhu

¹⁵Yěsù adù àtìná tdítdǝ ábhàlǝ ní: «ǝdhìnu náapé dhu áfǎ nyi ní, ní dhu àkǎ nyarà kòtù, nyadù kàbhà afátá nǎvò kà tò ǝyǝ rò nyí nyíí kà mànà rórò. Kǎpé nyi nyùnò dhu níri, ní nyi nyìgù wà ndi ǝdhìnu. ¹⁶Pbétù, kǎpé ndùvò ìnzí ndìrì tsùnù dhu, ní ádù nyidyi atdí ale mà, ndirò ngǎtsi ní ǝyǝ ale mà, nyòwù mànà kà-tí'ò, ndíní ǝyǝ, ndirò ngǎtsi ní ìbhù ngàm̀bì mà núnò dhu-bvu rǝ ka kadù tí ndi dhu nóbhòlò. ¹⁷Pbétù, kǎpé ndùvò ìnzí ndìrì abádhí-tsù dhu, ní ádù nyipfo ndi dhu Kàgàwà ná'ù ale tò mùtù nzínzi ò. Ndirò kǎpé ndùvò ìnzí ndìrì ì ale mà, ní ádù nyozú ka inzà Kàgàwà ná'ù ale tí, ndirò ádù nyozú ka pàratà t'áfótá tò atdí ndombè bhěyi.»

Dhu ̀tsi ka kí dhu mà, dhu ̀ngǎ ka kí dhu mànà

¹⁸Wò dhu-dzidǝ, Yěsù adù àtìná ábhàlǝ ní: «Ma mí obhó dhu núnò fùkù: Kóró dhu-tsí yà adzi dǝ nyí nyùtsì, nóngo ìí iwà ndi nùtsì òrù-akpà ò màtí. Ndirò kóró dhu-tsí yà adzi dǝ nyí nyùnga, nóngo ìí iwà ndi nùnga òrù-akpà ò màtí. ¹⁹Ma mí obhó dhu núnò tdítdǝ fùkù: nzínziku ǝ ǝyǝ ale mà náapé 'iri yà adzi dǝ, 'ònzì yà ì òzè kóró dhu-tsí, ní òrù-akpà ò aríí Àbadu Kàgàwà ràdù ndi dhu nábhù àbhù abádhí tò. ²⁰Obhó tí, ǝyǝ ale mà, ngǎtsi ní ìbhù ale mà núndu ì ǝvòdu rǝ rǝ, ní ma mǝí ìnè abádhí nzínzi ǝ.»

Dhu àkǎ kùbà dhu ale t'òdhìná tò dhu

²¹Wò dhu-dzidǝ, Péterù náandri Yěsù-tí'ò ndàdù dhu ìvu kà-tsù, ndàti: «Ádrùngbǎlé, ma mǎdù dhu ùbà ìfè-gùna dhu nǎfǎ onzidú ǝdhìdu tò? Ma tí àdù dhu ùbà kà tò àrùbhù-gùna?» ²²Ní Yěsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ma mí nzí atina nyi rǎràdù dhu ùbà kà tò àrùbhù-gùna. Pbétù, dhu àkǎ nyubà dhu kà tò àrùbhù kumì, àrùbhù-ràdǝ-gùna.

²³Wò dhu-okú dò rò ní ndi ma mátina, òrù-akpà ǝ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ríli ndi atdí ádrùngbǎ kamà yà pbìndà wǎnzá nà aríí pbìndà kasutále nazè rùbho ì wǎnzá bhěyi. ²⁴Ní, kítdegù ì wǎnzá nà aríí ale-ǝvò nǎpè ndúnzi, ní ka kiwú atdí kasutále, yà fùrangà tò lufù-tsù tò wǎnzá nà ríí nà kà-tí'ò. ²⁵Wò ndi ale rí ndi wǎnzá núbhò ní atdí dhu mà nííí mbǎ kà-fǝ. Ní kàbhà ádrùngbǎlé náadù dhu ùya, ndíní ka kudzí tí ndi ale mà, pbìndà tsìbhále mà, pbìndà nzónzo mà, kóró fóná aríí dhu mànà, ndíní ka kùbhò tí ndi wǎnzá ní. ²⁶Ní wò kasutále náakò ndi ǝtdyùna dǝ pbìndà ádrùngbǎlé-ònzí, ndàdù ndìtsò kà-rǝ ndàti: «Ádrùngbǎlé, ùbà dhu idù, nyadù nga òdò ake. Ùbhò ma mí wò wǎnzá núbhò kóró indù.» ²⁷Ní wò ádrùngbǎlé náadù izu àbà atdídǝ kà dǝ, ndàdù àtìná ìnzí kà rǎrì atdí dhu mà núbhò fìndà. Ní kǎdù kùbhà rǎrà. ²⁸Ní ̀rǝ rò ndìvà ndi rò, wò kasutále náatù yà ì arí kasu ̀nzi mànà ale nzínzi ǝ atdí ale. Ndi ale nííí mbèmbè atdí miyà ***dìnarì** tò kàbhà wǎnzá nà. Ní, kǎkò wò ale dàna-tsì rǝ, ndi rìpbò dàna-tsì, ihèna rǝrì, ndàdù àtìná ní: «Ùbhò pbàkà wǎnzá!» ²⁹Ní wò kà t'òdhìná náakò ndi ǝtdyùna dǝ kà-pfò rǝ, ndàdù ndìtsò kà-rǝ, ndàti: «Ùbà dhu idù, nyadù nga òdò ake. Ùbhò ma mí pbùkù wǎnzá núbhò.» ³⁰Pbétù, wòrì ale náazè nzá ndìrì kà rùnna dhu. Ní, kǎdù kàbhù kosò imbi ò, kòdò ndi ndí rùbho pbìndà wǎnzá dhu òna nǎ.

³¹Ní, yà abádhí arí kasu nónzi mànà atdíkpà ngúkpà kà t'òdhina, nítidègu wò ndi nònzi dhu nàlă, ní iza nùuka abádhí atdíđđ. Ní abádhí adù òwu wò ndi nònzi dhu náwe kórɔ fíyɔ ádrùngbăle tò. ³²Nírò ní ndi wò ádrùngbăle náavi kanzi ndi kasutále, ndàdù àtina ní: «Nyi ní nzére kasutále nyú! Nyi nyitsò nyi rùdù dhu-okú dò rò, ma màti ìnzí nyi rărí atdí dhu mà nùbhò idù. ³³Ní nyi nyàmbènà adù dhu ùbà átò ɔdhinu tò, àdhàdhì ma màbà dhu indù dhu bhèyi.» ³⁴Ní wò ádrùngbăle náakò atdíđđ, ndàdù wò kasutále nábhu kosò imbi ò, kòdo ndi ndi ndíní kórɔ p̀bìndà wànzá nubhò tí dhu ònă.»

³⁵Yèsù adù àtina tđítđđ ábhàlì ní: «Ndi dhu bhèyi tí ní ndi, òrù-akpà ò arífi Àbadu Kàgàwà rǎdù dhu ònzì rùkú, inzà ìngbàtí fíli ndi ale mà nzínzikú ò nùbà dhu atdí afína nyú nà adòna tò rò.»

Yèsù rí dhu nùdhě kpatsibhále mà rí 'ùbhă p̀bìndà tsibhále nà dhu dđ dhu

(Mrk 10.1-12)

19 ¹Yèsù nítidègu yà ndi ndúbhi ùdhenà rǎ dhu t'údheta nító, ní kǐvâ ndi Gálilayà tó p̀bìrì ò rò, ndàrà Yùdeyà tó p̀bìrì-alàdò, yà Yòròdanì tó idha-apkà-adzènrà rò arífi ò. ²Ní abhàbhó ale nà òyá ihé náadù òwu kòwu ò, kà rǎdù abádhí nzínzi ò andi nà ale nígu ànyì.

³Ní ngúfe ***Pbàfàrisáyó** níiwú Yèsù-tí'ò ndínì ò omvú tí kà-afí. Ní, abádhí níiwú dhu kà-tsù 'àti: «Àlě tó Ƴyátá návi tí wà atdí kpatsibhále mà ròdhò p̀bìndà tsibhále ìngbă tí fíli ndi afátá-okú dò rò màtí?» ⁴Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Nyí nyàpè tí obhó Kàgàwà bhà Andítá náarúnɔna kpangba dhu nózù? Kǎrátina: «Mùhàngú ò rò, Kàgàwà náanzi kpatsibhále mà, tsibhále nà.» ⁵Ndíró kǎrátina: «Ndi dhu-okú dò rò, kpatsibhále rǎdù àbanà mà, íyànà mànà nùbhà, 'adù 'ùngbò p̀bìndà tsibhále nà. Ndíró, abádhí Ƴyò rò rǎdù òngo atdí ale-ngbò tí.» ⁶Ní ndi dhu bhèyi tí, abádhí ní nzi adù ìfi Ƴyò ale tđítđđ, p̀bétù abádhí nóngò wà atdí ale-ngbò tí. Ní dhu àkă nzá atdí ale mà rùtu Kàgàwà ùngbò ale-ònga.»

⁷Ní Pbàfàrisáyó adù dhu ìvu tđítđđ kà-tsù, 'àti: «Olu, ádhu Músà nùnyá dhu ndàti, dhu rǎrǎdù àkă kandí ùbhátá tó bhàruwà kabhu tsibhále-fó, ndi tsibhále òdi ka kí rò ní?» ⁸Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Músà náabhè nyí nyòngo fùkú vèbhále nódì odú afíku náaró'ò dhu-okú dò rò. P̀bétù mùhàngú ò rò, ndi dhu nífi mbă wò dhu bhèyi. ⁹Ma mí obhó dhu núnɔ fùkú: atdí kpatsibhále náapè p̀bìndà tsibhále nódho, ndàdù òdinà, inzà ní m̀nyòni kèlě nònzi ngǎtsi kpatsibhále nà dhu-okú dò rò rò, ní ngǎtsi tsibhále ndi ndàmbà rò, ka nàdù ìfi iwà m̀nyòni nònzi.»

¹⁰Ní Yèsù bhà ábhàlì náadù àtina Yèsù ní: «Wò dhu bhèyi kpatsibhále mà nzínzi ò dhu rífi tsibhále mànà rò, ìndrù rí 'ùmbă dhu tó ìdzinga rífi mbă.»

¹¹Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ìnzí ní kórɔ ale wòrì Ƴte náarí d̀yà àlù, p̀bétù kǎrì d̀yà àlù ale ní kǎkă Kàgàwà ábhu kà rǎlù d̀yà ale kèlě.

¹²Kpabhále-tsù átò rǎdù ìnzí rùmbă vèbhále dhu-tsù rífi ibí. Obhó tí, atdí-dhenà kpabhále náarí nzi vèbhále ùmbă ùdhí tí ka kudhí ò ***àmă** tíró dhu-okú dò rò. Ngúkpà kpabhále náarí nzi vèbhále nùmbă, ɔbi ní ka kà kùgèrè ò, 'òngò ààmă tí dhu-okú dò rò. Ndíró ngúkpà-tsi náaróko ààmă bhèyi, ìnzí 'ùmbă vèbhále òrù-akpà ò Ádrùngbă ***kamă** Kàgàwà bhà idzi-okú dò rò. Yà ma m̀nù dhu rí d̀na àlù ale nákă kà rǎlù d̀na!»

Yèsù rí níní nzónzo násò dhu

(Mrk 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Wò dhu-dzidɔ́, ìndrù níiwú níní nzónzo nà Yèsù-tí'ò, ndíní kǎlì tí ɔtsúna dɔ́yá, ndàdù ndìtsò dɔ́yá. Pbétù, Yèsù bhà ábhàlì náadù òko 'ámbe òrù dɔ́ i ale dɔ́. ¹⁴ Ní Yèsù adù àtìna pbindà ábhàlì nǎ: «Nyùbhà nzónzo riwú tidu ò, ndirò ìnzì nyàtò abádhí-tsù, òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi ní abádhí bhèyi ì nǎlì ale tó nǐdhunì.» ¹⁵ Ní Yèsù adù ɔtsúna nǎlì i nzónzo dɔ́, ndi dhu-dzidɔ́, ndàdù ndìvā ndàrà ànyìrò rò.

Yèsù mà rǔte atdí ònzitále nà dhu

(Mrk 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ Wò dhu-dzidɔ́, atdí ale níira Yèsù-tí'ò, ndàdù dhu ìvu kà-tsù ndàti: «Màlimò, àdhu ndi ìdzi dhu tí ma màkǎ mǎnzì, ndíní ma mabá tí dhòdhódhònga tó ìpìrǒnga?» ¹⁷ Ní Yèsù adù dhu ìvu kà-tsù, ndàti: «Ádhu nyi nyí dhu ìvú tsùdú ìdzi dhu tí rǐi dhu dɔ́ nǐ? Atdí ale kèlè ní ndi ìdzi ale tí rǐi. Nyi nyapè nyoze nyotsù dhòdhódhònga tó ìpìrǒnga ò, ní dhu àkǎ nyifu Músà bhà Uyátá.» ¹⁸ Ní wò ale adù dhu ìvu Yèsù-tsù, ndàti: «Íngbàgà Uyátá i?» Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Dhu àkǎ nzá nyohò abvo, dhu àkǎ nzá nyoenzi mǎnyòni, dhu àkǎ nzá nyoenzi ogbo, ndirò dhu àkǎ nzá nyunò títò ɔdhìnu dɔ́. ¹⁹ Dhu àkǎ nyifu àbanu mà íyǎnu mànà, ndirò dhu àkǎ nyoze ɔdhìnu yà nyi nyú nyi nyóze nyi nyi-tírò dhu bhèyi.»

²⁰ Ní wòrì kpatsibhíngba náadù àtìna Yèsù nǎ: «Ma mífu wà kǎkòrì Uyátá kórò, ní ádhu ndi àkǎkǎ mǎnzì tǐtǐdɔ́?» ²¹ Ní Yèsù adù àtìna kà nǎ: «Nyi nyapè nyoze nyíi àkǎkǎ ale tí, ní árà, nyadù kórò nyi nyaríi nà dhu núdzi, nyadù i dhu ò rò nyi nyòngyè fùrangà núnò àkǎtǎle tò. Ndi dhu bhèyi ní ndi nyi nyadùya ònzì nábà òrù-akpà ò. Wò dhu-dzidɔ́, nyadù nyira, nyadù owùdu núngu.» ²² Pbétù, wò kpatsibhíngba níitdègu wò ɔte níri, ní kǎdù àrà ànyìrò rò atdí dɔ́ izu nùka ndi ròrò, atdí dɔ́ ndi ndónzi nǐdhunì.

²³ Nírò ní ndi Yèsù adù àtìna pbindà ábhàlì nǎ: «Ma mí obhó dhu núno fùkù: ònzitále rǔtsù òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi ò dhu ní odú dhu nyú. ²⁴ Ndirò, ma mí obhó dhu núno fùkù tǐtǐdɔ́: **ngàmiyà** rǔtsù, ndàdù sindanì-bhu ò dhu rǐi isó. Pbétù, ònzitále rǔtsù òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi ò dhu rǐi odú nyú ròsè.»

²⁵ Ní wòrì ɔte ì ìrì rò, idho núuko Yèsù bhà ábhàlì atdí dɔ́. Ní abádhí ambénà dhu òngù dɔ́ tsáyá nzínziya ò, 'ámbe àtìna dɔ́: «Wò dhu bhèyi kà rǐi rò, ádhi pbá ale ndi ògù rádù ògù?» ²⁶ Ní Yèsù andà abádhí, ndàdù àtìna abádhí nǎ: «Ìndrù tò ndi dhu rǐi nzi àkǎ, pbétù Kàgàwà tò kà rǐi àkǎ àkǎ.»

²⁷ Nírò ní ndi Péterù adù ɔte òpè, ndàti: «Írì, mà múbhà kórò dhu màdù owùnu núngu, ní ádhu ndi mà mabáya?» ²⁸ Ní Yèsù adù àtìna abádhí nǎ: «Ma mí obhó dhu núno fùkù: yà adzi dɔ́ kórò dhu rǐi 'èwù, 'òngò ɔwátana tí rò, Ìndrù t'ídhùnà náadiya pbindà ádrùngbǎnga tó awáwù tó tombi dɔ́. Ndi nínganì, nyí, yà owùdu nyi nyúngu rò, nyí nyokoya átò atdí kumì dónà ýyò nà tombi dɔ́, nyámbe atdí kumì dónà ýyò nà Pbàisràyélí tó rùgànda-tsù-ànyà nítdi dɔ́. ²⁹ Ndirò ìngbàtí fli ndi ale mà, yà okúdu dɔ́ rò rí pbindà idza, adóna,

awéna, àbanà, íyànà, p̀bìndà inzo, ndirò p̀bìndà ònzibvu mà nábha, náabáya i dhu atdí miyà-gùna ròsè. Ndirò, kádùya dhòdhóhóngà tó ípìrìngà nábà. ³⁰Pbétù, ábhò ale yà kòmbí aríí wemberè tí nóongoya olù ale tí, ndirò yà olù ale tí aríí kòmbí ale náadùya òngo wemberè tí.»

Vĩnyò tó inga ǝ kasu nanzi kasutále tó mbólí

20 ¹Tdítdǝ Yèsù adù àtìna p̀bìndà ***ábhàlì** ní: «Obhó tí, yàrí ní ndi Òrù-akpà ǝ Ádrùngbà ***kamà** Kàgàwà bhà idzi nǝfǝ ndi nà dhu: Atdí idza-àbadhi náahù bhòtsungánà idza rò, ndàmbe kasutále nómè dǝ, ndíní owu tí kasu ònzi p̀bìndà vĩnyò tó inga ǝ. ²Abádhí nĩri i i kasutále màna atdí ònari-kpǝ dǝ atdíku idho tó kasu tó mùkimbà tí. Kádù i ale nòví ròwù vĩnyò tó p̀bìndà inga-bvù.

³Tdítdǝ, kàhù íbhù adyifǝ-sisi kútsingá nga tó ǝ, ndàdù ngùkpà ale nála pbanga-tsídǝ róko ìmbà kasúna rǝ. ⁴Ní kádù àtìna i ale nĩ: «Nyí mà átò, nyòwu nyònzì kasu vĩnyò tó pbàkà inga ǝ, tdù ma mádù fùkù mùkimbà núbho àkàkà dhu bhěyi.» ⁵Ní i ale náadù òwu ndi vĩnyò tó inga ǝ. Wò idza-àbadhi náahù tdítdǝ azà adyifǝ-sisi adyíbhengá nga tó ǝ, ndirò àrùgyètdí adyifǝ-sisi adyídǝ nga tó ǝ, ndàdù dhu ònzi ndi dhu bhěyi tí. ⁶Kà ríku dóná rò nĩ, kàhù atdí kumì dóná atdí nà adyifǝ-sisi pbítsòngá nga tó ǝ, ndàdù ngùkpà ale nála pbanga-tsídǝ òkò, ìnzí i i atdí dhu mà nónzi rórò rǝ. Ní kádù dhu ívu abádhí-tsù, ndàti: «Ádhu, ròpè ndi kútsingánà rò rìrà àhù kòmbí, nyí nyòkò iró ìnzí nyí nyí atdí dhu mà nónzi rórò nĩ?»

⁷Ní abádhí adù dhu àdu kà tò, 'àti: «Ínzá ní atdí ale mà nápè mìtsù p̀bìndà kasu ǝ.» Ní kádù àtìna i ale nĩ: «Olu nyí mà átò, nyòwu nà nyònzì kasu pbàkà vĩnyò tó inga ǝ.» ⁸Ní pbítsòngánà, wò inga-àbadhi náati p̀bìndà kasutále tó ádrùngbàlè nĩ: «Únzi kasutále, nyadù fíyǝ mùkimbà núbho. Nyi nyí kpèrè yà olù kasu nòpè ale rǝ rò, nyadù àrà kùtsà yà angyi kasu nòpèna ale rǝ.» ⁹Ní yà atdí kumì dóná atdí nà adyifǝ-sisi pbítsòngá nga tó ǝ kasu nòpè ale níwú, kadù ngàtsi ale bhà atdí ònari nábhu ndi ale tó. ¹⁰Yà angyi kasu nòpèna ale níwú ùvò átò. Abádhí nĩrè nga fíyǝ ka kúbhòna mùkimbà rāròse òse yà olù kasu nòpèna ale tó mùkimbà dónà. Pbétù, abádhí mà átò náadù atdátí ònari kèlè nábà. ¹¹Ní kàkǝ i i rǝ, kǝkǝ ale náapè 'àmbe ònu dǝ inga-àbadhi nĩ. ¹²Abádhí ati kà nĩ: «Kàkà kasutále níwú ùvò olù, 'adù kasu nónzi atdí adyifǝ-sisi kèlè tí. Ní nyi nyadù tí mùkimbà núbho abádhí tó àdhàdhì mà màna, àzèmbè mà'í ní ndi bílì mà mònzi kasu, adyifǝ rādù mǝbì rǝ?» ¹³Ní wò ale adù dhu àdu atdí abádhí nĩnzì ǝ ale tó, ndàti: «Pbàlè ma mònzi nzá nyi nzère. Nyi nyà'ùna tí nzá atdí ònari rǝ nyi nyí kasu nónzi atdí idho ǝ dhu?» ¹⁴Nirò, ákǝ indú mùkimbà, nyadù àrà indú dhu nĩ. Ma mòzè mabhu ka wò olù iràna ale tó àdhàdhì indù mà mabhu ka dhu bvù tí. ¹⁵Ma mádù pbàkà fùrangà néndò ma mòzè ka dhu bhěyi. Tí nzí obhó? Ndirò yà ma mònzi ídzi dhu nyi nyàla tí nzère dhu ma mònzi dhu tí?»

¹⁶Ní Yèsù adù àtìna tdítdǝ: «Yà kòmbí aríí olù ale tí ale nóongoya wemberè tí, ndirò yà kòmbí aríí wemberè tí ale náadùya òngo olù ale tí.»

Íbhù rí kùsè nĩ Yèsù rí ndi ndòvè kòtdù ndi, ndàdù ndingbè dhu nóvò dhu

(Mrk 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷Yèrùsàlemà tó kigò ǝ ndi ndúpo rórò, Yèsù náanzi p̀bìndà atdí kumì dóná ǝyǝ nà ábhàlì igi. Ní otu ǝ i owu rórò, kádù àtìna abádhí nĩ: ¹⁸«Kànì àlè kùpo

Yèrùsàlemà tó kigò ò, ní ànyì ka kí Ìndrù t'ídhùnà nípfò kabhu ***pbàkùhání** tó ádròdrò ale mà, Músà bhà Ʋyátá tó màlímó màrà f3. Abádhí rí anya nótdì kà-d3 ndíní ka koho tí ka, ¹⁹ 'àdù kàbhù inzì ní Pbàyàhúdì-f3. Í ale rí kòzù àkyàkyè ale tí, 'àdù kèvi asé nì. Ndirò abádhí rí kùt3 ***mùsàlabhà** d3, ròvè, kadù òtdùnà. Pbétù, ìbhù idhò dzid3, kàdùya ndngbè ɔvɛ-bvù rò.»

Zèbèdayò bhà ingba-tsánà rí ádrùngbànga nónzi

Yèsù-f3 pòndà 3y3 inzo tò dhu

(Mrk 10.35-45)

²⁰ Wò dhu-dzid3, Zèbèdayò bhà ingba-tsánà mà, pòndà 3y3 inzo màrà náandri Yèsù-tí3. Ní ndi ingba-tsánà náakò ndi ɔtdyèna d3 Yèsù-ònzì, ndíní ndi ndonzi tí dhu kà-f3. ²¹ Ní Yèsù ivú dhu kà-tsù ndàti: «Ádhu nyi nyòzè?» Ní kàdù dhu àdu Yèsù tò, ndàti: «Pbùkù ádrùngbànga tó idzi 3, ábhù kàkà pbàkà 3y3 inzo ròkò tiné, atdí ràdì indú fangà dònà rò, ngàtsi ràdù àdì fùgù dònà rò.» ²² Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Nyí nyèni nzá wò nyí nyónzina fudú dhu. Nyí tí adù yà mà móm-v-ùna àpèè tó kópà-tsù nóm-vù òmvù?» Ní wò ingba-tsánà mà náadù dhu àdu Yèsù tò, àti: «Òmvù mà mádù òmvùnà.» ²³ Ní Yèsù adù àtìnà abádhí nì: «Obhó tí, òmvù nyí nyóm-vúya mà móm-vùna kópà-tsù. Pbétù Ìndrù nílí ka kí ràdì idú fangà dònà rò, ndirò idú fùgù dònà rò dhu ní nzí ɔtèdu. Í ngari ní yà Ábadu náabhòlò ka fíyò ale tó.»

²⁴ Wò dhu í ìrì rò, atdí kumì ngùkpà ábhàlì náadù àkò àkò tí kòkò 3y3 atdí iya bhà ale r3. ²⁵ Ní Yèsù adù pòndà ábhàlì nánzi tina ò, ndàdù àtìnà abádhí nì: «Nyí nyèni wà yà Ìndrù d3 ádròdrò ale tí ka kátina ale náarádù í ale nùlì fíy3 ino tí, 'ámbe avu d3 ròyá dhu. Ndirò, nyí nyèni wà yà ádròdrò ale náarádù ɔbiya à'è Ìndrù d3 tí dhu. ²⁶ Pbétù, dhu àkà nzá ndònzì ndi ndi dhu bhèyi nzínziku 3. Atdí nzínziku 3 ale náapè ndòzè ndàdì ádrùngbàlè tí, ní kà ràdù àkà ndì'í fùkú kasutále tí. ²⁷ Ndirò atdí nzínziku 3 ale náapè ndòzè ndàdì wemberè tí, ní ndi ale ràdù àkà ndì'í fùkú ino tí. ²⁸ Ndi dhu bhèyi ní ndi, Ìndrù t'ídhùnà nírà nzá ndíní ka kónzi tí kasu fíndà. Pbétù kírà ndíní ndonzi tí kasu ngùkpà ale tò, ndàdù pòndà ípìrɔnga nàbhù ábh3 ale nùwù tí.»

Yèsù rí 3y3 ndùmùndúmú nígù dhu

(Mrk 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹ Yèsù mà rùvò pòndà ábhàlì màrà Yèrikò tó kigò ò rò ònà kàsùmì 3, ábh3 ihé-yà náadù òwu Yèsù-owù 3. ³⁰ Ní yà otu-gì d3 ò òkò r3 í'í 3y3 ndùmùndúmú nírì Yèsù rùda dhu. Ní abádhí adù 'òpè 'ùkù, 'ámbe àtìnà d3: «Ádrùngbàlè, Dàwudì-dhù bvù alé, ábà izu d3kál!» ³¹ Ihé-yà náadù òkò 'ámbe òrù d3 abádhí d3, 'àdù abádhí návi rìnè. Pbétù kòkòrì ndùmùndúmú náadù ùkù ɔrú tùya nyú nà tdtó, àti: «Ádrùngbàlè, Dàwudì t'ídhùnà, ábà izu d3kál!» ³² Ní Yèsù adù ide, ndànzi abádhí, ndàdù dhu ivu tsùyá, ndàti: «Ádhu nyí nyòzè mɔnzì fùkù?» ³³ Ní abádhí adù dhu àdu kà tò, àti: «Ádrùngbàlè, ábhù nyìkp3ka ràla inga.» ³⁴ Ní Yèsù adù izu nábà abádhí d3, ndàdù abádhí-nyìkp3-ngbò núp-bala. Ní ànyìr3 rò tí, kòrì 3y3 ale náadù 'òpè 'àla inga, 'àdù òwu Yèsù-owù 3.

Yèsù ròtsù Yèrùsàlemà tó kigò ò dhu

(Mrk 11.1-11; Luk 19.28-40; Ʋùw 12.12-19)

21 ¹Íkyèr3 Yèsù mà, pòndà ***ábhàlì** màrà nókò Yèrùsàlemà tó kigò ò ò owu tí ùvò ròrò, ní abádhí nùwò ò Bètèfagè tí kátina pbanga ò. Ndi pbanga ní'í

*mizèyituni tí kátina itsu náarfí dóná p̀bìrì-ɔ̀ngò r̄. Ní Yèsù náávi ɔ̀ȳ p̀bìndà ábhàlì r̀òwù angyi, ²ndàdù àtìná abádí n̄: «Nyòwu w̄ angyi r̄f̄ f̄k̀k̀ p̀banga ò. Ní ndi p̀banga ò nyí nyòtsù r̄ór̄, nyí nyí *kayinò-yà nótù ɔ̀sò ka kòsò r̄, p̀bìndà ingba ràdù ì tìná. Ní, nỳngà ka, nyàdù ìwu abádíhì ná kór̄ tìdù ò. ³Ní atdí ale mà núunc̀nà gukyè dhu abádíhì d̄, ní nyí nyadùna àtìná: «Ádr̀ngbàlè r̄f̄ abádíhì-atdyú nà.» Ní ànyir̄ r̄ó tí, ka kadùna abádíhì núbhà nyíwù nà.»

⁴W̄r̄í dhu náanzi ndì ndin̄ angyi *nabì Zàkàriyà núunc̀ dhu náaká tí. Kàti:

⁵«Nyàti Sàyuni t̄ó kigò ò tsibhíngba n̄:

«Ándà! Kànì p̀b̀k̀k̀ kamà r̄r̄à t̄inu ò!

Kà r̄r̄à ìỳngà nyú ò, kayinò-yà d̄ ndì ndàdi r̄ór̄,

kayinò-yà bhà ingba d̄ ndì ndàdi r̄ór̄.»

⁶Ní ábhàlì náawù, 'àdù yà Yèsù àvinà f̄ȳ dhu nónzì. ⁷Abádíhì níwù kayinò-yà nà p̀bìndà ingba màná, 'àdù r̄yá ɔ̀r̄ m̀dzar̄ núhu d̄yá, Yèsù ràdù àdi dóná. ⁸Ábh̄ ihé-yà núuhu r̄yá mberù otu ò. Ng̀kpà ale náadù itsu-d̀kà n̄k̀, 'àdù ùhunà otu ò. ⁹Ní yà angyi r̀owu Yèsù-ɔ̀nz̄í ale mà, k̀wù ò r̄íwu ale màná náambénà ùk̀ d̄, 'àti: «H̀sanà! Ilèta náká kabhu Dàwudì-dhú bv̄ ale t̄ò! Kàgàwà náká ndàso Ádr̀ngbàlè-ɔ̀v̄ r̄ r̄r̄à ale! H̀sanà! Ilèta náká kabhu òr̄u-akpà ò ar̄f̄ Kàgàwà t̄ò!»

¹⁰Ní Yèsù r̀otsù Yèr̀usalemà t̄ó kigò ò r̄, kór̄ ale-t̄ì náava ndì, 'àmbe àtìná d̄: «W̄r̄í ale tí ádhì?» ¹¹Ní ihé-yà noowúnà dhu àdu r̄ abádíhì t̄ò, 'àti: «Nabì Yèsù ní yà, Nàzàreti-ale, Gàlilayà t̄ó p̀bìrì ò.»

Yèsù r̄ Kàgàwà bhà idzá r̄ó r̄í dhu núdzí ale nódì dhu

(Mrk 11.15-19; Luk 19.45-48; Ỳw 2.13-22)

¹²W̄ dhu-dzid̄, Yèsù náatsù Kàgàwà bhà-dza ò, ndàdù ànyì-dzà r̄ó r̄í dhu òdzì ale mà, ànyì-dzà r̄ó r̄í dhu ùdzì ale màná dhu nódì kór̄. Kàdù f̀rangà-ɔ̀ngà núwù r̄í ale r̄í f̀rangà núwù dóná r̄ó mizà mà, àmbò núdzì r̄í ale nókò d̄yá tombi màná dhu nátdi.

¹³W̄ dhu-dzid̄, kàdù àtìná ò ale n̄: «Kàgàwà bhà bh̀k̀k̀ ò Andítá ràtina: «P̀bàkà idza ní ka kanziya itsòta-dzà tí, p̀bètù nyí, nyí nyàdù k̀gèrè r̀ongò ogbotàlè náar̄ 'ùru òná ngari tí.»

¹⁴W̄ dhu-dzid̄, ndum̀ndum̀ mà, otsutàlè màná níwù Yèsù-t̄ì Kàgàwà bhà idza ò, ka ràdù ò nígu. ¹⁵Ní *p̀bàk̀hànì t̄ó ádr̀dr̄ ale mà, Músà bhà Uyátá t̄ó m̀límó màná náakò yà Yèsù r̄nzina wiwì ò àla r̄, ndir̄ò nzónzo r̀k̀ Kàgàwà bhà idzá dhu ò ìr̄ r̄. Ì nzónzo ambénà àtìná d̄: «H̀sanà! Ilèta náká kabhu Dàwudì dhú-bv̄ ale t̄ò.» ¹⁶Abádíhì adù dhu ìwu Yèsù-ts̄, 'àti: «Nyí tí k̄k̀ò nzónzo r̀nc̀nà dhu níri ìr̄?» Ní Yèsù adù dhu àdu abádíhì t̄ò, ndàti: «Ìri mà m̄rina! Nyí nyàpè tí nzà Kàgàwà bhà bh̀k̀k̀ ò ka kándì dhu n̄zè? Ndi Andítá ràtina: «Nyí nyàbhu nzónzo mà, ndir̄ò ìr̄-nzo màná dhu r̀ambe nyifu d̄.» ¹⁷W̄ dhu-dzid̄, Yèsù adù ndivà p̀bàk̀hànì t̄ó ádr̀dr̄ ale mà, Músà bhà Uyátá t̄ó m̀límó màná tí r̄, ndàdù àhu kigò ò r̄, ndàrà Bètànìyà tí kátina p̀banga ò. Ànyì ní ndi kàdù àrà òdhò.

Yèsù r̄ mùtini tí kátina itsu nòfù dhu

(Mrk 11.12-14, 20-25)

¹⁸Tsútsà nínganì k̀tsingánà Yèsù r̄ngò Yèr̀usalemà t̄ó kigò ò òná k̀sumì ò, k̄f̄ àwù nà. ¹⁹Ní k̀la mùtini tí kátina atdí itsu otu-gì d̄, ndàdù òndri tina ò.

Vĩnyò tó inga ʒ rí kasu ònzi òròrù kasutále tó mbólí

(Mrk 12.1-12; Luk 20.9-19)

³³ Wò dhu-dzidɔ, Yēsù adù àtìna p̀b̀àkùhání tó ádròdrɔ ale mà P̀b̀àyàhúdí ʒ p̀b̀àkùrũ mànà nĩ: «Nyĩri ngàtsi mbólí. Atdí ale náazò p̀b̀indà vĩnyò tó inga, ndàdù ngbòna nákpòrò kòròwà nĩ. Kádù ndi vĩnyo-kpɔ náhà ka kóngò ònà ibhu nógyè, ndàdù ini nòsì ndi inga ʒ ɔdótále tò. Wò dhu-dzidɔ, àbadhi mà náadù 'irì ndi inga-kàsù nónzi róngo ale mànà, ndínì i owu tí ndi inga ʒ ʒò dhu-ɔnga nùndò rɔ i ale mànà. Wò dhu-dzidɔ, kádù ndìv̀à ndàrà abhi ɔ. ³⁴ Ní ndi vĩnyò-kpɔ nópè ka kí ònà kàsùmì ʒ, kàv̀i ngúfe ale p̀b̀indà kasutále nzínzi ʒ ròwù f̀indà ka kútù vĩnyò-kpɔ-tsí náko, ndi inga-kàsù nónzi arí ale-fɔ. ³⁵ P̀b̀étù, kòrì ale náadù kòkò ùv̀i ka kùv̀i ale nùlu ùlù tí. Abádhí náavì atdí, 'adù atdí nòhò, ndirò 'adù ibhu rí k̀isè-tsí nùbvu odu nĩ. ³⁶ Tdítɔ wò inga-àbadhi náavì ibí ngùkpà kasutále, ròsè yà angvi f̀i d̀ona nà. Ní kòkò vĩnyò tó inga-kàsù nónzi arí ale náadù i ale nónzi yà angvi i f̀i ale i anzi dhu bhèyi tí. ³⁷ Ní kà ríku d̀onà rò nĩ, wò inga-àbadhi náavì idhùnà nyú r̀àrà kòkò p̀b̀indà inga-kàsù nónzi arí ale-ti'ò. Kádù inga irè afina ɔ ndati: 'ífũ abádhí rí idhùdu nyú nífũ.» ³⁸ P̀b̀étù, wò vĩnyò tó inga kàsù nónzi arí ale níitdègu wò inga-àbadhi t'ídhùnà nálà, ní abádhí atè nzínziya ʒ 'àti: «Kòní, inga-àbadhi tí ongoya olù ale nyú ní wò. Kòwu kòho ka, ndínì inga adù tí àdì àlè tò.» ³⁹ Ní abádhí náalé inga àbadhi t'ídhùnà, 'ipfo inga ʒ rò, 'adù òhònà!»

⁴⁰ Ní Yēsù adù dhu ìvu p̀b̀àkùhání tó ádròdrɔ ale mà, P̀b̀àyàhúdí ʒ p̀b̀àkùrũ mànà-tsũ, ndati: «Nyĩ nyèni rò, wò inga-àbadhi r̀ìrà àhu nínaganí, k̀onziya wò vĩnyò tó inga-kàsù nónzi arí ale ingbà dhu bhèyi?» ⁴¹ Ní abádhí adù dhu àdu Yēsù tò, 'àti: «Kòkyeya kòkò nzère ale ìmbà izú na, ndàdù ndi vĩnyò tó inga-kàsù nábhù ngùkpà ale-fɔ. I ale ní i, kà tò róngo adù òwu yà kà tò i ùtù vĩnyò-kpɔ-tsí nábhù rɔ, ndi vĩnyò-kpɔ i ɔpè ònà kàsùmì ʒ.»

⁴² Tdítɔ Yēsù adù dhu ìvu abádhí-tsũ, ndati: «Nyĩ nyàpè tí obhò Kàgàwà bhà bhùkù ɔ ka kándì dhu ʒzè? Ndi Andítá r̀atina:

Yà odu-dzà nòsì arí ale náabvù igi odu,

ní ndi adù òngo idza-pbidò nòdò rí ádrùngbà odu tí.

Ádrùngbàle Kàgàwà ní ndi ndi dhu nanzi,

ndirò ndi dhu ní idho rí àlè nùkɔ nĩ.»

⁴³ Ndi dhu-okú d̀ò rò ní ndi, ma mátina nyĩ nĩ: ka kakòya Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi fuké rò, kadù àbhùnà yà ndi idzi-ɔnga nà àkà itse nódhì rádù ale tò. ⁴⁴ [Yà ndi òbvù ka kabvù odu d̀ò r̀itsi ale ní ɔnga nífikòya ndi ikò tí, ndirò ndi odu r̀itsi d̀onà ale ní ɔnga k̀inyiriya ìnyiri tí.]

⁴⁵ Ní, p̀b̀àkùhání tó ádròdrɔ ale mà, *P̀b̀àfàrisáyò mànà níitdègu kòkò Yēsù àwe mbólí níri, ní abádhí adù dhu nòsù i r̀àrì ndi Yēsù r̀òtè d̀yà. ⁴⁶ Ní abádhí adù 'òpè 'òmè Yēsù nálù i f̀i ònà otu. P̀b̀étù, abádhí náadù ihé-yà-ɔdò nónzi, kòrò ale nùuni dhu Yēsù r̀àrì Kàgàwà bhà nabi nídhunì.

Ádhìngbà ka k̀undà nĩ mùhendù tó mbólí

(Luk 14.15-24)

22 ¹ Wò dhu-dzidɔ, Yēsù náapè ndòvò dhu tdítɔ ihé-yà tò mbólí ʒ, ndati: ² «Kànì òrù-akpà ʒ Ádrùngbà *kamà Kàgàwà bhà idzi nòfɔ ndi nà dhu: «Atdí ádrùngbà kamà náahù ndònzì mùhendù idhùnà bhà ndrù-àyi ka k̀undà rò.

³Ní kúví p̀bìndà kasutále r̀òwù ndi m̀hèndù ò iwù tí ndi ndúnzì ale návi r̀iwù. P̀bétù, i ale náadù nzá 'òzè 'ìwù m̀hèndù ò. ⁴Ní kàdù ng̀kpà kasutále núvi t̀dítd̀s̀ r̀òwù, ndàdù dhu ǹyá f̀iyò, ndàti: «Nyàti, yà m̀hèndù ò iwù tí ma m̀núnzì ale ǹ: m̀hèndù t̀s̀ ònyè ǹyè wà, p̀bàkà ìkyi-akpá mà, ivu nà ìzà mà nà ní ka kàzè wà. Kóró dhu-tsí àkà wà, ní nyi wù àdhìngbà ka k̀ndà ǹ m̀hèndù ò. ⁵P̀bétù, wò ka k̀ndò dhu náatdú nzá k̀kò ùnzi ka k̀núnzì ale-aff mà. Abádhí adù òwu ì òzè dhu nyú ǹnzi. Atdí ale náarà p̀bì inga-bvù, ngàtsi ale adù àrà p̀bìndà udzítá t̀s̀ dhu-otù ò, ⁶ng̀kpà ale-tsí náadù wò ádr̀ngbà kamà bhà kasutále núlu, ì r̀avu r̀yá nzére nyú, 'àdù òkyèna. ⁷Ní wò ádr̀ngbà kamà náakó atdítd̀s̀. Kàdù p̀bìndà p̀bànowí nóvi r̀òwù k̀kò p̀bìndà kasutále ǹkyè ale ǹkyè, ndirò r̀adù i ale t̀s̀ kigò ǹbì. ⁸Wò dhu-dzid̀s̀, kàdù àtina òdòdì kasutále ǹ: «Àdhìngbà ka k̀ndà ǹ m̀hèndù t̀s̀ ònyè ǹyè wà. P̀bétù, ndi ònyè ǹnyu tí ma m̀núnzì ale nákà nzá 'òtsù m̀hèndù-idzà ò. ⁹Ní nyòwu otu-yàgá ònà, nyàdù ànyì nyí nyótuna ale núnzì kóró, r̀iwù m̀hèndù ò.» ¹⁰Ní k̀kò kasutále náawù ádr̀dr̀s̀ ngudhà ò, ì r̀undu kóró ànyì ì òtù ale, nzére dhu ònzi arí ale mà, ídzìngà ònzi arí ale mà nà, m̀hèndù-idzà-ònga r̀alè indr̀ ǹ. ¹¹Nirò ní ndi ádr̀ngbà kamà náaròtsù m̀hèndù-dzà ò, ndàhu k̀kò ka k̀núnzì ale nándà. Ní kàla atdí ale inzà m̀hèndù t̀s̀ mberù nàf̀s̀ r̀ó. ¹²Ní k̀vù dhu wò ale-tsù ndàti: «P̀bàlé, nyi nyìtsù ingbà dhu bhèyi àzú-dza, imbà nyi nyí m̀hèndù t̀s̀ mùdzarù nà r̀òr̀?» P̀bétù, wò ale r̀adùna dhu níf̀ mbà atdí matí. ¹³Ní kamà adù àtina p̀bìndà kasutále ǹ: «Nyètsi wò ale-pf̀, kòtsá mà nà, nyàdù kitdù, nyòbvù iri ìnò ò. Ànyì ní òdzi mà, ale-kù t̀àtrita mà nà t̀s̀ ngari.» ¹⁴Yèsù adù àtina t̀dítd̀s̀ ihé-yà ǹ: «Ùnzi ka k̀núnzì ale r̀f̀ abho, p̀bétù òvò ka kòvò ale r̀f̀ ngúfe.»

Ìndr̀ r̀i dhu òngù Yèsù-tsù p̀aràtá t̀'áfótá d̀s̀ dhu

(Mrk 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵Wò dhu-dzid̀s̀, *P̀bàfàrisáyó náawù m̀hanurà ǹnzi, 'àdù 'ìr̀ ingbà dhu bhèyi 'f̀ dhu ìvù Yèsù-tsù, ndíni ì omvù tí kà-aff ǹ dhu d̀s̀. ¹⁶Ní abádhí adù ngúfe f̀iyò *àbhàlì mà, Hèròdè bhà ale mà nà nóvi r̀òwù àtina Yèsù ǹ: «Màlimò, mà m̀nuni wà dhu nyi rarí obhó dhu ǹn. Nyi nyarí obhó dhu núdhè Kàgàwà òzè indr̀ ròkò tí dhu d̀s̀. Ndirò nyi nyarí nzi indr̀ r̀adù ìrèna dhu òdò ǹnzi, ìnzì nyi nyarí indr̀ bhà ádr̀ngbànga nándà nídhunì. ¹⁷Ní, ádù pé dhu fàkà yà mà m̀vùna tsànù dhu d̀s̀. Àlè t̀s̀ Úyátá návi tí àvi àlè r̀ùf̀ ádr̀dr̀s̀ kámá d̀s̀ kamà Kàyisàrà bhà p̀aràtá?»

¹⁸P̀bétù Yèsù ǹuni abádhí r̀irèna nzére dhu angyangyi. Ní kàdù àtina abádhí ǹ: «Nyí ɔyɔyɔ idàya nà alé, ádhu nyí nyí afidu númvù ǹ? ¹⁹Nyìtè pé ndi p̀aràtá ǹf̀s̀ ka kárá ǹ f̀uràngà-kpò màndà.» Ní abádhí adù atdí f̀uràngà-kpò nàbhu Yèsù-f̀s̀. ²⁰Ní Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàti: «Yà ka kòbhòlò nyina-wòyò, kàdù ɔvna nándi irò ale ní àdhí?» ²¹Ní abádhí adù dhu ádu ka t̀s̀, 'àti: «Ádr̀dr̀s̀ kámá d̀s̀ kamà Kàyisàrà.» Nirò ní ndi Yèsù adù àtina abádhí ǹ: «Nyùbho Kàyisàrà bhà dhu-tsí Kàyisàrà-f̀ò, nyàdù Kàgàwà bhà dhu-tsí núbho Kàgàwà-f̀ò.»

²²Wò dhu bhèyi Yèsù ádu f̀iyò dhu ì ìr̀ r̀ò, idho náadù abádhí núkò atdítd̀s̀. Ní abádhí náadù Yèsù nùbhà, adù òwu f̀iyò dhu ǹ.

*P̀bàsàdùkáyó r̀i dhu òngù Yèsù-tsù

ùvùvè ale r̀i 'ùngbè ɔve-bvù rò dhu d̀s̀ dhu

(Mrk 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³Ndi ǹnganì tí ngúfe P̀bàsàdùkáyó níwù Yèsù-ti'. Abádhí ní i arátina ìnzì ùvùvè ale rungbeya ì ɔve-bvù rò. Ní abádhí níwù dhu Yèsù-tsù, 'àti:

²⁴ «Màlimō, Músà náati atdí ale rapé tsibhále námba, ndàdù òvè inzà ì òdhì atdí ngbángba mà rórò, ní dhu rākà ndi ale t'ádòná rùndu yà p̀b̀indà kpatsibhále òvè tsibhále-tsù. Ndi dhu bhèyi ní ndi abádhí rādù nzónzo nódhì wò àvávè adòná-òvè dǎ. ²⁵ Ní ndi dhu bhèyi tí, fàrábvù atdí ale níí k̀p̀abhínzo nà àrùbhù. Ní sengba náambà tsibhále, ndàdù òvè inzà ì òdhì atdí ngbángba mà rórò. Kádù venà núbhà lunatínà adòná-fó. ²⁶ Dhu adù ndònzì ndi dhu bhèyi tí kà-dzidǎ kà t'ádòná rǎ, ndirò ìbhù rí kisé kpatsibhíngba rǎ màtí, ràrà àhu kóró kǎkò àrùbhù k̀p̀abhínzo ríku dhu ò. ²⁷ Kóró kǎkò k̀p̀abhínzo náve dhu lutínà, wò ndi tsibhále náadù òvè átò. ²⁸ Ní àvùvè ale rǎ 'ùngbè òve-bvù rò nínganí, wòrí tsibhále ní'íya àdhi-ve, kóró kǎkò àrùbhù ale núumbá ka nídhuní?» ²⁹ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Nyí nyùwí itse nyú fùkú irèta ǎ, inzà nyí nyùnì Kàgàwà bhà Andítà rùnna dhu mà, ndirò Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó ɔ̀bì mà dhu-okú dǎ rǎ. ³⁰ Obhó tí, àvùvè ale rǎ 'ùngbè òve-bvù rò nínganí, k̀p̀abhále mà vèbhále mànà núumbáya nzí ì. Pbétù abádhí nóokoya Kàgàwà bhà màlàyíkà náaróko òrù-akpà ò dhu bhèyi. ³¹ Ndirò, yà àvùvè ale rǎ 'ùngbè òve-bvù rò dhu dǎ, nyí nyàpè tí nzà Kàgàwà núuno k̀p̀angba fùkù dhu nózù? Kàti: ³² «Mà ní Àbràhamù bhà Kàgàwà, Ísakà bhà Kàgàwà, ndirò Yàkòbhò bhà Kàgàwà.» Kàgàwà ní ípìròrò aríí ale tó Kàgàwà, inzí ní àvùvè ale tó Kàgàwà.» ³³ Wò Yèsù ùnò dhu ì irí rǎ, idho núuko ihé-yà atdí dǎ kà rùdhèna dhu dǎ.

Ádrùngbà Úyátá ròsè kóró Úyátá dǎnà

(Mrk 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ Pbàfàrisáyó níitdègu Yèsù àdu Pbàsàdùkáyó tò dhu nábhu abádhí rìnè dhu irí, ní abádhí náadù 'àndu 'òtè. ³⁵ Nírò ní ndi abádhí nzínzì ǎ atdí ale, Músà bhà Úyátá tó màlimò, náazè ndòmvù Yèsù-afí. Ní kívú dhu Yèsù-tsù ndàti: ³⁶ «Màlimò, ádrùngbà Úyátá ròsè kóró Músà bhà Úyátá dǎnà ní ingbà Úyátá?» ³⁷ Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Dhu àkà nyoze p̀b̀ùkù Ádrùngbàle Kàgàwà kóró afínu mànà, kóró atdyúnu mànà, ndirò kóró p̀b̀ùkù irèta mànà. ³⁸ Wòrí ní ndi wemberè tó ádrùngbà Úyátá ròsè kóró Úyátá dǎnà. ³⁹ Ndirò, yàrí ní ndi ɔ̀yò rí kisé Úyátá, yà ndi nòfò angyi ríí Úyátá nà: Dhu àkà nyoze òdhìnu yà ìnyi nyú nyí nyoze nyí nyitírò dhu bhèyi. ⁴⁰ Kóró Músà bhà Úyátá mà, Kàgàwà bhà ***pbànábí** náarúdhèna kóró dhu mànà nípbì ì kǎkò ɔ̀yò Úyátá rǎ.»

Krístò nátí Dàwudì t'ídhùnà?

(Mrk 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Pbàfàrisáyó nííí ùndù ì ùndu ì rǎ. Ní Yèsù nííwú dhu abádhí-tsù, ndàti: ⁴² «Ádhu ***Krístò** dǎ nyí nyárí irèna? Ádhi t'ídhùnà ndí?» Ní abádhí adù dhu àdu kà tò, 'àti: «Krístò ní Dàwudì t'ídhùnà.» ⁴³ Ní Yèsù adù àtínà abádhí ní: «Olu ádhu, Kàgàwà bhà Hìlǎ-Alafí rǎ ndùnda rò, Dàwudì náati ka p̀b̀indà Ádrùngbàle tí ní? Ndi Dàwudì ati:

⁴⁴ «Ádrùngbàle Kàgàwà rätina p̀b̀àkà Ádrùngbàle ní:

íra nyadi idú fangà dǎnà rǎ,

ràrà àhu mà mí p̀b̀àkù òmvù nábhu nyòbè d̀yà dhu ò.»

⁴⁵ Ní Dàwudì ríí Ádrùngbàle tí rí Krístò nánzi, ní Krístò rādù íí ingbà dhu bhèyi kà t'ídhùnà tí?»

⁴⁶ Ní Pbàfàrisáyó nízínì ǝ atdí ale mà náadù nzá atdí dhu mà nádu Yèsù tò. Ndirò ròpè ndí ànyírǝ rǝ, atdí ale mà náadù nzá ndòmuvù ndòngù dhu Yèsù-tsù tǝtǝdǝ.

Yèsù rǝ indrù-nyìkpó nítǝyù Pbàfàrisáyó mà

Músà bhà Ʋyátá tǝ màlímó màà rǝ rǝ dhu

(Mrk 12.38-40; Luk 11.39-52; 20.45-47)

23 ¹ Wò dhu-dzidǝ, Yèsù náavò dhu ihé-yà mà, pǝindà ^{*}**àbhàlǝ** màà tò, ndàti: ² «Músà bhà Ʋyátá tǝ màlímó mà, ^{*}**Pbàfàrisáyó** màà ní tǝ kasu narí 'àwe Músà bhà Ʋyátá-tǝ indrù tò. ³ Ní dhu àkǝ nyǝrǝ abádhǝ-tsù dhu, nyàdù abádhǝ àvi fùkù kórǝ dhu ònzì. Pbétù, dhu àkǝ nzá nyǝnzì nyǝ abádhǝ náarǝ 'ònzì dhu bhèyi. Obhó tí, abádhǝ náarǝ nǝí àdù yà ì údhèna indrù tò dhu nǝnzì. ⁴ Abádhǝ náarǝ ì nà'e ànò nùtsi, 'àdù ùgbana indrù-udǝ, pbétù ìnzǝ 'àdù 'òzè 'ùpbàlǝ ì ànò-ngbò ɔtsúya-dǝ nǝ màtǝ. ⁵ Abádhǝ náarǝ kórǝ fǝyǝ dhu nǝnzì ndínǝ indrù náala tí. Ndi dhu-okú dǝ rǝ ní ndi abádhǝ náarǝ yà nyǝya-ndrinǝ màtǝ, ndirò tsuyatsùnǝ màtǝ ì arúsòna ísòwù-nzo' nóbholo rǝí íhìhù. Ndirò abádhǝ arádù fǝyǝ mberù-bidǝ rǝ bhèlèbhélé nǝnzì rǝí ádzàdzǝ nyú. ⁶ Mùhendù ǝ, abádhǝ arǝ 'òzè 'òkò ndàvǝ rǝ ngari ǝ. Ndirò unduta-dzà ǝ, abádhǝ arǝ 'òzè 'òkò angyinǝ rǝ rǝí ifuta tǝ tombi dǝ. ⁷ Pbanga-tsidǝ indrù arǝ 'ùndù ǝyá ngari ǝ, abádhǝ arádù 'òzè katsè ì ifuta nyú nà, 'àdù 'òzè kanzì ì «Màlímó» tí.

⁸ Pbétù, nyǝ nyàkǝ nzá nyàbhu nyǝ kambe nyünzi dǝ «Màlímó» tí. Obhó tí, nyǝ nyǝí Màlímó nà atdí tí, ndirò nyǝ ní atdí àba bhà ale. ⁹ Ndirò yà adzi dǝ, dhu àkǝ nzá nyànzì atdí ale mà àbaku tí. Obhó tí, nyǝ nyǝí Àbaku nà atdí tí. Ndi Àbaku ní Kàgàwà, yà òrù-akpà ò arǝí ale. ¹⁰ Ndirò dhu àkǝ nzá nyàbhu nyǝ kambe nyünzi dǝ òndrù ùnda arǝ ale. Obhó tí, nyùnda arǝ ní atdí ale kèlè. Ndi ale ní Krístò. ¹¹ Nzì-nzìku ǝ ádrùngbàle tí rǝí ale náadiya fùkù kasutále tí. ¹² Ndidzǝ rǝ nditǝrò ɔrú ale, ní Kàgàwà ifoya ifò tí. Ndirò ndifò rǝ nditǝrò ale, ní Kàgàwà idziya idzi tí.»

Yèsù rǝrù ɔyɔyɔ ale-idà-dǝ nà ka kǝí dhu dǝ dhu

(Mrk 12.40; Luk 11.39-42,47-52; 20.47)

¹³ Yèsù adù àtìnà tǝtǝdǝ: «Nyǝ nyǝí àpbè ǝ, Músà bhà Ʋyátá tǝ màlímó mà, Pbàfàrisáyó màà, nyǝ ní ɔyɔyɔ idàya nà ale dhu-okú dǝ rǝ! Nyǝ nyarǝ òrù-akpà ǝ Ádrùngbǝ kamà Kàgàwà bhà idzi ò ka kòtsù ònǝ tsàtsù nàpǝí indrù rǝ. Nyǝ nyarǝ nǝí ɔtsù ànyǝ nyǝ-tǝrò màtǝ, ndirò nyǝ nyarǝ nǝí àdù ànyǝ ì nòzè 'òtsù ale mà nábhu ròtsù ànyǝ. ¹⁴ [Nyǝ nyǝí àpbè ǝ, Músà bhà Ʋyátá tǝ màlímó mà, Pbàfàrisáyó màà, nyǝ ní ɔyɔyɔ idàya nà ale dhu-okú dǝ rǝ! Nyǝ nyarǝ avo-ayí-fǝ dhu nùdhǝ kórǝ, nyàdù àmbe nyǝtsò dǝ ádzàdzǝ, ndínǝ kati tí nyǝ ídzi ale tí. Ndi dhu-okú dǝ rǝ ní ndi ka kotǝiya anya dükù ròsè ngùkpà ale dǝnǝ!]

¹⁵ Nyǝ nyǝí àpbè ǝ, Músà bhà Ʋyátá tǝ màlímó mà, Pbàfàrisáyó màà, nyǝ ní ɔyɔyɔ idàya nà ale dhu-okú dǝ rǝ! Nyǝ nyarùbhi kórǝ ngari ǝ yà adzi dǝ, ndirò rèrù dǝnǝ màtǝ, ndínǝ nyǝ nyabá tí atdí ale mà, nyùgèrè rǝngò fùkù àbhàlǝ tí. Ndi ale nyǝ nyabà rǝ, nyǝ nyarádù kàbhu rǝngò ìnzǝ aráve dhòdhòdhonganà kàzu ò ogbeya ale tí ɔyɔ-gùna ròsè dükù nǝ.

¹⁶ Nyǝ nyǝí àpbè ǝ, yà ndùmùndùmú tǝrò nyǝ nyarǝ indrù nùnda rǝ! Nyǝ nyarátina, atdí ale rapé dhu ɔtsò ^{*}**Kàgàwà** bhà idza-ɔvò rǝ, ní ndi dhu rǝnzina

dhu ràrĩĩ mbă. Pbétù, ndi ale rapé dhu òtso Kàgàwà bhà idzá dhu ka kóbhòlò ní ɔ̀ɔ̀-ɔ̀vò rǎ, ní dhu ràràdù àkà ndi ale rǎnzì wò ndi ndòtsò dhu okúna dò rò dhu. ¹⁷Nyĩ ní ìmbă dɔ̀ya nà ale, ndirò ndùmùdùmú! Ádhu ndi ádrùngbă dhu nyú ròsè? Tí ɔ̀ɔ̀, ndirò tí Kàgàwà bhà idza, wò ndi ɔ̀ɔ̀ nùgèrè rǎngò Kàgàwà-nyìkpó ǎ ìlă dhu tí? ¹⁸Nyĩ nyàrádù àtìna átò, atdí ale rapé dhu òtso *màzàbahù-ɔ̀vò rǎ, ní ndi dhu rǎnzina dhu ràrĩĩ mbă. Pbétù, ndi ale rapé dhu òtso ndi màzàbahù dǎ rǎ perè tí ka kàbhu Kàgàwà tò dhu-ɔ̀vò rǎ, ní dhu ràràdù àkà ndi ale rǎnzì wò ndi ndòtsò dhu okúna dò rò dhu. ¹⁹Nyĩ ní ndùmù-ndùmú! Ádhu ndi ádrùngbă dhu nyú ròsè? Tí yà Kàgàwà tò ka kàbhu perè? Ndirò, tí màzàbahù, wò ndi perè nùgèrè rǎngò Kàgàwà-nyìkpó ǎ ìlă dhu tí? ²⁰Atdí ale náapè dhu òtso màzàbahù-ɔ̀vò rǎ, ní kòtsò wà dhu ndi màzàbahù-ɔ̀vò rǎ, kórò dónà rǎ dhu màna. ²¹Atdí ale náapè dhu òtso Kàgàwà bhà idza-ɔ̀vò rǎ, ní kòtsò wà dhu ndi Kàgàwà bhà idza-ɔ̀vò rǎ, ndirò ànyì-dzà arádi Kàgàwà-ɔ̀vò rǎ. ²²Atdí ale náapè dhu òtso òrù-akpà-ɔ̀vò rǎ, ní kòtsò wà dhu Kàgàwà bhà tombi-ɔ̀vò rǎ, ndirò kòtsò wà dhu ndi tombi dǎ àdi Kàgàwà-ɔ̀vò rǎ.

²³Nyĩ nyĩ àpè ǎ, Músà bhà Ʋyátá tǎ màlímó mà, Pbàfàrisáyó màna, nyĩ ní ɔ̀ɔ̀ɔ̀ idàya nà ale dhu-okú dò rò! Nyĩ nyáí ɔ̀nyù-dzi nábhu arí rǎngù mbèyi irí-bí-tidò mà, pbabí òbholò ka karí ní irí-bí-tidò mà, ɔ̀nyù àbhu arí ròvù mbèyi irí-bí-tidò màna tǎ atdínga idrè dǎ núbhò perè tí Kàgàwà tò. Pbétù, nyĩ nyàrádù Músà bhà Ʋyátá nzínzì ǎ ádròdrò Ʋyátá nyú núbhà ìnzì nyifu. Ʋ Ʋyátá ní: Obhó dhu nónzi ka kí dhu mà, izu àbà ka kí ìndrù dǎ, kadù dhu ùbà fíndà dhu mà, ndirò dhu ka kòtsò okúna dò rò dhu ònzì ka kí dhu màna. Kòkò ní i àkàkà nyǎnzì dhu, ìnzà nyĩ nyùbhà ngùkpà Ʋyátá nífù nyĩ nyĩ dhu rǎrò. ²⁴Nyĩ, ndùmùndùmú tí rò nyĩ nyáí ìndrù núnda rò! Nyĩ nyáí òmvùna nyĩ nyĩ dhu nùrò ùrò tí, akye nyungunyungu mà núudàna ònà ní, pbétù nyĩ nyàrádù *ngàmiyà nyú nǎtò ùkù!

²⁵Nyĩ nyĩ àpè ǎ, Músà bhà Ʋyátá tǎ màlímó mà, Pbàfàrisáyó màna, nyĩ ní ɔ̀ɔ̀ɔ̀ idàya nà ale dhu-okú dò rò! Nyĩ nyáí kópà mà sǎnì màna-ngbò nú'ò, pbétù i kópà mà, i sǎnì màna ònga ràdù ìfì ùlè tí i ùlè ogbo ǎ nyĩ nyùwè dhu mà, ìndrù-fò rò nyĩ nyùdhà ɔ̀bi ní dhu màna ní. ²⁶Ʋnyì, ndùmùndùmú tǎ Mùfàrisayò, ú'ò pé kópà ò nga angyi rìlă, ndirò ní ndi kà-ngbò ràdù ìlă átò.

²⁷Nyĩ nyĩ àpè ǎ, Músà bhà Ʋyátá tǎ màlímó mà, Pbàfàrisáyó màna, nyĩ ní ɔ̀ɔ̀ɔ̀ idàya nà ale dhu-okú dò rò! Nyĩ nyúli nyĩ ùtrì ka kùtrì rǎwù adzi-dò bhèyi. Ʋ adzi-dò ràdù ùya atdí dǎ iri nǎ rò, pbétù òyà rò 'àdù ìfì ùlè tí i ùlè ùvùve ale-kpa mà, kórò ùmùmo dhu-tidò màna ní rò. ²⁸Nyĩ nyú mà átò, nyĩ nyàrólo idzi ale bhèyi nyànda rí ale-nyìkpó ǎ. Pbétù afíku ònà rò pbánì ùlè tí nyĩ nyùlè ɔ̀ɔ̀ɔ̀ ale-idà mà, nzérénga màna ní rǎrò.»

²⁹Tdítdǎ, Yèsù adù àtìna abádhí ní: «Nyĩ nyĩ àpè ǎ, Músà bhà Ʋyátá tǎ màlímó mà, Pbàfàrisáyó màna, nyĩ ní ɔ̀ɔ̀ɔ̀ idàya nà ale dhu-okú dò rò! Nyĩ nyáí ibhu nógye Kàgàwà bhà *pbànábí ka kutdú tí òyà, nyàdù obhónángatále-adzi-dò tǎrò nónzì. ³⁰Ndirò nyĩ nyàrádù àtìna: «Mă mi'ina gukyè yà abhúka ní'fì ònà kàsùmi ǎ, ní mă mirina nzì mă abádhí màna mǎfù Kàgàwà bhà pbànábí-azù.» ³¹Wò dhu bhèyi ní ndi, nyĩ nyà'ù wà dhu nyi-tírò, nyĩ rǎrì yà Kàgàwà bhà pbànábí nakyè ale tǎ pbàdzukuru. ³²Nírò, nyònzì i abhúku náapè kasu, nyòwù ùtsàna!

³³Nyĩ ní osu! Atdí dǎ arǎrù àmvò! Nyĩ nyugùya ìngbă dhu bhèyi anya ìtdì ka kí dükù kawà nyĩ yà ìnzì aráve dhòdhóhónganà kàzu ò dhu ǎ rǎ? ³⁴Ndi

dhu-okú dō rō ní ndi, ma mí Kàgàwà bhà pbànábí mà, dhu-ŋga t'òvòta núní ale mà, Músà bhà Ʋyátá tó màlímó màná núvì ròwù bvùkù. Nyí nyòkyeya atdídhéná ale abádhí nínzì ǝ, nyǎdù ngǔkpà nútó *mùsàlabhà dǝ. Nyí nyadùya ngǔkpà nòvì asé nǝ fùkù unduta-dzà ǝ rō, nyǎdù àvu ròyá kóró kigò ǝna nǝ. ³⁵Ndi dhu bhěyi ní ndi, ka kitdiya yà ìmbà afátá na ndi nufu azu-ànyà kóró dükú, rǝpè ndi Àbèlì, obhónángatále-azu rǝ rō, ràrà àhu Zàkàriyà, Bèrèkiyà t'ídhùnà-azu ǝ. Ndi Zàkàriyà nyí nyahò màzàbahù mà yà <atdíǝ ìlǝ ngari> tí kátina kàluga màná nínzì ǝ rō. ³⁶Ma mí obhó dhu núnó fùkù: Kàgàwà nítidiya kóró kòrí ale-azu-ànyà kǝkǝ indo arǝí ale dǝ!»

Yèsù rǝ dhu òzu Yèrùsàlemà tó kigò dǝ dhu

(Luk 13.34-35)

³⁷Wò dhu-dzidǝ, Yèsù apè ǝte ndàti: «Yèrùsàlemǝ, Yèrùsàlemǝ, Kàgàwà bhà pbànábí nòkye nyi nyarí, nyǎdù Kàgàwà òvì tìnu ǝ ale núbvu odu ní rō, ma mómvu mandu ùnú aróko ale-tsù ìfe-gùna, àdhàdhì à'ù-yà-ba náarí pbìndà inzo nándù pékéléna-tsi dhu bhěyi. Pbétù nyi nyǎdù nzá ndi dhu nózè! ³⁸Nírò, kànì Kàgàwà rǝ pé yà ùnú arǝí pbìndà idza núbha ròngò rùngù tí. ³⁹Ma mí dhu ùno fùkù: Rǝpè ndi kòmbì nyí nyí nzí malǝ tǝtǝdǝ, ràrà àhu nyí nyowuya àtìná ima ní: «Kàgàwà àkǝ ndàso Ádrùngbǝlè-ǝvò rǝ rírǝ ale» dhu ò!»

Yèsù rǝ Kàgàwà bhà idza ka kugoloya dhu nòvò dhu

(Mrk 13.1-2; Luk 21.5-6)

24 ¹Yèsù àhu Kàgàwà bhà idza rō ndàmbe àrà dǝ ǝná kàsùmì ǝ, kàbhà *ábhàlǝ náandri kà-tí'ǝ, 'àdù Kàgàwà bhà idza ka kòsì tí dhu nítè kà tǝ. ²Nírò ní ndi Yèsù adù àtìná abádhí ní: «Nyí nyàla tí wà kóró kǝkǝ dhu? Ma mí obhó dhu núnó fùkù: ngǝtsi nínганí atdí odu mà nòvòdiya nzí ngǝtsi odu dǝ yà iró ka kòrù odu nínzì ǝ, inzǝ ka kùgolo ndi rórò.»

Yèsù rǝte tǝdǝ ndi ndingo òrù-akpà ǝ rō rō ìndrù abáya àpè dǝ dhu

(Mrk 13.3-13; Luk 21.7-19)

³Yèsù àdì *Mizèyituni tí kátina itsu náarǝí dǝná pbìrì dǝ rórò, kàbhà ábhàlǝ náawù òyá kà-tí'ǝ, 'àdù dhu ìvu kà-tsù 'àti: «ǝno pé wò dhu nòvòziya ndi ǝná kàsùmì fǝkǝ. Ndirò, ádhu ndi nyi nyíngo ǝná, ndirò kóró yà adzi ǝ dhu-tsù rǝ ndòdì ǝná kàsùmì nitèya fǝkǝ?»

⁴Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tǝ, ndàti: «Nyàndà nga mběyi, ndirò àpè nyǎbhù atdí ale mà rùtrǝ nyí. ⁵Ábhǝ ale nóowuya ìwu rǝ ǝvòdu rǝ, 'àdù àtìná: «Ima ní *Krístò.» Ndirò abádhí núutrǝya ábhǝ ale nyú. ⁶Nyí nyiriya ìla-òyí mà, 'ònzì rǝ ìla-girití màná. Pbétù, àpè nyǎbhùya ǝvò risì ùkù. Obhó tí, dhu àkǝ wà kóró kǝkǝ dhu rònzì ì. Pbétù, wòrí ní'iyà nzí yà adzi ǝ dhu-tsù rǝ ndòdì kóró dhu. ⁷Atdídhéná ale-tidǝ nóowuya 'ùgyè rǝ ngǔkpà ale-tidǝ màná. Ndirò atdí ádrùngbǝ *kamà bhà pbìrì ǝ ale mà, nóowuya 'ùgyè rǝ ngǝtsi ádrùngbǝ kamà bhà pbìrì ǝ ale màná. Ágǝyí mà mùtiti màná ní'iyà dhèdhèrò ngari ǝná. ⁸Kóró ndi àpè ní'iyà àdhàdhì yà ari òpè ndàkǝ ndi ǝná tsìbhǝlè náaràbàna àpè bhěyi.

⁹Kǝkǝ dhu rǝ 'ònzì ǝná kàsùmì ǝ, ìndrù nóowuya nyípfo rǝ ndíní ka kavù tí rùkù, kadù nyǝkyè. Kóró ale yà inzǝ Kàgàwà núní nòvòndrǝya nyí okúdu dǝ rō. ¹⁰Wò ndi kàsùmì ǝ, ábhǝ ale nyú núubhàya fǝyǝ a'uta. Abádhí nòvòndrǝya

ì nzínziya ǝ. Ndirò nzínziya ǝ, abádhí nóowuya ì nípfo rǝ, 'ùbho ì òmvù-fǝ. ¹¹Títò tǝ ábhǝ *p̣ḅanábí núunyàya ì, 'adù ábhǝ ale nyú nátra. ¹²Nzérenga nǝ-trɔya yà adzi dǝ, ràdù ábhǝ ale tǝ àzè nábhù ràzo. ¹³Pbétù, kǝkǝ dhu-dzi òndù rí kǝrǝ, ràrà àhu kǝrǝ dhu-tsù rí ndòdì dhu ò ale ní ndi ògù ɔgúya.

¹⁴Ka kuncya pé òrù-akpà ǝ Ádrùngbǝ kamà Kàgàwà bhà idzi tǝ Ídzì Màkùrù angyi kǝrǝ yà adzi ǝ, ndíní kǝrǝ ale adù tí ìrinà. Ndirò ní ndi yà adzi ǝ dhu-tsù náadùya ndòdì.»

Yēsù rǝtè ɔdǝna rǝ'ɔ ìndrù-tsè ɔtdì rí dhu dǝ dhu

(Mrk 13.14-23; Luk 21.20-24)

¹⁵Wò dhu-dzidǝ, Yēsù adù àtìnà p̣ḅindà ábhàlǝ ní: «Nyí nyalaya yà Kàgàwà bhà nabi Dànyelè núuno ɔdǝna rǝ'ɔ atdídǝ òndrò ka kǝndrò atdídǝ ale» tí ka kátina ale, Kàgàwà bhà idzá ìlilǝ ngari ò idè rǝ. Yàri dhu ɔzù rí ale náká ndàlù ka mbèyi dǝna ɔ! ¹⁶Ní ndi nínɡaní, Yùdeyà tǝ p̣ḅiri ǝ ì nòtù ale náakáya ɔtsè p̣ḅiri-akpà dǝ. ¹⁷Pbì idza dǝ ka kǝbhòlǝ okota tǝ ngari ò ndi nòtù ale, náakáya nzí ndìfò, ndìrà p̣ḅì idzá dhu númbà ndòkù nà. ¹⁸Ndirò, inga-bvù ndi nòtù ale náakáya nzí ndòngò ibha, ndàrà rǝnà ɔrú mùdzarù nídyì. ¹⁹Ndi nínɡaní, ɔya nà rǝ'í vèbhále mà, iba nóndo rí nzónzo rǝ'í foyá vèbhále mà nà ní'íya ádrùngbǝ àp̣bè ǝ! ²⁰Nyìtsò nyí Kàgàwà rǝ, ìnzí nyí nyángili dhu ní'íya tí yà igye àmǝ ɔnà ádrùngbǝ gírì nà kàsùmì mà, ndirò sàbatù-idhò mà nà ǝ. ²¹Ndi nínɡaní, ìndrù náabáya àp̣bè abho nyú, rǝsè kǝrǝ yà ì abà yà Kàgàwà náanzina yà adzi rǝ rìrà àhu indo àp̣bè dǝnǝ. Ndirò ndi àp̣bè-tidǝ ní'íya mbà tdítǝ akekpà màtí. ²²Ìnzí Kàgàwà núungòna gukyè wǝrǝ idho-ǝnga, ní atdì ale mà náagàna nzí. Pbétù kùngò ndi idho-ǝnga rǝngò ídǝ yà fìndà oko tí ndi ndavò ale-okú dǝ rǝ.

²³Atdì ale mà náatiya gukyè nyí ní: «Nyàndà! Kàní Krístò rǝ'í ìrǝ!» ndirò ndàtì: «Ndǝní kà rǝ'í ndǝrǝ!», ní àpè nyǝ'uya ka. ²⁴Títò tǝ Krístò mà, títò tǝ p̣ḅanábí mà nà núunyàya ì, 'àmbe ádròdrǝ wiwì mà, ìnzà apèna 'ònzì angyi ìndrù-nzínzi ǝ dhu mà nà dhu ɔnzì dǝ, ndíní ì utrǝ tí fìndà Kàgàwà avò ale mà, àkákǝ fíyǝ ní. ²⁵Kòní, ma mòvò wà ndi dhu angyangyi fùkù!

²⁶Ìndrù owuya gukyè àtìnà rǝ nyí ní: «Nyàndà, ndǝní kà rǝ'í rùngù ɔ,» ní àpè nyòwuya òwu rǝ ányì. Ndirò, ìndrù owuya gukyè àtìnà rǝ: «Kàní kà rǝ'í kàluga ǝ,» ní àpè nyǝ'uya ì ale rǝncna dhu. ²⁷Obhò tí, ìndrù t'ídhùnà rìrà dhu ní'íliya ndi ádhàdhì ɔvɔ náarǝmbili òrù-akpà rǝ, nditò ndi adyifò náarí nditò ìnǝ rǝ, ndùdà adyifò náaròtsù ìnǝ rǝ dhu bhèyi. ²⁸Abvo rǝ'í rǝnga ní ndi p̣ḅàsè-gè núunduya ì ɔyá.»

Ìndrù t'ídhùnà rǝngò dhu

(Mrk 13.24-27; Luk 21.25-28)

²⁹Yēsù adù àtìnà tdítǝ ábhàlǝ ní: «Wǝrǝ ádrùngbǝ àp̣bè dzidǝ tí adyifò núutíya, àbì ràdù inga t'áwùta núbhà. Alali náawáya ì òrù-akpà-nyí rǝ rǝ, ndirò ádròdrǝ ɔbì nà arǝ'í òrù-akpà ò dhu-tsí ní'íviya. ³⁰Nírò ní ndi ka kalaya ìndrù t'ídhùnà rǝngò dhu ìtè rí dhu òrù-akpà-nyí rǝ. Ní yà adzi ǝ kǝrǝ ale-tidǝ náambèya 'àhu dǝ atdídǝ. Abádhí náalaya ìndrù t'ídhùnà, òrù-akpà ò rǝ rìrà ádrùngbǝ àp̣bù dǝ, ádrùngbǝnga tǝ ɔbì nà, ndirò ádrùngbǝnga tǝ awáwù ǝ rǝ. ³¹Ádrùngbǝ wàndà nǝɔngóya, ìndrù t'ídhùnà, ràdù p̣ḅindà màlàyíkǝ núvi ìfo yà adzi-pbidǝ ɔnǝ, ndíní fìndà ndi ndavò ale-tsù nundu tí, rǝpè ndi yà adzi náapè ndi ì rǝ, ràrà àhu kà-tsù náarà ndòdì ì.»

Mùtini tí kátina itsu tó mbólí rǎvina dhu*(Mrk 13.28-31; Luk 21.29-33)*

³² Wò dhu-dzidǎ, Yèsù adù àtìna p̀bìndà ábhàlì nǎ: «Nyirè pé mùtini-kpa dǎ rǒtè mbólí rǎnna dhu: yà kà-bí níp̀bàna ndì tsànda ǎ rò, kǎp̀bí náapè í'ǎ, bina ràdù ndòpè ndàtà, ní nyùni dhu lǎbhú tó kàsùmì rìrà wà. ³³ Ní ndi dhu bhèyi tí, nyí nyalaya gukyè kǎkǎrí dhu rí 'ònzì dhu, ní nyí nyuniya dhu Ìndrù t'ídhùnà ríngò òná kàsùmì rǎkǎ wà, ndirò kà rǎr'í tsàtsùnà. ³⁴ Ma mí obhó dhu núnò fùkù, kǎkǎ kòmbí rí'í ale rí nǎ'í ùvè kóró inzà kǎkò dhu nónzì ì rórò. ³⁵ Òrù-akpà mà, yà adzi màna núudàya ùdà, p̀bétù p̀bàkà ɔtè núudàya nǎ'í akekpa màtí.»

Atdí ale mà nùni nzá Yèsù ingoya òná idho dhu*(Mrk 13.32-37; Luk 17.26-30,34-36)*

³⁶ Yèsù adù àtìna tdítǎ ábhàlì nǎ: «Atdí ale mà nùni nzá ì dhu nónziya ì ǎyá idho mà ndi kàsùmì màna, ìmbǎ rí'í òrù-akpà ò arí'í màlàyíkà màtí, ndirò ìmbǎ rí'í Kàgàwà t'ídhùnà màtí. P̀bétù ka nùni ní Àba Kàgàwà kèlè atdíró.

³⁷ Obhó tí, yà Nwà bhà ató ǎ ì nanzi dhu nónziya ì ndi dhu bhèyi tí yà Ìndrù t'ídhùnà ríngò nínani. ³⁸ Obhó tí, angiyà rò, tdù idha núutú rǎmbilí kóró yà adzi rò, Ìndrù ongónà 'ònyù, 'àdù 'òmvù. Abádhí ongónà 'èmba, 'àdù fíyó nzónzo nábhu rǎmbà ì, ràrà àhu Nwà rǒtsù *sǎfinà ò òná idho ò. ³⁹ Ìndrù níli nzá afíya atdí dhu dǎ màtí, ràrà àhu idha rütù rǎmbilí yà adzi, ràdù Ìndrù-tse nótǎ kóró dhu ò. Ní ndi dhu nónziya ndi ndi dhu bhèyi tí Ìndrù t'ídhùnà ríngò nínani. ⁴⁰ Ndi nínani, ǎyó rò ì nòtù inga-bvǎ ale nínzi ǎ rò, ka kowuya atdí ale nódýi rǎ, kadù ngǎtsi ale núbhà. ⁴¹ Ndirò, ǎyó rò ì nòtù dhu ò'ù í'í odu dǎ rǎ vèbhàle nínzi ǎ rò, ka kowuya atdí tsibhàle nódýi rǎ, kadù ngǎtsi núbhà. ⁴² Nírò, nyàndà nga mbèyi, inzà nyí nyùni fùkù Ádrùngbǎle níraya òná idho nídhuní. ⁴³ Ndirò, nyàlù yà ma múnna dhu mbèyi dèku ò: idza-àbadhi náapè àdù ogbotále rìrà p̀bìndà kúbhingà òná kàsùmì nùni angyangyi, ní kà ràdù àdi ípírò rò, ìnzí ndàdù p̀bìndà idza-tsù nábhu ogbo rùkò, ndàdù òná dhu ùmbà. ⁴⁴ Ní ndi dhu-okú dǎ rò, nyí nyú mà átǎ, nyí nyàkà nyòkò ípírò rò. Obhó tí, Ìndrù t'ídhùnà níraya yà inzà nyí nyirè kà ràdù ìrà òná dhu tí kàsùmì ǎ.»

Ídzi kasutále mà nzére kasutále màna tó mbólí*(Luk 12.41-46)*

⁴⁵ Wò dhu-dzidǎ Yèsù adù àtìna p̀bìndà ábhàlì nǎ: «Ádhi p̀bà kasutále yà ndi nífu, ndirò nyìkpóna ótdyù, yà p̀bìndà kasu tó ádrùngbǎle níli kasutále dǎ ádrùngbǎle tí, rǒngò 'ònyù núbho kasutále tó àkǎkǎ kàsùmì ǎ? ⁴⁶ Hirò nnonziya ní wò ndi kasutále, yà ndàdù ndi ndi rò p̀bìndà kasu tó ádrùngbǎle rǒtùna fíndà ka kavi kasu nónzi arí rǎ ale. ⁴⁷ Ma mí obhó dhu núnò fùkù, kàbhà kasu tó ádrùngbǎle níliya ka ádrùngbǎle tí, rǒngò kóró p̀bìndà dhu-tsí nódò! ⁴⁸ P̀bétù, ndi kasutále ní'íya gukyè nzére ale tí, ndàdù àtìna afina ò: «P̀bàkà kasu tó ádrùngbǎle ní nǎ'í ndi nadùya tsàkàtsàkà,» ⁴⁹ ndàdù ndòpè ndòvì ì arí kasu ònzi màna atdíkpà ɔdhina, 'àdù òwu dhu 'ònyù rǎ, 'àdù dhu 'òmvù atdíkpà òri aróri ale màna, ⁵⁰ ní kàbhà kasu tó ádrùngbǎle rí ndàdù inzà kírèna idho ǎ, ndirò inzà kùni kàsùmì ǎ nínani, ⁵¹ kǒdíya ka kasu ǎ rò, ndàdù

ànyàna nótđi àdhàdhì ɔyɔyɔ idàya nà ale-ànyà nítdi ka karí dhu bhèyi. Ànyì ní'íya ɔdzi mà, ale-kù t'átrita mànà.»

Idrè inzà àpè kpabhále núní vèbhínzo tó mbólí

25 ¹Wò dhu-dzidɔ, Yèsù adù àtìna p̀bìndà ***ábhàlì** nì: «Òrù-akpà ɔ Ádrùngbà ***kamà** Kàgàwà bhà idzi níliya ndì yà dhu bhèyi: Idrè inzà àpè kpabhále núní vèbhínzo núugu fíyɔ tarà ndíní ì owu tí amba-akpà-tsí náko. ²Ní imbò abádhí ǹzínzì ɔ ní'í p̀bàdhómá, ndirò imbò nadù ì'í nyìkpóya ótdyù. ³P̀bàdhómá tó imbò tsí núugu fíyɔ tarà, ìnzì 'adù olù dzùnàya nɔnzina tarà ɔ idha nídyì. ⁴P̀bétù, yà nyìkpóya ótdyù tsí, náadù fíyɔ tarà núgù, 'adù olù dzùnàya nɔnzina tarà ɔ idha nídyì ngàtsi wìtù ɔ. ⁵Ní ìnzì amba-akpà-tsí rìrà tsàkàtsàkà rò, k̀k̀k̀ idrè vèbhínzo-nyìkpó náapè 'òrì, idho ràdù 'òdyì.

⁶Ní'í nì ndi ìkù náarà àta iku-alikpa ɔ: «Kànì amba-akpà-tsí nìrà wà! Ní nyòwò nyòwù kàkò!» ⁷Ní k̀k̀k̀ idrè vèbhínzo níivà ì idho ɔ rò, 'adù 'òpè 'òbh-òlò fíyɔ tarà. ⁸Ní p̀bàdhómá tó vèbhínzo náati yà nyìkpóya ótdyù tsí nì: «Kànì fàkà tarà ràve, ní nyìbho fùkù tarà ɔ idha ake fàkà.» ⁹Ní yà nyìkpóya ótdyù tsí náadù dhu àdu abádhí tó 'àti: «Ìnzì fàkà rì'í idha rākā àlè tó atdíkpá nyì mànà! Ní nyòwu nyòdzi fùkù kùdzì arí ale-fó.» ¹⁰Ní k̀k̀k̀ p̀bàdhómá tó vèbhínzo náadù òwu tarà ɔ idha nódzì. P̀bétù, ànyì abádhí òwù ró ní ndi, amba-akpà-tsí adù nditò. Ní yà imbò vèbhínzo, nyìkpóya ótdyù, yà angyangyi rúbhi kòdò rɔ, náadù òtsù atdíkpá àbàdhi mànà amba ka kùndà nì m̀hèndù ɔ, kadù tsàtsù nápi atdíɔ. ¹¹Ní olù nyú ní ndi, ngùkpà imbò vèbhínzo níiwù ùvò. Abádhí níitsi 'òpè 'ùkù, 'àmbe àtìna dɔ: «Ádrùngbàlé, ádrùngbàlé, ápfò tsàtsù fàkà!» ¹²P̀bétù, amba-akpà-tsí náadù dhu àdu abádhí tó ndàti: «Ma mí obhó dhu nánò fùkù: Inzá ma m̀nì nyì!»

¹³Ní Yèsù adù àtìna t̀dítđt p̀bìndà ábhàlì nì: «Nyòko nyìkpókù nà, inzà nyì nyùnì ndi idho mà, ndi kàsùmì mànà nídhunì.»

Atdí ale bhà ìbhù kasutále tó mbólí

(Luk 19.11-27)

¹⁴T̀dítđt Yèsù adù àtìna p̀bìndà ábhàlì nì: «Òrù-akpà ɔ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi níli ndì yà dhu bhèyi: Atdí ale náazè ndàrà abhi ɔ. Ní kànzi p̀bìndà kasutále, ndàdù p̀bìndà malì núnđò foyá. ¹⁵Atdí ale-fó kàbhù imbò tàlatà*, ngàtsi-fó kàbhù ɔyɔ tàlatà, ndirò ìbhù rí kìsè ale-fó kàbhù atdí tàlatà. Ngàtsi ale tó kàránà kàbhù rɔ ndi ale bhà ádrùngbànga tó ɔbi-bvù rɔ. Wò dhu-dzidɔ, kàdù ndìvà ndàrà abhi ɔ. ¹⁶Ní ànyìrò rò tí, yà imbò tàlatà nabà ale náarà mùtùruzì ònzì ndi fùrangà dɔ, ndàdù ngàtsi imbò tàlatà nóngyè. ¹⁷Yà ɔyɔ tàlatà nabà ale náanzì dhu ndi dhu bhèyi tí, ndàdù ngàtsi ɔyɔ tàlatà nóngyè. ¹⁸P̀bétù, yà atdí tàlatà nabà ale náarà ìbhù nógýè, ndàdù p̀bìndà kasu tó ádrùngbàlé bhà malì nótđù ònà.

¹⁹Ní ábhò idho nyú dzidɔ, wò kasu tó ádrùngbàlé náarà ndàdu abhi ɔ rò. Ní kàdù p̀bìndà kasutále núnzì ndíní ngàtsi ale núuno tí ìngbà dhu bhèyi m̀tìt ndi ndónzì kasu fóná ka kàbhù tàlatà nì dhu. ²⁰Ní yà imbò tàlatà ka kàbhù fóná ale níira, nditè yà ndi ndóngyè ngàtsi imbò tàlatà, ndàdù àtìna: «Ádrùngbàlé, nyi nyìbho imbò tàlatà fudú, ní kànì ma m̀óngyè ngàtsi imbò

g 25.15 Atdí tàlatà ní mbèmbè imbò àbì tó kasu tó mùkìmbà P̀bàgìrìkí tó p̀bìrì ɔ.

tàlatà.» ²¹ Kàbhà kasu tó ádrùngbàlè náadù àtìna kà nì: «Ídzi dhu ní wò! Nyi ní ídzi kasutále, ndirò mběyi arí fóná ka kili dhu òdo ale. Nyi nyóddò yà funú ma mabhù ákèkpá dhu nyú mběyi. Ní ndi dhu-okú dò rò, ma mí nyilí nyongò pbàkà ádrùngbà malí nyú nódò. Írà àlě rónzi dhèdhe atdíkpá nyi mànà!» ²² Wò dhu-dzidò, yà ýyò tàlatà nabà ale nńira, ndàdù àtìna: «Ádrùngbàlě, nyi nyibho ýyò tàlatà fudú. Ní kàní ma móngyè ngàtsi ýyò ngùkpá tàlatà.» ²³ Kàbhà kasu tó ádrùngbàlè náadù àtìna kà nì: «Ídzi dhu ní wò! Nyi ní ídzi kasutále, ndirò mběyi arí fóná ka kili dhu òdo ale. Nyi nyóddò yà funú ma mabhù ákèkpá dhu nyú mběyi. Ní ndi dhu-okú dò rò, ma mí nyilí nyongò pbàkà ádrùngbà malí nyú nódò. Ní írà àlě rónzi dhèdhe atdíkpá nyi mànà.» ²⁴ Kà riku dónà rò nń, yà atdí tàlatà nabà ale nńira átò, ndàdù àtìna: «Ádrùngbàlě, ma muni dhu nyi rarí atdíddò arórù ale. Nyi nyarí dhu ògu inzà nyi nyazò dhu òná inga 3, ndirò nyi nyarí 3nyù-tsù nundù inzà nyi nyarè itse òná inga 3. ²⁵ Ma mi 3 3dò nà atdíddò, ní ndi dhu-okú dò rò, ma marà pbùkù tàlatà nótù adzi 3. Ní, ák3 pbùkù malí fudú rò.» ²⁶ Kàbhà kasu tó ádrùngbàlè adù dhu àdu kà tò ndàti: «Nyi ní nzére, ndirò ngbóna áyí kasutále! Nyi nyuni wà dhu ma rarí dhu ògu inzà ma mazò dhu òná inga 3, ndirò ma rarí 3nyù-tsù undù inzà ma marè itse òná inga 3. ²⁷ Ní dhu akána tí obhó nyarà pbàkà fùrangà nńi yà fùrangà òdo arí ale-f3, ndíní ma mí madù nínnganí, ma madùya t'ítsi àkónà iwà dónà nídò r3r3.» ²⁸ Wò kasu tó ádrùngbàlè náadù àtìna tdfíddò: «Nyàkò wò atdí tàlatà kà-f3 rò, nyàdù àbhunà yà idrè tàlatà nà rńí ale tò. ²⁹ Obhó tí, dhu nà arńí ale tò ka kabhùya dhu, àbadhi ràdù íń dhu nà abho nyú ròsè. Pbétù, ìmbà arńí dhu nà ale-f3 rò, ka kakòya yà akekpá kàńńi nà dhú-ngba mà. ³⁰ Ní nyídyi wò àkyàkyè kasutále, nyòbvù iri ínò 3. Ànyí nńiya 3dzi mà ale-kù t'átrita mànà.»

Ìndrù t'ídhùnà itdiya ìndrù-ànyà tí dhu

³¹ Wò dhu-dzidò, Yèsù adù àtìna pbìndà àbhàlì nń: «Ìndrù t'ídhùnà mà ríwu pbìndà ádrùngbànga tó awáwù 3 kóró pbìndà màlàyíkà mànà nínnganí, kàdiya ádrùngbànga tó awáwù tò pbìndà tombi d3. ³² Ní kóró yà adzi d3 ale-tidò núu-nduya ì kònzí, kà ràdù 3yànga nundò àdhàdhi tàrà núnà arí ale náarí tàrà mà nńnzí 3nga nútù ìndrì mànà dhu bhěyi. ³³ Kùliya tàrà pbìndà fangà dónà rò, ndàdù ìndrì nńli pbìndà ígù dónà rò. ³⁴ Nírò ní ndi Ádrùngbà kamà náadùya àtìna pbìndà-fangà dónà rò rńí ale nń: «Nyíwù, nyí yà Àbadu náaso nyí rò, nyókò yà angyangyi kàbhòlò fùkù yà adzi ndi ndanzì nínnganí Ádrùngbà kamà bhà idzi-kàmá tí. ³⁵ Obhó tí, ma mi 3 àwù nà, ní nyí nyibho 3nyè m3nyè. Ma mi 3 idha-atdyú nà, ní nyí nyibho idha m3mvè. Ma mi 3 olo tí, ní nyí nyakò mà mběyi. ³⁶ Ma mi 3 tír3r3, ní nyí nyuf3 ma. Ma mi 3 andi nà, ní nyí nyiwù mandà. Ndirò ma mi 3 imbi 3, ní nyí nyiwù mandà.» ³⁷ Nírò ní ndi obhónàngatále n3ngúya dhu kà-tsù, 'àti: «Ádrùngbàlě, íngbàngá nga ndi mà mala nyi àwù nà nyí r3, màdù 3nyè nábhu ny3nyè ní? Íngbàngá nga ndi mà mala nyi idha-atdyú nà nyi nyí r3, màdù idha nábhu ny3mvè ní? ³⁸ Íngbàngá nga ndi nyi nyí olo tí, màdù nyakò mběyi ní? Ndirò, íngbàngá nga ndi mà mala nyi tír3r3 nyi nyí r3, màdù mberù níf3 rùnù ní? ³⁹ Íngbàngá nga ndi, mà mala nyi andi nà nyi nyí r3, màdù òwu nyandà ní? Ndirò, íngbàngá nga ndi mà mala nyi imbi 3 nyi nyí r3, màdù òwu nyandà ní?» ⁴⁰ Ní Ádrùngbà kamà, adùya dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ma mí obhó dhu núnò fùkù, dhu apé íń iwà nyí nyanzi k3kò dhu yà ìnzí ka kar3zàna dhu tí ad3du nńnzí 3 atdí ale r3 màtí dhu tí, ní nyí nyanzi wà ka rùdù.»

⁴¹Tdítdǝ, Ádrùngbǎ kamà náadùya àtìna fìndá ígù dǝnǎ rǝ rǝí ale nǝ: «Nyìndrǝ nyǝ itse tídú rǝ, yà Àba Kàgàwà afù nyǝ rǝ. Nyòwu yà kǎbhǝlǝ Pfòmvo mà, pbìndà màlàyíkà mànà tǝ ìnzǝ aráve dhòdhódhónganà kàzù ò! ⁴²Obhó tí, ma miǝ àwù nà, ní nyǝ nyibho nzá dhu mǝnyù. Ma miǝ idha-atdyú nà, ní nyǝ nyibho nzá idha mǝmvù. ⁴³Ma mira olo tí bvùkù, ní nyǝ nyakò nzá ma. Ma miǝ tírǝrǝ, ní nyǝ nyufó nzá ma. Ma miǝ andi nà, ndirǝ ma miǝ imbi ò ka kósò ma rǝ, ní nyǝ nyiwú nzá mandà.» ⁴⁴Ní kǝkǝ ígù dǝnǎ rǝ ìnǎ ale náadùya dhu òngù átǝ kà-tsǝ, 'àti: «Ádrùngbǎlé, íngbàngá nga ndi mà mala nyǝ àwù rǝ nyoho rǝ, idha-atdyú rǝ nyoho rǝ, olo tí nyǝ nyìrǝ fàrábvù rǝ, tírǝrǝ nyǝ nyǝí rǝ, andi nà nyǝ nyǝí rǝ, ndirǝ imbi ò ka kósò nyǝ rǝ, ìnzǝ màdù atdí dhu mà nónzǝ indù nǝ?» ⁴⁵Ní Ádrùngbǎ kamà náadùya dhu àdu abádhí tǝ, ndàti: «Ma mí obhó dhu núno fùkù, kǝkǝ inzǝ nyǝ nyanzǝ yà ìnzǝ ka karózùna dhu tí adódu nzínzǝ ò atdí ale-rǝ màtǝ dhu, ní nyǝ nyanzǝ nzá rùdú.» ⁴⁶Ní abádhí nóowuya dhòdhódhónganà tǝ àpbè ò, pbétù obhónángatǝlé náadùya òwu dhòdhódhónganà tǝ ípìrǝnga ò.»

Pbàyahúdí tǝ ádrǝdrǝ ale rǝ 'ìrǝ Yèsù ò oho tí dhu

(Mrk 14.1-2; Luk 22.1-2; Yùw 11.45-53)

26 ¹Yèsù níitdègu yà ndi ndùbhi ùdhenà rǝ ìndrǝ tǝ dhu t'údheta nǝtò kóró, ní kǎdù àtìna pbìndà ***ábhǎlǝ** nǝ: ²«Nyǝ nyùnǝ wà dhu ***Pásika** tǝ Mùhendù rǝrǝí ýǝ idho dzidǝ. Ní ka kí Ìndrǝ t'ídihùnǝ nípfǝ, kabhu òmvù-fǝ, ndínǝ ka kutǝ tí ***mùsàlabhà** dǝ.»

³Wò ndi kàsùmi ò ní ndi, ***pbàkùhání** tǝ ádrǝdrǝ ale mà, Pbàyahúdí tǝ ***pbàkùrǝ** mànà, núundù ò Kàyafà bhà ádrùngbǎ idzá-yà-ba ò. ***Kàyafà** níì pbàkùhání dǝ kamà. ⁴Ní, abádhí níri ò ndínǝ ò alú tí Yèsù inzǝ kóró ale núnǝ rǝrǝ, 'adù ábhunà kohò. ⁵Pbétù, abádhí náadù àtìna: «Dhu àkǎ nzá àlǝ ràlǝ ka mùhendù ò rǝ, akye ìndrǝ nífvàna dhu nǝ.»

Yèsù-dòtsirǝ nútrǝ atdí tsìbhǎlé rǝ ndrùu rǝngù akye nǝ dhu

(Mrk 14.3-9; Yùw 12.1-8)

⁶Yèsù níì Bètànìyà tí kátina pbangá-ngba ò, Simonì tí kátina atdí ale bhà idzá. Ndi Simonì ní yà kíkí nà ò ò ale. ⁷Ní atdí tsìbhǎlé náandri kà-tǝ. Ndi tsìbhǎlé níì ***àlbatrǝ** tí kátina odu nǝ ka kǝbhǝlǝ tsùpà nà fóná. Ndi tsùpà ò ò dhu ní ndrùu rǝngù, ndirǝ òrú odzina nà akye. Ní ònyù nónyu Yèsù rǝ ònǝ kàsùmi ò, kǎdhò ndi akye Yèsù-dòtsirǝ. ⁸Ní wò dhu ò àla rǝ, Yèsù bhà ábhǎlǝ náapè 'ònu nzínziya ò, 'ámbe àtìna dǝ: «Hòkò! Ádhu kà rǝ wòrǝ akye nínzǝ wò dhu bhèyi ní? ⁹Ka kàmb-ènà tí obhó ndi akye nábhǝ kodzǝ òrú odzi ò, kǎdù ndi fùrangà núndò nǎkùtǝlé tǝ?» ¹⁰Ní Yèsù níitdègu wò abádhí rǝngana dhu nósù, ní kǎdù àtìna abádhí nǝ: «Ádhu nyǝ nyùva wò tsìbhǎlé-tsi nǝ? Yà rùdú kònzǝ dhu ní ídzǝ dhu nyú ròsè. ¹¹Obhó tí, nyǝ nyóngo òko nǎkùtǝlé mànà bilínganà, pbétù àlǝ kí nzǝ ongo òko nyǝ mànà bilínganà. ¹²Wò akye kǝdhò dùdu-tsírǝ dhu nǝ, kǝbhǝlǝ wà ngbǝdu angyangyi òtǝ tǝ. ¹³Ma mí obhó dhu núno fùkù: kóró ngari ò, yà Kàgàwà bhà ídzǝ Màkùrǝ núno ka kí yà adzi ò inanǝ, ka kóngo yà tsìbhǎlé nónzǝ dhu àwe ìndrǝ tǝ, kowù kǝrǝ rǝ ròná.»

Yudhà rí Yēsù ònzi ndàbhu òmvũ-fó dhu

(Mrk 14.10-11; Luk 22.3-6)

¹⁴Wò dhu-dzidò, idre dóná óyó ná Yēsù bhà ábhàlì nínzì ò atdí ale, Yudhà Ìskàrìyotà tí kátina, náarà pbàkùhání tó ádròdrò ale-tí 'ò, ¹⁵ndàdù àtìna abádhí nǎ: «Ádhu nyí nyòzè nyíbhò idù ndíní ma mipfo tí Yēsù mabhu fukú?» Ní abádhí náadù Pbàyàhúdì-bvù ìbhu kumì fàrangà-kpò nózù, 'àbhu kà-fó. ¹⁶Ányirò rò tí, Yudhà náadù Yēsù nípfò ndí ndí, ndàbhu abádhí-fó ní idzi otu nópè ndòné.

Yēsù rí Pásika tó m̀hèndù tó ònyù náví kòbhòlò dhu

(Mrk 14.12-21; Luk 22.7-14; 6.21-23; Yùw 13.21-30)

¹⁷Ìmbà ònà afi ná m̀gati ka konyúnà ònà m̀hèndù tó wemberè tó idho ò, Yēsù bhà ábhàlì náawù dhu ìvu Yēsù-tsù 'àti: «Ádhà nga ndí nyi nyòzè Pásika tó ònyù m̀bhòlò indù ní?» ¹⁸Ní Yēsù adù àtìna pbìndà ábhàlì nǎ: «Nyòwu kigò ò atdí ale bhà, nyàdù àtìna kà ní, M̀límò r̀tina iwà pbìndà òve tó kàsùmì-tsù rindù ndí. Ní ì r̀rì Pásika tó m̀hèndù tó ònyù ònyù atdíkpá pbìndà ábhàlì màná pbù idzá rò.» ¹⁹Ní Yēsù bhà ábhàlì náanzì yà kàvinà fíyò dhu, 'adù Pásika tó m̀hèndù tó ònyù nóbhòlò.

²⁰Ìnga níitdègu àti, ní Yēsù mà náadù òko ònyù-tsùnà pbìndà atdí kumì dóná óyó ná ábhàlì màná. ²¹Ní dhu nònyù ì í ònà kàsùmì ò, Yēsù náati abádhí nǎ: «Ma mí obhó dhu núnò fùkù, nínzìkù ò atdí ale rí mipfò, ndàbhu ma òmvũ-fó.» ²²Ní izu núuka Yēsù bhà ábhàlì atdíò nyú, 'adù 'òpè 'òngù dhu atdátírá ò kà-tsù, 'òwù àtìna rò: «Tí ima ndí Ádrùngbàlé?» ²³Ní Yēsù adù dhu àdu abádhí tó ndàti: «Yà atdíkpá mà m̀fò ótsúka ná kyàwì ò ale ní ndí rí mipfò, ndàbhu ma òmvũ-fó. ²⁴Ìndrù t'ídhùnà r̀òvè yà Kàgàwà bhà Andítá r̀nóna dóná dhu bhèyi. Pbétù, kípfo rí ndàbhu òmvũ-fó ale ríí ádrùngbà àpbè ò! Dhu akána nzí kòdhì ndí ale mà!» ²⁵Ní Yudhà, yà Yēsù nípfò rí ndàbhu òmvũ-fó ale, náakò òte, ndivù dhu kà-tsù, ndàti: «Tí ima ndí M̀límò?» Ní Yēsù adù dhu àdu kà tó, ndàti: «Nyí ní ndí ka nyí nyùnò.»

Ádrùngbàlé Yēsù nábhù rí kírè ònyù

(Mrk 14.22-26; Luk 22.14-20; 1Kò 11.23-25)

²⁶Dhu ònyù ìí ònà kàsùmì ò, Yēsù idyì m̀gati, ndàlù fóná. Ní òtsò ndí ndàbhu Kàgàwà tó dhu-dzidò, kùko kà-ònga, ndàdù ùndónà pbìndà ábhàlì-fó, ndàdù àtìna abádhí nǎ: «Nyàko yà dhu, nyàdù ònyùnà. Ngbòdu ní yà.» ²⁷Tdítdò kidyì *divayì ríí ònà kòpà ndàlù fóná. Ní òtsò ndí ndàbhu Kàgàwà tó dhu-dzidò, kàdù kàbhu abádhí tó, ndàdù àtìna: «Nyíí kóró, nyòm̀vù ka. ²⁸Yàrí ní azùdu, yà ìndrù nùngbò Kàgàwà màná azu, ndirò ábhò ale-okú dò rò ndí nùfù, ndíní Kàgàwà nùbà tí ìndrù tó nzérenga abádhí tó. ²⁹Ma mátina nyí nǎ: Ròpè ndí kòmbí, ma mí nzí yàrí divayì nóm̀vù tdítò, r̀rà àhu divayì ówútá nóm̀vù àlè kowuya atdíkpá nyí màná Ábadu Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó idzi ò dhu ò.» ³⁰Adyì^h ì ùyù dhu-dzidò, abádhí adù òwu *mizèyituni tí kátina itsu náarí dóná pbìrì dò.

Yèsù rí Péterù rí ndòdho dhu nóvò dhu

(Mrk 14.27-31; Luk 22.31-34; Yùw 13.36-38)

³¹ Wò dhu-dzidò, Yèsù adù àtìna p̀bìndà ábhàlì nĩ: «Indo, yàrí iku ð, nyí kórò, nyí nyí mubha atdíró. Obhó tí, Kàgàwà bhà bhùkù ò ka kándí dhu kati:

«Ma mohoya tàrà t'úndatatále,
tàrà ràdù ìfàlà kórò ngari ònà».

³² P̀bétù, ma m̀ngbè ma dhu-dzidò, ma madùya àrà nyòdò Gálilaya tó p̀biri ò rò.» ³³ Ní Péterù apè ɔte, ndàdù àtìna Yèsù nĩ: «Ngùkpà ale mà rí mbà nyubha, ní ma mí nĩ nyubha akekpà m̀tí.» ³⁴ Ní Yèsù adù àtìna kà nĩ: «Ma mí obhó dhu núnò indù: «Indo, yàrí iku ð, inzà à'ù-akpà nàpè òngò rórò, nyí nyí'ina iwà nyí nyàtì ìbhù-gùna inzà nyí rúni ma ró.»» ³⁵ Ní Péterù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ma mí nĩ àtina akekpà m̀tí inzà ma rúni nyí, ìmbà dhu ì'ina atdíkpà àlè kúve nyí màrà dhu m̀tí.» Ndirò kórò ngùkpà ábhàlì náadù dhu ùnò ndi dhu bhèyi tí.

Yèsù rí ndìtsò Gètèsèmanì rò dhu

(Mrk 14.32-42; Luk 22.39-46)

³⁶ Tdítdò, Yèsù mà p̀bìndà ábhàlì màrà náawù ùvò Gètèsèmanì tí kátina atdí ngari ò. Ní kàdù àtìna abádhí nĩ: «Nyòko író ndálù ma m̀rà m̀tsò òna nà.» ³⁷ Ní kàdù Péterù mà, Zèbèdayò bhà òyò inzo màrà núnzi, àdù òwu màrà ányì. Ní k̀fí izu nà atdítdò, afina ràdù ndòpè ndìnza ndì. ³⁸ Níró ní ndi kàdù àtìna abádhí nĩ: «Afídu rí'ì ábhò izu nyú nà, akye ma m̀vè dhu bhèyi. Ní nyòko író, ndirò nyòko ípìròrò, yà ma m̀adí dhu bhèyi.» ³⁹ Kàdù àrà itseta ake, ndàdù ndìvbu obvò, ndàp̀bà nyina adzikpa nyú ró. Ní kàdù ndìtsò, ndàti: «Ábà, ndi dhu ràdù ndònzì nánì, ìndrì wò àp̀bè tó kópà itse rùdú rò. P̀bétù, ndi dhu àkà nzà ndònzì ndi ma mòzè ka dhu bhèyi, kàkà ndònzì ndi yà nyí nyú nyí nyòzè ka dhu bhèyi.» ⁴⁰ Ní kàdù ndàdu kòkò ìbhù ábhàlì-tí'ò, ndàdù abádhí nótù iwà ùdho ró. Ní kàdù dhu ìvu Péterù-tsù, ndàti: «Nyí nyàdè tí obhó òko ípìrò rò ma màrà atdí adyifò-sisì m̀tí? ⁴¹ Nyòko ípìròrò, ndirò nyìtsò nyí akye nyí nyotsúna umvútá ò nĩ. Alafí nózè ndònzì ídzi dhu, p̀bétù ale-ngbò rí ndi ì'ì iví'ì i dhu t'ònzita tò.»

⁴² Ọyò rí kisè nĩ, k̀ndrì ndi itse tdítdò abádhí-tí rò, ndàdù ndìtsò yà dhu bhèyi: «Àbadù, yàrí àp̀bè tó kópà náapè ì'ì ìnzí rúda dùdu nà inzà ma m̀m̀vè rórò dhu tí, ní itse afinu òzè dhu r̀onzi ndì!» ⁴³ Ní, ábhàlì-tí'ò ndi ndàdu ndi rò, kàdù abádhí òtù iwà ùdho ró, atdítdò idho rí'ì nyìkpòya ð nídhunì. ⁴⁴ Yèsù níwà ndi, ndìndrì ndi itse tdítdò abádhí-tí rò. Ní ìbhù rí kisè nĩ, kàdù ndìtsò, ndùnò yà angyi ndi ndàrà ùnòna ró ɔte kèlè. ⁴⁵ Tdítdò kàdù ndi ábhàlì i, ndàdù àtìna abádhí nĩ: «Nyí p̀bání òko nyí nyòko òdho nyí nyòdho ró! Nyí p̀bání nyàsò nyí? Nyàndà! Kànì ìndrù t'ídhùnà nàbhù ka kí nzéreatále-fó nĩ kàsùmì náká wà. ⁴⁶ Ní nyìwà nyí, kòwu! Kànì ma àbhù rí òmvù-fó ale nírá wà!»

Yèsù nálù ka kí kosò dhu

(Mrk 14.43-50; Luk 22.47-53; Yùw 18.3-12)

⁴⁷ Yèsù r̀te ònanà, Yudhà, atdí kumì dònà òyò nà kàbhà ábhàlì ǹnzini ð atdí ale, ǹfító ndi ábhò ihè-yà màrà owùna ð. Ì ale-fó nĩ'ì obhí-akpà mà, mùgò màrà.

Abádhí nivi ní ò p̀bàkùhání tó ádròdrò ale mà, P̀bàyàhúdí ò p̀bàkùrù mà̀nà.
⁴⁸Ndi Yudhà yà Yèsù níp̀fò rí ndàbhu rí òmvù-fó ale, ní ìwà ndì ndònzina Yèsù
 ka kuni tí rónà dhu nù̀nò̀nà ihé-yà tò. Kàti abádhí nì: «Ma mámbòna ale ní'ina
 ndi nyí nyí atdyúna òho ale. Ní nyàlù ka dòtsí.» ⁴⁹Ní Yudhà náandri ányìrò ró tí
 Yèsù-tí'ò, ndàdù kàtsè ndàti: «Yàmbù M̀límò!» Kàdù kàmbò. ⁵⁰Ní Yèsù adù dhu
 àdu kà tò ndàti: «Odhi, ònzi nyi nyirà ònzina dhu!» Nírò ní ndi ngùkpà ale náadù
 indri, àlù Yèsù, adù òsò̀nà. ⁵¹Ní Yèsù mà ní'ina mà̀nà ale nzínzi ò, atdí ale nídhá
 p̀bìndà ila tó obhi-akpà, ndù'á p̀bàkùhání tó ádròdrò ale dš kamà bhà kasutále-bì
 nì. ⁵²Ní Yèsù adù àtìna kà nì: «Ádù p̀bàkù obhi fìndá ngari ò. Obhó tí, kórò ale
 yà obhi ùgu arí indrù tò, nùuvèya obhi ní tí. ⁵³Nyi nyirè tí dhu ònzì ma ràmbènà
 m̀d̀dzùnà nónzi Ábadu Kàgàwà-fó, ràdù atdí kumì dòná òyò nà dòná róse ila t'ú-
 gyeta tò p̀bìndà m̀làyíkà tó pikò níbhò idù ányìrò rò tí? ⁵⁴Pbétù, ndi dhu bhèyi
 kí'ì rò, yà àndi ka kandi Kàgàwà bhà Andítá ò dhu náakàna ògbà dhu bhèyi?
 Obhó tí, ndi Andítá ràtina kà r̀kà ndònzì ndi ndi dhu bhèyi.»

⁵⁵Ndi kàsùmi ò, Yèsù adù àtìna ihé-yà nì: «Ádhu nyí nyíwu ma nálu fukú
 obhi-akpà mà, mùgò mà̀nà nà, ogbotále nálu ríwu ale bhèyi nì? Bìlìnganà ma
 múbhi àdi rò mambe dhu ùdhe dš Kàgàwà bhà idza ò rò, ònzì nyàdù ma àlu.
⁵⁶Pbétù, kórò kòkò dhu nónzi ò ndínì Kàgàwà bhà *p̀bànábí náandí dhu náakà
 tí.» Nírò ní ndi kórò ábhàlì nùubhà àbadhi, 'adù òtse.

Yèsù rí'ì P̀bàyàhúdí-bvù ádròdrò anya nítí arí ale-ònzì dhu

(Mrk 14.53-65; Luk 22.54-55,63-71; Yùw 18.13-14,19-24)

⁵⁷Yà Yèsù nòsò ale náawù kà nà *p̀bàkùhání tó ádròdrò ale dš kamà,
 Kàyafà tí kátina bhà, yà Músà bhà Hyátá tó m̀límó mà, p̀bàkùrù mà̀nà nùndu
 tì ò. ⁵⁸Péterù adù àdi itseta ndàmbe àrà dš Yèsù-owù ò, ndàrà àhu p̀bàkùhání
 tó ádròdrò ale dš kamà bhà idza-lì'ò. Ní kàtsù idza-ngbò ka kàkpòrò ní kàlì ò,
 'adù òko obvò atdíkpà sàndìrì mà̀nà, ndínì ndi ndala tí wò dhu r̀ràrà òku tí dhu.

⁵⁹Ní p̀bàkùhání tó ádròdrò ale mà, P̀bàyàhúdí-bvù ádròdrò anya nítí arí
 ngùkpà ale mà̀nà kórò, náambénà tìtò dš m̀tìtì ka kí Yèsù nòbhu dòná dhu
 nò̀nè dš, ndínì kadà tí kòhò. ⁶⁰Pbétù, òmbà tìtò tó ábhò ngàm̀bì mà níiwù,
 'ùnò tìtò kà-dš, ní abádhí náabà nzà atdí dhu mà. Nírò ní ndi òyò ale nùuto ò,
⁶¹'adù àtìna: «Wòrì ale áti: ndi r̀ràràdù Kàgàwà bhà idza nùgolo, ndàdù òsìnà
 tdítò òbhu idho ò.»

⁶²Ní p̀bàkùhání tó ádròdrò ale dš kamà níivà ndì, ndidè, ndàti Yèsù nì:
 «Nyi tí obhó dhu adù? Ádhu kòkò ale r̀nòna d̀nù'ò?» ⁶³Pbétù, Yèsù adù ònè ònè
 tí. Ní wò kamà adù àtìna kà nì: «Yà ònzì aròvè Kàgàwà-òvò rò, ma mòzè nyòtsò
 dhu nyú. Nyi tí Krístò, Kàgàwà t'ìdhùnà nyú?» ⁶⁴Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò,
 ndàti: «Inyi ní ndi ka nyi nyùnò. Pbétù, ma mí obhó dhu nùno fùkù: Ròpè ndi
 kòmbì, nyí nyí indrù t'ìdhùnà nàlā ádr̀ngbànga tó òbi nà arí'ì Kàgàwà bhà
 fangà dòná rò àdi rò. Ndirò, nyí nyalaya ka átò ádr̀ngbàngà àp̀bù dš r̀r̀rà òr̀-
 akpà ò rò rò.» ⁶⁵Ní p̀bàkùhání tó ádròdrò ale dš kamà nùufa rónà mberù-ònga,
 ndàdù àtìna ihé-yà nì: «Kùnò dhu nzère nyú Kàgàwà ní! Ìmbà àlè kí'ì ngàm̀bì-
 atdyú nà tdítò. Nyí nyirì wà kùnò Kàgàwà ní dhu. ⁶⁶Ní ádhu nyí nyirè kà
 dš?» Ní ihé-yà adù dhu àdu kà tò 'àti: «Kàkà wà ndòvè.»

⁶⁷Wò dhu-dzidò, abádhí nùuso isò Yèsù-nyìkpò ò, 'adù kùdù ùngùrù ò
 ùngùrù ̀tsúya nì. Ngùkpà ale nòowùnà k̀p̀bì rò, ⁶⁸'adù àtìna kà nì: «Inyi
 Krístò, áti pé nyi nòp̀bì ale fàkà!»

Péterù rätina inzä ndi rüni Yësù dhu

(Mrk 14.66-72; Luk 22.56-62; Yüw 18.15-18,25-27)

⁶⁹Péterù nííí irí ndi ndàdi idza-lí ró. Ní kasu tó atdí tsibhále níndri kà-tí'ò, ndàdù àtina kà nĩ: «Inyi mà átò, nyí nyíí atdíkpá Yësù, Gàlilayà tó pbiři ð ale màná.» ⁷⁰Pbétù, Péterù adù wò dhu nágò kórò ale-ònzí rò, ndàti: «Inzá ma muni wò nyínyóna dhu.»

⁷¹Wò dhu-dzidš, Péterù adù ndivà, ndàrà idza-ngbò ka kákpòrò ní kàli-li'ò. Ní kasu tó ngàtsi tsibhále náala ka, ndàdù àtina ányirò íí ale nĩ: «Yàrí ale mà níína atdíkpá Yësù, Nàzàretí ale màná!» ⁷²Ní Péterù adù wò tsibhále ùnò dhu nágò tdítdš, ndàdù dhu nyú òtsò, ndàti: «Inzá ma muni wò ale.» ⁷³Ní inzà kàsùmi núdà abho màtí rórò, ányirò íí ale náandri Péterù-tí'ò, 'adù àtina kà nĩ: «Obhó nyú, nyi ní abádhí nznízi ð atdí ale. Obhó tí, mà muni nyi yà nyi nyòte tí dhu rò.» ⁷⁴Ní Péterù ádù òte nópè, ndàti abádhí nĩ: «Kàgàwà náká ndòtdi ànyàdu! Ma mòtsò wà dhu mati, inzà ma rüni wò ale!» Ní ányirò rò tí à'ù-akpà náadù òngò. ⁷⁵Níró ní ndi Péterù adù yà Yësù núnónà fíndà dhu níré. Kàti: «Inzá à'ù-akpà nápè òngò rórò, nyi nyí'ina iwà nyi nyàti ìbhu-gùna, inzà nyi rüni ma ró.» Ní Péterù adù àhu iri, ndàdù ndòpè ndòdzì ádrùngbà izu nyú nà.

Yësù nà ka kówu ùvò Pilatò-ònzí dhu

(Mrk 15.1; Luk 23.1-2; Yüw 18.28-32)

27 ¹Kútsingánà nyú, ***pbàkùhání** tó ádròdrò ale mà, Pbàyàhúdì ð ***pbàkùrù** màná kórò, nííri ì atdíkpá, ndíni ì abhè tí Yësù kohò. ²Ní abádhí náabhù ka kutsi, 'adù òwu àbhunà Pilatò-fó. Ndi Pilatò níí Pbàrómá tó pbiři ð ***liwali**.

Yudhà rí ndùtsi dhu

(Kas 1.18-19)

³Yudhà, yà Yësù nípfo ndàbhù òmvù-fó ale, níitdègu kà-dš ka kòtdi anya ndíni ka koho tí dhu níri, ní kápè ndirè nga yà ndi ndònzì dhu dš, izu ràdè ndùka atdítdš. Ní kidyí yà ndi ndàko ìbhu kumì fùrangà-kpò, ndàrà àdunà pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, Pbàyàhúdì ð pbàkùrù màná f'ò. ⁴Kàdù àtina abádhí nĩ: «Ma máfà dhu nzère nyú, ìmbà afátà nà ale ma mípfo òve tò nídhuní.» Pbétù, abádhí adù dhu àdu kà tó 'àti: «Inzá wò dhu àndà mà. Òtènu ní ndi!» ⁵Ní Yudhà adù wò fùrangà níwò Kàgàwà bhà idzá, ndàdù àhu, ndàrà ndùtsi.

⁶Pbàkùhání tó ádròdrò ale núuwà wò fùrangà-kpò, 'adù àtina: «Àlè tó Uyátà návi nzà àlè rùli yàrí fùrangà perè tí ka kùbho Kàgàwà bhà idzá fùrangà nùlí ka karí ònà ***sàndukù** ò. Obhó tí, ndi fùrangà ní indrù-azù ka kòdzì rónà fùrangà.» ⁷Abádhí níitdègu 'iri ndi fùrangà dš, ní abádhí adù òwu ità òru arí ale bhà inga nódzi kà-rš, ndíni ka kongó tí inzí ní Pbàyàhúdì nútdu ònà. ⁸Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, ndi inga nánzi ka kárfi indo màtí «azu tó inga» tí. ⁹Ndi dhu bhéyi ní ndi, yà Kàgàwà bhà ***nabì** Yèrèmiyà núunu dhu náaká. Kàti: «Abádhí níidyí ìbhu kumì fùrangà-kpò yà Pbàisràyéllí nííri ì dónà ka ka kodzi tí rónà. ¹⁰Abádhí adù ndi fùrangà nídyi, 'àbhù ità nóru arí ale bhà inga rš, yà Ádrùngbàlè Kàgàwà núuyá idù dhu bhéyiⁱ.»

Pilatò rĩ dhu nóngù Yēsù-tsù dhu

(Mrk 15.2-5; Luk 23.3-5; Yùw 18.33-38)

¹¹ Wò dhu-dzidɔ, Yēsù níidè lìwalì-ònzĩ. Ní lìwalì níivú dhu kà-tsù ndàti: «Nyi tí Pbàyahúdí tó Ádrùngbá ***kamà?**» Ní Yēsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Ɛnyi ní ndi ka nyi nyàn.» ¹² Tdítdɔ̀ pbàkùhání tó ádròdrɔ̀ ale mà, pbàkùrù màná náadù kòbhè, pbètù kàdù nzá atdí dhu mà nádu. ¹³ Nírò ní ndi Pilatò adù àtina kà nĩ: «Nyi nyìrì tí nzá wò kóró ka kànò dènú dhu?» ¹⁴ Pbètù, Yēsù adù nzá atdí dhu mà nádu kà tò, idhò ràdù lìwalì nùkò atdíɔ̀.

Yēsù-ànyà nótdi ka kí ndíní ka koho tí dhu

(Mrk 15.6-15; Luk 23.13-25; Yùw 18.39-19.16)

¹⁵ Bilí, yà ***Pásika** tó m̀hèndù-idhò náaríra dhu bhèyi, lìwalì bhà m̀ndu níĩ ndikòlò atdí ale, yà ihé-yà nózè kikòlò imbi ò rĩ ale nzínzì ɔ̀ rò. ¹⁶ Ní ndi nínganì, yà atdíɔ̀ ɔ̀v̀nà ɔ̀tò ndi Bàrabà tí kátina atdí ale, níĩ imbi ò ka kósò rò. ¹⁷ Ní ihé-yà níitdègu 'àndù, ní Pilatò ivú dhu abádhí-tsù, ndàti: «Ádhi nyĩ nyòzè mikòlò fùkù? Tí Yēsù Bàrabà? Ndirò tí Yēsù, yà ***Krístò** tí kátina ale?» ¹⁸ Pilatò núuni dhu mbèyi nyú abádhí rìwù kà nà fona ò kàdhà nónzi ì f dhu-okú dò rò.

¹⁹ Ní Pilatò àdi anya t'ítidita tó tombi dɔ̀ rórò, kà-ve níivi tũna kà tò, ndàti: «Nzĩtsù nyi wò ìmbà rĩ afátá nà ale bhà dhu ò. Obhó tí, indo kúbhingá, mà màbà àpbè abhò nyú ɔ̀nyu-bvù kòkú dò rò.» ²⁰ Pbètù, pbàkùhání tó ádròdrɔ̀ ale mà, pbàkùrù màná níitsù dhu ihé-yà-dò ò, ndíní Bàrabà nonzi tí kikòlò, kadù Yēsù nóhò. ²¹ Ní lìwalì náakò ɔ̀te tdítdɔ̀, ndivú dhu abádhí-tsù ndàti: «Ádhi ndi kàkà ɔ̀yò ale nzínzì ɔ̀ nyĩ nyòzè mikòlò fùkù?» Ní abádhí adù dhu àdu kà tò 'àti: «Bàrabà!» ²² Ní lìwalì adù dhu ivu tdítdɔ̀ abádhí-tsù, ndàti: «Olu, ádhu ndi Yēsù Krístò tí ka kátina ale ní ma m̀ónzina?» Ní kóró ale náadù dhu àdu kà tò, 'àti: «Étɔ̀ ka ***m̀sàlabhà** dɔ̀!» ²³ Ní Pilatò níivú dhu tdítdɔ̀ ndàti: «Ádhu nyú ndi káfá?» Nírò ní ndi abádhí adù idù àrì nyú tí, 'àti: «Étɔ̀ ka m̀sàlabhà dɔ̀ dhé!» ²⁴ Dhu ònzì lèmana dhu mà, ìndrù-tsì àva ndi tí dhu màná dhu ndi ndàla rò, Pilatò níidyì idha, ndù'o ɔ̀tsúna ní ihé-yà-ònzì rò, ndàdù àtina abádhí ní: «Wò ale-azú àbhù ka kí rùfù ndi dhu ò ma mí mbà ìĩ! Ɔ̀tɛku ní ndi.» ²⁵ Ní kóró ihé-yà adù dhu àdu kà tò 'àti: «Kázù àkà ndàdi dɔ̀ka-tsírɔ̀ fàkà nzónzo màná.» ²⁶ Nírò ní ndi Pilatò adù Bàrabà níkòlò abádhí tò. Kàdù Yēsù àbhù kùvì asé ní, ndàdù àbhunà kowù ɛ̀tɔ̀nà m̀sàlabhà dɔ̀.

Pbànowí rĩ Yēsù iwà dhu

(Mrk 15.16-20; Yùw 19.2-3)

²⁷ Pilatò bhà pbànowí náawù Yēsù nà lìwalì bhà ádrùngbá idzá-yà-ba ò, kóró pbànowí tó pìkò ràdù 'àndu r̀nà. ²⁸ Ní abádhí núuwa kà-rɔ̀ mùdzarù, 'adù òlòlù kanzà náfo kà-rɔ̀. ²⁹ Tdítdɔ̀ abádhí akpɔ̀ɔ̀ okpèna nà itsukpó-nzo tó mùkákú, 'adù àfona kà-dò rɔ̀. Abádhí adù izò^k nábhù kà ràlù fangà tó ɔ̀tsúna ní. Wò dhu-dzidɔ̀, abádhí nóowúnà 'ùkò rɔ̀ ɔ̀tdyàya dɔ̀ kònzì, 'adù òwu kiwa rɔ̀, 'òpbi saluti fìndà, 'adù àtina kànĩ: «Yàmbù Pbàyahúdí tó Ádrùngbá kamà!»

j 27.28 Òlòlù kanzè níĩ Pbàrómá tó pbànowí núufónà mberù. k 27.29 Ndi izò núuwù dhu níĩ ádrùngbá kamà-fó mùgò.

³⁰ Abádhí nówúnà isò núso rǒ kà-dǒ, 'àdù òwu ízò nídha rǒ kà-fǒ rǒ, 'àtí kà-dòtsirǒ ní. ³¹ Wò dhu bhěyi i àvu kà-rǒ dhu-dzidǒ, abádhí níwa òlòlù kanzà kà-rǒ rǒ, 'àdù kà-rǒ mùdzarè nyú núfò kà-rǒ tǒtǒdǒ. Wò dhu-dzidǒ, abádhí adù òwu kà nà, 'òwu ètònà mùsàlabhà dǒ.

Yèsù nútǒ ka kí mùsàlabhà dǒ dhu

(Mrk 15.21-32; Luk 23.26-43; Yùw 19.17-27)

³² Yèrùsàlemà tó kigǒ ò rǒ i ùvò rǒrǒ, abádhí náatù i Kùreni tó kigǒ ǒ atdí ale nà. Ndi ale-òvǒ ní'í Simoni. Ní pbànowí adù kètu rànò Yèsù bhà mùsàlabhà. ³³ Ní abádhí awù ùvò atdí ngari Gǒlǒgtà tí kátina ò. Gǒlǒgtà-tì ní ale dǒ-kpa tó ngari. ³⁴ Ányì abádhí náabhè tdyǒkpǒ nà ka kàngbǒ *dìvayì ndíní Yèsù òmvú tí. Ní ka ndi ndìnè rǒ, Yèsù adù nzà kǒzè ndǒmvù. ³⁵ Wò dhu-dzidǒ, abádhí nútǒ ka mùsàlabhà dǒ, 'àdù kà-rǒ mùdzarè nándò foyá ngàlǎ ǒ i òvǐ rǒrǒ. ³⁶ Wò dhu-dzidǒ, abádhí adù òko obvò, 'àmbe kà-ngbǒ nǒdǒ dǒ. ³⁷ Kà-dǒnǎ, abádhí apbá àndí ka kàndí dhu dǒnǎ bháwù-ngba. I andítá ní'í kà-ànyǎ ka kòtdí ndíní ka koho tí okúna dǒ rǒ afátá nítè rí. Ndi andítá ní'í: «Yàrí ní Yèsù, Pbàyahúdí tó Ádrùngbǎ kamà.» ³⁸ Ndirǒ ka kutǒ ǒyǒ ogbotále mùsàlabhà dǒ kà mànà, atdí ale kà tó fangà dǒnǎ rǒ, ndirǒ ngàtsi ale kàbhà ìgù dǒnǎ rǒ.

³⁹ Ányirǒ rúda ale nówúnà dhu núnò rǒ kà ní, 'àdù òwu dǒya nóbhi rǒ. ⁴⁰ Abádhí owúnà àtìnà rǒ ka ní: «Ínyi, yà Kàgàwà bhà idza nyi nyátsù nyugolo, nyadè òsìnà ìbhu idho ǒ rǒ, ìgǔ pé nyi nyi-tírǒ! Nyi nyapè ì'í Kàgàwà t'ídhùnà nyú tí, ní ifo pé mùsàlabhà dǒ rǒ.»

⁴¹ Pbàkùhání tó ádrǒdrǒ ale mà, Músà bhà Úyátá tó màlímó mà, Pbàyahúdí ǒ pbàkùrǒ mànà núgbǒ ka ndi dhu bhěyi tí, 'àtí: ⁴² «Kíǒ ngǔkpà ale, pbétù kà rǐ nzǐ àdù ndìgu ndítírǒ! Ka ná tí Pbàisràyéí tó Ádrùngbǎ kamà? Kífo pé kombí mùsàlabhà dǒ rǒ, ndirǒ ní ndi mà madùna kà'ù. ⁴³ Kǎ'ù Kàgàwà, ndirǒ kǎtí: «Ma ní Kàgàwà t'ídhùnà.» Ní kàndà pé Kàgàwà rǐ kǐgǔ kombí dhu.»

⁴⁴ Ndirǒ kǒkǒ kà-tí ka kùtǒnà mùsàlabhà dǒ ogbotále núwò dhu kà ní ndi dhu bhěyi tí.

Yèsù rǒvè dhu

(Mrk 15.33-41; Luk 23.44-49; Yùw 19.28-30)

⁴⁵ Rǒpè ndi azà adyifǒ-sisì adyíbhengá nga tó ǒ rǒ, rǎrà àhu àrùgyètdí adyifǒ-sisì adyidǒ nga tó ò, ìnǒ-yà níibvú ndi kórǒ ndi pbìrǐ ǒ. ⁴⁶ Ní mbèmbè ndi àrùgyètdí adyifǒ-sisì ǒ, Yèsù náakù orú tǔna nyú nà, ndàtí: «Èloyì, Èloyì, lamà sàbàkàtani?» Kà-tì ní: «Pbàkà Kàgàwà, pbàkà Kàgàwà, ádhu nyi nyùbhà ma ní?» ⁴⁷ Ngúfe ale kǒkǒ ányì rǒ ì'í ale nzínzǐ ǒ níirǐ wò dhu, 'àdù àtìnà: «Kà rǐ Èliyà nánzi.» ⁴⁸ Ní abádhí nzínzǐ ǒ atdí ale náakù, ndidyi sifǒngò, ndǎfǒ ògyǒgyè dìvayì ò. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù kǐwà ndòtù ízò-tsù dǒ, ndàdù àvanà Yèsù-tsù ndíní kándù tí ònà rǐ'í dìvayì. ⁴⁹ Pbétù, ngǔkpà ale àdù àtìnà: «Kàndà pé Èliyà rǐrǎ kǐgu dhu.» ⁵⁰ Yèsù adù òkù tǒtǒdǒ àrǐ nyú tí, afína ràdù ìtǒdǒ. ⁵¹ Ányirǒ rǒ tí, Kàgàwà bhà idzá ka kúsò mberù náadù ndífa, ònánaga rùtù ndi ǒyǒ, rǒpè ndi orù rǒ, rǎrà àhu obvò. Mùtiti náabhè adzi rǐvǐ, bhalabhala tó odu ràdù 'ùfa. ⁵² Ndirǒ, ìndrǐ ka kutǒ ǒyǎ ìbhu-lǐ'ò náadù 'ùngbe. Ní yà Kàgàwà

bhà ale tí ì aríí rórò ʔvè ale náadù ʔngbe. ⁵³ Abádhí núuvò ibhu ò rò. Ní Yèsù ìngbè ndí dhu-dzidɔ́, abádhí àdù ʔtsù Yèrùsàlemà ìlílà kígò ò ábhɔ́ ale nyú ràdù ò àla ányì. ⁵⁴ Pbàrómá tó pbìrì ʔ atdí miyà pbànowí dɔ́ ádrùngbàle mà, yà Yèsù-ngbò nódò rɔ́ ʔbhínà pbànowí màná, náala mùtiti nábhu adzi ràmbe ìvi dɔ́ dhu, kóró ndí nònzì dhu màná. Ní ʔdò nísí atdí dɔ́ abádhí ò, abádhí ràdù àtìna: «Obhó nyú, yàrí ale níí Kàgàwà t'ídhùnà.»

⁵⁵ Ábhɔ́ vèbhále nííí ányì rò ʔámbe ʔnzi rí dhu àndà dɔ́ itse rò. Í vèbhále níí Gàlilà yà tó pbìrì ò rò íwù Yèsù-owù ʔ, ʔowù kà-kàsù nònzì rɔ́ vèbhále. ⁵⁶ Abádhí nínzì ʔ íí ní: Màgàdalà tó kígò ʔ Màriyà mà, Màriyà, Yàkòbhò mà Yòzefù màná tsánà, ndirò Zèbèdayò bhà inzo tsánà màná.

Yèsù nótdù ka kí dhu

(Mrk 15.42-47; Luk 23.50-56; Yùw 19.38-42)

⁵⁷ Pbítsòngănà, atdí ʔnzònzì ale nííra àhu Pilatò bhà. Ndi ale níí Àrimàtayò tí kátina kígò ʔ ale, ndirò kòvò níí Yòzefù. Ka níí Yèsù bhà ***ábhàlì** átò. ⁵⁸ Ní kàrà Pilatò-ti'ò, ndàdù Yèsù-abvò nónzì. Ní Pilatò àdù ndi abvo návi kabhu kà-fɔ́. ⁵⁹ Ní Yòzefù adù ndi abvo nídyì, ndàkpòrò ngbòna yà abvo ʔtdù ka karí ʔnà mberù-ʔwátá ní. ⁶⁰ Kàdù àrà kòtdù yà ndi nyú ka kòtdúya tí ʔnà ndi ndabhù kogyè bhalabhala ò ibhu ò. Wò dhu-dzidɔ́, kàdù ádrùngbà odu-íyà-ba nígèrè ndàpbi ndi ibhu-li'ò ní, ndàdù àrà. ⁶¹ Màgàdalà tó kígò ʔ Màriyà mà, ngàtsi Màriyà màná náadù òko ányìrɔ́, ibhu-tsùnà.

Pbànowí rí Yèsù-adzidò-ngbò nódo dhu

⁶² Tsútsà nínganí, ***sàbatù-idhò** tò ìndrù ʔbhòlónà ò ʔnà idhò dzidɔ́ ʔbhò inga ʔ, pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, ***Pbàfàrisáyó** màná náawù atdíkpá Pilatò bhà. ⁶³ Abádhí adù àtìna kà ní: «Ádrùngbàlè, wò títò-ba núuno inzà ndi ndàpè ʔvè rórò dhu nísè wà ʔká. Kàti, ibhu idhò dzidɔ́ ndi ringbèya ndi ʔve-bvù rò. ⁶⁴ Ní ndi dhu-okú dò rò, dhu àkà nyavi kòdò wò adzidò-ngbò ràrà àhu ibhu idhò ò. Obhó tí, kàbhà ábhàlì ràdù iwu kà-bvò nówè, ʔowù nà, ʔadù àtìna ìndrù ní iwà kà ringbè ndi ʔve-bvù rò. Ní wò ndi títò nádù íí nzére nyú, ròsè yà angyi íí dónà.» ⁶⁵ Ní Pilatò adù àtìna abádhí ní: «Kàní pbànowí sàndirì tí oko tí. Ní nyòwu, nyàdù ndi adzidò-ngbò nábhu kòdò mbèyi yà nyí nyòzè ka dhu bhèyi.» ⁶⁶ Ní abádhí awù, ʔadù ize níli ibhu-tsù ka kàpbi ní odu rɔ́, ʔadù pbànowí núli ràmbe ndi adzidò-ngbò nódo dɔ́.

Yèsù rí ndìngbè dhu

(Mrk 16.1-10; Luk 24.1-12; Yùw 20.1-10)

28 ¹ Tsútsà nínganí, sàbatù-idhò dzidɔ́ rùbho inga ʔ, Màgàdalà tó kígò ʔ Màriyà mà, ngàtsi Màriyà màná náawù màmbì ʔ Yèsù ka kòtdù róngà nándà. ² Ní uró rò tí, ádrùngbà mùtiti nísí, Kàgàwà bhà màlàyikà ràdù ìfo òrù-akpà ò rò. Kàdù odu nógèrè igi, ndàdù àdi dónà. ³ Kíli ndi ʔvò nàmbìli dhu tó awáwù bhèyi, kà-rɔ́ mùdzarù ràdù ʔwu tdyé, mbìlikàkù bhèyi. ⁴ Ní ádrùngbà ʔdò nísí yà ibhu-ngbò ʔdò rɔ́ rúbhi sàndirì ò. Abádhí adù ʔpè ʔámbe ìvi dɔ́, ndirò ʔadù ʔwà obvò iwà ʔvè ale bhèyi. ⁵ Ní màlàyikà náapè ʔte, ndàti vèbhále ní: «Ínzì nyònzì ʔdò. Ma mùni wà dhu nyí nyómèna ale ràrí Yèsù, yà ***mùsàlabhà** dɔ́ ka kútɔ́ ale. ⁶ Kà rí mbà íí iró, kíngbè wà ndi yà ndi nduno dhu bhèyi. Nyiùwù nyàndà pé kà-bvò ka kíli ràyi róngà. ⁷ Ní nyòwu nyàno dhu

⁸ Ní abádíhí nńwá í, 'òwù tsàkàtsàkà íbhu-tsùná rò, ùlè tí í ùlè ọ́ọ má, ábħ́ dhèdhe màná nń róró. Ndirò abádíhí adù ọ́tse 'òwù màkùrù ná Yèsù bhà ábħalı́ tò. ⁹ Ányírò rò tí, Yèsù íra, ndíra ndùsò abádíhí màná, ndàdù abádíhí nátsè, ndàtì: «Yàmbù.» Abádíhí adù índrí kà-ti'ò, 'ùlù í kà-pfò rò, 'adù kifu. ¹⁰ Ní Yèsù adù àtìna abádíhí nń: «Ínzí nyónzì ọ́ọ. Nyòwù nyùnò dhu adóú tò, ròwù Gàlì-layà tó pbíri ò. Ányì nga ní ndí, abádíhí rí malá nń.»

¹¹Otu š kǎkǎ vèbhále rǐrǐ rǒrǒ, yà Yèsù adzǐdǒ-ngbò nódò rǒ rúbhi pbànowí nzínzì š ngúfe ale náadù ì Yèrùsalemà tǒ kigò ò. Abádhí náawù kǎkǎ kǒrǒ ì nònzì dhu náwe ***pbàkùhání** tǒ ádrǒdrǒ ale tǒ. ¹²Ní ì pbàkùhání tǒ ádrǒdrǒ ale mà, Pbàyàhúdì š ***pbàkürü** màrà núundu ì, 'àdè 'rìrì ndínì ì ubhò tí ábhǎ fùrangà nyú pbànowí tǒ. ¹³Abádhí adè dhu àya ì pbànowí tǒ 'àti: «Nyí nyowuna dhu òvò rǒ kpangba nyàti, kàbhà ábhàlì riwù kà-bvò nówè kúbhingà òdhò nyí nyòdhǒ rǒ. ¹⁴Ndirǒ ***liwali** nǐrìna gukyè ndi dhu, ní mà màni wà mà mí kà-áfi nábhù rùkò ndi tí dhu, ndirǒ màdè nyìgu ìnzì nyàbá tí ápbè!» ¹⁵Ní kǎkǎ Sàndìrì náakò fùrangà, 'àdè wò fíyò ka kùya dhu kèlè nónzì. Ní ndi màkürü náadè ndùgà Pbàyàhúdì nzínzì š, rìrà àhu indo màtí.

¹⁶Yēsù bhà atdí kumì dònà atdí nà ábhàlì náawù Gàlìlayà yà kìtènà fìyò p̀bìrì d̀ò. ¹⁷Ní ábhàlì nítidègu Yēsù nálà, ní abádhí nífu ka. P̀bètù, dhèdhè abádhí ǹzínzì ð ale náa'u ǹzá dhu Yēsù nyú r̀àrì ndì. ¹⁸Ní Yēsù adù ìndrì abádhí-tì'ò, ndàdù àtìnà abádhí nì: «Kàgàwà níibho wà kóró ádrùngbànga fudú ðrè-akpà ð dhu-tsí d̀ò, ndirò yà adzi ð dhu-tsí d̀ò m̀atí. ¹⁹Nírò, nyòwu kóró p̀bìrì ð ale-bvù, nyàdù abádhí nábhù r̀ugèrè ì, 'òngò p̀bàkà ábhàlì tí. Ndirò, nyùbho batizò abádhí t̀ò, Ába Kàgàwà-òvò r̀ò, ka t'ídhúnà-òvò r̀ò, ndirò ìlìl-àlafi-òvò r̀ò. ²⁰Ndirò, nyùdhe dhu abádhí t̀ò r̀ífu yà kórò ma mayá fùkù dhu. Ndirò, nyèni dhu ma r̀àrì inè atdíkpá nyí m̀ànà, r̀àrà àhù kóró yà adzi ð dhu-tsù náarayà ndòdì ònà idhò ð.»

Mărkò

andí Yësù Krístò bhà Ídzi Màkürù

Yàrí bhùkù ò ò nòtù ádròdrò dhu tí dhu

Yàrí bhùkù nandí ní Mărkò, yà átò ka kanzínà Yùwanì Mărkò tí. Ka ní'ì Màriyà t'ídhùnà, ndirò ndi Màriyà ní'ì Yèrùsàlemà tó kigò ò ***Kànisa** ò bhà nzínzi ò atdí ale (Kas 12.12, 25). Mărkò nyú ndítírò ní'ì nzí uvitatále, pbétù ka ní'ì Péterù t'ódhìnà, yà atdíkpá abádhí arí kasu ònzi mànà (1Pé 5.13). Ndirò, Péterù-tsù ní ndi kírì Yësù dš róte Ídzi Màkürù. Mărkò unda andànà Bàrnabà mà uvitatále Pòlò mànà fíyò wemberè tó abhi ò (Kas 12.25; 13.5). Olùnà rò, Bàrnabà nídyi Mărkò ndíní ara tí Ídzi Màkürù núnò tdítđš Kipurò tó pbìrì ò bhà tò (Kas 15.36-39). Olùnà rò nyú tdítđš ní ndi, Mărkò mà náadù òwu 'òtù Pòlò nà yà wemberè tí ka kòsò Pòlò Rómà tó kigò ò ònà kàsùmì ò (Fìl 1.24; Kòl 4.10).

Mărkò andí pbìndà bhùkù yà ònzì ní Pbàyàhúdì tó ***pbàkrístò** tò. Ndi bhùkù ò, kílì pbìndà òte-ivé Yësù-kàsù dš, ònzì ní kàrúdhèna dhu dš. Kítè Yësù «Kàgàwà t'ídhùnà tí» (1.1; 15.39), pbétù Yësù nyú ndítírò ràdè ndàtì «Ìndrù t'ídhùnà tí» (8.31,38) «Ìndrù t'ídhùnà-tì» ní, Kàgàwà ábhù kórò dhu dš ádràngbànga tó òbì fónà ale. Kà rí dhu itè átò, Yësù rí'ì òndrù obhó nyú.

Yësù apè pbìndà kasu Gàlilayà tó pbìrì ò rò (1.1–9.50), ndàdè àrà àhu nà Yùdeyà tó pbìrì ò, ròsè dòtsí ní Yèrùsàlemà tó kigò ò (10.1–16.20).

Bhùkù-nyitì ka kòhù tí dhu

- Bàtizò nubhónà Yùwanì rí Yësù Krístò bhà Ídzi Màkürù néno òndrù tò dhu (1.1-13).
- Yësù rí pbìndà kasu òpè Gàlilayà tó pbìrì ò rò, ndàdè àrà àhu nà Yèrùsàlemà tó kigò ò dhu (1.14–10.52).
- Yësù ròvè, kòtdù ndi, ndàdè ndìngbè òte-bvù rò dhu (11.1–16.8).
- Yësù rí nditè pbìndà ábhàlì tò tdù ndi ndòdzí òrù-akpà ò rò dhu (16.9-20).

Bàtizò nubhónà Yùwanì rí Kàgàwà bhà

Ídzi Màkürù néno òndrù tò dhu

(Màt 3.1-12; Luk 3.1-18; Yùw 1.19-28)

1 ¹Yàrí ní Yësù Krístò, Kàgàwà t'ídhùnà dš róte Ídzi Màkürù náapè ndi tí dhu. ²Ádhàdhì ***nabì** Ìsayà náandí dhu pbìndà bhùkù ò dhu bhèyi, ndàtì: «Kàgàwà ràtina: «Ma mí pbàkà mùkèngyè nóvì angyi indù. Kà rí otu nówè indù.» ³Ndi mùkèngyè rí dhu òvò orú tũna nyú nà ràngù ò, ndàtì: «Nyòbhòlo ngudhà Ádràngbàlè tò, nyutò kà rùbhi ònà otu!»

* 1.2 Màl 3.1 * 1.3 Ìsa 40.3

⁴Ní Yùwanì nńtu ndi rùngù ò, ndàmbe bàtizò núbho dş indrű tò, ndàdù àrà dhu nówò rş abádhi tò ndàti: «Nyùgèrè nyí nyùbhà fùkú nzérenga, nyàdù bàtizò nálu, ndíní Kàgàwà adù tí fùkú nzérenga núbà fùkù.» ⁵Yùdeyà tó pòrì ò ábhş ale nyú, Yèrùsàlemà tó kigò ò ale màrà níwúnà kóró kà tí. Abádhi núnónà fíyò nzérenga kpangba, Yùwanì ràdù bàtizò núbho fíyò Yòrdànì tó idha-akpà ò. ⁶Yùwanì náafónà *ngàmiyà tí kátina izà-ká nń ka kódyù mùdzarù, ndàdù mvuna'ò nńso asé tó kùkyě nń. Kóngúnà ndi indù mà nń, irí ò iti-dha màrà. ⁷Kàránà dhu núnò rş ihé-yà tò ndàti: «Olù rírà dzidu dş ale rńí ádrùngbànga tó òbì nà atdíđ ròsè dūdunà. Ma màkà nzà mòkò ma munga kàpfò rş kàyitò-mbí' mà. ⁸Ima, ma marí bàtizò núbhò fùkù idha nń. Pbètù, àbadhi náarayà bàtizò núbho rş fùkù Ìlǎ-Alafí nń.»

Yèsù rí bàtizò nálě dhu

(Màt 3.13–4.11; Luk 3.21-22; 4.1-13)

⁹Yùwanì arí bàtizò ùbhò ònà kàsùmì ş, Yèsù nńra Gàlilayà tó pòrì ò atdí kigò, Nàzàretì tí kátina ò rò, ndìrà àhu Yòrdànì tó idha-akpà ò, Yùwanì ràdù bàtizò nábhu fíndà. ¹⁰Ní idha ò rò Yèsù rǎhu rò, kǎla òrù-akpà-li'ò ndikpa rí ró, Ìlǎ-Alafí ràdù ifo ònà kà-dş àmbò tó şfş ş. ¹¹Ndirò, kírì atdí ale-tù òrù-akpà ò rò róte ró, ndàti: «Inyi ní Idhùdu, yà atdíđ ma mòzè ale, idhèdu náarí ndikà okúnu dş rò.»

¹²Ní ànyirş rò tí, Ìlǎ-Alafí nńutu Yèsù ràrà rùngù ò. ¹³Ní kǎnzì ifo kumì idho ànyì, *Sítanì ràdù àmbe kà-afí núnvu dş. Kǎdì irí ò izà náaróko ònà ngari ò, màlàyíkà ràdù àmbe dzùnàna nónzì dş.

Yèsù rí wemberè tó pòndà ábhǎlì núnzi dhu

(Màt 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴Yùwanì ka kósò imbi ò dhu-dzidş, Yèsù náarà Gàlilayà tó pòrì ò, ndàmbe Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núnò dş indrű tò. ¹⁵Kàránà àtìnà rş: «Kàsùmì náká wà. Òrù-akpà ş Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi-tsù nínđù wà ndi. Ní, nyù-gèrè nyí nyùbhà fùkú nzérenga, ndirò nyà'u Ídzi Màkùrù.»

¹⁶Gàlilayà tó rèrù-bidş ndi ndúbhi rşrò, Yèsù náala şyş àwèrù, Simonì^b mà adòná Àndèrèyà nà, ibhè nóho rí imbi nń rèrù ş ró. ¹⁷Ní Yèsù náati abádhi nń: «Nyíwű owùdu ş, ma mí nyùgèrè nyòngò indrű tó àwèrù' tí.» ¹⁸Ní urò rò tí, abádhi núbhà fíyò ibhè-mbì, 'adù òwu kówù ş.

¹⁹Tdítdş, Yèsù náandri itseta ake, ndàdù Zèbèdayò bhà inzo, Yàkòbhò mà Yùwanì nà nála. Abádhi nń'í fíyò ibhú ò, fíyò ibhè-mbì nóbhoło i'í ró. ²⁰Ní ànyirş rò tí, Yèsù náanzi abádhi. Ní, abádhi adù àbayà Zèbèdayò núbhà ibhú ò kasutále màrà, 'adù òwu Yèsù-owù ş.

Yèsù rí nzére-alafí nà arí'í atdí ale nígú dhu

(Luk 4.31-37)

²¹Yèsù mà pòndà ábhǎlì màrà náawù ùvò Kàpèrnawumù tí kátina kigò ò. Ní, Pbàyàhúdì tó *asota-dhò ş, Yèsù náatsù unduta-dzà ò, ndàdù ndòpè ndùdhe dhu ànyì-dzà i'í ale tò. ²²Ní Yèsù rúnna dhu nńrì rí ale idho núnko

a 1.7 Ale-pfò rş kàyitò-mbì t'úngata ní'í ino-kàsù. b 1.16 Ndi Simonì-ovò ní Péterà átò (Mrk 3.16). c 1.17 Kà-tì nń: Indrű-tsù undu róngo Kàgàwà-owù nungu tí ale.

atdídǔ, kàrǐ dhu núdǎ tǐ dhu dǔ. Obhó tǐ, kàbhà dhu t'údheta níí'í mbǎ Músà bhà Úyátá tó màlímó tó dhu t'údheta bhěyi. Ndirò, kǎmbénà dhu núdhe dǔ ádrùngbǎnga tó obi nyú nà.

²³ Ní wò kàrǐ dhu núdǎ òná kàsúmí ǔ tǐ, nzére-alafí nà arǐí atdí ale náatsù ndi unduta-dzà ò, ndàdù òkù ndàti: ²⁴ «Ádhu nyi nyòzè mǎ nà Yèsù, Nàzà-reti tó kigò ǔ alé? Nyi nyirà tǐ tsěka nyi nyotdí tǐ? Ma muni wà dhu mběyi nyú nyi rǎrǐ àdhi. Nyi ní Kàgàwà ívǐ Ìlǐlǎ ale.» ²⁵ Ní Yèsù náarù wò ale ò rǐí nzére-alafí dǔ, ndàti: «Ínè, àhù wò ale ò rò!» ²⁶ Ní wò ndi nzére-alafí nííyà wò ale-ǔnga obi nyú nà, ndàdù àhù kà ò rò ádrùngbǎ ìkù nyú nà. ²⁷ Kóró ale idho núuko, ràmbe dhu nóngù dǔ tsùyá nzínziya ǔ, 'àmbe àtina dǔ: «Íngbà dhu-tidǔ wò? Mǎkùrù-ǔwútá nyú ní yà ádrùngbǎnga tó obi nyú nà ka kùnò! Yàrí ale rǐ dhu núyá nzére-alafí tò matí, ràdù tsùnà dhu nírí!» ²⁸ Ní Yèsù rǔnzina dhu-ǔyí núuga ndi kòmbómbí kóró Gálilayà tó pbirí ǔ.

Yèsù rǐ andi nà ábhǔ ale nígù dhu

(Màt 8.14-17; Luk 4.38-41)

²⁹ Unduta-dzà ò rò ì 'ùvò dhu-dzidǔ, Yèsù mà náadù òwu uró rò tǐ Simoni mà Àndèreyà nà mà t'ídza. Abádhí awù atdíkpá Yàkòbhò mà Yüwanì mà nà. ³⁰ Ní ànyì-dzà, Simoni bhà aguna-àyi níí'í ara dǔ ndi ndàyi rǔ, atdídǔ kǎzu àtò ndi òna nǎ nídhuní. Ní, yà Yèsù irà àhù rórò tǐ, ka kavò íyádhíyà rǎndi dhu kà tò. ³¹ Ní Yèsù náandri kà ì, ndàlù kǔtsú, ndàdù kiva ǔrù. Ní kà-ǔ íí kǎzu náavè, kà ràdù àdi ndàmbe ònyè ùbho dǔ abádhí tò. ³² Pbítsòngǎ, adyifò nótsù dhu-dzidǔ, ka kowúna ìwu rǔ andi nà arǐí kóró ale nà Yèsù tǐ'ò, nzére-alafí nà arǐí ale mà nà. ³³ Ní, kigò ǔ ale núundu ì kóró Yèsù rǐí òná idza-lí. ³⁴ Ní Yèsù níigù dhèdhèrò andi-tidǔ ní arándi ábhǔ ale nyú. Kàránà nzére-alafí nípfò rǔ àtò ábhǔ ale ò rò. Ndirò, kàránà nzí ì nzére-alafí núbhà rǔ ròtè, iwà abádhí nuni Yèsù rǎrǐ àdhi dhu nídhuní.

Yèsù rǐ Kàgàwà bhà Ídzi Mǎkùrù núno Gálilayà tó pbirí ǔ dhu

(Luk 4.42-44)

³⁵ Tsútsǎ nínganǐ bhòtsungá, inzà inga nǎpè àwù rórò, Yèsù níivà ndi ndàhù kigò ò rò, ndàrà ìgi rùngù ò ndàdù ndòpè ndìtsò ndi ànyì. ³⁶ Ní, Simoni mà ǔdhina mà nà náawù kòmè. ³⁷ Ní Yèsù ì àla rò, abádhí náati kà nǐ: «Ádrùngbǎlé, kóró ale rǐ nyòmè.» ³⁸ Pbétù Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Kòwu kyèròkyèrò rǐí ngùkpà pbanga ò. Ànyì, ma màkǎ munò Kàgàwà bhà Ídzi Mǎkùrù àtò, ndi dhu-okú dǔ rò ma mira nídhuní.» ³⁹ Nírò ní ndi kǎdù ùbhi Gálilayà ǔ kóró ngari ǔ, ndàrà Ídzi Mǎkùrù núno rǔ ndi pbirí ǔ unduta-dzà ǔ rò, ndàdù àrà nzére-alafí nípfò rǔ abádhí rǐí òyà ale ò rò.

Yèsù rǐ kíkí nà ale nábhǔ rǐlǎ Kàgàwà-nyìkpó ǔ dhu

(Màt 8.1-4; Luk 5.12-16; 17.12-19)

⁴⁰ Atdíku, *kíkí nà atdí ale nííra Yèsù ì, ndìtsi ndòkò ǔdyàna dǔ kònzí, ndàdù ndìtsò kàrǔ ndàti: «Nyi nyòzè ka ní, nyi nyínè nyabhu ma milǎ Kàgàwà-nyìkpó ǔ.» ⁴¹ Ní Yèsù náabà izu kǎdǔ, ndàdù ǔtsùna nǎgbà, ndàpbalǎ kàngbò, ndàdù àtina kà nǐ: «Íwà ma mòzè. Ílǎnà!» ⁴² Ní ànyirǔ rò tǐ, kíkí níikù wòrí ale rǔ rò, kà ràdù ìlǎ. ⁴³ Wò dhu-dzidǔ, Yèsù uyá dhu kà tò obi nyú nà, ndàdù kàvi rǎrà, ⁴⁴ ndàti nǐ: «Ándà nga mběyi, àpè nyuno wò dhu atdí ale tò matí. Pbétù

àrà nyitè nyi nyògù dhu ***kùhanì** tò, ndirò nyádù nyabhù yà ***Mùsà** bhà Ƴyátá núyá perè Kàgàwà tò, ndíní nyi nyògù dhu nitè tí kóró ale tò⁴⁵.⁴⁵ Pbéù wòrì ale níitdègu àrà, náadù ndòpè ndàrà róná ndì nònzì dhu náwe rǝ atdídǝ nyú, ndùgà ndi dhu-òyí kóró ngari ònǎ. Wò ndi dhu-okú dò rò, Yèsù náadúnà nzí àrà òtsù rǝ kpangba atdí kigò ò mǎtí, pbéù kǎránà àdi rǝ lèngèlèngè. Ní, ìndrù owúnà iwu rǝ kǎ-ti'ò kóró ngari ònǎ rò.

Yèsù rǝ ngbǝna éve ale nígǝ ndàdù pbìndà nzérénga núbà dhu

(Màt 9.1-8; Luk 5.17-26)

2 ¹Ngúfe idho dzidǝ, Yèsù níingo tǎítǎǝ Kǎpèrnàwumù tó kigò ò, kóró ale ràdù dhu ìrì, inè kǎ rǎrǝí idzá⁴⁶. ²Ní ábhǝ alé-yà núundu i Yèsù rǝí ònǎ idza ò, ìmbǎ ale-pfǝ kǎfǝ rǝnga mà rǝí ndi idza-lí mǎtí. Yèsù náadù àdi ndámbe Kàgàwà bhà Ƴte núdhe dǝ abádhí tò. ³Nírò ní ndi ngǝkpà ale níiwú ngbǝna éve ale nà Yèsù-ti'ò, ifo ale nánò ótdù dǝ rǝrò. ⁴Pbéù, abádhí rǝ ndi ale nítsù Yèsù-ti'ò dhu nííí òbì tí ihé-yà-okú dò rò. Ní abádhí núungbe idza-dòtsirǝ yà Yèsù nádi ònǎ ngari dǝ rò, 'àdù wòrì ale nífo ònǎ ótdù mànà Yèsù-ònzí. ⁵Ní kòrí ale tó a'uta ndì ndàla rò, Yèsù ati wò ngbǝna éve ale ní: «Ƴdhí, mà màbà wà pbùkù nzérénga.»

⁶Ní, yà ányirǝ i òkò rǝ íí ***Mùsà** bhà Ƴyátá tó ngúfe mǎlímó, náambénà inga níré dǝ afíya ò, 'ámbe àtìnà dǝ: ⁷«Ádhu wò ale rǝ dhu ènò nzéré nyú Kàgàwà ní nǝ? Ádhi ìndrù bhà nzérénga núbà ràdù, inzǎ ní Kàgàwà kèlè atdíró núbà kǎ rò?» ⁸Ní urǝ rò tí, Yèsù núuni abádhí rǝrèna afíya ò dhu, ndàdù dhu iwu abádhí-tsù ndàti: «Ádhu nyí nyíí wòrì irèta-tidò nà nǝ? ⁹Kati ngbǝna éve ale ní: «Mà màbà wà pbùkù nzérénga», ndirò kati: «Ívǎ nyi, ítdu indú ótdù, nyadù àrà, ní kòrí ǝyǝ dhu nzínzì ò isǝ rǝ'ò dhu ní ádhu? ¹⁰Nírò, mà mòzè nyúni dhu, inè ***Índrù** t'ídhùnà rǎrǝí ádrùngbǎnga tó òbì nà, ndùbà ìndrù bhà nzérénga yà adzi dǝ.» Nírò ní ndi kǎdù àtìnà wò ngbǝna éve ale ní: ¹¹«Mà mǎtina inyì nǝ: Ívǎ nyi, ítdu indú ótdù, nyadù àrà pbùkù.» ¹²Ní ányirǝ rò tí, wòrì ale níivǎ ndì kóró ale-nyìkpǝ ò rò, nditdu findá ótdù, ndàdù àrà pbìndà. Idho nyú núuko urǝ íí alé-yà kóró atdídǝ, ràdù Kàgàwà nífu 'àti: «Inzá mǎ màpè yà dhu bhéyi dhu-tidò nálǎ!»

Yèsù rǝ Lawí nánzì owùna nungu tí dhu

(Màt 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³Wò dhu-dzidǝ, Yèsù náadù ndi Gǎlilayà tó rèrè-bidò. Ní, ihé-yà nóowúnà iwu rǝ kǎ i, kǎ ràdù àmbe dhu ùdhe dǝ fíyǝ. ¹⁴Ní ùda ndi ndúda rǝrò, kǎla Lawí^e, Àlùfayò t'ídhùnà pàratà t'úfótá-dzǎ ò àdi rǝ. Ní Yèsù ati kǎ ní: «Írǎ owùdu ò.» Ní, Lawí adù ndivǎ ndàrà kòwù ò.

¹⁵Wò dhu-dzidǝ, Yèsù mà pbìndà ábhǎlì mànà náawù dhu nónyè ndi Lawí bhà idza. Ní, pàratà tó ibí pbàndómbé mà, nzérénga tó ngǝkpà ale mànà nííí atdíkpǎ abádhí mànà ndi ònyè-tsùnǎ. Obhó tí, ibí i dhu bhéyi ale-tidò nóongónà ndi ùbhi kòwù ò. ¹⁶Ní ***Pbǎfǎrisáyó** nzínzì ò ***Mùsà** bhà Ƴyátá tó mǎlímó nííí inè ányirǝ. Ní abádhí níitdègu Yèsù mà rǝ dhu ònyè i nzérénga-tǎle mà, pàratà tó pbàndómbé mànà dhu nálǎ, náati Yèsù bhà ábhǎlì ní: «Ádhu

* 1.44 Law 14.2-31 d 2.1 Ndi idza nííí ngǎtsi ní Simonì mà Àndèrèyà mànà mǎtǝ (Mrk 1.29).

e 2.14 Ngǎtsi ndi Lawí ɔvǝ nííí Mǎtayò (Màt 9.9).

kàrí dhu nónyu pàratà tó pbàndómbé mà ndirò nzéréngatále màà nǎ? »¹⁷ Ní, wò dhu ndì ndirì rò, Yēsù adù atinà abádhí nǎ: « Ìmbǎ rǐí andi nà ale náarí nǎzi mǎngangà-atdyú nóho, pbétù mǎngangà-atdyú òho arí ale ní andi nà rǐí kèlě. Ìnzá ma mira obhónángatále núnzì, pbétù ma mira ùnzìnà ní nzéréngatále. »

Yēsù bhà irèta ònyù t'ónyuta-tsù t'átsita dǎ

(Màt 9.14-17; Luk 5.33-39)

¹⁸ Bâtizò nubhónà Yùwani bhà ábhàlǐ mà Pbàfàrisáyó màà nóongónà ònyù t'ónyuta-tsù nǎtsì. Ní atdíku, ìndrǔ iwú dhu ìvu Yēsù-tsù, 'àti: « Ádhu Yùwani bhà ábhàlǐ mà Pbàfàrisáyó tó ábhàlǐ màà náarí ònyù t'ónyuta-tsù nǎtsì, ìnzì pbùkù ábhàlǐ ràdù kùtsì átò nǎ? »¹⁹ Ní Yēsù adù dhu àdu abádhí tó mbólí ò ndàti: « Nyí nyirè tí nga ádhìngbǎ ka kùndà ní mǎhendù ò iwú ale rǎràdù ònyù t'ónyuta-tsù nǎtsì, àzèmbè ìnè akpa-tsi rǐí nǎnzìya ò rórò? Ìnzì akekpá màtǐ! Kórò kàsùmì yà ìnè ì fǐ òná atdíkpá akpa-tsi màà ò, abádhí rǐ nǎzi àdù ònyù t'ónyuta-tsù nǎtsì. »²⁰ Pbétù, atdí idho níí'ya ìnè, yà akpa-tsi nódyì ka kí òná abádhí nǎnzì ò rò. Ndi idho rǎkǎ nínganǐ ní ndi, abádhí nǎutsiya ònyù t'ónyuta-tsù.

²¹ Ndirò, ìnzì atdí ale mà rǎdù ngoyì-òwútá tó kèlèmù nǎpba mberù-ayí ò, akye ndi kèlèmù náadùna ndàduru ndi mberù ka kù'ò rò, ndàdù ndi mberù-ayí nǎfà, ndi ufàta-bhu ràdù áhu ìhù nyú tǎtǎdǎ nǎ. ²² Ndi dhu bhěyì tí, ka kí nǎzi àdù ***dìvayì-òwútá** nǎsì ***kàmudzè-ayí** ò, akye ndi dìvayì níí'vèna kàmudzè-ayí ò, ràdù ndi kàmudzè nǎfà, ndi dìvayì ràdù ndàfè obvò nǎ. Nírò dhu-òfò nga kisì dìvayì-òwútá kàmudzè-òwútá ò. »

Yēsù bhà irèta Pbàyàhúdì tó sàbatù-idhò dǎ

(Màt 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Atdíku Pbàyàhúdì tó ***sàbatù-idhò** ò, Yēsù mà pbìndà ábhàlǐ màà náambénà òwu dǎ ***nganù** tó inga òna nǎ údà otu ò. Ní, Yēsù bhà ábhàlǐ náadù 'òpè 'òwù otu-igì dǎ rǐí nganù nǎfà rǎ. ²⁴ Ní wò dhu nàla Pbàfàrisáyó náati Yēsù nǎ: « Ándà pé dhu, ádhu pbùkù ábhàlǐ rǐ ìnzá àlě tó uyátá ávi dhu ònzì sàbatù-idhò ò ní? »²⁵ Ní Yēsù adù dhu àdu abádhí tó ndàti: « Nyí nyàpè tí ìnzá Dàwudì nǎanzì dhu nózù? » Atdíku, àbadhi mà rónà ale màà níí'í àwù nà, ìmbǎ ì ònyuna dhu ràdù ìí. ²⁶ Ní, kǎtsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù perè tí ka kùbho Kàgàwà tó mǎgatì nídyì ndònyù. Obhó tí, àlě tó ***Uyátá** rǎtina wò ndi mǎgatì nónyù ràdù rǎrǐ ***pbàkùhánì** kèlě víya dǎ rò. Pbétù Dàwudì nídyì ka ndònyù, ndàdù kàbhu átò ì ùbhi màà pbìndà ale tó. Wò ndi dhu nǎanzì ndi Ábìyàtari níí'í ***pbàkùhánì** tó ádròdrò ale dǎ kamà tí nínganǐ. »

²⁷ Yēsù adù àtinà tǎtǎdǎ abádhí nǎ: « Ìndrǔ ka kanzì nǎzà sàbatù-idhò tó, pbétù sàbatù-idhò ka kanzì ìndrǔ tó. »²⁸ Ndi dhu-okú dǎ rò ní ndi, ima ***Ìndrǔ** t'ídhùnà, ima ní ndi Ádrèngbǎle sàbatù-idhò dǎ màtǐ. »

Yēsù rǐ òtsùna òtsù ale nígǔ sàbatù-idhò ò dhu

(Màt 12.9-14; Luk 6.6-11)

3 ¹ Ngǎtsì nínganǐ sàbatù-idhò ò, Yēsù náatsù tǎtǎdǎ unduta-dzà ò. Ní òtsùna òtsù atdí ale níí'í ányì-dza. ² Ányirò ìí ngǔkpà ale náambénà

Yèsù nándà dǝ atdyúya nyú nà, ndíní 'ala tí, kàrà tí wò ale nígǝgǝ sàbatù-idhò ǝ, ndíní 'adù tí kòbhù ndi dhu-okú dǝ rǝ. ³Ní Yèsù ati wò ndi ɔtsúna ótsù ale ní: «Ívǝ nyi, nyidè uró kóró ale nzínzi ǝ.» ⁴Tdítdǝ kǝdù dhu nívu yǝ ányirǝ ìí ale-tsǝ ndàti: «Àlǝ tǝ ***Hyátá** návi tí kǝnzǝ ídzì dhu ìndrǝ tǝ, ndirǝ tí kǝnzǝ nzére dhu ìndrǝ tǝ sàbatù-idhò ǝ? Tí kigǝ ìndrǝ bhǝ ípírǝnga, ndirǝ tí kubhǝ ndi ale rǝvè?» Pbéttù abádhí adù ìnè ìnè tí. ⁵Ní, Yèsù náandǝ abádhí-dǝ nga kóró akótá nyú nà, izu ràdù ndùka atdíddǝ abádhí tǝ odú ale-afí-okú dǝ rǝ. Ní kǝdù àtìnǝ ndi ale ní: «Ígba ɔtsúnú!» Kǝ ràdù kigbǝ. Ní kǝtsú náadù ògǝ ányirǝ rǝ tí.

⁶Ní ányirǝ rǝ tí, ***Pbàfàrisáyó** núuvò unduta-dzǝ ò rǝ, 'adù 'undu ***Hèrɔdè** bhǝ ale mànnǝ, ndíní 'iri tí í ìngbǝ dhu bhèyi màtí ka kí Yèsù nábhǝ kohò dhu dǝ.

Ihé-yǝ rǝwu kóró ngari ònnǝ rǝ Yèsù rǝí i dhu

(Màt 4.23-25; 12.15-16; Luk 6.17-19)

⁷Wò dhu-dzidǝ, Yèsù mà pbìndǝ ábhǝlǝ mànnǝ nídhǝ í Gàlilayǝ tǝ rǝrè-bidǝ, ábhǝ ale tǝ ihé-yǝ ràdù òwu owùya ǝ. Í alé-yǝ níiwú Gàlilayǝ tǝ pbìrǝ ò rǝ, Yùdeyǝ tǝ pbìrǝ ò rǝ, ⁸Yèrùsàlemǝ tǝ kigǝ ò rǝ, Ídumeyǝ tǝ pbìrǝ ò rǝ, Yǝrǝdanǝ tǝ idha-akpǝ-adzènnǝ rǝ arfǝ pbìrǝ ò rǝ. Ndirǝ abádhí iwú Tìrò mà Sidǝnnǝ mànnǝ tǝ kigǝ tǝ màlengù ònnǝ rǝ. Í ábhǝ ale tǝ ihé-yǝ níiwú Yèsù í, kǝrǝnzina dhu-ɔyǝ í ìrǝ dhu-okú dǝ rǝ. ⁹Ní, Yèsù adù pbìndǝ ábhǝlǝ návi rili atdí íbhǝ fíndǝ, akye ndi ihé-yǝ níipbóna ndi ní. ¹⁰Obhó tí, íbí ale nígǝ kǝrí dhu-okú dǝ rǝ, kóró ale andi nǝ rǝí nóowúnǝ 'òdzì rǝ kǝ rǝí í, ndíní 'apbalá tí kǝngbò. ¹¹Ndirǝ Yèsù í àla rǝ, nzére-alafí nóowúnǝ yǝ í arfǝ ɔyǝ ale nábhǝ rǝ rùkǝ í ɔtdyùya dǝ Yèsù-ònzǝ, 'adù òwu abádhí ábhǝ rǝ rùkǝ, 'ámbe àtìnǝ dǝ: «Ínyi, nyi ní Kǝgàwǝ t'í-dhùnǝ nyú.» ¹²Pbéttù Yèsù adúnǝ àrà dhu núya rǝ í nzére-alafí tǝ ɔbí nyú nà, ìnzǝ àdhi màtí ndi ndíí dhu nuncó tí.

Yèsù rǝ atdí kumǝ dǝnnǝ ɔyǝ nǝ ale nóvò ndàli uvitatále tí dhu

(Màt 10.1-4; Luk 6.12-16)

¹³Wò dhu-dzidǝ, Yèsù núupò atdí pbìrǝ dǝ, ndàdù ndi ndòzè ndùnzi ale núnzi, í ale ràdù iwu tina ò. ¹⁴Kǝdù atdí kumǝ dǝnnǝ ɔyǝ nǝ ale núli, ndàdù ɔvǝya nóvò «uvitatále» tí. Kǝli abádhí ndíní 'ongó tí oko mànnǝ atdíkpǝ. Kǝli abádhí, ndíní ndongó tí úvinǝ ròwù Kǝgàwǝ bhǝ ídzì Màkùrè núnzǝ ìndrǝ tǝ, ¹⁵ndirǝ ndíní ìí tí ádrùngbǝnga tǝ ɔbí nǝ 'òwù nzére-alafí nípfó rǝ ní ìndrǝ ò rǝ.

¹⁶Yǝrí ní ndi yǝ kǝvò atdí-kumǝ dǝnnǝ ɔyǝ nǝ Uvitatále-ɔvò: Sìmonì (Yèsù adù ngǝtsi kǝvò nóvò Pétèrù tí), ¹⁷Yǝkǝbhò mà adǝnnǝ Yùwanǝ nǝ. Abádhí ɔyǝ kóró níí Zèbèdayò bhǝ inzo. Yèsù adù ngǝtsi abádhí-ɔvò nóvò Bòwànergè tí, kǝ-tì ní ɔvò bhǝ inzo. ¹⁸Àndèrèyǝ, Filipò, Bàrtòlǝmayò, Màtayò, Tùmasì, Yǝkǝbhò (Àlùfayò t'ídhùnǝ), Tàdayò, Sìmonì, yǝ atdíddǝ ndi nugyénǝ fíyǝ pbìrǝ dǝ ale, ¹⁹ndirǝ Yudhǝ Ískàrìyɔtǝ, yǝ Yèsù ipfó adù àrà ndàbhǝ òmvù-fó ale.

Yèsù àtí ka kí dǝnnǝ ìnnǝ ndi dhu tí

ndirǝ nzére-alafí rǝí ònnǝ dhu tí dhu

²⁰Wò dhu-dzidǝ, Yèsù náadù ndi idza. Ní, ihé-yǝ náadù 'àndu tdítdǝ kǝ-tí, Yèsù mà pbìndǝ ábhǝlǝ mànnǝ rǝ ɔnyè nónyu ònnǝ kǝsumǝ mà ràdù ìí mbǝ. ²¹Ní

wò dhu ì iri rò, kà mà t'ídzá-bhà náadù kàti iwà dóna inza ndi dhu tí. Ní, abádhí adù iwu kòdyi òwùnà.

²² Ndirò, Yèrùsàlemà tó kigò ò rò iwù Yèsù-tí'ò ***Músà** bhà Hyátá tó màlímó náambénà àtìna dǎ: «Pǎmvo ***Bèlìzèbulli** rǐ'í kà ò.» Ndirò abádhí ambénà àtìna dǎ: «Wò ndi nzére-alafí ǎ ádrùngbǎle ní ndi arí kàbhù ròdi kǎkò i nzére-alafí.» ²³ Ní Yèsù anzi abádhí, ndàdù dhu ùnò fíyò ***mbóli** ǎ ndàti: «Nzére-alafí dǎ ádrùngbǎle, ***Sitanì**, ràdù ndòdi ìngbà dhu bhèyi ndítírò? ²⁴ Atdí ádrùngbà kamà bhà pǐrì ǎ ale náapè àmbe 'ùgyè dǎ nzínziya ǎ, ní ndi kamà bhà idzi náarí nzí àpere. ²⁵ Ndirò, atdí odhi náapè àmbe anya nónzì dǎ nzínziya ǎ, ní i ale tó odhi-tì náarí nzí ide. ²⁶ Nírò, Sitanì náapè àdù ndòpè ndùgyè ndi ndítírò, kàbhà idzi-ǎnga ràdù ndùtu, ní kàbhà ádrùngbǎnga rǐ nzí adù àpere, kàbhà idzi-tsù ràdù ndòdi.

²⁷ Inzi atdí ale mà ràdù òtsù obi ní idzìdzò ale bhà idza, ndàdù kàbhà idzá dhu númbà, inzà ndi ndàlù pé ka ndùtsi angyi rórò. Ka ndi ndàlù ndùtsi dhu-lutinà ní ndi, kà ràdù kàbhà idzá dhu númbà. ²⁸ Ma mí obhó dhu núno fùkù, ìndrù náabáya àbà kóró fíyó nzérenga tó ubàta, ndirò abádhí náabáya àbà Kàgàwà ní i arí dhu ùno nzére dhu tó ubàta mà. ²⁹ Pbétù, Ìlǐlǎ-Alafí ní rí dhu ùnò nzére ale náabáya nzí ubàta akekpa màtí. Obhó tí, kàbhà nzérenga ní dhòdhòdhònga nà rádi nzérenga.» ³⁰ Yèsù atè wò dhu bhèyi abádhí ní, abádhí àti ndi rǎrǐ'í nzére-alafí dǎ ádrùngbǎle nà ònà dhu-okú dǎ rò.

Ádhi mà nyú ndi Yèsù-tsánà, kà t'ádóna, kà t'áwéna mànà?

(Màt 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Tdítdǎ, Yèsù-tsánà mà kà t'ádóna mànà níiwú ùvò Yèsù rǐ'í ònà idza-lí. Abádhí itsi iko irinà rò, 'àdù atdí ale návi rǎnzì Yèsù idza rò. ³² Ihé-yà ní'í kà-tí ì òkò, 'àkpòrò kàngbò ró. Ní ka kadù àtìna kà ní: «Kǎnǐ fýànu mà adónu mà awénu mànà rǐ'í iri. Abádhí rǐ nyòmè.» ³³ Ní Yèsù adù dhu àdu ndàti: «Ádhi ndi fýadu, ndirò ádhimà ndi adódu?» ³⁴ Tdítdǎ kǎdù yà tinà ókò 'àkpòrò ngbóna ale dǎ nga nándà, ndàdù àtìna: «Kǎnǐ fýadu mà adódu mànà. ³⁵ Kàgàwà òzè dhu nónzi rí ale ní ndi, adódu, awèdu, ndirò fýadu.»

ǎnyù-tsè òre rí ale tó mbóli

(Màt 13.1-9; Luk 8.4-8)

4 ¹ Wò dhu-dzidǎ, Yèsù ivà ndi ndàrà Gálilayà tó rèrè-bidǎ. Ní ányì ndi ndàrà àhu rò, kǎpè ndàmbe dhu ùdhe dǎ tdítdǎ ìndrù tò. Ní, ádrùngbà ihé-yà nyú núundu ì, 'àkpòrò kàngbò. Ndi dhu-okú dǎ rò, kǎdù ùpo ibhú ò, ndàdi ányì. Ndi ibhú ní'í rèrè dǎ, ihé-yà ràdù òkò rèrè-bidǎ. ² Ní kǎmbénà ábhǎ dhu nyú núdhe dǎ abádhí tò mbóli ǎ. Ndi pbìndà dhu t'údhetà ǎ, kǎwe dhu abádhí tò ndàti: ³ «Nyìrì pé! Atdíku, atdí ale náahù ndàrà ònyù-tsè nórè inga ǎ. ⁴ Ní yà ònyù-tsè nóvo kǎrǐ ònà kàsùmì ǎ, atdídhená itse náawà ì otu ǎ. Ní, àrè adù iwu, 'ùbhí ì itse otu ǎ rò. ⁵ Ngǔkpà-tsí náawà ì ìmbà adzi rǐ'í dóna abho odu-kengere dǎ. Kòrǐ itse náadù inga kòmbómbí, ìmbà adzi rǐ'í dǎyá abho nídhuní. ⁶ Ní adyifó níitdègu ìka, náadù wò ìngingà ònyù-nzo nóbi, ràdù òtdyù, ìmbà ivéya rǐ'í ádzàdzí nídhuní. ⁷ Atdídhéná itse náawà ì okpèna nà itsukpò nzínzì ǎ, ì okpèna nà itsu náadù àta, 'àdù òvi, 'àdù wò ìngingà idzi ònyù nútì, ìnzì ràdù ò'ò. ⁸ Pbétù, ngǔkpà itse náawà ì idzi adzi ǎ. Ní ì ònyù nǐnga, 'òvi, 'àdù ò'ò mbèyi nyú. Atdídhéná náadhí itse ìbhu kumì-gùna ròsè,

ngũkpà náadhí azà kumì-gùna ròsè, ndirò ngũkpàkà-tsí náadù òdhi atdí-miyà-gùna ròsè.» ⁹Ní Yèsù adù àtìnà abádhí ní: «Inga t'frita tó bina nà ríí ale níri ka.»

Yèsù rí ònyù-tse òre rí ale tó mbóli-tì nàwě dhu

(Màt 13.10-17; Luk 8.9-10)

¹⁰Yèsù níitdègu ndindirí itse ihé-yà rǒ rǒ, ní yà kà-tí aróko ale mà, kàbhà atdí-kumì dóná ǒyǒ nà àbhàlì mànà náavi ka rǎwe kǒkǒ mbóli-tì. ¹¹Ní kǎdù dhu abádhí tǒ ndàti: «Fǔkù nyú, ka kítè wà òrù-akpà ǒ Ádrungbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi-nyu-tsi ndì nórù dhu. Pbétù, ngũkpà ale náarí kóró dhu níri mbóli tó ǒfǒ ǒ,

¹²«ndíní ì owu tí inga àndà rǒ, pbétù ìnzí 'àdù atdí dhu mà nála, ndirǒ 'àdù nga níri, pbétù ìnzí atdí dhu mà ràdù dǒya nálu, akye ì owuna 'ùgèrè fíyǒ nzérenga ǒ rǒ, Kàgàwà ràdù dhu nábà fíyǒ ní'!»

¹³Tdítdǒ, Yèsù adù àtìnà abádhí ní: «Nyí nyèni tí nzá yàrí mbóli rǎnǒna dhu? Olu, nyí nyádù kóró ngũkpà mbóli rǎnǒna dhu núnì ìngbǎ dhu bhěyi? ¹⁴Yàrí ní ndì ònyù-tse nóre rí ale tó mbóli-tì: Ònyù-tse òre rí ale nóre dhu ní Kàgàwà bhà Ɔte. ¹⁵Ngũkpà ale núli ì yà Kàgàwà bhà Ɔte nàwà ì ònà otu bhěyi. Abádhí rí ndì Kàgàwà bhà Ɔte níri, ányirǒ rǒ tí Pǒmvo ràdù ìrà, ndàdù ndì òre ka kǒrè Ɔte nípo abádhí-afí ò rǒ. ¹⁶Ngũkpà ale núli ì odu-kengere-dǒ yà ìmbǎ adzi ríí dóná abho bhěyi. Kàgàwà bhà Ɔte ì ìrì rǒ, abádhí ràdù kà'ù dhèdhe nyú nà ányirǒ rǒ tí. ¹⁷Pbétù, abádhí rí nzí àdù kàbhu ivéna rǒdì ndì afíya ò, 'àdù 'àpba kà-rǒ ákě kàsùmi kèlě tí. Ní, yà àpbe mà avuta mànà nǒpè ì Kàgàwà bhà Ɔte abádhí á'ù dhu-okú dǒ rǒ, abádhí ràdù 'àwà dǒtsí fíyǒ a'uta ǒ rǒ. ¹⁸Ngũkpà ale-tsí núli ì okpèna nà itsu nzínzi ǒ itse nàwà ì ònà inga bhěyi. Abádhí náarí Kàgàwà bhà Ɔte níri, ¹⁹pbétù, yà adzi dǒ ka kóko tí dhu tó ìrèta mà, ònzì náaríbhona utrátá tó dhèdhe mà, ngũkpà dhu-atdyú mànà ràdù òtsù abádhí-afí ò. Ní, kóró kǒrí dhu ràdù ndì Ɔte nǔtsi, 'àdù àbhunà ìnzí rǒdhi itse. ²⁰Ndirǒ ngũkpà ale núli ì ídzi adzi ǒ itse nàwà ì ònà inga bhěyi. I ale náarí Kàgàwà bhà Ɔte níri, 'àdù à'ùnà. Ndirǒ, i ale náaràdù ídzi itse nódhi: atdídhená ale rǒdhi ka ìbhu kumì-gùna ròsè, ngũkpà rǒdhi ka azà kumì-gùna ròsè, ndirǒ ngũkpà-tsí ràdù kǒdhi atdí-miyà-gùna ròsè.»

Tarà tó mbóli mà Kàgàwà bhà Ɔte rí ìndrǔ-dǒ àlù dhu tó mbóli mànà

(Luk 8.16-18)

²¹Tdítdǒ, Yèsù ivú dhu abádhí-tǔ ndàti: «Ka katí tarà òbobi, kadù àtsinà ìtǎ-tsi? Ndirǒ, ka katí kǒbobi, kadù ìlinà ara-tsi? Ka katí nzí kǒbi kili ǒrú, mběyi kàrí inga nàwè rǒ? ²²Obhó tí, kóró dhu-tsí yà ndì narù náalaya ndì kpangba, ndirǒ kóró dhu-tsí yà òdhǔ ò arádi náaviya ndì kpangba awáwù ò. ²³Inga t'frita tó bina nà ríí ale náká ndirí ka!»

²⁴Yèsù adù àtìnà tdítdǒ abádhí ní: «Nyàndà nga mběyi yà nyí nyírìna dhu nà. Ka kudhèya dhu fǔkù àdhàdhì yà nyí nyarí dhu núdhè ìndrǔ tó ònà mùgèrè ǒ, kadù àmànà àma tí. ²⁵Obhó tí, dhu nà aríí abho ale tǒ, ka kabhèya

dhu abho nyú ròsè. Pbétù, ìmbà dhu aríí abho fóná ale-fó rò, ka kakòya ya ake kárfí nà dhu mà'.

Viyà dǝ rò rínga itse tó mbólí

²⁶ Yèsù adù àtìna tǝtǝdǝ: «Yàrí ní ndi òrù-akpà ǝ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi nǝfǝ ndi nà dhu: Atdí ale níivà ndi ndòrè *nganù-tsè pbi inga ǝ. ²⁷ Ní yà inga náarátí, ndàdù ùbho dhu bhèyi, kàráyi inga náti rò, ndàdù ndivà inga núbho rò. Wò ndi kàsùmi ǝ ònyù-tsè náaràta, ndàdù inga inzà àbadhi nùni ìngbà dhu bhèyi màtí kà rínga dhu rórò. ²⁸ Adzi ràdù wòrí nganù ní'ò nditírò. Wemberè tí kà rí kàbhù rìngà, ɔɔ rí kisé ní ndàdù kàbhù ròvì, kà ríku dò ná rò ní, ndàdù kàbhù rìtù ndi, ràdù ǝ'. ²⁹ Wò nganù nǝ'ò dhu-dzidǝ ní ndi, wò ale ràdù kasu nǝpè pbindà obhi ní, nganù t'ótseta tó kàsùmi náká wà nídhuní.»

*Hàràdali-kpǝ-tútù-ngba tó mbólí

(Màt 13.31-32,34; Luk 13.18-19)

³⁰ Yèsù adù àtìna tǝtǝdǝ: «Ádhu àlè kádù àtìna òrù-akpà ǝ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi nǝfǝ ndi nà dhu tí? Ndirò, ìngbà mbólí ndi kà dǝ àlè kádù àwenà rìtè ka? ³¹ Kǝfǝ ndi hàràdali tó itsukpó-tsè nà. Adzi ǝ ka kí kòzò ònà kàsùmi ǝ, ka ní ákè dhu-tútù-ngba nyú ròsè kóró yà adzi ǝ itse dǝnà. ³² Pbétù, yà ní ka kí kòzò adzi ǝ, ní kà ròvì, ndàdù òngo ádrùngbà itsukpó tí, ròsè kóró itsukpó-tidǝ dǝnà. Kǝpbi ràdù òvi ádzàdzí nyú, àrè mà ràdù idzàya nǝsì kà-bí tó sísí ǝ'.

³³ Ndi dhu bhèyi tí, Yèsù núunónà Kàgàwà bhà Ɔte kóró ale tó ábhǝ yàrí mbólí-tidǝ ǝ. Kùnnà ka àdhàdhì yà ndi ndúnna dhu níri rí ale-dò nálù ràdù dhu bhèyi. ³⁴ Kǝténà nzi abádhí nà inzà ndi ndùnò mbólí ǝ rórò. Pbétù, ɔyá ì òtù ì pbindà ábhàlì mànà ònà kàsùmi ǝ, kǝngónà àdù ì mbólí-tì náwe kóró abádhí tò.

Yèsù rí àpùpú nábhǝ rìdè dhu

(Màt 8.18,23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Ndi nínnganí tí pbiǝtǝngǝ, Yèsù náati pbindà ábhàlì ní: «Kàda rèrù-adzè.» ³⁶ Ní, Yèsù bhà ábhàlì núubhà ihé-yà, 'àdù ɔtsù yà Yèsù ríí ònà ibhú ǝ, 'àdù òwu. Ngǝkpà ibhú náadù ìí inè ányirǝ. ³⁷ Nírò ní ndi àpùpú náapè ndòpìlì ɔbi nyú nà, mùkurà ràdù 'òpè 'àwà ì ibhú ǝ, ibhú ràdù àmbe àle dǝ idha ní. ³⁸ Yèsù náadù ìí ibhú tó kǝbhè ǝ ndi ndàyi ndipbi dǝnà kùsè rǝ, idho ràdù ndòdýi ró. Ní kàbhà ábhàlì nínga ka idho ǝ rò, 'àdù àtìna kà ní ikú nyú ǝ: «Màlimò, yà àlè káve dhu nàtdú tí obhó afinu akekpà màtí?» ³⁹ Ní idho ǝ rò ndi ndivà ndi rò, Yèsù náarù awe dǝ, ndàdù àtìna rèrù ní: «Ínè! Útsi tsunu!» Ní awe náadù opilita núbhà, inga ràdù inè bhii. ⁴⁰ Ní Yèsù adù àtìna pbindà ábhàlì ní: «Ádhu nyí nyí ɔdò nǝnzi ní? Nyí nyàpè t'óbhó ìí a'uta nà?» ⁴¹ Ní, ádrùngbà ɔdò nyú níisí abádhí ǝ, abádhí ràdù 'òpè 'òtè nzinziya ǝ 'àmbe àtìna dǝ: «Ádhi pbá ale yà, awe mà, rèrù mànà dhu náarí tsùnà dhu níri?»

f 4.25 Wò dhu-tí ní, fíndà ka kùdhe dhu arí dǝnà àlù ale, ní ka kabhùya rèni nga abho. Pbétù, ìnzí dǝnà arí fíndà ka kùdhe dhu àlù ale, ní dǝ ǝ rò ka kipfoya yà kárfí nà ákè irètá-ngba mà kóró. * 4.32 Zèk 17.23; 31.6; Dàn 4.12,21

Yèsù rí nzére-alafí nà arfí ònà ale nígũ dhu

(Màt 8.28-34; Luk 8.26-39)

5 ¹ Wò dhu-dzidɔ, Yèsù mà pbindà ábhàlì màná náawù ùvò Gàlìlayà tó rèrù-adzè, Pbagèrasi^g tó pɔ̀bìrì ò. ² Ní yà Yèsù ifò ibhú ò rò rórò tí, atdí ale náahù ìndrù ùtdù ka karí ònà ngari ò rò, ndìrà kà-tí'ò. Ndi ale ní'í nzére-alafí nà arfí ònà ale. ³ Kóngónà òdhò ndi ngari ò, ndirò kà sòwòrò nónzi rí ndùtsì àdrà-mbì ní atdí ale mà ní'í mbà. ⁴ Obhó tí, bilínganà ka kutsínà kàpɔ̀ singà-mbì ní, kadù kòtsù nùtsì àdrà-mbì ní. Ní kóngónà àdù ò àdrà-mbì nátdi, ndàdù singà-mbì nátdi átò. Ndirò, kàlù rí ndònzì lèmana ale ní'ínà mbà atdí màtí. ⁵ Bilínganà, yà inga náaráti, ndàdù ùbho dhu bhèyi, kítúnà ndi ndàmbe ùbhi dɔ̀ ìndrù nùtdù ka karí inanà, ndirò pɔ̀bìrì dònà, ndàmbe ùkù dɔ̀, ndàdù àrà ngbóna àzè rò kpùwàkpùwà odu ní.

⁶ Ní kàla Yèsù itse rò, ndàdù òku tina ò. Kàdù, ndìbvu kònzì, ndàkò ndi ɔ̀tdyèna dɔ̀. ⁷ Kàdù òkù àrì nyú tí ndàti: «Ádhu nyi nyòzè ma nà Yèsù, kóró dhu dɔ̀ arfí Kàgàwà t'Ídhùnà? Ma mìtdè nyi ìtdè tí, Kàgàwà-ɔ̀vò rɔ̀, ìnzì àvù rùdú.» ⁸ Wò dhu kùɔ̀ okúna dɔ̀ rò dhu ní, Yèsù aránà àtìna rò kà ní: «Nzére-alafí, áhù wò ale ò rò!» ⁹ Ní Yèsù adúnà àrà dhu ìvu rò kà-tsù ndàti: «Ovònu ní àdhi?» Kà ràdù dhu àdu Yèsù tó ndàti: «Ovòdu ní ìhé, ibí rò mà mfí nídhuní.» ¹⁰ Ní, kàdúnà àrà Yèsù nónzi rò atdyúna nyú nà, ìnzì ò nzére-alafí nabhù tí ròwù itse ndi pɔ̀bìrì ò rò.

¹¹ Ányìrò, àdù tó ádrùngbà màhò-yà ní'í pɔ̀bìrì-ɔ̀ngò rò ò ányu ró. ¹² Ní ò nzére-alafí náadù Yèsù ìtdè ìtdè tí, 'àti: «Óvì mà mǒwù ndàkà àdù nzínzi ò, ndíní màdù tí ùtsù abádhí ò.» ¹³ Ní Yèsù adù ndi dhu ná'ù abádhí tò. Nírò ní ndi kòkò nzére-alafí núuvò wò ale ò rò, 'àdù òwu òtsù àdà ò. Ní kóró kòkò àdù tó màhò-yà, mbèmbè ɔ̀yɔ̀ lufù, náadrú pɔ̀bìrì-ɔ̀ngò rò rò, ò rùpà ò rèrù ò, tsèya ròtdi ò. ¹⁴ Kòkò àdù nándà rò rúbhi ale náatsè, 'òwù ɔ̀yi nà kígò ò, ndirò igigi rí'í pɔ̀banga ònà nà. Ní ìndrù náadù ìwu, 'ìwù wò ndi nònzì dhu àndà. ¹⁵ Abádhí níwù ùvò Yèsù tí, 'àdù wò ndi ibí nzére-alafí arúbhi 'í' rò ònà ale nála. Ndi ale ní'í obvò ndi ndàdi, ndùfò rónà mùdzarù, pbindà irèta ràdù ndàdu ró. Ní ɔ̀vò náadù isí abádhí ò. ¹⁶ Yà ndi nònzì dhu nàlanà ale náadù wò nzére-alafí nà ale mà àdù màná rò ò nònzìna dhu náwe abádhí tò. ¹⁷ Ní abádhí náadù ɔ̀pè 'ìtdè Yèsù ndíní ndi nivà tí, ndàrà fíyò pɔ̀bìrì ò rò.

¹⁸ Ní yà Yèsù rùpo ibhú ò ònà kàsùmì ɔ̀, yà nzére-alafí núvònà ònà rò ale nítdè Yèsù ndíní 'owu tí màná atdíkpá. ¹⁹ Ní Yèsù náa'ù nzà ndi dhu kà tò. Pɔ̀bètù kàdù àtìna ndi ale ní: «Ádù nyi pɔ̀bàkù, indù ale-tí'ò, nyadù yà indù Ádrùngbàlè ònzì kóró dhu náwe abádhí tò, izù kàbà dèndù dhu màná.» ²⁰ Ní wò ale náadì dóna ndàrà, ndàdù ndòpè ndànò yà Yèsù nònzì fìndà kóró dhu ***Dèkàpoli** tí kátina pɔ̀bìrì ɔ̀. Ní, yà kà rùnɔ̀na dhu nìrì ale kóró ní idhò nùuko atdíɔ̀.

Yàhirò bhà tsìbhíngba mà Yèsù rò mùdzarù-ngbò napbálà tsìbhále màná

(Màt 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Tdítdɔ̀ Yèsù náadà ibhú ɔ̀ rèrù-adzè. Ní idha-gì dɔ̀ kidè rórò, ádrùngbà ihé-yà náandu ndi ndàkpòrò kà-ngbò. ²² Ní, unduta-dzà ɔ̀ ádròdrò ale nzínzi

g 5.1 Ndi pɔ̀bìrì ní'í ìnzì ní Pbhàhúdí tó pɔ̀bìrì.

ǝ atdí ádrùngbǎle, Yàhirò tí kátina, níra àhu ányirǝ. Ní Yèsù ndì ndàla rò, kíbvú ndì obvò kà-pfǝ rǝ. ²³ Kǎdù kítǝ atdyúna nyú nà, ndàti: «ǝvǎdú-ngba rǝí afína rǝ kà kǝdǝna rǝ. Ní, írà ǝtsúnú nyi nyuli tí kà-dǝ, ndíní kǝgú tí, ndàdù àdi nyíkǝpǝna nà.» ²⁴ Yèsù mà náadù òwu Yàhirò nà, ádrùngbǎ ihé-yà ràdù ndìdhǝ òwùya ǝ Yèsù ì ìpǝò nzínziya ǝ rǝrò.

²⁵ Í ale nzínzi ǝ níí atdí tsìbhǎle, atdí kumì dǝnǎ ǝyǝ nà atǝ tí azu nóo-ngónǎ írà rǝnǎ. ²⁶ Kǎbǎ àpǝbǝ abhǝ nyú íbǝ pǝngángǎ-bvúnǎ, ndàdù kǝrǝ fǝnǎ ongyéngǎ-tsǝ nǝtdǝ ányì. Pǝbétù ndì dhu adúnǎ nzí àrà kà dzúnǎ nǝnzí rǝ, kà rǝ andí ràdù àrà òtrǝ rǝ atdíǝ. ²⁷ Ní, Yèsù dǝ kà kúnǝna dhu ndì ndírí dhu-okú dǝ rǝ, kǝra ihé-yà nzínzi ò, ndǎpǝlǎ kà-rǝ mùdzarù-ngbǝ olúnǎ rǝ. ²⁸ Ka níí afína ò rírǎ òte rǝ ndámbe àtìnǎ dǝ: «Ma mapé kà-rǝ mùdzarù-ngbǝ nǎpǝlǎ, ní mà mǝgù ògù.» ²⁹ Ní Yèsù rǝ mùdzarù-ngbǝ kǎpǝlǎ rǝrò tí, yà kà-rǝ aríra azu náadù ìde, kà ràdù ndínè iwǎ ndì ndǝgù pǝbìndǎ andí ǝ rǝ rǝ. ³⁰ Wǝ ndì kǝsumì ǝ tí, Yèsù níinè ndì iwǎ ìndrǝ t'ígútǎ tǝ pǝbìndǎ ǝbì nǝnzí kasu rǝ. Ní kǝgéré ndì ihé-yà nzínzi dǝ, ndìvǝ dhu ndàti: «Ádhi rùdù mùdzarù-ngbǝ nǎpǝlǎ?» ³¹ Ní kǎbhǎ ábhǎlǝ adù dhu àdu kà tǝ àti: «Ádrùngbǎlé, nyi nyàla wǎ ihé-yà nákpǝrǝ ngbǝnǝ ìpǝò nyi tí dhu. Ní, nyi tí adù dhu ìvu tdítdǝ rǎrí àdhi ngbǝnǝ nǎpǝlǎ?» ³² Pǝbétù Yèsù adù ndàgere ndàndǎ kǝrǝ ihé-yà-dǝ nga, ndíní ndì ndala tí rǎrí àdhi ndì dhu nǝnzí. ³³ Ní ndì tsìbhǎle adù àdi ndámbe ìvì dǝ ǝdǝ ní, iwǎ ndì ndùni rǝnǎ ndì nǝnzí dhu nídhuní. Ní kǎdù írà ndìbvǝ ndì Yèsù-pfǝ-rǝ, ndàdù kǝrǝ obhó dhu núnò fíndǎ. ³⁴ Yèsù adù àtìnǎ kà nǝ: «Pǝbǎ nǝ tsìbhíngbǎ, pǝbùkù a'uta nígù wǎ nyi. Ní, àrà mbéyi, nyadù ògù pǝbùkù àpǝbǝ ǝ rǝ.»

³⁵ Wǝ dhu núno Yèsù rǝ rǝrò ní ndì, ǝyi nà ríwu unduta-dzǎ ǝ ádrùngbǎle Yàhirò bhǎ rǝ ale núuto ì, 'adù àtìnǎ kà nǝ: «Pǝbùkù tsìbhíngba nǝvè wǎ, ní ádhu nyi nyí Màlímǝ-tsǝ àvǎ tdítdǝ ní?» ³⁶ Pǝbétù Yèsù náadù nzǎ afína mà nfli abádhí rǝnǝna dhu dǝ. Kǎdù àtìnǎ Yàhirò ní: «Ínzí ǝnzí ǝdǝ, fí a'uta nà tí.» ³⁷ Kǎdù nzǎ atdí ale mà nózè rùndǎ ndì ányì, pǝbétù kǎdù ùnzínǎ rùndǎ ndì ní Péterù mà, Yàkǝbhǝ mà, adǝnǎ Yùwaní mànǎ kèlǝ. ³⁸ Ní abádhí awù ùvò unduta-dzǎ ǝ ádrùngbǎle bhǎ. Ní ányì, Yèsù náatù ìndrǝ tsiya náva ì, 'àmbe òdzi dǝ, 'adù àmbe ùkù dǝ ǝrú túya nyú nà rǝ. ³⁹ Ní kǝtsù idza, ndàdù àtìnǎ abádhí ní: «Ádhu wǝ dhu bhéyi tsiku náva ndì ní? Ádhu nyí nyǝdzi ní? Yàrí ngbángba nǝvè nzǎ, pǝbétù kǝdhǝ òdhǝ tí.» ⁴⁰ Pǝbétù, abádhí náadù Yèsù rǝnǝna dhu-gǎyǎ ǝnzí ǝnzí tí. Ní Yèsù adù abádhí nípfǝ idza rǝ kǝrǝ, ndàdù ndì ngbángba t'ábanǎ mà kà-tsánǎ, ndirǝ pǝbìndǎ ìbhǝ ábhǎlǝ mànǎ kèlǝ núnzi, 'òtsù mànǎ ndì ngbángba-abvò rǝí ònǎ kǎluga ò. ⁴¹ Ní kǎlú ndì ngbángba ǝtsúna rǝ, ndàdù àtìnǎ ní: «Tǎlità kumì.» Kà-tì ní: «Tsìbhíngbǎ, mà mátina: 'ǝvǎ nyí, nyidè!» ⁴² Ní ányirǝ rǝ tí, wǝ tsìbhíngba níivǎ ndì ndidè, ndàdù ndǝpè ndùbhi. Obhó tí, kǎbhǎ atǝ níí iwǎ áhu atdí kumì dǝnǎ ǝyǝ nà atǝ tí. Wǝ dhu ì àla rǝ, idhǝ núuko ányirǝ ìí kǝrǝ ale atdíǝ nyú. ⁴³ Yèsù adù dhu núya abádhí tǝ atdíǝ, ìnzí ndì dhu nabhù tí atdí ale mà rùni. Tdítdǝ kǎdù àtìnǎ ndì ngbángba t'ále ní: «Nyàbhǝ ònyù ake kà rǝnyù!»

Nàzàretì tǝ kigò ǝ bhǎ ná'ù nzǎ Yèsù dhu

(Màt 13.53-58; Luk 4.16-30)

6 ¹ Wǝ dhu-dzidǝ, Yèsù níivǎ ndì ányirǝ rǝ, ndàrà ndì ndavì ònǎ kigò ò, pǝbìndǎ ábhǎlǝ ràdù òwu owùna ǝ ányì. ² Ní ***sàbatù-idhò** ǝ, kǎdì ndámbe

dhu núdhe dǎ ìndrǔ tò unduta-dzà ǎ rǒ. Ní ábhǎ ale yà kà rǔnɔna dhu ìri rí, ní idhɔ núuko atdíǎ. Abádhí ambénà àtìna dǎ: «Kǒrǒ wǎ ɔte-tidǎ nà kǐrà àdhà rǒ? Wǎrǐ dhu-ǎnga t'óvòta-tidǎ mà, ndirǒ wǎ wiwǐ nónzi kǎrí nǐ ɔbi màna dhu kǎbà àdhà?» ³Tí obhó ka ndi sàpàti, Màriyà t'ídhùnà? Ka tí obhó Yàkòbhǎ mà, Yǎsè mà, Yudhà mà, Simonì màna t'ádònà? Ndirǒ kà t'áwéna t'óbhó òko atdíkpà irǒ àlě màna?» Ní wǎ dhu-okú dǎ rǒ, ìndrǔ nóowúnà nǐ kà rǔnɔna dhu nǎú rǒ. ⁴Ní Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Nabì nífú ka karí kǒrǒ ngari ǎ. Pbétù, yà ndi nyú ka kadhi òná kigǎ ǎ, ndirǒ findá ale nzínzi ǎ, ndirǒ pbì idzá-bhà nzínzi ǎ màtí, ka karí nǐ kífú.» ⁵Yèsù náadù nzá atdí wiwǐ mà nónzi àny-irǒ, pbétù kǎdù ɔtséna núli ngúfe anditále dǎ tí, i ale ràdù ègu fíyǒ andi ǎ rǒ. ⁶Ní idhɔ núuko Yèsù atdíǎ, ìmbǎ fíyǒ kigǎ ǎ bhà rǐrǐ a'uta nà dhu-okú dǎ rǒ.

Yèsù rǐ pbìndà atdí kumì dóná ǎyǎ nà ábhàlǐ núvǐ dhu

(Màt 9.35; 10.1,5-14; Luk 9.1-6)

Yèsù náarána ùbhi rǒ kǒrǒ kyèrǒkyèrǒ rǐrǐ pbanga òná, ndámbe dhu ùdhe dǎ ìndrǔ tò. ⁷Ní kǎnzi pbìndà atdí kumì dóná ǎyǎ nà ábhàlǐ, ndàdù ndòpè ndùvǐ abádhí ǎyǎyǒ rǒ. Kúvǐ abádhí iwà ndi ndàbhù nzére-alafǐ nódì abádhí ràdù nǐ ádrùngbǎnga tǒ ɔbi fíyǒ rǒrǒ. ⁸Kǎdù dhu núya abádhí tò ndàti: «Ápé nyidyi atdí dhu mà abhi tò, pbétù nyùgu mùgǒ kèlě. Ápé nyùgu mùgati mà, bholo mà, fàrangà mà ngbǒku ǎ. ⁹Nyùfǎ kàyitò pfǒku rǒ, pbétù ápé nyùfǎ mberù ǎyǎyǒ ràkú.» ¹⁰Ndirǒ, kǎdù àtìna abádhí nǐ: «Nyǐ ka kǎko atdí idza ǎ rǒ, nyǐ nyowuna òko rǒ ànyǐ-dzá, ràrà àhù ànyirǒ rǒ nyǐ nyúvò nyòwù dhu ǎ. ¹¹Atdí pbanga ǎ ale nóowuna gukyè 'ùvo rǒ inzǐ 'àko nyǐ, ndirǒ inzǐ 'irǐ nyǐ nyúnɔna dhu, ní nyǐ nyowuna òwu rǒ ànyirǒ rǒ, nyǎdù pfǒku-tsítsírǒ àhù nǒ', ndínǐ abádhí tǒ afátá nitě tí abádhí tò.»

¹²Ní kǒkǒ ábhàlǐ náawù Kàgàwà bhà Ídzì Màkùrù núnò ìndrǔ tò, 'òwù àtìna rǒ, dhu ràkǎ abádhí rùgèrè i 'èbhà fíyǒ nzérenga. ¹³Abádhí nóowúnà ábhǎ nzére-alafǐ nípfò rǒ ìndrǔ ǎ rǒ, 'àdù òwu andi nà ábhǎ ale nútiri rǒ akye nǐ, i ale ràdù ègu.

Bàtizò nubhónà Yùwanì bhà ɔve

(Màt 14.1-12; Luk 9.7-9,19-20)

¹⁴Ádrùngbǎ kamà Hèrɔdè^h nífiri Yèsù dǎ ka kúnɔna dhu, kǔvǒ nótǒ ndi kǒrǒ ngari ǎ nídhunǐ. Atdídhena ale nóowúnà àtìna rǒ: «Bàtizò ùbho rǒ arúbhi Yùwanì níngbè wà ndi ɔve-bvù rǒ. Ndi dhu-okú dǎ rǒ ní ndi, kǎbà wiwǐ t'ónzita tǒ ɔbi.» ¹⁵Pbétù, ngǔkpà ale owúnà àtìna rǒ: «Èliya ní wǎ.» Ngǔkpà ràdù àtìna tǎtǎdǐ: «Angyǐ iǐ pbànábi nzínzi ǎ atdí nabì bhèyi ale ní wǎ.» ¹⁶Ní wǎ dhu ndi ndirǐ rǒ, Hèrɔdè atí: «Bàtizò ùbho rǒ arúbhi Yùwanì ní wǎ. Ma mábhù kàdɔ kotdǐ, ní ka ní wǎ wà ndi níngbè.»

¹⁷Wǎ ndi Hèrɔdè nyú ndítǐrǒ ní ndi uyátá nabhù kosò Yùwanì, ndàdù àbhunà kutsi, kǎdù ìlinà imbi-dzá ǎ. Hèrɔdè náanzì ndi dhu, adònà Filipò-fǒ rǒ ndi ndakǒ tsibhále nóokú dǎ rǒ. Ndi tsibhále-ɔvǒ nírǐ Hèrɔdiyà. ¹⁸Kǎnzì ndi dhu, Bàtizò nubhónà Yùwanì nóongónà àdù àtìna kà nǐ, inzà dhu ràkǎ kà ràko adònà-ve nídhunǐ. ¹⁹Hèrɔdiyà náakó atdíǎ Yùwanì rǒ, ndàdù kòzè ndàbhù kohò. Pbétù, ndi dhu náadù iǐ odú kà tò. ²⁰Obhó tí, Hèrɔdè nóongónà

^h 6.14 Ndi Hèrɔdè-ɔvǒ nírǐ Àtipasi. Ka nírǐ Gàlilayà tǒ pbirǐ ǎ Ádrùngbǎ kamà.

Yùwanì-ɔdò nónzi obhónángatále tí, ndirò Kàgàwà-nyìkpó ʒ flá ale tí ndì ndùni ka dhu-okú dò rò. Ní kǒngónà àdù Yùwanì-ngbò nódò atdíð. Yùwanì rǔncna dhu níri ndì ndí rò, Hèrɔdè bhà irèta nóongónà àdù ndìnza atdíð, pbétù kǒngónà àdù kà rǔncna dhu òzè ndìri atdíð.

²¹ Ní atdíku, Hèrɔdiya náabà Yùwanì àbhù ndì ndí kohò òná otu. Ndi dhu ní'í yà Hèrɔdè rí ndí ka kadhì òná idho níré òná mùhendù-idhò ʒ dhu. Ní Hèrɔdè unzi riwù ndi mùhendù ʒ ale ní'í: yà ì arí kasu ònzi màná ádròdrò ale mà, pbìndà pbànowí tó ádròdrò ale mà, ndirò Gàlilaya tó pbìri ʒ pbàngá-nzo òná arí ifuta nà atdíð ale màná. ²² Ní Hèrɔdiya bhà tsìbhíngba náatsù mùhendù-dzà ò, ndàdù òbè atdíð. Ndi ɔbé náafò Hèrɔdè-nyìkpó atdíð yà ndì ndùnzina ale màná. Ní ádrùngbà kamà Hèrɔdè adù àtina wò tsìbhíngba-ɔwù ní: «Ōnzi afínù òzè dhu fudú, ní ma mí ndi dhu àbhù àbhù indù.» ²³ Kàdù dhu nòtsò ndi tsìbhíngba-ònzí ndàti: «Ma mòtsò wà dhu ndíní ma mabhù tí nyi nyónzina dhu indù, ìmbà i'ina yà idzi ma mónyè dóná pbìri tó atdínga ʒyʒ dʒ mà nábhù ma mí indù dhu màtí.» ²⁴ Ní wò tsìbhíngba náahù àwú-dza rò, ndàdù dhu nívu íyàna-tsù ndàti: «Ádhu ndi ma màkà monzi?» Ní kà-tsàna adù dhu àdu ndàti: «Bàtizò nùbhò arí Yùwanì-dɔ.» ²⁵ Ní tsìbhíngba náangbò ndi kòmbómbí ádrùngbà kamà-ti'ò, ndàdù dhu ònzì fóná ndàti: «Ma mòzè nyibhò Bàtizò ùbhò arí Yùwanì-dɔ kòmbí fudú tsàlitsali dʒ rò.» ²⁶ Ní izu núuka ádrùngbà kamà atdíð nyú. Pbétù, kà rí ndùvò Yùwanì-dɔ rʒ dhu ní'í ɔbi tí, yà ndì ndùnzina ale-ònzí rò ndì ndòtsòna dhu dhu-okú dò rò. ²⁷ Ní ányìrʒ rò tí, kàdù ngbòna nódò arí pbànowí nzínzi ʒ atdí mùnowì nówì, ndèyà dhu fíndà ndíní ira tí Yùwanì-dɔ nà fóná. Ní wò mùnowì níva ndì ndàrà imbi-dzà ò, nditsi Yùwanì-dɔ nókèrè. ²⁸ Wò dhu-dzidʒ, kàdù irà ndi ale-dɔ nà tsàlitsali dʒ rò, ndàdù àbhunà wò tsìbhíngba-fʒ, ndi tsìbhíngba ràdù àbhunà íyàna-fʒ. ²⁹ Ní Yùwanì bhà àbhàlì níftègu wò dhu níri, ní abádhí adù iwu, 'adù kà-bvò nídyi 'òwù òtdùna.

Yèsù rí imbò lufù ale nóngù dhu

(Màt 14.13-21; Luk 9.10-17; Yùw 6.1-14)

³⁰ Yèsù bhà uvitatále náandu ì kà-tí, 'adù yà ì ònzì kóró dhu mà, ndirò yà ì ùdhe ìndrù tó kóró dhu màná dhu náwe kà tò. ³¹ Wò ndi kàsùmi ʒ, abádhí-ti'ò ríwu ale mà, abádhí tí ò rò rí 'adù ale màná ní'í abho nyú, ònyè nónyu abádhí rí òná kàsùmi mà ràdù ì'í mbà. Ní Yèsù adù àtina pbìndà uvitatále ní: «Nyíwù rùngù tí rí'í atdí ngari ò, ndíní nyí nyaso tí nyí ake.» ³² Ní abádhí náadù òwu víyà dʒ rò ibhú ʒ rùngù tí rí'í atdí ngari ò. ³³ Pbétù, ábhò ale nyú náala abádhí ròwu dhu, 'adù abádhí ròwu ì nga núni. Ní ìndrù náadù 'íva kóró kígò òná rò, 'òwù tsàkàtsàkà nyú pfɔya dʒ ányì, 'adù òwu ùvò angyi abádhí rʒ.

³⁴ Ní Yèsù náhu ibhú ò rò rò, kàla wò ádrùngbà ihé-yà, abádhí-izè ràdù ndàlu atdíð, ìmbà ùndana rí ale rí'í tàrà tó màhò bhèyi abádhí núlì ì nídhunì. Yèsù adù àdi ndàmbe ábhò dhu nyú núdhe dʒ abádhí tò. ³⁵ Inga ràti dhu níftègu ndìndù, ní kàbhà àbhàlì níndri kà-ti'ò, 'adù àtina kà ní: «Trʒ nga rí'í rùngù tí, ndirò inga náti wà.» ³⁶ Ní, áví kʒkʒ ale ròwù inga nóbhì ka karí ʒyà ngari ò, ndirò kyèròkyèrò rí'í pbanga ò, ndíní ònyè nudzì tí fíyò. ³⁷ Yèsù adù ɔte nádu abádhí tò ndàti: «Nyàbhu ònyè abádhí tò nyí-tírò!» Ní àbhàlì náadù dhu nívu Yèsù-tsù 'àti: «Nyí nyòzè tí mòwù mǔgati nódzi ʒyʒ miyà

dinariⁱ rɔ̃, ndíni má mabhú tɛ abádhi rɔ̃nyù?»³⁸ Ní Yèsù adù dhu nívu abádhi-tsù, ndàti: «Ífe m̀gati nyí nyí nà? Nyàndà pé ka.» Ní kà-bvu ì ùni rɔ̃, abádhi adù dhu nádu kà tò àti: «Má m̀fí imbò m̀gati nà, ndirò ɔyɔ̃ ìbhè nà.»³⁹ Wò dhu-dzidɔ̃, Yèsù avì p̀bìndà ábhàlì ràbhu kórɔ̃ ale ròkò tsàna rɔ̃ obvò irí dɔ̃.⁴⁰ Abádhi adù òko tsàna tí: atdídená ngari ɔ̃ atdátí miyà ale, ndirò ng̀kpà ngari ɔ̃ imbimbò kumì ale.⁴¹ Nírò ní ndi Yèsù núugu k̀kò imbò m̀gati, ɔyɔ̃ ìbhè mànà ndùlù fóná. Ní, ɔrù-akpà ò nga àndà ndi ndí rɔ̃rɔ̃, kádù ɔtsò nábhu Kàgàwà tò. Kádù m̀gati-ɔnga núkò, ndùbho p̀bìndà ábhàlì-fɔ̃, ndíni abádhi núundo tí ìndrù tò. Kádù k̀kò ɔyɔ̃ ìbhè núndò átò abádhi-fɔ̃ kórɔ̃.⁴² Ányirò ì kórɔ̃ ale náanyù dhu 'ùlè nĩ.⁴³ Yèsù bhà ábhàlì náadù òdì òdì m̀gati-go-tsù núndu, ìbhè-go mànà, 'adù atdí kumì dòná ɔyɔ̃ nà sèngè níra nĩ.⁴⁴ Ndi m̀gati nanyù ale nzínzi ɔ̃, kpabhále níí'ì imbò lufù tí.

Yèsù rùbhi idha dɔ̃ dhu

(Màt 14.22-33; Yùw 6.16-21)

⁴⁵ Wò dhu-dzidɔ̃ tí, Yèsù náabhù p̀bìndà ábhàlì rùpò ibhú ò, ndíni ada tí angyi fìndà r̀r̀r̀-adzè, Bètèsayidà tó kigò iná rɔ̃, yà ndi nyú tírò ndi ndí ihé-yà náví ròwù ibha ònaná.⁴⁶ Ihé-yà nà ì ùbhà ì dhu-dzidɔ̃, kádù àrà p̀bìrì dɔ̃, ndàrà ndìtsò.⁴⁷ Inga náti rɔ̃, ibhú níí'ì r̀r̀r̀-alikpa ò ábhàlì nà, Yèsù ràdù ndùbhà atdíró olù idha-adzè.⁴⁸ Ní Yèsù ala ɔbi tí ibhú t'ótàta rí'ì p̀bìndà ábhàlì tò dhu, tàmbà tí awe ròpili abádhi-nyikpa rɔ̃ nídhunĩ. Ní à'ù-akpà-ɔngò ɔ̃, kàrà p̀bìndà ábhàlì-tí'ò, ndàmbe ùbhi dɔ̃ idha dɔ̃. Kádù dhu ònzì angyi ndúda abádhi tò dhu bhéyi.⁴⁹ Ní, kà rùbhi idha dɔ̃ dhu ì àla rɔ̃, abádhi náadù kàti m̀gìngò tí, 'adù 'òpè 'ùkù,⁵⁰ ábhò ɔdò nyú nà kàlà rí kórɔ̃ ale níí'ì nídhunĩ. P̀bètù urò rò tí, Yèsù adù t̀na àp̀fò abádhi tò ndàti: «Nyòtù afíkù, ima ní yà! Ìnzì nyònzì ɔdò!»⁵¹ Tdítdɔ̃, kádù ùpò ibhú ò abádhi-tí'ò, awe ràdù opilita núbhà atdítdɔ̃. Ní idho núkò abádhi atdítdɔ̃ nyú.⁵² Obhó tí, Yèsù ònzì wiwì, nditrò m̀gati dhu náalú nzá abádhi-dò: abádhi tó irèta rí ndi dhu-tì nálù dhu níí'ì odù.

Yèsù rí Gènèzàretì tó p̀bìrì ɔ̃ anditále nígù dhu

(Màt 14.34-36; Yùw 6.22-25)

⁵³ Yèsù mà p̀bìndà ábhàlì mànà níitdègu r̀r̀r̀ náda, ní abádhi náasò fíyò ibhú kifukù ɔ̃, 'adù ɔtsù Gènèzàretì tó p̀bìrì ɔ̃.⁵⁴ Ní ibhú ò rò abádhi núvò rɔ̃rɔ̃ tí, ìndrù náadù Yèsù núnì.⁵⁵ Ní abádhi náadù àngili kórɔ̃ ndi p̀bìrì ònà, 'adù 'òpè 'ùmbà anditále, 'òwù òwu rɔ̃ nà ɔtùdù dɔ̃, Yèsù-bvu ka kò'ì ɔyà kórɔ̃ ngari òna nà.⁵⁶ Ndirò, kórɔ̃ ngari ɔ̃ Yèsù rùbhi inaná, p̀banga ònà, kigò ònà, ndirò inga nóbhi ka karí iná m̀tí, ìndrù nóowúnà ìwu rɔ̃ anditále nà, 'ùlì p̀banga-tsídɔ̃ ìndrù náarí 'ùndù ɔyà ngari ɔ̃. Abádhi adúnà òwu Yèsù nónzi rɔ̃ rùbhà ì ale r̀p̀bàlã róná mùdzarù-bidò-ngbò kèlè. Ní ingbatì fli ndi ale mà yà kàbhà mùdzarù-bidò-ngbò nàp̀bàlã, náaràná ògù rɔ̃ dòtsí.

P̀bàyàhúdì tó m̀ndu

(Màt 15.1-9; Luk 11.37-41)

7 ¹ P̀bàfàrisáyò mà Yèrùsàlemà tó kigò ò rò iwù Músà bhà Uyátà tó ngúfe m̀límò mànà núundu ì Yèsù tí.² Ní, abádhi náala Yèsù bhà ábhàlì

ì 6.37 Yèsù bhà kàsùmì ɔ̃, atdí dinari ní'ì atdíku idho tó kasu tó mùkimbà.

nzínzi ð ngùkpà ale, òtòtì ɔtsúya ní rówu dhu nónyù rǒ, kà-tì ní inzà ì ù'ò ɔtsúya yà fíyǒ somà tó mǎndu nónzi ka dhu bhěyi rǒrǒ. ³Pbàfàrisáyó mà, kóró ngùkpà Pbàyahúdí mǎnà níífu abhúya tó mǎndu atdíǒ. Ní, abádhí nǒnyúnà nǚ ònyù inzà ì ù'ò ɔtsúya mběyi nyú rǒrǒ. ⁴Ndirǒ kòbì ò rǒ ì ìngò rǒ, abádhí nǒnyúnà nǚ dhu inzà ì ù'ò ì rǒrǒ. Abádhí níífu yà f abà ábhǒ ngùkpà mǎndu átǒ. I mǎndu níí: kópà nú'ò ka kí mběyi nyú dhu, itǎ mà, sùma ní ka kǒbhòlǒ itǎ mà, dǔyá ka karóyi dhu mǎnà nú'ò ka kí mběyi nyú dhu mǎnà. ⁵Ní, Pbàfàrisáyó mà Músà bhà Ʋyátá tó mǎlímó mǎnà nííwú dhu Yēsù-tsù 'àti: «Ádhu inzà pbàkù ábhàlì níífu àlě t'ábhúna tó mǎndu, 'àdù àmbe dhu nónyù dǒ òtòtì ɔtsúya ní ní?» ⁶Ní, Yēsù adù dhu àdu abádhí tó ndàti: «Nabì Īsayà nùwò obhò dhu nyú òkù. Nyí ní ɔyɔyɔ afíya nà ale yà kǎndí dhu bhěyi tí, ndàti:

«Kàgàwà rǎtina: kàrí ale náarí mífú tsùya ð tí,

afíya ràdù ì itse nyú rùdú rǒ. ⁷Abádhí náarí mulě kòkórǒ.

Abádhí arúdhèna ìndrù tó dhu ní ìndrù tó Ʋyátá kèlě.»»

⁸Yēsù adù àtìna tǒtǒtǒ: «Nyí nyárí Kàgàwà bhà Ʋyátá núbha igi, nyǎdù nyǎpba ìndrù ɔvǒ fùkù dhu rǒ tí. ⁹Nyí nyárí Kàgàwà bhà Ʋyátá nódho, nyǎdù afíku nǎpba fùkù mǎndu rǒ tí. ¹⁰Obhó tí, Músà nùuyá dhu fùkù ndàti: nyí rǎkǎ nyífu àbanu mà íyǎnu mǎnà, ndirǒ àbanà mà íyànà mǎnà ní dhu nènǒ ale rǎkǎ kohò òho tí. ¹¹Pbétù nyí nyú, nyí nyárí dhu ɔvǒ ìndrù tó nyàti: ndi ale rapé dhu ùnǒ kpangba àbanà tǒ, ndirǒ íyànà tó mǎtí ndàti: «Dzènanu nónzi ma mǎmbènà ní fudú rǐí dhu ní Kòrbanì, kà-tì ní: Kàgàwà tó ka kùtrì perè.» ¹²Ní ndi ale rǐ mbǎ àbanà mà, ndirǒ íyànà mà dzèna nónzi ndi ndí dhu-atdyú nà. Ní nyí nyaràdù ndi dhu kèlě ná'ù ndi ale tǒ. ¹³Ní ndi dhu ní, nyí nyárí Kàgàwà bhà ɔte-òvǔ nítǒ, yà nyí nyarúdhèna fùkù nzínziku ð fùkù mǎndu ní. Ndirǒ, nyí nyarí ndi dhu bhěyi dhu-tidǒ nónzi abho nyú.»

Ìndrù nábhu ràdù rǒtì Kàgàwà-nyìkpǒ ð dhu

(Màt 15.10-20)

¹⁴Wò dhu-dzidǒ, Yēsù náanzi ihé-yà tǒtǒtǒ, ndàdù àtìna ní: «Nyí kóró, nyìri yà ma múnwà fùkù dhu, ndirǒ nyàlě ka òkù ò. ¹⁵Ìnzí iri rǒ rǒtsù ìndrù ò atdí dhu mà, ràdù ìndrù nábhu rǒtì Kàgàwà-nyìkpǒ ð. Pbétù, ìndrù-aff ò rǒ àhu dhu ní ndi kàbhu ràdù rǒtì Kàgàwà-nyìkpǒ ð. ¹⁶[Inga t'írita tó bina nà rǐí ale, náká ndirǒ wò ma mènǒ dhu'.]»

¹⁷Yēsù níitdègu ihé-yà núbha ndàdù ɔtsù idza, ní kàbhà ábhàlì náadù wò ndi mbólí-tì nívu kà-tsù. ¹⁸Ní Yēsù adù àtìna abádhí ní: «Nyí nyú mà, kàlě t'óbhó òkù átǒ? Nyí nyàni t'óbhó dhu, ìnzí iri rǒ rǒtsù ìndrù ò atdí dhu mà rǎràdù ìndrù nábhu rǒtì Kàgàwà-nyìkpǒ ð? ¹⁹Obhó tí, ndi dhu nòtsu nzà ndi ale-aff ð, pbétù kòtsù ndi ale-fi-tsù ð, ndàdù àhu kà-ò rǒ ɔtsǒ dǒ ndi ale àrà rǒ.» Wò ndi ndènǒ ɔte ð, Yēsù náavǒ dhu kpangba ònyu ka rǎràdù kóró ònyù-tidǒ nónyù. ²⁰Ní kǎdù àtìna tǒtǒtǒ: «Ìndrù-aff ð rǒ àhu dhu ní ndi ràdù ìndrù nábhu rǒtì Kàgàwà-nyìkpǒ ð. ²¹Obhó tí, ìndrù-aff ð rǒ arúvò nzére irèta náarí ndi ìndrù nábhu rǒnzi nzére dhu. I nzére dhu ní: múnynì t'ónzita, ogbo t'ónzita, abvo t'óhota, ²²màkuni t'ónzita, ngàtsi ale-fǒ rǐí dhu dǒ ka kí ale-aff ìlì dhu, òrù ka kórù dhu, ìndrù t'útrátá, ìnzí ka kí Ʋyátá-ɔdǒ nónzi dhu, adha t'ónzita, ìndrù ní ka kí dhu ùnǒ nzére dhu, ale ɔyǒ ka kí dhu, àrí bhěyi ka kí

* 7.7 Īsa 29.13 j 7.16 Wòrí andítá rǐí mbǎ ábhǒ angyè andítá ò.

ale ònzi dhu. ²³Kóró kórí nzére dhu náarúvò ìndrũ-afí ò rò, ràdù ìndrũ nábhũ ròtì Kàgàwà-nyikpò ǝ.»

Ìnzí ní Mùyàhudi-àyi rĩ Yèsù ná'u dhu

(Màt 15.21-28)

²⁴Ʋró rò, Yèsù ivà ndì ndàrà Tìrò tí kátina kigò tó mùlengù ǝ. Ní kàtsù atdí idza ǝ, ìnzí ndàdù atdí ale mà nózè rùni ányirǝ ndì ndfí dhu. Pbéù, kà rĩ ndòru dhu ní'í odú. ²⁵Obhó tí, atdí tsibhále yà nzére-alafí náarávu pbìndà tsibhíngba rǝ, níri Yèsù dǝ kà káwèna dhu. Ní ányirǝ rò tí, íyàdhíyà náadù ìrà Yèsù-tí'ǝ, ndàdù ndìbvù obvò kàpfò rǝ. ²⁶Ndi tsibhále ní'í ìnzí ní Mùyàhudi-àyi, pbéù kà ní'í Sirò-Fòyinikì tó pbìri ǝ ale. Ní kítsò ndì Yèsù rǝ, ndíní nzére-alafí nípfo tí pbìndà tsibhíngba ǝ rò. ²⁷Pbéù, Yèsù adù àtìnà kà ní: «Ǽbhà pé nzónzo rònyù dhu 'ùlè ní angyi. Obhó tí, dhu ǝfǝ nzá nga kidyi nzónzo tó ònyù, kadù òbvùnà ìtsè-nzo tǝ.» ²⁸Íyàdhíyà náadù dhu àdu kà tó ndàti: «Obhó Ádrùngbàle, pbéù mizà tsinà rí'í ìtsè mà náarí nzónzo-fó rò ì nàwà ònyù-ú'ũ-nzo mà nónyũ.» ²⁹Nírò ní ndì Yèsù adù àtìnà kà ní: «Wò nyi nyàdu òte-okú dǝ rò, ádùna nyi pbèkù, iwà nzére-alafí náhu pbèkù tsibhíngba ǝ rò.» ³⁰Ní kàdù ndì pbìndà, ndàdù pbì ingba nótù ara dǝ àyi ró, iwà nzére-alafí náhu ònà rò rǝ.

Yèsù rĩ ìnzí arí inga ìri ndirò ìnzí ndàdù òte atdí ale nígù dhu

(Màt 15.29-31)

³¹Wò dhu-dzidǝ, Yèsù ivà ndì tǝtǝdǝ Tìrò tó mùlengù ǝ rò, ndùdà Sìdònà tó kigò ǝnǝ, ndàdù ìngo Gálilayà tó rèrù-bidǝ, Dèkàpolì tó pbìri ǝnǝ ndì ndùdà rǝrǝ. ³²Ní, kà kiwú ìnzí bina arí nga ìri, ndirò ìnzí arǝte mbèyi atdí ale nà Yèsù tí 'ǝ. Kà kadù kítǝ ìtǝdǝ tí, ndíní òtsúna nili tí ndì ale dǝ. ³³Ní Yèsù náadù kidyi atdíró ndàràna lèngèlèngè ihé-yà ǝ rò. Kàdù òtsúna-kpò náfó wò ale-bì ǝ, ndàdù isò nísò òtsúna-kpò rǝ, ndàpbàlà kǝdà-dò-ngbò ní. ³⁴Tǝtǝdǝ, Yèsù andà òrù-akpà ǝ nga, ndàdha ihèna, ndàdù àtìnà wò ale ní: «Ǽfatà!» Kà-tì ní «Àngbè nyi!» ³⁵Ní uró rò tí, wòrí ale-bì núungbe ì, idàna ràdù ǝ'ǝ isó òte tó, ndàdù ndòpè ndòtè mbèyi. ³⁶Yèsù adù kóró ale nísò ìnzí ndì dhu nuno tí atdí ale tó màtì, pbéù yà kàrí abádhí nósò dhu náaràna ìndrũ názi rǝ àzi tí ràmbe òte dǝ ndì dhu dǝ. ³⁷Ní idho náadù abádhí núko atdíǝ nyú ròsè, 'àmbe àtìnà dǝ: «Kà rǝnzina dhu ní kóró ídzi dhu nyú. Ndirò, kà rǝrà bǝya úrí ale-bì mà núngbe rǝ, ndàdù ìnzí arǝte ale mà nábhũ ròtè.»

Yèsù rĩ ìfò lufù ale nóngù dhu

(Màt 15.32-39; Mrk 6.30-44)

8 ¹Ndi nínnganí, ádrùngbà ihé-yà náandu ì tǝtǝdǝ. Ní ìmbà abádhí rǝ'í ònyuna ì í dhu nà nídhuní, Yèsù anzi pbìndà ábhàlì ndàdù àtìnà abádhí ní: ²«Ma mǝ'í izu nà atdíǝ kǝkà ale dǝ. Mǝ mòkò wà abádhí màna ìbhuku mbàlìmbàlì, ndirò abádhí rĩ mbà 'í' ònyuna ì í dhu nà. ³Ma mapé abádhí àvì ròwù àwù nà fírábvù, ní sàzì rǝrà abádhí nábhũ ràwà ì otu ǝ. Obhó tí, abádhí nzínzi ǝ atdídhená ale níwù itse rò nyú.» ⁴Ní, kàbhà ábhàlì náadù dhu àdu kà tó 'àti: «Kà kówu abádhí nóngù kà kí ní ònyù nótù àdhà yàrí rùngù ǝ?» ⁵Ní Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsù ndàti: «Nyí nyí'í *mùgati nà ìfe?» Ní abádhí adù dhu àdu 'àti: «Mǝ mǝ'í mùgati nà àrùbhù.» ⁶Ní Yèsù avì ihé-yà

ròkò obvò. Kàdù kǝkǝrǝ àrùbhù mùgati nùgù ndùlù foná, ndàdù òtsò nábhu Kàgàwà tò. Wò dhu-dzidǝ, kàdù i mùgati-ǝnga núkò ndùbho pbindà ábhàlǝ-fǝ, ndínǝ abádhǝ undò tí ihé-yà tò. Ní i ábhàlǝ náadù i mùgati nùndò i ale tò.

⁷ Abádhǝ nííí ngúfe ìbhě-nzo nà átò. Ní Yèsù adù òtsò nábhu Kàgàwà tò kǝkǝrǝ ìbhě dǝ, ndàdù pbindà ábhàlǝ návi rùndò i ìbhě-nzo átò. ⁸ Kǝró ale náanyù dhu 'ùlè ní àkǝkǝ dhu bhěyi. Ní ábhàlǝ náadù òdòdì mùgati-go-tsù nùndu, rùlè àrùbhù sěngě ǝ. ⁹ Ányirǝ, ìndrù nííí mběmbě ìfò lufù ráhu dhu bvù. Wò dhu-dzidǝ, Yèsù adù abádhǝ àvi ròwù. ¹⁰ Ányirǝ rò tí, Yèsù mà pbindà ábhàlǝ mànà nùpò ìbhù ǝ, 'adù òwu Dàlmànuta tí kátina pbìrì ǝ.

Pbàfàrisáyò rǝ Yèsù àvǝ rǝnzǝ wiwǝ dhu

(Màt 16.1-4; 12.38-39)

¹¹ Atdíku, Pbàfàrisáyò níiwù ùvò Yèsù-tǝ'ǝ, 'adù 'òpè 'àgò i kà nà kǝffǝ i omvù tí. Ní, abádhǝ náavi kà rǝnzǝ atdí wiwǝ, ndínǝ Kàgàwà bhà rò kàbhà ádrùngbǝnga tò ǝbí nǝrá dhu navǝ tí. ¹² Ní ndi dhu adù ìnze Yèsù rǝ atdíǝ, ndàdù àtinà: «Heè! Ádhu indo arǝí ale nózè wiwǝ kèlě 'àla nǝ? Ma mí obhó dhu nùno fǝkù: kà kǝ nǝí atdí wiwǝ mà nǝnzǝ abádhǝ tò.» ¹³ Wò dhu-dzidǝ, Yèsù ivà ndi abádhǝ-tǝ rǝ, 'adù ùpò ìbhù ǝ pbindà ábhàlǝ mànà, 'adù àda rǝrù-adzè.

Pbàfàrisáyò tò afi mà, Hèròdè bhà afi mànà

(Màt 16.5-12)

¹⁴ Mùgati nidyǝ i í àkǝkǝ dhu bvùtǝ dhu náadzò Yèsù bhà ábhàlǝ ònǝ rò, abádhǝ ràdù 'òtù atdí mùgati kèlě nà foyá ìbhù ǝ. ¹⁵ Ní Yèsù núuyá dhu abádhǝ tò ndàti: «Nyàndà nga mběyi, nyòdo nyǝ Pbàfàrisáyò tò 'afi^k mà, Hèròdè bhà afi mànà dhu rò rǝ.» ¹⁶ Ní, Yèsù bhà ábhàlǝ náatè nǝnzǝiya ǝ, 'àmbe àtinà dǝ ìmbǝ i rǝrǝí mùgati nà. ¹⁷ Ní Yèsù náasù abádhǝ rǝnǝna dhu, ndàdù dhu ìvu abádhǝ-tsù ndàti: «Ádhu nyǝ nyátina, ìmbǝ nyǝ rǝrǝí mùgati nà nǝ? Ndi dhu àpè t'òbhó dǝkù àlǝ? Nyǝ nyàpè tí nzá ndi dhu àlǝ dǝkù ǝ? Fǝkù irèta dǝnǝ dhu òsè t'òse tí? ¹⁸ Nyikpǝkù rǝnè, ní nyǝ t'òbhó inga nǝlǝ? Bǝkù rǝnè, ní nyǝ t'òbhó inga nííí? Nyǝ nyǝrè t'òbhó ¹⁹ ìfè sěngě ǝ màtǝ nyǝ nyundu òdòdì mùgati-go-tsù rùlè dhu, yà ìmbò mùgati-ǝnga ma mùkò ìmbò lufù ale tò nǝnganǝ?» Abádhǝ adù dhu àdu 'àti: «Atdí-kumi dǝnǝ óyǝ nà sěngě ǝ.» ²⁰ Ndirǝ Yèsù adù dhu ìvu tǝtǝdǝ ndàti: «Yà àrùbhù mùgati-ǝnga ma mùkò ìfò lufù ale tò nǝnganǝ, nyǝ nyundu òdòdì mùgati-go-tsù rùlè ìfè sěngě ǝ?» Ní abádhǝ adù dhu àdu, 'àti: «Àrùbhù sěngě ǝ.» ²¹ Nǝrò ní ndi Yèsù adù àtinà abádhǝ nǝ: «Ní ndi dhu àpè tí nzá dǝkù àlǝ kǝmbǝ màtǝ?»

Yèsù rǝ atdí ndùmùndùmú nǝgù dhu

(Yùw 9.1-11)

²² Wò dhu-dzidǝ, Yèsù mà pbindà ábhàlǝ mànà náawù ùvò Bètèsàyidà tí kátina pbanga ǝ. Ní ányǝ, ìndrù níiwù atdí ndùmùndùmú nà Yèsù-tǝ'ǝ, 'adù 'ìtsò Yèsù rǝ ndínǝ kà-ngbò napbálá tí. ²³ Ní Yèsù náalǝ wǝrǝ ndùmùndùmú ǝtsána rǝ, 'ùvò nà pbanga ǝ rò. Tǝtǝdǝ kàdù ìsò nǝsò kǝnyikpǝ rǝ, ndàdù ǝtsána

k 8.15 Yèsù rǝtina afi tí dhu ní, ìnzǝ Pbàfàrisáyò mà, Hèròdè bhà ale mànà rǝ dhu à'u dhu.

* 8.18 Yèr 5.21; Zèk 12.2

náli kà dǝ. Ndirò Yēsù adù dhu nívu kà-tsǝ ndàti: «Nyi tí atdí dhu mà nálǎ àlà?» ²⁴Ní wò ndùmùndúmú náangbe nyìkpóna, ndàdù àtina: «Ma mí ìndrù nálǎ itsu bhèyi rólo rǝ, pbétù abádhí rùbhi ùbhí.» ²⁵Yēsù adù ɔtsúna náli tdítǝ kànyìkpǝ dǝ, kà ràdù inga nála kpangba. Ndirò, kǎdù ògù atdíǝ, ndàdù kǝrǝ dhu àla mbèyi nyú. ²⁶Ní Yēsù adù kǎvi ràdu ndì pbìndà, ndàdù àtina: «Àpé nyotsú wò pbanga ò.»

Péterù rǝ Yēsù náti Krístò tí dhu

(Màt 16.13-20; Luk 9.18-21; Yùw 6.67-71)

²⁷Wò dhu-dzidǝ, Yēsù mà pbìndà ábhàlǝ mànà náawù Kàyisàriyà-Filipì tǝ kigò tí rǝi pbangá-nzo ò. Ní otu ǝ, kǐvú dhu abádhí-tsǝ ndàti: «Ìndrù arátina ma ràrǝ àdhi?» ²⁸Abádhí adù dhu àdu kà tǝ 'àti: «Atdídena ale náaratina nyi ràrǝ bàtizò nubhónà Yùwanì. Ngùkpà ale náarádù àtina nyi ràrǝ *Èliya'. Ndirò, ngùkpà ale-tsǝ náarádù àtina nyi ràrǝ angýi iǝ ngùkpà pbànábì nzínzì ǝ atdí ale.» ²⁹Yēsù adù dhu ìvu abádhí-tsǝ ndàti: «Olu nyǝ, nyǝ nyaratina ma ràrǝ àdhi?» Ní Péterù adù dhu àdu kà tǝ ndàti: «Anyi, nyi ní *Krístò.» ³⁰Nírò ní ndì Yēsù adù abádhí nǝso ìnzǝ wò dhu nɛno tí atdí ale tǝ mǎtǝ.

Yēsù rǝ ndì ndóvè kǝtdù ndì, ndàdù ndingbè dhu nóvo dhu

(Màt 16.21-28; Luk 9.22-27)

³¹Wò dhu-dzidǝ, Yēsù náadi ndámbe dhu núdhe dǝ pbìndà ábhàlǝ tǝ. Kǎti: «Dhu àkǎ Ìndrù t'ídhùnà ràbà àpbè atdíǝ. Pbanga ǝ *pbàkùrù mà, *pbà-kùhání tǝ ádròdrǝ ale mà, Músà bhà *Uyatá tǝ mǎlímó mànà nóodhoya ka. Ndirò, ka kohoya ka, kadù ɔtdànà. Pbétù ìbhu idho dzidǝ kǎdùya ndingbè.» ³²Kǎno wò dhu abádhí tǝ kpangba nyú. Ní Péterù adù kǐdýi ndàrà nà ìgi, ndàdù ndòpè ndòrù dónà. ³³Ní Yēsù agéré ndì ndàndà pbìndà ábhàlǝ, ndàdù òrù Péterù dǝ ndàti: «Ìndrǝ nyi itse tidú rò Pǝmvo *Sìtani! Nyi nyǝ nǝi inga nǝrè Kàgàwà náarǝ inga ìrè dhu bhèyi nǝidhunǝ, pbétù nyi nyǝ inga nǝrè ìndrù bhèyi.»

³⁴Tdítǝ, Yēsù náanzi ihé-yà pbìndà ábhàlǝ mànà, ndàdù àtina abádhí nǝ: «Ndì ale náapè ndòzè ndùbhi owùdu ǝ, ní ndì ale àkǎ ndàdzo róná rò, ndàdù ndà'ù ndànò pbìndà *mùsàlabhà", ndàdù ùbhi owùdu ǝ. ³⁵Obhó tí, pbìndà ìpǝrǝnga nòzè ndòdǝ fìndà ale níwíya ka. Pbétù, okúdu dǝ rò, ndirò Kàgàwà bhà ìdzì Mǎkùrù-okú dǝ rò rǝ pbìndà ìpǝrǝnga níwǝ ale, nǝigúya ka. ³⁶Ndirò, ìndrù rǝ yà adzi ǝ ònzì nábà, ndàdù pbìndà ìpǝrǝnga níwǝ dhu tǝ ìdzìnga ní àdhu? ³⁷Ìndrù ràdù àbhunà pbìndà ìpǝrǝnga nduwè tí nǝ atdí dhu mà tí'ì inè? ³⁸Indo arǝi ale ní nzéranga ònzì arǝ ale, ndirò ìnzǝ arǝ 'òdo Kàgàwà tǝ ale. Ní ndì ale-nyǝ náapè ìwu okúdu dǝ rò, ndirò pbàkà ɔte-okú dǝ rò kǝrǝ i ale nzínzì ǝ, ní Ìndrù t'ídhùnà-nyǝ níwúya átò kǝkú dǝ rò ì itsi ìwu ìlǝlǝ mǎlàyíkǝ mànà Àbanà bhà ádrùngbǝnga tǝ awáwù ǝ nǝnganǝ.»

9 ¹Yēsù adù àtina tdítǝ abádhí nǝ: «Ma mí obhó dhu núno fùkù: yà ìrǝ rǝi ale nzínzì ǝ, ngùkpà ale núwèya nǝi inzǝ ì àla òrù-akpà ǝ Ádrùngbǝ kamà Kàgàwà bhà Idzi rǝrà ádrùngbǝnga tǝ ɔbì nà dhu rǝrǝ.»

18.28 Èliya ní'ì mbèmbè ìmbò miyà atǝ ǝ angýinǝ rò Yēsù tǝ. Ndirò, Pàyàhùdí ongónà inga ìrè kà rǝraya angýinǝ rò Màsiyà tǝ (Màl 3.23). **m 8.34** Pbìndà mùsàlabhà nánò ìndrù rǝ dhu-tǝ ní, ndì ale rǝ ndà'ù ndàbà àpbè àdhàdhǝ Yēsù abà apbè dhu bhèyi dhu.

Yèsù-wòyɔ̃ rĩ ndùgèrè dhu

(Màt 17.1-13; Luk 9.28-36)

² Azà idhò dzidɔ̃, Yèsù náanzi Péterù mà, Yàkòbhò mà, Yùwani màna, 'àdù ùpò màna ádzí p̄biri-akpà dò. Ányì abádhí náatù ì ɔyá. Ní Yèsù-wòyɔ̃ núugèrè ndì abádhí-nyìkpɔ̃ ɔ̃ rɔ̃. ³ Kà-rɔ̃ mùdzarù náapè ndùmbìlì atdíɔ̃, ràdù ɔwù tdyé, ìnzì yàrí adzi dɔ̃ atdí ale mà ràdù dhu ɔ̀bhòlò rɔ̀wà dhu bhèyi. ⁴ Tdíɔ̃, *nabì *Èliya mà Músà màna nùuto ì abádhí tí, 'àdù àmbe ɔ̀te dɔ̃ Yèsù màna. ⁵ Nírò ní ndì Péterù náati Yèsù nĩ: «Màlimò, dhu ɔ̀fɔ̃ nga àlè ròkò irɔ̃. Mǎ mí ìbhu hemě-dzà núpě, atdí indù, atdí Músà tò, ndirò atdí Èliya tò.» ⁶ Péterù nùuni nzà àdhu mà nùno ndì ndí dhu. Obhó tí, àbadhi mà ngǔkpà ábhàlì màna níwì ɔ̀dɔ̃ nà atdíɔ̃. ⁷ Ní ádrùngbǎ àp̄bù níwù ndì, ndàtsì abádhí sisina nĩ. Ndirò atdí ale-tù náadù ndirò wò àp̄bù ɔ̃ rɔ̃, ndàti: «Yàrí ní Idhùdu, atdíɔ̃ ma mózè ale. Nyìri kà-tsù dhu.» ⁸ Ányirɔ̃ rɔ̃ tí, kɔ̀kòrí ábhàlì náandà tiyá nga, pbétù ìnzì àdù atdí ale mà nála. Yèsù kèlè náadù ì atdíɔ̃ abádhí-tí.

⁹ P̄biri dò rɔ̃ abádhí rǎwù ɔ̀nà kàsùmì ɔ̃, Yèsù núuyá dhu abádhí tò ndàti: «Àpé nyàwe yà nyí nyàla dhu atdí ale tò màtí, rǎrà àhu ima, *Índrù t'ídhùnà, ma mí míngbè dhu ɔ̃.» ¹⁰ Ní abádhí náalú wò fíyò ka kùyǎnà dhu dɔ̀ya ɔ̃, àzembè ì í dhu òngù tsùyá nzínziya ɔ̃ rɔ̃rɔ̃, 'àmbe àtìnà dɔ̃: «Índrù rĩ ndìngbè ɔ̀ve-bvù rɔ̃ dhu-tì ní àdhu?» ¹¹ Wò dhu-dzidɔ̃, abádhí níwù dhu Yèsù-tsù 'àti: «Ádhu Músà bhà Uyátá tɔ̃ màlímó náarátina, Èliya rǎkǎ pé ndirà angyi ní?» ¹² Ní Yèsù adù dhu abádhí tò ndàti: «Obhó tí, Èliya nǎkǎ wà ndàdu ndì angyi, ndirà kórɔ̃ dhu-nyìtì nòhù». P̄bétù, ádhu Kàgàwà bhà Andítá náarátina átɔ̃ ìndrù t'ídhùnà rabáya àp̄bè abhò, kadù itsina nónzi ní?» ¹³ P̄bétù, ma mí dhu ɔ̀vo fùkù: Èliya bhèyi atdí ale níira wà àhu, ìndrù ràdù àvu rɔ̀nà ì ɔ̀zè dhu bhèyi, àdhàdhì Andítá nɔ̀vò kà dɔ̃ dhu bhèyi.

Yèsù rĩ nzére-alafí ipfò ìnzì aróte, ìnzì ndàdù inga ìrì ngbángba ɔ̃ rɔ̃ dhu

(Màt 17.14-21; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Yèsù mà kɔ̀kò ìbhu ábhàlì màna níwù ùvò ngǔkpà ábhàlì-tí. Ní abádhí náala ádrùngbǎ ihé-yà ì ábhàlì-ngbò nàkpòrò rɔ̃. Ndirò Músà bhà Uyátá tɔ̃ màlímó náadù òkò 'àmbe 'àgò dɔ̃ abádhí màna. ¹⁵ Ní, ìndrù níitdègu Yèsù nǎlǎ, ní idhò núuko abádhí atdíɔ̃, 'àdù ɔ̀te ɔ̀wù Yèsù nátsè. ¹⁶ Yèsù adù dhu ìvu p̄bìndà ábhàlì-tsù ndàti: «Ádhu abádhí màna nyí nyí nyàgò dònà?» ¹⁷ Ní ihé-yà nzínzi ɔ̃ atdí ale náadù dhu àdu kà tò ndàti: «Màlimò, ma mìrà idhùdu nà funu ɔ̃. Nzére-alafí yà kàbhù arí ìnzì ràmbe ɔ̀te dɔ̃ ní rĩ kà ɔ̃. ¹⁸ Kórɔ̃ ngari ɔ̃, ndì nzére-alafí níwà dhu kà rɔ̃ rɔ̃, kǎrí kà-ɔ̀nga níwù obvò, isó-yà rùp̄bò ndì liná, ràdù àmbe kùna nátri dɔ̃, kàngbò ràdù ndifiri ndidzò. Ní ma màvi p̄bùkù ábhàlì rìpfo ndì nzére-alafí kà ɔ̃ rɔ̃, p̄bétù abádhí nǎdù nzà kà-lèmà nónzi.» ¹⁹ Ní Yèsù adù dhu núnò abádhí tɔ̃ kpangba ndàti: «Hǎkà! Nyí ìmbǎ a'uta nà alé! Àlè kokoya nyí màna ìfè kàsùmì tí tdíɔ̃? Ma mí fùkù dhu-dzi nóndu rǎrà àhu ìfè idhò tí? Nyiwù ndì ngbángba nà tidu ɔ̃.» ²⁰ Ní ka kadù ìwu kà nà Yèsù-tí ɔ̃. Urɔ̃ rɔ̃ tí, wò nzére-alafí níitdègu Yèsù nǎlǎ, ní kiyà ndì ngbángba-ɔ̀nga ɔ̀bí nyú nà, ràdù ìtsì obvò, ràmbe ndùbolo dɔ̃ adzi ɔ̃, isó-yà ràdù ndùp̄bò liná. ²¹ Yèsù adù dhu ìvu kà t'ábanà-tsù ndàti: «Wò dhu ɔ̀pè ndì ìngbátíngá kà

rɔʔ?» Kà t'ábanà náadù dhu àdu ndàti: «Àdĩ kàdi ngbángba nyú tí rórò. ²² Ndirò ibí-gùna nyú, nzére-alafí náarí kàbhù ràwà ndi kàzu ò mātí, ndirò idha ò mātí, ndíní ɔvé tí. Ní, ìmbà mātí dhu ì'í, ndi dhu ònzí nyi nyádù nání, àbà izu dòkà nyonzi dzènakà.» ²³ Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Nyi pbání àtina, ndi dhu ònzí nyi nyádù nání? Kóró dhu ràdù àkà a'uta nà rí'í ale tò.» ²⁴ Ní ànyirò rò tí, wò ngbángba t'ábanà náafà ndi ndàti: «Ìnè ma m'í a'uta nà! Ní ónzi dzùnàdu nyitrò ka!»

²⁵ Wò dhu-dzidɔ, Yèsù ala ihé-yà tiya ò rítse ró. Ní kàdù òrù ndi nzére-alafí dɔ, ndàti kà nĩ: «Yà ngbángba nábhù arí ìnzí ràmbe òte dɔ, ndirò ìnzí ràmbe nga nírí dɔ nzére-alafí, ma mātina nyi nĩ: «Áhù yà ngbángba ò rò, ndirò àpé nyadù nyi tdítɔdɔ kà ò.»» ²⁶ Ní wòrì nzére-alafí náakù, ndi yà wò ngbángba-ŋga ɔbi nyú nà, ndàdù àhu kà ò rò. Wò ngbángba níli ndi iwà òvé ale bhéyi, ànyirò ì'í ábhù ale ràdù àmbe àtina dɔ: «fwa òvé.» ²⁷ Pbétù, Yèsù náadù kàlu ɔtsúna rɔ, ndivà, ridè.

²⁸ Yèsù níitdègu ndàdù idza, kàbhà ábhàlì ràdù 'òtù òyá kà mànà, ní abádhí adù dhu ìvu kà-tsù 'àti: «Ádhu ìnzá mǎ mǐpfo wò nzére-alafí nĩ?» ²⁹ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ìnzí vurò dhu ràdù wòrì nzére-alafí-tidɔ nípfò. Pbétù kípfo ràdù ní itsòta kèlɛ.»

Yèsù rí ndi ndóvé kòtdù ndi, ndàdù ndingbè dhu nówò tdítɔdɔ dhu

(Māt 17.22-23; Luk 9.43b-45)

³⁰ Wò dhu-dzidɔ, Yèsù mà pbìndà ábhàlì mànà níivà ò ànyirò rò, 'àdù èda Gállilayà tɔ pbìrì òna nǎ. Kàzè nzá kuni ìngboró mātí ò fí pbìndà ábhàlì mànà dhu. ³¹ Obhó tí, kǎmbénà dhu ùdhe dɔ abádhí tò, ndàmbe àtina dɔ abádhí nĩ: «Ka kí mǐpfò, ima Ìndrù t'Ídhùnà, kabhu ma ìndrù-fɔ. Ní ò ale rí moho, kadù mòtdù. Ndirò ìbhù idho dzidɔ, ma mǎdù mǐngbè ìngbè.» ³² Pbétù, wòrì ɔte náalé ìnzá kòkò ábhàlì-dɔ, ndirò abádhí adù kà-tsù ò fí dhu òngù dhu-ɔdò nónzì ònzi tí.

Ábhàlì nzínzi ɔ ádrùngbǎle nyú ròsè ní àdhi

(Māt 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Yèsù mà pbìndà ábhàlì mànà náawù ùvò Kàpèrnawumù tí kátina kígò ò. Ní, idzá ò fí rórò, Yèsù níivú dhu pbìndà ábhàlì-tsù ndàti: «Ádhu nyí nyúbhi nyǎgò rɔ dóná otu ɔ?» ³⁴ Pbétù abádhí náadù ìnè ìnè tí. Obhó tí, otu ɔ, abádhí ubhìna 'àgò rɔ nzínziya ɔ, ndíní ò uni tí ádrùngbǎle ròsè nzínziya ɔ rǎrì àdhi. ³⁵ Ní Yèsù adi obvò, ndàdù atdí kumì dóná ɔyɔ nà ábhàlì núnzì, ndàdù àtina abádhí nĩ: «Ndi ale náapé ndòzè ndi'í wemberè t'ále tí, ní ndi ale àkà ndi'í kóró ale tò arádi olù ale tí, ndàdù ì'í kóró ale tò arí kasu ònzi ale tí.» ³⁶ Tdítɔdɔ, kàdù ákè ngbángba nídyí, ndìli ridè abádhí-ònzí. Kídyi ndi ngbángba ndàtdù, ndàdù àtina pbìndà ábhàlì nĩ: ³⁷ «Yàrí ngbángba bhéyi atdí ngbángba nàkò okúdu dɔ rò ale, nǎdù ì'í iwà ima nàkò ale. Ndirò ima nàkò ale nàkò ìnzá ima kèlɛ, pbétù kàkò ima níiví ale átò.»

Ìmbà rí'í àlè tó òmvú tí ale ní àlè-tí'ònà rò rí'í ale

(Luk 9.49-50)

³⁸ Yùwanì náati Yèsù nĩ: «Màlimò, mǎ màla atdí ale nzére-alafí nípfò rí ìndrù ò rò ɔvònu rɔ ró. Ní mǎ màtsù mǎsɔ ndi dhu kà tò, ìnzí ndi ale náarúbhi

atdíkpá àlě mànà nídhuní.» ³⁹Pbétù, Yèsù adù dhu àdu ndàti: «Ìnzí nyìsò ndi dhu kà tò, ìnzí ìndrù rǎdù wíwí nónzì ɔ̀v̀du rǎ, ndàdù ɔ̀te nzére ima ní kòmbómbí tí nídhuní. ⁴⁰Ìnzí ndi ale náapé ìyí àlě tó òmvù tí, ní ka ní àlě-tí'òná rò rí'í ale. ⁴¹Obhó tí, ma mí obhó dhu néno fùkù: idha mà nábhù rí nyòmvù Krístò bhà ale tí nyí nyí'í dhu-okú dò rò ale, náadiya nzí inzà ndi ndàbà pbìndà perè rǎrò.»

Nzérenga rǎrò dhu àkǎ kòdò ale dhu

(Màt 18.6-9; Luk 17.1-2)

⁴²Yèsù adù àtìna tǎtǎdò: «Yà ma ná'ù nzónzo nzínzì ǎ atdí ngbángba mà nábhù rí ròtsù nzérenga ɔ̀ ale-tù, dhu ɔ̀fǎ nga mbéyi nyú kosò dhu ɔ̀'ù ka karí dónà odu-ba, kadù ndi ale nídò ádrùngbǎ rǎrò ɔ̀. ⁴³Dhu apé ìyí ɔ̀tsúnù náarí nyabhù nyòtsù nzérenga ɔ̀ dhu tí, ní ɔ̀tǎdì ka. Dhu ɔ̀fǎ nga atdíǎ ìndù, nyòtsù atdí ɔ̀tsúnù nà dhòdhóhóngà tó ìpírǎnga ɔ̀, ròsè ɔ̀yǎ ɔ̀tsúnù nà nyí nyára ìnzí aráve dhòdhóhóngànà kàzù ɔ̀ dhu dónǎ. ⁴⁴[Ányì, ale-ngbò nónyu rí rǐpǎ ndi asa náarí nzí àve, ndirò ányì kàzù náarí nzí àve akekpá mǎtí.] ⁴⁵Dhu apé ìyí pǎfǎnù náarí nyabhù nyòtsù nzérenga ɔ̀ dhu tí, ní ɔ̀tǎdì ka. Dhu ɔ̀fǎ nga nyòtsù atdí pǎfǎnù nà dhòdhóhóngà tó ìpírǎnga ɔ̀, ròsè ɔ̀yǎ pǎfǎnù nà ka kí nyobvù ìnzí aráve dhòdhóhóngànà kàzù ɔ̀ dhu dónǎ. ⁴⁶[Ányì ale-ngbò nónyu rí rǐpǎ ndi asa náarí nzí àve, ndirò ányì kàzù náarí nzí àve akekpá mǎtí.] ⁴⁷Ndirò, dhu apé ìyí atdí nyìkpónù náarí nyabhù nyòtsù nzérenga ɔ̀ dhu tí, ní ítù ka nyobvù. Dhu ɔ̀fǎ nga nyòtsù ɔ̀rù-akpǎ ǎ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ɔ̀ atdí nyìkpónù nà, ròsè ɔ̀yǎ nyìkpónù nà ka kí nyobvù ìnzí aráve dhòdhóhóngànà kàzù ɔ̀ dhu dónǎ. ⁴⁸Ányì ale-ngbò nónyu arí rǐpǎ ndi asa náarí nzí àve, ndirò ányì kàzù náarí nzí àve akekpá mǎtí. ⁴⁹Obhó tí, Kàgàwà núu'oya kórǎ ale kàzù ní rǐlǎ nyìkpónà ǎ, àdhàdhi ka karí perè tí ka kúbhónà kà tò dhu nú'ò iko ní rǐlǎ kà-nyìkpó ǎ dhu bhéyi. »

⁵⁰Iko ní ídzì dhu nyú. Pbétù, iko-òvù náapé ìku, ní ka kádù kàbhu ròkyè àdhu ní tǎtǎdò? Nyàbhu òvùku rǐ'í iko ní ka kòsì dhu-òvù náarí'í dhu bhéyi, nyòkò màrùngà ǎ nzínzìku ǎ.»

Yèsù rí dhu ùdhě kpatsìbhále mà rí 'ùbhǎ pbìndà tsìbhále nà dhu dǎ dhu

(Màt 19.1-12; Luk 16.18)

10 ¹Wò dhu-dzidǎ, Yèsù níivà ndi Kàpèrnàwumù rò, ndàrà Yùdeyà tó pǐrì ɔ̀, ndàdù àda Yòrdànì tí kátina idha-akpǎ-adzè. Ní, ábhǎ ihé-yà náadù 'ùndu kǎtì tǎtǎdò, kà rǎdù dhu ɔ̀pè ndùdhe tǎtǎdò fíyò yà bílìngànà ndi ndàrònzìna dhu bhéyi.

²Ní ngúfe Pbàfàrisáyó níiwú kà ì ndíní ì omvù tí kǎfí. Abádhí níivú dhu Yèsù-tsù àti: «Músà bhà ***Uyátá** návi tí wà kpatsìbhále ròdhò pbìndà tsìbhále ndàdù òdìnà?» ³Ní Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsù ndàti: «Ádhu Músà bhà Uyátá néuno fùkù ndi dhu dǎ?» ⁴Abádhí adù àtìna: «Músà náati, kpatsìbhále rǎrǎdù ubhátá tó bhàruwà nándi, ndàbhu ndi pbìndà tsìbhále-fǎ, ndàdù kòdì.»

⁵Ní Yèsù adù àtìna abádhí ní: «Músà náandí wǎrì Uyátá fùkù odú afíku náaró'ò dhu-okú dò rò. ⁶Pbétù mǎhàngú ɔ̀ rò, Kàgàwà náanzi kórǎ dhu nínganí, kǎnzì kpatsìbhále mà tsìbhále nà. ⁷Ní ndi dhu-okú dò rò, kpatsìbhále

ràdù àbanà mà íyànà mànà núbhà, 'àdù òwù 'ùngbò atdíkpá pbindà tsibhále mànà, ⁸abádhí ÿyò rò ràdù òngò atdí ale tí. Ndi dhu bhèyi ní ndi, abádhí ní nzi ÿyò ale tdítdí, pbétù abádhí nóngò iwà atdí ale tí. ⁹Nírò, dhu àkà nzá atdí ale mà rùtu Kàgàwà úngbò ale-ònga.»

¹⁰Wò dhu-dzidí, Yèsù mà pbindà ábhàlì mànà níitdègu 'àdù idza, ní kàbhà ábhàlì náadù dhu òngù kà-tsù tdítdí ndi dhu dǒ. ¹¹Ní, Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Atdí kpatsibhále náapè pbindà tsibhále nódho, ndàdù ngàtsi tsibhále nídyì, ní ndi kpatsibhále nónzì wà m̀nyòni, ndàdù dhu àfa angyi pbindà tsibhále-ònzì. ¹²Ndi dhu bhèyi tí, atdí tsibhále náapè pbindà kpatsibhále núbhà, ndàdù ndòkù ngàtsi kpatsibhále tò, ní ndi tsibhále nónzì wà m̀nyòni.»

Yèsù rǐ nini nzónzo násò dhu

(Màt 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³Atdíku, ìndrù níiwú nzónzo nà Yèsù-tí'ò, ndínì kǎlì tí òtsúna d̀yá, ndàdù àsonà. Ní Yèsù bhà ábhàlì náadù òrù òrù tí i ale dǒ. ¹⁴Ní, wò dhu ndi ndàla rò, Yèsù-ònga náadù ndiwa pbindà ábhàlì rǒ, ndàdù àtìna abádhí nǐ: «Nyùbhà nzónzo rìwù tidu ò, ìnzì nyùtò abádhí-tsù. Obhó tí, òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi ní abádhí bhèyi i núli ale tǒ. ¹⁵Ma mí obhó dhu núno fùkù: ìnzì rí òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi nákò ngbángba náarí dhu àkò dhu bhèyi ale, náadùya nǐ òtsù ányì akekpá matí.» ¹⁶Wò dhu-dzidí, kǎdù nzónzo númbo, ndùli òtsúna d̀yá, ndàdù abádhí násò.

Yèsù mà rǒte atdí ònzitále nà dhu

(Màt 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷Yèsù níitdègu isí otu ò ndàmbe àrà dǒ, ní atdí ale níiku òngu tí kà-tí'ò. Kítsi ndòkò òtɔyùna dǒ Yèsù-ònzì, ndàdù dhu ivu kà-tsù ndàti: «Ídzi Màlimò, ádhu ndi àkà m̀onzi ndínì ma mabá tí dhòdhódhóngà tǒ ípìr̀nga?» ¹⁸Ní Yèsù adù àtìna kà nǐ: «Ádhu nyi nyí manzi ídzi ale tí nǐ? Ìmbà ídzi ale rǐí atdí matí, pbétù Kàgàwà kèlè atdíró. ¹⁹Nyi nyèni wà Kàgàwà bhà Úyátá: 'dhu àkà nzá nyohò abvo, dhu àkà nzá nyonzi m̀nyòni, ndirò dhu àkà nzá nyonzi ogbo. Dhu àkà nzá nyadi títò tǒ ngàm̀bì tí òdhìnu rǒ, ndirò dhu àkà nzá nyugu ngùkpà ale tǒ dhu utrátá ò. Dhu àkà nyifu àbànu mà íyànu nà.» ²⁰Wò ale náadù dhu àdu Yèsù tò ndàti: «Màlimò, ma mífu kǎkòrì Úyátá kóró ròpè ndi idú ngbángba ò rò.» ²¹Ní Yèsù adù kàndà àzè nyú nà, ndàdù àtìna kà nǐ: «Atdí dhu ní ndi rùnù ndi nùbhà: Árà, nyadù kóró nyi nyarí nà dhu núdzi, nyadù nyi nyongyè fàrangà nùndò nǎkùtále tò, ndi dhu bhèyi ní ndi nyi nyabáya ònzì òrù-akpà ò. Wò dhu-dzidí, ádù nyira, nyadù owùdu nángu.» ²²Pbétù wò ale níitdègu wò òte nǐrì, ní kànyì-ònga náadù ifà ifà tí, ndàdù àrà izu nyú nà, ábhò ònzì nyú nà ndi ndí dhu-okú dǒ rò.

²³Ní, Yèsù náandà tiná nga, ndàdù àtìna pbindà ábhàlì nǐ: «Ònzitále ròtsù *Kàgàwà bhà Idzi ò dhu ní odú dhu nyú!» ²⁴Ní, idho núuko ábhàlì atdídǒ nyú wò dhu i ìrì rò. Pbétù, Yèsù adù àtìna tdítdí abádhí nǐ: «Pbànzínzò, òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi ò ka kòtsù dhu ní odú dhu nyú. ²⁵Ngamiyà ròtsù ndàdà sindanì-bhu ònà dhu rǐí isò nyú. Pbétù ònzitále ròtsù òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi ò dhu rǐí odú nyú ròsè.» ²⁶Idho náadù ábhàlì núko atdídǒ nyú ròsè angyi ì'ina dònà, abádhí ràdù 'òpè 'òngù dhu tsùyà nzínziya ò, 'àmbe àtìna dǒ: «Olu, ádhi nyú ndi ògù rádù ògù?» ²⁷Ní,

Yèsù andà pbindà ábhàlì, ndàdù àtìná abádí nǎ: «Índrù tò ndi dhu rǎ nǎi àdù àkà, pǎtù Kàgàwà tó kà ràdù àkà àkà. Obhó tí, Kàgàwà tó kóró dhu náarí àkà àkà.»

²⁸ Nǎi nǎi ndi Péterù apè ɔtè ndàtì kà nǎ: «Írì, mǎ mǔbhà kóró dhu, mǎdù owùnù nǎngù.» ²⁹ Nǎi, Yèsù adù dhu àdu kà tó ndàtì: «Ma mǎ obhó dhu nǎngù fùkù: atdí ale mǎ náapè pbindà idza, adóna, awéna, íyàná, àbanà, pbindà nzónzo mǎ, pbindà onzibvu mànà nǔbha okúdu dō rò, ndirò Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù-okú dō rò, ³⁰ nǎi yà kòmbí àlè kí òná kàsùmì ò, kǎbáya idza, adóna, awéna, ayína, inzo, onzibvu mànà atdí miyà-gùna ròsè, kadù àvu rónà átò. Ndirò olù rǎrà kàsùmì ò, kǎdèya dhòdhóhóngà tó ípírǎnga nába. ³¹ Pǎtù, ábhǎ ale yà kòmbí arǎi wemberè tí, nóokoya olù ale tí. Ndirò yà olù ale tí arǎi kòmbí ale nóokoya wemberè t'ále tí.»

**Íbhu rǎ kisé nǎ, Yèsù rǎ ndi ndóvè, kotdù ndi,
ndàdù ndingbè dhu nǎngù dhu
(Màt 20.17-19; Luk 18.31-34)**

³² Ndi kàsùmì ò, Yèsù mǎ pbindà ábhàlì mànà nǎi Yèrùsàlemà ò úpo òná otu ò. Nǎi, Yèsù náadi ndámbe àrà dǎ angí abádí tó. Nǎi idhò nùuko kǎbhà ábhàlì atdí, ndirò kà-dzidǎ rǎwu ale náadù ò ɔdò nà. Nǎi Yèsù náanzi atdí-kumì dónà ɔyǎ nà ábhàlì tina ò tǎtǎdǎ, ndàdù ndòpè ndàwe rónà rǎ ndónzi inzà òtrò kàsùmì ò dhu fǎyò. ³³ Kǎtì abádí nǎ: «Nyǎi dhu, kǎnǎ àlè kúpo Yèrùsàlemà. Nǎi ànyì, kà kí Índrù t'Ídhùnà nábhǎ pǎkùhánǎ tó ádròdrǎ ale mǎ, Músà bhà Úyátà tó mǎlímó mànà-fǎ. Abádí rǎ anya òtǎ kà-dǎ ndǎnǎ kà koho tí, ndirò abádí rǎ kǎbhǎ inzǎ nǎi Pǎyàhúdí-fǎ. ³⁴ Í ale rǎ kà gàyà nónzi, ò rùso ɔso kà-dò, 'àvì kà asé nǎ, 'àdù kòhò, kadù kòtǎ. Ndirò, íbhu idhò dzidǎ, kǎdèya ndingbè.»

**Yàkòbhò mǎ Yùwanì nà rǎ ádrùngbǎnga nónzi Yèsù-fǎ dhu
(Màt 20.20-28)**

³⁵ Wò dhu-dzidǎ, Zèbèdayò bhà inzo, Yàkòbhò mǎ Yùwanì nà níwù Yèsù-tǎ, adù àtìná kà nǎ: «Mǎ mòzè nyonzi funú mǎ mónzina dhu fǎkà.» ³⁶ Nǎi Yèsù adù àtìná abádí nǎ: «Ádhu nyǎ nyòzè mǎnzi fùkù?» ³⁷ Nǎi, abádí adù dhu àdu kà tó àtì: «Pǎkù Idzi tó ádrùngbǎnga tó awáwù ò nyǎ nyótù nǎngánǎ, nyǎ nyabhàya mǎ mòkò tinú, atdí ale ràdì indé fangà dónà rò, ngǎtsi ale ràdù àdì ígù dónà rò.» ³⁸ Pǎtù Yèsù adù àtìná abádí nǎ: «Nyǎ nyùnì nzà wò nyǎ nyonzi dhu. Nyǎ tǎ adù yà mǎ mómuvùna àpǎ tó kópà-tsù nómuvù òmvù? Ndirò nyǎ tǎ adù yà mǎ mǎlùna àpǎ tó bàtizò nálu àlù?» ³⁹ Nǎi abádí adù dhu àdu kà tó àtì: «Ònzi mǎ mǎdù lèmana nónzi.» Nǎi Yèsù adù àtìná abádí nǎ: «Obhó tí, òmvù nyǎ nyómuvùya mǎ mómuvùna àpǎ tó kópà-tsù, nyǎdù mǎ mǎlùna àpǎ tó bàtizò nálu. ⁴⁰ Pǎtù, Índrù nǎi kà kí ràdì idú fangà dónà rò, ndirò idú ígù dónà rò dhu nǎ nǎi òtǎdù. Í ngari nǎ Kàgàwà náabhòlò kà fǎyò ale tó.»

⁴¹ Wò dhu ò òrì rò, atdí-kumì ngùkpà ábhàlì náadù àkò àkò tí Yàkòbhò mǎ Yùwanì nà rǎ. ⁴² Nǎi Yèsù adù abádí nǎnzi kóró, ndàdù àtìná abádí nǎ: «Nyǎ nyùnì wà yà Índrù ùnda rǎ dhu tǎ kà kátina ale náaràdù 'à'è yà ò ùndana ale dǎ tǎ dhu. Ndirò, nyǎ nyùnì wà Índrù dǎ ádròdrǎ ale tǎ kà kátina ale náaràdù òko 'ámbe ɔbǎya kèlè nívi dǎ Índrù tó dhu. ⁴³ Pǎtù, dhu àkà nzà ndónzi ndi wò ndi bhèyi nzínziku ò. Atdí nzínziku ò ale náapè ndòzè ndi 'àdrùngbǎle tí, nǎ kàkà

ndíí fùkú kasutále tí. ⁴⁴Ndirò, atdí nzínzikú ǝ ale náapè ndòzè ndíí wemberè t'ále tí, ní kàkà ndíí kóró ale tó ino tí. ⁴⁵Obhó tí, ima Ìndrù t'ídhùnà, ma mira nzá ndíní ma mabhè tí ìndrù rònzì kasu idù, pbètù ma mira ìndrù-kàsù ma mənzi tí, madù pbàkà ìpìrǝnga nábhu kóró ale nɔwù tí.»

Yèsù rí Bàràtimayò tí kátina ndùmùndúmú nígǝ dhu

(Màt 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶Wò dhu-dzidǝ, Yèsù mà pbìndà ábhàlì mànà níwú ùvò Yèrikò tí kátina kigò ǝ. Ní ndi kigò ǝ rò abádhí rùvò pbìndà ábhàlì mànà, ndirò ádrùngbà ihé-yà mànà òná kàsùmì ǝ, atdí ndùmùndúmú Bàràtimayò tí kátina, Tìmayò t'ídhùnà, náadì otu-igì dǝ ndàmbe dhu núnzi dǝ ìndrù-fó. ⁴⁷Ní, kítdegù dhu níri Yèsù, Nàzàretì ǝ ale ràrì wò rírá, ní kǎpè ndùkú, ndàmbe àtìnà dǝ: «Yèsù, Dàwudì t'ídhùnà, ábà izu dūdú!» ⁴⁸Ábhǝ ale náambénà ǝrè dǝ kǎdǝ ndíní kìnè tí. Pbètù, kǎdù àdì ndàmbe ùkú dǝ àrì nyú tí tdítǝ, ndàmbe àtìnà dǝ: «Dàwudì t'ídhùnàeè, ábà izu dūdú!» ⁴⁹Ní Yèsù adù ide, ndàdù àtìnà: «Nyànzi pé ka!» Ní abádhí náadù wò ndùmùndúmú nánzi, 'adù àtìnà nǝ: «Ótù afínù! Ívà nyi, kànǝ kà rí nyanzi!» ⁵⁰Ní kǎbvù pbìndà ǝrú mùdzarù, ndàdù ndìbè ndidè, ndàdù àrà Yèsù-tíǝ. ⁵¹Ní Yèsù níwú dhu kà-tsǝ ndàti: «Ádhu nyi nyòzè mənzi indù?» Ní wò ndùmùndúmú náadù ǝtè kà tó ndàti: «Màlimò, ma mòzè mala nga tdítǝ.» ⁵²Ní Yèsù adù àtìnà kà nǝ: «Árà, iwà pbùkù a'uta nígǝ nyi.» Ní ányirǝ rò tí kǎdù nga nópè ndàla, 'adù òwu atdí otu ǝ Yèsù mànà.

Yèsù ròtsù Ádrùngbà kamà bhèyi Yèrùsàlemà tó kigò ǝ dhu

(Màt 21.1-11; Luk 19.28-40; Yìw 12.12-19)

11 ¹Yèsù mà pbìndà ábhàlì mànà rí Yèrùsàlemà tó kigò níndù òná kàsùmì ǝ, abádhí náawù ùvò fkyèrǝ Bètèfagè mà Bètànìyà mànà tí kátina pbangá nzo tí. Í pbangá nzo níí ***Mizèyituni** tó pbìri-ǝngò rǝ. Ní Yèsù avì pbìndà ábhàlì nzínzi ǝ ǝyǝ ale, ²ndàdù àtìnà abádhí nǝ: «Nyòwu wò angyi ríí fùkù pbanga ǝ. Ní ányì nyí nyòtsù rórò tí, nyí nyí atdí kayinǝ-ngba nótù òsò ka kòsò ró, yà inzà atdí ale mà nápè ùbhi dónà angyi. Ní nyùnga ka, nyàdù ìwu nà iró. ³Ndirò, atdí ale mà níwúna gukyè dhu tsùkú ndàti: «Ádhu nyí nyí wò dhu ǝnzi okúna dǝ rǝ?» Ní nyí nyadùna àtìnà ndi ale nǝ: «Ádrùngbàle rí kǎtdyú nóho, ndirò kà rí kǎdù kòmbí tí.» »

⁴Ní abádhí náadù òwu, àdù kayinǝ-ngba nótù irí, tsǎtsù tí ka kòsò ngudhà-bidǝ ró. Ní abádhí adù kùnga. ⁵Ngúfè ale, wò ányirǝ íí ale nzínzi ǝ, níwú dhu abádhí-tsǝ 'ati: «Ádhu wò nyí nyónzina? Ádhu nyí nyí wò kayinǝ-ngba núngǝ ní?» ⁶Ní kǝkǝ ǝyǝ ábhàlì náadù yà Yèsù ǝvónà fíyǝ ǝtè kèlè nádu abádhí tó, kǎdù abádhí nùbhà ròwù. ⁷Abádhí níwú wò kayinǝ-ngba nà Yèsù-tíǝ. Abádhí adù rǝyá ǝrú mùdzarù núwà, 'ùhu ndi kayinǝ-ngba dǝ, Yèsù ràdù àdì dónà. ⁸Ibì ale náadù rǝyá ǝrú mùdzarù núwà, 'ùhu otu ǝ. Ndirò ngùkpa ale náadù yà inga ǝ í à' àwà-dòkà núhu otu ǝ. ⁹Ní, yà angyi rówu Yèsù-ǝnzí ale mà, kòwù ǝ ríwu ale mànà náambénà ùkú dǝ 'ati:

«Hòsanà»!

Ádrùngbàle Kàgàwà náká ndàso ǝvónà rǝ rírá ale!

¹⁰Kàgàwà náká ndàso yà rírá àlè t'ábanà, ádrùngbà kamà Dàwudì bhà Idzi!

Hòsanà òrù-akpà ò arfì Kàgàwà tò*!»

¹¹ Ní Yèsù náarà àhu Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndàdù òtsu Kàgàwà bhà idza. Ní, tiná rfì kóró dhu ndi ndàndà dhu-dzidò, abádhí náadù òvò 'òwù pbindà atdí-kumì dòná òyò ná ábhàlì mànà Bètàniyà tí kátina pbanga ò, inga ríra ndíní ndatì tí nídhuní.

Yèsù rí ìnzì aró'ò *mùtini tí kátina itsu nófù dhu

(Màt 21.18-19)

¹² Tsútsá nínaganí, Yèsù mà pbindà ábhàlì mànà rùvò Bètàniyà rò òná kàsùmi ò, Yèsù níí'í àwù ná. ¹³ Ní itse rò, kàla *mùtini tí kátina itsu atdíò ò bina núkú ró. Ní kádù àrà ndi itsu dò nga nándà, ndíní ndotú tí itsu-kpò kádò. Ní íkyèrò ndi ndàrà àhu ndi itsu-tí rò, kátù kà-bí kèlè, ndi kàsùmi níí'í ìnzì ndi itsu-tidò náaró'ò òná nídhuní. ¹⁴ Ní Yèsù atè wò itsu ní ndàti: «Dhu àkà nzá atdí ale mà ròtò dènú ró'ò itsu-kpò ìngbàngà màtí!» Kàbhà ábhàlì náadù wò kùnò dhu níri.

Yèsù rí Kàgàwà bhà idzá rò rí dhu núdzí ale nódi dhu

(Màt 21.12-17; Luk 19.45-48; Yùw 2.13-22)

¹⁵ Yèsù mà pbindà ábhàlì mànà náawù òvò tódtò Yèrùsàlemà tó kigò ò. Ní kàtsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù ndòpè ndòdi ànyì-dzá rò rí dhu núdzí ale. Kàránà fùrangà-ònga núwù ka kí dòná rò mizà nótdi rò, ndàdù àmbò núdzí rí ale nókò dòyá kitì náwà. ¹⁶ Ndirò kàránà nzí atdí ale mà nábhù rò rànò dhu dòná, ndùdà nà Kàgàwà bhà idza òná ná. ¹⁷ Ní kádù dhu ùdhe abádhí tó ndàti: «Hìlì Andítá ò, Kàgàwà ràtina: «Pbàkà idza ka katiya itsòta-dzá tí kóró pbìrì ò ale tó*» Pbètù nyí, nyí nyádù kùgèrè ròngò ogbotále náarí 'òtù òná ngari tí*»

¹⁸ Ní Pbàkùhání tó ádròdrò ale mà Hyátá tó màlímó mànà níri wò ndi nònzì dhu. Ní abádhí adù 'òpè 'òné Yèsù nábhù ì í kohò òná otu. Obhó tí, abádhí ambénà kòdò ònzì dò, kóró ale núkò rò idhò ràrà kà rùdhèna dhu dò dhu-okú dò rò. ¹⁹ Inga ràti dhu-tsù dò, Yèsù mà pbindà ábhàlì mànà náadù òvò 'òwù Yèrùsàlemà rò.

Yèsù rí dhu ùdhè a'uta mà dhu t'ùbàta mànà dò dhu

(Màt 21.20-22)

²⁰ Tsútsá nínaganí kútsingánà, otu ò 'ùda rórò, Yèsù mà pbindà ábhàlì mànà náala yà Yèsù òfúnà mùtini tí kátina itsu iwà òtdyù ivéna mànà ró. ²¹ Ní Péterù adù yà Yèsù ùnóná ndi itsu ní dhu níre, ndàdù àtina kànì: «Màlímò, ándà pé yà nyí nyófunà mùtini nótdyù wà atdíò dhu.» ²² Ní Yèsù adù àtina pbindà ábhàlì ní: «Nyà'u Kàgàwà. ²³ Ma mí obhó dhu núkò fùkù, atdí ale náapè atina yàri pbìrì ní: «Íngbè nyí urò rò, nyadù àrà ìtsì ádrùngbà rèrè ò». Ní, ìnzì káfi náapè ùguru, pbètù kà ràdù yà ndi ndùnò dhu rí ndònzì dhu ná'ù, ní ndi dhu ràdù ndònzì ndi dhu bhèyi tí kà tó. ²⁴ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi ma mátina nyí ní, Kàgàwà-fò nyí nyónzina itsòta ò kóró dhu, náká nyà'ù iwà nyí ràbà ndi dhu. Ní kà ràdù ndi dhu nábhù fùkù. ²⁵ Ndirò, nyí nyikò nyámbe

* 11.10 Zàb 118.25-26 o 11.15 Fàrangà-ònga t'ùwutátale níí'í yà Pbàyàhúdì tó fùrangà rò ràdù Pbàrómá mà Pbàgíríkí mànà tó fùrangà núwù ale. Í fùrangà dò rfì ale-nyì-wòyò níí'í afátá Pbàyà-húdì tó. * 11.17 Ìsa 56.7 * 11.17 Yèr 7.11

nyĩtsò dɔ̃ Kàgàwà rɔ̃ ònà kàsùmì ʒ, nyĩ nyapɛ̀ i inè dhu nà afíkù ɔ̃ ɔ̃dhikù dɔ̃, ní dhu àkà nyùbà ndi dhu kà tò, ndíní òrù-akpà ɔ̃ aríí Àbaku náadù tí fùkú afátá núbà fùkù. [26 Pbéù, inzí nyĩ nyapɛ̀ dhu núbà ngùkpà ale tò, ní òrù-akpà ɔ̃ aríí Àbaku rí nzí àdù fùkú afátá núbà fùkù akekpà m̀tí.]»

Yèsù arí p̀bìndà kasu ònzi àdhi bhà ádrùngbànga tó ɔ̃bi ní?

(Màt 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷Yèsù mà p̀bìndà ábhàlì m̀nà náadù i t̀dítdɔ̃ Yèrùsàlèma tó kigò ɔ̃. Ní Kàgàwà bhà idzá Yèsù rùbhi ònà kàsùmì ʒ, p̀bàkùhání tó ádrùdrɔ̃ ale mà, Músà bhà Úyátá tó m̀límó mà, P̀bàyàhúdì tó p̀bàkùrɔ̃ m̀nà níiwú kà i. ²⁸Ní abádhí níiwú dhu kà-tsù 'àti: «Kòkòrí dhu nónzi nyi nyári àdhi-tù rɔ̃? Ádhi ádrùngbànga tó ɔ̃bi nábhu indè nyongò i dhu nónzi ní?» ²⁹Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tó ndàti: «Ma mí atdí dhu kèlè níwù tsùkù. Nyĩ nyapɛ̀ ndi dhu nádù idù, ní ma m̀ádù yà ma marí i dhu nónzi p̀bìndà ádrùngbànga tó ɔ̃bi ní ale núnò fùkù. ³⁰Ádhi Yùwanì níwì rìrà bàtizò núbho indrù tɔ̃? Tí Kàgàwà, ndirò tí indrù? Nyàdu pé ka idù.» ³¹Pbéù abádhí náapɛ̀ 'rè inga nzínziya ʒ, 'àmbe àtina dɔ̃: «Àlè kapé dhu àdù: «Kàgàwà ní ndi ka níwì, ní kádùna dhu ìvu àlè-tsù, ndàti: «Olu, ádhu inzà nyĩ nyádù Yùwanì núuno dhu ná'ù ní?» ³²Ndirò, àlè kapé àtina: «Indrù ní ndi ka níwì...» Abádhí náambénà ihè-yà-ɔ̃dò nónzi dɔ̃, kòrɔ̃ ale núuni dhu Yùwanì r̀r̀r̀ Kàgàwà bhà obhónà nabì nyú nídhunì. ³³Ní abádhí adù dhu àdu Yèsù tó 'àti: «Inzá m̀ m̀ni.» Ní Yèsù adù dhu àdu ndàti: «Nírò, ima mà átò, ma mí nzí i dhu nónzi ma marí ní ɔ̃bi núno fùkù.»

Vĩnyò tó inga ʒ rí kasu ònzi òr̀r̀r̀ kasutále tó mbólí

(Màt 21.33-46; Luk 20.9-19)

12 ¹T̀dítdɔ̃, Yèsù náapɛ̀ ndàwe ɔ̃te mbólí ʒ abádhí tó ndàti: «Atdí ale náazò vĩnyò tó inga, ndàdù ngbòna nákpòrò kòrɔ̃wà ní. Kádù ndi vĩnyò-kpɔ̃ náhà ka kóngò ònà ibhu nòbhòlò, ndàdù ini nòsì ɔ̃dótále tò. Wò dhu-dzidɔ̃, kádù ndi inga núbhà kasu ònzi róngò kà ʒ ale-fɔ̃, ndàdù àrà abhi ɔ̃. ²Ní ndi vĩnyò-kpɔ̃ nòpɛ̀ ka kí ònà kàsùmì náká rò, kàvi atdí p̀bìndà kasutále r̀rà r̀fìndà ka kútù vĩnyò-kpɔ̃-tsí náko ndi inga-kàsù nónzi arí ale-fɔ̃. ³Pbéù, abádhí náalú wò ka kivinà ale 'òngbù, 'adù àdunà r̀r̀ngò ɔ̃tsùna-kpa nà. ⁴Ní, inga-àbadhi náavi ngàtsi kasutále r̀rà abádhí-tí'ò. Ní abádhí núuvi ndi ale-dò-tsirò, 'adù dhu ènò ní. ⁵Inga-àbadhi náavi ngàtsi ale t̀dítdɔ̃ ányì, abádhí ràdù ndi-tsí nòhò. Ndirò, kùvì ibí ngùkpà kasutále ányì, ní abádhí náavi atdídhénà-tsí, 'adù ngùkpàkà nòkyè. ⁶Ní, wò inga-àbadhi-fɔ̃ arà ɔ̃dì ní atdí kà t'ídhùnà yà atdíð kòzè kèlè. Ní kà ríku dónà rò ní, kàvi ndi idhùnà abádhí i, ndàdù inga níre afina tó ndàti: «Èfù abádhí rí idhùdu nífù.» ⁷Pbéù, wò vĩnyò tó inga-kàsù nónzi arí ale náadù ɔ̃te nzínziya ʒ 'àti: «Kòní inga-àbadhi tí ongoya olù ale ní wò. Kòwu kòho ka, ndíní ndi inga náadiya tí àlè tò.» ⁸Ní abádhí náalú kà t'ídhùnà 'òhò, 'adù abvòna nòbvù itse ndi inga ʒ rò.» ⁹Ní Yèsù adù dhu ìvu ndàti: «Ádhu nyú wò inga-àbadhi ràdù ònzìnà? Kà ràdù irà, ndòkyè wò inga-kàsù nónzi arí ale, ndàdù ndi vĩnyò tó inga nábhu ngùkpà ale-fɔ̃. ¹⁰Nyĩ nyózu tí nzá yà Kàgàwà bhà Andítá ɔ̃ ka kándì dhu:

Yà odu-dzà nòsì arí ale náabvù igi odu^p,

náadù òngo idza-pbidò nódò arí odu tí.

¹¹ Kòní Ádrùngbàlè Kàgàwà náanzì dhu,
ndirò ndi dhu ní idhò rí indrù ùkò nǐ atdí dǐ dhu*.»

¹² Ní Pbàyàhúdì ǐ kámá náasù dhu ǐ ràrì ndi Yèsù rí ǐ ùnò mbólí ǐ. Ní abádhi apè 'òmè Yèsù nálù ǐ ǐ ónà otu, pbétù abádhi adù ihé-yà-òdò nónzì. Ní abádhi adù kùbhà, 'adù òwu fiyó dhu nǐ.

Indrù rí dhu òngù Yèsù-tsù pàratà t'úfótá dǐ dhu

(Màt 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Pbàyàhúdì ǐ kámá náavi ngúfe *Pbàfàrisáyó mà *Hèròdè bhà ale mànà Yèsù-tí'ò, ndíní kà-ida-ò nidyi tí otèna ǐ. ¹⁴ Ní abádhi náawù, 'adù àtina kà nǐ: «Màlimò, mà múnì wà dhu nyi rárí obhó dhu núno, ndirò nyi rárí nǐ atdí ale-òdò mà nónzì. Obhó tí, nyi nyarí nǐ indrù-nyi-kpa nánda, pbétù nyi nyarí Kàgàwà bhà otu núdhè indrù tò obhóngà dǐ. Ní, àlè tò Ʋyátá návi tí àvì àlè rùfò Rómà tò pbirì ǐ kámá dǐ ádrùngbà kamà bhà pàratà? Ndirò, kǐsǐ tí ka ǐsǐ? Àlè tí adù kùfò Ʋfò, ndirò àlè tí nǐ adù kùfò?» ¹⁵ Pbétù, òru tí abádhi òrù yà ǐ írèna afiýa ò dhu dhu ndi ndùni rò, Yèsù adù àtina abádhi nǐ: «Ádhu nyi nyi afidu númvù nǐ? Nyibho pé atdí fùrangà-kpǒ fudu ò, ndíní mandá tí.» ¹⁶ Ní abádhi náadù ìwu fùrangà-kpǒ nà atdí Yèsù-fò ǐ. Yèsù adù dhu ìwu abádhi-tsù ndàti: «Yà kà kòbhòlò nyina-wòyò, kadù òvòna nándi ale ní àdhi?» Ní abádhi adù dhu àdu kà tò 'àti: «Kámá dǐ ádrùngbà kamà Kàyisara.» ¹⁷ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhi tò ndàti: «Ndi dhu bhèyi kà rí'í rò, nyùbho kámá dǐ ádrùngbà kamà Kàyisara bhà dhu-tsí Kàyisara tò, nyàdù Kàgàwà bhà dhu-tsí núbho Kàgàwà tò.» Wò dhu bhèyi Yèsù àdu dhu náadù abádhi àbhè idhò rùkò atdí dǐ.

Pbàsàdùkáyó rí dhu òngù Yèsù-tsù ùvùvè ale núungbeya ǐ dhu dǐ dhu

(Màt 22.23-33; Luk 20.27-40)

¹⁸ Wò dhu-dzidǐ, ngúfe *Pbàsàdùkáyó níwù Yèsù-tí'ò. Abádhi ní ndi arátina ìnzì ùvùvè ale rùngbeya ǐ òvè-bvù rò. Ní abádhi níwù dhu Yèsù-tsù 'àti: ¹⁹ «Màlimò, Músà náandí dhu yà dhu bhèyi fàkà: «Atdí ale t'ádòna náapè òvè, ndàdù tsibhàlè núbhà ìmbà atdí ngbángba nà màtí fónà, ní dhu àkà ndi ale rùndu adòna ùbhà abvo-àyi-tsù, 'adù nzónzo nódhi nà yà òvòvè adòna-òvò dǐ*»

²⁰ Ní, atdí ale ní'í kpabhínzo nà àrùbhà. Ní sengba náambà tsibhàlè, ndàdù òvè ìnzì ndùbhà atdí ngbángba mà. ²¹ Ní kà lutinà kpatsibhíngba náadù wò abvo-àyi-tsù núndu, ndàdù òvè átò ìnzì ndùbhà atdí ngbángba mà. Ndi dhu náanzì ndi ndi dhu bhèyi tí ìbhè rí kǐsè kpatsibhíngba rǐ. ²² Ní kóró kǐkò àrùbhà kpabhínzo wò tsibhàlè námbà ndi fiyò, núuvè kóró ìnzì 'ùbhà atdí ngbángba mà. Abádhi núvè kóró dhu-dzidǐ, wò tsibhàlè náadù òvè átò. ²³ Ní kòmbí, kóró ùvùvè ale rí 'ùngbè òvè-bvù rò nínganí, wòrì tsibhàlè ní'íyà àdhi bhà? Obhó tí kóró kòrì àrùbhà kpabhínzo númbà wà ǐ ndi tsibhàlè nà.» ²⁴ Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhi tò ndàti: «Nyí nyùwí wà fùkú irèta ǐ: nyí nyùnì nzà Kàgàwà bhà Andítá núndò dhu mà, ndirò nyí nyùnì nzà Kàgàwà bhà ádrùngbànga tò òbi mà. ²⁵ Obhó tí, ùvùvè ale rí 'ùngbè òvè-bvù rò nínganí, kpabhàlè mà vèbhàlè mànà núumbàya nǐ ǐ, pbétù abádhi nóokoya Kàgàwà

bhà màlàyíkà náaróko òrù-akpà ò dhu bhèyi. ²⁶Ndirò, yà àvùvè ale rí 'àngbè òvè-bvù rò dhu dǎ, nyí nyàpè tí nzá atdí ngari nǒzù Músà bhà Andítá ò, yà kàzu rǒrè rònà ìnzì rógbe rǒrè kǐdzùmbà dǎ? Ányirò nga ní ndi Kàgàwà ati Músà nǐ: «Ima, Ima ní Àbràhamù bhà Kàgàwà, Ìsakà bhà Kàgàwà, ndirò Yàkòbù bhà Kàgàwà*.» ²⁷Yèsù adù àtìna tǐtǐdǎ: «Kàgàwà ní nzi àvùvè ale tǒ Kàgàwà, pbétù ka ní ípìrò rò arfí ale tǒ Kàgàwà. Ní nyí, nyí nyùwí atdí dǎ nyú fùkú irèta ǎ.»

Ádrùngbà Uyátá ròsè kóró Uyátá dǎnǎ

(Màt 22.34-40; Luk 10.25-28)

²⁸Músà bhà *Uyátá tǒ màlímó nǐnzì ǎ atdí màlímò nǐrì Yèsù mà rí 'àgò Pbàsàdùkáyó màna dhu. Kàla Yèsù nádu dhu mbèyi nyú Pbàsàdùkáyó tǒ dhu. Ní kǎndrì Yèsù i, ndàdù dhu ìvu tsùnà ndàti: «Íngbà Uyátá ndi kóró Uyátá dǎnǎ ósè?» ²⁹Ní Yèsù adù dhu àdu kà tǒ ndàti: «Kànì kóró Uyátá dǎnǎ ósè Uyátá: «Írì dhu Ìsràyèlì, àlè tǒ Ádrùngbàle Kàgàwà ní ndi atdíró Ádrùngbàle. ³⁰Dhu àkà nyoze pbùkù Ádrùngbàle Kàgàwà kóró afínù nà, kóró atdyúnù nà, kóró pbùkù irèta nà, ndirò kóró òbìnu màna*.» ³¹Ndirò kànì ɔyɔ rí kǐsè Uyátá: «Dhu àkà nyoze ɔdhìnu yà nyí nyú nyí nyoze nyí nyí-tírò dhu bhèyi.» Kǒkòrí ɔyɔ Uyátá dǎnǎ ròsè ngàtsi uyátá rí mbǎ*.» ³²Ní Músà bhà Uyátá tǒ màlímò náadù àtìna Yèsù nǐ: «Nyí nyòtè mbèyi nyú Màlímò. Nyí nyànò dhu ní obhó dhu: Ádrùngbàle Kàgàwà ní ndi atdíró Ádrùngbàle, ndirò ngàtsi kà bhèyi Kàgàwà rí mbǎ. ³³Ní dhu àkà ìndrù ròzè Kàgàwà kóró afína nyú nà, kóró pbìndà irèta nyú nà, ndirò kóró òbìna nyú màna. Ndirò dhu àkà kà ròzè ɔdhìna yà ndi nyú ndi ndòzè ndi nditírò dhu bhèyi. Wǒrì ní ndi ídzì dhu nyú ròsè Kàgàwà tǒ ka kǐ iza tǒ perè núbì *màzàbahù dǎ, kadù kóró perè-tidǎ núbho kà tǒ dhu dǎnǎ.»

³⁴Yèsù náala wò Músà bhà Uyátá tǒ màlímò nádu dhu fìndà mbèyi nyú ndirò ídzì irèta nyú nà dhu. Ní kǎdù àtìna kà nǐ: «Ìmbǎ nyí nyí itse òrù-akpà ǎ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi rǎ rò.» Wò dhu-dzidǎ, atdí ale mà náamvù nzá ndivù dhu tǐtǐdǎ Yèsù-tsù.

Krístò ná tí Dàwudì t'ídhùnà nyú?

(Màt 22.41-46; Luk 20.41-44)

³⁵Yèsù rí dhu núdhè ìndrù tǒ Kàgàwà bhà idzá rò ònǎ kàsùmì ǎ, kǐvú dhu ndàti: «Músà bhà Uyátá tǒ màlímò náarátina ìngbà dhu bhèyi *Krístò rǎrì Dàwudì t'ídhùnà? ³⁶Ìlǎ-Alafí rí ndùnda rò, ádrùngbà kamà Dàwudì nyú nditírò náati:

«Ádrùngbàle Kàgàwà náati pbàkà Ádrùngbàle nǐ:

íra nyadì idú fangà dǎnǎ rò,

ràrà àhu ma mí pbùkù òmvù nábhù nyoze dǎya dhu ò*»

³⁷Dàwudì nyú nditírò rí kànzi Ádrùngbàle tí. Ní kà ràdù ìrì ìngbà dhu bhèyi átò Dàwudì t'ídhùnà tí?»

Yèsù rí ihé-yà nǎví ròdǎ ì Músà bhà Uyátá tǒ màlímò rǎ rò dhu

(Màt 23.1-36; Luk 20.45-47)

Ábhǎ ihé-yà núubhìna Yèsù rǎnǎna dhu nǐrì rǎ atdyúya nyú nà. ³⁸Yà ndi núdhèna ìndrù tǒ dhu ǎ, Yèsù ubhìna àtìna rǎ i ale nǐ: «Nyòdò nyí Músà bhà

Uyátá tó màlímó rǝ rò. Abádhí arózèna dhu ní 'ùbhi ádzàdzí kanzù ì ùfǝ rǝrò, 'àdà ìndrù nózè ràtsè ì ifuta nyú nà ìndrù arí 'ùndù òyá ngari ǝ. ³⁹Unduta-dzà ǝ, abádhí arí 'òzè 'òkò ádròdrǝ ale tó ka kòbhòlò ngari ǝ, ndirò mùhendù ǝ, 'àdù òzè 'òkò ifuta tó ngari ǝ. ⁴⁰Abádhí arí abvo-ayi-idzà ǝ dhu òvo kóró, àzèmbè ìí 'ìtsò ádzàdzí ndíni ka kati tí ì idzi ale tí rǝrò. Wò dhu-okú dò rò, ka kitdiya anya abádhí dǝ obi nyú nà.»

Nākù tó abvo-ayi rǝ perè nábhǝ Kàgàwà tó dhu

(Luk 21.1-4)

⁴¹Wò dhu-dzidǝ, Yèsù náadi Kàgàwà bhà idzá, Kàgàwà tó ka karí perè nùdǝ ònà *sàndukù-tí. Ní kǎdì ndàmbe ìndrù rǝ fùrangà nùdǝ ndi sàndukù ò tí dhu nándà dǝ. Ònzi tó ibí ale nùduò fùrangà abhàbhǝ. ⁴²Ní nākù tó atdí abvo-ayi nǝira, ndàdù ìnzí rǝ ábhǝ kasu mà nónzi ǝyǝ fùrangà-kpǝ-nzo kèlǝ nídǝ wò sàndukù ǝ. ⁴³Ní Yèsù anzi pòindà ábhàlǝ, ndàdù àtinà abádhí nǝ: «Ma mí obhó dhu núnò fūkù: Wòrǝ nākù tó abvo-ayi nídǝ fùrangà sàndukù ǝ ròsè kóró ale dǝnà. ⁴⁴Kóró kǝkǝ ngǝkpà ale núbho ìmbà rǝ kasu nà fǝyǝ fùrangà kèlǝ foyá rǝ fùrangà dǝ rò. Pbétù pòindà nākù ǝ, wò abvo-ayi núbho dzànàna nónzi àmbènà pòindà ipírǝnga ǝ fonà rǝ fùrangà kóró.»

Yèsù rǝ Kàgàwà bhà idza ka kugoloya dhu nóvo dhu

(Màt 24.1-2; Luk 21.5-6)

13 ¹Yèsù rǝhu Kàgàwà bhà idza rò ònà kàsùmi ǝ, kàbhà ábhàlǝ nǝnzǝ ǝ atdí ale náati kà nǝ: «Màlimò, àndà pé! Íngbàtǝ ùya odu kǎkà! Íngbàtǝ ka kasí osí-tidǝ yà!» ²Ní, Yèsù adù dhu àdu kà tó ndàti: «Nyi nyàla tí wà kǎkà osí-abábà? Kàrí osí-abábà ka kòsì nǝ odu nǝnzǝ ǝ, atdí odu mà rǝ nǝ ndàbha ngàtsi odu dǝ. Ka kǝ abádhí nùgòlò kóró.»

Yèsù rǝtè ya adzi ǝ dhu-tsù rǝ ndòdì ònà idho nitèya ize dǝ dhu

(Màt 24.3-14; Luk 21.7-19)

³Wò dhu-dzidǝ, Yèsù adi *Mizèyituni tó pòirǝ dǝ, ndàmbe *Kàgàwà bhà idza nándà dǝ nyina-kpa tí. Ní òyá ì òtù ì Yèsù mànà rò, Péterù mà, Yàkò-bhò mà, Yùwanì mà, Àndèyèyà mànà níivú dhu Yèsù-tsù 'àti: ⁴«Éno pé ìngbà kàsùmi ǝ màtǝ wò nyi nyènò dhu nónziya ndi dhu fǎkà? Ndirò, ìngbà ize ndi kóró kǝkǝ dhu rǝ 'ònzǝ ònà kàsùmi nitèya?»

⁵Ní Yèsù adù dhu òvò abádhí tó ndàti: «Nyàndà nga mbèyi, ìnzǝ nyàbhu nyǝ atdí ale mà rùtrǝ nyǝ. ⁶Ábhǝ ale nóowuya iwu rǝ ǝvòdu rǝ, òwù àtinà rǝ: «Ma ní Krístò». Ndirò abádhí nùutràya ábhǝ ale nyú. ⁷Ndirò, nyǝ nyòpèya gukyè nyǝrǝ ìla rǝ ndónzi dhu mà, ìla dǝ ka kúnna dhu mànà, ní àpè nyònzǝya ǝdò. Dhu àkǝ wà kǝkǝ dhu rònzi ì, pbétù wò dhu ní'ya nǝ iwà yàrí adzi ǝ dhu-tsù nòdì ndi dhu. ⁸Atdí pòirǝ ǝ ale núugyeya ì ngàtsi pòirǝ ǝ ale mànà. Ndirò atdí ádrùngbà kamà bhà pòirǝ ǝ ale núugyeya ì ngàtsi ádrùngbà kamà bhà pòirǝ ǝ ale mànà. Ndi kàsùmi ǝ, mùtiti náabhàya dhèdhèrò pòirǝ rivi, ndirò àgǝyi nǝtsiya ya adzi ǝ. Ndi dhu ní'ya àdhàdhì ari rǝ ndòpè ndàkà ndi uguta tó dhu bhèyi.

⁹Pbétù nyǝ, nyàndà nga mbèyi. Ka kowuya nyàbhu rǝ anya ùnò arí ale rìdì ànyǝku. Ka kowuya nyàbhu rǝ kavi nyǝ unduta-dzà ǝ rò. Ka kowuya nyàbhu rǝ nyònzǝ mùsambà lìwálǝ-ònzǝ rò, ndirò ádròdrǝ kámà-ònzǝ rò okúdu dò rò, ndíni

nyí nyí'í tíf p̀bàkà ngàm̀bì tíf abád́hí-ònzí. ¹⁰ Obhó tíf, dhu àkà pé kunò Kàgàwà bhà Idzì M̀àkùrù angýinà rò kóró p̀bìrì ǝ ale tò. ¹¹ Ndirò, nyí nà abád́hí òwù ànyàku ka kitdì tíf rò, àpé nyòwuya affiku nítu rǝ angyangýí nyí nyúnóna dhu nǝ. P̀bétù, dhu akáya nyòwù tsùku dǝ ǝǝ ǝtè kèlè núnò rǝ ndi kàsùmì ǝ. Obhó tíf, ǝ ǝtè nóowuya nǝ ùvò rǝ ùkù rò, p̀bétù Ìlìlǝ-Alafí náaraya ndi kili rǝ tsùku dǝ. ¹² Ìndrù náaraya adónà nípfo rǝ ndàbhu kohò, ndirò ingba t'ábanà náaraya dhu ònzì rǝ ndi dhu bhèyi tíf p̀bì ingba rǝ. Nzónzo níwàya dhu ì nódhì ale rǝ, 'adù abád́hí àbhu kòkyè. ¹³ Kóró ale nòondróya nyí okúdu dǝ rò. P̀bétù Kàgàwà nígúya ale ní kǝkò dhu-dzi nòndù rí kóró ràrà àhu ì dhu ríku dhu ò ale.»

Yèsù rǝtè ádrùngbǝ àp̀bè dǝ dhu

(Màt 24.15-28; Luk 21.20-24)

¹⁴ Yèsù adù àtìnà tdítǝ: «Nyí nyalaya gukyè ǝdóna rǝ ǝ atdíǝ òndrò ka kóndrò atdíǝ ale» tíf ka kátina ale, yà inzà ndi ndàkànà ndidè ònà ngari ǝ idè rǝ (Yàrí dhu òzè rí ale nákà ndàlù ka mbèyi dóna ǝ), ní Yùdèyà ǝ ì nòtù ale náakáya 'òtsè p̀bìrì-akpà dǝ. ¹⁵ P̀bì idza dǝ ka kóbhòlò okota tò ngari ò ndi nòtù ale, náakáya nǝ ndifò, ndirò ìnzì ndòtsù ndàhu atdí dhu mà nídyi idza rò. ¹⁶ Ndirò, onzi-bvè ndi nòtù ale náakáya nǝ ndòngò ibha, ndàrà rónà ǝrè mùdzarù nídyi. ¹⁷ Ì idho ǝ, ǝya nà rí vèbhále mà, iba òndo rí nzónzo rí foyá vèbhále mà nà ní'íya àp̀bè ǝ. ¹⁸ Nyitsò nyí Kàgàwà rǝ, ìnzì kǝkò dhu nòonziya tíf ì ádrùngbǝ giri tǝ kàsùmì ǝ. ¹⁹ Obhó tíf ì idho ǝ, ìndrù náabáya àp̀bè abho, ròsè yà Kàgàwà anzina yàrí adzi rò, rìrà àhu indo ì arí àbàna àp̀bè dónà. Ndirò ì àp̀bè-tidò ní'íya ìmbà akekpà màtí tdítǝ. ²⁰ Ìnzì Ádrùngbǝle Kàgàwà náadùna gukyè wòrì idho-ǝnga, ní atdí ale mà náagùna nǝ. P̀bétù kàdù ndi idho-ǝnga ròdì idò, fìndà ndi ndòvò p̀bìkì ale-okú dǝ rò. ²¹ Atdí ale mà náatiya gukyè nyí nǝ: «Nyàndà, kànì Krístò rí ǝ irò!» Ndirò ngàtsi nǝ, «nyàndà, ndànì kà rí ndòrò!» Ní àpé nyà'uya ka! ²² Obhó tíf, títò tǝ krístò mà, títò tǝ p̀bànábì mà nà núunyàya ì ùnyà. Abád́hí náambèya wiwì mà, idho rí ìndrù ùkò nǝ dhu mà nà nónzì dǝ, ndínì 'utrà tíf yà Kàgàwà óvò fìndà ale nǝ, àkà ka ràdè àkà fíyò nǝ. ²³ Ní nyí, nyàndà nga mbèyi! Ma m̀vòvò wà kóró dhu fùkù angyangýi.»

Ìndrù t'ídhùnà ríngò dhu

(Màt 24.29-31; Luk 21.25-28)

²⁴ Kàdù àtìnà tdítǝ: «P̀bétù ì idho ǝ, wò àp̀bè tǝ kàsùmì dzidǝ, adyifò núu-tíya, àbì ràdè inga t'áwèta núbhà. ²⁵ Alali náawáya ì òrù-akpà-nyí rǝ rò, ndirò ádròdrò ǝbì nà arí ǝrù-akpà ò dhu níviyà^a. ²⁶ Níró ní ndi ka kalaya ìndrù t'ídhùnà òrù-akpà ò rò rìrà ádrùngbǝ àp̀bù ǝ, ádrùngbǝnga tǝ ǝbì nà, ndirò ádrùngbǝnga tǝ awàwè ǝ rǝ. ²⁷ Ní kúviya p̀bìndà màlàyíká ifò yà adzi-p̀bìdì ònà, rùndu yà ndi ndavò fìndà p̀bìndà ale-tsù, rǝpè ndi yà adzi-tsù náapè ndi ì rò, ràrà àhu kà-tsù arà ndòdì ì.»

Mùtini tíf kátina itsu tǝ mbólí rìtèna àlè tò dhu

(Màt 24.32-35; Luk 21.29-33)

²⁸ Tdítǝ kàdù àtìnà: «Nyirè pé *mùtini tíf kátina itsu tǝ mbólí rǝvona dhu: kǝp̀bì náapè ì'ǝ, kà-bì ràdè ndòpè ndàtè, ní nyí nyùnì wà dhu adyifò tǝ kàsùmì

ràrĩĩ ìkyèrò. ²⁹Ní ndi dhu bhěyi tí, nyĩ mà átò, nyĩ nyalaya gukyè kòkòrì dhu rĩ 'ònzì dhu, ní nyĩ nyuniya dhu kà rĩngo dhu ràrĩĩ ìkyèrò, ndirò kà ràrĩĩ tsàtsùnà. ³⁰Ma mí obhó dhu núnc fùkè, yà kòmbí rĩ rùgànda rĩ nzì ùda inzà kórò kòkò dhu nónzì ì rórò. ³¹Òrù-akpà mà yà adzi màná núudàya ùdà, pbétù pbàkà ɔte núudàya nzì akekpa màtí.»

Kàgàwà kèlè atdíró núni ndi Yèsù ingyoya òná idho dhu

(Màt 24.36-44)

³²Kàdù àtìná tdítdò: «Ma míngo òná idho mà, ndi kàsùmì màná dhu nàndà dhu nĩ, atdí ale mà núni inzà ka, ìmbà rĩ òrù-akpà ò rĩ málàyíkà màtí, ìmbà rĩ Kàgàwà t'ídhùnà màtí. Pbétù ka nùni ní Àba Kàgàwà kèlè atdíró.

³³Nyàndà nga mběyi, nyòko nyìkpòku nà, inzà nyĩ nyùni ndi kàsùmì nìdhunĩ. ³⁴Ndi dhu nìliya ndi àdhàdhì abhi ò rárà ale náarí dhu ònzì dhu bhěyi: kà rāhu pbì idza rò, ndàbhà ndi idza kasutále-fò. Kà rĩ ì ale nzínzì ò ngàtsi ale rōnzina kasu nítè ndi ale tò, ndàdù dhu núya idza-li'ò nódo rì sàndìrì tò ràdì nyìkpòna nà. ³⁵Nírò, nyòko nyìkpòku nà, inzà nyĩ nyùni idza-àbadhi rĩngo òná kàsùmì nìdhunĩ. Nyĩ nyùni nzà dhu kà ràtì ndàdù pbìtsòngàná, ngàtsi nĩ iku-alikpa ò, ngàtsi nĩ à'ù-akpà-òngò ò, ndirò ngàtsi nĩ kútsingánà. ³⁶Kìtò ndi inzà nyĩ nyìrè kàsùmì ò nĩ, dhu àkà nzà kà ròtù nyĩ òdhò nyĩ nyòdhò rò. ³⁷Yà fùkè ma múnò dhu ní ma múnò wà kórò ale tò. Nyòko nyìkpòku nà!»

Pbàyàhúdì ò ádròdrò ale rĩ 'ìri Yèsù nálù ka kí, kadù òhòná dhu dō dhu

(Màt 26.1-5; Luk 22.1-2; Yùw 11.45-53)

14 ¹*Pbàyàhúdì tó Pásìka tó m̀hèndù mà, *Ìmbà òná afi nà m̀gati tó m̀hèndù màná nĩ'ì ɔyɔ idhòya nódí rò. Ní *Pbàkùhánì tó ádròdrò ale mà, *Músà bhà Hyátá tó m̀límó màná náapè ònè Yèsù nálù ì'ì inzà kórò ale ùni rórò òná otu, ndínì 'adù tí àbhunà kohò. ²Obhó tí, abádhí owúnà àtìná rò nzínziya ò: «Dhu àkà nzà àlè rālè ka m̀hèndù ò rò, akye ìndrù nìv̀v̀ana dhu nĩ.»

Atdí tsìbhále rĩ ndrùù róngu akye nódhò Yèsù-dòtsírò dhu

(Màt 26.6-16; Luk 7.36-50; 22.3-6; Yùw 12.1-8)

³Yèsù nĩ'ì Bètàniyà tí kátina pbanga ò, Sìmonì tí kátina ale bhà idzá. Ndi ale nĩ'ì *kíkí nà angiyinà rò. Ní ònyè nónyu Yèsù rĩ òná kàsùmì ò, atdí tsìbhále náatsù *àlbatrò tí kátina odu nĩ ka kòbhòlò tsùpà nà fónà. Ndi tsùpà ò ì'ì dhu ní ɔrú odzina nà ndrùù róngu akye. Ndirò ndi akye nĩ'ì *nardò tí kátina ìrì-vì ní ka kòbhòlò akye. Ní ìyàdhíyà núukò ndi tsùpà-tsù, ndàdù ndi akye nódhò Yèsù-dòtsírò. ⁴Ní ànyìrò ì'ì ale nzínzì ò, dhèdhè ale náakò, 'adù àmbe ɔte dō nzínziya ò àtì: «Ádhu kàrì wòrì akye nínzà wò dhu bhěyi nĩ? ⁵Ka kambèná tí obhó kàbhù kodzì ìbhu miyà dònà róse fùrangà-kpò rò', kadù ndi fùrangà nùndò nàkùtálè tò!» Abádhí náadù àkò atdídò nyú wòrì tsìbhále rò. ⁶Pbétù, Yèsù adù àtìná abádhí nĩ: «Nyùbhà wò tsìbhále ràdì. Ádhu nyĩ nyàva kà-tsi nĩ? Yà rùdú kònzì dhu ní ìdzì dhu nyú. ⁷Obhó tí, nyĩ nyóngo òko nàkùtálè màná bìlìnganà. Ndirò, nyĩ nyòzè ka òná kórò kàsùmì ò, nyĩ nyóngo adù

abádhí-dzàná nónzì ònzì. Pbéùtù ima, àlè kínzì ongo òko nyí mànà bílìnganà. ⁸Íyádhíyà ònzì dhu ní lèmanà nónzì ndì ndí dhu: kùtrì wà ngbòdu, ndòbhòlò angangyi ɔtɔú tò. ⁹Ma mí obhó dhu núno fùkù: Kàgàwà bhà ídzì Mákùrù núno ka kí yà adzì ʒ kóró ngari ʒ inanà, ka kóngò yà tsìbhàlé nónzì dhu náwe ìndrù tò átò, kadù òwu kìrè rɔ róná.»

Yudhà rí Yèsù ònzì ndipfo, ndàbhu pbàkùhání ʒ ádròdrɔ ale-fɔ dhu

(Màt 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰Yèsù bhà idre dòná ʒyɔ ná ábhàlì nzínzì ʒ atdí ale, Yudhà Ìskàrìyɔtá tí kátina, náarà ***pbàkùhání** tɔ ádròdrɔ ale-tíʔ, ndíní ndì ndipfo tí Yèsù ndàbhu abádhí-fɔ. ¹¹Ní, Yudhà ùnò dhu ì ìrì rò, abádhí-dhè níka ndì atdíɔ. Abádhí adù àtìná ì ràrí fùrangà nábhù kà tò. Ní Yudhà náadù ndòpè ndòmè Yèsù ípfò ndì ndí ndàbhu abádhí-fɔ òná ídzì kàsùmì.

Yèsù mà rí Pásika tɔ m̀hèndù tɔ ònyù nónyu pbìndà ábhàlì mànà dhu

(Màt 26.17-25; Luk 22.7-14,21-23; Yùw 13.21-30)

¹²***Ìmbà** òná afi ná mùgati tɔ m̀hèndù tɔ wemberè tɔ idhò, yà tààmà-akpá-nzo-zà ka kubínà òná ʒ, Yèsù bhà ábhàlì níivú dhu kà-tsù 'àti: «Ádhànga ndi nyi nyòzè mòwù ***Pbàyàhúdì** tɔ Pásika tɔ ònyù nóbhòlò òná indù?» ¹³Ní, Yèsù adù pbìndà ábhàlì nzínzì ʒ ʒyɔ ale nóvì, ndàdù àtìná abádhí ní: «Nyòwu kígò ò, ní nyí nyí atdí ale nótù idha nàndò andu ʒ ró. Ní nyàdù nyòwu kòwù ʒ. ¹⁴Ní kà ràrà òtsù idza ró, nyí nyatina ndi idza-àbadhi ní: «Màlìmò níivú dhu ndàti: Mă mí ***Pbàyàhúdì** tɔ Pásika tɔ ònyù nónyu òná rò pbàkà ábhàlì mànà kàluga ríʔ ngbòrɔ?» ¹⁵Ní, kàdàna ɔrùnà rò ríʔ ádrùngbà kàluga nítè fùkù, yà angya-nyi ka kòbhòlò kóró dhu òná. Ànyi nga ní ndi, nyí nyòbhòlona ònyù àlè tò ní.» ¹⁶Ní, kòkò ʒyɔ ábhàlì níivà ì 'òwù kígò ò. Abádhí náadù kóró dhu nótù yà Yèsù núnòná ka fíyò dhu bhèyi tí, 'adù ***Pásika** tɔ ònyù nóbhòlò.

¹⁷Pbítòngánà, Yèsù mà pbìndà atdí kumì dòná ʒyɔ ná ábhàlì mànà náawù ùvò wò ka kòbhòlòná ngari ò. ¹⁸Ní, yà abádhí òkò 'àmbe dhu ònyù dɔ mizà dɔ rò òná kàsùmì ʒ, Yèsù atí: «Ma mí obhó dhu núno fùkù, nzínziku ʒ atdí ale rí ima nípfò ndàbhu ma òmvù-fɔ. Ndi ale ní yà atdíkpá mă mí dhu ònyu mànà ale.» ¹⁹Ní, izu núuka kòkò ábhàlì atdíɔ nyú, ràdù 'òpè 'òngè dhu atdátí-rà ʒ kà-tsù, 'òwù àtìná rɔ: «Tí ima ndi?» ²⁰Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ndi ale ní nzínziku ʒ atdí ale, yà atdí kumì dòná ʒyɔ ná nyí nyíʔ rò, yà atdíkpá mă mí ɔtsúka ùfɔ mànà sàni ò ale. ²¹Obhó tí, ìndrù t'Ídhùnà rɔvè yà ***Kàgàwà** bhà Adítá núnò dòná dhu bhèyi. Pbéùtù, ìndrù t'Ídhùnà nípfò rí ndàbhu òmvù-fɔ ale ríʔ àpè ò! Dhu akána nzí kodhì ndi ale mà!»

Ádrùngbàlé Yèsù nábhù rí kìrè ònyù

(Màt 26.26-35; Luk 22.7-20; 1Kò 10.16-17; 11.23-26)

²²Yèsù mà pbìndà ábhàlì mànà rí dhu ònyu òná kàsùmì ʒ, Yèsù níidyì mùgati ndàlù fóná. Ní ɔtsò ndì ndàbhu Kàgàwà tò dhu-dzidɔ, kùkò kà-ònga, ndàdù ùndòná pbìndà ábhàlì-fɔ, ndàdù àtìná abádhí ní: «Nyàkò yà dhu, ngbòdu ní yà.» ²³Tdítdɔ kídìyì ***divayi** ríʔ òná kópà ndàlù fóná. Ní ɔtsò ndì ndàbhu Kàgàwà tò dhu-dzidɔ, kàdù kàbhu abádhí tò, abádhí kóró ràdù òmv-ùnà. ²⁴Yèsù adù àtìná abádhí ní: «Yàrí ní azùdu, yà ìndrù nùngbò Kàgàwà mànà azu, ndirò yà ábhɔ ale-okú dò rò ndì nùfù. ²⁵Ma mí obhó dhu núno

fùkù, ma mí nǚ òwà yì nóm vù tǎtǎdǎ akekpá mǎtí, rǎrà àhù òwà yì-òwà tǎ nóm vù ma maraya òrù-akpá ǎ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi ǎ ònà idhò ǎ.»
²⁶ Adyi* ì èyè dhu-dzidǎ, abádhí náadù òwù *Mizèyìtunì tó pǐrì dò.

Yèsù rǐ Péterù rǐ ndòdho dhu nówò dhu
 (Màt 26.31-35; Luk 22.31-34; Yùw 13.36-38)

²⁷ Yèsù ati pǐndà ábhàlǐ nǐ: «Nyí kóró, nyí nyí mubha àbha. Obhó tí, Kàgàwà bhà Andítá ǎ ka kándí dhu kati: «Ma mohoya tàrà t'úndatátále, tàrà ràdù ìfàlǎ kóró ngari ònǎ.» ²⁸ Pbéù, ma mǐngbè ma dhu-dzidǎ, ma madùya àrà nyòdǎ Gálilayá tó pǐrì ǎ rò.» ²⁹ Pbéù, Péterù adù àtìná kà nǐ: «Ngǔkpà ale mà rǐ mbà nyubha, ní ima, ma mí nǚ nyubha.» ³⁰ Ní Yèsù adù dhu àdu kà tó ndàti: «Ma mí obhó dhu núno indù, indo yàrì iku ǎ tí, inzà à'ù-akpà nǎpè òngò ɔyò-gùna róró, nyi nyí'ina iwà nyi nyàtì ìbhu-gùna inzà nyi rúni ima ró.» ³¹ Pbéù, Péterù adù àtìná tǎtǎdǎ ɔbì nyú nà: «Ma matina nǚ akekpá mǎtí inzà ma rùni nyi, ìmbà dhu i'ina atdíkpá àlè káve dhu mǎtí.» Ndirò kóró ngǔkpà ábhàlǐ náadù dhu ènò ndi dhu bhèyi tí átò.

Yèsù rǐ nditsò Gètèsèmanì tí kátina inga ǎ rò dhu
 (Màt 26.36-46; Luk 22.39-46)

³² Wò dhu-dzidǎ, Yèsù mà pǐndà ábhàlǐ màná náawù ùvò atdí ngari Gètèsèmanì tí kátina ǎ. Ní Yèsù adù àtìná pǐndà ábhàlǐ nǐ: «Nyòko irò mitsò ma mǎrà ònanǎ.» ³³ Nírò ní ndi kǎdù Péterù mà, Yàkobhò mà, Yùwanì màná núgù 'òwù màná. Ní, kǎpè ndí'ì ádrùngbǎ ɔdò nà, ndàdù ì'ì ábhò izu nà. ³⁴ Ní kǎdù àtìná abádhí nǐ: «Afídu rǐ'ì ábhò izu nyú nà, akye ma mówè dhu bhèyi. Ní, nyòko irò, ndirò nyòko ípìrò rò.» ³⁵ Kǎdù àrà itseta ake, ndàdù ndibvu obvò. Ní kǎdù nditsò Kàgàwà rò, ndíní kàkà nǐ, ndi àpbe tó kàsùmì núudà tí dóna nǎ. ³⁶ Ní kǎmbénà àtìná dǎ: «Òò Àbá, lèmanu ònzi rí dhu náarí'ì mbà. Ní índrì wò àpbe tó kópà itse rùdù rò. Pbéù ndi dhu àkǎ nzà ndònzì ndi ma mòzè ka dhu bhèyi, kàkà ndònzì ndi nyi nyú nyi nyòzè dhu bhèyi.» ³⁷ Wò dhu-dzidǎ, kǎdù ndàdu kòkò ìbhu ábhàlǐ-tí'ò, ndàdù abádhí nótù iwà èdho ró. Ní kǎdù àtìná Péterù nǐ: «Simoni, nyi tí òdhò òdhò tí? Nyi nyàdù tí obhó àdi ípìrò rò atdí adyi mǎtí?» ³⁸ Nyòko ípìròrò, ndirò nyitsò nyí, akye nyí nyotsúna umvútá ǎ nǐ. Alafí nòzè wà kònzì ídì dhu, pbéù ale-ngbò rǐ'ì ivíí.» ³⁹ Tǎtǎdǎ, Yèsù índrì ndi abádhí tí rò, ndàdù nditsò ndènò yà angyi ndi ndènòná ɔte kèlè. ⁴⁰ Wò dhu-dzidǎ, kǎdù ndàdu pǐndà ábhàlǐ-tí'ò, ndàdù abádhí nótù iwà èdho ró, atdí dǎ idhò rǐ'ì nyi-kpóya ǎ nídhuni. Ní abádhí náadù nzà kà tó ì ádùna dhu núni. ⁴¹ Ìbhu rí kǐsè nǐ, Yèsù adù ndi pǐndà ábhàlǐ-tí'ò, ndàdù àtìná abádhí nǐ: «Nyí nyòko tí òko òdhò nyí nyòdho rò? Nyí tí nyàsò nyí nyí rò? Íwà àkǎ wò dhu-bvútí! Kàsùmì nákà wà! Nyàndà, kàní ka kí Ìndrù t'ídhùnà nípfò kabhu nzérenгатále-fó. ⁴² Nyìvà nyí, kòwu! Kàní ma nípfò rí ndàbhu ma òmvù-fó ale nírà wà àhù íkyèrò!»

Yèsù nòsò ka kí dhu
 (Màt 26.47-56; Luk 22.47-53; Yùw 18.3-12)

⁴³ Ní ànyirò rò tí, yà Yèsù rǎte ònanǎ, Yudhà, yà idre dónà ɔyò nà ábhàlǐ nzínzi ǎ atdí ale, nítò ndi ihé-yà màná owùna ǎ. Í ale-fó ní'ì obhi-akpá, mùgò màná. Abádhí

nivi nií ***pbàkùhání** tó ádròdrò ale mà, ***Músà** bhà Uyátá tó màlímó mà, ***pbàkù-rũ** màna. ⁴⁴Yudhà, yà Yèsù nípfo rí ndàbhu òmvù-fò ale, nií iwà ndi ndònzina Yèsù ka kuni tí rónà dhu nènòna ihé-yà tò. Kàti: «Ma màmbòna ale níina ndi yà nyí nyí atdyúna nóho ale. Ní nyí nyalúna ka, nyàdù òwu nà mbèyi nyí nyòdona ròrò.» ⁴⁵Yudhà nítdègu ndìto, ní kàndrì Yèsù-tí'ò, ndàdù àtìna kà nì: «Màlímò!» Wò dhu-dzidò, kàdù kàmbo. ⁴⁶Ngùkpà ale náadù Yèsù nàlu, 'àdù òsòna. ⁴⁷Ní, ányirò íí ale nzínzi ð atdí ale níidhá pbi obhi-akpà, ndìtsà pbàkùhání tó ádròdrò ale dō kamà bhà kasutále-bì ní. ⁴⁸Yèsù adù àtìna abádhi ní: «Ima àlu nyí nyíwu rò, nyí nyàdù tí iwu fuké obhi-akpà nà m̀gò màna, ogbotále nàlu ríwu ale bhèyi? ⁴⁹Bilínganà ma múbhì àdi rò tiké, madù àmbe dhu núdhe dō Kàgàwà bhà idza ð rò, inzi nyàdù malù. Pbètù, wò dhu rí ndònzì ndíní Andítá únò dhu náaká tí.» ⁵⁰Níró ní ndi ábhàlì nùubhà àbadhi, 'àdù òtse kórò. ⁵¹Atdí kpatsibhíngba náadi ndàmbe àrà dō Yèsù-owù ð, àtsita tó mberù kèlè ndi ndòbvù rónà ròrò. Ní ka kadù àbadhi nàlu. ⁵²Pbètù, kàdù ndi mberù nángòlò rónà rò, ndàdù òku nzínzi rò.

Yèsù ríí Pbàyàhúdì-bvù ádròdrò anya nítdì arí ale-ònzí dhu

(Màt 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; Yùw 18.13-14,19-24)

⁵³Yà Yèsù nòsò ale náawù kà nà ***pbàkùhání** tó ádròdrò ale dō kamà bhà, yà kórò ***pbàkùhání** tó ádròdrò ale mà, ***pbàkùrù** mà, ***Músà** bhà Uyátá tó màlímó màna nùndu ì i. ⁵⁴Péterù adù àdi itseta, ndàmbe àrà dō Yèsù-owù ð, ndàrà òtsù ***pbàkùhání** tó ádròdrò ale dō kamà bhà idza-ngbò ka kákpòrò ní kàlì ò. Ní ànyí, abádhi náadù òko atdíkpà sàndìrì màna, 'àmbe kàzu nòvò dō. ⁵⁵Pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, kórò ngùkpà ale yà Pbàyàhúdì bvù ádròdrò anya nítdì arí màna, náambénà Yèsù nòbhu ka kí dónà dhu nónè dō, ndíní 'àdù tí ànyàna nòtdì kohò. Pbètù, abádhi náabà nzà atdí dhu mà. ⁵⁶Obhó tí, ábhò ale nòowúnà iwu rò, 'àdù Yèsù nòbhù títò dō, pbètù abádhi-òtè nòowúnà nzi 'àsò rò. ⁵⁷Ngúfe ale níivà ì, 'òbhù ka títò dō, 'àti: ⁵⁸«Mà mírì kà ràtina: «Ma mí yà ìndrù asì òtsúya ní Kàgàwà bhà idza nùgòlò, madù ngàtsi-tsí, yà inzi ìndrù rí kàsùna nónzi òtsúya ní nòsì ìbhu idho ð.» ⁵⁹Ní wò ndi obhuta dō m̀tí, abádhi-òtè náasò nzà ì. ⁶⁰Ní ***pbàkùhání** tó ádròdrò ale dō kamà níivà ndi ndidè kórò ale-ònzí, ndàdù dhu ìvu Yèsù-tsù ndàti: «Nyí t'òbhò dhu àdù kòkò ale rùnna ònù dhu dō?» ⁶¹Pbètù, Yèsù adúnà àrà ìnè rò ìnè tí, inzi ndàdu atdí dhu mà. Ní ***pbàkùhání** tó ádròdrò ale dō kamà níivù dhu tdtí dō kà-tsù ndàti: «Nyí tí ***Kристò**, yà mà m̀arí ifùna Kàgàwà t'ídhùnà?» ⁶²Ní, Yèsù adù dhu àdu ndàti: «Obhó, ima ní ndi. Ndirò nyí kórò, nyí nyalaya ***Ìndrù** t'ídhùnà ádrùngbànga tó obi nà arí Kàgàwà bhà fangà dònà rò àdi rò. Ndirò, nyí nyalaya ka átò òrù-akpà-nyí rò àp̀bù ð rírá rò.» ⁶³Ní wò dhu ndi ndirì rò, ***pbàkùhání** tó ádròdrò ale dō kamà nùfà rónà mberù-ònga nàwì-òkù dō rò, ndàdù àtìna: «Ádhu tó ngàmì àlè kfi atdyúna nà tdtí dō! ⁶⁴Nyí nyíwà wà kùnò dhu nzèrè nyú Kàgàwà ní dhu. Ní, ádhu nyí nyìrè kà dō?» Ní, kórò ale adù anya òtdì kà-dō, 'àti kà ràkà kohò. ⁶⁵Abádhi nzínzi ð atdídhenà ale náapè 'ùso iso Yèsù dō. Abádhi owúnà kà-nyí nátsì rò, 'àdù kùdù òtsúya ní. Ndirò abádhi owúnà àtìna rò kà nì: «Nyí nyùnì rò, àti pé nyí nòpbi ale fàkà.» Ndirò sàndìrì nàalú Yèsù, 'àdù òpbinà òtsúya ní.

Péterù ràtina inzà ndi rúnì Yèsù dhu

(Màt 26.69-75; Luk 22.56-62; Yùw 18.15-18,25-27)

⁶⁶Péterù àdi pbàkùhání tó ádròdrò ale dō kamà bhà idza-lí ònà kàsùmì ð, ndi kamà bhà kasu tó vèbhàle nzínzi ð atdí tsìbhàle nítdò ndi. ⁶⁷Ní, kàla

Péterù kàzu nóvo rí ró, ndàdù nyikpóna nódi róná, ndàdù àtìna ní: «Inyi átò, nyi nyí atdíkpá Yèsù yà Nàzàreti ò ale mànà.» ⁶⁸Pbétù, Péterù adù wò kùnò dhu nágò ndàti: «Inzá ma m̀̀ni, ndirò inzà dùdu àlù wò nyi nyùnò dhu.» Ní, Péterù adù ndìvà ndi idza-lí rò, ndàrà idza-ngbò ka kákpòrò ní kàlì-li'ò, [à'ù-akpà ràdù òngò.] ⁶⁹Pbétù, wò kasu tó tsìbhàlè náala àbadhi, ndàdù ndòpè ndùnò dhu tdítò ãnyirò ìí ale tò ndàti: «Yàrí ale ní abádhí nzínzì ò atdí ale!» ⁷⁰Péterù adù ndi dhu nágò àgò tí tdítò. Ní ákè kàsùmi dzidò, ãnyirò ìí ale náati Péterù ní tdítò: «Obhó nyú, nyi ní abádhí nzínzì ò atdí ale, nyi ní Gàlìlayà tó pbìrì ò ale átò nídhuní.» ⁷¹Ní, Péterù adù ɔtè òpè ndàti: «Dhu apé ì títò núnò ma mí dhu tí, ní Kàgàwà àkà ndòtdì ànyàdu. Ma m̀̀tsò wà dhu nyú, inzà ma m̀̀ni wò nyí nyùnòna ale.» ⁷²Wò ndi kàsùmi ò tí, à'ù-akpà náadù òngò ɔyò rí kisè ní. Ní, Péterù adù yà Yèsù ùnòna fìndà dhu nírè: «Inzá à'ù-akpà nàpè òngò ɔyò-gùna rórò, nyi nyí'ina iwà nyi nyàti ìbhu-gùna inzà nyi rúni ma ró.» Nírò ní ndi Péterù adù ndòpè ndòdzì.

Yèsù rí'í Lìwalì Pilatò-ònzì dhu

(Màt 27.1-2,11-14; Luk 23.1-5; Yìw 18.28-38)

15 ¹Kútsingá nyú, *Pbàkùhání tó ádròdrò ale mà núundu ì *Pbàkùrù mà, *Músà bhà Úyátá tó màlímó mà, kórò ngùkpà ale yà *Pbàyàhúdì bvù ádròdrò anya nítì arí mànà, ndíní ì iri tí ì Yèsù dš. Ní, abádhí adù Yèsù àbhu kutsì, 'adù òwu nà 'òwù àbhunà *Pilatò-fò ò. ²Ní Pilatò ivú dhu Yèsù-tsù ndàti: «Inyi, nyi tí Pbàyàhúdì tó ádrùngbà kamà?» Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Inyi ní ndi ka nyùnò.» ³Pbàkùhání tó ádròdrò ale náambénà Yèsù nòbhà dš ibí otu ò. ⁴Ní Pilatò adù dhu nívu kà-tsù tdítò ndàti: «Nyi nyàdu tí nzà atdí dhu mà? Nyi nyírì wà abádhí rì nyobhu dónà kórò dhu!» ⁵Pbétù, Yèsù adù nzà atdí dhu mà nádu, idhò ràdù Pilatò náko atdí dš nyú.

Yèsù-ànyà nótdì ka kí, ndíní ka koho tí dhu

(Màt 27.15-26; Luk 23.13-25; Yìw 18.39-19.16)

⁶Yà *Pbàyàhúdì tó Pásika tó m̀̀hendù-idhò náarírá dhu bhèyi, Pilatò nóongónà atdí ale níkòlò yà imbi ò rí'í ale nzínzì ò rò. Ndi ale nongónà ìí yà ihé-yà nózè kíkòlò fíyò ale. ⁷Ní, Bàrabà tí kátina atdí ale níí'í imbi ò ka kòsò ró. Ka kusó abádhí atdíkpá yà abvo nóhò ale mànà. Í ale náahò ndi abvo yà dhu ì ìvà ìnzì àmbe kamà-tsù dhu nírì dš ònà kasùmi ò. ⁸Ní, ihé-yà níí'í ì 'òwù Pilatò bhà, 'adù kàvi ríkòlò atdí ale fíyò, yà bílì ndi ndarònzina Pásika tó m̀̀hendù ò dhu bhèyi. ⁹Pilatò adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nyi nyòzè tí mikòlò Pbàyàhúdì tó ádrùngbà kamà fùkù?» ¹⁰Obhó tí, kùni dhu mbèyi nyú, *Pbàkùhání tó ádròdrò ale ríwù Yèsù nà fona ò kàdhà ònzì ìí dhu-okú dš rò. ¹¹Pbétù, *Pbàkùhání tó ádròdrò ale níitsu dhu ihé-yà-dò ò, ndíní Bàrabà kèlè nonzi tí kíkòlò fíyò. ¹²Ní, Pilatò níivú dhu tdítò ihé-yà-tsù ndàti: «Ádhu nyú nyí nyòzè m̀̀nzì yà Pbàyàhúdì tó ádrùngbà kamà tí nyí nyarí ànzina ale ní?» ¹³Ní, abádhí adù dhu àdu kà tò ìkù nyú ò àti: «Útš ka mùsàlabhà dš!» ¹⁴Ní, Pilatò adù dhu nívu abádhí-tsù, ndàti: «Ádhu nyú ndi kònzì nzère dhu tí?» Ní, abádhí adù idù àrì nyú tí 'àti: «Útš ka mùsàlabhà dš!» ¹⁵Pilatò náazè ndònzì ihé-yà-dhè níkà rí dhu. Ní kàdhè Bàrabà níkòlò abádhí tò. Wò dhu-dzidò, kàdhè Yèsù nàbhu kùvi asé ní, ndàdù àbhunà kowù ùtòna mùsàlabhà dš.

Pbànowí rí Yèsù ikpò dhu

(Màt 27.27-31; Yùw 19.2-3)

¹⁶Pbànowí náawù Yèsù nà lìwalì bhà ádrùngbà idzá-yà-ba-ngbò ka kákpòrò nì kàlì ò. Abádhí adù kóró pbànowí tó pìkò núnzì rìwù ányìrò. ¹⁷Ní, abádhí nááfó òlòlù orú mùdzarù Yèsù rò, 'adù okpèna nà itsu-dòká tó mùkàkú nákpòrò, 'áfó kà-dò rò. ¹⁸Wò dhu-dzidò, abádhí náapè 'àtsè Yèsù 'òwù àtìna rò: «Yàmbù, Pbàyahúdí tó ádrùngbà kamà!» ¹⁹Abádhí nóowúnà kà-dòtsirò nòvì rò izò nì, 'adù isò nùso kà-dò. Ndirò, abádhí adúnà òwu 'ùkò rò ɔdyàya dò, 'àgù ì obvò nyú kònzì. ²⁰Ka ì ikpò dhu-lutinà, abádhí níwa òlòlù orú mùdzarù kàrò rò, 'adù kàrò mùdzarù nùfò kàrò tditò. Wò dhu-dzidò, abádhí adù ùvò kànà iri, 'adù òwu kùtò mùsàlabhà dò.

Yèsù nútó ka kí mùsàlabhà dò dhu

(Màt 27.32-44; Luk 23.26-43; Yùw 19.17-27)

²¹Kùrenì tó kigò ò atdí ale, Sìmonì tí kátina, núubhínà èda rò ányìrò inga bvù rò ndì ndíra rórò. Ndi ale nì 'Àlisanderù mà Rufù nà mà t'ábanà. Ní pbànowí nútutu ka rànò Yèsù bhà mùsàlabhà. ²²Abádhí náawù Yèsù nà, 'òwù ùvò nà Gòlògotà tí kátina ngari ò. Gòlògotà-tì ní «ale-dò-kpa tó ngari.» ²³Abádhí náatsú 'àbhu *màñemànè tí kátina itsu-dha nà ka kàngbò *divayì Yèsù tó. Pbétù, Yèsù adù nzá kòmvù. ²⁴Wò dhu-dzidò, abádhí náadù kùtò mùsàlabhà dò. Abádhí adù kàrò mùdzarù nùndò foyá, ngàlò ò òvì rórò. Abádhí avì ngàlò ndínì ì unì tí ngàtsi ale ràrì ngbàgà-tsí nábà. ²⁵Ka kutó ka mùsàlabhà dò ìbhu adyifò-sisì kùtsingá nga tó ò. ²⁶Kòho ka kí okúna dò rò dhu ka kìtè ònà andítá náati: «Pbàyahúdí tó ádrùngbà kamà.» ²⁷Ndirò, abádhí nútùtò òyò ogbotálè átò mùsàlabhà dò Yèsù tí: atdí ale ka kutó, kòdì Yèsù bhà fangà dònà rò, kadù ngàtsi ale nútù, kòdì Yèsù bhà igù dònà rò. ²⁸[Ndi dhu bhèyi ní ndi, yà Kàgàwà bhà Andítá ò ka kandí dhu náaká. Ndi Andítá ràtina: «Ka kazù ka nzérengatálè nzínzì ò.»]

²⁹Ní, ányìrò rúda ale nóowúnà dòya nóbhì rò, 'adù dhu ùnò kà nì, 'ati: «Òhò! Inyi, yà nyi nyátsù nyugolo Kàgàwà bhà idza, nyadù tí òsìnà ìbhu idho ò rò, ³⁰igù pé nyi nyi-tírò, nyadù ifo mùsàlabhà dò rò!» ³¹Ndi dhu bhèyi tí, *pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, *Músà bhà Úyátá tó málímó mànnà nùugbò Yèsù, 'adù òwu àtìna rò nzínzìya ò: «Kígú ngèkpà ale, pbétù kàrì nzì adù ndìgu nditírò!» ³²Dhu àkà *Kристò, Pbàisràyéli tó ádrùngbà kamà, rifò kòmbì mùsàlabhà dò rò, ndínì mà mala tí, màdù kà'ù. Yà Yèsù tí ka kùtònnà mùsàlabhà dò ale, náambénà dhu ùnò dò átò kà nì.

Yèsù ròvè dhu

(Màt 27.45-56; Luk 23.44-49; Yùw 19.28-30)

³³Adyíbhengá nga tó azà adyifò-sisì ò, ínò-yà níibvù ndì kórò ndi pbìrì ò, ràrà àhu adyidò nga tó àrùgyètí adyifò-sisì ò. ³⁴Ní adyidò nga tó àrùgyètí adyifò-sisì ò, Yèsù náakù orú tùna nyú nà ndàti: «Èloyì, Èloyì, lamà sàbà-kàtani.» Kàtì ní: «pbàkà Kàgàwà, pbàkà Kàgàwà, ádhu nyi nyùbhà ma ní?» ³⁵Ányìrò ìì ale nzínzì ò, wò dhu nìrì atdídhená ale náadù àtìna: «Nyìrì pé, kà

rí nabi *Èliyà nánzil!» ³⁶ Atdí ale abádhí nzínzi ǝ náakù ndidyí sifongò, ndàfò ògyògyè divayí ò. Kàdù kàwà ndòtù ízò-tsù-dǝ, ndàbhu ndíní Yèsù andú tí ònà ríí divayí ndòtò. Kàdù àtìnà: «Nyitse pé! Kàndà pé Èliyà ràtí kifo ifò mùsàlabhà dǝ rò!» ³⁷ Ní Yèsù adù òkù àrì nyú tí, afína ràdù itdè.

³⁸ *Kàgàwà bhà idza ǝ ka kúsò ádrùngbǝ mberù-ǝnga náadù ndífa ònánga rùtù ndí ɔɔɔ, ròpè ndí ɔrù rò rìsì obvò. ³⁹ Pbàróma tó pbìrì ǝ atdí miyà pbànowí dǝ ádrùngbǝ ale níí Yèsù-ǝnzí ndí ndidè ró. Ní Yèsù ǝvè tí dhu ndí ndàla rò, kǎtí: «Yàrí ale níí obhó nyú Kàgàwà t'Ídhùnà!» ⁴⁰ Ngúfè vèbhále níí átò ány-ìrǝ, 'àmbe dhu àndà dǝ itse rò. Abádhí nzínzi ǝ íí ní, Màgàdalà tó pbanga ǝ Màriyà mà, Màriyà, Yàkòbhǝ-nga mà Yǝsè mànà-tsàná mà, Sòlòmì mànà. ⁴¹ Abádhí núubhi Yèsù-owù ǝ, 'adù owu kà-kàsù ǝnzí rǝ Gàlilayà tó pbìrì ò kǝrì rò. Ibí ngùkpà vèbhále yà kà mànà upò atdíkpà 'òwù Yèrùsàlemà tó kigò ǝ níí inè átò ányirǝ.

Yèsù nótdù ka kí dhu

(Màt 27.57-61; Luk 23.50-56; Yùw 19.38-42)

⁴² Inga ràtí dhu-tsù dǝ, yà tsútsǝ nínganí *Sàbatù níí'ina rórò ìndrù rǝ òbholo òná idho ǝ, ⁴³ Yǝzefù nííra àhu. Ka níí Àrimàtayò tí kátina pbanga ǝ ale. Ndirò, ka níí atdí dǝ ka kifu Pbàyàhúdì-bvù ádròdrǝ anya nítì arí ale nzínzi ǝ atdí ale. Ndirò, ka níí átò arí òrù-akpà ǝ Ádrùngbǝ kamà Kàgàwà bhà Idzi rǝrà dhu nódo atdyúna nà ale. Ní, kǎrà ìmbǝ òná ɔdóna Pilatò bhà, ndàdù Yèsù-abvò nónzí kǎfò. ⁴⁴ Pbétù, idho núuko Pilatò atdí dǝ iwà Yèsù ǝvè dhu ndí ndirò. Ní kàdù Pbàróma tó pbìrì ǝ atdí miyà pbànowí dǝ ádrùngbǝle návi kanzi, ndàdù angyí màtí Yèsù nóvèná dhu nívu tsàná. ⁴⁵ Ní wò pbànowí dǝ ádrùngbǝle nádu fíndà dhu ndí ndirò, kàdù Yǝzefù návi ridyí Yèsù-abvò. ⁴⁶ Yǝzefù náadù abvo t'ǝtdùta tó mberù' nódzí. Kàdù Yèsù-abvò nífo mùsàlabhà dǝ rò, ndàkpèrò ndí mberù ò. Kàdù àrà ndí abvo nà, ndàrà òtdùnà, ndíli bhalabhala ò ka kòbhi ròtsù ibhu ò. Wò dhu-dzidǝ, kàdù ádrùngbǝ odu-íyà-ba nígèrè, ndàpbi ndí ibhu-li'ò ní. ⁴⁷ Màgàdalà tó pbanga ǝ Màriyà mà, Màriyà Yǝsè-tsàná mànà, náadù òko 'àmbe kòtdù ka kí ró nga nándà dǝ.

Yèsù rǝ ndìngbè ɔve-bvù rò dhu

(Màt 28.1-8; Luk 24.1-12; Yùw 20.1-10)

16 ¹ *Sàbatù-idhò núdà dhu-dzidǝ, Màgàdalà tó pbanga ǝ Màriyà mà, Màriyà, Yàkòbhǝ-tsàná mà, Sòlòmì mànà núudzi ndrùù róngu akye, ndíní 'owu tí Yèsù-abvò-ngbò nútí ní. ² Ní kútsingá nyú, *Sàbatù dzidǝ rùbho nga ǝ, adyifò rǝ ndòtò rórò, abádhí náawù Yèsù ka kòtdù í. ³ Ní otu ǝ, abádhí owúnà dhu òngù rǝ tsùyá nzínziyà ǝ, 'àmbe àtìnà dǝ: «Ádhi wò odu-íyà-ba nógere rí àlètò ibhu-lí rǝ?» ⁴ Pbétù, yà ò òbè nga 'àndà rò, abádhí ala wò odu iwà ka kògèrè igi ró. Obhó tí, ndí odu íí ádrùngbǝ nyú. ⁵ Ní abádhí atsù ibhu ò, 'adù òwòwù kanzù nǎfò kpatsibhíngba' nála fangà dónà rò àdì ányí ró. Ní ɔdò náadù ísì atdí dǝ abádhí ò. ⁶ Ní, wò kpatsibhíngba adù àtìnà abádhí ní: «Ínzí nyónzi ɔdò, nyí nyónena ní Yèsù, Nàzàretì ǝ ale, yà mùsàlabhà dǝ ka kútǝ. Kìngbè wà ndí, ní kǎrì ìmbǝ iró. Nyàndà, kǎnǝ kǎ-bvò ka kili ràyi ró

s 15.46 Abvo t'ǝtdùta tó mberù níí kitanì tí kátina itsukpò-nzo-imvò ní ka kódyù mberù.

t 16.5 Ndi kpatsibhíngba níí Kàgàwà bhà màlàyikà.

nga. ⁷Nyòwu nyàno dhu Péterù mà tò, ngùkpà ábhàlì mànà nyàti, kà rari àrà nyíddò Gàlilayà tó pbirì ò rò. Ányì ní ndi nyí nyí kàlā, yà fúkù kùno ka dhu bhèyi.» ⁸Ní abádhí núuvò ibhu ò rò, 'àdù òtse itse nyé ndi ibhu tí rò. Obhó tí, abádhí ambénà ìvi dǎ, idho ràdù 'ùko atdíidǎ. Ndirò abádhí núno nzá atdí dhu mà atdí ale tò màtí, odo nà ì fí dhu-okú dò rò.

Yèsù rí ndàvì Màngàdalà tó kigò ǎ Màriyà tò dhu

(Màt 28.9-10; Yùw 20.11-18)

⁹[Yèsù níitdègu ndingbè, ní sàbatù-idhò dzidǎ wemberè tó idho ǎ, kàvì ndi angyi Màngàdalà tó pbanga ǎ Màriyà tò. Ndi Màriyà ní ndi àrèbhè nzére-alafí kípfo ònà rò. ¹⁰Íyàdhíyà adù àrà ndi dhu núnò yà Yèsù mà níí mànà ale tò. Í ale níí izu nà, 'àdù àmbe òdzi dǎ. ¹¹Pbétù, abádhí níitdègu Màriyà ràtina Yèsù ringbè wà ndi, ndirò iwà ndi rala ka dhu níri, ní abádhí náadù nzá kà rúnona dhu ná'ù.

Yèsù rí ndàvì pbìndà ábhàlì nínzì ǎ ǎyǎ ábhàlì tò dhu

(Luk 24.13-35)

¹²Wò dhu-dzidǎ, Yèsù náavì ndi pbìndà ábhàlì nínzì ǎ ǎyǎ ale tò. Kàvì ndi abádhí tò ìnzí abádhí rí ndàní ònà vurò woyò ǎ. Í ábhàlì núubhìna òwu rǎ atdí pbanga ò. ¹³Ní í ábhàlì náadù 'àdu, 'òwù ndi dhu nówò ngùkpà ábhàlì tò. Pbétù í ábhàlì náadù nzá abádhí rúnona dhu ná'ù.

Yèsù rí ndàvì pbìndà idre ònà atdí nà ábhàlì tò dhu

(Màt 28.16-20; Luk 24.36-49; Yùw 20.19-23; Kas 1.6-8)

¹⁴Kà ríku ònà rò ní, Yèsù náavì ndi pbìndà idre ònà atdí nà ábhàlì tò, ònyè nónyu abádhí rí ònà kàsùmi ǎ. Ní Yèsù apè ndòrù abádhí dǎ ndàti: «Nyí nyí mbà a'uta nà, ndirò affiku ríí odú nyé, inzà nyí nyà'ù yà ma mینگbè ma dhu nàla ale rúnona dhu dhu-okú dò rò.» ¹⁵Wò dhu-dzidǎ, kàdù àtìna abádhí ní: «Nyòwu yà adzi ǎ kóró ngari ònà, nyàdù Kàgàwà bhà Ídzi Màkürè núnò kóró ale tò. ¹⁶Nyí nyúnona dhu ná'u rí, ndàdù bàtizò nàlu ale nógúya ògà. Pbétù ìnzí rí nyí nyúnona dhu ná'u ale dǎ ka kotdíya anya. ¹⁷Kàrí ní í yà nyí nyúnona dhu nà'ù ale núnì rǎ ka kowuya rýá ize: abádhí nóowuya nzére-alafí nípo rǎ ìndrù ò rò ɔvòdu rǎ. Abádhí nóowuya òte rǎ yà inzà í àpè ùnina angyangyi aláwà ǎ. ¹⁸Abádhí nóowuya mbà osu mà núlu rǎ ɔtsúya ní, 'àdù ìndrù òho rí itsu mà nómuvè, ní atdí nzére dhu mà náaraya nzí ndònzí rǎ abádhí rǎ. Abádhí nóowuya ɔtsúya núli rǎ andítale dǎ, í ale ràdù ùgu.»

Yèsù rí ndàdù Kàgàwà í òrù-akpà ò dhu

(Luk 24.50-53; Kas 1.9-11)

¹⁹Wò dhu bhèyi Ádrùngbàle Yèsù nówò dhu pbìndà ábhàlì tò dhu-dzidǎ, Kàgàwà náadù kòdyi tina ò òrù-akpà ò, kà ràdù àdi Kàgàwà bhà fangà ònà rò. ²⁰Ní Yèsù bhà ábhàlì adù òwu Kàgàwà bhà Ídzi Màkürè núnò kóró ngari ònà. Ádrùngbàle Kàgàwà náaràna abádhí-dzùna nónzì rǎ ndi kasu ǎ, ndàdù àrà abádhí rúnona ɔte tó obhóngà nábhu rǎ ràvì ndi wiwi-otù ǎ'.]

Lukà

andí Yèsù Krístò bhà Ídzì Màkürù

Yàrí bhùkù ò ì nòtù ádrèngbà dhu tí dhu

Yàrí ní Lukà tí kátina ádrèngbà mùngangà (Kòl 4.14) náandí Yèsù Krístò bhà Ídzì Màkürù. Kándí ka Rómà tó kigò ò rò, mbèmbè azà kumì atò mà àrèbhè kumì atò màà nínzì ò Yèsù Krístò ka kùgù dhu-dzidò. Ndi Lukà ní nzi Yèsù bhà uvitatále, pbètù kàtè Yèsù nànda ale màà ndíní ndi nduni tí Yèsù bhà ípìrònga níí yà adzi ò tí dhu. Ndirò, kùnda Yèsù bhà uvitatále Pòlò Ídzì Màkürù t'énòta tó atdídhénà kàbhà abhi ò (Kas 16.10-17; 20.5-21.1). Ka ní nzi Mùyàhudi (Kòl 4.10-14).

Lukà andí ndi bhùkù Tòfilò tí kátina Mùgirikì tò. Ndi ale íí orú ngarí ò. Kòvò-otù ò, Lukà ambénà dhu òvò dō yà ìnzí ní Pbàyàhúdì-tidò tó pbàkrístò tò. Kàzè dhu ní abádhí-dò ràlù dhu Yèsù rira ì nígu átò atdíkpá Pbàyàhúdì màà.

Lukà àndà nga nà atdíðò ale ní itsiya ònzi ka karí ale: vèbhále, nzónzo, nzérenga-tále, nàkùtále, anditále, nzére-alafí írá ale, ndirò ìnzí ní Pbàyàhúdì. Kàbhà òte-lùkpò ní: itsòta, Ìlílà-Alafí, hirò ònzi ka kí dhu, nzérenga t'ébàta, ndirò dhu àkà kòdò ale ádrèngbàle Yèsù ríngò dhu tò dhu.

Ungbòta-Òwútá ò, kándí ndi «Uvitatále kàsù tó bhùkù.»

Bhùkù-nyitì ka kòhù tí dhu

- Bhùkù-dòkpa (1.1-4).
- Bàtizò nubhónà Yùwanì ògu ka kí dhu mà Yèsù ògu ka kí dhu màà dhu (1.5-2.52).
- Bàtizò nubhónà Yùwanì rí Ídzì Màkürù ònò dhu (3.1-20).
- Yèsù rí bàtizò àlù dhu mà pòmvò Sitanì rí kà-afí òmvù dhu màà dhu (Luk 3.21-4.13).
- Gàlilayà tó pbirì ò Yèsù anzi kasu (4.14-9.50).
- Yèrùsàlemà tó kigò ò ndi ndàrà ònà kàsù ò Yèsù anzi kasu (9.51-19.44).
- Yèrùsàlemà ndi ndàrà àhu rò Yèsù anzi dhu mà kùdà òyá dhu màà (19.45-24.53).

Yàrí bhùkù Lukà andí okúna dō rò dhu

(Kas 1.1-3)

1 ¹ Ádrèngbàle Tòfilò, ábhò ale nyú nómvù wà ì rándì dhu yà àlè nínzì ò ndi nónzì dhu dō. ² Abádhí nándí ì dhu àdhàdhì, yà ì dhu rí 'òpè 'ònzì ì dhu nala nyikpóya nyú ní ale náawe àlè tò dhu bhèyi. Í ale ní ì adù 'òpè 'ànò ndi òte ìndrù tò. ³ Ní ima mà átò, mà mádà kórò ì dhu tó obhóngà nónè muni mbèyi nyú, ròpè ndi yà ì dhu náapè ì rórò. Ní ádrèngbàle Tòfilò, ndi dhu-okú dō rò ní ndi, mà mòzè mandí yà mà mónè muni fíndá

obhónga dhu indù, ⁴ndíní nyi nyuni tí dhu, yà indù ka kúdhe dhu ràrì obhó dhu nyú.

Batizò nubhónà Yùwanì núgu ka kí dhu tó màkùrù

(Zöz 13.12; 1Sà 1.1)

⁵Hèròdè níí Yùdeyà tó p̀bìrì ð ádrùngbà kamà tí òná kàsùmì ð, Zàkàriyà níí kùhani. Ndi Zàkàriyà níí atdí kùhani yà Àbiyà bhà pbàdzukuru tí íí pbà-kùhání ǹnzínì ð. Kàbhà tsìbhàlé-òvò níí Èlizàbetì, Àr̀ñni-dhú bvù tsìbhíngba. Ndirò, ndi Àr̀ñni níí pbàkùhání tó ádròdrò ale d̀ò kamà. ⁶Ní Zàkàriyà mà Èlizàbetì màna ðyò kórò níí obhónángatále Kàgàwà-ònzí, ndirò Ádrùngbàlé Kàgàwà bhà Úyátá níí arí atdí ð ale. ⁷Pbétù abádhí níí ìmbà atdí ngbàngba nà màtí, Èlizàbetì níí ìngò-àyi nídhuní. Ndirò abádhí ðyò kórò níí iwà óngò mùlà tí ale.

⁸Ní atdíku, yà Zàkàriyà mà náarí kasu ònzi màna atdíkpà pbàkùhání tó r̀wù ð, Zàkàriyà adì ndàmbe pb̀indà kasu ǹonzi d̀ò Kàgàwà-ònzí. ⁹Ní, yà pbà-kùhání tó màndu ǹunò dhu bhèyi, òdhína náavò Zàkàriyà ngalà ní, ndíní otsú tí yà pbàkùhání kèlè víyà d̀ò r̀ò nòotsúnà òna Ádrùngbàlé Kàgàwà bhà idzá kàluga ð. Kàhù ndrùù aròngu alindra-tidò nòbì perè tí màzàbahù d̀ò. ¹⁰Wò ndi kàsùmì ð, kórò ngùkpà ale náadù òko àmbe ìtsò d̀ò irinà r̀ò. ¹¹Níró ní ndi Ádrùngbàlé Kàgàwà bhà màlàyikà níitò ndi Zàkàriyà tí, ndadù ide alindra nùbì kà r̀í d̀onà r̀ò màzàbahù tó fangà d̀onà r̀ò. ¹²Ní wò màlàyikà ndi ndàla r̀ò, Zàkàriyà-afí náabè ndi atdí ð, òdò ràdù ìsì òna. ¹³Pbétù màlàyikà adù àtina kà ní: «Zàkàriyà, nzi onzi òdò, Kàgàwà níí wà pb̀ukù ìtsòta nídhuní. Pb̀ukù tsìbhàlé Èlizàbetì r̀í kpatsìbhà ngbàngba núgu indù, nyadù òvona nòvò Yùwanì tí. ¹⁴Ní kòkú d̀ò r̀ò, idhènu níikaya ndi, nyadù adì ádrùngbà dhèdhe nyú ð. Ndirò, ibí ale nyú nòokoya dhèdhe ð, ka kùgù ka dhu-okú d̀ò r̀ò.» ¹⁵Ndi ngbàngba nííyà ádrùngbàlé Kàgàwà-nyìkpò ð. Kòmvéya nzi òvayì mà, ndirò kòmvéya nzi ale òrì ràdù atdí iwa-tidò mà. Kàgàwà níiráyà ka pb̀indà ìlìl-Àlaffí ní, àdàdì íyàna-fitsù ð r̀órò. ¹⁶Ndirò, ka ní ndi Pb̀àisràyéí ǹnzínì ð ibí ale nabh-ùya r̀ìngò fíyò Ádrùngbàlé Kàgàwà-tí-ò. ¹⁷Kàgàwà-ònzí kùbhiya nà ale-afí-tidò, ndirò ádrùngbànga tó òbì-tidò nííyà yà Kàgàwà bhà nabi Èliyà nííí nà ale-afí mà, ádrùngbànga tó òbì màna-tidò. Kàbhùya inzo mà r̀ùngbò ì abàya màna, ndadù ìnzí arí Kàgàwà ózè dhu ònzi ale nábhù r̀ùgèrè ì, 'òngò obhónángatále tí. Ndi dhu bhèyi ní ndi, k̀bhòlòya ìndrù angyangyi Ádrùngbàlé Kàgàwà tò.

¹⁸Zàkàriyà nííwù dhu màlàyikà-tsù, ndàti: «Wò nyi nyùnò dhu tó obhónga ǹuní ma mí àdhu r̀ò? Obhó tí, ima ní mùlà-akpà nyú, ndirò pbàkà tsìbhàlé bhà atò mà nárá wà ádzí nyú atò.» ¹⁹Ní wò màlàyikà adù dhu àdu kà tò ndàti: «Ima ní Gàbriyeli, yà bílì ma marí ide Kàgàwà-ònzí, mambe kàbhà kasu ònzi d̀ò ale. Ní Kàgàwà ìvì ma tinu ð, mirà wòrì ídzì màkùrù nòvò indù. ²⁰Pbétù yà ìnzà nyi nyà-ù yà mà m̀unò indù dhu r̀í 'ònzì fíyò kàsùmì ð dhu dhu-okú d̀ò r̀ò, nyi nyóngo iwí tí, ìnzí nyóngò òte, ràrà àhu ì dhu nòowuya 'ònzì ðyà idho ð.»

²¹Wò Zàkàriyà mà r̀òte màlàyikà màna òná kàsùmì ð, ihé-yà náadù òko 'àmbe Zàkàriyà nòdò d̀ò irí r̀ò. Ní, ìnzí kà r̀àhu sese Kàgàwà bhà idzá kàluga ð r̀ò r̀ò, idho nùuko abádhí atdí ð. ²²Ní Zàkàriyà níitdègu àrà àhu ànyì r̀ò, ní kàdù nzà òte ìndrù màna. Pbétù kàdù adì ndàmbe inga nùdhò d̀ò òtsúna-kpò ní, ìnzí ndi ndòte r̀órò. Ní ìndrù adù dhu òsù, iwà Kàgàwà ràvi ndi Zàkàriyà tó onyù r̀òdzì kà-dò dhu bhèyi dhu tó òfò ð ndi kàluga ð.

²³ Zàkàriyà mà tó rùwù nítédègu iku, ní kádù ndi ndàrà àhù pbindà. ²⁴ Ní ngúfe idho dzid3, Èlizàbeti, kàbhà tsibhále náangò òna tí. Kádù ndòrù, ràrà àhù imbò àbí tí. Kǒngónà àtìnà affina ò: ²⁵ «Kàní Ádrùngbàle Kàgàwà 3nzi idù dhu. Àbadhi nífo wà ma yà nyidu àbhù arí ràmbe iwu d3 ìndrù nzínzi 3 dhu-íyà 3 rò.»

Yèsù nùgu ka kí dhu tó màkùrù

(Màt 1.18-23; Ìsa 7.14)

²⁶ Atdíku, azà àbí tó òna nà Èlizàbeti ríí rórò, Kàgàwà náavi pbindà màlàyikà Gàbriyeli ràrà Gàlilayà tó pbiri ò, Nàzàreti tí kátina atdí pbanga ò. ²⁷ Ányì kàrà atdí tsibhíngba, inzà àpè kpatsibhále núní tí'ò. Ndi tsibhíngba níí iwà Dàwudì-dhú bvù ale, Yǒzefù òrì. Kǒvò níí Màriyà. ²⁸ Màriyà tí ndi ndàrà àhù rò, wò màlàyikà náatse ka, ndàti: «Ìlè nyi Màriyà, iwà nyi nyàbà Ádrùngbàle Kàgàwà bhà ídzìnga, ndirò inè Kàgàwà ríí nyi nà.» ²⁹ Wò 3te ndi ndirò rò, Màriyà-aff náabè ndi atdíí. Kírè nga affina ò ndàti: «Yàrí mùlèmbè-tì nyú ní àdhu?» ³⁰ Ní màlàyikà adù àtìnà kà ní: «Ánzí 3nzi 3dò Màriyà, Kàgàwà bhà ídzìnga nyi nyàbà wà nídhuní. ³¹ Kǒní nyi nyóngo ùnu tí, ndirò nyi nyuguya kpatsibhá ngbángba, nyadù 3vòna nǒvò Yèsù tí. ³² Ka ní'íyà ádrùngbàle, ndirò ka kanziya ka kóró dhu d3 aríí Kàgàwà t'ídhùnà tí. Ndirò, Ádrùngbàle Kàgàwà náadùya kili ràdi abhunà, kamà Dàwudì bhà tombi d3. ³³ Kǒnyuya idzi Yàkǒbhò-dhú d3, ndirò kàbhà idzi ní'íyà dhòdhódhóngà tó.» ³⁴ Ní, Màriyà nííwú dhu màlàyikà-tsù, ndàti: «Wò dhu rākà ingbà dhu bhèyi idù, yà inzà ma màpè kpatsibhále núní rò?» ³⁵ Ní, màlàyikà náadù dhu àdu kà tó ndàti: «Hìlā-Alafí rífo dùnú, ndirò kóró dhu d3 arí Kàgàwà rí nyatsi pbindà ádrùngbànga tó obi ní sísí bhèyi. Ní ndi dhu-okú d3 rò, nyi nyúguna ngbángba ní'íyà Kàgàwà 3pì fíndà, ndirò ka kanziya ka Kàgàwà t'ídhùnà tí. ³⁶ Kǒní, a'ènu Èlizàbeti ríí azà àbí tó òna nà, àzèmbè iwà ka kati ndi ingò-àyi tí rórò. Kà rí kpatsibhíngba nùgu mùlā d3 rò, ³⁷ imbà Kàgàwà lèma nǒnzi rí dhu náarfí nídhuní.» ³⁸ Nírò ní ndi Màriyà náadù àtìnà màlàyikà nì: «Ma ní Ádrùngbàle Kàgàwà bhà inc-àyi. Ní, ítse ndi dhu rǒnzi ndi yà nyi nyùnò ka dhu bhèyi.» Wò dhu-dzid3, màlàyikà náadù ndivà ndàrà kà-tí rò.

Màriyà ràrà Èlizàbeti nándà dhu

³⁹ Wò ndi kàsùmi 3 tí, Màriyà náadù ndivà ndàrà kòmbómbí, yà Yùdhà bhà pbiri 3 arí pbiri-akpá nzínzi 3 atdí kigò ò. ⁴⁰ Ní ányì, kǎtsù Zàkàriyà bhà idza, ndadù kàbhà tsibhále Èlizàbeti nátsè. ⁴¹ Èlizàbeti nítédègu Màriyà nátsè ndi dhu nííri, ní kà-fitsù ò ríí ngbángba náadù ndòpè ndùbè nga kà'ò. Ndirò, Kàgàwà náadù Èlizàbeti níra Hìlā-Afína ní. ⁴² Ní, Èlizàbeti náadù ndòpè ndòtè 3rú túnà nyú nà, ndàti Màriyà ní: «Kàgàwà náso wà nyi atdíí ròsè kóró vèbhále dǒnà. Ndirò, kàso wà finu-tsù ò ríí ngbángba átó. ⁴³ Íngbà dhu-bvùtí dhu yà, pbàkà Ádrùngbàle Kàgàwà-tsánà nyú náarfí mandà ní? ⁴⁴ Ándà, nyi nyàtsè ma dhu nítédègu ìsì bídu ò, ní ányìrò rò tí, yà fidu-tsù ò ríí ngbángba nádù ndòpè ndùbè nga fidu-tsù ò, ádrùngbà dhèdhe-okú d3 rò. ⁴⁵ Ínyi, nyi nyònzì wà hirò, yà Ádrùngbàle Kàgàwà núnò indù dhu rí ndònzì 3nzi dhu nyi nyà'ù dhu-okú d3 rò.»

Màriyà rí Kàgàwà nílè dhu

(Ìsà 2.1-10; Zàb 113)

⁴⁶ Nírò ní ndi Màriyà ati: «Ma mí Ádrùngbàle Kàgàwà nílè atdyúdu nyú nà, ⁴⁷ ndirò afidu ríí ádrùngbà dhèdhe nyú 3, Kàgàwà pbàkà 3gùba ò. ⁴⁸ Kàgàwà

níre ma, yà ìnzì ìndrù rǎdù òzàna dhu tí pbindà inc-ayi. Obhó tí, ròpè ndì kombí, kóró ale rǒngo matì hirò nǒnzì tsibhíngba tí. ⁴⁹Kóró dhu dǎ aríi obi ná Kàgàwà nǒnzì ádròdrò dhu nyú idù. Kǒvò ní ìlǐlǎ ɔvo. ⁵⁰Ndirò, yà ɔdòna ònzì arí ale dǎ kǎrí izu nába bilínganà. ⁵¹Kávi ɔbina nyú, ndòpfolò yà idzítá tó afíya ná aríi ale-ɔnga. ⁵²Kífo ádròdrò kámá fíyó ádròdrònga tó tombi dǎ rò, ndàdù yà ìnzì ka karózána dhu tí ale nídzì, ndùlì ádròdrò ngari ɔ. ⁵³Kǎbhu ìmbá dhu aríi foyá ale rǒnzì atdíǎ, ndàdù ònzònzì ale nítu, ndòdì ròwù ɔtsúya-kpa ná. ⁵⁴Kònzì pbindà inc, Pbàisràyéli dzùna, ndàdù pbindà izu níre dǎyá, ⁵⁵àdhàdhì yà angyangyi ndì ndavò àlè t'ábána, Àbráhamù mà, pbindà pbàdzukuru màna tò, bilínganà ndì ndongó tí ònzìna dhu bhèyi.» ⁵⁶Ní Màriyà mà náadù òko atdíkpá Èlìzàbeti màna, rǎrà àhu mbèmbè ìbhu àbì tí. Wò dhu-dzidǎ, kǎdù ndivà, ndàdu ndì pbindà.

Bàtizò nubhónà Yùwanì nùgu ka kí dhu

(Luk 1.13-17; 3.4-9)

⁵⁷Èlìzàbeti rí ndùgu òná kàsùmì níitdègu àkǎ, ní kǎdù kpatsìbhá ngbángba nùgù. ⁵⁸Ní, Èlìzàbeti mà aróko màna atdíkpá pbanga ɔ ale mà, kà mà t'ídzá-bhá màna níitdègu Ádrùngbǎle Kàgàwà nába izu Èlìzàbeti dǎ, rùgù ngbángba dhu tó màkùrù níri, ní abádhí-idhè níika ndì atdíkpá Èlìzàbeti màna. ⁵⁹Ní, wò ngbángba nǒnzì atdí yengè rò, abádhí iwú, kǎdù kònzínga nóbhòlò. Ndirò, abádhí azè kilì àbanà Zàkàriyà-ɔvò kà-dǎ. ⁶⁰Pbétù, wò ngbángba-tsàna Èlìzàbeti náadù àtìna: «Ìnzì ní wò dhu bhèyi. Kǎkǎ kǒvò ɔvòna Yùwanì tí.» ⁶¹Ní, kǒkò Èlìzàbeti mà ríi màna ale náadù àtìna kà ní: «Ìmbá Yùwanì tí kátina ɔvo náarí i'i pbùkù idzá-bhá nǒnzì ɔ ale dǎ.» ⁶²Ní, abádhí adù dhu ìvu kà t'ábanà-tsù ɔtsúya ní, ndíní i'uni tí kà ròzè kǒvò pbindà ingba-ɔvò àdhi tí. ⁶³Ní, Zàkàriyà adù dhu àndì karí dóná odu-afá-ngba nǒnzì ɔtsúna ní kiwù ná, ndàdù yàrí dhu àndì dóná: «Kǒvò ní Yùwanì.» Ní idho adù kòrí ale náko kóró. ⁶⁴Ní ányirò rò tí Zàkàriyà-tsù náadù ndàngbe, Zàkàriyà ràdù ndòpè ndòtè, ndàmbe Kàgàwà nílè dǎ ɔré tǔna nyú ná. ⁶⁵Ɔdò níisí kóró ányirò aríi kyèròkyèrò pbanga ɔ ale ò. Ndirò, Yùdeyà tó pbìrì ɔ aríi pbìrì-akpá nǒnzì ɔ pbanga ɔ, ìndrù nóowúnà wò ndì nǒnzì kóró dhu tó màkùrù kèlè náwe rǎ. ⁶⁶Ní, kǒkò i' nǒnzì kóró dhu dǎ ka kúnɔna dhu níri ale náadù i' dhu afíya ò, 'àdù àmbe àtìna dǎ: «Yàrí ngbángba ní'íya ingba dhu bhèyi ngbángba-tidǎ?» Obhó tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó obi níi'í ndì ngbángba ná.

Zàkàriyà rí Kàgàwà nílè, Kàgàwà bhà nabi bhèyi dhu

⁶⁷Wò dhu-dzidǎ, Kàgàwà níirá Zàkàriyà, wòrí ngbángba t'ábanà, Ìlǐlǎ-Alafí ní. Ní, Zàkàriyà adù ndòpè ndòtè Kàgàwà bhà nabi bhèyi, ndàti:

⁶⁸«Ìlèta náká kabhu Ádrùngbǎle, Pbàisràyéli tó Kàgàwà tò, kíra pbindà ale nándà, ndàdù ùwunà nídhuní.

⁶⁹Kǎdù obhónánga tó uwuta níbhò àlè tò, pbindà inc-akpà Dàwudì bhà idzá-bhá tírò.

⁷⁰Kàgàwà náavò dhu angyí nyú pbindà ìlǐlǎ pbànábi-otù ɔ, ndàti:

⁷¹Ndì rigúya àlè àlè tó òmvù-fó rò, ndirò ndì rigúya àlè kóró ale yà àlè nǒndrò-fó rò.

⁷²Ndì dhu bhèyi ní ndì kítè pbindà izu àlè t'ábána tò, ndàdù abádhí tò ndì ndanzì pbindà ìlǐlǎ ungbòta tó làká níre.

- ⁷³ Kǎnzì ndi dhu àdhàdhì yà àlě t'ábanà Àbràhamù tò ndì ndatsò dhu bhěyi.
- ⁷⁴ Kǎti, ndì rigúya àlě àlě tó òmvù-fó rò,
- ndíní àlě kongó tí kàsùna nónzì ìnzì àlě kí ɔɔo ònzi rórò.
- ⁷⁵ Ndi dhu bhěyi ní ndi, àlě kokoya ìlìlǎ ale tí Kàgàwà-nyìkpó ʒ, ndirò obhónángatále tí,
- kóró kàsùmì yà òko àlě kòko àlě-nyìkpó nà ɔnǎ ʒ.
- ⁷⁶ Ndirò ìnyi pbànǎngbá, ìnyi ní'ya kóró dhu dǎ arí Kàgàwà bhà nabì.
- Obhó tí, nyi nyadiya angyi Ádrùngbǎle tò, otu nyi nyobhòlo tí kà tò.
- ⁷⁷ Ndirò, nyi nyadùya dhu òvò kàbhà ale tò, ndíní abádhí ʒni tí dhu, kà rǎrì ìrǎ ì nígu,
- ndàdù fiyó nzérénga núbà fiyò.
- ⁷⁸ Obhó tí, àlě tó Kàgàwà ní atdíɔ arí ìndrù-izù nǎlǎ Kàgàwà:
- kàbhùya ʒrù-akpà ʒ awáwù ràwù àlě-dǒnga, àdhàdhì nditò rí adyifò
- náarí ale-dǒnga nǎwù dhu bhěyi.
- ⁷⁹ Kàbhùya yà ìnò ʒ aróko, yà ɔve-sisi níibvú ndì dýá ale-nyínga ràwù.
- Ndi dhu adùya àlě àbhu àlě rùngu màrùnga tò otu.»
- ⁸⁰ Wòrí ngbángba náambénà òvi dǎ, afína ràdù àmbe ɔbi òtsi dǎ. Kǒngónà àdi rùngù ʒ, rǎrà àhu Pbàisràyéí-ònzì ndì ndaraya ndàvi kpangba ɔnǎ idhò ʒ.

Màriyà rí Yèsù núgu dhu

(Màt 1.18-25; 5.1-2; ʒsa 9.5)

2 ¹Ndi idhò ʒ, ádròdrò kámá dǎ kamà Kàyìsarà Ògústò náabhù uyátá ndàti, pbìndà pbìrì ʒ aróko kóró ale rǎkǎ kandí fìsì ʒ. ²Wò ndi wembe-rè tò andítá nǎanzì ndì yà Kùrèniyò ní'í lìwalì tí Sìriyà tò pbìrì dǎ níniganí. ³Kóró ale náawù ì àndi, ngǎtsi ale rǎrà ndàndi fiyó pbanga nyú ʒ. ⁴Ní, Yǒzefù níivà ndì átò, ndùpò Gàllilayà tò pbìrì ʒ pbanga, Nǎzàretì tí kátina ʒ rò, ndàrà Yùdeyà tò pbìrì ʒ, ndàrà àhu Bètèlèhemù, ádrùngbǎ kamà Dàwudì ka kugu ɔnǎ pbanga ʒ. Kǎrà ányì Dàwudì-dhú bvù ale tí ndì ndí'í nìdhunì. ⁵Àbadhi mà náawù ányì yà ndì ndóri pbìndà tsibhále Màriyà nà, ɔna nà rí'í rórò, ndíní ka kandí tí ì fìsì ʒ. ⁶Ní ányì ì òwù òvò rò, Màriyà rí ndùgu ɔnǎ idhò náaká. ⁷Ní, kugu pbìndà sengba tò kpatsibhá ngbángba, ndàdù ngbǒna nákpòrò mberù ní. Kǎdù ndi ngbángba níli ràyi ʒǎ arí dhu ɔnyu ɔnǎ kìwalì ʒ, ìmbà ngari rí'í olo-dzà ʒ abádhí tò nìdhunì.

Màlàyíkà rí 'ávì mùtungà t'úndatatále tò dhu

(Màt 2.1-15; ʒsa 41.27)

⁸Ndi pbìrì ʒ, mùtungà t'úndatatále ní'í fiyó tàrà tò màhò nòdò yí kúbhi-ngá irí ʒ ró. ⁹Ní, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà màlàyikà níito ndì abádhí tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tò awáwù ràdù ndàtsi abádhí dǎ. Ní ɔɔo níisí abádhí-afí ʒ atdíɔ. ¹⁰Pbétù, màlàyikà náadù àtìna abádhí ní: «ìnzì nyònzì ɔɔo, ma mìrà kóró ale-idhè rí ndikǎ ní idzi màkùrù nà fùkù nìdhunì. ¹¹Indo yàrí iku ʒ, ka kùgù Ògùba fùkù, Dàwudì bhà kigò ʒ. Ndi Ògùba ní Krístò Ádrùngbǎle. ¹²Ndirò, kǎní kǎní nyí nyí róná dhu: nyí nyí iré-ngba nótù mberù ʒ ka kàkpòrò ngbǒna, kadù ìlinà ràyi ʒǎ náarí dhu ɔnyu ɔnǎ kìwalì ʒ ró.» ¹³Ányìrò rò tí ní ndi, ʒrù-akpà ʒ màlàyíkà tò ihé-yà náandu ì wòrí màlàyikà rǎ, ì rilè Kàgàwà, àti:

¹⁴ «Ilèta náká kabhu òrù-akpà ò aríí Kàgàwà tò!
Ndirò, màrùngà náká ndíí yà adzi dǔ ídzi afiya nà ale tò!»

Mùtungà t'úndatátále rǒwu Bètèlèhemù dhu

¹⁵ Málàyíká nívà ì tiyá rò, 'àdu ì òrù-akpà ò rò, mùtungà t'úndatátále náatè nzínziya ǔ 'àti: «Kǒwu Bètèlèhemù, ndíní àlě kala tí ányì ndì nǒnzì dhu, yà Ádrùngbǎle Kàgàwà núnò àlě tò dhu.» ¹⁶ Ní, abádhí náawù ányì tsàkàtsàkà, 'àdù Màriyà mà nótù Yǒzefù mànà, ndirò ngbángba ràdù ìí ìzà arí dhu ònyu òná kiwali ò ndì ndàyi ró. ¹⁷ Ndi ngbángba ì àla rò, abádhí náawe yà málàyíkà núnòna fíyò kà-dǔ dhu. ¹⁸ Ní kóró ale, yà mùtungà t'úndatátále rǔnǒna dhu nìrì ní idho núuko wò abádhí rǔnǒna dhu dǔ. ¹⁹ Pbéù, Màriyà náadò wò dhu kóró afina ò, ndàdù àmbe inga nírè dǔ dǒná atdíǔ. ²⁰ Wò dhu-dzidǔ, mùtungà t'úndatátále náadù ì Kàgàwà nífù ìí, 'àdù àmbe ilènà dǔ rórò, kóró dhu-tsí yà ì ìrì, 'àdù àlanà nǒnzì ì yà abádhí tò málàyíkà núnòna dhu bhéyi tí nídhuní.

Yèsù tò ngbángba-òvò nǒvò ka kí dhu

²¹ Atdí yengè níitdègu àká wò ngbángba ka kùgù dhu-dzidǔ, ní ka kadù kǒnzǐnga nǒbhǒlǒ. Ka kadù ndi ngbángba-òvò nǒvò Yèsù tí, àdhàdhì yà málàyíkà núuno inzà kà-tsanà àpè òngo òna tí rórò dhu bhéyi.

Yèsù tò ngbángba nítè ka kówu Kàgàwà tò Kàgàwà bhà idzá rò dhu

(Law 12)

²² Yǒzefù mà, Màriyà nà rí 'ù'ò ìlǎ Kàgàwà-nyìkpǒ ǔ òná idho náaká àdhàdhì Músà bhà Úyátá núnò ka dhu bhéyi. Ní abádhí idyi Yèsù tò ngbángba 'òwù nà Yèrùsàlemà tó kigò ò, 'òwù itènà Ádrùngbǎle Kàgàwà tò. ²³ Obhó tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Úyátá ò ka kandí dhu kati, sengba tí ka kùgù kpatsibhíngba nǒpì ka rǎrǒngo Ádrùngbǎle Kàgàwà tò. ²⁴ Ní abádhí náadù yà Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Úyátá núnò perè núbho átò. Í perè níí ǒyǒ aliri, ngátsi ní ǒyǒ àmbò-nzo. ²⁵ Wò ndi kàsumì ǔ, atdí ale, Simiyonì tí kátina níí ìnè Yèrùsàlemà tó kigò ò. Ndi ale níí ídzi ale nyú. Ka níí obhónángatále, ndirò Kàgàwà nífù arí atdíǔ ale. Ndirò, kǒngónà Pbàisràyélí ndi ndigú tí rírà ale nódò. Ní Kàgàwà nírà ka pbìndà Ìlǎ-Alafí nǐ, ²⁶ ndi Ìlǎ-Alafí ràdù dhu òvò angyangyi kà tò ndàti: ìnzí kà rǒvéya inzà ndi ndàla Ádrùngbǎle Kàgàwà rívina Krístò rórò. ²⁷ Ní, Ìlǎ-Alafí rí ndùnda rò, kàrà òtsù Kàgàwà bhà idza. Nírò ní ndi Màriyà mà, Yǒzefù nà níiwú Yèsù tò ngbángba nà, ndíní yà Úyátá núnò dhu náaká tí. ²⁸ Ní, Simiyonì náakò ngbángba ndàtdù, ndàdù òtsò nábhu Kàgàwà tò, ndàti:

²⁹ «Ádrùngbǎle Kàgàwà, kòmbí nyi nyí mbà pbùkù ino-akpà núbha rǒvè,

àdhàdhì yà angyangyi nyi nyavò idù dhu bhéyi.

³⁰ Obhó tí, ma màla wà pbùkù rò ìrà ògù nyìkpódù nyú ní.

³¹ Ndi ògù ní yà nyi nyú nyi nyabhǒlǒ kóró ale tò.

³² Ka ní yà inzà àpè nyuní kóró yà adzi ǔ ale-nyínga náwù rí awáwù.

Ndirò ka ní ádrùngbángba tò awáwù pbùkù ale Pbàisràyélí tò*»

Simiyoni rí Yèsù onziya dhu nóvo angyangyi, Kàgàwà bhà nabi bhèyi dhu

³³ Yèsù t'ábanà mà, kà-tsánà màna idho núuko atdíđđ, wò Simiyoni rùnna Yèsù tó ngbángba ní dhu níri íyí rò. ³⁴ Simiyoni náaso abádhí, ndàdù àtìna kà-tsánà Màriyà nĩ: «Yàrí ngbángba rí Pbàisràyéí nízínzì ǔ ábhǔ ale nábhǔ ràwà ì, ndàdù ábhǔ ale níđí. Ndirò, ka ní ize ya ìndrù ábhǔ rí ràgò ì nízínziya ǔ, ³⁵ ndíní yà ábhǔ ale núuru afíya ǔ irèta núuvì tí ì kpanya. Ndirò inyi Màriyà, pbùkù àpè rí ndìlì ìla tó obhi-akpa ka kòdù, ròsò afína ale bhà àpè bhèyi.»

Tsibhá nabi Anà rǔte Yèsù tó ngbángba dǔ dhu

³⁶ Wò ndi kàsùmi ǔ tí, Kàgàwà bhà atdí tsibhá nabi, Anà tí kátina, níí'ì inè átò. Anà ní'ì Àseri-dhù-bvù ale, Fànoli t'ívanà. Ka ní'ì mùlà-àyi-ngba nyú. Abádhí náakò yà tsibhíngba tí rǔ ì umbá ì nà ale nà àrùbhù ató kèlè tí, ndi ale ràdù òvè. ³⁷ Ní, kǎdù àdi abvo-àyi tí, ràrà àhu àrè kumì dóná ifo nà ató nónzi ndi ndí dhu ò. Kǒngónà nǔí àhu iri Kàgàwà bhà idzá rò. Pbétù, kǒngónà Kàgàwà bhà idzá kasu kèlè nónzi adyíbhengá màtí ndirò kúbhingá màtí. Kǒngónà adù ònyù t'ònyuta-tsù nùtsi, ndàdù àmbe ndìtsò dǔ. ³⁸ Ní, ndi tsibhá nabi Anà níitò ndi wò Simiyoni rǔte òná kàsùmi ǔ, ndàdù ndòpè ndàbhù òtsò Kàgàwà tò. Ndirò, kǎdù ndòpè ndàwe dhu Yèsù tó ngbángba dǔ, yà Kàgàwà rí Yèrùsàlemà nùwù dhu nódo arí kóró ale tò.

Yèsù tó ngbángba nà ka kóngò Nàzàretì dhu

³⁹ Yèsù t'ábanà mà, kà-tsánà màna níitdègu kóró dhu nónzi yà Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Úyátá núnò ka dhu bhèyi, ní abádhí adù 'adu Yèsù tó ngbángba nà Gàlilayà tó pbìrì ǔ fíyó kigò, Nàzàretì tí kátina ò. ⁴⁰ Ní, Yèsù tó ngbángba adù àdi ndàmbe ovi dǔ, ndàdù àmbe ǔbi àbà dǔ. Kàgàwà nífírá ka dhu-ònga t'òvòta tó irèta ní, kóró kà rǒnzina dhu ràdù Kàgàwà-nyìkpò nǔfǔ atdíđđ.

Yèsù rí'ì Kàgàwà bhà idzá, atdí kumì dóná ǔyǔ nà ató nà dhu

(Luk 2.41; 1Sà 1.3,7,21-28)

⁴¹ Yà ató náarírá dhu bhèyi, Yèsù t'ábanà mà kà-tsánà màna nóongónà òwu Yèrùsàlemà tó kigò ò, Pásika tó mùhendù ò. ⁴² Ní, Yèsù níitdègu atdí kumì dóná ǔyǔ nà ató nísè, ní abádhí náawù atdíkpá Yèsù tó ngbángba màna àdhà-dhì yà angyi ì aróonzina dhu bhèyi. ⁴³ Ní, mùhendù ìku rò, Yèsù t'ábanà mà, kà-tsánà màna náadù ì, 'òngò ibha. Pbétù, Yèsù tó ngbángba náadù àdi Yèrùsàlemà tó kigò ò, inzà àbanà mà, íyàna màna núnì rórò. ⁴⁴ Abádhí adù Yèsù àtì inè rí'ì odhína màna ì úbhi atdíkpá rǔ dhu tí. Nírò ní ndi iwà ì úbhi, rǔpè ndi kútsingánà, ràrà àhu pbítsòngǎ rórò, abádhí apè 'òmè Yèsù, fíyó ale mà, odhíya màna nízínzì ǔ. ⁴⁵ Pbétù, abádhí náadù nzá kàla. Ní, ndi dhu-okú dǔ rò, abádhí náadù ì tǔtǔdǔ Yèrùsàlemà tó kigò ò, 'òwù kòmè. ⁴⁶ Ní, ìbhu idho dzidǔ ní ndi, abádhí náawù kòtù Kàgàwà bhà idzá àdi Úyátá tó màlímó nízínzì ǔ rǔ. Kǎmbénà Úyátá tó màlímó rùnna dhu níri dǔ, ndàdù àrà dhu òngù rǔ abádhí-tsù. ⁴⁷ Kóró ale, yà kà rùnna dhu níri rí núko rǔ idho arána atdíđđ, kàbhà inga t'únita mà, kà rǎrà tsùnà ka kìvù dhu nádu rǔ tí dhu màna dhu dǔ. ⁴⁸ Ní, kà t'ábanà mà kà-tsánà màna níitdègu kǎlǎ, ní idho núuko atdíđđ. Ní, kà-tsánà adù àtìna kà ní: «Pbànngbá, ádhu wò nyi nyònzì rǔkǎ? Àndà

pé, ima, àbanu mànà, mà mònè nyi ádrùngbă izu nyú nà.» ⁴⁹Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ádhu nyí nyúbhi momè rǎ fíndà? Nyí nyùnì tí nzá dhu ma rǎrǎi Àbadu bhà idzá ma mǎnzina kasu nà?» ⁵⁰Pbétù, wò Yèsù núnò dhu náadù nzá kà t'ábanà mà, kà-tsánà mànà-dò nálu. ⁵¹Ní, Yèsù mà náadù ì àdu abádhí mànà 'òwù Názàretì. Kǒngónà abádhí-tsù dhu nírì atdíǎ, ndírò kà-tsánà ongónà àdù kǒkò dhu nódò kóró afina ò tí. ⁵²Ndirò, Yèsù tó ngbángba náadi ndámbe òvi dǎ ngbóna ò rò, dhu-ǎnga t'óvòta tó pbìndà irèta ràdù àmbe ndise dǎ. Kǒngónà àdù Kàgàwà-nyikpó nǒfí rí dhu nǎnzì, ndàdù indrù-nyikpó nǒfí rí dhu nǎnzì átò.

Bàtizò nubhónà indrù tò Yùwanì núuno Ídzi Màkǔrù

(Màt 3.1-12; Mrk 1.1-8; Yùw 1.6-8,19-28)

3 ¹Tìbèrìyò Kàyisàrà níi Pbàrómá tó pbìrì ò kámá dǎ ádrùngbă kamà. Ní, atdí kumì dóná ìmbò nà atò tí kǎnyù idzi rǎ atò náhu rǎrǎ, Pòtiyò Pilatò níi Yùdeyà tó pbìrì ò lìwalì. Ndirò, Hèròdè níi Gàlìlayà tó pbìrì ò ádrùngbă kamà, Hèròdè t'ádónà, Filipò ràdù ìi Itùrìyò mà, Tràkònitì mànà tó pbìrì ò ádrùngbă kamà. Ndirò, Lìsàniyà níi Àbilenì tò pbìrì ò ádrùngbă kamà. ²Wò ndi kàsùmi ò, Anà mà Kàyafà mànà níi pbàkùhání tó ádròdrò ale dǎ kámá. Ní, rùngù ò Zàkàriyà t'ídhùnà Yùwanì rǎi rǎrǎ, Kàgàwà náavò pbìndà òte kà tò. ³Wò dhu-dzidǎ, Yùwanì náadù ndòpè ndùbhi Yòròdanì tó idha-akpà-bidǎ arǎi kóró pbìrì ònà nà. Kǎránà indrù núnzì rǎ bàtizò tò, ndàrà àtìnà rǎ: «Nyù-gèrè nyí nyùbhà fùkú nzérénga, nyàdù bàtizò nálu. Ní, Kàgàwà ràdù fùkú nzérénga núbà fùkù.» ⁴Wò dhu bhèyi ní ndi, nabì Ìsayà náandì pbìndà bhùkù ò dhu náaká. Kǎti:

«Kòní atdí ale-tù rǎ ndiri rùngù ò:

«Nyòbholò Àdrùngbăle Kàgàwà bhà ngudhà,
nyùtò kà rùbhi ònà otu.

⁵Ìbhù rǎi òyá ngari náká nyùtro adzi òyá rùlè,
nyàdù pbìrì-akpá mà pbìrì-nzo mànà núgolo,
nyòhù ròngò kyèngyèrù tí.

Ì nùtdya otu náká nyùtò rikò tǎrùtǎrù,
ndirò, kulukulu arǎi òyá ngari náká nyòhù mbèyi.

⁶Ndirò ní ndi, kóró ale rǎ Kàgàwà rǎ indrù nígù tí dhu nǎlá.»

⁷Ní, ihé-yà nóowúnà ìwu rǎ Yùwanì-tì'ò, ndínì Yùwanì núubhò tí bàtizò fíyò. Ní, Yùwanì aránà àtìnà rǎ abádhí ní: «Nyí ní ámvò tó osu-tsè! Ádhi ndi dhu nǒvò fùkù ndàti, nyí rǎrǎ ùgu yà rǎrǎ Kàgàwà bhà anya t'ítàtì ò rǎ?» ⁸Nyònzì iwà nyí nyùgèrè nyí, nyùbhà fùkú nzére mùtso dhu nǎvì rí dhu. Ndirò, àpè nyirè nga afiku ò nyámbe àtìnà dǎ: «Àbràhamù ní abhukà.» Ma mí dhu núno fùkù: Kàgàwà ràdù kàrì odu mà nùgèrè ròngò Àbràhamù t'ídhúna tí. ⁹Àlǎ ka kiyà wà kili itsu-pfò rǎ. Ní kóró itsu, yà ìnzì arí ídzi itsu-kpò nǎfò, nùkèrè ka kí, kadù àwàrà kàzu ò.» ¹⁰Ní ihé-yà níwú dhu Yùwanì-tsù 'àti: «Má mí dhu ònzì ìngbǎ tí?» ¹¹Ní, kǎdù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Oyo rǎi mùdzarè nà ale, náká ndàbhù ka atdí yà ìmbǎ rǎi kà nà ale tò. Ndirò, ònyù rǎi fóná ale náká ndùndò ka ìmbǎ rǎi kà nà ale tò.» ¹²Pàratà tó pbàndómbé níwú átò, ndínì ì alú tí bàtizò. Ní abádhí níwú dhu Yùwanì-tsù, 'àti: «Màlimò, mà mí dhu ònzì ìngbǎtí?» ¹³Ní, kǎdù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Àpè nyòwu pàratà t'úfótá tó fùrangà-bvu nǒtdì rǎ orú nyú, ròsè yà uyátá ò ka kótdì ka tí dhu

dòná.» ¹⁴Ndirò, pbànwí níwí dhu átò Yùwanì-tsù 'àti: «Olu má'í na, má mí dhu ònzi ìngbàtí?» Ní, Yùwanì adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Àpé nyòwu atdí ale-fó fùrangà mà nídha rǒ ɔbi ní. Ndirò, àpé nyòwu ìndrù nóbhù rǒ títò dǒ, nyàdù fóná fùrangà náko. Pbétù, nyòwu yà àbì dǒ ka karí nyùbhò ní fùkù mùkimbà kélè nódò rǒ nyálè.»

¹⁵Ʋrǒ ɪ̄i ale kóró náambénà ndònzì rí dhu nódò dǒ atdyúya nyú nà, ndínì ì ala tí. Ndirò abádhí kóró náambénà nga níre dǒ afíya ò ngàtsi ní Yùwanì rǎrì ndi Krístò. ¹⁶Ní, Yùwanì adù àtìnà kóró ì ale ní: «Ima, ma mí bàtizò núbhò fùkù idha ní. Pbétù, dzidu dǒ rírà ale rǐi ɔbi nà ròsè dùdu ná. Ma màkà nzá munga kàpfò rǒ kàyitò-mbí mà. Ndi ale náaraya bàtizò núbho rǒ fùkù ɪ̄lɪlǎ-Alafí ní, ndirò kàzu ní. ¹⁷Kàlù ònyù-ònga t'íleta tó kanya-tidò fóná, ndínì ndipfo tí nganù-kpǒ ní kéléna ò rò. Ní, kùnduya nganù-kpǒ-tsù pbìndà óngòlì ò, ndàdè dzéngéléna núbì ìnzì aráve ádrùngbà kàzu ò.»

¹⁸Wò dhu bhéyi ní ndi, Yùwanì náaràná ɪ̄dzi Màkùrù núnò rǒ ìndrù tò. Kàránà ìndrù àkǎ 'òkò tí dhu nóvò rǒ ìndrù tò. ¹⁹Nírò ní ndi Yùwanì adù ɪ̄lwalì Hèròdè bhà nzérenga nóvò kà tò, adòná-ve Hèròdiyà kǎko dhu-okú dǒ rò, ndirò abho kǎfǎ ngǎkpà dhu-okú dǒ rò. ²⁰Ní, Hèròdè adù dhu àfa tǎtǎdǒ atdí dǒ nyú ròsè, ndàbhu Yùwanì kosò imbi ò.

Yèsù rǐ bàtizò nálù dhu

(Màt 3.13-17; Mrk 1.9-11; Yùw 1.32-34)

²¹Kóró ale níitdègu bàtizò nálù, ní Yèsù adù bàtizò nálù átò. Ní, Yèsù rǐ ndìtsò òná kàsùmì ò, òrù-akpà-tsù náangbe ndì, ²²ɪ̄lɪlǎ-Alafí ràdù ɪ̄fo ɔrù rò, àmbò tǒ ɔfǒ ò, ndàdì kàdǒ. Ndirò, ale-tù náadù ndirò òrù-akpà ò rò, ndàti: «Nyí ní ɪ̄dhùdu, atdí dǒ ma mózè, nyìkpòdu nòfǒ dhu ònzi arí ale.»

Yèsù t'ábhúna-ɔvò

(Opt 5; 11.10-27; Màt 1.1-17)

²³Yèsù rǐ pbìndà kasu nópè òná kàsùmì ò, kàbhà atò níi mbèmbè ɪ̄bhu kumì tí ndì ndáhu rǒ. Ní ìndrù ongónà dhu ìrè Yèsù rǎrì Yòzefù t'ídhùnà. Yòzefù níi Heli t'ídhùnà. ²⁴Heli níi Mátatì t'ídhùnà. Mátatì níi Lawì t'ídhùnà. Lawì níi Mèleki t'ídhùnà. Mèleki níi Yanà t'ídhùnà. Yanà níi Yòzefù t'ídhùnà. ²⁵Yòzefù níi Mátatiyà t'ídhùnà. Mátatiyà níi Àmòsè t'ídhùnà. Àmòsè níi Nàhumù t'ídhùnà. Nàhumù níi Èsili t'ídhùnà. Èsili níi Nàgayì t'ídhùnà. ²⁶Nàgayì níi Matì t'ídhùnà. Matì níi Mátatiyà t'ídhùnà. Mátatiyà níi Simeyì t'ídhùnà. Simeyì níi Yòsè t'ídhùnà. Yòsè níi Yudhà t'ídhùnà. ²⁷Yudhà níi Yòwanà t'ídhùnà. Yòwanà níi Resà t'ídhùnà. Resà níi Zèrùbàbelì t'ídhùnà. Zèrùbàbelì níi Sàrtiyelè t'ídhùnà. Sàrtiyelè níi Nerì t'ídhùnà. ²⁸Nerì níi Mèleki t'ídhùnà. Mèleki níi Adì t'ídhùnà. Adì níi Kòsamà t'ídhùnà. Kòsamà níi Èlimàdamù t'ídhùnà. Èlimàdamù níi Eri t'ídhùnà. ²⁹Eri níi Yèsuwà t'ídhùnà. Yèsuwà níi Èliyèzerì t'ídhùnà. Èliyèzerì níi Yòrimù t'ídhùnà. Yòrimù níi Mátatà t'ídhùnà. Mátatì níi Lawì t'ídhùnà. ³⁰Lawì níi Simiyonì t'ídhùnà. Simiyonì níi Yudhà t'ídhùnà. Yudhà níi Yòzefù t'ídhùnà. Yòzefù níi Yònamà t'ídhùnà. Yònamà níi Èliyàkimù t'ídhùnà. ³¹Èliyàkimù níi Mèleyà t'ídhùnà. Mèleyà níi Ménà t'ídhùnà. Ménà níi Mátatà t'ídhùnà. Mátatà níi Nàtanà t'ídhùnà. Nàtanà níi Dàwudì t'ídhùnà. ³²Dàwudì níi Yèsè t'ídhùnà. Yèsè níi Òbedè t'ídhùnà. Òbedè níi Bòazà t'ídhùnà. Bòazà níi Sàlmònì t'ídhùnà. Sàlmònì níi Nàsònì t'ídhùnà. ³³Nàsònì níi Àminàdabhù

t'ídhùnà. Àminàdabhù nǐ Ìdìminì t'ídhùnà. Àdìminì nǐ Arnì t'ídhùnà. Arnì nǐ Hèsròmì t'ídhùnà. Hèsròmì nǐ Pàrezi t'ídhùnà. Pàrezi nǐ Yudhà t'ídhùnà. ³⁴Yudhà nǐ Yàkòbhò t'ídhùnà. Yàkòbhò nǐ Ìsakà t'ídhùnà. Ìsakà nǐ Àbràhamù t'ídhùnà. Àbràhamù nǐ Terà t'ídhùnà. Terà nǐ Nàhori t'ídhùnà. ³⁵Nàhori nǐ Sèrugù t'ídhùnà. Sèrugù nǐ Rewù t'ídhùnà. Rewù nǐ Pèlegì t'ídhùnà. Pèlegì nǐ Èberi t'ídhùnà. Èberi nǐ Selà t'ídhùnà. ³⁶Selà nǐ Kàyinanà t'ídhùnà. Kàyinanà nǐ Àrùfàsadi t'ídhùnà. Àrùfàsadi nǐ Semù t'ídhùnà. Semù nǐ Nuwà t'ídhùnà. Nuwà nǐ Làmeki t'ídhùnà. ³⁷Làmeki nǐ Mètùsilà t'ídhùnà. Mètùsilà nǐ Ènòkà t'ídhùnà. Ènòkà nǐ Yèredè t'ídhùnà. Yèredè nǐ Màhèlèlì t'ídhùnà. Màhèlèlì nǐ Kàyinanà t'ídhùnà. ³⁸Kàyinanà nǐ Ènòsà t'ídhùnà. Ènòsà nǐ Setì t'ídhùnà. Setì nǐ Àdamù t'ídhùnà. Àdamù nabhòlò nǐ Kàgàwà.

Pfòmvo rǐ Yèsù-affi númvù dhu

(Opt 3.1-6; Mát 4.1-11; Mrk 1.12-13)

4 ¹Ìlǎ-Alafì nǐrà ndì rǒrò, Yèsù náadù ndì Yòròdanì tó idha-akpà ò rò, ndì Ìlǎ-Alafì ràdè ndàndà ndàrà rùngù ò. ²Ní ànyì, Pfòmvo númvù kà-affi ìfò kumì idhò tí. Kòkòrì idhò-yà núudà ìnzì kà rònnyè atdí dhu mà, àwù ràdè kàlù atdí. ³Ní ndì kàsùmì ò, Pfòmvo náati Yèsù nǐ: «Nyi nyapè ì Kàgàwà t'ídhùnà tí, ní úgèrè pé wǒrì odu ròngò mǔgati tí.» ⁴Ní, Yèsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Kàgàwà bhà Andítà rǎtina: Ìnzì ní mǔgati kèlè ndì ìndrù bhà ípírǒngà òdò ràdè.» ⁵Pfòmvo náadè kàbhù ràrà ɔrú nyú ndì nángbe ngari ò, ndàdè kàbhù ràndà yà adzi dǒ ádròdrǒ kámá tó pbìrì kóró ákè kàsùmì ò tí. ⁶Kǎdè àtìna Yèsù nǐ: «Ma mí nyabhè nyɔnyè idzi kóró kǎkàrì pbìrì dǒ, nyadù àdì i pbìrì tó ádròdrǒngà mà, òyá ònzì màna dǒ kóró. Ka kibho wà ka idù, ní ma mǎdù kàbhù ma mòzè ale tò. ⁷Nírò, nyi nyapè nyòkò ɔnzidù, nyifu ima, ní ma mí kòkòrì dhu núbhò kóró ìndù.» ⁸Ní Yèsù adù ɔtè àdu kà tò, ndàti: «Andítà rǎtina: «Dhu àkǎ nyifu Ádrùngbǎle, pbùkù Kàgàwà, nyadù kà kèlè núle atdí.» ⁹Tdítdǒ, Pfòmvo adù Yèsù àbhù ràrà Yèrùsàlemà tó kigò ò, ràrà àhù Kàgàwà bhà idza tó mènara dǒ. Kǎdè àtìna Yèsù nǐ: «Nyi nyapè ì Kàgàwà t'ídhùnà tí, ní òbè nyi ìrò rò nyisì obvò. ¹⁰Andítà rǎtina:

«Kàgàwà ràdè pbìndà màlàyikà návi ròdò ngbònu.»

¹¹Ndirò, ndì Andítà rǎtina tdítdǒ:

«Abádhí rǐ nyitdù ɔtsúya-tsíró,

akye odu abhùna pfònu ràvo ní*.»

¹²Ní, Yèsù adù dhu àdu Pfòmvo tò, ndàti: «Kàgàwà bhà Andítà rǎtina: «Ìnzà dhu àkǎ nyumvù Ádrùngbǎle pbùkù Kàgàwà-affi*.»

¹³Ní Pfòmvo nítdègu Yèsù-affi númvù kóró ɔtu ò, ní kǎdè àrà itse Yèsù-tí rò, ràrà àhù ngàtsi kàsùmì náaraya ndìbhò dhu ò.

Yèsù rǐ ndòpè ndùdhe dhu ìndrù tó Gàlìlayà tó pbìrì ò dhu

(Ìsa 61.1-3; Mát 4.12-17; Mrk 1.1-15)

¹⁴Wò dhu-dzidǒ, Yèsù náadù ndì Gàlìlayà tó pbìrì ò, iwà Ìlǎ-Alafì nǐrà ndì pbìndà ádrùngbǎngà tó ɔbì ní rǒrò. Ní kà rǒnzina dhu-òyì núgà ndì kóró ndì pbìrì ò. ¹⁵Kǎránà dhu núdhe rǒ ìndrù tó Pbàhàhúdì tó unduta-dzà ò rò, kóró ale ràdè òwu ndì kèlè nífu rǒ.

* 4.11 Zàb 91.11-12 * 4.12 Tòr 6.16

Nàzàretì ʒ bhà rĩ 'ùvò ìnzĩ 'a'u tí Yèsù dhu

(Màt 13.53-58; Mrk 6.1-6)

¹⁶ Wò dhu-dzidɔ, Yèsù náarà Nàzàretì tó pbanga yà ndi nyú ndi ndavi òná ʒ. Ní, sàbatù-idhò ʒ, kàtsù unduta-dzà ʒ, yà bilí ndi ndarí ònzina dhu bhèyi. Ní, kǐvà ndi ndidè, ndíní ndi ndɔzú tí Kàgàwà bhà Andítá. ¹⁷ Ní, ka kadù nabi Ìsayà náandí bhùkù nábhù kà-fɔ. Ní, kǎngbe ndi bhùkù, ndàdù ìsĩ yà dhu bhèyi ka kándí dhu òná ngari dɔ:

¹⁸ «Ádrùngbǎle bhà Ìlilá-Alafí rĩ dudu.

Kùtri ima, ndíní ma muno tí pbindà Ídzì Mākūrù nākètálé tò.

Kívi ima, ndíní ma mɔvò tí imbi ʒ ka kúsò ale nùkòlɔ ka kí dhu i ale tò, madù ndùmùndúmú-nyìkpó rĩ ì nùngbè dhu nówò i ndùmùndúmú tò.

Kívi ima, ndíní ma mukòlɔ tí yà rǒyá ka karávu ale, ìnɔ-kàsú ʒ rò,

¹⁹ madù ndi, Ádrùngbǎle Kàgàwà rĩ pbindà ídzìnga nǎví ìndrù tò òná atɔ nówò ìndrù tò*»

²⁰ Wò dhu-dzidɔ, Yèsù adù wòrí Andítá nǎpbi, ndàdù àdunà unduta-dzà ʒ arí kasu ònzi ale-fɔ ʒ, ndàdù àdi obvò. Ní wò unduta-dzà ʒ ì kórɔ ale náadù nyì-kpóya núdí Yèsù rɔ tí. ²¹ Nírò ní ndi Yèsù adù ɔte ɔpè, ndàti abádhí ní: «Wò nyí nyírì ma mǔzàna rɔ Andítá náká wà indo.»

²² Ní kórɔ ale náa'u wò Yèsù rùnɔna dhu, idhɔ ràdù ì àkò kà-li'ò rò ráhu ídzi ɔte níri ìí rò. Abádhí ambénà àtìna dɔ: «Tí obhó Yǒzefù t'ídhùnà nyú wò?»

²³ Ní, Yèsù adù àtìna abádhí ní: «Obhó tí, nyí nyínè ìí nyǎnɔ yàrí mbàyi idù, nyàti: «Mùngangǎ, ìgù pé nyi nyi-tírɔ.» Ndirò, nyí nyínè ìí nyàti ima ní átò: «Mǎ mǐrì wà Kàpèrnàwumù tó kígò ʒ nyi nyónzi kórɔ dhu. Nírò, ónzi pé i dhu átò yà fàkú kígò ʒ.» ²⁴ Wò dhu-dzidɔ, kǎdù àtìna: «Ma mí kùnɔ kpangba fùkù, obhó dhu nyú ní ndi: Kàgàwà bhà atdí nabi mà nákɔ ka karí nzí mbèyi yà ndi nyú ka kùgù òná pbanga ʒ. ²⁵ Ma mí obhó dhu núnɔ fùkù: Nabi Èliyà bhà atɔ ʒ, abvo-ayí níí'ì inè ibí nyú Pbàìsràyélí tó pbìrì ʒ. Ndi atɔ ʒ, igye náadi ìnzì ndikò ibhù atɔ dóná azà àbì ná tí, ádrùngbǎ àgǎyi ràdù ìtsì kórɔ ndi pbìrì ʒ.

²⁶ Ní, Kàgàwà náavi nzá nabi Èliyà rǎrà kórɔ i abvo-ayí-bvù. Pbétù, kǎdù kòvì rǎrà pbindà ní Sídɔnà tó pbìrì ʒ Sàrèpatà tí kátina kígò ʒ atdí abvo-ayi kèlè.

²⁷ Ndirò, Kàgàwà bhà nabi Èlìsà bhà atɔ ʒ, kíkítálé níí'ì inè ibí nyú Pbàìsràyélí tó pbìrì ʒ. Ní, abádhí nzínzi ʒ atdí ale mà rɔ kíkí náagù nzá. Pbétù, róná kíkí náagù ní Siriyà tó pbìrì ʒ atdí ale, Nàmanì tí kátina kèlè*»

²⁸ Ní, wò Yèsù ùnò dhu ì ìrì rò, kórɔ wò Pbàyahúdì tó unduta-dzà ʒ ìí ale náakò atdíɔ. ²⁹ Ní abádhí adù 'ìvà, 'àdhà Yèsù, 'ìpfo kígò ʒ rò. Ndi dhu-dzidɔ abádhí adù ùpò kà nà ndi kígò ka kòsì dóná pbìrì dò-tsirò ʒ, ndíní 'ìdzi tí ka ròbòlò pbìrì-ɔngò rò, rǎrà ìtsì pbìrì-pfì ʒ. ³⁰ Pbétù, Yèsù adù ndàwili abádhí nzínzi ʒ rò, ndàdù àrà fìndá dhu ní.

Yèsù rĩ nzére-alafí náaravu róná ale nígù dhu

(Màt 4.13-16; 8.14-18; Mrk 1.21-39)

³¹ Wò dhu-dzidɔ, Yèsù náarà Kàpèrnàwumù tó kígò ʒ, Gàlìlayà tó pbìrì ʒ. Ní ànyì kǎdì, ndámbe dhu núdhe dɔ ìndrù tò sàbatù-idhò ʒ. ³² Ní kórɔ ale idhɔ núkò atdíɔ, kà rĩ dhu núdhè ádrùngbǎle bhèyi nídhunì. ³³ Ndirò, nzére-alafí

náarávu róná atdí ale níí'í unduta-dzà ʒ. Ní, ndi ale akú àrí nyú tí ndàti: ³⁴«Áà! Ádhu nyi nyòzè mǎ nà Yēsù, Nàzàreti tó kigò ʒ alé? Nyi nyirà tí tséka nyi nyotdí tǐ? Ma m̀ni wà dhu mběyi nyú nyi rǎrǐ ádhi. Nyi ní Kàgàwà bhà ìlǐlǎ ale.» ³⁵Ní, Yēsù náarù ɔrú tǔna nyú nà wò ale ò rǐí nzére-alafí dǔ, ndàti: «Ínè! Áhǔ wò ale ò rò!» Ní wò nzére-alafí níibvú wò ale-ɔnga kóró ale-ɔnzǐ, ndàdù àhu kà-ò rò inzà ndi ndònzǐ atdí nzére dhu mà kà-rǔ rǔrò. ³⁶Ní, kóró ale idho núuko atdí dǔ, 'àdù àmbe ɔte dǔ nzínziya ʒ, 'àmbe àtina dǔ: «Íngbà dhu bhěyi ɔte-tidǔ wò? Wò ale rǐ dhu núyǎ nzére-alafí tó ádrùngbǎle bhěyi, ndirò ádrùngbǎnga tó ɔbi nyú nà, i nzére-alafí ràdù ùvò ìndrù ò rò!» ³⁷Ní, Yēsù-ɔyí náadù ndùgà kóró Gàlilayà tó pbiri ʒ.

Yēsù rǐ ábhǔ ale nígǔ fíyó andi ʒ rò dhu

(Màt 8.14-17; Mrk 1.29-34)

³⁸Wò dhu-dzidǔ, Yēsù náahù unduta-dzà ò rò, ndàdù àrà Simoni bhà idza. Ányí idzá, Simoni bhà aguna-àyi níí'í atdí dǔ kàzù ùtò ndi òna nǎ ró. Ní, ka kadù Yēsù návi, ndíní ka nígǔ tí. ³⁹Ní, ányí-dza ndi ndòtsù rò, Yēsù náagú ndi aguna-àyi dǔ, ndàdù ɔrù ɔrú tǔna nyú nà kàbhà andi dǔ, ndi andi ràdù ɔgù. Ní, wò aguna-àyi adù ndivà ányirǔ rò tí ndòyè ɔnyù ìndrù tò. ⁴⁰Adyifǔ rǔtsù rǔrò, yà dhèdhèrò andi-tidǔ nà ale nà rǐí idzàya ònǎ kóró ale, níwú i anditále nà Yēsù-tí'ò. Ní, Yēsù núulí ɔtsùna i anditále dǔ, i ale ràdù ɔgù. ⁴¹Nzére-alafí náadù ùvò átò íbǐ anditále ò rò, 'àdù ɔwu ùkú rǔ, 'àmbe àtina dǔ: «Nyi ní Kàgàwà t'ídhùnà!» Pbétù, Yēsù náaràna ɔrù rǔ i nzére-alafí dǔ, ìnzǐ ndàdù abádhǐ à'ù ròtè, iwà abádhǐ nǎni ndi rǎrǐ Krístò nídhunǐ!

Yēsù rǐ Kàgàwà bhà Ídzǐ Màkùrù nǎno Yùdeyà tó pbiri ò dhu

(Màt 4.23; Mrk 1.35-39)

⁴²Ínga níitdègu ubho, ní Yēsù ahù Kàpèrnàwumù tó kigò ò rò, ndàdù àrà atdí ngari lèngèlèngè rǐí ò. Ní, ihé-yà adù 'òpè òmè ka. Abádhǐ níitdègu owu kòtù, ní abádhǐ adù 'ùvo kàrǔ ìnzǐ ara tí nzínziya ʒ rò. ⁴³Pbétù, Yēsù adù àtina abádhǐ ní: «Ma ka kivi, ndíní ma muno tí ɔrù-akpà ʒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi tó Ídzǐ Màkùrù kóró kigò ònǎ. Ní ndi dhu-okú dǔ rò, dhu àkǎ marà kùnò átò ngǔkpà kigò ò.» ⁴⁴Ní kǎdù ndòpè ndànò ka Yùdeyà tó pbiri ʒ unduta-dzà ònǎ.

Yēsù rǐ pbìndà ábhǎlǐ nópè ndúnzi dhu

(Màt 4.18-22; Mrk 1.16-20; Yùw 1.35-51; 21.1-11)

5 ¹Atdíku, Yēsù idè Gènèzàreti tó rèrù-bidǔ. Ní, ihé-yà adù 'àndu íkyèrǔ nyú kǎtǐ, ndíní i iri tí kǎ rúnɔna Kàgàwà bhà ɔte. ²Ní, Yēsù ala ɔyǔ íbhú rèrù-bidǔ. I íbhú ò ìí àwèrù náadù ìfo, 'àmbe fíyó íbhè-mbǐ nú'o dǔ. ³Ní, Yēsù adù ùpo i íbhú nzínzi ʒ atdí íbhú ò. Ndi íbhú níí Simoni bhà íbhú. Ní kǎdù Simoni àvi ròtù íbhu rèrù-bidǔ rò, ròndrǐ ake idha ò. Wò dhu-dzidǔ, Yēsù adù àdi íbhú ò, ndàdù ndòpè ndúdhe dhu ihé-yà tó. ⁴Ní, Yēsù itdègu ndi ndúbhi ùdhenà rǔ dhu níto, ní kǎdù àtina Simoni ní: «Ǔtù íbhú, ròndrǐ ádzǐ idha rǐí rǔ.» Wò dhu-dzidǔ, nyàdù nyùpe fùkú íbhè-mbǐ idha ò. ⁵Ní, Simoni adù àtina Yēsù ní: «Ádrùngbǎlé, mǎ m̀nzi kasu kurà, ìnzǐ mǎbà atdí dhu mà. Pbétù, nyi nyàvi ka dhu bhěyi, ma mí kùpè ùpè.» ⁶Ní, íbhè-mbǐ ò ùpe rò, Simoni mà ɔdhǐna màna náadù ábhǔ íbhè-fyà nyú nòtsì, abádhǐ tó íbhè-mbǐ ràdù 'òpè

'èdru ì ìbhè à'è ndi dhu nĩ. ⁷Simoni mà adù ngätsi ibhú ò ì'ì odhíya nánzi, riwù dzùnáya ònzi. Ní, ì abádhí t'òdhíya níiwú, 'àdù kòkò óyò ibhú níra ìbhè nĩ. Ì ibhú náadù 'òpè 'àmbe usu dō idha ò, ìbhè ná'è ì atdíð òyà nídhunĩ. ⁸Simoni Péterù nítdègu wò dhu àlà, ní kàdù ndòkò ottyèna dō Yèsù-ònzì, ndàdù àtìna kà nĩ: «Índrì nyi itse tidú rò, Ádrùngbálé, ima ní nzérenгатé nídhunĩ.» ⁹Obhò tí, odo níisí atdíð nyú Simoni mà, yà atdíkpá ì fí màna kórò odhína màna ò yà abho nyú ì òkyè ìbhè dhu-okú dō rò. ¹⁰Simoni t'òdhína: Yàkòbhò mà, Yùwanì màna ò odo níisí ndi dhu bhèyi tí. Ì kà t'òdhína ní'ì Zèbèdayò bhà inzo. Pbétù, Yèsù adù àtìna Simoni nĩ: «Ínzì onzi odo, Simoni! Ròpè ndi indo, nyi nyóngo ìndrù tó àwèrù tí.» ¹¹Nírò ní ndi abádhí náawù fíyò ibhú nà inga-kpa dō, 'àdù kórò foyá ì'ì dhu nábhà ányirò, ndi dhu-dzidò 'àdù Yèsù-owù núngu.

Yèsù rí kíkí nà atdí ale nígù dhu

(Màt 8.1-4; Mrk 1.40-45; Luk 17.12-19)

¹²Atdíku, Yèsù ní'ì Gàlìlayà tó pbìrì ò atdí kigò ò. Ní, kíkí àlù ngbòna kórò atdí ale níito ndi, ndàdù Yèsù nála. Ní kíra, nditsi ndibvu Yèsù-ònzì, ndàpba nyina adzikpa nyú rò, ndàdù nditsò Yèsù rò ndàti: «Ádrùngbálé, nyi nyòzè ka nĩ, dhu òfò nga nyigù ma.» ¹³Ní Yèsù agba otsúna, ndàpbalá kàngbò, ndàdù àtìna kà nĩ: «Íwà ma mòzè ka. Ní ógù nà!» Ní ányirò rò tí, wòrí ale rò kíkí náadù ndawu. ¹⁴Wò dhu-dzidò Yèsù adù dhu àya wò ale tò, ndàti: «Àpè nyuno wò dhu atdí ale tò màtí. Pbétù, ára nyitè nyi nyògù dhu kùhani tò, nyadù yà Músà bhà Hyátá nùnuo perè nábhù Kàgàwà tò, ndínì iwà nyi nyògù dhu navi tí kórò ale tò.» ¹⁵Wò Yèsù ònzi dhu-òyì núgà ndi atdíð. Ní, ihé-yà náadù àndu Yèsù tí, ndínì ì iri tí kà rùnona dhu, ndirò ndínì kígú tí nyuyatsi rí'ì andi. ¹⁶Pbétù, Yèsù adúnà àrà ndìvà rò, ndàrà àdi lèngèlèngè rí'ì ngari ò, ndàdù àmbe nditsò dō ányì.

Yèsù rí ngbòna éve ale nígù dhu

(Zàb 103.3; Màt 9.1-8; Mrk 2.1-12)

¹⁷Atdíku Yèsù adì ndàmbe dhu núdhe dō ìndrù tò. Ní, Pbàfàrisáyó mà, Hyátá tó màlímó màna níiwú, 'òkò Yèsù tí. Abádhí níiwú Gàlìlayà mà Yùdeyà màna tó pbìrì ò kórò pbanga ònà rò, ndirò Yèrùsàlemà tó kigò ònà rò màtí. Ndirò, yà Yèsù rí'ì nà Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó obi náarána kàbhù rò rìgù andi nà ale fíyò andi ò rò. ¹⁸Nírò ní ndi ìndrù níiwú ngbòna éve atdí ale nà ótdù dō ì ànò rórò. Abádhí ambénà dhu ònzi dō idza ì itsu tí ka, 'àdù ìlinà Yèsù-ònzì. ¹⁹Pbétù, abádhí rí kitsù tí ányì-dza dhu ní'ì obi tí, ihé-yà-okú dō rò. Ní, abádhí núupò kà nà idza dō, 'àdù idza dō-tsirò núngbe, 'ífo wò ale pbìndà ótdù màna imbi rò ònà, 'àdù ìlinà ihé-yà nzínzi ò Yèsù-ònzì. ²⁰Ní, Yèsù itdègu kòrí ale rí'ì nà a'uta nálà, ní kàdù àtìna wò ngbòna éve ale nĩ: «Yà alé, pbùkù nzérenga núbà wà ndi.» ²¹Ní, Hyátá tó màlímó mà, Pbàfàrisáyó màna náadù òkò 'àmbe inga níre dō afíya ò, 'àmbe àtìna dō: «Ádhi pbá ale wò wò dhu bhèyi rí dhu èno nzére nyú Kàgàwà ní? Ádhi ndi ìndrù tó nzérenga núbà rádù inzà ní Kàgàwà kèlè atdíró núbà ka rò?» ²²Ní, Yèsù asù abádhí tó irèta, ndàdù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàti: «Ádhu nyí nyí'ì wòrí irèta-tidò nà afíku ò nĩ?» ²³Ádhu ndi isò rò'ò ènona ka kí rò? Tí kati: «Pbùkù nzérenga núbà wà ndi», ndirò tí kati: «Ívà nyi, nyubhi?» ²⁴Pbétù ma mòzè nyèni

dhu inè Ìndrù t'ídhùnà ràrrí ádrùngbǎnga tó obi ná yà adzi dǒ, ndàbà ìndrù tó nzérénga.» Nírò ní ndi kǎdù àtìnà wò ngbǎna éve ale ní: «Ma máatina inyi ní: évá nyi, nyitdù indù ótdù, nyadù àrà pbùkù!» ²⁵ Ní ányìrǒ rò tí, wòrí ale níwà ndi ndidè, kóró ale-ònzí, ndàdù yà ndi ka kànòna dóná ótdù nídyì, ndàdù àràna pbìndà Kàgàwà nílè rǒ ndi ndàrà rórò. ²⁶ Ní kóró ale idho núuko atdíǒ. Abádhí ambénà Kàgàwà nílè dǒ atdíǒ, ùlè tí í ùlè ɔɔo ní rórò, 'àdù àmbe àtìnà dǒ: «Indo má màla dhu ní idho rí ìndrù ùkǒ ní dhu!»

Yèsù rí Lawì nánzi dhu

(Màt 9.9-13; Mrk 2.13-22)

²⁷ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù ahù idza rò, ndàdù pàratà tó atdí ndòmbè, Lawì tí kátina nála pàratà t'úfótá tó bìrò ǒ àdi ró. Ní, Yèsù adù àtìnà kà ní: «Írà owùdu ǒ.» ²⁸ Ní Lawì adù ndivà, ndùbhà kóró fóná íí dhu-tsí, ndàdù àrà kòwù ǒ.

²⁹ Wò dhu-dzidǒ, Lawì adù ádrùngbǎ mùhendù nónzi Yèsù tó pbìndà dzá. Ányì-dzá, abádhí nííí ònyù-tsùná atdíkpá pàratà t'úfótá tó ibí pbàndómbé mànà, ndirò ngùkpà ale mànà. ³⁰ Ní, Pbàfàrisáyó mà, fíyó Uyátá tó màlímó mànà náambénà ònu dǒ nzínziya ǒ. Ní, abádhí ivú dhu Yèsù bhà ábhàlì-tsù 'àti: «Ádhu nyí nyí dhu ònyu, nyàdù dhu òmvù atdíkpá pàratà t'úfótá tó pbàndómbé mà, ndirò nzéréngatále mànà ní?» ³¹ Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tó, ndàti: «Ímbà ríí andi ná ale náarí nzí mùngangà-atdyú nóho. Pbétù kǎtdyú òho arí ní andi ná ríí ale kèlè. ³² Ma mírà nzá ídzi ale núnzi. Pbétù, ma mírà ùnzìnà ní nzéréngatále, ndíní ì nùgèrè tí 'ùbhà fíyó nzérénga.»

Yèsù bhà irèta ònyù t'ónyuta-tsù t'útsita dǒ

(Màt 9.14-17; Mrk 2.18-22)

³³ Wò dhu-dzidǒ, Pbàfàrisáyó mà, nzínziya ǒ Uyátá tó màlímó mànà náati Yèsù ní: «Bàtizò núbhò arí Yùwanì bhà ábhàlì mà, fàkà ábhàlì mànà náarí ònyù t'ónyuta-tsù nútí, 'àdù àmbe 'ítsò dǒ àpàpì. Pbétù, pbùkù ábhàlì kèlè náarádù òko 'àmbe dhu ònyù dǒ, 'àdù àmbe dhu òmvù dǒ.» ³⁴ Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tó, ndàti: «Nyí nyirè tí dhu nyí ràràdù àdhìngbǎ ka kùndà ní mùhendù ò iwù ale nágo ɔbi ní ìnzí ònyù nnyu tí, àzèmbè inè ì níí atdíkpá akpa-tsi mànà òná kàsùní ǒ? ³⁵ Pbétù, idho níí'ya inè, yà akpa-tsi níwà ka kí abádhí nzínzi ǒ rò òná. Í idho ǒ ní ndi, abádhí núutsiya ònyù t'ónyuta-tsù.»

³⁶ Yèsù adù yàrí mbóli náwe átò abádhí tó. Kàti: «Ínzí atdí ale mà ràdù kèlèmbù tí ndi ndílina dhu nífa mberù-ɔwútá ǒ rò, ndàdù àpbanà mberù-ayí ǒ. Kápe kònzí ndi dhu bhèyi, ní ràdù ndi mberù-ɔwútá nínza ìnzá tí. Ndirò, ndi kèlèmbù mà rí nzí àdù ì àko mberù-ayí ná. ³⁷ Ndirò, ìnzí ka kǎdù ònyù-ɔwútá nùdho andu-ayí ǒ, akye ndi ònyù níivùna ì andu-ayí ǒ, ràdù ì andu nóttrè, ndi ònyù ràdù ndùfù obvò ní. ³⁸ Nírò, dhu ǒfò nga kudho ònyù-ɔwútá andu-ɔwútá ǒ. ³⁹ Ndirò, ìnzí ònyù-ayí nòmvù ale ràdù ndòzè ndòmvù ònyù-ɔwútá tdítdǒ, kà ràdù àtìnà ònyù-ayí ràrrí ndi òvòvù nídhuní.»

Yèsù bhà irèta sàbatù-idhò dǒ

(Màt 12.1-14; Mrk 2.23-3.6; Luk 13.10-17; 14.1-6)

6 ¹ Atdíku, sàbatù-idhò ǒ, Yèsù mà pbìndà ábhàlì mànà náakò 'àmbe owu dǒ nganè tó inga òna ná údá otu ǒ. Ní kàbhà ábhàlì náadù 'òpè 'òwù

otu-igi dǝ rǝi nganù náfà rǝ, 'àdù òwu ìnyìnà rǝ ɔtsúya-tsírɔ, 'àdù kpǝna núka. ²Ní, ngúfe Pbàfàrisáyó náadù dhu ìvu Yèsù bhà ábhàlǝ-tsù 'àti: «Ádhu nyí nyí inzà àlě tǝ Úyátá návi kǝnzì sàbatù-idhò ǝ dhu nónzi ní?» ³Ní, Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàti: «Nyí nyàpè tí obhó Dàwudí anzi atdíku, àwù nà ì fǝ rǝnà ale màna rò dhu nǝzù? ⁴Ábadhi náatsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù perè tí ka kùbho Kàgàwà tǝ mǝgati nùgù ndǝnyù. Kàdù kùbhà átò rǝnà ale tǝ, àzembè àlě tǝ Úyátá nóongó àtìnà ndi mǝgati ǝnyù rádù rǝrǝ pbàkùhání kèlě víya dǝ rǝ?» ⁵Yèsù adù àtìnà tdítǝ abádhí ní: «Ìndrù t'ídhùnà, ní sàbatù-idhò dǝ ádrùngbàlè.»

Yèsù rǝ ɔtsúna ɔtsù ale nígù dhu

(Màt 12.9-14; Mrk 3.1-6)

⁶Ngǝtsi nínganǝ sàbatù-idhò ǝ, Yèsù náatsù unduta-dzà ò, ndàdù ndǝpè ndùdhe dhu ìndrù tǝ. Ní, atdí ale, fangà tǝ ɔtsúna ɔtsù níí ǝ ányì-dzà. ⁷Ní Músà bhà Úyátá tǝ málímó mà, Pbàfàrisáyó màna náambénà Yèsù nándà dǝ atdyúya nyú nà, ndíní ì ala tí kàrà tí àdù wò ale nígù ìgù sàbatù-idhò ǝ. Obhó tí, abádhí azè 'àbà kǝbhù ì ádù dǝnà dhu. ⁸Pbétù, Yèsù núuni abádhí rǝrèna dhu. Ní, kàdù àtìnà wò ɔtsúna ɔtsù ale ní: «ǝvǝ nyi, nyidè ndǝrǝ kǝrǝ ale-ǝnzǝ.» Ní, wò ale adù ndivà, ndidè wò Yèsù ìtè rǝ. ⁹Wò dhu-dzidǝ, Yèsù adù àtìnà abádhí ní: «Ma mí dhu níwù tsùkù: àlě tǝ Úyátá návi tí àvi kǝnzì ídzi dhu mà, ndirò ngǝtsi ní kǝnzì nzère dhu mà ìndrù tǝ? Ndirò, kǝvi tí àvi kigù ìndrù bhà ípǝrǝnga, ndirò ngǝtsi ní, kùbhà ndi ale rǝvè?» ¹⁰Wò dhu-dzidǝ, Yèsù andà kǝrǝ kǝrǝ ale dǝ nga, ndàdù àtìnà wò ɔtsúna ɔtsù ale ní: «ǝgba ɔtsúnè!» Wò ale náadù ɔtsúna nígbà: ndi ɔtsúna rádù ndàto, ndǝgù. ¹¹Pbétù, abádhí náakó atdíǝ, 'àdù 'ǝpè 'àgò ì nzínziya ǝ, àdhu mà àkà ì rǝnzì Yèsù-rǝ dhu dǝ.

Yèsù rǝ pbìndà atdí kumì dǝnà ǝyǝ nà uvitatále nóvò dhu

(Màt 10.1-4; Mrk 3.13-19; Kas 1.13)

¹²Atdíku Yèsù núupò pbìrì dǝ, ndàrà ndìtsò. Ní, kàdì ányì, ndìtsò ndì kurà Kàgàwà rò. ¹³Ní inga núbho rò, Yèsù núunzi pbìndà ábhàlǝ, ndàdù atdí kumì dǝnà ǝyǝ nà ale nóvò nzínziya ǝ rò. Kàdù abádhí ɔvò nóvò uvitatále tí. Yàrí ní ndi ì ale-ɔvò: ¹⁴Simonì, yà Yèsù adù ɔvòna nóvò átò Péterù tí mà, adǝnà Àndè-reyà màna. Yàkǝbhò mà Yùwanì nà. Filipò mà Bàrtǝlǝmayò nà. ¹⁵Màtayò mà, Tèmasi nà. Yàkǝbhò, Àlùfayò t'ídhùnà mà, Simonì, yà atdíǝ ndì nuyénà fǝyǝ pbìrì dǝ ale màna. ¹⁶Yudhà, Yàkǝbhò t'ídhùnà mà, Yudhà Ìskàriyotà, yà Yèsù nipfo ndàbhù òmvù-fǝ màna.

Yèsù rǝ dhu núdhè, ndàdù àrà andi nà ale nígu rǝ dhu

(Màt 4.23-25; 5.2-12; Mrk 3.7-13)

¹⁷Wò dhu-dzidǝ, Yèsù mà, pbìndà atdí kumì dǝnà ǝyǝ nà uvitatále màna náawù pbìrì dǝ rò, 'ìwù ùvò kyèngyèrù dǝ, yà ábhò ngǝkpà pbìndà ábhàlǝ rǝrǝ rǝ. Ányirǝ, ábhò ihé-yà nííí átò. Ì ale níwù Yùdeyà tǝ pbìrì ò rò, Yèrùsàlemà tǝ kigò ò rò, ndirò ádrùngbà rèrù-bidǝ arǝ kigò, Tìrò mà Sìdǝnà nà tí kátina ò rò. ¹⁸Abádhí níwù, ndíní ì iri tí Yèsù rǝnǝna dhu, ndirò, ndíní kǝgù tí nzínziya ǝ rǝrǝ andi nà ale. Ní Yèsù adù abádhí nzínzi ǝ nzère-alafǝ náaràvu rǝyà ale nígu. ¹⁹Kǝrǝ ale, yà andi nà rǝrǝ, nóowúnà 'òzè rǝ 'àpbàlǝ Yèsù-ngbò. Obhó tí, kà-nyutsi rò ráhu ádrùngbànga tǝ ɔbì náaràna kǝrǝ ale nígu rǝ fǝyǝ andi ǝ rò.

Hirò nɔnziya ale mà, àpè ɔ okoya ale màna

(Màt 5.1-12)

²⁰ Wò dhu-dzidɔ, Yèsù adù pɔ̀ndà ábhàlì dò nga àndà, ndàdù àtìna i ábhàlì nĩ:

«Nyĩ nyɔ̀nzi wà hirò yà nǎkù tí nyĩ nyĩ rò,
Kàgàwà nɔ̀nyaya idzi dükú nídhunĩ.

²¹ Nyĩ nyɔ̀nzi wà hirò yà àwù nà nyĩ nyarĩ kòmbí rò,
nyĩ nyulèya ònyù nĩ nídhunĩ.
Nyĩ nyɔ̀nzi wà hirò yà nyĩ nyarĩ ɔ̀dzi kòmbí rò,
nyĩ nyokoya ɔ̀gbótá ɔ̀ nídhunĩ.

²² Nyĩ nyɔ̀nzi wà hirò yà ìndrù nónɔ̀rò nyĩ, 'àdù nyĩtu nzínziya ɔ̀ rò, 'àdù
òwu dhu ànò rɔ̀ nyĩ nĩ, ndirò 'àdù òwu nyòzù rɔ̀ nzère ale tí ìndrù
t'ídhùnà-okú dò rò rò.

²³ Nyàbhu idhèku rika ndi, ndirò nyòbhè nyĩ dhèdhe-okú dò rò, fùkú perè
nĩ'iyà ádrùngbà nyú òrù-akpà ɔ̀ nídhunĩ. Obhó tí wò dhu bhèyi tí
abádhí t'ábáya náavù pɔ̀nábí rò.

²⁴ Pbé̀tù, nyĩ nyĩ àpè ɔ̀, nyĩ ònzitále tí rò,
nyĩ nyábà wà nyàbhù rí nyɔ̀nzi hirò dhu nídhunĩ.

²⁵ Nyĩ nyĩ àpè ɔ̀ yà kòmbí nyĩ nyarĩ ònyù nà abhàbhò rò,
nyĩ nyokoya àwù nà nídhunĩ.

Nyĩ nyĩ àpè ɔ̀, yà kòmbí nyĩ nyarĩ òko ɔ̀gbótá ɔ̀ rò,
nyĩ nyokoya izu ɔ̀, ndirò nyàdù àmbe ɔ̀dzi dɔ̀ nídhunĩ.

²⁶ Nyĩ nyĩ àpè ɔ̀ yà kórò ale náarí nyìlè rò,
ndi dhu bhèyi tí, abádhí t'ábhúya nìlè titò tɔ̀ pɔ̀nábí nídhunĩ.»

Yèsù rĩ dhu núdhè òmvù nózè ka kí dhu dɔ̀ dhu

(Màt 5.38-48; 7.12a)

²⁷ «Pbé̀tù, nyĩ yà nyĩ nyĩ ma múnɔ̀na dhu níri rò, ma mátina nyĩ nĩ:
Nyòzè fùkú òmvù. Nyɔ̀nzi ídzinga yà nyĩ nónɔ̀rò ale tò. ²⁸ Nyàso nyòfù
arí ale. Ndirò, nyitsò nyĩ nyúdhù arí ale dɔ̀. ²⁹ Atdí ale náapè atdídhéná
binu-bhu nɔ̀pbi, ní ágèrè ngàtsi kà rɔ̀pbi átò. Ndirò, atdí ale náapè pɔ̀kù
òrù mùdzarù nídyì, ní àpè nyúvò nyi ìnzì kà ridyì pɔ̀kù simisì átò. ³⁰ Dhu
nònzì funú ale tò dhu àkà nyarà ndi dhu àbhu rɔ̀. Ndirò, atdí ale náapè indú
dhu nídyì, ní dhu àkà nzá nyadyò ka. ³¹ Ónzi dhu ngùkpà ale tò ádhàdhì
nyi nyòzè abádhí rɔ̀nzì ka indú dhu bhèyi. ³² Nyĩ nyapè yà nyĩ nózè ale
kèlè nózè, ní nyĩ nyirè tí nga nyĩ ràràdù ídzinga nábà àbà? Nzèrengatále
mà nózè yà ì nózè ale átò! ³³ Ndirò nyĩ nyapè ídzinga nónzi yà fùkù arí
kònzì ale tò tí, ní nyĩ nyirè tí nga nyĩ ràràdù ídzinga nábà àbà? Nzèrenga-
tále mà náarí dhu ònzi átò ndi dhu bhèyi tí! ³⁴ Nyĩ nyapè dhu ùwù yà nyĩ
nyà'ù ndi dhu àdu rádù fùkù ale tò tí, ní nyĩ nyirè tí nga nyĩ ràràdù ídzinga
nábà àbà? Nzèrengatále mà átò náarí dhu ùwùwù yà fíyò rádù kàdu ale
tò! ³⁵ Pbé̀tù nyĩ, nyòzè fùkú òmvù, nyàdù ídzinga nónzi fíyò. Ndirò, nyàdù
nyàwu dhu ìndrù tò, ìnzá nyĩ nyirè nga abádhí ràdùna fùkù dhu dɔ̀ rórò.
Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyĩ nyabáya ádrùngbà perè. Ndirò Kàgàwà, yà kórò

dhu dǝ aríí ale náanziya nyí pbindà inzo tí. Obhó tí, kǎrí ídzinga nónzi yà inzí arí fíyò ka kónzì dhu tó ídzinga núní ale tò, ndirò nzére dhu ònzì arí ale tò màtí átò. ³⁶Nyàvi fùkú ídzinga ìndrù tò, àdhàdhì Àbaku Kàgàwà náarí kàvì dhu bhèyi.»

Yèsù rí dhu núdhě ìndrù-ànyă t'ítđita dǝ dhu

(Màt 7.1-5)

³⁷«Dhu àkă nzá nyűnò ìndrù-ànyă, akye Kàgàwà náaraya ànyăku ùnò nǐ. Dhu àkă nzá nyítđì anya ìndrù dǝ, akye Kàgàwà náaraya anya itđì òkú nǐ. Dhu àkă nyűbà dhu ìndrù tò, ndíní Kàgàwà náadűya tí dhu ùbà fùkù. ³⁸Dhu àkă nyűbhù fùkú ríí dhu ìndrù tò, ndíní Kàgàwà adűya tí dhu àbhù fùkù. Ka kitrűya dhu fùkú ísówű ò ídzi mǔgèrè ǝ, rǎlè, ròyi ndì, kadù òsònà, kape, kadù ìranà mbèyi nyú. Obhó tí, ka kudhèya dhu fùkù àdhàdhì yà nyí nyarí dhu núdhě ngùkpà ale tò òná mǔgèrè ǝ.»

³⁹Yèsù adű yàrí mbólí ùnò átò abádhí tò, ndàtì: «Atđí ndùmùndúmú t'ádű ngǎtsi ndùmùndúmú núndà ùnda? Ìnzí akekpà màtí: abádhí rǎdű 'àwà ǝyǝ kóró ibhu ǝ. ⁴⁰Ìnzí atđí ábhǎlì bhà ìrèta mà náaróse pbindà màlimò bhà ìrèta dónà. Pbétű, mbèyi ka kűdhe dhu fíndà ábhǎlì bhà ìrèta rǎdű àkăkă pbindà màlimò bhà ìrèta nà. ⁴¹Ádhu nyi nyádű nyoze nyala ɔdhìnu-nyìkpó ǝ itsì kíkǝ-ngba kèlè, ìnzí nyadű nyìkpónu ǝ itsì itsukpó-tsűdǝ-ngba nyú nínè nǐ? ⁴²Nyi nyádű àtìna ìngbà dhu bhèyi ɔdhìnu nǐ: ɔdhí, itsè midyi nyìkpónu ǝ ríí kíkǝ,» àzembè nyi nyongó ìí ìnzí nyi nyí nyìkpónu ǝ ríí itsukpó-tsűdǝ-ngba nyú nínè rǝ? Ìnyi, ɔyɔyɔ idàna nà alé, ídyi pé nyìkpónu ǝ ríí itsukpó-tsűdǝ-ngba angyi, ndirò ní ndi nyi nyádű ɔdhìnu-nyìkpó ǝ ríí kíkǝ nídyi nyi nyí tí dhu nála mbèyi.»

Yèsù rí dhu núdhě itsu núní ka karí kpóna rǝ dhu dǝ dhu

(Màt 7.16-20; 12.33-35)

⁴³Wò dhu-dzidǝ, Yèsù adű àtìna: «Ìnzí ídzi itsu-tidǝ rǎdű nzére itsu-kpǝ nǐw. Ndirò, ìnzí nzére itsu-tidǝ rǎdű ídzi itsu-kpǝ nǐw. ⁴⁴Kóró itsu-tidǝ núní ka karí kpóna nyú rǝ. Ìnzí ka kádű mùtini-kpǝ nǝpè ilé dǝ, ndirò ìnzí ka kádű vínyò-kpǝ nǝpè okpèna nà itsu dǝ. ⁴⁵Ídzi afína nà ale náafí ǝ rǝ aráhu dhu ní ídzi dhu. Ndirò, nzére afína nà ale náafí ǝ rǝ aráhu dhu ní nzére dhu. Ale-tsű náarí òrìna dhu ní ale-afí rűbhi ìrèna rǝ atđídǝ dhu.»

ǝyǝ idza-tidǝ tó mbólí

(Màt 7.24-27)

⁴⁶«Ádhu nyí nyarí mitdè, nyámbe àtìna dǝ: Ádrűngbǎle! Ádrűngbǎlè, ìnzí nyádű ma múnɔna fùkù dhu ònzì ní? ⁴⁷Ma mí pé tidu ǝ ríra ale, ndirò ma múnɔna dhu, ndàdű ndi dhu ònzì, ní rǎdű ndǝfǝ nà ale nítè fùkù. ⁴⁸Ndi ale nǐli ndì yà pbindà idza napè ndòsì ale bhèyi. Kǎgye pbindà idza-bhu mbèyi nyú ndàrà ìsì bhalabhala dǝ, ndàdű idza-pfǝ nǝrű ndi bhalabhala dǝ. Ní, igye níkǝ, idha rùtű nǐ rǝ, idha náakpà ndi idza-pfǝ, ìnzí ngbǝna mà rǎdű ndàya, mbèyi nyú ka kasì ndi idza nídhuní. ⁴⁹Pbétű, ma múnɔna dhu níri rí, ìnzí ndàdű ndi dhu nónzì ale, nǐli ndì yà adzi-ví ǝ pbindà idza nasì inzà ndi ndògye bhűna rǝrǝ ale bhèyi. Igye níkǝ, idha rùtű nǐ rǝ, idha náakpà ndi idza-pfǝ, rǎdű ndùgòlò ànyìrǝ rǝ tí, rǎdrű ndi atđídǝ.»

Yèsù rĩ pbànowí tó ádrùngbǎle bhà kasutále nígũ dhu

(Mát 8.5-13; Yùw 4.46-54)

7 ¹Yèsù níitdègu yà ndì ndúbhi ànònà rǝ ìndrũ tò dhu t'énòta níto, ní kǎdũ àrà Kǎpèrnawumù tó kigò ò. ²Ányì, Pbàrómá tó pbìrì ǝ atdí miyà pbànowí dǝ ádrùngbǎle bhà kasutále nííí afína rǝ ka kódnà ró. Ndirò ndi kasutále níí atdí dǝ kǝzè. ³Ní wò ádrùngbǎle níitdègu Yèsù dǝ ka kúnóna dhu níí, ní kǎvi Pbàyahúdí nzínzi ǝ ngúfe pbàkùrũ ròwù Yèsù nánzi, ndíní ira tí pbìndà kasutále nígu. ⁴Kǝkò pbàkùrũ náawù ùvò Yèsù-tí'ò, 'àdũ 'òpè 'ìtsò ì atdí dǝ Yèsù rǝ, 'àti: «Yà mǎ nìvì tinu ò ádrùngbǎle náák wà nyonzi dzànàna. ⁵Àbadhi nózè tikàdò atdí dǝ. Ndirò, ka ní ndi fàkà unduta-dzà nábhũ kǝsì.» ⁶Ní, Yèsù mǎ náadũ òwu atdíkpá kǝkò pbàkùrũ mànà. Ní, íkyèrò abádhí òkò wò pbànowí dǝ ádrùngbǎle bhà idza-lí'ò ì owu tí ùvò rǝrǝ, ndi ádrùngbǎle náadũ òdhína nóvì ròwù dhu ùnò Yèsù tò, 'àti: «Pbànowí dǝ ádrùngbǎle rǝtina nyi ní: «Ádrùngbǎlé, nzítũ afínu! Inzá ma mìli ma nyi nyádũ òtsù pbìndà idza ale bhèyi.» ⁷Ndi dhu-okú dò rò átò ní ndi, ma màdinà ìnzì marà ma-tírò tinu ò. Pbétũ, òrì atdí dhu kèlè, ní pbàkà kasutále rǎdũ ògũ ògũ. ⁸Ima nyé, yà ma mǐí rǝ, ma mǐí ìnè dùdu-tsíró ádròdrò ale nà. Ndirò, ma mǐí ìnè ma marúvina pbànowí nà. Ma mapé àtina atdí mùnowì ní «Árà!» Ní kǎ rǎdũ àrà. Ndirò ma mapé àtina ngǎtsi ní «Írà!», ní ndi tsí rǎdũ ìrà. Ndirò, ma mapé àtina pbàkà kasutále ní «Ónzi yà dhu!», ní kǎ rǎdũ kónzi.» ⁹Ní Yèsù níitdègu wò pbànowí dǝ ádrùngbǎle núnò dhu ìrì, ní idho náukò atdí dǝ. Ní, Yèsù adũ ndàgere ndàti yà owùna ǝ rúbhi iwu rǝ íhé-yà ní: «Ma mátina nyí ní: inzá ma màpè yà dhu bhèyi a'uta-tidò nà ale nálǎ Pbàisràyélí tó pbìrì ǝ màtí.» ¹⁰Kǝkò pbànowí dǝ ádrùngbǎle nóvina Yèsù-tí'ò òdhína níitdègu 'àdũ, 'ìwũ ùvò idza, ní abádhí náatù wò andi nà 'ìnà kasutále iwà ògũ rǝ.

Yèsù rĩ atdí abvo-ayi bhà ingba níkyè dhu

¹¹Wò dhu-dzidǝ, Yèsù náarà Nàyinà tí kátina pbanga ò. Kàbhà ábhàlǐ, ábhǝ íhé-yà mànà náadũ kùndà ányì. ¹²Ní, pbanga ò kótsù ró kàrà àhũ rǝ ní ndi, ka kubhína òwu rǝ atdí abvo nà, ndíní ka kowu tí òtdùnà. Ndi abvo níí atdí tí aríí atdí abvo-ayi-fó ngbángba-abvò. Ndi pbanga ǝ ábhǝ ale nyé nííí atdíkpá ì owu ndi abvo-ayi mànà kàbhùlì ò ró. ¹³Ní ka ndi ndàla rǝ, Ádrùngbǎle Yèsù náabà izu atdí dǝ kǎdǝ, ndàdũ àtina kǎ ní: «Nzǝdzi iyá!» ¹⁴Ní kǎdũ ìndri ndàlũ òtdũ-ngbò, ka nànnò ale rǎdũ ìko. Ní Yèsù adũ àtina: «Mǎlè-ngbá, ma mátina nyi ní: ívǎ nyi.» ¹⁵Ní wò òvòvènà ale níivà ndi, ndàdi sùnátù dǝ, ndàdũ òte nǝpè. Ní Yèsù adũ kǎdu íyànà-fò ò. ¹⁶Wò dhu-dzidǝ, òdò níísí kóró ale ò. Ní, abádhí níilè Kàgàwà, 'àdũ àtina: «Kàgàwà bhà ádrùngbǎ 'Nabì náhu wà àlè-nzínzi ǝ, ndirò Kàgàwà nírá iwà pbìndà ale-kùmbà nónzi.» ¹⁷Wò Yèsù ònzi dhu-òyí náadũ àkǎ kóró Yùdèyà tó pbìrì ǝ, tinà aríí ngǝkpà pbanga mànà.

Batizò nubhónà Yùwanì bhà ábhàlǐ ròwù dhu ìvu Yèsù-tsũ dhu

(Mát 11.2-19)

¹⁸Wò dhu-dzidǝ, Yùwanì bhà ábhàlǐ náadũ wò Yèsù ònzi dhu náwe kóró fíyó màlimò tò. Ní, Yùwanì náanzi óyó ale abádhí nzínzi ǝ, ¹⁹ndàdũ òvinà ròwù dhu ìvu Ádrùngbǎle Yèsù-tsũ 'àti: «Nyí tí yà mǎ marí òdnà, ndíní ira tí ale? Ndirò mǎ màkǎ tí mǝdò vurò ale?» ²⁰Kǝkò Yùwanì nívì ale níitdègu iwu ùvò

Yèsù-ti'ò, ní abádhí níwú dhu Yèsù-tsù 'àti: «Bàtizò núbhò arí Yùwanì níwí mà mǐwú dhu ìvu tsùnù, nyi ràtí yà mà marí òdóna, ndíní ira tí ale, ndirò mà ràkà tí mǒdò vurò ale?» ²¹ Wò ndi kàsúmì ò tí, Yèsù nígú ibí ale nyú fíyò andi mà, nzére arí ì ònzi dhu màna ò rò. Kàránà nzére-alafí nífo rǒ ìndrù ò rò, ndàdù ibí ndùmùndúmú-nyìkpò nábhà rùngbe ì. ²² Nírò ní ndi kàdù dhu àdu Yùwanì ìvinà ale tò, ndàti: «Nyòwu nyàwe yà nyí nyálàna dhu mà, yà nyí nyí-rina dhu màna Yùwanì tò. Kà tò nyí nyáwèna dhu ní: ndùmùndúmú-nyìkpò ràròwu 'ùngbe rǒ, 'àdù inga àla. Òtsòtsù ale ràròwu ùgu rǒ, 'àdù ùbhi mbèyi. Kíkí nà ale ràròwu ùgù rǒ, ìwí ràdù òwu inga níri rǒ. Ùvave ale ràròwu ìkye rǒ, ùtdù ka kùtdù ale ràdù 'ùngbe. Ndirò, nàkùtálé ràròwu Ídzi Màkùrù níri rǒ. ²³ Hirò nɔnzíya ale ní yà ìnzí rí 'àwà okúdu dò rò ale.»

²⁴ Kǒkò Yùwanì ìvinà ale nítdègu 'ìvà 'òwù, ní Yèsù adù ndòpè ndàwe dhu ihé-yà tò Yùwanì dǒ. Kàpè ndòngù dhu abádhí-tsù, ndàti: «Ádhi nyí nyawù àndàna rùngù ò? Tí awe rí ònànga nútýà ízò? ²⁵ Ádhi nyú nyí nyawù àndàna? Tí ɔrú odziya nà mùdzarè nàfò ale? Pbétù, ɔrú odziya nà mùdzarè nùfò ale, 'àdù òko ònzi ò, nótù nyí nyàdù ádròdrǒ kámá-idzà ò. ²⁶ Ní ádhi nyú nyí nyawù àndàna olu? Tí Kàgàwà bhà nabi? Obhó tí, nyí nyawù Kàgàwà bhà nabi nándà. Pbétù ma mátina nyí ní, iwà kà ròsè nabi dónà mǎtí. ²⁷ Kòkú dò rò nga ní ndi ka kandí dhu katí:

«Kòní ma mòvì pbàkà màkèngyè angyi indù,
ndíní nyi nyúbhi ònà otu nɔbhòlò tí'»

²⁸ Ma mátina nyí ní, yà tsìbhále nyú núugu yà adzi dǒ ale nzínzi ò, Yùwanì dónà òsè ale rǐrǐ mbà. Pbétù, yà ákè ale tí ka kálàna òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi ò ale, nòsè wà Yùwanì dónà.

²⁹ Yùwanì rùnɔna dhu níri kórò ale, pàratà tò pbàndómbé màna, náa'u Kàgàwà òzè ì rǒnzi dhu, 'àdù bàtizò àlù Yùwanì-fó. ³⁰ Pbétù, Pbàfàrisáyò mà, Ùyátá tò màlímó màna náadhò Kàgàwà òzè 'ònzì dhu. Ní ndi dhu-okú dò rò, abádhí náadù nzá 'òzè 'àlù bàtizò Yùwanì-fó.

³¹ Yà indo arí ale nyú nùdhe ma mǎdù àdhà bhà rǒ? Abádhí núlì ì àdhà bhà bhèyi? ³² Abádhí núlì ì yà pbanga-tsìdǒ ì nùndu nzónzo bhèyi. Atdídhénà ràdù òwu ɔdhíya núnzi rǒ ìkù ò, 'àti: «Mǎ mùmì mbà ɔbè tò adyi rùgè ò mǎtí fùkù, ní nyí nyàdù nzá òbè. Ndirò, mà màyè mbà làngáyí tò adyi mà fùkù, ní nyí nyàdù nzá òdzi.» ³³ Obhó tí, bàtizò nubhónà Yùwanì níira, ìnzí ndàrà ònyè nónyè rǒ, ìnzí ndàdù dhu mà nómvu. Ní, nyí nyàdù àtìnà, nzére-alafí ràrǐrǐ kà-ò. ³⁴ Ndi dhu bhèyi tí, Ìndrù t'ídhùnà níra, ndàrà dhu ònyè rǒ, ndàdù dhu òmvè. Ní, nyí nyaràdù kàtì òna óvò ale, ndirò atdídǒ arí ndòmvè ale tí. Ndirò, nyí nyaràdù kàtì pàratà tò pbàndómbé mà nzérengatálé màna ì nòzè ale tí. ³⁵ Pbétù, dhu-ɔnga t'òvòta tò obhóngà náarí ndàvì kà-nyutsi rò àhu dhu-otù ò.»

Yèsù rǐ dhu nába nzérenga tò tsìbhále tò dhu

(Màt 26.6-13; Mrk 14.3-9; Yùw 12.1-8)

³⁶ Atdí Mùfàrisayò náanzi Yèsù 'òwù dhu ònyè màna pbìndà. Ní, Yèsù arà, ndòtsù kàbhà idza, ndàdù àdi ndàmbe dhu ònyè dǒ. ³⁷ Ní kòmbómbì tí, ndi kigò ò nzérenga tò atdí tsìbhále níri Yèsù rǐ dhu ònyu Mùfàrisayò bhà idzà

rò dhu. Ní kǎdù ìrà àlèbatrò tí kátina odu ní ka kóbhòlò tsúpà nà fóná Yèsù-tí'ò. Ndi tsúpà ò ì'í dhu ní ndrùù róngu akye. ³⁸Ní, kítsi ide Yèsù tí olù nà rò, ndàdù ndòpè ndòdzì. Ní òdzi ndì ndòdzì rórò, kǎdù ndàgu ndàmbe Yèsù-pfò-ngbò nímo dǎ nyina-dha ní, ndàdù ùndonà dóna-ká ní. Tdítdǎ, kǎdù Yèsù-pfò námbo, ndàdù ndrùù róngu akye núdho dýá. ³⁹Ní wò Yèsù nànzìnà ònyè tò Mùfàrisayò nítdègu wò dhu nǎlá, náadù ndòpè ndàmbe àtìnà dǎ affina ò: «Yàrí ale fíná gukyè Kàgàwà bhà nabi nyú tí, ní kàmbènà pé wò ngbóna núlù rí tsibhále rǎrí àdhi dhu núní. Kàmbènà pé dhu núní iyàdhiyà rǎrí nzérénga tó tsibhále.» ⁴⁰Ní, Yèsù apè ɔte ndàti wò Mùfàrisayò ní: «Simoní, ma mòzè munò atdí dhu indù.» Ní Simoní adù àtìnà: «Màlimò, éno nà ndi dhu.» ⁴¹Ní Yèsù adù àtìnà: «Atdí ale náabhè fùrangà òyó ale rùwu fóná: atdí ale tò kǎbhè imbò miyà fùrangà-kpò, ndirò ngǎtsi ale tò kǎbhè imbò kumi fùrangà-kpò. ⁴²Ní imbà kòkò òyó ale rí'í kóró, wò ì wù fùrangà nádu ì'í ní fangà nà rò, wò ale náadù dhu ùbà òyó kóró abádhi tò, ìnzí rùbho fíyó wǎnzá. Ní, ádhi ndi nyi nyèni rò, kòkò òyó ale nínzini ò atdítdǎ rádù wò fùrangà nùwù fíndà ale nózè?» ⁴³Simoní adù dhu àdu Yèsù tò, ndàti: «Ma mènì rò, atdítdǎ rádù wò ale òzè ale ní yà ábhò fùrangà tò wǎnzá ka kùbà fíndà ale.» Ní, Yèsù adù àtìnà Simoní ní: «Nyi nyùnò wà obhó dhu nyú.» ⁴⁴Wò dhu-dzidǎ, Yèsù adù ndàgere, ndàndà wò tsibhále, ndàdù àtìnà Simoní ní: «Nyi nyàla tí wà wò tsibhále, Simoní? Ándà, ma mìtsù pbùkù idza, ní nyi nyibhò nzá ale-pfò tò idha mà idù. Pbétù, wò tsibhále nú'ò pfòdu nyina-dha nyú ní, ndàdù ngbóna núndo dóna-ká nyú ní. ⁴⁵Nyi nyàmbónà nzá ima, nyi nyí makó rò. Pbétù, yà pbùkù idza ma mìtsùnà rò, iyàdhiyà rí'í ìnè pfòdu námbo rò ndi ndára ró. ⁴⁶Nyi nyìtdènà nzá akye mà dùdu-tsí ró. Pbétù, iyàdhiyà núdho ndrùù róngu akye nyú pfòdu dǎ. ⁴⁷Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, ma mí dhu nóvo kpangba indù. Wò tsibhále návi ádrùngbà àzè nyú idù. Ní, ndi dhu-okú dò rò, ma mùbà wà kàbhà nzérénga kóró. Pbétù, akekpa dhu ka kùbà fíndà ale bhà àzè narí ákè kèlè yà fíndà dhu nùbà ale tò.» ⁴⁸Yèsù adù àtìnà wò tsibhále ní: «Ma mùbà wà pbùkù nzérénga.» ⁴⁹Ní kòkò Yèsù mà rùbhi dhu ònyè ró mànà ale náadù 'òpè 'àmbe àtìnà dǎ affiya ò: «Íngbà ale-tidǎ yà ìndrù bhà nzérénga mà nùbà rádù ìndrù tò?» ⁵⁰Pbétù, Yèsù adù àtìnà wò tsibhále ní: «Pbùkù a'uta nígu wà nyi. Ní àrà mbèyi.»

Yèsù-owù ò ubhì vèbhále

8 ¹Wò dhu-dzidǎ, Yèsù núubhì kígò ònǎ, ndirò pbanga ònǎ màtí. Kǎránà Ídzi Màkùrù núnò ró, ndàdù àrà òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi tò màkùrù nóvò ró ìndrù tò. Ní, atdí kumi dóna òyó nà kàbhà ábhàlì mà, ²yà kípfo nzére-alafí òyà rò, ndirò yà kígú fíyó andi ò rò ngúfe vèbhále mànà, nóowúnà ubhì ró atdíkpá kà mànà. Yàrí ní ì vèbhále-òvò: Màgàdalà tò kígò ò Màriyà, yà àrùbhù nzére-alafí Yèsù ipfo ònǎ rò, ³Zǎnì, Kuzà bhà ingba-tsànà. Ndi Kuzà ní'í Hèròdè bhà malì nòdónà ale. Ndirò ní'í Sùzanà mà, ibí ngùkpà vèbhále mànà. Ì vèbhále ní yà Yèsù mà pbìndà ábhàlì mànà ní dzùnà ònzì ró owúnà foyá dhu ní vèbhále.

Ònyè-tse òre rí ale tò mbólí

(Màt 13.1-9; Mrk 4.1-9)

⁴Atdíku, ìndrù níwú Yèsù-tí'ò dhèdhèrò pbanga ònǎ rò. Ní, ádrùngbà ihé-yà náandu ì'í Yèsù-tí. Nírò ní ndi kǎdù yàrí mbólí náwe abádhi tò, ndàti:

⁵ «Atdí ale níwà ndì, ndàrà ònyù-tse nórè pbindà inga ʒ. Ní yà ònyù-tse nóre kà rí inga ʒ òná kàsùmì ʒ, atdídhená itse náawà ì ndi inga-gìnà údà otu ʒ, ìndrù ràdù òyànga nòtsì pǝyà nǝ. Ndirò, àrè adù iwu, 'ùbhí ì itse otu ʒ rò. ⁶Ngùkpà-tsí náawà ì ìmbà adzi rǝ òná abhò odu-kengere dǝ. Ní, ì tsí nǝngà, adyifò ràdù itdyunà, ìmbà òdòdù adzi rǝ abhò dǝyá dhu-okú dǝ rò. ⁷Ndirò, ngùkpà itse náawà ì okpèya nà itsukpó-vé rǝ òná adzi ʒ. Ní, ì okpèya nà itsukpó náadù àta, 'òvì atdíkpá kò ìngingà ònyù mànà, 'àdù ì òvì róvì ònyù nùtsì ìnzì ràdù ʒò. ⁸Pbétù, ngùkpà itse náawà ì ìdzì adzi ʒ. Ní, ì tsí nǝngà, 'òvì, 'àdù ʒò, ngàtsi ràrà atdí miyà itse nódhì rò.» Yèsù adù àtìnà ihé-yà ní tǝdǝdǝ: «Inga t'írìta tó bǝku nà nyí nyapè ìì, ní nyìrì nga mbèyi!»

Ádhu Yèsù náaránà òte rǝ mbólí ʒ nǝ

(Màt 13.10-17; Mrk 4.10-12)

⁹Ní wòrí mbólí ì ìrì dhu-lutinà, Yèsù bhà ábhàlǝ níwù ndi mbólí-tì kà-tsu. ¹⁰Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nyí nyú, nyí nyúni wà òrù-akpà ʒ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi-nyutsì ndì nórù dhu. Pbétù, ngùkpà ale tó ka karí kàwè mbólí tó ʒfò ʒ, ndínì abádhí owu tí inga àndà rǝ, pbétù ìnzì 'àdù atdí dhu mà nála, 'àdù òwu inga níri rǝ, pbétù ìnzì atdí dhu mà ràdù dǝyà nálu.»

Yèsù rǝ ònyù-tse tó mbólí-tì nàwè dhu

(Màt 13.18-23; Mrk 4.13-20)

¹¹«Yàrí ní ndi wòrí mbólí-tì: Ònyù-tse ní Kàgàwà bhà ʒte. ¹²Atdídhená ale núli ì yà itse náawà ì òná otu bhèyi. Kàgàwà bhà ʒte abádhí ìrì rò, Pǝmvo ràdù ìrà, ndipfo ndi ʒte abádhí-afí ʒ rò, ìnzì abádhí a'u tí dhu, 'àdù ùgu. ¹³Ngùkpà ale núli ì yà ìmbà adzi rǝ òná abhò odu-kengere-dǝ bhèyi. Kàgàwà bhà ʒte ì ìrì rò, abádhí rǝ kà'u dhèdhe nyú nà. Pbétù, abádhí rǝ 'àpbà ákè kàsùmì kèlè tí Kàgàwà bhà ʒte rǝ, ìnzì 'àdù kàbhù ivéna ròdì ndi afíya ʒ. Ní, ale-afí ùmvù rǝ dhu-tidò nópè ndi rò, abádhí ràdù fíyò a'uta nùbhà atdídǝ. ¹⁴Okpèna nà itsu-vé nà adzi bhèyi ì núli ale ní, yà Kàgàwà bhà ʒte níri arí, ìnzì yà ì ìrìnà ʒte ràdù itse nódhì. Obhó tí, yà adzi ʒ dhu-tsí tó irèta mà, yà adzi dǝ ònzì mà, ndirò yà adzi dǝ ka kóko dhu tó dhèdhe mànà, náarádù abádhí-afí nùtsì. ¹⁵Ídzì adzi bhèyi ì núli ale ní, yà Kàgàwà bhà ʒte níri arí atdí afíya nyú nà, 'àdù òdòná afíya ʒ, 'àdù 'àpba rònà ale.»

Tarà tó mbólí

(Mrk 4.21-25)

¹⁶Wò dhu-dzidǝ, Yèsù adù àtìnà: «Atdí ale mà rǝ nǝ 'àdù tarà nòbì, ndàdù àtsi nà ità-tsi. Ndirò, kà rǝ nǝ 'àdù kòbì, ndàdù ìlinà ara-tsi. Pbétù, ka kádù kòbì kili órú, ndínì idza rǝtsù ale-nyínga nawè tí. ¹⁷Kóró dhu tsí, yà ùru ì nuru núuviya ì kpangba. Ndirò, kóró dhu-tsí yà òdhù ʒ aróko, ní ka kuniya kóró, ràdù 'ùvi kpangba awáwù ʒ. ¹⁸Nyàndà nga mbèyi yà fùkù ka kúnona dhu níri nyí nyárí tí dhu nà. Obhó tí, dhu nà arǝ abhò ale náabáya dhu abhò nyú ròsè. Ndirò, ìmbà arǝ kà nà ale-fó rò ka kakòya yà káři irèna ndi ndfí nà dhu tí dhu mà.»

Yèsù-tsánà mà Yèsù t'ádóna mànà

(Mât 12.46-50; Mrk 3.31-35)

¹⁹Wò dhu-dzidɔ, Yèsù-tsánà mà, kà t'ádóna mànà níwú Yèsù rĩ i. Pbétù, abádhí rówu ùvò kà-tí dhu níĩ ɔbi tí ihé-yà-okú dɔ rò. ²⁰Ní, ka kadhù dhu òvò Yèsù tò, kati: «fyànu mà adónu mànà níkò irí. Ní, abádhí òzè 'àla ngbónu.» ²¹Pbétù, Yèsù adù àtìnà yà tiná ɪĩ kórɔ ale ní: «fyadu mà, adódu mànà ní yà Kàgàwà bhà ɔte níri arí, 'adù kùnò dhu ònzì ale.»

Yèsù rĩ àpúpú nábhà ridè dhu

(Mât 8.18,23-27; Mrk 4.35-41)

²²Atdíku, Yèsù mà, pbìndà ábhàlĩ mànà núupò atdí ibhú ò. Ní, kàti abádhí ní: «Kàda rèrù-adzè.» Ní, abádhí adù abhi òpè 'òwù ányì. ²³Ní idha dɔ ɪ ówu rórò, Yèsù náayi, idho ròdɔyì ndì. Ní, kòmbómɔbí tí àpúpú náapè ndòpìlì rèrù dɔ, idha ràdù ndòpè ndòtsù ibhú ò. Ní, ibhú ɪĩ ɪkyèrɔ ndínĩ ndì ndabi tí abádhí nà idha ò. ²⁴Nírò ní ndi ábhàlĩ náandrì Yèsù-tí'ò, 'inga ka idho ò rò, 'adù àtìnà: «Ádrùngbálé, Ádrùngbálé, àlè kiku wà!» Ní, Yèsù níwà ndì, ndisɔ awe mà, mùkurà mànà rikò. Ányirɔ rò tí, awe núubhà opilita, idha ràdù inè bhìl. ²⁵Nírò ní ndi kadhù àtìnà pbìndà ábhàlĩ ní: «Nyĩ nyàpè tí obhó ɪĩ a'uta nà?» Ní ɔdò níisí abádhí ò, idho ràdù 'èkò. Abádhí ambénà ɔte dɔ nzínziya ɔ, 'ambe àtìnà dɔ: «Íngbà dhu bhèyi ale-tidɔ yà? Kàróte awe mà, idha mànà dhu dɔ, ràdù tsúnà dhu ɪrì!»

Yèsù rĩ nzére-alafí náarí àvu rónà atdí ale nígù dhu

(Mât 8.28-34; Mrk 5.1-20)

²⁶Yèsù mà, pbìndà ábhàlĩ mànà náawù ùvò Pbàgèrasì tó pbìri ò. Ndi pbìri níĩ Gàlìlaya tó rèrù-adzèná rò. ²⁷Ní, ibhú ò rò Yèsù ifò, ndàhu idha-bidɔ rò, kigò ɔ atdí ale níira àhu kònzì. Ndi ale níĩ ibí nzére-alafí náarfí ònà. Ndirò, kíĩ mbà mberè nà rónà ábhɔ idho nyú tí. Kóngónà nzí àdi atdí idza ɔ mātí. Pbétù, kóngónà àdi kàbhùlì ò. ²⁸Ní, Yèsù ndì ndàla rò, kàkù, ndàdù ìrà ndìbvu obvò Yèsù-ònzì. Ndirò, kadhù dhu òvò Yèsù tò ɔrú-tùna nyú nà, ndàti: «Hĩ! Àdhu àlè nzínzì ɔ rĩ Yèsù, yà kórɔ dhu dɔ arfí Kàgàwà t'Ídhùnà? Ma mìtsò ma ìtsò tí nyú rùnù, nzí àvù rùdù.» ²⁹Obhó tí, Yèsù adù àdi ndàmbe dhu núya dɔ wò ale ò rĩ nzére-alafí tò, ndínĩ àhu tí kà ò rò. Ndirò, ibí-gùna ndi nzére-alafí ongónà dhu ìvò kà rɔ. Ní, ka kongónà àdù ndi ale nódò àdrà-mbì ní ka kùtsì rórò, ndirò sìngà-mbì ní ka kùtsì pfóna mà rórò. Pbétù, kóngónà kòkò ndi ka kùtsì ní imbi nàtí kórɔ. Ndirò, kà'ò rĩ nzére-alafí nóongónà àdù kídzi ràrà ìmbà ìndrù arfí i nanà. ³⁰Ní, Yèsù níwú dhu wò ale-tsù, ndàti: «ɔvònu ní àdhi?» Ní, kadhù dhu àdu Yèsù tò, ndàti: «ɔvòdu ní Íhé-yà.» Obhó tí, ibí nzére-alafí nyú náatsù kà ò. ³¹Ndirò, ɪ nzére-alafí níitsò ɪ Yèsù rɔ, ìnzì dhu nuyá tí fíyò 'òwù òyì ò.

³²Wò ndi kàsùmì ɔ, àdù tó màhò níĩ inè ányirɔ ɪ ányu pbìri-ongò rɔ rɔ. Ní, kòkò nzére-alafí náadù 'ìtsò Yèsù rɔ, ndínĩ rusà nufà tí fíyò, 'òwù òtsù ɪ àdù ò. Ní, kadhù ndi rusà ùfà abádhí tò. ³³Kòkò nzére-alafí náadù 'ùnyà wò ɪ fí ònà ale ò rò, 'adù ówu òtsù àdù ò. Nírò ní ndi ɪ àdù tó màhò náadù àdrù pbìri-ongò rɔ rɔ, 'òwù 'èpbà ndi pbìri-pfò ò rĩ rèrù ò, tsèya ròtɔdì ɪ. ³⁴Wò ndi nònzì dhu ɪ àla rò, kòkò àdù nùndà rɔ rùbhi ale náatsè kórɔ, 'adù ndi dhu òyì nùgà kigò

ʒ bhà tò, ndirò pbanga ònà màtí. ³⁵ Ìndrù náawù wò ndì nònzi dhu nánda. Ní abádhí adù owu Yèsù-tí-ò, 'adù wò nzére-alaffi núvò ònà rò ale nótù kà-tí nyú àdì róná mberù mànà, ndirò ídzi rǒ rǒ nyú ró. Ní, ɔɔ náadù isí atdíð ònà abádhí ò. ³⁶ Wò ì nònzi kóró dhu nála ale náawe wò nzére-alaffi náarí àvu róná ale nǒgù tí dhu kǒkò iwù iwù ale tò. ³⁷ Ní Pbàgèrasí tó pǐrì ʒ ale kóró náadù Yèsù nónzi rìvà ndì firábvù rò, atdíð ìí ɔɔ nónzi nídhuní. Wò dhu-dzidǒ, Yèsù adù ùpo íbhú ò, ndàdù ndàdu abádhí-bvù rò. ³⁸ Wò nzére-alaffi núvò ònà rò ale níitsò ndì, ndíní ì owu tí atdíkpá Yèsù mànà. Pbétù, Yèsù àdù ndùvo ùvò tí kàrǒ, ndàtì: ³⁹ «Ádù nyi pbùkù nyadù Kàgàwà ònzì rùnù kóró dhu náwe.» Nírò ní ndì wò ale náadù àrà, ndàdù àmbe Yèsù ònzì fíndà dhu náwe dǒ ìndrù tò kígò ʒ kóró ngari ʒ.

Yèsù rǐ Yàhirò bhà tsìbhíngba mà atdí tsìbhále mànà nígù dhu

(Màt 9.18-26; Mrk 5.21-43)

⁴⁰ Yèsù níitdègu ndàdù, ndàdà rèrù-adzè, ní ànyì ihé-yà nyú náadù kàkò, angyangyi ì ùbhi kòdò rǒ nídhuní. ⁴¹ Ní kombómbí tí, Yàhirò tí kátina atdí ale níra àhu ànyirǒ. Ka ní Pbàyàhúdì tó unduta-dzà ʒ ádrùngbàle. Ní, kǐbvú ndì Yèsù-ònzì, ndàdù ndìtsò kàrǒ, ndíní ara tí pǐndà. ⁴² Kítsò ndì ndì dhu bhéyi, yà atdí tí arǐ fónà tsìbhíngba rǐ afina rǒ ka kóɔna ró dhu-okú dǒ rò. Wò ndì tsìbhíngba ì mbèmbè atdí kumì dónà ʒyǒ nà atò nà. Ní, Yàhirò bhà Yèsù rǎrà ònà kàsùmì ʒ, ihé-yà nyú nífòlò ì kà-rǒ, 'ipbò ka átsí. ⁴³ Ndirò, atdí tsìbhále, yà vèbhàle tó ɔgǒbhà tó azu náarí ìrà róná, rǎrà àhu atdí kumì dónà ʒyǒ nà atò tí, níí ìnè abádhí nǐnzì ʒ. Ka ní iwà fónà ongyéngá-tse nótù pbàngángá dónà ndì ndarí ùbhi ró. Pbétù, atdí mùngangà mà náadù nzá kǐgu. ⁴⁴ Ní, wò tsìbhále náawe ndì Yèsù-dzidǒ ná rò, ndàpbalà kàrǒ màdzarù-bidǒ-ngbò. Ní ànyirǒ rò tí wò tsìbhále rǒ arí ìrà azu náadù ide. ⁴⁵ Ní, Yèsù ivù dhu ihé-yà-tsù ndàtì: «Ádhi ngbòdu nàpbalà?» Ní kóró ale adù 'àgò àgò tí. Pbétù, Péterù adù dhu òvò Yèsù tò ndàtì: «Hòkò Màlimò, ihé-yà nyú ní ndì ngbònu nàkpòrò, 'ipbò nyi átsí!» ⁴⁶ Ní Yèsù adù àtìna kà nǐ: «Iwà atdí ale nàpbalà ngbòdu! Ma mènì wà dhu mbéyi nyú, atdí ɔbì ràhu wà nyudutsì rò.» ⁴⁷ Ní, wò tsìbhále níitdègu iwà Yèsù nósù wò ndì ndònzì dhu dhu nálǎ, ní kǎdù ìrà iví ndì ndívi rǒrǒ, ndìbvù ndì Yèsù-ònzì: Ní, kóró ale-ònzì rò, kǎdù Yèsù rǒ màdzarù-bidǒ-ngbò ndì ndàpbalà okúna dǒ rò dhu mà, ndirò ndì ndògù ànyirǒ rò tí dhu mànà dhu náwe. ⁴⁸ Ní Yèsù adù àtìna íyàdhíyà nǐ: «Pbà ní tsìbhíngbá, iwà pbùkù a'uta nígù nyi! Ní àrà màràngà ʒ.»

⁴⁹ Àzèmbè Yèsù rǐtè ònà kàsùmì ʒ, atdí ale níra Pbàyàhúdì tó unduta-dzà ʒ atdí ádrùngbàle, Yàhirò tí kátina bhà rò. Ní, kítsi àtìna ndì Yàhirò nǐ: «Ádrùngbàlè, ivànù-ngba nówè wà! Ní nǐ àvà Màlimò-tsi.» ⁵⁰ Pbétù, Yèsù níitdègu wò Yàhirò tò ka kùnò dhu níri, ní kǎdù àtìna ndì Yàhirò nǐ: «Nǐ ɔnzì ɔɔ! Íí a'uta nà tí! Ní pbùkù tsìbhíngba rǒgù ògù.» ⁵¹ Ní Yàhirò bhà ndì ndàrà àhu rò, Yèsù náa'u nzá atdí ale mà ròtsù idza owùna ʒ. Pbétù, kǎ'u ní Péterù mà, Yüwanì mà, Yàkòbhò mà, wò ngbángba t'ábanà mà, kà-tsánà mànà kèlè. ⁵² Ànyirǒ ìí kóró ale náambénà òdzi dǒ, izu ràdù 'ùka atdíð wò ngbángba bhà ɔve-okú dǒ rò. Pbétù, Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Ìnzì nyòdzi, inzà wò ngbángba nówè! Kòdhò òdhò tí.» ⁵³ Ní ìndrù adù Yèsù rùnɔna dhu ùgbò ùgbò tí, ì ùni dhu iwà wò tsìbhíngba ròvè nídhuní. ⁵⁴ Pbétù, Yèsù adù wò tsìbhíngba nálù ɔtsúna rǒ, ndàdù dhu òvò fíndà ɔrú túna nyú nà, ndàtì: «Pbàningbá, ívà

nyi!» ⁵⁵Ní, kà-afí náadù ingo, ndàdù ndìvà ndi kàsùmí ʒ tí. Ní Yèsù adù ònyè àvi kabhu kà tò. ⁵⁶Ní wò tsìbhíngba t'ábanà mà, kà-tsánà màná nùkò idho adù atdíḍḍ. Ndirò, Yèsù adù abádhí nísò ìnzí wò ndì nònzì dhu nɔvɔ tí atdí ale tò màtí.

Yèsù rí atdí kumì dòná ʒyʒ nà p̀b̀indà ábhàlì núvì dhu

(Màt 10.5-15; Mrk 6.7-13)

9 ¹Yèsù andu atdí kumì dòná ʒyʒ nà p̀b̀indà ábhàlì-tsù, ndàbhu ádrùngbãnga tó ɔbi fíyò. Ndi ɔbi níí kórɔ́ nzére-alafí nípfo abádhí ràdù ní ìndrù ò rò, 'àdù dhèdhèrò andi-tidò nà ale nígu ní ádrùngbãnga tó ɔbi. ²Ní, kúvì abádhí ròwù òrù-akpà ʒ Ádrùngbã kamà Kàgàwà bhà idzi tó màkùrù núnò ìndrù tò, 'àdù andi nà ale nígu. ³Kúyá dhu abádhí tò ndàti: «Ápé nyìdyi atdí dhu mà abhi tò. Ápé nyùgu mùgò mà, bhòlò mà, mùgati mà, ndirò fù-rangà màná. Ndirò, ápé nyùgu mberù ɔyʒyʒ. ⁴Nyí ka kàkò òná idza ʒ, nyí nyowuna òko rɔ́, ràrà àhu ányìrɔ́ rò nyí nyí nyíwà nyòwù dhu ò. ⁵Ndirò, inzà ka kàkò nyí òná kigò ʒ rò, nyí nyowuna ùvò rɔ́, nyàdù pfòku-tsítsírɔ́ àhè n'ò'ò ányìrɔ́, ndíní abádhí tó afátá nitè tí abádhí tò.» ⁶Ní kòkò ábhàlì níwà ì 'òwù, ì rùbhi dhèdhèrò pbanga òna ná, 'àmbe Ídzi Màkùrù núnò dɔ́, 'àdù òwu ìndrù nígu rɔ́ kórɔ́ ngari òná.

Hèròdè-dò rí ndìnzà Yèsù rǒnzina dhu ìri ndì ndí rò dhu

(Màt 14.1-12; Mrk 6.14-29)

⁷Ádrùngbã kamà Hèròdè níri Yèsù rǒnzina dhu-ʒyí. Ní ndi dhu adù kàdò àbhu rìnza ndì atdíḍḍ. Atdíḍhenà ale nóowúnà àtìnà rɔ́, bàtizò ùbho rɔ́ arúbhi Yùwanì rìngbè wà ndì. ⁸Ngùkpà ale adúnà òwu àtìnà rɔ́, èliyà ràrì wò ndì nitò. Ndirò ngùkpà-tsí náadúnà òwu àtìnà rɔ́, yà angýí uvè pbànábí nznízi ʒ atdí ale ràrì wò ndì nìngbè. ⁹Pbétù, Hèròdè adù àtìnà: «Ma mávi wà bàtizò ùbho rɔ́ arúbhi Yùwanì-dò kòkèrè. Nírò, ádhi pbá ale nyú wò ma mára ònzina rí dhu-ʒyí níri rɔ́?» Nírò ní ndi Hèròdè adù ndòzè ndàla Yèsù.

Yèsù rí imbò lufù ale nóngù dhu

(Màt 14.13-21; Mrk 6.30-44; Yùw 6.1-15)

¹⁰Yèsù bhà uvitatále níitdègu 'àdù, ní abádhí adù ì ònzi dhu àwɛ Yèsù tò kórɔ́. Ní, Yèsù mà, ì ábhàlì màná adù ùvò atdíkpà, 'òwù lèngèlèngè ríí ngari ò, Bètèsàyidà tí kátina kigò-tí'ò. ¹¹Pbétù ihé-yà níitdègu abádhí òwù ndi ngari ò dhu ìri, ní ihé-yà adù òwu ányì átò. Ní, ányì ì òwù ùvò rò, Yèsù adù abádhí àko, ndàdù ɔtɛ òpè ndàwɛ fíyò òrù-akpà ʒ Ádrùngbã kamà Kàgàwà bhà Ídzi dɔ́. Ndirò, kàdù ì nòzè ndìgù ì ale nígu átò. ¹²Ní inga níitdègu ndòpè ndàti, ní Yèsù bhà ábhàlì náadù iwu kà-tí'ò. Ní abádhí adù dhu òvò kà tò, 'àti: «Író àlè kíí rùngù ò. Ní, óvi ihé-yà ròwù kyèròkyèrò ríí pbanga mà, inga òbhi ka karí ʒyá ngari màná òná. Ányì nga ní ndi abádhí rí ònyè mà, idho tó ngari màná dhu nábà ní.» ¹³Pbétù, Yèsù adù àtìnà abádhí ní: «Nyàbhu ònyè abádhí tò nyí-tírò!» Ní, ábhàlì adù dhu àdu kà tò 'àti: «Má mí imbò mùgati mà ʒyʒ ìbhè kèlè màná nà. Ní, nyi nyòzè tí mǒwù ònyè ùdzi mã-tírò kòkò alé-yà tò kórɔ́!» ¹⁴Ányìrɔ́ kpabhàlè íí mbèmbè imbò lufù tí. Ní, Yèsù adù p̀b̀indà ábhàlì àvi ràbhu kòkò ale, ròkò obvò, imbimbó kumì rò tsèna tí. ¹⁵Í ábhàlì adù dhu ònzì ndi dhu bhèyi tí, 'àbhu kórɔ́ ale ròkò obvò. ¹⁶Wò dhu-dzidɔ́, Yèsù ugu

kókò imbò m̀gati mà, ʒyʒ ɪbhè màná, ndùlù foná. Ní, kádù ɔrù-akpà-ɔnga àndà, ndàdù ẁrɪ ɔnyù náso. Tdítdʒ, kádù m̀gati-ɔnga náko, ndùbho p̀bindà ábhàlɪ-fʒ, ndínɪ abádhí núundo tí ihé-yà tò. ¹⁷Ní, kóró ale náadù dhu ɔnyè 'ùlè ní. Yèsù bhà ábhàlɪ náadù ɔdòdì m̀gati-go mà, ɪbhè-go màná-tsù núndu, 'àdù atdí kumì dóná ʒyʒ nà sɛngè níra ní.

Péterù rɪ Yèsù náti Kàgàwà bhà Krístò tí dhu

(Màt 16.13-19; Mrk 8.27-30; Yùw 6.66-71)

¹⁸Atdíku, Yèsù núubhínà ndítsò rʒ atdírdò, ìnè p̀bindà ábhàlɪ rɪɪ tiná rórò. Ní, kívú dhu abádhí-tsù, ndàti: «Yà ìndrù rʒte dùdú rò, abádhí náaróngo àtìnà ma ràrɪ àdhi?» ¹⁹Ní abádhí náadù ɔte kà tò 'àti: «Atdídhénà ale náarátina nyi ràrɪ yà bàtizò nubhónà Yùwanì. Ngùkpà ale náarátina nyi ràrɪ Èliya. Ndirò, ngùkpà ale-tsí náaràdù àtìnà nyi ràrɪ angýí uvè p̀banábí nzínzì ʒ rò ndì níngbè atdí ale.» ²⁰Ní, kádù dhu ivu abádhí-tsù, ndàti: «Olu, nyí nyú, nyí nyarátina ma ràrɪ àdhi?» Ní, Péterù adù dhu àdu, ndàti: «Nyi ní Kàgàwà bhà Krístò.»

Yèsù rɪ ndì ndɔvɛya kotdù ndì, ndàdù ndìngbè dhu nóvo dhu

(Màt 16.20-28)

²¹Yèsù adù abádhí nísò ɔbi nyú nà ìnzì ndì dhu nuno tí atdí ale tò màtí. ²²Kadù àtìnà p̀bindà ábhàlɪ ní tdítʒ: «Dhu àkà Ìndrù t'ídhùnà ràbà àp̀bè atdíʒ. Pbanga ʒ p̀bàkùrù mà, p̀bàkùhání tʒ ádròdrʒ ale mà, Úyátá tʒ màlímó màná dhu nóvdhoya ka. Ka kohoya ka, kadù ɔtdùnà. Ndirò, ɪbhu idho ʒ, kádùya ndìngbè.»

Yèsù-owù nungù ka kí tí dhu

(Mrk 8.30-9.1)

²³Tdítdʒ, Yèsù adù àtìnà ányirʒ ɪɪ kóró ale ní: «Ndì nòzè ndùbhi owùdu ʒ ale náká ndàdzo róná rò, ndàdù ndà'ù ndànò p̀bindà mùsàlabhà kóró kàsùmì ʒ, ndàdù owùdu nungù. ²⁴P̀bindà ípìrɔnga nòzè ndòdò f̀indà ale níwíya ka. Pbétù, okúdu dò rò rí p̀bindà ípìrɔnga níwí ale, nígúya ka. ²⁵Ìndrù rɪ yà adzi ʒ kóró ɔnzì nábà, p̀bindà ípìrɔnga ràdù ndìnza, ngàtsi ní ndì nyú ndàdù àwí dhu tʒ ídzìnga ní àdhu? ²⁶Ìndrù-nyì náapè iwu okúdu dò rò, ndirò p̀bàkà ɔte-okú dò rò màtí, ní Ìndrù t'ídhùnà-nyì níwuya átò kókú dò rò ndì ndítsi ìrà p̀bindà ádrùngbànga tʒ awáwù mà Àbanà bhà awáwù mà ndirò ìlɪlɪ màlàyíká tʒ ádrùngbànga tʒ awáwù màná ʒ nínganì. ²⁷Ma mí obhó dhu núno f̀ukù: ngùkpà ale, yà ìrò rɪɪ ale nzínzì ʒ, núuvèya nzì inzà í àla Kàgàwà rɪ idzi nónyu ìndrù dʒ dhu rórò.»

Yèsù-wɔyʒ rɪ ndùgèrè dhu

(Màt 17.1-9; Mrk 9.2-10)

²⁸Mbèmbè àrù idho dzidʒ, wò dhu ndì ndótè rórò, Yèsù náanzi Péterù mà, Yùwanì mà, Yàkòbhò màná, 'àdù ùpo nà p̀birì dò, ndínɪ ì itsò tí ì. ²⁹Ní, Yèsù rɪ ndítsò ɔnà kàsùmì ʒ, kà-nyì-wɔyʒ núugèrè ndì, kà-rʒ mùdzarù ràdù ɔwu, ndàmbe ùmbìlì dʒ ale-nyìkpò nóho rí dhu bhèyi. ³⁰Ní ányirʒ, ʒyʒ ale núuto ì, 'àmbe ɔte dʒ Yèsù màná. I ale níɪ Músà mà Èliya nà. ³¹Ní ádrùngbànga tʒ awáwù ʒ ì ùtò ì rò, abádhí náambénà ɔte dʒ Yèrùsàlemà Yèsù ràrà p̀bindà kasu nútsà ní abhi dʒ. ³²Péterù mà, ɔdhína màná níɪ iwà idho núdà nà

atdídǝ rǝ. Ní, idhǝ ò rò ì ìvǝ ì rò, abádhí náala Yǝsù bhà ádrùngbǝnga tǝ awáwù, kǝkǝ tiná ikò óyǝ ale màná. ³³Ní, kǝkǝrí ale rǝ Yǝsù núbha òná kǝsumì ð, Péterù náadù àtìnà Yǝsù nǝ: «Màlimǝ, dhu òfǝ nga àlǝ ròkò irǝ. Kùdǝ ìbhù hemǝ-dzǝ, atdí indù, ngǝtsi Músà tǝ, ndirò ngǝtsi Èliyà tǝ.» (Péterù núuni inzà àdhu mà núno ndì ndí dhu.) ³⁴Wò dhu nóte kà rǝ rǝrò ní ndi, ádrùngbǝ àpbù níibvù ndì, ndàtsi abádhí sisina nǝ. Ní ǝdǝ níisí Yǝsù bhà ábhàlǝ ò, wò àpbù rǝ ndàtsi dòyá dhu ì àla rǝ. ³⁵Wò àpbù ò rò, atdí ale-tù níiri ndì, ndàti: «Yàrí ní Idhùdu, idù mà mǝpǝ ale. Ní, nyiri kà-tsù dhu.» ³⁶Wò dhu-dzidǝ, Yǝsù náadù ndòtù atdíró tí ànyirǝ. Kàbhà ábhàlǝ náadù wò ì àla dhu nóddǝ affiya ò tí, inzǝ àdù atdí dhu mà núno ìndrù tǝ.

Yǝsù rǝ nzǝre-alafí náarǝvù ròná ngbǝngba nígù dhu

(Màt 17.14-21; Mrk 9.14-29)

³⁷Tsùtsǝ nínganí, Yǝsù mà, kǝkǝ ìbhù pbìndà ábhàlǝ màná náawù pbìri dò rǝ. Ní, ihé-yà náadù ìwu Yǝsù tí ò. ³⁸Ní, ì ihé-yà nzínzì ð atdí ale náavò dhu ǝrǝ tǝna nyù ná Yǝsù tǝ, ndàti: «Màlimǝ, mà mìtsò mà ìtsò tí nyù rùnù, ágèrǝ pé nyi nyàndà idhùdu. Obhó tí àbadhi arǝí atdíró tí fudù. ³⁹Nzǝre-alafí òtsù kà ò rò, ní ànyirǝ rò tí kǝròkù, ndi nzǝre-alafí ràdù ònángà nýà ǝbì nyù ná, isǝ-yà ràdù ndùpbò liná. Ndi nzǝre-alafí náarǝ àrà kùbhà pbǝ ngbǝrǝ rǝ, iwà ndì ndàbhù kà rìngyǝ ndì, ndùvǝ kpàna atdídǝ nyù rǝrò. ⁴⁰Ní, mà mìtsò mà pbùkù ábhàlǝ rǝ, ndíní wò nzǝre-alafí nípǝo tí kà ò rò. Pbétù, abádhí àdù nzà kà-lèmà ònzì.» ⁴¹Ní, Yǝsù adù àtìnà: «Hàkà! Nyǝ indo arǝí ale tí rǝ, nyǝ ní ìmbǝ arǝí a'uta ná ale! Ndirò, nyǝ ní nzǝre ale! Àlǝ kokoya atdíkpá nyǝ màná ìfe kǝsumì tí? Ndirò, mà mondúya fùkù dhu-dzi ràrà àhu ìfe idhǝ tí?» Nírò ní ndi Yǝsù adù àtìnà wò ngbǝngba t'ábanà nǝ: «Írà ndi idhùnu ná irǝ!» ⁴²Ní, Yǝsù-tí'ò ndi ngbǝngba rǝndri òná kǝsumì ð, nzǝre-alafí níibvù kà-ǝnga obvò, ndàdù kà-ǝnga nýà ǝbì nyù ná. Pbétù, Yǝsù náadù òrù wò nzǝre-alafí dǝ, wò ngbǝngba ràdù ògù. Wò dhu-dzidǝ, kǝdù ndi ngbǝngba nádu àbanà-fǝ ò. ⁴³Ní, idhǝ núuko ǝrǝ í'ì kǝrǝ ale atdídǝ, Kàgàwà bhà ádrùngbǝnga tǝ ǝbì ì àla rǝ.

Yǝsù rǝ ndì ndóvè, kotdù ndì, ndàdù ndìngbè dhu nóvǝ tdítǝ dhu

(Màt 17.22-23; Mrk 9.30-32)

Òko ìndrù òko idhǝ rǝ 'ùkǝ Yǝsù ònzì dhu dǝ rǝrò, ní kǝdù dhu òvò pbìndà ábhàlǝ tǝ. ⁴⁴Kǝtǝ: «Nyùdǝ bíku nyǝrí yà fùkù mà múnǝna ǝte mbèyi: Obhó tí, kà kǝ Ìndrù t'ídihùnà nípfǝ kabhu ìndrù-yà-fǝ.» ⁴⁵Pbétù, wò ǝte náadù nzà abádhí-dǝ àlu. Obhó tí, ndi ǝte-tì náarù ndì òru tí abádhí rǝ inzǝ abádhí uni tí. Ndirò, abádhí adù Yǝsù-tsù í'í ndi ǝte-tì nívù dhu-dǝ ònzì ònzì tí.

Ádrùngbǝle nyù ròsè ní àdhi

(Màt 18.1-5; Mrk 9.33-37)

⁴⁶Í ábhàlǝ náadù 'òpǝ 'àgò ì nzínziya ð. Abádhí ambénà dhu òngù dǝ tsùyá nzínziya ð, 'àmbe àtìnà dǝ: «Àlǝ nzínzì ð ádrùngbǝle nyù ròsè ní àdhi?» ⁴⁷Pbétù, Yǝsù núuni abádhí tǝ irèta angyangyi. Ní, kǝdù ákǝ ngbǝngba nídyì ndìli rìdè tiná nyù, ⁴⁸ndàdù dhu òvò pbìndà ábhàlǝ tǝ, ndàti: «Yàrí ngbǝngba nǝkò ǝvòdu rǝ ale nǝkò wà mà. Ndirò, ima nǝkò ale nǝkò wà yà ima nívi ale. Obhó tí, nzínziku ð kǝrǝ, ákǝ ale tí rǝí ale ní ndi ádrùngbǝle.»

Ìnzí ndi ale náapé ɪ̀í àlě tó òmvù tí, ní ndi ale ní àlě nzínzì ò ale

(Mrk 9.38-41)

⁴⁹Yùwanì adù dhu òvò Yèsù tò, ndàti: «Màlimò, mà màla atdí ale òvònw rǝ rǝ nzére-alafí nípfò ìndrǝ ò rò ró. Ní mà mìsǝ ka ìnzí kǎrí ùbhi atdíkpá mà mànà owùnù ǝ dhu-okú dò rǝ.» ⁵⁰Pbétù, Yèsù adù dhu òvò kà tò, ndàti: «Ìnzí nyìsǝ ndi dhu kà tò. Obhò tí, ìnzí ndi ale náapé ɪ̀í àlě tó òmvù tí, ní ndi ale ní àlě nzínzì ò ale.»

Sàmàrìyà ǝ bhà rǝ 'ùvò ìnzí 'àkò Yèsù dhu

⁵¹Yèsù rǝdzì yà adzi ǝ rò, ndàrà òrù-akpà ò òná idhò níí'í iwà ndi ndindù ndi ró. Ní ndi dhu-okú dò rò, kǎkà ndàrà Yèrùsàlemà tó kigò ò. ⁵²Ní, kǎdù pbìndà mùkèngyè nóvì rǝwù angyi fìndà. Ní i ale uvò 'òwù, 'òwù òtsù Pbà-sàmàrìyà tó atdí pbanga ò, ndíní ì ǝbhòlò tí kǎkǝ ka kí tí dhu. ⁵³Pbétù, ndi pbanga ǝ bhà adù nzá Yèsù àkò fìrǎbvǝ, Yèrùsàlemà tó kigò ò kà rǎrà dhu-okú dò rò. ⁵⁴Ní, Yèsù bhà ábhàlǝ, Yàkòbhò mà Yùwanì mànà níitdègu wò dhu àlǎ, ní abádhí adù dhu òvò Yèsù tò, 'àti: «Ádrùngbǎlé, nyi nyòzè tí wà mǝnzì kǎzu rìfò òrù-akpà ò rò, rǝtdí kǝkǝ ale-tsè?» ⁵⁵Pbétù, Yèsù adù ndàgere ndàndà abádhí dò nga, ndàdù òrù abádhí dǝ. ⁵⁶Wò dhu-dzidǝ, Yèsù mà pbìndà ábhàlǝ mànà náadù ùvò, 'òwù ngǎtsi pbanga ò.

Yèsù-owù nòzè 'àngu ale

(Màt 8.19-22)

⁵⁷Otu ǝ kǝkǝ ale rǝwu rórò, atdí ale náavò dhu Yèsù tò ndàti: «Ádrùngbǎlé, ma mǝngo ùbhi owùnù ǝ, kóró ngari ǝ nyi nyúbhi i nanǎ.» ⁵⁸Ní, Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Ayíwè mà náarfí ìnè bhúya nà. Ndirò, yà ǝrú arángilì àrè mà náarfí ìnè idzàya nà. Pbétù, Ìndrǝ t'ídhùnà, rǝ ndǝkǝ, ndìlì dǝna obvò rǝnga mà náarfí ìmbǎ.» ⁵⁹Ndirò, Yèsù adù àtìnà ngǎtsi ale ní: «Írǎ owùdu ǝ!» Pbétù, ndi ale adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ádrùngbǎlé, úfǎ rusà idù, marà pé àbadu ǝtdù angyi.» ⁶⁰Ní, Yèsù adù dhu òvò kà tò, ndàti: «Ébhà kǝkǝ abvo rǝtdù fíyǝ abvo. Pbétù, árà nyùnò òrù-akpà ǝ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi tó Màkùrù ìndrǝ tò.» ⁶¹Ngǎtsi ale náati tǝtǝdǝ Yèsù ní: «Ádrùngbǎlé, ma mòzè mungu owùnù. Pbétù, úfǎ pé rusà angyi idù, marà pbàkà idzá-bhà nóvì.» ⁶²Ní, Yèsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Íwà inga nǝpè ndòbhì ale náapé olùnga àndà, ní ndi ale àkǎ nzá ndònzì kasu òrù-akpà ǝ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi ǝ.»

Yèsù rǝ pbìndà àrùbhù kumì dǝnǎ ǝyǝ nà ábhàlǝ núvì ǝyǝyǝ rò dhu

(Màt 10.7-16)

10 ¹Wò dhu-dzidǝ, Ádrùngbǎlé Yèsù náavò àrùbhù kumì dǝnǎ ǝyǝ nà ngǝkpà ale. Kǎdù i ale núvì ǝyǝyǝ rò rǝwù angyi fìndà, yà ndi nyú nditírò ndi ndàkǎnà ndàrà ǝyà kóró kigò mà, kóró ngari mànà ò. ²Tdù abádhí òwu rò, kǎdù dhu òvò abádhí tò, ndàti: «ǝnyù t'óguta-kǎsù rǝí abhò nyú, pbétù ndi ǝnyù ògu rí ale rǝí ngúfe. Ní nyìtsǝ nyí inga-àbadhi rǝ, ndíní ǝnyù t'óguta-kǎsù t'ále-bvù nitró tí. ³Nírò, nyòwu: Kòní ma mùvì nyí tàrà bhèyi tsamangèrè nzínzì ò. ⁴Ápè nyùgu ísòwǝ mà, bhòlò mànà. Ndirò, ápè nyùgu kàyitò. Ápè nyòwu ìkò rǝ ìkò tí otu ǝ, atdí ale mà nátse nyí nyí rò. ⁵Atdí idza

ò nyí nyòtsù rò, nyí nyowuna ányí idzá-bhá àtsè rò angí nyáti: «Màrùngà àkà ndíí àzú-dzá.» ⁶Màrùngà nòzè atdí ale mà nífí ányí-dzá rò, ní wò nyí nyòzè ríí ányí-dzá màrùngà náarana íí rò ndí ale tò. Pbétù, ìmbà nyákò rí màrùngà ð ale nífí rò, ndí màrùngà arana ndàdu rò fuku ò. ⁷Nyí ka kàkò òná idza ð, nyí nyowuna òkò rò ányí-dzá tí. Ndirò nyí nyowuna fùkù ka kàbhù dhu kèlè nónyè rò, nyàdù fùkù ka kàbhù dhu kèlè nómù. Obhó tí kasutále náká ndàbà pbìndà mùkìmbà. Àpé nyòwu ùda rò atdí idza ð rò ngàtsi idza ð. ⁸Atdí kigò ð nyí nyòtsù, kadù nyákò rò, nyí nyowuna fùkù ka kàbhù dhu nónyè rò ònyu. ⁹Nyí nyowuna ndí kigò ð andi nà ale nígu rò, nyàdù àtìnà ndí kigò ð bhà ní: «Kàgàwà rí idzi ònyu òkù òná kàsùmì níndù wà ndí.» ¹⁰Pbétù, atdí kigò ð nyí nyòtsù, ìnzí kadù nyákò rò, nyí nyowuna ùvò rò ndí kigò-tsídò ngudhà ð, nyàdù àtìnà ndí kigò ð bhà ní: ¹¹«Kàní, mà mò'ò wà pfòka-tsítsírò í nùpbà fùkù kigò ð àhù ròngò òkù. Pbétù nyùni dhu, Kàgàwà rí idzi nónyè ìndrù dð òná kàsùmì rìndù wà ndí.» ¹²Ma mí dhu òvò fùkù: Kàgàwà rí ìndrù-ànyà nítìdì nínganí, wòrì kigò dð kòtídiya anyà, ròsè Sòdòmò tó kigò dð ndí ndatdì anyà dònà.»

Òyá ale núvò ì ìnzí 'a'u tí Yèsù dhu

(Màt 11.20-24)

¹³Tdítdð, Yèsù adù àtìnà: «Nyí nyíí àpbè ð Kòràzini tó kigò, ndirò nyí nyíí àpbè ð Bètèsàyidà tó kigò! Obhó tí, yà òkù ì nònzi wiwè nífíyana gukyè Tirò mà, Sidonà màna tó kigò ð ì nònzi dhu tí, ní í kigò ð ale nífíyana angí nyú ì ugèrè ì, 'ùbhà fíyò nzère mùtsò rò. Abádhí íyana iwà ì ufò gòníyà mberè tí ròyá, 'adù ohu nútò dòya ð rò. ¹⁴Nírò, Kàgàwà rí ìndrù-ànyà nítìdì nínganí, kítídiya dhu òkù abhàbhò nyú, ròsè Tirò mà Sidonà màna tó kigò dð ndí ndítìdì dhu dònà. ¹⁵Ndirò ìnyí Kàpèrnàwumù, nyí nyà'ù tí dhu idzi Kàgàwà ràràdù nyidzi òrù-akpà ð? Pbétù kà rí nyifò obvò, ndàdù nyabhù nyarà àhù òvè-bvè.»

¹⁶Tsùkù dhu nírì ale nírì wà tsùdù dhu. Ndirò, ìnzá nyí nàkò ale nákò nzá ima átò. Ndirò, ìnzá ima nàkò ale nákò nzá yà ima níví ale.»

Àrùbhù kumì dònà óyò nà ábhàlì rí ì adù dhu

¹⁷Kòkò Yèsù ùvinà àrùbhù kumì dònà óyò nà pbìndà ábhàlì náadù ì atdídð nyú idhèya níka ì rórò. Ní, abádhí adù àtìnà Yèsù ní: «Ádrùngbálé, nzère-alafí mà nírì tsùkà dhu, òvònu rò mà mòdì ì rò!» ¹⁸Ní Yèsù adù àtìnà abádhí ní: «Ma màla àlè Sitanì òrù-akpà ð rò rítsì, ràmbìli òvò bhèyi rò. ¹⁹Kòní ma màbhù wà ádrùngbànga tó òbì fùkù, ndíní nyí nyòbè tí osu mà áwíyà ní arí ìndrù òbì áwù-tídò màna-ònga ní. Ndirò ma màbhù wà òbì fùkù ndíní nyí nyonzi tí wò òmvù bhà kórò òbì lèma ní. Ndirò, nyónzi rí nzère atdí dhu mà ríí ìmbà. ²⁰Pbétù, dhu àkà nzá idhèku rìka ndí nzère-alafí ròwu tsùkù dhu ìrì rò dhu-okù dð rò. Dhu àkà kà rìka ndí iwà ka kúndí òvòku òrù-akpà ð dhu-okù dð rò.»

Yèsù-idhè rí ndikà dhu

(Màt 11.25-27; 13.1-17)

²¹Wò ndí kàsùmì ð tí, Kàgàwà bhà Ìlìl-Àlafí náabhù Yèsù idhèna rìka ndí atdídð. Ní kàti: «Ò Àba Kàgàwà, òrù-akpà mà yà adzi màna ð Ádrùngbálé,

ma mìlè nyi atdíídǝ nyú, yà inga núnì, 'àdù dhu-ǝnga t'òvòta núnì ale rǝ nyi nyarù dhu ní nyi nyábhù ìnzì ka kádù ǝzùnà dhu tí ale nyú rànì dhu-okú dǝ rǝ. Obhó tí Àbà, wǝ dhu bhèyi ní ndì nyi nyazè ndi dhu rǝnzì ndì. ²²Àbadu níibho wà kórǝ dhu fudú, ndirǝ atdí ale mà núnì nzá àdhi mà rǝrǝ Kàgàwà t'ídhùnà, pbétù ka núnì ní kà t'Ábanà kèlè. Ndirǝ, atdí ale mà núnì nzá Àba rǝrǝ àdhi mà dhu, pbétù ka núnì ní kà t'ídhùnà kèlè, ndirǝ yà kǝzè nditè ka fíyǝ ale mànà.»

²³Wǝ dhu-dzidǝ, Yèsù agéré ndì pbìndà ábhàlǝ dǝ, ndàdù dhu ǝvǝ fíyǝ tí ǝyá, ndàti: «Hirò nǝnzì ale ní yà nyí nyálàna dhu àlà rí ale. ²⁴Obhó tí, mà mátina nyí nǝ: ábhǝ pbànábí nyú, ábhǝ ádrǝdrǝ pbàkámá mànà níí dhu-atdyú nà 'àla yà nyí nyálàna dhu, pbétù abádhí adù nzá i dhu nála. Ndirǝ, abádhí íí dhu-atdyú nà 'irì yà nyí nyírìna dhu, pbétù abádhí adù nzá i dhu níí.»

Ídzì afína nà Mùsàmàriyà tǝ mbólí

(Màt 22.34-40; Mrk 12.28-34)

²⁵Úyátá tǝ atdí màlìmò níivà ndì ndìvù dhu Yèsù-tsǝ kà-aff ndì ndomvù tí nǝ, ndàti: «Màlìmǝ, ádhu ndi àkàkà mǝnzì, ndíni mà mabá tí dhòdhódhónga tǝ ípìrǝnga?» ²⁶Ní, Yèsù adù dhu àdu kà tǝ, ndàti: «Ádhu àlè tǝ Úyátá ǝ ka kándi? Ádhu kà ǝ nyi nyarí ǝzùnà?» ²⁷Wǝ ale náadù dhu àdu ndàti: «Dhu àkà nyoze pbàkù Ádrùngbàle Kàgàwà kórǝ afínu nyú nà, kórǝ atdyúnu nà, kórǝ ǝbìnu nà, ndirǝ kórǝ pbàkù irèta mànà. Ndirǝ, dhu àkà nyoze ǝdhìnu yà nyi nyú nyi nyoze nyi nyi-tírǝ dhu bhèyi.» ²⁸Ní Yèsù adù dhu àdu kà tǝ ndàti: «Nyi nyòtè mbèyi nyú. Ǟnzì ka, ní nyi nyádù ípìrǝnga nábà.» ²⁹Pbétù, wǝ Úyátá tǝ màlìmò náaze ndòlè dhu fíndà. Ní kádù dhu ìvu Yèsù-tsǝ, ndàti: «Ǟdhidu ní àdhi?» ³⁰Nírǝ ní ndi Yèsù adù yàrí mbólí náwè. Kàti: «Atdí ale núubhínà àwù rǝ Yèrùsàlemà tǝ kigǝ ǝ rǝ, ndàmbe àrà dǝ Yèrikǝ tǝ kigǝ ǝ. Ní otu ǝ, ogbotále náakèrè ka, 'adù kǝngbù, 'adù kǝrǝ mùdzarù núdha, 'adù òwu fíyǝ dhu nǝ, 'èbhà àbadhi iwà ǝve-ngbǝ nǝfǝ rǝ. ³¹Ní pbà ngbǝrǝ rǝ, atdí ***kùhanì** núubhínà èda rǝ wǝ otu ǝ. Ní ndi ale ndì ndàla rǝ, wǝ ***kùhanì** núudà otu-igi dǝ, ndàdù àrà fíndà dhu nǝ. ³²Ndirǝ, atdí Mùlawì níira àhu ányirǝ ndi dhu bhèyi tí. Ní, kándri ndàla wǝrì ale, ndàdù pbìndà otu nága igi, ndàdù àrà. ³³Pbétù, Sàmàriyà tǝ pbìrì ǝ atdí ale, wǝ ndi otu ǝ rǝrà, náarà àhu wǝ ngbǝna àvǝ ale tí. Ní ka ndì ndàla rǝ, àbadhi náadù izu àbà atdíídǝ kádǝ. ³⁴Ní, kádù òndri tdítǝdǝ íkyèrǝ nyú kà-tí'ǝ, ndì rùdho akye, ***dìvayì** mànà kà-rǝ otú dǝ, ndàdù ndi otú nùtsì. Tdítǝdǝ, kádù kitùdù ndìli pbìndà kayinò dǝ, ndàdù àràna òlo-dzà ǝ. Ányì, kádù kàngbǝ nǝfǝ mbèyi nyú. ³⁵Tsútsà nínganì, kídýi ǝyǝ fàrangà-kpǝ ndàbhù òlo-dzà-àbadhi-fǝ, ndàdù àtìna kà nǝ: 'Ǟdǝ yàrí ale mbèyi. Tdítǝdǝ mà mǝda irǝ rǝ, mà mítsi kǝkù dǝ rǝ nyi nyìwǝ tdítǝdǝ dhu núbho indè ma-tírǝ.» ³⁶Wǝrǝ mbólí dzidǝ, Yèsù adù dhu ìvu ndàti: «Ádhi ndi kǝkǝ ìbhù ale nzínzì ǝ ndì nàvi nyìkpǝnu ǝ wǝ ogbotále angbù ale t'ǝdhìna tí?» ³⁷Ní, Úyátá tǝ màlìmò náadù dhu àdu, ndàti: «Yà ídzìnga nǝnzì kà tǝ ale.» Ní Yèsù adù àtìna kà nǝ: «Nyi nyú mà átǝ, àrà, nyadù dhu ǝnzì ndi dhu bhèyi.»

Yèsù rǝrǝ Màrità mà, Màriyà mànà mà t'ídzá dhu

³⁸Yèsù mà, pbìndà ábhàlǝ mànà rǝrǝ abhi ǝ rǝ, ní abádhí awù òtsù atdí pbanga ǝ. Ndi pbanga ǝ, Màrità tí kátina atdí tsìbhàle náakǝ abádhí pbì

idzá. ³⁹Ndi Màrità níí ìnè Màriyà tí kátina awèná nà. Ní, ndi Màriyà náadi Ádràngbàlè Yèsù tí íkyèrǝ nyú, ndàmbe kà rǝnǝna dhu níri dǝ. ⁴⁰Pbétù, Màrità adù ìí atdí dǝ idzá ábhǝ kasu náva tsina ró. Ní, íyádhíyà arà Yèsù-tí'ò ndi dhu-okú dǝ rǝ. Kǝti: «Ádràngbàlè, wǝ awèdu ùbhà ima, mambe kasu ònzì dǝ atdí rǝ dhu nǝnzì tí nzá atdí dhu mà rǝnú? Nírǝ, áví ka rǝrà dzùnàdu ònzì.» ⁴¹Ní, Ádràngbàlè Yèsù adù dhu àdu kà tǝ, ndàti: «Màrità! Màrità! Nyi nyí inga ìrè abhǝ, tsinu rǝdù ndàva ábhǝ dhu-okú dǝ rǝ. ⁴²Atdí dhu kèlè ní ndi àkákà dhu tí rǝí. Màriyà òvò ídzi dhu nyú, yà ìnzí atdí ale mà rǝdù àkǝnà foná rǝ.»

Yèsù rǝ ale ìtsǝ ka kádù tí dhu núdhè pbìndà ábhàlǝ tǝ dhu

(Màt 6.9-13; 7.7-11)

11 ¹Atdíku Yèsù náadi ndàmbe ndìtsǝ dǝ atdí ngari ǝ rǝ. Ní kǝtdègu itsǝta níto, ní kàbhà ábhàlǝ nzínzì ǝ atdí ale náati kà nǝ: «Ádràngbàlè, údhè mǝ màkǝ mǝngò mǝtsǝ tí dhu fǝkà, ádhàdhì Bàtizò nubhónà Yùwani núudhè ka pbìndà ábhàlǝ tǝ dhu bhèyi.» ²Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tǝ ndàti: «Nyítsǝ nyí nyí rǝ, nyòngò àtìnà:

«Ábakǝ,

ɔvǝnu àkǝ kuni ìlǝlǝ ɔvǝ tí.

Ábhǝ dǝkǝ nyi nyí idzi ònyu òná idhǝ rǝkǝ.

³Óngò mǝ'í nà rǝkǝ ònyu níbhò fǝkà bìlǝnganà.

⁴Úbà fǝkǝ nzérénga fǝkǝ,

átǝ mǝ marí dhu ùba ɔnzíkǝ dhu nùfǝ ale tǝ nídhuní.

Ndí rǝ, àpé nyabhù mǝ mǝtsǝ umvútǝ ò.»

⁵Tdítdǝ, kádù àtìnà abádhí nǝ: «Atdí nzínziku ǝ ale rǝí ǝ dhìnà nà, ndàdù ndìvǝ ndàrà iku-alikpa ǝ ndi dhìnà bhà, ndìtsì àtìnà kà nǝ: ɔdhí, íbhò pé íbhu mǝgati muwu funú, ⁶atdí dhìdu nírá àhu pbàkǝ, abhi òná rǝ, ní ma mábhǝna kà rǝnyu dhu rǝí ìmbǝ akekpǝ mǝtí fudú.» ⁷Ní, idza nǝ rǝ wǝ ale náapè àdù dhu àdu ndàti: «Inzì ávǝ tsidu. Tsǝtsù ka kǝpǝ wǝ. Mǝ mòyì wǝ pbàkǝ inzo màná. Ní, ma mí nzí mivǝ marǝ mǝgati àbhu indù.» ⁸Ní ma mí dhu ɔvǝ kpangba fǝkù: wǝ ale rǝ mbǝ àdù àdi ìnzì ndìvǝ ndì, ndìrà mǝgati àbhu kà tǝ dhìnà tí kà rǝ dhu-okú dǝ rǝ, pbétù kà rǝdù ndìvǝ, ndàdù kórǝ dhu yà kà rǝ atdyúna òho nábhu kà tǝ dhu ní, ìnzì ndì ndí ndìngyè rǝrǝ kà rǝbhi kǝnzì rǝ dhu.

⁹Nírǝ, ma mǝtina nyí nǝ: dhu àkǝ nyǝnzì dhu, ndírǝ ní ndi ka kádù kàbhu fǝkù. Dhu àkǝ nyǝnè dhu, ní ndi nyí nyádù kàbà. Ndí rǝ dhu àkǝ nyítdǝ tsǝtsù, ní ka kádù kǝpfǝ fǝkù. ¹⁰Obhó tí, dhu nǝnzì ale tí ka kádù dhu àbhu. Dhu nǝnè ale, rǝdù dhu àbà. Ndí rǝ, tsǝtsù nǝtdǝ ale ní tǝ ka kádù tsǝtsù àpfǝ.

¹¹Ádhì pbǝ ale t'ábanà ndi idhùnà nǝnzì íbhè foná rǝ rǝdù osu nábhu kà tǝ?

¹²Ndí rǝ ngǝtsì nǝ, idhùnà nǝnzì à'ù-bhí foná rǝ, kà t'ádù áwina nǝ arí ìndrù ùbí àwù-tidǝ nábhu àbhǝ kà tǝ? ¹³Nírǝ nyí nyú ngà, nzére ale tí rǝ nyí nyá rí ídzi dhu núbhǝ fǝkù nzónzo tǝ rǝ, ɔrù-akpǝ ǝ arí Ábaku rǝdù àdi ingbà dhu bhèyi ìnzì ndàbhu ìlǝlǝ-Alafí ka nǝnzì foná ale tǝ?»

Yèsù rǝ ɔte nádù ndì nǝbhù ale tǝ dhu

(Màt 12.22-30; Mrk 3.22-27)

¹⁴Atdíku Yèsù adì ndàmbe atdí ale nábhu rǝngò ìwí tí nzére-alafí nípfǝ dǝ ndi ale ò rǝ. Ní nzére-alafí níitdègu àhu, ní ndi ale adù ndǝpè ndǝtè, idhǝ rǝdù

ihé-yà náko atdíídǝ. ¹⁵Pbétù, ngúfe ale adù àtìnà: «Kàrì nzére-alafí nódì *Bèlì-zèbuli tí kátina nzére-alafí dǝ ádrùngbǎle bhà ɔbi nǝ.» ¹⁶Ngúkpàkà-tsí náazè 'òmvù Yèsù-aff. Ní, abádhí náavì ka rònzi atdí wiwì, ndíní òrù-akpà ò rò kàbhà ɔbi ìrà dhu navì tí. ¹⁷Pbétù Yèsù núuni abádhí rǝrèna dhu angyangyi. Ní kǎdù àtìnà abádhí nǝ: «Atdí ádrùngbǎ kamà bhà pbìrì ǝ ale-ǝnga náapé àdù ndùndǝ, ní ndi ádrùngbǎ kamà bhà idzi-tsù rǎdù ndòdì ɔdì tí, ɔná idza rǎdù 'ùgolo, atdíídená idza rǎdrù ì ngúkpà idza dǝ. ¹⁸Ní Pfǝmvǝ náapé àmbe ndùgyè dǝ ndítǝrǝ, ní kàbhà idzi rǎdù àdi ìngbà dhu bhèyi ìnzì tsùna ròdì ndì, wǝ nyí nyátina Bèlìzèbuli bhà ɔbi nǝ ma rarí nzére-alafí nódì rò? ¹⁹Ndirò, dhu apé ìǝ Bèlìzèbuli bhà ɔbi nǝ ma marí nzére-alafí nódì dhu tí, ní fùkú ale náaràdù kòdì àdhi bhà ɔbi nǝ? Ndi dhu-okú dǝ rò ní ndi, ì fùkú ale núunɔya ndi ànyǎku. ²⁰Pbétù, dhu apé ìǝ ma marí nzére-alafí nípfǝ modì ìndrù ò rò Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tǝ ɔbi ní dhu tí, ní nyùni dhu Kàgàwà rǝ idzi ǝnyu òkú ɔná idho náká wà.

²¹Ɔbi nà atdí ale, ndàdù ìǝ kórǝ fìndá mǎtsǝmù nà, náapé àmbe pbìndà pbanga-ngbò nódǝ dǝ, ní kàbhà dhu-tsí rǎdù òko mbèyi, ìnzì kinza. ²²Pbétù ngǎtsi ale yà idzìdzǝ ròsè kà dǝnǎ náapé àdù ìrà àhù, ndàdù kà lèma nǝnzì, ndùdhǎ yà kǎrì ndǝyǝ rǝyǎ kórǝ kà-fǝ mǎtsǝmù, ní ndi ale rǎdù kà-fǝ rò ndi ndùdhǎ dhu nùndǝ ɔdhína tǝ. ²³Ìmbǎ rǝtì tidu ɔná rò ale ní pbàkà òmvù, ndirò ìnzì rǝ dhu-tsù ùndù atdíkpá ima mànà ale ní rǝ dhu ìnda ìnda tí.»

Nzére-alafí rǎdù ndàdu ndì ndahù ɔná rò ale-ò tǎítǝ dhu

(Màt 12.43-45)

²⁴Yèsù adù àtìnà tǎítǝdǝ: «Nzére-alafí náapé àhù atdí ale ò rò, ní ndi nzére-alafí náarí àrà, ndùbhi rùngù ɔná mǎtí ndàmbe ndi ndára ndàso rǝnga nómè dǝ. Ní ìnzá ndi ndàbà ka rò, kà rǎdù àtìnà: «Ma mí madù yà ma mahù ɔná rò pbà idza ò.» ²⁵Ányì ndi ndàrà àhù rò, kà rǝ ányì-dzá nga nótù iwà ka kǎtsù, kadù nyìnati òhù mbèyi nyù rǝ. ²⁶Nírò ní ndi kà rǎdù àrà àrùbhù ngúkpà nzére-alafí, atdíídǝ fíyǝ nzérenga-ɔbì òsè pbìndà ɔbi dǝna nǎ núnzi, 'iwù òko mànà atdíkpá ndi ale ò. Ní wǝ dhu-dzidǝ, ndi ale bhà ǝfǝ rǎdù ìǝ nzére nyù ròsè yà angyi ìǝ kàbhà ǝfǝ dǝnǎ mǎtí.»

Hirò nǝnziya ale

²⁷Wǝ dhu bhèyi Yèsù rǝte ɔná kǎsumì ǝ, atdí tsìbhále náati kà nǝ ihé-yà nzínzi ò rò: «Índú ari ayǝ finatsù ò, nyadù ibàna òndò tsìbhále nǝnzì wà hirò.» ²⁸Pbétù, Yèsù adù dhu àdu ndàti: «Hirò nyù nǝnzì ale ní yà Kàgàwà bhà Ɔte nírì arí, 'àdù ndi Ɔte rùnɔna dhu nǝnzì ale.»

Yèsù rǝte ihé-yà nózè kǝnzì wiwì fíyǝ dhu dǝ dhu

(Màt 12.38-42)

²⁹Ihé-yà níitdègu 'òpè 'àndu ì Yèsù tí, ní Yèsù adù ɔte òpè ndàti: «Indo arǝtì ale narǝtì nzére ale nyù. Abádhí nózè kǝnzì wiwì kèlǝ fíyǝ. Pbétù, ka kí nzi atdí ngǎtsi wiwì mà nítè abádhí tǝ, ìnzá ní Yǝnà rǝ ndi nanzi dhu kèlǝ nádi wiwì tí abádhí tǝ rò. ³⁰Àdhàdhì yà nabi Yǝnà rǝ ndi nanzi dhu níǝtì wiwì tí Nínawè ǝ bhà tǝ dhu bhèyi, ìndrù t'ídhùnà rǝ rǝ ndǝnzi dhu níǝtì wiwì tí kǎkà indo arǝtì ale tǝ. ³¹Ndirò ìndrù-ànyǎ nítdì ka kí nínganí, Sabà tǝ pbìrì ǝ ádrùngbǎ tsìbhà kamà níwàya ndì, ndidè indo arí ale-nyìkpa rǝ, ndàdù abádhí-ànyǎ

nítđì. Obhó tí, kíra yà adzi-tsù adì ndì i rò, ndìrà dhu-ŋnga t'óvòta nuni ádrùngbà kamà Sòlòmònì rùnnà dhu nírì. Ndirò nyùni dhu, yà ɔnzikú idè ale nòsè wà Sòlòmònì dònà mǎtí. ³²Ndirò, indrù-ànyà nítđì ka kí nínnganì, Nínawè ɔ bhà nìvàya ì, 'ìkò kàkà indo arí ale-nyikpa rǎ, 'àdù abádhí-ànyà nítđì. Obhó tí, Nínawè ɔ bhà núugèrè ì, 'ùbhà fíyó nzére mǎtsɔ Yǎnà rùnnà dhu ì ìrì rò. Ndirò nyùni dhu iró rǎi ale rùdà wà Yǎnà dònà mǎtí.»

Ale-nyikpó ní ale-ngbò rǎ tarà

(Mát 5.15; 6.22-23)

³³Tdítdǎ Yèsù adù ɔte ìse ndàti: «Atdí ale mà rǎ nǎi àdù tarà nóbì, ndàdù ìlinà ndì nórù ngari ɔ, ngàtsi nǎ ndàdù àtsinà ìtǎ-tsì. Pbétù kà rǎdù kòbì, ndàdù àgùrùna ɔrú, ndíní idza rítsù ale-nyíngà nawù tí. ³⁴Nyikpónu rǎi àdhà-dhì ngbònu nǎwù rǎ tarà bhèyi. Nyikpónu náapè ìi ìdzi rǎ rò, ní kóró ngbònu rǎdù ìi awáwù ɔ. Pbétù nyikpónu náapè ìi mbà ìdzi rǎ rò, ní kóró ngbònu rǎdù ìi ìnò ɔ. ³⁵Ní dhu ɔfò nga nyòdò afínù ɔ rǎi awáwù mbèyi, ìnzì ongo tí ìnò tí. ³⁶Ndirò kóró ngbònu náapè àwù, ìmbà rùnù atdí ngari mà rǎi ìnò ɔ, ní kóró ngbònu rǎdù àwù, àdhàdhì yà atdítdǎ ráwù tarà nǎtɔyi ngbònu dhu bhèyi.»

Yèsù rǎrù Pbàfàrisáyó mà, Úyátá tó mǎlímó mànà dǎ dhu

(Mát 23.1-36; Mrk 12.38-40; Luk 20.45-47)

³⁷Wò Yèsù rǎte ònà kàsùmi ɔ ní ndi, atdí Mùfàrisayò náanzi ka ràrà ònyè nònyè pbìndà. Ní, Yèsù atsù kàbhà idza, ndàdì ònyè-tsànà. ³⁸Ní, idho núuko wò Mùfàrisayò atdítdǎ nyé yà Yèsù rǎ ònyè nópè ndònyè ìnzá ndì ndù'o ɔtsúna rǎrò dhu ndì ndàla rò. ³⁹Pbétù, Ádrùngbàle Yèsù adù àtìnà kànì: «Nyí, Pbàfàrisáyó tírò, Nyí nyárí kópà mà sǎnì mànà ngbò kèlè nú'ò, pbétù afíku ònà rò nyádù ìi ùlè tí nyí nyùlè ogbo t'ónzita mà, nzérénga t'ónzita mànà-atdyú nǎ rǎ. ⁴⁰Nyí ní ìmbà dǎya nà ale. Kàgàwà, yà ale-ngbò nanzì, náanzi tí obhó ale-afí átò? ⁴¹Ní dhu àkà nyùbho afíku nyú ɔ rò àhu dhu perè tí Kàgàwà tò. Ndi dhu bhèyi ní ndi nyí nyádù ìlǎ Kàgàwà-nyikpó ɔ.

⁴²Nyí Pbàfàrisáyó tírò, nyí nyíi àpbè ɔ! Nyí nyárí ònyè nábhu arí ròvù irí-bí-tidò mà, kóró itò-tidò mànà tó atdínga idre dǎ núbhò perè tí Kàgàwà tò, nyádù àdzo obhónànga ònzì nyí nyí dhu mà, Kàgàwà ɔzè nyí nyí dhu mànà dhu rǎ rò. Kòkò ní ì àkàkànà nyònzì dhu, ìnzá nyí nyádzo kòkò angyangyi nyí nyaróznina ngùkpa dhu rǎ rò rǎrò. ⁴³Nyí Pbàfàrisáyó tírò, nyí nyíi àpbè ɔ! Pbàyahúdí tó unduta-dzà ɔ, nyí nyárí nyòzè nyòkò angyinà rò rǎi tombi dǎ, ndirò indrù arí 'ùndù òyá ngari ɔ, nyí nyárí nyòzè kowù nyàtsè rǎ ifuta nyé nà! ⁴⁴Nyí nyíi àpbè ɔ! Nyí nyúli nyí ìnzì arí 'àlǎ adzido, yà indrù arùbhi dǎyá ìnzá ì ùni rǎrò bhèyi.»

⁴⁵Tdítdǎ, Úyátá tó atdí mǎlímò náati Yèsù nǎ: «Mǎlímò, wò nyi nyótena ɔte ɔ, nyi nyùnò wà dhu mà nǎ átò.» ⁴⁶Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Nyí, Úyátá tó mǎlímò tírò, nyí nyíi àpbè ɔ átò! Obhó tí, nyí nyárí odú rǎ'ò ànòna ka kí rò ànò núgbà indrù dǎ, ìnzì nyádù nyòzè nyàpbalà ì ànò-ngbò ɔtsúku-do ní mǎtí. ⁴⁷Nyí nyíi àpbè ɔ! Nyí nyárí Kàgàwà bhà pbànábi-adzido nórù, àzèmbè pbání abáku kèlè náakyè abádhí rǎrò! ⁴⁸Wò dhu bhèyi ní ndi nyí nyitè dhu kpangba iwà nyí rà'ù abáku anzì dhu. Obhó tí, abádhí náakyè Kàgàwà bhà pbànábi, ndirò nyí nyarádù ì pbànábi-adzido nórù. ⁴⁹Wò dhu-okú dǎ rò ní ndi, Kàgàwà náavò dhu kpangba dhu-ŋnga t'óvòta tó pbìndà irèta ní ndàti: «Ma

mí pbàkà pbànbí mà, pbàkà uvitatále màna núvì abádhí nzínzì ò. Ní abádhí nǎkyeyá kǎkò ma mòvì ale nzínzì ò atdídhéná ale, 'àdù àvu ngǔkpà-tsí rǎ.'
⁵⁰Ndi dhu bhěyi ní ndi, Kàgàwà níitdiya yà indo aríí ale-ànyá, yà yà adzi Kàgàwà anzina rò ndi nufu Kàgàwà bhà pbànbí-azù-okú dǎ rò, ⁵¹rǎpè ndi Àbéli-azù rǎ rò, ràrà àhu Zàkàriyà-azù ò. Ndi Zàkàriyà ka kahò Kàgàwà bhà idzá màzàbahù mà atdídǎ ìlǎ ngari màna nzínzì ò rò. Obhó tí, ma mí kùno kpangba fùkù, Kàgàwà níitdiya yà àkye ka kakyè ale-abvò-ànyá yà indo aríí ale dǎ. ⁵²Nyí, Uyatá tó màlímó tírò, nyí nyíí àpè ò! Nyí nyíwà inga t'únita tó tsàtsù tó fùngulà, ìnzí nyàdù nyòzè nyòtsù nyí-tírò ndi tsàtsù ò, ndirò nyàdù nyúvo ò nòzè 'òtsù kà ò ale rǎ ìnzí ròtsù!»

⁵³Yèsù níitdègu ndìvǎ urò rò, ní Uyatá tó màlímó mà, Pbàfàrisáyó màna náakó atdídǎ kà rǎ, 'àdù 'òpè 'ngù ábhǎ dhu nyú kà-tsù. ⁵⁴Abádhí nóowùna kà-afí nómvù rǎ òtè ní ndíí ò idyi tí kà-idà-dǎ 'àdù kòbhù dǎná.

Yèsù rí pbìndà ábhàlì-nyìkpó níttyù dhu

(Màt 10.26-27)

12 ¹Wò ndi kàsùmì ò, ábhǎ ihé-yà náandu ò Yèsù tí, 'àkpòrò kà-ngbò, ale-pfò kafó rǎnga mà rǎwí. Nírò ní ndi Yèsù apè ndòtè pbìndà ábhàlì tǎ angyi, ndàti: «Nyòdǎ nyí mběyi Pbàfàrisáyó tó afí rǎ rò. Ndi afí ní abádhí tó ɔɔɔɔ ale-idà. ²Kóró dhu-tsí yà ò nuru núuniya ò kpangba. Ndirò kóró dhu-tsí yà òdhu ò aróko núuniya ò kpangba. ³Ndi dhu-okú dǎ rò ní ndi, yà ìnò ò rò nyí nyòtè kùbhingá dhu náaraya ndirò rǎ kpangba awáwè ò. Ndirò, yà bhèlu ò nyí nyòtè kàluga ò rò dhu núku rǎ ka kowuya ikù ò idza dǎ rò.»

Ádhi ndi àkàkǎ kǎnzì ɔdǎna?

(Màt 10.28-31)

⁴Yèsù adù àtìna tǎtǎdǎ: «Òdhídù, ma mí yà dhu núno fùkù: dhu àkǎ nzá nyǎnzì yà ngbǎku kèlè nóho rí, ndi dhu-dzidǎ ìmbǎ 'àdù ìí rùkú ò ónzina ngàtsi dhu nà ale-ɔdǎ. ⁵Ma mí ɔdǎna àkǎ nyǎnzì ale níitè fùkù. Nyí nyàkǎ nyǎnzì ɔdǎna ale ní Kàgàwà, yà ìndrù ndi ndòhò rò rǎdù ìí ádràngbǎnga tó ɔbi nà ndòbvù ndi ale ìnzí aráve dhòdhóhónganà kàzu ò ale. Obhó tí, ma mátina nyí ní: ndi ale ní ndi nyí nyàkǎ nyǎnzì ɔdǎna.

⁶Imbò àrè-tútù-nzo nódzi ka ka tí obhó ɔyǎ fùrangà-kpǎ-nzo rǎ tí? Pbétù, atdí kǎkò àrè-tútù-nzo nzínzì ò mà náarí nzí àdzo Kàgàwà ònǎ rò ìnzí kà ròdǎ ngbǎna. ⁷Ndirò Kàgàwà úni wà dǎku-ká-vé-bvu mà kóró. Ní ìnzí nyǎnzì ɔdǎ! Obhó tí, fùkù ìpìrǎnga nòsè wà ábhǎ àrè-tútù-nzo tó ìpìrǎnga dǎná mǎtí.»

Yèsù bhà ale tí ka kóko dhu mà, kòdho ka kí dhu màna

(Màt 10.32-33; 12.32)

⁸Tǎtǎdǎ kǎdù àtìna: «Ma mátina nyí ní: ndi ale náapè dhu ùno kpangba ábhǎ ale-ònzí ndàti ndi rǎrì pbàkà ale, ní Ìndrù t'ídhùnà náadùya àtìna átò Kàgàwà bhà màlàyíká-ònzí, ndi ale rǎrì pbìndà ale. ⁹Pbétù, mǎdho rí ìndrù-ònzí ale ní ma mǎdhoya átò Kàgàwà bhà màlàyíká-ònzí. ¹⁰Ndirò, Ìndrù t'ídhùnà ní rí dhu ùno nzère ale, náabáya àbà pbìndà nzérènga tó ubàta. Pbétù Kàgàwà bhà Ìlǎ-Alafí ní rí dhu ùno nzère ale, náabáya nzí ubàta akekpá mǎtí. ¹¹Nyí nà ka kówu ànyǎku kitdí tí unduta-dzǎ ò rò mǎtí, pbàkámá-ònzí rò mǎtí, ndirò ngàtsi ní pbanga ò ádròdrǎ ale-ònzí rò mǎtí rò, ní apè nyòwuya

afiku nítu rǒ nyí nyí rùkú dhu nísó tí dhu mà, ndirò nyí nyúnna dhu mà ní.
¹² Obhó tí, Ìlílà-Alafí náaraya ndi nyí nyúnna ndi kàsúmí ǒ dhu núdhe rǒ fùkù.»

Kpóna ǒ iwí nà ònzitále tó mbólí

¹³ Ihé-yà nzínzi ǒ rǒ, atdí ale náati Yèsù ní: «Màlímò, áví adòdu rùndò yà àbadu núubhà òvè ndi ndòvè rǒ dhu-ǎnga fóká.» ¹⁴ Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Ádhi ndi ima níli ndíní mongó tí ànyàku núnò, madù fùkú dhu núnò fùkú?» ¹⁵ Tdítdǒ, Yèsù adù àtìna kóró ale ní: «Nyàndà nga mbèyi! Nyòdo nyí ábhǒ ongyéngá-atdyú òho nyí nyí nyàbà dhu rǒ rǒ. Obhó tí, ìnzí ní ábhǒ ongyéngá ndi ìndrù tò ràdù ípìrǒnga nábhu.»

¹⁶ Nírò ní ndi Yèsù náadù yàrí mbólí náwe ihé-yà tò. Kàti: «Ònzónzi atdí ale bhà inga ǒ ònyù nánzi, ndàdù ǒ ǒ mbèyi nyú. ¹⁷ Ní kádù ndòpè ndirè nga afína ǒ, ndàti: «Ádhu ndi àkà àkà mǎnzi yà ìmbà ma mí ǐ pbàkà ònyù-tsè-tsè núnú ma mí ònà ngari nà rǒ? ¹⁸ Kànǐ ma mǎnzina dhu: ma mí pbàkà òngòlǐ nùgòlò, madù ádròdrǒ ngùkpà-tsí núsí. Wò dhu-dzidǒ, ma mí kóró pbàkà ònyù-tsè mà, kóró pbàkà ngùkpà ongyéngá mànà núnú mǎli i òngòlǐ ǒ. ¹⁹ Nírò ní ndi ma mí inga ìrè afídu ǒ mati: nyí nyí ìnè nyòdo rí íbǐ ato nyú tí ábhǒ dhu-tsí-yà nà. Ní ásó nyí, ònyu nyí, òmvù nyí, ndirò ònzi mǎhendù.» ²⁰ Pbétù, Kàgàwà náadù àtìna kànǐ: «Nyí, nyìkpóna ǒ iwí nà alé, indo yàrí iku ǒ, nyí nyí yàrí adzi núbha! Ní, yà nyí nyúndu nyòdù dhú-yà núbhà nyí nyí àdhi tò?» ²¹ Wò dhu bhèyi tí ní ndi ndi dhu rǐrǐ yà dhu-tsù òndù arí fíndà, ìmbà ndàdù ǐrǐ ònzitále tí Kàgàwà-nyìkpó ǒ ale tò.»

Kàgàwà arí pbìndà ale dzèna ònzi tí dhu

(Màt 6.25-34)

²² Tdítdǒ Yèsù adù àtìna pbìndà ábhàlǐ ní: «Kòní, wò dhu-okú dǒ rǒ ní ndi ma mátina nyí ní: dhu rākà nzá nyítù afiku fùkú ípìrǒnga-okú dǒ rǒ, ndirò ngbòku-okú dǒ rǒ nyàti, nyí rǎrǐ àdhu nónyu, ndirò nyí rǎrǐ àdhu nífú rùkú. ²³ Obhó tí, ìndrù bhà ípìrǒnga nòsè wà ònyù dònǎ, ndirò ale-ngbò nòsè wà mùdzarù dònǎ. ²⁴ Nyàndà pé àkùrù! Abádhí náarí nzí dhu òzò, ndirò abádhí náarí nzí ònyù ògu onzi-bvù rǒ. Ndirò abádhí-fó, ònyù òdo ka karí òyà àrǒ mà, òngòlǐ mànà náarí mbà. Pbétù Kàgàwà náarí ndi abádhí nòngù! Nírò, fùkú ípìrǒnga nòsè wà atdítdǒ kǒkòrǐ àrè tò ípìrǒnga dònǎ! ²⁵ Ádhi-pbà ale ndi nzí-nziku ǒ, wò afína ndi ditù ndàmbe ìrèna dǒ dhu bhèyi, ràdù idhòna nítro yà adzi ǒ atdí idho ní mǎtí? ²⁶ Ní, dhu rǐrǐ ìnzí nyí nyádù kǒkò isó rǒ ǒ dhu bhèyi rólo dhu sòwòrò nónzi dhu tí, ní ádhu nyí nyádù afiku nítu ngùkpà dhu-tsí ní ní? ²⁷ Nyàndà pé kǒkò inga ǒ arí inga dhu-tsí náarípò tí dhu. Abádhí náarí nzí kasu nónzi, ndirò abádhí náarí nzí mberù nódýù. Pbétù ma mí obhó dhu núnò fùkù: ádrèngbà kamà Sòlòmóní nyú mà, kóró pbìndà ònzi-íyà ǒ, náafó nzá kòrǐ itsu-opfò nzínzi ǒ atdí itsu-opfò tò aya dònǎ mǎtí fíndà aya rǔda mùdzarù. ²⁸ Írǐ-bǐ ní indo tí rí ndàlǎ inga ǒ, tsútsǎ ràdù òtdyù, kadù òbvùnà kàzu ǒ dhu. Pbétù Kàgàwà náarádù abádhí ùfó mbèyi nyú. Ní kà tí nzí àdù nyúfó mbèyi nyú ròsè i írǐ-bǐ dònǎ mǎtí, nyí àkè a'uta nà alé? ²⁹ Ní nyí, dhu àkà nzá nyítù afiku, nyámbe nyí nyónyuna dhu mà, nyí nyómvùna dhu mànà dhu nónè dǒ. ³⁰ Obhó tí, kóró kǒkò dhu nónè arí ìnzí ǐrǐ ìngyè rǒrǒ ale ní yà adzi ǒ ale, yà ìnzá Kàgàwà ná'ù. Pbétù nyí, Àbaku Kàgàwà núní wà dhu nyí

ràrfi i dhu-atdyú nà. ³¹Nírò, nyòme pé Kàgàwà bhà idzi angyi, ndirò ní ndi kà rādù kòkò nyí nyí atdyúya òho dhu námà àma tí fùkù. ³²Ínzí nyònzí ɔɔ, wò ákě tàmà tó màhò-ngba bhéyi nyí nyí ngúfe rò! Obhó tí, Àbaku-nyìkpó dhu ɔfò wà, ndàbhu pbindà Idzi fùkù.»

Ɔrù-akpà ò ka kí ongyéngá-tsù núnǵù dhu

(Màt 6.19-21)

³³Kādù àtìna tǵítǵ: «Nyùdzí fukú aríi dhu-tsí, nyǵdù nyí nyòngyè fùra-nga núbho perè tí nǵkùtǵle tò. Nyòbhòlò inzí rǵdù 'ínza ísòwù, nyǵdù fùkú ongyéngá-tsù núnǵù Ɔrù-akpà ò. Ányí, kà rí nzí àdù ndi ínza, ogbotǵle mà rí nzí àdù òwu ùvò ányí, ndirò akuku mà rí nzí àdù dhu òbhè ányí. ³⁴Obhó tí, pbùkù ongyéngá ríi i nga ní ndi afínu rǵdù i'i ònà átò.»

Kasu tó Ádrùngbǵle ríngò dhu náká kòdò tí dhu

(Màt 24.36-44; 25.1-30; Mrk 13.33-37)

³⁵Tǵítǵ Yèsù adù àtìna pbindà ábhǵlǵ nǵ: «Nyòko kengè dǵ, nyǵdù mvuku'ò nísò kùkyè nǵ, fùkú tarà rǵdù òko Ɔrù i Ɔrù rórò. ³⁶Ndirò, dhu àká nyǵlǵ nyí átò yà fíyò kasu tó ádrùngbǵle nódo rí ríngò àdhìngbǵ ka kùndà nǵ mǵhendù ò rò kasutǵle bhéyi. Ní, kírà àhu, nditsi tsǵtsù nítǵ rò, abǵdhí rǵdù tsǵtsù nǵpǵ kà tò ányirò rò tí. ³⁷Ní, hirò nǵnzíya kasutǵle ní yà fíyò ádrùngbǵle rírà àhu dhu nóotúya ípírò rò ale. Ma mí obhó dhu núno fùkù, wò kasu tó ádrùngbǵle rírà àhu rò, kǵfóya kasu tó pbindà mberù róná. Wò dhu-dzidǵ, kǵdùya pbindà kasutǵle nóhù, ròkò ònyù-tsùná, ndǵdù ònyù nábhu abǵdhí rònyù. ³⁸Iku-alíkpa ɔ màtí, ngǵtsi nǵ à'ù-akpà-òngǵ ɔ màtí kírà àhu rò, hirò nǵnzíya ní yà ípírò rò kà ròtùna ale.

³⁹Nyǵlǵ yà ma mǵnǵna dhu mbéyi dǵku ò. Ídza-àbadhi náapè àdù ogbotǵle rírà òná kǵsumì núni, ní rí nzí àdù pbindà idza-tsù nábhu ogbotǵle rùkò. ⁴⁰Ní, nyí nyú mà átò, nyòko nyìkpóku nà, Ìndrù t'ídhùnà nǵfíraya inzǵ nyí nyìrèna ndi ndǵdù irà òná dhu tí kǵsumì ɔ nǵdhunǵ.»

Nǵ nǵfù kasutǵle tó mbóli

(Màt 24.45-51)

⁴¹Péterù adù dhu ìvu kà-tsù ndàti: «Ádrùngbǵlé, nyi tí wòrí mbóli náwè fǵkà tí, ndirò nyi tí kǵwè kórò ale tǵ?» ⁴²Ní, Ádrùngbǵle adù dhu àdu ndàti: «Ádhi-pbǵ kasutǵle nyìkpóna ótdyù, yà fíndà ka kǵvinà dhu ònzi arí? Ndi ale ní ndi yà pbindà kasu tó ádrùngbǵle náadùya ìlinà pbindà ale dǵ ádrùngbǵle tí, rǵrà ònyù núndò rò abǵdhí tó àkǵkǵ kǵsumì ɔ. ⁴³Ní hirò nǵnzíya kasutǵle ní yà pbindà ádrùngbǵle ríngò rò kà ròtùna yà fíndà ka kǵvi kasu nǵnzí arí rò ale. ⁴⁴Ma mí obhó dhu núno fùkù, kǵbhà kasu tó ádrùngbǵle nǵlíya ka kórò pbindà dhu-tsí dǵ ádrùngbǵle tí. ⁴⁵Pbétù, wò kasutǵle náapè àdù inga nǵrè afína ò ndàti: pbǵkǵ kasu tó ádrùngbǵle ní dhu úmbè wà, ndǵdù ndòpè ndòvi yà i arí kasu ònzi màna atdǵkpǵ kpabhǵle mà, vèbhǵle màna, ndǵdù àrà ndònyù rò, ndǵdù ndòmvi, ndòrì, ⁴⁶ní kǵbhà kasu tó ádrùngbǵle rí ndǵdù inzǵ kǵrèna idhò ɔ, ndirò inzǵ kǵninà kǵsumì ɔ rò, ndi ádrùngbǵle náabhǵ-ùya atdǵdǵ Ɔrù màlípò kà tǵ, ndǵdù kòbvù yà ìnzí arí fíyò ka kǵvi dhu ònzi

13 ¹Ndi kàsúmí ð, ngúfe ale níwú Gàlílàyà t́ p̀biri ð bhà ŕ ndi ǹnzì dhu nàwe Yèsù t̀. Abádíí atí, Pilatò ràbhu í ale kokyè, azùya r̀ngbò ndi ya abádíí r̀bùhòna perè tí ìzà-azù màná. ²Ní Yèsù adè àtina abádíí nì: «Nyí nyirè tí dhu kòkò í Gàlílàyà ð bhà r̀í í ǹzèrèngatàle ròsè Gàlílàyà t́ p̀biri ð kórò ngùkpa ale d̀nà, wò dhu bhèyi ka kakyè abádíí dhu-okú d̀ r̀? ³Ma màtina nyí

ní, ìmbà kà ríí ndi dhu bhèyi. Pbétù, ìnzí nyí nyapé nyùgèrè, nyùbhà fùkú nzére m̀tsò, ní nyí nyúve kóró átò! ⁴Ndirò, atdí kumì dòná àrù nà ale, yà Silòamù tó m̀nara núugòlò ndi d̀yà r̀ve, ní nyí nyirè tí dhu abádhí ríí nzéřengatále ròsè Yèrùsalemà tó kigò ǝ kóró ngùkpà ale dòná? ⁵ìnzí akekpà m̀tì. Pbétù, ìnzí nyí nyapé nyùgèrè, nyùbhà fùkú nzére m̀tsò, ní nyí nyavèya kóró ndi dhu bhèyi.»

ìnzí arí ǝ'ò m̀tini-kpa tó mbólí

⁶Tdítdǝ Yèsù adù yàri mbólí náwe átò ndàti: «Atdí ale níí m̀tini-kpa nà pb̀ndà v̀nyò tó inga ǝ. Ní k̀ira ndíní ndòpé tí itsu-kpǝ ndi m̀tini-kpa dǝ, pbétù kǎdù nzá atdí dhu mà nótù kà dǝ. ⁷Ní kǎdù àtina ndi v̀nyò tó inga kàsù nónzi arí ale nǝ: «Àndà pé! Kànì atò náhu wà ìbhu nyé yà ma marí irà m̀tini-kpǝ ma m̀pé tí yàri m̀tini-kpa dǝ ró, ní ma m̀arí nzí atdí dhu mà nótù kà dǝ. Ní ǝkèrè ka, inga-ǝnga níí k̀arí kòkórò dhu-okú dǝ ró.» ⁸Ẁrí kasutále náadù dhu àdu kà tó ndàti: «Ádrùngbǎlé, ítsè kà radi pé yàri atò ǝ tí. Ma mí kà-pfò-r̀nga nóbhì, madù ìkyí-zì nùtro r̀oná. ⁹Ní ngàtsi ní, kǎdùya ǝ'ò ǝ'ò tdítdǝ r̀íra atò ǝ. Ndirò inzà kò'ò rò ní ndi nyi nyadùya kàbhu kòkèrè.»»

Yèsù rí òtsòtsù tsibhále nígù dhu

¹⁰Atdíku, sàbatù-idhò ǝ, Yèsù adi ndàmbe dhu núdhe dǝ unduta-dzà ǝ rò. ¹¹Ní atdí tsibhále níí inè ànyí idzá. Ndi tsibhále níí yà ònà aríí nzére-alafí àbhu adzina-kpa ràtdò ndi, ìnzí r̀ongò ndàto ake m̀tí, r̀àrà àhu atdí kumì dòná àrù nà atò tí. ¹²Ní Yèsù itdègu wò tsibhále àlǎ, ní k̀anzi ìyádhíyà, ndàdù àtina nǝ: «Tsibhále, nyi nyògù wà pb̀kù andi ǝ rò.» ¹³Ní Yèsù adù otsùna núli ẁrí tsibhále dǝ, ànyirò rò tí kǎdzí-kpa ràdù ndàto, ìyádhíyà ràdù ndòpé ndifu Kàgàwà. ¹⁴Ní unduta-dzà ǝ ádrùngbǎle níitdègu Yèsù igù ẁrí tsibhále sàbatù-idhò ǝ dhu nǎlá, náakó atdítdǝ. Ní ẁrí ádrùngbǎle náati ihé-yà nǝ: «Ìndrù ràdù kasu nónzi ǝyá idho náaríí aza. Ní nyòngò ìwu nyí nà kigù nyí i azà idho ǝ, ìnzí ní sàbatù-idhò ǝ!» ¹⁵Ádrùngbǎle Yèsù adù dhu àdu kà tó ndàti: «Nyí ní ɔyɔyɔ idàya nà ale! Sàbatù-idhò ǝ tí, nyí kóró, nyí nyatí nzí fùkú ìkyí-akpà mà, fùkú kayinò m̀anà nùngǎ kiwalì ǝ rò rí dhu ònyu r̀órò, nyǎdù ùndànà ròwù idha nóm̀vù? ¹⁶Ní yàri tsibhále ní Àbràhamù-dhù-bvù tsibhíngba, ndirò Sitanì nùtsi ka r̀àrà àhu atdí kumì dòná àrù nà atò nyé tí. Ní dhu àmbènà tí obhò àkǎ kikòlò ka Sitanì bhà imbi ǝ rò sàbatù-idhò ǝ?» ¹⁷Wò dhu bhèyi Yèsù ìvù dhu rò, yà kà-r̀ò òmvù tí ríí kóró ale-nyí náadù ìwu atdítdǝ. Pbétù, ihé-yà-idhè náadù ndika atdítdǝ, yà Yèsù r̀àrà ònzina r̀ò idho rí ìndrù ùkò ní kóró dhu-okú dǝ rò.

Hàràdali-tsè tó mbólí

(M̀t 13.31-32; Mrk 4.30-32)

¹⁸Yèsù adù àtina tdítdǝ: «Ádhu ndi òrù-akpà ǝ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi nófò ndi nà? Ma m̀adù kùdhe àdhu r̀ò? ¹⁹Kìli ndi yà atdí ale níidy ndòzò pb̀ndà inga ǝ hàràdali-kpǝ bhèyi. Ndi hàràdali-kpǝ níinga, ndòvì, ndàdù òngò itsukpò tí, àrè ràdù idzàya nòsi sòbina nzínzi ǝ.»

Afi tó mbólí

(M̀t 13.33)

²⁰Yèsù adù dhu ìvu tdítdǝ, ndàti: «Ádhu ndi ma m̀adù Kàgàwà bhà idzi núdhè r̀oná? ²¹Yàri ní ndi kòfò ndi nà dhu: Kìli ndi yà atdí tsibhále níidy,

ndàngbò mbèmbè ʒyʒ kumì dòná imbò nà kilo nganè-ra tó ʒ afi bhèyi, ndi dhu ràdù ndi idyi nábhu rìvù kóró.»

Yèsù rǒte ndi nípbǒ tsàtsù dǒ dhu

(Màt 7.13-14,21-23)

²²Yèsù adì ndàmbe àrà dǒ Yèrùsàlemà tó kigò ʒ. Ní kǎránà dhu núdhe rǒ ìndrù tǒ yà ndi ndáda ʒyanǎ kigò mà pbanga mànà ʒnǎ. ²³Ní atdí ale níwú dhu kà-tsù ndàti: «Ádrùngbǎlé, tí ngúfe ale kèlè i ùgùgùya?» Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: ²⁴«Nyònzì ʒbi nyòtsù ndi nípbǒ tsàtsù ʒ. Obhó tí, ma mátina nyí nǐ: ábhǒ ale nyú nóowuya ʒmvù rǒ ʒòtsù, pbétù ndi dhu náaraya nǐ ákǎ rǒ abádhí tǒ. ²⁵Atdíku, idza-àbadhi níwàya ndi, ndàdù tsàtsù nǎpbi idza nǎ rǒ. Ní iri nyí nyòtdì nyí rǒ, nyí nyokoya gukyè nyámbe tsàtsù ʒtdǒ dǒ, nyòwù àtina rǒ: «Ádrùngbǎlé, ápo tsàtsù fǎkǎ,» ní idza-àbadhi náaraya dhu àdu rǒ fúkù ndàti: «Inzá ma mǔni nyí nyiwù àdhà rǒ màtí dhu!» ²⁶Nírò ní ndi nyí nyowuya àtina rǒ kǎnǐ: «Mǎ manyù tí obhó dhu, màdù dhu ʒmvù ʒnzǎnù rǒ? Ndirò nyi nyarànà tí obhó dhu núdhe rǒ fǎkǎ fǎkǎ pbanga-tsidǒ ngùdhà ʒ rǒ?» ²⁷Ní àbadhi adùya àtina nyí nǐ tdítdǒ: «Inzá ma mǔni àdhà rǒ màtí nyí nyiwù dhu. Ní nyindirí nyí itse nyú tidú rǒ, nyí kóró, yà nzére dhu ʒnzi nyí nyarí rǒ!» ²⁸Ábràhamù mà, Ísakà mà, Yàkòbhù mà kóró pbànábi mànà nyí nyàla òrù-akpà ʒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ʒ òkò rǒ, kadù nyòdì iri ányirò rǒ ní ndi, nyí nyambèya ʒdzi dǒ, nyàdù àmbe kùkù nátri dǒ. ²⁹Ní ìndrù níwúya ifo yà adzi-pbidǒ ʒnǎ rǒ, ʒdù dhu ʒnyè atdíkpá ndi òrù-akpà ʒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ʒ. ³⁰Ní yà kòmbí arí olù ale tí ale, nóokoya wemberè tí, ndirò yà wemberè tí arí kòmbí ale, nóokoya olù ale tí.»

Yèsù rǐ dhu ʒzu Yèrùsàlemà tó kigò dǒ dhu

(Màt 23.37-39)

³¹Wò ndi kàsùmì ʒ tí, ngúfe Pbàfàrisáyó níwú dhu ʒvǒ Yèsù tǒ, ʒti: «Ívǎ nyi nyarà irǒ rǒ, Hèròdè rǐ dhu ʒnzi ndínǐ ndabhè tí nyi kohò nídhunǐ.» ³²Ní kǎdù àtina abádhí nǐ: «Nyòwu nyàti wò ayíwè nǐ: Ròpè ndi indo, rǎrà àhu tsútsǎ, ma rǎrǐ nzére-alafí nípfò, modì ìndrù ʒ rǒ, ndirò ma rǎrǐ andi nà ale nígù. Ndirò ibho ma radùya pbàkà kasu nítò. ³³Pbétù ròpè ndi indo, tsútsǎ, rǎrà àhu ibho, dhu àkǎ modì dùdu, mambe àrà dǒ. Obhó tí, dhu àkǎnà nzà nabi rǎrà ʒvè igi Yèrùsàlemà tó kigò rǒ rǒ.»

³⁴«Yèrùsàlemà, Yèrùsàlemǎ, nyí nyarí pbànábi nòkye nyàdù Kàgàwà òvì tinu ʒ ale núbvu odu nǐ. Abho-gùna nyú ma mómuvù mandu ʒnù aróko ale-tsù àdhàdhí àʒ-yà-ba náarí pbìndà inzo-tsù nándù pékéléna-tì dhu bhèyi! Pbétù nyí nyàdù nzà ndi dhu nózè. ³⁵Nírò kòni, ka kí pé fúkù idza núbha fukú. Ma mí obhó dhu núnò fúkù: nyí nyí nǐ ma àlǎ tdítdǒ, rǎrà àhu nyí nyowuya àtina: Kàgàwà rǎkǎ ndàso Ádrùngbǎle-ʒvǒ rǒ rǐrà ale ʒnǎ idho ʒ.»

Yèsù rǐ atdí ale nígù tdítdǒ sàbatù-idhò ʒ dhu

14 ¹Atdíku sàbatù-idhò ʒ, Yèsù ira dhu ʒnyè Pbàfàrisáyó nǐnzì ʒ atdí ádrùngbǎle bhà idzá. Ní ìndrù adù nyìkpóya núdei, ʒambe kàndà dǒ atdyúya nyú nà. ²Ní, ʒna ádhà ndi atdí ale níwú Yèsù-ʒnzǐ. ³Ní Yèsù, ivú dhu ʒyátá tó mǎlímò mà Pbàfàrisáyó mànà-tsù, ndàti: «Àlè tó ʒyátá nǎú tí wà ìndrù ʒgu ka kǎdù sàbatù-idhò ʒ dhu? Ndirò ngàtsi nǐ, kǎti tí ʒnzǐ ka rǎràdù

kigu?» ⁴Pbétù abádí náadù ìnè, ìnzí 'àdu ɔte. Ní Yèsù idyí wòrí ale ndìgù, ndàdù àvinà ràrà. ⁵Tdítdǎ Yèsù adù àtìna abádí nǎ: «Ádhi pbá ale nzínziku ǎ, pbìndà ingba mà, ndirò pbìndà ìkúyì mà nítisi dzìwò ǎ rò, ìnzí ràdù kípfo ányìrò rò tí ndi dzìwò ǎ rò sàbatù-idhò ǎ?» ⁶Ní abádí ràdùna wòrí ɔte dǎ dhu náadù abádí-lèmà nónzì ònzì tí.

Mùhendù ǎ ka kóko òná ngari dǎ rǎte mbólí

⁷Yèsù níitdègu yà ì ka kùnzinà màna ònyù tò ale nóvò angyinà rò rǎí tombi, 'àdù òko dǎyá dhu nǎlá, ní kǎdù yàrí mbólí náwe ì ale tò ndàti: ⁸«Atdí ale nánzì nyí àdhìngbǎ ka kùndà ní mùhendù tǎ ònyù tò rò, dhu àkǎ nzá nyitsi àdi angyinà rò rǎí tombi dǎ. Obhó tí, ngǎtsi ní wòrí ale nádù ìí iwà ànzìnà pbùkù ifuta dǎnǎ pbìndà ifuta òsè ngǎtsi ale átò. ⁹Ní wò ngǎtsi ale nítò ndi rò, wò nyí nùnzìnà ǎyǎ kóró ale ràdù àrà àtìna nyí nǎ: «Ívǎ nyí, nyubhà ngari wò ale tò.» Ní nyí nyí nyivà, nyarà àdi olù rǎí tombi dǎ dhu ràdù nyìnu nábhù rìwè atdíidǎ. ¹⁰Ní, nyí ka kǎnzì mùhendù ǎ ònyù tò rò, dhu ǎfò nga nyitsi àdi olùnǎ rò rǎí tombi dǎ, ndíní yà nyí nànzìnà ale nítisù rò, kítisi tí ndi àtìna nyí nǎ: «Dhí, údà nyadi angyinà rò.» Ní, ndi dhu nádù ìí ádrùngbǎ ifuta nyú tí indù yà atdíkpá nyí nyí dhu ònyu màna kóró ale-ònzí. ¹¹Obhó tí, ndidzì rí nditírò ɔré ale ní ka kifoya. Ndirò, ndifò rí nditírò ale ní ka kidzìya.»

Mùhendù ǎ ràdù àkǎ kunzì ale-tidǎ

¹²Tdítdǎ Yèsù adù àtìna wò ndi nànzìnà ònyù tò ale nǎ: «Kútsingá nga tǎ ònyù, ndirò ngǎtsi ní adyíbhengá nga tǎ ònyù nyí nyòbhòlò ìndrù tò rò, dhu àkǎ nzá nyunzì ɔdhínu mà, adónu mà, fùkú idzá-bhà mà, ndirò ònzònzì ɔdhínu màna. Obhó tí, abádí ràdù òwu nyanzì átò fíyǎ mùhendù ǎ, nyadù yà abádí tò nyí nyanzì dhu-àrí ǎ nába abádí-fó. ¹³Pbétù, díní nyí nyònzì rò, dhu ǎfò nga nyunzì ale ní: nǎkùtǎle mà, òtsòtsù ale mà, ùkele arúkele ale mà, ndùmùndúmù màna. ¹⁴Nírò ní ndi nyí nyádù hirò ònzì, ìmbǎ abádí rǎí indù ì ádùna dhu nà dhu-okú dǎ rò. Obhó tí, Kàgàwà náadùya ndi yà nyí nyanzì dhu-àrí ǎ nádu indù, yà Kàgàwà rí obhónángatǎle nábhù rùngbe ì ɔve-bvù rò nínganí.»

Ádrùngbǎ mùhendù tǎ mbólí

(Màt 22.1-14)

¹⁵Wò Yèsù ùnò dhu ndi ndirò rò, kà mà rùbhi dhu ònyù rǎ màna atdíkpá ale nzínzì ǎ atdí ale náati Yèsù nǎ: «Hirò nɔnzìya ale ní, ɔrù-akpá ǎ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ǎ dhu nɔnyuya ale!»

¹⁶Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Atdí ale nánzì ádrùngbǎ díní ndàdù ábhǎ ale nyú núnzì ònà. ¹⁷Ní, ndi díní tǎ kàsùmí àkǎ rò, kǎví pbìndà kasutǎle ràrà dhu ùnò yà ndi ndúnzì ale tò, ndàti: «Kóró dhu-tsí ka kòbhòlò wà, ní nyíwù kòmbí.» ¹⁸Pbétù, kóró kòrí ale náapè 'òwù ubàta nónzì rǎ atdídirǎ ǎ. Wemberè t'ǎle ati wò kasutǎle nǎ: «Ma módzì atdí inga, ní dhu àkǎ marà ndi inga nándà. Ní, ma mìtsò ma rànù atdíidǎ, úbà dhu idù.» ¹⁹Ngǎtsi ale náati: «Ma módzì inga t'òbhìta tǎ ìkúyì-akpá idre, ní ma mí abádí ní ma mǎngò kasu ònzì tí dhu nómuvù. Nírò, ma mìtsò ma atdíidǎ rànù, úbà dhu idù.» ²⁰Ndirò, ngǎtsi ale adù àtìna kà nǎ: «Mǎ mǎmbǎ mǎ pbàkà tsìbhǎle nà ró idhò náapè nzá ɔtrò. Ní, ma mí nzí àrà àwólò.» ²¹Ní wò kasutǎle náadù ndi pbìndà ádrùngbǎle ì, ndàdù kǎkò

ale rowu àdunà rǝ fɪndà dhu nàwɛ kórɔ àbadhi tò. Ní wǝrí idza-àbadhi náakó atdíǝ, ndàdù àtìnà pbindà kasutále nǝ: «Àrà tsàkàtsàkà kígɔ ǝ ngudhà ònà, ndirò otu ònà màtí, nyundu nàkùtále mà, òtsòtsù ale mà, ndùmùndùmú mà, ndirò ùkele arúkele ale mànà, nyirà nà irɔ.» ²²Ní, ányirò ndì ndingò rò, kítsi àtìnà: «Ádrùngbǎlé, ma mǝnzì wà yà nyi nyàvi dhu, pbétù ngari nóǝ òǝ tǝtǝdǝ idzá.» ²³Ní wǝ kasu tǝ ádrùngbǎle náadù àtìnà pbindà kasutále nǝ: «Áhǝ, nyarà igigi pbanga ǝ rowu otu ònà, inga-ngbò ka kúkpǝrò nǝ korwà ònà màtí, nyadù indrù nùtu ritsù, ndíní idzá nga núupílí tǝ ndì indrù nǝ. ²⁴Obhó tǝ, ma mátina nyí nǝ: atdí ale mà yà ka kùnzìnà ale nzínzì ǝ nínèyà nǝ pbàkà ðnǝ ǝ ònyù-dzi mà.»

Yèsù bhà ábhàlǝ tǝ ndì nòzè ndàtì ale náká ndònzì dhu

(Màt 10.37-38)

²⁵Wǝ dhu-dzidǝ, ábhǝ ihé-yà núubhínà òwu rǝ atdíkpá Yèsù mànà. Ní Yèsù agéré ndì abádhí dǝ, ndàdù àtìnà abádhí nǝ: ²⁶«Owùdu ǝ ndì nòzè ndùbhi ale náapé nǝ àbanà mà, íyànà mà, pbindà tsìbhále mà, pbindà nzónzo mà, adóna mà, awéna mà, ndirò pbindà ípírǝnga nyú mà nónǝrò, ní rǝ nǝ àdù àdì pbàkà ábhàlǝ tǝ. ²⁷Ndirò, ìnzì ndì ale náapé pbindà mùsàlabhà nánò, ndàdù ùbhi owùdu ǝ, ní rǝ nǝ àdù àdì pbàkà ábhàlǝ tǝ.

²⁸Ádhi pbá ale, nzínzìku ǝ, idzá-yà-ba ndì ndòzè ndòsì rò, ìnzì rádù àdì, ndùpǝ pé ife màtí ndì idza t'òsità kàsù rádù fùrangà nónzì dhu angyi, ndàdù dhu àndà yà fóná rǝ fùrangà ràtí ndì kasu nító ito? ²⁹Pbétù kǎpé àdù ndì idza-pfò kèlè nòsì, ndì idza-kàsù rádù àkpa, ní kórɔ ale wǝrí dhu nàla rádù 'òpè 'ùgbò ndì ale, 'òwù àtìnà rǝ: ³⁰«Yàrí ale náapé ndòsì yà idzá-yà-ba, pbétù kà-kàsù nító kà rǝ dhu nádù wà kà-lèmà nónzì.»

³¹Ndi dhu bhèyi tǝ, ádhi pbá ádrùngbǎ kamà, ila ùgyè ndì ndàrà ngàtsi ádrùngbǎ kamà nà rò, ìnzì rádù àdì, ndàndà fóná rǝ pbanówí-bvu, ndíní nduni tǝ dhu, pbindà atdí kumì lufù pbanówí ràtí àdù 'ùgyè ùgye kǝkǝ pbindà òmvù rǝrà nà óyǝ kumì lufù pbanówí mànà? ³²Kǎpé ndì dhu àlǎ odù fɪndà, ní kà rádù pbindà mùkèngyè núvi rowù wǝrí ngàtsi kamà bhà, àdì kàdì itse rórò, rowù màràngà ǝ ì óko nǝ otu nómè.

³³Ní ndì dhu bhèyi tǝ, atdí ale mà nzínzìku ǝ, inzà fóná arǝ kórɔ dhu nùbhà, ní rǝ nǝ àdù àdì pbàkà ábhàlǝ tǝ.»

Ìmbǎ ònà okyeta nà iko tǝ mbólí

(Màt 5.13; Mrk 9.50)

³⁴Kádù àtìnà tǝtǝdǝ: «Iko ní idzì dhu nyú, pbétù iko ǝ okyeta náapé ìku, ní ka kádù kàbhù ròkyè àdhu ní tǝtǝdǝ? ³⁵Kà-kàsù rǝ mbǎ àdù ìrǝ akekpá màtí inga tò màtí, ndirò inga ǝ ka kútrǝna ìkyí-zì tò màtí. Ní ka kádù kòyì irǝ ò. Inga t'írìta tǝ bǝnà nà rǝ ale náká ndìrì dhu!»

Àwáwí ndàdù ndàbà tàrà tǝ mbólí

(Màt 18.11-14)

15 ¹Àlità bhà fùrangà-tsù núndù arǝ pbandómbé mà, nzére fíyò mùtsò nà ale mànà níwú kórɔ Yèsù tǝ ò, ndíní ì irǝ tǝ kà rǝnǝna dhu. ²Ní, Pbàfàrisáyò mà, Uyátá tǝ málímó mànà náambénà ònu dǝ nzínziya ǝ, 'àmbe àtìnà dǝ: «Wǝ ale náarǝ nzére fíyò mùtsò nà ale náká, 'àdù àmbe dhu nónyè dǝ mànà.» ³Ní, Yèsù adù yàrí mbólí nàwɛ abádhí tò:

⁴ «Atdí ale nzínziku ʒ náapɛ àdù ɪ́í atdí miyà tàrà nà, atdí ràdù àwí nzi-
nziya ʒ rɔ́. Ní, ndi ale tí nzi àdù kǒkǒ àrùgyètdí kumí dóná àrùgyètdí nà
ngǔkpà tàrà núbhà ànyù rányu rɔ́, ndàdù àrà àwáwínà-tsí nónè, ràrà àhu
kàbà ndi ndàrà dhu ʒ? ⁵Ndirò ka ndi ndàbà rò, kà ràdù kìdyi ndìli una dʒ,
atdídʒ idhèna ìka ndi rɔ́rò, ⁶ndàdu ndi nà ibha. Kà ràdù odhína núnzi, tiná
aróko ale mànà, ndàdù àtìnà nǐ: «Nyàbhu idhèku rika ndi ma mànà atdíkpá,
ma màbà wà àwáwínà pbàkà tàrà nídhuní.» ⁷Ndi dhu bhèyi tí, ma mátina
nyí nǐ: ádrùngbà dhèdhe nyú ràdù ɪ́í òrù-akpà ʒ, atdí nzéreatáale nùgèrè ndi
ndùbhà pbìndà nzérenga dhu-okú dʒ rò, ròsè àrùgyètdí kumí dóná àrùgyètdí
nà idzi ale, yà ìmbà ríí ɪ́ ɪ́ 'ùgèrè 'ùbhà fíyó nzérenga dhu-atdyú nà dónà.»

Àwáwí ràdù ndàbà fùrangà-kpɔ́ tɔ́ mbólí

⁸ «Ndirò, ádhi pbá tsìbhále, idre fùrangà-kpɔ́ nà ndi ndíí, atdí ràdù àwí
nzínziya ʒ rò rò, inzi ràdù tarà nóbì, ndàtsù idzá nga, ndàdù nga nónè mbèyi
nyú, ràrà àhu kàbà ndi ndàrà dhu ʒ? ⁹Ndirò, ka ndi ndàbà rò, fíyàdhíyà ràdù
odhína núnzi, tiná aróko ale mànà, ndàdù àtìnà nǐ: «Nyàbhu idhèku rika ndi
ma mànà atdíkpá, ma màbà wà fudú rò àwí idú fùrangà-kpɔ́ nídhuní.» ¹⁰Ndi
dhu bhèyi tí, ma mí kùno fùkù, Kàgàwà bhà màlàyíká-idhè ràdù ndika atdídʒ,
atdí nzéreatáale kèlè nùgèrè ndi, ndùbhà pbìndà nzérenga rò.»

Àwáwí ndàdù àrà ingo kpatsibhíngba tɔ́ mbólí

(Màt 7.7-8; 1Yù 3.1)

¹¹ Yèsù adù àtìnà tdítʒ: «Atdí ale níí kpabhínzo nà ɔ́y. ¹²Ní olù ingba náati
àbanà nǐ: «Ábá, íbhò yà pbàkù ongyéngá ʒ rò ákà kibhò dzàkà dhu-tsí fudu ʒ.» Ní
abádhí t'ábanà núnzo pbìndà ongyéngá-ɔ́nga pbìndà inzo-fɔ́. ¹³Ní, ngúfe idhò
dzidʒ, olù ingba núudzí fìndà ka kùbho dhu-tsí, ndàdù àrà pbìndà fùrangà nà itse
nyú ngàtsi pbìri ʒ. Ányí, kàtdì fóná dhu-tsè kórɔ́, yà adzi dʒ dhèdhe-okú dʒ rò.
¹⁴Kítdegù fóná fùrangà nínzà kórɔ́, ní àgàyí nísi wò ndi pbìri ʒ, àbadhi-ngbò ràdù
ndòtdí atdídʒ. ¹⁵Ní, àbadhi náará ɔ́tsù ndi pbìri ʒ atdí ale bhà kasu ʒ. Ndi ale náadù
kòvì ràrà pbìndà àdù nòngù inga ʒ. ¹⁶Kàránà ndòzè rɔ́ ndòngù ndi àdù rɔ́nyuna
itsu-kpɔ́ ní, ndirò kà tò rí atdí dhu mà nábhù ale náaránà ɪ́í rɔ́ mbá. ¹⁷Ní, kàpè ndirè
nga affina ʒ, ndàdù àtìnà: Ífe kasutále nyú àbadu tɔ́ arí kasu nónzi, 'àdù dhu ònyù
'ùlè ní gòna mà ròdì, madù àmbe ʒvè dʒ írɔ́ àwù ní! ¹⁸Ma mí mivà madu ma àbadu
bhà. Ní ma mítsi àtìnà àbadu nǐ: Ábá, ma mǎfǎ dhu òrù-akpà-ònzí, madù dhu
àfa ɔ́nzínú. ¹⁹Ní ma màkà nzá kanzi ma tdítʒ pbàkù ingba tí. Ítsè madì pbàkù
kasutále nzínzi ʒ atdí ale mǎfǎ.» ²⁰Urò rò, kàdù ndivà, ndàdu ndi àbanà bhà.

Ní àdì kàdì itseta nyú rɔ́rò, kà t'ábanà náala ka, ndàdù izu nábà atdídʒ
kàdʒ. Ní kà t'ábanà náakù kà ɪ́, nditsi ndibvu kàdʒ, ndàdù kámbo. ²¹Ní kà
t'ídhùnà náadù àtìnà kà nǐ: «Ábá, ma mǎfǎ dhu òrù-akpà-ònzí, madù dhu
àfa ɔ́nzínú. Ní, ma màkà nzá kanzi ma pbàkù ingba tí.» ²²Pbétù, kà t'ábanà
náadù àtìnà pbìndà ino nǐ: «Nyònzí dhu tsàkàtsàkà nyídyi atdídʒ àya kanzù
nyǎfɔ́ kà-rɔ́. Ndirò nyídyi petè nyǎfɔ́ kòtsú-kpɔ́ rɔ́, nyàdù kàyitò núfɔ́ kà-pfɔ́
rɔ́. ²³Nyiwù ʒyɔ́yɔ́ ìkyì-akpà-ngba nà nyòdù, àlè ràdù ádrùngbà mǎhendù
nónzi. ²⁴Obhó tí, yàrí pbàkà ingba náavè, ní kikyè wà. Ndirò káwí, ní kàrà wà
ndàdu.» Ní, ànyirò rò, abádhí adù ádrùngbà mǎhendù nópè ɪ́ rònzi.

²⁵ Wò dhu rí ndónzi rò, wò ale bhà ádrùngbà ingba níí inga bvù ndi
ndàránà rɔ́. Ní, ànyirò ndi ndàrà ingo rò, ìkyèrò ndi ndòdì idza-lí'ò ndito tí

ndi rórò, kírí adyi mà, ɔbé mànà tó wògò. ²⁶Ní kǎnzi àbanà bhà kasutále atdí, ndivú wò rí ndónzi dhu-tì tsuná. ²⁷Ní ndi kasutále náadù dhu àdu kà tò ndàti: «Àdònu nírà wà àhu. Ní, ídzi rǎ rò kàrà ingo dhu-okú dò rò, àbanu àdù òyòyò ìkỳì-akpá-ngba nábhù kodù.» ²⁸Ní, ádrùngbǎ ingba náadù àkò, ndàdù ndùvo ìnzí ndotsú tì idza. Kà t'ábanà náadù àhu idza rò, ndàdù kà-afí nópé ndíní otsú tì idza. ²⁹Ní, kǎdù dhu àdu àbanà tò ndàti: «Yà atò-akpá-tsù náarí ndòvì dhu bhèyi, ma marí kasu ònzi indù ìno bhèyi. Ndirò, ma màpè nzá mǎbè òtènu dònǎ atdíku màtí. Ní, nyi nyapèna nzá ìndrǐ-ngba-tsí dhu mà níbhò mozè, mǎnzi mǎhendù ní ɔdhídu mànà!» ³⁰Pbétù, wò pbùkù ingba, funú dhu-tsè natdì kóró mǎnyòni ò nárá ingo rò ní ndi, nyi nyadù òyòyò ìkỳì-akpá-ngba nábhù kodù kà tò.» ³¹Kà t'ábanà náadù àtìna kà nǐ: «Pbànnǐgbá, àlè karóko nyi nà bílǐnganà, ndirò yà kóró fudú rǐ dhu ní pbùkù átò.» ³²Pbétù, dhu àkànà àlè rònzi mǎhendù, àlè-idhè ràdù ndika. Obhó tì, yàrí àvǎvè adònu níkyè wà. Ndirò kǎwí, ní kǎla wà ndi.»

Nyìkpóna ótdyù kasutále tó mbólí

(Màt 6.24; 1Tì 6.17-19; 1Pé 5.2)

16 ¹Yèsù adù yàrí dhu náwe átò pbìndà ábhàlì tò: «Atdí ònzitále nííí atdí pbìndà kasutále nà. Ndi kasutále kílí rǐ kóró pbìndà dhu-tsí dǎ ádrùngbǎle tì. Ní ka kadù ndi kasutále nóbhù kati, kà rarí pbìndà ádrùngbǎle bhà dhu-tsí nínzǎ.» ²Ní wòrí ádrùngbǎle náanzi ka, ndàdù dhu ìvu tsuná ndàti: «Ádhu wò ma mǎrà ìrinà rǎ dènú ka kúnɔna rǎ? Ítè pé pbàkà dhu-tsí nódò nyi nyárí tì dhu idù. Ròpè ndi kòmbí, nyí nzí adi tdítǎdǎ pbàkà dhu-tsí dǎ ádrùngbǎle tì.» ³Ní wòrí ale níirè nga afína ò, ndàti: «Ma mí dhu ònzi ingbá dhu bhèyi yà pbàkà ádrùngbǎle rǐ ima nípfò pbìndà dhu-tsí t'òdota-kàsú ò rò rǎ? Tí mongò inga nóbhi? Wòrí tò ma míí ìmbǎ ɔbi nà. Tí mongò dhu núnzi ìndrǐ-fǎ? Wòrí ní nyìdu ràdù ìwu tì ìwu.» ⁴Íwà ma mǎni ma mǎnzina dhu, ndíní ìndrǐ ongó tì makò mbèyi fǐrǎbvù nǎ, mípfò ka kí kasu ò rò rǎ.» ⁵Nírò ní ndi kǎpè ndúnzi pbìndà kasu tó ádrùngbǎle bhà wǎnzǎ nà arǐí ale atdátǎrǎ ò. Angyi ndi nitò ale-tsù kǐvú dhu, ndàti: «Ífe dhu nyi nyíí nà pbàkà ádrùngbǎle bhà wǎnzǎ tǐ?» Ní wò ale adù dhu àdu kà tò ndàti: ⁶«Atdí miyà kàtini àkye tó.» Ní wòrí kasutále adù dhu àdu kà tò ndàti: «Kànì bhàruwà. Ádǐ obvò nyadù ìmbò kumì kàtini àkye tó nándi kà dǎ tsàkàtsàkà.» ⁷Tdítǎdǎ kǐvú dhu ngàtsi ale-tsù, ndàti: «Olu inyi, pbùkù ní ífe?» Ní wò ale adù dhu àdu ndàti: «Ma míí atdí miyà gònǐyà nganù-kpò tó nà.» Ní wò kasutále náadù àtìna kà nǐ: «Kànì pbùkù bhàruwà. Ándǐ àrù kumì.» ⁸Ní, ádrùngbǎle níilè wò ìmbǎ obhónánga nà pbìndà kasutále atdíǎdǎ, ábadhi ònzi dhu nyìkpóna ótdyù ale bhèyi dhu-okú dò rǎ. Obhó tì, yà adzi ò ale-nyìkpò nóttyù atdíǎdǎ nyú. Abádhí náarí nzínziya ò dhu nóbhòlò mǎgèzi nà, ròsè yà awáwù ò arúbhi ale dònǎ.

⁹Nírò, ma mátina nyí nǐ: nyùfè olo yà ìmbǎ fǐndá obhónánga nà otu ò nyí nyábà ongyéngá nǐ. Ndi dhu bhèyi ní ndi, dhu ìtsinà ndòtdì rùkú nínganí, i olo náadùya tì ndi nyáko yà dhòdhódhóngà nà nyí nyóngo òko òyá idza ò. ¹⁰Obhónánga dǎ arí akekpá dhú-ngba nódò ale, ní ndi ràdù ádrùngbǎ dhu nódò átò obhónánga dǎ. Ndirò, ìnzí arí ákèkpá dhu nódò obhónánga dǎ ale, ní rǐ nzí adù ádrùngbǎ dhu mà nódò átò obhónánga dǎ. ¹¹Nírò, ìnzí nyí nyapè adù yà fukú arǐí yà adzi dǎ ongyéngá nódò obhónánga dǎ, ní ádhi ndi ídzi ongyéngá-tidò nábhù adùya fukù? ¹²Ndirò ìnzá nyí nyòdò fukú ka kàbhù

ngätsi ale bhà dhu mà mbëyi rò, ádhi ndi fùkù adàya fùkù ongyéngá nyú nábhu?

¹³ Ìnzí atdí kasutále mà ràdù ʒyʒ ádrèdrʒ ale-kàsù nónzi atdí kàsùmí ʒ tí. Obhó tí, kà ràdù atdí ádrèngbàle nòndrò, ndàdù ngätsi nózè. Ndirò ngätsi nĩ, kà ràdù ndàpba atdí rʒ, ndàdù ngätsi nídžèlè. Ìnzí nyí nyádù Kàgàwà-kàsù nónzi atdíkpá fùrangà-kàsù mànà.»

Yēsù rĩ dhèdhèrò dhu-tidò núdhè dhu

(Màt 11.12-13; 5.31-32; Mrk 10.11-12)

¹⁴ Pbàfàrisáyó, abho ì ózè fùrangà dhu-okú dò rò, núubhínà Yēsù rě̀nɔna dhu nĩrĩ rʒ, 'àdù òko 'àmbe ndi dhu nùgbò dʒ. ¹⁵ Ní Yēsù adù àtìna abádhí nĩ: «Nyí, nyí ní obhónángatále tí arí 'àbhù ìndrù rʒzù ì ale. Pbétù, Kàgàwà úni wà affiku ʒ nyí nyírèna dhu. Obhó tí, yà ìndrù rʒzùna ádrèngbà dhu tí dhu ní ndi Kàgàwà ʒndrò atdíđ dhu.» ¹⁶ Músà bhà ʒyátá mà, pbànábí mànà tó kàsùmí-tsù náara ìku bàtizò nubhónà Yùwani rʒ. Ndirò, ròpè ndi ndi Yùwani bhà kàsùmí ʒ rò, ka kárúnɔna ní ʒrù-akpà ʒ Ádrèngbà kamà Kàgàwà bhà idzi tó Ídži Màkùrù. Ní, ngätsi ale náarí ʒbi ʒnzi fíndà ndíní ndi ndotsú tí ndi idzi ʒ. ¹⁷ Yà adzi mà, ʒrù-akpà mànà ràdù ùda ùda isó nyú, pbétù yàrí ʒyátá ʒ atdí andítá-tútùngba mà náawíya nĩ.

¹⁸ «Atdí kpatsibhále mà náapè pbìndà tsibhále nódho, ndàdù ngätsi tsibhále nókù, ní ndi ale nónzi wà mēnyòni. Ndirò atdí kpatsibhále mà náapè adù pbìndà kpatsibhále ʒdhò tsibhále nókù, ní ndi ale ʒnzi wà mēnyòni.»

Ònzitále mà Làzarù nà tó mbólí

(Zàb 49.17-21; 73.4-5,19; Luk 6.20-21,24-25)

¹⁹ «Atdí ale nĩ ònzitále. Ndi ale nóongónà atdíđ ʒya ʒrú odziya nà mberù núfo. Bilinganà kǒngónà àdi dhèdhe ʒ tí, ndàdù ídži ʒnyè-tidò kèlè nónyè dʒ. ²⁰ Ndirò, Làzarù tí kátina ale nĩ nàkùtále. Ka nĩ otú ípbà ngbǒna kóró ale. Ní, kǒngónà àyi wò ʒnzitále bhà idza-lí. ²¹ Kǒngónà adù ndòzè ndòngù ndi ʒnzitále rĩ dhu ʒnyè dónà rò mizà dʒ rò rí 'àwà obvò ʒnyè-ú'ù-nzo nĩ. Ndirò itsè nóongónà adù iwu, 'àmbe kà rʒ otú dǒnga nútta dʒ. ²² Ní atdíku wòrí nàkùtále náavè, Kàgàwà bhà màlàyíkà ràdù afína nódyi, 'òwù nà ʒrù-akpà ʒ, Àbràhamù-ti'ò. Ngätsi idho ʒ, wò ʒnzitále náadù ʒvè átò, kadú ʒtdùnà. ²³ Ní ʒve-bvè, àzèmbè ndi ndi àpbè nába abho nyú rʒrò, wò ʒnzitále náangbe dǒna, ndàndà nga, ndàdù Àbràhamù nála itse rò, Làzarù àdi tiná rʒ. ²⁴ Ní wò ʒnzitále náafà ndi ndati: 'Àbadu Àbràhamù, àbà izu dūdù! Ávi Làzarù ròdù ʒtsùna-kpò-dò idha ʒ, ndàdù ʒrà nà idàdu-dò ma midú tí nĩ. Obhó tí, ma mfi àbhʒ àpbè nyú ʒ yàrí kàzu ʒ.» ²⁵ Pbétù Àbràhamù adù àtìna kà nĩ: «Pbàńgbà, frè pé dhu: nyi nyábà àbhʒ ídžinga nyú pbùkù ípírǒnga ʒ, pbétù Làzarù fĩ àpbè ʒ pbìndà ípírǒnga ʒ. Ní kòmbí Làzarù rĩ ídžinga ʒ, ndirò nyi nyfi àpbè ʒ. ²⁶ Ndirò ròsè kóró dhu dónà, àlè-nzínzi ʒ nyí mànà rĩ dhu ní ádzí ibhu-akpà. Ní ázú dhená rò ìndrù rǎda tiku ʒ ní fangà rĩ imbà, ndirò tiku ʒnà rò màtí ìndrù rǎda tika ʒ ní fangà rĩ imbà átò.» ²⁷ Wò ʒnzitále adù àtìna títíđ: «Ma mìtdè nyi atdíđ àbadú. Ávi Làzarù ràrà àba bhà pbanga ʒ. ²⁸ Obhó tí, ma mfi ìnè imbò adódu nà. Ní, dhu àkà Làzarù ràrà dhu ʒvò abádhí tò ngàmbi bhëyi, akye abádhí nóowuya iwu átò yàrí àpbè tó ngari ʒ nĩ.» ²⁹ Ní Àbràhamù adù dhu àdu kà tò, ndati: «Músà mà pbànábí mànà náandí dhu rĩ ʒ ìnè àwú. Ní ì

adónu àkã ì rìrì ì Andítá rǎnɔna dhu! 30 Tdítǎ wò ònzitále adù àtìna: «Inzá wò dhu àkã wò dhu bhèyi, àbadu Àbràhamù. Ove-bvù rò ndì nìngbè atdí ale nyú náapè àrà dhu òvò abádhí tò, ní abádhí ràdù 'ùgèrè 'ùgèrè, 'ùbhà fíyó nzére mètso.» 31 Pbétù Àbràhamù adù àtìna àbadhi nǐ: «Inzi abádhí náapè Músà mà, pbànábí màna rǎnɔna dhu níri, ní abádhí rǐ nzǐ ibhu ò rò ndì nìngbè ale rǎnɔna dhu mà níri.»

Ìndrù àbhù rádù ròtsù nzérénga ò dhu

(Màt 18.6-9,21-22; Mrk 9.22-28,42; 1Kò 8.9-13; 10.32)

17 1 Yèsù ati pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Ìndrù ràdì ìmbà ndǐrǐ ndàbhù rǐ ndòtsù nzérénga ò dhu nà dhu rǐrǐ odú nyú. Pbétù ɔdhìna nábhù rǐ ròtsù nzérénga ò ale rǐrǐ àpè ð. 2 Dhu òfò nga mbèyi nyú, kosò ádrùngbà odu-ba ndi ale-tú, kadù ndi ale nídò ádrùngbà rèrù ò, kǐrǐ kàrí nzónzo nzínzi ð atdí ngbàngba mà nábhù rǐ ròtsù nzérénga ò ale tí rò. 3 Nírò, nyòdò nyǐ mbèyi nyǐ-tírò!

Dhu t'úbàta

(Màt 18.15,21-22)

Ɔdhìnu náapè dhu àfà ɔnzínú, ní dhu àkã nyòvò kàbhà afátá kà tò. Kápè ndùgèrè ndùbhà pbìndà nzérénga, ní dhu àkã nyubà dhu kà tò. 4 Ndirò kápè dhu àfà ɔnzínú àrùbhè-gùna atdí adyi ð, ndàdù ndàdu àrùbhè-gùna ndìrà àtìna nyǐ nǐ: «Ma mùgèrè wà ma mubhà pbàkà nzére mètso.» Ní dhu àkã nyarà dhu ùbà rǐ kà tò.»

Yèsù rǐ dhu núdhè pbìndà ábhàlǐ tò a'uta dǐ dhu

(Màt 17.19-20)

5 Wò dhu-dzidǐ, pbìndà uvitatále náadù àtìna Ádrùngbàle Yèsù nǐ: «Ádrùngbàlé, ítrǐ fàkà a'uta.» 6 Ní Ádrùngbàle Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Fùkú a'uta nǐnà gukyè hàràdalì tí kátina itsu-kpǐ bvù mǎtí, ní nyǐ nyàmbènà àtina yàrí itsu nǐ: «Íngbè nyǐ ivènu màna, nyarà nyòdì ádrùngbà rèrù ò, ní kàmbènà adù tsàkú dhu níri ìri.»

Yèsù rǐ dhu núdhè yà fíndà ka kàvi dhu kèlè nònzi kasutále dǐ dhu

7 «Ádhi pbà ale nzínziku ð ndi, yà inga bvù rò ríngo, ngǎtsi nǐ tàma ndi ndùndà ì rò ríngo pbìndà kasutále nǐ rádù àtìna: «Írà tsàkàtsàkà, ònyè nyǐ nyonyu tí!» 8 Pbétù kà tí nzǐ adù àtìna kà nǐ: «Óyè ònyè idù. Ndirò nyádù nyafó nyǐ mbèyi, nyadù ònyè níbhò idù. Dhu ma mǎnyù madù dhu òmvù dhu-dzidǐ ní ndi, nyǐ nyadùna dhu ònyè, nyadù dhu òmvù átò.» 9 Wò ádrùngbàle t'ádù ɔtsò àbhù àbhù ndi pbìndà kasutále tò yà kà tò ndi ndàvinà dhu kònzì dhu-okú dò rò? 10 Ní ndi dhu bhèyi tí, nyǐ nyú mà átò, nyǐ nyapè yà fùkè ka kàvinà dhu ònzi kóró, ní nyǐ nyàkà nyàti: «Mǎ ní ìmbà tǐya nà kasutále, mǎ mònzi yà àkà àkàna mònzi fàkà kasu kèlè.»

Yèsù rǐ idrè kíkítále nígù dhu

(Màt 8.2-4; Luk 5.12-14)

11 Yèrùsàlemà tó kigò ò ndi ndàrà rórò, Yèsù núudà Sàmariyà tó pbìri mà Gàlìlayà tó pbìri màna nzínzi ð ifo òna nǎ. 12 Ní atdí pbanga ò kà ròtsù rǐ, idrè kíkítále náatù ì kà màna. Ní, itseta ì ikò rórò, 13 abádhí apè 'ùkù, 'àmbe àtìna

dɔ: «Yèsù, Màlimò, ábà izu dòká!» ¹⁴Ní, abádhí ndi ndàla rò, Yèsù ati abádhí ní: «Nyòwu nyitè nyí pbàkùhání tò.» Ní ányì ì owu rórò, abádhí náala ì iwà ì ùgu ró. ¹⁵Ní abádhí nzínzì ɔ atdí ale níitdègu ndi ndògù dhu nálá, náadù ndi owùna-lú, Kàgàwà nífù ndi ndí ɔrú tùna nyú nà rórò. ¹⁶Ní, kítsi ndibvu Yèsù-pfò rɔ, ndàpba nyina adzikpa nyú rɔ, ndàdù ɔtsò nábhu Yèsù tò. Wò ndi ale ní Sàmàriyà tó pɔbiri ɔ ale. ¹⁷Ní, Yèsù ivú dhu ndàti: «Ní tì obhó idrè ale ì ùgù ùgu kórɔ? Ní àrùgyètí ngákpa ale rí rí àdhà? ¹⁸Tí yà vurò pɔbiri ɔ atdí ale kèlè ndi ndi nàdu ndirà Kàgàwà nífu?» ¹⁹Tdítdɔ kàdù àtìna wò ndi ale ní: «Ívà nyi, nyadù àrà. Íwà pbùkù a'uta nígù nyi.»

Kàgàwà bhà idzi-dhò ìndù ndi dhu nítè rí dhu

(Màt 24.23-42)

²⁰Pbàfàrisáyó níwù Kàgàwà rí idzi nónyu ìndrù dɔ òná idho Yèsù-tsù rò, kàdù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Kàgàwà rí idzi nónyu ìndrù dɔ òná idho rí nzi ìrà ale-nyìkpó ní kàdù àlanà ɔfò ɔ. ²¹Ka kí nzi àdù àtìna: «Nyàndà, kà rí rí irò!» Ndirò ngàtsi ní: «Kà rí rí ndòrò!» Obhó tí, òrù-akpa ɔ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi ní rí rí inè nzínziku ɔ.»

²²Tdítdɔ Yèsù adù àtìna ábhàlì ní: «Ídho níí'ya inè yà Ìndrù t'ídhùnà bhà idho nózè nyí nyí nyàla atdí màtí òná, pbétù nyí nyadùya nzi kàla. ²³Ka kowuya àtìna rɔ nyí ní: «Kà rí rí ndálù!» ngàtsi ní: «Kà rí rí irò!» Ní, àpè nyòwuya òwu rɔ ányì, ndirò àpè nyòwuya òtse rɔ ányì. ²⁴Obhó tí, àdhàdhì ɔvɔ náa-ràmbili òrù-akpa-nyí rɔ, atdídhénà adzi-igì òná rò, ndàdù ngàtsi adzi-igì ò dhu bhèyi, Ìndrù t'ídhùnà bhà idho ɔ dhu níí'ya ndi dhu bhèyi tí. ²⁵Pbétù, dhu àkà pé kà ràbà àpè abho nyú angyi, ndirò yà indo arí ale ràdù kòdhò. ²⁶Nuwà bhà kàsùmì ɔ ndi nanzi dhu-tidò nònzìya ndi ndi dhu bhèyi tí Ìndrù t'ídhùnà bhà idho ɔ. ²⁷Ndi kàsùmì ɔ, ìndrù nóongónà 'ònyè, 'àdù 'òmvù. Abádhí ongónà 'ùmba, 'àdù fíyɔ nzónzo nábhu rùmbà ì, ràrà àhu Nuwà ròtsù *sàfina ò òná idho ɔ. Wò dhu-dzidɔ ní ndi, ádrùngbà igye níí'kò, idha ràdù yà adzi dɔ kórɔ dhu-tsí àmbili, ndàdù ìndrù-tsè nòtdì kórɔ. ²⁸Ndirò kònzìya ndi átò, yà Loti bhà kàsùmì ɔ ndi nanzi dhu bhèyi. Ndi kàsùmì ɔ, ìndrù nóongónà 'ònyè, 'àdù 'òmvù. Abádhí ongónà ɔdhíya-fò dhu núdzi, 'àdù òwu foyá dhu núbho rɔ ɔdhíya rùdzí átò. Abádhí ongónà itse núzo inga ɔ, 'àdù òwu idza nùsi rɔ. ²⁹Pbétù Loti àhu Sòdomò tó kigò ɔ rò nínganí, Kàgàwà náabhù òrù rórù odu tó kàzu rìpba ndi òrù-akpa ɔ rò, ròtdì Sòdomò ɔ bhà-tsè kórɔ. ³⁰Ní, dhu nònzìya ndi ndi dhu bhèyi tí Ìndrù t'ídhùnà rí ndàvì ìndrù tò nínganí.

³¹Ndi nínganí, pɔbìndà idza dɔ ka kòbhòlò okota tó ngari ɔ ndi nòtù ale, pɔbìndà dhu-tsí ràdù ìí idza, náakáya nzi ndifò, ndàhu ì dhu-tsí nùgù. Ndi dhu bhèyi tí, inga bvù ndi nòtù ale náakáya nzi ndàdu ndi íbha. ³²Nyirè pé Loti-ve rɔ ndi nanzi dhu. ³³Pɔbìndà ípìrɔnga nòzè ndìgù ale níwí'ya ka. Pbétù pɔbìndà ípìrɔnga níwí rí ale náadùya kòdò òdò. ³⁴Ma mí kùnɔ fùkù, ndi iku ɔ, ɔyɔ rò ì nòtù atdí ara dɔ ale nzínzì ɔ rò ka kowuya atdí ale nòdyì rɔ, kàdù ngàtsi ale núbhà. ³⁵Ɔyɔ rò rí dhu ò'ù atdíkpá odu dɔ rò ì nòtù vèbhàle nzínzì ɔ rò, ka kowuya atdí nòdyì rɔ, kàdù ngàtsi núbhà. ³⁶[Ɔyɔ rò ì nòtù inga-bvù kpabhàle nzínzì ɔ rò, ka kowuya atdí ale nòdyì rɔ, kàdù ngàtsi ale núbhà.] ³⁷Ní Yèsù bhà ábhàlì náadù dhu ìvu kà-tsù 'àti: «Wòrí dhu ɔnzìya ndi àdhà Ádrùngbàlé?» Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Abvo rí rí róngà ní ndi pbàsègè núunduya ì ní.»

Abvo-àyi mà, anya t'ítàtita t'ále màna tò mbóli

18 ¹Yèsù awe atdí mbóli pbindà ábhàlì tò, ndíní itè tí dhu abádhí rākà 'òngò ìtsò bíllanganà ìnzì ì ì ìngyě rórò. ²Kāti: «Atdí kigò ǝ, anya t'ítàtita tò atdí ale níí ìnè. Ndi ale níí ìnzì arí Kàgàwà ɔdò nónzi, ndirò ìnzì arí atdí ale mà níí ìnè. ³Ndirò, ndi kigò ǝ, atdí abvo-àyi níí ìnè átò. Ní ndi abvo-àyi ongónà ìrà anya t'ítàtita t'ále-tí'ò, ndàdù ndìtsò kà-rǝ, ndàti: «Ǽno ànyāka pbākà anyatále màna.» ⁴Ní ábhǝ idho nyú tí, wò anya t'ítàtita t'ále náazè nzà ndùnò ndi anya. Nírò ní ndi atdíku kǝrè nga, ndàti: «Ma mí mbǝ ìnzì ma marí Kàgàwà ɔdò nónzi dhu màtí, ndirò ìnzì ma marí atdí ale mà níí ìnè dhu màtí, ⁵ní, bílì kǝrì tsidu àvǝ dhu-okú dǝ rǝ, dhu àkǝ wǝ mǝnǝ abádhí-ànyǝ pbindà anyatále màna, akye kǝngóna ìrà dùdu-ǝnga ùkpǝ ní.» ⁶Ádrùngbǝlè Yèsù adù àtinà tǝtǝdǝ: «Nyìrì pé wò ìmbǝ obhóna nà anya t'ítàtita t'ále núuno dhu! ⁷Ní, Kàgàwà tí nzi adù yǝ adyǝbhengǝ nga mà, kùbhingǝ nga màna ǝ arí ìtsò rónǝ fǝndǝ ndi ndavò ale rǝ dhu nùtsè? Kǝ tí adù ìnè ìnè abádhí rǝ? ⁸Ma màtina nyí ní: kǝ rǝràdù abádhí-rǝ dhu nùtsè tsǝkǝtsǝkǝ nyú. Pbétù, Ìndrù t'ídhùnǝ rǝngò nínganí, kǝtúya tí tǝdù a'uta nà ale yǝ adzi dǝ?»

Mùfàrisayò mà pàratà tò ndòmbè màna tò mbóli

(Mbà 28.13; 30.12-13; Yàk 4.6,9; 1Pé 5.5-6)

⁹Tǝtǝdǝ, Yèsù awe yàrì mbóli yǝ obhónángatále tí arí 'òzù, 'adù ngǝkpǝ ale-gàya nónzi ale tò. ¹⁰Kāti: «Ǯyǝ ale náatsù Kàgàwà bhǝ idza, ndíní 'ìtsò tí ì. Atdí abádhí nzínzi ǝ ale níí Mùfàrisayò, ndirò ngǝtsi ale níí pàratà tò ndòmbè. ¹¹Ní, Mùfàrisayò níidè, ndàmbe ndìtsò dǝ afína ò, ndàti: «Ǯ Kàgàwǝ, ma màbhù ɔtsò nyú indù, ìmbǝ ma marí ngǝkpǝ ale-tsí bhèyi nídhuní. Ì ale ní kǝkǝ ogbo ònzi arí ale, kǝkǝ ìnzì ní obhónángatále, ndirò kǝkǝ mǝnyòni ònzi arí ale. Ndirò ma ní nzi pàratà tò yàrì ndòmbè bhèyi ale. ¹²Ma màrí ònyù t'ònyuta-tsù nùtsi ɔyɔ-gùna atdí yengè rǝ. Ndirò ma marí pbākà kǝrò ongyé-ngǝ tò atdínga idrè dǝ nùbhò perè tí indù.» ¹³Pbétù, wò pàratà tò ndòmbè níidè itseta, ìnzì ndòzè ndàngbe dǝna, ndàndǝ ɔrù nga mà. Pbétù, kǝdì ndàmbe odrùna-dò nùpbi dǝ izu nà, ndàdù àmbè àtinà dǝ: «Ǯ Kàgàwǝ, ábǝ izu dùdú, ima nzéréngatále tǝrò.» ¹⁴Ma màtina nyí ní: wòrì pàratà tò ndòmbè náadù ndi pbindà iwǝ Kàgàwà nǝzù ndi idzi ale tí rórò. Obhò tí, ndidzì rí nditǝrò ɔrú ale ní ka kifoya obvò. Ndirò, ndifò rí obvò nditǝrò ale ní ka kidziya ɔrú.»

Yèsù rǝ níní nzónzo násò dhu

(Màt 18.1-4; 19.13-15; Mrk 10.13-16)

¹⁵Ìndrù nóowúnǝ ìwu rǝ ìba-tsùnǝ nzónzo nà Yèsù-tí'ò, ndíní kǝlì tí ɔtsúna dǝyǝ. Pbétù, wò dhu ì àla rǝ, ábhàlì adù ɔrù ɔrù tí ì ale dǝ. ¹⁶Ní Yèsù adù ì nzónzo nónzi kiwù nà tina ò, ndàdù àtinà pbindà ábhàlì ní: «Nyèbhǝ nzónzo rǝwù tidu ò, ìnzì nyǝtò tsùya. Obhò tí, Kàgàwǝ bhǝ idzi ní abádhí bhèyi ì nùlì ale tò. ¹⁷Ma mí obhò dhu núno fùkù: ìnzì rí Kàgàwǝ bhǝ idzi náǝ ákè ngbǝngbǝ bhèyi ale, nóotsúya nzi akekpǝ màtí kǝ ò.»

Yèsù mà rǝtè ònzitále nà dhu

(Màt 19.16-30; Mrk 10.17-31)

¹⁸Atdí ádrùngbǝlè níivú dhu Yèsù-tsǝ, ndàti: «Ídzi màlimò, ádhu ndi àkǝ àkǝ mǝnzì, ndíní ma màbǝ tí dhòdhódhóna tò ìpìrǝnga?» ¹⁹Ní Yèsù adù dhu

ivu kà-tsù ndàti: «Ádhu nyi nyí ma ànzi ídzi ale tí ní? Ìmbà ídzi ale ríí atdí mǎtí. Kàgàwà kèlè atdí rí ní ndi ídzi ale. ²⁰ Nyi nyúni wà Úyátá: «Dhu àkà nzá nyonzi mǎnyòni, dhu àkà nzá nyohò abvo, dhu àkà nzá nyonzi ogbo, dhu àkà nzá nyunò títò odhìne dǎ. Ndirò, dhu àkà nyifu àbanu mà íyànu nà.» ²¹ Ní wò ale náadù dhu àdu Yèsù tò ndàti: «Ma mífu kǎkòrì Úyátá kórò, ròpè ndi idú ngbángba ò rò.» ²² Ní wò dhu ndi ndirì rò, Yèsù adù àtìna kà ní: «Atdí dhu ní ndi ndi nùbhà tǎtǎdǎ indù: dhu àkà nyudzí funá aríí dhu kórò, nyadù kà ò rò nyi nyongyè fàrangà nundò nǎkùtále tò, ní nyi nyádù íí ònzì nà òrù-akpà ò. Wò dhu-dzidǎ, nyádù nyira, nyadù owùdu nungu.» ²³ Ní wò dhu ndi ndirì rò, izu nùuka ka atdí dǎ, abho ndi ndónzi dhu-okú dǎ rò. ²⁴ Yèsù nítdègu izu nùka ka atdí dǎ dhu nǎlá, náadù àtìna kà ní: «Ònzì t'ále ròtsù Kàgàwà bhà idzi ò dhu ríí obi nyú tí. ²⁵ Obhó tí, dhu ríí isò nyú ngamiyà ròtsù ndàdà sìndani-bhu ònǎ, ròsè ònzitále ròtsù Kàgàwà bhà idzi ò dhu dǎnǎ.» ²⁶ Ní, wò Yèsù rùnna dhu niri ale nífiv dhu kà-tsù, àti: «Olu, ádhi nyú ndi ògù rádù ògù?» ²⁷ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ìndrù-lèma nònzì dhu rí nǎí àdù Kàgàwà-lèma nónzì.» ²⁸ Nírò ní ndi Péterù adù àtìna Yèsù ní: «Kànǎ, mǎ múbhà fóká dhu, mǎdù owùnne nungu.» ²⁹ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ma mí obhó dhu núnò fúkù: Ìndrù náapè pbìndà idza mà, pbìndà ingba-tsàna mà, adóna mà, àbanà mà, íyàna mà, pbìndà inzo màna núbha òrù-akpà ò Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi-okú dǎ rò, ³⁰ ní, yà kòmbí ríí kàsùmí ò, kà rí dhu nábà abho nyú ròsè. Ndirò, olù rírá kàsùmí ò, kǎdùya dhòdhòdhóngà tò ípèrnga nábà.»

Yèsù rí ndi ndòvè kotdù ndi, ndàdù ndingbè dhu nóvò dhu

(Màt 20.17-19; Mrk 10.32-34; Luk 9.22,44-45)

³¹ Yèsù núugu pbìndà atdí kumì dóná óyò nà ábhàlì tina ò, ndàdù àtìna ní: «Kànǎ àlè kúpo Yèrùsàlemà. Ní kórò dhu, yà pbànábi náandí Ìndrù t'ídhùnà dǎ, ní rǎkà ányì. ³² Obhó tí, ka kí àbadhi nípfò, kabhu yà ònzì ní Pbàyahúdífó. Ndirò ka kí kùgbò kadù àvu róná, kadù isò núso kà dǎ. ³³ Ndirò, asé ní ka kàvi ka dhu-dzidǎ, ka kǎdùya kòhò, kadù òtdànà. Ní ìbhu idho dzidǎ, kǎdùya ndingbè.» ³⁴ Pbétù wò Yèsù ùnò dhu náadù nzá abádhí-dò nǎlu akekpá mǎtí. Ndi òte-tì náarù ndi òru tí abádhí rǎ, ònzì abádhí rádù àdhu dǎ mǎtí Yèsù rǎte dhu núnì.

Yèsù rí atdí ndùmùndúmú nígù Yèrikò dhu

(Màt 20.29-34; Mrk 10.46-52)

³⁵ Yèsù nítdègu Yèrikò tò kigò níndù, ní kǎtù atdí ndùmùndúmú otu-igì dǎ àdì, ndàmbe dhu núnzi dǎ ìndrù-fó ró. ³⁶ Ní, wò ndùmùndúmú nífiri ihé-yà rǎda dhu, ndàdù dhu ivu, àdhu mà rí ndònzì dhu ndi nduni tí. ³⁷ Ní ka kadù dhu òvò kà tò kati: Yèsù, Nàzàretì ò ale rǎrì wò rúda. ³⁸ Ní kǎkù, ndàti: «Yèsù, Dàwudì nǎngbá, ábà izu dùdù!» ³⁹ Ní yà angyi òkò 'àmbe òwu dǎ ale náarù kà dǎ, àdù kàvi rìnè. Pbétù kǎdù òkù tǎtǎdǎ àrì nyú tí, ndàti: «Dàwudì nǎngbá, ábà izu dùdù!» ⁴⁰ Ní Yèsù adù ide ndàdù kàvi kiwù nà tina ò. Ní, íkyèrò kàrà àhu tiná rò, Yèsù ivú dhu kà-tsù ndàti: ⁴¹ «Ádhu nyi nyòzè mǎnzì indù?» Ní kǎdù dhu àdu ndàti: «Ádrùngbǎlé, ma mòzè mala nga.» ⁴² Ní Yèsù adù àtìna kà ní: «Álá nà inga! Íwà pbùkù a'uta nígù nyi!» ⁴³ Ní ányìrò rò tí, wò ndùmùndúmú-nyìkpò náadù ndòpè ndàla nga, àbadhi rádù àrà Yèsù-owù ò,

Kàgàwà-òvò nílè ndí ndí rórò. Ndirò kóró ale, wò ndí nònzi dhu nàla, náadù Kàgàwà-òvò nílè átò.

Zàkayò rí Yèsù nózè ndàla dhu

(Luk 5.32)

19 ¹Yèrikò tó kigò ò ndí ndòtsù rò, Yèsù náadì ndàmbe ùda dǝ ndi kigò òna ná. ²Ní atdí ale Zàkayò tí kátina níí'í ìnè ányì. Ndi Zàkayò ní'í pàratà tó pbandómbé dǝ ádrùngbǎle, ndirò ka ní'í ònzitále. ³Ní kǎzè ndàla Yèsù rǎrì ádhi. Pbétù, kà rí Yèsù nǎlá ihé-yà nzínzi ò dhu ní'í odù, idò ndí ndí'í dhu-okú dǝ rò. ⁴Ní kǎkù angyi, ndàdù ùpo *mùkuyù tí kátina itsu dǝ, ndíní ndí ndala tí Yèsù, ányirò kà rǎda dhu-okú dǝ rò. ⁵Ní, Yèsù níitdègu ìrà àhu ányirò, ní kǎndà òrù nga, ndàdù àtina Zàkayò ní: «Zàkayò, ífo tsàkàtsàkà. Indo dhu àkǎ mǎdhò pbùkù idzá.» ⁶Ní Zàkayò adù ífo tsàkàtsàkà, ndàdù kàko dhèdhe nyú ná. ⁷Ní wò dhu nàla kóró ale náanu afiya ò, 'àmbe àtina dǝ: «Kàrà òdhò nzérenatále bhà nyú!» ⁸Pbétù Zàkayò níivà ndí ndidè, ndàdù àtina Ádrùngbǎle Yèsù ní: «Ádrùngbǎlé, kǎnǐ ma mǎbhu pbàkà ongyéngá tó atdínga óyó dǝ nǎkùtále tò. Ndirò dhu í'ina gukyè ìndrù bhà dhu ma makò títò dǝ dhu tí, ní ma mí ndi dhu nádù ífo-rà-dǝ ndi ale tò.» ⁹Ní Yèsù adù àtina kà ní: «Indo ògù nírá wà àhu àzú-dzá, yàrí ale ní Àbràhamù t'ídhunà átò nídhuní. ¹⁰Obhó tí, Ìndrù t'ídhunà ìrà ùwúwí ale nónè, ndíní ndadù tí ìgunà.»

Idrè *fùrangà tó mbólí

(Màt 25.14-30)

¹¹Yà ndí ndúnna dhu ìrì rí ale tò, Yèsù adù yàrí mbólí náwe tǎtǎdǝ. Obhó tí, yà íkyèrò Yèsù rí'í Yèrùsàlemà tó kigò ò ndí ndòtsù tí dhu-okú dǝ rò, ìndrù náambénà inga níré dǝ afiya ò, kòmbí nga rǎrì ndi òrù-akpà ò Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi rí ndòpè ní. ¹²Ní kǎtí: «Atdí ale ní'í kamà-tidò. Ní ndi ale níivà ndí fíyó pbìrì ò rò, ndàrà itse nyú vurò pbìrì ò, ndíní ka kudo tí ndí ádrùngbǎ kamà tí, ndi dhu-dzidǝ, ndàdù ìngo fíyó pbìrì ò. ¹³Ní, kúnzi idrè ale pbìndà kasutále nzínzi ò rò, ndàbhu idrè fùrangà^b *fóyá. Ndirò, kǎdè dhu ùya abádhí tò, ndàtí: «Nyònzì mùtùruzì wò fùrangà dǝ, rǎrà àhu ma míngo dhu ò.» ¹⁴Pbétù, kà mà tó pbìrì ò ale náandrò ka atdídǝ. Ní abádhí adù ìndrù òvì ròwù kòwù ò, ròwù àtina: «Mǎ mòzè nzá wò ale rònyè idzi dǝkǎ.» ¹⁵Ní, ádrùngbǎ kamà tí ka kudo ndí dhu-dzidǝ, ndí ndìngò fíyó pbìrì ò rò, kǎvì kunzi kǝkò fùrangà ndí ndundo foyá pbìndà kasutále, ndíní ndí nduni tí ìngbǎ dhu bhéyi mǎtí abádhí nónzi kasu ndi fùrangà ní dhu. ¹⁶Ní, wemberè tó ale níira, ndàtí kà ní: «Ádrùngbǎlé, pbùkù fùrangà níse ndí atdí kumí fùrangà ní.» ¹⁷Ní ádrùngbǎle adù àtina kà ní: «Ídzi dhu ní wò! Nyi ní ídzi kasutále. Nyi nyódò yà funú ma mabhù ákèkpá dhú-ngba nyú mbéyi. Ní ndi dhu-okú dǝ rò, ma mí nyilí nyadi ádrùngbǎle tí idrè kigò dǝ.» ¹⁸Óyó rí kǝsè kasutále níira ndàdù àtina: «Ádrùngbǎlé, pbùkù fùrangà níse ndí ìmbò fùrangà ní.» ¹⁹Ní ádrùngbǎle adù àtina kà ní: «Ínyi nyú mà átò, nyi nyádi ìmbò kigò dǝ ádrùngbǎle tí.» ²⁰Ngǎtsi kasutále níira, ndàdù àtina: «Ádrùngbǎlé, kǎnǐ pbùkù *fùrangà. Ma makpòrò ka mberè ò, madù òrùnà. ²¹Obhó tí, ma marúbhi òdònu nónzi rǝ, ìnyi ní atdídǝ arórù ale nídhuní. Nyi nyárí dhu ìdyi inzà nyi

^b 19.13 Ndi fùrangà-bvu ní'í ìkyì-akpà òdzi rádù fùrangà-bvu.

nyili dhu rɔ́, ndirò nyi nyárí ònyè ògu inzà nyi nyazò dhu rɔ́.» ²² Ní ádrùngbàlè adù àtìná kà nǐ: «Ma mí anya òtdí dànú tsùnu-bvu rɔ́. Inyi ní nzére kasutále. Nyi nyuni wà dhu ma ràrì òrù arórù ale, ma rarí dhu idyi inzà ma mili dhu rɔ́, ndirò ma rarí ònyè ògu inzà ma mazò dhu rɔ́. ²³ Nírò, ádhu inzà nyi nyadù àrà idú fùrangà nǐlì báki ò nǐ, ndíní ma mírà àhu nínaní, ma madùya tí àkónà iwà dóná nídò rórò?» ²⁴ Wò dhu-dzidɔ́, kádù àtìná ányirò ìí ale nǐ: «Nyàkò wò kà-fɔ́ rǐí fùrangà, nyàdù àbhunà yà idre rǐí kà nà ale tò.» ²⁵ Ní í ale adù àtìná kà nǐ: «Ádrùngbàlè, kà rǐí inè idrè fùrangà nyú nà.» ²⁶ Ma mátina nyí nǐ, ka kabhùya dhu inè dhu rǐí fóná ale tò. Pbétù yà ìmbá rǐí dhu nà ale-fɔ́ rò, ka kakòya yà kà-fɔ́ rǐí dhu mà. ²⁷ Ndirò nyiwù pé yà inzà ma nazè mɔnyè idzi dɔ́yà pbàkà òmvù-tsí nà írò, nyàdù àzèná onzidú rò.»

Yèsù rǎrà Yèrùsàlemà tó kigò ò dhu

(Zàk 9.9; Màt 21.1-11; Mrk 11.1-11; Yùw 12.12-19)

²⁸ Wò dhu bhèyi ndì ndòtè dhu-dzidɔ́, Yèsù adù ùda ndàdi angyi ihé-yà tò, ndàdù ùpo ndàrà Yèrùsàlemà tó kigò ò. ²⁹ Ní kǐtdègu Bètèfagè mà Bètàniyà mànà tó pbanga nínndù, Mizèyituni tó pbìrì inǎ rò, ní kǎví òyò ale pbìndà ábhàlì nzinzi ò rò ròwù angyi, ³⁰ ndàdù àtìná nǐ: «Nyòwu wò angyi rǐí pbanga ò. Ní, ányì nyí nyòwu ùvò rò, nyí nyí inzà atdí ale mà nàpè ùbhi dóná angyi kayinò-ngba nótù òsò ka kòsò rɔ́. Ní nyàdù nyùnga ka, nyàdù ìwu nà írò. ³¹ Ndirò atdí ale mà níivúna gukyè dhu tsùkú ndàti: «Ádhu nyí nyí kùngǎ nǐ?» Ní nyí nyadùna dhu àdu kà tò nyàti ádrùngbàlè ràrǐí kǎtdyú nà.» ³² Ní kǒkò Yèsù òvì ale náawù, 'adù kórò dhu-tsí nótù yà Yèsù núnòná fíyò dhu bhèyi tí. ³³ Ní abádhí rǐ kayinò-ngba núngà rò ní ndi, ndi kayinò-ngba-abádhí níivú dhu abádhí-tsù, 'àti: «Ádhu nyí nyí kayinò-ngba núngà nǐ?» ³⁴ Ní abádhí adù dhu àdu 'àti: «Ádrùngbàlè rǐí kǎtdyú nà.» ³⁵ Abádhí náadù òwu wòrì kayinò-ngba nà Yèsù-tí'ò, 'adù ròyá òrú mùdzarè núwà, 'ùhu dóná, 'adù Yèsù àbhu rùpò ndàdi ndi kayinò-ngba dɔ́. ³⁶ Ní yà Yèsù rǎrà angyi dhu bhèyi, ìndrù nóowúnà ròyá mùdzarè núwà rɔ́, 'ùhu otu ɔ́. ³⁷ Ní Yèsù itdègu Yèrùsàlemà tó kigò nínndù, yà Mizèyituni tó pbìrì dò rò ráwù otu ɔ́, ní kòwu ɔ́ ríwu ábhàlì tó ihé-yà náadù 'òpè 'ìlè Kàgàwà òrú túya nyú nà, yà Yèsù rǒnzina kórò wíwì ì àla dhu-okú dò rò. ³⁸ Abádhí ambénà àtìná dɔ́:

«Asota náká yà Ádrùngbàlè Kàgàwà-òvò rɔ́ rírà ádrùngbǎ kamà nà.

Màrùngà àká ndí'ì òrù-akpà ò,

ndirò, ilèta náká ndí'ì òrù-akpà ɔ́ òrú ngari ò'»

³⁹ Ní ihé-yà nzinzi ò ìí ngúfe Pbàfàrisáyò náati Yèsù nǐ: «Màlimò, ísò pbùkù ábhàlì rìnè.» ⁴⁰ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tó ndàti: «Ma mátina nyí nǐ: abádhí nínèna gukyè, ní odu rǐ ndi ùkú.»

Yèsù rǒdzi Yèrùsàlemà tó kigò dɔ́ dhu

⁴¹ Yèsù itdègu ìrà àhu íkyèrò Yèrùsàlemà tó kigò tí ndàdù kàla, ní kǎpè ndòdzì kà dɔ́, ⁴² ndàmbe àtìná dɔ́: «Yàrí idho ɔ́, nyi nyú mà átò nyi nyúníyana gukyè màrùngà nába nyi nyádù tí dhu! Pbétù kombí ndi dhu òrù wà ndi rùnù. ⁴³ Obhò tí, idho níí'ya inè, yà pbùkù òmvù rǐ nyòkèrè, ì rǎkpòrò ngbònu òná odu tó kàlì nǐ, ì rǐlì nyi átsí, 'adù 'òpè 'ùgyè nyi kórò ngari òná rò. ⁴⁴ Abádhí rǐ

nyugòlò, ì ròbè ùnúnga, inyi, kóró ùnú aróko ale mànà. Ndirò, abádhí rí nzi inyi ka kasì ní atdí odu mà núbha ràdi ngàtsi odu dǝ, inzà nyi nyuni òrù-akpà ò rò mùdzàrà frà indù òná kàsùmì nǐdhuñí.»

Yèsù rí Kàgàwà bhà idzá rò rí dhu ùdzí ale nódì dhu

(Màt 21.12-17; Mrk 11.15-17; Yùw 2.13-17)

⁴⁵Kàgàwà bhà idza ndì ndòtsù rò, Yèsù adù ndòpè ndòdì ànyì idzá rò rí dhu ùdzí ale. ⁴⁶Kàmbénà àtìna dǝ abádhí nǐ:

«Andítá àtì: «Pbàkà idza nǐ'ya itsòta-dzà»,

pbétù nyí, nyí nyádù kùgèrè ròngò ogbotále náarí ì nùru òná ngari tí*»

⁴⁷Wò dhu-dzidǝ, Yèsù adù àdì ndàrà dhu ùdhe rǝ indrù tǝ bilínganà Kàgàwà bhà idzá rò. Ní pbàkùhání tǝ ádròdrǝ ale mà, Úyátá tǝ màlímó mà, ndirò Pbàyàhúdì nínzì ò ádròdrǝ ale mànà náadù 'òpè 'òmè kàbhu ì ádù kohò òná otu. ⁴⁸Pbétù abádhí nùuni inzà ì ádù ònzìnà dhu, kóró ale rǝwu Yèsù rùncna dhu nírì rǝ atdyíya nyú nà nǐdhuñí.

Yèsù arí pbìndà kasu ònzi àdhi bhà ádrùngbànga tǝ òbì nǐ?

(Màt 21.23-27; Mrk 11.27-33)

20 ¹Kǝkòrì idho nínzì ò, atdíku Yèsù adì ndàmbe dhu ùdhe dǝ, ndàdù àmbe ídzì Màkùrù núnò dǝ indrù tǝ Kàgàwà bhà idzá rò. Ní pbàkùhání tǝ ádròdrǝ ale mà, Úyátá tǝ màlímó mà, ndirò Pbàyàhúdì ò pbàkùrù mànà náadù 'ùtò ànyìrǝ. ²Ní abádhí ivú dhu Yèsù-tsǝ 'àtì: «Úncò pè àdhi bhà ádrùngbànga tǝ òbì nǐ màtí nyi nyarí kǝkòrì dhu nónzi dhu fǝkà. Ndirò, àdhi nyú ndì wò ádrùngbànga tǝ òbì nábhù indù?» ³Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tǝ ndàtì: «Ima nyú mà átò, ma mí atdí dhu nívù tsàkú: Nyàdu pé dhu idù. ⁴Yùwanì bhà bàtizò nǐ'í tǝ òrù-akpà ò rò frà? Ka nǐ'í tǝ indrù-bvǝ rò áhu bàtizò?» ⁵Pbétù abádhí adù 'òpè 'irè nga nínziya ò, 'àmbe àtìna dǝ: «Àlè kapé dhu àdù òrù-akpà ò rò kà rírà, ní kǝdùna àtìna: «Olu ádhu inzà nyí nyadù Yùwanì rùncna dhu ná'ù nǐ?» ⁶Ndirò, àlè kapé dhu àdù indrù-bvǝ rò kà ráhu, ní kóró ale adùna àlè núbvu odu nǐ, iwà kóró ale ná'ù dhu Yùwanì rí'í Kàgàwà bhà nabi nǐdhuñí.» ⁷Ní, abádhí adù dhu àdu, inzà ì rúnì ádhà rò màtí ndì bàtizò frà dhu. ⁸Ní Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Ima nyú mà átò, ma mí nzi àdhi bhà ádrùngbànga tǝ òbì nǐ màtí ma marí ì dhu ònzi dhu núnò fǝkù.»

Vínyò tǝ inga ò arí kasu ònzi òròrù kasutále tǝ mbóli

(Màt 21.33-46; Mrk 12.1-12)

⁹Wò dhu-dzidǝ, Yèsù adù ndòpè ndàwe yàrí mbóli ihé-yà tǝ ndàtì: «Atdí ale náazò vínyò tǝ inga, 'adù 'irì ndì inga-kàsù nónzì róngò ale mànà. Wò dhu-lutinà, kǝdù ndìva ndàrà abhi ò ábhǝ idho nyú tí. ¹⁰Ní vínyò-kpǝ t'ópèta tǝ kàsùmì náká rò, wòrì inga-àbadhi náavì atdí pbìndà kasutále ràrà fíndà ka kùtù vínyò-kpǝ náko ndì inga-kàsù nónzi arí ale-fǝ. Pbétù ì kasutále náadù kòngbù, 'adù kàdu ròngò òtsúna-kpa nà. ¹¹Wòrì inga-àbadhi náavì ngàtsi kasutále tdítdǝ ràrà ànyì. Pbétù vínyò tǝ inga-kàsù nónzi arí ale náangbù ndì ale átò, 'ùnò dhu nǐ, 'adù àdunà ròngò òtsúna-kpa nà. ¹²Tdítdǝ kǝvì ìbhu rí kǝsè kasutále ràrà ànyì. Ní abádhí náavì ndì tsí átò, ngbǝna rùngbìli ndì otù

* 19.46 Ìsa 56.7; Yèr 7.11

tí, 'àdù òdinà. ¹³Ní wò inga-àbadhi náati: «Ma mí dhu ònzi ingbà tí? Òtsò! Ma mí idhùdu nyú, afídu-mbi nóvì anyì. Ngàtsi ní abádhí rí kífú ifù.» ¹⁴Pbétù, kòkòrì kasutále nítidègu wòrì kà t'ídhùnà nàlà, ní abádhí náadù òtè nzínziya ò 'àti: «Kòní inga-àbadhi tí adìya ngàtsi nínganí ale nyú ní wò. Ní kòho ka, ndíní inga adèya tí àdì àlè tò.» ¹⁵Ní abádhí adù kòdì inga ò rò, 'àdù òhònà. Ní, ádhu nyú ndi wòrì inga-àbadhi rádù ònzìnà kòkòrì kasutále ní? ¹⁶Kà rádù irà, ndàbhù abádhí kòkyè, ndàdù ndi inga-kàsù nábhù ngùkpà ale-fó.»

Ní indrù nítidègu wò Yèsù ùnò dhu iri, náadù àtìnà: «Ínzà wòrì dhu àkà ndònzì ndi wò nyi nyúnóna dhu bhèyi.» ¹⁷Ní, Yèsù andà abádhí dò nga, ndàdù dhu ivu abádhí-tsù ndàti: «Yà Kàgàwà bhà Andítá núnò dhu-tì ní àdhu? Ndi Andítá àti:

«Yà odu-dzà nòsì arí ale náabvù igi odu,

ní ndi adù òngo idza-pbidò nòdò rádù àkàkà odu tí'».

¹⁸Ndi odu dò rítsì ale nífikòya ndi ikò tí kà dš. Ndirò kà rítsì dònà ale ní ònga kinyiriya ìnyiri tí.»

Indrù rí dhu òngù Yèsù-tsù pàratà t'áfótá dš dhu

¹⁹Wò ndi kàsùmì ò tí, Úyátá tò málímó mà, pbàkùhání tò ádròdrò ale màna náatsù 'àlù Yèsù, pbétù abádhí náadù ihé-yà-òdò nònzì. Abádhí ní'ì iwà dhu nòsù ì ràrì ndi Yèsù rùbhi òtè rš dýá mbólí ò. ²⁰Ní abádhí náapè 'àmbe Yèsù rúnóna dhu mà kà rónzina dhu màna nándà dš kórò, 'àdù abhábho núli ròkò Yèsù tí ídzi ale bhèyi. I abhábho akò kà-tí ndíní 'adù tí kàlù nzére ale tí tsùnabvu rš, 'àdù kípfo 'àbhù anya t'ítidita t'ále mà, lìwalì màna-fó. ²¹Ní i abhábho níwú dhu Yèsù-tsù, ì ràti: «Màlimò, mà mání wà dhu nyi nyárí ùnóna dhu mà, nyi nyárí ùdhèna indrù tò dhu màna ràrì obhó dhu nyú. Ndirò, nyi nyárí ìnzì indrù-ònga nóvò, pbétù nyi nyárí Kàgàwà òzè indrù ròkò tí dhu núdhè obhóngà dš. ²²Nírò, àlè tò úyátá návi tí àvì àlè rùfò Kàyisàrà bhà pàratà?» ²³Pbétù, abádhí rìrèna dònà dhu ndi ndòsù rò, Yèsù adù àtìnà abádhí ní: «Nyibho pé atdí ***dínarì** fudu ò. ²⁴Ádhi yà, nyina-wòyò mà pbìndà andítá màna rí'ì kà dš?» Ní abádhí adù dhu àdu 'àti: «Kàyisàrà ní ndi.» ²⁵Ní Yèsù adù àtìnà abádhí ní: «Nyùbho Kàyisàrà bhà dhu-tsí Kàyisàrà tò, nyádù Kàgàwà bhà-tsí nùbho Kàgàwà tò.» ²⁶Ní abádhí rì kòzù nzére ale tí wò kùnò indrù tò dhu-okú dò rò dhu náadù abádhí lè mà nònzì ònzi tí. Pbétù, idho núkò ì atdí dš fíyò kàdu òtè ní rò, abádhí adù ìnè ìnè tí.

Pbàsàdùkáyó rí dhu òngù ùvùvè ale rí ùngbè dhu dš dhu

(Màt 22.23-33; Mrk 12.18-27; 1Kò 15)

²⁷Wò dhu-dzidš, Pbàsàdùkáyó nzínzi ò ngúfe ale níwú Yèsù-tì'ò. Abádhí ní'ì inzà á'ù yà ùvùvè kutdù ì ale rádù 'ùngbe òvè-bvù rò dhu ale. Ní abádhí níwú dhu Yèsù-tsù 'àti: ²⁸«Màlimò, yàrí ní Músà náandí fàkà Úyátá: Atdí ale náapè òvè, ndùbhà pbìndà tsìbhàle ìmbà atdí ngbángba nà màtí, ní dhu àkà kà t'ádònà rùndu ndi abvo-àyi-tsù, 'àdù nzónzo òdhi màna yà àvávè adònà-òvò dš*. ²⁹Nírò, atdí ale ní'ì àràbhù kpabhínzo nà. Ní ádràngbà ingba náakù tsìbhàle, ndàdù òvè ìnzì ndùbhà atdí ngbángba mà. ³⁰Ní kà-lutinà kpatsìbhíngba mà, ³¹ìbhù rí kìsè màna núundu wòrì abvo-àyi-tsù, 'àdù ùvè. Ndi dhu anzi

ndi wò dhu bhëyi tí kòkòrí àrèbhù kpabhínzo rǒ, rùvè kóró ìnzí 'ùbhà atdí ngbángba mà. ³² Abádhí éyè kóró dhu-dzidǒ, ndi tsibhále náadù òvè átò. ³³ Ní, ùngbeta-idhò ǒ, wòrí tsibhále ní'ya àdhi bhà, yà kóró kòkòrí àrèbhù kpabhínzo tò kǐí tsibhále tí rǒ?» ³⁴ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Yà kòmbí rǐí adzi ǒ, kpabhále mà vèbhále mànà náarí 'ùmbùmbá. ³⁵ Pbétù yà Kàgàwà ǒzè àkàkànà 'òkò yà olù rǐrǐ adzi ǒ dhu tí ale, kà-tì ní yà 'ùngbè rǐ ùvùvè ale nzínzi ǒ rǒ vèbhále mà kpabhále mànà, nóokoya ìnzí 'ùmbá ì. ³⁶ Ndirò abádhí núvèya nzi tdítǒ akepá màtí, màlàyíká bhëyi abádhí núliya ì nídhuní. Ndirò, abádhí ní'ya Kàgàwà bhà inzo iwà abádhí ùngbe ì nídhuní. ³⁷ Músà avò dhu kpangba ùngbè ùvùvè ale rùngbeya ì. Pbìndà andítá ǒ, yà kàzù rǒrù rónà kǐdzùmbà dǒ rǒtè ngari ǒ, kǎnzi Ádrùngbàle Kàgàwà Àbràhamù bhà Kàgàwà, Ísakà bhà Kàgàwà, ndirò Yàkòbhò bhà Kàgàwà tí. ³⁸ Nírò, Kàgàwà ní nzi ùvùvè ale tò Kàgàwà, pbétù ka ní ípírò rǒ arǐí ale tò Kàgàwà. Obhó tí, Kàgàwà tò kóró ale rǐí ìnè ípírò rǒ.» ³⁹ Ní, Úyátá tò ngúfè màlímó náakò ǒtè 'àti Yèsù nǐ: «Màlimò, nyi nyòtè mbëyi nyú.» ⁴⁰ Abádhí náadù nzá 'òmvù 'ìvù atdí dhu mà tdítǒ Yèsù-tsǔ.

Krístò nátí Dàwudì t'ídhùnà?

(Yèr 23.5-6; Mát 22.41-46; Mrk 12.35-37)

⁴¹ Tdítǒ Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsǔ ndàti: «Ka kádù àtìna ìngbà dhu bhëyi Krístò rǐrǐ Dàwudì t'ídhùnà? ⁴² Dàwudì nyú ndítírò rǐtina Zàburi* tò bhùkù ǒ:

Ádrùngbàle Kàgàwà rǐtina pbàkà Ádrùngbàle nǐ:
Ádí idú fangà dǒnǎ rǒ,

⁴³ rǐrǐ àhù ma mí pbàkù òmvù nábhù nyòbè dýa dhu ǒ.»

⁴⁴ Ní, Dàwudì rǐí Ádrùngbàle tí rǐ kǎnzi, ní kà rǐdù ìí ìngbà dhu bhëyi Dàwudì t'ídhùnà tí?»

Yèsù rǐ pbìndà ábhàlǐ nǎví rǒdò ì Úyátá tò màlímó rǒ rǒ dhu

(Mát 23.1-36; Mrk 12.37-40)

⁴⁵ Àzèmbè ihé-yà nókò 'àmbe ndi ndúnóna dhu ìrì dǒ rǒrò, Yèsù adù àtìna pbìndà ábhàlǐ nǐ: ⁴⁶ «Nyòdò nyí Úyátá tò màlímó rǒ rǒ. Abádhí aròzèna dhu ní 'ùbhi ádzàdzǐ kanzù ì ùfǒ rǒrò, 'àdù ìndrù nózè rǐtsè ì ifuta nyú nà yà ìndrù arǐ 'ùndu dýa ngari ǒ. Abádhí arǐ 'òzè 'òkò 'àví rǐ tombi dǒ unduta-dzà ǒ, 'àdù 'òzè 'òkò angýinǎ rǒ rǐí ngari ǒ mùhendù ǒ. ⁴⁷ Abádhí arǐ abvo-àyí-fǒ dhu òvo kóró, 'àdù àmbe 'ítsò dǒ ádzàdzǐ, ndíní ka kati tí ì idzi ale tí. Ní Kàgàwà itdýa anya abádhí dǒ obi nyú nà.»

Nákù tò abvo-àyi rǐ perè nábhù Kàgàwà tò dhu

(Mrk 12.41-44)

21 ¹ Yèsù angbe ndi ndàndà nga, ndàdù ònzitále nála perè tí ì úbhóna Kàgàwà tò fùrangà nùdǒ rǐ sàndukù ǒ rǒ. ² Kádù atdí nǎkù tò abvo-àyi nála átò rǐ ǒyǒ fùrangà-kpǒ-nzo nídò ndi sàndukù ǒ rǒ. ³ Ní Yèsù adù àtìna ànyí idzá ìí ale nǐ: «Ma mí obhó dhu núno fùkù. Wòrí nǎkù tò abvo-àyi nídò fùrangà abho nyú ròsè kóró ale dǒnǎ. ⁴ Obhó tí, kóró kòkòrí ngùkpà ale núbho

* 20.42 Zàb 110.1

perè tí fùrangà ní yà ìmbà ríí kasu nà fíyò kèlě. Pbéù íyàdhiyà, pbindà nàkù ð, nàdù kórò fóná ríí fùrangà yà dzànnà ònzì àmbènà nídò perè tí Kàgàwà tò.»

Yèsù rí Kàgàwà bhà idza nùgòlò ka kí dhu nóvo dhu

(Màt 24.1-2; Mrk 13.1-2)

⁵Ngúfe ale náakò 'ámbe òte dš Kàgàwà bhà idza dš. Abádhí ambénà àtìnà dš ka rósì ka ùyàya odu mà, Kàgàwà tò ka kúbho perè tí dhu mànà ní. Ní, Yèsù adù àtìnà: ⁶«Idho níí'íya inè, yà ìnzí atdí odu mà núubhàya ndì ngàtsi odu dš ìnzá ka kùgòlò rórò òyá, kòkò nyí nyálàna dhu nínzì ð.»

Yèsù ròte tdù ndì ndingo rò ì nònzíya dhu dš dhu

(Màt 24.3-14; Mrk 13.3-13)

⁷Tdítdš ì ale náadù dhu ìvu Yèsù-tsù, 'àti: «Màlimò, íngbà títgá nga ndì kòkòrí dhu nóonziya ì ní? Ádhu ndì ì dhu rí 'ònzì òná kàsùmì àkà dhu nitèya fàkà?» ⁸Ní Yèsù adù dhu àdu ndàti: «Nyàndà nga mbéyi, ìnzí nyàbhù nyí atdí ale mà rùtrà nyí. Obhó tí, ábhò ale níwúya óvòdu rš, ngàtsi ale ràrà àtìnà rš: «Ma ní Krístò.» Ndirò: «Yà adzi dš dhu-tsù rí ndòdì òná kàsùmì-tsù nínndù wà ndì.» Ní, àpé nyòwu ówu rš ì ale-owù ð. ⁹Nyí nyowuya gukyè ìla-òyí nírí rš, nyàdù ìndrù ìvà dhu ìnzí 'ámbe fíyò kámá-tsù dhu ìrí dš dhu-òyí nírí rš, ní àpé nyòwuya ódu nábhù rš rìsì ùkù. Obhó tí, dhu akáya kòkòrí dhu rònzì ì angyi, pbétù ì dhu náaviya nzí dhu yà adzi ð dhu-tsù ràrà ndòdì kòmbí tí.»

¹⁰Tdítdš Yèsù adù àtìnà: «Atdídhénà ale-tidò nóowuya 'ùgyè rš ngùkpà ale-tidò mànà, ndirò atdí ádrùngbà kamà bhà pbìrì ð ale nóowuya 'ùgyè rš ngàtsi ádrùngbà kamà bhà pbìrì ð ale mànà. ¹¹Ádròdrš mùtiti náabhàya adzi rívi, ndirò ozokpa mà àgàyi mànà ràdù rí dhèdhèrò ngari òná. Ódu àbhù rí rìsì ìndrù ð dhu nóonziya ì, idho rí ìndrù ùkò ní ádròdrš dhu ràdù 'ònzì òrù-akpà-nyí rš. ¹²Pbéù, tdù kòkò dhu nóonzi ì kórò rò, ka kuléya pé nyí, kadù àvu rùkù. Ka kubhòya nyí unduta-dzà ð ádròdrš ale-fš ndíní ka kitdì tí ànyàku. Ka kusóya nyí imbi ð, ndirò ka kowuya nyí nà ádròdrš kámá mà, liwálí mànà ònzí, óvòdu-okú dš rò. ¹³Ndi kàsùmì-ònga ní ndì nyí nyowuya dùdú nyí nyúni dhu náwe rš abádhí tò ní. ¹⁴Ní, nyí nyàkà nyúni dhu, ìnzá dhu ràkàná nyítù afíku, nyí nyí mùsambà ònzì tí dhu ní. ¹⁵Obhó tí, ima ní ndì ma maraya nyí nyúnóna dhu mà, àkà àkà dhu-ònga t'óvòta tš irèta mànà dhu nábhù fùkù. Ní fùkù òmvù nóowuya nzí ìko rš nyíku-kpa rš, 'àgò nyí nyúnóna dhu. ¹⁶Abáku mà, ayíku mà, adóku mà, fùkù idzá-bhà mà, ódhíku mànà nóowuya nyípfo rš, 'ùbho nyí òmvù-fš, 'àdù nínzìku ð ábhò ale nyú búbho kòkyè. ¹⁷Kórò ale nóonndròya nyí okúdu dš rò. ¹⁸Pbéù, dàku rš atdí àyí-ngba mà náawíya nzí. ¹⁹Nyí nyí dhu-dzi òndù tí dhu náabhàya ndì nyòdò fùkù ípìrònga.»

Yèsù rí Yèrùsàlemà tš kigò rí ndùkò dhu nóvo dhu

(Màt 24.15-21; Mrk 13.14-19)

²⁰«Nyí nyalaya gukyè Yèrùsàlemà tš kigò iwà òmvù tš pbànwí àkpòrò ngbòna rš, ní nyí nyúniya dhu ndì kigò rí ndùkò òná kàsùmì-tsù rindù wà ndì. ²¹Ní, Yùdèyà tš pbìrì ð ì nòtù ale, náakáya 'òtsè pbìrì-akpà dš. Yèrùsàlemà ì nòtù ale náakáya 'ùvò ànyìrò, àdù òtse. Ndirò ngùkpà pbanga òná ì nòtù ale náakáya nzí 'òtsù Yèrùsàlemà tš kigò ð. ²²Obhó tí, ì idho

ni'iya dhu t'útsèta tó idho, ndíní yà Andítá náarúnɔna kórɔ dhu náaká tí. ²³Ndi nínganí, òya nà rí 'òtù vèbhále mà, iba òndo rí nzónzo rí 'òtù foyá vèbhále màna, níí'iya àpè ð. Obhó tí, Pbhàisràyéí tó p̀bìrì ð bhà náabáya àpè abho nyú, ndirò Kàgàwà bhà nàwí náadùya ndàvi kpangba abádhí dš. ²⁴Abádhí nzínzi ð atdídhéná ale-tsè ka kotdíya obhi ní, kadè ngùkpàkà núso kumbà kórɔ ngùkpà p̀bìrì ònà. Ndirò, i ngùkpà p̀bìrì ð ale nóbéya Yèrùsàlemà tó kigò-dò, ràrà àhu fíyó p̀bìrì ònà i í 'àdù ònà kàsùmì rākà dhu ò.»

Ìndrù t'ídhùnà ríngo dhu

(Màt 24.29-31; Mrk 13.24-27)

²⁵«Nyí nyalaya ize adyifò rš, àbì rš, ndirò alali rš màtí. Ndirò, yà adzi dš kórɔ p̀bìrì ð ale níí'iya ádrùngbà izu ð, ádrùngbà r̀r̀r̀r̀ mà, mùkurà màna r̀nzina wògò níri i í, inzí 'àdù àdhu mà nónzi i í dhu núni r̀. ²⁶Ìndrù núuvèya ùvè tí ɔdò ní, yà adzi rš rí ndònzì dhu nódò i í r̀. Obhó tí, ádròdrònga tó ɔbi nà arí'ì òr̀-akpà-nyí rš dhu-tsí níviya kórɔ. ²⁷Níró ní ndi ka kalaya Ìndrù t'ídhùnà òr̀-akpà ð r̀ rírá r̀. Kíraya ádrùngbà àp̀b̀b̀ nzínzi ð, ábhš ádrùngbànga tó ɔbi nà, ndirò ábhš ádrùngbànga tó awáwù nà. ²⁸Ní, kórɔ kòkòrí dhu nóbéya gukyè 'ònzì i, ní nyí nyikòya mbèyi, nyàngbe d̀ku, iwà nyùkòlš ka kí àpè ð r̀ ònà idho nínù ndi nídhuní.»

Mùtini tí kátina itsu mà,

kórɔ ngùkpà itsu-tidò màna tó mbólí r̀vina dhu

(Màt 24.32-35; Mrk 13.28-31)

²⁹Yèsù adù yàrí mbólí náwe t̀d̀t̀d̀ abádhí t̀ ndàti: «Nyàndà pé mùtini tí kátina itsu mà, kórɔ ngùkpà itsu màna. ³⁰Nyí nyapé abádhí-bì nálà iwà i nòpè 'àtá r̀, ní ka nyí nyàndà r̀, nyí nyarí dhu núni nyí-tíró tí iwà lábhu tó kàsùmì r̀ndù ndi. ³¹Ní ndi dhu bhèyi tí, nyí mà átò, nyí nyalaya gukyè kòkòrí dhu rí 'ònzì dhu, ní nyí nyuniya dhu Kàgàwà rí idzi ònyu Ìndrù dš ònà idho-tsè r̀ndù wà ndi. ³²Ma mí obhó dhu núno f̀k̀k̀: yà kòmbí rí'ì r̀gànda rí nzi ùda inzà kòkòrí dhu nónzi i r̀r̀. ³³Òr̀-akpà mà, yàrí adzi màna núudàya ùdà, pbétù p̀bàkà ɔte núudàya nzi akekpà màtí.»

Yèsù rí Ìndrù nàví r̀andà nga mbèyi,

'àdù àmbe 'itsò dš bilínganà dhu

³⁴«Nyàndà nga mbèyi, akye ɔnyú mà, iwà t'òrita mà, ndirò yà adzi ð dhu t'í'èta màna náatdúna afiku ní. Ndirò, nyàndà nga mbèyi, akye ndi idho náaraya isí d̀k̀k̀ inzà nyí nyèni r̀r̀ ní. ³⁵Àdhàdhì àdà náarí isí izà dš dhu bhèyi, ndi idho níisíya ndi dhu bhèyi tí kórɔ yà adzi ð ale dš. ³⁶Níró, nyòko nyikpòku nà, nyàdè òwu nyítsò rš kórɔ kàsùmì ð. Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyí nyadùya yà rírá kórɔ dhu ð r̀ nyí nyúgu ní, ndirò Ìndrù t'ídhùnà-ònzì nyí nyíko ní ɔbi nábà.»

³⁷Adyíbhengá, Yèsù aràna dhu núdhe rš Ìndrù tó Kàgàwà bhà idzá r̀, ndirò kùbhingá ndàdè àrà àhu r̀, ndàrà àyi Mizèyitunì tí kátina p̀bìrì dš. ³⁸Ndirò bhòtsungánà nyú, kórɔ ale nóowúnà 'ìvà r̀, 'òwù Kàgàwà bhà idza, Yèsù-ti'ò, ndíní i iri tí kà r̀dhèna dhu.

Pbàyahúdí tó ádròdrš ale rĩ ʼĩri ndínĩ ʼabhù tí Yèsù kohò dhu

(Màt 26.1-5; Mrk 14.1-2; Yùw 11.45-53)

22 ¹Yà ìmbà òná afi nà Mùgati tó mùhendù, *Pásika tí kátina, níí iwà idhòna nínù ndi ró. ²Ní, pbàkùhání tó ádròdrš ale mà, Uyátá tó màlímó màná náambénà Yèsù nábhu ì ádù kohò òná otu nónè dš, ihé-yà-òdò nónzi ì í nídhuní.

Yudhà rĩ Yèsù ipfò ndàbhu Pbàyahúdí tó ádròdrš ale-fó dhu

(Màt 26.14-16; Mrk 14.10-11)

³Nírò ní ndi Sitanì náatsù Yudhà, Ìskàriyotà tí kátina ale-afí ò. Ndi Yudhà níí atdí kumì dóná ʼyʼy nà Yèsù bhà ábhàlì nzínzi ʼš atdí ale. ⁴Ní kàrà, òwù ʼĩri pbàkùhání tó ádròdrš ale mà, Kàgàwà bhà idza-ngbò ʼòdò arí sàndirí tó ádròdrš ale màná, Yèsù nípfò ndi ndí ndàbhu abádhí-fó tí dhu dš. ⁵Ní, abádhí-idhè níika ndi atdí dš, ʼàdù ʼĩri fùrangà ì abhù tí Yudhà tò. ⁶Ní Yudhà náadù ndi dhu náʼù, ndàdù ndòpè ndòné Yèsù nípfò ndi ndí ndàbhu abádhí-fó òná otu, inzà ihé-yà núní rórò.

Yèsù rĩ Pásika tó ònyù náví kòbhòlò dhu

(Màt 26.17-25; Mrk 14.12-21; Yùw 13.21-30)

⁷Yà ìmbà òná afi nà Mùgati tó mùhendù-idhò náaká. Ndi idhò níí yà tà-mà-nzo náze ka kí Pásika tó ònyù tí òná idhò. ⁸Ní, Yèsù avì Péterù mà Yùwanì nà ndàtì nĩ: «Nyòwu nyòbhòlò Pásika tó ònyù ndíní àlè konyu tí.» ⁹Ní, abádhí ivú dhu kà-tsù ʼàtì: «Ádhà nga ndi nyi nyòzè mòwù ndi ònyù ʼòbhòlò òná?» ¹⁰Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tó ndàtì: «Kígò ò nyí nyòtsù rò, nyí nyí nyàsò idha nànd andu ʼš atdí ale nà. Ní, nyòwu kòwù ʼš tí, nyòwù òtsù kà ràrà òtsù òná idza ò. ¹¹Ní nyí nyadùna àtìna ndi idza-àbadhi nĩ: «Màlimò níwù dhu tsùnù ndàtì: Mă mí Pásika tó ònyù nónyu òná rò pbàkà ábhàlì màná kàluga rĩí àdhà?» ¹²Ní kàdùna ʼòrùnà rò rĩí ádrùngbà kàluga, yà kórò dhu ka kòbhòlò òná nítè fùkù. Ányì nga ní ndi nyí nyòbhòlòna ònyù àlè tó nĩ.» ¹³Ní abádhí náawù kígò ò, ʼàdù kórò dhu nótù yà Yèsù ùnòná ka fíyò dhu bhèyi tí, ʼàdù Pásika tó mùhendù tó ònyù nòbhòlò.

Yèsù nábhu rí kirè ònyù

(Màt 26.26-30; Mrk 14.22-26; 1Kò 11.23-25)

¹⁴Ònyù tó kàsùmì níitdègu àkà, ní Yèsù mà náakò ʼàmbe dhu ònyù dš pbìndà uvitatále màná. ¹⁵Ní Yèsù atì abádhí nĩ: «Atdyúdu ʼìná atdí dš àlè rònyù yàrí Pásika tó ònyù atdíkpá nyí màná tdù ma mabá àpè rò. ¹⁶Obhó tí, ma mátina nyí nĩ, ma ràrí nzí kònyu tdít dš, ràrà àhu òrù-akpà ʼš Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi ʼš kàraya àkà dhu ò.» ¹⁷Ní, Yèsù idyi ònyù rĩí òná kópà, ndàdù òtsò àbhù Kàgàwà tò, ndàdù àtìna: «Nyàkò yàrí kópà, nyùdà nzínziku ʼš, nyòmùvù òná rĩí ònyù. ¹⁸Obhó tí, ma mátina nyí nĩ, ma ràrí nzí ònyù ònyù tdít dš, ràrà àhu Kàgàwà rĩ idzi nónyu ònyù dš dhu ò.» ¹⁹Tdít dš kàdù mùgati níyì, ní òtsò ndi ndàbhu Kàgàwà tó dhu-dzidš, kùkò ndi mùgati-ònga, ndàdù àbhùnà pbìndà uvitatále-fó, ndàdù àtìna: yàrí ní ngbòdu, okúku dš rò ma màbhù. Nyòngò dhu ònzì ndi dhu bhèyi, nyàmbe mirè dš rònà. ²⁰Ònyù dzidš, kàdù ònyù rĩí òná kópà nábhu ndi dhu bhèyi tí abádhí tó,

ndàdù àtìna: «Yàrí kópà ní ɔwútána tí rí nyũngbò Kàgàwà nà, yà okúku dō rō rí ndùfu azùdu-otù ʒ. ²¹Pbétù, kàní ima nípò rí ndàbhu ma òmvù-fó ale rí ìnè atdíkpá ima mànà ònyù-tsùná. ²²Obhó tí, Ìndrù t'ídhùnà rārà fíndá dhu nǐ yà dóná ka kudhé dhu bhěyi. Pbétù ka nìpfo ndàbhu òmvù-fó ale ríí àp̀bè ʒ.» ²³Ní, Yèsù bhà uvitatále náadù 'òpè 'òngù dhu tsùyá nzínziya ʒ 'àmbe àtìna dʒ, rārì àdhi pbá ale nzínziya ʒ, wò dhu bhěyi dhu ònzì rádù.

Ádrùngbàle nyú ròsè ní àdhi?

(Màt 18.1-4; Mrk 10.35-45; Yùw 13.2-17)

²⁴Wò dhu-dzidʒ, Yèsù bhà ábhàlì náakò 'àmbe 'àgò dʒ nzínziya ʒ ɔbi nyú nà. Abádhí ambénà dhu òngù dʒ tsùyá, rārì àdhi nyú ndi ádrùngbàle nzínziya ʒ ròsè. ²⁵Ní Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Yà adzi ʒ p̀bìrì dʒ ádròdrò kámá náarí i p̀bìrì-dò nónyu ɔbi nyú nà. Ndirò i p̀bìrì dʒ ríí ɔbi nà ale náaràdù 'òzè kanzi i ídzìnga ònzì arí ale tí. ²⁶Ní, fùkù kà ríí mbá ndi dhu bhěyi. Pbétù, ádrùngbàle tí ríí nzínzikù ʒ ale náká ndíí ákèkpá ale bhěyi, ndirò ìndrù ùnda rí ale náká ndíí ìndrù-kàsù ònzì rí ale bhěyi. ²⁷Nírò, ádrùngbàle nyú ní àdhi? Tí yà mizà dʒ rō rí ònyù nónyu ale? Ngàtsi nǐ, tí yà ònyù nùlì mizà dʒ ale? Tí obhó yà ònyù nónyu rí mizà dʒ rō ale kèlè ndi ádrùngbàle? Pbétù ma mǐí nzínzikù ʒ àdhàdhì yà ònyù nùlì rí mizà dʒ ale bhěyi. ²⁸Nyí, nyíí ní ndi nyí nyádzi nyí, nyòndù àp̀bè-dzi atdíkpá ima mànà ale. ²⁹Ní ndi dhu-okú dō rō ní ndi, ma mútri nyí ádrùngbà òrù-akpà ʒ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi tò, àdhàdhì Àbadu Kàgàwà nùutri ma kà tò dhu bhěyi. ³⁰Ndi dhu bhěyi ní ndi, nyí nyonnyaya dhu, nyàdù dhu òmvù atdíkpá ima mànà pbàkà idzi ʒ. Ndirò nyí nyadùya òko kamà tó tombi dʒ, nyàmbe atdí kumì dóná ʒyʒ nà Pbàisràyéli tó rùgànda-tsù-ànyà núnò dʒ.»

Yèsù rí Péterù rí ndòdho dhu nóvo dhu

(Màt 26.31-35; Mrk 14.27-31; Yùw 13.37-38)

³¹Wò dhu-dzidʒ, Yèsù adù àtìna Péterù nǐ: «Simoni, Simoni, íri pé! Sitanì nónzi nyí, ndíní ndilè tí ùkúnga, àdhàdhì nganù-ònga nílè ka karí dhu bhěyi. ³²Pbétù ma mǐtsò ma okúnù dō rō ìnzí pbùkù a'uta nóongo tí olù. Ní, nyi nyapé ingo tidu ʒ, ní dhu àká nyabhu ɔbi adónu-afí tò.» ³³Ní Péterù adù àtìna kà nǐ: «Ádrùngbàlè, ma mà'ù wà dhu kusò àlè atdíkpá imbi ʒ, ndirò àlè ràdù ève atdíkpá nyi mànà.» ³⁴Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Péterù, ma mátina nyi nǐ: indo, à'ù-akpà rí nzi òngò inzà nyi nyòdhò ma ìbhu-gàna nyati, inzà nyi ráni ma rórò.»

Yèsù rí pbìndà uvitatále nàví rùgù ísòwù mà, bhòlò mà, ìla tó obhi-akpà mànà dhu

³⁵Tdítdʒ, Yèsù ivú dhu pbìndà ábhàlì-tsù ndàti: «Yà ma muví nyí nyòwù ìmbà ísòwù mà, ìmbà bhòlò mà, ndirò ìmbà kàyitò na rō, ní atdí dhu mà náawí tí àwí rùkú?» Ní abádhí adù dhu àdu 'àti: «Inzá atdí dhu mà náawí róká.» ³⁶Ní Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Pbétù kòmbí, ísòwù nà ríí ale náká ndidyi ka, bhòlò nà ale ràdù pbìndà bhòlò nídýi. Ndirò, ìmbà ríí ìla tó obhi-akpà nà ale náká ndàbhu ròná mùdzarè kodzi, ndíní ndadù tí ìla tó obhi-akpà nódzi ndi fàrangà rʒ. ³⁷Obhó tí, ma mátina nyí nǐ: yà Andítá núnò dùdú dhu náká wà rònzi ndi. Ndi Andítá ràtina: «Ka kazè àbadhi nzère ale nzínzi

ò. Ní obhó tí, ima nàndà dhu ní rí ndònzí ònzí.» ³⁸ Ní, abádhí adù àtìna: «Ádrùngbálé, kàní òyò ìlā tó obhi-akpá.» Ní kádù àtìna: «fwa àkà.»

Yèsù rí ndìtsò Mizèyìtunì tó p̀bìrì d́ò r̀ò dhu

(Màt 26.36-46; Mrk 14.32-42; Yùw 18.1-2)

³⁹ Yèsù náahù idza rò, ndàdù àrà Mizèyìtunì tó p̀bìrì d̀ò, yà bilì ndì ndarí ònzina dhu bhèyi. Kàbhà uvitatále náadù òwu kòwù ò ànyì. ⁴⁰ Ní ànyì ndì ndàrà àhu rò, kàtì p̀bìndà ábhàlì nì: «Nyìtsò nyí, akye nyí nyotsúna umvútá ò nì.» ⁴¹ Tdítd́, kíndrí ndì itseta abádhí tí rò, mbèmbè òbvù ka kòbvù odu námbèna ìtsì róngà adzì tí, ndàdù ndòkò ɔdyàna d́, ndìtsò ndì, ⁴² ndàti: «Ábá, nyi nyòzè ka nì, índrí pé yàrí kópà itse rùdù rò. P̀bètù, àpé kí'í ma mòzè dhu rí ndònzí dhu tí, kàkà ndí'í ndi nyi nyòzè dhu tí.» ⁴³ [Nírò ní ndi màlàyikà nífító ndì òrù-akpá ònà rò, ndìrà ɔbì nábhu kà tò. ⁴⁴ Ádrùngbá izu nùka ndì dhu-okú d̀ò rò, kàránà ndìtsò ŕ ɔdrùngbá ɔbì nyú nà t́dítd́, róná rò rútdé adyò ràdù ndìlì azu rútdé obvò dhu bhèyi.] ⁴⁵ H̀tsòta dzid́, kíva ndì, ndàdù ndàdu p̀bìndà ábhàlì-tí'ò, ndàdù abádhí òtù iwà èdho ŕ, atdítd́ izu nùka ì nífidhuni. ⁴⁶ Ní kádù àtìna abádhí nì: «Ádhu nyí nyódhò nì? Nyìvà nyí, ndirò nyìtsò nyí, akye nyí nyotsúna umvútá ò nì.»

Yèsù nòsò ka kí dhu

(Màt 26.47-56; Mrk 14.43-50; Yùw 18.3-11)

⁴⁷ Àzèmbè Yèsù r̀tse ŕórò ní ndi, ihé-yà núunya ì, Yudhà tí kátina ale ràdù àdì fíyò p̀kò d̀ò-tsírò. Ndi Yudhà nì'í Yèsù bhà atdí kumì d̀ónà òyò nà ábhàlì nzínzì ò atdí ale. Ní kíndrí Yèsù-tí'ò, ndí'í ndì ndambó tí ka. ⁴⁸ Ní Yèsù adù àtìna kà nì: «Yudhà, tí ambótá-òtù ò nga ndi nyi nyí Índhùnà t́ídihùnà nábhu òmvù-f́ò nì?» ⁴⁹ Kàkà Yèsù m̀ànà ì'ina ale nífítègu wò rí ndàpà ndònzì ndì dhu nálá, níwù dhu Yèsù-tsù, 'àti: «Ádrùngbálé, dhu àkà tí m̀'á ìndrù ìlā tó obhi-akpá nì?» ⁵⁰ Ní, abádhí nzínzì ò atdí ale nú'á p̀bàkùhání tó ádròdrò ale d́ò kamà bhà kasutále, ndìtsà fangà d̀ónà b́ina. ⁵¹ P̀bètù, Yèsù adù àtìna: «Ìnzè, úbhà! fwa àkà wò dhu bvùtí!» Wò dhu-dzid́, Yèsù adù ndi ale-bì-ngbò náp̄bala, ràdù ògù. ⁵² Ní, Yèsù adù àtìna kòkò róná iwù p̀bàkùhání tó ádròdrò ale mà, Kàgàwà bhà idza-ngbò òdò arí sàndí'í tó ádròdrò ale mà, p̀bàkùrù m̀ànà nì: «Nyí nyàdù tí iwu fùkú ìlā tó obhi-akpá nà, ndirò fùkú mùgò m̀ànà ogbotále nòsò ríwu ale bhèyi? ⁵³ Àlè kùbhi ì'í ŕ nyí m̀ànà bíllinganà Kàgàwà bhà idzá, ìnzì nyàdù malu. P̀bètù kòmbì rí kàsùmì ní fùkú, yà ìnò ò arí kasu ònzì ɔbì m̀ànà.»

Péterù rátina inzà ndì r̀àni Yèsù dhu

(Màt 26.57-58,69-75; Mrk 14.53-54,66-72; Yùw 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Yèsù ì àlù dhu-dzid́, abádhí náadù òwu kà nà p̀bàkùhání tó ádròdrò ale d́ò kamà bhà. Péterù adù àdì olùnà rò, ndàmbe àrà d́ò abádhí-owù ò. ⁵⁵ Kòkòrí ale núuto kàzu rùwugà d́, 'adù òko tsùna nà. Péterù adù ìrà, ndàdì átò abádhí nzínzì ò. ⁵⁶ Ní, kasu tó atdí tsìbhále náala Péterù kàzu-tsùnà àdì ŕ. Ní kádì nyìkpóna kà ŕ, ndàdù àtìna: «Yàrí ale mà nì'ina átò kà m̀ànà.» ⁵⁷ P̀bètù, Péterù adù kà-tsù dhu nágò, ndàti: «Yà tsìbhálé, inzà ma m̀uni wò ale!» ⁵⁸ Àkè kàsùmì dzid́ tí, ngàtsi ale náala ka t́dítd́, ndàdù àtìna kà nì: «Anyi nyú mà átò, nyi ní atdí abádhí nzínzì ò ale.» P̀bètù Péterù adù àtìna wò ale nì: «Ìnzì ní ma

abádhí nẓínzì ǝ ale.» ⁵⁹Tdítdǝ, mbèmbè iwà atdí adyifǝ-sisì nyú núdà rǝrǝ, ngátsi ale náavǝ dhu ɔbi nyú nà ndàti: «Obhó nyú, yàrí ale mà níǝ atdíkpá kà màná, ka ní Gàlilayà tǝ pǝirì ǝ ale nídhunǝ.» ⁶⁰Ní, Péterù adù dhu àdu kà tǝ ndàti: «Inzá ma mùni wǝ nyi nyòzè nyunǝ dhu.» Wǝ ndi kàsùmì ǝ tí, àzèmbè Péterù rǝtè rǝrǝ ní ndi, à'ǝ-akpà náadù òngò. ⁶¹Ní, Ádrùngbàlè Yèsù náagéré ndi, ndàndà Péterù. Nírǝ ní ndi Péterù adù yà Ádrùngbàlè Yèsù núnǝnà fìndà dhu nírè. Kàti: «Indo, inzà à'ǝ-akpà nápè òngò rǝrǝ, nyi nyí'ina iwà nyi nyòdhǝ ma ìbhu-ràdǝ rǝ.» ⁶²Ní Péterù adù àhu iri, ndàdù ǝdzi ádrùngbà izu nyú nà.

Yèsù ní ka kí dhu núno, kadù àmbè ǝvinà dǝ dhu

(Màt 26.57-68; Mrk 14.65; Yùw 18.12-24)

⁶³Yà Yèsù rǝí foyá ale náambèná kùgbǝ dǝ, 'adù àmbè kǝvì dǝ. ⁶⁴Abádhí owúnà kà-nyì àtsì rǝ, 'adù dhu ivu kà-tsù, 'àti: «Áti pé nyi nùtì ale fàkà?» ⁶⁵Ndirǝ abádhí náadù ábhǝ ngùkpà nzèrè dhu nyú núnǝ kà ní.

Yèsù nà ka kówu ùvǝ Pǝyàhúdì bvǝ ádrǝdrǝ anya nítdì arí ale-ǝnzì dhu

(Màt 26.59-66; Mrk 14.55-64; Yùw 18.19-24)

⁶⁶Inga níitdègu ùbho, ní Pǝyàhúdì tǝ pǝakùrǝ mà, pǝakùhání tǝ ádrǝdrǝ ale mà, Uyátá tǝ màlímó màná, núundu ì, 'adù Yèsù nábhu kowù nà fírábvǝ ádrǝdrǝ anya nítdì arí ale-ǝnzì. ⁶⁷Ní, abádhí níivú dhu Yèsù-tsù 'àti: «Nyi nyapè ìí Krístǝ tí, ní únǝ pé ka fàkà.» Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tǝ ndàti: «Ma mapé kùnǝ fùkù, ní nyí nyí nzí kà'u.» ⁶⁸Ndirǝ, ma mapé dhu ivù tsùkù, ní nyí nyí nzí dhu àdu idù. ⁶⁹Pbétù rǝpè ndi kombí, Ìndrù t'ídhùnà rǝrà àdi Kàgàwà bhà ádrùngbànga tǝ ɔbi tǝ fangà dǝnǝ rǝ.» ⁷⁰Ní, kǝrǝ ale adù dhu ivu kà-tsù 'àti: «Olu nyi tí ndi Kàgàwà t'ídhùnà?» Ní kadù dhu àdu abádhí tǝ ndàti: «Nyí ní ndi nyí nyàti, ima rǝrǝ ndi.» ⁷¹Ní abádhí adù àtinà: «Àlǝ tǝí inè ngàmǝ-atdyú nà tdítdǝ? Àlǝ kǝrǝ wà kùnǝ dhu àlǝ-bì nyú ní.»

Yèsù rǝ mùsambà ǝnzì Pilatǝ-ǝnzì dhu

23 ¹Abádhí níivà ì kǝrǝ atdíkpá, 'owù Yèsù nà, 'owù ùvǝ nà Pilatǝ-ǝnzì. ²Ní abádhí apè 'òbhù ka, 'àmbe àtinà dǝ: «Mǝ mòtù yàrí ale àlǝ tǝ pǝirì ǝ ale-dǝ idzǝ rí, ndínǝ dhu nivà tí rǝ. Kà rǝrà ìndrù-tsù nátǝ rǝ inzì Kàyì-sarà bhà pàratà nufǝ tí. Ndirǝ kà rǝrà ndàti rǝ ndítǝrǝ Krístǝ, ádrùngbà kamà tí.» ³Ní Pilatǝ ivú dhu Yèsù-tsù ndàti: «Inyi, nyi tí Pǝyàhúdì tǝ ádrùngbà kamà?» Ní Yèsù adù dhu àdu kà tǝ ndàti: «Inyi ní ndi ka nyi nyùnǝ.» ⁴Ní Pilatǝ adù àtinà pǝakùhání tǝ ádrǝdrǝ ale mà, ihé-yà màná ní: «Inzá ma màla atdí afátá mà yàrí ale dǝ ka kadù anya ǝtdì okúna dǝ rǝ.» ⁵Pbétù abádhí náadù dhu nùtu atdítdǝ, 'adù àtinà: «Kà rùdhèna dhu náarí ìndrù-dǝ nídzì. Kǝpè ka Gàlilayà tǝ pǝirì ǝ rǝ, ndùdà nà kǝrǝ Yùdèyà tǝ pǝirì ǝnǝ, ndìrà àhu nà irǝ.»

Yèsù rǝí ádrùngbà kamà Hèrǝdè-ǝnzì dhu

⁶Pilatǝ níitdègu wǝ dhu iri, náadù dhu ivu wǝ ndi ale ràtí Gàlilayà tǝ pǝirì ǝ ale. ⁷Ní, ádrùngbà kamà Hèrǝdè bhà pǝirì ǝ ale tí kà rǝí dhu ndi ndìrǝ rǝ, Pilatǝ adù kàbhu kowù nà Hèrǝdè-fǝ ǝ. Wǝ ndi kàsùmì ǝ, Hèrǝdè náadù ndòtù Yèrùsàlemà tǝ kigǝ ǝ ndi ndírá átǝ rǝ. ⁸Ní Yèsù ndi ndàla rǝ, Hèrǝdè-idhè níika ndi atdítdǝ. Obhó ka níǝ angyangyí tí ubhínà ndòzè rǝ ndàla Yèsù-ngbǝ,

yà kà dǝ ka kúnɔna dhu níri ndi ndarí dhu-okú dǝ rǝ. Ndirǝ, kǝzè ndàla kà rǝnzina atdí wiwí mà. ⁹Ní Hèrǝdè náangù dhu ádzíta nyú Yèsù-tsù, pbétù kǝdù nzá atdí dhu mà nádu kà tǝ. ¹⁰Pbàkùhání tǝ ádrǝdrǝ ale mà, Uyátá tǝ màlímó màná nííř ǎnyírǝ. Ní abádhí adù Yèsù òbhù ɔbi nyú nà. ¹¹Nírǝ ní ndi Hèrǝdè mà, yà ngbǝna òdǝ rí pbànowí màná, náambénà kùnǝ dǝ itsi dǝ. Ní ka ndi ndùgbǝ, ndàdù àyàya mberù náfo kà-rǝ dhu-dzidǝ, kǝdù Yèsù àdu kowù nà tdítǝ Pilatǝ-fǝ ò. ¹²Ndi nínganí tí, Hèrǝdè mà Pilatǝ nà, náadù 'òzè òzè tí, àzèmbè òmvú tí í árubhi íř rǝ angyinǝ rǝ rǝrǝ.

Yèsù-ànyà nǝtdí ka kí ndíní ka koho tí dhu

¹³Pilatǝ náandu pbàkùhání tǝ ádrǝdrǝ ale mà, Pbàyàhúdí tǝ ádrǝdrǝ ale mà, ngùkpá ale màná. ¹⁴Ní kǝdù àtinà abádhí ní: «Nyí nyiwú yàri ale nà fudu ò, nyàdù àtinà kà rarí indrù-dǝ nídzí ndíní dhu níva tí. Nírǝ, kàní ma mǝngù dhu kà-tsù nyìkpǝkǝ ò rǝ. Ní ma màla nzá atdí afátá mà kà-dǝ ka kí anya nǝtdí okúna dǝ rǝ. Ndirǝ, atdí dhu mà ríř imbǝ yà nyí nyòbhù ka dǝná. ¹⁵Hèrǝdè nyú mà nála nzá atdí afátá mà kà dǝ, kǝdù kǝdu tdítǝ àlǝ-fǝ ò nídhuní. Ní, yà kǝnzí dhu ò, atdí dhu mà ríř mbǝ, yà kǝbhù rádù kohò. ¹⁶Ní, ma mí kíkǝlǝ iwà ma màbhù ka kúvi rǝrǝ.» ¹⁷[Yà Pásika tǝ mǝhendù-idhò náaríra dhu bhèyi, ka kongónà atdí ale níkǝlǝ imbi ò rǝ abádhí tǝ.] ¹⁸Ní, abádhí kǝrǝ náapè 'ùkú atdíkpá, 'ámbe àtinà dǝ: «Ábhù wǝ ale kohò, nyadù Bàrabà níkǝlǝ fǝkǝ.» ¹⁹Ndi Bàrabà ka kasò imbi ò, kígǝ ò ndi nǝnzí wǝgǝ-okú dǝ rǝ, ndirǝ indrù kǝhò dhu-okú dǝ rǝ.

²⁰Pilatǝ abhù tǝna tdítǝ ihé-yà tǝ, Yèsù ndi ndòzè ndíkǝlǝ nídhuní. ²¹Pbétù, abádhí adù idù: «Útǝ ka mùsàlabhà dǝ! Útǝ ka mùsàlabhà dǝ!» ²²Ibhù rí kǝsè ní, kǝti abádhí ní: «Ádhu nyú ndi kǝfǝ? Inzá ma màla atdí afátá mà, yà kǝkǝ kohò okúna dǝ rǝ. Ní ma mí kǝbhù kúvi, madù ikǝlǝnà rǝrà.» ²³Pbétù, abádhí náadù dhu ètù, 'ámbe ùkú dǝ àri nyú tí, ndíní ka kutǝ tí ka mùsàlabhà dǝ. Ní abádhí tǝ ikù-ɔbi òsè dǝná nǝ rǝ, ²⁴Pilatǝ adù abádhí-afí òzè dhu nǝnzí. ²⁵Ní kíkǝlǝ yà imbi ò ka kósò kígǝ ò ndi nǝnzí wǝgǝ-okú dǝ rǝ, ndirǝ abvo nóhò dhu-okú dǝ rǝ ale. Ndi ale níř yà abádhí rǝbhí ònzínà rǝ kíkǝlǝ ale. Nírǝ ní ndi kǝdù Yèsù nǝbhù abádhí-fǝ, ndíní abádhí ɔnzí tí afíya nózè dhu bhèyi.

Yèsù nǝtǝ ka kí mùsàlabhà dǝ dhu

²⁶Yèsù nà ì owu òná kàsùmi ò, abádhí náalú Sìmoní tí kátina atdí ale inga bvù rǝ rǝrà rǝrǝ. Ndi ale níř Kùrení tǝ kígǝ ò ale. Ní abádhí náadù mùsàlabhà nǝgba kà-dǝ, ndíní kǝnǝ tǝ, ndámbe àrà dǝ nà Yèsù-owù ò. ²⁷Ábhǝ ihé-yà mà, vèbhǝle màná náambénà owu dǝ Yèsù owù ò. I vèbhǝle náambénà odrùya-dǝ nǝpbi dǝ izu-okú dǝ rǝ, 'àdù àmbe Yèsù òdzí dǝ. ²⁸Ní Yèsù agéré ndi ndàndà abádhí, ndàdù àtinà: «Yèrùsàlemà ò vèbhínzó, inzí nyòdzí ma! Pbétù, nyòdzí nyí nyí-tírǝ, ndirǝ nyòdzí fùkú nzónzo. ²⁹Obhò tí, idhǝ ríř inè yà òyá ka kowuya àtinà rǝ: «Hirò nǝnzí ní ingò-ayí, ndirǝ hirò nǝnzí ní inzá ì nugu vèbhǝle, yà inzá inzo apèna ibàya-tsù níndù vèbhǝle.» ³⁰Ndi nínganí, indrù owuya àtinà rǝ pbìrì-akpá ní: «Nyàgbù nyí dǝkál!» Ndirǝ abádhí owuya àtinà rǝ pbìrì ní: «Nyàtsì nyí dǝkál!» ³¹Obhò tí, yà dhu bhèyi ka kí dhu ònzí kázù itsu rǝ rǝ, òtdyòtdyù itsu rǝ ka kǝnzina dhu nóloya ingbǝ dhu bhèyi?»

³²Wǝ ndi kàsùmi ò tí, ka kambénà owu dǝ átǝ nzére dhu ònzí arí óyǝ ale nà, ndíní ka kǝkye tí atdíkpá Yèsù màná. ³³Ní, «Ale-dǝ-kpa» tí kátina ngari

ò ì òwù ùvò rò, abádhí náutó Yèsù mùsàlabhà dǝ ányirǝ, kǝkǝ nzére dhu ònzi arí ǝyǝ ale màná. Atdí ale ka kutó Yèsù bhà fangà dǝná rò, kadù ngátsi nútó kàbhà ígù dǝná rò. ³⁴ [Ní, Yèsù ambénà àtìná dǝ: «Ábá, úbà dhu abádhí tǝ, inzà abádhí ùni ì ǝnzina dhu nídhuní.»] Abádhí náadù Yèsù rǝ mùdzarù núnǝ foyá, ngàlà ǝ ì ǝvì rǝrǝ. ³⁵ Ìndrù náadù ìko ányirǝ, 'ámbe ndǝnzi rí dhu nándà dǝ. Pbétù, pbàyàhúdí tǝ ádrǝdrǝ ale náadù òko 'ámbe Yèsù núgbo dǝ, 'ámbe àtìná dǝ: «Kígù ngùkpá ale, ní kígù pé ndì ndítǝrǝ, kǎpé ìí Krí-stǝ, Kàgàwà ǝpì fìndà ale tí!» ³⁶ Pbànowí náambénà kùgbo dǝ átǝ, 'adù òwu ògyògyè dǝvayì náva rǝ kà-tsù. ³⁷ Abádhí adúnà òwu àtìná rǝ: «Nyi nyapé ìí Pbàyàhúdí tǝ ádrùngbǝ kamà tí, ní ígù pé nyi nyi-tǝrǝ.» ³⁸ Kà-dǝná ka kadù dhu àndi yà dhu bhèyi: «Yàrí ale ní Pbàyàhúdí tǝ ádrùngbǝ kamà.»

³⁹ Yà Yèsù tí ka kutó mùsàlabhà dǝ ale nzínzi ǝ atdí ale núuno dhu kà ní ndàti: «Nyi tí obhó Krístǝ? Ígù pé nyi nyi-tǝrǝ, nyadù má nígu!» ⁴⁰ Pbétù ngátsi kà t'ǝdhìnà náadù òrù kà dǝ ndàti: «Nyi tí obhó Kàgàwà-dǝ mà nǝnzi, àzèmbè nyi nyongó ìí ndi àpbè-tidǝ kèlǝ nábà nyi nyí? ⁴¹ Àlǝ kí àpbè nábà obhónánga dǝ, àlǝ tǝ afátá-okú dǝ rò àlǝ kí kàbà nídhuní. Pbétù yàrí ale náfà nzà atdí dhu mà.» ⁴² Tdítǝdǝ, kǎdù àtìná: «Yèsù, ìrè nyíré ma pbùkù idzi ò nyi nyótǝrǝ.» ⁴³ Ní Yèsù adù dhu àdu kà tǝ ndàti: «Ma mí obhó dhu núno indù: àlǝ kǝtsù nyi màná indo tí ***pàràdisò** ò.»

Yèsù rǝvè dhu

⁴⁴ Mbèmbè azà adyifǝ-sisì adyíbhengá nga tǝ ǝ, ínǝ-yà níibvù ndì kǝrǝ ndi pbìrì ǝ, rǝrà àhu àrùgyètdí adyifǝ-sisì adyidǝ nga tǝ ǝ. ⁴⁵ Adyifǝ náavè, Kàgàwà bhà idza ǝ ka kúsò ádrùngbǝ mberù ***pàziyà** tí kátina-ǝnga ràdù ndífa átsí rǝ. ⁴⁶ Ní Yèsù akù ǝrú tǝna nyú nà ndàti: «Ábá, mà màbhu afidù funú.» Wǝ dhu ndì ndòrì dhu-dzidǝ ní ndi, kà-affí náadù ìtdǝ dǝtsí. ⁴⁷ Wǝ ndì nǝnzi dhu ndì ndàla rǝ, Pbàrǝmá tǝ pbìrì ǝ atdí miyà pbànowí dǝ ádrùngbǝle níilǝ Kàgàwà ndàti: «Obhó nyú, yàrí ale níí obhónángatǝle!» ⁴⁸ Kǝrǝ alé-yà, yà ibí rǝ ìwùná dhu àndà, náala wǝ ndì nǝnzi dhu. Ní abádhí náadù ì ányirǝ rǝ dǝya-tsirǝ ùlǝ izu nyú nà rǝrǝ. ⁴⁹ Yà Yèsù núnì kǝrǝ ale, Gállilayà tǝ pbìrì ò rǝ ka núnǝ vèbhǝle màná, níikò itseta, 'ámbe ùda rúda dhu nándà dǝ.

Yèsù nǝtdù ka kí dhu

⁵⁰ Pbàyàhúdí-bvǝ ádrǝdrǝ anya nítdì arí ale nzínzi ǝ, Yǝzefù tí kátina atdí ale níí ìnè. Ndi ale níí idzi ale, ndirǝ ka níí obhónángatǝle. ⁵¹ Kǝtsù nzà yà Yèsù dǝ rǝ 'ìri ale tǝ ǝtè ò màtí, ndirǝ abádhí rǝnzina dhu ò màtí. Wǝ ndi Yǝzefù níí Àrimàtayò tí kátina Pbàyàhúdí-bvǝ atdí kigǝ ǝ ale. Ndirǝ kǝngónà Kàgàwà rǝ idzi ǝnyu ìndrù dǝ òná idho nǝdǝ. ⁵² Ní kǝrà Pilatǝ bhà, ndàrà Yèsù-abvò nǝnzi kà-fǝ. ⁵³ Kǎdù Yèsù-abvò nífo mùsàlabhà dǝ rǝ, ndàdù ngbǝna nákpǝrǝ mberù ò. Kǎdù àrà ndi abvo nǝtdù bhalabhala ò ka kǝbhì ibhu ò. Ndi ibhu níí inzà ka kǎpè atdí ale mà nǝtdù òná angyi. ⁵⁴ Wǝ dhu anzì ndi yà ìndrù rǝ 'òbhǝlǝ ndíní ***sàbatù** adù tí ndǝpè òná idho ǝ. ⁵⁵ Yà Gállilayà tǝ pbìrì ò rǝ Yèsù núnǝ vèbhǝle, náadù òwu atdíkpá Yǝzefù màná. Abádhí náala Yèsù-abvò nǝtdù ka kí òná ibhu, 'adù Yèsù ka kilì ibhu ò tí dhu nála. ⁵⁶ Wǝ dhu-dzidǝ, abádhí náadù 'adu fírábvù, 'òwù andrǝkò mà, ndrùù rǝngu akye màná nǝbhǝlǝ. Sàbatù-idhò ǝ, abádhí náadù 'àso yà Úyátá nǝnzi dhu bhèyi.

Yèsù rí ndìngbè dhu

(Màt 28.1-10; Mrk 16.1-8; Yùw 20.1-13)

24 ¹Sàbatù-idhò dzidò rúbho nga ð, vèbhàlé náawù kútsingá nyú kàbhùlì ò. Abádhí awù ányì yà angyangyi ì ðbhòlò mbèyi róngu akye mànà foyá. ²Ní, abádhí adù odu nótù iwà ka kògèrè ibhu-lí rò ró. ³Ní abádhí atsu ndi ibhu ò, pbétù abádhí adù nzá Ádrùngbàlé Yèsù-abvò nótù. ⁴Ní atdíð idhò náko abádhí ndi dhu dō rórò ní ndi, òyò ale náuto ì abádhí tí, atdíð rúbmbili mùdzarè nà ròyá. ⁵Ní atdíð òdo nísí òyà dhu-okù dō rò, abádhí adù dōya nátdò obvò. Pbétù, kòrí ale adù dhu ìvu abádhí-tsù 'àti: «Ádhu nyí nyí inè ríí nyìkpóna nà ale nóme ùvùve ale nzínzì ò ní? ⁶Kà ríí mbà iró, kàngbè wà ndi òve-bvù rò. Nyirè pé yà fùkù kùno àdi ndi ndàdi Gàlilayà tó pbìrì ò rórò dhu. ⁷Kàti: «Dhu àkà kípfo Ìndrù t'ídhùnà kabhu nzéngatále-fó, kadù ùtonà mùsàlabhà dō, ndirò ibhu idhò dzidò, kà ràdù ndìngbè.» ⁸Nirò ní ndi abádhí náadù yà Yèsù ùno òte nírè. ⁹Ní abádhí adù ì ibhu-tí'ò rò, 'òwù yà ì àla kórò dhu núnò atdí kumì dónà atdí nà ábhàlì tò, kórò ngùkpà ale mànà. ¹⁰Ì vèbhàlé níí Mágàdalà tó kigò ò Màriyà mà, Zàni mà, Yàkòbhò-tsánà, Màriyà mànà. Ndirò, yà abádhí í'ina mànà ngùkpà vèbhàlé, náadù dhu àwe ndi dhu bhèyi tí Yèsù bhà uvitatále tò. ¹¹Pbétù, kòkò vèbhàlé ùnò fíyò dhu náti uvitatále adù zèze tí. Ní abádhí adù nzá ndi dhu ná'ù. ¹²Pbétù Pèterù náadù ndivà, ndòkù kàbhùlì ò. Ní, ndi ndàgù ndi ndàndà ibhu-ònga rò, kàla mberù-mbélémbèlè kèlè ányì. Wò dhu-dzidò, kàdù ndàdu ndàrà pbìndà atdíð idhò náko ndi wò ndi nònzì dhu dō rórò.

Yèsù rí ndàvì òyò ábhàlì tò Èmawù rárà otu ò dhu

(Mrk 16.12-13)

¹³Ndi nínnganí tí, Yèsù bhà ábhàlì nzínzì ò òyò ale náakò 'àmbe òwu dō Èmawù tí kátina pbanga ò. Ndi pbanga níí'í atdí kumì dónà atdí nà kilòmetèrè tí Yèrùsàlemà tó kigò rō rò. ¹⁴Abádhí ambénà òte dō yà ì nònzì kórò dhu-tsí dō. ¹⁵Ní wò abádhí ròte, 'adù àmbe 'àgò dō ònà kàsùmì ò, Yèsù nyú ndìtírò náandri abádhí tí ò, 'adù àmbe òwu dō atdíkpà abádhí mànà. ¹⁶Pbétù, dhu adù abádhí-nyínga níti inzì rùni Yèsù. ¹⁷Ní Yèsù ìvù dhu abádhí-tsù, ndàti: «Ádhu nyí nyí nyàgò dónà, àzèmbè nyí nyongó òwu?» Ní kòrí ábhàlì náadù ìko, izu ràdù 'èka atdíð. ¹⁸Atdí abádhí nzínzì ò ale, Kilìyòpà tí kátina, náadù dhu ìvu kà-tsù ndàti: «Nyí tí ndi atdíró Yèrùsàlemà tó kigò ò bhà nzínzì ò inzà nyí nyùnì kàrí idhò nzínzì ò ndi nònzì dhu?» ¹⁹Kàdù àtina abádhí ní: «Ádhu ndi?» Ní abádhí adù dhu ádu kà tò 'àti: «Yà Yèsù, Nàzàreti tó kigò ò ale rò ndi nónzì dhu. Ndi ale níí ádrùngbà òbi nà nabì. Kàrà ndi pbìndà òbi návi rō kàsùna ò, ndirò òtèna ò màtí, Kàgàwà-ònzì ndirò kórò ale-ònzì màtí. ²⁰Ní fàkà pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, fàkà ádròdrò ale mànà nífo ka, 'àbhu kotdì anya dónà ndíni ka koho tí, 'adù kàbhu kutò mùsàlabhà dō. ²¹Mà nyú, mà múbhì dhu irè rō ka ràrì ndi Pbàisràyéli núwù rí ino-kàsù ò rò. Pbétù ròsè kórò dhu dónà, indo kórò kòrí dhu ònzì ò rō idhò náhu wà ibhu. ²²Ní obhó tí, nzínzika ò ngúfe vèbhàlé nábhu idhò rùko mà atdíð. Abádhí òwùnà bhò-tsungá kàbhùlì ò. ²³Ní inzà ò òtù Yèsù-abvò rò, abádhí àdù ingo, 'adù àtina màlàyíkà ràvi ò fíyò. Ní, ì màlàyíkà ràti inè Yèsù ràrì'í nyìkpóna nà. ²⁴Yà mà mìí mànà atdíkpà ale nzínzì ò, ngúfe ale nádù òwu átò kàbhùlì ò, 'adù ndi

dhu nótù àdhàdhì yà vèbhàlè náwenà dhu bhèyi tí. Pbétù abádhí àdù nzá ndi Yèsù-ngbò nyú nála.»

²⁵ Ní Yèsù adù àtìna abádhí nǎ: «Nyí ní ìmbà irèta nà ale! Ndirò nyí ní ìnzí arí pbànábí núnò kóró dhu ná'u tsàkàtsàkà ale! ²⁶ Dhu aká tí obhó Krístò ràbà àpè ndi dhu bhèyi tdù ndi ndotsú pbìndà ádrùngbànga tó awáwù ò rò?» ²⁷ Wò dhu-dzidǎ, kǎdù dóná ka kandí Kàgàwà bhà Andítá ò kóró dhu-tì nòpè ndàwe abádhí tò, ròpè ndi Músà bhà Andítá ò rò, ràrà àhu kóró pbànábí náandí dhu ò.

²⁸ Abádhí níitdègu yà ì úbhi òwu rǎ ònà pbanga nínù, ní Yèsù adù dhu ònzí itse ràrà ale bhèyi. ²⁹ Pbétù abádhí adù Yèsù àgo 'àti: «Ádí atdíkpá mǎ mànà. Obhó tí, adyifó àrà wà, ndirò inga ràti kòmbí tí.» Ní Yèsù adù òtsù, 'òkò atdíkpá abádhí mànà. ³⁰ Ní ònyù-tsùná ì òkò atdíkpá abádhí mànà rórò, Yèsù níidiyì m̀gati ndàlù fóná, ndàdù òtsù nábbu Kàgàwà tò. Wò dhu-dzidǎ, kǎdù m̀gati-ònga núko ndùndò abádhí-fó. ³¹ Nírò ní ndi abádhí-nyínga náara ndùtù, 'àdù Yèsù núnì. Pbétù Yèsù náadù àwí dòtsí abádhí-nyíkpó ò rò. ³² Ní abádhí adù 'òpè 'òtè nzínziya ǎ, 'àmbe àtìna dǎ: «Àlě-afí nígbènà tí obhó àlě ò, yà otu ǎ kà rùbhi Kàgàwà bhà Andítá-tì náwe rǎ àlě tò rò?»

³³ Abádhí adù 'ìvà ányirò rò tí, 'àdu ì Yèrùsàlemà tó kigò ò. Ní ányì abádhí atù kǎkò atdí kumì dóná atdí nà uvitatále òdhíya mànà ì nàndu ró. ³⁴ Ní ì uvitatále náadù àtìna abádhí nǎ: «Obhó nyú, Ádrùngbàlè Yèsù níngbè wà ndi. Kàvi wà ndi Simoni tò.» ³⁵ Ní kòrì ǎyǎ ábhàlì náadù ròyá ndi nònzì otu ǎ dhu mà, ìngbà dhu bhèyi màtí ì òwù Yèsù núnì m̀gati-ònga núkǎ rí ró dhu mànà dhu náwe abádhí tò.

Yèsù rí ndàvì pbìndà atdí kumì dóná atdí nà ábhàlì tò dhu

(Màt 28.16-20; Mrk 16.14-18; Yùw 20.19-23; Kas 1.1-8)

³⁶ Yà Èmawù rò ìwù ale rǎte ngǎkpá ábhàlì mànà ònà kàsùmì ǎ tí ní ndi, Yèsù nyú nditírò náavì ndi abádhí nzínzi ǎ, ndàdù àtìna abádhí nǎ: «Kàgàwà àkǎ ndàbbu nyí nyòkò màràngà ǎ.» ³⁷ Ní atdídǎ ádrùngbà òdò nísí òyà dhu-okú dǎ rò, abádhí adù dhu àtì ale-mùlì ì àla dhu tí. ³⁸ Pbétù Yèsù adù dhu nívu abádhí-tsù ndàti: «Ádhu fùkú irèta nínza? Ndirò ádhu wòrì irèta-tidò rǎ'ì afíku ò ní? ³⁹ Nyàndà pé ǎtsùdu mà pfǎdu mànà! Ìma nyú ní yà! Nyàpbalà pé ngbǎdu, ndirò nyàndà pé, ale-mùlì náarfí ìmbà ìzǎ nà róná, ndirò kà-kpa mà náarfí ìmbà yà rùdú nyí nyálàna dhu bhèyi.» ⁴⁰ Wò dhu ùnò ndi ndi rò, kǎdù ǎtsùna mà, pfǎna mànà nítè abádhí tò. ⁴¹ Pbétù wò ì fǎ nà ádrùngbà dhèdhe ǎ, abádhí rǎ nǎ ndi ndúnna dhu ná'u, ndirò atdídǎ idho àdù abádhí núko dhu-okú dǎ rò, Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsù ndàti: «Nyí tǎ'ì ìnè ònyànà ka kǎdù dhu nà fùkú iró?» ⁴² Ní abádhí adù ìkurù ìkurù ìbbè-ròrò-ngba nábbu kà tò. ⁴³ Kǎdù ndi ìbbè náko, ndàdù à'ànà àzèmbè abádhí rǎlana rórò. ⁴⁴ Wò dhu-dzidǎ, kǎdù àtìna abádhí nǎ: «Kǎnǎ yà fùkù ma mongónà ùnòndà òko ale kòko atdíkpá rórò dhu ní wò. Dhu aká yà kóró ka kandí dūdú Músà bhà Úyátá ò màtí, Kàgàwà bhà pbànábí tó Andítá ò màtí, ndirò Zàburi ò màtí dhu rǎnzì ì kóró.» ⁴⁵ Nírò ní ndi kǎdù abádhí tó irèta núnge, ndínì abádhí alú tí Kàgàwà bhà Andítá rúnna dhu dǎya ò. ⁴⁶ Tdítdǎ kǎdù àtìna abádhí nǎ: «Kàgàwà bhà Andítá ò ka kandí dhu kati: Krístò àkǎ ndàbà àpè, kàkǎ ndòvè, ìbbu rí kisè idho ǎ ndàdù ndìngbè. ⁴⁷ Ndirò kǎvò rǎ, dhu àkǎ kúnò ìndrù rǎ 'ùgèrè, 'ùbbà fíyò nzérenga, Kàgàwà ràdù dhu ùbà fíyò dhu kóró pbìrì ǎ ale tò, ròpè ndi

Yèrùsàlemà rò. ⁴⁸Nyí ní ndi dhu tó ngàmbì. ⁴⁹Ndirò kòní ma mí yà Àbadu náakò fíndá làká fúkù dhu nívi fúkù. Ní nyí nyákà nyókò yàrí kigò ǝ tí, ràrà àhu òrù-akpà ò rò rírá ádrùngbǎnga tó ɔbì nába nyí nyí dhu ò.»

Yèsù rí ndàdù òrù-akpà ò Kàgàwà i dhu

(Mrk 16.19; Kas 1.9-11)

⁵⁰Yèsù adù àrà pbindà ábhàlǐ nà Bètàniyà tí kátina pbanga-ti'ò. Ní, kǎngbe ɔtsúna ndàso abádhí nǐ. ⁵¹Ní yà abádhí násò ndí ndí òná kàsúmì ǝ, àbadhi mà nùubhá i pbindà ábhàlǐ mànà, ndàdù ɔdzì, ndàrà òrù-akpà ò. ⁵²Ní Yèsù i ìfu dhu-lutìná, abádhí náadù 'àdu ádrùngbǎ dhèdhe nyú nà Yèrùsàlemà tó kigò ò. ⁵³Abádhí nóongónà 'ùndu bilínganà Kàgàwà bhà idzá, 'ámbe Kàgàwà-ɔvò nílè dǝ.

Yùwani

andí Yèsù Krístò bhà Ídzi Màkürù

Yàrí bhùkù ò ì nòtù ádròdrò dhu tí dhu

Ungbòta-Ɔwútá ò, Yùwani tí ka kátina ale ríí ibí nyú. Pbétù, yàrí bhùkù nandí tsí tí ka kírè ní Zèbèdayò mà pbindà tsìbhále Sàlòmè màná t'ídhùnà, yà Yèsù bhà uvitatále tí íí. Pbindà bhùkù ò, kà ròte dóná ndítírò, ndàtì ndí «Yèsù ózè ábhàlì» tí (21.20-25). Kündí átò dhu níí Upfòta tó bhùkù, 1 Yùwani, 2 Yùwani, ndirò 3 Yùwani tó bhàruwà.

Yùwani andí yàrí bhùkù mbèmbè àrè kumí dóná imbò nà atò mà nzínzi ò àrúgètí kumí atò nà Yèsù ka kùgè dhu-dzidò. Kándí Yèsù Krístò bhà yàrí Ídzi Màkürù, ndíní ndí ndabhù tí pbàkrístò-aff ròtsì ɔbí ní. Kándí ndí Màkürù átò yà iri íí fíyó pòrì ò rò Pbàyàhúdí tò. Abádhí nzínzi ò ábhò ale nyú náa'u nzá dhu Yèsù ràrí Màsiyà. Yùw 20.31 ò, Yùwani ràtina, ndí randí dhu ndíní ìndrù náa'u tí dhu Yèsù ràrí Màsiyà, Kàgàwà t'ídhùnà, 'àdù íí ípìrɔ́nga nà kòvò rò.

Pbindà andítá ò, Yùwani ròte óyò dhu dō: «Pbàyàhúdí» (2.18-20, ndirò 5.10-16), yà Yèsù nugyénà atdidò ale, mà «a'uta» màná. Pbàyàhúdí ní Pbàfàrisáyó mà Pbàyàhúdí tó ngùkpà kámá màná (11.57). A'uta tó atdí ófò ríí 2.23-24 ò. Ábhò ale nyú náa'u Yèsù yà kà ràrà ònzínà rò wiwi àlā í í dhu-okú dō rò tí. Pbétù, kà tò inga nafò ndíní ka kí'í tí obhóná a'utátale tí dhu níí yà ndí ndùdhe dhu ífù ka kí atdidò dhu (8.31).

Bhùkù-nyiti ka kóhù tí dhu

- Yùwani rí Yèsù àti Kàgàwà itè rí kpangba Ɔte tí dhu (1.1-18).
- Bàtizò nubhónà Yùwani rí Yèsù, Màsiyà rírá dhu ɔvò dhu (1.19-34).
- Yèsù rí wemberè tó pbindà ábhàlì òvò dhu (1.35-51).
- Yèsù rí àrùbhù ize nítè, rítè ndí ràrí Kàgàwà t'ídhùnà nyú dhu (2.1-12.50).
- Yèsù rí kà ríku dóná rò dhu ùdhè pbindà ábhàlì tó, ndàdù ndítsò abádhí dō dhu (13.1-17.26).
- Yèsù òsò ka kí dhu mà kà ròvè mùsàlabhà dō dhu màná dhu (18.1-20.9).
- Yèsù ingbè ndí ɔve-bvè rò, ndàdù ndítè pbindà ábhàlì tò dhu (20.10-21.25).

Kàgàwà t'ídhùnà Yèsù núugèrè ndí ndòngò ìndrù tí dhu

(1Yù 1.1-3; 5.20)

1 ¹Òpè tí kóró dhu rí ndòpè rò, Ɔte tí ka kátina ale níí'í inè. Ndi Ɔte tí ka kátina ale mà níí'í atdíkpà Kàgàwà màná. Ndirò ndí Ɔte níí'í Kàgàwà. ²Òpè tí kóró dhu rí ndòpè rò, kíí Kàgàwà-tí'ò. ³Kàgàwà náanzì kóró dhu kòtù ò. Ndirò Kàgàwà náanzì nzá atdí dhu mà inzà ndí ndònzì kòtù ò rórò. ⁴Ndi Ɔte-nyutsì íí dhu níí'í ípìrɔ́nga, ndí ípìrɔ́nga ràdù íí awáwù ìndrù tò. ⁵Ndi awáwù nátdyi nga ínò ò rò, ínò náadù nzá ndí awáwù náko. ⁶Nírò ní ndí Kàgàwà níí'í atdí ale nííto ndí. Ndi ale-ɔvò níí'í Yùwani. ⁷Kíra ndíní ndí ndadì

tí ngàm̀bì tí ndi awáwù t̀ò, ndíní kóró ale náadù tí ndi awáwù ná'ù kà r̀ǹǹǹa ndi awáwù d̀ò dhu-okú d̀ò r̀ò. ⁸Ndi Yùwanì nyú ndítírò ní'í nzi awáwù, pbétù k̀ira ndíní ndadì tí ngàm̀bì tí ndi awáwù t̀ò.

⁹Ndi Ɖte ní'í obhóná awáwù nyú, yà kóró ale-nyínga náwù rãdù yà adzi ʒ ndi ndìrà àhu r̀ò awáwù. ¹⁰Kí'í inè yà adzi ʒ. Ndirò Kàgàwà náanzì yà adzi kòtù ʒ, pbétù yà adzi ʒ ale náadù nzá k̀ùnì. ¹¹K̀ira àhu fíyò pbìrì ʒ ale nyú nzínzì ʒ, pbétù i ale nádù nzá k̀àkò. ¹²Pbétù kóró ale, yà ka nakò 'àdù kà'ù t̀ò, kãdù ádrùngbãnga t̀ò ɔbì nábhu r̀ùgèrè i 'òngò Kàgàwà bhà inzo nyú tí. ¹³Abádhí nòngò Kàgàwà bhà inzo tí, inzi ní ale-ngbò t̀ò ʒfò ʒ, ndirò inzi ní indrù-afí nòzè ka dhu bhèyi ka kugu i dhu-okú d̀ò r̀ò. Pbétù abádhí nòngò kà bhà inzo tí Kàgàwà ózè ka r̀í'í ndi dhu bhèyi dhu-okú d̀ò r̀ò. ¹⁴Ɖte tí ka kátina ale núgèrè ndi, ndòngò indrù tí, ndàdù ìrà àdì àlè nzínzì ʒ, àlè tí ndi ndalè ídzinga mà, obhóngà màná nì r̀òrò. Àlè kala kàbhà ádrùngbãnga t̀ò awáwù. Ndi awáwù ní, yà Abanà Kàgàwà-fò ndi atdí tí arí'í kàbhà ingba náabà. ¹⁵Kà d̀ò ndi ndi dhu àwè r̀ò, bàtizò nubhóná Yùwanì náavò dhu àrì nyú tí, ndàti: «Yàrí ní ndi yà ma m̀ǹǹo ale, mati: «Dzidu d̀ò r̀írà ale r̀àrì Ádrùngbãle nyú, ròsè dùdunà. Kí'í inè angyangyi inzà ka kàpè m̀gu r̀òrò nídhunì.»

¹⁶Pbìndà ádrùngbã ídzinga-okú d̀ò r̀ò, kãso àlè, àlè ràbà ídzinga, ídzinga d̀ò. ¹⁷Kàgàwà níibho pbìndà Ɖyátá àlè t̀ò, Músà-otù ʒ. Pbétù kãdù pbìndà ídzinga mà, pbìndà obhóngà màná níbhò àlè t̀ò Yèsù Krístò-otù ʒ. ¹⁸Atdí ale mà nàpè nzá Kàgàwà àlè akekpa màtí. Pbétù ka nábhu àlè r̀ùnì ní yà atdí tí arí'í kà t̀'ídhùnà. Ndi kà t̀'ídhùnà ní ndi Abanà tí arádi, ndirò ka ní Kàgàwà.

Bàtizò nubhóná Yùwanì náawe ndítírò d̀oná dhu

(Màt 3.1-12; Mrk 1.1-8; Luk 3.1-18; Yùw 5.33-36)

¹⁹Atdíku Yèrùsàlemà r̀ò, Pbàyahúdí t̀ò ádròdrò ale náavi pbàkùhání mà, pbàlávì màná ròwù dhu ìvu Bàtizò nubhóná Yùwanì-tsù ka r̀àrì àdhi. Ní, yàrí ní ndi Yùwanì adù àdunà dhu. ²⁰Inzá ndi ndàgò ndi r̀òrò, kãvò dhu kpangba ndàti: «Ìma, ma ní nzi Krístò.» ²¹Ní, abádhí adù dhu ìvu t̀dítò kà-tsù 'àti: «Olu, inyi ní àdhi? Nyi tí Èliyà?» Ní kãdù dhu àdu, ndàti: «Ìnzì ní ma Èliyà.» Abádhí níivù dhu t̀dítò: «Nyi tí Kàgàwà bhà nabì yà mà m̀aròdona?» Yùwanì náadù dhu àdu: «Ìnzì ní ma Kàgàwà bhà Nabì.» ²²Ní abádhí adù dhu ìvu kà-tsù, 'àti: «Olu, nyi ní àdhi, ndíní mà madù tí òwu nyi nyádùna fãkà dhu ʒvò yà mà nìvìnà ale t̀ò? Ádhu nyi nyú nyi nyùnò nyi-tírò dùnù?» ²³Ní, Yùwanì adù yà Kàgàwà bhà nabì Ìsayà náandì dhu nádu abádhí t̀ò, ndàti:

«Ìma ní yà r̀ungù ʒ r̀ò r̀úkù, t̀una r̀ambe ndirò d̀ò ale:

«Nyùtò Ádrùngbãle bhà otu'.» ²⁴Kòkò ka kìvìnà ale ní'í Pbàfàrisáyó.

²⁵Ní abádhí níivù dhu t̀dítò Yùwanì-tsù, 'àti: «Olu, inzi ní nyi Krístò mà, ndirò Èliyà mà, ndirò inzi ní nyi yà mà m̀arì ʒdona Kàgàwà bhà nabì mà r̀ò, ádhu nyi nyárí bàtizò núbhò indrù t̀ò ní?»

²⁶Ní Yùwanì adù dhu àdu abádhí t̀ò ndàti: «Ìma, ma m̀arì bàtizò núbhò indrù t̀ò idha ní. Pbétù nzínziku ʒ atdí ale r̀í'í inè. Ndi ale ní inzà nyí nyúni ale. ²⁷Kà r̀írà dzidu d̀ò, pbétù mà màkà nzá m̀òkò mà, munga kà-pfò r̀ò kàyitò-mbì mà.»

²⁸Wò dhu náanzì ndi Bètàniyà tí kátina pbanga ʒ, yà Yùwanì ongónà bàtizò núbho indrù t̀ò ònà r̀ò, Yòròdanì tí kátina idha-akpa-adzènà r̀ò.

Yèsù ní Kàgàwà bhà Tàmă-ngba dhu

²⁹Tsútsă nínɡaní, Yùwanì náala Yèsù tina ò rírà ró, ndàdù àtìna: «Kàní Kàgàwà bhà Tàmă-ngba, yà adzi ǵ ale tó nzérénga nú'ò rí. ³⁰Ka ní ndi yà ma múnɔ dhu okúna dò rò, mati: «Dzidu dǵ rírà ale rǵrǵ Ádrùngbǵle nyú ròsè dùdunǵ, kí'ì inè angyangyi, inzǵ ka kǵpè mugu rórò nídhuní.» ³¹Íma nyú mà ma muni nzǵ ka. Pbétù, ma mǵrà bàtizò núbho ìndrù tǵ idha ní, ndíní Ísràyeli ǵ bhà nabhù tí rǵni ka.»

³²Ní kǵdù dhu òvò tǵtǵdǵ, ndàti: «Ma mala Kàgàwà bhà Ílilǵ-Alafí òrù-akpǵ ò rò rífo àmbò tó ǵfǵ ǵ, ndàdi kǵ-dǵ ró. ³³Ndirò ima nyú mà, ma muni nzǵ ka. Pbétù Kàgàwà, yà ima nivi mǵrà bàtizò núbho ìndrù tǵ idha ní, náati ima ní: «Nyi nyǵlǵna Ílilǵ-Alafí rífo, ndàdù àdi dǵnǵ ale ní ndi Ílilǵ-Alafí ní rí bàtizò núbho ìndrù tǵ ale.» ³⁴Nírǵ, ma mála wà ndi dhu, ndirò ma mí dhu òvo kpangba, àbadhi rǵrǵ ndi Kàgàwà t'ídhunǵ.»

Yèsù rí wemberè tó pbìndà ábhàlì núnzi dhu

(Màt 4.18-22; Mrk 1.16-20; Luk 5.1-11)

³⁵Tsútsă nínɡaní tǵtǵdǵ, bàtizò nubhónǵ Yùwanì mà ní'í yà inzì ì fínǵ ònǵ ngari ǵ tí, pbìndǵ ǵyǵ ábhàlì mànǵ. ³⁶Ní, Yèsù ndi ndǵla ùda rúda ró rò, kǵti pbìndǵ ábhàlì ní: «Kǵnǵ Kàgàwà bhà Tàmă-ngba.» ³⁷Ní kǵkǵ ǵyǵ ábhàlì nífiri wò Yùwanì ùnò dhu, 'àdù 'ìvǵ, 'òwù Yèsù-owù ǵ. ³⁸Ní, àrà ndi ndǵrà rórò, Yèsù náagéré ndi ndàndǵ olùnga, ndàdù kǵkǵ ábhàlì nála owùna ǵ ríwu ró. Ní kǵdù dhu ìvu abádhí-tsǵ, ndàti: «Ádhu nyí nyónena?» Ní abádhí adù dhu ìvu Yèsù-tsǵ, 'àti: «Rabí, nyi nyarǵdi ingborǵ?» Rabi-tí ní Mǵlimò. ³⁹Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tǵ ndàti: «Nyiwù, ndíní nyí nyala tí ka.» Ní abádhí adù òwu, 'àdù kǵràdi ró nga àla. Abádhí adù òko atdǵkpǵ kǵ mànǵ ndi nínɡaní. Ndi dhu ní'ì mbèmbe idrè adyíǵ-sisì adyíǵ nga tó ǵ dhu. ⁴⁰Kǵkǵ Yùwanì rǵnɔna dhu nìrinǵ, 'àdù òwu Yèsù-owù ǵ ale nzínzì ǵ atdǵ ale-òvò ní'ì Àndèreyǵ. Ndi Àndèreyǵ ní'ì Simonì Péterù t'ádǵnǵ. ⁴¹Ní Yèsù-tí rò ì 'ìvǵ ì rò, Àndèreyǵ náadù àrà angyi adǵnǵ Simonì rí'ì ì, ndàdù àtìna kǵnǵ: «Mǵ màla *Màsiyǵ.» Màsiyǵ-tí ní *Kǵristò. ⁴²Kǵdù wò ndi adǵnǵ, Simonì, núnǵ 'òwù nǵ Yèsù rí'ì ì. Ní ányì abádhí òwù ùvò rò, Yèsù udí nyikpónǵ ndàndǵ Simonì, ndàdù àtìna ní: «Ínyi, nyi ní Simonì, Yùwanì t'ídhunǵ. Ní ròpè ndi kǵmbí, ka kǵngo nyanzì Kefǵ tí.» Kǵ-tí ní Péterù.

Yèsù rí Filipò mà Nàtànèlì mànǵ núnzi owùna nungu tí dhu

⁴³Tsútsă nínɡaní, Yèsù azè ndǵrà Gǵlilayǵ tó pbìrì ò. Ní ányì ndi ndǵrà rórò, kǵtù Filipò, ndàdù àtìna ní: «Filipò, írà owùdu ǵ.» ⁴⁴Wò ndi Filipò ní'ì Àndèreyǵ mà Péterù mànǵ mà tó pbangǵ, Bètèsàydǵ tí kǵtina ǵ ale. ⁴⁵Ní Filipò arǵ, ndǵrà àhu Nàtànèlì-tí, nditsi àtìna kǵnǵ: «Mǵ màla wà yà pbìndǵ Uyátǵ ò Músǵ avò dhu okúna dò rò, ndirò yǵ fíyǵ andítǵ ò Kàgàwà bhà pbànábí náavò dhu okúna dò rò ale. Ndi ale ní Yèsù, Nàzàretì tó kǵgò ǵ ale, Yǵzefù t'ídhunǵ.» ⁴⁶Ní, Nàtànèlì adù dhu ìvu Filipò-tsǵ, ndàti: «Ídzì dhu nyú t'ádù àhu àhù Nàzàretì rò dhéè?» Ní, Filipò adù àtìna kǵnǵ: «Írà pé ndíní nyi nyala tí ka.»

⁴⁷Ní, Yèsù itdègu Nàtànèlì àlǵ tina ò rírà ró, ní kǵdù dhu òvò kǵkú dò rò, ndàti: «Kàní Pbǵisrǵyélí tó pbìrì ǵ ale nyú ní yà, ìmbǵ utrátǵ rí'ì nyunatsì.»

* 1.45 Tǵr 18.18; Ísa 9.5

⁴⁸ Ní Nàtànèlì adù dhu ìvu Yèsù-tsù, ndàtì: «Nyi nyàni ma ingbà dhu bhèyi?» Ní Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàtì: «Inzá Filipò àpè nyanzi rórò, ma màlanà nyi mùtini-kpa-tsinà nyi nyidè rò.» ⁴⁹ Ní Nàtànèlì adù àtina Yèsù nì: «Màlimò, inyi ní Kàgàwà t'ídhùnà, ndirò nyi ní Phàlsràyéì tó Ádrùngbà Kamà!» ⁵⁰ Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàtì: «Nyi nyà'ù tí dhu, yà ma màtì, ma ràlanà nyi mùtini-kpa-tsinà nyi nyidè rò dhu-okú dò rò? Pbétù, nyi nyí wò dhu ònà róse ádròdrò dhu nyú nálà!» ⁵¹ Yèsù adù àtina tdiédò: «Ma mí obhó dhu núno fùkù. Nyí nyí òrù-akpà-tsù nálà ndì nàngbe, Kàgàwà bhà màlàyíkà ràdù òwu ùpo rò òrù, 'adù ifo obvò Ìndrù t'ídhùnà dō rò'».

Yèsù rí wemberè tó pbindà wiwì nónzi dhu

2 ¹ Ìbhu ráhu idhò ð, ka kanzi àdhingbà ka kùndà ní mùhendù Kanà tí kátina pbanga ð, Gàlilayà tó pbiì ð. Yèsù tsánà, Màriyà, ní'í inè ndi mùhendù ð. ² Ndirò ka kadù Yèsù mà, pbindà ábhàlì mànà núnzì átò riwù ndi mùhendù ð. ³ Ní, yà òmvèna ka kí òmvèni níku rò, Yèsù tsánà náati Yèsù nì: «Kàrí ale ròmvenà òmvèni rí'í mbà.» ⁴ Ní Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàtì: «Iyá, ádhu ndi nyi nyòzè mənzi? Inzá pbàkà kàsùmì nàpè àkà.» ⁵ Ní kà-tsánà adù àtina kasutále nì: «Ònzi nyònzì kà rävina nyònzì kórò dhu.» ⁶ Ànyirò, yà odu ní ka kòbhòlò andu-abábá ní'í inè aza. I andu ní'í yà Pbàyàhúdì náarí 'ù'ò 'ílà Kàgàwà-nyìkpò ð ní idha nùdhò ka karí òyà andu. Ndirò, i andu ní'í mbèmbè atdí miyà lítrè mà ràdù òtsù atdí ð ní dhu bvùtí andu. ⁷ Ní Yèsù ati kòkò kasutále nì: «Nyùtdyò idha, nyí'á kòrí andu ní kórò.» Ní abádhí adù i andu ní'í idha ní rùlè liyá.

⁸ Tdiédò, Yèsù adù àtina abádhí nì: «Nyùtdyò pé ka ake, nyòwù nà mùhendù tó ádrùngbàlè rinè.» Ní abádhí adù òwu kà nà ndi ádrùngbàlè rinè. ⁹ Wò mùhendù tó ádrùngbàlè níinè yà òmvèni ní Yèsù ùgèrè róngò idha, inzi ndàdù àdhà rò màtì ka kiwù ndi òmvèni nà dhu núni. Pbétù yà ndi idha nùtdyòná kasutále kèlè ní i iwà ka nuni. Ní wò mùhendù tó ádrùngbàlè náanzi akpatsi, ndàdù dhu ìvu tsùnà, ndàtì: ¹⁰ «Ìgyò! Kórò ale náarí atdidò òvù òmvèni nábhù kòpè òmvèni rónà rò angyi, kadù yà inzá òvù mbèyi-tsí níbhò olù, iwà Ìndrù òmvèni i 'òrì rórò. Ní, nyi nyàdù tí atdidò òvù òmvèni nyú nódò rìrì àhù kòmbínga ð màtì?» ¹¹ Wòrí ní ndi Yèsù anzi pbindà wemberè tó wiwì. Kànzi ka Kanà tí kátina Gàlilayà tó pbiì ð atdí pbanga ð. Ndi dhu adù kàbhà ádrùngbànga tó awawè nítè, kàbhà ábhàlì ràdù kà'ù.

¹² Wò dhu-dzidò, Yèsù mà náadù òwu Kàpèrnàwumù tí kátina pbanga ð atdikpá, iyànà mà, adóna mà, ndirò pbindà ábhàlì mànà. Abádhí náadù òko ànyì ngúfe idhò kèlè tí.

Yèsù rí Kàgàwà bhà idzá rò rí dhu ùdzí ale nódì dhu

(Màt 21.12-13; Mrk 11.15-17; Luk 19.45-46)

¹³ Atdíku, *Pbàyàhúdì tó Pásika tó mùhendù-idhò ní'í iwà ndi ndindù ndi rò. Ní Yèsù iwà ndi, ndàrà Yèrùsalemà tó kigò ð. ¹⁴ Ní ànyì, kàtsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù ikyi-akpà mà, tàrà mà, àmbò mànà nábhù rí kudzi ale mà nótù obvò òkò rò. Ndirò ànyì-dza kàtù ngùkpà ale ní'í fùràngà ð nga nábhù rí kùwu ale. ¹⁵ Ní, Yèsù akyè imbi asé bhèyi, ndàdù kòrí ale nódì ní kórò,

ndipfo Kàgàwà bhà idza rò, fiyó tàrà mà, ndirò fiyó ìkyi-akpá màrà. Kàdù yà fàrangà-ŋga nábhù rò rúbhi kuwu ale tó fàrangà-ŋga núvo obvò, ndàdù abádhí tó mizà nátdi ràwà ì adzíya dǎ. ¹⁶Ndirò, kàdù àtina àmbò nábhù rò rúbhi kudzi ale ní: «Nyipfo kǎkǎ dhu irò rò. Ìnzí nyí nyádù Àbadu bhà idza nùgèrè ròngò dhu t'údzítá-idza tí.» ¹⁷Nirò ní ndi Yèsù bhà ábhàlì náadù yà Kàgàwà bhà Andítá ò ka kandí dhu nírè. Ndi andítá ràtina: «Pbùkù idza ma mózè ní àzè náarí mǎbi àdzò bhèyi.» ¹⁸Ní Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale náadù dhu ivu Yèsù-tsù, àti: «Íngbàgà wiwí nyi nyávina fàkà wò nyi nyònzì dhu-okú dò rò?» ¹⁹Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Nyùgolo pé wòrí Kàgàwà bhà idza, ní ma mí kòsì ridè ìbhù idho ǎ.» ²⁰Ní, kòrí Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale náadù àtina Yèsù ní: «Hòkò! Wòrí idza ka kasì ràrà àhù ifo kumì dóná azà nà atò nyú tí, ní nyi tí àdù kòsì ǎsì ìbhù idho ǎ?» ²¹Pbétù, Yèsù ipbé ndàmbe àtina dǎ idza tí dhu ní ngbòna nyú ndi ndítírò. ²²Ní, yà ndi ndóvè, kotdù ndi dhu-dzidǎ, Yèsù níitdègu ndingbè ìbhù ò rò, nirò ní ndi kàbhà ábhàlì náadù yà kǎncò dhu nírè. Ní abádhí adù yà Kàgàwà bhà Andítá mà, Yèsù uncò fiyó cte màrà dhu ná'ù.

Yèsù arí ale-afí ò dhu núní kóró dhu

²³*Pbàyàhúdì tó Pásika tó màhendù níitdègu Yèsù otù Yèrùsalemà tó kigò ò, ní ábhò ale nyú náa'u ka yà kà ràrà ònzina rò wiwí-okú dò rò. ²⁴Pbétù, Yèsù nyú ndítírò náa'u nzá iwà abádhí ná'ù ndi dhu, kùni abádhí kóró nídhunì. ²⁵Ndirò, kàràna mbá ì rò ngàmbì-atdyú nà ìndrù bhà dhu-okú dò rò, iwà ndi ndèni ndi ale-afí ò dhu kóró angyangyi nídhunì.

Nìkòdemù mà rǒte Yèsù nà dhu

(Màt 18.3; Yùw 1.12-13; 2Kò 5.17; Zèk 36.26)

3 ¹Nìkòdemù tí kátina atdí ale ní rǎ Pbàfàrisáyó nzínzì ǎ. Ndi ale ní rǎ Pbàyàhúdì tó atdí ádrùngbàle. ²Ní atdíku, kǐvà ndi ndìrà àhù kùbhingáná Yèsù-tí, ndàdù àtina kànì: «Màlímò, mǎ múnì wà dhu nyi ràrì Kàgàwà ìvì rìrà dhu ùdhe fàkà ale. Obhó tí, atdí ale mà rǎ nzi àdù kǎkǎ nyi nyarónzina wiwí-tidò nǎnzì ìmbà Kàgàwà ì rǎ atdíkpá ndi nà rò.» ³Ní Yèsù adù àtina kànì: «Ma mí obhó dhu núnò ìndù. Atdí ale mà rǎ nzi àdù òtsù òrù-akpà ǎ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi ò inzà ka kùgù ndi owútana tó uguta ní rórò.» ⁴Ní, Nìkòdemù adù dhu ivu Yèsù-tsù, ndàti: «Ìwà óngò mùlà tí ale nùgù ka kádù ìngbà dhu bhèyi tǎtǎdǎ? Ndi ale tí àdù ndàdu tǎtǎdǎ ìyàna-fitsù ò, kádù ndùgù oyo rí kisé uguta nǎ?» ⁵Ní Yèsù adù dhu àdu Nìkòdemù tó, ndàti: «Ma mí obhó dhu núnò ìndù: ìnzì ndi ale náapè ndàbhù kùgù ndi idha mà Ìlilá-Alafí màrà-otù ǎ, ní ndi ale rǎ nzi àdù òtsù òrù-akpà ǎ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi ò.» ⁶Ìndrù òdhi arí ngbòna ònà rò ní ìndrù. Ndirò ìndrù òdhi arí afina ònà rò ní Kàgàwà bhà Ìlilá-Alafí. ⁷Ní, dhu àkǎ nzá idho rǎkò nyi yà ma mátina dhu rǎkǎ kùgù nyí owútana tó uguta ní dhu-okú dò rò. ⁸Awe náarópili, ndàmbe àrà dǎ afina òzè i, nyadù àmbe tǔna nírì dǎ. Pbétù, nyi nyí nzi àdù àdhà rò màtí ka rìrà dhu, ndirò àdhà màtí kà ràrà dhu núnì. Ní ndi dhu rǎ ndi dhu bhèyi tí, Kàgàwà bhà Ìlilá-Alafí-otù ǎ ndi nùgù ale tó.» ⁹Ní, Nìkòdemù adù dhu ivu

* 2.17 Zàb 69.10 a 3.3 Kà-tì ní, Kàgàwà rǎ ìndrù ègu afina ònà rò dhu. * 3.5 Zèk 36.25-27; Yùw 7.37-39

Yèsù-tsù, ndàtì: «Wòrí dhu ràdù ndònzì ìngbà dhu bhèyi?» ¹⁰Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò, ndàtì: «Nyi ní atdíḍḍ ndì nàni Pbàisràyéí tó p̀bìrì ǝ m̀alimò nyú, ní nyi nyúni tí inzà wò dhu? ¹¹Ma mí obhó dhu nuno indù. Mǎ marúnona dhu ní ̀nǎ mǎ m̀uni dhu. Ndirò mǎ maróko fíndà ngàmbì tí dhu ní nyìkpóka ní mǎ mála dhu, pbétù nyí nyárí nǎ àdù mǎ m̀unona dhu ná'ù. ¹²Yà inzì nyí nyárí fúkù ma m̀unona yà adzi dǝ arí 'ònzì dhu ná'u rò, ní nyí nyádù fúkù ma m̀unona ̀rù-akpà ǝ arí 'ònzì dhu ná'ù ìngbà dhu bhèyi? ¹³Atdí ale mà núpò nzà ányì. Pbétù ányì úpò ní Ìndrù t'ídhùnà kèlè, yà ányìrò ifo ale. ¹⁴Ní àdhà-dhì Músà níidì osu-wòyǝ itsu dǝ rò ̀rú rùngù ǝ dhu bhèyi*, dhu-àkǎ kidì Ìndrù t'ídhùnà ̀rú, ¹⁵ndíni kà ná'ù ìngbà tí fìlì ndì ale mà náadùya tí dhòdhódhóna tó ípiróngà nábà. ¹⁶Obhó tí, Kàgàwà náazè yà adzi ǝ ale atdíḍḍ. Ní kǐbho yà atdí tí arí Ìdhùnà yà adzi ǝ, ndíni kà ná'ù ìngbà tí fìlì ndì ale mà náadùya tí nǎ ̀awí, pbétù ndì ale adùya tí dhòdhódhóna tó ípiróngà nábà. ¹⁷Obhó tí, Kàgàwà nívi nzà Ìdhùnà rìrà yà adzi ǝ ale-ànyǎ nítdì, pbétù kǐvi kà rìrà ndíni yà adzi ǝ ale núgù tí otùna ǝ. ¹⁸Ndì ale náapè kà'u, ní ndì ale dǝ Kàgàwà adùya nǎ anyà ̀tdì. Pbétù, inzà kà ná'ù ale dǝ kǝtdì wà anyà angyangyi, inzà kà'ù Ìdhùnà dhu-okú dǝ rò. ¹⁹Yàrí ní ndì Kàgàwà nítdìya anyà ìndrù dǝ okúna dǝ rò dhu. Awáwù níra àhu yà adzi ǝ, pbétù ìndrù náadù ìnò ǝ ì óko dhu nózè atdíḍḍ, ròsè ndì awáwù dǝnǎ, nzère dhu ̀nzì ì arí dhu-okú dǝ rò. ²⁰Obhó tí, nzérènga ̀nzì arí ale náarí awáwù ̀ndrò ̀ndrò tí, ìnzì ndàdù ndòzè ndàhu awáwù ǝ, akye ndì ndaróznina nzère dhu náadùna àrà ndàla rǝ kpangba nǎ. ²¹Pbétù, obhó dhu ̀nzì arí ale náarí ndòzè ndùbhi awáwù ǝ, ndíni ndì ndaróznina dhu náala tí ndì Kàgàwà ózè dhu bhèyi ndì ndaróznina dhu tí.»

Yèsù ní Ádràngbǎle ròsè Yùwanì dǝnǎ

(Yùw 1.19-24)

²²Wò dhu-dzidǝ, Yèsù mà p̀bìndà ábhàlì mànà náawù Yùdèyà tó p̀bìrì ǝ. Ní ányì, abádhí náakò ngúfe idho tí, 'àdù òwu bàtizò núbho rǝ ìndrù tò. ²³Yùwanì náaranà bàtizò núbho rǝ átò ìndrù tò Sàlimù tí kátina pbanga tí arí ngàtsi pbanga, Àyinonì tí kátina ǝ. Obhó tí, ndì pbanga ǝ idha níi'ì abho nyú. Ní ìndrù nóowúnà iwu rǝ Yùwanì ríi'ì, kà ràdù bàtizò núbho fíyò. ²⁴Wò ndì kàsùmi ǝ, Yùwanì níi'ì inzà kà kàpè òsòna ìmbi ǝ rò.

²⁵Nírdò ní ndì Yùwanì bhà ábhàlì mà atdí Màyàhudì mànà náakò 'àmbe 'àgò dǝ ìndrù rǝ ndù'ò ndìlǎ Kàgàwà-nyìkpó ǝ tí dhu dǝ. ²⁶Ní, ì ábhàlì níiwú Yùwanì-tí'ò, 'àdù àtìna kànì: «M̀alimò, yà Yòrdani tó idha-akpà-adzè nyí nyí mànà atdíkpà ale, yà nyi nyú tírò nyi nyóvò dhu dǝnǎ fákà ale, ní ríi'ì bàtizò ùbhò ndì ndì ìndrù tò ró. Ndirò kóró ale ròwu òwu rǝ kà-tí'ò.» ²⁷Ní Yùwanì adù dhu àdu abádhí tò, ndàtì: «Ìndrù ràdù àbàna dhu ní ̀rù-akpà ǝ rò kà kǐbho fíndà dhu kèlè. ²⁸Nyí nyú nyí-tírò, nyí ní yà ma muno dhu tó ngàmbì. Ma máti ima rǎrǎ nǎ Krístò, pbétù ma rǎrǎ Kàgàwà ívi angyinǎ rǝ kà tò ale. ²⁹Àdhìngbǎ-òwútà nà ríi'ì ale ní ndì ndì àdhìngbǎ bhà ale. Pbétù ndì kà bhà ale t'òdhìna, yà kà-tí idè ndàmbe kà rúnona dhu ìrì dǝ, níidhè ràdù ndìka atdíḍḍ kà-tù ìrì ndì ndì rò. Ndi dhu bhèyi ní ndì, ma míi'ì dhèdhe nà, ndirò ndì dhèdhe náká wà atdíḍḍ nyú kòmbí. ³⁰Ní dhu àkǎ wà Yèsù-òvò ràmbe ndòtò dǝ, ̀òvòdu ràdù àmbe àwí dǝ.»

Yùwanì rí Yèsù àti òrù-akpà ò rò írà ale tí dhu

³¹ Wò dhu-dzidò, Yùwanì náadù dhu-òvò tditdò, ndàti: «Òrù-akpà ò rò írà ale ní ndi ríí kóró ale dò. Pbétù, yà adzi ò ka kùgù ale ní yà adzi ò ale kèlè, ndirò kà rādù òte yà adzi ò dhu dò tí. Òrù-akpà ò rò írà ale ríí kóró ale dò. ³² Kàrúnna dhu ní nyìkpóna nyú nì ndi ndála dhu, ndirò ní bina nyú nì ndi ndírì dhu. Pbétù, indrù arí nzí àdù kà rúnna dhu ná'ù. ³³ Kà rúnna dhu ná'ù ale návi dhu kpangba Kàgàwà rārì obhó dhu ùnò arí ale. ³⁴ Obhó tí, Kàgàwà ívi ale náarí Kàgàwà bhà òte núnò, atdidò kírà ndi pbindà Ìlìl-Àlafi nì dhu-okú dò rò. ³⁵ Kàgàwà ózè Idhùnà atdidò. Ní ndi dhu-okú dò rò, kàdù kóró dhu tó ádrùngbànga nábhù kà-fó. ³⁶ Kàgàwà t'ídhùnà ná'ù ale, ní rādù dhòdhódhóna tó ípìróna nába. Pbétù, ndi núvò ìnzí ndirò kà t'ídhùnà-tsù dhu ale, náabáya nzí dhòdhódhóna tó ípìróna, pbétù Kàgàwà bhà nàwí róngò àdi dhòdhódhóna ndi ale dò.»

Yèsù mà ròte Sàmàriyà tó pbìrì ò atdí tsibhále nà dhu

(Ìsa 55.1; Yùw 7.37-39; Kas 8.25)

4 ¹ Wò ndi kàsùmi ò, Yùdèyà tó pbìrì ò Pbàfàrisáyó níri indrù rúnna Yèsù dò dhu. Abádhí ambénà àtina dò, Yèsù rārì àrà ibí ale nyú nùgèrè rò róngò pbindà ábhàlì tí, ndàdù àrà bàtizò núbho rò ábhò ale nyú tò, ròsè yà Yùwanì arí kònzì tí dhu dònà. ² Pbétù, Yèsù nyú ndítírò náaranà nzí bàtizò núbho rò indrù tò, kùbho rò owúnà ní kàbhà ábhàlì. ³ Ní, Yèsù adù ndìvà Yùdèyà tó pbìrì ò rò, ndàdu ndi Gálilayà tó pbìrì ò. ⁴ Ní ànyì ndi ndàrà rò, kàkà ndàdà Sàmàriyà tó pbìrì òna ná. ⁵ Ní kàrà àhu Sàmàriyà tó pbìrì ò atdí pbanga, Sikarì tí kátina ò. Ndi pbanga níí kyèòkyèrò yà idhùnà Yòzefù tó Yàkòbhò náabhù adzi tí. ⁶ Ndirò, Yàkòbhò bhà dziwò níí ànyìrò. Ní, Yèsù itsi àdi wòrì dziwò-bidò atdidò ndi ndingyè ndi abhi nì dhu-okú dò rò. Ndi dhu níí mbèmbè azà adyifò-sisì adyíbhengà nga tó ò dhu. ⁷ Ní, Sàmàriyà tó pbìrì ò atdí tsibhále níra idha nítidyò. Ní Yèsù adù àtina kà ní: «Íbho pé idha mómuvè.» ⁸ Wò ndi kàsùmi ò, Yèsù bhà ábhàlì náadù ìí kigò ò ò owù ònyù núdzi ndíní ò onyu tí rò. ⁹ Ní, wò Sàmàriyà tó pbìrì ò tsibhále náadù dhu àdu Yèsù tò, ndàti: «Hòkò! Íngbà dhu bhèyi dhu, inyi Mùyàhudì tí rò, nyi nyí idha nónzi fudú ndíní nyi nyómuvé tí, àzèmbè ima nongó ìí Mùsàmàriyà-àyi?» Obhó tí, irita níí ìmbà Pbàyàhúdì mà nzínzi ò Sàmàriyà ò bhà màna. ¹⁰ Ní, Yèsù adù dhu àdu kàtò ndàti: «Nyi nyíiná gukyè Kàgàwà arábhùna indrù tò dhu núni ale tí, nyadù yà funú rí idha nónzi ndómuvè ale rārì àdhi dhu núni, ní nyi nyàm̀bènà ndi idha nónzi kà-fó, kà rādù ípìróna àbhù rí indrù tò idha nábhù indù.» ¹¹ Ní wò tsibhále adù dhu ìvu Yèsù-tsù, ndàti: «Ádrùngbálé, idha itdyò nyi nyadù nì ngemekù mà ríí mbà funú, ndirò yàrí dziwò ríí ádzí nyú. Ní nyi nyí wò ndi ípìróna àbhù rí idha nába àdhà? ¹² Abhukà Yàkòbhò ní ndi yàrí dziwò nùbhà fàkà. Ka nyú ndítírò, kàbhà inzo mà, kà bhà mùtungà màna, nùumvù kà ò idha átò. Ní inyi, nyi tí ndi adrùngbálè ròsè ndi abhukà Yàkòbhò dònà?» ¹³ Ní Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Íngbàtí ìli ndi ale mà yàrí dziwò ò idha nómuvè, nóhò idha-atdyú rādù òho tditdò. ¹⁴ Pbétù, yà ima nyú ma mábhùna idha nómuvè rí ale, nóhò idha-atdyú rí nzí àdù tditdò akekpá màtí. Obhó tí, ma mábhùna ndi ale tò idha rādù òngo dhòdhódhóna tó ípìróna nábhù rí indrù tò idha róngò ìtu òna rò idha-dòti tí.» ¹⁵ Ní wò tsibhále adù àtina Yèsù ní:

«Ádrùngbálè, íbhò wòrí idha idù, ìnzí idha-atdyú nóongó tí mohò, ndirò ìnzí ma mongó tí ìrà idha níttyò ìrò tditdò.» ¹⁶Ní Yèsù adù àtìna kà nì: «Árà nyanzi pbùkù kpatsibhále, nyàdù ìwu màna ìrò.» ¹⁷Ní wò tsibhále adù dhu àdu Yèsù tò, ndàti: «Ìmbà ma mífí kpatsibhále nà.» Ní Yèsù adù àtìna kà nì: «Nyi nyàdu dhu mbèyi nyú nyati, ìmbà nyi ràríí kpatsibhále nà. ¹⁸Obhó tí, nyi nyúmbà nyi ìmbò kpabhále nyú tò. Ní, yà kombí nyí nyíí nà kpatsibhále ní nzí pbùkù ale. Ní, wò nyi nyùnò dhu ní obhó dhu nyú.» ¹⁹Ní, wò tsibhále adù dhu àdu Yèsù tò, ndàti: «Ádrùngbálè, iwà ma muni dhu nyi ràrí Kàgàwà bhà nabì nyú. ²⁰Abhúka nóongónà Kàgàwà núle yàrí p̀biri dō rò, pbétù nyí P̀bàyàhúdì-tírò, nyí nyaràdù àtìna, Yèrùsalemà tó kigò ràrí ndi Kàgàwà núle ka kádù òwu ònà rò kigò.» ²¹Ní, Yèsù adù àtìna kà nì: «Yàrí tsibhálè, á'u yà ma múnóna ìndù dhu. Atdí kàsùmì nífí'ya ìnè, yà ìnzí nyí nyuléya àlè t'Ábanà Kàgàwà yàrí p̀biri dō rò màtí, ndirò Yèrùsalemà tó kigò ð rò màtí ònà. ²²Nyí, Sàmàriyà tó p̀biri ð bhà tírò, nyí nyárí Kàgàwà núlè ìnzá nyi nyúni mbèyi rórò. Pbétù mà, P̀bàyàhúdì tírò, mà mári kùlè iwà mà muni mbèyi nyú rórò. Obhó tí, Kàgàwà rìbhona ìndrù tó ògù rāhu P̀bàyàhúdì nzínzì-bvù rò. ²³Pbétù, kàsùmì nínndù wà ndi, ndirò ndi kàsùmì náka wà. Wò ndi kàsùmì ní, yà Kàgàwà-nyìkpò nòfò dhu bhèyi arí Kàgàwà ùlè ale rí 'òpè 'ùlè ka afíya ð, ndirò obhóngà nyú dō ònà kàsùmì. Obhó tí, àlè t'Ábanà Kàgàwà arónena ní ndi dhu bhèyi rí ndùlè ale-tidò. ²⁴Kàgàwà ní Alafí. Ní dhu àkà kùlè rí ale rùlè ka afíya ð, ndirò obhóngà nyú dō.» ²⁵Ní wò tsibhále adù àtìna Yèsù nì: «Ma muni wà dhu Màsiyà, Krístò tí kátina ale riraya ìrà. Ní, kà rírá nínnganí, káweya kórò dhu fàkà.» ²⁶Ní Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Ìma ní ndi Krístò, yà ìnyi nà ma móte.» ²⁷Wò ndi kàsùmì ð ní ndi, Yèsù bhà ábhàlì náadù 'ùtò ànyirò. Ní idhò núuko abádhí atdidò, ð àla Yèsù mà ròte atdí tsibhále nà dhu-okú dō rò. Pbétù, atdí ale mà abádhí nzínzì ð náadù nzà ndòm̀vù ndivù dhu Yèsù-tsù, ràrí àdhu Yèsù ríí atdyúna nà, ndirò ràrí àdhu abádhí ròte dónà wòrí tsibhále màna. ²⁸Nírò ní ndi wò tsibhále núubhà fónà idha-andù urò, ndàdù òngo ndàrà kigò ð. Kádù àtìna ànyì ndi ndòtù ale nì: ²⁹«Nyiwù nyàndà pé yà kórò ma marónzina dhu nàwe idù ale! Ngàtsi nì, p̀bà ìnzí Krístò ndi.» ³⁰Ní kòrí ale náadù 'ivà, 'òwù Yèsù ríí i. ³¹Wò ndi kàsùmì ð, p̀bìndà ábhàlì núutu Yèsù 'àti: «Màlímò, ònyu dhu ake.» ³²Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tó ndàti: «Ma mífí ìnè ma m̀nyuna ònyù nà. Ndi ònyù ní ìnzá nyí nyùnì ònyù.» ³³Ní i ábhàlì náadù 'òpè 'òngù dhu tsùyá nzínziya ð 'ámbe àtìna dō: «Atdí ale mà nírà tí ìrà ònyù nà kàtò?» ³⁴Ní Yèsù adù àtìna abádhí nì: «P̀bàkà ònyù ní m̀nzì yà ma níví ale-afí òzè dhu, madù yà kìbhò ndíni mà m̀nzì ká kasu nónzì mitò. ³⁵Tí obhó nyí ndi nyí nyarí àtina: 'Inga ð rójò ònyè nògu ka kí ònà àbì núbhà ndi ifò àbì tí.» Pbétù ima, mà mátina nyi nì, nyí r̀angbe pé òuku nyàndà inga. 'ònyu nójò wà inga ð, ndirò kàkà wà oguta nà! ³⁶'ònyù-tsù nùndu inga ð rò ale náarí p̀bìndà mùkimbà nábà. Ndirò kárí 'ònyù-tsù nùndù dhòdhódhóngà tó ípìr̀ngà tò. Ndi dhu bhèyi ní ndi, yà 'ònyù-tsè nazò inga ð ale mà, kà-tsù nùndu adù inga ð rò ale màna-idhè ràdù ndika atdikpá. ³⁷Obhó tí, yàrí mbólí núnò dhu ní obhó dhu nyú: «Atdí ale náarí 'ònyù-tsè nójò inga ð, ngàtsi ale ràdù ndi 'ònyù nógù inga ð rò.» ³⁸Ní ima, mà móvì nyí nyòwù 'ònyù ògù ìnzá nyí nyazò dhu ònà inga ð. Ngùkpà ale náanzì ndi kasu kà ð anginà rò, nyàdù ìdzìngà nábà abádhí tó kasu-nyu-tsi.»

³⁹Ní, wòrí kígò ʒ aróko Sàmàriyà ʒ ábhʒ ale nyú náa'u Yèsù, wòrí tsibhále náwenà fiyò dhu-okú dò rò. Kàti: «Kàwe ma mónzi dhu kóró idù.» ⁴⁰Ní, Sàmàriyà ʒ ale níitdègu iwu ùvò Yèsù-tí'ò, ní abádhí adù kònzi ndíní adì tí í màrà fírábvù. Ní Yèsù mà náadù òko abádhí màrà ʒyʒ idho tí. ⁴¹Ní, ábhʒ ngùkpà ale nyú náadù Yèsù ná'ù, yà kà rúnɔna ndi nyú tíró ɔte-okú dò rò. ⁴²Abádhí owúnà àtìna rʒ wò tsibhále ní: «Mǎ mà'ù Yèsù, inzí ní nyi nyùnò dhu-okú dò rò tí, pbétù mǎ mà'ù ka yà bika nyú ní mǎ mìrì kà rúnɔna dhu dhu-okú dò rò. Ndirò, mǎ muni wà dhu ka nyú rǎrì ndi yà adzi ʒ ale tʒ Ògùba.»

Yèsù rí Gàlilayà tó pbìrì ʒ atdí ádrùngbǎle bhà ingba nígù dhu

(Màt 8.5-13; Luk 7.1-10)

⁴³ʒyʒ idho ndi ndònzì Sàmàriyà dhu-dzidʒ, Yèsù ivà ndi ndàrà Gàlilayà. ⁴⁴Obhó tí, ka ní'í iwà áti ndi nyú tíró, inzí ka rarí nabì nífù pbìndà pbìrì nyú ʒ. ⁴⁵Pbétù, Gàlilayà tó pbìrì ʒ Yèsù àrà àhu rò, ányì bhà náakò ka mbèyi nyú, iwà í awù átò Yèrùsalemà, *Pásika tó mùhendù-idhò ʒ, 'adù kà rúnzina kóró dhu àla nídhuní.

⁴⁶Níró ní ndi Yèsù adù àrà tǎtǎdʒ Kanà tí kátina atdí pbanga ʒ, Gàlilayà tó pbìrì ʒ. Ndi pbanga ní ndi kùgèrè idha rǒngò òvayì tí òná. Gàlilayà, Kàpèrnàwumù tí kátina pbanga ʒ, àlità bhà kasu tó atdí ádrùngbǎle ní'í inè. Ndi ale t'ídhùnà ní'í andi nà. ⁴⁷Ní, Yèsù irà Yùdeyà rò ndirà àhu Gàlilayà dhu ndi ndirì rò, wò ádrùngbǎle náarà Yèsù-tí'ò. Kǎdù ndìtsò Yèsù rʒ ndíní awù tí, ndàrà idhùnà nígu Kàpèrnàwumù. Ndi kà t'ídhùnà ní'í afina rʒ ka kòdɔna rò. ⁴⁸Ní Yèsù adù àtìna kànì: «Nyí nyí nzí dhu à'u, inzà nyí nyàla wiwì mà, inzà apèna 'ònzì angyi ìndrù nzínzì ʒ dhu màrà dhu rò!» ⁴⁹Ní wò ádrùngbǎle adù àtìna Yèsù ní: «Ádrùngbǎlé, irà nyawù pbàkà inzà pbàkà ingba-afí nǎpè itdè rʒrò.» ⁵⁰Ní Yèsù adù àtìna kà ní: «Árà ibha! Inè idhunu rí'í nyìkpóna nà.» Ní wò ádrùngbǎle náa'u Yèsù ùnò fìndà dhu, ndàdù ndìvà, ndàrà. ⁵¹Ní ibha ndi ndóngo rʒrò, abádhí núusò í otu ʒ pbìndà kasutále màrà, i ale ràdù àtìna iwà kà t'ídhùnà rǒgù. ⁵²Ní wò ale adù dhu iwu abádhí-tsù, ndàti: «Kǒgùnà ife adyifò-sisi ʒ?» Ní, abádhí adù dhu àdu kǎtò 'àti: «Kǒgùnà inzì, àrùbhù adyifò-sisi adyìbhengá nga tó ʒ.» ⁵³Ní wò ngbángba t'ábanà adù dhu ʒsù ányirʒ rò tí, wò ndi kàsùmi ʒ tí Yèsù rátinà ndi ní: iwà pbìndà ingba rǒgù. Ní abadhí mà, kóró pbìndà idzá-bhà màrà náadù Yèsù ná'ù atdífǎ. ⁵⁴Wò dhu bhèyi ní ndi, Yèsù anzì ɔyɔ rí kìsè pbìndà wiwì, Yùdeyà rò ndi ndirà àhu Gàlilayà rò.

Yèsù rí ngbòna úve atdí ale nígù dhu

5 ¹Wò dhu-dzidʒ, yà Pbàyàhúdì rí fiyó sòmà tó atdí mùhendù nónzi òná kàsùmi ʒ, Yèsù ivà ndi ndàrà Yèrùsalemà tó kígò ʒ. ²Ndi kígò ʒ ka kòtsù òná atdí tsǎtsù-ɔvò ní'í «Tàmà tó Tsǎtsù.» Ní, úve ka kúyè idha ní'í ndi tsǎtsù tí. Pbàyàhúdì t'ávàna ʒ, ndi idha-ɔvò ní'í Bètèsàydà. Ndirò, kígi rʒ ka kasì imbò *mbàrazà. ³Ní, dhèdhèrò andi-tidʒ nà ale nóongónà òyi i mbàrazà tsìnà. I ale ní'í ndùmùndúmù mà, òtsòtsù ale mà, ndirò ngbòya úve ale màrà. [⁴Ní, abádhí ongónà òyi ányirʒ, 'àmbe Kàgàwà bhà màlàyikà rí ndi idha-ɔnga nángbò dhu ʒdò dʒ. Obhó tí, atdí kàsùmi ʒ, Kàgàwà bhà màlàyikà nóongónà ifo ʒrù-akpà ʒ rò, ndòtsù ndi idha ʒ, ndàdù ònànga àngbo. Ní, wemberè tí òtsù

* 4.44 Màt 13.57

ndi idha ò ale nóongónà àdù ògù dòtsí pbindà andi ò rò.] ⁵Ní, ányirò íí atdí ale níí iwà andi alú ndí ró atò árà àhù íbhù kumí dóná àrù nà atò tí ale. ⁶Ní, wò ale ndí ndàla àyáyi ró, ndàdù dhu ùni iwà ka rónzì ábhò idhò nyú andi nà rò, Yèsù ivú dhu kà-tsù, ndàti: «Nyi nyòzè tí iwà nyoḡḡ?» ⁷Ní wò ale adù dhu àdu Yèsù tò ndàti: «Ádrùngbálé, idha-ḡnga màlàyikà àngbò rò, ma marí mbà àdù íí mitdu rí, ndàfò ma ndi idha ò ale nà. Ndirò, yà ma mí momvù ndíní ma mofo tí idha ò rò, ngàtsi ale kèlè náaràdù òfo angyi rùdú ndi idha ò.» ⁸Ní Yèsù adù àtìna wò ale ní: «Ívà nyi, nyitdù indù ara, nyadù àrà.» ⁹Ní ányirò rò tí, wò ale náagù, ndàdù pbindà ara nítdu ndàrà nà.

Wò dhu rí ndònzì ònà idhò níí *sàbatù-idhò. ¹⁰Ní Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale náadù àtìna wò ògòḡḡ ale ní: «Indo ríí ní sàbatù-idhò! Ní dhu àkà nzà nyanò pbùkù ara nyambe ùbhi dō nà.» ¹¹Ní, wò ale adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Íma nìḡḡ ale ní ndi àti ima ní, ma rítdu pbàkà ara, madù àrà nà.» ¹²Ní kòkò Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale adù dhu ivu kà-tsù 'àti: «Ádhi pbá ale ndi nyi ní àti, nyi rítdu pbùkù ara, nyadù àrà nà?» ¹³Pbétù, wò ka kìḡḡ ale náadù nzà àdhi mà ùnòná ndi dhu dhu nùni. Obhó tí, wò ndi kàsùmí ò, Yèsù adù íí iwà ndi ndàwíí ndi, ndàrà ányirò íí ihé-yà nzínzì ò rò ró. ¹⁴Wò dhu-dzidò, Yèsù adù àrà wò ale nótù Kàgàwà bhà idzá, ndàdù àtìna kà ní: «Kòní nyi nyòḡḡ wà. Ní àpé nyoḡḡ nzérenga tódtò, akye nzére dhu nyú ròsè wòrí dóná náarana nyabà tódtò ní.» ¹⁵Ní wò ale náadù àrà, nditsi àtìna Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale ní, Yèsù ràrì ndi ndi nìḡḡnà. ¹⁶Ndi dhu-okú dō rò ní ndi, i ádròdrò ale náadù 'òpè 'òné Yèsù, ndíní i abhè tí kohò, sàbatù-idhò ò kà ràrà indrù ìḡu rí nídhuní. ¹⁷Pbétù, Yèsù adù àtìna abádhí ní: «Àbadu Kàgàwà ríí inè kòmbí matí ndi ndí kasu ònzì ró, ní ima mà átò, ma míí kasu ònzì ma mí ró.» ¹⁸Ndi dhu-okú dō rò ní ndi, Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale náadù 'òpè 'òné Yèsù tódtò atdyúya nyú nà, ndíní i abhè tí kohò. Abádhí ambénà kòné dō, inzi ní inzà kífú sàbatù-idhò dhu-okú dō rò tí, pbétù kàràdù Kàgàwà àti àbanà nyú tí, ndi dhu ràdù ndàbhù íí àdhàdhì Kàgàwà nà dhu-okú dō rò.

Kàgàwà t'ídhùnà, Yèsù bhà ádrùngbànga

¹⁹Wò dhu-dzidò, Yèsù adù àtìna Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale ní: «Ma mí obhó dhu núnò fùkù: Kàgàwà t'ídhùnà rí nzí adù atdí dhu mà nónzì dóna ró, pbétù kà ràdù ònzìna dhu ní yà Àbanà rónzina ró ndi ndálàna dhu kèlè. Obhó tí, Àbanà arónzina dhu nónzì kà t'ídhùnà ràdù átò. ²⁰Obhó tí, Àbanà ózè Idhùnà, ndàdù ndi ndarónzina kórò dhu núvi kà tò. Kàrì yà ndi ndónzì dhu dóná ròsè ádròdrò dhu núvì tódtò ndi Idhùnà tò, ndíní idhò adù tí nyùkò ní atdíð. ²¹Àdhàdhì Àbadu náarí ùvùve ale nábhu rùngbe i oḡe-bvù rò, ndàdù ípírònga ùbho fíyò dhu bhéyi tí, ní ka t'ídhùnà ràdù ípírònga núbho yà ndi ndòzè ndùbho ka fíyò ale tò. ²²Ndirò, Àbadu náarí nzí indrù-ànyà nítdu, pbétù kíbhò anya t'ítàtìna tó ádrùngbànga tó obi kórò Idhùnà-fó, ²³ndíní kórò ale níifu tí Idhùnà, àdhàdhì i arí Àbanà nífù dhu bhéyi. Ní, inzi arí Kàgàwà t'ídhùnà nífù ale, nífu nzà yà ka nívi Àbanà. ²⁴Ma mí obhó dhu núnò fùkù: Yà ma múnòna dhu níri rí ale, ndàdù yà ima nívi ale ná'ù, nàbà wà dhòdhòdhóngà tó ípírònga. Ndirò, ka kòtíyà nzí anya kà dō, pbétù kùdà wà oḡe òna nà, ndàdù òtsù ípírònga ò. ²⁵Ma mí obhó dhu núnò fùkù: kàsùmí nínùdù wà ndi, ndirò ndi kàsùmí àkà wà. Ndi kàsùmí ní yà ùvùve kutdù i ale rí Kàgàwà t'ídhùnà-tù níri ònà, ndirò kà-tù ìri rí ale ràdù ípírònga nàbà. ²⁶Obhó tí, àdhàdhì Àba

Kàgàwà náarfí ípírɔ́nga nà nyúnatsi dhu bhěyi, ní kǎbhu Idhùnà ríí ípírɔ́-nga nà átɔ nyúnatsi. ²⁷Ndirɔ́, kǎdù indrũ-ànyǎ t'ítɔ́ta tɔ ádrùngbǎnga tɔ ɔbi nábhũ Idhùnà tɔ, Indrũ t'ídhùnà ní ka dhu-okú dɔ rɔ. ²⁸Ní, àpé nyàbhũ idho rǎkɔ nyí ndi dhu dɔ. Obhó tí, kàsúmì nínɔ̀dù wà ndì, yà kórɔ ale kǎkà ùvǔvè kutdũ í rí tũdu ìrì ònǎ, ²⁹àdù 'ùngbe ɔve-bvù rɔ. Ní yà ídzi nga ònzi í arí rórɔ uvè ale núungbeya í, 'àdù dhòdhóhóngà tɔ ípírɔ́nga nába. Pbétù, yà nzérénga ònzi í arí rórɔ uvè ale, núungbeya í, kadù anya nítɔ̀dì dɔyá'.

Yèsù rí pbìndà ádrùngbǎnga nǎví rí indrũ tɔ dhu nɔ́vɔ dhu

³⁰Tdítɔ́ Yèsù adù dhu ɔvɔ Pbàyàhúdì tɔ ádròdrɔ ale tɔ, ndàti: «Ima nyú, ma mí nzí àdù atdí dhu mà nónzi dùdu rɔ, pbétù ma mǎdù indrũ-ànyǎ nótɔ̀dì Àbadu Kàgàwà nɔ́vɔ ka idù dhu bhěyi. Ndirɔ́ ndi anya nótɔ̀dì ma mǎdù obhó-nǎnga dɔ. Obhó tí, ma marí nzí ma mòzè dhu nónzi, pbétù ma marónzina dhu ní yà ima nivì ale nòzè dhu kèlě. ³¹Ma mapé àdù àdì pbàkà ngàmbì tí ma-tírɔ́, ní ma múnɔna dhu ní nzí àdù íí obhó dhu. ³²Pbétù, ngǎtsi ale ní ndi pbàkà ngàmbì, ndirɔ́ ma m̀eni wà dhu, kà rúnɔna dùdú dhu rǎrì obhó dhu. ³³Nyí nyóví indrũ ròwù dhu òngù bàtizò núbhò arí Yùwanì-tsú, ní kǎdù obhó dhu tí ríí dhu núnɔ̀ fùkù í ale dɔ. ³⁴Ima nyú, ma mòzè nzá indrũ rǎdi pbàkà ngàmbì tí dhu, pbétù ma mí yàrí dhu núnɔ̀ fùkù ndíní nyí nyugù tí. ³⁵Yùwanì fí nzínziku ɔ àdhàdhì ɔbi ka kòbì ràmbe inga nǎwù dɔ tarà bhěyi. Ndirɔ́, nyí nyádù idhèku nábhũ rika ndì ákě kàsúmì kèlě tí kà rúnɔna fùkù dhu tɔ awáwù ɔ. ³⁶Ní ima nyú, ma míí inè Yùwanì ɔno dhu dònǎ òsè ngǎtsi dhu nà. Obhó tí, ndi dhu ní yà Àbadu Kàgàwà íbhò ndíní ma múnzi tí rǎkǎ kasu, yà inè ríí ònzi ma múnzina rɔ. Ní í kasu arí ndi dhu àví, Àbadu Kàgàwà rǎrì ndi ima nivì. ³⁷Yà ma nivì Àbadu ní átɔ pbàkà ngàmbì. Ní, nyí nyàpè nzá kà-tù níri akekpá mǎtí, ndirɔ́ nyí nyàpè nzá kà-nyì-kpa nǎlǎ. ³⁸Ndirɔ́, nyí nyíí mbǎ kàbhà ɔte nà afiku ɔ, inzǎ nyí nyá'ù yà kivi ale dhu-okú dɔ rɔ. ³⁹Nyí nyózè nyógye Kàgàwà bhà Andítá-ònga, nyí nyárfi inga ìrè kòtù ɔ nyí rǎràdù dhòdhóhóngà tɔ ípírɔ́nga nába dhu-okú dɔ rɔ. Ní, í Andítá ní í pbàkà ngàmbì. ⁴⁰Pbétù, nyí nyózè nzá nyíwù tidu ɔ, ndíní nyí nyabá tí obhóná ípírɔ́nga. ⁴¹Ma mòzè nzá indrũ rí milè dhu. ⁴²Pbétù, ma m̀eni wà nyí: nyí nyózè nzá Kàgàwà. ⁴³Ima, ma mírǎ Àbadu Kàgàwà-ɔvɔ rɔ, ní nyí nyádù nzá makɔ. Pbétù, ngǎtsi ale náapè àdù ìrǎ ɔvɔna nyú rɔ, ní nyí nyádù ndi ale àkɔ akye. ⁴⁴Nyí nyádù dhu à'ù ingbà dhu bhěyi, yà nyí nyózè nyífu nyí nyí-tírɔ́ nzínziku ɔ, inzǎ nyádù Kàgàwà atdírfi rí nyífu dhu ònè rɔ? ⁴⁵Àpé nyirè nga ima rǎrì ndi ma mí nyòbhũ Àbadu-fɔ. Pbétù nyòbhũ rí ní Músà, yà atdírfi nyí nyá'ù tsùnà dhu ale'. ⁴⁶Obhó tí, nyí nyá'ùyana gukyè Músà náandí dhu, ní nyí nyádùyana ma múnɔna dhu à'ù átɔ, okúdu dɔ rɔ kǎndí í dhu nídhuñí. ⁴⁷Ní yà inzǎ nyí nyá'ù kǎndí dhu rɔ, nyí nyádù ma múnɔna ɔte ná'ù ingbà dhu bhěyi?»

Yèsù rí imbò lufù ale nóngù dhu

(Màt 14.13-21; Mrk 6.30-44; Luk 9.10-17)

6 ¹Wò dhu-dzidɔ́, Yèsù adà Gǎllilayà tɔ rèrù-adzè. Ndi rèrù ka kanzínà átɔ Tìbèriyà tí. ²Ní ádrùngbǎ ihé-yà náadù òwu kòwù ɔ, andi nà ale rɔ

ka rārà ònzìnà rǝ wiwì nála rǝ ì ówu nídhuní. ³Ní Yēsù núupò pǝbiri dǝ, 'àdù òko obvò ányì pǝbìndà ábhàlǝ mànà. ⁴Wò ndi kàsùmì ǝ, Pǝyàhúdí tǝ mǝhe-ndù, *Pásìka tí kátina-idhò nííí iwà ndìndù ndi rǝ. ⁵Ní Yēsù ubè nga ndàndà, ndàdù ihé-yà nála tina ò ríwu rǝ. Ní kǎdù dhu ìvu Filipò-tsù, ndàti: «Àlě kówu mǝgati òdzì àdhà ndíní kǎkà ale ónyu tí?» ⁶Kívú wò dhu Filipò-tsù, àbadhi-afí kèlě ndi ndomvú tí ní. Obhó tí, kǔni wà ndi ndádù ònzìnà dhu. ⁷Ní Filipò adù dhu àdu kàtǝ, ndàti: «Àlě kí mbǎ mǝgati nódzi ǝyǝ miyà fàrangà-kpǝ rǝ mǎtí, kadù ùndòna níní mǎtí kòrí ale-fǝ, ní rǝ nzí àkà abádhí rǝ.» ⁸Yēsù bhà ábhàlǝ nzínzì ǝ, Àndèrèyà tí kátina atdí ale, Simoni Péterù t'ádòna, náadù àtìnà Yēsù ní: ⁹«Atdí kpatsibhíngba rǝí inè irǝ sàyirí tí kátina nganù-ra ní ka kǝbhòlò imbò mǝgati nà, dónà ǝyǝ ìbhè nà. Pǝtèù wò ndi dhu mà rǝnzina yà dhu bvù tí ale rǝ dhu ní àdhu?» ¹⁰Ní Yēsù adù àtìnà pǝbìndà ábhàlǝ ní: «Nyàvì indrù ròkò obvò.» Ányirǝ írí nííí inè abhò. Ní ihé-yà adù òko obvò ndi írí dǝ. Í ale-bvu nííí mbèmbè imbò lufù kpabhále. ¹¹Ní Yēsù ugu kǝkǝ imbò mǝgati ndùlù fónà. Ní òtsǝ ndi ndàbhù Kàgàwà tǝ dhu-dzidǝ, kǎdù ì mǝgati àbhù kundǝ urǝ íí ale tǝ. Ndirǝ, kǎdù ìbhè nábhu átǝ kundǝ abádhí tǝ, abádhí nà rákà dhu bhèyi. ¹²Ihé-yà níitdègu dhu ónyu 'ùlè ní, ní Yēsù adù àtìnà pǝbìndà ábhàlǝ ní: «Nyùndu òdòdì mǝgati-go-tsù, akye ndi ninzana kǝkǝrǝ ní.» ¹³Ní Yēsù bhà ábhàlǝ náadù kǝkǝ ónyu ka kǝnyù imbò mǝgati ò rǝ òdì mǝgati-go-tsù núndu, rùlè atdí kumì dónà ǝyǝ nà sǝngè ǝ. ¹⁴Ní wò Yēsù ònzì wiwì ì àla rǝ, ihé-yà adù ótè òpè nzínziya ǝ, 'àmbe àtìnà dǝ: «Obhó nyú, yàrí ale ní yà ka kunc ìrà iraya yà adzi ǝ dhu tí Kàgàwà bhà nabi nyú.» ¹⁵Ní Yēsù itdègu abádhí rǝ dhu ònzì ndíní ì alé tí ndi, 'àdò ndi fíyǝ ádrùngbǎ kamà tí dhu ùní, ní kǎdù ndidha abádhí nzínzì ǝ rǝ, ndàdù àrà atdíró pǝbiri dǝ.

Yēsù rǝbhi rèrù dǝ dhu

(Màt 14.22-33; Mrk 6.45-52)

¹⁶Ínga níitdègu àti, ní Yēsù bhà ábhàlǝ náawú pǝbiri dǝ rǝ, ìwù ùvò rèrù-tsù. ¹⁷Ní abádhí núupò atdí ibhú ǝ, 'àdù abhi òpè 'àmbe òwu dǝ rèrù-adzè, Kàpèrnà-wumù tǝ pbanga ǝ. Ínga nííí iwà ndi ndàti rǝ, Yēsù ràdù íí inzà ndi ndàpè ìrà àhu abádhí ì rǝ. ¹⁸Ndirǝ idha adù íí atdí dǝ tsina àva ndi awe ròpili óbi nyú nà dhu-okú dǝ rǝ rǝ. ¹⁹Ní Yēsù bhà ábhàlǝ nííí iwà ì òtù ibhú rārà mbèmbè imbò kilòmètèrè tí, ndirǝ ngàtsi ní mbèmbè azà kilòmètèrè tí rèrù-alíkpa ò rǝ. Nírǝ ní ndi abádhí náala Yēsù idha dǝ rǝbhi pǝfóna dǝ, ndàmbe ìrà dǝ ibhú ì rǝ. Ní ódò nííí atdí dǝ abádhí ǝ. ²⁰Pǝtèù, Yēsù adù àtìnà abádhí ní: «Ínzì nyònzì ódò! Íma ní yà.» ²¹Ní abádhí náatsù 'àbhù Yēsù rùpò ibhú ǝ, ní kòmbo mbí tí ibhú náadù àrà àhu adzèná idha-bidǝ, yà abádhí rǝbhi àda rǝ inà rǝ.

Ihé-yà rǝ Yēsù òne ndíní ì ala tí dhu

(Màt 14.34-36; Mrk 6.53-56)

²²Tsútsǎ nínganí, rèrù-adzè ì núbhàná ihé-yà níirè dhu atdí tí ibhú rǝíiná idha-tsùnà. Ndirǝ, abádhí irè dhu Yēsù rùpónà nzà ndi ibhú ǝ, 'àdà atdíkpá pǝbìndà ábhàlǝ mànà, pǝtèù ì ábhàlǝ rówùnà ǝyà. ²³Ní, ngùkpá ibhú náadù ìwu Tibèriyà tǝ kígǝ ònà rǝ, ìwù ùvò íkyèrǝ yà òtsǝ ndi ndàbhù Kàgàwà tǝ dhu-dzidǝ, Yēsù ábhunà mǝgati ihé-yà rǝnyù rǝ. ²⁴Ní ihé-yà níitdègu dhu àlǎ, ìmbà Yēsù mà, pǝbìndà ábhàlǝ mànà rǝrǝí nzínziya ǝ, ní abádhí adù ùpò Tibè-riyà rǝ ìwù ibhú ǝ, 'òwù Yēsù ònè Kàpèrnàwumù tǝ kígǝ ǝ.

ndi rádù irà tidu ò. ⁴⁶Atdí ale mà nápè nzá Àbadu àlà. Pbétù, ka nála ní yà Kàgàwà-tí'ò rò irà ale kèlè atdíró. ⁴⁷Ma mí obhó dhu núno fùkù: Yèsù nà'ù ale ní rí'ì dhòdhódhóngà tó ípírǒngà nà. ⁴⁸Íma ní ndi dhòdhódhóngà tó ípírǒngà nábhu arí ìndrù tò m̀gàtì. ⁴⁹Abhúku náanyù manà tí kátina m̀gàtì r̀ng̀ù ò, ní abádhi adù wà ùvè. ⁵⁰Pbétù, yàrí ní ndi òrù-akpà ò rò irà m̀gàtì. Ndi m̀gàtì ǹnyù ale rí nzi adù òvè. ⁵¹Íma ní ndi ípírǒngà tó ndi m̀gàtì, yà òrù-akpà ò rò irà. Ndi ale apé ndi m̀gàtì ǹnyù, ní ndi ale adùya dhòdhódhóngà tó ípírǒngà nábà. Ma mábhùna ndi ale r̀nyù m̀gàtì tí dhu ní ngbòdu. Ma mí ndi ngbòdu nábhu, ndíni yà adzi ò ale náabá tí ípírǒngà otùna ò.»

⁵²Wò dhu ì ìrì rò, Pbàyàhúdí adù 'òpè 'àgò ì òbi nyú nà nzínziya ò. Abádhi ambénà dhu òngù d́ tsùya, 'àmbe àtina d́: «Hòkò! Yàrí ale rádù ngbòna níbhò ìngbà dhu bhèyi àlè r̀nyù?»

⁵³Ní Yèsù adù àtina abádhi ní: «Ma mí obhó dhu núno fùkù: Ìnzí nyí nyapè Ìndrù t'ídhùnà-ngbò ǹnyù, ìnzí nyàdù kàzù nóm̀vù, ní nyí nyí nzi adù dhòdhódhóngà tó ípírǒngà nábà. ⁵⁴Ndi ale apé ngbòdu ǹnyù, ndàdù azùdu òmvù, ní ndi ale rádù dhòdhódhóngà tó ípírǒngà nábà, ndirò ma madùya ndi ale àbhu r̀ng̀bè ndi yà adzi ò dhu-tsù r̀tsi ndòdì ńnganí. ⁵⁵Obhó tí, ngbòdu ní obhónà ònyè, ndirò azùdu ní obhónà òmvù. ⁵⁶Ní ndi ale apé ngbòdu ǹnyù, ndàdù azùdu òmvù, ní ma mfi ìnè ndi ale-nyutsi, ndirò ndi ale rí'ì ìnè nyudu-tsi. ⁵⁷Íma ní'ì Àbadu Kàgàwà náarfí'ì ìnè ípírǒngà nà, ndirò ma mafi'ì ìnè ípírǒngà nà kòkú dò rò. Ní ndi dhu bhèyi tí, ngbòdu ǹnyù ale ní rádù ì'ì ípírǒngà nà otùdu ò. ⁵⁸Yàrí ní ndi òrù-akpà ò rò ifò m̀gàtì. Ndi m̀gàtì rí'ì mbà yà abhúku náanyù m̀gàtì bhèyi. Ndi m̀gàtì ì ònyè dhu-dzidò, abádhi náadù wà ùvè. Pbétù, ndi ale náapè yàrí m̀gàtì ǹnyù, ní rí nzi adù òvè ìngbà tí ngà m̀tí.»

⁵⁹Wòrí ní ndi Yèsù unò dhu, yà Kàpèrnàwumù tó pbanga ò unduta-dzà ò rò ndi ndi dhu núdhè ìndrù tò òná kàsùmì ò.

Dhòdhódhóngà tó ípírǒngà nábhu rí ìndrù tò ɔte

(Èbr 4.12-13)

⁶⁰Wò Yèsù unò dhu ì ìrì rò, kàbhà ábhàlì nzínzi ò ábhò ale nyú náadù 'òpè 'àmbe àtina d́: «Yàrí ale r̀ndhèna ìndrù tò dhu nídzò idzò tí. Ní ádhi pbà ale ndi kírì rádù?» ⁶¹Yèsù itdègu kòkò ale r̀onu nzínziya ò yà ndi ndùdhe fíyò dhu-okú dò rò dhu núni, ní kàdù dhu ìvu abádhi-tsù, ndàti: «Wò ma m̀nò dhu nábhu tí nyí nyòtsù nzérenga ò? ⁶²Olu, nyí nyálàyana gukyè Ìndrù t'ídhùnà òrù-akpà ò rúpo yà angyi ndi ndi'ì ì ró, ní ádhu nyí nyúnòyana? ⁶³Ìlilà-Alafí ní ndi dhòdhódhóngà tó ípírǒngà nábhu arí ìndrù tò ale. Pbétù, ìndrù nyú rádù ònzina dhu rí'ì ìmbà. Yà fùkù ma m̀nò ɔte ní Ìlilà-Alafí ìbhò m̀nò fùkù ɔte. Ndirò, ndi ɔte ní dhòdhódhóngà tó ípírǒngà nábhu rí ìndrù tò ɔte. ⁶⁴Pbétù, nzínziku ò ngùkpà ale ná'ù nzá ndi ɔte.» Obhó tí, angyangyi nyú, Yèsù núni wà abádhi nzínzi ò inzà ndi ná'ù ale mà, ndi nipfoya ndàbhu ndi òmvù-fò ale màna. ⁶⁵Ní kàdù àtina tdítò abádhi ní: «Kòni wò dhu-okú dò rò nga ní ndi, ma m̀vò dhu fùkù mati: ìnzí atdí ale mà r̀ràdù irà tidu ò, inzà Àba Kàgàwà kèlè nábhu ndi ndirà rò.»

⁶⁶Ní r̀òpè ndi urò rò, Yèsù bhà ábhàlì nzínzi ò ábhò ale nyú núudhá ì olù, 'adù 'òpè ìnzí 'òwù ùbhi rò kòwù ò tdítò. ⁶⁷Ní wò dhu ndi ndàla rò, Yèsù adù dhu ìvu pbìndà atdí kumì dòná óyò nà ábhàlì-tsù, ndàti: «Nyí nyú

mà nyí nyòzè tí nyòwù átò?» ⁶⁸ Ní Simoni Péterù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ádrùngbálé, mà mówu àdhi bhà? Nyi nyarúnóna ọte ní dhòdhódhóngà tó ípírǹga nábhù ráðù ìndrù tò ọte. ⁶⁹ Ní kòmbí má'í na, mà mà'ù wà nyi. Ndirò mà m̀ni wà dhu nyi r̀r̀r̀ Kàgàwà bhà r̀ò írà ìlìl̀à ale.» ⁷⁰ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Yà atdí kumì dóná ọyò nà nyí nyí'í r̀ò, tí obhó ima ndi ma mavò nyí? Pbétù nzínziku ọ r̀f̀í atdí ale ní P̀f̀ómvo nyú!» ⁷¹ Yèsù ambénà ọte d́ dóná ní Yudhà, Simoni Ískàriyotà t'ídihùnà. Obhó tí, ndi Yudhà ní'í ndi Yèsù ípfò r̀í ndàbhù òmvù-f̀ò ale, àzèmbè ndi ndongó í'í kàbhà atdí kumì dóná ọyò nà ábhàl̀í nzínzì ọ atdí ale.

Yèsù t'ádóna r̀í 'ùvò ìnzí à'ù ka dhu

7 ¹ Wò dhu-dzid́, Yèsù ubhì Gàlilayà tó pbìrì ònà. Obhó tí, kàzè nzà ndùbhi Yùdeyà tó pbìrì ònà, Pbàyàhúdí tó ádròdrò ale r̀ówu ndòné r̀ò, ndíní ì abhù tí ndi kohò ndi dhu-okú d̀ò r̀ò. ² Wò ndi kàsùmì ọ, Pbàyàhúdí tó hemě-dzà tó m̀hèndù-idhò ní'í iwà ndìndù ndi r̀ò. ³ Ní Yèsù t'ádóna náati kà ǹ: «Ívà nyi irò r̀ò, nyarà Yùdeyà tó pbìrì ọ, ndíní pbùkù ábhàl̀í náala tí nyi nyarónzina dhu átò. ⁴ Ìnzí ndi nòzè k̀ni ndi ale ráðù ndi ndarónzina dhu nùrù ùru tí. Ní k̀k̀ò nyi nyarónzina dhu àkà nyarà ònzinà r̀ò kóró ale ráðù àlanà.» ⁵ Obhó tí, i Yèsù t'ádóna nyú mà ìtírò náa'u nzà kàbhà dhu. ⁶ Ní Yèsù adù àtina abádhí ǹ: «Idù ídzì kàsùmì nàpè nzà àkà. Pbétù, f̀ùkù kóró kàsùmì ní ídzì kàsùmì. ⁷ Yà adzi ọ ale r̀í ǹí àdù nyòndrò. Pbétù, ima abádhí òndrò atdídí, yà ma máràdù dhu ùnò kpangba mati: abádhí arónzina dhu r̀àr̀í nzèrè dhu dhu-okú d̀ò r̀ò. ⁸ Ní nyí, nyòwu m̀hèndù ọ. Ímà na, ma mí ǹí àrà wò m̀hèndù ọ, inzà ányì ma márà ǹí pbàkà kàsùmì àpè àkà nídhuní.» ⁹ Wò dhu ndi ndùnò abádhí tò r̀ò, Yèsù adù àdi Gàlilayà tó pbìrì ọ.

Yèsù r̀í dhu ùdhè hemě-dzà tó m̀hèndù ọ dhu

(Law 23.34)

¹⁰ Yèsù t'ádóna níitdègu òwu m̀hèndù ọ, ní kàdù ndìvà ndàrà átò ányì. Kàrà ányì ìnzí ndìtè ndi kpangba ìndrù tò. ¹¹ Ní, Pbàyàhúdí tó ádròdrò ale náambénà k̀nè d́ wò ndi m̀hèndù ọ. Abádhí owúnà dhu òngù r̀ò 'àmbe àtina d́: «Ka nyú r̀í'í ìngbòrò?»

¹² Wò ndi kàsùmì ọ, ihè-yà náambénà 'àgò d́ atdídí nyú nzínziya ọ Yèsù nàndà dhu d́. Atdídhenà ale nóowúnà àtina r̀ò: «Wòrì ale ní ídzì ale nyú.» Ngùkpà ale ráðù òwu àtina r̀ò: «Ìnzí ní wò dhu bhèyì! Wòrì ale náarí ìndrù nùtrà atdídí.» ¹³ Pbétù, abádhí nzínzì ọ atdí ale mà náarà ǹí ndi ndòzè ndùnò Yèsù d́ dhu nòvò r̀ò kpangba, Pbàyàhúdí tó ádròdrò ale-òdò nónzi í'í dhu-okú d̀ò r̀ò.

¹⁴ Ní, iwà m̀hèndù-ònga nàlì ndi r̀órò ní ndi, Yèsù atsù Kàgàwà bhà idza ọ, ndàdù ndòpè ndùdhe dhu ìndrù tò. ¹⁵ Ní idhò núuko Pbàyàhúdí atdídí nyú. Abádhí adù 'òpè 'òngù dhu tsùyá, 'àmbe àtina d́: «Yàrì ale nyú ǹni Andítà ìngbà dhu bhèyì, àzèmbè inzà ndi ndòzù dhu r̀órò?» ¹⁶ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Yà ma marúdhèna ìndrù tò dhu ní ǹí dudu ọ r̀ò áhù dhu, pbétù ndi dhu aráhu yà ma nívi Àbadu Kàgàwà-dò ọ r̀ò. ¹⁷ Kàgàwà ózè dhu nòzè ndònzì ale ní ndi ráðù dhu ùni, yà ma marúdhèna dhu r̀àtí Kàgàwà údhe idù dhu, ndirò ngàtsi ǹí, yà ma marúnóna ọte r̀àtí dudu ọ r̀ò áhù ọte. ¹⁸ Dóna ọ r̀ò áhù dhu d́ tí arí ndòzè ndìdè ale ní ndi nòzè kífù ndi ale. Pbétù, yà ndi

nîvî ale nòzè kifu ale ràdù obhó dhu núnò. Ndirò, nzére dhu mà rî nzi àdù àhu kà-ò rò. ¹⁹Músà náubhà tí nzá Uyátá fùkù? Pbétù, atdí ale mà nzínziku ʒ náarí nzi àdù ndi Uyátá nifu. Ní ádhu nyí nyárí mone ndíní nyí nyabhù tí ma kohò ní?» ²⁰Ní ihé-yà adù dhu àdu Yèsù tò, 'àti: «Nyí nyí nzére-alafí nà ènè! Ádhi ndi nyone rí ndíní ndi ndabhù tí nyí kohò?» ²¹Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ma mónzi atdí dhu kèlè sàbatù-idhò ʒ, idho ràdù nyùkò kórɔ. ²²Músà náuyá dhu fùkù nyòngò fùkù kpabhínzo-ònzínga nóbhòlò. (Pbétù ndi dhu nyú napè ní nzi Músà. Ka napè ní abhúku). Ní, nyí nyarádù kpabhínzo-ònzínga nóbhòlò *sàbatù-idhò ʒ mâtí. ²³Nyí nyárí fùkù kpabhínzo-ònzínga nóbhòlò sàbatù-idhò ʒ mâtí, inzí ndi dhu ràdù nyábhù nyùkò Músà bhà Uyátá. Ní ádhu ìndrù-ngbùlù nyú ma mìgù sàbatù-idhò ʒ rò nyí nyádù àkò rùdú ní? ²⁴Ínzí nyòngò ìndrù-ànyà nítdí yà nyìkpókù ʒ nyí nyálàna dhu-okú dò rò tí. Pbétù, nyòngò ìndrù-ànyà nítdí obhónánga dɔ.»

Ìndrù rí dhu òngù Yèsù ràtí

yà Kàgàwà ɛno ìríràya dhu tí Ògùba dhu

²⁵Wò Yèsù ènò dhu ì rì rò, Yèrùsalemà tó kigò ʒ atdídená ale náapè 'òngù dɔ tsùyá, 'àmbe àtina dɔ: «Hòkò! Tí obhó yà ka kúbhi ònèrà rò ndíní kabhù tí kohò ale nyú wò? ²⁶Nyàndà pé kà ròte kpangba, ìnzí kadà atdí dhu mà nónzi rónà! Àlè tó ádròdrɔ ale nyú núni tí nzá wà dhu, yàrí ale ràrí obhó nyú Krístò? ²⁷Pbétù, àlè kùni wà ádhà rò mâtí yàrí ale nírá dhu. Krístò rírá nínganí, atdí ale mà núuniya ìnzí ádhà rò mâtí kírà dhu.»

²⁸Níró ní ndi Kàgàwà bhà idza ʒ rò ndi ndí dhu ùdhè ìndrù tò rórò, Yèsù atè ɔrú tũna nyú nà, ndàti: «Nyí nyùni wà ma, ndirò nyí nyùni wà ádhà ale mâtí ma mfi dhu. Pbétù, ma mírá nzá ɔvòdu dɔ ma-tírɔ. Ima nívî ale ní àkà àkà nyá'ù ale, ndirò ndi ale ní inzà nyí nyúni ale. ²⁹Pbétù, ma múni wà ábadhi. Obhó tí, ma mírá kà bhà rò, ndirò Ka ní ndi ima nívî ale.» ³⁰Ní, abádhí adù dhu ònzí ndíní ì alé tí Yèsù, pbétù atdí ale mà náadù nzá ɔtsúna níli kà-rò, inzà kà bhà kàsúmì napè àkà nídhuní.

³¹Pbétù, ihé-yà nzínzi ʒ ábhɔ ale nyú náadù Yèsù à'ù. Í ale nóowúnà àtina rɔ: «Krístò rírá nínganí, kónziya tí ònzí idho rí ìndrù ùkò ní dhu ròsè yàrí ale ràrà ònzina rɔ dhu dòná?»

³²Pbàfàrisáyó nítdègu kòkò ihé-yà rúnona obvò tũyá na Yèsù dɔ dhu níri, ní pbàkùhání tó ádròdrɔ ale mà, Pbàfàrisáyó mànà, náavi Kàgàwà bhà idza-ngbò nòdɔ arí sàndiri, ròwù Yèsù nòsò. ³³Ní abádhí níwù ùvò tiná rò Yèsù ati: «Àlè kòkò òkò atdíkpá nyí mànà ákè kàsúmì tí tdiɔdɔ. Ndi dhu-dzidɔ, ma mí madù yà ima nívî ale-tí?» ³⁴Ní, nyí nyowuya ima nòmè rɔ, ìnzí nyádù mala. Obhó tí, yà ma mára ì nga ní ìnzí nyí nyádù òwu ùvò ì nga.»

³⁵Ní, Pbàyàhúdí tó ádròdrɔ ale náadù 'òpè 'òngù dhu tsùyá nzínziya ʒ, 'àmbe àtina dɔ: «Hòkò! Kà rí ndivà ndàrà ádhà, ìnzí àlè kadù tí ndàlɔ? Kà tí àrà yà Pbàgìríkí-bvùná ì nífàlè Pbàyàhúdí-bvù? Kà tí àrà dhu ùdhe Pbàgìríkí tɔ? ³⁶Nyàndà pé kàti, àlè ràrí ndòne ìnzí àlè ràdù ndàlɔ, ndirò ndi ndàrà ì nga ràrí ìnzí àlè kà kádù òwu ùvò ònà ngari. Ní wò dhu-tì ní ádhu?»

Yèsù ròte dhòdhóhónga tó ípìrɔnga àbhù rí idha dɔ dhu

³⁷Hemɛ-dzà tó mànhèndù riku òná idho níí ndi ádrùngbà idho nyú. Ní, ndi nínganí, Yèsù ivà ndi ndidè ihé-yà-ònzí, ndàdù dhu òvò abádhí tò ɔrú tũna

nyú nà, ndàti: «Idha-atdyú nà ríí ale náká ndìrà tidu ò, ndíní ndadè tí idha nómuv. ³⁸ Àdhàdhì yà Kàgàwà bhà Andítá rùnna dhu bhèyi tí, ima nà'ù ale-aff ò rò dhòdhòdhònga tó ípìrnga nábhù rí indrù tó idha ràdù àhu, rìli ndì yà bhèna ò rókú idha-akpà ò idha bhèyi.» ³⁹ Yèsù ɛno wò dhu, yà Kàgàwà ràdù ndì nà'ù ale ìra nì Ìlìl-Àlafi-okú dò rò. Wò ndi kàsùmì ò, Kàgàwà nífí inzà ndì ndàpè p̀bìndà Ìlìl-Àlafi níwì rìrà yà adzi d́ ró. Obhó tí, Kàgàwà nífí inzà ndì ndàpè Yèsù idzì, ndìli p̀bìndà ádr̀ngbànga tó awáwù ò ró.

⁴⁰ Ní wò Yèsù ɛnò dhu ì ìrì rò, ihé-yà nzínzì ò atdídhéná ale náati Yèsù nì: «Yàrí ale ní obhó nyú Kàgàwà bhà nabì nyú.» ⁴¹ Ng̀kpà ale adù àtina: «Yàrí ale ní Krístò.» Ndirò, ng̀kpà-tsí náadù àtina: «Hòyi! Krístò tí adù ìrà ìrà Gàlìlayà tó p̀bìrì ò rò?» ⁴² Kàgàwà bhà Andítá nátí obhó àtina Krístò rahùya Dàwudi-dhú bvù rò? Ndirò, kátí obhó àtina àbadhi rahùya Bètèlèhemù, yà Dàwudi adì ònà pbanga ò rò?» ⁴³ Nírò ní ndi ihé-yà-ònga náadù ndùndò Yèsù-okú dò rò. ⁴⁴ Ní atdídhéná abádhi nzínzì ò ale náatsú 'òsò Yèsù, pbètù atdí ale mà náadù nzà ɔtsúna nìli kà-rò.

Pbàyàhúdí tó ádr̀drò ale rí 'ùvò ìnzì 'à'ù Yèsù dhu

⁴⁵ Wò dhu-dzidò, yà pbàkùhání tó ádr̀drò ale mà, Pbàfàrisáyó mànà nóvinà ròwù Yèsù òsò sàndìrì nítdègu 'adù, ní ì ale níwù dhu ì sàndìrì-tsù, 'àti: «Ádhu inzà nyí nyiwù Yèsù nà nì?» ⁴⁶ Ní k̀kò sàndìrì náadù dhu àdu 'àti: «Inzá atdí ale mà nàpè òte angyi wòrí ale r̀rà òte rò dhu bhèyi!» ⁴⁷ Pbàfàrisáyó adù dhu ìvù abádhi-tsù 'àti: «Nyí nyú mà, nyí nyùbhà tí nyí kà r̀trà nyí átò?» ⁴⁸ Nyí nyála tí àlā àlè tó ádr̀drò ale nzínzì ò atdí ale mà, ndirò Pbàfàrisáyó nzínzì ò atdí ale mà ka ná'ù rò? ⁴⁹ Pbètù, k̀kò ka ná'ù ihé-yà ní inzà àlè tó Uyátá nùni ale. Ndirò, ì ale ní ɔfù tí ka kòfù ale.»

⁵⁰ Wò ndi kàsùmì ò, Nìkòdemù, yà kùbhingánà arà àhu Yèsù-tí'ò ale nífí ìnè ì Pbàfàrisáyó nzínzì ò. Ní k̀dù dhu ìvù abádhi-tsù, ndàti: ⁵¹ «Àlè tó Uyátá návi tí àvì kòtdì anya indrù d́, inzà ka k̀rì ndi ale rùnna dhu mà, ndirò inzà ka k̀nè ndi ale ònzì dhu mà r̀rò?» ⁵² Ní abádhi adù dhu àdu Nìkòdemù tó 'àti: «Nyí nátí átò Gàlìlayà tó p̀bìrì ò ale? Óne pé Kàgàwà bhà Andítá ò nga mbèyi! Ní nyí nyí dhu àlā, inzà Kàgàwà bhà nabì ràpè àhu atdí màtí Gàlìlayà tó p̀bìrì ò rò.» ⁵³ Wò dhu-dzidò, ng̀tsi ale adù ndìvà ndòdì òna, ndàrà p̀bìndà.

Mùnyòni tó tsibhále nà ka kíwu ùvò Yèsù-tí'ò dhu

(Zàb 50.18)

8 ¹ Wò dhu-dzidò, Yèsù ivà ndì ndàrà mìzèyìtuni tí kátina itsu náarfí d̀nà p̀bìrì d̀. ² Ní, tsútsànínganì kùtsingá nyú, k̀dù ndi t́dítò Kàgàwà bhà idza, k̀rò ale ràdù 'àndu tinà. Ní k̀dì obvò, ndàdù ndòpè ndùdhe dhu indrù tó. ³ Nírò ní ndi Músà bhà Uyátá tó màlímó mà, Pbàfàrisáyó mànà, níwù atdí tsibhále nà Yèsù-tí'ò, 'adù àbhunà ridè k̀rò ale-ònzì. Ndi tsibhále nìfí mùnyòni ònzì rí ró ka kòtdì. ⁴ Ní abádhi ati Yèsù nì: «Màlímó, yàrí tsibhále mà ka kòtdì mùnyòni ònzì rí ró. ⁵ Músà núuyá dhu f̀kà ndàti, ì dhu bhèyi vèbhále nùbvù mà ròngò odu nì, ràve. Ní nyí nyú, nyí nyátina ìngbà dhu bhèyi yàrí tsibhále nì?»

⁶ Abádhi níwù wò dhu Yèsù-tsù, 'òmvù kà-aff nì, ndíní ì idyí tí kà-dà-dò, 'adù k̀bhù okúna dò rò. Pbètù, Yèsù adù ndàgu obvò, ndàdù àdì ndàmbe dhu àndi d́ ɔtsúna-kpò nì adzikpa d́. ⁷ Ní Músà bhà Uyátá tó màlímó mà,

Pbàfàrisáyó mànà nútù dhu, 'àmbe dhu òngù dǒ tsùnà tí rò, Yèsù angbe ndì, ndàdù àtìna abádhí nǐ: «Nzínziku ǒ, inzà àpè dhu àfà atdíku màtí ale náká ndì ndòpè ndùbvù ka wemberè tí odu nǐ.»

⁸Yèsù adù ndàgu tdítǒ, ndàmbe dhu àndi dǒ adzikpa dǒ. ⁹Ní abádhí ní-tǒgu wò kùnò dhu níri, ní abádhí adù 'òpè 'ùwé ì atdátǒrì ǒ ányìrǒ rò, ròpè ndì kákà iwà atǒya ówù angyi ale rǒ rǒ. Yèsù mà náadù 'ùbhà ǒyǒ rò rǐ wò ndì onzínà idèna tsibhále mànà. ¹⁰Nírò ní ndì kángbe ndì tdítǒ, ndàdù àtìna wò tsibhále nǐ: «Hòkò! Kòkò nyobhù rǒ rúbhi ale rǐ ìngborǒ? Atdí ale mà nótǒdì tí obhó anya dùnù?» ¹¹Ní wò tsibhále adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ádrùngbálé, inzà atdí ale mà nótǒdì anya dùdú.» Ní Yèsù adù àtìna kà nǐ: «Ma nyú mà, ma mí nǐ anyà òtǒdì dùnù. Ní árà, ndirò àpè nyonzi nzérénga tdítǒ.»]

Yèsù rǐ ndàti yà adzi ǒ ale-nyínga àwù rǐ awáwù tí dhu

(Yùw 1.4-5; 12.46)

¹²Wò dhu-dzidǒ, Yèsù adù dhu òvò tdítǒ ihé-yà tò ndàti: «Ima ní ndì yà adzi ǒ ale-nyínga àwù rǐ awáwù. Ndi ale náapè owùdu núngǔ, ní rǐ nǐ àdù ùbhi ìnǒ ǒ akekpá màtí, pbétù, kà ràdù ì ìpirǒnga nábhù rǐ awáwù nà.» ¹³Ní, Pbàfàrisáyó adù àtìna Yèsù nǐ: «Nyi nyarádi nyi-tǐrò nyi nyarónzina dhu tó ngàmǐ tí. Ní, nyi nyarúnona dhu ní nǐ obhó dhu.»

¹⁴Ní, Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Ìmbà dhu rǐ ma marádi pbàkà ngàmǐ tí ma-tǐrò dhu màtí, ní ma marúnona dhu ní obhó dhu. Obhó tí, ma múni wà àdhà rò màtí ma mírà dhu, ndirò ma múni wà àdhà màtí ma mǎrà dhu. Pbétù, nyí nyúni nzà àdhà rò màtí ma mírà dhu, ndirò nyí nyúni nzà àdhà màtí ma mǎrà dhu. ¹⁵Nyí nyá rǐ indrù-ànyà nítǒdì yà adzi ǒ ale náarǐ indrù-ànyà nítǒdì ònà ǒfǒ ǒ. Pbétù, ma marǐ nǐ atdí ale-ànyà mà nótǒdì. ¹⁶Ndirò, ma mapé àdù indrù-ànyà nótǒdì, ní ma mǎdù kòtǒdì obhóna dǒ. Obhó tí, ma mǐ mbà atdí rǐ ndi anya t'ítǒdì ǒ, pbétù mǎ mǐ yà ima níwì Àbadu mànà. ¹⁷Fùkú Hyátà ǒ ka kándì dhu kati, ǒyǒ ale rapé òko atdí dhu tó ngàmǐ tí, ní ì ale ùnò dhu rǎràdù ì obhó dhu. ¹⁸Ní ma marádi pbàkà ngàmǐ tí ma-tǐrò, ndirò yà ma níwì Àbadu ní átò pbàkà ngàmǐ.» ¹⁹Ní Pbàfàrisáyó adù dhu ivu Yèsù-tsù 'àti: «Ndi Àbanu rǐ àdhà?» Ní Yèsù adù dhu àdu, ndàti: «Nyí nyúni nzà ma, ndirò nyí nyúni nzà Àbadu. Nyí nyúníyana gukyè ima, ní nyí nyúníyana ùnì Àbadu átò.»

²⁰Yèsù ambénà wò dhu ùnò dǒ Kàgàwà bhà idzá ndì ndàdi ndàmbe dhu ùdhe dǒ indrù tó rǒrò. Kǎdì yà perè tí ka kúbhóna Kàgàwà tó fàrangà nédǒ ka kǎrǐ ònà sàndukù tí. Pbétù, atdí ale mà náadù nzà kòsò, inzà kàbhà kàsùmì nǎpè àkà nídhunì.

Yèsù ràtina indrù rǎrǐ nǐ àdù òwu ndì ndàrà ì dhu

²¹Tdítǒ, Yèsù adù àtìna Pbàyàhúdì nǐ: «Kànǐ ma mǎrà wà, ní nyí nyí nyǒpè nyónè ma, pbétù, nyí nyúve ùvè tí fùkú nzérénga ǒ. Ma mǎrà ì nyí nyí nǐ àdù òwu ùvò.» ²²Ní, Pbàyàhúdì adù 'òpè 'òngù dhu tsàya nzínziya ǒ, 'àmbe àtìna dǒ: «Kà tí ndòho òho tí, wò kà ràtina ìnzǐ àlè rǎràdù òwu ùvò ndì ndàrà ì rò?»

²³Ní Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Nyí ní obvò bhà, pbétù ima ní crà ale. Nyí ní yà adzi ǒ bhà, pbétù ima ní nǐ yà adzi ǒ ale. ²⁴Ndi dhu-okù dǒ rò ní ndì ma màtí, ùvè tí nyí rǎràve fùkú nzérénga ǒ nǐ. Obhó tí, ìnzǐ nyí nyapè dhu àu ima rǎrǐ ndì yà ì arǐ ale, ní nyí nyúve ùvè tí fùkú nzérénga ǒ.»

²⁵Pbàyahúdí adù dhu ìvu Yèsù-tsù 'àti: «Nyi nyú, nyi ní àdhi?» Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ima ní yà m̀hàngú ò rò ndi napèna rò ma marúnona fùkù ale. ²⁶Ma m̀fí ábhò dhu nyú ná okúku dò rò ma múnona. Ndirò, ma m̀fí dèkú ma mádù anya it̀di okúya dò rò dhu ná abho nyú. Pbétù, yà ima nívi ale náarúnona dhu ní obhó dhu. Ndirò, ma m̀aràdù òvòna yà adzi ò ale tò dhu ní kà-tsù ma m̀fí dhu.»

²⁷Ní Pbàyahúdí náadù nzá dhu ùni Àbanà Kàgàwà-okú dò rò kà r̀r̀ubhi òte r̀ò f̀yò. ²⁸Ní Yèsù adù àtina abádhí ǹ: «Ìndrù t̀'ídhùnà nútò nyí nyí mùsàlabhà d̀ò nínganì ní ndi nyí nyuniya dhu ma r̀ar̀i ndi yà ìi ar̀f̀i ale. Ndirò, nyí nyadùya dhu ùni, ìnzì ma rar̀i atdí dhu mà nónzi ma mòzè ka dhu bhèyi, pbétù, ma marúnona dhu r̀ar̀i Àbadu Kàgàwà núudhè idù dhu kèlè. ²⁹Yà ima nívi Àbadu náarf̀i inè atdíkpá ma màna. Kùbhà nzá ma atdíró, yà ma m̀aró-zina bilínganà dhu ní kà-nyìkpò nòfò dhu kèlè nídhunì.» ³⁰Níró ní ndi wò dhu bhèyi Yèsù òtè rò, ábhò ale nyú náadù kà'ù.

Àbràhamù bhà pbàdzukuru nyú ní àdhi mà?

(Rom 6.14; Gàl 3.7,29; 1Yù 3.8-10)

³¹Wò dhu-dzidò, Yèsù adù àtina yà ndi nà'ù Pbàyahúdí ǹ: «Nyí nyapè yà ma mùnò fùkù dhu nífù, ní nyí ní'ina obhó nyú pbàkà ábhàlì. ³²Nyí nyí obhóngà núnì, ndi obhóngà ràdù nyàbhu nyí'ì dèkú nyí-tíró.» ³³Ní kòkò Pbàyahúdí náadù dhu ìvu Yèsù-tsù, 'àti: «Mà ní Àbràhamù bhà pbàdzukuru. Ndirò, mà mapèna nzá òko atdí ale bhà ìno mà tí. Ní ádhu nyi nyátina, mà r̀ar̀i m̀gèrè m̀fí dòkà mà-tíró ǹ?» ³⁴Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ma m̀fí obhó dhu núno fùkù: Ndi ale náapè àmbe nzérenge nónzì d̀ò, ní ndi ale ní nzérenge tó ìno. ³⁵Ìno ní ìnzì ràdù àdi idzá ale nyú tí bilínganà ale. Pbétù, ale t̀'ídhùnà nyú náaràdi idzá ale tí bilínganà. ³⁶Níró, Kàgàwà t̀'ídhùnà nyú náapè àdù nyífo ìno-kàsù ò rò, ní nyí nyádù ìi obhó tí dèkú nyí-tíró. ³⁷Ma m̀nì wà dhu nyí r̀ar̀i Àbràhamù bhà pbàdzukuru. Pbétù, nyí nyaràdù m̀onè, ndínì nyàbhù tí ma kohò, ìnzì yà ma múnona dhu náaràdù ngari àbà af̀íku ò dhu-okú dò rò. ³⁸Ma marúnona dhu ní Àbadu Kàgàwà bhà ma mála dhu. Pbétù, nyí nyaróznina dhu ní yà àbaku núno fùkù dhu.»

³⁹Ní Pbàyahúdí adù dhu àdu Yèsù tò 'àti: «Àbakà ní'ì Àbràhamù.» Ní kàdù àtina abádhí ǹ: «Nyí nyí'iyana gukyè Àbràhamù bhà inzo nyú tí, ní nyí nyó-ngòyana Àbràhamù anzi kasu nónzì. ⁴⁰Ma mùnò yà Kàgàwà níitè idu obhó dhu fùkù. Pbétù, nyí nyaràdù m̀onè ndínì nyí nyàbhù tí ma kohò. Àbràhamù náanzì nzá dhu wò nyí nyaróznina dhu bhèyi. ⁴¹Nyí nyaróznina dhu ní àbaku aróznina dhu.» Ní abádhí adù àtina Yèsù ǹ: «Mà ní nzi m̀nyòndì ò ka kòdhì nzonzo. Àbakà r̀f̀i atdí tí. Ndi Àbakà ní Kàgàwà.»

⁴²Ní Yèsù adù àtina abádhí ǹ: «Kàgàwà f̀iyana gukyè Àbaku tí, ní nyí nyózèyana ma òzè, Àbadhi-tì'ò rò ma m̀fí, ndirò k̀vì ndi ima nídhunì. Ma m̀fí nzá òvòdu d̀ò mà-tíró, pbétù ima nívi nì Àbadhi ndìtíró. ⁴³Ní ádhu ìnzì ma múnona dhu náarì dèku àlù ǹ? Obhó tí, k̀arì nzi dèku àlù, ìnzì nyí nyádù fùkù ma múnona dhu ìrì dhu-okú dò rò. ⁴⁴Nyí ní àbaku Pfòmvo bhà inzo. Ndirò, nyí nyaróznèna nyónzì dhu ní ndi àbaku òzè dhu kèlè. M̀hàngú ò rò, àbadhi ní'ì ìndrù-tsè òt̀di ar̀i ale. Kàpèna nzá obhó dhu núno akekpa m̀atì, ìmbà obhóngà náarf̀i kà ò nídhunì. Tìtò ùno ndi ndí rò, k̀aróznina dhu ní pbìndà m̀andù nyú. Obhó tí, àbadhi ní tìtò ùno ar̀i ale, ndirò ka ní tìtò

t'ábanà. ⁴⁵Pbétù ima, ma marúnóna dhu ní obhó dhu. Ní, ndi dhu-okú dò rò nyí nyárí nzi àdè ma múnóna dhu ná'ù. ⁴⁶Ádhi pbá ale ndi nzínziku ǝ rádù pbàkà nzérenga nítè? Ádhu obhó dhu núno ma mí fùkù rò, nyí nyárí nzi àdè ma múnóna dhu ná'ù ní? ⁴⁷Kàgàwà bhà inzo rádù kàbhà ɔte ìrì. Pbétù, nyí nyárí nzi kàbhà ɔte ìrì, nyí ní nzi kàbhà inzo dhu-okú dò rò.»

Yèsù rí ndàtì ádrùngbàlè tí Àbràhamù rǝ dhu

⁴⁸Wò dhu-dzidǝ, Pbàyàhúdì náadù dhu àdu Yèsù tò 'àti: «Mǝ mǝnǝ obhó dhu nyú, yà mǝ màtì nyi rǝrǝ Sàmàriyà tǝ pbi rǝ ǝ ale, ndirò nzére-alafí rǝrǝ ùnù rǝ.» ⁴⁹Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàtì: «Nzére-alafí rǝrǝ mbǝ ùdù. Ma mǝrǝ Àbadu Kàgàwà nífù, pbétù nyí nyárí nzi àdè mifù. ⁵⁰Ma mǝrǝ nzi indrù rǝ mifù dhu nǝne. Pbétù, indrù rǝ mifù dhu nǝne arí, ndàdù indrù-ànyǝ itdì atdí ale rǝrǝ inè. ⁵¹Ma mí obhó dhu núno fùkù. Ndi ale náapè ma múnóna dhu nífù, ní ndi ale náalaya nzi ɔve-ngbò akekpá màtì.»

⁵²Ní Pbàyàhúdì adù àtìna Yèsù ní: «ǝtsò! Kòmbí nga ní ndi mǝ mà'ù dhu inè nzére-alafí rǝrǝ ùnù ní. Àbràhamù náavè wǝ, ndirò Kàgàwà bhà pbànábí mà núuvè wǝ átò. Ní nyi nyádù àtìna ìngbǝ dhu bhèyi nyi nyúnóna dhu nífù rǝ ale ralaya nzi ɔve-ngbò akekpá màtì? ⁵³Nyi tí ádrùngbàlè nyú, ròsè yà àvávè abhukǝ Àbràhamù dǝnǝ? Ndirò, Kàgàwà bhà pbànábí mà núuvè wǝ átò. Ní nyi nyú, nyi nyózu nyi àdhi tí?»

⁵⁴Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàtì: «Dhu fǝyana gukyè ma-tírò ma mǝrǝ mifù dhu tí, ní ndi ifuta nfǝyana mbǝ tǝna nǝ. Pbétù, mifù arí ní Àbadu Kàgàwà, yà nyí nyarátina fùkù Kàgàwà tí. ⁵⁵Nyí nyúni nzǝ Àbadhi, pbétù ma múnì wǝ ka. Ma mapé adù àtìna inzǝ ma rúnì ka, ní ma nádù ìrǝ iwǝ ma mòngò tǝtǝlè tí átò nyí bhèyi. Pbétù ma múnì wǝ ka, ndirò ma mǝrǝ kǝ bhà ɔte nífù. ⁵⁶Abhuku Àbràhamù núuni dhu, àhù ndi raraya àhu ma mǝrǝ yà adzi ǝ ònǝ idho ò. Ní ndi idho ndi ndàla pbìndǝ a'uta ǝ rò, kǝdhè níika ndi atdíǝ. ⁵⁷Ní Pbàyàhúdì adù dhu ìvu Yèsù-tsù 'àti: «Nyi nyú, nyi nyàpè nzǝ imbò kumì atò mà nísè. Ní, nyi nyala tí àlǝ Àbràhamù?» ⁵⁸Ní Yèsù adù àtìna abádhí ní: «Ma mí obhó dhu núno fùkù: Inzǝ ka kǝpè Àbràhamù núgu rǝrò, ma mǝrǝ inè.» ⁵⁹Níró ní ndi, Pbàyàhúdì náadù 'òpè 'ùwǝ odu, ndínì ì ubvú tí ka ní. Pbétù, kǝdù ndòrù dòtsí, ndàdù àhu Kàgàwà bhà idza ǝ rò.

Yèsù rí ndùmùndúmú tǝrò ka kugu atdí ale nígu sàbatù-idhò ǝ dhu

(Mrk 8.22-25; 10.46-52)

9 ¹Otu ǝ ì ówu pbìndǝ ábhàlǝ mànǝ rǝrò, Yèsù ala ndùmùndúmú tǝrò ka kugu atdí ale. ²Ní kàbhà ábhàlǝ náadù dhu ìvu kǝ-tsù 'àti: «Mǝlimò, ádhi nzérenga nanzi ndínì wòrǝ ale nabhù tí kugu ndùmùndúmú tǝrò? Tǝ ka nyú ndi ndítǝrò nzérenga nanzi? Ndirò ngǝtsi ní, tí kǝ t'ábanǝ mà kǝ-tsánǝ mànǝ ì nzér-engǝ nanzi?» ³Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàtì: «Inzǝ ní àbadhi bhà nzér-engǝ mà ndi, ndirò inzǝ ní kǝ t'ábanǝ mà kǝ-tsánǝ mànǝ tǝ nzérenga mà ndi. Pbétù, wòrǝ dhu anzi ndi kǝ-rǝ ndínì Kàgàwà bhà ádrùngbǝnga tǝ ɔbi náavì tí ndi kǝ-nyutsi. ⁴Ní, dhu àkǝ àlè rǝnzǝ yà ma nívi ale bhà kasu àdì ingǝ àdì adyí-bhengǝ nga tí rǝ. Kòní ingǝ rǝrǝ ndínì ndatì tí, yà inzǝ atdí ale mà rádù kasu ònzi iku ǝ ní. ⁵Yà àdì ma màdì yà adzi dǝ ònǝ kǝsumì ǝ, ima ní ndi yà adzi ǝ awáwù.»

⁶Wò dhu bhèyi ndi ndòtè dhu-dzidǝ, Yèsù isò isò obvò, ndàdù ɔtǝdò nǝbhòlò ndi isò ní. Tdítdǝ, kǝdù ndi ɔtǝdò nídyì ndàbòlò, ndàdù àtrina wò

ndùmùndùmú-nyìkpó rǎ. ⁷Kǎdù àtìna kà nǐ: «Árà nyu'o nyìkpónu Silòamù tí kátina ùye ka kúyè idha ò.» (Silòamù-tì nǐ: ìvì tí ka kǐvì ale.) Ní wò ndù-mùndùmú arà idha ò, ndàdù nyìkpóna nú'o. Ní, ányìrò kà rǐ ndàdù rò, kǎdù ndòpè ndàla inga mběyi.

⁸Ní, yà atdíkpá abádhí aróko mànà ale mà, yà kàlā arí dhu ùnzí rí ìndrù-fó rǎ ale mànà, náapè 'ngù dhu tsùyá, 'ámbe àtìna dǒ: «Tí obhó yà obvò arádi, ndámbe dhu ùnzí dǒ ìndrù-fó ale yà?» ⁹Atdídhéná ale náambénà àtìna dǒ: «Ka nyú nǐ yà,» ngùkpà ràdù àtìna: «Títò! Ìnzí nǐ ka wò! Kà mà ǒfò ì nà ale nǐ wò.» Pbétù, wò ndùmùndùmú náadù dhu à'ù ndítírò, ndàti: «Ìma nyú nǐ yà.»

¹⁰Ní kòrí ale adù dhu ìvu kà-tsù 'àti: «Olu, nyìkpónu nyú núngbe ì ìngbǎ dhu bhěyi?» ¹¹Ní kǎdù dhu àdu abádhí tǒ, ndàti: «Yèsù tí kátina ale nǐ ndi ɔtdo nàbòlò, ndàtri nyìkpódu rǎ, ndàdù àtìna ma nǐ, ma ràra maru'o nyìkpódu Silòamù ò. Ní ma màrà ányì, mu'o nyìkpódu, madù mǎpè mala inga dòtsí.»

¹²Kòrí ale adù dhu ìvu tǎfídǒ kà-tsù 'àti: «Wò ndi ale rǐ ìngbǎrǒ?» Ní kǎdù dhu àdu, ndàti: «Ìnzá ma m̀ni.»

Pbàfàrisáyó rǐ dhu òngù nyìkpóna ùngbe ndi ndùmùndùmú-tsù dhu

¹³Wò dhu-dzidǒ, ka kǎdù òwu wòrí ale nà, kowù ùvòná *Pbàfàrisáyó-ònzí. ¹⁴Obhó tí, wò Yèsù àbòlò ɔtdo, ndàngbe ndùmùndùmú-nyìkpó nǐ òná idhò nǐ sàbatù-idhò. ¹⁵Ní ndi dhu-okú dǒ rò nǐ ndi, Pbàfàrisáyó mà átò níwú dhu wòrí ale-tsù 'àti: «Nyìkpónu nyú núngbe-ndi ìngbǎ dhu bhěyi?» Ní kǎdù dhu àdu abádhí tǒ, ndàti: «Yèsù ìdyì ɔtdo ɔtséna-kpò rǎ, ndàtri nyìkpódu rǎ, madù àrà nyìkpódu nú'o idha ò. Ní, kòmbí ma mí inga nálá àlǎ.» ¹⁶Ní Pbàfàrisáyó nzínzì ò atdídhéná ale náadù àtìna: «Wòrí dhu nònzì ale nírà nzá Kàgàwà bhà rǒ, ìnzá kǐfù *sàbatù-idhò nídhuní.» Pbétù, ngùkpà-tsí náadù àtìna: «Nzér-engatále ràdù wòrí wiwì-tidò nónzì ìngbǎ dhu bhěyi?» Wò dhu adù abádhí-ònga nábhu rùndò ndi ùndo tí. ¹⁷Ní Pbàfàrisáyó adù dhu ìvu tǎfídǒ wò ìgù Yèsù ìgù ndùmùndùmú-tsù, 'àti: «Olu ìnyi nyú, nyi nyátina ìngbǎ tí wò nyìkpónu nábhu rùngbe ì ale nǐ?» Ní kǎdù dhu àdu abádhí tǒ ndàti. «Wòrí ale nǐ Kàgàwà bhà nabì.»

¹⁸Pbétù, ì Pbàyàhúdì tǒ ádròdrǒ ale núuvò ì dòtsí ìnzí à'ù dhu, wòrí ale rǐ ndùmùndùmú, nǐ kà rǒpè wà ndàla nga kòmbí. Ndi dhu-okú dǒ rò nǐ ndi, abádhí núunzi kà t'ábanà mà, kàtsánà mànà rìwù. ¹⁹Ní abádhí ìwù ùvò rò, ì ádròdrǒ ale níwú dhu, 'àti: «Tí yà ndùmùndùmú tǐrò ka kugu dhu tí nyí nyarátina idhùku nyú yà? Olu kǎdù ndòpè ndàla nga ìngbǎ dhu bhěyi kòmbí?»

²⁰Ní wò ndùmùndùmú t'ábanà mà, kàtsánà mànà náadù dhu àdu abádhí tǒ 'àti: «Mǎ nyú, mà m̀ni dhu nǐ, yàrí nǐ idhùkà nyú. Ndirò, mà mugu ka ndù-mùndùmú tǐrò. ²¹Pbétù, kǎdù ndòpè ndàla nga ìngbǎ dhu bhěyi màtì kòmbí dhu nǐ mà m̀ni nzá. Ndirò, àdhi mà nábhu kà-nyìkpó rùngbe ì dhu mà m̀ni nzá. Àbadhi nǐ iwà òvì ale. Ní nyivù dhu kà-tsù, ndíní kǎdù tí róná dhu àwe ndítírò.»

b 9.16 Pbàyàhúdì-bvù, ka kozánà ɔtdo àbòlò ka kǐ kǎdù ìndrù ìgù nǐ dhu iwà ka kònzì kasu dhu tí. Ní ì kasu-tidò ɔnzì ka kǐ sàbatù-idhò ò dhu ka kǐsǒ isǒ tí. Ní, wò Yèsù ɔnzì dhu nǐ afátà, ràdù kábhu kozù nzéngatále tí. **c 9.18** Pbàyàhúdì tǒ ádròdrǒ ale tí ka kátina ìrò ale nǐ Pbàfàrisáyó tí ka kàtì ale kèlè.

²² Kà t'ábanà mà, kàtsánà mà nà adù dhu wò dhu bhèyi Pbàyahúdì tó ádrò-drò ale tó, abádhí-dò nónzi í í dhu-okú dò rò. Obhó tí, í Pbàyahúdì tó ádrò-drò ale ní iwà í níri angyangyi ndíní í ongó tí Yèsù nàtì Krístò tí ingbatí íli ndí ale mà nípfò, 'òdì unduta-dzà ǝ rò, ìnzí kadù òzèna Mèyahudì tí tditdǝ. ²³ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, wò ndùmùndúmú t'ábanà mà, kà-tsánà mà nà adù àtina Pbàyahúdì tó ádrò-drò ale ní: «Ábadhi ní iwà óvì ale, ní nyìvù dhu kà-tsù nyú.»

²⁴ Ní ɔɔ rí kisè nǝ, Pbàyahúdì tó ádrò-drò ale náanzi wò ndùmùndúmú tí arúbhi í rò ale, 'àdù dhu òvò fíndà 'àti: «Ǫtsɔ pé dhu Kàgàwà-ònzí, nyi ràrí obhó dhu nyú núnɔ. Mǎ nyú, mǎ muni wà dhu wòrí ale ràrí nzérenatále.»

²⁵ Ní wòrí ale adù àtina abádhí nǝ: «Nzérenatále mà tí kà rǝí dhu ma muni nzá. Pbétù, ùnǝ tí ma muni atdí dhu ní, ima ní ndùmùndúmú, ní kòmbí ma mí inga nálá àlà.»

²⁶ Ní abádhí adù dhu ívu wòrí ale-tsù 'àti: «Ádhu nyú wòrí ale nónzi indù? Kàbhu nyìkpónu rùngbe ndi ingbǎ dhu bhèyi?» ²⁷ Ní kǎdù dhu àdu abádhí tó, ndàti: «Ma màwe wà wò dhu fúkù, pbétù nyí nyàdù nzá ma múnɔna dhu ìrì. Ní ádhu nyí nyòzè màwe nyǝrí tditdǝ? Nyí nyòzè tí nzá wà nyòngò átò kàbhà ábhàlǝ tí?»

²⁸ Nírò ní ndi Pbàyahúdì tó ádrò-drò ale núnɔ dhu wòrí ale ní 'àti: «Inyi nyú, nyi ní ndi kàbhà ábhàlǝ. Pbétù mǎ, mǎ'í ní Músà bhà ábhàlǝ. ²⁹ Mǎ nyú, mǎ muni wà dhu Kàgàwà mà ratè Músà nà. Pbétù, ádhà rò màtí wòrí alé írà dhu mǎ muni nzá.» ³⁰ Ní wò ale adù àtina kǝkò Pbàyahúdì tó ádrò-drò ale ní: «Hǝkò! Kòní idhò rǝ indrù ùkò ní dhu nyú ní ndi wò, wò nyí nyátina inzà nyí rùnì ádhà rò màtí kǝrà dhu. Pbétù nyìkpódù na kùngbe wà! ³¹ Mǎ muni iwà dhu, Kàgàwà ràrí nǝí adù nzérenatále tó itsòta níri. Pbétù, kà rǎdù pbìndà itsòta níri ale ní, pbìndà Úyátá nífù arí, ndàdù ndi ndóze dhu ònzí ale. ³² Yà mùhàngù ò rò ndi napèna rò, kà kapèna nzá dhu ìrì atdí ale mà rùngbe yà ádhi tí kà kadhì ndùmùndúmú tírò ale-nyìkpó. ³³ Ìnzí dhu fíná gukyè Kàgàwà bhà rò wòrí ale írà dhu tí, ní kàmbènà nǝí atdí dhu mà nónzi.» ³⁴ Nírò ní ndi Pbàyahúdì tó ádrò-drò ale adù dhu ívu wòrí ale-tsù, 'àti: «Inyi nyú, inyi kà kadhì òdhi tí ngbùlùna nyú màna pbùkù nzérenge ǝ. Ní nyi tí ndi adù dhu ùdhe fǎkà?» Wò dhu-dzidǝ, abádhí adù kípfo, ràhu unduta-idzà ò rò.

Inzá Yèsù ná'ù ale ní ndùmùndúmú afína ònǎ rò

(Luk 10.21; 2Kò 4.3-6)

³⁵ Yèsù itdègu Pbàyahúdì tó ádrò-drò ale nípfò wòrí ale iri unduta-idzà ò rò dhu níri, ní kàrà ndi ale-tí'ò, ndàdù itsi àtina kà ní: «Inyi nyú, nyi nyá'ù tí wà Ìndrù t'ídhùnà?» ³⁶ Ní, kǎdù dhu ívu Yèsù-tsù, ndàti: «Màlimò, ádhi pbá ale ndi, ndíní ma madù tí à'ùnà?» ³⁷ Ní Yèsù adù dhu kàtò, ndàti: «Nyi nyàla wà ka! Ndirò kà ní yà nyí nyóte nà kòmbí ale.» ³⁸ Ní, wò ale adù dhu òvò kpangba Yèsù tò, ndàti: «Ádrèngbǎlé, iwà ma mà'ù nyi.» Kǎdù ndòkò otidyèna dǝ Yèsù-ònzí, ndífu kà.

³⁹ Wò dhu-dzidǝ, Yèsù adù àtina: «Ma mírà yà adzi ǝ, ndíní ma múnɔ tí yà adzi ǝ ale-ànyǎ. Ma mírà, ndíní yà adzi ǝ ndùmùndúmú nɔɔpé tí 'àla nga, yà inga àlà arí ale rǎdù 'ùgèrè 'òngò ndùmùndúmú tí.» ⁴⁰ Nírò ní ndi yà Yèsù mà írì màna atdíkpá ngúfe Pbàfàrisáyó⁴ nà adù dhu ívu kà-tsù, 'àti: «Mǎ nyú mà,

mă nátí ndùmùndúmú átò?» ⁴¹Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Nyí nyúniyana gukyè dhu nyí rārì ndùmùndúmú, ní ka kàmbèná nǝ àtina nyí rārì nǝ nzérénga nà. Pbétù kòmbí nyí nyarádù àtina àlǝ nyí rarí inga àlǝ. Ní ka kùni wà dhu, fùkú nzérénga rārì otùna nyú ǝ.»

Tàmà t'úndatatále tó mbóli

(Zàb 23; Zèk 34.1-4; 1Pé 2.24-25; 5.1-4)

10 ¹Wò dhu-dzidǝ, Yěsù adù àtina tdítǝ kǝkǝ Pbàfàrisáyó nǝ: «Ma mí obhó dhu núnò fùkù. Ìnzí aròtsù kàli-lí*, tàmà tó kàli ǝ ale, pbétù yà kàli dònǝ arúpo ndòyò ndí kàli ǝ ale ní ogbotále, ndirò ka ní obi nǝ arí dhu ùdhǝ indrù-fó rò ale. ²Pbétù, yà kàli-lí aròtsù ale ní ndí tàmà ùnda arí ale. ³Kà tó nga ní ndí kàli-lí ǝ dǝ arí ale rǝdù kàli-àtù ùngbe kà ròtsù òná kàli ǝ, tàmà rǝdù kùni tùna rǝ nǝ. Ní, kà rǝdù pbìndà tàmà nyú núnzi ǝvǝya rǝ, ndàdù ipfonà rùvò kàli ǝ rǝ. ⁴Ní kóró ndí ndipfo pbìndà tàmà, rùvò kàli ǝ rò dhu-dzidǝ, kà rǝdù àdi ndàmbe àrà dǝ angyí abádhí dǝ-tsíró, abádhí rǝdù 'òdhò owùna ǝ, kà-tù ì ùni dhu-okú dǝ rò. ⁵Tàmà rǝ nǝ àdù òwu olo tí rǝ ale-owù ǝ, pbétù abádhí rǝdù òtse òtse tí kà-tsù rò, inzǝ ì ùni kà-tù nídhuní.»

⁶Yěsù unò wòrì mbóli Pbàfàrisáyó tǝ, pbétù wò kànò abádhí tǝ dhu náadù nzá abádhí-dǝ nálù.

Yěsù ní ídzi undataba

⁷Yěsù adù àtina tdítǝ abádhí nǝ: «Ma mí obhó dhu núnò fùkù, ima ní ndí tàmà tó kàli tó tsàtsù. ⁸Kóró ale yà angyinǝ rò íwù idù níí ogbotále, ndirò obi nǝ arí dhu ùdhǝ indrù-fó rò ale. Pbétù, tàmà àdù nzá abádhí-tù núnì. ⁹Ní, ima ní ndí kàli tó tsàtsù. Ndi ale náapè ìtsù ùdunǝ, ní rǝdù ògù ògù. Kà rǝdù òtsù kàli ǝ, ndàdù àhu kàli ǝ rò. Ndirò kà rǝdù ònyè nábà àbà. ¹⁰Ogbotále náarírà dhu kèlǝ ndí nduwé tí. Ndirò kǝrì ìrà, ndíní ndí ndǝkye tí dhu, ndàdù dhu ìnza. Pbétù ima nyú, ma mírà ndíní indrù abá tí ipírǝnga, ndirò ndíní abádhí abá tí ka abho nyú ròsè.

¹¹Ima ní ídzi undataba. Ídzi undataba náarí pbìndà ipírǝnga nádzi ǝve tǝ pbìndà tàmà-okú dǝ rò. ¹²Tàmà ùnda arí ndíní ka kubhò tí ndí ale ní nǝ tàmà-àbadi. Kǝpè nyàmǝsò rírà dhu nálǝ, ní kà rǝdù òku tí òku, ndàdù tàmà ùbhǝ víyà dǝ rò. Ní, nyàmǝsò rǝdù atdíthená tàmà nùmbà ndàrà nà, ndàdù ngùkpà-ǝnga nífalà. ¹³Obhó tí, fùrangà-okú dǝ rò rí kasu ònzi ale, náafí àdu tàmà rǝve dhu rǝ nǝ àdù. ¹⁴Ima ní ndí ídzi undataba. Ma múnì wà pbàkà tàmà, ndirò pbàkà tàmà núnì wà ma. ¹⁵Àdhàdhì Àbadu núnì ma, madù Àbadu núnì dhu bhèyi, ma mǝdzi wà pbàkà ipírǝnga ǝve tǝ pbàkà tàmà-okú dǝ rò. ¹⁶Ndirò, ma míí ìnè ngùkpà pbàkà tàmà nà, kǝkà ìmbǝ rǝ yàrì kàli ǝ. Ní, ma màkǝ marà ì tsí nídí átò madu kàli ǝ. Abádhí rǝdù tǝdu ìrì ìrì. Ndi dhu bhèyi ní ndí, tàmà tó màhò rǝdù ìí atdí tí, ùndana rí ale rǝdù ìí atdí tí átò.

¹⁷Àbadu ózè ma, pbàkà ipírǝnga ma mǝdzi ǝve tǝ, ndíní madùya tí àbànà tdítǝ dhu-okú dǝ rò. ¹⁸Pbàkà ipírǝnga nódyì rí atdí ale mà rǝ mbǝ, pbétù, ma mí pbàkà ipírǝnga nádzi ma-tírò ǝve tǝ. Ma míí ìnè ádrùngbǝnga tó obi

e 10.1 Pàlèstina tǝ pbìrì ǝ, ka kitsúnà tàmà kàli ǝ kùbhingǝ, kadù atdí undatatále ìli ròdò ndí kàli-lí*. f 10.3 Pàlèstina tǝ pbìrì ǝ, tàmà okónà màhò ǝ. Ndirò kóró ì màhò nóongónà ìí fíyò undatatále nyú nà.

nà madzi pbàkà ípírŋga ɔve tò, ndirò ma mfî inè obi nà mabà ndi ípírŋga tdítđđ. Wòrí ní ndi Àbadu náyà idù dhu.»

¹⁹Ní wò Yèsù ùnò ɔte-okú dò rò, Pbàyàhúdì-ŋga náadè ndèndò ùndo tí tdítdđ. ²⁰Abádhí nzínzi ð, ábhð ale nyú náambénà àtìna dō: «Ìnè pfòmvo rîí yàrí ale ð. Àrí rîí kà dō. Ní ádhu nyí nyí kà-tsù dhu ìri ní?» ²¹Pbétù ngùkpà-tsí ambénà àtìna dō: «Ìnzí pfòmvo rîí ònà ale rādù òte wò dhu bhèyi. Pfòmvo tí àdù ndùmùndùmú-nyìkpò ùngbe ùngbè?»

Ìndrù rî Yèsù àpà 'ùbvù odu ní dhu

²²Yèrùsalemà tó kigò ð, Pbàyàhúdì náambénà yà Kàgàwà bhà idza ka kitsu tdítđđ dhu nírè ka kongónà ní mēhendù nónzi dō. Ndi kàsùmì níí ádrùngbà gírì tó kàsùmì. ²³Ní ndi idhò ð, Yèsù ambénà ùbhi dō Kàgàwà bhà idza-lí, «Sòlòmónì bhà mbàrazà» tí kátina mbàrazà-tsinà. ²⁴Ní ngúfe Pbàyàhúdì andu ì, 'àkpòrò kà-ngbò, 'àdù dhu ìvu kà-tsù, 'àti: «Nyi nyú, nyi nyabhàya afika ràgùrè ndi ràrà àhu ife idho tí? Nyi nyapè ìí Krístò nyú tí, ní ɔvo pé ndi dhu kpangba fàkà.»

²⁵Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ma móvò wà wò dhu fùkù, pbétù nyí nyá'ù nzá ndi dhu. Yà Àba Kàgàwà-ɔvò rō ma mārònzina wíwì, náarí ndi àdhi-pbà ale mātí ma mfî dhu nítè. ²⁶Pbétù, nyí nyá'í nzí ndi dhu ná'u, ìnzí nárí nyí pbàkà tàrà nzínzi ð tàrà dhu-okú dò rò. ²⁷Pbàkà tàrà náarí tūdu ìri ìri. Ma mūni wà abádhí, ndirò abádhí náaràdù owùdu nungu. ²⁸Ndirò, ma mí dhòdhódhóngà tó ípírŋga nábhù owùdu nungu ale tò. Ní abádhí núuwíya nzí akekpà mātí afíya ònà rò. Ndirò, atdí ale mà núudháya nzí abádhí fudú rò. ²⁹Àba Kàgàwà yà abádhí nibho fudú, ní ádrùngbàlè ròsè kóró ale ònà. Ndirò, atdí ale mà rîí ìmbà obi nà ndidhà atdí dhu mà Àbadu-fó rò. ³⁰Ìma, Àbadu Kàgàwà màrà, mà'í ní atdí ale nyú.»

³¹Ní, Pbàyàhúdì náadè odu ùwa tdítđđ, ndíní ì ubvù tí Yèsù ní. ³²Pbétù, Yèsù adù àtìna abádhí ní: «Ma mábhù nyí nyàla ábhð ídzì dhu nyú yà Àba Kàgàwà íbhò idù obi ní. Ní, ádhu ndi kòkò ì dhu nzínzi ð, nyí nyí mapà nyùbvù ma odu ní okúna dò rò?» ³³Ní Pbàyàhúdì adù dhu àdu Yèsù tò, 'àti: «Ìnzí ní ídzì dhu-okú dò rò nga ndi mà mí mǎpà mǔbvù nyi ní. Pbétù, mà mòzè mǔbvù nyi okúna dò rò dhu ní, nyi nyànò dhu nzére nyú Kàgàwà ní dhu. Ìnyi ní ìndrù-tsí dhu, ní nyi nyádù àtìna ìngbà dhu bhèyi, nyi ràrì Kàgàwà!» ³⁴Yèsù adù dhu àdu tdítđđ abádhí tò, ndàti: «Fùkù Úyátá* ð ka kándí tí nzá dhu, kati: «Ìma Kàgàwà, mà mātí nyí ní, nyí ràrì mǔngǔ-nzo?» ³⁵Àlè kúnì wà dhu atdí ale mà ràrì nzí àdù Kàgàwà bhà Andítá-tì nùgere. Kàgàwà áti pbìndà ɔte ka kùnò fíyò ale-ɔvò mǔngǔ-nzo tí. ³⁶Ní, Àba Kàgàwà ɔpì ndi ima, ndivì ma yà adzi ð. Ní, yà mà mátiina, ima ràrì kà t'ídhùnà rò, nyí nyádù àtìna ìngbà dhu bhèyi ma rùnò dhu nzére nyú kà ní? ³⁷Dhu apé ìí ìnzí ma mārì Àbadu bhà kasu ònzi dhu tí, ní dhu àkà nzá nyá'ù ma. ³⁸Pbétù, dhu apé ìí ònzi ma mārì kàbhà kasu ònzi dhu tí, ní inzà mātí nyí nyà'ù ima nyú rò, dhu àkà nyá'ù yà mà mārònzina kasu. Mà mēnò wà dhu, ndíní ndi dhu alú tí òku, nyádù dhu ùni mbèyi nyú Àbadu ràrì nyudutsì, ndirò mà ràrì kà-nyutsì.» ³⁹Ní, Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale náadè dhu ònzi tdítđđ ndíní ì alú tí Yèsù 'òsò. Pbétù, Yèsù adù ndàwili abádhí-fó rò, ndàrà.

* 10.34 Zàb 82.6

⁴⁰Ní Yēsù adù ndàdu, ndàrà tdítdǝ Yǝrǝdanì tǝ idha-akpà-adzè, yà Yùwanì ùbhi bàtizò ùbho rǝ anginǝ rǝ indrǝ tǝ i, ndòngò àdi ànyì. ⁴¹Ní ànyì, ábhǝ ale nyú nóowúnà ìwu rǝ kà i, 'àdù òwu àtìnà rǝ nzínziya ǝ: «Obhó tí, Yùwanì nǝnzì nzà atdí wiwì mà. Pbétù, yàrí ale dǝ kǝrà àwenà rǝ kórǝ dhu ní ì obhó dhu nyú.» ⁴²Ní ábhǝ ale nyú náadù Yēsù à'ù ànyì.

Làzarù bhà ɔve

(Yùw 5.21; 6.40)

11 ¹Làzarù tí kátina atdí ale ní'ì andì nà. Ndi ale nóongónà àdi Bètàniyà tí kátina pbanga ǝ. Ndirǝ, Bètàniyà ní'ì Màriyà mà, awènà Màrità mànà, mà tǝ pbanga. ²Ndi Màriyà ní ndi, yà Ádrùngbǎlè Yēsù-pfǝ dǝ adù àrà ndrùù rǝngù akye nǝdǝ, ndàdù kà-pfǝ-ngbǝ núndo dǝna-ká ní. Ndirǝ, ka ní'ì ndi wǝ andi nà ì'ì Làzarù t'áwenà. ³Ní, Làzarù t'áwéna náavi indrǝ ràrà dhu òvǝ Yēsù tǝ, ndàti: «Ádrùngbǎlè, kànì yà atdítdǝ nyi nyòzè ale, Làzarù rǝ'ì andi nà.» ⁴Ní wǝ dhu ndi ndirǝ rǝ, Yēsù adù àtìnà wǝ ale ní: «Wǝ Làzarù rǝndi ní andi rǝ nzì kàbhǝ rǝvè dǝtsì. Pbétù, ndi andi àlè ka ndínì Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tǝ obi nitè tí, ndàdù kà t'ídihùnà bhà ádrùngbǎnga tǝ obi nitè átǝ.»

⁵Yēsù azè Màrità mà, awènà Màriyà mànà, ndàdù Làzarù nózè átǝ. ⁶Ní, Làzarù rǝndi dhu ndi ndirǝ rǝ, Yēsù adù ǝyǝ idho nyú nǝnzì, yà ndi andi tǝ màkǝrǝ ótù ndi ònà ngari ǝ. ⁷Wǝ dhu-dzidǝ, kǝdù àtìnà pbìndà ábhǝlǝ ní: «Kàdu àlè Yùdeyà tǝ pbìrì ǝ.» ⁸Ní, ábhǝlǝ adù dhu ìvu kà-tsǝ 'àti: «Hǝkǝ Mǎlimò! Kòmbì tí ní Pbàyahúdì nǎpà 'ùbvǝ nyi odu ní. Ní nyi nyòzè tí nyadu nyi ànyì tdítdǝ?» ⁹Ní Yēsù adù dhu ìvu abádhì-tsǝ, ndàti: «Adyìbhengá nga ǝ, adyìfǝ-sisì náatí obhó ongo ì'ì atdí kumì dǝnà ǝyǝ nà? Ní indrǝ apé àmbe ùbhi dǝ adyìbhengá, ní ndi ale rǝ nzì adù ndàgìlì nditsì, yà adzi dǝ awáwè nǎlǎ ndi ndí dhu-okú dǝ rǝ. ¹⁰Pbétù, kǎpé àmbe ùbhi dǝ kúbhingá, ní kà rǝdù àrà ndàgìlì rǝ nditsì, ìnzì ndi ndí inga nǎlǎ dhu-okú dǝ rǝ.» ¹¹Wǝ dhu ndi ndùnǝ dhu-dzidǝ, Yēsù adù àtìnà pbìndà ábhǝlǝ ní: «Àlè t'ǝdihùnà Làzarù nǝdǝ òdhǝ tí. Pbétù, ma mǎrà ndínì ma mitsì tí kǝnga idho ǝ rǝ.» ¹²Ní, Yēsù bhà ábhǝlǝ adù dhu àdu 'àti: «Ádrùngbǎlè, kǎpé ì'ì òdhǝ tí òdhǝ dhu tí, ní kà rǝgǝ ògǝ.» ¹³Obhó tí, Yēsù azè ndùnǝ dhu ní'ì, iwà Làzarù rǝvè. Pbétù, kàbhà ábhǝlǝ adù dhu ìrè idho nyú dǝ kà rǝrǝtè. ¹⁴Ní, Yēsù adù dhu òvǝ kpangba abádhì tǝ, ndàti: «Làzarù òvè wà. ¹⁵Ndirǝ, idhèdu nǝka okúkǝ dǝ rǝ dhu ní, ìmbǎ ma mǝ'ì ànyì dhu. Ní, wǝ ndi dhu ònzì ndi, ndínì nyi nyadù tí ma à'ù. Ní, kòwu pé ndi Làzarù òvè i.» ¹⁶Nírǝ ní ndi Yēsù bhà ábhǝlǝ nzínzi ǝ atdí ale, Tùmasì tí kátina, yà ka kongónà àdù ànzìnà átǝ Didimò* tí, náadù àtìnà ngǝkpà ábhǝlǝ ní: «Kòwu átǝ ànyì, ndínì àlè kuvè tí atdíkpà Mǎlimò mànà.»

Yēsù ní indrǝ àbhu rǝdù rǝngbè ndi, ndirǝ ípirǝnga àbhu rǝdù indrǝ tǝ ale dhu

¹⁷Yēsù itdègu àrà àhu Bètàniyà, ní kǝtù Làzarù iwà ka kǝtdù ka rǝ idho àhu ìfǝ rǝ. ¹⁸Ndi Bètàniyà tǝ pbanga ní'ì mbèmbè ìbhu kilòmètèrè tí Yèrù-sàlemà tǝ kigǝ rǝ rǝ. ¹⁹Ní, Pbàyahúdì nzínzi ǝ ábhǝ ale nyú níwú Màrità mà Màriyà mànà-tǝ, ndínì ì opé tí abádhì-afí adǝyà Làzarù bhà ɔve-okú dǝ rǝ.

²⁰Ní, Màrità níítèdègu Yèsù rírà dhu ìrì, ní kádù ndàvà, ndàrà kàkò otu ò rò. Pbétù, Màriyà adù àdì idza. ²¹Ní, Màrità itsi àtìnà Yèsù ní: «Ádrùngbálé, nyi nyíyana gukyè iró, ní adòdu óvèyana nzí. ²²Pbétù, ma m̀nì wà dhu, kòmbí m̀tí Kàgàwà r̀r̀í f̀nà nyi nyónzina kóró dhu nábhù àbhù indù.» ²³Ní, Yèsù adù àtìnà Màrità ní: «Adònu r̀í ndìngbè ìngbè ibhu ò rò.» ²⁴Ní, Màrità adù àtìnà kà ní: «Ma m̀nì wà dhu, yà adzi ò dhu-tsù r̀í ndòdì nínganí, yà ùv̀v̀è ale kóró r̀í ùngbè rò, àbàdhi r̀ìngbèya ndì ìngbè átò.» ²⁵Ní, Yèsù adù àtìnà kà ní: «Ima ní ndì ìndrù àbhù rádù r̀ìngbè ndì, ndàdù ípìr̀ngà nábhù ìndrù tò ale. Ní, òvè tí m̀tí ima ná'ù ale náapè òvè, ní rádù ípìr̀ngà nába àbà. ²⁶Ndirò, ìnè r̀í p̀b̀ndà ípìr̀ngà nà, ndàdù ma'ù ale, ní r̀í nzí adù òvè akekpá m̀tí. Nyi nyà'ù tí wà yà ma m̀nò dhu?» ²⁷Ní, Màrità adù dhu àdu Yèsù tò, ndàti: «Íwà ma ma'ù ndi dhu Ádrùngbálé. Ma ma'ù wà dhu inyi r̀r̀í ndi Krístò, Kàgàwà t'ídhùnà, yà yàrí adzi ò r̀írá dhu tí ka kati ale.»

Yèsù r̀í Làzarù òdzi dhu

²⁸Wò dhu bhèyi ndì ndàdu dhu Yèsù tò dhu-dzidò, Màrità náadù àrà awènà Màriyà nánzì. Ní, idza ndì ndòtsù Màriyà i rò, Màrità náadù dhu òvò kàtò bhèlu ò, ndàti: «M̀lìmò irà wà. Ní kà r̀í nyanzi.» ²⁹Ní wò Màrità ùnò dhu ndì ndìr̀í rò, Màriyà adù àhu àr̀í nyú tí, ndàrà Yèsù r̀í i.

³⁰Wò ndi kàsùmì ò, Yèsù í i inzà ndì ndàpè ìtsù p̀b̀nga ò rò. Pbétù, kádù í i àdì ndì ndàdì yà Màrità m̀nà ò òtùnà ò ònà ngari ò rò. ³¹Pbàyàhúdí ní i atdíkpá Màriyà m̀nà idzá, 'àdù àmbe kà-afí nópè dò. Ní, Màriyà ìvà ndì, ndàhu àr̀í nyú tí dhu ò àla rò, abádhí adù 'ìvà átò, 'òwù kòwù ò. Abádhí ati ka yà Làzarù ka kòtdù ò r̀àrà, ndàrà òdzi ànyirò dhu tí.

³²Ní, yà Yèsù r̀í r̀í ndì ndàrà àhu rò, Màriyà níítèdègu Yèsù àlã, ní kádù ndibvu obvò kà-pfò r̀í, ndàdù àtìnà kà ní: «Ádrùngbálé, nyi nyíyana gukyè iró, ní adòdu óvèyana nzí.» ³³Ní Màriyà m̀, yà owùna ò iwù Pbàyàhúdí m̀nà r̀òdzi dhu ndì ndàla rò, izu núuka Yèsù atdídò, afina r̀àmbe inga ìrè dò.

³⁴Nírò ní ndi Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàti: «Nyí nyòtdù kà ingbòrò?» Ní abádhí adù dhu àdu kà tò 'àti: «Ádrùngbálé, irà ndíní nyi nyala tí ànyirò nga.»

³⁵Nírò ní ndi Yèsù adù òdzi. ³⁶Ní, Pbàyàhúdí adù òko 'àmbe àtìnà dò: «Ígyò! Nyàndà pé kòzè Làzarù tí dhu!» ³⁷Pbétù, abádhí nzínzi ò atdídhená ale náadù àtìnà: «Hòkò! Wò ale nyú ní ndi ndùmùndùmù-nyìkpò nábhù r̀àngbe ndì. Ní kàbhàyana tí obhò Làzarù inzí r̀òvè?»

Yèsù r̀í Làzarù nábhù r̀ìngbè ndì òvè-bvù rò dhu

³⁸Kòkò Pbàyàhúdí r̀ùnna dhu ndì ndìr̀í rò, izu náadù Yèsù ùka atdídò nyú. Ní, abádhí adù owù Làzarù ka kòtdù i. Ka katdù ka ònà ibhu ní i bhalabhala ò ka kógyè, kadù lina'ò nápi odu-íyà-ba ní ibhu. ³⁹Ní, ànyì ò owù ùvò rò, Yèsù ati yà tiná í i ale ní: «Nyògere wò odu ibhu-lí rò.» Ní Làzarù-bvù t'áwènà Màrità náadù Yèsù ìsò, ndàti: «Ìnzè Ádrùngbálé! Wò abvo nópè wà ndòngù atdídò. Kònzì wà ífò idhò nyú ibhu ò.» ⁴⁰Pbétù, Yèsù adù dhu àdu Màrità tò, ndàti: «Ma m̀tìnà tí obhò nyi ní, nyi rapé ima ná'ù, ní nyi r̀r̀í adù Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó awáwè nála?» ⁴¹Ní, ka kadù odu nògèrè ibhu-lí rò. Wò dhu-dzidò, Yèsù adù nyìkpòna náva ndàndà òr̀è nga, ndàdù ndìtsò, ndàti: «Àba Kàgàwà, ma m̀bhù òtsò indù, tsàdú dhu nyi nyìr̀í nídhuní. ⁴²Obhò tí, ma m̀nì wà dhu ìrì nyi raròngo

tsùdú dhu ìrì bilínganà. Pbétù, ma mìtsò ma wò dhu bhèyi dhu ní, ndíní kàkà ngbòdu nàkpòrò ìrò ale náa'u tí dhu inyí ràrì ndi nyí nyívi ma.»

⁴³Wò dhu ndi ndòrì dhu-dzidò, Yèsù adù Làzarù nánzi ɔrú tũna nyú nà, ndàti: «Làzarù, áhù wòrì ibhu ò rò.» ⁴⁴Ní, Làzarù adù áhù ibhu ò rò, ɔtsúna mà, p̄f̄ɔna màná ka kùndilí abvo ùtdù ka karí òná mberù ní, kadù nyina niso mbèr̄ɛsè ní r̄órò. Wò dhu-dzidò, Yèsù adù àtina ihé-yà ní: «Nyùnga Làzarù, nyádù ùbhànà ràrà ibha.»

Yèsù ònè ka kí ndíní ka koho tí dhu

(Zàb 71.10; Mát 26.1-5; Mrk 14.1-2; Luk 22.1-2)

⁴⁵Yà Màriyà mǎrábvù iwùná, 'adù Yèsù ònzì Làzarù r̄ó dhu àla Pbàyàhúdì n̄zínzì ð, ábh̄ò ale nyú náadù Yèsù à'ù. ⁴⁶Pbétù, abádhí n̄zínzì ð atdídhená ale náadù òwu Pbàfàrisáyó-tí'ò, 'adù yà Yèsù ònzì dhu àwe abádhí tò. ⁴⁷Ní, ndi dhu ìrì r̄ó, pbàkùhání tó ádròdr̄ò ale mà, Pbàfàrisáyó màná, náadù yà Pbàyàhúdì-bvù ádròdr̄ò anyà n̄t̄dì arí ale-tsù nún̄du. Nírò ní ndi abádhí náadù 'òpè 'òngù dhu tsùyá n̄zínziyà ð, 'ámbe àtina d̄ò: «Wòrì ale ràrà ábh̄ò wiwì nyú n̄ónzì r̄ó. Ní ádhu ndi ákà ákà àlè r̄ónzì?» ⁴⁸Àlè kapé kùbha ràmbe ndi dhu ònzì d̄ò, ní kórò ale r̄í kà'ù. Ndirò Pbàrómá tó pbìrì ð ádròdr̄ò ale náadùya iwu, 'ùgolo àlè tó Sòmá-dzà, 'adù àlè tó pbìrì nínza.»

⁴⁹Kòkò ì Pbàyàhúdì-bvù ádròdr̄ò anyà n̄t̄dì arí ale n̄zínzì ð, atdì ale-ɔvò ní'í Kàyàfà. Ní ndi ato ð, ka ní'í ndi pbàkùhání tó ádròdr̄ò ale d̄ò kamà. Ní, kàti ɔdhína ní: «Nyí nyú nyí nyàni nzá atdì dhu mà wò dhu ð. ⁵⁰Nyí nyèni tí obhó dhu, dhu rākānà atdì ale kèlè ròvè kórò ale tó ngari ð, ìnzì àlè tó pbìrì ð kórò ale-tsè náadù tí ndòt̄dì?» ⁵¹Kùno nzá wòrì dhu d̄ona nyú ð rò áhù r̄órò. Pbétù, wò ndi ato ð ndi ndi'í ndi pbàkùhání tó ádròdr̄ò ale d̄ò kamà tí dhu-okú d̄ò rò, kāvò dhu angyangyi, Kàgàwà bhà Nabì bhèyi, ndàti: Yèsù rākā ndòvè Pbàyàhúdì tó ngari ð, pbétù kà rākā ndòvè ndíní ndi ndundu tí yà adzi ð ì nifalà Kàgàwà bhà inzo-tsù, ròkò atdífkpá.

⁵³Ní, r̄òpè ndi ndi idhò ð rò, Pbàyàhúdì-bvù ádròdr̄ò ale náapè 'òné Yèsù ndíní ì adù tí àbhunà kohò. ⁵⁴Wò dhu-okú d̄ò rò ní ndi, Yèsù adù ndòpè ìnzì ndàrà ùbhi r̄ó kpangba Pbàyàhúdì n̄zínzì ð. Pbétù àbadhi mà, pbìndà ábhàlì màná, náadù 'ìvā 'òwù yà r̄àngù-tí'ò arí m̄alengù ð atdì pbanga ěf̄uràyimù tí kátina ð, 'adù òko ányì.

⁵⁵Wò ndi kàsùmì ð, Pbàyàhúdì tó *Pásika tó m̄hèndù-idhò ní'í iwà ndi ndindù ndi r̄ó. Ní, ábh̄ò ale nyú níiwù f̄iyó pbanga òná rò, 'iwù ùvò angyinà r̄ó Pásika tó Yèrùsàlemà tó kigò ð, ndíní ì u'ò tí ì, 'ìlā Kàgàwà-nyìkpò ð. ⁵⁶Ní, Yèrùsàlemà ì òwù ùvò rò, abádhí ambénà Yèsù òné d̄ò. Ní Kàgàwà bhà-dzà ì f̄í r̄órò, abádhí ambénà dhu òngù d̄ò tsùyá n̄zínziyà ð, 'ámbe àtina d̄ò: «Ádhu nyí nyirè kà-d̄ò? Tí ìnzì kà ràrì ìrà m̄hèndù ð?» ⁵⁷Pbàkùhání tó ádròdr̄ò ale mà, Pbàfàrisáyó màná náadù dhu ùya indrù tó 'àti: «Atdì ale mà náapè Yèsù r̄í'í r̄ó nga nún̄í, náká nditè ka ndíní kadù tí òwu kòsò.»

Màriyà r̄í Yèsù-pf̄ò n̄tr̄i ndrùu r̄óngu ak̄yè ní dhu

(Mát 26.6-13; Mrk 14.3-9; Luk 7.36-50)

12 ¹Azà idhò tí *Pásika tó m̄hèndù-idhò núbhà ndi r̄órò, Yèsù ivà ndi ndàrà Bètàniyà tí kátina pbanga ð. Ndi pbanga ní'í yà kàbhù r̄ìngbè

h 11.55 Pbàyàhúdì tó màndu ní'í 'ù'ò ì, 'ìlā Kàgàwà-nyìkpò ð Pásika tó m̄hèndù tò, àdhàdhì yà f̄iyó sòmà tó màndu nòzè ka dhu bhèyi (2 ì nanzi 30.17-20).

ndi ɔve-bvù rɔ Làzarù mà tɔ pbanga. ²Ní ànyì, ka kabhù ònyù kà tò. Màrità náambénà ònyù núndò dɔ abádhí tò, Làzarù ràdù ìí átò ndi ònyù ònyu rí atdíkpá Yèsù màna ale nzínzì ɔ.

³Nírò ní ndi Màriyà níidy ndrùù róngu akye tɔ atdí lítrè-ɔnga ka kùndò ɔyɔ tɔ atdínga, ndòdhò Yèsù-pfɔ dɔ. Ndi akye níí nardò tí kátina írí-ví ní ka kóbbh-òlò, odzina ràdù ìí ɔrú nyú akye. Wò dhu-dzidɔ, Màriyà adù Yèsù-pfɔ-ngbò núndo dóna-ká ní, ndi akye-dzi ràdù nditu, ndàkà kórɔ ànyì-dzá. ⁴Ní wò dhu ndi ndàla rò, Yèsù bhà ábhàlì nzínzì ɔ atdí ale, Yudhà Ìskàriyotà tí kátina, yà Yèsù ìpfo arana ndàbhù òmvù-fɔ ale, níivú dhu, ndàti: ⁵«Ádhu inzà ka kàbhù wòrí akye kodzì ìbhù miyà ònariⁱ rɔ, kadù ndi fùrangà núndò nàkùtále tò ní?» ⁶Kùno nzá wò dhu nàkùtále-izù ndi ndàla dhu-okú dò rò. Pbétù, kùno ka ogbotále tí ndi ndíí dhu-okú dò rò. Obhó tí, kóngónà ndi fùrangà tɔ ísòwù nòdò, ndàdù àrà ndi fùrangà núwe rɔ afina òzè dhu bhéyi. ⁷Ní, Yèsù adù dhu àdu Yudhà tò, ndàti: «Ébhà Màriyà radí! Ítsè ka rɔdò wòrí akye ima ka kòtd-áya ònà idho tò. ⁸Nyí nyóngo òko nàkùtále màna bílìnganà, pbétù àlè, àlè kí nzí ongo òko nyí màna bílìnganà.»

Pbàkùhání tɔ ádròdrɔ ale rí 'ìrí, ndíní ì abhù tí Làzarù kohò dhu

⁹Pbàyàhúdì tɔ ihé-yà níitdègu Yèsù ríí Bètàniyà dhu ìrí, ní abádhí adù òwu ànyì. Abádhí awù nzá ànyì Yèsù-okú dò rò tí, pbétù abádhí awù ànyì ndíní ì adù tí yà Yèsù ábhù rìngbè ndi ɔve-bvù rɔ Làzarù-ngbò mà nála átò. ¹⁰Nírò ní ndi pbàkùhání tɔ ádròdrɔ ale náadù 'ìrí ndíní ì abhù tí Làzarù kohò átò. ¹¹Obhó tí, ábhò Pbàyàhúdì nyú nóowùna ùvò rɔ abádhí nzínzì ɔ rò, 'àdù Yèsù nà'ù kókú dò rò.

Yèsù ròtsù Yèrùsàlemà tɔ kigò ɔ dhu

(Màt 21.1-11; Mrk 11.1-11; Luk 19.28-40)

¹²Tsútsà nínganí, yà Pásika tɔ mùhendù ɔ íwù Yèrùsàlemà tɔ kigò ɔ ihé-yà nííri dhu, Yèsù ráríí otu ɔ ndi ndíra átò Yèrùsàlemà tɔ kigò ɔ rɔ. ¹³Ní, abádhí adù ngazi-kpa-dòká nòkò, 'ùvò nà, 'òwù Yèsù àkò nà otu ɔ rò. Ní, Yèsù ì àla rò, abádhí apè 'ùkú, 'àmbe àtina dɔ: «Hòsanà! Ilèta náka kabhù yà Ádrùngbàle Kàgàwà-ɔvò rɔ ríra Pbàisràyéí tɔ Ádrùngbà Kamà tò!»

¹⁴Nírò ní ndi Yèsù abà kayinò-ngba, ndàdù ùpo, ndàdi dónà, yà Kàgàwà bhà Andítá ɔ ka kandí dhu bhéyi. f Andítá ràtina:

¹⁵«Nyí Sàyunì tɔ kigò^k ɔ bhà, ìnzí nyònzì ɔdò.

Kòní fùkú Ádrùngbà Kamà ríra,

kayinò-ngba dɔ ndi ndàdi ròrò.»

¹⁶Wò dhu náalú nzá Yèsù bhà ábhàlì-dò. Pbétù, Yèsù ɔdzì òrù-akpà ɔ pbìndà Ádrùngbànga tɔ awáwè ɔ dhu-dzidɔ ní ndi, abádhí awù dhu ìrè, yà Kàgàwà bhà Andítá ɔ ka kandí dhu, ka randí Yèsù-okú dò rò. Ndirò, ka rádù ndi dhu ònzì kà-rɔ ndi dhu bhéyi tí.

¹⁷Ábhò ale nyú, yà Yèsù rí Làzarù ànzi rìngbè ndi ɔve-bvù rò rɔ íí, náadù òko 'àmbe Yèsù ɔnzì dhu àwe dɔ ìndrù tò. ¹⁸Ní, kàrí wíwì ɔnzì dhu ì írí

i 12.5 ìbhù miyà ònari níí mbèmbè atdí atɔ nyú tɔ kasu tɔ mùkimbà. j 12.13 Pbàyàhúdì r'ávàna ɔ, Hòsanà-tì nyú ní «íra nyonzì dzànáka.» Pbétù, írɔ kà-tì ní: «Kàgàwà àkà ilèta nà.»

k 12.15 Sàyunì tɔ kigò-tì ní Yèrùsàlemà tɔ kigò.

dhu-okú dō rō, ihé-yà náadù òwu Yēsù àkò otu ò rō. ¹⁹Nírō ní ndi Pbàfàrisáyó náadù 'òpè 'òtè nẓínziyà ʒ, 'ámbe àtìná dō: «Nyí nyàla tí wà! Nyí nyí nẓi yà dhu lè mà ònzi. Kóró ale òkò wà 'ámbe òwu dō kòwù ʒ tí.»

Ngúfe Pbàgíríkí rí Yēsù òne ndíní ì ala tí dhu

²⁰Yà *Pásika tó m̀hèndù ò íwù Yèrùsàlemà tó kigò ò, 'iwù Kàgàwà ùle ale nẓínzi ʒ, ngúfe Pbàgíríkí nífí inè átò. ²¹Ní, ì Pbàgíríkí níndri Filipò tí kátina ábhàlì-tí'ò. Ndi Filipò ní'í Gállilayà tó p̀biri ʒ atdì p̀banga, Bètèsàyidà tí kátina ʒ ale. Ní, abádhí avò dhu Filipò tó, 'àti: «Ádrùngbálè, mà mòzè màla Yēsù-ngbò.»

²²Ní Filipò adù àrà wò dhu òvò Àndèrèyà tí kátina ngàtsi ábhàlì tò. Wò dhu-dzidɔ́, abádhí adù 'ìvò wò dhu òvò atdìkpá Yēsù tò. ²³Ní, Yēsù adù àtìná uró 'í'í ale ní: «Ába Kàgàwà rí Ìndrù-t'ídhùnà-òvò nábhù rilè ndì òná kàsùmi nírá wà. ²⁴Ma mí obhó dhu núnò fùkù: ìnzí nganù-kpò náapè itsi adzi ò, ndàdù òmò, ní ndi nganù-kpò ràdù àdì atdírò tí. Pbétù kápè òmò, ndàdù ìnga, ní ndi ràdù ábhɔ́ itse nyú nódhì. ²⁵Pbìndà ípìrɔ́nga nózè rí ndòdò fìndà ale níwíyà ka. Pbétù, pbìndà ípìrɔ́nga nózè rí ndìwí okúdu dō rō yà adzi ʒ ale, náadùyà kòdò dhòdhódhóngà tó ípìrɔ́nga tò. ²⁶Ndi ale náapè ndòzè ndònzì kàsùdu, ní ndi ale àká ndàngu owùdu. Ndirò, ma mífí ró, pbàkà kasutále ràdù 'í'í átò. Ndi ale náapè kàsùdu ònzi, ní Ába Kàgàwà ràdù ndi ale ifu.»

Yēsù rǒte ndì ndòvè dhu dō dhu

²⁷Wò dhu-dzidɔ́, Yēsù adù àtìná: «Afídu rí inga ìrè atdídɔ́ kòmbí. Ní, ma mátina ìngbà tí? Ma tí àtina: Ába Kàgàwà, ígù ma yà yàrí kàsùmi ʒ rí ndàpà ndònzì ndi rùdú dhu ʒ rò? Pbétù, ma mírá wò ndi kòmbí rí ndàpà ndònzì ndi dhu-okú dō rō. ²⁸Ní Ábá, ábhù òvònu rilè ndì.» Nírò ní ndi atdì ale-tù náadù ndìrì òrù-akpà ò rò, ndàti: «Ma màbhù wà òvòdu rilè ndì, ndirò ma mí kàbhù ábhù rilè ndi t̀dídɔ́.» ²⁹Ní, ányirò ì ìkò ró 'í'í ihé-yà nífí wò dhu, 'adù àtìná: «Ìgyò! Òvò nyú ní wò àtà!» Ngùkpà ale adù àtìná: «Hòkò! Kàgàwà-bhà màlàyikà ní wò dhu núnò kà tó.» ³⁰Pbétù, Yēsù adù àtìná abádhí ní: «Wò nyí nyíri ale-tù núnò nzá dhu idù, pbétù kùnò ka fùkù. ³¹Kòmbí rírá kàsùmi ní yà Kàgàwà rí yà adzi ʒ ale-ànyà nítdì òná kàsùmi. Ndirò, ndi kàsùmi ní ndi Kàgàwà rí Pfòmvo, yà adzi ʒ ádrùngbàlè, nípfò òná, ndòdì yà adzi ʒ rò. ³²Pbétù ima, yà adzi ʒ rò ka kí modyì marà ɔ̀rè rò, ma madùyà kóró ale-tsù nándu tidu ò.» ³³Wò ndi ndùnò dhu ʒ, Yēsù azè ndìtè dhu ní ìngbà dhu bhèyi ɔ̀vè-tidò ní màtí ndi ndòvè dhu.

³⁴Ní ihé-yà adù dhu ìvu Yēsù-tsù, 'àti: «Má mójè dhu Músà bhà Úyátà ò, Krístò radiyà dhòdhódhónganà. Ní, ádhu nyi nyádù àtìná Ìndrù t'ídhùnà rākà pé ndàrà ɔ̀rè-akpà ò ní? Ndirò, ndi Ìndrù t'ídhùnà nyú ní ádhi?» ³⁵Ní, Yēsù adù dhu ádu abádhí tò, ndàti: «Awáwù rí'í inè nẓínziku ʒ ákè kàsùmi kèlè tí. Ní, dhu àká nyùbhi yà inè nyí nyí'í ndi awáwù nà ró, akýe ínò adùna tsùku ùtò ní. Obhó tí, ínò ʒ rúbhi ale rí nẓi adù ádhà màtí ndi ndàrà dhu núnì. ³⁶Ní dhu àká nyá'ù ndi awáwù, yà òko nyí nyòko atdìkpá kà màná òná kàsùmi ʒ, ndíní nyí nyadùyà tí òko awáwù ʒ nẓónzo tí.» Wò dhu ndi ndùnò dhu-dzidɔ́, Yēsù adù àrà ndòrù itse ihé-yà ró rò.

Pbàyàhúdì rí 'ùvò ìnzí 'à'ù Yēsù dhu

³⁷Yēsù anzi mbà ábhɔ́ wiwì mà Pbàyàhúdì-ònzí, ní abádhí adù nzá kà à'ù. ³⁸Wò ndi dhu anzi ndi ndíní yà Kàgàwà bhà nabi Ìsayà núnò dhu náaká tí. Kàti:

«Ádrùngbàlè Kàgàwà, ádhì tsùká dhu na'u?

Ndirò, ádhì ndi Ádrùngbàlè Kàgàwà níitè pbindà obi fìndà'?

³⁹Ndirò, ndi Ìsayà kèlè núncò inzà Pbàyàhúdì náa'u dhu okúna dò rò dhu.

Kàti:

⁴⁰ «Kàgàwà níiti abádhí-nyínga ròngò ndùmùndúmú tí, ìnzì inga nala tí.

Ndirò, kádù abádhí-afí nábhù rò'ò odú,

akye dhu alána dýa, ràdù 'ùgèrè 'ùbhà fíyó nzérega,

ndíní ndadù tí abádhí nígu ní.»

⁴¹Nabi Ìsayà núncò wòrí dhu Yèsù bhà ádrùngbànga tó awáwù ndi ndala angyangyi, ndàdù òtè kà dō dhu-okú dō rò.

⁴²Pbétù, nabi Ìsayà núncò mbá wò dhu mà, ní Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale nzínzi ò mâtí, ábhò ale nyú náa'u Yèsù. Ní, abádhí adúnà nzí òwu ndi dhu àvi rò kpanjanga, Pbàfàrisáyó-òdò nónzi ì í dhu-okú dō rò, akye ka kadùna òwu 'ípfo, kodì ì unduta-idzà ò rò nídhuní. ⁴³Abádhí náazè ìndrù rí 'ífù dhu, ròsè Kàgàwà rí 'ífù dhu dónà.

Kàgàwà níitdiya ìndrù-ànyà Yèsù bhà òtè-bvu rò dhu

⁴⁴Wò dhu-dzidò, Yèsù apè òtè orú tùna nyú nà, ndàti: «Ndi ale náapè ima ná'u, ní kà'ù nzà ima kèlè, pbétù kà'ù wà yà ima nivi mirà yà adzi ò ale mà átò. ⁴⁵Ndirò, ndi ale apè ima àlà, nála wà yà ima nivi yà adzi ò ale mà átò.

⁴⁶Ima, yà adzi ò awáwù tíró, ma mirà ndíní ìnzì ima nà'ù ale náadù tí àdi ìnò ò. ⁴⁷Ndi ale náapè ma múnna dhu ìri, ìnzì ndàdù ndi dhu níli afína ò, ní ndi ale-dō rádù anya òtò ní nzí ima. Obhó tí, ma mirà nzà ndíní mîtì tí anya yà adzi ò ale dō, pbétù ma mirà ndíní ma migá tí yà adzi ò ale ìgá tí. ⁴⁸Ndi ale apè ima nódho, ìnzì ndàdù ma múnna dhu ná'ù, ní ndi ale náà wà ànyàna òtò rí dhu. Yà ma múnò òtè ní ndi kà-ànyà nòtíya yà adzi ò dhu-tsù rí ndòdì nínganí. ⁴⁹Obhó tí, yà ma marúnna dhu núncò ma marí nzí ràhu ùdù rò ma-tíró. Pbétù kàráhu Àbadu Kàgàwà, yà ima nivi mirà yà adzi ò ale bhà rò. Ka nyú ndítíró ní ndi dhu núyá idù ma màkà múnò dhu mà, ma màkà múnò ìndrù tò dhu màna dhu dō. ⁵⁰Ndirò, ma múnì wà dhu yà kúyá dhu ràrì ndi dhòdhòdhònga tó ìpírónga níbhò rádù ìndrù tò dhu. Ní, yà ma múnna dhu núncò ma mí àdhàdhì Àbadu Kàgàwà núyá ka idù dhu bhèyi.»

Yèsù rí pbindà ábhàlì-pfò nú'ò dhu

13 ¹Tsùtsà nínganí *Pbàyàhúdì tó Pásika tó mùhendù ní'ina rórò, Yèsù unì dhu, yà adzi ò rò ndi ndì ndìvà, ndàrà Àbanà Kàgàwà bhà ònà kàsùmì rākà wà. Ní Yèsù, yà atdídò yà adzi ò ar'í pbindà ale nazè, náadù abádhí òzè tdtíò ìnzì rádù ìku àzè ní.

²Ní pbtìsòngănà, Yèsù mà ní'í ònyù-tsùnà pbindà ábhàlì màna. Nírò ní ndi P'òmvo nítsu dhu Yudhà, Sìmonì Ìskàrìyòtá t'ídhùnà-afí ò, ndíní Yèsù nípfo tí ndàbhù òmvù-fó. ³Pbétù, Yèsù nyú núuni dhu, iwà Àbanà Kàgàwà ribho kórò dhu dō ádrùngbànga tó obi fónà. Ndirò, kùni wà dhu, ndi nyú ndi rírá Àbanà Kàgàwà-tí'ò rò, ní ndi ràrì ndàdù Àbanà-tí'ò. ⁴Ní, Yèsù iwà ndi ònyù-tsùnà rò, ndi wà ròná orú mùdzarè, ndili igi. Wò dhu-dzidò, kádù bèrèse nídyì ndisò

mvuna 'ò ní. ⁵Tdítdǎ, kǎdù idha ìdyi ndòdhò ádrùngbǎ sǎnì ǎ, ndàdù ndòpè ndù'ò pbindà ábhàlì-pfǎ ní, ndàdù àrà ùndonà rǎ yà mvuna 'ò ndì ndisòná ní bǐrèse ní. ⁶Ní, Yèsù níitdègu àrà àhù Sìmonì Pétèrù tí, ní Pétèrù adù dhu ìvu kà-tsǔ, ndàti: «Nyi nyú pbàkà Ádrùngbǎlé tírò, nyi nyòzè tí nyu'ò pfǎdu?» ⁷Ní, Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Yà ma mǎnzina dhu núnì nyi nyí nǎ kòmbí, pbétù, nyi nyaraya kùnì olù.» ⁸Ní, Pétèrù adù àtìná Yèsù ní: «Nyi nyí nǎ pfǎdu ù'ò akekpá màtí.» Ní, Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Inzì ma mapé pfǎnu nú'ò, ní àlè kǐ ìmbà ìrita nà ìnyi màná.» ⁹Ní, Sìmonì Pétèrù adù dhu àdu Yèsù tò, ndàti: «Ádrùngbǎlé, wò dhu bhěyi kà rǐ rò, nyi nyí nǎ pfǎdu kèlè nú'ò, pbétù, nyi nyí ɔtsúdu mà, dùdu màná nú'ò átò!» ¹⁰Ní, Yèsù adù àtìná kànǎ: «Iwà ndì nù'ò ale rǐ mbà ndì ndí ndù'ò tdítdǎ dhu-atdyú nà. Pbétù kà rǎdù àkà ndù'ò pfǎna kèlè, iwà ndì ndilá kóró otu ǎ nǐdhunì. Nyí nyú, nyí nyilá wà Kàgàwà-nyìkpó ǎ. Pbétù, nyí kóró nyí nyilá nzá kà-nyìkpó ǎ.» ¹¹Obhó tí, Yèsù núnì ndipfò rí ndàbhù ndì òmvù-fó ale angyangyi. Ndi dhu-okú dǎ rò ní ndi kǎti pbindà ábhàlì ní: «Nyí kóró, nyí nyilá nzá Kàgàwà-nyìkpó ǎ.»

¹²Pbindà ábhàlì-pfǎ ndì ndù'ò dhu lutìná, Yèsù adù yà róná rò ndì ndìwàná mùdzarè nǐdyi ndǎfǎ róná, ndàdù ndàdu ònyù-tsù. Nírò ní ndi kǐvú dhu pbindà ábhàlì-tsù, ndàti: «Nyí nyùnì tí ùnǐ yà ma mǎnzì rùkú dhu-tì?» ¹³Nyí nyá rí ima nánzi Màlìmò tí, ndirò Ádrùngbǎlé tí. Ní ndi dhu ní obhó dhu. Obhó tí, ima ní ndi Màlìmò. Ndirò, ima ní ndi Ádrùngbǎlé. ¹⁴Nírò ima, fùkú Màlìmò tírò nyú, ndirò fùkú Ádrùngbǎlé tírò nyú, ma mù'ò pfǎku rò, dhu àkà nyòngò pfǎku ù'ò nzínziku ǎ átò. ¹⁵Obhó tí, yà fùkú ma mìtè dhu ní ǎfǎ, ndíní nyí nyongó tí dhu ònzì átò ɔdhǐku rǎ yà rùkú ma mǎnzì dhu bhěyi. ¹⁶Ma mí obhó dhu núnò fùkú: Kasutále bhà ádrùngbǎnga nòsè nzá pbindà kasu tó ádrùngbǎlé bhà ádrùngbǎnga dǎná. Ndirò, òvi ka kòvì ale bhà ádrùngbǎnga nòsè nzá yà ndì nòvì ale bhà ádrùngbǎnga dǎná'. ¹⁷Kòni, kòmbí nyí nyùnì wà kǎkò dhu. Ní, nyí nyádù hirò ònzì i dhu nyí nyònzì ní.»

¹⁸Tdítdǎ Yèsù adù àtìná pbindà ábhàlì ní: «Ma mùnò nzá wò dhu okúku dǎ rò kóró. Ma mùnì wà ima nyú ma mǎvò nzínziku ǎ ale. Pbétù, Kàgàwà bhà Andítá arúnɔna dhu náká rǎnzì ndì. Ndi Andítá arátina: «Yà atdíkpá mǎ marí dhu ònyu màná ale, nǎngò wà rùdú òmvù tí.» ¹⁹Ma mǎvò wò dhu angyangyi fùkú, inzà ndi dhu àpè ndònzì rǎrò. Ndi dhu bhěyi ní ndi, ndi dhu rǐtsi ndònzì nínganí, nyí nya'uya dhu, ima rǎrì ǎrǐ arǐ ale.» ²⁰Ma mí obhó dhu núnò fùkú: ma mòvì ale náko ale, náko wà ima átò. Ndirò, ima náko ale náko wà yà ima nivi mirá yà adzi ǎ ale átò.»

Yèsù rí Yudhà rí ndipfò, ndàbhù ndì òmvù-fó dhu nǎvò dhu

(Màt 26.20-25; Mrk 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹Wò dhu bhěyi ndì ndòtè dhu-dzidǎ, Yèsù-afí nàadù àdi ndàmbe inga nírè dǎ atdítdǎ. Ní, kǎdù dhu òvò kpangba pbindà ábhàlì tò, ndàti: «Ma mí obhó dhu núnò fùkú. Nzínziku ǎ atdí ale rǐ ndi mipfò, ndàbhù ma òmvù-fó.» ²²Ní, Yèsù bhà ábhàlì adù òko, 'àmbe 'àndà dǎ nzínziya ǎ, inzì 'adù àdhi dǎ màtí kà rǎtè dhu núnì. ²³Wò ndi kàsùmì ǎ, yà atdítdǎ Yèsù ózè pbindà ábhàlì nzínzì ǎ atdí ábhàlì níí Yèsù-tí ndì ndàdi ònyù-tsùná rǎ. ²⁴Ní, Sìmonì Pétèrù adù kàvì iwína ǎ rǐvù dhu Yèsù-tsù, rǎrì àdhi ndi kà rùbhi ɔtè rǎ dǎná. ²⁵Ní, wò

ábhàlì adù ndilò Yèsù dò, ndàdù dhu ivu kà-tsù, ndàti: «Ádrùngbálé, ádhi ndi?» ²⁶Ní, Yèsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ndi ale ní yà ma mí m̀gati-afà nídyi modù supù ò, madù àbhùnà fíndà ale.» Nírò ní ndi Yèsù adù m̀gati-afà nídyi, ndòdù supù ò, ndàdù àbhùnà Yudhà, Sìmonì Ìskàrìyotà t'ídhùnà tò. ²⁷Yudhà nítdègu wò m̀gati-afà àkò, ní Sìtanì adù òtsù kà-afí ò. Ní Yèsù adù àtìna Yudhà ní: «Wò nyi nyòzè nyonzi dhu, náká nyonzi tsàkàtsàkà.» ²⁸Kòkò urò ìí ale nzínzi ò, atdí ale mà nùni nzá àdhu-okú dò rò màtí Yèsù rí wò dhu nùno kà tò dhu. ²⁹Yà fùrangà tó ísòwù nòdo Yudhà arí dhu-okú dò rò, abádhí nzínzi ò atdídená ale náadù dhu àtì, Yèsù àvi ka rùdzí m̀hendù tò àkà kudzí dhu dhu tí. Ndirò ngàtsi ní, abádhí adù dhu àtì Yèsù àvi ka rùndò fùrangà nàkùtále tò dhu tí. ³⁰Pbétù, m̀gati-afà ndi ndàko Yèsù-fó rò, ndàdù ònyùnà dhu-dzidò, Yudhà náadù àhu dòtsí ndàrà. Wò ndi kàsùmi ò, inga náadù ìí iwà ndi ndàti rò.

Uyátá-owútá

³¹Yudhà àhu idza rò dhu-dzidò, Yèsù adù àtìna pbìndà ábhàlì ní: «Kòmbí nga ní ndi Ìndrù t'ídhùnà-ovò ilè ndi ní. Ndirò, kòmbí nga ní ndi Kàgàwà-ovò ilè ndi kà-nyutsi ní. ³²Kàgàwà-ovò náapé ndilè kà-nyutsi, ní Kàgàwà adàya kòvò àbhù rilè ndi átò nyùnatsi, ndirò kàrì ndi kòvò àbhù rilè ndi kòmbí tí. ³³Pbànínzò, àlè kíí atdíkpá nyí màna ákè kàsùmi kèlè tí. Nyí nyí mone òne. Ní àdhàdhì yà ma m̀nò Pbàyàhúdì tò dhu bhèyi tí, ma mátina nyí ní átò, yà ma m̀rà i nyí r̀rì ní adù òwu òvò. ³⁴Ní, kànì fùkù ma m̀bhà uyátá owútá: nyòzè nyí nzínziku ò. Àdhàdhì yà ima nyé ma mòzè nyí dhu bhèyi, dhu àkà nyòzè nyí átò nzínziku ò. ³⁵Nyí nyapé nyòzè nzínziku ò, nírò ní ndi kòrò ale ràdù dhu ùni, nyí r̀rì pbàkà ábhàlì nyú.»

Yèsù rí Péterù rí ndòdho dhu nòvo dhu

(Màt 26.31-35; Mrk 14.27-31; Luk 22.31-34)

³⁶Wò dhu-dzidò, Sìmonì Péterù adù dhu ivu Yèsù-tsù, ndàti: «Ádrùngbálé, nyi nyàrà àdhà?» Ní, Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Nyi nyí nzi ìrà owùdu ò kòmbí, yà ma m̀rà i. Pbétù, nyi nyaraya ìrà owùdu ò olù.» ³⁷Ní Péterù adù dhu ivu t́dítò kà-tsù, ndàti: «Ádrùngbálé, ádhu ìnzì ma m̀rà kòmbí owùnù ò okúna dò rò? Ma mòzè wà miwì pbàkà ípìr̀nga okùnù dò rò.» ³⁸Ní, Yèsù adù dhu ivu kà-tsù, ndàti: «Nyi nyú nyi nyòzè tí wà nyiwì pbàkù ípìr̀nga okúdu dò rò? Ma mí obhó dhu nùno indù, inzà à'ù-akpà nápe òngò r̀rò, nyi nyí'ina iwà nyi nyòdho ma íbhù-gùna, nyàti inzà nyi r̀rì ní wà.»

Yèsù ní Kàgàwà-tí'ò rí Ìndrù àbhù r̀rà àhu otu dhu

14 ¹Yèsù adù àtìna t́dítò pbìndà ábhàlì ní: «Nzì nyàbhù afikù r̀rè inga abhò. Nyí nyàkà nyà'ù Àba Kàgàwà, ndirò nyí nyàkà nyà'ù ma átò. ²Àba Kàgàwà bhà idzá, òyá ka kóko ngari r̀rì abhò. Ìmbà kà r̀rì ndi dhu bhèyi nánì, ma màmbènà nzi àtina ma r̀rà wà ngari òbhòlò fùkù. ³Ndirò, ma m̀rà, madù ngari òbhòlò fùkù rò, ma mí madù adù mirà nyùgù, ndíni ma m̀rà àdì r̀rò, nyí nyadàya tí òwu òko átò. ⁴Ndirò, yà ma m̀rà i r̀rà otu nyí nyùnì wà.» ⁵Ní, Tùmasì adù àtìna Yèsù ní: «Ádrùngbálé, mà m̀ni nzá nyi nyàrà i nga. Olu, mà m̀dè ànyì r̀rà otu nùni ìngbà dhu bhèyi?» ⁶Ní, Yèsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ima ní ndi otu, obhóngà, ndirò ípìr̀nga. Atdí ale mà r̀rì nzi adù

àrà àhu Àbadu Kàgàwà i, inzà ndi ndùdà otùdu ònà rórò. ⁷Dhu apé ií iwà nyí nyúni ma dhu tí, ní nyí nyúni wà Àbadu átò. Ní, ròpè ndi kòmbí, nyí nyúni wà ka, ndirò nyí nyàla wà ka.»

⁸Ní, Filipò adù àtìna Yèsù nǎ: «Ádrùngbálé, itè pé ndi Àbanu mà ràla, wòrí kèlè ní ndi àkà àkà fàkà dhu.» ⁹Ní, Yèsù adù dhu àdu Filipò tò, ndàti: «Hòkò, Filipò! Àlè kókò wà nyí màna ábhò idho nyú tí, ní nyí nyàpè tí nzá muní? Ima nála ale, nála wà Àbadu átò. Ní íngbà dhu bhéyi dhu nyí nyádù àtìna, ma ritè pé Àbadu nyala ní? ¹⁰Nyí nyà'ù tí nzá dhu, ma ràrǎí Àbadu-nyutsi, ndirò Àbadu ràrǎí nyudutsi? Yà ma maráwèna fùkù dhu ní nzí ùdù rò àhu dhu. Pbétù, yà nyudutsi arádi Àbadu ní ndi arí pbìndà kasu ònzi. ¹¹Nyà'u ima, yà ma mátina nyí ní, ima ràrǎí Àbadu-nyutsi, ndirò Àbadu ràrǎí nyudutsi rò. Ímbà kíí ndi dhu bhéyi rò, nyà'u ima yà nyudutsinà rò rí ndònzí kasu-okú dò rò. ¹²Ma mí obhó dhu núno fùkù: ndi ale apé ima ná'u, ní yà ma márónzina kasu nónzi ndi ale ràdù ònzi átò. Ndirò, kà ràdù kònzí abho nyú ròsè yà ma márónzina-tsí dónà, Àbadu bhà ma mára nídhuní. ¹³Òvòdu rò nyí nyònzí kóró dhu-tsí, nónzi ma móngo ònzi, ndíní Àbadu-òvò náadù tí ndilè Idhùnà-nyutsi. ¹⁴Nyí nyapè óngo dhu nónzi fudú òvòdu rò, nónzi ma móngo ònzi fùkù.»

Yèsù rǎ Kàgàwà rǎ Ìlǎ-Alafí níbhò dhu nówò dhu

(Yùw 16.5-15)

¹⁵Tdítdǎ, Yèsù adù àtìna pbìndà ábhàlǎ nǎ: «Nyí nyapè ií ima nyí nyózè dhu tí, ní nyí nyàkà nyífu pbàkà uyátá. ¹⁶Ima, ma mí Àbadu Kàgàwà nónzi ribhò ngàtsi Mùdzànába fùkù, ndíní nyí nyongó tí òko màna dhòdhóhonganà. ¹⁷Ka ní obhóngà núdhè arí indrú tò Ìlǎ-Alafí. Obhó tí, yà adzi ò ale rǎ nzí àdè kàkò, inzí ì í kàlǎ, ndirò inzà ì éni ka dhu-okú dò rò. Pbétù nyí, nyí nyúni wà ka, atdíkpá nyí nyaróko ka màna, ndirò afíku ò kàrádi dhu-okú dò rò.

¹⁸Ma mí nzí nyùbha izè tí, ma míngo ingo tikù ò tdítdǎ. ¹⁹Inzá òtrò idho ò, yà adzi ò ale rǎ nzí malǎ tdítdǎ. Pbétù nyí, nyí nyí malǎ àlǎ, inè ma mi'ya nyíkpòdu nà, ndirò inè nyí nyí'ya nyíkpòku nà átò dhu-okú dò rò. ²⁰Ndi idho rǎkà nínganǎ ní ndi, nyí nyuniya dhu, ima rarǎí inè Àbadu-nyutsi, nyí rarǎí inè nyudutsi, ndirò ma rarǎí inè nyukutsi.

²¹Pbàkà uyátá nà'ù, ndàdù ifunà ale, ní ndi ma nózè ale. Ima nózè ale, nózè Àbadu ràdù átò. Ndirò, ma mádù kòzè átò, madù mitè fíndà.»

²²Nírò ní ndi Yudhà, inzí ní Yudhà Ìskàriyotà, níwí dhu Yèsù-tsù, ndàti: «Ádrùngbálé, ádhu ndi nyí nyádù nyitè fàkà tí, inzí nyadù nyitè yà adzi ò ngùkpà ale tò ní?» ²³Ní, Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Ndi ale náapé ima nózè, ní ndi ale ràdù ma múnna dhu nífu. Àbadu ràdù ndi ale nózè átò. Ndirò, mà mádù iwu Àbadu màna ndi ale bhà, mádù mà móko róngà nóbhòlò kàbhà. ²⁴Pbétù, inzí ndi ale náapé mozè, ní rǎ nzí àdè ma múnna dhu nífu. Yà nyí nyírina ma múnna ró dhu ní rǎ nzí àhu ùdù rò. Pbétù, kà rǎhu yà ma níwí Àbadu ò rò.

²⁵Kòní, ma múnò ndi dhu fùkù, àdì ma màdì nzínziku ò rórò. ²⁶Ní, Àbadu rǎvina òvòdu rò Mùdzànába, Ìlǎ-Alafí, róngo kóró dhu núdhe fùkù, ndàdù àrà yà fùkù ma múnò kóró dhu nábhu rò nyírè.

²⁷Ma mèbhà màràngà fùkù, ma màbhu pbàkà màràngà nyú fùkù. Ndirò, ma màbhu nzá ka fùkù àdhàdhí yà adzi ò ale náarí kàbhè indrú tò ònà ófò ò. Ní, afíku àkà nzá ndirè nga abho, ndirò nyí nyàkà nzá nyónzi òdo. ²⁸Nyí nyírí wà yà fùkù

ma múnò dhu, mati: «Ma màrà wà, ndirò ma mí madù àdù tiku ò.» Ní nyí nyí'ina gukyè ima nyí nyòzè dhu tí, ní idhèku àmbènà ndikà ikà tí Àbadu i ma màrà rò. Obhó tí, ndí Àbadu bhà ádrùngbànga nòsè wà pbàkà ádrùngbànga dònà. ²⁹Kòñí, ma múnò wà ka fùkù kòmbí inzà ndi dhu àpè ndònzí rórò, ndíní ndi dhu rí ndònzí nínganí, nyí nyadùya tí dhu à'ù. ³⁰Ma mí nzí òtè abho nyí màrà tdtítd. Obhó tí, kòñí yà adzi ò kamà Pfòmvo rírá. Pbétù, rùdú kà rònzina atdí dhu mà rí'í mbà. ³¹Pbétù, kà rírá, ndíní yà adzi ò ale náuni tí dhu iwà ma róze Àbadu, ndirò ma rarí dhu ònzí kùyà idù dhu bhéyi. Nírò, nyíwà nyí, kòwu irò rò.»

Yèsù rí ndàtí vinyò-kpa nyú tí dhu

15 ¹Wò dhu-dzidò, Yèsù adù àtina pbìndà ábhàlì nì: «Ima ní ndi vinyò-kpa nyú'. Ndirò, Àbadu Kàgàwà ní ndi vinyò-kpa-ngbò òbhòlò arí ale. ²Ní kórò òpbídu, yà ìnzí arí itsu-kpò ì'ò, nú'a kà ràdù ù'á tí rùdú rò. Ndirò, yà mbéyi arí itsu-kpò ì'ò òpbídu-ngbò núwa kà ràdù, ndíní adù tí itsu-kpò ì'ò abho nyú tdtítd. ³Ní nyí, òpbídu tírò, nyí nyílà wà Àbadu-nyìkpò ò, yà fùkù ma mòvò òtè-okú dò rò. ⁴Nírò, dhu àkà nyòkò nyudutsì, àdhàdhì ma marádi nyukutsì dhu bhéyi. Vinyò-òpbí rí nzí adù ò'ò, ìmbà ndi ndí'í ndi vinyò-kpa rò rórò. Ní, ndi dhu bhéyi tí, nyí nyí nzí adù atdí dhu mà nónzì inzà nyí nyòkò nyudutsì rò.

⁵Ima ní ndi vinyò-kpa, ndirò nyí ní vinyò-òpbí. Ní, nyudutsì rádi, madù àdi nyunatsì ale, ràdù itse nòdhi abho nyú. Obhó tí, inzà nyí nyòkò nyudutsì rò, nyí nyí nzí adù atdí dhu mà nónzì. ⁶Inzá àdi nyudutsì ale, nóbvù ka kádù igi, àdhàdhì yà ìnzí arí itsu-kpò ì'ò vinyò-òpbí nú'a ka karí, kadù òbvùnà igi dhu bhéyi. Kà ràdù òtdyù, kadù àndunà kawà kàzù ò, ràdù ògbe. ⁷Pbétù, nyí nyapè òko nyudutsì, nyàdù pbàkà òtè nòdò afiku ò, ní nyònzì nyí nyòzè kórò dhu Àbadu-fó, ní ka ràdù ndi dhu àbhu fùkù. ⁸Nyí nyapè ídú kasu tó itse nòdhi abho, nyàdù dhu itè nyí rarí pbàkà ábhàlì nyú, ní Àbadu-òvò ràdù ndilè. ⁹Àdhàdhì Àbadu ózè ma dhu bhéyi, ma mózè nyí átò. Ní dhu àkà nyòkò ndi ma mózè nyí ní àzè ò. ¹⁰Nyí nyapè pbàkà uyátà nífù, ní nyí nyàdù òko nyí ma mózè ní àzè ò, àdhàdhì ma mífù Àbadu bhà uyátà, madù àdi kòzè ma ní àzè ò dhu bhéyi.

¹¹Ma múnò wò dhu fùkù ndíní nyí nabhù tí nyí'í pbàkà dhèdhe nà, ndi fùkù dhèdhe ràdù àkà. ¹²Yarí ní ndi pbàkà uyátà fùkù: «Nyòzè nyí nzínziku ò, àdhàdhì ma mózè nyí dhu bhéyi.» ¹³Índrù rí ndàdzí ndòvè òdhína tó ngari ò ní àzè dònà róse ngàtsi àzè rí'í mbà. ¹⁴Nyí nyàdù òko òdhídu tí, yà fùkù ma mùyà dhu nyí nyífu rò. ¹⁵Ma mí nzí nyànzi tdtítd pbàkà kasutále tí, ìnzí kasutále ràdù pbìndà kasu tó ádrùngbàlè rònzina dhu náni nídhuní. Pbétù, ma málí nyànzi òdhídu tí, Àbadu-tsù ma miri dhu ní ma mòvò wà kórò fùkù nídhuní. ¹⁶Ínzí ní nyí ndi nyí nyòvò ma, pbétù ima ní ndi ma mòvò nyí. Ní, ma mòvò nyí nyòwù, ndíní nyí nyòdhi tí dhòdhódhónganà róngo àdi itse. Ndi dhu bhéyi ní ndi, Àbadu ràdù fóná nyí nyònzì òvòdu rò kórò dhu-tsí nábhu fùkù. ¹⁷Nírò, fùkù ma mùyà dhu ní, nyí ràkà nyòzè nyí nzínziku ò.»

Yà adzi ò ale rí Yèsù mà pbìndà ábhàlì màrà nóndrò dhu

(Màt 10.22-33; Yùw 16.1-3,33)

¹⁸Tdtítd Yèsù adù àtina pbìndà ábhàlì nì: «Yà adzi ò ale náapè nyòndrò, ní nyèni dhu abádhí rónndrò wà ima átò angyinà rò fùkù. ¹⁹Nyí nyí'iyana

* 15.25 Zàb 69.5

¹²Ma mfî inè fùkù ma mánóna tdítđ ábhš dhu nyú ná. Pbétù, i dhu rí nzi adù dükù àlu kòmbí. ¹³Ndi ìlilá-Alafí, yà obhóna nítè rí indrú tò rírá àhu rò, kà róngo nyëndà kóró obhóna* tó otu š. Obhó tí, kà rí nzi ongo ònà rò nyú àhu dhu núnò indrú tò. Pbétù, kà róngo ònòna fùkù dhu ní Àbadu-tsù ndi ndí-rina dhu. Ndirò, kà róngo òvòna fùkù dhu ní ì nanzia dhu. ¹⁴Kàraya òvòdu nábhu rš rilè ndi, ma maraya dhu náwe rš kà tò, kà ràdù ùdàna fùkù dhu-okú dò rò. ¹⁵Àbadu-fš rí kóró dhu ní pbàkà dhu. Ndi dhu-okú dò rò ní ndi ma màti nyí ní, obhóna tó ndi ìlilá-Alafí raraya ma màwe fíndà dhu nádà rš fùkù.»

Yèsù bhà ábhàlì tó izu rí ndùgèrè ndòngò dhèdhe tí dhu

¹⁶Tdítđ, Yèsù adù àtina pbìndà ábhàlì ní: «Ngúfe idho š, nyí nyí nzi malá. Ndirò, ngúfe idho dzidš, nyí nyí malá àlā tdítđ.»

¹⁷Ní, kàbhà ábhàlì nzínzi š atdídhená ale náadù 'òpè 'òngù dhu tsáyá nzi-nziya š, 'àmbe àtina dš: «Wò kà ráwèna àlè tò dhu-tì ní àdhu? Kà ràtina: «Ngúfe idho dzidš, nyí nyí nzi malá, ndirò ngúfe idho dzidš, nyí nyí malá àlā tdítđ.» Ndirò, kà ràtina átò: «Ma mára Àbadu Kàgàwà-ti'ò.» ¹⁸Abádhí adù òko, 'àmbe dhu 'òngù dš tsáyá tdítđ, 'àmbe àtina dš: «Wò kà rúnóna ngúfe idho-ti nyú ní àdhu?» Ní, abádhí adúnà òwu dhu àdu rš itírò tí, 'àti: «Inzá àlè kàni wò kà rúnóna dhu-ti.»

¹⁹Ní, Yèsù uni dhu abádhí rārì dhu ònzi ndínì ì ivú tí dhu tsùnà. Ní kàdù dhu ivu abádhí-tsù, ndati: «Nyí nyátí dhu 'òngù tsùkù nzínziku š, yà ma múnò dhu dš? Ma màti, ngúfe idho dzidš nyí rārì nzi malá, ndirò, ngúfe idho dzidš, nyí rārì malá àlā tdítđ. ²⁰Ma mí obhó dhu núnò fùkù: Nyí nyòdziya, izu ràdù nyùka atdíđ fùkù àpbe-okú dò rò. Pbétù, ndi dhu adùya yà adzi š ale-idhè nábhu rika ndi iká tí. Ndirò, nyí nyokoya izùku š, pbétù fùkù izu náadùya ndùgèrè, ndòngò dhèdhe tí. ²¹Òna rí ndàkà tsìbhàlè, náaróngo ì' izu š, ndi ndí ndùgu ònà kàsùmi nínùdù wà ndi nídhunì. Pbétù ndi ndùgù ndi rò, kà rí nzi àdù yà ndi ndàbàna àpbe níre tdítđ, ngbángba ndi ndùgù yà adzi š dhu ìka idhèna dhu-okú dò rò. ²²Nírò, nyí nyú mà átò, nyí nyí' izu ná kòmbí. Pbétù, ma mí nyálā àlā tdítđ. Nírò ní ndi idhèku nífikaya ndi, ìnzì atdí ale mà ràdù ndi fùkù dhèdhe nótđ. ²³Ndi idho rírá nínganí, nyí nyowuya nzi atdí dhu mà nívu rš tsùdú. Ma mí obhó dhu núnò fùkù: òvòdu rš nyí nyònzì kóró dhu, nábhu Àbadu Kàgàwà róngo àbhš fùkù. ²⁴Rírá àhu kòmbínga š, nyí nyàpè nzà atdí dhu mà nónzi kà-fš òvòdu rš. Nírò, nyòngò dhu ònzi kà-fš, ní kà róngo adù ndi dhu nábhu àbhš fùkù, ndínì idhèku náadù tí ndika atdíđ.»

Yèsù ràtina iwà ndi rònzi yà adzi lèma dhu

²⁵Yèsù adù àtina tdítđ pbìndà ábhàlì ní: «Ma múnò kòkò dhu fùkù mbólì š. Pbétù, kàsùmi rírá ìrà, yà ìnzì ma móngo dhu òvò ònà fùkù mbólì š. Ndi kàsùmi š, ma móngo Àbadu Kàgàwà dš dhu nówò kpanya fùkù. ²⁶Ndirò, ndi kàsùmi š, nyí nyóngo dhu ònzi òvòdu rš Àbadu-fš. Ma màti nzà nyí ní, ma rārì ndi òngo mitsò Àbadu rš okúku dò rò. ²⁷Obhó tí, Àbadu nyú nditírò nózè wà nyí, nyí nyózè ima, nyàdù dhu à'ù, ma rírá Kàgàwà-ti'ò rò dhu-okú dò rò. ²⁸Ima nyú, ma mírá Àbadu-ti'ò rò, mírá àhu yà adzi š. Ní kòmbí, ma mí mivà yà adzi š rò, madu ma kà i.»

²⁹Ní, Yèsù bhà ábhàlì àdù àtìna kà ní: «Kòní, kòmbí nga ní ndi nyi nyòtè kpanya fàkà, ìnzì nyunò atdí dhu mà mbólí ǝ ní. ³⁰Ndirò kòmbí mà m̀ni wà dhu, nyi r̀ni wà kóró dhu, ndirò nyi rarí ìndrù r̀r̀ena ndíni ndi ndivú tí dhu ǹni angyangyi. Ndi dhu-okú d̀ò r̀ò ní ndi, mà mà'ù wà dhu nyi r̀r̀à Kàgàwà-tí'ò r̀ò.»

³¹Ní, Yèsù àdù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàti: «Nyí nyà'ù tí wà dhu kòmbí? ³²Kàní kàsùmi r̀r̀à, ndirò, ndi kàsùmi nyú náká wà. Ní, nyí nyí nyindà rudú r̀ò, ngàtsi ale r̀òdyì otùna, nyàdù mubhà atdíró. Pbétù, ma mí nzí mubha atdíró, ìnè Àbadu r̀r̀i atdíkpá ima màna nídhuní. ³³Ma m̀vò wò dhu fàkà ndíni nyí nyabá tí màr̀ngà nyudutsì. Obhó tí, yà adzi ǝ nyí nyí àpbè nábà àbà. Pbétù, àpé nyònzì odo, ma m̀nzì wà yà adzi-lèma nídhuní.»

Yèsù r̀i ndìtsò Àbanà r̀ò pbìndà ábhàlì-okú d̀ò r̀ò dhu

(Ròm 8.34; Èbr 7.24-25)

17 ¹Wò dhu bhèyi ndi ndòtè dhu-dzidǝ, Yèsù agéré ndi, ndàndà òr̀u-akpà ò nga, ndàdù ndìtsò, ndàti: «Àba Kàgàwà, kàsùmi náká wà. Ní, ábhù Ìdhùnù-òvò r̀lè ndi, ndíni Ìdhùnù adù tí òvònu àbhù r̀lè ndi átò. ²Nyi nyábhù ka r̀i'ì ádr̀ngbànga tó ɔbi nà kóró ale dǝ. Ndi dhu bhèyi ní ndi, kà r̀ngò dhòdhòdhóngà tó ípìr̀ngà nábhu fóná nyi nyábhù kóró ale tó. ³Ndi dhòdhòdhóngà tó ípìr̀ngà ní: abádhí r̀ni ìnyi kèlè atdíró rarí ndi obhóná Kàgàwà, ndirò abádhí r̀ni Yèsù Krístò, yà nyi nyívi r̀r̀à yà adzi ǝ ale. ⁴Ma mábhù wà òvònu r̀lè ndi yà adzi dǝ, madù yà fudú nyi nyibho ndíni ma m̀nzì tí kasu ǹnzì mìtò. ⁵Ní kòmbí, ìnyi Àbà, ábhù òvòdu r̀lè ndi tinú ò, àdhàdhì yà ìnzà nyi nyàpè yà adzi òbhòlò r̀ró, òvòdu nílè ndi tinú ò dhu bhèyi.

⁶Ma mábhù wà òvònu, yà adzi ǝ ale nzínzì ǝ r̀ò nyi nyòvò, nyibhò fudú ale r̀ni. Abádhí ǹi pbùkù ale, ní nyi nyàdù abádhí níbhò fudú. Ndirò, abádhí nòdò wà pbùkù ɔte afíya ò. ⁷Ní kòmbí, abádhí ǹni wà dhu, yà fudú nyi nyíbhò kóró dhu ráhu funú r̀ò. ⁸Obhó nyú, ma m̀dà wà yà abádhí tò ma m̀dà tí nyi nyíbhò fudú ɔte abádhí tò, abádhí ràdù àkòna mbèyi nyú. Abádhí únì wà dhu, obhó tí ma r̀r̀à tinu ò r̀ò, 'àdù dhu à'ù átò nyi r̀ívi ndi ima.

⁹Abádhí-dǝ nga ní ndi ma mí mìtsò ní. Ma mí nzí mìtsò yà adzi ǝ ngùkpà ale-dǝ. Pbétù, ma mí mìtsò yà fudú nyi nyíbhò ale dǝ, pbùkù ale tí abádhí r̀r̀i dhu-okú d̀ò r̀ò. ¹⁰Kóró ale, yà fudú r̀i'ì ní pbùkù ale, ndirò yà funú r̀i'ì kóró ale ní pbàkà ale. Ndirò òvòdu náarí ndilè abádhí-nyutsì. ¹¹Àbà, ma mí nzí àdi tdítǝ yà adzi ǝ. Pbétù, abádhí nòko òko yà adzi ǝ. Ndirò kòmbí ma m̀rà tinu ò. Ní Ìlìlè Àba Kàgàwà, ɔdo abádhí yà d̀d̀ú nyi nyòvò òvònu-òbi ní. Ndi dhu bhèyi ní ndi, abádhí ràdù òko atdí ale tí, àdhàdhì àlè ní atdí ale ìnyi màna dhu bhèyi. ¹²Yà abádhí màna mà m̀i atdíkpà òná kàsùmi ǝ, ma m̀dò abádhí, yà d̀d̀ú nyi nyavò òvònu-òbi ní. Ndirò, ma m̀dò abádhí mbèyi nyú, ìnzì atdí ale mà ràwí nzínziya ǝ r̀ò. Pbétù, abádhí nzínzì ǝ r̀ò àwí atdí ale ní, yà pbùkù Andítá' ǝ ka kandí dhu d̀óná, àwàwíya dhu tí ale kèlè, ndíni ndi Andítá náadù tí àká. ¹³Ò! Àba Kàgàwà, kàní kòmbí ma mí madù tinu ò. Ní ma m̀te wò dhu bhèyi, àdi ma màdì yà adzi ǝ r̀ró, ndíni pbàkà dhèdhe nír̀á tí abádhí. ¹⁴Ima, ma m̀vò pbùkù ɔte abádhí tò, ní yà adzi ǝ ale nádù abádhí òndrò òndrò tí. I ale òndrò abádhí, abádhí ní nzí yà adzi ǝ ale, àdhàdhì ima mà átò, ima ní nzí

yà adzi ʒ ale dhu bhěyi dhu-okú dō rō. ¹⁵Àbá, ma mí nǝ mitsō rùnǝ, ndíní nyi nyugu tí abádhí yà adzi ʒ rō. Pbétù, ma mí mitsō rùnǝ, ndíní nyi nyodo tí abádhí Nzére ale, Pfòmvo rō rō. ¹⁶Obhó tí Àbá, abádhí ní nǝ yà adzi ʒ ale, àdhàdhì ima mà átò, ima ní nǝ yà adzi ʒ ale dhu bhěyi. ¹⁷Ní, útrí abádhí ròkò pbùkù ale tí obhónǝ-otù ʒ. Ndi obhónǝ ní pbùkù ote. ¹⁸Nyi nyívi ma mirà yà adzi ʒ. Ní ndi dhu bhěyi tí, ma mòvi abádhí átò ròwù yà adzi ʒ ale nzínzi ʒ. ¹⁹Abádhí-okú dō rō ní ndi, ma mábhu ma kóró ima nyú tíró indù, ndíní abádhí adù tí 'àbhu átò indù obhónǝ-otù ʒ.

Yèsù rǝ ndìtsō olù ndi na'uya ngǝkpà ábhàlǝ dō dhu

²⁰Àbá, ma mí nǝ mitsō yà fudú nyi nyíbhò ale-okú dō rō tí. Pbétù, ma mí mitsō átò yà abádhí rǝwǝna pbùkù obhónǝ tó ote níri rǝ, 'àdù ma'ù ale-okú dō rō màtí. ²¹Ma mí mitsō átò, ndíní abádhí kóró nííí tí atdí ale tí, àdhàdhì inyí Àbá, nyi nyaríí nyudutsi, madù íí nyunutsi dhu bhěyi. Ma mí mitsō átò ndíní abádhí íí tí atdí ale tí àlě-nyutsi, ndíní yà adzi ʒ ale náa'ù tí dhu, nyi rívi ndi ima, mirà yà adzi ʒ. ²²Ma mábhu wà abádhí-ɔvò rìlè ndi, àdhàdhì nyi nyábhu ɔvòdu rìlè ndi dhu bhěyi, ndíní abádhí íí tí atdí ale tí, àdhàdhì àlě karíí atdí ale tí inyí mànà dhu bhěyi. ²³Ma míí abádhí-nyutsi, nyadù íí nyudutsi, ndíní abádhí oko tí kóró atdí ale nyú tí, yà adzi ʒ ale ràdù dhu ùni nyi rívi ndi ima yà adzi ʒ. Ndirò, abádhí ràdù dhu ùni nyi ròzè ì, àdhàdhì nyi nyózè ima dhu bhěyi.

²⁴Ndirò Àba Kàgàwà, nyi nyíbhò ndi abádhí fudú. Ní, ma mòzè mǝwù òko atdíkpà abádhí mànà yà tiné ma màrà àdi ró, ndíní abádhí ala tí pbàkà ádrùngbǝnga tó awáwù. Ndi ádrùngbǝnga tó awáwù nyi nyibho idù, nyi nyazè ma inzà nyi nyàpè yà adzi òbhòlò rórò dhu-okú dō rō. ²⁵Obhónǝnga tó Àba Kàgàwà, yà adzi ʒ ábhǝ ale mà nókò mbà inzí 'ùni nyi, ní ima, ma múni wà nyi. Ndirò, yà fudú nyi nyíbhò ale nùni wà dhu nyi rívi ndi ma, mirà yà adzi ʒ. ²⁶Ma mábhu wà ɔvònu abádhí rùni. Ndirò, ma mí kàbhù ábhù olù ríwu ngǝkpà ale mà rùni átò. Ma mí wò dhu ònzi, ndíní yà nyi nyózè ma ní àzè-tidò náadù tí àdi abádhí-afí ʒ, ndirò madù àdi abádhí-afí ʒ átò.»

Yèsù nálǝ ka kí kosò dhu

(Màt 26.47-56; Mrk 14.43-50; Luk 22.47-53)

18 ¹Wò dhu bhěyi ndi ndìtsō ndi dhu-dzidǝ, Yèsù mà pbìndà ábhàlǝ mànà núuvò, 'àdù àda Kìdròni tí kátina idhá-ngba-adzè. Ní ányì, atdí inga nííí inè. Ní, abádhí adù òtsù ndi inga ʒ. ²Yudhà, yà Yèsù ípfò rí ndàbhu òmvù-fó ábhàlǝ, níí iwà ányirò nga nùni átò. Obhó tí, Yèsù mà pbìndà ábhàlǝ mànà, nóongónà òwu 'ùndu billanganà ányirò. ³Ní, Yudhà idè fìndá pìkò-dòtsírò ale níwù ùvò ndi inga ʒ. Ndi pìkò ʒ níí pǝnówí mà, yà pbàkùhání tó ádròdrò ale mà Pbàfàrisáyó mànà nívi sàndìrì mànà. Abádhí-fó níí, òrù rórù tarà mà, mùle rō kàzu mà, màtsùmù mànà. ⁴Ní Yèsù, yà angyangyi róná rí ndònzì kóró dhu nùni, náandri abádhí tí ʒ, ndàdù dhu ivu tsáyá, ndàti: «Ádhi nyí nyónena?» ⁵Ní, abádhí adù dhu àdu kà tó 'àti: «Mǝ mónena ní Yèsù, Nàzà-reti tó kigò ʒ ale.» Ní, Yèsù adù àtìna abádhí ní: «Ima ní ndi.» Ndi kàsùmì ʒ, Yudhà yà Yèsù ípfò rí ndàbhu òmvù-fó ale, níí inè átò abádhí nzínzi ʒ. ⁶Ní, Yèsù itdègu ndìtè abádhí tò, ndàti: «Ima ní ndi.» Ní abádhí adù 'adu dziyà-dò ní olù, 'àdù 'àwà obvò. ⁷Yèsù ivú dhu tdítdǝ abádhí-tsù, ndàti: «Ádhi nyí

nyónena?» Ní, abádhí adù dhu àdu Yèsù tò 'àti: «Mă mónena ní Yèsù, Nàzàreti tó kigò ǝ ale.» ⁸Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ma mènò wà dhu fùkù matí, ima rărí ndi. Ní, dhu apé ìí ima nóné nyí nyí dhu tí, ní nyùbhà kàkà ngăkpà ale ròwù.» ⁹Yèsù atè wò dhu bhěyi, ndíní yà angyinărò ndi ndùn-òná dhu náaká tí. Kàti: «Àba Kàgàwà, yà fudú nyi nyíbhò ale nzínzi ǝ rò, ma mábhù nzá atdí ale mà ràwí'»

¹⁰Simonì Péterù níí'ì pbindà obhi-akpà nà. Ní, kídhá ka òdhùna ò rò, ndù'à pbàkùhání tó ádròdrǝ ale dǝ kamà bhà kasutále ní, nditsà fangà dònà bina. Ndi kasutále-ovò níí'ì Malkò. ¹¹Pbétù, Yèsù adù àtina Péterù ní: «Péterù, adù pbàkù obhi-akpà òdhùna ò! Nyi nyòzè tí obhó yà Àba Kàgàwà ìbhò ndíní ma mómuvú tí àpbè tó kópà-tsù mómuvù?» ¹²Nírò ní ndi pbànowí tó pìkò, òyá ádrùngbàle mà, Pbàyàhúdí tó sàndíri màná, náalé Yèsù 'òsò, 'adù òtsúna nùtsì.

Yèsù nà ka kówu òvò * pbàkùhání tó ádròdrǝ ale dǝ kamà, Anà-ònzí dhu
(Màt 26.57-58; Mrk 14.53-54; Luk 22.54)

¹³Wò dhu-dzidǝ, kǝkǝ Yèsù nòsò ale náawù kà nà wemberè tí Anà bhà. Ndi Anà níí'ì Kàyafà bhà aguna-akpà. Ndirò, wò dhu rí ndònzí òná atò ǝ, Kàyafà níí'ì ndi *pbàkùhání tó ádròdrǝ ale dǝ kamà. ¹⁴Wò ndi Kàyafà ní ndi dhu navò Pbàyàhúdí tó ádròdrǝ ale tò, ndàti: «Dhu àkà atdí ale kèlě ròvè àlě tó pbiri ǝ kóró ale tó ngari ǝ.»

Péterù rătina inzà ndi rúni Yèsù dhu
(Màt 26.69-70; Mrk 14.66-68; Luk 22.55-57)

¹⁵Yèsù nà ka kówu Anà bhà òná kàsùmì ǝ, Simonì Péterù mà, Yèsù bhà ngătsi ábhàlì màná, náambénà òwu dǝ átò Yèsù-owù ǝ ányì. Wò ndi ngătsi ábhàlì níí'ì iwà ndi pbàkùhání tó ádròdrǝ ale dǝ kamà úni angyangyi. Ní, ndi ábhàlì adù òtsù Yèsù-owù ǝ, ndi pbàkùhání tó ádròdrǝ ale dǝ kamà bhà idza-ngbò ka kákpòrò ní kàlì ò. ¹⁶Péterù adù ndùbhà irinà rò tsàtsùnà. Ní, wò Yèsù-owù ǝ òtsù ngătsi ábhàlì, yà iwà pbàkùhání tó ádròdrǝ ale dǝ kamà úni angyangyi náahù iri, 'iwù ɔte yà tsàtsù-ngbò òdo rí tsìbhà sàndíri nà. Ndi sàndíri adù Péterù àvi ròtsù kàlì ò. ¹⁷Ní, kàlì ò Péterù òtsù rò, wòrì tsìbhà sàndíri níivú dhu kà-tsù, ndàti: «Nyi nyú, nyi tí nzí átò wò ale bhà ábhàlì nzínzi ǝ atdí ale?» Ní, Péterù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Hóò! Ìnzí ní ma kàbhà ábhàlì.» ¹⁸Wò ndi kàsùmì ǝ, gírì ambénà ǝ'ò dǝ atdíǝ. Ní, pbàkùhání tó ádròdrǝ ale dǝ kamà bhà kasutále mà, Kàgàwà bhà idza-ngbò òdo arí sàndíri màná, náadù òko 'àmbe yà ì ùtò kàzu òvò dǝ. Ní, Péterù adù àdi átò, ndàmbe kàzu òvò dǝ atdíkpà abádhí màná.

Anà rí dhu òngù Yèsù-tsù dhu
(Màt 26.59-66; Mrk 14.55-64; Luk 22.66-71)

¹⁹Wò Péterù mà rí kàzu òvò òná kàsùmì ǝ, Anà, pbàkùhání dǝ ádrùngbà kamà, náadù ndòpè ndòngù dhu Yèsù-tsù, kàbhà ábhàlì mà, ndirò yà ìndrù tó kàrúdhèna dhu màná dhu dǝ. ²⁰Ní, Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Ma mára dhu òvò rǝ kpangba kóró ale tò. Ndirò, ma mára dhu ùdhe rǝ bílìnganà

Pbàyahúdì tò, yà abádhí núnú ì fíyó unduta-dzà ʒ mǎtí, ndírò, Kàgàwà bhà idza ʒ mǎtí òná kàsùmì ʒ, ìnzí madù àrà atdí dhu mà nórú rʒ abádhí rʒ. ²¹Ní, ádhu nyí nyí dhu òngù tsùdú nǐ? Nyí nyàkǎ nyongù yà tsùdú abádhí írí fíyò ma múnɔna ró dhu abádhí-tsù. Abádhí úni ndi fíyò ma múnò dhu mběyi.»

²²Ní, wò dhu ùnɔ Yèsù rí òná kàsùmì ʒ ní ndi, ányirʒ ìí atdí sàndírì níindri Yèsù-tíʒ, ndòpbi kà-bi-bhù, ndàdù dhu ìvu tsùná, ndàti: «Nyi tí àdù ɔte àdu wò dhu bhěyi pbàkùhání tó ádrùngbǎ kamà tò?» ²³Ní, Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Ma mapé ìí nzére ma mòtè dhu tí, ní itè pé ndi nzére ma múnò dhu. Ndirò, dhu apé ìí mběyi ma madu dhu kàtò dhu tí, ní ádhu nyí nyí ima núpbi okúna dò rʒ?» ²⁴Wò dhu-dzidʒ, Anà náadù Yèsù àbhù kowù nà ùtsi ka kàtsi ɔtsúna rórò pbàkùhání tó ádròdrʒ ale dʒ kamà Kàyafà bhà.

Péterù rǎtina tǎtǎdʒ inzà ndi rúni Yèsù dhu

(Màt 26.71-75; Mrk 14.69-72; Luk 22.58-62)

²⁵Wò ndi Yèsù nà ka kówu Kàyafà bhà òná kàsùmì ʒ, Simonì Péterù adì kàzu-tsùná tí, ndámbe kàzu òvò dʒ. Ní, ka kívú dhu kà-tsù, kati: «Nyi tí nzí átò wò ka kówu nà ale bhà ábhàlǐ nzínzì ʒ atdí ale?» Ní, Péterù adù ndàgò, ndàti: «Hʒò! Ìnzí ní ma wò ale bhà ábhàlǐ.» ²⁶Ní, Anà bhà kasutále nzínzì ʒ atdí ale náadù dhu ìvu Péterù-tsù, ndàti: «Hʒkò! Ma màlanà tí obhó nyí atdíkpá wò ale màná inga ʒ?» Wò ndi ale níí, yà Péterù à'ànà, ndìtsà bina ale mà t'ídza ale. ²⁷Ní, Péterù adù ndàgò àgò tí tǎtǎdʒ, ányirʒ ró tí, à'ù-akpà ràdù òngò.

***Pbàrómá tó pbìrì ʒ Lìwalì rí dhu òngù Yèsù-tsù dhu**

(Màt 27.1-2,11-14; Mrk 15.1-5; Luk 23.1-5)

²⁸Wò dhu-dzidʒ, ka kuvò Yèsù nà kútsingá nyú Kàyafà bhà rò, kowù nà Lìwalì Pilatò bhà idzá-yà-ba ò. Pbétù, kʒkʒ Yèsù nà òwù ányì Pbàyahúdì náadù 'ùvo òvò tí, ìnzí 'òtsù Pilatò bhà idza-ngbò ka kákpòrò nǐ kàlì ò. Abádhí anzì ndi dhu, akye ì owuna ʒtì Kàgàwà-nyìkpò ʒ, ìnzí 'àdù *Pásìka tó mùhe-ndù tó ònyù nónyù nǐ. ²⁹Ní, Pilatò náadù àhu ndàrà abádhí-tíʒ, ndàdù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàti: «Ádhu nyí nyòbhù yà ale okúna dò rʒ?» ³⁰Ní, abádhí adù dhu àdu Pilatò tò, 'àti: «Ìnzí kí'íná gukyè nzére dhu ònzì arí ale tí, ní mà màmbènà nzí kòsò míwù nà funu ò.» ³¹Ní, Pilatò adù àtìna abádhí nǐ: «Nyídyi ka nyòtdì ànyàna nyí nyú tírò yà fùkú uyátá núnò ka dhu bhěyi.» Ní, kʒkʒ Yèsù nà òwù ányì Pbàyahúdì náadù àtìna Pilatò nǐ: «Ìmbà mà mǐí indrù-ànyà nòtdì mà mí, ndíní ka koho tí nǐ rusà nà.» ³²Wò dhu anzì ndi, ndíní yà Yèsù avò angangyi ingbà dhu bhěyi ɔve-tidò nǐ mǎtí ndi ndòvèya dhu náaká tíʒ.

³³Wò dhu-dzidʒ, Pilatò adù ndàdu pbìndà idzá-yà-ba ò, ndàdù Yèsù ànzì ndivù dhu tsùná, ndàti: «Nyi nyú, nyi tí Pbàyahúdì tó ádrùngbǎ kamà?» ³⁴Ní, Yèsù adù dhu ìvu kà-tsù, ndàti: «Nyi nyú, nyi tí wò dhu ìvù afínú nyú ò rò àhu rórʒ? Ndirò ngàtsi nǐ nyi tí kívù ngùkpà ale náwe ndi dhu indù dùdú dhu-okú dò rʒ?» ³⁵Pilatò ivú dhu tǎtǎdʒ Yèsù-tsù, ndàti: «Ìma tí Màyàhudi? Fàkú pbìrì ʒ ale nyú mà, pbàkùhání tó ádròdrʒ ale màná nípfo ndi nyi 'ìbhò nyi fudú. Ní ádhu nyú nyi nyáfá?» ³⁶Ní, Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Pbàkà idzi ní nzí yà adzi ʒ idzi-tidò. Pbàkà idzi fíná gukyè yà adzi ʒ idzi-tidò tí, ní pbàkà ale àmbènà 'ùgye

ùgye dùdú ìnzí ka kipfo tí ima, kabhu ma Pbàyàhúdí tó ádròdrò ale-fó. Pbétù, kòmbí pbàkà idzi ní nzi yà adzi ʒ idzi-tidò.» ³⁷Pilatò adù dhu ivu Yèsù-tsù tditdò, ndàti: «Olu inyi, nyi tí ádrùngbà kamà?» Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Inyi ní ndi nyi nyátina ima rari ádrùngbà kamà. Ima ka kùgù yà adzi ʒ, madù ìrà ndíní ma mongó tí obhóngà nítè ìndrù tò. Obhóngà nózè 'ùni ale ràdù tùdu niri ìri.» ³⁸Ní, Pilatò adù dhu ivu Yèsù-tsù, ndàti: «Obhóngà nyú ní àdhu?»

Yèsù-ànyà nótù ka kí ndíní ka koho tí dhu

(Màt 27.15-31; Mrk 15.6-20; Luk 23.13-25)

Wò dhu bhèyi ndi ndivù dhu Yèsù-tsù dhu-dzidò, Pilatò adù àhu tditdò kàlì ʒ rò, ndàrà Pbàyàhúdí-tíʒ. Ní kàdù dhu ʒvò abádhí tò, ndàti: «Ma màla nzá wò ale dō ka kí anya nótù okúna dō rò atdí dhu mà.» ³⁹Pbétù, yà fùkù màndu núnò ka dhu bhèyi, ma marí imbi ʒ ka kósò atdí ale níkòlò bílìnganà fùkù yà Pásika tó mùhendù náarí ìrà dhu bhèyi. Ní, nyí nyòzè tí mikòlò Pbàyàhúdí tó ádrùngbà kamà fùkù?» ⁴⁰Ní, abádhí adù dhu àdu ikù nyú ʒ Pilatò tò, 'àti: «Inzi ní wò ale ndi mà mòzè kikòlò! Pbétù, mà mòzè kikòlò ale ní Bàrabà!» Wò ndi Bàrabà ní'ì àrì ʒnzi arí ale^m.

19 ¹Wò dhu bhèyi ihé-yà nádu dhu fìndà dhu-dzidò, lìwalì Pilatò náadù Yèsù àvi kalù, kuvi asé ní. ²Níró ní ndi pbànwí náadù okpèna nà itsu-dòkà tó mùkàkù nákpòrò, 'áfò Yèsù-dò rò, 'adù òlòlù kanzù náfo kà-rò. ³Abádhí nóowùnà iwu rò Yèsù-tíʒ, 'adù kàtsè, 'àti: «Yàmbù, Pbàyàhúdí tó ádrùngbà kamà!» Ndirò, abádhí adùna òwu kà-bi-bhù nòpbi rò átò.

⁴Pilatò náahù tditdò kàlì ʒ rò, ndàrà ihé-yà i, ndàdù àtìna abádhí ní: «Kòní, ma mí wò ale náví kuvò nà kàlì ʒ rò, ndíní nyí nyuni tí dhu inzà ma ràla kà-dō ka kí anya ʒtì okúna dō rò atdí dhu mà.» ⁵Níró ní ndi Yèsù adù àhu kàlì ʒ rò dōna rò okpèna nà itsu-dòkà tó mùkàkù nà, ndirò rònà òlòlù kanzù nà. Ní, Pilatò adù àtìna ihé-yà ní: «Kàní ndi fùkù ale!» ⁶Ní, pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, Kàgàwà bhà idza-ngbò ʒdò arí sàndiri mànà níitdègu Yèsù àlā, ní abádhí náadù 'òpè 'ùkù, 'àmbe àtìna dō Pilatò ní: «Ábhù kutò mùsàlabhà dō! Ábhù kutò mùsàlabhà dō!» Pilatò adù àtìna abádhí ní: «Nyidyi ka nyütò nyí-tíró ndi mùsàlabhà dō. Obhó tí, ima nyú, ma màla nzá kà-dō ka kí anya nótù okúna dō rò atdí dhu mà.» ⁷Ní, Pbàyàhúdí náadù dhu àdu Pilatò tò, 'àti: «Mà mfí ìnè atdí uyátà nà. Ndi uyátà ràtina kà ràkà ndòvè, Kàgàwà t'ídhùnà tí kàfí ndàti nditíró dhu-okú dō rò.»

⁸Pilatò itdègu wò ʒte ìri, ní ʒdò adù isí kà-ʒ atdidò ròsè yà angyinàrò kì'ina nà dōnà mātí. ⁹Ní, pbìndà idzá-yà-ba ʒ ndi ndàdu ndi tditdò rò, Pilatò adù dhu ivu Yèsù-tsù, ndàti: «Nyi ní ádhà ale?» Pbétù, Yèsù adù nzà atdí dhu mà nádu kà tò. ¹⁰Pilatò adù dhu ivu tditdò kà-tsù, ndàti: «Nyi nyòzè tí obhó nyadu ʒte idù? Nyi nyèni tí obhó dhu, ma rari'ì ìnè ádrùngbànga tó ʒbi nà mikòlò nyi? Ndirò, nyi nyèni tí obhó dhu, ma rari'ì ìnè ádrùngbànga tó ʒbi nà mabhu nyi kutò nyi mùsàlabhà dō?» ¹¹Ní, Yèsù adù dhu àdu Pilatò tò, ndàti: «Hòkò! Ìmbà nyi nyí'ì atdí ádrùngbànga tó ʒbi nà mātí dùdú, inzà Kàgàwà kèlè nábhu ka ìndù ʒrù-akpà ʒ rò rò. Ndi dhu-okú dō rò, ma mātina nyi ní: Yà ma nípfo ndàbhu ma funú ale bhà nzérenga nòsè wà pbàkù nzérenga dōnà mātí.»

m 18.40 Ndi Bàrabà ka kasò imbi ʒ, kígò ʒ ndi nónzì wògò-okú dō rò, ndirò ìndrù kòhò dhu-okú dō rò.

¹² Ní, ròpè ndí uró rò, Pilatò adù ndòpè ndònè Yèsù ìkòlò ndí ndí ònà otu. Pbétù, Pbàyahúdì tó ihé-yà náadù 'òpè 'ùkù, 'ámbe àtìna dǝ Pilatò ní: «Nyi nyú nyi nyapé wòrì ale ìkòlò, ní nyi ní'ina inzà nyi nyòzè Pbàrǝmá tó pbìrì ǝ kámá dǝ ádrùngbǝ kamà ale. Ndi ale apé ndàti ndítírò ádrùngbǝ kamà tí, ní ndi ale ní ndi kámá dǝ ádrùngbǝ kamà nà arí ndùgye ale.» ¹³ Ní, kǝkǝ ale ùnò dhu ndí ndírì rò, Pilatò adù Yèsù àvi kuvò nà iri, ndàdù àdi odu ní ka kórù, rìvǝ ndí urú ngari ǝ. Pbàyahúdì t'ávàna ǝ, ka kí kǝnzi Gǝbatà tí. ¹⁴ Wò dhu rí ndònzì ònà idhò ní'ì yà Pásika tó mùhendù tò indrù rí 'òbholò ònà idhò. Ndirò, ndi dhu anzi ndi mbèmbè azà adyifò-sisì adyíbhengá nga tó ǝ. Ní, Pilatò ati Pbàyahúdì tó ihé-yà ní: «Kòní fùkù ádrùngbǝ kamà!» ¹⁵ Pbétù, kòrí ihé-yà náadù 'òpè 'ùkù, 'ámbe àtìna dǝ Pilatò ní: «Kǝkǝ ndòvè! Kǝkǝ ndòvè! Àbhù ka kutǝ mùsàlabhà dǝ!» Pilatò adù dhu ivu abádhí-tsù, ndàti: «Nyí nyòzè tí mabhù fùkù ádrùngbǝ kamà kutǝ mùsàlabhà dǝ?» Ní, pbàkùhání tó ádròdrò ale náadù dhu àdu Pilatò tó, 'àti: «Ìmbǝ má mf'ì ngǝtsi ádrùngbǝ kamà nà! Fǝkǝ ádrùngbǝ kamà ní kámá dǝ ádrùngbǝ kamà kèlǝ.» ¹⁶ Nírò ní ndi Pilatò adù Yèsù àbhù abádhí-fǝ, ndíní ka kowu tí ùtonà mùsàlabhà dǝ.

Yèsù nútǝ ka kí mùsàlabhà dǝ dhu

(Màt 27.32-44; Mrk 15.21-32; Luk 23.26-43)

Pilatò àvi ì dhu-okú dò rò, Ihé-yà adù Yèsù idyì 'òwùna kigò ǝ rò, ndíní ì owu tí ùtonà mùsàlabhà dǝ. ¹⁷ Ní, kigò ǝ rò ì ùvò rò, Yèsù anò ndùtǝ ka kí dòná mùsàlabhà ndítírò, ndámbe àrà dǝ nà ale-dò-kpa tó ngari tí ka kátina ngari ǝ. Pbàyahúdì t'ávàna ǝ, ka kí kǝnzi *Gòlǝgòtǝ tí. ¹⁸ Ànyì ní ndi pbànowí nútǝ Yèsù mùsàlabhà dǝ. Ka kutǝ abádhí dhèdhèrò mùsàlabhà dǝ ǝyǝ ngǝkpa ale màna. Ka kutǝ atdí ale, kòdì Yèsù bhà fangà dònǝ rò, kadù ngǝtsi ale nútǝ, kòdì Yèsù bhà ígù dònǝ rò. ¹⁹ Pilatò adù dhu àvi kandí, kapbǝ mùsàlabhà dǝ kà-dònǝ. Ndi andítá ní'ì: «YǝRÍ NÍ YÈSÙ, NÀZÀRETÌ TÓ KIGÒ ǝ ALE, PBÀYÀHÚDÌ TÓ ÁDRÈNGBǝ KAMÀ.» ²⁰ Ní, àbhù Pbàyahúdì nyú nóowùna wò dhu òzè rò. Obhó tí, yà Yèsù ka kutǝ mùsàlabhà dǝ róngà ní'ì íkyèrǝ kigò tí. Ndirò ndi dhu ka kandí Pbàyahúdì t'ávàna mà, Pbàrǝmá t'ávàna mà, ndirò Pbàgíríkí t'ávàna màna ǝ. ²¹ Ní, pbàkùhání tó ádròdrò ale náadù owu Pilatò ìso, 'àti: «Nzǝndí dhu ka rǝrì Pbàyahúdì tó ádrùngbǝ kamà. Pbétù, ándí dhu nyati: Ábadhi ráti ndi, ndi rǝrì Pbàyahúdì tó ádrùngbǝ kamà.» ²² Pbétù, Pilatò adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Yà ma màndí dhu ní ma màndí wà!» ²³ Yèsù ì ùtǝ mùsàlabhà dǝ dhu-dzidǝ, pbànowí adù kà-rǝ mùdzarè nùgù, 'ùndò ǝyángà ífò àdhàdhì, 'àdù ùndònà foyá, ngǝtsi ale ridyì atdínga ífò dǝ fíndǝ. Uró adù ndùbhà ní kà-rǝ kanzù kèlǝ. Ndi kanzù ní'ì inzà ka kùpǝ ùpbǝ tí. Pbétù, ka ní'ì atdí-nyina kèlǝ tí ka kódyù, ròpè ndi tùna ǝ rò, rǝrà àhu pfǝna ǝ. ²⁴ Ní, kǝkǝ pbànowí adù òte nzínziya ǝ, 'àti: «Apé kùfa wò kanzù-ǝnga ùfǝ tí, pbétù, kǝkǝ àlǝ ròvì ngàlà ǝ, ndíní àlǝ kala tí kà rǝdì fíndǝ ale.» Wò dhu anzi ndi, ndíní Kǝgàwà bhà Andítá ǝ ka kandí dhu náaká tí. Ndi Andítá rǝtina:

«Abádhí ùndò rùdú mùdzarè foyá,

'àdù rùdú kanzù nóvì ngàlà ǝ.»

Wòrí ní ndi pbànowí anzi Yèsù rò dhu.

²⁵ Yà Yèsù ka kutǝ dòná mùsàlabhà tí ikò íkyèrǝ ní: Màriyà, Yèsù-tsánà mà, ndi kà-tsánà t'áwènà nà, ndirò ní Màriyà, Kìlìyòpà bhà ingba-tsánà mà,

Màgàdalà tó kigò ǝ Màriyà mànà. ²⁶Ní Yèsù itdègu íyànà nálǎ, ndàdù yà atdíǝ ndì ndózé p̀bìndà ábhàlì nála kà-tí idè átò rǝ, ní kǎdù àtìna íyànà nì: «Iyá, kòní idhùnu.» ²⁷Tdítdǝ, kǎdù àtìna wò ábhàlì nì: «Pbǎlé, kòní íyànù.» Ní, r̀pè ndì Ƴrǝ r̀ò, wò ábhàlì náadù Yèsù-tsánà nídyì ndàrà nà p̀bìndà.

Yèsù r̀ǝvè dhu

(Màt 27.45-56; Mrk 15.33-41; Luk 23.44-49)

²⁸Wò dhu-dzidǝ, Yèsù Ƴnì dhu, yà ndì ndira ònzìnà yà adzi ǝ kasu r̀akǎ wà kóró. Ní, ndínì Kàgàwà bhà Andítá ǝ ka kandí dhu náaká tí, kǎdù àtìna: «Ma m̀fì idha-atdyú nà.» ²⁹Wò ndì kàsùmì ǝ, òdyògyè òvayì r̀fì ònà atdí andu ǹfì inè ányirǝ. Ní, p̀bànówì adù ***sifongò** nídyì, 'òdù ndì òvayì ǝ, 'adù ndì ***sifongò** òtù ***hisòpò** tí kátina itsukpò-tsù-dǝ, 'àva Yèsù-tsù. ³⁰Ní, Yèsù itdègu ndì òvayì àndù ndòtǝ, ní kǎdù àtìna: «Kóró dhu àkǎ wà.» Wò dhu-dzidǝ, kǎdù òd̀na iyù, afína ràdù itdè òtìsì.

Atdí mùnowì r̀fì Yèsù-ǝngò-kpa òdù àlì ní dhu

³¹Wò dhu anzì ndì ònà idhò ní, ***sàbatù** tò òndrù r̀fì 'òbhòlò ònà idhò. Obhó tí, ndì sàbatù-idhò ní ò ádr̀ungbǎ idhò nyú Pbàyahúdí tò. Ní, Pbàyahúdí tó ádr̀òdrǝ ale náazè nzá abvo ròko m̀sàlabhà dǝ ndì idhò ǝ dhu. Ní, ndì dhu-okú dò r̀ò, abádhí náawù Pilatò bhà, 'òwù ì abvo nónzi, ndínì ka kùko tí agàya-kpa, kǎdù ifonà mùsàlabhà dǝ r̀ò. ³²Ní p̀bànówì náawù, 'adù òtsì mùsàlabhà dǝ ò Yèsù mànà ale-agà-kpa núko. Abádhí nùuko wemberè t'ále-agà-kpa, 'adù ɔyo r̀fì kisé ale-agà-kpa núko átò. ³³Pbétù, Yèsù-tí ì iwù òvò r̀ò, abádhí adù kòtù iwà afína itdè r̀ò, ònzì 'adù agàna-kpa núko. ³⁴Ní, kǝkò p̀bànówì nzínzi ǝ atdí mùnowì náadù Yèsù-ǝngò-kpa àlì ní. Ányirǝ r̀ò tí, azu mà ìdha mànà ràdù 'òsòlò ndì kǝngò-kpa ǝ r̀ò. ³⁵Wòr̀fì dhu r̀fì ndònzì dhu nala nyìkpòna nyú nì ale náawe ka kpangba. Ndirò kùni dhu, ndì ràwe obhó dhu nyú, ndínì nyì nyú mà nyì nya'u tí ka átò. ³⁶Obhó tí, wò Yèsù-r̀ò ndì nanzì dhu náanzì ndì, ndínì yà Kàgàwà bhà Andítá ǝ ka kandí dhu náaká tí. Ndi Andítá ràtina: «Kà-kpa nzínzi ǝ atdí ale-kpa mà ka kùkòya nzi.» ³⁷Ndirò, ngàtsì ngari ǝ, ndì Andítá ràtina tdítǝ: «Abádhí agéréya pé ì, 'àndà yà ǝngòna-kpa ì udù àlì ní ale.»

Yèsù nótdù ka kí dhu

(Màt 27.57-61; Mrk 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸Wò dhu-dzidǝ, Yòzefù yà Àrimàtayò tí kátina kigò ǝ ale, náara Pilatò bhà, ndàdù Yèsù-abvò nónzi kà-fǝ, ndínì ka kifo tí mùsàlabhà dǝ r̀ò. Ndi Yòzefù ní átò Yèsù bhà ábhàlì. Pbétù, kǎbhù nzá kumì ndì Yèsù bhà ábhàlì tí, Pbàyahúdí tó ádr̀òdrǝ ale-òd̀ò nónzi ndì ndarí dhu-okú dò r̀ò. Ní, Pilatò níitdègu wò Yòzefù òndù dhu ná'u, ní kǎdù àrà, ndàdù Yèsù-abvò nífo mùsàlabhà dǝ r̀ò. ³⁹Wò ndì kàsùmì ǝ, Nìkòdemù, yà atdíku arà àhu Yèsù-tí kùbhingá ale, náadù òrà àhu átò Yòzefù-tí. Kira yà mbèyi aróngu akye-tidǝ tó mbèmbè òbhu kumì kilo nà foná. Ndi akye ní ***mànèmanè** tí kátina itsu-dha mà, kàdzagulé-dha mànà ka kángbò atdíkpá. ⁴⁰Ní, Yòzefù mà Nìkòdemù nà níitdu Yèsù-abvò, 'àkpòrò ngbòna wò ndì ndrùù r̀óngu akye ì òd̀hò òd̀nà mberù nì. Abádhí anzì

ndi dhu àdhàdhì yà fíyò màndu ʒ Pbhàhúdì náarónzina abvo ʒtdù i f rò dhu bhèyi. ⁴¹ Wò ndi Yèsù ka kùtʒnà mùsàlabhà dʒ rò, atdí inga níʒ inè. Ndirò, ndi inga ʒ, atdí ibhu-ɔwútá yà inzà ka kàpè indrù ʒtdù angyi ʒnà náadù ʒʒ inè átò. ⁴² Ní, sàbatù tʒ Pbhàhúdì rí ʒbhòlò dhu-okú dʒ rò, ndirò íkyèrʒ ndi ibhu nótù ndi dhu-okú dʒ rò, Yòzefù mà Nìkòdemù nà náadù ùvò Yèsù ʒtdù ndi ibhu ʒ.

Yèsù rí ndìngbè dhu

(Màt 28.1-8; Mrk 16.1-8; Luk 24.1-12)

20 ¹ Yengè-idhò ʒ bhòtsungá, inzà inga àpè ùbho mbèyi rórò, Màgàdalà tʒ kigò ʒ Màriyà nífà ndì, ndàrà Yèsù ka kʒtdù i. Ní, kàtù ibhu líʒ ka kápí ní odu-iyà-ba iwà ka kògèrè igi rò. ² Ní, kàngbó ndi owùna-lú, ndòkù wò dhu àwe Simoni Péterù mà, ngàtsi ábhàlì yà atdíʒ Yèsù azè mànà tʒ, ndàti: «Iwà ka kitdù àlè tʒ Ádrùngbàle-abvò ibhu ʒ rò, kowù nà. Ní, àlè kùni nzà ka kòwù kili rò-nga!» ³ Ní Péterù mà, wò ndi ngàtsi ábhàlì mànà, náadù òwu Yèsù ka kʒtdù i. ⁴ Abádhí ambénà òtse dʒ ʒyʒ rò atdíkpá. Pbétù, wò ngàtsi ábhàlì náadù ʒku, ndùbhà Péterù olù, ndàdù àrà àhu angyi yà Yèsù ka kʒtdù i. ⁵ Ní, kítsi ndàgu, ndàndà ibhu-ònga, ndàdù yà Yèsù-abvò-ngbò ka kákpòrò ní mberù kèlè nála ányì. Pbétù kàdù nzà òtsù ányì. ⁶ Tdítdʒ, yà olù ndi nùbhàna Simoni Péterù, nífà àhu ányirʒ, ndàdù òtsù ibhu ʒ. Ní, kàdù yà Yèsù-abvò-ngbò ka kákpòrò ní mberù mà, ⁷ yà kà-dò ka kàtsi ní bérèse mànà kèlè nótù ndi ibhu ʒ. Ndi bérèse mà níʒ mbà atdíkpá abvo-ngbò ka kákpòrò ní mberù mànà, pbétù kíʒ atdírdò ka kòkò kili rò. ⁸ Nírò ní ndi yà angyi àràna àhu ábhàlì náadù òtsù ibhu ʒ átò. Ní kàla wò dhu, ndàdù dhu àʒ iwà Yèsù ringbè ndi. ⁹ Obhó tí, Kàgàwà bhà Andítá ʒ ka kúnò Yèsù dʒ dhu níʒ inzà ndi ndàpè kàbhà ábhàlì-dò àlù rò. Ndi Andítá ràtina: ìngbè kà ringbèya ndi ɔve-bvè rʒ*. ¹⁰ Wò dhu-dzidʒ, kòkò ʒyʒ ábhàlì náadù ʒdu, ʒwù fírábvù.

Yèsù rí ndàví Màgàdalà tʒ kigò ʒ Màriyà tʒ dhu

(Màt 28.9-10; Mrk 16.9-11)

¹¹ Kòkò ábhàlì òwu dhu-dzidʒ, Màgàdalà tʒ kigò ʒ Màriyà nífà àhu átò Yèsù ka kʒtdù rò, ndàdù itsi ide ndi ibhu tí ndàmbe ʒdzi dʒ. Ní, ʒdzi ndi ndòdʒi rórò, kágú ndi, ndàndà ibhu-ònga. ¹² Kàdù Kàgàwà bhà ʒyʒ màlàyíkà nála ányì òkò rò. I màlàyíkà núufʒ ʒwʒwù mberù, ʒdù òko yà Yèsù-abvò ka kili ràyi rò. Atdí màlàyíkà náadì kà-dò ka kili ràyi inà rò, ngàtsi ràdù àdi kà-pfʒ inà rò. ¹³ Ní i màlàyíkà níwù dhu Màriyà-tsù, àti: «Iyá, ádhu nyi nyódʒi ní?» Ní, Màriyà àdù dhu àdu abádhí tʒ, ndàti: «Ka kitdù wà pbàkà Ádrùngbàle-abvò ibhu ʒ rò kowù nà. Ní ma mùni nzà àdhà màtí ka kòwù kili dhu.»

¹⁴ Ní wò dhu ndi ndùnò rò, Màriyà agéré ndi, ndàndà olù nga, ndàdù Yèsù nála ìdìdè rò. Pbétù, kùni nzà dhu Yèsù ràrì ndi. ¹⁵ Ní, Yèsù ivù dhu kà-tsù ndàti: «Iyá, ádhu nyi nyódʒi ní? Ádhi nyi nyónena?» Ní wò Yèsù ka kʒtdù ʒnà inga-àbadhi tí ndi ndi Yèsù àti rò, Màriyà adù àtina kàni: «Pbàlè, dhu apé ʒʒ nyi nyitdù ndi pbàkà Ádrùngbàle-abvò, nyarà nà dhu tí, ní itè nyi nyàrà kili rò nga idù, ndíní ma madù tí àrà kidi.» ¹⁶ Ní, Yèsù adù kànzì ɔvòna rʒ, ndàti: «Màriyà!» Nírò ní ndi Màriyà náagéré

* 20.9 Zàb 16.10-11

ndì, ndàdù àtìna kà ní Pàyahúdí t'ávàna ǝ: «Ràbunì!» Kà-tì ní: «Màlimò.»¹⁷ Ní, Yèsù adù àtìna kà ní: «ǝnzí ǝtǝ tsùdu! Obhó tí ma màpè nzá madù Àbadu-tí'ǝ. Pbéti, àrà nyovv dhu adódu tò nyati, ma rǝrǝ àrà Àbadu-tí'ǝ. Ndi Àbadu ní Àbaku átǝ. Ka ní pbàkà Kàgàwà, ndirò ka ní fùkú Kàgàwà átǝ.»¹⁸ Ní, Màngàdalà tǝ kigǝ ǝ Mǝriyà náadù àrà dhu ǝvǝ Yèsù bhà ábhàlǝ tǝ, ndàti: «Ma màla Ádrùngbǎle!» Kǎdù yà Yèsù àvinà ndùnǝ abádhí tǝ dhu náwe abádhí tǝ.

Yèsù rǝ ndàvǝ pbìndà ábhàlǝ tǝ dhu

(Màt 28.16-20; Mrk 16.14-18; Luk 24.36-49)

¹⁹ Ndi yengè-idhǝ ǝ tí, pbítsongǎ, Yèsù bhà ábhàlǝ náandu ì atdí idza ǝ, 'adù tsǎtsù ùpbi idzanǎ rǝ, Pàyahúdí tǝ ádrǝdrǝ ale-ǝdǝ nǝnzǝ ì í dhu-okú dǝ rǝ. Nírǝ ní ndi Yèsù itǝ ndi, ndidè abádhí nzínziya ǝ, ndàdù àtìna abádhí ní: «Nyòko màrùngà ǝ!»²⁰ Wǝ dhu ndi ndòrǝ dhu-dzidǝ, Yèsù adù ǝtsúna-tsirǝ mà, ǝngǝna-kpa màna nítè pbìndà ábhàlǝ tǝ. Ní í ábhàlǝ-idhè náadù ndíka atdíǝ, fíyǝ Ádrùngbǎle ì àla nídhunǝ.²¹ Yèsù adù àtìna tǝtǝdǝ abádhí ní: «Nyòko màrùngà ǝ. Ádhàdhǝ yà Àba Kàgàwà nívi ma mirǝ yà adzi ǝ dhu bhǝyi, ma mòvǝ nyí átǝ.»²² Wǝ dhu ndi ndòrǝ dhu-dzidǝ, kǝvǝ ihèna abádhí dǝ, ndàdù àtìna: «Nyàko Kàgàwà bhà ǝlǝlǝ-Alafí!»²³ Fíyǝ nzérénga nyí nyùbà fíyǝ ale tǝ, Kàgàwà rǝngǝ dhu ùbà átǝ. Ndirǝ, inzǝ nyí nyùbà fíyǝ nzérénga fíyǝ ale tǝ, kà rǝ nzǝ ǝngǝ adù dhu ùbà átǝ.»

Yèsù rǝ ndàvǝ Tùmasi tǝ dhu

²⁴ Wǝ Yèsù rǝ ndàvǝ idzá pbìndà ábhàlǝ tǝ ǝnǝ kàsuni ǝ, kàbhà atdí kumi dǝnǝ ǝyǝ nà ábhàlǝ nzínzi ǝ atdí ale, Tùmasi tí kátina níí ǝmbǝ. Ngǝtsǝ ndi Tùmasi-ǝvǝ níí Didimò.²⁵ Ní, Tùmasi irǝ àhu nzínziya ǝ rǝ, kǝkǝ ábhàlǝ adù àtìna kà ní: «Mǝ màla wà àlǝ tǝ Ádrùngbǎle!» Pbéti, Tùmasi adù àtìna abádhí ní: «ǝnzǝ ma màla kǝtsú-tsirǝ mùsùmalǝ-bhu, madù ǝtsúdu-kpǝ nǝtù ndi mùsùmalǝ-bhu ǝ, ndirǝ kǝngǝ-kpa rǝ àlǝ-bhu ǝ rǝ, ma mí nzǝ wǝ dhu ná'u akekpǝ màtǝ!»

²⁶ Ní atdí yengè dzidǝ, Yèsù bhà ábhàlǝ náandu tsùya tǝtǝdǝ idzá, Tùmasi ràdù íí átǝ nzínziya ǝ. Ní, àzembè inè tsǎtsù rǝrǝ idzanǎ rǝ ka kǝpbi rǝ rǝrǝ, abádhí ala Yèsù iwà idè nzínziya ǝ rǝ. Ní Yèsù adù àtìna abádhí ní: «Nyòko màrùngà ǝ!»²⁷ Tǝtǝdǝ, kǎdù àtìna Tùmasi ní: «ǝrà ǝtsúnu-kpǝ nà irǝ, ndirǝ, ándà pé ǝtsúdu-tsirǝ nga. Ígba ǝtsúnu, nyadù ǝtsúnu-kpǝ nǝtù ǝngǝdu rǝ àlǝ-bhu ǝ. Nzǎbhǝ afínu rùgùrù, dhu àkǎ nya'ù dhu à'u tí.»²⁸ Ní, Tùmasi adù àtìna Yèsù ní: «ǝnyi ní pbàkà Ádrùngbǎle, pbàkà Kàgàwà.»²⁹ Yèsù adù àtìna kǎnǝ: «Nyí nya'ù tí ma nyǝkpǝnyú ní nyí nya'la ma dhu-okú dǝ rǝ? Hirǝ nǝnzǝ ale ní, yà inzǝ ì àla dhu rǝrǝ arǝ dhu à'u ale!»

Yùwani andí pbìndà bhùkù okúna dǝ rǝ dhu

³⁰ Yèsù anzǝ ábhǝ ngùkpǝ wiwǝ nyú pbìndà ábhàlǝ-ǝnzǝ. Ní, í wiwǝ àndi ka kadù nzǝ yǝrǝ bhùkù ǝ.³¹ Pbéti, yǝrǝ bhùkù ǝ ka kandí wiwǝ-tsǝ, ní ka kandí, ndíní indrǝ náa'u tí dhu, Yèsù rǝrǝ Krístǝ, Kàgàwà t'ídhùnà. Ndirǝ ka kandí ka ndíní ka nà'ù ale, náadù tí ípǝrǝnga nába kǝvǝ rǝ.

Ní, Yèsù adù àtìnà kà nǐ: «Ádì pbàkà tàrà t'úndatátálé tí.» ¹⁷Ìbhu rí kǐsè nǐ, Yèsù ivú dhu Simoni-tsù, ndàti: «Simoni, Yùwanì t'ídhùnà, inyi nyú nyi nyózè tí wà ma?» Ní, wò dhu ndi ndirè rò, izu náadù Simoni ùka atdíđ, ìbhu-gùna Yèsù ivú dhu tsùnà, ndàti: «Nyi nyózè tí wà ma?» dhu-okú dò rò. Ní, Simoni adù dhu àdu Yèsù tò, ndàti: «Ádràngbálé, inyi nyú nyi nyúni wà kóró dhu. Ní, nyi nyúni wà dhu iwà ma róze nyi.» Ní, Yèsù adù àtìnà kà nǐ: «Óngù pbàkà tàrà. ¹⁸Ma mí obhó dhu núno indù. Ìndrù-owú tí nyi nyi'ì òná kàsùmì ǔ, nyi nyongónà rùnù dhu iso nyi-tírò, nyadù àrà afínu òzè i. Pbétù, mùlà tí nyi nyóngo rò, nyi nyóngo okùnù núyí', ngàtsi ale ràdù ndi rùnù dhu iso, ndàdù dènu òtdì, ndàrà nyi nà inzà afínu òzè i.» ¹⁹Yèsù avò dhu wò dhu bhéyi Péterù tò, ndíni ingbà dhu bhéyi ɔve-tidò nǐ mǎtí Péterù ɔvéya dhu nitè tí, ndi kàbhà ɔve ràdù Kàgàwà-ɔvò àbhu rilè ndi. Wò dhu ndi ndùnò dhu-dzidǔ, Yèsù adù àtìnà Péterù nǐ: «Éngù owùdu.»

Yèsù rí dhu àwé Péterù tò yà atdíđ ndi ndóze pbìndà ábhàlǐ dǔ dhu

²⁰Ní, òwu ì ówu rórò, Péterù agéré ndi, ndàndà olùnga, ndàdù yà atdíđ Yèsù óze pbìndà ábhàlǐ nála owùya ǔ rírà ró. Wò ndi ábhàlǐ ní ndi yà ònyù-tsùnà ì fí rórò ndi nilo Yèsù-dǔ, ndivú dhu kà-tsù, ndàti: rǎrǐ àdhi ndi kípǔfò rí ndàbhu òmvú-fó. ²¹Ní, Péterù itdègu wò ábhàlǐ àlǎ, ní kǎdù dhu ivu Yèsù-tsù, ndàti: «Olu Ádràngbálé, ádhu ndi wò atdíđ nyi nyózè pbàkù ábhàlǐ rǔ ndi nonziya?» ²²Ní, Yèsù àdù dhu àdu Péterù tò, ndàti: «Ma mapé kòzè ràdi, inzǐ ròvè, rǎrà àhu òrù-akpà ò rò ma míngo tǎtǎdǔ yà adzi ǔ òná idho ò, ní ndi dhu àndà tí inyi? Pbétù, ma mǎtina nyi nǐ: «Éngù owùdu!»» ²³Wò dhu bhéyi Yèsù ùnò dhu-òyí náadù ndùgà ka ná'ù ale nzínzì ǔ, i ale ràdù àmbè àtìnà dǔ, inzǐ wò atdíđ kòzè ábhàlǐ rǔvéya. Obhó nyú, Yèsù ati nzà inzǐ kà rǔvéya, pbétù, kǎti Simoni nǐ: ndi rapé ndi ábhàlǐ nóze inzǐ ròvè, rǎrà àhu òrù-akpà ò rò ndi ndíngo tǎtǎdǔ yà adzi ǔ òná idho ò, ní ndi dhu rǎndà tí ka.

²⁴Kòrí dhu nawe, ndàdù àndinà ale ní yà atdíđ Yèsù azè ábhàlǐ. Ndirò, mǎ mǎ'ù wà dhu kǎndí dhu rǎrǐ obhó dhu nyú. ²⁵Yèsù anzǐ ábhǔ ngǔkpà dhu nyú. Ní, ka kandíyana gukyè i dhu atdátǎrǎ ǔ, ní kóró i dhu ka kǎndí òyà bhùkù náakána nzǐ yà adzi ǔ.

Uvitatále-kàsǔ

tó bhǔkù

Yàrí bhǔkù ò ò nòtù ádròdrǔ dhu tí dhu

Yàrí Uvitatále-kàsǔ tó bhǔkù nandí ní Lukà tí kátina ale. Ka kirè nga kà randí ka azà kumì ató mà azà kumì dóná ifo ná ató màná nǔnzì ǔ, Yèsù ka kúgù dhu-dzidǔ.

Kándí ndi bhǔkù Tòfilò tí kátina ale tò. Ka kirè dhu ní ndi Tòfilò rǐrǐ orú ngari ǔ arǐrǐ ìndrǔ nǔnzì ǔ atdí Mùgirikì. Kǔvò-otù ǔ, Lukà ambénà dhu òvò dǔ pbàkrístò tí rǐrǐ ìnzì ní Pbàyàhúdì mà Pbàyàhúdì nyú tí rǐrǐ tsí màná tò.

Ndi bhǔkù ò kándí dhu ní Yèsù Krístò adzì, ndàrà òrù-akpà ò tí dhu mà (1.9-11), Kàgàwà adù Ìlǐlǎ-Alaff ìvì tí dhu màná (1-2). Ndi Ìlǐlǎ-Alaff ní ndi ǔbì nabhù Uvitatále tò, ràbhù *Kànìsà rùndò ndi rākà kóró ngari òná, rǔpè ndi Yèrùsàlemà tó kigò ǔ rò, rùdà Yùdeyà tó pbìrì ǔ, Sàmàriyà tó pbìrì ǔ, ndirò ràrà àhu ìnzì ní Pbàyàhúdì-bvù màtí. Ndi bhǔkù ò ka kòtè dǔyá abho nyú ale ní ǔyǔ uvitatále: yàrí ní Péterù (1-2), ndirò ní Pòlò (13-28).

Bhǔkù-nyitù ka kóhù tí dhu

- Yèsù ǔdzì, ndàrà òrù-akpà ò dhu-dzidǔ, kàbhà ábhàlǐ rǐ Ìlǐlǎ-Alaff rǐ ìrǎ dhu nódò dhu (1.1-26).
- Yèsù dǔ Ìdzì Mākùrù ùnò ka kí Yèrùsàlemà tó kigò ǔ, ndirò Yùdeyà mà, Sàmàriyà màná tó pbìrì ǔ dhu (2.1-12.25).
- Pòlò bhà wemberè tó abhi ǔ kà rǐ Ìdzì Mākùrù núnò Kìpurò tó pbìrì ǔ bhà tò, ndirò Gàlìlayà tó pbìrì ǔ atdídhená kigò ǔ bhà tò dhu (13.1-14.28).
- Kànìsà ǔ pbàkùrù tó wemberè tó unduta Yèrùsàlemà tó kigò ǔ (15.1-35).
- Pòlò bhà ǔyò rǐ kisé abhi ǔ kà rǐ Ìdzì Mākùrù núnò Pbàgírǐkí tó pbìrì ǔ bhà tò dhu (15.36-18.22).
- Pòlò bhà ìbhu rǐ kisé abhi ǔ kà rǐ Ìdzì Mākùrù núnò Èfesò tó kigò ǔ bhà tò, Àziyà-Ngba tó pbìrì ǔ dhu (18.23-20.38).
- Pòlò rǐ Ìdzì Mākùrù ùnò ìnè ndi ndǐrǐ imbi ò rórò Yèrùsàlemà mà, Kàyisàriyà mà, Rómà màná tó kigò ǔ dhu (21.1-28.31).

**Yèsù rǐ dhu ùyá pbìndà *uvitatále tò
tdǔ ndi ndòdzí òrù-akpà ò rò dhu**

1 ¹Tòfilò pbǎlé, yà angyi ma mándí ìndù bhǔkù ò, ma máwe Yèsù anzì kóró dhu, kùdhè ìndrǔ tò dhu màná, rǔpè ndi dóna-kpà ò rò, ²ràrà àhu kà rǔdzì òrù-akpà ò òná idho ò. Tdǔ ndi ndòdzí rò, kùyá dhu Kàgàwà bhà Ìlǐlǎ-Alaff bhà ǔbì ní, yà fìndà ndi ndóvò uvitatále tò abádhí rǔngò ònzìnà dhu dǔ. ³Ndi ndóvè kotdù ndi, ndàdè ndìngbè ǔve-bvù rò dhu-dzidǔ, Yèsù itè ndi ibí otu nyú ǔ pbìndà uvitatále tò, ifo kumì idho nǔnzì ǔ. Kǎnzì wò dhu ndínì ìnè

ndi ndfĩ ípírõ rò nyìkpóna nà dhu tó obhóna nitè tí abádhi tò. Kàránà dhu òvò rã abádhi tò òrù-akpà ǝ Ádrùngbã kamà Kàgàwà bhà idzi dǝ.

⁴Ní atdíku, atdíkpá Yèsù mà rĩ ònyù-tsùnà p̀bìndà uvitatále màna rórò, kǝyà dhu abádhi tò, ndàti: «Àpé nyìvà nyí Yèrùsàlemà tó kigò ǝ rò. Pbétù, nyòdo yà fùkù ma mǝvò Àbadu Kàgàwà náakò fùkù làkà. ⁵Obhò tí, bàtizò nubhónà Yùwanì núubhónà bàtizò ìndrù tó idha nĩ. Pbétù ngúfe idhò dzidǝ, nyí, nyí nyí ìlilã-Alafí tó bàtizò nálǝ.»

Yèsù rǝdzì òrù-akpà ǝ dhu

(Màt 28.18-20; Mrk 16.15-19; Luk 1.1-4; 24.33-51; Èfè 4.8-10)

⁶Yèsù-tí ì nùndu kàbhà uvitatále níivú dhu kà-tsù, 'àti: «Ádrùngbǝlé, tí kòmbi nga ndi nyí nyí Pbàisràyélí tó idzi nádù abádhi-fò ǝ nĩ?» ⁷Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhi tò, ndàti: «Ìnzì ní òtèku ndi nyùni ndi idhò mà, ndi kàsùmì màna. Àbadu náatdì ka atdíró p̀bìndà ádrùngbǝnga tó ǝbi-bvu rǝ. ⁸Pbétù, nyí nyabáya ádrùngbǝnga tó ǝbi ìlilã-Alafí rífo dükú nínaganí. Ní, nyí nyadùya òngo p̀bàkà ngàm̀bi tí Yèrùsàlemà tó kigò ǝ, Yùdeyà tó p̀bìrì ǝ, ndirò Sàmàriyà tó p̀bìrì ǝ, ràrà àhu yà adzi-tsù náadì ndi i.» ⁹Wò dhu ndi ndòtè dhu-dzidǝ ní ndi Yèsù náapè ndòdzì òrù-akpà ǝ, àzèmbè abádhi rándàna rórò, àp̀bù ràrà ndiwi abádhi-nyìkpò ǝ rò^a. ¹⁰Ní, òko abádhi òko nyìkpóya ì ùdì 'àmbe Yèsù àràna òrù-akpà ǝ ì nga nándà dǝ rórò ní ndi, òwǝwè mùdzarè nùfǝ rǝyà ǝyǝ ale nùuto ì abádhi-tí, ¹¹'adù àtina abádhi nĩ: «Gàlilayà ǝ bhǝ, ádhu nyí nyòkò uró, nyámbe òrù-akpà ònga nándà dǝ ní? Wò Yèsù, nzínzikù ǝ rò ndi nìvà ndòdzì òrù-akpà ǝ ale, náadùya ndi ànyirò àdhàdhì wò nyí nyàla kà ràrà ànyì dhu bhèyi tí.»

Màtíyà nóvò ka kí rǝwù Yudhà Ìskàriyotà dhu

(Zàb 133; Luk 24.52-53)

¹²Wò dhu-dzidǝ, Yèsù bhà uvitatále náadù ì p̀bìrì dǝ rò, 'òwù Yèrùsàlemà tó kigò ǝ. Ndi p̀bìrì-òvò nĩ ^a**Mizèyitunì**, ndirò ndi p̀bìrì ì ìkyèrò Yèrùsàlemà tó kigò tíró mbèmbè atdí kilòmètèrè tí^b. ¹³Ní, abádhi níitdègu òwu òvò Yèrùsàlemà tó kigò ǝ, ní abádhi atsù idza, 'adù ùpo ǝràna rò ka kǝbhòlò ànyì-dzá kàluga ǝ. Ndi kàluga nĩ òngyinàrò màtì abádhi arí 'ùndù òná bilínganà kàluga. ì uvitatále nĩ Pétèrù, Yùwanì, Yàkòbhò, Àndèreyà, Fìlipò, Tùmasì, Bàrtòlòmayò, Màtayò, Yàkòbhò, Àlùfayò t'ídhùnà, Sìmonì, yà atdíidǝ ndi nuyénà fíyò p̀bìrì dǝ ale, ndirò Yudhà, Yàkòbhò t'ídhùnà. ¹⁴Abádhi andu ì atdíkpá, 'òngò 'ìtsò bilínganà atdyúya nyú nà. Ndirò, abádhi nzínzì ǝ ì òtò nĩ Màriyà, Yèsù tsànà mà, ngùkpà vèbhále mà, ndirò Yèsù t'ádóna màna.

¹⁵Ní atdíku, kǝrí ale nùundù ì mbèmbè atdí miyà dónà ǝyǝ kumì nà ale tí rò. Ní ndi nínaganí, Pétèrù ivà ndi ndidè abádhi nzínzì ǝ, ndàdù àtina: ¹⁶«Àbanì-nzó, dhu àkà wà yà ìlilã-Alafí náavò ìlilã Andítá ǝ dhu ràkà. Ádrùngbǝ kamà Dàwudi-otù ǝ, kǝvò dhu angyangyi Yudhà-okù dǝ rò^c. Ndi Yudhà ní ndi yà Yèsù òsò rówu ale tó p̀ikò-dòtsírò idè ale. ¹⁷Ka nĩ àlè nzínzì ǝ ale nyú, ndirò kà-kàsù nĩ ìnè. ¹⁸Kǝdzì atdí inga inzà àkà otu ǝ ndi ndóngyè fùrangà rǝ.

a 1.9 Wò ndi dhu náanzì ndi Bètànìyà tí kátina p̀banga-tí arí p̀bìrì dǝ (Luk 24.50).

b 1.12 Wòrí ní ndi sàbatù-idhò ǝ ka kavi kongò ùbhi dhu-adzì nga. Pbàgìríkí t'ávàna ǝ ka kí kàti «sàbatù tó otu» tí. * 1.16 Zàb 41.10

Pbétù, ndi inga ʒ kɛtsi, nyina-ndri ròpbi ndi wemberè tí adzi rɔ́, ɔ̀na rɛkpà ndi, tsùna maramàrà ràdù ndùvo adzi-bvù. ¹⁹Ní Yèrùsàlemà ʒ bhà kórɔ́ níri kà-rɔ́ ndi nɔ̀nzɪ dhu, 'àdù ndi inga-ɔ̀vɔ́ nɔ̀vɔ́ Àkèldamà tí ávaya ʒ. Àkèldamà-ti ní: «Azu tɔ́ inga.» ²⁰Zàburì tɔ́ bhùkù ʒ ka kándì dhu, kati:

«Kàbhà pbanga rɔ̀ngo rùngù tí,
inzi atdí ale mà rùbhà ndi ɔ̀ná*».

Ndirò kà ràtina átò:

«Kàbhà kasu àbhù ka kí ngàtsi ale tò*».

²¹Yà Yèsù-owù ʒ àlɛ kùbhi ùbhi rɔ́ màná atdíkpà ale rɛ́rɛ́ inè, ²²ròpè ndi ndi Yèsù rì bàtizò àlɛ Yùwanì-fɔ́ dhu ʒ rò, ràrà àhu kà rɔ́dzi òrù-akpà ʒ ɔ̀ná idho ʒ. Ní, dhu àkà wà àlɛ ròvò abádhí nzínzi ʒ atdí ale, ndíní àlɛ koko tí màná Yèsù ingbè ndi dhu tɔ́ ngàmbi tí.»

²³Ní, abádhí adù ʒyɔ́ ale-ɔ̀vɔ́ nípfò: Yòzefù mà Mátíyà nà. Yòzefù ka kanzínà átò Bàrisabà tí, ndirò itdèta tɔ́ kɔ̀vɔ́ ní Yèsitò. ²⁴Wò dhu-dzidɔ́, Péterù mà náadù 'itsɔ́ i ràti: «Àdrùngbàlɛ Kàgawá, nyi nyúni kórɔ́ ale-aff ʒ dhu. Ní, ítè pé kàkà ʒyɔ́ ale nzínzi ʒ nyi nyú nyi nyòvò ale, ²⁵ndíní uvitatále tɔ́ kasu nɔ̀nzɪ tí yà Yudhà úbhà ngari ʒ, ndàdù àrà yà pbìndà dhu tí ndi ndúni ngari ʒ.» ²⁶Nírò ní ndi Péterù mà ɔ̀dhína màná náadù ngàlà nɔ̀vɔ́. Ndi ngàlà adù Mátíyà àlu, Mátíyà ràdù kòkò atdí kumi dóná atdí nà i nùbhà Yèsù bhà uvitatále-bvù nise.

Kàgawà bhà Ìlilá-Alafí rífo *Pèndèkòtè-idhò ʒ dhu

2 ¹Pèndèkòtè-idhò^c níitdègu àkà, ní Yèsù ná'ù ale níí atdíkpà i àndu tsàya atdí ngari ʒ rò. ²Ní kòmbómbí, awe ròpili ɔ̀bi nyú nà dhu bhèyi rɔ́ɔ́ dhu tɔ́ wògò níri ndi òrù-akpà ʒ rò rífo rɔ́, ndi dhu ràdù abádhí òkò ɔ̀ná idza níra. ³Nírò ní ndi abádhí ala kàzu-idà-dò bhèyi rólo dhu-idà-dò ányidzá, ɔ̀nángà ràdù ndùndò ròkò abádhí-dòtsírɔ́. ⁴Ní Kàgawà bhà Ìlilá-Alafí nírá abádhí kórɔ́, abádhí ràdù 'òpè 'òtè dhèdhèrò ale t'ávàna-tidò àdhàdhi Ìlilá-Alafí níte ka fíyɔ́ dhu bhèyi.

⁵Wò dhu rì ndònzɪ ɔ̀ná idho ʒ, yà adzi ʒ kórɔ́ pbìrì ɔ̀ná rò íwù, Kàgawà rɔ́ afíya nápbà Pbàyàhúdì, níí inè átò Yèrùsàlemà tɔ́ kigò ʒ. ⁶Ní, wòrì wògò i òrì rò, indrù náandu i Yèsù ná'ù ale rɛ́rɛ́ rɔ́, idho ràdù 'ùko atdídí ngàtsi ale rì abádhí òrì ávàna nyú nòte rì rɔ́ dhu-okú dò rò. ⁷Ní, idho núuko abádhí atdídí, 'àdù àmbe àtina dɔ́: «Hòkò! Kòkò róte ale kórɔ́ tí obhò Gálilayà ʒ bhà nyú? ⁸Ní, ádhu ngàtsi ale rì abádhí òrì ávàna nyú nòte rì rɔ́ ní? ⁹Kàkà àlɛ nzínzi ʒ rɛ́rɛ́ atdídhená ale níwù Pbàpartè tɔ́ pbìrì ʒ rò, Pbàmedì mà Pbàèlamù màná tɔ́ pbìrì ʒ rò. Ndirò, ngùkpà ale níwù Mèzòpòtàmíyà mà, Yùdèyà mà, ndirò Kàpà-dòkiyà màná tɔ́ pbìrì ʒ rò. Ngùkpà-tsí níwù Pòtò mà Àziyà màná tɔ́ mùlengù ʒ rò, ¹⁰ngùkpà ràdù iwu Fùrùgiyà rò, Pàfùliyà rò, Mísri rò, ndirò kyèròkyèrò Libiyà tɔ́ pbìrì ʒ atdí pbanga Kùrenì tí kátina ʒ rò. Ndirò, ngùkpà ale íwù Rómà tɔ́ kigò mà, Krètè tɔ́ pbìrì mà, Àràbiyà tɔ́ pbìrì màná ʒ rò. ¹¹Atdídhená ale ní Pbàyàhúdì nyú, ndirò ngùkpàkà ní ùgèrè tí i núgèrè, 'òngò Pbàyàhúdì tɔ́ somà tɔ́ Úyatá nífu ale. Pbétù, àlɛ kí abádhí òrì Kàgawà anzi ádròdrò dhu tɔ́ màkùrù àwè rì àlɛ t'ávàna nyú ʒ rò.»

* 1.20 Zàb 69.25 * 1.20 Zàb 109.8 c 2.1 Pbàgíríkí t'ávàna ʒ Pèndèkòtè-ti ní imbò kumi rì idho isè idho. Pbàyàhúdì tɔ́ màndu ʒ ka níí Pásika tɔ́ màhèndù dzidɔ́ rì imbò kumi rì idho isè idho ʒ ka kanzínà màhèndù (Law 23.15-21; Tòr 16.9-11).

¹² Ní, idho núuko kòrí ale, fíyó irèta riku. Abádhí ambénà dhu òngà dǎ tsùyá nzínziya ǎ, 'ámbe àtìnà dǎ: «Wò dhu-tì nyú ní àdhu?» ¹³ Pbétù, ngúkpà ale-tsí náambénà Yèsù ná'ù ale rúnna dhu gàyà nónzi dǎ ònzi tí, 'àdù àmbe àtìnà dǎ: «Íwà kǎkǎ ale òrì atdíǎ.»

Péterù rǐ dhu òvò ihé-yà tò dhu

¹⁴ Nírò ní ndi Yèsù bhà uvitatále tírò ì ikò atdíkpà atdí kumì dónà atdí nà ngúkpà ɔdhína mànà rórò, Péterù apè ndòvò dhu ɔrú tūna nyú nà ihé-yà tò. Kàti: «Nyǐ Pbàyàhúdí tírò, ndirò nyǐ kórò Yèrùsàlemà tó kigò ǎ nyǐ nyǐ rò, nyǐkpèlè bǐku nyǐrǐ yà ma múnna dhu mběyi. ¹⁵ Kòrí ale nóri nzá wò nyǐ nyǐrèna dhu bhěyi, àlè kòko òko ìbhu adyifò-sisi kútsingá nga tó ǎ tí nǐdhuñí. ¹⁶ Pbétù, wò rǐ ndónzi dhu ní yà Kàgàwà bhà nabi Yòwelè náavò ìndrù tò dhu. Kàti:

¹⁷ Kàgàwà rātina: yà adzi ǎ dhu-tsù rǐ ndòdì nínnganí,
ma miráya kórò ale Afídu nǐ.

Ní fùkú kpabhínzo mà vèbhínzo mànà nóongoya pbànábí tí,
Fùkú zàdhà náalaya dhu ɔnyu bhěyi ródzi dǎyà dhu tó ǎfǎ ǎ,
Fùkú mùlà-akpá tò, madù dhu òvò ònyù ǎ.

¹⁸ Obhó tí, ndi nínnganí, ma miráya pbàkà ìnc-akpá mà, pbàkà ìnc-ayí
mànà Afídu nǐ,
ràdù òngo pbànábí tí.

¹⁹ Ma múnziya yà ìnzá apèna 'ònzi angyi ìndrù-nzínzi ǎ dhu òrè-akpà-nyí
rǎ,
madù wiwì ònzi yà adzi dǎ. I dhu nǐ'ya azu mà, kàzu mà, ndirò àpbù
bhěyi ùtì ìko mànà.

²⁰ Tdù wò ndi Ádrùngbàle Kàgàwà bhà idho náaká rò,
adyifò núugèrèya ndi ndòngò ìnò tí,
ndirò àbǐ núugèrèya ndi ndòlù azu bhěyi.
Ndi idho nǐ'ya ádrùngbǎ idho nyú.
Ndirò, ndi idho nǐ'ya Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù rǐ ndàvǐ
kpangba ònà idho.

²¹ Nírò ní ndi Kàgàwà araya ɔvòna nànzì ìngbàtí fíli ndi ale mà nígu rǎ'.

²² Nyǐ Pbàìsràyéí tó pbìrì ǎ bhǎ, nyǐrǐ yà ma múnna fùkù dhu. Kàgàwà
nítè wà dhu ndi rópì ndi Yèsù, yà Nàzàrètì tó kigò ǎ ale. Obhó tí, kòtù ǎ,
Kàgàwà ɔnzì wà wiwì mà, yà ìnzá apèna 'ònzi angyi ìndrù-nzínzi ǎ dhu mànà,
ndàdù ize nítè nzínziku ǎ. Ní nyǐ nyúni i dhu mběyi nyú. ²³ Wò ndi ale ka
kipfo kabhu fukú, àdhàdhì yà angyangyi Kàgàwà udhé, ndirò angyangyi kúpí
dhu bhěyi. Ní, nyǐ nyǐpfo ka, nyǎbhu ìnzá àpè Kàgàwà ùnǐ ale ròhò, 'ùtò
mùsàlabhà dǎ. ²⁴ Ka kótù ka, pbétù Kàgàwà ádù kabhu rìngbè ndi ɔve-bvè rò,
ndi dhu ràdù kabhu ràhu ɔve tó àpbè ǎ rò, ìmbà ɔve nǐ' ɔbì nà kà dǎ nǐdhuñí.

²⁵ Obhó tí, ádrùngbǎ kamà Dàwudì náavò dhu kókú dò rò, ndàti:

«Ma mongónà Ádrùngbàle Kàgàwà àla ɔnzidù bílìnganà.
Kà rǐ' ìnè idú fangà dónà rò, ní ùdúnga rǐ nzǐ ìvì ɔdò nǐ.

²⁶ Kòní wò dhu-okú dò rò ní ndi afídu rǐ' dhèdhe nà,
dhèdhe tó ɔte ràdù rǐ idàdu dǎ.

Ndirò ma màni wà dhu, ɔve-bvù màtí ngbòdu radiya inga t'òdota nà tí.

²⁷ Obhó tí, nyi nyubhàya nzí afídu ràdì ɔve-bvù.

Ndirò, nyi nyadàya nzí ima, pbùkù ìlílà ale-abvò nyú nábhà ròmò ibhu ò.

²⁸ Nyi nyítè wà ípirònga tó otu idù,
ndirò, ɔnzínú ma mí motù nínganí,
idhèdu níikaya ndì atdíð nyú*.»

²⁹ Tdíðð Péterù adù àtínà ihé-yà ní: «Odhíðú, ma mòzè mɔvò dhu kpangba fùkù *àlè t'abhunà-nzínzì, ádrùngbà kamà Dàwudì-okú dò rò: kǎvè, kadù ndòtù. Ndirò indo màtí, kǎ-dzìdò rǐrǐ inè àlè-rábvù. ³⁰ Pbétù ka ní? Kàgàwà bhà nabì. Ní, kǎni dhu angyangyi Kàgàwà ratsò dhu ndàti, ndì riliya kàbhà pbàdzukuru nzínzì ð atdí ale ràdì kǎrì dð ádrùngbà kamà tí. ³¹ Ádrùngbà kamà Dàwudì náala ndì nɔnzìya dhu angyangyi. Ní ndi dhu bhèyi ní ndi kǎvò dhu angyangyi Kristò níngbèya ndì ɔve-bvù rò dhu dð. Kǎti:

«Kàgàwà náubhàya nzí ka ɔve-bvù.

Ndirò, kǎ-bvò nómóya nzí ibhu ò*» ³² Kàgàwà abhù wà wò ndi Yèsù rìngbè ndì ɔve-bvù rò. Ní àlè'ì kóró, àlè ní ndi dhu tó ngàmbì. ³³ Nírò, Kàgàwà ábhù wà ka ròdzì òrù-akpà ò, ràdù àdì fíndá fangà dònǎ rò. Ndirò, kǎkò wà yà Ábanà akò fíndá làkà Ìlílà-Alafí. Ní, kǎrǎ wà mà mǎ kǎ ní. Wò ndi Ìlílà-Alafí rǔnzina dhu ní ndi wò nyí nyálàna nyàdù àmbe ìrínà dð kòmbí. ³⁴ Ádrùngbà kamà Dàwudì núupò nzá òrù-akpà ò, pbétù kǎti:

«Ádrùngbàlè Kàgàwà náati pbàkà Ádrùngbàlè ní:

Ádì pbàkà fangà dònǎ rò,

³⁵ rǎrà àhu ma mí pbùkù òmvù nábhù nyòbè dɔya dhu ò*» ³⁶ Nírò, kóró Pbàisràyélí tó pbìrì ð bhà náká ì rǎni dhu mbèyi nyú, Yèsù wò nyí nyábhù kutð mùsàlabhà dð ale, ní Kàgàwà rábhù wà rǔngò Ádrùngbàlè tí, ndirò Màsiyà tí.»

³⁷ Ní, wò Péterù òvò fíyò dhu ì ìrì rò, ndi dhu náasù ihé-yà atdíð. Ní abádhí adù dhu ìvu Péterù mà ngùkpà uvitatále mànà-tsù, 'àti: «Ábanínzó, mà màká mǔnzì dhu ìngbàtí?» ³⁸ Ní Péterù adù dhu àdu abádhí tó ndàti: «Nyù-gèrè nyí nyùbhà fùkú nzérénga. Ndirò nyálù bàtizò Yèsù Kristò-òvò rð, ndíní Kàgàwà ubà tí fùkú nzérénga, nyàdù kàbhà Ìlílà-Alafí tó perè náko. ³⁹ Obhó tí, Ádrùngbàlè Kàgàwà náakò ndi làkà fùkù fùkú nɔnzò mànà. Ndirò kǎkò ka átò yà ndì ndúnzina kóró ale, yà itse arǐ rùkù rò tò.»

⁴⁰ Péterù unò ábhð ngùkpà dhu nyú tdíðð abádhí tò, ndíní abádhí nabhù tí rǎ'ù ndì ndùnò dhu, ndirò ndíní abádhí-afí nabhù tí ròtsì ɔbì. Kǎvò dhu abádhí tò, ndàti: «Nyàbhù nyí Kàgàwà rìgù nyí, ìnzí nyí nyabá tí kǎkò nzére ale tó ðfò.»

⁴¹ Wò Péterù unò dhu nà'ù ale kóró náadù bàtizò à'ù kubho fíyò. Ní ndi nínganí, Yèsù ná'ù ale-bvu níisè ndì mbèmbè ibhu lufù ale ní. ⁴² Ní ì ale náapbá afíya atdíð, 'òngò Yèsù bhà uvitatále rùdhèna fíyò dhu ìrì. Abádhí andu tsùya, 'òngò òko atdíkpá, 'òngò dhu ònyù atdíkpá, ndirò 'òngò 'ìtsò atdíkpá.

Yèsù ná'ù ale nóongónà òko tí dhu

⁴³ Odo ongónà ìsǐ kóró ale ò, yà Yèsù bhà uvitatále rǔnzina yà inzà apèna 'ònzì angyi ìndrù-nzínzì ð dhu mà, abádhí rǔnzina wiwì mànà dhu àlǎ ì ì

rõ. ⁴⁴Kórõ ale, yà Yësù ná'ù, nóongónà òko atdíkpá. Ndirò, abádhí ongónà foyá dhu ùlì atdíkpá kàsüya nñzi tí. ⁴⁵Abádhí ongónà foyá dhu-tsí mà foyá ongyéngá mànà núdzi, 'àdù ì òngyè fùrangà nùndõ foyá, ngàtsi ale ràbà ka dzànàna nyú ònzì rádù dhu-bvùtí. ⁴⁶Abádhí ongónà tsüya àndu kórõ idhò ÿ Kàgàwà bhà idzá. Ndirò, abádhí ongónà idzáya ònà ònyù nónyù atdíkpá dhèdhe nyú nà, ndirò atdí affiya nyú nà. ⁴⁷Abádhí ongónà Kàgàwà ilè, kórõ ale ràdù abádhí ifu. Ndirò, yà inga náarùbho dhu bhèyi, Ádrùngbàle Kàgàwà nóongónà àrà abádhí-bvu nise rõ yà ɔwútána tí ndì nà'ù ale nì.

Péterù mà Yùwanì nà rí atdí òtsòtsù ale nígù dhu

(Kas 4.9-22; 9.32-35; 14.8-10)

3 ¹Atdíku, Péterù mà Yùwanì nà náava ì ndínì ì owu tí 'ítsù Kàgàwà bhà idza ÿ rõ, arùgyètdí adyifõ-sisì adyídõ nga tó ÿ. ²Ní, Kàgàwà bhà idza ka kòtsù ònà tsàtsù-tí, abádhí atù òtsòtsù rórõ ka kugu atdí ale. Wò ndì tsàtsù-ɔvò nì'í «Àyàya Tsàtsù.» Bilinganà ka kongónà ndì ale nítdu, kiwù ilinà ràdì ndì tsàtsù-tí, ràmbè mùdzènà núnzi dõ ányì dza ròtsù ale-fó. ³Ní, wò ale itdègu Péterù mà Yùwanì nà nálà Kàgàwà bhà idza ròtsù ró, ní kàdù ndòpè ndàmbe dhu ùnzi dõ abádhí-fó. ⁴Ní, Péterù mà Yùwanì nà néudí nyìkpóya wò ale rõ, Péterù ràdù àtìnà kà nì: «Ándà pé dòkà nga.» ⁵Ní wò ale adù abádhí dõ nga nándà atdyúna nyú nà, dhu òdò ndì ndí ndínì ndì ndabá tí abádhí-fó dhu-okú dõ rõ. ⁶Pbétù, Péterù adù àtìnà kà nì: «Ma mfì ìmbà ɔrò mà, ndirò fùrangà tí kátina suma mà nà màtí. Ìndù ma mábhùna ní fudú rí'í dhu kèlè. Ní ma mátina inyi nì: «Nàzàretì ÿ ale Yësù Krístò-ɔvò rõ, fva nyi nyidè, nyadè ùbhi.»

⁷Wò dhu-dzidõ, Péterù adù wò ale àlu fangà tó ɔtsúna rõ, ndivà ɔrè. Ní urò rò tí, kà-pfò mà kà-pfò-kilità mànà náadù ɔbì nábà. ⁸Ní wò ale ibe ndì ndidè pfõna dõ, ndàdù abhi òpè. Àbadhi mà náadù òtsù atdíkpá Kàgàwà bhà idza, Péterù mà Yùwanì mànà nà. Ní àrà ndì ndàrà rórò, wò ale ambénà ndòbhè dõ òbhè tí, Kàgàwà nílè ndì ndí rórò. ⁹Kàgàwà bhà idzá ÿ kórõ ale náala ka ùbhì rúbhi ndàdù àmbè Kàgàwà ilè dõ rõ. ¹⁰Ní, abádhí itdègu kànì yà Kàgàwà bhà idza tó «Àyàya Tsàtsù» tí kátina tsàtsù-tí arádi ndàmbe mùdzènà ùnzi dõ ìndrù-fó ale tí, ní ɔdò nìisí abádhí ò, idhò ràdù abádhí ùko atdídõ wò ale rõ ndì nònzì dhu-okú dõ rõ.

Péterù rí dhu òvò ihé-yà tò dhu

(Kas 2.22-36; 4.5-12; 5.30-32)

¹¹Wò ale náapbá ndì atdídõ Péterù mà Yùwanì mànà rõ. Ní abádhí adù òwu atdíkpá, 'òwù òko Kàgàwà bhà idza tó mbàrazà-tsinà. Ndi mbàrazà-ɔvò nì'í «Ádrùngbà kamà Sòlòmònì bhà mbàrazà.» Nírò ní ndì ìndrù náadù itse, ì rându ì abádhí-tí, idhò ùko ì atdídõ dhu-okú dõ rõ. ¹²Ní, Péterù itdègu wò dhu àlã, náadù dhu ìvu abádhí-tsù ndàti: «Nyí, Pbàisràyéí tó pbìrì ÿ bhà tírò, ádhu nyí nyàbhù nyí idhò rùko nyí wò ale ògù dhu-okú dõ rò nì? Ndirò, ádhu nyí nyùdì nyìkpókù ròkà, nyàmbe màndà dõ fàkà ádrùngbànga tó ɔbì ní mà màbhù ka rògù dhu bhèyi nì? Ndirò ngàtsi nì, Kàgàwà ózè dhu ònzì mà marí dhu-okú dõ rò mà màbhù ka ròpè ndùbhi dhu bhèyi nì? ¹³Àlè t'ábhúna Àbràhamù, Ísakà, Yàkòbhò mà tó Kàgàwà ní ndì pbìndà ino-akpà Yësù Krístò, yà nyí nyípfo nyàbhù òmvù-fó ale nòvò nàbhù rìlè ndì. Nyí nyuvó nyí

lìwali Pilatò rǝ ìnzǝ ka nìkòlò tǝ imbi ò rò, àzèmbè iwà àbadhi òtdì kà-ànyà ndíní ndì ndikòlò tǝ rórò. ¹⁴Nyǝ nyadhò yà Kàgàwà-nyìkpò ò ìlǝ ale nyú, ndirò obhónángatále nyú, nyàdù abvo òkye arí ale nyú nábhu kikòlò imbi ò rò. ¹⁵Ní ndi dhu-otù ò, nyǝ nyábhu kohò ale ní yà ìpírǝnga nábhu arí ìndrù tò ale nyú. Pbétù, Kàgàwà ábhu wà ka rìngbè ndi òve-bvù rò. Ní mǝ ní ndi dhu tò ngàmbì. ¹⁶Wò nyǝ nyálǝna ale nyǝ nyúni wà mbèyi nyú. Ní ka nábhu ràbà òbi dhu ní yà mǝ má'ù Yèsù-òvò bhà ádrùngbànga tò òbi. Yèsù ná'u ka kí dhu nábhu ndi ka rògù atdíð wò nyǝ nyálǝna dhu bhèyi.

¹⁷Ní àbanǝzò, kòmbí mǝ mǝni wà dhu wò nyǝ nyònzǝ fùkú ádròdrò ale mǝnà Yèsù rǝ dhu, ní nyǝ rónzǝ inzǝ nyǝ nyùni nga dhu-okú dò rò. ¹⁸Pbétù, wò Kàgàwà àdù ònzǝnà kà-rǝ dhu ní yà angyangyi ndi ndavò kórò pbìndà pbànábí-otù ò dhu. Kǝti pbìndà **"Màsiyà rabáyà àpbè"**. ¹⁹Nírò, nyùgèrè nyǝ nyùbhà fùkú nzérènga, nyàdù ìngo Kàgàwà-tǝ'ò, ndíní kǝdù tǝ fùkú nzérènga nínò. ²⁰Ndi dhu bhèyi ní ndi Ádrùngbǝle Kàgàwà rǝ nyǝ nyǝ nyàsò ònǝ kàsùmì nábhu ràkǝ, ndàdù Yèsù, yà angyangyi ndi ndapì Màsiyà nívi rǝrà fùkù. ²¹Kòmbí dhu àkǝ kà ràdì òrù-akpǝ ò, rǝrà àhu Kàgàwà rǝ kórò dhu-tsí nyùgèrè ròngò òwútána tǝ ònǝ idho ò. Kàgàwà avò wà ndi dhu angyangyi nyú pbìndà ìlǝlǝ pbànábí-otù ò. ²²Obhó tǝ, Músà ati: «Ádrùngbǝle fùkú Kàgàwà níipfoya ima bhèyi atdí pbìndà nabi fùkù nzínziku ò rò. Ní dhu akáyà nyòngò kà rǝnǝna fùkù kórò dhu níri. ²³Ìnzǝ róngo ndi nabi rǝnǝna dhu ìri ale-tsè nòtdì Kàgàwà róngo àdù kórò pbìndà ale nzínzǝ ò rǝ'».

²⁴Péterù adù dhu ìse átò ihé-yà tò, ndàti: «Kàgàwà bhà pbànábí kórò, ròpè ndi Sàmòlè rǝ rò, rǝrà àhu dzina dǝ uvò kórò ngùkpǝ pbànábí ò, náavò dhu átò ì idho ò ì nonziya dhu dǝ. ²⁵Nyǝ ní pbànábí tò inzo. Ní kǝkò pbìndà pbànábí-otù ò Kàgàwà anzǝ lǝkǝ ní kǝnzǝ fùkù. Ndirò nyǝ nyùngbò wà nyǝ Kàgàwà nǝ yà abhúku mǝnà Kàgàwà mǝ núungbò ì dhu-otù ò. Obhó tǝ, Kàgàwà ati Àbràhamè nǝ: «Pbùkù pbàdzukuru-otù ò, ma masoya yà adzǝ ò rùgànda-tsù kórò'» ²⁶Ndi dhu bhèyi ní ndi Kàgàwà ìvi pbìndà ìno-akpǝ Yèsù Krístò fùkù wemberè tǝ, ndíní nyǝ naso tǝ ndàbhu nyǝ nyùgèrè nyǝ nyùbhà fùkú nzérènga.»

Péterù mǝ Yùwanì nǝ núsò ka kí, kǝdù dhu òngù tsùyá dhu

4 ¹Wò Péterù mǝ Yùwanì nǝ rǝ dhu òvo ihé-yà tò ònǝ kàsùmì ò ní ndi ***pbà-kùhání** mǝ, Kàgàwà bhà idza-ngbò òdo arí sàndìrì tò ádrùngbǝle ale mǝ, ***Pbàsàdùkáyò** mǝnà nùuto ì ànyìrǝ. ²Ní, abádhí-idhè níika nzǝ ndi wò Péterù mǝ Yùwanì nǝ rǝ dhu ùdhè ihé-yà tò Yèsù ingbè ndi òve-bvù rò dhu dǝ rò. Ndi dhu rǝtèna dhu ní ìkye èvùve ale ràdù ìkye dhu, ndirò ùngbè èvùve kutdù ì ale ràdù ùngbè òve-bvù rò dhu. ³Ní, abádhí adù Péterù mǝ Yùwanì nǝ núsò. Ní inga ràti nídhunì, abádhí adù Péterù mǝ Yùwanì nǝ nǝlì imbi ò, rǝrà àhu tsùtsǝ nínganì nga ò. ⁴Pbétù, ihé-yà nzínzǝ ò ábhǝ ale nyú, kǝkò óyò ábhǝlǝ rùdhèna ìndrù tò dhu níri, náa'u Yèsù, ndi dhu ràdù Yèsù ná'ù ale-bvù nábhu rǝsè ndi, ràhu mbèmbè imbò lufù ale tǝ.

⁵Tsùtsǝ nínganì, Pbàyàhúdì tò ádròdrò ale mǝ, pbàkùrù mǝ, Músà bhà Uyátà tò màlímò mǝnà náandu ì Yèrùsàlemà tò kigò ò. ⁶Abádhí náandu ì atdíkpǝ pbàkùhání tò ádròdrò ale dǝ kamà Anà mǝ, Kàyafà mǝ, Yùwanì mǝ,

Àlisandurè mà, ndirò pbàkùhání tó ádròdrò ale dš kámá-idzá š bhà màná. ⁷Ní, kškò ì nàndu ale nàavi Péterù mà Yùwanì nà kiwù nà nzínziya š, 'àdù dhu òpè 'òngù tsùyá. Abádhí ati: «Nyí nyú, nyí nyígù wò òtsòtsù ale àdhi bhà ádrùngbànga tó òbì ní, ndirò àdhi-òvò rš?»

⁸Ní, Kàgàwà bhà ìlílà-Alafí nírá Péterù, ràdù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Nyí ádròdrò ale mà, pbàkùrù màná tírò, ⁹kòní indo nyí nyí dhu òngù tsùkà wò òtsòtsù ale rš mà mónzì ídzinga mīgù ka dhu-okú dò rò. ¹⁰Nyí nyàkà nyūni, nyí kórò Pbàisràyélí tó pbìrì š bhà màná dhu ní, nyí nyábhù Yèsù Krí-stò, Nàzàretì tó pbanga š ale, kutš mùsàlabhà dš dhu. Ní, Kàgàwà ádù wà kàbhù rìngbè ndì òvè-bvù rò. Kšvò-okú dò rò nga ní ndì wò ale idè ònzìkù idzi rš rò ní. ¹¹Ndi Yèsù ní ndi Kàgàwà bhà Andítá nówò dhu okúna dò rò ndàti:

«Yà nyí nyabvù igi odu, nyí, idza òru arí ale tírò,

ní ndi òngò idza-pbìdò nódò rádù odu tí.»

¹²Ògù rádù ndàbà kòtù š tí atdíró, ìmbà ngàtsi ale-òvò rřì yà adzi š atdí màtí, yà Kàgàwà íbhò ndíní ìndrù ugù tí otùna š nídhuní.»

¹³Ní wò dhu bhèyi Péterù mà Yùwanì nà àdu dhu fíyò ìmbà òyá ódò na dhu náadù Pbàyàhúdì-bvù ádròdrò anyà ìtdì arí ale àbhù idhò rùkò atdíídš. Ndirò, abádhí asù dhu Péterù mà Yùwanì nà ràrì inzà inga núnì ndirò inzà dhu nózù ale. Ndirò abádhí asù dhu átò Yèsù màná arúbhi ùbhi rš atdíkpà ale ràrì i.

¹⁴Pbétù, wò ògògù òtsòtsù ale nálà ì í nzínziya š idè rò rò, abádhí rùncna dhu náadù àwí àwí tí. ¹⁵Ní, abádhí adù Péterù mà Yùwanì nà návi rùvò dhàwaní-dzá š rò, 'àdù 'òpè 'àgò ì nzínziya š. ¹⁶Abádhí ambénà àtìna dš nzínziya š: «Àlè kí kòrì ale ònzì ìngbà dhu bhèyi? Obhó tí, Yèrùsàlemà tó kigò š bhà kórò núnì wà wò abádhí ònzì wiwì mbèyi nyú. Ní, àlè kí nzì àdù ndi dhu àgò. ¹⁷Pbétù, dhu àkà nzà ndi dhu-òyì rùgà ndi kórò ale nzínzì š. Àlè kàkà àlè risò abádhí inzì Yèsù-òvò nati tí tdítđ atdí ale-bì š màtí.»

¹⁸Ní wò dhu-dzidš, kškò ádròdrò ale adù Péterù mà návi rìtsù tdítđ tiya š. Abádhí adù dhu ìsò Péterù mà tò inzì Yèsù-òvò nati tí akekpa màtí, ndirò inzì dhu nudhè tí tdítđ ìndrù tò Yèsù-òvò rš. ¹⁹Pbétù, Péterù mà Yùwanì nà náadù dhu àdu abádhí tò, 'àti: «Nyòtdì pé yà anyà nyí nyú tírò. Ádhu Kàgàwà-nyìkpò nòfò: tí kírì tsùkù dhu, ndirò, tí kírì tsùnà dhu? ²⁰Má'í na ní ndi, ìnzì mà mádù iwà mà màla dhu mà, ndirò iwà mà m̀rì dhu mà nówò mà mí ìndrù tò dhu núbhà.»

²¹Ní, abádhí dš ì òrù tdítđ dhu-dzidš, kškò Pbàyàhúdì tó ádròdrò-anyà ìtdì arí ale náadù abádhí ùkòlò ròwù. Í ádròdrò ale ala nzà abádhí dš ì í anyà òtdì okúna dò rò atdí dhu mà. Obhó tí, kórò ale adù òko 'àmbe Kàgàwà ìlè dš wò ndi nònzì dhu-okú dò rò. ²²Wò ndi Péterù mà Yùwanì nà nánzì wiwì ròná 'ígù ale ní'ì iwà pbìndà atò ísè ndi ròsè ìfò kumì atò dònà ale.

Yèsù ná'ù ale rí 'ìtsò Kàgàwà rš dhu

²³Í ka kùkòlò dhu-dzidš, Péterù mà Yùwanì nà náadù òwu ódhíya rřì i, 'àdù yà pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, pbàkùrù màná nówò fíyò dhu náwe abádhí tò. ²⁴Ní wò dhu ì ìrì rò, kškò Yèsù ná'ù ale náadù 'ìtsò Kàgàwà rš, 'àti: «Òò Ádrùngbálè, nyi nyanzi ndi òrù-akpà mà, yà adzi mà, ádròdrò rèrù-abábà màná òyá arí kórò dhu màná. ²⁵Pbùkù ìlílà-Alafí ní nyi nyabhù pbùkù ìnc-akpà, abhukà, ádrùngbà kamà Dàwudì ròvò dhu ìndrù tò. Kàti:

«Ádhu wò dhu bhëyi inzá Kàgàwà nùni ale-tsi àva ndi ní?

Ndirò, ádhu indrù òko 'àmbe ìmbà tiya nà dhu ùdhe dǝ ndíni i ɔnzi tí nǝ?

²⁶ Yà adzi ʒ ádròdrò ale nòbhòlò wà i ɪla t'úgyeta tò. Ndirò, kámá nádù wà 'iri atdíkpá, ndíni i uge tí i Ádrùngbàle Kàgàwà nà, pbindà *Màsiyà mànà*. ²⁷ Obhó tí, ádrùngbà kamà Hèròdè mà, lìwalì Pòtiyò Pilatò mà, inzǝ ní Pbhàyhúdí mà, Ísràyeli tò pbiři ʒ bhà mànà núndu wà i yàrí kígò ʒ. Abádhí ùndu i, ndíni i uge tí Yèsù, pbùkù ìlìlǝ inc-akpà, yà nyi nyú nyi nyútri ale. ²⁸ Ndi dhu bhëyi ní ndi abádhí ɔnzi pbùkù ádrùngbànga tò ɔbi ní yà nyi nyú nyi nyudhè ndirò nyi nyazè rɔnzì ndi angyangyi dhu. ²⁹ Níró kòmbí Ádrùngbàle Kàgàwà, àndà pé kǝkò ale rǝpàna 'ɔnzì rǝká dhu. Ábhù pbùkù inc ròwù pbùkù ɔte ɔvò rǝ indrù tò ìmbà ʒyá ɔdó na. ³⁰ Ígba ɔtsúnu, ndíni indrù nigú tí, ràdù wiwi mà, yà inzà apèna 'ɔnzi angyi indrù-nzínzi ʒ dhu mànà nónzi pbùkù ìlìlǝ inc-akpà Yèsù-ɔvò rǝ.»

³¹ Ní Yèsù ná'ù kǝkò ale níitdègu itsòta níto, ní yà abádhí 'i i àndu i rǝ nga náadù ndòpè ndivi, Kàgàwà ràdù abádhí ìra pbindà ìlìlǝ-Alafí ní. Ní, abádhí adù 'òpè 'ùnò Kàgàwà bhà ɔte ìmbà ʒyá ɔdó na.

Yèsù ná'ù ale rǝ foyá dhu núlì atdíkpá ròngò dzànàya ɔnzì dhu

(Luk 12.33; Kas 2.44-47; 2Kò 8.13-15; 1Yù 3.16-19)

³² Yèsù ná'ù ale ní'í atdí ale bhëyi afiyya mà, atdyúya mànà ʒ rò. Atdí ale mà abádhí nzínzi ʒ nóongónà nzí fóná dhu àti pbindà dhu nyú tí. Pbétù, abádhí ongónà kóró foyá dhu núlì atdíkpá. ³³ Abádhí ongónà àdù Ádrùngbàle Yèsù ingbè ndi ɔve-bvù rǝ dhu tò màkùrù nǝvò indrù tò ádrùngbà ɔbi nyú nà. Ndirò Kàgàwà ongónà àdù abádhí àso kóró atdíǝ. ³⁴ Dhu ʒtdì ndi róná ale ní'ínà mbà abádhí nzínzi ʒ atdí màtí. Obhó tí, inga nà ale mà kóró, idza nà ale mànà kóró, nóongónà i dhu-tsi núdzi, 'àdù ìwu i òngyè fùrangà nà, ³⁵ 'ùbho Yèsù bhà uvitatále-fǝ. I uvitatále ongónà àdù ndi fùrangà nùndò kóró ale tò, ngàtsi ale ràbà ka dzànàna ɔnzì ràdù dhu-bvùtí.

³⁶ Ndi dhu bhëyi tí, Yǝzefù tí kátina atdí Mùlawi ní'í inga nà. Ka ní'í Kipurò tí kátina pbiři ʒ ka kugu ale. Yèsù bhà uvitatále ongónà àdù kànzi átò Bàrnabà tí. Bàrnabà-tì ní indrù-affi ɔpè arí ale. ³⁷ Ní kǝbhù pbindà inga kodzi, ndàdù ìrà ndi fùrangà nà, ndirò àbhù nà Yèsù bhà uvitatále-fǝ.

Ànàniyà mà pbindà tsibhále Sàfirà nà rǝ ndi nanzi dhu

(Tòr 23.21-23; 2Ká 5.20-27; Kas 4.35-37)

5 ¹ Pbétù, Ànàniyà tí kátina ale mà ní'í i pbindà tsibhále Sàfirà nà 'àbhù fiyó inga kodzi. ² Ní, Ànàniyà idyi ndi inga ka kodzi róná fùrangà-ròrò fíndà, iwà pbindà tsibhále ùni átò rǝrò. Wò dhu-dzidǝ, kǝdù àrà ndi fùrangà-go àbhù Yèsù bhà uvitatále-fǝ. ³ Ní Péterù ivú dhu Ànàniyà-tsù, ndàti: «Ànàniyà, ádhu nyi nyàbhù pfòmvo *Sitanì rirǝ afínu ní? Nyi nyàtrǝ Kàgàwà bhà ìlìlǝ-Alafí, nyadù inga nyi nyàbhù kodzi rǝ nyi nyàbà fùrangà-ròrò nídyi indù. ⁴ Inzá nyi nyàpè ndi inga àbhù kodzi rǝ, ka ní'í t'óbhò pbùkù? Ndirò, iwà màtí nyi nyàbhù ka kodzi rǝ, nyi nyòngyè fùrangà ní'í t'óbhò pbùkù kèlǝ? Ní,

ádhu nyá nyi nàbhu nyonzi dhu wò dhu bhéyi? Nyi nyùnò nzá tìtò ìndrù tò, pbétù nyi nyùnò ka Kàgàwà tò.»

⁵Ní wò Péterù ènò dhu ndì ndìrì rórò tí, Ànàniyà nfiitsi obvò, ndàdù òvè dòtsí. Ní kórò ale, wò Ànàniyà rǝ ndì nònzi dhu nìrì ò ɔɔɔ isí atdíðǝ. ⁶Wò dhu-dzidǝ, kpabhínzo adù iwu, 'àkpòrò Ànàniyà-abvò-ngbò mberù' ò, 'adù òwù òtdùnà.

⁷Mbèmbè ìbhu adiyifò-sisi tí Ànàniyà òvèrà ró adiyifò-sisi àdà rórò ní ndi, kàbhà tsibhàlè, Sàfirà náatsù tdítðǝ Péterù mà-tí'ò. Kùni nzá pbìndà ale rǝ ndì nònzi dhu. ⁸Ní, Péterù ivú dhu kà-tsǝ, ndàti: «Éno pé! Tí nyí nyàbhu inga kodzi rónà fùrangà-bvu yà?» Ní, Sàfirà adù dhu àdu ndàti: «È! Ka ní wò.»

⁹Ní Péterù adù àtìnà Sàfirà nì: «Nyí nyàdù nyíri ingbà dhu bhéyi pbùkù ale nà, nyòwù Kàgàwà bhà ìlilá-Alafí nyú nátra? Àndà! Kòní pbùkù ale òtdù òwù kpabhínzo rítsù kòkò dǝ. Ní, abádhí rǝ abvònu itdu átò, 'òwù òtdùnà.» ¹⁰Uró rǝ tí, Sàfirà nfiitsi gbùù obvò Péterù-ònzí, ndàdù òvè dòtsí. Ní, idza ì itsù rǝ, kpabhínzo adù Sàfirà òtù iwà òvè rǝ, 'adù kǝ-bvò itdù, 'òwù òtdùnà átò yà kàbhà ale ì òtdùnà rǝ.

¹¹Ní, ɔɔɔ nísi atdíðǝ *kànisa ò, wò Ànàniyà mà Sàfirà nà rǝ ndì nònzi dhu ì irì rǝ.

Yèsù bhà uvitatále rǝ andi nà ibí ale nígù dhu

¹²Yèsù bhà uvitatále náanzì ábhǝ wiwì mà, yà inzà apèna 'ònzì angyi ìndrù-nzínzi ò ábhǝ dhu màrà ìndrù nzínzi ò. Ndirò, Yèsù ná'ù ale kórò nóongónà 'àndu bilínganà. Abádhí ongónà òko atdíkpá «Ádrùngbǝ kamà Sòlòmóni bhà mbàrazà» tí kátina mbàrazà-tsìnà. ¹³Ndirò, yà inzà Yèsù ná'ù ale nzínzi ò, atdí ale mà nóongónà nzi ndòmvù ndàngbò ndì abádhí nzínzi ò. Pbétù, ìndrù ongónà àdù àmbè Yèsù ná'ù ale ilè dǝ atdíðǝ. ¹⁴Ábhǝ kpabhàlè mà vèbhàlè màrà nóowúnà Ádrùngbǝlè Yèsù à'ù rǝ, ndi dhu ràdù àrà ka ná'ù ale-bvu àbhu rǝ rìsè ndì atdíðǝ.

¹⁵Ní, ìndrù nóowúnà andi nà ale númbà rǝ 'iwù nà ngudhà ò. Abádhí owúnà ì ale núli rǝ ròyi fiyó ara mà fiyó ótdù màrà dǝ, ndíní Péterù rǝda ányirǝ ònà kàsùmi ò, àbadhi-sisi nyú mà náara tí ndibvu rǝ atdí ale dǝ màtí. ¹⁶Ábhǝ ale nyú nóowúnà iwu rǝ andi nà ale nà, nzère-alafí náarávu rǝyá ale màrà yà kyè-ròkyèrò rǝ Yèrùsàlèmà tó kigò-tí pbanga ònà rǝ. Ní ì ale owúnà ègu rǝ kórò.

Yèsù bhà uvitatále núsò ka kǝ, kadù dhu òngù tsùyá dhu

(Ìsa 65.13; Kas 4.5-12; 12.3-11; 18.20)

¹⁷Wò dhu-dzidǝ, pbàkùhání tó ádròdrǝ ale dǝ kamà, yà ì ìfì màrà atdíkpá Pbàsàdùkáyó tó mùtù nzínzi ò ale màrà, náambénà Yèsù bhà uvitatále rǝnzina dhu-adhà ònzì dǝ atdíðǝ. ¹⁸Ní abádhí adù Yèsù bhà uvitatále àbhu kusò, kudò kórò ale tó imbi-dzà ò. ¹⁹Pbétù kùbhingá nà, Ádrùngbǝlè Kàgàwà bhà atdí màlàyikà náadù irà imbi-dzà-tsù núpò, ndàdù Yèsù bhà uvitatále àbhu rǝvò iri. Ndirò, ndi màlàyikà adù àtìnà abádhí nì: ²⁰«Nyòwu nyìkò Kàgàwà bhà idzà, nyàdù ipirònga-ɔwútá dǝ rǝtè kórò màkùrù nóvò ìndrù tò.» ²¹Ní, Yèsù bhà uvitatále adù 'iva bhòtsungá nyú, 'òwù Kàgàwà bhà idza ò, 'adù 'òpè ùdhe dhu ìndrù tò.

Pbàkùhání tó ádròdrò ale dō kamà mà, yà ì ʔì màná atdíkpá ale màná níwù ùvò rò, abádhí adù Pbàyàhúdí-bvù ádròdrò-anya itdí arí pbàkùrù-tsù àndu. Ndirò, abádhí adù sàndìrì àvi ròwù Yèsù bhà uvitatále ùgù, ʔiwù nà imbi ò rò. ²²Ní imbi-dzà ò ì iwù ùvò rò, kòkò sàndìrì adù nzá i uvitatále òtù abádhí ka kúdo òná kàluga ò. Ní abádhí adù ʔadu anya tʔítàtá tʔále-tíʔ, ʔadù dhu òvò fíyò, ʔàti: ²³«Mă mòwù ùvò imbi-dzà-líʔ, ní mă mòtù ndi imbi-dzà-tsù mběyi nyú ka kùpbi ró. Ndirò, sàndìrì níʔ inè fíyò ngari ʔ tí ì ikò ró. Pbétù, mă mítdègu tsàtsù ùpfo, ní mă màdù nzá atdí ale mà nótù kàluga ò.»

²⁴Ní wò Kàgàwà bhà idza-ngbò òdò arí sàndìrì tó ádrùngbàle mà, pbàkùhání tó ádròdrò ale màná níitdègu wò dhu ìri, ní abádhí-dò ò nga adù ikù tí iku. Ní abádhí adù ʔpè ʔngù dhu tsùyá nzínziya ʔ, ʔambe àtina dō: «Ádhu nyú wò ndi nònzì kòkò ale-rò?» ²⁵Nírò ní ndi atdí ale itò ndi, nditsi àtina kòkò ádròdrò ale ní: «Nyìri dhu! Kòkò nyí nyábhù kusò, kúdo imbi ò ale ríʔ Kàgàwà bhà idzá ì ikò, ʔambe dhu ùdhe dō ìndrù tò ró.»

²⁶Ní, sàndìrì tó ádrùngbàle mà, róná ngùkpà sàndìrì màná náawù Kàgàwà bhà idza, ndíní ì ugu tí Yèsù bhà uvitatále ʔiwù nà anya tʔítàtá tʔále-ònzí. Pbétù, abádhí nùulú nzá i uvitatále òbi ní iwù nà, ìndrù ràdù ʔùbvù odu ní dhu-òdò ònzì ì ʔ dhu-okú dō rò.

²⁷Wò dhu-dzidò, sàndìrì abhà Yèsù bhà uvitatále ríwù ùvò ádròdrò anya itdí arí ale-ònzí. Ní, pbàkùhání tó ádròdrò ale dō kamà náadù ndòpè ndòngù dhu abádhí-tsù, ndàti: ²⁸«Mă mísò wà nyí ìnzí nyí nyowu tí dhu ùdhe rò wò ale-òvò rò. Ní, nyàndà pé nyí nyónzì dhu: Yèrùsàlemà tó kigò ʔ bhà nùlè wà ùlè tí fíyò nyí nyúdhèna wò ale dō dhu ní. Ndirò nyí nyòzè nyífo wò ale-azù dóká átò!» ²⁹Ní Péterù mà ngùkpà uvitatále màná náadù dhu àdu ka tò, ʔàti: «Àkàkà dhu tí kifù Kàgàwà ànò dhu, ndirò tí kifù ìndrù ànò dhu?» ³⁰Nyí ní ndi nyí nyabhù Yèsù kutò mùsàlabhà dō ròvè, kadù òtdànà. Pbétù, abhúka tó Kàgàwà nábhù wà ka rìngbè ndi òvè-bvè rò. ³¹Ndirò, Kàgàwà ábhù wà ka ròdzì òrù-akpà ò, ndàdù àbhùnà ràdi fíndá fangà dònà rò. Kàbhù ka ràdi Kamà tí ndirò ʔgùba tí, ndíní otu nabhù tí Pbàisràyélí tò rùgèrè ì, ʔèbhà fíyò nzér-enga, ràdù ubàta tò otu àbà. ³²Mă ní ì ì nónzì dhu tò ngàmbì. Ndirò, Kàgàwà ànò dhu ifù arí ale nírá kàrí ní pbìndà ìlilá-Alafí ní ì dhu tò ngàmbì átò.»

³³Ní wòrí òtè ì ìri rò, ádròdrò anya itdí arí ale náakò atdíò, ʔadù dhu òzè ndíní ì abhè tí Yèsù bhà uvitatále kòkyè. ³⁴Pbétù, abádhí nzínzì ʔ Gàmàlìyeli tí kátina atdí Mùfàrisayò níʔ inè. Ndi ale níʔ Músà bhà Uyátá tò màlimò, ndirò ka níʔ atdíò kórò ale arífùna ale. Ní, kìvā ndi ndidè òrú ádròdrò anya itdí arí ale nzínzì ʔ, ndàdù Yèsù bhà uvitatále àvi kípfo ìri ákè kàsùmì tí. ³⁵Ní kòkò uvitatále ùvò ìri dhu-dzidò, kàdù dhu òvò ádròdrò anya itdí arí ale tò, ndàti: «Nyí Pbàisràyélí tò pbìrì ʔ bhà, nyàndà nga mběyi kòkò ale rò nyí nyápàna nyónzì dhu nà. ³⁶Kòní, tdèku tí Tèwudhà nívā ndi, ndàrà ndàti rò ádrùngbàle tí, mbèmbè ifò miyà ale ràdù ʔdhdò owùna ʔ. Ní ka kòhò ka, yà kà-tsù dhu náʔù ale ràdù ʔfàlà, wò abádhí ítsù dhu ràdù inè.

³⁷Tèwudhà-dzidò, Gàlilayà tò pbìrì ʔ atdí ale, Yudhà tí kátina nívā ndi ndi dhu bhěyi tí yà ìndrù òzà ka kí òná kàsùmì ʔ, ihé-yà ràdù ʔdhdò owùna ʔ. Pbétù, ka kòhò ka rò, yà kà-tsù dhu náʔù ale nádù ʔfàlà átò. ³⁸Ní kòmbí ma mátina nyí ní: «Nyùvò kòkò ale tò dhu ò rò. Nyèbhà abádhí ròwù. Wò abádhí ùdhe ì onzi tí dhu mà, wò abádhí rónzina dhu màná níʔina gukyè ìndrù ò rò àhu dhu tí, ní ì dhu ríne ítirò. ³⁹Pbétù, ì dhu apé ʔì Kàgàwà nyú ùdhè ndi

ndonzi tí dhu tí, ní nyí nyí nzi í dhu àbhù rìnè. Nyàndà nga mběyi! Akye nyí nyowuna nyòtù Kàgàwà nà nyí nyí nyũgye rɔ.» Ní kǎkǎ ádròdrò anya itdì arí ale náadù wò Gàmàliyeli òvò fíyò dhu ìrì.

⁴⁰ Abádhí adù uvitatále àvi rìtsù tiya ò. Ní idza abádhí itsù rò, í ádròdrò ale adù abádhí àbhù kùvi, 'àdù dhu iso fíyò ìnzí Yèsù-òvò nati tí tǎtǎdò ìndrù nzínzì ð. Wò dhu-dzidò, í ale adù abádhí ùkòlò, ròwù. ⁴¹ Ní Yèsù bhà uvitatále uvò kòrí ale-ònzí rò dhèdhe nyú nà, í ka kòzà iwà àkà 'àbà àpbe Yèsù-òvò-okú dò rò ale tí nǐdhuñí. ⁴² Ndirò, Kàgàwà bhà idza ð mǎtì, idzàya ònà mǎtì, abádhí ùbhà nzà kórò idhò ð í 'í dhu ùdhè ìndrù tò dhu. Ndirò abádhí ùbhà nzà Yèsù rǎrì Mǎsiya dhu tó Ídzì Mǎkùrù òvò í 'í ìndrù tò dhu.

Yèsù bhà uvitatále dzèná ònzì róngo àrùbhù ale nóvò ka kí dhu

(Uvt 18.13-26; 1Tì 3.8-13)

6 ¹ Kǎkǎ í idhò ð, Yèsù bhà ábhàlì-bvu náadù ndàrà ndise rɔ. Ní yà Pbà-giríkí t'ávàna òte arí Pbàyàhúdì^e náadù 'òpè 'ònu yà ávaya nyú nóte arí Pbàyàhúdì^f nǐ, fíyò abvo-ayí ròwu ùdzò tí ùdzò rɔ bilínganà ònyè ùndo ka kí ìndrù tò ònà kàsùmì ð dhu-okú dò rò. ² Ní, atdì kumì dónà óyò nà Yèsù bhà uvitatále náandu Yèsù bhà ábhàlì-tsù kórò, 'àdù àtìnà nǐ: «Inzá dhu àkà àlè rùbhà Kàgàwà bhà ɔte ùno àlè kí ìndrù tò dhu ònyè-okú dò rò. ³ Nírò àbaní-nzó, dhu àkà nyòvò àrùbhù ale nzínziku ð, ndíní mǎ madù tí ndi kasu àbhù foyá. Í ale àkà 'í ìdzi mùtsò nà ale tí, Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí írǎ ale tí, ndirò dhu-ɔnga t'óvòta núni ale tí. ⁴ Ndi dhu bhěyi ní ndi kàsùka nádù 'í ìndrù dǎ mǎ mí mǐtsò dhu mà, Kàgàwà bhà Ídzì Mǎkùrù ùno mǎ mí ìndrù tò dhu màná dhu kèlè.»

⁵ Ní, wò dhu adù Yèsù bhà ábhàlì-nyìkpò nǔfò kórò. Ní, abádhí avò Stifanù ádrùngbǎ a'uta nà ale, ndirò Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí írǎ ale mà, Filipò mà, Pòròkòrò mà, Nìkàncrǎ mà, Tìmonì mà, Pàràminà mà, Nìkùla màná. Nìkùla nǐ 'Àtìyòkiyà tó kigò ð ale^g, yà Pbàyàhúdì tó sòmà ò ndi nùgèrè ale. ⁶ Wò dhu-dzidò, abádhí adù kǎkǎ í òvò ale nǐtè Yèsù bhà uvitatále tò. Nírò ní ndi Yèsù bhà uvitatále adù 'itsò ɔtsúya í ùlì abádhí dò-tsírò rórò.

⁷ Wò ndi kàsùmì ð, Kàgàwà bhà ɔte adù ndànga atdídò ìndrù nzínzì ð. Ndirò, Yèsù bhà ábhàlì-bvu náadù àdi ndàrà ndise rɔ atdídò Yèrùsàlemà tó kigò ð, ibí pbàkùhání mà ràdù Yèsù ná'ù átò.

Stifanù òsò ka kí dhu

⁸ Kàgàwà nǐrǎ Stifanù pbìndà ídzinga mà, pbìndà ádrùngbǎnga tó ɔbi màná nǐ. Ní, kǎránà yà inzà apèna 'ònzì angyi ìndrù-nzínzì ð dhu mà, wíwì-abábá màná nónzì rò ìndrù nzínzì ð. ⁹ Ní ngúfe ale, yà «Ino-kàsù ð rò ka kùkòlò ale» tí kátina *unduta-dzà ð ale nzínzì ð, náadù 'òpè 'àgò í kà nà. Í ale nǐ 'Kùrenì tó kigò ð Pbàyàhúdì, Àlìsàndùriyà tó kigò ð Pbàyàhúdì, Kìlìkiyà tó kigò ð Pbàyàhúdì, ndirò Aziyà tó mùlengù ð Pbàyàhúdì. ¹⁰ Pbétù, abádhí anzi nzà Stifanù lè mà, kǐ 'í dhu-ɔnga t'óvòta tó màgèzi nà, ndirò Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí ambénà kùndà dǎ kà rǔte rò nǐdhuñí. ¹¹ Nírò ní ndi abádhí adù ìndrù nódzi fù-rànga rɔ ndíní í ale ɔvò tí dhu 'àti: «Mǎ mǐrì wò ale nzère nyú rí dhu ùno Músà

e 6.1 Í ale ka kanzínà átò èlénistè tí. f 6.1 Í-tsí nǐ Pbàèbràniyà. g 6.5 Ka kanzínà ka átò pròzèlìtè tí.

nĩ ndirò Kàgàwà nĩ rǝ.» ¹² Abádhí adù dhu itsu ihé-yà mà, pbàkùrù mà, Músà bhà Uyátá tó màlímó màná-dò ò, ndíní dhu nívà tí Stìfanù rǝ. Nírò ní ndi abádhí alú ka 'òsò, 'àdù òwu nà, 'òwù òvò nà ádròdrǝ anya itdì arí ale-ònzí. ¹³ Abádhí adù òwu títò dǝ rí Stìfanù òbhu ale nà átò ányí, ndíní ka nòbhu tí 'àti: «Ínzí ndi ndí ndingyě rǝrǝ, wò ale náarí dhu ùnò nzére nyú àlě tó Kàgàwà bhà ililá idza nĩ, ndirò Músà bhà Uyátá nĩ. ¹⁴ Mǝ mirí wà ka ití rátina: Yěsù, Názàretì tó kigò ò ale rǝrǝ Kàgàwà bhà idza nùgòlò, ndàdù yà Músà ubhà àlě tó àlě tó màndu nùgere.»

¹⁵ Ní, wò anya t'ítàtì-idzà ò ìí ale kóró núudí nyìkpóya Stìfanù rǝ, 'àdù kà-nyí àla Kàgàwà bhà màlàyikà-nyí bhěyi rólo rǝ.

Stìfanù rǝ dhu òvò ìndrù tó anya t'ítàtì-idzà ò rǝ dhu

7 ¹ Wò dhu-dzidǝ, pbàkùhání tó ádròdrǝ ale dǝ kamà níwú dhu Stìfanù-tǝ, ndàti: «Wò dùnú ka kùnò dhu tí obhò dhu?» ² Ní Stìfanù adù ɔte òpè, ndàti: «Abádù ndirò adódu, nyìri yà ma múnóna fùkù dhu. Ádrùngbǝngà tó awáwù nà arí Kàgàwà náavì ndi àlě t'ábhunà Àbràhamù tó Mèzòpòtamiyà tó pbìrì ò kà rǝrǝ rǝrǝ, tdǝ kǝrà àdi Hàranì tó pbìrì ò rǝ. ³ Ní, kǝtì Àbràhamù nĩ: 'Ívà nyi fùkù pbìrì ò rǝ, ndirò fù-dzà-bhà nzínzì ò rǝ, nyarà yà indù ma mítèna pbìrì ò.»

⁴ Ní Àbràhamù ivà ndi Kàlìdeyà tí kátina pbìrì ò rǝ, ndàrà àdi Hàranì. Àbràhamù t'ábanà óvè dhu-dzidǝ, Kàgàwà adù Àbràhamù àbhu rívà ndi Hàranì rǝ, rǝrà àdi yà kòmbí nyí nyí ònà pbìrì ò. ⁵ Ní ndi pbìrì ò, kǝbhù nzà atdí adzi mà, ndirò pǝfóna-owù kili róngà bvùtí ngarí-ngbà mà kà tò. Pbétù, kǝkò wà làkà Àbràhamù tó ndàti, àbhù ndi rabhùya ndi pbìrì kà tó pbìndà pbàdzukuru màná. Kùno wò dhu ìmbà Àbràhamù arí atdí ngbángbà nà màtí rǝrǝ. ⁶ Kàgàwà ati yà dhu bhěyi: «Pbùkù pbàdzukuru nóowuya òko ngùkpà ale tó pbìrì ò. Ányí, ka kabhùya abádhí ròngò ìno tí, kadù àvu rǝyà, rǝrà àhu ifo miyà atò tí.» ⁷ Kàgàwà ati átò: «Ma mǝtdiyya ndi anya nyàbhù óyà ale rǝ nyòngò ìno tí pbìrì ò ale-dǝ. Ndi dhu-dzidǝ ní ndi, ma mabhùya abádhí rùvò ndi pbìrì ò rǝ, riwù òko, 'òngò ima núle yàrí ngarì ò rǝ.» ⁸ Wò dhu-dzidǝ, Kàgàwà adù kpabhínzo-ònzíngà òbholò ka kí dhu nídì ize tí ndíní Àbràhamù màná ì ùngbò ì dhu nitè tí. Ndi dhu bhěyi ní ndi, Ìsakà ka kùgù rǝ, Àbràhamù abhù kònzíngà kòbhòlò àrù rí idhò ìsè idhò ò. Ìsakà anzì dhu ndi dhu bhěyi tí idhùnà Yàkòbhò-rǝ, Yàkòbhò radù kònzì ndi dhu bhěyi tí atdí kumì dònà óyò nà idhúna, àlě t'ábhúna-nzínzì rǝ.

⁹ Adóyà Yòzefù-adhà ònzì ì arí dhu-okú dǝ rǝ, ì àlě t'ábhúna-nzínzì náabhù ka Mísri tó pbìrì ò bhà rǝdǝ. Pbétù, Kàgàwà ìí inè atdíkpà kà nà. ¹⁰ Ní, kǝdù kǝbhù rǝrà ùda rǝ ndi ndàbàna kóró àpbè ònà. Ndirò, Kàgàwà abhù ka rǝbà ídzíngà Mísri tó pbìrì ò ádrùngbǝ kamà Fàrawù-ònzí, ndàdù dhu-ònga t'òvòta tó màgèzì àbhu kà tò. Ní, Fàrawù adù Yòzefù ìli Mísri tó pbìrì ò ***lìwalì** tí. Ndirò, kǝdù kili ádrùngbǝle tí pbìndà idzá kóró dhu-dǝ.

¹¹ Wò dhu-dzidǝ, àgǝyì nísí Mísri tó pbìrì ò ndirò Kànanà tó pbìrì ò màtí. Ndi dhu nĩ ádrùngbǝ àpbè nyú. Ndirò, àlě t'ábhúna rǝ ì ónyuna dhu mà àbà rǝ nga mà nĩ ìmbà. ¹² Ní, Yàkòbhò itdègu inè ònyù rǝrǝ Mísri dhu ìri, náadù àlě t'ábhúna^a nóvì, ròwù wemberè tó abhi ní ányì^b. ¹³ ɔyò rí abádhí tó abhi

nísě anyi abhi ɔ, Yɔzefu adu nditɛ abádhi tɔ abádhi t'ádóná nyú tí. Nírɔ ní ndi ádrùngbá kamà Fàrawu adu Yɔzefu mã-dzá-bhá nuni átɔ. ¹⁴Wò dhu-dzidɔ, Yɔzefu adu àbanà Yàkòbhò mà, kórɔ fí-dzá-bhá màná návi rìwù òko Mísri tɔ pɔbiri ɔ. I ale-bvu kórɔ ní àrèbhè kumi dóná imbò nà ale. ¹⁵Ní, Yàkòbhò adu òtse Mísri. Àbadhi mà, pɔi inzo àlɛ t'ábhúna màná náawù uvè anyi. ¹⁶Ka kadúnà òwu abádhi-abvò núbà rɔ, kiwù ùtdunà Síkemu tɔ pɔbiri ɔ, yà àlɛ t'ábhunà Àbràhamu náadzi fùrangà rɔ Hèmɔrà bhà inzo-fɔ ibhu ɔ.

¹⁷Ní, yà Àbràhamu tɔ Kàgàwà akò làkà rākà òná kàsùmi níitdègu ndindù, ní àlɛ tɔ ale-bvu níisɛ ndi ndòtrɛ atdidɔ Mísri tɔ pɔbiri ɔ. ¹⁸Nírɔ ní ndi yà inzà Yɔzefu nuni ádrùngbá kamà náanyu idzi Mísri tɔ pɔbiri dɔ. ¹⁹Ní ndi ádrùngbá kamà nùutrá àlɛ tɔ ale, ndàdù àvu àlɛ t'ábhúna rɔ. Kàdù abádhi ùtu átɔ rùbhà foyá nzónzo ndíni uvè tí. ²⁰Wò ndi kàsùmi ɔ ní ndi, ka kugu Músà. Músà ní atdidɔ áya, ndàdù Kàgàwà-nyikpɔ ɔfɔ ngbángba. Ní ka kadò ndi Músà tɔ ngbángba ìbhu àbì tí àbanà bhà idzá. ²¹Íyànà itdègu Músà tɔ ngbángba ùbha, ní ádrùngbá kamà Fàrawu t'íyànà adu kidyì, ndàrà ìvinà pɔbìndà ngbángba nyú bhéyi. ²²Ní anyi-dzá, ka kudhè Mísri ɔ bhà tɔ ka karúdhèna dhu-tsí-tidɔ kórɔ Músà tɔ, àbadhi ràdù ìi ádrùngbànga tɔ ɔbì nyú nà òtɛna ɔ, ndirɔ kàsuna ɔ mātí.

²³Ní atdiku, ifɔ kumi atɔ nà ndi ndíi rórɔ, Músà núudhé dhu ndi rākà ndàrà adóna Pàisràyéli nándà. ²⁴Ní, kàtù abádhi nzinzi ɔ atdì ale róná Mísri ɔ atdì ale rávu rɔ. Ní, kàzè ndisɔ kà-rɔ dhu. Ní, adónà-rɔ dhu ndi ndutsɛ tí, kàdù wò Mísri ɔ ale nóhò òho tí. ²⁵Kàtì dhu ùnì adóna Pàisràyéli rì dhu ùnì, Kàgàwà rìvì ndi ndi, ndíni ndi nduwè tí ì ino-kàsù ɔ rò dhu tí. Pbéù abádhi adu nzà ndi dhu ùni.

²⁶Tsùtsà nínganì, Músà atù ɔyɔ Pàisràyéli 'ngbu rí rɔ. Ní kàzè ndùkòlo abádhi-ŋga ròkò màrùngà ɔ. Ní, kàtì abádhi ní: «Abaninzò, nyí ní atdì ɔdhi! Ní ádhu nyí nyávu ràkú nyí-tírɔ ní?» ²⁷Pbéù, yà ɔdhinà rɔ rúbhi àvu rɔ ale níidzi Músà, ndàdù àtìna ní: «Ádhi ndi inyi níli dɔkà kamà tí? Ndirɔ ádhi ndi nyi níli ndíni nyi nyongó tí ànyàka ùnɔ?» ²⁸Nyi nyòzè tí nyohò ma yà inzì nyi nyòhóná Mísri tɔ pɔbiri ɔ ale dhu bhéyi?» ²⁹Ní, wò dhu ndi ndirì rò, Músà akè dòtsí, ndàrà àdì Pàmìdiyani tɔ pɔbiri ɔ. Anyi kàdhi kpabhà nzónzo ɔyɔ.

³⁰Ifɔ kumi atɔ dzidɔ, Kàgàwà bhà màlàyikà náavi ndi kà tɔ Sinayi tí kátina pɔbiri-akpà tí arfì ràngù ɔ, kàzù rórù róná inzì rógbe rórɔ kídzùmbà ɔ. ³¹Ní idhò nùuko Músà atdidɔ wò dhu ndi ndàla rò. Pbéù, yà ndi ndòndri ndíni ndi ndandá tí dhu mbéyi rò, Músà ìri Ádrùngbàlɛ Kàgàwà-tù wò kàzù ɔ rò rɔtɛ rɔ. ³²Kàtì: «ma ní ábhúnu tɔ Kàgàwà. Ima ní Àbràhamu mà, Ísakà mà, Yàkòbhò màná tɔ Kàgàwà.» Ní, ɔdò ní ndi ndívi dhu-òkú dɔ rò, Músà adu nzà ndòmvù ndandà ndi kàzù-dɔnga mà tdítɔ. ³³Wò dhu-dzidɔ, Ádrùngbàlɛ Kàgàwà adu àtìna kànì: «Éwa pɔfɔnu rɔ kàyitò, wò nyi nyidè rɔ nga ní ìlilá ngari nídhunì. ³⁴Obhó tí, ma màla wà pàkà ale ràbàna Mísri tɔ pɔbiri ɔ bhà fɔ àpè! Ndirɔ, ma mìrì wà abádhi rì 'ùhù tí dhu. Ní, ma mìfò wà òrù-akpà ɔ rò, ndíni ma mipfò tí abádhi ndi àpè ɔ rò. Ní, írà! Kòmbì ma mí nyovì Mísri.»

³⁵Sifanù adu dhu ɔyɔ tdítɔ, ndàtì: «Wò ndi Músà Pàisràyéli adhò angyinà rò. Abádhi atì kànì: «Ádhi ndi inyi níli dɔkà kamà tí? Ndirɔ ádhi ndi nyi níli ndíni nyi nyongó tí ànyàka ùnɔ?» Ndi Músà kèlɛ ní ndi Kàgàwà adu òvinà ràrà kamà tí, ndirɔ Pàisràyéli ùkòlì rí ino-kàsù ɔ rò ale tí. Kìtè ndi kà tɔ pɔbìndà màlàyikà-òtù ɔ, yà inzì rógbe rórɔ kàzù rórù róná kídzùmbà ɔ. ³⁶Ndi Músà ní

ndi, Pbàisràyéí nípfo Mísri rò, yà inzà apèna 'ònzì angyi ìndrù-nzínzì ǝ dhu mà, ize màná nónzì ndi ndí dhu-otù ǝ. Kǎnzì ì dhu Mísri tò p̀bìrì ǝ «***Òlòlù** ádrùngbǎ r̀èr̀è» tí kátina ádrùngbǎ r̀èr̀è ǝ, ndirò r̀èngù ǝ ìfo kumì atò ǝ. ³⁷Ndi Músà k̀èl̀è ní ndi dhu navò Pbàisràyéí tò ndàti: «Kàgàwà nípfoya ima bhèyi atdí p̀bìndà ***nabì** f̀ùk̀ù nzínziku ǝ rò.» ³⁸Pbàisràyéí àndu ts̀yà r̀èngù ǝ rò, k̀òngónà ndi ìde àl̀è t'ábhúna mà nzínzì ǝ yà Sinayì tò p̀bìrì d̀ò rò rí dhu òvò f̀ìndà Kàgàwà bhà màlàyikà màná. Kǎk̀ò ndi ípìr̀ònga tò ɔte, ndàdù àdàná àl̀è tò. ³⁹Pbétù, àl̀è t'ábhúna náazè nzà 'ìfu Músà r̀ùnɔna dhu. Abádhí ongónà kà-tsù dhu àsà àsa tí, atdyúya ràdù 'ìí ndíní ì adù tí ì Mísri tò p̀bìrì ǝ.

⁴⁰Ní atdíku, abádhí ati Àr̀òní' n̄: «Mǎ m̀èni nzà yà Mísri rò mǎ nábhu m̀uvò Músà r̀ò ndi nìp̀è yà kǎrà ì dhu. Ní, ǝbhòlò m̀ungǔ-nzo-wòyǝ* f̀àkà, ndíní ka kongó tí ànòná kambe òwu d̀ǝ nà angyi f̀àkà.» ⁴¹Ní abádhí abhòlò ikýí-ngba-wòyǝ, 'àdù izà tò perè àbì ndi ***sànamù-ngba-ònzì**. Ndirò abádhí anzi m̀ùhendù dhèdhe nyú nà ndi ìtír̀ò ì ǝbhòlò dhu-okù d̀ò rò. ⁴²Ní, Kàgàwà ugèr̀è dzinà-dò abádhí tò, ndùbhà r̀òngò àmbe òr̀ù-akpà-nyì r̀ò dhu núle d̀ǝ, Kàgàwà bhà p̀bànábí tò bhùk̀ù ǝ ka kandí dhu bhèyi. Ndi andítá átí:

Àsràyeli ǝ bhǎ,

yà r̀èngù ǝ nyí nyónzì ìfo kumì atò ǝ, nyí nyúbì tí ùbì izà tò perè ɔnzidú?

Ndirò, nyí nyúbho tí ùbhò ngùkpà dhu-tsí tò perè idù?

⁴³Ínzà akekpà màtí! Pbétù nyí nyúbhì Mòlokì' bhà hemè nánò r̀ò,

nyàdù òwu f̀ùk̀ù m̀ungǔ-ngba R̀èfani^k bhà alali-wòyǝ nánò r̀ò.

Ì dhu-wòyǝ nyí nyabhòlò ndíní nyí nyongó tí ùlenà.

Ní, ndi dhu-okù d̀ò rò ní ndi ma mí nyàbhù kumbà nyí, karù nyí nà àr̀ù tí Bàbelì tò p̀bìrì ǝnǎ».

⁴⁴R̀èngù ǝ ì 'ìí nínaganí, àl̀è t'ábhúna ní'ì inè Kàgàwà r̀í'ì nzínziya ǝ dhu itè rí hemè-dzà nà. Ndi idza ka kupe àdhàdhì yà Kàgàwà nyú n̄itè ka Músà tò ǝnǎ ǝf̀ò ǝ. ⁴⁵Olùnǎ rò, abáya adù ndi hemè-dzà ùdà àl̀è t'ábhúna-f̀ò'ù. Ndirò, Ỳèsuwà arí 'ùnda ǝnǎ kàsùmì ǝ, àl̀è t'ábhúna náadù kidyì 'ìwù nà yà ɔyá ale Kàgàwà ábhu 'òdì p̀bìrì ǝ. Ndi hemè-dzà náadì abádhí nzínzì ǝ, r̀àrà àhu ádrùngbǎ kamà Dàwudì bhà kàsùmì ǝ. ⁴⁶Dàwudì tò Kàgàwà itè p̀bìndà ídzinga atdídǝ. Ní Dàwudì adù rusà ònzì ndíní ndi ndòbhòlò tí adita tò ngari àl̀è t'ábhunà Yàkòbhò bhà Kàgàwà tò'. ⁴⁷Pbétù, idza ǝsì adù Kàgàwà tò ale ní S̀l̀òmɔnì^m. ⁴⁸Pbétùngatí, yà kóró dhu d̀ǝ arí'ì Kàgàwà náarí nzí àdì ìndrù-ɔtsù asì idza ǝ. Wòrì ní ndi Kàgàwà bhà nabì núunɔ dhu, ndàti:

⁴⁹Òr̀ù-akpà ní p̀bakà tombi,

ndirò yà adzì ní p̀f̀ɔdu ùl̀í ma marí d̀òná dhu.

Ní íngbà tí ìlì ndi idza ndi idù nyí nyósina?

Ndirò íngbà tí ìlì ndi ngari ndi ma mǎdù maso ǝnǎ?

⁵⁰Tí obhò ɔtsúdu ndi ì dhu nabhòlò kóró?»

⁵¹Stifanù adù àtìná t̀dítdǝ: «Nyí atdídǝ d̀yà ídzò alé, ndirò afíya mà b̄iya màná nútì Kàgàwà r̀ò alé, bíl̀inganà nyí nyarí nzí Kàgàwà bhà 'ìl̀l̀à-Alafí

i 7.40 Àr̀òní ní'ì Músà t'ádnà dr̀èngbǎ. * 7.40 Uvt 32.1-6 j 7.43 Mòlokì ní Kànanà ǝ bhà

tò m̀ungǔ-ngba. k 7.43 R̀èfani ní Mísri ǝ bhà ongónà ùlenà alali-ɔvò. * 7.43 Àmɔ 5.25-27

l 7.46 Atdídhenà andítá rí kàtì Yàkòbhò bhà p̀bàdzukuru tò ka kí idza ǝsì dhu tí. m 7.47 Ndi

S̀l̀òmɔnì ní'ì ádrùngbǎ kamà Dàwudì t'ídhùnà. * 7.50 Ìsa 66.1-2

rɔvɔna fùkù dhu ìri. Nyí nyí dhu ònzi abhúku bhèyi! ⁵²Ádhi pbá ale ndi Kàgàwà bhà pbànábí nzinzi ʒ inzá abhúku ávu róná? Abádhí akyé yà angya-nygi dhu navò Obhónángatále rírá dhu dʒ ale. Nyí ní ndi nyí nyípfo ndi Obhónángatále nyábbu òmvù-fʒ. Ní kòmbí, nyí nyòngò wà ka nahò ale tí. ⁵³Ndirò, nyí nyábà Kàgàwà bhà Uyátá kàbhà màlàyíkà-otù ʒ, pbétù, nyí nyádù nzá ndi Uyátá nífu.»

Stifanù ùbvù ka kí odu ní ròvè dhu

⁵⁴Anyá t'ítàtá-idzà ʒ ìí ale níitdègu wò Stifanù ùnò dhu ìri, ní abádhí akó atdíðʒ, 'àdù kúya àtri Stifanù-okú dò rò, nàwí rí 'òri nídhuní. ⁵⁵Pbétù, Kàgàwà bhà Ìlǎ-Alafí ìrǎ ndi dhu-okú dò rò, Stifanù adù òrù-akpà ʒ nga àndà. Ní ányí, kǎla Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù, ndàdù Yèsù àla Kàgàwà bhà fangà dǎnǎ rò idè rʒ. ⁵⁶Ní, Stifanù adù àtina: «Ma mí òrù-akpà-li' ʒ àlǎ ndi nàngbe rʒ. Ndirò, ma mí Ìndrù t'ídhùnà nǎlá Kàgàwà bhà fangà dǎnǎ rò idè rʒ.»

⁵⁷Ní, wò dhu nìrì ale níidù ikù nà kórʒ, 'àdù ɔtsúya-kpò néfó bǎya-bhu ʒ akyé ì irina kà rúnɔna dhu tǎtǎdʒ ní. Abádhí nǎalà ì atdíkpá kǎdʒ, 'òdì ì kà-dʒ, ⁵⁸'àdhà ka 'ípfo iri kigò ʒ rò, 'àdù kòpè 'ùbvù odu ní ndíní ɔvé tí. Wò dhu tó ngàmbi tí ìí ale, núwá rǔyá màdzarè 'ùli Sǎwúlò tí kátina kpatsibhíngba-pfʒ tí. ⁵⁹Yà odu ní ka kí ndùbvù ònǎ kàsùmì ʒ, Stifanù ambénà ndìtsò dʒ, ndàti yà dhu bhèyi: «Ádrùngbǎle Yèsù, ákʒ afidu!» ⁶⁰Wò dhu-dzidʒ, kǎdù ndòkò ɔtdyèna dʒ, ndàdù òkù ɔrú tǔna nyú nà ndàti: «Ádrùngbǎlé, àpè nyɔzú wòrì nzérénga abádhí dʒ.»

Wò dhu ndi ndòrì rórò ní ndi, kà-afí náadù ìtǎ atdíðʒ.

8

¹Sǎwúlò adù dhu òlè òlè tí kòkò Stifanù nòhò ale tò.

Sǎwúlò rǎvu *Kànisà rʒ dhu

(Yùw 6.70; Kas 11.21; Fìl 1.12)

Wò Stifanù ka kòhò ònǎ idho ʒ tí, ka kapè kavu atdíðʒ kànisa rʒ Yèrùsàlemà tó kigò ʒ. Ní, Yèsù ná'ù ale uvò Yèrùsàlemà rò, 'ífàlà ì Yùdèyà tó pbìrì mà Sàmàriyà mànà ònǎ. Pbétù, Yèsù bhà uvitatále kèlǎ náadù 'ùbhà víya dʒ rò Yèrùsàlemà tó kigò ʒ. ²Kàgàwà bhà Uyátá ifù arí ngùkpà ale náadù Stifanù-abvò idyí 'òwù ʒtdùnà, 'àdù kòdzì atdíðʒ.

³Pbétù, wò ndi kàsùmì ʒ tí, Sǎwúlò náazè ndùgolo kànisa. Ní ndi dhu-okú dò rò, kǎlé idza tsùnà rʒ ndàrà ʒtsù rʒ ʒyà, ndàdù ányí-dzǎ ndi ndòtù Yèsù ná'ù kpabhále mà vèbhále mànà nípfò ɔbi ní, ndàrà àwàna imbi-dzà ʒ.

⁴Kigò ʒ rò ì nífàlà ale núubhi dhèdhèrò ngari ònǎ, 'àmbe Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núnò dʒ Ìndrù tò.

Filipò rí Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núno Sàmàriyà tó pbìrì ʒ dhu

⁵Ndi dhu bhèyi ní ndi, Filipò^a náawú Sàmàriyà tó pbìrì ʒ atdí kigò ʒ, ndàrà dhu ʒvò Ìndrù tò Màsiyà dʒ. ⁶Ní, ihé-yà náapbá afíya atdíkpá Filipò rúnɔna dhu rʒ, kà rǎrà ònzina rʒ wiwì-ʒyí ì iri, 'àdù ì dhu nǎla nyikpóya nyú ní dhu-okú dò rò. ⁷Obhó tí, nzéfe-alafí nóowúnà ùvò rʒ ádrùngbǎ ikù nà yà ì

n 8.5 Filipò ní yà Yèsù bhà uvitatále dzànà ònzi ongó tí ka kavò àrèbhù ale nzinzi ʒ atdí ale (Kas 6.5).

arávu rýyá ábhǎ ale nyú ò rò. Ndirò, ábhǎ ale kǎkǎ ngbǎya áve, ndirò òtsótsù, nóowúnà ùgu rǎ. ⁸Ní, ndi dhu abhù indrù-idhè rika ndi atdíǎ ndi kigò ǎ.

⁹Wò ndi kigò ǎ, Simoni tí kátina atdí ale níí inè. Ndi ale níí màzítále. Kǒngónà Sàmàriyà ǎ bhà àbhu idho rùko atdíǎ. Ndirò, kǒngónà àdù ndàtì nditír àdrùngbǎle tí. ¹⁰Ní kóró ale, nzónzo mà, ádròdrǎ ale màna nóongónà afíya àpba atdíǎ kà rùnna dhu rǎ. Abádhí adúnà òwu àtina rǎ: «Yàrí ale ní Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó obi, yà «Ádrùngbǎ Obi» tí ka karátina.» ¹¹Abádhí apbá afíya kà rǎ dhu ní, angyíta tí kǒpè ndi, ndàrà indrù àbhu rǎ idho rùko atdíǎ pbìndà màzì ǎ ndi ndónzina dhu-okú dǎ rò dhu. ¹²Pbétù, indrù ní-tdegù Filipò rùnna fíyò òrù-akpà ǎ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi tó Ídzì Mākūrù mà, Yèsù Krístò dǎ Ídzì Mākūrù màna ná'u, ní abádhí adù bàtizò àlu Filipò-fǎ. I ale níí kpabhále mà vèbhále màna. ¹³Ní, Simoni náa'u dhu átò, ndàdù bàtizò àlu. Wò dhu-dzidǎ, kǎdù ndàpba atdíǎ Filipò rǎ. Ndirò, wíwì mà, inzà apèna 'ònzì angyi dhu màna dhu ndi ndàla rǎ, idho adúnà àrà kùko rǎ atdíǎ nyú.

¹⁴Ní, Yèrùsàlemà tó kigò ǎ ì nòtù Yèsù bhà uvitatále níitdegù iwà Sàmàriyà ǎ bhà níí Kàgàwà bhà òte 'adù à'ùnà dhu ùní, ní abádhí adù Péterù mà Yùwanì nà nóvì ròwù ányì. ¹⁵Ní, kǎkǎ ǎyǎ uvitatále nówù ùvò Sàmàriyà tó pbìrì ò rǎ, abádhí itsò ì ndi pbìrì ǎ Yèsù ná'u ale dǎ ndíní Kàgàwà bhà Ìlǎlǎ-Alafí nabà tí. ¹⁶Obhó tí, abádhí íí bàtizò kèlè ì álú Ádrùngbǎle Yèsù-òvò rǎ, 'adù íí inzà Kàgàwà bhà Ìlǎlǎ-Alafí apè ifo nzínziya ǎ atdí ale dǎ màtí rǎ. ¹⁷Ní, Péterù mà Yùwanì nà núlì ǎtsúya abádhí dǎ, ràdù Kàgàwà bhà Ìlǎlǎ-Alafí àbà.

¹⁸Ní, Simoni itdegù indrù àbà Kàgàwà bhà Ìlǎlǎ-Alafí kǎkǎ ǎyǎ uvitatále ùlì ǎtsúya dýá rǎ dhu nálǎ, ní kǎdù fùrangà àbhu Péterù mà Yùwanì màna tǎ. ¹⁹Kǎdù àtina abádhí ní: «Nyìbho wò nyí nyíí nà ádrùngbǎnga tó obi-tidǎ átò idù, ndíní ǎtsúdu ma mìlì dónà ale nóongó tí Ìlǎlǎ-Alafí nabà átò.» ²⁰Pbétù, Péterù adù dhu àdu kà tǎ, ndàtì: «Nyí nyàkǎ tsèku ròtdì ì kóró wò pbùkù fùrangà màna, nyi nyàtì dhu fùrangà rǎ ka kǎdù yà tírǎrǎ Kàgàwà arábhàna dhu òdzì dhu tí nídhuní. ²¹Nyi nyíí ìmbà nyi nyábàna ndirò nyi nyónzina yà mà mǎnzina dhu ò dhu nà, ìmbà afínu ríí tumbà tí Kàgàwà-ònzì nídhuní. ²²Nírò, úgèrè nyi nyubhà wò pbùkù nzére irèta. Ndirò, itsò nyi Ádrùngbǎle Kàgàwà rǎ, ndíní kùbà tí wò afínu ò ríí nzére irèta indù, àkǎkǎ ní. ²³Obhó tí, ma màla wà afínu ògyè tí dhu, ndirò ma màla wà nzérenga ùtsì afínu tí dhu.» ²⁴Ní, Simoni adù àtina Péterù mà Yùwanì màna ní: «Nyitsò nyí nyí-tírò dúdù Ádrùngbǎle Kàgàwà rǎ, inzì wò nyí nyúnna dhu nónzi tí ndi rúdú.»

²⁵Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà òte tó obhóna ì itè, 'adù òvónà indrù tó dhu-dzidǎ, Péterù mà Yùwanì màna náadù òwu Yèrùsàlemà tó kigò ò. Abádhí adúnà òwu Kàgàwà bhà Ídzì Mākūrù núnò rǎ indrù tó yà ì úda òna nǎ Sàmàriyà tó pbìrì ǎ ibì pbanga ònà.

Filipò mà rí 'òtù Ètiyòpiyà tó pbìrì ǎ atdí ádrùngbǎle nà dhu

²⁶Wò dhu-dzidǎ, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà màlàyikà náavò dhu Filipò tó, ndàtì: «fva nyi írǎ rǎ, nyarà mùsùngú dǎ, yà Yèrùsàlemà tó kigò ò rǎ ráwù ndàrà Gǎzà tí kátina kigò ò otu ò. Ndi otu ǎ indrù arí nzí ùbhi gbòkà.»

o **8.27** Angyè Ungbòta ɔ, Àm-à-tì ní p̀bànwóví d́ ɔ́dr̀ng̀b̀á. Dyo rí kisé nĩ, àm-à-tì ní ɔ́nzín-
nga ɔ́vè ale, ndirí ngàtí nĩ ɔ́bì nĩ ka kòhò ɔ́nzínánga ale (1Ká 22.9; 2Ká 9.32; Èst 1.12; Yèr 38.7;
Màt 19.2). **p 8.27** Kàndakè ní Ètìyòpíà ɔ́ ɔ́dr̀dr̀r̀ vèbhá kámá-ɔ́vò, àdhàdhì Fàrawu nĩ? Mísrí
ɔ́ kámá-ɔ́vò d̀hu b̀hèví. * 8.33 Ísà 53.7-8

ale dš kamà bhà. ²Kärà bhàruwà àko kà-fš, ndíní ndi ndarana tí itèná rš Dàmàsiki tó kigò š unduta-dzà š ádròdrš ale tò. Í bhàruwà níí rusà núfà rí kà tò rùsò ndi kigò š kà ròtùna Ádrùngbàle Yèsù bhà otu núngù arí ró kpabhàle mà vèbhàle màná, ndùmbà, ndàrà nà àdrà-mbí dš ka kùsò rórò Yèrùsàlemà tó kigò š. ³Ní, otu š kà ràrà rórò, íkyèrš kòdì Dàmàsiki ndi ndotsú tí rórò ní ndi, awáwù níisí òrù-akpà š rò, ndàtdyi ka atdíró. ⁴Ní, Sàwúlò itsi obvò, ndàdù atdí ale-tù iri, ràti: «Sàwúlò, Sàwúlò, ádhu nyi nyávu rùdú ní?» ⁵Ní, Sàwúlò adù dhu ivu kà-tsù, ndàti: «Ádrùngbàlé, inyi nyú ní ádhi?» Ní wò ale-tù adù dhu ádu kà tò, ndàti: «Ima ní Yèsù, wò nyi nyávu rùdú rò. ⁶Ní, ívà nyi nyotsù kigò š. Ányì nga ní ndi ka kí nyi nyàkà nyonzi dhu nòvò indù ní.» ⁷Kòkò Sàwúlò mà rùbhi òwu rš màná atdíkpá kà t'òdhína níkò, idho rùkò í, ìnzí 'àdù tsùya mà nápfò. Abádhí ambénà ale-tù kèlè níri dš, pbétù ìnzí 'àdù ndi ale mà nála. ⁸Ní, Sàwúlò ívà ndi obvò rò, ndidè. Kàngbe nyìkpóna, ìnzí ndàdù inga àla akekpa màti. Ní, kà t'òdhína adù kàlu òtsúna rš 'òwùna, 'òwù òtsúna Dàmàsiki tó kigò š. ⁹Ányì, kànzi ìbhu idho ìnzí ndi ndí inga àlā rórò. Ndirò kányù nzá dhu mà, ìnzí ndàdù dhu mà nómuvè.

¹⁰Wò ndi Dàmàsiki tó kigò š, Yèsù bhà atdí ábhàlì, Ànàniyà tí kátina ale níí inè. Ní, Ádrùngbàle Yèsù àvi ndi kà tò onyu ròdzì kàdò dhu bhèyi dhu tó šfš š, ndànzi ka ndàti: «Ànàniyà!» Ní Ànàniyà adù dhu ádu ndàti: «Ádrùngbàlé, kàní ima író.» ¹¹Ní, Ádrùngbàle Yèsù adù àtina kàní: «Ívà nyi nyarà yà 'Túrútúré ídè ngudhà' tí kátina ngudhà š, nyadù òtsù Yudhà tí kátina atdí ale bhà idza. Ndirò nyádù nyivú Sàwúlò, Társò tó kigò š ale ányì-dzá-bhà-tsù. Obhó tí, ndi ale ríí inè ndìtsò ndi ndí ró. ¹²Ndirò, kà tò mà mòvò wà dhu onyu bhèyi ròdzì kàdò šfš š, mati: Ànàniyà tí kátina ale ràròtsù ányì idza, ndàdù òtsúna ùli kà-dš, ndíní kàdù tí ndòpè ndàla nga tdítđš.» ¹³Ànàniyà adù dhu ádu kà tò, ndàti: «Ádrùngbàlé, mà mírì wà ábhš ale nyú wò ale bhà dhu àwè rí ró. Ndirò mà mírì wà Yèrùsàlemà tó kigò š kònzì inyi ná'ù ale rš kórò nzére dhu. ¹⁴Ndirò, író kìrà nà ádrùngbànga tó obi ní pbàkù-hání tó ádròdrš ale àbhu kà tò, ndíní kùsò tí òvònu rš rí 'itsò ale.»

¹⁵Pbétù, Ádrùngbàle Yèsù adù àtina Ànàniyà ní: «Àrà yà mà mòvò nyi í. Mà mòvò wà wòrì ale kàsùdu nonzi tí: kà rí òvòdu àbhù ròtò ndi kórò ìnzí ní Pbàyahúdí mà, kórò ádròdrš kámá mà, kórò Pbàisràyéí màná nzínzi š. ¹⁶Ndirò ima nyú, mà mí okúdu dš rò kà rābàna àpbè nítè kórò kà tò.» ¹⁷Ní, Ànàniyà adù ndivà, ndàrà Yudhà bhà idza. Ní ányì, kèlì òtsúna Sàwúlò dš, ndàdù àtina ní: «Àbaningba Sàwúlò, Ádrùngbàle Yèsù àvi ndi indù otu š ázú nyi nyírá rórò. Ní kìvì mà tinu š ndíní nyi nyala tí inga tdítđš, Kàgàwà bhà ìlilá-Alafí ràdù nyíra.»

¹⁸Ní uró rò tí, ìbhè-kélé bhèyi í nùli dhu náadù 'èpbà Sàwúlò-nyìkpó š rò, Sàwúlò ràdù ndòpè ndàla nga tdítđš. Wò dhu-dzidš, kàdù àrà bàtizò àlu.

^{19a}Nírò ní ndi kányù dhu, ndàdù obi àbà tdítđš.

Sàwúlò rí Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núncò ìndrù tò Dàmàsiki tó kigò š dhu

^{19b}Sàwúlò mà náadù òko ngúfe idho tí atdíkpá ábhàlì màná Dàmàsiki tó kigò š. ²⁰Ní ányìrò rò tí, kàdù ndòpè ndàrà dhu òvò rš ìndrù tò unduta-dzà š rò, ndàrà àtina rš, Yèsù ràrì Kàgàwà t'Ídhùnà. ²¹Ní, wò dhu nìrì ale kórò núko rš idho aránà atdíđš. Abádhí adúnà òwu àtina rš: «Hòkò! Tí obhó yàrì ale nyú yà Yèsù-òvò rš í nìtsò ale rš arùbhi àvu rš Yèrùsàlemà tó kigò š? Ndirò kìrà

àzú okúna dò rò dhu tí obhó ndíní ndì ndusó tí í ale, ndàrà nà pbàkùhání tó àdròdrò ale-fò ò?»

²² Pbétù, Sàwúlò adúnà àrà dhu òvò rǝ abádhí tò obi nyú nà. Ní, Dàmà-sìkì tó kigò ð ì nòtù Pbàyàhúdì rǎdúna kà tò dhu adúnà àrà àwí rǝ àwí tí yà Sàwúlò rǝ dhu itè kpangba Yèsù rǎrǝ Màsiyà rò.

²³ Ní, ábhǝ idhò nyú dzidǝ, Pbàyàhúdì adù 'ìrì ndíní ì oho tí Sàwúlò. ²⁴ Pbétù, Sàwúlò adù abádhí ìrì ì dòná dhu ùnì angyangyi. Í Pbàyàhúdì ambénà kigò tó tsǎtsù òdò dǝ adyíbhengá nǎ ndirò kúbhingánǎ mǎtí, ndíní Sàwúlò rǎhu rò, 'adù tí kòhò. ²⁵ Ní, wò dhu ì ìrì rò, Sàwúlò bhà ábhǎlǝ adù àbadhi idyì kúbhingá, 'ípfo iri póló ð, imbi rǝ ka kòsò sǝngǝ-yà-ba ð rò, rǎwù kigò-ngbò ka kákpòrò nǝ kǎlì-kutì rǝ.

Sàwúlò rǝ ndàdù Yèrùsàlemà tó kigò ò dhu

²⁶ Sàwúlò itdègu àrà àhu Yèrùsàlemà tó kigò ò, ní kǎmvù ndì ndòtsù Yèsù bhà ábhǎlǝ nzínzì ò. Pbétù, ì ábhǎlǝ adù kǝdǝ ònzì ònzì tí, inzà ì à'ù dhu, iwà kà rùgèrè ndì, ndòngò Yèsù bhà ábhǎlǝ nyú tí dhu-okú dǝ rò. ²⁷ Ní, Bàrnabà tí kátina atdí ábhǎlǝ náadù Sàwúlò idyì, 'òwùnà atdíkpá Yèsù bhà uvitatále-tí'ò. Ní, kǎdù ìngbà dhu bhèyi mǎtí Sàwúlò ála Ádrùngbǎle Yèsù, Dàmàsìkì rǎrà otu ð dhu mà, ndirò àdhu mà ndi Ádrùngbǎle Yèsù òvò kà tó dhu màna dhu àwe abádhí tò. Ndirò, Bàrnabà adù ìngbà dhu bhèyi mǎtí Sàwúlò ùnò Yèsù-òvò rǝ, ìmbǎ òná odò na Dàmàsìkì tó kigò ð bhà tó dhu àwe átó kóró abádhí tò. ²⁸ Ányìrǝ rò tí ní ndi, Sàwúlò mà náadù òko atdíkpá Yèsù bhà uvitatále màna, 'adù òwu ùbhi rǝ kóró ngari òná Yèrùsàlemà tó kigò ð. Kǎdúnà àrà dhu òvò rǝ Ádrùngbǎle Yèsù-òvò rǝ ìmbǎ òná odò na. ²⁹ Sàwúlò mà adúnà òwu 'òtù rǝ átó yà Pbàgìrìkì t'ávàna òte arí Pbàyàhúdì màna, 'adù àmbe 'àgò dǝ abádhí màna. Pbétù, kǝkò ì Pbàyàhúdì adúnà òwu dhu ònzì rǝ, ndíní ì oho tí ka. ³⁰ Ní, wò dhu ì ìrì rò, Yèsù ná'ù ale adù kùndà, rǎrà Kàyisàriyà tó kigò ò. Ányìrǝ rò, abádhí adù kàbhu rǎrà Tǎrsò tí kátina kigò ò. ³¹ Wò ndi kàsùmì ð, *Kànìsà ongónà òko màrùngà ð Yùdèyà tó pbìrì mà, Gǎlìlayà tó pbìrì mà, Sàmàriyà tó pbìrì màna ð. Abádhí adù òko, 'àmbe obi àbà dǝ affiya òná rò, 'adù àmbe Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Úyátá nífu dǝ mbèyi nyú. Ndirò abádhí-bvu ongónà adù àmbe ndise dǝ, Kàgàwà bhà Ìlǎ-Alafí rǎrà dzànyà ònzì rǝ dhu-okú dǝ rò.

Péterù rǝ Àyineyà tí kátina ale nígù dhu

³² Wò ndi kàsùmì ð, Péterù adì ndàrà ùbhi rǝ kóró pbanga òná. Ní atdíku, kǎrà ùbhi átó Ludà tí kátina pbanga ð arí'ì Yèsù ná'ù ale-bvù. ³³ Ní ànyì, kǎtù Àyineyà tí kátina atdí ale iwà ara dǝ ndì ndaráyì rǝ ató àrà àhu àrù ató nyú tí rǝ. ³⁴ Ní kǎtì wò ale ní: «Àyineyà, Yèsù Krístò igù wà nyì. Ní, ívǎ nyì ara dǝ rò, nyadù ndi ara núhu nyi-tírò.» Ní ànyìrǝ rò tí, wòrì ale ívǎ ndì ndidè orú. ³⁵ Ní Ludà ð bhà mà Sàronì tó kyèngyèrù ð arí'ì pbanga ð bhà màna náala wò dhu, 'adù 'ùgèrè kóró, 'à'ù Ádrùngbǎle Yèsù.

Péterù rǝ Tàbìtǎ ìkyè dhu

³⁶ Yèsù ná'ù atdí tsìbhále ní'ì inè Yòpà tí kátina kigò ð. Ndi tsìbhále-òvò ní'ì Tàbìtǎ^a. Ndirò, ndi ɔvò-tì ní 'ìsà. Kǝngónà ídzi dhu ònzì abho nyú ìndrù tò,

q 9.36 Pbàgìrìkì t'ávàna ð, kǝvò ní Dòrìkà.

ndàdù àrà nàkùtále dzùna ònzì rǒ. ³⁷Ní atdíku, andi alú ka, ràdù òvè dòtsí. Ní ka kadù kǎ-bvò ù'ò, kufǒ, kadù itdùna kupò nà, kowù ilinà ràyi ɔrànǎ rǒ ríí kàluga ò. ³⁸Ludà tó pbanga níí íkyèrǒ Yopà tó kigò-tí rǒ. Ní Yopà ríí Yèsù bhà ábhàlì níítdegù dhu ìrì Péterù ràrǐí ndi pbanga ǒ, ní abádhí adù ǒyǒ ale nóvì ròwù Péterù ànzì, 'àti: «Mǎ mìtdè nyi itdè tí nyú. Írà kòwu atdíkpá tsà-kàtsàkà fàrábvù.»

³⁹Ní ányirǒ rǒ tí, Péterù mà adù òwu atdíkpá abádhí màna. Ní, Yopà Péterù àrà àhu rǒ, ka kunda ka rùpò ndàrà àhu yà Tàbità-abvò ka kilì ònà kàluga ò. Kórǒ abvo-ayí náadù 'àndu Péterù-tí, 'àmbe ɔdzi dǒ. Abádhí adùna òwu yà àdì ndì ndàdì nyìkpóna nà rórǒ Tàbità ǒbhǒlǒ mberù mà ɔré mùdzarù màna níte rǒ Péterù tǒ. ⁴⁰Nírǒ ní ndi Péterù avì kórǒ ale rùvò kàluga ò rǒ. Kǎdù ndòkò ɔtdyùna dǒ, ndàmbe nditsǒ dǒ Kàgàwà rǒ. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ndàgere abvo dǒ, ndàdù àtina: «Tàbitǎ, ívǎ nyi.» Ní, íyádhíyà náadù nyìkpóna àngbe. Ní Péterù ndì ndàla rǒ, kǎdù ndàngbe, ndàdì sùnátù dǒ. ⁴¹Péterù adù ɔtsùna nágba, ndàlù Tàbità ní, ndìvǎ ɔrù. Tdítdǒ, kǎdù Yèsù ná'ù ale mà abvo-ayí màna núnzi rìwù, ndàdù Tàbità níte fíyǒ iwǎ íkyè rórǒ. ⁴²Ní Yopà tó kigò ǒ, kórǒ ale nííri wò dhu-òyí, ábhǒ ale nyú ràdù Ádrùngbále Yèsù ná'ù. ⁴³Wò dhu-dzidǒ, Péterù adù ábhǒ idho nyú nónzì Yopà tó kigò ǒ, yà ǒròhò nɔnyína Simònì tí kátina ale bhà idzá.

Kòrnòliyò dò dhu rǒdzì ɔnyu tó ǒfǒ ǒ dhu

10 ¹Kàyisàriyà tó kigò ǒ, Kòrnòliyò tí kátina atdí ale nííí inè. Ka nííí «Itàliya tó pbií ǒ pbànowí tó pìkò» tí kátina pbànowí' dǒ ádrùngbále. ²Ábadhi mà pbi idzá-bhà màna kórǒ nóongónà Kàgàwà ùle, 'adù Kǒdǒ ònzì. Kóngónà ábhǒ mùdzùna nyú nónzì Pbàyahúdí núnzì ǒ nàkùtále tǒ, ndàdù àrà nditsǒ rǒ Kàgàwà rǒ kórǒ kàsùmì ǒ.

³Ní atdíku, àrègyètdí adyifǒ-sisì adyidǒ nga tó ǒ, dhu adzì kà dò ɔnyu tó ǒfǒ ǒ. Ní, kǎla Kàgàwà bhà màlàyikà pbi idza rítsù rǒ, ràdù kànzi, ndàti: «Kòrnòliyò!» ⁴Ní, Kòrnòliyò adù nyìkpóna ɔdì wò màlàyikà rǒ ɔdò ònzì ndì ndí rórǒ, ndàdù dhu ìvu tsùnǎ, ndàti: «Ádrùngbálé, ádhu nyi nyí ima ànzì ní?» Ní, màlàyikà adù dhu àdu kà tǒ, ndàti: «Kàgàwà ìrì wà pbùkù itsòta. Ndirǒ, nyi nyarùbhòna nàkùtále tǒ perè návi wà ndì kpangba Kàgàwà-ònzì. Ní, ndi dhu-okú dǒ rǒ, Kàgàwà ádzo nzá rùnù rǒ. ⁵Ní kòmbí, òvì indrù ròwù Yopà, ròwù Simònì tí kátina ale ànzì. Ngǎtsi ndi Simònì-òvǒ ní Péterù. ⁶Ndi ale ríí yà ǒròhò ɔnyì arí Simònì bhà idzá, ndi idza ràdù íí ádrùngbǎ rèrù-bidǒ.»

⁷Ní, wò Kòrnòliyò mà rùbhi ɔte rǒ nà màlàyikà níítdegù àwí kà-nyìkpó ǒ rǒ, ní kǎdù pbìndà kasu tǒ ǒyǒ ale mà, atdí pbìndà mùnowì màna núnzì. Ndi mùnowì níí Kàgàwà bhà Úyátá nííí arí ale, ndàdù Kòrnòliyò-tsù dhu ìrì atdíǒ. ⁸Ní, Kòrnòliyò awe wò ndì nónzì dhu kórǒ abádhí tǒ, ndàdù abádhí òvì ròwù Yopà.

Péterù dò dhu rǒdzì ɔnyu tó ǒfǒ ǒ dhu

⁹Tsùtsǎ nínganí, kǒkò Kòrnòliyò òvínǎ ale nííí abhi nà tí. Ní, azà adyifǒ-sisì adyibhengá nga tó ǒ, abádhí íí íkyèrǒ ndíní ì ɔtsù tí Yopà tó kigò ò. Nírǒ ní ndi Péterù upò ndàrà nditsǒ idza-dòtsirǒ ò ka kǒbhǒlǒ asota tǒ ngari ò rǒ.

¹⁰ Ní àwù alú ka atdíḍḍ, ràḍù ndòzè ndònyù dhu. Ní ònyù òyè ka kí kà tò òná kàsùṁ ǝ ní ndi, dhu adzi kà-dò ɔnyu bhèyi. ¹¹ Ní kàla òrù-akpà-li'ò ndi nàngbe ró, ádrùngbà mberù bhèyi ndi nàli atdí dhu ràḍù àmbe ifo dǝ òrù-akpà ò rò ifo pbinàdò rǝ ka kùlù ndi rórò, rìrà àhu yà adzi dǝ. ¹² Wò ndi ádrùngbà mberù ò i'ì dhu ní: ifo pfǝya dǝ arúbhi ìzà-tidǝ mà kóró, òya dǝ arí 'àdha yà adzi dǝ ìzà-tidǝ mà, ɔrú arángili àrè-tidǝ mà nà kóró.

¹³ Ní, Péterù iri atdí ale-tù dhu òvò rí findà rǝ, ndàti: «Péterù, ívà nyi nyazè kòrí ìzà, nyadù à'ànà.» ¹⁴ Ní, Péterù adù dhu àdu, ndàti: «Inzi ní wò dhu bhèyi Ádrùngbàlé! Inzá ma mapèna yà Kàgàwà isó inzi ka kongó tí à'ànà ìzà-tidǝ ná'a. Ndirò, ma mapè nzá Kàgàwà-nyikpó ǝ òti ìzà-tidǝ ná'a.» ¹⁵ Ƴo rí kisè ní, Péterù iri wò ale-tù ràti: «Péterù, iwà Kàgàwà u'ò rilà nyikpóna ǝ dhu náká nzá nyati òtòti dhu tí.» ¹⁶ Wò dhu adù ndi ndònzì ndi ìbhu-gùna. Ìbhu ka nisè dhu-dzidǝ, ka kadù wòrí ádrùngbà mberù ìdha ànyirò rò tí ròdzì òrù-akpà ò.

¹⁷ Péterù adi ndámbe inga irè dǝ wò ndi ndàla dhu dǝ. Nírò ní ndi kǝkǝ Kòrnòliyò íviná ale níwù, itsì ìko Péterù rǝ òná idza-ngbò ka kákpòrò ní kàli-lí, iwà ò ngù dhu kóró ngari òná, ɔròhò ònyi arí Sìmonì bhà idza ràrǝ ngbòrò rórò. ¹⁸ Ní, abádhí anzi dhu, 'àḍù dhu ìvu ànyì-dzá-bhà-tsù, 'àti: «Sìmonì Péterù tí kátina ale nàti àdi àzù-dzá?»

¹⁹ Wò ndi kàsùṁ ǝ, Péterù ní'ì inè wò ndi ndàlanà dhu dǝ tí ndi ndi inga irè tǝdtǝ ró. Nírò ní ndi Kàgàwà bhà Ìlilà-Alafí adù dhu òvò kà tò, ndàti: «Péterù, kòní ìbhu ale rí nyome. ²⁰ Ní ívà nyi nyawù tsàkàtsàkà, nyàḍù òwu abádhí mà nà atdíkpá inzi afinu rǝguru rórò, ima nyú ma mìvì ndi abádhí nídhunì.» ²¹ Ní Péterù ifò, ndìrà àhu kòrí ale-ti'ò rò, kàti: «Ima ní ndi yà nyí nyómèna ale. Ní, ádhu nyí nyiwù irò okúna dǝ rò?» ²² Ní, abádhí adù dhu àdu, 'àti: «Mà nivì ní Kòrnòliyò, pbanóví dǝ ádrùngbàlé. Ndi ale ní obhónàngatále, ndirò ka ní Kàgàwà-dǝ ònzì arí ale. Ndirò, kóró Pbàhàhúdì arí idzi dhu kèlè àwè kà-dǝ. Ní Kàgàwà bhà màlàyikà návi ndi kà tò, ndàḍù kàvi rànzi inyì pbinà, ndíni ndiri tí nyi nyáwèna findà dhu.» ²³ Nírò ní ndi Péterù adù kòrí ale náko ròtsù idza, ndàḍù abádhí àbhu ròyì mbèyi nyú.

Péterù rǝ Kòrnòliyò bhà idzá dhu

Tsùtsá nǝnganí, Péterù mà kǝkǝ Kòrnòliyò ívi ale mà, Ƴopà tǝ kigò ǝ Yèsù ná'u ale nzínzi ǝ ngúfe ale mà nà níva ò Ƴopà rò, 'òwù Kòrnòliyò bhà Kàyisà-riyà tǝ kigò ò. ²⁴ Ní tsùtsánǝnganí tǝdtǝ, Péterù arà àhu Kàyisàriyà tǝ kigò ò. Ní ànyì, Kòrnòliyò i'ì abádhí òdò ndi ndi ró, atdíkpá yà ndi ndúnzinà kóró fí-dzá bhà mà, atdíḍḍ ndi ndòzè ɔdhina mà nà. ²⁵ Ní, idza Péterù ròtsù òná kàsùṁ ǝ, Kòrnòliyò ahù kàko. Ní kàkò ndi ɔtɔyàna dǝ, ndibvù ndi kǝnzì-tsù ǝ, ndùlè ka. ²⁶ Pbétù, Péterù adù kàlu ndìvà ɔrù, ndàḍù àtina kà ní: «Ívà nyi ɔrù. Ima mà átò ní inyì bhèyi ale kèlè.» ²⁷ Ní, idza ò ótsù àzèmbè ò ɔte Kòrnòliyò nà rórò rò, Péterù atù ábhǝ ale nyú idzá ò nàndu ró. ²⁸ Ní, kàḍù dhu òvò kpangba abádhí tò, ndàti: «Nyí, nyí nyùni wà dhu mbèyi nyú Ƴyátá rísǝ dhu atdíḍḍ, Mùyàhudì rākà nzá ndi'ì inzi ní Mùyàhudì t'òdhinà tí, ndirò kà rākà nà nzá ndòtsù inzi ní Mùyàhudì bhà idza. Pbétù, Kàgàwà nyú nditǝrò nòvò dhu idù, ndàti: Inzá ma rākà mɔzù atdí ale mà inzá ìlā nyikpóna ǝ ale tí, ndirò inzá àkà kokò mà nà atdíkpá ale tí. ²⁹ Nírò, kòní ndi dhu-okú dǝ rò nga ní ndi, yà nyí nyòvì indrù ròwù manzi rò, ma mìvà ma mìrà àzù inzi pfǝdu rǝguru rórò. Ní kòmbì, ma mòzè muni ádhu-okú dǝ rò màtì nyí nyànzi ma mìrà àzù dhu.» ³⁰ Ní Kòrnòliyò

adù dhu àdu Péterù tò, ndàti: «Indo idho àhu wà ifo, yà mbèmbè yàri kàsùmi ò tí ma mádi mambe mitsò dǝ óná pbà idzá rò àrùgyètdí adyifǝ-sisi adyídǝ nga tó ǝ. Ní ányirǝ rò tí, ma mála atdí ale iwà idè ɔnzidú, àmbili rúmbili mùdzarù ndi ndùfǝ róná rǝrǝ. ³¹Ní ndi ale áti ima ní: «Kòrnòliyò, Kàgàwà ìrì wà pbèkù itsòta. Ndirò, kàla wà nàkùtále tó nyi nyarúbhóna perè. ³²Nírò, óvi indrù ròwù Yopà, ròwù Simoni tí kátina ale ànzì. Ngàtsi ndi Simoni-ɔvò ní Péterù. Ndi ale rǝí yà ɔròhò ònyi arí Simoni bhà idzá, ndi idza ràdù ìí ádrùngbǝ rèrù-bidǝ.» ³³Ní ányirǝ rò tí, ma mòvi indrù pbèkù ròwù nyanzi. Ní, nyi nyàdù dhu ònzì mbèyi màtí nyirà. Nírò, kànì àlè kǝ kóró kòmbí Kàgàwà-ònzì, ndíní mà miri tí Ádrùngbǝle Kàgàwà ɔvò indù ndíní nyi nyawe tí fǝkà dhu kóró.»

Péterù rǝte Kòrnòliyò bhà idzá rò dhu

³⁴Ní, Péterù apè ɔte, ndàti: «Kòmbí ma mùni wà dhu obhó tí, ìnzì Kàgàwà rarí indrù-ɔnga òvò. ³⁵Ndirò kóró pbìrì ǝ, Kàgàwà ará'una ale ní yà ɔdóna ònzì arí ndàdù obhónána ònzì ale. ³⁶Kàgàwà ìbhò pbìndà ɔte Pbàìsràyélí tò. Ndi ɔte ní, màrùnga tó Ídzi Màkùrù Yèsù Krístò-otù ǝ. Ndirò, ndi Yèsù Krístò ní ndi kóró ale tó Ádrùngbǝle. ³⁷Nyí, nyí nyèni wà kóró Yùdeyà tó pbìrì ǝ ndi nónzì dhu, ròpè ndi Gálilayà tó mùlengù ɔ rò, yà Yùwanì ɔvò indrù tò bàtizò dzidǝ. ³⁸Ndirò, nyí nyèni wà ìngbà dhu bhèyi màtí Kàgàwà írǝ Yèsù, Nàzàretì tó kigò ǝ ale pbìndà Ìlìlǝ-Alafí bhà ádrùngbǝnga tó ɔbi ní dhu. Ndi Yèsù úbhi kóró ngari òná, ndàrà ídzi dhu ònzì rǝ indrù tò, ndàdù àrà Pǝmvo arávu ròyá kóró ale nígu rǝ, Kàgàwà ìí ndi màná nífhuní. ³⁹Mǝí ní yà Yèsù ɔnzì Pbàyàhúdí tó pbìrì mà, Yèrùsàlemà tó kigò màná ǝ kóró dhu tó ngàmbi. Ka kòhò ndi Yèsù, kutǝ mùsàlabhà dǝ, kadù ɔtdùna. ⁴⁰Pbétù ibhu rí kisè idho ǝ, Kàgàwà ádù kàbhu ringbè ndi ibhu ɔ rò, ndàdù kàbhu rìtè ndi kpangba. ⁴¹Kìtè nzà ndi kóró ale tò. Pbétù, kìtè ndi fǝkà yà Kàgàwà avò mà mǝí pbìndà ngàmbi tí ale tírò. Kàbhà ìngbèta dzidǝ, mà mónyù dhu, màdù dhu ɔmvù atdíkpá kà màná. ⁴²Ndirò, kadù dhu ùya fǝkà, ndíní mà mɔvɔ tí dhu indrù tò, màdù dhu ìtè kpangba, ndi rarí ndi Kàgàwà avò ndi ndíní ndi nditdiya tí ùvùvè ale mà, ípirǝrǝ rǝí ale màná-ànyǝ. ⁴³Ndirò, Kàgàwà bhà pbànábí náavò dhu kókú dǝ rò, àti: «Yèsù-ɔvò rǝ, Kàgàwà arí Yèsù nà'ù ìngbàtí ìli ndi ale mà ní bhà nzérénga núbà kóró ndi ale tò.»

Kàgàwà bhà Ìlìlǝ-Alafí rǝfo ìnzì ní Pbàyàhúdí dǝ dhu

⁴⁴Wò Péterù rǝte òná kàsùmi ǝ, Kàgàwà bhà Ìlìlǝ-Alafí níifo kǝkǝ Péterù rùnɔna fíyò dhu ìrì rǝ rúbhi kóró ale dǝ. ⁴⁵Ní, kǝkǝ Péterù mà níwù màná atdíkpá Yèsù ná'ù Pbàyàhúdí idho núuko atdídzǝ, ìnzì ní Pbàyàhúdí tò Kàgàwà àbhu pbìndà Ìlìlǝ-Alafí tó perè átò dhu-okú dǝ rò. ⁴⁶Obhó tí, ì Pbàyàhúdí níirì kǝkǝ ì ale ìnzà ì apèna ìrina angyi aláva-tidǝ ɔte rí, 'àdù àmbe Kàgàwà bhà ádrùngbǝnga ìlè dǝ ró. Ní, Péterù adù dhu ìvu Pbàyàhúdí-tsù, ndàti: ⁴⁷«Kòmbí, kǝkà ale nábà wà Kàgàwà bhà Ìlìlǝ-Alafí átò àlè bhèyi. Ní ádhu ndi ndùvo rádù abádhí rǝ ìnzì bàtizò nalé tí?» ⁴⁸Nírò ní ndi Péterù adù bàtizò àvi kubho kǝkǝ ìnzì ní Pbàyàhúdí tò Yèsù Krístò-ɔvò rǝ. Wò dhu-dzidǝ, kǝkǝ bàtizò nálù ale náadù Péterù àgo, 'òkò màná atdíkpá ngúfe idho tí.

Yèrùsàlemà tó kigò ǝ Péterù rǝ ndi nónzì dhu àwè dhu

11 ¹Yùdeyà tó pbìrì ǝ ì nòtù uvitatále mà, Yèsù ná'ù ngùkpà ale màná níirì dhu yà ìnzì ní Pbàyàhúdí mà ní rìrì wà Kàgàwà bhà ɔte átò. ²Ní,

Péterù itdègu ndàdù Yèrùsàlemà tó kigò ò, ní Yèsù ná'ù ndi kigò ò Pbàyahúdí náadù 'òpè 'àmbe òrù dš kà-dš, 'àti: ³ «Nyi nyará òtsù ingbà dhu bhèyi inzì ní Pbàyahúdí* nzínzi ò, nyàdù dhu ònyè atdíkpá abádhí mànà?»

⁴ Nírò ní ndi Péterù adù ndi nónzi dhu òpè ndàwe tsànàrò abádhí tò. Kàti: ⁵ «Ma m'fì Yòpà, ní ma mádi mambe mitsò dš adyídš, dhu ràdù òdzì dùdù ònyu bhèyi. Ní, ma mála ádrùngbà mberù bhèyi ndi nìli atdí dhu òrù-akpà ò rò rífo, ndàmbe àwù dš dùdù ifo pbinàdò rš ka kùlù ndi rórò. ⁶ Ní, yà ma mùdì nyìkpòdu mambe wò dhu àndà dš rò, ma mála yà adzi dš arúbhi ifo pšya dš izà mà, irí ò izà mà, òya dš arí 'àdha izà mà, orú arángili àrè mànà. ⁷ Wò dhu-dzidš, ma m'fì atdí ale-tù dhu òvo rí idù rò, ndàti: «Péterù, ívà nyi nyazè kòrì izà, nyadù à'ànà.» ⁸ Ní, ma mádù dhu àdu, mati: «Inzì ní wò dhu bhèyi Ádrùngbàlé! Inzá ma mapèna yà Kàgàwà isò inzì ka kongó tí à'ànà izà-tidš à'a. Ndirò ma mapè nzà Kàgàwà-nyìkpò ò òtì izà-tidš ná'a.» ⁹ Oyo rí kùsè nì, ma m'fì wò ale-tù òrù-akpà ò rò róte rò, ndàti: «Péterù, iwà Kàgàwà ú'o rilà nyìkpóna ò dhu náka nzà nyatì òtòtì dhu tí.» ¹⁰ Wò dhu nádù ndi ndònzì ndi ìbhu-gùna. ìbhu ka nìsè dhu-dzidš, ka kádù wòrì ádrùngbà mberù idha ányìrò rò tí ròdzì òrù-akpà ò.

¹¹ Wò ndi kàsùmì ò tí ní ndi, rùdù ka kivi Kàyisàriyà tó kigò ò rò ìbhu ale nádù 'ùtò yà ma m'fì ònà idza-lí. ¹² Ní, Kàgàwà bhà Ìlìlā-Alafí ádù dhu òvò idù ndàti, mà ròwu atdíkpá abádhí mànà inzì afidu rùguru rórò. Kàkà nyì nyálàna irò azà òdhidu nádù mundà ányì Kàyisàriyà, mādù itsi òtsù yà ima nànzì Kòrnòliyò bhà idza. ¹³ Nírò ní ndi Kòrnòliyò ádù ingbà dhu bhèyi matí Kàgàwà bhà màlàyikà àvi ndi fìndà pbinà idzá dhu náwe fàkà. Màlàyikà áti kà nì: «Òvì indrù ròwu Yòpà, ròwu Simoni tí kátina ale nánzi. Ngàtsi ndi Simoni-òvò ní Péterù. ¹⁴ Ndi ale rí ndi inyì mà, kórò pbùkù idzá-bhà mànà rùgu nì òte náwè indù.» ¹⁵ Ní, òte ma mòpè mawe ndi Kòrnòliyò bhà idzá-bhà tò dhu-dzidš, Kàgàwà bhà Ìlìlā-Alafí nádù ifo abádhí dš, àdhàdhì yà wemberè tí ndi ndifo àlè dš dhu bhèyi. ¹⁶ Ní, ndi dhu ádù mabhu mirè yà Ádrùngbàlé Yèsù ɛno àlè tò dhu. Kàti: «Bàtizò nubhónà Yùwanì núubhò bàtizò indrù tò idha nì. Pbétù nyì, nyì nyì Ìlìlā-Alafí tó bàtizò àlè.» ¹⁷ Kàgàwà úbho yà Ádrùngbàlé Yèsù Krístò àlè ka'u nínganì ndi ndubhò àlè tò perè átò abádhí tò. Ní, ima nfìyana àdhi ndíní ma muvò tí ma Kàgàwà rò inzì rònzi pbinà kasu?»

¹⁸ Wò òte ò irì rò, kškò Péterù mà rùbhi 'àgò rò mànà ale náadù afíya òtù, 'àdù 'òpè 'ìlè Kàgàwà, 'àmbe àtina dš: «Hàkà! Kàgàwà pbánì àbhù ràdù inzì ní Pbàyahúdí mà nábhu rùgèrè fiyò mùtsò, ràdù obhónà ipìrōnga nábà átò!»

*Kànisa rì ndòpè Àtiyòkiyà tó kigò ò dhu

¹⁹ Stìfanù ka kòhò dhu-dzidš, ndi nòpè Yèsù ná'ù ale rò avuta náabhù ò ale rìfàlè ò dhèdhèrò kigò ònà. Atdídhena ale náatsè Fòyìnìkè, ngèkpà ale náatsè Kìpurò, ndirò ngèkpà-tsi náadù òtse Àtiyòkiyà. Abádhí owúnà Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núnò rò Pbàyahúdí tò tí. ²⁰ Pbétù, yà abádhí nzínzi ò òtòtì Kùrenì ò ngúfe ale mà, Kìpurò ò ngúfe ale mànà náawù òvò Àtiyòkiyà, 'àdù 'òpè 'ànò Ádrùngbàlé Yèsù dš róte Ídzi Màkùrù inzì ní Pbàyahúdí tò. ²¹ Ádrùngbàlé Kàgàwà náabhù òbi atdí dš abádhí tò, ndi dhu ràdù àrà yà

s 11.3 Ìnzì ní Pbàyahúdí tí ka kátina ale náti ka kí átò inzà ka kòbhòlò ònzìyànga ale tí.

abádhí rĩ dhu òvo fíyò ábhò ale nyú nábhú rǝ rùgèrè ì, 'àdù Ádrùngbàle Yèsù ná'ù.

²² Wò abádhí rǝnzina dhu-òyĩ nítidègu àrà òtsi Yèrùsàlemà tó kigò ǝ kànisa ǝ bhà-bì ò, ní í ale adù Bàrnabà nóvì ràrà Àtiyòkiyà. ²³ Bàrnabà nítidègu àrà àhu ányì, ndàdù Kàgàwà àso Yèsù ná'ù ale dhu nótù, ní kǐdhè adù ndìka atdidǝ. Kàdù í ale-afí àbhú ròtsi obi ndíní ì napbà tí atdidǝ Ádrùngbàle Yèsù rǝ tí. ²⁴ Ndi Bàrnabà ní'ì ídzì ale, atdidǝ ìlilá-Alafí írà ale, ndirò ádrùngbà a'uta nà ale. Ndi dhu bhèyi ní ndi, ábhò ihé-yà nyú náadù Ádrùngbàle Yèsù ná'ù.

²⁵ Wò dhu-dzidǝ, Bàrnabà adù àrà Sávùlò nómè Tàrsò tí kátina kigò ò. ²⁶ Ní ka ndi ndàla rǝ, kàdù kǐdyì iwù màná atdíkpa, iwù ùvò nà Àtiyòkiyà. Ndi Àtiyòkiyà tó kigò ǝ kànisa ǝ, abádhí anzi atdí ato nyú. Ndirò ndi kànisa ǝ, abádhí udhè dhu ábhò ale nyú tǝ. Wò ndi Àtiyòkiyà tó kigò ǝ nga ní ndi wemberè tí ka kapè kunzi Yèsù bhà ábhàlì ***pbàkrístò** tí nǐ.

²⁷ Ndi kàsùmi ǝ, Kàgàwà bhà pbànábi núuvò Yèrùsàlemà tó kigò ò rǝ, 'òwù Àtiyòkiyà. ²⁸ Abádhí nzínzi ǝ atdí ale-òvò ní'ì Àgabù. Ní, Kàgàwà bhà ìlilá-Alafí unda ka rǝvò dhu ndàti, ádrùngbà àgàyì ràrì isì yà adzi dǝ kóró pbìrì ǝ. Obhó tí, ndi àgàyì adù isì yà Klòdiyò ní'ì kámá dǝ ádrùngbà kamà tí òná kàsùmi ǝ'. ²⁹ Wò ndi kàsùmi ǝ tí ní ndi, Yèsù bhà ábhàlì adù 'ìrì, 'ìtsà foyá dhu, ngàtsi ale ràrà kǐbhò rǝ foná ndi nàbà dhu-bvu rǝ, ndíní ì onzi tí ɔdhiya dzèná nǐ Yùdeyà tó pbìrì ò. ³⁰ Perè ì ìtsà dhu-dzidǝ, abádhí adù kàbhú Bàrnabà mà, Sávùlò màná rǝwù àbhunà Yèrùsàlemà tó kigò ǝ kànisa ǝ ***pbàkùrù**-fò Yèrùsàlemà tó kigò ò.

Yàkobhò òho ka kǐ, kadù Péterù òsò dhu

12 ¹ Wò ndi kàsùmi ǝ, ádrùngbà kamà Hèròdè apè ndàvu ***Kànisa** ǝ bhà nzínzi ǝ atdidhená ale rǝ. ² Ní, kàbhù Yàkobhò, Yùwanì t'ádòná kòkèrè dóna ìla tó obhi-akpà nǐ, rǝvè. ³ Kǐtdègu wò ndi ndàbhù kǝnzì dhu àlǎ Pbàyàhúdì-nyìkpò nǝfò rǝ, ní kàdù Péterù àvi kosò. Wò ndi dhu anzi ndi yà ***imbà** òná afi nà mùgatì tó mùhendù tó kàsùmi ǝ. ⁴ Ní, Péterù ka kòsò dhu-dzidǝ, Hèròdè adù kàbhù kǐdò imbi-dzà ò. Kàdù ififó pbànowí tó ifò mùtù núlì, rǝdò kà-ngbò ányì-dzá. Kùdhè dhu ní, ***Pásika** tó mùhendù-idhò rùda rǝ ndi ndí kàbhù kotdì ànyàna ibí ale nzínzi ǝ rǝ dhu. ⁵ Ní, ka kambénà Péterù-ngbò òdò dǝ imbi-dzà ò, pbètù Kànisa ǝ bhà adù òko, 'àmbe 'ìtsò dǝ Kàgàwà rǝ kòkú dǝ rǝ ìnzì ì í òná nga òtdì rǝrǝ.

Kàgàwà bhà màlàyikà rǝ Péterù ìkòlò imbi ò rǝ dhu

⁶ Yà tsùtsà nǝnganí Hèròdè rǝ dhu ònzi ndi ndàbhù tí Péterù kotdì ànyàna òná idho tó iku ǝ, Péterù ì'ì óyǝ pbànowí nzínzi ǝ ndi ndàyi rǝ, ɔtsúna ràdù ì'ì óyǝ àdrà-mbì nǐ ka kùtsì rǝ. Ndirò, sàndìrì adù ì'ì tsàtsù-ngbò òdò ì í rǝ. ⁷ Ní kòmbómbí tí, inzà kǝkò ale ùni kàsùmi ǝ, Ádrùngbàle Kàgàwà bhà màlàyikà nítò ndi, awáwù ràdù Péterù mà rǝ òná kàluga-ngba ǝ nga àtdyi, ràwù hwé. Ní, wò màlàyikà náaya Péterù-ngbò ɔngòna rǝ rǝ, ndinga idho ò rǝ, ndàdù àtina nǐ: «fáa nyi tsàkàtsàkà.» Ní, Péterù-ɔtsú rǝ ì'ì àdrà-mbì náadù 'ìtdì ìtíró,

'àwà ì obvò. ⁸Wò màlàyìkà adù àtìna tdítdǎ kà nǐ: «Ísò mvunu ò, nyadù pǎṣnu rǎ kàyitò-mbí iso mběyi.» Ní, Péterù adù wò màlàyìkà àvi fíndà dhu ònzì. Wò dhu-dzidǎ, màlàyìkà adù àtìna tdítdǎ kà nǐ: «Áfǒ rùnù ɔrù mùdzarù, nyadù ìrà owùdu ǎ.» ⁹Ní, Péterù adù àhu, ndàrà kǒwù ǎ. Kùni nzá dhu, wò màlàyìkà rǎnzina dhu rǎrì obhó dhu. Pbétù, kǎmbénà dhu àtì dǎ ɔnyu rǐ ndònyu dhu tí. ¹⁰Ní, abádhí udà wemberè tǎ sàndírì tǎ mùtù tí. Tdítdǎ abádhí udà ɔyɔ rǐ kisé sàndírì tǎ mùtù tí. Wò dhu-dzidǎ ní ndi, abádhí awù ùvò yà dòtsí ka kúvò ní kígò ò tsumà tǎ tsàtsù-tí. Ní ndi tsàtsù adù ndàpǎ nditǎrǎ abádhí tǎ, abádhí ràdù ùvò iri, 'àdù òko àmbe òwu dǎ ngudhà ǎ. Ní kòmbómbí tí, wò màlàyìkà adù àwì Péterù-tí rò.

¹¹Nírò ní ndi wò rónà ndi nònzì dhu arà Péterù-do àlu. Ní kǎti: «Kòmbí, ma muni wà dhu Ádrùngbǎle Kàgàwà nyú ní yà pbìndà màlàyìkà nìbhò rìrà mìkǎlǎ Hèròdè-fǎ rǎ, ràdù mabhu mǎgù yà Pbàyàhúdì rùbhi àpàrà rǎ rùdù ì ɔnzì tǐ kórǎ dhu ǎ rǎ.» ¹²Wò dhu àlù dóna rò ní ndi, kǎdù àrà Màriyà, Yùwanì-tsánà bhà. Ngǎtsi ndi Yùwanì-ɔvò níǐ Mǎrkò. Ní ndi Màriyà bhà idzá, ibí ale nyú níǐ ì àndu ì, 'àmbe 'ìtsò dǎ rǎ. ¹³Ní, Péterù itisi tsàtsù itdo irinǎ rǎ, Ròdhà, kasu tǎ atdǐ tsìbhíngba ràdù òndri íkyèrǎ tsàtsù tí. ¹⁴Ní, Péterù ndi ndùni tǔna rǎ rǎ, kǐdhè ìka ndi atdítdǎ. Ní, inzà ndi ndàpǎ tsàtsù mà kà tǎ rǎrǎ, kǎdù ndàngbo, ndòkù Péterù rǐǐ tsàtsùnà dhu ɔvò idza rǐǐ ale tǎ. ¹⁵Ní ì ale adù dhu àdu Ròdhà tǎ, 'àti: «Tǐ àrì dǎnù rǐǐ dhé?» Pbétù, Ròdhà adù àdi ndàmbe inè Péterù rǐǐ obhó tǐ tsàtsùnà dhu kèlè nǒvò dǎ abádhí tǎ. Ní abádhí adù àtìna wò tsìbhíngba nǐ: «Péterù-mùlǐ ní wò.» ¹⁶Pbétù, Péterù adù àdi, ndàmbe tsàtsù kèlè nótò dǎ. Nírò ní ndi ka kawù tsàtsù àpǎ, kà ràdù òtsù idza. Ní, ka ì àla rǎ, idho adù idza ìǐ ale òko atdítdǎ. ¹⁷Ní, Péterù adù abádhí nágo ɔtsúna ní inzì ɔte tǐ. Kǎdù ndòpè ndàwe ingbà dhu bhèyi màtí Ádrùngbǎle Kàgàwà àbhu ndi ndàhu imbi ò rǎ dhu abádhí tǎ. Tdítdǎ, kǎdù àtìna abádhí nǐ: «Nyòwu nyàwe wò rùdù ndi nònzì dhu Yàkòbhò mà tǎ, ngǔkpà àlè t'òdhina màna.» Wò dhu-dzidǎ, kǎdù àhu idza rǎ, ndàdù àrà ngǎtsi ngari ò.

¹⁸Ní inga ùbho rǎ, pbànowí-tsi ava ndi atdítdǎ, 'àmbe dhu òngù dǎ tsùya nzínziya ǎ, 'àti: «Péterù nyú àrà àdhà?» ¹⁹Ádrùngbǎ kamà Hèròdè adù kàvi kòmè kórǎ ngari ònǎ, pbétù ka kàdù nzá kàbà. Nírò ní ndi kǎdù dhu àvi kòngù Péterù-ngbò dǎdǎ rǎ rùbhi sàndírì-tsù, ndàdù àbhunà kòkyè kórǎ. Wò dhu-dzidǎ, Hèròdè adù ndìvà Yùdeyà tǎ pbìrì ò rǎ, ndàrà Kàyisàriyà tǎ kígò ò, ndàrà àdi ànyì àkè kàsùmì tí.

Ádrùngbǎ kamà Hèròdè rǎvè dhu

²⁰Ádrùngbǎ kamà Hèròdè náakó atdítdǎ Tirò mà Sidónà màna tǎ kígò ǎ bhà rǎ. Ní, atdíku, abádhí iri ì ndínì ì oví tǐ ìndrù ɔvòya rǎ Kàyisàriyà tǎ kígò ò, ròwù ɔte Hèròdè nà. Ní, ndínì ndi dhu aká tǐ fíyò, abádhí adù 'ìrì Blǎstò tǐ kátina ale nà. Ndi ale níǐ ádrùngbǎ kamà bhà idho tǎ kàluga ǎ dhu dǎ ádrùngbǎle. Ní abádhí awù 'ònzì ndínì ì oko tǐ màrùngà ǎ Hèròdè màna, abádhí tǎ pbìrì ǎ bhà òngù rǐ ɔnyu ongónà ìrà ádrùngbǎ kamà Hèròdè bhà pbìrì ò rǎ nǐdhunǐ. ²¹Ní, yà abádhí iri ì ndínì ì ɔte tǐ ádrùngbǎ kamà màna ònǎ idho ǎ, ndi kamà núufǎ ndi pbìndà ádrùngbǎnga tǎ mùdzarù nǐ, ndàdù àdi pbìndà ádrùngbǎ kamà tǎ tombi dǎ. Wò dhu-dzidǎ, kǎdù ɔte ɔpè, ndàmbe dhu ɔvò dǎ ihé-yà tǎ. ²²Ní wò kà rǎte ònǎ kàsùmì ǎ, ihé-yà adù idù 'àti: «Ìgyò! Ìnzì ní ìndrù nyú yà rǎte dhema! Mǔngù-ngba nyú ní yà rǎte!» ²³Ní ànyirǎ rǎ tǐ,

Ádrùngbàlè Kàgàwà bhà màlàyikà náapbì Hèròdè, inzà kàbhù ifuta Kàgàwà tò dhu-okú dǝ rǝ, asa ràdù àkanà, rǝvè dǝtsi.

²⁴Pbétù wǝ ndi kàsùmì ǝ, Kàgàwà bhà Ɔte adù àdi ndàmbe ndànga dǝ, ndàdù àmbe ndùndǝ dǝ kǝrǝ ngari ònǎ. ²⁵Bàrnabà mà Sàwùlò mànà nùitdègu fǝyǝ ka kavi 'òwù ònzìnà Yèrùsàlemà tǝ kigǝ ǝ kasu nǝtǝ, ní abádhí adù 'ìvǎ, 'adu ì Àtiyòkiyà. Ányi abádhí adù òwu atdíkpá Yùwanì tí kátina atdí ale mànà. Ngàtsi ndi Yùwanì-ǝvǝ ní'ì Màrkǝ.

**Kàgàwà bhà Ìlǎlǎ-Alafí rǝ Bàrnabà mà Sàwùlò mànà
nǝvǝ Kàgàwà bhà kasu tò dhu**

(Gàl 2.7-9; 2Tì 3.8-9)

13 ¹Àtiyòkiyà tǝ kigǝ ǝ *kànisa ǝ ale nzínzi ǝ, Kàgàwà bhà pbànábi mà, ìndrǝ tò arí dhu ùdhè ale mànà ní'ì inè. I ale ní'ì Bàrnabà, Nìgeri tí kátina Simiyoni, Lùkiyò, Kùreni tǝ kigǝ ǝ ale, Mànàyenì, yà atdíkpá avi ádrùngbǎ kamà Hèròdè mànà ale, ndirǝ Sàwùlò.

²Ní atdíku, yà abádhí rǝ Ádrùngbàlè Kàgàwà ùlè, 'adù ònyù t'ònyuta-tsù nùtsi ònǎ kàsùmì ǝ, Kàgàwà bhà Ìlǎlǎ-Alafí ati abádhí nǝ: «Nyǝpì Bàrnabà mà Sàwùlò nà idù, nyǝli igi, ndínì yà ma munzi ì fǝyǝ kasu nǝnzì tí.»

³Ní, ònyù t'ònyuta-tsù ì ètsi, 'adù àmbe 'ìtsǝ dǝ átǝ dhu-dzidǝ, abádhí adù ǝtsáyà núli Bàrnabà mà dǝ Sàwùlò nà, 'adù ùbhàrà rǝwù.

**Bàrnabà mà Sàwùlò nà rǝwu Kàgàwà bhà Ídzì Màkùrù
ùndǝ Kìpurǝ tò *sǝngǝ ǝ bhà tò dhu**

⁴Wǝ Kàgàwà bhà Ìlǎlǎ-Alafí nǝvì ì ì ì ówu rǝ, Bàrnabà mà Sàwùlò nà náawù ùvǝ Sèlèkiyà tǝ kigǝ ò. Ní ányirǝ rǝ, abádhí adù òtsù ádrùngbǎ ibhù ò, 'òwù Kìpurǝ tí kátina sǝngǝ dǝ. ⁵Ní, Sàlaminò tí kátina kigǝ ò ì òwù ùvǝ rǝ, abádhí apè 'ùndǝ Kàgàwà bhà Ɔte ìndrǝ tò Pbàyàhúdí tǝ unduta-dzǝ ǝ rǝ. Yùwanì ní'ì inè átǝ atdíkpá abádhí mànà, ndàdù arà abádhí dzùrà ònzì rǝ. ⁶Ní iwà ì èdà Kìpurǝ tò sǝngǝ ònǎ kǝrǝ rǝrǝ, abádhí awù ùvǝ ndi sǝngǝ ǝ kigǝ, Pafǝ tí kátina ò. Ní, ndi kigǝ ǝ, abádhí atù Bàrà-Yèsù tí kátina màzítále. Àbadhi ní'ì átǝ Pbàyàhúdí nzínzi ǝ tǝtǝ tò nabì. ⁷Abádhí ongónà òko atdíkpá Kìpurǝ tò sǝngǝ ǝ lìwalì, Sèrgiyò Pǝlǝ tí kátina ale, yà atdídzǝ inga núni mànà. Ní, ndi lìwalì avi Bàrnabà mà Sàwùlò nà kunzi, riwù tina ò, Kàgàwà bhà Ɔte ndi ndòzè atdídzǝ ndirǝ nǝdhunì. ⁸Pbétù wǝ màzítále, Èlemà, wǝrì ní ndi kǝvǝ-tì Pbàgìrikí t'ávàna ǝ, náadù àdi, ndàmbe ndàgò dǝ abádhí mànà. Kǎdù dhu ònzì ndínì ndugé-ré tí lìwalì-afí, inzì dhu na'u tí. ⁹Nírǝ ní ndi Kàgàwà bhà Ìlǎlǎ-Alafí irà ndi rǝ, Sàwùlò, yà Pǝlǝ tí kátina átǝ nùudí nyìkpǝna wǝ màzítále Èlemà rǝ, ¹⁰ndàdù àtìnà nǝ: «Nyi nyarí'ì nzère màgèzi nà abhǝ. Ndirǝ nyi nyarì ìndrǝ ètrǎ abhǝ. Ìnyi ní Pfǝmvǝ t'ídhùnà nyú, ndirǝ ìnyi ní obhónánga rǝ òmvù. Nyi nyubhàya tí obhó Ádrùngbàlè Kàgàwà bhà túrútúrú idè otu t'útdyata? ¹¹Ní Kòmbì, Ádrùngbàlè Kàgàwà-ǝtsú isì wǎ dùnú. Nyi nyóngo ndùmùndúmú tí, ìnzì nyala adyifǝ-nyìkpǝ atdí kàsùmì ǝ màtí.» Ní Ɲrǝ rǝ tí, Èlemà-nyínga nùutì mbìi, ìnǝ-yà ribvù ndi ònǎ. Ní, kǎdù ndǝpè ndòrì ndi, ndàmbe ndùnda rí ale ònè dǝ. ¹²Ní, lìwalì itdègu wǝ ndi nǝnzì dhu àlǎ, náadù Yèsù à'ù, Ádrùngbàlè Yèsù bhà Ídzì Màkùrù ùdhè ka kí dhu ǝsù ndi atdídzǝ nǝdhunì.

Pòlò mà Bàrnabà nà rōwu ùvò Àtiyòkiyà tí kátina atdí pbanga ò dhu

(Kas 7.1-50; 10.36-43)

¹³Wò dhu-dzidɔ̃, Pòlò mà ɔdhína mànà núupò ibhú ò Pafò rò, 'òwù, 'òwù ùvò Pergà tí kátina Pàfùliya tó pɔ̀biri ɔ atdí pbanga ò. Ányirò ní ndi, Yùwaní' náadù abádhí núbhà, ndàdù ndàdu, ndàrà Yèrùsàlemà tó kigò ò. ¹⁴Ní, abádhí adù abhi ɔpè Pergà rò, 'òwù, 'òwù ùvò Pisidiya tó pɔ̀biri ɔ atdí pbanga, Àtiyòkiya tí kátina ò. Ní sàbatù-idhò ɔ, Pòlò mà ɔdhína mànà náatsù unduta-dzà ò, 'adù òko obvò.

¹⁵Nírò ní ndi ka kazù Músà bhà Hyátá tó bhùkù ò ka kandí dhu mà, Kàgàwà bhà pɔ̀bànbí náandí dhu mànà. Wò dhu-dzidɔ̃, unduta-dzà ɔ ádròdrò ale náadù indrù òvi, rōwù dhu ùnò abádhí tó, 'àti: «Ábanínzò, nyí nyapè iñ indrù tó nyí nyòvɔ̀nò, ndàdù abádhí-afí nyí nyopé tó ní ɔte nà, ní nyòvɔ̀nò ka kòmbí.» ¹⁶Ní, Pòlò ivà ndi ndidè, ndàdù indrù àpe ɔtsúna ní, rinè. Nírò ní ndi kápè ɔte ndàti: «Ìsràyeli tó pɔ̀biri ɔ bhà, ndirò nyí yà Kàgàwà-ɔdò ònzi nyí nyarí rò, nyiri yà ma múnɔ̀na dhu. ¹⁷Àlè, Pɔ̀bàìsràyéli tírò, àlè tó Kàgàwà náavò ndi àlè t'ábhúna. Ní, Mísri tó pɔ̀biri ɔ abádhí aróko ònà kàsùmi ɔ, kàdù abádhí àbhù ròtrò, ròngò ábhò alé-yà nyú tí. Wò dhu-dzidɔ̃, kàdù abádhí ipfo, rùvò ányirò pɔ̀bìndà ɔbi nyú ní. ¹⁸Kàdù abádhí-ngbò nòdò rùngù ɔ, ràrà àhù mbèmbè ifo kumí ató tí. ¹⁹Ndirò, kàdù àrùbhù dhèdhèrò ale-tidò-tsù tó rùgànda-tsè nòtdi Kànanà tó pɔ̀biri ɔ rò, ndàdù ndi pɔ̀biri àbhù àlè t'ábhúna tó. ²⁰Kórò kòkò dhu anzí ì, ràrà àhù mbèmbè ifo miyà dònà imbò kumí nà ató tí. Wò dhu-dzidɔ̃, Kàgàwà adù àlè t'ábhúna-ànyà nítdi róngo ale nùli abádhí nzínzi ɔ, ràrà àhù pɔ̀bìndà nabi Sàmɔ̀lè nídi ndi ndaraya abádhí nzínzi ɔ ònà kàsùmi ò. ²¹Ndirò, ròpè ndi urò rò, àlè t'ábhúna náadù kamà ònzi Kàgàwà-fó. Nírò ní ndi Kàgàwà adù Sàwulò nídi abádhí dó kamà tí, rònyù idzi abádhí dó, ràrà àhù ifo kumí ató tí. Ndi Sàwulò níi Kisi t'ídhùnà. Ndirò Kisi níi Bènyàminì-dhú-bvù ale. ²²Kàgàwà níitdègu Sàwulò nífò ádrùngbà kamà tó tombi dó rò, ní kàdù Dàwudi nídi tdi tdi abádhí dó ádrùngbà kamà tí. Kàdù dhu òvò átò Dàwudi-okú dó rò, ndàti: «Ma màbà wà Dàwudi, Yèsè t'ídhùnà, atdí d'afídu ózè ale. Ka ní ndi ma mòzè dhu ònzi róngo kórò ale.» ²³Dàwudi bhà pɔ̀bàdzukuru nzínzi ɔ rò ní ndi, Kàgàwà ipfo Yèsù, ndidi Pɔ̀bàìsràyéli tó Ògùba tí, àdhàdhi yà angyangyi ndi ndakò fíndá làkà dhu bhèyi. ²⁴Tdù Yèsù ira rò, bàtizò nubhónà Yùwaní náavò dhu Ìsràyeli tó pɔ̀biri ɔ bhà tó kórò, ndíní ì nùgèrè tí, 'ùbhà fíyò nzérènga, 'adù bàtizò àlu. ²⁵Ní, pɔ̀bìndà kasù-tsù àmbènà àrà ndòdì ònà kàsùmi ɔ ní ndi, Yùwaní ivú dhu Pɔ̀bàìsràyéli-tsù, ndàti: «Nyí nyarí inga irè ima ràrì àdhi? Ima ní nzí wò nyí nyaròdona ndíní ira tí ale. Pbétù, kàni dzidu dó ríra ale ní inzà ma màkà munga pɔ̀fina rò kàyitò-mbí mà ale.» ²⁶Nírò nyí adódù, yà Àbràhamù bhà pɔ̀bàdzukuru tí nyí nyí rò, ndirò nyí, yà Kàgàwà-ɔdò ònzi nyí nyarí rò, àlè tó nga ní ndi Kàgàwà íbhò yàrì ògù tó ɔte ní. ²⁷Obhó tí, Yèrùsàlemà tó kigò ɔ bhà mà fíyò ádròdrò ale mànà nùni nzà dhu Yèsù ràrì àdhi. Ndirò, yà bíli ka karòzùna sàbatù-idhò ɔ, yà Kàgàwà bhà pɔ̀bànbí unò dhu mà náadù nzà abádhí-dò nàlu. Pbétù, abádhí adù ì dhu àbhù ràkà, yà Yèsù-dó ì abhù kotdi anya ndíní ka kohò tí dhu-otù ɔ. ²⁸Ní, inzà ì àbà atdí dhu mà, yà Yèsù-ànyà òtdi ka kàdù okúna dó rò rórò, abádhí anzí ka Pilatò-fó, ndíní ka nabhù tí kohò. ²⁹Ní kòkú dó rò ka kandí kórò

dhu ì àbhù rònzi ì dhu-dzidɔ, abádhí náabhù kǎ-bvò kifo mùsàlabhà dɔ rò, 'àdù òtdànà. ³⁰Pbétù, Kàgàwà adù àbadhi àbhù ringbè ndì ɔve-bvù rò. ³¹Wò dhu-dzidɔ, kǎdù ndàvi ibí idhò nyú ɔ yà Gállilayà rò ì iwú màrà atdíkpá, 'iwù ùvò Yèrùsàlemà tɔ kigò ò ale tò. Kòmbí ì ale ní ì kàbhà ngàmbì Pbàisràyéí-ònzí. ³²Mǎ nyú mà, mà mǒvona dhu ní ndi Ídzi Màkùrù, yà àlě t'ábhúna tò Kàgàwà náakò findá làkà. ³³Ní, Kàgàwà náabhù wà ndi làkà rǎkǎ àlě tò, abádhí tɔ pbàdzukuru tírò. Kǎbhù Yèsù ringbè ndì ɔve-bvù rò, àdhàdhì yà Zàburi tɔ bhùkù* ò ka kandí ɔyò rí kisè kà tɔ ngari ɔ dhu bhèyi. Ndi andítà ràtina:

«Nyí, inyi ní Idhùdu.

Ndirò indo ndì nòpè rò, ima ní Àbanu.» ³⁴Ndirò, Yèsù nábhù ndì ndí ringbè ndì ɔve-bvù rò inzí abvona ròmò dhu kǎvò angyangyi. Kǎti:

«Ma mí nyasò ní asota ní ìlilǎ, ndirò kóró ale rǎ'una,

yà angyangyi mà makò findá làkà Dàwudi tɔ asota*.» ³⁵Ndi dhu-okú dɔ rò ní ndi kà ràtina átò Zàburi* tɔ ngǎtsi ngari ɔ:

«Nyí nyabhàya nǎi pbùkù Ìlilǎ-Ale-abvò ròmò ibhu ò.» ³⁶Obhó tí, pbàndà idzi ɔ, ádrùngbǎ kamà Dàwudi náanzí Kàgàwà ózè dhu. Ní, kǎvè, kǎdù ndòtdù abhúna ka kutdè ró, abvona ràdù òmò. ³⁷Pbétù, yà Kàgàwà àbhù ringbè ndì ibhu ò rò Yèsù-abvò nómò nzá.

³⁸Nírò adódù, nyèni dhu kòtù ɔ nga rǎrǎ ndi ìndrù tɔ nzérénga rǎ ndùba dhu rǎ ndòvò fùkù ní. Ndirò, Músà bhà Úyátá mà náabhù nzá nyí kòzù nyí obhó-nángatále tí. ³⁹Yèsù-otù ɔ nga ní ndi ìngbàtí fíli ndi ale mà yà ka nà'ù, nòzù ka kǎdù obhónángatále tí ní. ⁴⁰Nírò, nyàndà nga mbèyi adódù, akye yà Kàgàwà bhà pbànábi ɔno dhu nòonzina ndi rùkú ní. Abádhí ati:

⁴¹«Nyàndà dhu, nyí, ìndrù-tsi ònzi nyí nyarí rò.

Nyàbhù nyí idhò rùkò nyí, ndirò nyàbhù nyí tsèku ròtdi ndi.

Obhó tí, mà mí atdí dhu ònzi, yà ìnè nyí nyí nyíkpo'ku nà òná kàsùmì ɔ. Ndi dhu ní ìnzí nyí nyádù à'ùnà ngǎtsi ale náwe fùkù rò dhu*.»

⁴²Wò dhu-dzidɔ, Polò mà Bàrnabà màrà nfitdègu ùvò unduta-dzà ò rò, ní iyé-yà náadù abádhí ònzi ndíni iwúya tí tdítɔ rǎi sàbatù-idhò ɔ, 'iwù wò ɔte kèlě nádu 'àwe tdítɔ fíyò. ⁴³Wò unduta-dzidɔ, ábhò Pbàyàhúdì mà ábhò ngùkpá ale yà Pbàyàhúdì tɔ ***díni** ò ì nùgèrè 'òngò Kàgàwà ùle màrà, náadù ùvò, 'òwù Polò mà Bàrnabà màrà-owù ɔ. Nírò ní ndi kǎkò ɔyò ale adù dhu òvò abádhí tɔ 'òpè abádhí-afí ní, ndíni ì napbá tí 'òngò òko pòtsò Kàgàwà bhà idzinga tɔ otu ɔ tí.

Pbàyàhúdì rǎ Polò mà Bàrnabà màrà rǎvona fíyò ɔte nódho dhu

⁴⁴Tdítɔ ìi sàbatù-idhò ɔ, mbèmbe Àtiyòkiyà tɔ pbanga ɔ kóró ale núundu ì ndíni ì iri tí Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà ɔte. ⁴⁵Ní Pbàyàhúdì nfitdègu wò ihé-yà àlǎ, ní adha tɔ ale-afí mà agòta màrà náadù abádhí ìra, ràdù 'òpè 'àgò Polò rǎvona fíyò dhu, ndirò 'àmbe dhu ùnò dɔ nzére kà ní. ⁴⁶Ní Polò mà Bàrnabà màrà náadù dhu òvò abádhí tɔ ìmbà ɔyá ɔdò na, 'àti: «Fùkù nga ní ndi Kàgàwà bhà yàri ɔte náká kunò wemberè tí ní. Pbétù, nyí nyòdhò ka, nyádù nyòzù nyí-tírò inzà àkǎ 'àbà dhòdhóhonga tɔ ípirɔnga ale tí dhu-okú dɔ rò, mà mí mǔgèrè kòmbí mǒwù kùnò rǎ ìnzí ní Pbàyàhúdì tò. ⁴⁷Obhó tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà uyá wà ka ndi dhu bhèyi tí fǎkà. Kǎti:

«Ma míli nyí kóró p̀biri ǝ ale tó awáwù tí,
ndíní nyí nyí'í tí ǝgù tó Ídzì M̀k̀k̀r̀ù ǝvǝ rí kóró ale tò ale tí, ràrà àhu yà
adzi-tsù náadi ndì i.»

⁴⁸ Ní, ìnzí ní P̀b̀ỳàh̀údí níítǝgù wò ǝtè ìrì, ní abádhí-idhè náadù ndìka
atdídǝ, 'àdù 'ǝpè 'ìlè Ádr̀ng̀b̀ále K̀àg̀àwà bhà ǝtè. Ndirò kóró ale, yà K̀àg̀àwà
apí dhòdhóhóngà tó ípìr̀ng̀a nabáya tí, náadù K̀àg̀àwà à'ù.

⁴⁹ Ádr̀ng̀b̀ále K̀àg̀àwà bhà ǝtè adù ndùndò kóró ndi Pìsìdiyà tó p̀biri ǝ.
⁵⁰ P̀b̀é̀t̀ù, P̀b̀ỳàh̀údí adù dhu itsu K̀àg̀àwà àlè arí ì návi vèbhále mà, kigò
ǝ ádr̀dr̀ǝ ale màna dǝ ò, ndíní dhu nivà tí Pòlò mà Bàrnabà màna rǝ. Ní,
abádhí adù 'ǝpè 'àvu Pòlò mà Bàrnabà màna rǝ, 'àdù ipfonà 'òdì fíyǝ p̀biri ǝ rò.
⁵¹ P̀b̀é̀t̀ù, kòkò ǝyǝ ábhàlì náadù p̀f̀ǝyà-tsítsíró àhè nǝ'ǝ abádhí-okú dǝ rò. Wò
dhu-dzidǝ, abádhí adù 'ìvǝ, 'òwù Ìkòniyò tó kigò ǝ. ⁵² Ndirò Yèsù-owù núngu
ale-idhè náadù ndìka atdídǝ, K̀àg̀àwà bhà Ìlìl̀à-Alafí ràdù 'ira.

**Pòlò mà Bàrnabà nà rí K̀àg̀àwà bhà Ídzì M̀k̀k̀r̀ù
núno Ìkòniyò tó kigò ǝ dhu**

14 ¹ Ìkòniyò tó kigò ǝ ì òwù ùvò rò, Pòlò mà Bàrnabà nà náatsù átǝ
P̀b̀ỳàh̀údí tó unduta-dzǝ ò. Ní ányidzá, abádhí unǝ K̀àg̀àwà bhà Ídzì
M̀k̀k̀r̀ù, ndi dhu ràdù P̀b̀ỳàh̀údí mà P̀b̀àg̀ìr̀íkí màna tó ábhǝ ihé-yà nyú
nábhù rà'ù Yèsù. ² P̀b̀é̀t̀ù, yà ì nùvò ìnzí 'à'ù Yèsù P̀b̀ỳàh̀údí náadù dhu itsu
ìnzí ní P̀b̀ỳàh̀údí-dǝ ò, 'àbhù afíya rìnza ì ndíní dhu nivà tí kòkò Yèsù ná'ù
adǝya rǝ. ³ Ní, àzèmbè wò dhu rí ndònzì rórò tí, Pòlò mà Bàrnabà nà náadù òko
ábhǝ idhǝ nyú tí Ìkòniyò tó kigò ǝ. Abádhí adùna òwu Ádr̀ng̀b̀ále K̀àg̀àwà
bhà Ídzì M̀k̀k̀r̀ù núno rǝ kpangba, ìmbǝ ǝyǝ ǝdǝ na, kà-rǝ ì ipbì ì nídhuní.
Ndirò, Ádr̀ng̀b̀ále K̀àg̀àwà adùna àrà yà abádhí r̀ǹǹa p̀b̀ìndà ìdzìnga dǝ
dhu tó obhóngà nábhù rǝ ràvi ndi kpangba, yà abádhí r̀ǹzina wiwì mà yà
ìnzǝ apèna 'ònzì angyi ìndr̀-̀nzínzì ǝ dhu màna dhu-otù ǝ. ⁴ Ní wòrì kigò ǝ
ale-ǝnga núundo ndi ǝyǝ, atdídhenà ale ròlè ì P̀b̀ỳàh̀údí-tí'òná rò, ng̀kpà ale
ràdù 'òlè Yèsù bhà uvitatále-tí'òná rò. ⁵ Wò dhu-dzidǝ, P̀b̀ỳàh̀údí mà ìnzí ní
P̀b̀ỳàh̀údí màna, ǝyǝ ádr̀dr̀ǝ ale màna náadù 'ìrì ndíní ì ǝpè tí 'àvu Pòlò mà
Bàrnabà màna rǝ, 'àdù abádhí àbhù kubvù odu ní ràvè. ⁶ Ní, Pòlò mà Bàrnabà
màna níitǝgù wò dhu ǝsù, ní abádhí uvo Ìkòniyò ǝ rǝ, 'òtsè Likàòniyà tó p̀biri
ǝ pbanga, Lístrà mà Dèrbè màna, tiyá arí'í kyèr̀kyèr̀ p̀biri màna ò. ⁷ Anyí
abádhí adù òko 'òwù K̀àg̀àwà bhà Ídzì M̀k̀k̀r̀ù núno rǝ ìndr̀ tò.

Pòlò mà Bàrnabà nà rí'í Lístrà tó kigò ǝ dhu

⁸ Lístrà tó kigò ǝ, ìnzí aríde p̀f̀ǝna dǝ atdí ale ní'í ìnè. Ndi ale ní'í òdhi tí ka
kadhi òtsòtsù rórò ale. Ndirò ka ní'í ìnzǝ apèna ùbhi yà ka kadhiina ndi rò ale.
⁹ Ní, atdíku kǝdì ndàmbe Pòlò r̀ǹǹa dhu ìrì dǝ. Ní Pòlò udí nyìkpóna kà-rǝ,
kà'ù dhu ǝgù ndi ràmbènà ǝgù dhu ndi ndàla rò. ¹⁰ Ní, Pòlò adù dhu ǝvò kà tó
ǝrú tũna nyú nà, ndàti: «'ìvǝ nyi, nyidè túrútúrú p̀f̀ǝna dǝ.» Ní wò ale níbe ndi
ndidè, ndàdù ndòpè ndùbhi. ¹¹ Ní wò Pòlò ǝnzì dhu ì àla rò, ihé-yà náapè 'òtè
ǝrú tũya nyú nà Likàòniyà ǝ bhà t'ávàna ǝ, 'àmbe àtìna dǝ: «M̀ng̀g̀-̀nzo ùgèrè
wà ì 'òngò ìndr̀ tí, 'itsù àlè nzínzì ǝ.» ¹² Abádhí adù Bàrnabà nàtí Zèwù tí,
'àdù Pòlò nàtí Hèrmè tí. Obhó tí, Pòlò ní ndi aràna ǝtè ùdà rǝ ìndr̀ tò. Ndirò,
yà Lístrà tó kigò ǝ ka kòtsù ró ní'í ndi Zèwù tí kátina P̀b̀àg̀ìr̀íkí tó m̀ng̀g̀-
ngba bhà somǝ-dzǝ. ¹³ Ní wò ndi kàsùmi ǝ, Zèwù bhà atdí kùhanì náadù ìrà

ìkylì-akpá nà, iwà ndì ndùkpòrò itsu-opfò tó mùkàkù ndùfò òyà rǒ rǒrò, ndìrà àhu nà kigò ò ka kòtsù òyá tsàtsù tí. Abádhí ní iwà ò nìrì ihé-yà màrà ndíní ò ubhò tí ò ìkylì-akpá perè tí kǒkò òyǒ uvitatále tò. ¹⁴Ní, Pòlò mà Bàrnabà nà nítédègu kǒkò ale rǎpàna ndíní ò ɔnzi tí dhu ìrì, núufa rǒyá ɔrù mùdzarù-ŋga, 'àdù òtse ihé-yà nǎnzí ò, 'àmbe ùkù dǒ, 'àti: ¹⁵«Hòkò! Ádhu wò nyí nyápàna nyǒnzi dhema? Mǎ'í nyú, mǎ ní ìndrù àdhàdhì nyí ní ìndrù dhu bhéyi. Ndirò, yà fùkù mǎ mǎvò dhu ní Kàgàwà bhà Ídzì Mákùrù, ndíní nyí nyubhà tí nyí nyaróznzina ìmbà tǐya nà dhu, nyàdù nyùgèrè nyǒngò yà ìnzì arǒvè Kàgàwà bhà ale tí. Ndi Kàgàwà ní ndi yà adzi mà ɔrù-akpà mà ndirò rèrù-abábá mà, òyá arǐ kóró dhu màrà nanzì ale. ¹⁶Angyíta nyú Kàgàwà ubhà pé kóró p̀bìrì ò ale rǒngò ubhì afiya ozè otu ò. ¹⁷Pbétù, kùbhà nzá ndì ndí nditè abádhí tò yà ndì ndónzina ídzìnga-otù ò dhu. Obhó tí, kǎrì igye àbhù rìkò ɔrù-akpà ò rǒ fùkù, ndàdù inga ò dhu àbhù rǒ ò fìyó kàsùmì ò. Ndirò indo màtí, kǎràdù nyǒngù, ndàdù afiku nǎra p̀bìndà ídzìnga tò dhèdhe nǎ.» ¹⁸Pòlò mà Bàrnabà nà náatè mbà wò dhu bhéyi màtí, ní abádhí rǐ ihé-yà nísò ìnzì ìzà tò perè nubhò tí fìyò dhu nífì ɔbì tí.

¹⁹Wò dhu-dzidǒ, P̀b̀yàhúdì níiwú Àtìyòkiyà" tí kátina kigò ò rǒ, ndirò Ìkòniyò tí kátina kigò ò rǒ màtí, 'iwú ùvò Lístrà. Ní abádhí nítu dhu ihé-yà-dò ò, rǒpè 'ùbvú Pòlò mà odu ní, ndíní ɔvè tí. Wò dhu-dzidǒ, abádhí adù Pòlò àdhà 'ipfò iri kigò ò rǒ, iwà òvè dhu tí ò í kàtì nídhuní. ²⁰Pbétù Yèsù ná'ù ale nítédègu 'àndù 'àkpòrò Pòlò-ngbò, ní àbadhi adù ndivà, ndidè, ndàdù ndàdu ndi kigò ò. Ní tsùtsà nínganí, abádhí adù òwu Bàrnabà nà Dèrbè tí kátina kigò ò.

Pòlò mà Bàrnabà nà rǐ 'àdù Àtìyòkiyà tò kigò ò dhu

²¹Dèrbè tò kigò ò ò òwù ùvò rǒ, Pòlò mà Bàrnabà nà náapè 'ùnò Kàgàwà bhà Ídzì Mákùrù ìndrù tò. Ní, àbhò ale nyú núgèrè ò, 'à'ù Yèsù. Wò dhu-dzidǒ, abádhí náadù 'àdu Dèrbè rǒ, 'òwù Lístrà. Lístrà rǒ, abádhí adù 'ivà, 'òwù Ìkòniyò ndirò Àtìyòkiyà, P̀sìdiyà tò p̀bìrì ò. ²²Kóró kǒkò kigò ònǎ, abádhí owúnà Yèsù ná'ù ale-afí nópè rǒ, 'àdù òwu ò ale àvì rǒ rìkò pòtsó fìyó a'uta ò. Abádhí adúnà òwu dhu òvò rǒ ò ale tò, 'àti: «Dhu àkǎ àlè rùdà ádrùngbǎ àp̀bè nyú òna nǎ, ndíní àlè kòtsú tí ɔrù-akpà ò Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ò.» ²³Kóró 'kànísà òna nǎ, Pòlò mà Bàrnabà nà náadúnà òwu ìndrù òvò rǒ, 'ùlì ndi kànísà ò p̀b̀àkùrù tí. Ọnyè t'ónyuta-tsù ò ɛtsì, 'àdù àmbe 'itsò dǒ dhu-dzidǒ, abádhí adúnà òwu yà ò òvò ale ɛlì rǒ yà ò á'ù Ádrùngbǎle Yèsù-fí.

²⁴Wò dhu-dzidǒ, abádhí núudà P̀sìdiyà tò p̀bìrì ònǎ, 'àdù òwu ùvò P̀f̀l̀l̀iyà tò p̀bìrì ò. ²⁵Ní, Pègà tí kátina ndi p̀bìrì ò kigò ò bhà tò ò ɛnò Kàgàwà bhà Ọte dhu-dzidǒ, abádhí adù 'àsòlò, 'òwù Àtǎliyà tí kátina kigò ò. ²⁶Ndi kigò ò rǒ, abádhí adù 'ivà òwù ìbhù ò, 'òwù ùvò Àtìyòkiyà, Sírìyà tò p̀bìrì ò, yà abhì ò apè ònà rǒ kigò ò. Wò ndi kigò ò rǒ nga ní ndi, ka kabhu abádhí Kàgàwà ràso wò abádhí òwù ɛtsàna p̀bìndà kasu-okù dò rǒ.

²⁷Ní, Àtìyòkiyà ò òwù ùvò rǒ, abádhí andu Yèsù ná'ù ale-tsù, 'àdù Kàgàwà àbhù ò 'ònzì kóró dhu náwe fìyò. Ndirò, abádhí adù ìngbà dhu bhéyi màtí ò àp̀f̀ò a'uta tò tsàtsù ìnzì ní P̀b̀yàhúdì tò dhu náwe átò abádhí tò. ²⁸Wò dhu-dzidǒ, Pòlò mà Bàrnabà nà náadù òko àbhò idho nyú tí Yèsù ná'ù ale màrà Àtìyòkiyà tò kigò ò.

Yěsù ná'ù ale tó unduta Yèrùsàlemà tó kigò ò

(Opt 2.1-9)

15 ¹Yùdèyà tó p̀bìrì ò r̀ò iwù Àtìyòkiyà tó kigò ò ngúfe ale, náapè 'ùdhe dhu Yěsù ná'ù ale tó, 'òwù àtìnà r̀ò ití: «Ìnzì nyí nyapè nyàbhù kòbh-òlò onzikúnga yà Músà bhà Ùyátá nónzì ka dhu bhèyi, ní Kàgàwà r̀í nzi nyìgù fàkú nzérenga ò r̀ò.» ²Ní Pòlò mà Bàrnabà nà náadù ndi dhu òdhò atdíð, ádrùngbà agòta nyú ràdù itisì nzínziyà ò i ale màna wò dhu-okú dò r̀ò. Nírò ní ndi abádhí adù dhu ùtsì atdíkpá, ndíní Pòlò mà Bàrnabà nà ndirò Àtìyòkiyà ò ngúfe ngùkpá ale màna nóowu tí Yèrùsàlemà tó kigò ò, 'òwù òte ndi dhu d́ Yěsù bhà uvitatále mà, pbàkùrù màna-ònzì r̀ò. ³Ní, Àtìyòkiyà ò ***kànìsà** náadù abádhí dzànà nónzì àkàkà dhu bhèyi ndi abhi tó. Ní Fòyinikè mà Sàmàriyà màna tó p̀bìrì ònà ì úda ì nanà, abádhí owúnà ingbà dhu bhèyi màtì inzi ní Pbàyahúdí nùgèrè ì Kàgàwà tó dhu nówò r̀ò indrù tó, ndi dhu ràdù àrà Yěsù ná'ù ale àbhu r̀ò idhèya rika ndi atdíð. ⁴Ní, k̀òkò ale níitdègu owu ùvò Yèrùsàlemà tó kigò ò, ní ndi kigò ò kànìsà mà Yěsù bhà uvitatále mà ndi kànìsà ò pbàkùrù màna, náakò abádhí mbèyi nyú. Abádhí náadù Kàgàwà àbhu 'ònzì dhu náwe kórò k̀òkò ì nàkò ale tó. ⁵Pbétù, atdídhená ale, Yěsù ná'ù Pbàfàrisáyó tó màtù nzínzì ò, náadù 'ìvà 'àti: «Dhu àkà kòbhòlò Yěsù ná'ù inzi ní Pbàyahúdí-ònzìngà, kadù dhu ùya fíyò r̀òngò Músà bhà Ùyátá nífu.» ⁶Nírò ní ndi Yěsù bhà uvitatále mà, Kànìsà ò pbàkùrù màna, náandu ì ndíní ì andá tí k̀òkò ale ùnò dhu-ònga. ⁷Ní, atdíð ì agò ì dhu-dzid, Péterù ivà ndi ndidè, ndadù àtìnà: «Àbanìnzó, nyí nyùnì wà dhu Kàgàwà r̀òvò wà mà angyíta tí nzínziku ò r̀ò, ndíní ma mongó tí pbìndà Ídzi Màkùrù núnò inzi ní Pbàyahúdí tó, ndíní abádhí nfiri tí 'adù dhu à'ù. ⁸Ndirò Kàgàwà, yà indrù-afí ò dhu mà núní arí ale, nítè wà dhu iwà ndi rákò abádhí, yà abádhí ndi ndírà pbìndà Ìlìl-Àlafí ní, àdhàdhì yà ndi ndírà àlè dhu bhèyi dhu-otù ò. ⁹Kùndò nzá àlè-ònga abádhí màna akekpá màtì, kù'o abádhí-afí rìlā nyìkpóna ò, a'uta-otù ò nídhunì. ¹⁰Nírò, ádhu kòmbí nyí nyí Kàgàwà-afí nùmvù wò dhu bhèyi, nyámbe ndi nà'e ànò nùgba d́ Yěsù bhà ábhàlì d́ ní? Nyí nyí ndi ànò nùgbà abádhí d́ àzèmbè inzà àlè t'ábhúna nyú mà, ndirò àlè nyú mà àlè kanzi kànò àlè kí dhu-lèma r̀òrò! ¹¹Ndirò, àlè kà'ù wà dhu àlè r̀ègu wà àlè tó nzérenga ò r̀ò, Ádrùngbàlè Yěsù bhà idzinga-okú dò r̀ò, àdhàdhì abádhí nùgu dhu bhèyi.» ¹²Ní, Pòlò mà Bàrnabà nà r̀í Kàgàwà àbhu 'ònzì inzi ní Pbàyahúdí nzínzì ò wíwì mà, yà inzà apèna 'ònzì angyi indrù-nzínzì ò dhu màna dhu náwè r̀ò, k̀òkò ì nàndunà ale náadù inè bhìl, 'ámbe abádhí r̀awèna dhu nfiri d́. ¹³Ní Pòlò mà Bàrnabà nà níitdègu inè, ní Yàkòbhò apè òte ndàti: «Àbanìnzó, nyiri yà ma múnna fùkù dhu. ¹⁴Simiyonì náwe wà ingbà dhu bhèyi màtì, mùhàngú ò r̀ò, Kàgàwà arí pbìndà ale nòpì inzi ní Pbàyahúdí nzínzì ò r̀ò tí dhu àlè tó. ¹⁵Wò ndi dhu nákò wà ndi Kàgàwà bhà pbànábí náandí dhu nà. Ndi andítà r̀átina:

¹⁶ Ádrùngbàlè Kàgàwà r̀átina: wò dhu-dzid, ma mí madù
mírà wò ndi nadrù ádrùngbà kamà Dàwudì bhà idza nòsì tdítð.
Ní ma mí ndi idza-dúdù nángbè,
madù idina ridè pf̀ona d́.

¹⁷ Ndi dhu bhèyi ní ndi, yà ì nùbhà ale-go r̀í 'òpè 'òmè Ádrùngbàlè,
ì ale ní kàkà òvòdu ka kànzi d̀yà ale.

Obhó nyú, kóró ìnzí ní Pbàyahúdí, yà pbàkà ale nyú tí oko tí ma múnzì ale rí 'òpè 'òmè ma.

Wòrì ní ndi yà ndi dhu ònzi rí Ádrùngbàlè núuno dhu*.

¹⁸ Ndi Ádrùngbàlè ní ndi i dhu nábhù ìndrù rùni yà m̀hàngù ò rò ndi napèna rò ale.»

¹⁹ Tdítád, Yàkòbhò adù àtìna: «Ìma, ma màla dhu ní, dhu ràkà nzá kòbhìlì kòkò ì nùgèrè Kàgàwà tò ìnzí ní Pbàyahúdí-tsù. ²⁰ Pbétù, abádíhí tò dhu ràkà kandí dhu, kati: «Nyí nyàkà nzá nyòngò sànamù tò ka kùbho perè tí izzá ná'á». Ndirò, nyí nyàkà nyòngò nyòddò m̀nyònnì rǝ rò, ìnzí nyàdù dàna-tsi ka kùbho ɔbi ní rǝvè izzá mà, ànzàbhà màna ná'á.» ²¹ Obhó tí, angýí ndi napèna rò, ìndrù náarí ìnè Músà bhà Úyátá nóvo i arí ìndrù tò kóró kígò ònà ró. Kóró sàbatù-idhò ð, abádíhí náarí i Úyátá nózù ìndrù tò unduta-dzà ð rò.»

Yèrùsàlemà ì nùndu ale rí bhàruwà àbhù Àtiyòkiyà ð * Kànisa tò dhu

²² Wò dhu-dzidò, Yèsù bhà uvitatále mà, Kànisa ð pbàkùrù mà, Yèrùsàlemà ð kóró Kànisa màna náatè nzínziya ð. Abádíhí nífiri ì ndíni ì ovó tí nzínziya ð ale, 'àdù òvinà ròwù atdíkpá Pòlò mà Bàrnabà màna nà Àtiyòkiyà, Sìriyà tò p̀biri ð. Ní, abádíhí avò Yudhà mà Sílà nà. Ngàtsi ndi Yudhà-ɔvò nífiri Bàri-sabà. Odhíya pbàkrístò nzínzi ð, abádíhí ɔyò kóró nífiri atdíddò ka kífù ale. ²³ Ní, abádíhí adù kòrí ale nóvi ròwù bhàruwà nà. Ndi bhàruwà ka kandí yà dhu bhèyi: «Mǝ'ì odhíku, Yèsù bhà uvitatále mà, Kànisa ð pbàkùrù màna, mà mòvi nyí atdíddò odhíkà, ìnzí ní Pbàyahúdí tírò nyí nyífiri Àtiyòkiyà mà, Sìriyà mà, Kilikiyà màna tò p̀biri ð rò. ²⁴ Mǝ mírì dhu, nzínzika ð rò, atdídhená ale ròwù inzà mà mǝfà rusà fíyò rórò, 'òwù d̀ku ìnza àwú òtèya ní, ndi dhu ràdù izzá nábhù afíku ð. ²⁵ Ndi dhu-okú d̀ò ní ndi, mà mìrì mà mòvò ìndrù, màdù òvinà ròwù tiku ð. Abádíhí ròwù atdíkpá yà atdíddò mà mòzè odhíka, Pòlò mà Bàrnabà màna nà. ²⁶ Ndi Pòlò mà nádzi wà fíyò ipìr̀nga ɔve tò àlè tò Ádrùngbàlè Yèsù Krístò bhà kasu-okú d̀ò rò. ²⁷ Ní, kònnì mà mòvi Yudhà mà Sílà nà, ndíni yà bhàruwà ð mà màndí ɔte nɔvo tí tsùya ð fùkù. ²⁸ Obhó tí, Kàgàwà bhà Ìlìlǝ-Alafí mà, mà nyú màna, mà màla dhu ní, dhu ràkà nzá m̀gbà ndi ná'e vurò ànò tdítád d̀kù, ròsè yarí uyátá ònà. ²⁹ Ndi uyátá ràtina: «Nyí nyàkà nzá nyòngò sànamù tò ka kùbho perè tí izzá mà, ànzàbhà mà, dàna-tsi ka kùbho ɔbi ní rǝvè izzá màna ná'á. Ndirò nyí nyàkà nyòngò nyòddò m̀nyònnì rǝ rò. Kòkò dhu nyí nyífu dhu ní ndi adù ìfiri iwà nyí nyònnì ídzi dhu dhu. Mbèyi nyòko.» ³⁰ Ní, ndi kòkò òvi ka kòvi ale nífiri ì 'òwù wò bhàruwà nà Àtiyòkiyà. Ní ányi ì 'òwù ùvò rò, abádíhí andu Yèsù ná'ù ale-tsù, 'àdù ndi bhàruwà àbhù abádíhí rǝzù. ³¹ Ní wò bhàruwà ì 'òzù rò, kòrí ale-idhè nífiri ndi atdíddò ndi bhàruwà ð ka kòpè afíya tí dhu-okú d̀ò rò. ³² Kàgàwà bhà pbànábi tí ì adù 'òtù dhu-okú d̀ò rò, Yudhà mà Sílà nà náadù òte ádzíta nyú kòkò Yèsù ná'ù ale màna, ì ròpè abádíhí-afí, 'àdù abádíhí àbhù ròtsi ɔbi fíyò a'uta ð. ³³ Ngúfe idho ì ònzi Àtiyòkiyà dhu-dzidò, kòkò abádíhí t'òdhíya náadù abádíhí àbhà ràdu ì, 'òwù yà ì nífiri ale-tí'ò. ³⁴ [Pbétù Sílà adù ndòzè ndàdi Àtiyòkiyà. Ní Yudà adù àrà atdírdò Yèrùsàlemà.] ³⁵ Pòlò mà Bàrnabà nà adù òko Àtiyòkiyà. Ibí ngùkpà ale màna, abádíhí owúnà dhu ùdhe rǝ, 'àdù Kàgàwà bhà ɔte tò ídzi Mǝkùrù núnò atò ìndrù tò.

* 15.17 Àmò 9.11-12 x 15.20 Ndi izzá nóti wà Kàgàwà-nyìkpò ð.

Polò mà Bàrnabà nà ðnga rĩ ndũndò dhu

(Mât 13.23; 18.20; Yũw 6.44-45)

³⁶Ngúfe idho-dzidš, Polò ati Bàrnabà nĩ: «Dhí, kàdu pé àlě, àlě ròwù àlě t'òdhína nándà yà angyi àlě kúnò Ádrùngbàlě Kàgàwà bhà Ɔte òyá kigò ðna nà kórš, ndíní àlě kala tí ìngbà dhu bhěyi mâtí abádhí aróko dhu.» ³⁷Ní, Bàrnabà azè ndidyì Yũwanì Mǎrkò, ndíní ì owu tí mànà atdíkpá. ³⁸Pbétù, Polò adù nzá ndi dhu òzè, Pàfùliyà tó pbiri ò rò Yũwanì Mǎrkò adù ndi owùya š rò, ìnzì ndònzì kasu atdíkpá ì mà nà dhu-okú dō rò. ³⁹Ní wò dhu-okú dō rò, Polò mà Bàrnabà nà náagò ì atdídš, ndi dhu ràdù 'àbhu 'èndò ì. Nírò ní ndi Bàrnabà adù Mǎrkò nídyì, 'òwù nà atdíkpá ibhú š Kipurò tó pbiri ò. ⁴⁰Ndíró, Polò adù Sílà òvò. Ní, Yèsù ná'ù ale itsò ì dòyá, ndíní Ádrùngbàlě Kàgàwà aso tí ì dhu-dzidš, abádhí adù 'íwà, 'òwù ányirš rò. ⁴¹Ní, kùdà Siriyà tó pbiri mà, Kilikiyà tó pbiri mànà ðna nà, ndàrà kànísà-aff òpè rò, ndíní ɔbi notsi tí fiyò a'uta š.

Timòtewà rĩ ndàpbà Polò mà Bàrnabà mànà owù š dhu

(Ròm 16.21; Gàl 4.13-15; Fìl 2.19-22)

16 ¹Wò dhu-dzidš, Polò arà àhu Dèrbè. Ányirò, kádù ùda Lístrà tí kátina kigò ò. Ní ányì, kátù Timòtewà tí kátina atdí ale. Ndi ale ní'ì iwà Yèsù ná'ù ale. Kà-tsánà ní'ì iwà Yèsù ná'ù Mùyàhudi-àyi, ndirò kà t'ábanà ní'ì Mùgìrikì. ²Ní, Lístrà mà Ìkòniyò mànà tó kigò š, Yèsù ná'ù ale owúnà ídzi dhu nyú náwe rò Timòtewà dš. ³Ní, Polò-aff adù ndòtdì, ndíní ì ongó tí ùbhi atdíkpá kà mànà. Ní, Polò adù kònzínga àbhu kòbhòlò, wò ndi mùlengà š arí 'ì Pbhàhúdí-okú dō rò, ì ale ní'ì kórò iwà dhu nùni Timòtewà t'ábanà rí'ì Mùgìrikì nídhuni. ⁴Kórò kigò, yà ì ùbhi ðnà š, Polò mà Sílà nà nóowúnà Yèsù bhà uvitatále mà, ***Kànísà** š pbàkùrù mànà nùtsì Yèrùsàlemà tó kigò ò ì ùndu ì rò uyátà òvò rò Yèsù ná'ù ale tò, 'àdù òwu abádhí àvi rò rífù ndi dhu. ⁵Nírò ní ndi kànísà apè 'àmbe ídzo dš fiyò a'uta š, bvùya ràdù àmbe ndise dš bílìnganà.

Ɔnyu rĩ Polò Ɔnyu Mākèdòniyà rò ka kí ndànzi dhu-rš dhu

⁶Wò dhu-dzidš, Kàgàwà bhà Ìlílà-Alafí náagó Polò mà Sílà nà, ìnzì owu tí Kàgàwà bhà Ɔte ùnò Áziyà tó pbiri ò. Ní, abádhí udà Fùrùgiyà mà Gàlàtiyà mànà tó pbiri ðnà. ⁷Ní, Misiyà tó pbiri ò ì ɔtsu ní ifo š ì òwù ùvò rò, abádhí azè 'òwù Bitiniyà tó pbiri ò. Pbétù, Yèsù bhà Ìlílà-Alafí adù abádhí àgo ìnzì owu tí ányì. ⁸Ní, abádhí udà Misiyà tó pbiri ðnà, 'àdù 'àsòlò, 'òwù ùvò Tròwà tó kigò ò. ⁹Ní atdíku kùbhingá, dhu adzi Polò dō Ɔnyu bhěyi. Ndi Ɔnyu-bvù, Mākèdòniyà tó pbiri š atdí ale nùidè kònzì, ndàmbe ndìtsò dš kà-rš, ndàti: «Áda Mākèdòniyà tó pbiri ò nyarà dzànakà ðnzì.» ¹⁰Ní, wò dhu Polò àla dhu-dzidš, mà madù mšpè mšbhòlò mà ányirš rò tí, ndíní mà mowu tí Mākèdòniyà. Obhó tí, mà muni dhu Kàgàwà rànzi wà mà ndíní mà mowu tí pbìndà ídzi Mākùrù núnò ndi pbiri š bhà tò.

Lùdiyà rĩ Ádrùngbàlě Yèsù à'u Filipì tó kigò š dhu

(Mât 13.23; 18.20; Yũw 6.44-45)

¹¹Ní mà muvò Tròwà rò, mšpò ibhú š, mšwù tóurútúrá Sàmòtìrakì tí kátina sòngà dō. Òbhò nínganì, mà madù ùvò ányirš rò, mšwù ùvò Nèyàpolì tó

kífukù ò. ¹² Ányirò rò, mà madù òwu Filipì. Ndi Filipì níì Mākèdòniyà tó p̀bìrì ò kigò nzínzì ò ádr̀ngbà kigò nyú, ndirò ka níì P̀bàrómá ònyù idzi dòná kigò. Ní, mà manzi ngúfe idho ànyì. ¹³ Sàbatù-idhò ò, mà muvò kigò ò rò, mòwù atdí idha-akpà-bidò. Mà mirè nga ànyirò nga r̀ar̀r̀i ndi itsòta tó ngari. Ní ànyì mà mòwù ùvò rò, mà makò obvò, màdù àmbe òte d̀ò ànyirò ò nàndu vèbhàle mànà. ¹⁴ Abádhí nzínzì ò, Lùdiyà tí kátina tsìbhàle níì inè. Ka níì Tùwàterà tó kigò ò tsìbhíngba. Ní, k̀ng̀gónà ùbhi òlòlù mùdzarù nà ndàmbe ùdzinà d̀ò, ndirò k̀ng̀gónà Kàgàwà ɔdò ònzì. Ní, k̀d̀d̀i ndàmbe mà m̀ǹǹna dhu ìrì d̀ò, Ádr̀ngbàle Kàgàwà ràdù afina àngbe, ndíní k̀d̀d̀i tí ndàpba Pòlò mà r̀ǹǹna dhu r̀. ¹⁵ Wò dhu-dzidò, ìyàdhíyà mà, p̀b̀ìndà idzá-bhà mànà níitdègu bàtizò àlè, ní k̀d̀d̀i m̀ǹzi, ndàdù àtina: «Nyì nyapè dhu ùnì iwà ma ràù Ádr̀ngbàle Yèsù, ní nyìwù nỳng̀ò òko p̀b̀àkà idzá.» Obhò tí, k̀d̀d̀i m̀tu mòwù p̀b̀ìndà.

Pòlò mà Sílà nà núsò ka kí dhu

(Kas 19.23-24; Fil 1.12; 1Tè 2.2; 1Pè 4.12-13)

¹⁶ Atdíku, mà makò màmbe òwu d̀ò itsòta-bhùdò. Ní kasu tó atdí tsìbhíngba ǹfira, màdù màsò ndi mànà otu ò. Ndi tsìbhíngba ò ìì nzèrè-alafí níì ndònzì araya dhu itè arí angyangyi ìndrù tó alafí. Ní, kà r̀nzina dhu-otù ò, kàbhà kasu tó ádr̀drò ale ongónà dhu òngyè abho nyú. ¹⁷ Ní, k̀d̀d̀i ndàmbe ìrà d̀ò owùka ò Pòlò nà, ndàdù àmbe ùkù d̀ò, ndàrà àtina r̀: «Kàkà ale ní yà kórò dhu d̀ò ar̀f̀i ɔr̀ú Kàgàwà bhà inc-akpá. Ndirò, abádhí r̀i nyì nỳgu ònà otu òvo f̀ukù.» ¹⁸ K̀nzì wò dhu ibi idho nyú tí. Nírò ní ndi atdíku, wò dhu àrà nd̀ngye rò, Pòlò agéré ndi, ndàti wò tsìbhíngba ò r̀f̀i nzèrè-alafí ǹ: «Ma mí dhu ùyà indù Yèsù Krístò-òvò r̀, áhù wò tsìbhíngba ò r̀.» ¹⁹ Ní kàbhà kasu tó ádr̀drò ale níitdègu f̀iyò ongyéngá-otù r̀i ndòtdi dhu òsù, ní abádhí adù Pòlò mà Sílà nà ǹlu, 'adù òwu nà p̀banga-tsìdì r̀ùwugà d̀ò, P̀bàrómá tó p̀b̀ìrì ò anyà t̀t̀d̀ita tó ádr̀drò ale-ònzì. Ní k̀k̀k̀ anyà t̀t̀d̀ita tó k̀ng̀gò-ònzì ò wò ùvò rò, ²⁰ abádhí itè Pòlò mà Bàrnabà nà ò ale tò, 'adù àtina: «Kàrì ale nífì wògò àlè tó p̀banga ò. Abádhí ní P̀bàyàhúdí, ²¹ ní abádhí arí yà àlè tó ka kísò ònzì àlè ka'u tí, ndirò ònzì àlè k̀ng̀gò tó ònzinà màndu nùdhè àlè tó P̀bàrómá t̀r̀.» ²² Ní, ànyirò ìì ihé-yà náadù dhu ìvà átò Pòlò mà r̀ Sílà nà. Ní k̀k̀k̀ anyà t̀t̀d̀ita t̀'ale adù Pòlò mà Sílà nà r̀ mberù àbhù kuwà, 'adù àvinà k̀vi bhélèbhélè asé ǹ. ²³ Abádhí ò àbhù k̀vi atdí d̀ò asé ǹ dhu-dzidò, k̀k̀k̀ anyà t̀t̀d̀ita t̀'ale náadù abádhí àbhù kusò imbi ò. Ányì abádhí adù dhu ùyà Sàndìrì tò, ndíní Pòlò mà Sílà nà-ngbò nòdò tí mbèyi nyú. ²⁴ Ní wò ùyátà ndi ndirò rò, Sàndìrì níitsù Pòlò mà Sílà nà àtsì r̀f̀i kàluga nyú ò, ndàdù p̀f̀yà nùbe k̀m̀ ò. ²⁵ Ní mbèmbè iku-allipa ò, Pòlò mà Sílà nà náakò 'àmbe 'ìtsò d̀ò, 'adù àmbe adyi ǹyù d̀ò, 'ifu Kàgàwà ònà. Wò ndi kàsùmì ò, ùsò ka kùsò ngùkpa ale adù òko 'àmbe abádhí r̀nzina dhu k̀lè ní r̀i d̀ò. ²⁶ Nírò ní ndi ádr̀ngbà mùtiti ǹfìsì, imbi-dzà-p̀f̀ò r̀pè ndìvi. Wò ndi kàsùmì ò tí tsàtsè nùupfo ò kórò, ùsò ka kùsò ale-p̀f̀ò r̀ àdrà-mbì ràdù 't̀d̀i kórò. ²⁷ Nírò ní ndi wò Sàndìrì atdà idho ò rò, ndàdù imbi-dzà-tsè nòtù iwà ò nùp̀f̀ò r̀. Ní k̀d̀há p̀b̀ìndà ìla tó obhi-akpà, ndàdù dhu ònzì ndíní ndi ndodù tí ndi ndit̀r̀ ǹ, ndòvè, iwà òtsè dhu tí ndi ndi ùsò ka kùsò ale náti rò. ²⁸ P̀b̀étà, Pòlò adù òkù ɔr̀ú t̀na nyú nà, ndàti: «P̀òrà, ǹnzì nzèrè dhu r̀ǹú nyi-t̀r̀. Inè mà m̀f̀i kórò ìr̀.» ²⁹ Ní wò Sàndìrì anzi awáwù kitsè nà f̀indà. Nírò ní ndi k̀lì ndi idza ìvì tí ndi ndìvi ɔdò ǹ r̀r̀ò, nditsi ndìbvu Pòlò mà Sílà nà-ònzì. ³⁰ Wò dhu-dzidò k̀d̀d̀i Pòlò mà Sílà nà návi r̀vò ìrì.

Kādù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàti: «Pbàkà ádròdrò alé, ma mí dhu ònzi ìngbà dhu bhèyi ndíní ma mógú tí?» ³¹Ní, abádhí adù dhu ádu kà tò, 'àti: «Dhu àkà nya'ù Ádrùngbàlè Yèsù, ndíní nyí nyadù tí ùgu kóró pbùkù idzá-bhà mànà.»

³²Wò dhu-dzidò, Pòlò mà Sílà nà náadù Ádrùngbàlè Yèsù bhà Ɔte nówò kà tò, kóró kàbhà idzá íí ale mànà. ³³Wò ndi kàsùmí ǝ tí kùbhingánà, Sàndìrì adù Pòlò mà Sílà nà ùgù, ndù'o rýyá otú. Kǝkǝ ale-rǝ otú ndi ndù'o rǝrǝ tí, àbadhi mà kóró pbìndà idzá-bhà mànà náadù bàtizò àlu. ³⁴Nírò ní ndi kádù Pòlò mà Sílà nà ùgù ndàrà nà pbìndà idza, ndàdù ònyù àbhù fíyò. Ní wò ale mà, kóró pbìndà idzá-bhà mànà-idhè náadù ndíka atdíǝ Kàgàwà ì à'ù dhu-okú dò rò.

³⁵Ínga níítǝgu ùbho, ní anya t'ítǝtìtì t'ále avi indrù ròwù dhu òvò Sàndìrì tò, 'àti: «ǝkǝlǝ kǝkǝ ale ròwù.» ³⁶Ní Sàndìrì adù wò màkùrù òvò Pòlò tò, ndàti: «Ádròdrò ale avi wà ima, ndíní ma mukòlò tí nyí. Nírò, kòmbí dhu àkà nyùvò, nyàdù òwu màràngà ǝ.» ³⁷Pbétù Pòlò adù dhu ádu kǝkǝ kà kivi ale tò, ndàti: «Kǝkǝ anya t'ítǝtìtì t'ále àbhù kuvi mà asé ní ibí ale nzínzi ǝ rò, inzà ì ùnò ànyàka mà rǝrǝ, 'àdù mùso imbi ǝ àzèmbè mà mongó íí Pbàrómá tó pbìrì ǝ ale nyú. Ní kòmbí abádhí òzè tí 'ùkòlò mà inzà kóró ale ùni rǝrǝ? Ínzí rákà akekpá màtí! Abádhí àkà 'ìwù mǝkòlò ì nyú tír.» ³⁸Ní kǝkǝ ìvi kà kivinà ale náadù 'adu 'òwù wò Pòlò ùnò dhu náwe anya t'ítǝtìtì t'ále tò. Ní ndi dhu ì ìrì rò, Ɔdò níísi abádhí ǝ atdíǝ, Pòlò mà Sílà nà ní Pbàrómá tó pbìrì ǝ ale nyú dhu ì ìrì dhu-okú dò rò. ³⁹Ní kǝkǝ ádròdrò ale adù ìwu, 'àdù ubàta ònzi Pòlò mà Sílà nà-fǝ. Wò dhu-dzidò, kǝkǝ ádròdrò ale náadù abádhí ùkòlò imbi ǝ rò, 'àdù àvinà rùvò 'òwù kigò ǝ rò. ⁴⁰Ní Pòlò mà Sílà nà níítǝgu ùvò imbi ǝ rò, ní abádhí adù òwu Lùdiyà bhà. Ányì abádhí ala ì Yèsù ná'ù ale mànà. Í ale-afí ì òpè dhu-dzidò, abádhí adù 'ìvà, 'òwù ányìrò rò.

Pòlò mà Sílà nà ròwu ùvò Tèsàlònikà tó kigò ǝ dhu

(Yùw 15.19-21,25; 16.2-3; Fíl 4.16; 1Tè 1.4-7; 2.11-16; 5.21)

17 ¹Wò dhu-dzidò, Pòlò mà Sílà nà núudà Àmùfìpolì mà Àpòlòniyà nà tó kigò òna nà, 'òwù ùvò Tèsàlònikà tó kigò ǝ. Ndi kigò ǝ, Pbàyàhúdì tó atdí unduta-dzà nííí ìnè. ²Ní yà bilí ndi ndarónzina dhu bhèyi, Pòlò atsu ndi unduta-dzà ǝ. Ní, ìbhù-gùna mbàlìmbàlì sàbatù-idhò ǝ, abádhí owúnà 'àgò rǝ Kàgàwà bhà Andítá dǝ unduta-dzà ǝ rò anyì-idzá rǝí ale mànà. ³Ndi agòta ǝ, kàràna dhu àwe rǝ indrù tò, ndàdù àrà dhu itè rǝ Krístò raká wà ndàbà àpbè, ndirò kà raká wà ndìngbè ndi Ɔve-bvù rò. Ndirò, kàràna àtìna rǝ: «Yà fùkù ma mí dhu òvò okúna dò rò Yèsù ní ndi Krístò.» ⁴Ní abádhí nzínzi ǝ ngúfe ale náa'ù Pòlò mà Sílà nà rùnɔna dhu, 'àdù 'àpba abádhí-rǝ. Ndirò, Kàgàwà Ɔdò ònzi arí àbhǝ Pbàgìríkí mà, atdíǝ tùya arí 'ìrì vèbhàlè mànà náadù dhu ònzi átò ndi dhu bhèyi tí. ⁵Pbétù, Pbàyàhúdì náadù ndi dhu-adhà nónzì ònzi tí. Ní abádhí andu ngudhà ǝ arí ùbhi ìmbà dòya nà àkyàkyè ale-tsù, 'àdù àbhunà rìvà dhu ihé-yà nzínzi ǝ, ndi dhu ràdè wògò nífi kigò ǝ. Wò dhu-dzidò, abádhí awù Pòlò mà Sílà nà òmè Yàsɔnà bhà, ndíní ì ulú tí 'ìwù nà ihé-yà-ònzí. ⁶Pbétù ányì ì òwù ùvò rò, abádhí atù nzà kǝkǝ ale. Ní abádhí adù Yàsɔnà mà kèlè núlu Yèsù ná'ù ngúfe ale mànà, 'ìwù nà kigò ǝ anya t'ítǝtìtì t'ále-ònzí. Abádhí adù 'òpè 'ùkù, 'àmbe àtìna dǝ: «Yàrí adzi dǝ kóró pbìrì-tsi náva ale níwù wà 'ùnyà átò iró kòmbí. ⁷Ní Yàsɔnà àkò abádhí pbi idzá. Ndirò ì ale kóró nífu nzà kámá dǝ ádrùngbà kamà bhà uyátá, pbétù abádhí arádù àtìna ìnè Yèsù tí kátina ngàtsi ádrùngbà kamà ràrǝí.» ⁸Ní kǝkǝ ale ùnò dhu

ì ìrì rò, ihé-yà mà anya t'ítàtìtì t'ále màrà-dò nínza ndì atídí. ⁹Nírò ní ndi anya t'ítàtìtì t'ále adù fùràngà itídì Yàsónà mà òdhína màrà dǎ abádhí rùbho, 'àdù abádhí ùkòlò ròwù.

Polò mà Sílà nà ròwu Bèrɔyà tó kígò ò dhu

¹⁰Ínga níitdègu àtì, ní Yèsù ná'ù ale náavì Polò mà Sílà nà ròwù Bèrɔyà. Ní ányì ì òwù ùvò rò, abádhí atsù Pbàyàhúdì tó unduta-dzà ò. ¹¹Ndi kígò ò bhà ní ìdì affiya nà ale ròsè Tèsàlònìkà ò bhà dònà. Abádhí a'ù Kàgàwà bhà Ɔte kòmbómbí nyú. Ndirò abádhí ongónà Kàgàwà bhà Andítà òzè bilínganà, ndínì ì ala tí yà Polò mà náarúnɔna fíyò dhu ràtí obhó dhu. ¹²Ní abádhí nzínzì ò ábhò ale nyú náa'ù Kàgàwà bhà Ɔte. Ndirò Pbàgíríkì nzínzì ò, atídí ò ka kárfì ifùna vèbhále mà ábhò kpabhále màrà náa'ù Kàgàwà átò. ¹³Pbétù, Tèsàlònìkà ò Pbàyàhúdì níitdègu Polò rí Kàgàwà bhà Ɔte nòvò átò Bèrɔyà ò bhà tò dhu ìrì, ní abádhí adù 'ìvà 'òwù ányì. Ní ányì ì òwù ùvò rò, abádhí itsu dhu ihé-yà-dò ò, ràdù dhu ìvà Polò mà rǎ. ¹⁴Ní ányìrǎ rò tí, Yèsù ná'ù ale adù Polò àvì ràrà ádrùngbà rèrù-bidò. Pbétù, Sílà mà Tímòtewù nà náadù òkò Bèrɔyà. ¹⁵Kǎkǎ Polò nùndà ale náawù kà nà, 'òwù ùvò nà Àtenè tó kígò ò. Wò dhu-dzidǎ, abádhí adù 'adu Bèrɔyà iwà Polò ùyǎ dhu fíyò ndínì Sílà mà Tímòtewù nà navi tí riwù ndòtù tsàkàtsàkà nyú rǎrǎ.

Polò rí dhu ùdhé Àtenè tó kígò ò dhu

(Zàb 69.10; Kas 14.14-17; 26.17-20; 1Kò 1.18-25)

¹⁶Àtenè tó kígò ò rò ndì ndí Sílà mà Tímòtewù màrà òdò ònà kàsùmì ò, idhò núuko Polò atídí ò àlè tí ndi kígò-ònga nálè *sànamǎ-nzo ní dhu-okú dǎ rǎ. ¹⁷Ní kǎràná dhu òvò rǎ unduta-dzà ò rǎ Pbàyàhúdì mà, Kàgàwà ùlè arí ìnzì ní Pbàyàhúdì màrà tǎ. Ndirò bilínganà, àbadhi mà náadùná òwu 'àgò rǎ pbanga-tsídǎ rùwugà dǎ rǎ tiná ròwu 'ùtò rǎ ale màrà. ¹⁸Ndirò, yà abhò ínga núnì ale-akpá, Èpikurò mà Sìtòyikò màrà tǎ irèta rǎ ì nípbì ale nzínzì ò ngúfe ale mà, nóowúnà ìwu rǎ 'àmbe òte dǎ kà màrà. Atídíhenà ale abádhí nzínzì ò nóowúnà dhu òngù rǎ, 'àmbe àtìná dǎ: «Ádhu nyú wò tsùna arópe atídí ò ale òzè ndùnò ìndrù tǎ?» Ndirò ngùkpàkà adúnà òwu àtìná rǎ: «Kà rǎ'ò vurò pòrì ò mǎngù-nzo dǎ rǎte dhu bhèyì.» Obhó tí, abádhí owúnà òte rǎ wò dhu bhèyì yà Polò rí dhu ùdhé Yèsù dǎ dhu mà, ùvǎvè ale nùngbeya ì ɔvè-bvè rǎ dhu màrà dhu dǎ dhu ì ìrì rǎ. ¹⁹Ní, abádhí adù Polò ìdì 'òwù nà, 'òwù ùvò nà Àrè-òpagò tí kátina unduta-bhùdò. Abádhí adù dhu ìvu kà-tsù, 'àtì: «Nyi nyàmb-èná tí tǎw wò ɔwátàna tí nyi nyúdhèna ìndrù tǎ dhu-tì àwè fàkà?» ²⁰Obhó tí, wò nyi nyáwèna dhu rǎ'ì olo nyú tí fàkà. Ní, mà mòzè nyawe ì dhu-tì fàkà.» ²¹Wò ndì kàsùmì ò, Àtenè tó kígò ò kǎrǎ ale mà, kà-ò aróko ìwù tí ìwù ale màrà, nóowúnà fíyò ábhò kàsùmì nyú nùdà rǎ òte ì ɔte rǎ, ndirò àwèna ka kí màkùrù ɔwátà nírì ì f rǎ. ²²Nírò ní ndi Polò ìvà ndì ndidè Àrè-òpagò-ònzì, ndàdù ɔte nǎpè, ndàtì: «Àtenè ò bhà, mà màrà nyí, màdù nyòtù kǎrǎ dhu-tsí-tidǎ ò atídí ò fíyò sòmà nífu ale tí. ²³Obhó tí, kǎrǎ ngari ò mà mùbhi fùkú kígò ò ìnanà rǎ, mà màrà fùkú mǎngù-nzo-wòyò nála rǎ. Ndirò, mà mìtǎ atídí fùkú màzàbahù dǎ, yà ka kándì dhu rǎnà, kati: «Inzá ka kùnì mǎngù tǎ.» Ní Kàgàwà, yà nyí nyarúléna ìnzà nyí nyùnì rǎrǎ, ní ndi yà mà mǎrà òvònà fùkù. ²⁴Kàgàwà, yà adzi nanzi ònà arí kǎrǎ dhu-tsí màrà ale, ní ndi yà adzi mà òrù-akpà màrà dǎ Ádrùngbàlè. Kárfì nǎ'ì òndì ìndrù-òtsù náasi sòmà-dzà ò.

²⁵Ndirò, kàrfi mbà indrù rǎdù dzùnàna ònzì ní ɔtsúya ní ònzì dhu-atdyú nà. Obhó tí, Ka ní ndi kóró dhu àbhù arí indrù tò ale: ípirǒnga mà, ale-ihè mà, ndirò kóró dhu-tsí màna. ²⁶Ndirò, kǎnzì kóró ale-tidò tó mùlǒngò rùvò atdí ale-nyutsi rò, ndíní okoya tí yà adzi dǒ. Kǎpí abádhí tó kàsùmì-bvù, ndàdù abádhí rǒngo òko òyá pǐrì-ìfò núfa. ²⁷Kǎnzì i dhu, ndíní indrù ongó tí ndòmè onzi òbè i rò, ndíní abádhí adù tí ndùmvu ùmvù tí màtí òwù ndàbà, tàmànyà pǐnì inè ndi ndí ìkyèrǒ kóró ale nzínzì ǒ rǒrǒ. ²⁸Obhó tí,

kà-nyutsi ní ndi àlě kábà ípirǒnga, àlě kárúbhi, ndirò àlě kàrfi.

Ndirò, fùkú andítatále nzínzì ǒ, ngúfe ale ɔno dhu ndi dhu bhěyi tí átò, 'àti:

«Àlě'í átò, àlě ní kàbhà rùgànda.» ²⁹Ní àzembè àlě'í ní Kàgàwà bhà rùgànda rò, dhu àkà nzà àlě rirè nga Kàgàwà bhà ǒfì ríli ndi ɔrò mà, ndirò ngǎtsi ní fùrangà tó sùma-tidò mà ní ka kóbhǒlò mùngù-ngba bhěyi. Ndirò ngǎtsi ní, dhu àkà nzà àlě rirè nga kà ríli ndi ɔdu ní màtí indrù ǒbhǒlò ɔtsúya ní yà fíyò irèta nálù ka òná ǒfì ǒ dhu bhěyi. ³⁰Inzá indrù àpè inga ùnì òná kàsùmì ǒ, Kàgàwà andà nzà nga indrù arónzina nzérénga nà. Pbétù, kòzè kòmbí dhu ní kóró ale, kóró ngari òná, rākā 'ùgèrè i 'ùbhà fíyò nzérénga. ³¹Obhó tí, kǐli wà atdí idho indrù-ànyà ndi ndítidiya tí òná obhónánga dǒ, yà ndi ndópì ndi anya nitidiya tí ale-otù ǒ. Ndi otu ǒ nga ní ndi kǐtè pǐndà obhónánga kóró ale tò. Kàbhù ka rìngbè ndi ɔve-bvù rò.»

³²Pbétù, kǒrì ale níitdègu Pòlò rǒtè indrù rǐ 'ùngbè ɔve-bvù rò dhu dǒ dhu ìrì, ní atdídenà ale náadù ndi dhu gàyà nónzì ònzì tí. Ndirò, ngǔkpàkà-tsí náadù àtina, tdù i rǎrì Pòlò rúnna dhu ìrì tǐtdǐ ngǎtsi idho ǒ. ³³Nírò ní ndi Pòlò adù ndivà ndàhù, ndàrà abádhí nzínzì ǒ rò. ³⁴Pbétù, ngúfe ale adù 'àpba Pòlò-rǒ, 'adù Yèsù ná'ù. I ale nzínzì ǒ ní'ì Dènesi, Àrèdpagò' tí kátina unduta ǒ atdí ale mà, Dàmàrìyà tí kátina atdí tsìbhále mà, ngǔkpà ale màna.

Pòlò rǎrà Kòritò tó kigò ǒ dhu

(1Kò 1.1-9; 2.1-5; 2Kò 11.5-12; 12.12-13)

18 ¹Wò dhu-dzidǒ, Pòlò ivà ndi Àtenè tó kigò ǒ rò, ndàrà Kòritò tó kigò ǒ. ²Ní ànyì ndi ndàrà àhù rò, abádhí atù i Àkìlā tí kátina atdí Màyàhudi nà. Ndi Àkìlā ní'ì Pòtò tí kátina pǐrì ǒ ale. Ndirò, abádhí ní'ì kòmbí tí íwù Itàliya tó pǐrì ǒ rò pǐndà tsìbhále Pèrèsilā màna, 'íwù ùvò Kòritò tó kigò ǒ. Obhó tí, wò ndi kàsùmì ǒ, kámá dǒ ádrùngbà kámá, Klòdiyò ní'ì iwà dhu núyà, ndàti: Kóró Pbàyàhúdì rākā 'ùvò Rómà tó kigò ǒ rò. Ní Pòlò arà Àkìlā mà, Pèrèsilā nà-ti'ǒ, ³'adù 'ìrì 'òngò òko atdíkpà, 'adù ɔwu kasu ònzì rǒ atdíkpà abádhí màna. Obhó tí, abádhí ní'ì atdí kasu-tidò kèlè nónzì arí ale. Ndi abádhí-kàsù ní'ì hemè t'òdyùta. ⁴Ní, yà sàbatù-idhò náaríra dhu bhěyi, Pòlò ongónà àrà unduta-dzà ǒ, ndàrà dhu ɔvò rǒ Pbàyàhúdì mà Pbàgìríkí màna tò, ndíní i nùgèrè tí 'à'ù ndi ndúnna fíyò dhu. ⁵Pbétù, Silà mà Tímòtewè màna níitdègu íwu Màkèdóniyà rò, 'íwù ùvò Kòritò, ní Pòlò adù ndàpba Kàgàwà bhà ɔte t'únɔta rǒ tí. Kàránà dhu ɔvò rǒ kpangba Pbàyàhúdì tò, ndàti, Yèsù rǎrì ndi Krístò. ⁶Nírò ní ndi yà atdí dǒ Pbàyàhúdì rǐ 'àgò ndi nà, 'adù àmbe dhu ùnò dǒ nzére nyú ndi ní rò, Pòlò a'ò rónà mùdzarè-ǒnga ndàdù àtina abádhí ní: «Azùku àkà ndòdzì dèku-tsírò nyú. Ma

y 17.34 Àrèdpagò ní Àtenè tó kigò ǒ ka kundúnà ale anya t'ítidita tò dónà pǐrì-ɔvò.

mùtsù wà ma fùkú dhu ò rò. Ròpè ndi kòmbí, ma mí mugèrè mongò Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núnò inzí ní Pbàyàhúdí tò.» ⁷Wò dhu-dzidò, Pòlò adù ndìvā ndàrà Titò Yèsitò tí kátina ale bhà. Ndi ale ní atdí d' arí Kàgàwà ɔdò ònzí ale. Ndirò ndi ale bhà idza náadù ìí ìkyèrò unduta-dzà tí. ⁸Ní Pòlò rùnɔna Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù ì ìrì rò, Kùrisipò mà kórɔ pòndà idzá-bhà mànà náadù Yèsù ná'ù. Ndi Kùrisipò ní unduta-dzà ò ádrùngbàle. Ndirò, Kòritò tó kigò ò ábhò ale nyú náadù Yèsù à'ù átò, 'adù bàtizò àlu. ⁹Nírò ní ndi atdíku kúbhingá, Ádrùngbàle Kàgàwà náavi ndi Pòlò tó ɔnyu bhèyi ródzi kà-dò dhu tó ɔfí ò, ndàdù àtina kànì: «Àpè nyonzi ɔdò Pòlò. Dhu àkà nyambe dhu kèlè òvò d'ò indrù tó inzí nyí nyíne rórò. ¹⁰Obhó tí, ma m'fí inè atdíkpá nyí mànà. Ndirò, atdí ale mà rí nzí ɔtsúna ìlì rùnù, ndònzí nyí ní nzére. Ndirò, dhu àkà nyuni dhu átò inè pòkà ale ràr'fí ibí nyú yàrì kigò ò.» ¹¹Ní Pòlò adù àdì ndi kigò ò atdí ató nyú tí dóná azà àbì nà, ndòngò Kàgàwà bhà ɔte núnò indrù tó. ¹²Gàliyò nítdègu òngò Ákayà ò líwali Gàliyò-ònzí. Ní abádhí atí kànì: ¹³«Yàrí ale arí indrù-aff ùlè ràmbe Kàgàwà ìfu d'ò, inzí ní yà àlè tó uyátá nónzi ka dhu bhèyi.» ¹⁴Ní yà Pòlò àmbènà ɔte òpè ònà kàsùmì ò ní ndi *líwali Gàliyò adù ndi ɔte òtdì òtdì tí, ndàtì Pbàyàhúdí nì: «Dhu fíná gukye abvo mà kòhò dhu tí, ndirò atdí d' káfrà dhu mà dhu tí, ní ma màmbènà madzì àdzì mirì nyí nyáwèna kà-d' dhu tina d'ò. ¹⁵Pbétù, wò nyí nyí nyàgò okúna d'ò rò dhu ní fùkú sòmà tó màndu mà, ɔvo mà, ndirò fùkú uyátá mànà. Ní ndi dhu àndà nyí. Inzá ma mòzè múnò kòkò dhu bhèyi dhu-tsí-ànyà nzínzikú ò.» ¹⁶Wò dhu-dzidò, kàdù abádhí ùnyà iri dhèwanì-dzà ò rò. ¹⁷Nírò ní ndi kórɔ kòrí ale náalú unduta-dzà ò ádrùngbàle, Sòsitèni tí kátina, 'adù òpèna 'òvì dhèwanì-ònzí rò. Pbétù, líwali Gàliyò náadù nzá affina mà nàtdu abádhí tó dhu nì.

Pòlò rí ndàdù Àtiyòkiyà dhu

(Kas 20.16; 21.23-26)

¹⁸Wò dhu-dzidò, Pòlò mà náadù pé òko ibí idho nyú tí atdíkpá Kòritò tó kigò ò Yèsù ná'ù ale mànà. Nírò ní ndi abádhí adù ìvā 'òwù ibhú ò atdíkpá Pèrèsilà mà Àkilà mànà nà Siriyà tó pòbì ò. Ní ànyì ò ówu rórò, abádhí itdègu ówu ùvò Kèkùreyà tí kátina kifukú ò, ní tdù ò ɔpè abhi ànyirò rò rò, kàdù dóna-kà àbhù kakpà, angangyi ndi ndatsò dhu Kàgàwà-ònzí dhu dhu-okú d'ò rò. ¹⁹Ní Èfesò tí kátina kigò ò ò wò ùvò rò, Pòlò adù Pèrèsilà mà Àkilà nà núbhà óyà ànyirò, ndàdù ndìvā ndòtsù unduta-dzà ò. Ní ànyì-dzà abádhí adù 'òpè 'àgò ò Pbàyàhúdì mànà. ²⁰Í Pbàyàhúdì adù kàtdyù òhò ndínì ò oko tí mànà ibí idho tí. Pbétù, Pòlò adù nzá ndi dhu ná'ù abádhí tó. ²¹Abhi òpè ndi ndí rórò, kàdù dhu àdu abádhí tó, ndàtì: «Kàgàwà òzè ka nì, ma mí madù àdù tdítò mirà nyàndà.» Wò dhu-dzidò, Pòlò adù ɔtsù ibhú ò Èfesò rò, ndàrà Kàyisàriyà. ²²Ní Kàyisàriyà ndi ndàrà àhu rò, kàdù pé àrà Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndàrà *kànisa àtsè angyi. Wò dhu-dzidò, kàdù dóna òdì ndàrà Àtiyòkiyà, Siriyà tó pòbì ò. ²³Kítègu ngúfe idho òdhò Àtiyòkiyà tó kigò ò, ní kàdù ndìvā ndi kigò ò rò, ndàdù ndòpè ndùbhi dhèdhèrò kigò ònà nà, Gàlàtiyà mà Fùrùgiyà mànà tó pòbì ò, ndùbhi Yèsù ná'ù ale-aff òpè rò.

Àpòlò ràrà àhu Èfesò mà Kòritò mànà tó kigò ò dhu

(Kas 15.41; 16.4-6; 1Kò 3.4-8)

²⁴Wò ndi kàsùmì ò, Àpòlò tí kátina atdí Mùyàhudi nífira àhu Èfesò tó kigò ò. Kà nìí Àlèsàndùriyà tó kigò ò ale. Ndirò, ka nìí atdí d' ɔte nòtsi, ndàdù Kàgàwà bhà

Andítá arúnóna dhu ùni mběyi nyú ale. ²⁵Ndirò, ka ni'í iwà ka kúdhe dhu fíndà atdíđš Ádrùngbàle Yèsù bhà otu dš ale. Ní, kóngónà àdù Yèsù dš rótè Ídzi Màkùrù nówò indrù tš fíndà obhónánga nyú dš atdyúna nyú nà. Pbéù, kùni dhu ní yà bàtizò nubhónà Yùwanì bhà bàtizò kèlě. ²⁶Ní, Èfesò š unduta-dzà ò ndì ndòtsù rò, kápè ndòtè ìmbà ònà odò na. Ní, Pèrèsílà mà Àkilà nà nítèdègu kà rǎwèna dhu ìri, ní abádhí adù kidyì 'òwù màna atdíkpá, 'adù Kàgàwà bhà otu tš obhónánga nítè fíndà. ²⁷Wò dhu-dzidš, Apolò náazè ndàrà Kòritò tš kigò ò, Àkayà tš pbirì ò. Ní, kà t'òdhína náadù ndì dhu ná'ù à'u tí kà tò, 'adù dhu àndi ndì pbirì š Yèsù ná'ù ale tò, ndíní adù tí kàkò mběyi nyú. Ní, Kòritò ndì ndàrà àhù rò, kǎnzì yà pbindà ídzìnga-okù dò rò Kàgàwà úbà dhu fíyò rà'ù Yèsù ale ní dzèna atdíđš. ²⁸Obhò tí, yà Pbàyahúdí màna ì í 'àgò kórò ale-ònzì rò rò, kǎdúnà àrà abádhí-lèma nónzì rò ònzì tí. Andítá-otù š, kǎràna dhu itè rò kpangba Yèsù rǎrì ndi Krístò.

Polò rǐ *kànisa ìdì Èfesò tš kigò š dhu

(Kas 5.15-16; 8.14-17; Ròm 15.25-27)

19 ¹Àdì Àpolò àdì Kòritò tš kigò ò rórò, Polò núubhì ndàdà Fùrùgiyà tš pbirì š pbirì-akpá ònà, ndàrà àhù Èfesò tš kigò ò. Ní, ányì ndì ndàrà àhù rò, kǎtù atdíđhená ábhàlì, ²ndàdù dhu ivu tsùyà ndàti: «Yà Yèsù nyí nyá'ù nǎnganì, Kàgàwà írǎ tí írǎ nyí pbindà Ìlìlǎ-Alafí nǐ?» Ní kòrì ale adù dhu àdu kà tò, 'àti: «Ínzà mà màpè Kàgàwà ópè ndirǎ indrù pbindà Ìlìlǎ-Alafí nǐ dhu ìri.» ³Polò adù dhu ivu tdítdš abádhí-tsù ndàti: «Olu, wò nyí nyálě bàtizò nǐ ìngbà bàtizò-tidò?» Abádhí adù dhu àdu Polò tò, 'àti: «Mǎ mǎlě bàtizò ní Yùwanì bhà bàtizò.» ⁴Ní, Polò adù àtìna abádhí nǐ: «Yùwanì úbhì ùbhonà rò bàtizò nǐ yà indrù ùgèrè ndì, ndùbhà pbindà nzérénga dhu itè rí bàtizò. Ndirò kùbhì dhu òvò rò indrù tò, ndíní yà olù rǐrǎ fíndà ale na'ù tí. Ndi ale ní Yèsù.» ⁵Ní, wò Polò ànò dhu ì ìrì rò, kǎkò ábhàlì adù bàtizò àlu Ádrùngbàle Yèsù-òvò rò. ⁶Polò adù ɔtsúna ùlì abádhí dš, Kàgàwà ràdù abádhí ìra pbindà Ìlìlǎ-Alafí nǐ. Ní ányìrò rò tí, kòrì ale náadù 'òpè 'òtè yà inzà ì àpè ùnǎna angyi aláva-tidò, 'adù òwu dhu òvò rò indrù tò, àdhàdhì Kàgàwà bhà pbànábì arí dhu òvò indrù tò dhu bhěyi. ⁷Í ale ní'í mbèmbè atdí kumì dónà óyò nà ale.

⁸Wò dhu-dzidš, Polò anzì ìbhù àbì nyú, ndòngò àrà unduta-dzà ò. Ní ányì-dzà, kǎdúnà àrà Ídzi Màkùrù nówò rò atdyúna nyú nà indrù tò, 'adù àmbe 'àgò dš ì ale màna. Ndirò, kǎdúnà àrà ndòzè rò, ndùgèrè indrù-afí rà'ù òrù-akpá š Ádrùngbà Kamà Kàgàwà bhà idzi dš ndì ndúnóna dhu. ⁹Pbéù atdíđhená ale abádhí nzínzì š ní'í odù afíya nà ale. Ní, ì ale-tsí náadúnà òwu 'ùvo rò inzì ì à'u tí Polò rǒvóna fíyò Ádrùngbà Kamà Yèsù bhà otu dš dhu. Abádhí adúnà òwu dhu ànò rò nzére nyú ndì otu nǎngu ale nǐ. Ní, Polò adù abádhí ùbhà, ndàdù ábhàlì kèlě nóvò, 'òwù màna. Ní, bilínganà kǎdù àdì ndòngò dhu ùdhe ì ábhàlì tò, Tìranò tí kátina atdí ale bhà dàrasǎ-dzà š rò. ¹⁰Wò dhu anzì ndì rǎrà àhù mbèmbè óyò atò nyú tí. Ndi dhu bhěyi ní ndi, Àziyà tš pbirì š ale, Pbàyahúdí mà, ìnzì ní Pbàyahúdí màna nírí Ádrùngbàle Yèsù dš ɔtè.

Sikewà bhà inzo rǐ nzére-alafí nómuvù 'òdì dhu

¹¹Èfesò tš kigò š Polò rǐ ònà kàsùmì š, Kàgàwà anzì idhò rǐ indrù àkò nǐ ábhš wiwì nyú kòtù š. ¹²Ní indrù owúnà Polò-ngbò nùpbàlǎ lesò mà mberè màna nùgù rò, 'òwù andi nà ale-ngbò nùpbàlǎ nǐ, ì ale ràdù òwu ùgu rò, ndirò nzére-alafí nà ale ò rò, ì nzére-alafí ràdù òwu ùvò rò.

¹³ Wò ndi kàsùmí ǝ, atdíðhená Pɔ̀yàhúdí níútú í 'òwù ùbhi rǝ kóró ngari ònà, ndíńí í owu tí nzéere-alafí nípfó rǝ, 'òdì indrǝ ò rǝ Ádrùngbále Yèsù-òvǝ rǝ. Abádhí owúnà àtìna rǝ í nzéere-alafí ní: «Yà Pòlǝ arúbhi p̀bìndà Ídzi Màkùrù ùnǝ rǝ Yèsù-òvǝ rǝ, nyùvǝ wǝ ale ò rǝ!» ¹⁴ Wò ndi dhu nanzi ale níí Síkewà tí kátina atdí ale bhà àrùbhù kpabhínzo. Ndi Síkewà níí Pɔ̀yàhúdí tǝ p̀bàkùhání tǝ ádrǝdrǝ ale dǝ atdí kamà. ¹⁵ Nírǝ ní ndi atdíku, yà abádhí òtè ní nzéere-alafí náadù ɔtè abádhí tǝ, ndàtì: «Yèsù ma múni wà, ndirǝ ma múni wà dhu Pòlǝ rǝrǝ àdhi p̀bá ale. Ní nyí nyú, nyí ní àdhi mà?» ¹⁶ Ní, wǝ nzéere-alafí rǝrǝ ònà ale náalà ndi kòrǝ ale dǝ, ndǝpè ndǝngbù, ndǝnzi lèmàya kóró. Ní kòrǝ ale núnyà í idza rǝ nzínzi rǝ, ùlè tí ngbǝya ùlè otú ní rǝrǝ, 'òtsè. ¹⁷ Ní, wǝ dhu-òyí níitdègu ndùgà Èfèsǝ tǝ kigǝ ǝ, kóró Pɔ̀yàhúdí mà, ìnzí ní Pɔ̀yàhúdí mànà dhu rǝrǝ, ní ɔɔɔ adù íǝ atdíð abádhí ò. Ndi dhu adù abádhí nábhù rǝfù Ádrùngbále Yèsù-òvǝ atdíð.

¹⁸ Wò dhu-dzidǝ, Yèsù ná'ù ábhǝ ale nyú nóowúnà í arónzina nzérenga nóvǝ rǝ kpangba. ¹⁹ Ndirǝ, abádhí nzínzi ǝ, yà òndrǝ òndrǝ rǝ arúbhi ábhǝ ale nyú náadù iwu ndi òndrǝ òndrǝ í arí ní bhǝkù nà, 'ùbì kóró ale-ònzǝ rǝ. Ní, kǝkǝ ùbì ka kùbì bhǝkù-odzi ka kùpǝ, náahù mbèmbe imbò kumì lufù fùrangà tí. ²⁰ Wò dhu bhèyi ní ndi, Ádrùngbále Kàgàwà bhà ɔbi náabhù kàbhà ɔtè rùgà ndi kóró ngari ǝ, ràdù íí ɔbi nà atdíð.

Pòlǝ rǝrèna ndíńí ndi ndǝnzi tí dhu
(Ovt 9.17; 1Kò 15.32; 16.8-9; 2Kò 1.8-10)

²¹ Kǝkǝ dhu ónzi í dhu-dzidǝ, Pòlǝ irè dhu afína ò, ndi ràkàná ndàhu Èfèsǝ rǝ, ndàrà Yèrùsàlemà tǝ kigǝ ò. Ní, ányí ndi ndara tí, dhu ràkà ndùdà Màkè-òniyà mà Àkayà mànà tǝ p̀bìrǝ ònà. Ndirǝ, kǝdù àtìna: Yèrùsàlemà ndi ndàrà àhu rǝ, ndi rǝràdù ùda átǝ, ndàrà àhu Romà tǝ kigǝ ò. ²² Nírǝ ní ndi kǝdù yà dzènanà ònzi arí óyǝ ale, Tímòtewù mà Rǝstò nà nóvǝ, ròwù angyi fíndà Màkèdòniyà tǝ p̀bìrǝ ò, ndi nyú, ndàdù ndùbhà ngúfe idhò tí tdítdǝ Áziyà tǝ p̀bìrǝ ò.

Dèmètríyò rǝ Èfèsǝ tǝ kigǝ ǝ bhà àbhǝ rǝvà dhu Pòlǝ rǝ dhu

²³ Wò ndi kàsùmí ǝ, ádrùngbà wǝgǝ náatà indrǝ nzínzi ǝ Èfèsǝ tǝ kigǝ ǝ, Ádrùngbále Yèsù bhà otu ùngǝ ka kí dhu-okú dǝ rǝ. ²⁴ Obhó tí, ndi kigǝ ǝ, Dèmètríyò tí kátina atdí àlì-ba níí'í inè. Ndi ale ongónà suma nódu, ndàdù ùyùya dhú-nzo-wǝyǝ nǝbhǝlǝ ní. Ní, àbadhi mà, í arí kasu ònzi atdíkpà mànà ale mànà nóongónà Àrìtemù tí kátina tsìbhà mǝngǝ bhà somà-dzà-wǝyǝ tǝ ***sànamù** nǝbhǝlǝ ndi suma ní, ndi dhu ràdù àrà 'àbhù rǝ, 'òngyè fùrangà abhò nyú. ²⁵ Ní atdíku, kǝndu ɔdhína-tsù yà ndi kasu-tidǝ ònzi arí ngǝkpà ale mànà. Kǝdù dhu òvǝ abádhí tǝ, ndàtì: «Àbanǝnzó, nyí nyùnì wà dhu, yà àlè karábàna ongyéngà rǝràhu yà àlè kárónzina àlè tǝ kasu ò rǝ. ²⁶ Ní, nyí nyàla wà, ndirǝ nyí nyìrǝ wà Pòlǝ tí kátina ale rǝrà ábhǝ ale nyú-afí núle rǝ, rùgèrè í àlè tǝ mǝngǝ-nzo rǝ rǝ dhu. Kà rǝrà àtìna rǝ, ale-ɔtsú ní ka kǝbhǝlǝ mǝngǝ-nzo rǝrǝ níí ***mǝngǝ**. Wò ndi dhu kǝnzi nzá Èfèsǝ tǝ kigǝ ǝ tí, p̀bétà, kǝnzi ndi dhu mbèmbe kóró Áziyà tǝ p̀bìrǝ ò. ²⁷ Ní, wǝ dhu rǝrǝ inè ndibhò àp̀bè àlè tǝ kasu tǝ. Ndirǝ, kà rǝrǝ inè átǝ ndàbhù Àrìtemù, àlè tǝ ádrùngbà tsìbhà-mǝngǝ

núlě ka karí òná rò somă-dzà inzí kozù dhu tí. Ndirò, kà rí yà ndi kóró Àziyà tó p̀biri ́ bhà mà, kóró yà adzi ́ ale màná dhu náarúłěna m̀ng̀g̀, Àrìtemù bhà ádr̀ng̀b̀nga nábhù r̀ts̀s̀.»

²⁸ Ní, ẁr̀í ̀t̀e ì r̀r̀ rò, k̀k̀k̀ Dèmetr̀ỳò àndunà-tsùya ale náakò atdidò, 'àdù àmbe ùkù d̀, 'àti: «Èfesò ́ bhà t̀r̀, àlě tó m̀ng̀g̀ Àrìtemù ní ádr̀ng̀b̀ tsìbhá-m̀ng̀g̀ nyú!» ²⁹ Ẁr̀í dhu tó ẁg̀g̀ náanga ndì, ndàkà kóró ndi kigò ́. Nírò ní ndi indr̀ nùulú Màkèd̀niyà tó p̀biri ́ ́yò ale, Gàyò mà Àstarikò nà, ì r̀m̀e ì nà yà ádr̀dr̀r̀ íkpa íkpa ka karí òná rò idza ́. I Gàyò mà Àstarikò nà ní'ì Pòlò mà náarúbhì màná atdíkpa ale. ³⁰ Ní, Pòlò azè ndì, ndòtsù átò ihé-yà r̀r̀ ì, p̀bètù Yèsù ná'ù ale náadè nzà ndi dhu ná'ù kà tó. ³¹ Ndirò, Àziyà tó p̀biri ́ àlità tó atdídhená ale ní'ì kà màná ì nòzè. Ní, ì ale adù indr̀ àvi átò ròwù kiso inzí otsú tí íkpa-dzà ́.

³² Ndi kàsùmì ́, ànyì-dzà ì nàndu ale-dò ǹnza ndi atdídò. Abádhí ambénà ùkù d̀, atdídhená ale r̀m̀be inzà ndi ǹf̀ ng̀kpà ale r̀ǹna dhu nà dhu ènò d̀. Ndirò, ábhò ale nyú abádhí nzínzi ́, nùuni nzà àdhu-okú d̀ rò m̀t̀ indr̀ àndu tsùya ànyì-dzà dhu. ³³ Nírò ní ndi P̀bàyàhúdì abhù Àlìsandurù tí kátina atdí ale r̀dà angýinà rò ihé-yà tó, ihé-yà nzínzi ́ rò atdídhená ale r̀dè ẁr̀í ndònzì dhu-tì náwe f̀ndà. Ní, k̀g̀g̀ indr̀ otsùna ní, ndínì ndi ndòvo tí dhu f̀yò. ³⁴ Ní, ihé-yà itdègu dhu ́sù Àlìsandurù r̀r̀ M̀yàhudi, ní abádhí adù òko 'àmbe ùkù d̀ atdíkpa, r̀rà àhù mbèmbè ́yò adýif̀-̀sìsì nyú tí. Abádhí ambénà àtina d̀: «Èfesò ́ bhà t̀r̀, àlě tó m̀ng̀g̀ Àrìtemù ní ádr̀ng̀b̀ tsìbhá-m̀ng̀g̀ nyú!»

³⁵ Ní, wò kigò ́ atdí ndòmbè náara indr̀ àbhù r̀nè. Kádù ̀t̀e ̀p̀, ndàti: «Èfesò ́ bhà, ádhì p̀bà ale ndi nzínziku ́ inzà àpè dhu ùnì, Èfesò tó kigò r̀r̀ ndi ádr̀ng̀b̀ m̀ng̀g̀ Àrìtemù ùlě ka karí òná rò idza-ngbò ́dò arí, yà ̀r̀-akpà ́ rò ísì ẁyòna tó s̀namù màná? ³⁶ Wò dhu àgò rí ale r̀r̀ mbà. Ní, dhu àkà pé nyìnè, nyàdù inga ìrè tdù nyí nyonzi atdí dhu rò. ³⁷ K̀k̀k̀ nyí nyiwù nà ìr̀ ale ní inzà atdí dhu mà nàfà àlě tó somă-dzà ní, ndirò abádhí ènò nzà dhu nzère àlě tó tsìbhá-m̀ng̀g̀ ní m̀t̀. ³⁸ Ní, Dèmetr̀ỳò mà yà ì arí kasu ̀nzi màná ale màná náapè 'ì ì òzè 'òbhù ale nà, ní anya t'̀ǹta-idhò arí inè òngo 'ì, ndirò ádr̀dr̀r̀ ale arí'ì inè. Ní, abádhí àkà 'òwù dhu ́bhù ànyì. ³⁹ Ndirò, nyí nyapè 'ì nyí nyòzè k̀bh̀l̀ ng̀kpà dhu-t̀sì nà, ní ì-t̀sì ́bh̀l̀ ka kádù yà kóró ale ùnì unduta-dhò ́. ⁴⁰ Àlě k̀f̀ inè k̀bhù àlě yà indo ndi ǹnzì dhu-okú d̀ rò. Obhò tí, àlě k̀f̀ mbà atdí dhu nà m̀t̀, yà ìr̀ àlě k̀ndu àlě okúna d̀ rò dhu tí àlě kádù àtina.» ⁴¹ Wò dhu bhèyi ndi ndòtè dhu-dzidò ní ndi, kádù k̀k̀ ì nàndunà ale návi r̀ndò ì urò rò.

Pòlò r̀rà tdítò Màkèd̀niyà mà P̀bàgìr̀kì màná tó p̀biri ́

Yèsù ná'ù ale-afí àbhù r̀ts̀s̀ ̀bì dhu

(Ròm 15.25-27; 1Kò 16.1-7; 2Kò 7.5)

20 ¹ Wò ẁg̀g̀-íyà àrà inè dhu-dzidò, Pòlò andu Yèsù ná'ù ale-tsù. Ní, abádhí-afí ndi ndàbhù r̀ts̀s̀ ̀bì dhu-dzidò, kádù abádhí nóvì, ndàdè ndìvà ndàrà Màkèd̀niyà tó p̀biri ́. ² Ndi p̀biri ́ òná ndi ndúda rò, kàránà Yèsù ná'ù ale-afí àbhù r̀ r̀ r̀ts̀s̀ ̀bì yà abhò-gùna ndi nd̀ǹna Kàgàwà bhà ̀t̀e ní. Nírò ní ndi kádù àrà P̀bàgìr̀kì tó p̀biri ́, ³ ndàdè ìbhù àbì nódhò ànyì. Ní Sírìyà tó p̀biri ́ ndi ndara tí ìbhù ́ ndi ndí dhu ̀nzi r̀r̀, k̀r̀i dhu iwà P̀bàyàhúdì r̀r̀ ì d̀nà. Ní, kádù ndàdu tdítò Màkèd̀niyà, ndàrà àhù ndi p̀biri ́

ɔ kigɔ Filipì tì kátina ɔ. ⁴Ndi abhi ɔ, ka nunda ale ní ʔ Sòpàterè, Bèrɔyà tɔ kigɔ ɔ ale Pirò t'ídhùnà. Ngǔkpà ale ní ʔ Tèsàlònikà tɔ kigɔ ɔ ale, Àsitarikò mà Sèkundo nà. Ngǔkpà ale ní ʔ Gǎyò, Dèrbè tɔ kigɔ ɔ ale mà, Timòtewù nà. Ndirò ní ʔ Àziyà tɔ pɔbiri ɔ ale Dòkíkò mà Tròfìmò nà. ⁵Ní Filipì rò, kòrí ale adù ùda angyi fákà, 'òwù mǎdò Tròwà tɔ kigɔ ɔ rò. ⁶Pbètù mǎ'í na, ya ìmbà ɔnà afi nà mǔgati tɔ mǔhendù dzidɔ, mǎ madù mǎvà Filipì tɔ kigɔ ɔ rò, mǎpè abhi ibhú ɔ. Ní ìmbò idhò-dzidɔ, mǎ madù òwu abádhí òtù Tròwà tɔ kigɔ ɔ. Ndi kigɔ ɔ ní ndi mǎ madù atdí yengè nyú nónzi.

Polò rí Ètikò tì kátina kpatsibhíngba ìkyè dhu

(1Ká 17.17-24; 2Ká 4.32-37; Kas 9.36-42)

⁷Sàbatù-idhò ɔ pɔbítsòngǎ^a, mǎ mundu mǎ ndíní mǎ mukò tì Yèsù bhà ɔvè ìrè mǎ mí ní *mǔgati-ǔnga, mǎdù ɔnyènà. Ní, Polò adù àdi ndámbe dhu ɔvò dɔ ìndrú tò. Kǎdù ndi ɔte ádhà ádzí nyú, rǎrà àhu azà adyifò-sisi kúbhíngá nga tɔ ɔ, tsútsǎ nínganí ndi ndarana nídhuní. ⁸Yà ndi mǎ mundu mǎ ɔnà ɔrèná káluga ɔ, inga àwù rí tarà ní ʔ abhò nyú. ⁹Ní, Ètikò tì kátina atdí kpatsibhíngba adì ndi káluga tɔ atdí pólò-bidɔ, ndámbe ɔte ìrè dɔ. Ní, ádzíta nyú ɔte rǎrà dhu-okú dò rò, Ètikò-nyìkpò adì ndámbe ɔrì dɔ. Ní idhò ɔ rò kítsi obvò, wò ìbhu ka kágba dýá idza tɔ ɔrèná idza tɔ pólò ɔ rò. Ka kǎdù kǎvà iwà ɔvè rórò. ¹⁰Ní, ɔrù rò ndi ndàwù rò, Polò itsi ndàgu kà dɔ, ndàdù kǎvà ndàmbò fóná, ndàdù àtìná: «ǎnzí nyitù afíku. Ìnè kà rí ʔ ipírǔnga nà.» ¹¹Wò dhu-dzidɔ, Polò adù ùpò tǎtǎdɔ wò ɔrù káluga ɔ, ndàdù mǔgati-ǔnga èkò, ndàdù ɔnyènà. Nírò ní ndi kǎdù ɔte tǎtǎdɔ rǎrà àhu inga rùbho dhu ɔ. Wò dhu-dzidɔ, kǎdù ndivà ndàrà fíndá dhu ní. ¹²Ní, ka kǎdù wò kpatsibhíngba ùndà firábvù ipírò-rò, ndi dhu rǎdù ìndrú àbhù ròtù afíya atdídɔ.

Polò rí ndivà Tròwà rò, ndàrà Miletò Yèrùsàlemà ndúda rórò dhu

(Màt 7.15-20; 1Tè 2.1-12; Tít 1.9-14; 1Pé 5.1-4; 2Pé 2.1-3)

¹³Wò ndi kàsùmì ɔ tì, mǎ muvò, mǎdì dòka mǔwù angyi Àsosi ibhú ɔ, Polò rǎdù ìrà pǔfina dɔ olù. Ní, mǎ mudhè dhu mǎdyì Polò ibhú ɔ Àsosi rò. ¹⁴Ní, kǐtdègu ìrà mòtù Àsosi, kùpò ibhú ɔ, mǎdù òwu atdíkpá mǔwù ùvò Mítìlè-ní. ¹⁵Tsútsǎ nínganí, mǎ madù mǎvà ányirò rò, mǔwù ùvò Kiyò tì kátina *sòngà-tí^b. Ndirò ní ndi mǎ madù òwu ùvò Sàmɔsì tì kátina *sòngà dɔ. Tsútsǎ nínganí tǎtǎdɔ, mǎ madù òwu ùvò Miletò tì kátina kigɔ ɔ. ¹⁶Polò azè ndi ndùbhi ibhú ɔ tì, ìnzí ndòtsù Èfèsò tɔ kigɔ ɔ, akye ndi ndadùna fíndá kàsùmì ìwi Àziyà tɔ pɔbiri ɔ nídhuní. Obhó tì, ka ní ʔ iwà dhu nùdhè afína ɔ, ndi ràm-bèná àrà àhu Yèrùsàlemà tɔ kigɔ ɔ angyinà rò Pèndèkòtè-idhò tò, ndi dhu rǎdù àkà fíndá nání.

Polò rí dhu ɔvò Èfèsò tɔ kigɔ ɔ *kànisa ɔ pbàkùrù tò dhu

¹⁷Miletò rò, Polò avì ìndrú ròwù Èfèsò tɔ kigɔ ɔ *kànisa ɔ pbàkùrù ùnzì. ¹⁸Ní, i pbàkùrù itdègu iwu ùvò kà-tí, ní kǎvò dhu abádhí tò, ndàti: «Nyí nyùnì

^a 20.5 Yàrí bhùkù nandí ale, Lukà mà náawù 'òtù Polò nà Filipì tɔ kigɔ ɔ (Kas 16.12).

^b 20.7 Pbàyahúdí-bvù, idhò-ɔwétá nóongónà ndòpè adyifò ròtsù rò rò. Ní Sàbatù-idhò ɔ pɔbítsòngǎngà ní ʔ abádhí tɔ yengè tɔ wemberè tɔ idhò rí ndòpè dhu. Yèsù ná'ù ale tò ka ní yengè tɔ idhò.

wà ingbà dhu bhèyi mātí ma mādí nzínziku ǝ dhu, rǝpè ndí yà Àziyà tǝ fùkú pbirí ǝ ma mira àhu òná idho ǝ rǝ. ¹⁹Ma mǝnzí Ádrùngbàlè Yèsù bhà kasu yǝrǝwà nyú nà, nyidu-dha ǝ, ndirǝ yà Pbàyàhúdí rǝrèna ì ǝnzí tí rudú nzère dhu tǝ àpè ǝ. ²⁰Nyí nyèni wà dhu átǝ inzà ma rǝrǝ atdí dhu mà, yà dzùnàku ònzí radù dhu nzínzì ǝ. Ma mǝrà kǝrǝ dhu ǝvǝ rǝ fùkú, madù ùdhenà fùkú rǝwugà dǝ rǝ mātí, ndirǝ fùkú idzá rǝ mātí. ²¹Ma mǝrà dhu ǝvǝ rǝ kpangba Pbàyàhúdí tǝ, ndirǝ ìnzí ní Pbàyàhúdí tǝ, ndíní ì nugèrè tí Kàgàwà tǝ, 'adù àlè tǝ Ádrùngbàlè Yèsù Krístǝ ná'ù.

²²Nírǝ, kǝnǝ ma mǝrà kǝmbí Yèrùsàlemà tǝ kigǝ ǝ, àdhàdhì yà ìlǝlǝ-Alafí nùtù ima ndíní ma mǝnzí tí ka dhu bhèyi. Ma mǝni nzà àdhu mà rǝ mabà ànyí dhu. ²³Pbètù ìlǝlǝ-Alafí àbhu mǝni yà ma múbhi ǝyanà kǝrǝ kigǝ ǝ dhu ní, ima ǝdǝ rí dhu rǝrǝ usótà mà àpè mànà. ²⁴Ma mòzè nzà pbàkà ípírǝ-nga rǝrǝ àdrùngbà dhu tí idù. Atdí ma mòzè dhu ní, mǝnzí pbàkà kasu yà Ádrùngbàlè Yèsù ibho fudú, mǝrà ùtsànà. Ndi kasu ní mǝnǝ Kàgàwà bhà izu tǝ Ídzi Màkùrù ìndrù tǝ.

²⁵Kǝmbí, ma mǝni wà dhu nyí rǝrǝ nzí nyidu-kpa àlǝ tdítǝdǝ, nyí yà ma múbhi nzínziku ǝ, mambe ǝrù-akpà ǝ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi tǝ Màkùrù nǝnǝ dǝ fùkú rǝ. ²⁶Ndi dhu-okú dǝ rǝ ní ndi indo ma mātina nyí nǝ, nzínziku ǝ rí ndàbhù ndàwí ale-azù ní'íya ndi ale-dǝ-tsírǝ nyú. ²⁷Obhó tí, ma múbhà nzà atdí dhu mà inzà ma mòvǝ fùkú rǝrǝ, yà Kàgàwà ózè kǝnzí dhu nzínzì ǝ. ²⁸Nírǝ, nyǝngò nyǝdǝ mbèyi nyí-tírǝ, nyǝdù ìlǝlǝ-Alafí áli nyí nyǝngò ùndànà Kàgàwà bhà Kànisa ùndà mbèyi. Ndi Kànisa ní yà Idhùnà-azù nyú rǝ Kàgàwà adzi fǝndà Kànisa. ²⁹Ma mǝni wà dhu yà nzínziku ǝ rǝ ma mí mivà mǝrà dhu-dzidǝ, tsamangèrè bhèyi ǝrù atdí dǝ ale rǝrǝ itsù nzínziku ǝ, ìnzí 'adù òwu Kàgàwà bhà tàmà-izù ònzí rǝ. ³⁰Ndirǝ, nzínziku ǝ rǝ mātí, atdí-dhenà ale rǝvǝ ùvǝ, 'àmbe titǝ ùnǝ dǝ ìndrù tǝ, ndi titǝ radù àrǝ ìndrù àbhu rǝ rǝgèrè ì, 'òngò fǝyǝ àbhàlǝ tí. ³¹Nírǝ, nyàndà nga mbèyi, nyǝdù àmbe yà ìbhu atǝ ǝ ma múdhe nyidu-dha nyú nà nzínziku ǝ kǝrǝ ale tǝ, adyíbhengá nga mà kùbhingá nga mànà ǝ dhu ìrè dǝ.

³²Ní, kǝmbí ma mùbhà nyí Kàgàwà-fǝ. Ndirǝ, ma mùbhà nyí yà Kàgàwà ózè àlè dhu dǝ rǝtè ǝtè ongó tí nyǝdǝ. Ndi ǝtè rǝ nyǝsǝ, ndàdù nyàbhu nyàbà yà pbìndà dhu tí rǝrǝ ale kǝrǝ tǝ Kàgàwà akǝ fǝndà lǝkà asota. ³³Yà àlè kǝrǝ atdíkpá nyí mànà òná kǝsumì ǝ, ma mòhò nzà atdí ale bhà fùrangà-atdyú mà, ǝrǝ-atdyú mà, ndirǝ mberù-atdyú mà. ³⁴Nyí nyú mà, nyí nyúni wà dhu yà dzùnàdu nǝnzí dhu mà, mà mǝrǝ òko mànà atdíkpá ale dzùnà nǝnzí dhu mànà ma rǝnzí kǝkà ǝtsúdu nyú nǝ. ³⁵Ma mǝrǝ dhu itè bilínganà fùkú, dhu rǝkànà nyǝnzí kasu ndi dhu bhèyi, ndíní nyí nyadù tí òwu ìmbà rǝrǝ ǝbí nà ale dzùnà ònzí rǝ nǝ. Dhu àkà nyírè yà Ádrùngbàlè Yèsù unǝ dhu, ndàti: dhu nàbhu ìndrù tǝ ale rǝnzí wà hirǝ, rǝsè yà ndi dhu ndi ndàbhu fǝndà ale dǝnǝ'.

³⁶Wǝ dhu ndi ndùnǝ dhu-dzidǝ, Pǝlǝ mà pbàkùrù mànà nùuko ì ǝtdyùya dǝ, Pǝlǝ radù nditsǝ. ³⁷Nírǝ ní ndi kǝrǝ ale adù 'ǝpè 'àmbe ǝdzi dǝ, 'adù Pǝlǝ àmbo, ì rǝvǝ ka nǝ. ³⁸Abádhí nabhù izu rǝka atdí dǝ dhu ní Pǝlǝ àtinà abádhí rǝrǝ nzí nyina-kpa àlǝ tdítǝdǝ dhu. Wǝ dhu-dzidǝ ní ndi pbàkùrù adù Pǝlǝ ùndà, rǝrà òtsù 'bàtǝ ǝ.

Polò rǔda Tirò mà Kàyisàriyà mànà tó kigò ònǎ

Yèrùsàlemà ndì ndàrà rǔrò dhu

(Kas 8.5,40; 20.22-24,36-38)

21 ¹Èfesò *Kànisa ð pbàkǔrǔ mànà mã mǔbhǎ mã rò, mã mawù túrú-túrú ibhú ð, mǔwù ùvò Kòsì tí kátina *sǔngà dǔ. Tsútsǎ nínganǎ, mã madù òwu, mǔwù ùvò Rǔdǔ tó sǔngà dǔ. Ányirǔ rò, mã madù òwu Pàtarà tí kátina kigò ð. ²Ní ányì mã mǔwù ùvò rò, mã matù atdí ádrǔngbǎ ibhú abhi ndì ndǔpé tí, ndàrà Fòyìnìkè tó pbìrì ð rí dhu ònzì ró. Ní, mã madù ùpo ndì ibhú ð, mǔwù Fòyìnìkè. ³Mǎ mitdègu òwu Kìpurò tí kátina sǔngà nínǔdù, mǎmbe àlanà dǔ ibhú ð rò, ní mã madù kànyì, mǔbhǎ ìgù dǔnǎ rò, mãdù òwu Sìriyà tó pbìrì ð. Ní ányì mã mǔwù rò, mã mawù ùvò Tirò tí kátina kigò ð. Ányì nga ní ndì ka kubhínà ibhú ð ànǔ ìfo rǔ ní. ⁴Ndi kigò ð, mã matù Yèsù ná'ù ale. Ní ndì dhu adù mãbhù mǔnzì atdí yengè nyú ányirǔ. Ní Ìlilǎ-Alafí òvò dhu fíyò dhu-okú dǔ rò, i ale adù Polò ìsò ìnzí ara tí Yèrùsàlemà tó kigò ð. ⁵Pbétù wò atdí yengè itdègu ìku, ní mã madù ùvò Tirò rò, mǔwù. Ní, Yèsù ná'ù ale mã, fíyò vèbhále mã, fíyò nzónzo mànà kǔrǔ nǔunda mã mǔvò kigò ð rò, mǔwù ádrǔngbǎ rǔrǔ-tsù. Ní ányì mã mǔwù ùvò rò, mã mukò mã otidyàka dǔ atdíkpá, mãdù mǔtsǔ. ⁶Wò dhu-dzidǔ, mã madù mǔvì abádí mànà, mãdù ùpo ibhú ð, mǔwù. Pbétù kǔkǔ mã nǔndà ale adù 'adu 'òngò bvàya nanǎ.

⁷Tirò rò mã mǔvò rò, mã mawù ibhú ð, mǔwù ùvò Tǔlèmayì tí kátina kigò ð, mǔtsà idha-adzí-kpa dǔ abhi. Ndi kigò ð, mã matse mã Yèsù ná'ù ale mànà, mãdù atdí idhò ònzì atdíkpá abádí mànà. ⁸Tsútsǎ nínganǎ mã mǔvò mã rò, mã mawù ùvò Kàyisàriyà tí kátina kigò ð. Ndi kigò ð, mã matsù mǔngò òdhò Filipò tí kátina ale bhà-dzá. Ndi Filipò ní'í Kàgàwà bhà Ìdzi Mǎkǔrǔ t'únzta t'ále. Ndirò ka ní'í yà Yèrùsàlemà tó kigò ð ka kavò ìndrǔ dzùná t'únzita tò àrǔbhù ale nzínzì ð atdí ale. ⁹Ndirò, ndi ale ì'í inzǎ àpè kpabhále ùnǐ vèbhínzo ná ìfo. I vèbhínzo ní'í Kàgàwà bhà pbànábí. ¹⁰Ní, mã mitdègu ibí idhò ònzì Kàyisàriyà tó kigò ð, ní Kàgàwà bhà nabì Àgabù ìra Yùdeyà tó pbìrì ð rò, ndìrà àhu ndi kigò ð. ¹¹Ní tiká ndì ndìrà àhu rò, kǔdyi Polò bhà kùkyé, ndùtsì pfǔna mã ǔtsúna mànà ní. Kǎdù dhu òvò kpangba fǎkǎ ndàti: «Kànì Ìlilǎ-Alafí òvò idù dhu. Kàti: Yèrùsàlemà ð yà kùkyé àbadhi rǎrà àhu rò, Pbàyàhúdí rǐ kùtsi yà dhu bhèyi, 'adù àbhunà ìnzí ní Pbàyàhúdí-fó.» ¹²Ní wò dhu mã mǔrì rò, mã Kàyisàriyà ð bhà mànà, mã madù Polò ìsò ìnzí ara tí Yèrùsàlemà tó kigò ð. ¹³Pbétù, Polò adù dhu àdu fǎkǎ, ndàti: «Ádhu wò nyiku-dha nyú ná nyí nyápàna nyǔnzì? Nyí nyòzè tí nyǔkò afidu? Nyí nyàkǎ nyùni dhu ní ima, ma mã'ù wà ìnzí ní mǔtsi ka kí dhu kèlǔ, pbétù ma mã'ù wà moho ka kí movè Ádrǔngbǎle Yèsù-òvò-okú dǔ rò Yèrùsàlemà tó kigò ð dhu mã átò.» ¹⁴Ní, ìnzí kà rǐ mã mǔnǔna dhu à'u rò, mã madù ìnè tí ìnè, mãdù àtìna: «Ádrǔngbǎle Yèsù òzè dhu kèlǔ àkǎ ndi ndǔnzì ndì.»

¹⁵Ní ngúfe idhò mã mǔnzì Kàyisàriyà tó kigò ð dhu-dzidǔ, mã madù mǔbh-òlò abhi tǔ, mãdù mãva, mǔwù Yèrùsàlemà tó kigò ð. ¹⁶Kàyisàriyà tó kigò ð, Yèsù ná'ù ngúfe ale adù ùvò átò 'òwù atdíkpá mã mànà. Ní ányì mã mǔwù ùvò rò, abádí adù mǔndà, mǔwù Mùnàsonì tí kátina atdí ale yà mã mowuna òdhò rǔ pbì-dzá bhà. Ndi Mùnàsonì ní'í Kìpurò tó sǔngà ð ale. Ndirò, ka ní'í angýíta tí Yèsù ná'ù ale.

Polò mà rĩ 'òtù Kànisa ʒ pbàkùrě mànà Yèrùsàlemà ndi ndàrà àhù rò dhu
(1Kò 9.19-23)

¹⁷Mă mitdègu òwu ùvò Yèrùsàlemà tó kigò ʒ, ní ànyì, Yèsù ná'ù ale akò mă dhèdhe nyú nà. ¹⁸Tsútsă nínnganí, mă madù òwu Polò mànà Yàkòbhò^d bhà, ndirò kóró pbàkùrě adù iwu átò ànyirò. ¹⁹Ní abádíhí mànà ì àtsè ì dhu-dzidò, Polò adù ndòpè ndàwe yà ìnzí ní Pbàyàhúdí nzní ʒ Kàgàwà abhù ndònzì kóró pbindà kasu tí dhu atdatdí-rà ʒ abádíhí tò. ²⁰Wò Polò àwe dhu ì ìrì rò, abádíhí ifu Kàgàwà atdíð. Nírò ní ndi abádíhí adù àtìnà Polò ní: «Abanngbá, nyi nyàla tí wà àbhş Pbàyàhúdí nyú nùgèrè ì à'ù Yèsù dhu? Ndirò, nyi nyàla tí wà abádíhí kóró rĩ ìnè afiýa ì àpba atdíð, 'àmbe Músà bhà Úyátá ifu dş ró tí dhu? ²¹Ka kàwe wà dhu abádíhí tò okúnù dş rò kati, nyi rari dhu ùdhè kàkà ìnzí ní Pbàyàhúdí nzní ʒ aróko Pbàyàhúdí tò ìnzí Músà bhà Úyátá nifu tí. Ka kàwe wà dhu átò, nyi rari dhu ùdhè abádíhí tò ìnzí fiyó kpabhá nznòzò-ònzínga nabhù tí kòbhòlò, ndirò ìnzí àlè tó ngùkpà màndu Pbàyàhúdí tírò nifu tí. ²²Nírò, ka kí dhu ònzì ìngbà dhu bhèyi? Obhó tí, abádíhí rĩ iwà nyi nyàrà àhù irò dhu ìrì ìrì. ²³Ní, dhu àkà nyonzi yà mă múnóna indù dhu: Kànĩ ifo ale rĩ ìnè irò. I ale ní iwà dhu nòtsò Kàgàwà-ònzì ale». ²⁴Ní, úgu abádíhí nyòwù nyú'ò mànà atdíkpà, nyílà Kàgàwà-nyìkpò ʒ. Ndirò, ádù nyubhò yà abádíhí àmbènà ùbhòna ndíní ka kàkpà tí dya-ká dhu. Ndi dhu bhèyi ní ndi kóró ale ràdù dhu ùni yà dènú ka kàwe dhu rari nzi obhó dhu, pbétù nyi rari Músà bhà Úyátá ifu ifu átò. ²⁵Pbétù, Yèsù ná'ù ìnzí ní Pbàyàhúdí tò mă mírì wà mă mándí dhu mǎti, abádíhí rākā nzá 'òngò sànamù tó ka kùbho perè tí ìzà mà, ànzùbhà mà, dàna-tsi ka kípò obi ní ròvè ìzà mànà ná'. Ndirò, mă mándí dhu átò mǎti abádíhí rākā 'òngò 'òdò múnòni rò rò.»

²⁶Ní tsútsă nínnganí, Polò adù kòkò ale nùgù, 'òwù 'òpè 'ù'ò ì mànà atdíkpà yà fiyó sòmà tó màndu nòzè dhu bhèyi. Wò dhu-dzidò, Polò adù àrà, ndòtsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù dhu òvò ànyì idzá ndàti ka rari perè ùbhò òvòya dş kóró, yà Kàgàwà-nyìkpò ʒ ka kí ale ù'ò kilà ònà dhu tí ka kòpì àrùbhù idhò rākā nínnganí.

Pbàrómá tó pbànowí rĩ Polò igù Pbàyàhúdí-fó rò dhu

(Kas 20.23; 24.5-19; Ròm 15.30-31; 1Tì 2.15)

²⁷Wò ale ù'ò ka kí kilà Kàgàwà-nyìkpò ʒ ní àrùbhù idhò-tsù nfitdègu ndindù ndíní ndikù tí, ní Àziyà tó pbìrì ò rò íwù ngúfe Pbàyàhúdí ala Polò Kàgàwà bhà idza ʒ. Ní, abádíhí adù dhu itsu ihé-yà-dò ʒ, ndíní dhu nivà tí Polò-rò. Ní, ihé-yà adù Polò àlu. ²⁸Abádíhí adù 'òpè 'ùkù, 'àmbe àtìnà dş: «Pbàisràyélí tó pbìrì ʒ bhà, nyimò mă! Kànĩ yà kóró ngari ʒ arí nzére dhu ùdhè kóró ale tó àlè tó pbìrì ʒ bhà dş, Músà bhà Úyátá dş mǎti, ndirò Kàgàwà bhà idza dş mǎti ale ní yà. Ròsè kóró dhu dònà, kàbhù ìnzí ní Pbàyàhúdí mà ròtsù Kàgàwà bhà idza, ndi dhu ràdù wò ìlilà Kàgàwà-nyìkpò ʒ ngari nàbhù ròtì.» ²⁹Obhó tí, abádíhí ní'ì iwà Polò mà nàlanà kigò ʒ atdíkpà rúbhi Tròfímò tí kátina ale mànà rò. Ndi Tròfímò ní'ì èfesò tó kigò ʒ ale. Ní, abádíhí adù dhu àtì iwà Polò itsu Tròfímò átò Kàgàwà bhà idza dhu tí.

d 21.18 Ndi Yàkòbhò ní'ì Yèsù t'áddò, ndirò ka ní'ì ndi Yèrùsàlemà ʒ Kànisa dş àdrùngbàle (Kas 12.17; 15.13). * 21.23 Ozt 6.1-21

³⁰Ní, Yèrùsàlemà tó kigò-ŋga-tsi náava ndì, ihé-yà ràdù itse ndi kigò ð kóró ngari ònà rò, 'iwù ùvò Pòlò mà ríí ró. Ní, abádhí alá Pòlò, 'ídhà ràhu iri Kàgàwà bhà idza-ngbò ka kákpòrò ní kàlì ò rò, 'adù ndi kàlì-li'ò núpbi ányìrò rò tí. ³¹Ní, yà abádhí rí dhu ònzi ndínì ì oho tí Pòlò rò, Yèrùsàlemà tó kigò-ŋga-tsi náva ndì kóró dhu-òyí náara àhu Pbàróamá tó pbiirì ð atdí lufù pbànowí dš ádrùngbàle dš. ³²Ní, ndi dhu ndi ndìrì rórò tí, wò ádrùngbàle ugu pbànowí mà fíyò ádròdrò ale màná, 'òtsè màná kòkò Pòlò nálù ale ríí i. Ní, ihé-yà nítidègu wò ádrùngbàle àlà owùna ð pbànowí màná ríwu ró, ní abádhí adù Pòlò t'òvita àbhà. ³³Nírò ní ndi wò ádrùngbàle andrì Pòlò-tí'ò, ndàlù ka, ndàdù àvinà kutsi óyò ádrà-mbí ní. Wò dhu-dzidš, kàdù dhu ivu ihé-yà-tsù, ndàti: «Yàrí ale nyú ní àdhi? Ádhu kònzì?» ³⁴Pbétù, ihé-yà nzínzi ð atdídhená ale rādūna ikū ð dhu adūnà nzí àrà ndòfò rò ngùkpà ale rúnna dhu ná. Ní, wò dhu bhèyi ihé-yà rùkù dhu adù wò ádrùngbàle àbhu ìnzí ùnna ka kí fíndà dhu rālù dōna. Nírò ní ndi kàdù pbìndà pbànowí návi rùndà Pòlò, 'òwù ná yà ì arí òko ònà ádrùngbà kàlì ò. ³⁵Pòlò itdègu àrà àhu ndi kàlì ò ka kúpo kotsù rò, ní pbànowí adù kitdù itdu tí oróru, ihé-yà rí kàpà ndínì ì onzi tí nzère dhu-okú dò rò. ³⁶Obhó tí, ihé-yà ambénà owu dš ikū ná Pòlò-owù ð, 'ámbe àtina dš: «Wò ale àkà ndòvè!»

Pòlò rí tina àwè adóna Pbàyàhúdì tó dhu

³⁷Yà pbànowí rí ndònzì 'itsu ndi fíyò ádrùngbà kàlì ò ònà kàsùmì ð ní ndi, Pòlò ivú dhu ì pbànowí tó ádrùngbàle-tsù, ndàti: «Ma màmbèná tí atdí dhu òvo òvo indù?» Ní, wò ádrùngbàle adù dhu ivu kà-tsù, ndàti: «Nyí nyúni tí wò Pbàgíríkí t'ávàna! ³⁸Nyí tì nzí Mísì tó pbiirì ð ale, yà tdèkuta tí ifò lufù ale yà nzère dhu ònzi arí-dò nídzi, ndàdù dōya òdì ndàrà nà rùngù ð?» ³⁹Ní, Pòlò adù ote òpè, ndàti: «Ima nyú, ima ní Màyàhudì, Tàrsò tó kigò ð ale, Kilikiyà tó pbiirì ð. Ndi Tàrsò ní yà atdíðš òvòna ótò ndi kigò. Ní ádrùngbàlé, ma mètè nyí itdè tí, itsè mowò dhu yàrí ihé-yà tò.» ⁴⁰Ní, wò ádrùngbàle náfà rusà fíndà rò, Pòlò idè ndi kàlì ò ka kúpo, kotsù dōnà màngazì dš, ndàdù ìndrù àgo otsúna ní rìnè. Ní inga ìmbè bhìlì rò ní ndi, kàpè ote Pbàyàhúdì t'ávàna ð, ndàti:

22 ¹«Abádù ndirò àbanínzò, nyìri yà ma mówna kòmbí, mawè tìdu ònà fùkù dhu.» ²Ní, Pbàyàhúdì t'ávàna nyú ð Pòlò ròte dhu ì irì rò, ihé-yà náadù ìnè atdíðš nyú ròsè, inga ràdù ìmbè bhìlì. ³Nírò ní ndi kàti: «Ima ní Màyàhudì. Ima ka kugu Tàrsò tó kigò ð, Kilikiyà tó pbiirì ð. Ndirò, ma móvi òvi tí yàrí Yèrùsàlemà tó kigò ð. Ma mábà inga t'únita màlimò Gàmlìyeli-fò. Kùdhe ndi kóró dhu idù àlè t'ábhúna tó Uyátá ifù ka kí atdíðš dhu dš. Ima ní atdíðš Kàgàwà nòzè ndífù ale, yà kóró nyí nyónzina kòmbí dhu bhèyi tí. ⁴Ndirò, ma mávu ìndrù rò atdíðš Ádrùngbàle Yèsù bhà otu ùngù abádhí rí dhu-okú dò rò, atdídhená ale ràve ùvè màtí. Ma maránà kpabhàle mà vèbhàle màná nàbhu rò kusò, kudo imbi-dzà ð. ⁵Pbàkùhání tó ádròdrò ale dš kamà mà, yà ádròdrò anyà itdì arí pbàkùrù tó màtù màná kóró ní yà ma múnna dhu tó ngàmbi. Abádhí ní ndi bhàruwà nibho fudú, ndínì ma mara tí dōnà Dàmàsiki tó kigò ð. Ní, ma mubhínà àrà rò ányì, ndínì ma musò tí Yèsù ná'ù ale, madù ìrà nà imbi dš rò Yèrùsàlemà tó kigò ð, ndínì ka kàdù tí àbhuna ràbà àpbe.»

Polò rí ndi ndugèrè ndi, ndà'ù Yèsù tí dhu àwě dhu

(Kas 9.1-19; 26.12-18)

⁶Tdítdǎ, Polò awe dhu ndàti: «Ma mií Dàmàsiki tó kigò ò ma mára rǎ. Ní fkyèrǎ ma mǒdǎ ndíní ma motsú tí ndi kigò ò rǒrǒ ní ndi, azà adyíǎ-sisi adyíbhengá nga tó ǎ, ádrùngbǎ awáwù nísi ǎrù-akpà ò rǎ, ndàtdyi ma. ⁷Ní, ma mitsi obvò, madù atdí ale-tù iri manzi rí rǎ. Ndi ale-tù ati: «Sáwúlò, Sáwúlò, ádhu nyi nyávu rùdú ní?» ⁸Ní, ma madù dhu ivu kà-tsǔ, mati: «Ádrùngbǎlé, nyi nyú ní àdhi?» Ní, wò ale-tù adù dhu àdu idù, ndàti: «Ima ní Yèsù, Nàzàreti tó kigò ǎ ale, wò nyi nyávu rùdú rǎ.» ⁹Kǎkà atdíkpá mǎ mií mǎnà ale náala ndi awáwù átǎ, pbétù abádhí adù nzá wò idù rí dhu ǎvo ale-tù iri. Ní, ma madù dhu ivu tǎtdǎ kà-tsǔ, mati: ¹⁰«Ádrùngbǎlé, ádhu ndi ma màkǎ mǎnzi?» Ní Ádrùngbǎlé Yèsù adù dhu àdu idù, ndàti: «Ívǎ nyi nyarà Dàmàsiki tó kigò ǎ. Ányi nga ní ndi ka kí Kàgàwà ávi ndíní nyi nycnzi tí dhu ǎvo kǒrǒ indù ní.» ¹¹Ma mubhína nzi atdí dhu mà nála rǎ, wò ádrùngbǎ awáwù nóhò nyikpódú, nyidú nga rùtì dhu-okú dǎ rǎ. Ní kǒkǒ mǎ mií mǎnà ale náadù ma àlu ǎtsúdu-rǎ, 'òwù ma nà, marà àhu Dàmàsiki tó kigò ǎ.

¹²Ányi, ma matù Ànàniyà tí kátina atdí ale. Ndi ale ní atdíǎ arí Kàgàwà-ǎdǎ ònzi, ndàdù àlé tǎ Úyátá ífu ale. Ndirǎ ndi kigò ǎ, kǒrǒ Pbàyahúdí ongónà ídzi dhu kèlé náwe kǒkú dǎ rǎ. ¹³Ní, ndi ale ira àhu tǐdú, ndàdù àtina ima ní: «Ábaningba Sáwúlò, nyinúnga ákǎ ndùtù ndi.» Ní ányirǎ rǎ tí, nyidúnga núutù ndi, madù kála. ¹⁴Kǎdù àtina tǎtdǎ ima ní: «Àlé t'ábhúna tó Kàgàwà nóvò wà nyi, ndíní nyi nyuni tí ndi ndóze kǎnzi dhu. Kǒvò wà nyi ndíní nyi nyala tí yà obhónángatále Yèsù, nyadù lina'ò ǎte nyú níri. ¹⁵Obhó tí, nyi nyí ndi ádi wò nyi nyàla dhu mà, wò nyi nyiri dhu màna tó ngàmǐ tí kǒrǒ ale-ònzǐ. ¹⁶Nírǎ kǒmbí, ádhu nyi nyǎdǎna? Ívǎ nyi nyalù batizò, Yèsù ràdù pbùkù nzérénga ù'ò ǎvǎna-rǎ nyi nyí nyitsǎ rǎrǎ.»

Polò rí Yèsù ávi ndi ndàrà inzǐ ní Pbàyahúdí-bvù dhu àwě dhu

¹⁷Wò dhu-dzidǎ, Polò adù dhu àwě, ndàti: «Ma mitdègu madù Yèrùsàlemǎ tó kigò ǎ, ní atdíku Kàgàwà bhà-dzá rǎ ma mí mitsǎ òná kàsùmi ǎ, dhu adzi dùdù ǎnyu rí mǎnyu dhu bhéyi. ¹⁸Ní ndi ǎnyu-bvù, ma mala Ádrùngbǎlé Yèsù. Ní kǎdù àtina ima ní: «Ónzi dhu tsàkatsàkǎ nyahu Yèrùsàlemǎ rǎ. Obhó tí, ndi kigò ǎ bhà nóowuna nzi nyi nyáwěna okúdu dǎ rǎ dhu ná'ù rǎ.» ¹⁹Ní ma madù dhu àdu kà tǎ, mati: «Hǒkǒ Ádrùngbǎlé, abádhí úni wà dhu ima rǎrǐ ndi yà unduta-dzá òna nǎ ma múbhi ùbhi rǎ mambe inyi ná'ù ale ùso dǎ, madù àrà àbhunà rǎ kǎvi asé ní, kǎdù ùdǎna imbi-dzá ò ale. ²⁰Ndirǎ yà pbùkù ngàmǐ Stifanù-azú ka kufu nínganí, ima nyú ma mií inè átǎ ányirǎ. Ma ma'ù kòho ka kí dhu átǎ. Ndirǎ, ma madù ádi mambe kòho rí ale ùwà rǎyá rǎ orú mùdzarù-ngbǎ nǒdǎ dǎ.» ²¹Ní Yèsù adù àtina ima ní: «Ívǎ nyi nyarà, ma mòzè nyi nyarà itse nyú inzǐ ní Pbàyahúdí màna-bvù nídhuní.»

Polò rí nditè Pbàrómá tó pbiri ǎ ale nyú tí dhu

(Kas 16.22-23; 25.16)

²²Ihé-yà iri Polò ráwěna dhu, rǎrà àhu kà rí àtina: «Ma mí nyoví nyarà itse nyú, inzǐ ní Pbàyahúdí-bvù» dhu ǎ. Nírǎ ní ndi abádhí adù 'ǎpè 'ùkú, 'ámbe

e 22.20 Polò ambénà ìrèna dǎ dhu ní, Pbàyahúdí rapé ndi nyú ndi ndugèrè ndi tí dhu àlá, nùkǎ idho rǎrǐ átdǎdǎ, ràdù Yèsù ná'ù.

àtìna dǔ: «Nyòho wò ale! Inzá wò dhu bhěyi ale-tidǔ àkǎ kubhà ràdi nyìk-póna nà yà adzi dǔ.» ²³ Abádhí ambénà ùkǔ dǔ, 'àdù àmbe rǔyá ǔrú mùdzarù òbhè dǔ, ndirò 'àdù àmbe adzi-ra mà òvò dǔ ǔrú. ²⁴ Ní wò dhu ndì ndàla rò, Pbàróma-bvù atdí lufù pbànowí dǔ ádrùngbǎle adù Pòlò àvi kitsu kǎlì ò. Nírò ní ndi kǎdù àtìna pbànowí rǎkǎ 'òngù dhu kà-tsù, àzèmbè ì í kòvì asé nǐ rǔrò, ndíní ndi nduni tí wò dhu bhěyi ihé-yà rùkǔ kà-dǔ okúna dǔ rò dhu. ²⁵ Ní yà ndi ka kùtsì ndíní ka kópé tí kòvì ndi asé nǐ rò ní ndi Pòlò ivù dhu wò tiná idè pbànowí tǔ atdí ádrùngbǎle-tsù, ndàti: «Ka kávi tí wà nyí nyòngò Pbàróma tǔ pbìrì ǔ ale nyú òvì asé nǐ, inzà ka kòtdì ànyàna rǔrò?» ²⁶ Ní wò dhu ndi ndirò rò, pbànowí tǔ ádrùngbǎle arà yà dònà-tsírò rǐfì ádrùngbǎle-tí'ò, ndàdù dhu òvò fìndà, ndàti: «Nyí nyàmbènà dhu ònzi ìngbàtí? Wò ale pbání Pbàróma tǔ pbìrì ǔ ale!» ²⁷ Ní wò pbànowí dǔ ádrùngbǎle andrì Pòlò-tí'ò, ndàdù dhu ivu-tsùná, ndàti: «Ádù pé dhu idù! Inyi nyú, nyi tí Pbàróma tǔ pbìrì ǔ ale?» Ní Pòlò adù dhu à'ù, ndàti: «Ǿ! Ima ní Pbàróma tǔ pbìrì ǔ ale nyú.» ²⁸ Wò ádrùngbǎle adù àtìna tǔdídǔ: «Ima nyú, ma madzi Pbàróma tǔ pbìrì ǔ ale tí ma mí mugèrè mongò dhu ábhǔ malì nyú rǔ.» Ní Pòlò adù àtìna kǎnǐ: «Olu, imá na ní òdhi tí ka kadhì ma ndi *pbìrì ǔ ale nyú tí ale.» ²⁹ Ní ányìrò rò tí, kǔkǔ Pòlò-tsù àmbènà dhu òngù pbànowí ubhà Pòlò ǔrò. Ndirò, ǔdò náadù ìsǐ wò pbànowí dǔ ádrùngbǎle ò, iwà ndi ndàbhùnà Pòlò kùtsi rǔrò ndi ndàrà dhu ùni Pbàróma tǔ pbìrì ǔ ale nyú rǎrǐ ka dhu-okú dǔ rò.

Pòlò rǐfì ádròdrǔ anya itdì arí ale-ònzǐ dhu

³⁰ Tsútsǎ nínganí, wò pbànowí dǔ ádrùngbǎle azè ndi ndèni Pbàyàhúdì òbhè Pòlò dònà dhu tǔ obhóngà nyú. Ní, kǎbhè Pòlò rǔ imbi kunga. Wò dhu-dzidǔ, kǎdù pbàkùhání tǔ ádròdrǔ ale mà, Pbàyàhúdì-bvù ádròdrǔ anya itdì arí ngùkpà ale màna àvi rǎndu ì. Ndi dhu-dzidǔ ní ndi, kǎdù Pòlò àvi kiwù nà, kiwù ùvò nà kǔkǔ ale-ònzǐ.

23 ¹ Kǔkǔ ádròdrǔ ale-ònzǐ ka kiwù ùvò ndi nà rò, Pòlò ǔfì nyìkpóna abádhí rǔ ndàndà abádhí, ndàdù àtìna: «Àbanǐnzó, rǐrà àhu indo nga ò, ma marùbhi Kàgàwà bhà otu ǔ idzi afidu nyú nà, imbà nzére dhu tí ka kózùna atdí dhu mà rǐfì nyudutsì.» ² Ní, wò dhu Pòlò ùnò rò, pbàkùhání tǔ ádròdrǔ ale dǔ kamà, Ànàniyà, náavi Pòlò-tí ikò ale rǔpbì Pòlò-tsù. ³ Nírò ní ndi Pòlò adù àtìna: «Kàgàwà rǐ ndi nyòpbi, wò mùkùngbà nǐ ka kùtri idza-kuti bhěyi nyi nyòwè rò! Nyi nyàdi ǔrò nyambe indrù-ànyà ùnò dǔ ádhàdhì Músà bhà Hyátá òzè ka dhu bhěyi, pbétù inyi kèlè nyadù ndi Hyátá nùkò ima nyi nyàvi kòpbi rǔ.» ⁴ Ní, Pòlò-tí rǐfì ale náadù kǐsò, 'àti: «Inzé! Nzùno dhu wò dhu bhěyi Kàgàwà bhà pbàkùhání tǔ ádròdrǔ ale dǔ kamà nǐ!» ⁵ Ní, Pòlò adù àtìna abádhí nǐ: «Àbanǐnzó, inzà ní ma mùni pbàkùhání tǔ ádròdrǔ ale dǔ kamà tí kà rǐfì dhu. Obhó tí, Kàgàwà bhà Andítá rǎtina inzà nyi rǎkǎ nyùnò dhu pbùkù pbìrì ǔ ádrùngbǎle nǐ'».

⁶ Pòlò ùni wà dhu, kǔkǔ ànyàna ùno rí ale nzínzi ǔ, atdídhénà ale rǎrǐ *Pbà-sàdùkáyó, ndirò ngùkpà rǎrǐ *Pbàfàrisáyó. Ndi dhu-okú dǔ rò, Pòlò angbe tǔna kòrǐ ale nzínzi ǔ, ndàti: «Àbanǐnzó, ima nyú ní Mùfàrisayò, Pbàfàrisáyó tǔ ingba. Ní, yà ànyàdu ùno ka kǐ okúna dǔ rò dhu ní, ma má'ù dhu ǔbi nyú nà ùngbè ùvùvè kutdù ì ale rungbeya ì ǔve-bvù rò dhu.» ⁷ Wò dhu bhěyi Pòlò

òrì dhu adù Pbàfàrisáyó mà, Pbàsàdùkáyó mà nà àbhu ràmbe 'àgò dš atdíđđ, ndi dhu ràdù ihé-yà-ònga àbhu rùndò ndi. ⁸Obhó tí, Pbàsàdùkáyó ongónà àtìna ìnzì ùvuvè kutdù ì ale rungbeya ì ɔve-bvù rò. Ndirò abádhí a'u nzá dhu ìnè màlàyíkà mà, ndirò nzére-alafí mà ràríří. Pbétù, Pbàfàrisáyó níř kóró kòkò dhu ná'ù ale. ⁹Ní, ádrùngbà wògò nyú níífí ndi kòrí ale nzínzì š. Nírò ní ndi Pbàfàrisáyó nzínzì š Músà bhà Ʋyátá tš ngúfe màlímó náapè 'àgò ì ɔbi nyú nà, 'ámbe àtìna dš: «Mà mabà nzá atdí afátá mà yàrí ale dš. Atdí alafí mà, ndirò ngàtsi ní màlàyíkà mà pbòvò tí nzá wà dhu kà tš!» ¹⁰Wò dhu bhèyi Músà bhà Ʋyátá tš màlímó ùnò dhu náabhù Pbàsàdùkáyó mà, Pbàfàrisáyó mà nà ràgò ì abho nyú tdítđđ. Nírò ní ndi Pòlò àpà ka kí ndíní ka kùdrù tí ònà nga dhu ɔdò ònzì ndi ndi rò, pbànowí dš ádrùngbàle avì pbìndà pbànowí riwù Pòlò òdyi ihé-yà nzínzì š rò, 'òwù òrùnà fíyò lubhà ò.

¹¹Ndi iku š tí, Ádrùngbàle Yèsù adù ndàvi Pòlò tš, ndàti: «Ótù afinu! Àdhà-dhì wò nyi nyidè pbàkà ngàmbi tí Yèrùsàlemà tš kigò š dhu bhèyi, dhu àkà nyanzì dhu ndi dhu bhèyi tí Ròmà tš kigò ò nyi nyàrá àhu rò.»

Pbàyàhúdì rí 'iri ndíní ì oho tí Pòlò dhu

(Zàb 3.1-7; Kas 9.22-25; 2Kò 11.23,26)

¹²Tsútsà nínaganí kútsingá, ngúfe Pbàyàhúdì iri ì 'òtsò dhu nyú 'àti, ìnzì ní Pòlò kèlè ì òhò ròvè ní, ì ràrí nzi atdí dhu mà ònyu, ìnzì 'àdù atdí dhu mà òmvù. ¹³Wò dhu natsò ale níř mbèmbè ifò kumì dònà bvàya ròse ale. ¹⁴Ní, abádhí awù pbàkùhání tš ádròdrò ale mà, pbàkùrè mà nà-ti', 'àdù ìtsi dhu òvò fíyò, 'àti: «Mà mòtsò wà dhu atdíđđ nyú mātì mà ràrí nzi atdí dhu mà afš lika ò, ìnzà ní Pòlò kèlè mà mòhò ròvè ní. ¹⁵Ní kòmbí, dhu àkà nyí mà, yà ádròdrò anya ùnò arí ngàkpà ale mà nà, nyòwu Pbàrómá tš pbìrì š atdí lufè pbànowí dš ádrùngbàle-ti'. Nyí nyòwu Pòlò ùtsi kà rìrà nà pbìndà dhu-ònga àndà nyí nyí mbèyi dhu-abhè š. Pbétù wò ndi kàsùmì š, mà madùna ɔbi ònzì mòhò ka ìnzà àpè àrà àhu ɔnziké rórò.»

¹⁶Ní Pòlò t'áwènà bh'ingba níř ìnè wò dhu ɔte ka kí rò. Ní kòkò ale ùyí Pòlò tí dhu ndi ndirò rò, àbadhi arà lubhà ò Pòlò ríř i, ndàdù kóró dhu àwe kà tò. ¹⁷Ní wò dhu ndi ndirò rò, Pòlò adù pbànowí tš atdí ádrùngbàle nánzì. Kàdù dhu òvò kà tò, ndàti: «Únda yàrí kpatsibh'ingba, nyarà nà dákú ádrùngbàle ríř i, kà ríř àbadhi tò ndi ndòvona atdí dhu nà nídhuní.» ¹⁸Ní wò ádrùngbàle idyi wò kpatsibh'ingba ndèndà, ndàrà àhu nà wò ndi fíyò ádrùngbàle-ti'. Kàdù ìtsi àtìna ndi ádrùngbàle ní: «Wò imbi ò ka kòsò atdí ale, Pòlò tí kátina nánzì ima, ndàdù mivì munda yàrí kpatsibh'ingba tinu ò. Ní kà ríř indù ndi ndòvona atdí dhu nà.» ¹⁹Ní wò pbànowí dš ádrùngbàle alú wò kpatsibh'ingba ɔtsùna rò, ndindirí ndi nà igi, ndàdù dhu ìvu tsùnà, ndàti: «Ádhu nyú nyi nyòzè nyunò idù?» ²⁰Ní wò kpatsibh'ingba adù dhu àwe kà tò, ndàti: «Ádrùngbàlè, Pbàyàhúdì rí wà ì ndíní tsútsà ì iwúna tí Pòlò ùtsi, nyirà nà ádròdrò anya ìtdì arí ale-ònzì, pbìndà dhu-ònga àndà ka kí mbèyi dhu àbhè š. ²¹Ní, àpè nya'u abádhí rùnɔna indù dhu. Wò abádhí ùpe Pòlò rò dhu ní àdà. Obhó tí, mbèmbè ifò kumì dònà bvàya ròse ale níř wà ì, 'òtsò dhu nyú, ì ràrí nzi dhu ònyu, ndirò ì ràrí nzi dhu òmvù ìnzà ì òhò Pòlò ròvè rórò. Ní kòmbí, abádhí ùdhe wà ì 'ámbe nyi nyú nyi nyúnɔna fíyò dhu kèlè òdò dš.» ²²Ní wò ádrùngbàle adù àtìna wò kpatsibh'ingba ní: «Àpè nyunò dhu atdí ale tò mātí, nyati iwà nyi ràwe ndi dhu dzàkà.» Wò dhu-dzidš, kàdù wò kpatsibh'ingba návi ràrà fìndá dhu ní.

Pbànowí dǎ ádrùngbǎle rǐ Pòlò bhà anya nábhǎ rǎrà lìwalì Fèlìsì dǎ dhu

²³ Wǎ kpatsìbhíngba àrà dhu-dzidǎ, pbànowí dǎ ádrùngbǎle náanzi atdátǎ miyà pbànowí dǎ ádròdrǎ ale ɔyɔ rìwù tina ɔ. Kǎdù dhu ɔvǎ abádhí tǎ, ndàti: «Nyàndà ɔyɔ miyà pbànowí mà, àrùbhù kumì pbànowí, yà mùhàgù dǎ arúbhi mà, ndirǎ ɔyá àlì nà ɔyɔ miyà pbànowí mà, ndíní nyí nyɔpé tí abhi mà, àrùbhù adyíǎ-sìsì kùbhíngá nga tǎ ɔ, nyòwù nà Kàyisàriyà tǎ kigǎ ɔ. ²⁴ Ndirǎ, nyàdù nyí randá mùhàgù átǎ Pòlò tǎ, ndíní ka nunda tí ìnzí ngbǎna ràvɔ akekpá màtí, rǎrà àhu **lìwalì Fèlìsì-ònzí.**» ²⁵ Wǎ dhu ndì ndùndò rǎ ní ndì, kǎdù bhàruwà àndì yà dhu bhèyi, ndàti: ²⁶ «Ifuta nà àkǎ atdíǎ ìwalì Fèlìsì, ima Klòdiyò Lìsiyà, ma mòvì nyí mbèyi nyú atdíǎ. ²⁷ Yàrí ale, yà ma mòvì kowù nà tinu ɔ, ní Pbàyàhúdì áǎ, 'àdù ònzina ndíní ì oho tí. Ní, ma mítdègu dhu ùnì Pbàrómá tǎ pǐrì ɔ ale nyú rǎrì ndì, ní ma mùgù pbànowí, mòwù kǐdha mà, abádhí-fǎ rǎ. ²⁸ Wǎ dhu-dzidǎ, ma mòzè muni Pbàyàhúdì òbhù ka okúna dǎ rǎ dhu-tì. Ní, ma mǎdù kàbhù kowù ùvò nà yà abádhí-bvù ádròdrǎ anya ìtǎ arí ale-ònzí. ²⁹ Ní, kàbhà dhu-ònga kǎkǎ ale àndà rǎ, ma mòtù dhu ní Pbàyàhúdì rǎbhù ka inzà kǐfù fíyɔ ɔyáta dhu-okú dǎ rǎ. Pbétù, ima nyú ma mála nzà atdí afátá mà, yà kàbhù rádù kotdì ànyàna kohò, ndirǎ ngǎtsi ní kàbhù rádù kosò. ³⁰ Ndirǎ kǎnì, ka kòvǎ wà dhu idù iwà Pbàyàhúdì rǐrì ì ndíní ì oho tí ka rǎvè. Nírǎ ní ndì ma mǎdù kòvì ànyìrǎ rǎ tǎ kowù nà dǎnù, mǎdù dhu ùnǎ kǎkǎ kòbhù arí ale tǎ, ndíní adù tí òwu kòbhù funá.»

³¹ Wǎ dhu-dzidǎ, kǎkǎ pbànowí anzi fíyɔ ádrùngbǎle àvì dhu. Ní abádhí idyì Pòlò, 'àdù ùndàna kùbhíngá tí, 'òwù ùvòna Àtìpatrì tí kátina kigǎ ɔ. ³² Tsútsǎ nínganì, kǎkǎ pǎfíyà dǎ ùbhi pbànowí adù 'adu fíyɔ lubhà ɔ Yèrùsàlemà tǎ kigǎ ɔ, 'àdù mùhàgù dǎ rúbhi-tsí kèlè ùbhà rùndà Pòlò, 'òwù ùvò nà Kàyisàriyà tǎ kigǎ ɔ. ³³ Ní ànyì ì òwù ùvò rǎ, kǎkǎ pbànowí abhù yà fíyɔ ádrùngbǎle àndínà bhàruwà lìwalì-fǎ, 'àdù Pòlò ìtè kà tǎ. ³⁴ Ní, wǎ bhàruwà ndì ndòzù dhu-dzidǎ, lìwalì Fèlìsì ivù dhu Pòlò-tsù, ndàti: «Inyi ní ìngbà pǐrì ɔ ale?» Ní Kilikiyà tǎ pǐrì ɔ ale tí Pòlò rǐrì dhu ndì ndùni rǎ, kǎdù àtìna Pòlò nǐ: ³⁵ «Tǎ ma mí pbùkù dhu-ònga nǎndà inyi nòbhù ale rǐwu ùvò rǎ.» Wǎ dhu-dzidǎ, kǎdù Pòlò abhù kowù nà, kowù òdòna ádrùngbǎ kamà ***Hèròdè** bhà idzá-yà-ba ɔ.

Pbàyàhúdì tǎ ádròdrǎ ale rǐ Pòlò òbhù lìwalì Fèlìsì-fǎ dhu

(Màt 5.11-12; Kas 6.11-12; 21.27-36)

24 ¹ Imbò idhò-dzidǎ, pbàkùhánì tǎ ádròdrǎ ale dǎ kamà, Ànàniyà tí kátina, níra Yèrùsàlemà rǎ, ndirǎ àhu Kàyisàriyà tǎ kigǎ ɔ. Abádhí iwù atdíkpá ngúfe pbàkùrù mà, ndirǎ Tèrtulò tí kátina atdí ale mà, ndíní ì ɔbhù tí Pòlò lìwalì Fèlìsì-fǎ. Ndi Tèrtulò ní ***avùkǎ.** ² Nírǎ ní ndì lìwalì avì Pòlò kanzi. Ní Pòlò ìrà àhu tiyá rǎ, Tèrtulò adù kòbhù lìwalì-fǎ, ndàti: «Ifuta nà àkǎ ádrùngbǎle Fèlìsì, mà maróko màrùngà ɔ okúnu dǎ rǎ. Ndirǎ pbùkù idzi ùndata-okú dǎ rǎ, nyí nyàbhù wà ábhǎ dhu nyú rùwu ì, rǐrì mbèyi yàrí Pbàyàhúdì tǎ pǐrì ɔ. ³ Ní mà mí wǎ nyí nyónzina ì dhu nákǎ ádrùngbǎ ɔtsò nyú nà kǎrǎ kàsùmì ɔ, ndirǎ kǎrǎ ngari ònǎ. ⁴ Pbétù, akye ma miwína pbùkù kàsùmì abhò ní, ma mítdè nyí ìtè tí pbùkù idzinga ɔ, ndíní nyí nyirì tí indù ma mǎwèna idò kàsùmì ɔ tí dhu. ⁵ Obhó tí, yàrí ale ní nzère ale nyú ròsè. Ndirǎ, àbadhi ní yà rǎkà rǎ ì nútù Nàzàretì ɔ bhà tǎ ádrùngbǎle. Kǎrì kǎrǎ Pbàyàhúdì-dò idzá ádròdrǎ ale rǎ kǎrǎ ngari ònǎ yà adzi ɔ. ⁶ Ndirǎ, kòmvù wà

ndi nditi Kàgàwà bhà idza mà Kàgàwà-nyikpó ʒ átò. Ní, mà mádù kàlù mósò. [Mà mátsù mǎnǎ kà-ànyà àdhdhà yà àlě tó ʒyátá nózè ka dhu bhèyi. ⁷Pbètù, Pbàrómá tó pbànowí dǎ ádrùngbǎle, Lisiyà tí kátina, nádù ìrà ʒbi nyú nà, ndidhà ka fókà rò. ⁸Wò dhu-dzidǎ, ndi ádrùngbǎle ádù ka nòbhù ale àvi rìwù kòbhù funú.] Nírò nyi nyí ndi dhu òngù kà-tsù nyi-tírò, ndíní nyi nyuni tí mà mòbhù ka okúna dò rò dhu.» ⁹Pbàyahúdí adù wò Tèrtulò àwè dhu kèlě ná'ù 'àti, obhó dhu rǎrǎ ndi.

Polò rí Pbàyahúdí òbhù ndi okúna dò rò dhu àwè lǐwalì Fèlisi-ònzǐ dhu

(Luk 21.12-15; 1Pé 3.15-16)

¹⁰Wò dhu-dzidǎ, lǐwalì Fèlisi náufà rusà Polò tò, ndíní ʒte tí. Nírò ní ndi Polò apè ʒte, ndàti: «Ádrùngbǎlě, ma mǎni wà dhu nyi nyópè nyunò yàrǐ pbìrǐ ʒ ale-ànyà ró atò ráhu wà abho nyú. Ndi dhu-okú dò rò ní ndi ma mí rúdú dhu àwè ʒnzínú, madù dhu à'ù ìri nyi rǎrǐ kǐrǐ mbèyi nyú. ¹¹Nyi nyí inè nyonè yà ma mǎnɔna dhu tó obhóna nyuni. Idho apè nzá òse atdí kumǐ dóná ʒyǎ nà idho dóná màtí, yà ma mǎrá Yèrùsàlemá tó kǐgò ò, marà Kàgàwà èle ró. ¹²Ní ányí, kǎkà mɔbhù rǐ ale mà nótù nzá ima Kàgàwà bhà idzá màtí, unduta-dzá ʒ màtí, ndirò ngǎtsi ngari ʒ kǐgò ʒ màtí mà mí mǎgò ìndrù nà ró, ndirò ngǎtsi ní mà mí ihé-yà-dò mà nǐdzǐ ró. ¹³Ndirò kǒkò ì ale mà rǐ ì òbhu ma kòmbí okúna dò rò dhu tó obhóna itè tí dhu mà rǐ ìmbǎ.

¹⁴Pbètù, ènǐ tí ma mǎni ʒnzínú rò dhu ní, ma marí ùbhi òná otu ní Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà otu. Ní, abádhí arádù ndi otu àtì nzére otu tí. Pbètù, ma marí èlèna ale ní abhúka tó Kàgàwà. Ndirò, ma má'ù wà Músà bhà ʒyátá mà, yà Kàgàwà bhà pbànábi andí dhu màná kóró. ¹⁵Ndirò, ma má'ù wà dhu Kàgàwà rǎrǐ atdí dhu ònzǐ ònzǐ. Ndirò, abádhí mà ná'ù wà ndi dhu átò. Ndi dhu ní, atdíku Kàgàwà rǐ yà ìdzinga ònzǐ ì arí ró rò uvè ale mà, nzénga ònzǐ ì arí ró rò uvè ale màná nábhù rùngbe ì ʒve-bvè rò dhu. ¹⁶Ní ndi dhu-okú dò rò ní ndi ima nyú ma-tírò, ma marí ʒbi ònzǐ átò kóró kàsúmǐ ʒ, ìmbǎ nzére dhu tí ka kòzùna atdí dhu mà rǐ nyɔdutsi Kàgàwà-ònzǐ, ndirò ìndrù-ònzǐ.»

¹⁷Tdítdǎ Polò adù àtina: «Ábhǎ atò nyú dzidǎ, mà mádu mà marà Yèrùsàlemá tó kǐgò ò, marà fáká pbìrǐ ʒ bhà dzàná ònzǐ fudú malí ní, madù perè ùbho átò Kàgàwà tò. ¹⁸Nírò ní ndi abádhí ótù ma Kàgàwà bhà idzá. Wò ndi kàsúmǐ ʒ, mà mǎfǐ iwà mà mù'o mà mìlǎ Kàgàwà-nyikpó ʒ ró. Ndirò tidú tsèya nàndu ale mà, ndirò tsíya àva ndi ale mà ní ìmbǎ. ¹⁹Pbètù ngúfe Pbàyahúdí, yà Àziyà tó pbìrǐ ò rò iwù, ní inè ányirò. Ní kǒkò ì tsí ní ì àmbènà àkǎ 'iwù mɔbhù funú, mà mǎnzǐ nzére dhu tí dhu nà ì fǐ nánǐ. ²⁰Ndirò, kǎkà iró rǐ ale nyú itírò náká ndi 'ùnò yà ádròdrò anyà itdi arí ale-ònzǐ mà mǐ nínganǐ ì ala dúdú afátá. ²¹Ngǎtsi ní, pbà nǐ yà abádhí nzínzǐ ʒ rò mà makù àrǐ nyú tí ʒré mà mìdè rórò dhu ndi. Ma makù, mati: «Indo nyí nyí ànyádu ènò okúna dò rò dhu ní mà má'ù dhu èngbè èvuvè ale rungbeya ì ʒve-bvè rò dhu!»

²²Wò ndi lǐwalì Fèlisi ní'í iwà dhu nǎni angyangyi Yèsù bhà otu dǎ ale. Ní ndi dhu-okú dò rò ní ndi, kǎdù anyà t'únɔta-tsù nǎtsi, ndòdì olùnga tò. Kǎti: «Ma mí fúkú dhu-ònga àndà Pbàrómá tó pbìrǐ ʒ atdí lufù pbànowí dǎ ádrùngbǎle, Lisiyà rǐrà àhu iró nínganǐ.» ²³Wò dhu-dzidǎ, lǐwalì adù tiná ì'í pbànowí dǎ atdí ádrùngbǎle àvi rǎrà Polò òdò imbi-dzá ò. Kǎdù dhu èya ndi ádrùngbǎle tò, rùbhà hégùrà Polò tò, ìnzǐ ndùtsi, ndirò ìnzǐ ndàdù àrà kà dzàná ònzǐ rǐ kà t'òdhina-tsù ètò rǎ.

Polò mà ròte liwalì Fèlisi mà, pbìndà tsibhàle Dürüsílà màna dhu

(Zàb 95.8; Ìsa 55.6-7; Kas 17.30-32)

²⁴Ngúfe idho-dzidò, liwalì Fèlisi mà níwú pbìndà tsibhàle Dürüsílà màna. Ìyàdhíyà ní Ì Mùyahudì-àyi. Ní liwalì adù Polò àvi kanzi imbi-dzà ò rò. Ní Polò irà àhu rò, wò liwalì adù àdi, ndàmbe kà rāwēna Yēsù Krístò ná'u ka kí dhu dō dhu iri dō. ²⁵Pbétù yà Polò rí dhu àwē Kàgàwà ózè indrù ràdi tí dhu dō dhu mà, indrù àkà ndòdò ndi nditírò dhu dō dhu mà, ndirò Kàgàwà itdiya indrù-ànyà dhu dō dhu màna náadù odo àbhu rìsì Fèlisi-aff ò. Ní Fèlisi adù àtina Polò ní: «Kòmbí, nyi nyàkà wà nyarà. Kàsùmì àbà ma mí rò ní ndi ma mí indrù àvi rànzi nyi.» ²⁶Fèlisi irè nga átò àbhù Polò ràmbènà fàrangà àbhù fíndà. Ní ndi dhu-okú dō rò, kàránà indrù àvi rō lókòlòkò rànzi Polò ì ròtè nà.

²⁷Óyò ato-dzidò, Pòrkiyò Féstò náadù liwalì Fèlisi àwù. Ní, ngari ùbha ndi ndí rò, Fèlisi adù Polò ùbhà imbi-dzà ò, ndíni Pbàyahúdí-idhè nika tí.

Polò rí pbìndà anya ónzi liwalì Féstò-fó

ràrà kámá dō ádrùngbà kamà dō dhu

(Zàb 27.12; 82.5; Kas 23.12-15,30)

25 ¹Liwalì Féstò irà àhu Kàyisàriyà tí kátina Yùdeyà tó pbiri ó kigò ò rò, kiva ndi ndi kigò ó rò ìbhu idho-dzidò, ndàrà Yèrùsàlemà. ²Ní ànyì pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, Pbàyahúdí ó pbàkùrù màna níwú Polò òbhè kà-fó. Ní abádhí akò 'ámbe 'ítsò dō Féstò rō, ³ndíni Polò navì tí kiwù nà Yèrùsàlemà yà ì nyú ì òzè ka dhu bhèyi. Obhó tí, abádhí núuyí Polò ndíni ì adù tí òhòna òho tí otu ó rò. ⁴Pbétù, Féstò adù àtina kòkò ale ní: «Polò ríni inè imbi-dzà ó ka kí ngbòna òdo Kàyisàriyà tó kigò ò ró. Ndirò ima nyú ma-tírò, ma mí madù kòmbí tí ànyì.» ⁵Tdítò kàdù dhu òvò kòkò Pbàyahúdí tò, ndàti: «Nzínziku ó ádròdrò ale àkà 'iwù owùdu ó. Ndirò dhu apé ìni ndi Polò ríni afátá nà dhu tí, ní ì ale àkà ìtsi kòbhè dòtsí.»

⁶Féstò anzi nzá àrè idho mà, ndirò ngàtsi ní idre dóná óyò nà idho mà Pbàyahúdí nzínzi ó Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndàdù ndàdu Kàyisàriyà. Ní ànyì ndi ndàrà àhu rò, tsútsá nínganì kàdì anya t'únòta tó pbìndà tombi dō, ndàdù Polò àvi kiwù nà onzínà. ⁷Polò irà àhu rò, kòkò Yèrùsàlemà rò iwù Pbàyahúdí adù Polò-ngbò nákpòrò, 'ìli átsi. Abádhí adù Polò òbhè, 'àwe itù r'ó ábhò afátá nyú dóná. Ndirò, abádhí rí kòkò ì afátá tó obhóngà itè kpangba dhu níni odú nyú. ⁸Ní, Polò adù mèsambà ónzi, ndàti: «Ma màfà nzá atdí dhu mà Pbàyahúdí tó Úyátá ní màtí, Kàgàwà bhà idza ní màtí, ndirò Pbàróma tó kamà dō ádrùngbà kamà ní màtí.»

⁹Liwalì Féstò azè ndónzi Pbàyahúdí-idhè ikà rí dhu. Ní kàdù dhu ìvu Polò-tsù, ndàti: «Nyi nyòzè tí wà nyarà Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndíni ka kuno tí ànyànu onzidú nyú rò, wò inyì ka kòbhè dòyá dhu-okú dō rò?»

¹⁰Ní Polò adù dhu àdu Féstò tò, ndàti: «Yà ma nyú ma mìdè onzínà ní, kámá dō ádrùngbà kamà bhà ngari ó ríni ale bhà anya t'ítidita tó tombi. Ní dhu àkà kunò ànyàdu ànyirò rò. Pbàyahúdí ní ma màfà nzá atdí dhu mà, yà nyi nyùni ka mbèyi nyú átò dhu bhèyi. ¹¹Dhu apé ìni ma màfà dhu dhu tí, ndirò ma màfà dhu apé ìni oye nà àkà dhu tí, ní ma mòdhò nzá ima nóho ka kí dhu. Pbétù, ìmbà obhóngà náapè ìni kòkò ale òbhè ma dòyá dhu ò, ní atdí ale mà rí mbà ndipfo ma, ndàbhu ma abádhí-fó. Ma mònzì kámá dō ádrùngbà kamà kèlè

rùnò ànyádu.» ¹² Anya ènò ì arí mànà atdíkpá ale nà ì òtè dhu-dzidɔ́, Féstò adù dhu òvò Pòlò tò, ndàti: «Nyí nyònzì kámá dɔ́ ádrùngbá kamà rùnò ànyánu. Ní ma mí nyòvì nyarà kà-tí'ò.»

Lìwalì Féstò rí Pòlò bhà dhu òvò

Pbàyàhúdì tó ádrùngbá kamà *Àgìripà tò dhu

(Kas 9.15)

¹³ Ngúfe idho-dzidɔ́, ádrùngbá kamà *Àgìripà mà awènà Bèrènikè mànà níwù Kàyìsàriyà tó kigò ò, iwù lìwalì Féstò àtsè. ¹⁴ Ní ànyìrò abádhí rí ábhò idho nyú nònzì rò, ní ndi Féstò awe Pòlò bhà dhu ndi ádrùngbá kamà tò. Kàti: «Ádrùngbá kamà, àrà ndàrà rò, lìwalì Fèlìsì ébhà atdí ale imbi-dzà ɔ́ író. ¹⁵ Ní Yèrùsàlemà mà mífì nínnganí, pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, Pbàyàhúdì ɔ́ pbàkùrù mànà nòbhè ka fudú, 'adù mà nònzì, ndíní ma mótí tí anya kà-dɔ́.» ¹⁶ Ní mà mádù dhu ádu abádhí tò, mati: «Pbàrómá tó màndu ná'ù nzá kotdì ìndrù-ànyà, ndíní ka kohò tí inzà ka kàsò dɔ́ya ndi nòbhè ale mànà rórò, ndirò inzà mùsambà nònzì rórò.» ¹⁷ Ní mà mádù iwu atdíkpá ì ale mànà, míwù ùvò író. Ní inzà kàsùmì mà nùdà rórò ní ndi tsútsà nínnganí ma mádi anya t'únòta tó pbàkà tombi dɔ́, madù ndi ale Pòlò tí kátina ònzì kiwù nà. ¹⁸ Ní yà ka nòbhè ale iwù ùvò rò, ì ale ádù nzá yà mà múbhi ìrènà rò káfà dhu tí ádrùngbá afátá mà náwe. ¹⁹ Pbétù, abádhí ádù òko 'àmbe 'àgò dɔ́ kà mànà dòná dhu ní fíyò sòmà Pbàyàhúdì tírò tó dhu kèlè. Ndirò, abádhí ádù òko 'àmbe 'àgò dɔ́ dòná ngàtsi dhu ní, Yèsù tí kátina atdí ale, yà iwà avè kotdù ndi rórò ndi Pòlò arí ádù àtìnà ìnè ríí nyìkpóna nà dhu tí. ²⁰ Ní mà múnì nzá wò dhu bhèyi agòta dɔ́ mà mádù ònzìnà dhu. Ní mà mádù dhu ìvu Pòlò-tsù, mati kà ràm̀bènà tí nzi ndòzè, ndàrà Yèrùsàlemà rò ka kadù tí ànyàna ènò. ²¹ Pbétù, kádù ndònzì kotdò ndi imbi-dzà ɔ́ tí, ràrà àhu kámá dɔ́ ádrùngbá kamà araya ànyàna ènò dhu ò. Níró ní ndi mà mádù kàvi kongò òdònà imbi-dzà ɔ́, ràrà àhu mà maraya kòvì, kowù nà kámá dɔ́ ádrùngbá kamà-fò ò ònà idho ò. ²² Àgìripà adù àtìnà: «Ma mòzè mìrì wò ale rùnɔna dhu ima nyú tírò.» Ní Féstò adù dhu ádu kà tò, ndàti: «Tsútsà tí nyi nyí kà rùnɔna dhu ìrì.»

²³ Ní tsútsà nínnganí, ádrùngbá kamà Àgìripà mà awènà Bèrènikè mànà níwù ùvò ìndrù àkò ka karí ònà rò ádrùngbá kàluga-lí, atdí dɔ́ nyú ì èfò ì rórò. Ní, abádhí atsù ànyì-dza, owùya ɔ́ Pbàrómá tó pbìrì ɔ́ ádròdrò ale mà, Kàyìsàriyà tó kigò ɔ́ ádròdrò ale mànà. Kòkò ale òtsù idza dhu-dzidɔ́, lìwalì Féstò adù Pòlò àvi kiwù nà. ²⁴ Ní Pòlò ìrà àhu rò, Féstò apè ote, ndàti: «Ádrùngbá kamà Àgìripà, ndirò nyí kórò àzú-dzà àlè kífì nyí mànà rò, nyí nyàla tí wà yà ale? Ábadhi ní ndi yà Yèrùsàlemà tó kigò ɔ́ mà mífì rò, ndirò yàfí kigò ɔ́ màfì Pbàyàhúdì tó ihé-yà íwù tídu ò okúna dò rò, 'àmbe ùkú dɔ́, 'àti kà ràkà nzá kùbhà ràdì nyìkpóna nà. ²⁵ Ní pbàkà ɔ́, mà mála dhu ní inzà kà ràfà atdí dhu mà, yà kàkà kohò okúna dò rò. Pbétù, yà angyangyi kònzì ndi ndítíró ndíní kámá dɔ́ ádrùngbá kamà otdí tí ànyàna dhu-okú dò rò, mà mádù kàvi ndíní ka kowu tí nà ndi kámá dɔ́ ádrùngbá kamà-fò ɔ́. ²⁶ Pbétù, mà mífì ìmbà kàbhà afátá nyú tí mà mándina mabhu kámá dɔ́ ádrùngbá kamà tò atdí dhu nà màfì. Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, mà mìbhò ka kiwù nà onzìku ɔ́, ròsè dòtsí onzìnu ɔ́ nyú ádrùngbá kamà Àgìripà. Ní, óngù dhu kà-tsù, ndíní mà mabá tí kà-dɔ́ mà mádù àndìnà dhu. ²⁷ Obhò tí, òsò ka kòsò ale òvì ka kí kámá dɔ́ ádrùngbá kamà-fò ò, ìnzì kadù pbìndà afátá itè dhu-tì ríí mbá!»

**Pɔlò rĩ Pbà Yahúdí arí ndòbhu okúna dò rò dhu-tì àwě
ádrùngbá kamà Āgìripà tò dhu**

(Màt 10.18-20; Kas 9.1-30; 22.1-21; 1Pé 2.12)

26 ¹Wò dhu-dzidɔ́, ádrùngbá kamà Āgìripà ati Pɔlò nĩ: «Nyi nyàkà wà nyawe pbàkà dhu kòmbí nyi-tírò.» Nírò ní ndi Pɔlò ava ɔtsúna, ndifu ádrùngbá kamà ní, ndàdù ɔtɛ ɔpɛ, ndàti: ²«Ádrùngbá kamà Āgìripà, idhèdu nfka ndi atdíɔ́ indo ma màbà kàsúmì ndíní ma mawɛ tí yà Pbà Yahúdí arí mòbhu okúna dò rò dhu-tì ɔnzínú nídhuní. ³Obhò tí, nyi nyúni wà àlě tó màndu kóró àlě i Pbà Yahúdí tírò, ndirò nyi nyúni àlě kárí àlě àgò tí dhu màna dhu mběyi nyú. Ní ma mìtɔ̀dè nyi itɔ̀dè tí nyirì yà ma mawěna indù dhu.

⁴Kóró Pbà Yahúdí núní wà idú ngbángba ò rò ndi nòpɛ rò ma móvì tí dhu. Ndirò, abádhí úní wà nzínziya ɔ́ ma mí'í nà Yèrùsàlémà tó kígò nyú ɔ́ kóró pbàkà mùtsɔ́, ròpɛ ndi dóna-kpa ò rò. ⁵Abádhí úní wà ima angýíta tí. Ní i ɔ̀zè ka rò, abádhí rĩ'í inè 'ítɛ dhu ima rĩ'í **Mùfàrisayò**, yà ɔ̀bì nyú nà arí Músà bhà Ʋyátá mà, sòmà tó ngùkpa màndu màna nífù fàkà sòmà ɔ́ ale-tidɔ́. ⁶Ní kòmbí, ka kídì ma iró ɔ̀nzínú ànyádu ka kúnɔ́ tí, yà àlě t'ábhúna tò Kàgàwà akò lāká ma má'ù dhu-okú dò rò. ⁷Àlě tó atdí kumì dóná ɔ́yɔ́ nà rùgànda-tsù ná'ù wà ɔ̀nzì ndi dhu ɔ̀nzíya ndi dhu. Ní ndi dhu-okú dò rò ní ndi, abádhí arí Kàgàwà àlě adyíbhengá màtí, ndirò kúbhingá màtí, inzí i 'í ingyɛ rórò. Ní ádrùngbá kamà Āgìripà, kòní Pbà Yahúdí ɔ̀bhù ma okúna dò rò dhu ní wò. ⁸Ní ádhu nyí Pbà Yahúdí tírò, nyí nyó̀zè Kàgàwà rĩ àvùvè ale àbhù rùngbe i ɔ̀vɛ-bvè rò dhu inzí rádè ndà'ù dhu tí nĩ?

⁹Ima nyú, yà nyí nyí màndà rò, pbàkà irèta ní'í mongò magò ɔ̀bì nyú nà Yèsù Nàzàretì tó kígò ɔ́ ale-ɔ̀vò nàti ingbàtí fli ndi ale mà nà. ¹⁰Wòrí ní ndi ma múnzi Yèrùsàlémà tó kígò ɔ́ dhu: pbàkùhání tó ádròdrò ale ròwu movi rò dhu-okú dò rò, ima nyú ma màrà Yèsù ná'ù ábhɔ́ ale nyú ábhu rò kusò, kudo imbi-dzà ò. Ndirò, i ale ka kòzè kòkyè rò, ma madúnà àrà ndi dhu à'ù rò à'ù tí. ¹¹Ndirò, ibí-gùna nyú, ma madúnà àrà ɔ̀da rò unduta-dzà ɔ̀na nà, mambe àvu dɔ́ Yèsù ná'ù ale-rò. Ma madúnà àrà abádhí ɛ̀tu rò rànò dhu nzére nyú Yèsù nĩ. Ma mí'í nàwí nà atdíɔ́ abádhí rò. Ní ndi nàwí adù mabhu, màrà àvu rò abádhí rò inzí ní Pbà Yahúdí tó kígò ɔ̀nà màtí.

¹²Wò dhu bhěyi ní ndi, atdíku ma madì mambe àrà dɔ́ Dàmàsiki tó kígò ò. Wò ndi abhi tó rusà nufà idù, 'àdù Yèsù ná'ù ale núsò ma mí nĩ ádrùngbánga tó ɔ̀bì níbhò idù ní'í pbàkùhání tó ádròdrò ale. ¹³Ní ádrùngbálé, azà adyifò-sisì adyíbhengá nga tó ɔ́, otu ɔ́ mã mówu rórò, ma mala ɔ̀rù-akpa ò rò rírá awàwù, ràtdye tiká nga, yà munda rí ale màna. Ndi awàwù bhà inga t'áwùta asè adyifò arí inga àwù tí dhu dónà màtí. ¹⁴Ní ndi dhu mã màla rò, mã mawà mã kóró obvò. Ndirò, ma madù atdí ale-tù iri Pbà Yahúdí t'ávàna ɔ́ rí dhu ɔ̀vò idù ró. Ndi ale-tù ati: «Sáwúlò, Sáwúlò, ádhu nyi nyávu rùdú nĩ? Nyi nyí tsùdu ɔ̀bhi, nyambe àpè àbhu dɔ́ indù nyi-tírò, ádhàdhí ìkyi arí ndòvì rí mùgò ní ale-tsù ɔ̀bhi dhu bhěyi.» ¹⁵Ní ma madù dhu nívu kà-tsù, mati: «Ádrùngbálé, nyi nyú ní àdhi?» Ní kádù dhu àdu idù, ndàti: «Ima ní Yèsù, wò nyi nyávu rùdú rò.

¹⁶Pbétù, ívā nyi nyidè pfɔ́nu dɔ́. Yàrí ní ndi ma màvi ma indù okúna dò rò dhu: Ma mòzè nyi nyadi pbàkà kasutále tí. Ndirò, ma mòzè nyi nyí'í yà nyi nyàla ima dhu tó ngàmì tí, ndirò nyí'í olù ma mítèna indù dhu tó

ngàmbi tí. ¹⁷Ma mí ngbõnw òdò òdò fùkú p̄biri ǝ bhà mà, ìnzí ní Pbàyàhúdí màrà rǝ rò. Ní, ma mòvì nyí abádhí nzínzì ò, ¹⁸ndíní nyí nyungbe tí abádhí-nyìkpó rùvò ìnò ò rò, rùdà awáwù ò. Ndirò ma mòvì nyí ndíní abádhí uvò tí p̄f̄mvo Sitanì bhà ádrùngbǎnga tó ɔbi-tsi rò, 'ùdà Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó ɔbi-tsi. Ndirò, ma mòvì nyí ányì, ndíní ima abádhí à'ù rò, Kàgàwà adù tí abádhí tó nzérénga núbà abádhí tò, ràdù ngari àbà p̄bìndà ale màrà.»

¹⁹Ádrùngbǎ kamà Àgìripǎ, wò dhu bhěyi ní ndi ma muvó nzá ma ìnzí mifu yà Ádrùngbǎle Yēsù òvò idù òrù-akpà ò rò dhu. ²⁰Ní ma mapè munò Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù wemberè tí Dàmàsìkì tó kigò ǝ rò. Wò dhu-dzidǝ, ma madù ùda kà nà Yērūsàlemà tó kigò ò, ndirò Yùdeyà tó p̄biri ǝ kórɔ ngari ònà. Ndirò, ma madù kòvò átò ìnzí ní Pbàyàhúdí tò. Ìndrù tò, ma marànà òvónà rǝ dhu ní, abádhí rǎkǎ 'ùbhà f̄iyó nzérénga, 'àdù 'ùgèrè Kàgàwà tò, ndirò abádhí tó mùtsɔ rǎkǎ nditè dhu iwà abádhí rùgèrè ì, 'ùbhà f̄iyó nzérénga. ²¹Kòní wò dhu-okú dò rò nga ní ndi Pbàyàhúdí álù ma Kàgàwà bhà idza-ngbò ka kákpòrò ní lubhà ǝ rò, 'àdù dhu ònzì ndíní ì oho tí ma. ²²Pbétù, Kàgàwà ɔdò ndi ngbòdu dhu-okú dò rò ní ndi ma m̄f̄i nyìkpódù nà rìrà àhù indo nga ò, madù àmbe kàbhà Ídzi Màkùrù òvò dǝ kpangba kórɔ ale, nzónzo mà, ádròdrǝ ale màrà tò. Músà mà, Kàgàwà bhà ngùkpà p̄bànábí màrà núnno ì nonziya dhu. Ní wò dhu dǝ ma marí isèna atdí dhu mà r̄f̄i mbǎ. ²³ǝ dhu ní: Krístò rabáya àp̄bè ràrà àhù p̄bìndà ɔve ò, ka ringbèya ndi ndi wemberè tí ùvǎvè ale nzínzì ǝ rò, ì dhu ràdù awáwù àbhù Pbàyàhúdí mà, ìnzí ní Pbàyàhúdí màrà tò.»

Polò rǝ ádrùngbǎ kamà Àgìripà àvì rà'ù Yēsù dhu

²⁴Wò dhu bhěyi Polò àwɛ Pbàyàhúdí arí ndòbbhu okúna dò rò dhu dhu-dzidǝ ní ndi lìwalì Féstò akù ɔrú-tùna nyú nà, ndàti: «Polò, tí àrì dènú r̄f̄i? Wò abho nyú nyí nyózu dhu nídò wà àrì dènú!» ²⁵Ní Polò adù dhu àdu, ndàti: «Futa nà àkǎ ádrùngbǎlé, ìmbà àrì r̄f̄i dùdú. Pbétù yà ma múnɔna dhu ní obhó dhu nyú, ndirò ndi dhu ní tina nà dhu nyú. ²⁶Ádrùngbǎ kamà Àgìripà nyú núnì wà ndi dhu. Ndi dhu-okú dò rò ní ndi ma mí dhu àwɛ kònzì, ìmbà ùdú ɔdó na. Ma mà'ù dhu iwà kà rùnì ì dhu kórɔ. Obhó tí, ì dhu ɔnzì nzá ì òdhù ò. ²⁷Ní inyì Ádrùngbǎ kamà, nyí nyá'ù tí wà Kàgàwà bhà p̄bànábí unò dhu? Ma mùni dhu iwà nyí rá'ù ka.» ²⁸Ní ádrùngbǎ kamà Àgìripà adù dhu ìvu Polò-tsù, ndàti: «Nyí nyòzè tí mugèrè ma, mongò mùkrístò tí yà ákɛ kàsùmì ǝ tí?» ²⁹Ní Polò adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ìmbà àmbènà ì'ì ákɛ kàsùmì mǎtí, ndirò ábhò kàsùmì mǎtí, ní ma mí mitsò Kàgàwà rǝ, ìnzí n̄i okúnɔ dò rò tí. Pbétù, ma mí mitsò dükú kórɔ, yà ma múnɔna dhu ìri nyí nyí indo rò, ndíní nyí nyugèrè tí nyí nyòngò ima bhěyi, ìnzí ní kutsì nyí àdrà-mbì n̄i yà ima ka kùtsì dhu bhěyi.»

³⁰Nirò ní ndi ádrùngbǎ kamà Àgìripà mà, lìwalì Féstò mà, Bèrènikè mà, ndirò kǝkò ányì-dzá ì'ina ngùkpà ale màrà adù iwà 'ikò ɔrú. ³¹Ní ìri ì ùvò rò, abádhí adù òko 'àmbe òte dǝ nzínziya ǝ, 'àmbe àtina dǝ: «Yàrí ale ɔnzì nzá atdí dhu mà yà kàkǎ kosò, ndirò ngǎtsi n̄i kàkǎ kohò okúna dò rò.» ³²Ní, ádrùngbǎ kamà Àgìripà adù àtina lìwalì Féstò n̄i: «Ìkòlò ka kàmbènà yàrí ale ìkòlò ìnzá kònzì ndi angyangyi ndíní kámá dǝ ádrùngbǎ kamà unò tí ndi ànyàna nánì.»

Polò nà ka kówu Rómà tó kigò ò dhu
(Zàb 107.23-31; İsa 43.1-2; 2Kò 11.25-26)

27 ¹Lìwalì Féstò nítédègu dhu ùdhè mǎf rākǎ mǒwù *bàtó ǝ İtaliyà tó pǐrì ò, ní ka kadù Polò mà, ùsò ka kúsò ngǔkpà ale màná núbho Zǔlǐyò tí kátina atdí ale-fs. Ndi Zǔlǐyò ní kámá dǝ ádrùngbǎ kamà tó arí kasu ònzi pbànowí dǝ atdí ádrùngbǎle. ²Ní mà mupò Ádràmitì tó kigò ǝ atdí bàtó ò, mǒwù atdíkpà Àstarikò tí kátina atdí ale màná. Ndi ale ní Mǎkèdòniyà tó pǐrì ǝ atdí kigò, Tèsàlònìkà tí kátina ǝ ale. Ndi bàtó ní Àziyà tó pǐrì ǝ ibí kifukù ònǎ rúda. ³Ní tsútsǎ nínganí, mà mawù ùvò Sìdònà tó *kífukù ò. Ní ányì, Zǔlǐyò anzi ídzì dhu nyú Polò tó, ndùbhà ka rǎrà òdhína àndà, ndínì i kà t'òdhína náadù tí kà dzùnà nónzi kà rǐrǐ atdyúya nà dhu-tsí nǐ. ⁴Sìdònà rò mà mùvò rò, mà mari Kipurò tó *sǝngà-igì dònǎ, awe rǝpili tǎmbà tí nyika-kpa rǝ, ràdù àmbe bàtó-tsù àt dǝ nídhunì. ⁵Ní mà mawù ádrùngbǎ rǝrù dǝ Kìlikiyà tó pǐrì mà, Pǎfùliyà màná igì dònǎ, mǒwù ùvò Mirà tí kátina *kífukù ò, Lìkiyà tó pǐrì ò. ⁶Ndi kigò ǝ ní ndi, yà Polò mà ka kùbhonǎ fónǎ Zǔlǐyò, pbànowí tó ádrùngbǎle, náatù İtaliyà tó pǐrì ò rǎrà Àlèsàndùriyà tó kigò ǝ atdí bàtó. Ní wò ádrùngbǎle adù mǎvi mupò kà ò.

⁷Ní mà mawù rǝrù dǝ, mǔbhi ibí idho nyú tí, ònzǐ mà món dri rórò. Nírò ní ndi iwà mà màbà ábhǝ àpǝ nyú rórò, mà mawù mǔtò Kìnidǝ tó kigò-nyikpa rǝ. Ní, ònzǐ awe rǐ mǎbhǝ mǎmbe òndri dǝ ányìnǎ rò dhu-okú dǝ rò, mà madù mǎnyì mǒwù Krètè tó *sǝngà tó mùsùngú dònǎ rò, yà ònzǐ awe rǝpili ǝbí nà i nǎ rò, mǔdà ndi sǝngà tó adzi-rórò, Sǎlmònà tí kátina tí. ⁸Ní mà mari ǝbí nyú tí ndi pǐrì-kutì rǝ, mǎdù òwu ùvò Ídzì kifukù tí kátina atdí kifukù ò. Wò ndi kifukù rǐ kyèròkyèrò Lǎseyà tí kátina kigò-tí.

⁹Mà miwì ábhǝ kàsùmì nyú, mà mǒwu abhi nà tí dhu ràdù rǐ odù nyú. Ròsè dòtsí, ònyù t'ònyuta-tsù nùtsi ka kǐ ònǎ kàsùmì náadù rǐ iwà ndi ndùdà rǝ, ndi dhu ràdù dhu itè awe arǝpili atdí dǝ ònǎ kàsùmì rākǎ wà. Ní Polò avò dhu òdhína tò, ndàti: ¹⁰«Àbanǐnzò, yàrí àlǝ tó abhi ǝ àlǝ kǐ àpǝ àbà àbà abho nyú. Ndirò, àlǝ kíwina dhu ní nǐ ní yàrí bàtó kèlǝ ònǎ anò màná, àlǝ kǐ àlǝ tó ípìrǝngǎ nyú mà nǎpà àlǝ rǐwì átò.» ¹¹Pbétù, pbànowí tó ádrùngbǎle adù wò bàtó òdì rǐ ale mà, ndi bàtó tó ádrùngbǎle màná-tsù dhu kèlǝ ní rǐ, Polò ùnò dhu rǐrǐ ndi ndàmbènà rò. ¹²Kífukù ǝ ka kóko ádrùngbǎ gírì tó kàsùmì ǝ dhu ní rǐ mbǎ mběyi. Ní ndi dhu-okú dǝ rò, ábhǝ ale nyú adù dhu à'ù òndrǐ rǝpè abhi 'òwù ányirò rò. Abádhí azè dhu ní, àkǎkǎ fǐyò nǐ, 'òwù ùvò Fòyinikè tó kifukù ò, 'àdù ádrùngbǎ gírì tó kàsùmì ùdà ányirò. Wò ndi Fòyinikè ní Krètè tó sǝngà ǝ atdí kifukù, yà ònzǐ mùsùngú mà, ngòmà nà ndirò múlayì mà ngòmà nà tí kátina awe nòongónà òpili tǎmbà tí nyina-kpa rǝ.

Àpùpù rǐ Polò nà ka kówu ònǎ Rómà tó kigò ò bàtó-sǝngǎ nǎtǝdyǎ dhu

¹³Wò dhu-dzidǝ, isò tí r'ò awe náapè ndivò nga mùsùngú dònǎ rò. Ní, bàtó ǝ rǐ ale náadù dhu àtì àkǎ fǐyò abhi àmbènà àkǎ dhu tí. Nírò ní ndi abádhí ivà *nǎngǎ, *bàtó ràdù abhi òpè ndàmbe òrì dǝ Krètè tó sǝngǎ-bidǝ. ¹⁴Pbétù

f 27.1 Mǎ-tì ní Lukǎ, yàrí bhùkù nandí ale, ní rǎ ndùngbò Polò mà nzinzi ò dhu (Kas 21.18).

g 27.12 Ngǔkpà ale rǐ kǎti: mùsùngú mà ngòmà nà ndirò múlayì mà ngòmà nà dǝ nga nǎndǎ kifukù tí.

kòmbómbí tí, *Hèràkulò tí ka kí ɔ̀v̀d̀nà ànzi àp̀ùp̀ù náapè ndòp̀ìlì ɔ̀bì nyú nà Krètè tó *sòngà d̀òná rò. ¹⁵Ní ndi àp̀ùp̀ù náap̀bì *bàtò, ndàmbe àrà d̀ò ná, ndi bàtò ɔ̀lè ka kí r̀àrà otùna ɔ̀ dhu ràd̀ù ìí odù nyú. Nírò ní ndi mà mad̀ù bàtò ɔ̀bhà ɔ̀bhà tí ndi awe r̀àmbe àrà d̀ò ná. ¹⁶Kàwudà tí kátina *sòngà-ngba-tí mà mùdà rò, mà mabà ɔ̀bì ádr̀ungbà àp̀bè dzid̀, màl̀ù yà olùnà rò ka kòsò bàtò r̀ò ìndr̀ù t'ígútá tò ibhú, mìd̀zì bàtò ɔ̀. ¹⁷Ní ka mà mìd̀zì bàtò ɔ̀ dhu-dzid̀, bàtò ɔ̀ arí kasu ɔ̀nzi ale náad̀ù dhu dz̀nà ɔ̀nzi rád̀ù imbi nídyì, 'ad̀ù ɔ̀kpòr̀nà bàtò r̀ò, 'isò ndi bàtò ní r̀id̀z̀. Abádhí anzi Libiyà tó p̀biri ɔ̀nà rò bàtò r̀àtsi Sír̀tì tí kátina ɔ̀ɔ̀kpò-gùgù d̀ò dhu-ɔ̀d̀ò átò. Ní abádhí ad̀ù itsu tó *nàngà níd̀ò idha d̀ò, ndíní bàtò nabh̀ù tí r̀àmbe àrà d̀ò awe r̀àrà dhu bh̀eyi. Wò dhu bh̀eyi ní ndi abádhí ɔ̀bhà bàtò awe r̀àmbe àrà d̀ò ná ìyò. ¹⁸Tsútsà nínganì, awe ambénà ɔ̀ká nga nút̀dya d̀ò atdí́d̀. Ní ndi dhu-okú d̀ò rò, bàtò ɔ̀ arí kasu ɔ̀nzi ale náad̀ù ànò ɔ̀pè 'àwà idha ɔ̀. ¹⁹Ní ibhu ráhù idho ɔ̀, kórí ale náapè 'àwà ì arí kasu ɔ̀nzi ní dhu ì nyú t̀írd̀ idha ɔ̀. ²⁰Ibì idho nyú núudà ìnzi mà r̀àla adiyí-f̀-nyìkpò-mbì mà, ndirò alalì nyú mà. Ndi àp̀ùp̀ù ad̀ì ndàmbe ɔ̀p̀ìlì d̀ò atdí́d̀ nyú. Ní ndi dhu-okú d̀ò rò, mà ma'u nzá dhu ɔ̀gù mà r̀àrì ad̀ù ɔ̀gù.

²¹Mà níí ìnzá mà màpè atdí́ dhu mà náf̀ò líka ɔ̀, r̀àrà àhù ábh̀ò idho nyú tí r̀ò. Nírò ní ndi Pòlò ìv̀à ndi ndidè nzínzika ɔ̀, ndàtì: «Àbanínzò, nyí nyíriyana gukyè ma m̀ǹǹna f̀ùk̀ù dhu ìnzì ale r̀ivà àlè Krètè tó sòngà ɔ̀ rò, ní kòk̀ò ì nínza dhu námbènà nzi 'ìnzà. Ndirò kòk̀ò àlè kiwí dhu-tsí námbènà nzi ùwí. ²²Pbétù, ma mátina nyí nì, nyí ròtù afiku. Obhó tí, atdí́ ale mà nzínziku ɔ̀ ní r̀ì nzi p̀bìndà ìp̀ìr̀ɔ̀nga níwí. Àlè kí *bàtò kèlè níwí. ²³Obhó tí, indo kùb̀hingá, yà p̀bìndà ale tí ma maríí, ndirò yà ma marúlèna Kàgàwà bhà màl̀àyikà nírà àhù tídù. ²⁴Ní kàtì ma nì: «Pòlò, nzònzì ɔ̀d̀ò! Dhu àká wà nyarà àhù Rómà tó kígò ɔ̀, ndíní ka k̀ǹnò tì ànyàn kámá d̀ò ádr̀ungbà kamà-ɔ̀nzi rò. Ndirò, kòní p̀bìndà ìdzìnga ɔ̀ Kàgàwà ɔ̀bhà wà wò nyí nyúbhì mànà ale kórò, ròkò nyì-kpóya nà.» ²⁵Ní ma mátina nyí nì, nyí ròtù afiku! Obhó tí, ma mà'ù wà dhu Kàgàwà r̀àrì yà idù ndi ndòv̀ò dhu nónzi ɔ̀nzi. ²⁶Ndirò, idha r̀àrà àlè ìv̀ìv̀ò atdí́ sòngà-ìgì d̀ò.»

²⁷Atdí́ kumì d̀òná ìfò nà rí iku nísè iku ɔ̀, àp̀ùp̀ù ìí ìnè ɔ̀ká nga ɔ̀t̀dyà ndi ndi Àdiriyà tí kátina ádr̀ungbà r̀èr̀ù d̀ò r̀ò. Ní mbèm̀bè ndi iku-alìkpa ɔ̀, wò bàtò ɔ̀ arí kasu ɔ̀nzi ale náad̀ù dhu àtì iwà mà mìndù idha-ìgì-d̀ò dhu tí. ²⁸Ní abádhí udhè idha tó ádzìnga, 'ad̀ù kòtù ibhu kumì d̀òná àr̀ùbh̀ù nà mètèrè tí. Bàtò itdègu ɔ̀ndri t̀dítd̀ itseta, ní abádhí udhè ka t̀dítd̀, ràd̀ù àhù ɔ̀ỳ kumì d̀òná àr̀ù nà mètèrè tí. ²⁹Wò dhu ì àla rò, abádhí ad̀ù bàtò r̀àrà ndòp̀bì bha-labhalà r̀ò dhu-ɔ̀d̀ò ɔ̀nzi. Ní ndi dhu-okú d̀ò rò, abádhí ad̀ù ìfò *nàngà núdò idha ɔ̀ olùnà rò bàtò t̀ò, 'ad̀ù àm̀be ìnga r̀ùbho dhu ɔ̀d̀ò d̀ò atdyúya nyú nà. ³⁰Wò dhu-dzid̀, bàtò ɔ̀ arí kasu ɔ̀nzi ale náanzì dhu ndíní ì uwè tí ì, 'òtsè. Ní abádhí ìfò ìgútá tó ibhú bàtò ɔ̀ rò r̀èr̀ù ɔ̀, 'ad̀ù àtìnà: «Mà mówu nàngà ɔ̀d̀ò idha ɔ̀ angýinà rò bàtò t̀ò.» ³¹Pbétù, Pòlò ad̀ù dhu ɔ̀v̀ò p̀bànówí tó ádr̀ungbàlè mà, p̀bìndà p̀bànówí mànà t̀ò, ndàtì: «Ìnzì kòk̀ò ale apé òkò bàtò ɔ̀, ní nyí nyí nzi ɔ̀gù.» ³²Ní ì p̀bànówí ad̀ù ìgútá tó ibhú-mbì itd̀ì, ràd̀ù ndùbhà r̀èr̀ù d̀ò.

³³Ìnga ɔ̀d̀ò ì ì r̀ùbho dhu ɔ̀nanà, Pòlò avì kòk̀ò ì f̀ì mànà ale kórò r̀ònyù dhu. Kàv̀ò dhu abádhí t̀ò, ndàtì: «Indo, idho àhù wà atdí́ kumì d̀òná ìfò nà idho tí, yà nyí nyúbhì òkò r̀ò ìnzì nyáf̀ò atdí́ dhu mà líkù ɔ̀ nì. ³⁴Nírò, mà mìtdè nyí itdè tí mati, nyí r̀ònyu dhu. Obhó tí, ɔ̀nyè àkànà wà nyònyè, ndíní nyí nyotsi tí ɔ̀bì nì, nyùgu. Ndirò nzínziku ɔ̀, atdí́ ale mà r̀ì nzi d̀òna r̀ò atdí́ àyì-vé-ngba

mà níwí.» ³⁵ Wò dhu ndì ndòvò dhu-dzidò, Pòlò adù m̀gati idyì, ndàdù ndìtsò Kàgàwà-rò kórò ɔdɛ́na-ɔnzì rò. Kàdù ndi m̀gati-ɔnga ùkò, ndàdù ɔpènà ndò-nyè. ³⁶ Nírò ní ndi kórò ngúkpa ale adù ɔbi ɔtsi Pòlò rò, 'adù ɔnyè ɔnyè átò. ³⁷ Wò ndi bàtò ɔ mã m̀fì kórò ɔyò miyà àrèbhè kumì dòná azà nà ale tí rò. ³⁸ Ní kórò ale ɔnyè dhu 'ùlè ní àkàkà dhu bhèyi rò, abádhí adù *nganù ùgù bàtò ɔ rò, 'awà idha ɔ, ndíní bàtò nabhù tí rò'ò isó.

Bàtò rí ndínzà ɔnà ale ràdù ùgu dhu

³⁹ Inga níitdègu ùbho, ní bàtò ɔ arí kasu ɔnzì ale ùni nzá wò ì ɔndri tina ɔ p̀bìrì. P̀bètù, abádhí ala dhu ní yà r̀r̀r̀ ɔbì ndi adzi-kpa nzínzì ɔ r̀nga, ɔɔkpò-gùgù ràdù ìfì ànyìr̀. Ní abádhí adù ɔzènà dhu ní, àkàkà f̀yìỳ ní, 'abhu bàtò r̀tsù ànyì. ⁴⁰ Ní ndi dhu-okú dò rò, abádhí unga nàngà-m̀bì bàtò r̀r̀r̀, 'adù ì nàngà ùbhà r̀sù idha ɔ. Ndirò wò ndi kàsumì ɔ tí, abádhí unga ngayi-m̀bì, 'isò d̀l̀d̀l̀l̀. Wò dhu-dzidò, abádhí usò awe átò arí íhù m̀ber̀-̀ba, ndíní awe adù tí bàtò ɔp̀bì r̀nà, ndàrà nà ɔɔkpò-gùgù dò. ⁴¹ P̀bètù, bàtò adù àrà àtsi ɔɔkpò-gùgù d̀. Ní abádhí adù bàtò ùbhà ànyìr̀ àtsi, ɔndina-kpa ràf̀s̀ ndi, r̀tsù ɔɔkpò ɔ, ìnzì ngb̀na r̀ambe ndèya d̀ r̀. Ndirò, m̀kurà-ɔbì náadù ndi bàtò r̀ olùnà nga ùgòlò rinza ndi.

⁴² Wò ndi kàsumì ɔ, p̀bànowí anzì dhu ndíní ì ɔkye tí usò ka kúsò ale, akye yarà nonzina 'adù ɔtse ní. ⁴³ P̀bètù, ì p̀bànowí d̀ ádr̀ngb̀ale azè dhu ní ndigù Pòlò. Ní kàdù ì p̀bànowí isò ìnzì wò ì fr̀ena dhu nonzi tí. Ndirò, kàdù dhu ɔvò bàtò ɔ r̀f̀í ale t̀, ndíní yarà t̀'ɔnzita núni abádhí nzínzì ɔ ale núubé tí ì angyi idha ɔ, 'adù yarà ɔnzì 'ùvò ndi idha ɔ rò. ⁴⁴ Ndirò, kàdù dhu ɔvò yà ìnzà yarà t̀'ɔnzita núni ale-tsí t̀ r̀nzì yarà bháwù d̀, ndirò yà ì nùgolo bàtò r̀ rò dhu àpàkálá d̀, 'ùvò átò idha ɔ rò. Wò dhu bhèyi ní ndi mã muvò kórò ádr̀ngb̀a r̀r̀r̀ ɔ rò, ìnzì mãve.

M̀lìtá t̀ ɔ s̀ngà ɔ bhà rí Pòlò mà nákò dhu

(Màt 8.14-16; Luk 10.19; Kas 14.11-12; Èbr 13.2)

28 ¹ Wò dhu bhèyi mã m̀gu idha ɔ rò dhu-dzidò ní ndi ka kadù dhu ɔvò f̀kà kati yà mã m̀fì ɔnà s̀ngà-ɔvò r̀r̀r̀ M̀lìtá. ² Wò ndi s̀ngà ɔ bhà níitè f̀kà ìdzìnga ní yà ìnzì kórò ale ar̀ɔnzina ìdzìnga. Abádhí uto ádr̀ngb̀a kàzù-yà-̀ba nyú f̀kà, igye r̀gye, ndi dhu ràdù g̀r̀ ìbhò dhu-okú dò rò. Ní abádhí adù tsùka àndu kórò ndi kàzu-tsàná. ³ Nírò ní ndi Pòlò ivà ndi ndàrà àkálí-nzo àndu, ndìrà nà okùna d̀, ndìp̀ba kàzu ɔ. Ní kàzu igbè r̀nà ámvò t̀ osu náahù wò àkálí ɔ rò, ndàp̀bèlè ndi Pòlò-ɔtsù-r̀. ⁴ Wò p̀banga ɔ bhà itdègu osu àl̀ Pòlò-ɔtsù-r̀ r̀b̀hele rò, ní abádhí adù ɔtse ɔp̀è nzínziya ɔ, 'ámbe àtìnà d̀: «Obhó nyú, yàf̀í ale ní ìndr̀ ɔkye arí ale. Ádhu ní? Kògù idha ɔ rò ìnzì ndòvè, ní Kàgàwà bhà làmí nòzè nzá kà ràdi nyìkpóna nà!» ⁵ P̀bètù, Pòlò adù ɔtsùna-ɔnga kèlè níyà, osu ràdù ìtsì kàzu ɔ, ìnzì Pòlò ràdù atdí nzère dhu mà nínè. ⁶ Ìndr̀ ambénà Pòlò ɔd̀ d̀, ndíní ì ala tí iwà ɔtsùna ɔp̀è r̀, ndirò ngàtsi ní iwà ìtsì ndòvè r̀. P̀bètù, abádhí adù nga ádzita nyú, ìnzì 'adù atdí nzère dhu mà àl̀ Pòlò-r̀ ndi nònzì r̀. Nírò ní ndi abádhí adù f̀yìỳ ir̀eta ùgèr̀, 'ámbe àtìnà d̀: «Yàf̀í ale ní m̀ngù-ngba nyú!»

⁷ Wò dhu rí ndònzì r̀r̀r̀, M̀lìtá t̀ s̀ngà ɔ ádr̀ngb̀ale bhà p̀banga níf̀í ìnè kyèr̀kyèr̀. Ní ale-ɔvò níf̀ P̀b̀liyò. Ní àbadhi akò mã azè nyú nà, ndàdù mãbhu m̀nzì ìbhu idho p̀bì idzá ɔdɛ́na nyú bhèyi. ⁸ Ndi P̀b̀liyò t̀ábanà

níí'í andi àlù ndì, ndàdù àmbe àyi dǎ ara-dǎ rǎ. Kǎmbénà àndi dǎ, kàzu rùtò ndì atdí dǎ òna nǎ, ndirò ndàdù àmbe afali òpì dǎ. Ní Pǎlò atsù ndàhu kàndà. Kǎdù ndìtsò kà-dǎ ɔtsúna ndì ndùlì kà-dǎ rǎrò, wò dhu ràdù kàbhu rǎgù dǎtsí. ⁹Mèlità tǎ sǎngà ǎ andi nà ngùkpà ale níiwù átò Pǎlò-tí'í, àbadhi ràdù ì nígu. ¹⁰Ní ìndrù ifu mǎ ábhǎ ɔtu nyú ǎ. Ndirò abhi òpè mǎ mí rò, abádhí adù abhi tǎ mǎ mí atdyúya òho kǎrǎ dhu núbho fǎkà.

Pǎlò mà rǎwu ùvò Rǎmà tǎ kigò ǎ dhu

(Kas 23.11; Rǎm 1.9-15; 15.29)

¹¹Íbhu àbì mǎ mǎnzì Mèlità dhu-dzidǎ, mǎ madù òwu Àlèsàndùriyà tí kátina kigò ǎ ***bàtǎ** ǎ. Ndi bàtǎ-ɔvò ní'í: «Ozo tí ka kǎdhi mǎngǎ-nzo». Ní ka kalú ka ridè Mèlità ádrùngbǎ giri tǎ kàsùmì ǎ. ¹²Mèlità rǎ mǎ mùvò bàtǎ ǎ rǎ, mǎ mawù ùvò Siràkusè tí kátina kigò ǎ ***kífukù** ǎ, mǎdù íbhu idho nǎnzì ány-írǎ. ¹³Ndi kifukù ǎ rǎ mǎ mùvò rǎ, mǎ mawù idha-igì dǎnǎ, mǎwù ùvò Règiyò tí kátina kigò ǎ kifukù ǎ. Ní tsùtsǎ nǎnganí mǎ mǎpè abhi rǎ, mùsùngù dǎnǎ rǎ rǎrǎ awe náapè ndòpìlì. Ní ǎyǎ idho ǎ, mǎ madù òwu ùvò Pùtèolì tí kátina kigò ǎ kifukù ǎ. ¹⁴Ndi kigò ǎ, mǎ matù iwà Yèsù ná'ù ale. Ní abádhí adù mǎnzì ndíní mǎ mǎnzì tí atdí yengè ì mǎnà. Nírò ní ndi mǎ madù òwu Rǎmà tǎ kigò ǎ. ¹⁵Ndi kigò ǎ Yèsù ná'ù ale níitdègu mǎ miwù dhu ìrì, ní abádhí adù ìwu mǎdò Àpiyò tí kátina kòbì ǎ rǎ. Ndirò ngùkpà ale-tsí náadù ìwu mǎdò Olo tǎ íbhu Idza-tí rǎ. Ní Pǎlò níitdègu abádhí àlǎ, ní kǎdù ɔtsò àbhu Kàgàwà tǎ, afína ràdù ɔbì ɔtsì. ¹⁶Ní Rǎmà tǎ kigò ǎ mǎ mòwù ùvò rǎ, ka kadù Pǎlò àvi rǎrǎ ɔdhò rǎ atdí rǎ yà ndì ndùbho dǎna idza ǎ, atdí mùnowì kèlè ràdù àmbe ngbǎna ɔdò dǎ.

Pǎlò rǎ Kàgàwà bhà Idzi dǎ màkǎrù núnò

Rǎmà tǎ kigò ǎ Pbàyàhúdì tǎ dhu

(Ìsa 49.5-6; Rǎm 11.1-11; Èfe 6.19-20; Kǎl 1.24-29)

¹⁷Íbhu idho ndì ndǎnzì Rǎmà tǎ kigò ǎ dhu-dzidǎ, Pǎlò unzi Pbàyàhúdì tǎ ádròdrǎ ale riwù tina ǎ. Ní abádhí àndu ì rǎ, Pǎlò adù dhu ɔvò abádhí tǎ, ndàtì: «Àbanínzò, ma mǎnzì nzá atdí nzére dhu mà àlè t'ále rǎ, ndirò àlè t'á-bhúna tǎ màndu rǎ. Pbétù ka kálù ma Yèrùsàlemà tǎ kigò ǎ, kadù mabhu Pbàrǎmà-fǎ, ràdù mosò. ¹⁸Ní tsùdù ì ɔngù dhu dhu-dzidǎ, abádhí ɔzè 'íkǎlò ma inzà ì àla yà ima nóhò ka kǎdù dǎnǎ atdí afátá mà nídhuní. ¹⁹Pbétù, Pbàyàhúdì ádù nzá kǎkò ale ènò dhu ná'ù. Ní ma mǎdù dhu àla dhu rǎkǎ monzi kámá dǎ ádrùngbǎ kamà, ndíní ànyádu nuno tí. Ndirò, pbàkà irèta ní'í nzi mǎbhù pbàkà pbìrì ǎ bhà. ²⁰Kǎnǎ wò dhu-okú dǎ rǎ nga ní ndi, ma mòzè mala nyí, madù dhu ɔvò fùkù ní. Obhó tí, ma mǎí yàrì imbi ǎ yà Pbàisràyéí arí atdyúna òho 'àla ale-okú dǎ rǎ.»

²¹Ní, kǎkò Pbàyàhúdì tǎ ádròdrǎ ale adù dhu ɔvò Pǎlò tǎ 'àti: «Yùdeyà tǎ pbìrì ǎ rǎ mǎ mákò nzá pbùkù dhu dǎ rǎtè atdí bhàruwà mà. Ndirò, àlè t'ádǎna nzínzì ǎ rǎ, atdí ale mà nírà nzá atdí nzére dhu mà náwe dùnù fǎkà. ²²Pbétù, mǎ mòzè mǎrì nyi nyú nyi nyáwèna pbùkù irèta. Obhó tí, mǎ muni dhu ní kǎrǎ ngari dǎnǎ ìndrù rǎ nzére dhu àwè nyi nyarí'í dǎnǎ sǎmà dǎ dhu.»

²³Wò dhu-dzidǎ, kǎkò ádròdrǎ ale adù idho ɔkò, ndíní ì ɔtù tí ì dǎnǎ Pǎlò nà kǎrǎdho rǎ. Ní ndi idho àkǎ rǎ, ábhǎ ale nyú náadù ìwu, 'iwù Pǎlò ɔtù ányírǎ. Ní Pǎlò apè ɔtè ì ale tǎ, rǎpè ndì kútsingá nga ǎ rǎ, rǎrǎ àhu pbítsǎnga nga ǎ.

Àbadhi ambénà dhu àwɛ dʒ abádhi tò òrù-akpà ʒ Ádrùngbă kamà Kàgàwà bhà Idzi dʒ. Ndirò kănè dhu ndíni kǒkò ale náa'u tí Yěsù, yà abádhi tò ndi ndáwěna Músà bhà Ʋyátá ʒ ka kándi ɔte mà, Kàgàwà bhà pbànábi tó bhúkù ʒ ka kándi ɔte màná-otù ʒ. ²⁴ Abádhi nzínzi ʒ atdídhená ale náa'u Pólò rěncna dhu, pbétù ngǔkpà-tsi náadù nzá kà'ù. ²⁵ Wò dhu bhěyi ní ndi abádhi iri nzá ʒ nzínziya ʒ. Ní abádhi rí dhu ònzi ʒ adù tí ʒ rò, Pólò adù dhu òvò tđítđó abádhi tò, ndàti: «Kàgàwà bhà Ʋlǐlǎ-Alafí núnno obhó dhu nyú yà abhúku tò kǎvò dhu Kàgàwà bhà nabi Ʋsayà-otù ʒ rò! ²⁶ Kàti Ʋsayà ní kà ràra kǒkò ale-ti'ò, ndadù dhu òvò fíyò, ndàti: Kàgàwà rătina:

«Nyí nyí inga níri ʒi mběyi nyú, pbétù inzí yà nyí nyèrì dhu ràdù dèku àlù akekpá màti.

Nyí nyí inga nándà àndà mběyi nyú, pbetù inzí nyádù atdí dhu mà nála.

²⁷ Obhó tí, atdí dhu mà náarí nzi kàrí ale-afí-ngbò núbèlè.

Abádhi núrì bǐya,
ndirò abádhi núpbi nyìkpóya,
akye ʒ alana nga ní,
akye ʒ irina nga ní,
ndirò akye dhu alúna dǔya,
'adù 'ùgèrè 'ùbhà fíyó nzérénga,
madù ʒ nígu ní.»

²⁸ Pólò adù ɔte ɛtsà, ndàti: «Dhu àkǎ nyěni dhu ní, Kàgàwà rívi wò ògù tó ɔte inzí ní Pbàyàhúdí tò. Ní ʒ inzí ní Pbàyàhúdí rí ndi ɔte níri ʒi.» [²⁹ Pólò itdègu wò dhu ɛno, ní Pbàyàhúdí adù ʒvǎ 'òwù atdídó ʒ 'í 'àgò nzínziya ʒ rórò.]

³⁰ Pólò anzi ʒyʒ ató nyú wò dóna ndi ndubhò ndòngò òdhò òná idza ʒ. Ndirò, kǒngónà yà ndàndà iwù kóró ale àkò ányidzá rò. ³¹ Ndirò, àbadhi arána òrù-akpà ʒ Ádrùngbă kamà Kàgàwà bhà Idzi tó màkǔrù núnno rǒ indrù tò, ndadù dhu núdhe abádhi tò Ádrùngbǎle Yěsù Krístò dʒ, ìmbǎ òná ɔdó na, ndirò ìmbǎ tsùna nútò rí dhu ríi rórò.

Pbàrɔmà

tò Pɔlò andí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ò ì nòtù ádròdrɔ́ dhu tí dhu

Yàrí bhàruwà nandí ní Pɔlò, Yèsù Krístò bhà uvitatále. Kándí ka Kòritò tó kígò ò ndí ndí, Àkayà tó p̀biri ò rórò, mbèmbè imbò kumì dónà àrùbhù nà atɔ́ údà Yèsù ka kùgù dhu-dzidò rórò. Rómà tó kígò ní ì inzà kàpè àrà àhu ònà angyi kígò (15.22-24).

Ndí kígò ò p̀bàkrístò nóongónà 'ùndu dhèdhèrò idza ò (16.5,10-11,14-15). Ní Pɔlò andí yàrí bhàruwà kórò ì p̀bàkrístò tò. Ka kírè nga Pèndèkòtè-idhò ò ì nùgèrè 'à'ù Yèsù P̀bàyàhúdí rungbe ndi kànísá Rómà, ndirò ngàtsi ní yà Pɔlò ùtì ɔvòya P̀bàrɔmà 16 ò ale nzínzì ò atdídená ale rungbe ndi ka.

Wemberè tí Yèsù na'ù Rómà tó kígò ò ale nzínzì ò, ábhɔ́ ale ní P̀bàyàhúdí. P̀bétù, Pɔlò rí p̀bìndà bhàruwà andí rò, ndi Yèsù ná'ù inzì ní p̀bàyàhúdí-bvu náasè ndi atdíð Yèsù ná'ù P̀bàyàhúdí-bvu dónà.

Kándí yàrí bhàruwà ìbhu dhu-okú dò rò: (1) Kàgàwà arí kórò ale yà Yèsù Krístò ná'ù nígù ní kàbhà ádrùngbànga tó ɔbì tó Ídzì M̀àkùrù nùdhè ndi ndí dhu (1.16-17), (2) Rómà tó kígò ò ndi ndàrà ní p̀bìndà abhi nóvɔ́ ndi ndí ndi kígò ò bhà tò dhu (15.22-29), (3) ndirò, Spàniya tó p̀biri ò ndi ndàrà ní p̀bìndà abhi tò kà rí m̀dzùnà ònzi abádhí-fɔ́ dhu (15.24).

Bhàruwà-nyiti ka kóhù tí dhu

- Bhàruwà-dòkpa (1.1-17).
- Kàgàwà arí ìndrù òzù obhónángatále tí a'uta-otù ò dhu (1.18-4.25).
- Kàgàwà bhà Ìlílà-Alafí núwu wà mùkrístò p̀bìndà ípìrɔ́nga-ayí, yà nzérenga ì'ì ɔbì nà kà-dò ní ɔfɔ́ ò rò. Ndirò, mùkrístò m̀à ràdù òko m̀àràngà ò Kàgàwà m̀àrà Yèsù Krístò ndi ndá'ù dhu-otù-ò, kà ràdù ì'ì ípìrɔ́nga-ɔwútà nà (5-8).
- Kàgàwà udhé ndi ndonzi tí p̀bìndà ale P̀bàisràyéí tó, ndirò inzì ní P̀bàyàhúdí tò dhu (9-11).
- Kàgàwà bhà ale àkàná 'ònzì inzì ì ì ìngyè rò ró dhu (12-15).
- Bhàruwà riku dónà rò ovita (16).

Pɔlò rí Rómà tó kígò ò p̀bàkrístò nóvɔ́ dhu

(Tít 1.1-4)

1 ¹Ima Pɔlò, Yèsù Krístò bhà ìnɔ́-akpà ní ndi yàrí bhàruwà ma màndí. Kàgàwà ánzi ma mi'ì Yèsù bhà uvitatále tí, ndàdù m̀ɔpì ndíní ma m̀nɔ́ tí p̀bìndà Ídzì M̀àkùrù ìndrù tò.

²Ndi Ídzì M̀àkùrù tó l̀àkà kàkò angyangyi p̀bìndà p̀bànábí-otù ò Ìlílà-Andítá ò. ³Ndi M̀àkùrù ròtè dónà ale ní kà t'Ídhùnà, yà ádrùngbà kamà Dàwudì-dhú

* 1.2 Ìsa 52.7; 61.1-3

nzínzi ʒ ka kugu indrù tó ʒfɔ ʒ ale. ⁴Ndirò, ìlìlā-Alafí nùitè ka ádrùngbǎnga tó ɔbì nyú ná Kàgàwà t'Ídhùnà tí, yà kǐngbè ndì ɔve-bvù rò dhu-otù ʒ. Ndi kà t'Ídhùnà ní àlè tó Ádrùngbǎle Yèsù Krístò. ⁵Ndi Krístò-otù ʒ, mã mábà Kàgàwà bhà ídzinga mǐí uvitatále tí, ndíní mã mabhù tí kǔvò kilè, yà mã mí kóró p̀bìrì ʒ ale ùnda rà'ù ka, ràdù kífú dhu-otù ʒ. ⁶Nyí mã átò, nyí ní í ale nzínzi ʒ ale, yà Kàgàwà únzi nyí ndíní nyí nyí'í tí Yèsù Krístò bhà ale tí rò.

⁷Ma màndí dhu fùkù kóró yà atdíð ʒ Kàgàwà ózè nyí, nyǎdù ìí Rómà tó kígò ʒ rò. Kǎnzi nyí nyí'í p̀bìndà ale tí. Ní ndi àlè t'Ábanà Kàgàwà mã, àlè tó Ádrùngbǎle Yèsù Krístò màná náká 'àso nyí, 'àdù nyǎbhu nyókò màràngà ʒ.

Pólò òzè ndàrà Rómà ʒ *pbàkrístò-ngbò àla dhu

(Róm 15.23-32; 1Tè 1.1-3; 3.7-13)

⁸Wemberè tí, ma màbhu òtsò pbàkà Kàgàwà tó okúku dò rò kóró, Yèsù Krístò-ɔvò rǒ, fùkù a'uta tó màkùrù nùndò ndi yà adzi ʒ kóró ngari òná nídhuñí. ⁹Ndi Kàgàwà, yà ma marí kàsùna ònzi kóró afídu ná kà t'Ídhùnà bhà Ídzi Màkùrù t'únɔta-otù ʒ ale, ní ndi yàrí dhu tó ngàm̀bì: ma marí nyí'è bilínganà, ¹⁰kóró kàsùmì ʒ ma mí mitsò rò. Ma mí mitsò, Kàgàwà òzè nǐ, kà rǎngbe otu idù marà àhu bvùkù inzà òtrò idho ʒ. ¹¹Obhó tí, atdyúdu rǐí atdíð ʒ mala ngbòku, ndíní ma mabhù tí ìlìlā-Alafí bhà rò rírà perè fùkù, nyǎdù ɔbì òtsi fùkù a'uta ʒ. ¹²Kà-tì ní, bvùkù ma mǎrà àhu rò, ma mí afíku àbhù ròtsi ɔbì pbàkà a'uta nǐ, ndíní nyí nyadù tí afídu àbhù ròtsi ɔbì átò fùkù a'uta nǐ.

Ídzi Màkùrù ní Kàgàwà arí indrù ìgù nǐ ɔbì dhu

¹³Ábanǎnzó, ma mòzè nyúni dhu: ibí-gùna nyú ma rúbhì dhu ùdhe rǒ marà fùrǎbvù, ndíní pbàkà kasu nódhì tí itse abho nzínziku ʒ, àdhàdhì kǒdhì ka ngùkpà ìnzí ní Pbàyàhúdì nzínzi ʒ dhu bhèyi. Pbétù rírà àhu kòmbí nga ò, ma mǎdù tsùdu ùtò rǐ dhu nábà. ¹⁴Obhó tí, dhu àká marà kóró ale-tidò-bvù: ma màká marà yà inga nùni ale-bvù ndirò inzà inga nùni ale-bvù, dhu nózù ale-bvù ndirò inzà dhu nózù ale-bvù. ¹⁵Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, atdyúdu rǐí atdíð ʒ munò Ídzi Màkùrù átò fùkù Rómà tó kígò ʒ nyí nyí'í rò. ¹⁶Obhó tí, nyìdu rǐ nǐ ìwu Ídzi Màkùrù-okú dò rò. Ka ní ndi Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó ɔbì, yà Kàgàwà arí kóró ale Yèsù Krístò ná'ù nígù nǐ, ròpè ndi Pbàyàhúdì rǒ rò, ràrà àhu ìnzí ní Pbàyàhúdì ò. ¹⁷Obhó tí, wò ndi Ídzi Màkùrù ní ndi arí Kàgàwà rǐ indrù ʒzù obhónángatále tí nyìkpóna ʒ òná otu itè. Ndi obhónanga nábà ka karí a'uta-otù ʒ tí. Ndirò, ka kádù kàbà òná ngàtsi otu rǐí mbà. Àdhàdhì yà Andítà náarúnɔna dhu bhèyi: «*Obhónángatále tí Kàgàwà ʒzù p̀bìndà a'uta-otù ʒ ale ràdù ípìrɔnga nábà*».

Indrù ní nzérengatále dhu

(Zàb 81.12-13; Ìsa 44.9-20; Èfe 4.17-19; 1Pé 4.3-5)

¹⁸Òrù-akpà ò rò Kàgàwà rǐ dhu itè ndi rarí'í nàwí ná ndi nódhò ale, yà nzérenga ònzi arí rǒ. Í ale ní yà obhóna tó otu-tsù ùtò arí fíyò nzérenga nǐ ale. ¹⁹Obhó tí, Kàgàwà dǒ ka kádù ùninà dhu rǐí kpangba abádhí tó, Kàgàwà nyú nditírò nítè ka kpangba abádhí tó dhu-okú dò rò. ²⁰Obhó tí, ìmbà dhu rǐí ìnzí ka karí Kàgàwà-wòyò àlà yà adzi kǎnzina rò dhu màtí, ní kàbhà

dhòdhódhóngà tó ádrùngbànga tó ɔbi mà, Kàgàwà tí kǎrfí dhu itè rí dhu màná, náarí 'alà kpangba yà kǎnzì dhu-otù ɔ. Ní ndi dhu-okú dō rò, abádhí ràdù 'ùgyè okúna dō rò dhu ríí ìmbà inzà ì ifu ka rò. ²¹Obhó tí, iwà ì ùni Kàgàwà rórò, abádhí arí nzi kífú Kàgàwà ifú ka kàmbènà dhu bhèyi, ndirò abádhí arí nzi ɔtsò nábhù kà tó ɔtsò àkànà kabhu Kàgàwà tó dhu bhèyi. Pbétù, abádhí àdù òngo àkyàkyè ale tí fíyò irèta ɔ, ndirò abádhí-afí yà inzí rí dhu àlù nádù àdi ínò ɔ. ²²Yà ì í 'òzè dhu-ɔnga t'òvòtatále tí rò, abádhí àdù òngo ìmbà tìya nà ale tí. ²³Ádrùngbànga tó awáwù nà aríí Kàgàwà, yà dhòdhódhónganà arádi ale núlè ì àmbènà rò, abádhí arí yà òvè rádù òvè ale tó ɔfò ɔ ka kòbhòlò dhu mà, àrè mà, ifíí pǎyà nà izà mà, ɔya dǎ arí 'àdha izà màná-wòyò núle.

²⁴Ndi dhu-okú dō rò ní ndi, Kàgàwà úbhà abádhí ràmbe afíya ózè nzére dhu ònzi dǎ, ndi dhu ràdù àmbe ngbǎya iti dǎ ale-nyì ríwu nǐ ɔfò ɔ. ²⁵Abádhí arí Kàgàwà bhà obhóngà núwù títò ní, 'àdù àmbe Kàgàwà anzi dhu ùle dǎ 'àdù kasu ònzi fíyò, ì dhu nanzi Kàgàwà ùlè ì àmbènà rò. Ilèta àkà kabhu ndi Kàgàwà tó tí dhòdhódhónganà! Àmìnà.

²⁶Ndi dhu-okú dō rò ní ndi, Kàgàwà úbhà abádhí rònzi yà abádhí-afí ózè 'ònzi ale-nyì ríwu nǐ dhu. Abádhí tó vèbhále mà nùgèrè fíyò kpabhále màná ì àmbènà ònzina dhu, 'ùwu inzí arí 'ònzi dhu-tidò ní, 'àmbe òdhò dǎ ì nà nzínziya ɔ vèbhále tírò. ²⁷Ndi dhu bhèyi tí, kpabhále mà nùgèrè kpatsibhále mà tsibhále màná arònzina nzínziya ɔ dhu, 'àdù àmbe atdyíya dhò dǎ nzínziya ɔ kpabhále tírò. Abádhí arí ale-nyì ríwu nǐ dhu ònzi nzínziya ɔ, ndi dhu ràdù abádhí àbhu ràbà fíyò uwítà nà àkà mùkìmbà nyuyatsi.

²⁸Ndi dhu bhèyi ní ndi, wò abádhí úvò ì inzí ì ifu tí Kàgàwà dhu-otù ɔ, Kàgàwà úbhà abádhí ròngò ìmbà tìya nà fíyò irèta-owù ùngu, ndíni abádhí ɔnzi tí inzà àkànà ì rònzi dhu. ²⁹Abádhí ùlè ùlè tí kóró nzérega-tidò mà, nzére dhu-tidò mà, ɔdhíya-fó ríí dhu dǎ ì í afíya ùlè dhu mà, ɔrù mà, adha mà, abvo t'ókyeta mà, anya t'ónzita mà, ɛtrátà mà, akye ì í dhu ònzi dhu mà, ɛdhútà màná nǐ. ³⁰Abádhí ní títò ùno arí ìndrù dǎ ale, Kàgàwà rǎ òmvù, inzí arí ìndrù ifú ale, 'idzi arí itírò ale, ndirò 'òyò arí ale. Abádhí ní nyìkpóya úbho nzére dhu t'ónzita rǎ ale, ndirò inzí arí ì nódhì ale-tsù dhu ìri ale. ³¹Abádhí rí mbà inga t'irèta tó ale-afí nà, abádhí ríí mbà yà ì ɔkò fíndá làkà dhu t'ónzita tó ale-afí nà, abádhí rí mbà àzè tó ale-afí nà, ndirò abádhí rí mbà izu àbà ka kí ìndrù dǎ nǐ ale-afí nà. ³²Iwà màtí ì ùni dhu, Kàgàwà bhà obhónánga tó uyátà rarátina, kǎkò dhu-tidò ònzi arí ale ràkà 'ùvè 'ùvè tí rórò, abádhí arí ì dhu-tidò ònzi, 'àdù ì dhu-tidò ònzi rí ale rónzina dhu à'ù à'u tí.

Kàgàwà arí ìndrù-ànyà ùno obhónánga dǎ dhu

(Ovt 12.13-14; Mát 7.1-5; Kas 10.34-35; Róm 14.10-12)

2 ¹Ní inyí, yà nyí nyíli nyi nyongò kǎkò nzére dhu-tidò nònzi ngǔkpà ale-ànyà ùnò rò, nyi nyí mbà nyi nyádù nyugyè okúna dō rò dhu nà, ìmbà nyi nyí àdhi pbá ale màtí. Obhó tí, nyi nyarí ngǔkpà ale-ànyà ùno, pbétù nyadù ì ale ònzi dhu-tidò kèlè nónzi. Ní ngàtsi ale-ànyà ùno nyi nyí rò, nyi nyòtdi wà ànyànu nyitírò. ²Àlè kùnì wà dhu Kàgàwà rarí anya itdì kǎkò dhu-tidò nònzi ale-dǎ obhóngà dǎ. ³Ní inyí, wò ngǔkpà ale-dǎ nyi nyarí anya itdì yà átò nyi nyarónzina dhu-tidò dǎ rò, nyi nyirè tí nga obhó nyú ùwa nyi rarí nyuwa Kàgàwà rí anya ɔtdì dènú dhu ɔ rò? ⁴Nyi nyàla tí Kàgàwà bhà ídzìnga tó ábhǎnga mà, kǎrfí dhu-dzi òndù dhu mà, ádzí afína nà kǎrfí dhu màná dhu

imbà tɔya nà dhu tí? Nyi nyèni tí nzá dhu kàbhà ídzinga rārì inè ndàbhu nyi nyugèrè nyi, nyubhà p̀b̀ùk̀ù nzérenga? ⁵Pbétù, inyi ní afína aró'ò odù ale, ndirò ìnzì arí afína ná'u ndùgèrè ndùbhà p̀b̀ìndà nzérenga ale. Ní ndi dhu-okú d̀ò r̀ò, nyi nyidhà wà Kàgàwà bhà ábh̃s̃ nàwí d̀èǹù, kà r̀ì ndi p̀b̀ìndà nàwí mà p̀b̀ìndà obhónánga t̀ò anyà t̀'úñɔta mànà ìtè ònà idh̃ɔ t̀ò. ⁶Ndi nínganí, kùbhòya ìngbàtí ìlì ndi ale mà ndi ale bhà kasu-bvu nyú r̀ò. ⁷Kàgàwà abhàya dhòdhò-dhóñga t̀ò ípìr̃ɔnga yà ídzinga t̀'ònzita t̀ò ì ádzi ì dhu-otù ß arí ilèta mà, ifuta mà, dhòdhòdhóñga t̀ò ípìr̃ɔnga mànà òne ale t̀ò. ⁸Pbétù, kítèya inzà idhèna ìka ndi dhu mà p̀b̀ìndà ádr̀ungbà nàwí mànà kàkà afiyya òzè dhu kèlè ònzi arí ale t̀ò kóró. ⁹I ale ní kàkà kàbhà obhóñga àgò arí 'àd̀ù 'èbhà nzérenga-òbì ròsè d̀òya nà ale. ⁹I ale kóró yà nzére dhu ònzi arí, náabáya àp̀b̀è mà ádr̀ungbà izu mànà: wemberè tí ka nabáya ní Pbàyàhúdí, ndi dhu-dzid̃ ad̀ùya kàbà ní ìnzì ní Pbàyàhúdí. ¹⁰Pbétù, ídzi dhu ònzi arí ale kóró náabáya ilèta mà, ifuta mà màr̀ungà mànà: wemberè tí ka nabáya ní Pbàyàhúdí, ndi dhu-dzid̃ ad̀ùya kàbà ní ìnzì ní Pbàyàhúdí. ¹¹Obhó tí, Kàgàwà arí nzì ìndr̀ù-ònga òvò.

¹²Kóró ìnzì ní Pbàyàhúdí, kàkà inzà ì èni Músà bhà Úyátá r̀ór̀ò arí nzérenga ònzi ale, núuvèya inzà Kàgàwà it̀d̀ì ànyàya ndi Úyátá ñ r̀ór̀ò. Pbétù, kóró Pbàyàhúdí, kàkà iwà ì èni ka r̀ór̀ò arí nzérenga ònzi ale, nányà Kàgàwà it̀d̀ìya òbì nyú nà ndi Úyátá ñ. ¹³Obhó tí, ìnzì ní Músà bhà Úyátá ìrì arí ìrì tí ale ì obhónángatàle tí Kàgàwà aró'òz̀una nyìkpóna ß, p̀b̀étù ndi Úyátá èñ dhu níf̃ù arí ale ní ì obhónángatàle tí kàró'òz̀una. ¹⁴Dhu apé ì ìnzì ní Pbàyàhúdí, kàkà inzà Músà bhà Úyátá núni ale, náarí ndi Úyátá àvi dhu ònzi ràhu òyà r̀ò it̀ìr̀ò r̀ò, inzà màtì ì èni ndi Úyátá r̀ór̀ò dhu tí, ní dhu ròlo inè abádhí r̀ìr̀ì ndi Úyátá nà nyuyatsì dhu bhèyi. ¹⁵Ndi otu ß, abádhí itè dhu, Úyátá àvi kònzì dhu r̀undì wà ì afiyya ß. Abádhí-afí ní ndi dhu t̀ò ngàm̀bì. Ndirò abádhí t̀ò irèta it̀ìr̀ò r̀ì abádhí òbhu, ndirò ngàtsi ñ kà r̀ì ndùgye abádhí d̀ò. ¹⁶Kòrì ní ndi ì nonziya yà Kàgàwà r̀ì ìndr̀ù arí ùruna òdh̃ù ò dhu-ànyà èñ ònà idh̃ɔ ß dhu. Kònzìya ndi dhu Yèsù Krístò-otù ß, àdhàdhì yà ma maró'vona ìndr̀ù t̀ò Ídzi Màkùr̀ù náarúñvona dhu bhèyi.

Inzá Pbàyàhúdí níifu Úyátá dhu

¹⁷Inyi Màyàhudi t̀ìr̀ò, nyi nyípbì nyi Úyátá r̀ò nyadù àmbe nyoyò d̀ò p̀b̀ùk̀ù Kàgàwà-okú d̀ò r̀ò. ¹⁸Nyi nyèni wà kòzè kònzì dhu, ndirò nyi nyíf̃ì inè nyovò ídzi dhu tí r̀ìr̀ì dhu, iwà Úyátá ábhu ka nyuni dhu-okú d̀ò r̀ò. ¹⁹Nyi nyà'ù nyi nyi r̀àr̀ì ndùmùndùmù ènda arí ale nyú, ndirò nyi r̀àr̀ìr̀ì àdhàdhì awáwà bhèyi kàkà ìñ ò r̀ìr̀ì ale t̀ò. ²⁰Nyi nyà'ù nyi nyi r̀àr̀ì inzà nga núni ale núdh̃ò arí r̀ùñi nga ale nyú, ndirò nzónzo t̀ò arí dhu ùdh̃è màlìmò, Úyátá ábhu nyi nyuni nga mbèyi nyú, nyadù obhó dhu tí r̀ìr̀ì dhu èni dhu-okú d̀ò r̀ò. ²¹Nirò inyi, yà ngùkpà ale t̀ò nyi nyarí dhu ùdh̃è r̀ò, ádhu ìnzì nyi nyádù dhu ùdhe ìndù nyit̀ìr̀ò ñ? Inyi, yà nyi nyarí dhu ùdh̃è inzà dhu ràkà kònzì ogbo r̀ò, ní ádhu nyi nyarí ogbo ònzi ñ? ²²Inyi, yà nyi nyarí àtina inzà dhu ràkà kònzì m̀nyò'òñi r̀ò, ní ádhu nyi nyarí m̀nyò'òñi ònzi ñ? Inyi, yà nyi nyó'òndr̀ò *sànamù r̀ò, ní ádhu nyi nyarí abádhí nùlè ka karí òyà r̀ò somá-dzà ß dhu núwè ñ? ²³Nyi nyarí nyidzì, nyambe àtina d̀ò iwà nyi r̀ùñi Úyátá, p̀b̀étù nyadù Kàgàwà-nyì ábhu r̀ìwù ìnzì nyi nyí ndi

Ʋyátá ùnò dhu ifũ rò! ²⁴Obhó tí, àdhàdhi ìlílà Andítá ò ka kándí Pbàyàhúdí dš dhu bhèyi: «Okúku dò rò, ìnzí ní Pbàyàhúdí rí dhu ùnò nzére nyú Kàgàwà ní'»

²⁵Obhó tí, onzinúnga òbhòlò ka kí dhu ríí ídzì dhu tí indù Mùyàhudi tírò^a, Ʋyátá ùnò dhu ifũ nyi nyapé rò. Pbétù, ìnzí nyi nyapé Ʋyátá ifũ, ní nyi nyí mbà iwà ka kòbhlòl onzinúnga dhu màtí, ní ka kòzè wà nyi ìnzí ní Mùyàhudi, yà inzà ka kòbhlòl onzinánga ale tí. ²⁶Ndirò inzà ka kòbhlòl onzinánga ale náapè Ʋyátá núnò dhu ifũ, ní Kàgàwà tí nzí àdù kòzè pbìndà ale nyú, yà iwà ka kòbhlòl onzinánga ale tí? ²⁷Ndi ale, yà Ʋyátá ùnò dhu nífú ní rí ndi ànyànu òtìdì, inyì Mùyàhudi yà inzà nyi nyífu Ʋyátá rò. Ndi ale otíyà ànyànu iwà màtí nyi nyúni Ʋyátá ò ka kándí dhu, ndirò iwà ka kòbhlòl onzinúnga rórò tí. ²⁸Obhó tí, obhó Mùyàhudi ní nzí yà ngbòna ònà rò tí ka kálàna Mùyàhudi tí ale. Ndirò obhó nyú ka kí ale-ònzínga òbhòlò dhu ní nzí yà ale-ngbò rò ka kònzì ràla ndi kpagba dhu. ²⁹Pbétù, obhó Mùyàhudi nyú ní nyunatsinà rò ríí Mùyàhudi tí ale. Ndirò obhó nyú ka kí ale-ònzínga òbhòlò dhu ní yà indrù-afí ònà rò ka kí ale òbhòlò Kàgàwà-ònzí dhu. Kònzì arí ní ìlílà-Alafí, ìnzí ní yà Ʋyátá ò ka kándí dhu ifũ ka kí dhu. Obhó Mùyàhudi ràdù pbìndà ifuta àbà Kàgàwà-tí'ònà rò, ìnzí ní indrù-tí'ònà rò.

3 ¹Nírò, Mùyàhudi tí ka kí dhu nùdà ìnzí ní Mùyàhudi tí ka kí dhu àdhu ní? Ndirò, ale-ònzínga òbhòlò ka kí dhu tó ídzínga t'ínè íí? ²Ìnè Mùyàhudi tí ka kí dhu ríí ádràngbà ídzínga nyú nà kórò 3fò 3. Pbàyàhúdí-fò nga ní ndi Kàgàwà abhù àndí ka kándí pbìndà Ʋte angyi ní. ³Nírò, àlè kí àdhu ùnò? Dhu apé íí atdídhénà ale abádhí nzínzì 3 níífu nzà yà Kàgàwà mànà ì ungbò ì rò ì akò làkà dhu tí, ní ndi dhu itè tí dhu Kàgàwà ràrì ndi ndùnò dhu èbha ìnzí ndífu? ⁴Ìnzí akekpá màtí! Ìmbà dhu ríí kórò ale narí títòtálè dhu màtí, ní wò dhu rí nzí ndùvò Kàgàwà rò ìnzí ríí obhó dhu ùnò arí ale tí, àdhàdhi ìlílà Andítá ò ka kándí kà-dš dhu bhèyi. Í Andítá ràtina:

«Kórò ale rí nyuní Obhónángatálè tí 3tènu 3.

Ndirò nyi ka kòbhè rò, nyi nyí dhu lè mà ònzì ònzì'»

⁵Pbétù, dhu apé íí inzà àlè kífú yà àlè kakò làkà dhu-otù 3 Kàgàwà àla ndi ríí Obhónángatálè tí dhu dhu tí, nírò àlè tí àtina Kàgàwà ràrì ìmbà obhónánga nà, àlè ndi ndàbhu àlè ràbà àpbè pbìndà nàwí-lú rò? (Ma móte indrù tó 3fò 3.) ⁶Ìnzí akekpá màtí! Obhó tí, ìmbà Kàgàwà íí obhónánga nà rò, kàmbènà yà adzi 3 ale-ànyà itè ìngbà dhu bhèyi?

⁷Pbétù, dhu apé íí pbàkà títò, ima Mùyàhudi tírò-otù 3^b, Kàgàwà bhà Obhónánga àla ndi, kadù Àbadhi ilè atdídš ròsè dhu tí, nírò ádhu títídš ka kadù anya òtìdì dùdù nzérenгатálè bhèyi ní? ⁸Kápè íí ndi dhu bhèyi, nírò dhu àkà tí àlè ràtì: dhu àkà àlè rònzì nzére dhu, ndíní ídzínga ahù tí nyunatsì rò? Obhó tí, atdídhénà ale ríí inè mùdhù arí 'ámbe àtìnà dš, mà raròte ndi dhu bhèyi. Í ale àkà Kàgàwà rítìdì anya dšyà.

Ìmbà obhónángatálè ríí Kàgàwà-ònzì dhu

⁹Nírò, ádhu àlè kàkà àlè rùnò? Àlè Pbàyàhúdí tírò, àlè kùdà ìnzí ní Pbàyàhúdí ádhu ní? Àlè kùdà nzà abádhí atdí dhu ní màtí! Obhó tí, ma mìtè wà

* 2.24 Ìsa 52.5 a 2.25 Pbàyàhúdí tò, ale-ònzínga òbhòlò ka kí dhu níí Kàgàwà bhà ale nyú tí rí indrù itè ize. * 3.4 Zàb 51.6 b 3.7 Títò tí ka kátina irò dhu ní ìmbà ka kí obhónánga nà dhu. Ndirò Obhónánga tí ka kátina dhu ní obhónánga (Ròm 3.5).

dhu, Pbàyàhúdí mà ìnzí ní Pbàyàhúdí mà̀nà kóró r̀̀r̀í ǹ̀z̀e_r̀e_n_g_a bhà ɔ̀b_i-t̀s_i_n_à.

¹⁰ Àdhàdhì yà wà ìlìl_à Andítá ɔ̀ k_a k_àndí dhu bhèyi:

«Ìmbà atdí ale mà r̀̀í obhónángatále tí!

¹¹ Ìmbà p̀b̀ìnd_à ir̀èta r̀̀í dhu àl_ù atdí ale mà r̀̀í.

Ìmbà Kàgàwà ɔ̀n_e r̀̀í atdí ale mà r̀̀í.

¹² Kóró ale ɔ̀bhà wà Kàgàwà bhà otu, kóró ale úwí wà.

Ìmbà íd_zi dhu ɔ̀n_zi arí ale r̀̀í.

Ìmbà r̀̀í atdí m_àt_í.

¹³ Abádhí-li'ò r̀ò ráhu ɔ̀t_e ní ɔ̀ng_u r̀o_n_g_u, àdhàdhì lina'ò k_a k_àngbe abvo k_a k_ót_dù ɔ̀n_à ibhu ɔ̀ r̀ò ráhu abvo-d_zi bhèyi.

Abádhí-id_à-d_ɔ ní t_ìt_ò t'ú_n_ɔta t_ó.

Abádhí-li'ò r̀ò ráhu ɔ̀t_e ní atdíð r̀í ɔ̀b_i n_à àdhàdhì osu-dy_ády_à bhèyi.

¹⁴ Abádhí-li'ò ná_lè àlè tí ofúng_à mà ɔ̀gy_ɔgy_è ɔ̀t_e mà̀n_à n_í.

¹⁵ Abádhí-p_ɔ r̀í is_ó ny_ú ɔ̀ts_è azu ɔ̀f_ù.

¹⁶ Abádhí r̀í dhu ìnz_à, 'àdù ìndr_ù ɔ̀bhà àp_b_è ɔ̀ ì ɔ̀d_à ɔ̀n_à kóró ngari ɔ̀n_à.

¹⁷ Abádhí úni n_z_à m_àr_ùng_à ibhò rád_è otu.

¹⁸ Ndirò, abádhí arí n_z_í Kàgàw_à-ɔ̀d_ò ɔ̀n_zi akekp_à m_àt_í'c_.

¹⁹ Nírò, m_à m_úni wà dhu Ʋy_á_t_à ɔ̀n_ò dhu kóró ní k_à r_ùn_ò ndi Ʋy_á_t_à-t̀s_i_n_à ar̀í ale t_ò, ndí_n_í ìngb_àt_í ìli ndì ale mà-t_s_ù n_uts_i tí, ndirò ndí_n_í k_a k_uni tí y_à ad_zi ɔ̀ ale kóró af_á_t_á_t_á_l_e tí Kàgàw_à-ɔ̀nz_í. ²⁰ Ndi dhu-okú d_ò r̀ò ní ndi, obhó-n_ángatále tí Kàgàw_à r_òz_ùna Ʋy_á_t_à ñifu dhu-okú d_ò r̀ò ale r̀í m_b_à. Obhó tí, Ʋy_á_t_à arí ìndr_ù dz_ùn_à ɔ̀n_zi r_ùni iw_à ndì nd_ònz_í ǹ̀z̀e_r̀e_n_g_a dhu k_èl_è.

Kàgàwà arí ìndr_ù ɔ̀z_ù obhónángatále tí ɔ̀n_à ɔ̀f_ò

²¹ Pbétù k_òmb_í, Kàgàw_à ìt_è wà ndì nd_ád_ù ìndr_ù ɔ̀z_ù obhónángatále tí ìnz_à k_a k_ìp_b_í ale Ʋy_á_t_à r_ò r_òr_ò ɔ̀n_à otu. Ʋy_á_t_à mà p_b_à_n_á_b_í t_ó andítá mà̀n_à n_ít_è wà ndi dhu. ²² Kàgàw_à arí ìndr_ù ɔ̀z_ù obhónángatále tí Y_è_s_ù K_r_ìst_ò k_a k_à'ù dhu-otù ɔ̀. Ndi otu Kàgàw_à ángbe kóró ale y_à Y_è_s_ù ná'ù t_ò. Obhó tí, abádhí ɔ̀d_à ì n_z_ínz_íy_à ɔ̀ n_í dhu r̀í m_b_à. ²³ Obhó tí, kóró ale ɔ̀nz_í ǹ̀z̀e_r̀e_n_g_a, 'àdù Kàgàw_à bhà Ádr_ùngb_ánga t_ó aw_áw_ù ɔ̀ ì ɔ̀ts_ù dhu-f_àng_à níwi. ²⁴ Pbétù, p̀b̀ìnd_à ídz_ínga ɔ̀, Kàgàw_à ɔ̀z_ù àl_è obhónángatále tí t_ír_òr_ò, y_à àl_è núw_u ǹ̀z̀e_r̀e_n_g_a ɔ̀ r̀ò Y_è_s_ù K_r_ìst_ò-otù ɔ̀. ²⁵ K_r_ìst_ò ní ndi Kàgàw_à ípfo r̀í ǹ̀z̀e_r̀e_n_g_a t'ú_b_àta t_ó p_èr_è tí az_ùna-otù ɔ̀, k_à'u r_í ale t_ò. Kàgàw_à ɔ̀nz_í dhu ndi dhu bhèyi ndí_n_í obhó-n_ángatále tí ndì nd_í dhu n_ít_è tí. Angy_í_n_à r̀ò K_r_ìst_ò t_ò, Kàgàw_à ɔ̀bhà ìndr_ù t_ó ǹ̀z̀e_r̀e_n_g_a-àny_à ìnz_í nd_òng_ò ìt_d_ìn_à. ²⁶ K_í'í dhu-d_zi t'ònd_ùta t_ó af_ína n_à. Ní K_r_ìst_ò bhà ɔ̀ve-otù ɔ̀, Kàgàw_à r_í dhu ìt_è k_òmb_í r_í k_às_ùm_í ɔ̀ á_t_ò, ndì r_àr_í obhó-n_ángatále, nd_àd_ù Y_è_s_ù ná'ù ale ɔ̀z_ù obhónángatále tí.

²⁷ Nírò, ale ɔ̀y_ò k_a k_í okúna d_ò r̀ò dhu t'í'í ìn_è? Ìmbà r̀í atdí m_àt_í! Ádhu-okú d_ò r̀ò? Àk_àk_à dhu ní n_z_í Ʋy_á_t_à íf_ù k_a k_í dhu, p_b_ét_ù Y_è_s_ù à'u k_a k_í dhu dhu-okú d_ò r̀ò. ²⁸ Obhó tí, àl_è k_àla wà dhu, Kàgàw_à r_àr_í ìndr_ù ɔ̀z_ù obhónángatále tí a'uta-otù ɔ̀, ìnz_í ní Ʋy_á_t_à íf_ù k_a k_í dhu-otù ɔ̀. ²⁹ Kàgàw_à tí Pbày_àh_údí t_ó Kàgàw_à k_èl_è? Ndirò K_a tí ìnz_í ní Pbày_àh_údí t_ó Kàgàw_à á_t_ò? Obhó ny_ú, K_a ní ìnz_í ní Pbày_àh_údí t_ó Kàgàw_à á_t_ò, ³⁰ atdí tí Kàgàw_à ar̀í dhu-okú d_ò r̀ò. Ndirò K_a ní ndi Pbày_àh_údí mà ìnz_í ní Pbày_àh_údí mà̀n_à

nozáya obhónángatále tí a'uta-otù ǝ ale. ³¹Nírò, wò dhu-tì tí àlě ròbvu wà Ƴyatá a'uta-okú dò rò? Ìnzí ní ndi dhu bhěyi! Pbétù, ìdì tí nga ní ndi àlě kìdì Ƴyatá nǝ^d.

Àbràhamù ní Pbàyàhúdì mà ìnzí ní Pbàyàhúdì mà nà t'ábanà dhu

(Uvt 15.5-6; Zàb 32.5-7; Gàl 3.6-9,29)

4 ¹Nírò, ádhu ndi àlě kàkà àlě rùnò Àbràhamù, ale-ngbò ònà rò àlě t'á-bhunà rǝ ndi nanzì dhu dǝ? ²Dhu ì'ina gukyè Kàgàwà azù Àbràhamù obhónángatále tí nyìkpóna nòfò dhu ònzi kà rǝ dhu-okú dò rò dhu tí, ní kǝ'ina ìnè ndìdǝ ndì. Pbétù, Kàgàwà-ònzí kà rǝ mbà ndi dhu bhěyi. ³Obhó tí, ìlìlǎ Andítá ràtina: «Àbràhamù náa'u Kàgàwà ùnò fìndà dhu. Ní Kàgàwà adù kòzù obhónángatále tí ndi a'uta-okú dò rò^{*}.» ⁴Àlě kùni wà dhu, kasu nònzì ale tò kà rǝ rǝ nǝ àdù mùkimbà ǝzù tǝrǝrò kà kàbhu kà tò dhu tí, pbétù kà ní àkàkà nà kà ràbà kàsùna-okú dò rò dhu. ⁵Kìrè pé atdí ale, yà ìnzá atdí dhu mà nònzì ndí nǝ Kàgàwà nǝgú tí ndi, pbétù ndàdù Àbadhi kèlě ná'ù. Ní Kàgàwà, yà nzérenгатále nòzù arí obhónángatále tí ale, ràdù ndi ale bhà a'uta ǝzù dhu tí, ndàdù ndi ale nòzù obhónángatále tí. ⁶Ndi dhu bhěyi ní ndi ádrùngbà kamà Dàwudì rǝ dhu ǝvo yà Kàgàwà ǝzù obhónángatále tí, ìnzá ndi ndàndà nga kàsùna nà rǝrò ale ònzi hirò dhu dǝ.

⁷«Hirò nònzì ale ní fíyǝ afátá Kàgàwà úbà ale,

yà fíyǝ nzérenга kǝndò ale.

⁸Hirò nònzì ale ní yà ìnzá Ádrùngbàlè Kàgàwà ǝzù pbìndà nzérenга ale^{*}.»

⁹Ndi hirò ònzi rí ale tí Pbàyàhúdì, yà onziyángà kà kòbhòlò ale kèlě? Ndirò tí ìnzí ní Pbàyàhúdì, yà ìnzá kà kòbhòlò onziyángà ale átò? Obhó tí, mà mòvò wà dhu màtì, Kàgàwà razù Àbràhamù obhónángatále tí nyìkpóna ǝ pbìndà a'uta-otù ǝ. ¹⁰Kàgàwà azù kà obhónángatále tí ìngbà kàsùmì ǝ? Tí iwà kà kòbhòlò kònzíngà rǝrò, ndirò tí ìnzá kà kàpè kònzíngà ǝbhòlò rǝrò? Ndi dhu anzi ndi ìnzá kà kàpè kònzíngà ǝbhòlò rǝrò, ìnzí ní iwà kà kòbhòlò kà rǝrò! ¹¹Ìnzá kà kàpè Àbràhamù-ònzíngà ǝbhòlò rǝrò, Kàgàwà azù kà obhónángatále tí ndi àbadhi à'ù nǝdhunǝ. Ndi dhu-dzidǝ nga kèlě ní ndi Kàgàwà adù kàvi ràbhu onzinángà kòbhòlò nǝ. Ndi kònzíngà ǝbhòlò kà kǝ dhu nǝ Kàgàwà ǝzù kà obhónángatále tí dhu ìtè rí ize. Ndi dhu bhěyi ní ndi, Àbràhamù náangò kórò ìnzí ní Pbàyàhúdì yà Kàgàwà ná'ù t'ábanà tí, ìnzá màtí kà kàpè onziyángà ǝbhòlò rǝrò. Ní Kàgàwà arí ìnzá kà kàpè onziyángà ǝbhòlò rǝrò ndi ná'ù ale mà nòzù átò obhónángatále tí. ¹²Àbadhi ní átò yà onziyángà kà kòbhòlò ngbǝya ònà rò rǝrò àdù àlě t'ábanà Àbràhamù nǝ'í nà a'uta-tidò-owù nángu átò Pbàyàhúdì t'ábanà. Kǝ'í ndi a'uta nà ìnzá kà kàpè onzinángà ǝbhòlò rǝrò.

A'uta-otù ǝ kà karí Kàgàwà ǝkò fìndà làkà dhu àbà dhu

(Gàl 3.8-18,26-28; Èbr 11.8-19)

¹³Kàgàwà akò làkà Àbràhamù mà pbìndà pbàdzukuru mà nà tò ndàtì, ndi rǝrǝ yà adzi àbhù kórò abádhí tò. Ndi làkà kàkò nzá Ƴyatá Àbràhamù ifu dhu-okú dò rò, pbétù Kàkò ndi làkà Àbràhamù ndi ndazù obhónángatále tí kàbhà a'uta-otù

d 3.31 Ìdì tí kà kǝ Ƴyatá ìdì dhu-tì ní, Yèsù kà kà'ù dhu ràdù ìndrù àbhu ròhò Ƴyatá ifu ndi ndí dhu-atdyù atdí dǝ. * 4.3 Ɔpt 15.6 * 4.8 Zàb 32.1-2

ʒ dhu-okú dɔ̀ rɔ̀. ¹⁴Obhó tí, dhu ífina gukyè uyátá ka kífú dhu rǎdù indrú àbhu ríí yà fíndá làká Kàgàwà ʒkɔ̀ dhu-kàmá tí dhu tí, ní Kàgàwà à'u ka kí dhu ní'ina kɔ̀kɔ̀rɔ̀ dhu. Ndirɔ̀ Kàgàwà ʒkɔ̀ làká ní'ina mbǎ tina nà. ¹⁵Obhó tí, uyátá arí Kàgàwà bhà nàwí àngbè, inzà ka kífú ka dhu-okú dɔ̀ rɔ̀. Pbétù ìmbǎ uyátá ríí rɔ̀, ʒkɔ̀nà ka kádù uyátá tí dhu ríí mbǎ*. ¹⁶Nírɔ̀, Kàgàwà ʒkɔ̀ fíndá làká dhu nábà ka karí a'uta-otù ʒ. Ndirɔ̀ ndi dhu ní tírɔ̀rɔ̀nga tɔ̀ dhu nyú. Nírɔ̀ Kàgàwà bhà làká ríí tina nà fíyɔ̀ ní yà Àbràhamù ʒ rɔ̀ úvò pbàdzukuru kórɔ̀. Kà ríí mbǎ tina nà Pbàyahúdí yà uyátá nání ale tò tí, pbétù kà ríí tina nà átɔ̀ kórɔ̀ ale yà Àbràhamù bhèyi Kàgàwà ná'u tɔ̀. ¹⁷Obhó tí, Hílǎ Andítá rí ndi dhu ʒvɔ̀ ndàti: «Ma mábhu nyi nyíí ábhɔ̀ pɔ̀biri ʒ ale t'ábhunà tí.» Àbràhamù ní àlè t'ábanà kórɔ̀ yà ndi nda'u Kàgàwà-ɔ̀nzí. Ndi Kàgàwà ní ndi ʒvève ale tò arí ipírɔ̀nga àbhù, ndirɔ̀ yà ìmbǎ aríí dhu àbhù arí ríí ale. ¹⁸Ìmbǎ màtí ndi ndíí Kàgàwà akò fíndá làká fíndá dhu nábà ndi ndí ʒnà otu nà rɔ̀rɔ̀, Àbràhamù náa'u Kàgàwà, ndàdù àmbe ndi kákɔ̀ fíndá làká dhu ʒdɔ̀ dɔ̀. Ní ndi dhu bhèyi ní ndi kǎngò «àbhɔ̀ pɔ̀biri ʒ ale t'á-bhunà*» tí, àdhàdhí Kàgàwà ʒndɔ̀ Hílǎ Andítá ʒ dhu bhèyi: «Wɔ̀ dhu bhèyi ní ndi pɔ̀bùkù pbàdzukuru ní'íya abho nyú*.» ¹⁹Àbadhi nííí atɔ̀ nà mbèmbè atdí miyà tí, pbétù kàbhà a'uta náadù nzá ndi olù yà iwà íngyè ndi ngbɔ̀na ndi ndirè rɔ̀, ndirɔ̀ yà ìngò-àyi tí ríí pɔ̀bìndá tsibhále, Sàrà ndi ndirè rɔ̀. ²⁰Kà-affi núuguru nzá, ìmbǎ ndi ndíí a'uta nà dhu bhèyi, Kàgàwà ʒkɔ̀ fíndá làká dɔ̀. Pbétù kàbhà a'uta náabhu ɔ̀bi kà tò, kà rǎdù àmbe Kàgàwà ilè dɔ̀. ²¹Kùni dhu mbèyi nyú Kàgàwà rǎrì inè ɔ̀bi nà ndàbhu yà ndi ndɔ̀kɔ̀ fíndá làká dhu rǎkǎ. ²²Wɔ̀ dhu-okú dɔ̀ rɔ̀ nga ní ndi Kàgàwà azù Àbràhamù obhónángatále tí nǎ. ²³Andítá áti: «Kàgàwà azù Àbràhamù obhónángatále tí.» Ndi dhu ka kandí nzá kòkú dɔ̀ rɔ̀ tí atdíró, ²⁴pbétù ka kandí ka àlè-okú dɔ̀ rɔ̀ átɔ̀, yà Kàgàwà àkà ndɔ̀zù àlè obhónángatále tí a'uta-otù ʒ rɔ̀. Obhó tí, àlè ká'u Kàgàwà, yà àlè tɔ̀ Àdrùngbǎle Yèsù nabhù rìngbè ndi ʒve-bvù rɔ̀ ale. ²⁵Kàgàwà ipfo ndi Yèsù rɔ̀vè àlè tɔ̀ nzérénga-okú dɔ̀ rɔ̀, ndàdù kàbhu rìngbè ndi, ndíní ndɔ̀zù tí àlè obhónángatále tí.

Kàgàwà núungbò àlè ndi mànà Krístò bhà ʒve-otù ʒ dhu

(Rɔm 8.32; 1Pé 1.3-9; 1Yù 4.9-10)

5 ¹Iwà Kàgàwà ʒzù àlè obhónángatále tí yà àlè ká'u ndi dhu-okú dɔ̀ rɔ̀, ní àlè kíí màrùnga nà àlè nzínzì ʒ kà mànà àlè tɔ̀ Àdrùngbǎle Yèsù Krístò-otù ʒ. ²Ndi Yèsù Krístò ní ndi otu nǎpfò àlè tò, Kàgàwà rǎdù ídzìnga ʒnzì àlè tò yà àlè ká'u ndi dhu-okú dɔ̀ rɔ̀. Ndi ídzìnga ʒ àlè kíkò wà pòtsɔ̀. Ndirɔ̀ àlè-idhè arí ndíkǎ okúna dɔ̀ rɔ̀ dhu ní, Kàgàwà bhà Àdrùngbǎnga tɔ̀ awawù ʒ àlè kí ngari ʒdɔ̀ àlè rǎbà dhu. ³Ròsè wɔ̀ dhu dɔ̀nǎ, àlè-idhè arí ndíkǎ átɔ̀ àpè àbà àlè kí ʒnà kàsùmi ʒ màtí. Obhó tí, àlè kùni wà dhu àpè rarí dhu-dzi àbhù àlè rɔ̀ndù. ⁴Ndirɔ̀, dhu-dzi ʒndù àlè kí dhu náarí àlè àbhù àlè rìkò pòtsɔ̀ àlè tɔ̀ a'uta ʒ, a'uta ʒ àlè kíkò dhu rǎdù àlè àbhu àlè rɔ̀dɔ̀ Kàgàwà rɔ̀nzina àlè tɔ̀ ídzìnga. ⁵Ndi Kàgàwà rɔ̀nzina ídzìnga ʒdɔ̀ àlè kí àlè rǎbà dhu náarí nzí àlè ʒbha àlè-ɔ̀tsú-kpa nà, Kàgàwà níírá wà àlè-affi pɔ̀bìndá ʒzè nǎ, yà àlè tò ndi ndibho pɔ̀bìndá Hílǎ-Alaffi-otù ʒ nídhuní.

⁶Obhó tí, Kàgàwà núudhé kàsùmi ʒ, Krístò náavè nzérénga ʒnzì arí ale tɔ̀ ngari ʒ. Ndi kàsùmi ʒ, àlè kíí mbǎ àlè kádù àlè ʒgu ní atdí ɔ̀bi nà màtí. ⁷Indrú

e 4.15 Àkáká kuni dhu ní ìmbǎ uyátá ríí rɔ̀, Kàgàwà ʒkɔ̀ làká rǎrìí inè. * 4.17 Opt 17.5

* 4.18 Opt 17.5 * 4.18 Opt 15.5

rĩ ndà'u ndòvè obhónángatále tó ngari ɔ dhu rĩ inè obi tí. Ngàtsi nĩ, indrũ rĩ inè ndàbhu ndi ndòvè idzi dhu nyú ònzi rĩ ale tó ngari ɔ. ⁸Pbétù, kàñi Kàgàwà itè pbindà àzè àlè tó tí dhu: òko àlè kòko nzéréngatále tí rórò, Krístò náavè àlè tó ngari ɔ. ⁹Ní kòmbí, Kàgàwà ɔzè wà àlè obhónángatále tí nyìkpóna ɔ kàzù ufú ndi dhu-otù ɔ. Ní ndi dhu itè dhu atdíɔ, igũ Krístò rari àlè igũ Kàgàwà bhà nàwí ɔ rɔ. ¹⁰Obhó tí, yà Kàgàwà-rɔ òmvú tí àlè kí rì rò, àbadhi ungbò àlè ndi mànà Idhùnà bhà ɔve-otù ɔ. Ní ndi dhu bhèyi kungbò àlè ndi mànà rò, àlè kúgu ùgũ kà t'Idhùnà rĩ ipírɔ rò kòmbí dhu-otù ɔ. ¹¹Ròsè wò dhu dònà, àlè rĩ dhèdhe nà Kàgàwà-okú dò rò, yà àlè nungbò kòmbí ndi mànà àlè tó Àdrùngbàlè Yèsù Krístò-otù ɔ.

**Krístò bhà ɔve-nyutsi rò ahù dhu nòsè wà
Àdamù bhà nzérénga-nyutsi rò ahù dhu dònà dhu**
(Ròm 6.23; 1Kò 15.12-22,41-49,56-57)

¹²Nzérénga nítsu yà adzi ɔ atdí ale, Àdamù-otù ɔ, ndi nzérénga ràdù ɔve ibhò. Ndi dhu bhèyi ní ndi ɔve ibho ndi kórɔ ale tó, kórɔ ale anzi nzérénga Àdamù-nyutsi dhu-okú dò rò. ¹³Nzérénga iĩ inè yà adzi ɔ inzà Kàgàwà àpè Uyátà àbhù Músà-fɔ rò. Ndirò imbà Uyátà rĩ rɔ ka kí nzi àdù nzérénga ɔzè indrũ dɔ. ¹⁴Pbétù, inè mātí ndi dhu rĩ ndi dhu bhèyi rórò, ròpè ndi wò ndi Àdamù bhà kàsùmi ɔ rò rirà àhu Músà bhà kàsùmi ɔ, ɔve náanyù idzi kórɔ ale dɔ, imbà rĩ yà inzà fíyɔ nzérénga nófɔ i Àdamù bhà nzérénga nà ale mātí.

Ndi Àdamù nĩ yà ka kongónà ɔdònà ndíni iraya tí ale, Krístò, bhà ɔfɔ ɔ ale. ¹⁵Pbétù, kàbhà nzérénga ɔ rò ahù dhu mà, Kàgàwà bhà tírɔrɔnga tó perè, Yèsù Krístò bhà ɔve ɔ rò ahù dhu mànà rĩ dhèdhèrò nyú. Obhó tí, wò ndi atdí ale, Àdamù, bhà nzérénga-okú dò rò, kórɔ ale náarúve. Pbétù, Kàgàwà bhà ídzìnga nòsè wà. Ndirò, wò ndi atdí ale, Yèsù Krístò-otù ɔ, kùndò pbindà ídzìnga abhàbhɔ nyú àbhɔ ale nyú tó. ¹⁶Ndirò, ndi perè-nyutsi rò aráhu dhu nófɔ nzà ndi Àdamù bhà nzérénga-nyutsi rò aráhu dhu nà. Obhó tí, ndi kàbhà nzérénga níibho dhu ní Kàgàwà rĩ anya itdi indrũ dɔ dhu. Pbétù, yà Kàgàwà níibho ndi pbindà ídzìnga tó perè, náabhù àbhɔ ale nyú yà nzérénga nanzi kà rɔzè obhónángatále tí. ¹⁷Obhó tí, wò ndi atdí ale kèlè, Àdamù bhà nzérénga-okú dò rò, ɔve náanyù idzi indrũ dɔ, rirà àhu indonga ɔ. Pbétù, atdí ale kèlè, Yèsù Krístò-otù ɔ, Kàgàwà abhù àbhɔ pbindà ídzìnga fíyò, ndàdù ɔzànà obhónángatále tí ale, níi'ya dhòdhódhonga tó ipírɔnga nà, 'àdù idzi ɔnyù atdíkpá Yèsù Krístò mànà.

¹⁸Nírò, àdhàdhì atdí ale kèlè, Àdamù bhà nzérénga náabhù Kàgàwà ritdi anya àlè-dɔ dhu bhèyi tí, atdí ale kèlè, Yèsù Krístò bhà obhónánga tó kasu, kà-ti ní kàbhà ɔve, rĩ inè ndàbhu Kàgàwà rɔzè kórɔ ale obhónángatále tí, ndàdù dhòdhódhonga tó ipírɔnga àbhu fíyò. ¹⁹Atdí ale kèlè, Àdamù, níifu nzà Kàgàwà unɔ fíndà dhu dhu-okú dò rò, kórɔ ale náangò nzéréngatále tí. Ní ndi dhu bhèyi tí, atdí ale kèlè, Yèsù Krístò, níifu ka dhu-okú dò rò, Kàgàwà adù àbhɔ ale nyú nɔzè obhónángatále tí.

²⁰Uyátà náahù ndíni dhu nitè tí yà Àdamù anzi nzérénga ránga ndi kórɔ ale nínzi ɔ. Pbétù, imbà dhu iĩ ndi nzérénga náanga ndi dhu mātí, ní Kàgàwà

bhà ídzinga náadù ndise atdíǎ nyú ròsè. ²¹ Àdhàdhì nzérénga náanyù idzi àlè dǎ, ndàdù ɔve ìbhò àlè tò dhu bhěyi, ní kòmbí, Kàgàwà bhà ídzinga nónyù wà idzi àlè dǎ. Ndirò, Yèsù Krístò ɔnzì àlè tò dhu-okú dǎ rò, Kàgàwà rǐ ìnè ndòzù àlè obhónángatále tí, ndàdù dhòdhòdhóngà tò ípìrɔnga níbhò àlè tò.

Kàgàwà bhà ídzinga arí indrú àwǎ
nzérénga tò ɔbi-tsina ka kí rǐ dhu ǎ rò dhu
(Kòl 2.11-13; 3.1-10; Gàl 2.19-20; 1Pé 4.1-2)

6 ¹ Nírò, ádhu ndi àlè kàkǎ àlè rùnò ndi Kàgàwà bhà ídzinga dǎ? Àlè kàkǎ tí àlè ràmbe nzérénga kèlè ɔnzì dǎ ndíní ndi ídzinga náambè tí ndise dǎ àlè tò? ² Ìnzì akekpá màtí! Àlè kúdà wà ɔve ɔnǎ, ndirò ndi ɔve níndà wà àlè yà angyi àlè kí rǐ nà àlè-nyutsi nzérénga tò ɔfò rò rò. Ní, àlè kádù òko tdítǎ ìngbà dhu bhěyi àlè ràmbe nzérénga ɔnzì dǎ? ³ Nyí nyàni wà dhu mběyi nyú, àlè kóró yà bàtizò àlè kalú Yèsù Krístò-nyutsi rò, àlè ravè wà atdíkpá kà mànà. ⁴ Obhó tí, ndi bàtizò-otù ǎ, yà angyi àlè kí rǐ nà nzérénga tò ɔfò náavè, kadù ɔtdànà kà mànà. Ní Àba Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tò awáwè tò ɔbi náabhù Krístò rìngbè ndi ɔve-bvù rò, ndíní àlè mà átò àlè kubhì tí ípìrɔnga-ɔwútá nónzì ka dhu bhěyi. ⁵ Obhó tí, àdhàdhì àlè kúngbò àlè Krístò nà kà mànà àlè káve atdíkpá dhu-otù ǎ dhu bhěyi, ní Kàgàwà abhùya àbhù àlè rùngbe àlè ɔve-bvù rò átò, àdhàdhì ndi ndabhù ka rìngbè ndi ɔve-bvù rò dhu bhěyi. ⁶ Àlè kàkǎ àlè rùni dhu, angyè àlè tò ɔfò ravè wà yà Krístò ka kutó mùsàlabhà dǎ rò. Ndi dhu bhěyi ní ndi, nzérénga rǐ mbǎ ɔbi nà àlè dǎ, ndirò àlè ní nzì kàbhà ìnc. ⁷ Obhó tí, atdí ale mà náapé àve atdíkpá Krístò mànà, ní ndi ale àhu wà nzérénga tò kòmò ǎ rò, ndí ònǎ ndítírò. ⁸ Àlè kapé ì rǐ Krístò mànà àlè káve atdíkpá dhu tí, ní àlè kà'ù wà dhu àlè rǐ'ya ípìrɔnga nà atdíkpá Àbadhi mànà átò. ⁹ Obhó tí, àlè kùni wà dhu Krístò rìngbè wà ndi ɔve-bvù rò, ní kà rǎrì nzì ɔvè tdítǎ. ɔve rǐ mbǎ ɔbi nà kà-dǎ akekpá màtí. ¹⁰ ɔvè ndi ndóvè rò, kǎvè atdí-gùna tí ndàdù nzérénga-ɔbi nítò. Pbétù kòmbí kà rǐ ípìrɔnga nà, ndirò ndi kàbhà ípìrɔnga rǐ ndíní Kàgàwà-ɔvò nabhù tí rilè ndi. ¹¹ Ndi dhu bhěyi tí, kòmbí nyí nyàkǎ nyòzù nyí iwà údà ɔve ɔnǎ ale tí, ndirò iwà ndi ɔve ìndà nzérénga rò rò ale tí. Ndirò Yèsù Krístò mànà nyí nyúngbò nyí dhu-otù ǎ, nyí nyàkǎ nyòzù nyí kòmbí ípìrɔnga nà rǐ ndíní Kàgàwà-ɔvò nabhù tí rilè ndi ale tí.

¹² Nírò, àpé nyùbhà nzérénga rǐ ɔbi nà wò ɔve tò ngbòku dǎ, nyàmbe ndi ngbòku rǐ atdyúya òho nzére dhu ɔnzì dǎ. ¹³ Àpé nyipfo ngbòku tdítǎ ràmbe nzérénga ɔnzì dǎ, àdhàdhì ìnzì ní obhónángà tò dhu t'ònzita tò kà kílì wítù bhěyi. Pbétù, nyí nyàkǎ nyàbhù nyí nyí-tírò Kàgàwà tò àdhàdhì ɔve-bvù rò ì nángbe ale bhěyi. Ndirò, nyí nyàkǎ nyàbhù ngbòku rǐ àdhàdhì obhónángà tò kasu ɔnzì nyí nyí ní dhu bhěyi. ¹⁴ Obhó tí, nzérénga rǐ nzì idzi ɔnyu tdítǎ dükú. Nyí nyí mbǎ Úyátá bhà ádrùngbǎnga tò ɔbi-tsina, pbétù nyí nyí Kàgàwà bhà ídzinga tò ɔbi-tsina.

¹⁵ Nírò, ádhu ndi ì rǐ? Dhu ɔfò tí nga àlè ràmbe nzérénga ɔnzì dǎ ìmbǎ àlè kí Úyátá tò ɔbi-tsina, pbétù àlè kí Kàgàwà bhà ídzinga tò ɔbi-tsina dhu-okú dǎ rò? Ìnzì akekpá màtí! ¹⁶ Nyí nyàni tí obhó dhu, nyí rapé nyàbhù nyí-tírò nyí atdí ale tò arí kasu ɔnzì ale tí, nyàdù ndi ale ìfu, ní nyí rǎrì wò ndi nyí nyí fùna ale bhà ìnc? Dhu apé ì rǐ nzérénga tò ìnc tí nyí nyí dhu tí, ní nzérénga ràdù nyùndà ɔnà dhu ní ɔve. Pbétù, nyí nyapé ì rǐ Kàgàwà ìfù ka kí dhu tò ìnc

tí, ní ndi ifuta ràdù nyàbhu nyòkò obhónángá ǝ. ¹⁷ Ǟtsò nyú Kàgàwà tò! Angyi nyí níí nzérénga tó inc. Pbétù kòmbí, nyí nyífu yà fùkù ka kúdhe dhu, nyàdù àkɔnà atdí afíku nyú nà. ¹⁸ Nyí, yà Kàgàwà úkɔlɔ nyí nzérénga ǝ rò rò, nyí nyúgèrè wà nyí nyòngò obhónángá tó inc tí. ¹⁹ Ma móte indrù tó ǝfɔ ǝ, yà inzí dhu arí dèku àlù ní sese fùkù ivívinga-okú dò rò. Angyi nyí nyadzi nyí atdíǝ, nyúli ngbòku ròngò nzérénga mà inzà nga nǝfɔ dhu mànà ònzi, ndi dhu ràdù nyàbhu inzí nyífu Kàgàwà. Ní kòmbí, nyí nyàkà nyúli ngbòku ròngò obhónángá tó dhu ònzi, ndíní nyí nyoko tí Kàgàwà-nyíkpó ǝ flà ale tí.

²⁰ Yà nzérénga tó inc tí nyí nyíí rò, ní obhónángá ònzi nyí nyí dhu nííí mbà obi nà dèkú. ²¹ Ní, ádhu idzinga tí nyí nyabà yà angyi nyí nyanzi dhu ò rò? Indo, i dhu rí nyíku àbhù ríwù, abádhí-nyutsi rò ráhu dhu ní ɔve nídhuní. ²² Pbétù, kòmbí Kàgàwà ipfo wà nyí nzérénga ǝ rò, ndàdù nyúgèrè nyòngò pbìndà kasutále tí. Ndi dhu-okú dò rò, nyí nyarí Kàgàwà-nyíkpó nǝfɔ dhu ònzi, ndi dhu ràdù nyàbhu nyàbà dhòdhódhóngá tó ípírɔnga. ²³ Obhó tí, nzérénga arí àbhùna mùkimbà tí pbìndà inc tò dhu ní ɔve, pbétù Kàgàwà arí àbhùna pbìndà inc tò tírɔrɔnga tó perè ní dhòdhódhóngá tó ípírɔnga, àlè tó Ádrùngbàlè Yèsù Krístò mànà abádhí ùngbò ì dhu-otù ǝ.

Ɔwútána tó ǝfɔ ǝ ka kí Kàgàwà-kàsù ònzi dhu

(Gàl 2.19-20)

7 ¹ Àbanínzò, nyí nyèni wà yà fùkù ma múnɔna dhu, iwà nyí nyèni Úyátá dhu-okú dò rò. Úyátá aríí obi nà indrù dǝ yà àdì ndi ale àdì nyíkpóna nà òná kàsùmí ǝ tí. ² Atdí ndi dhu tó ǝfɔ ní, iwà àrà amba-bvù tsibhále ní umbátá tó Úyátá nùtsi wà pbìndà ípírɔnga ǝ pbìndà kpatsibhále nà yà àdì ndi kpatsibhále àdì nyíkpóna nà òná kàsùmí ǝ. Pbétù, ndi kàbhà kpatsibhále náapè ɔvè, ní íyàdhíyà ríí mbà tdítdǝ wò ndi nùtsi ndi kpatsibhále nà Úyátá-tsínà. ³ Nírò, kápè àrà amba-bvù ngàtsi ale bhà, àdì pbìndà kpatsibhále àdì nyíkpóna nà òná kàsùmí ǝ, ní ka kí kòzè ríí mùyòni nònzi ale tí. Pbétù, kàbhà kpatsibhále apé ɔvè, ní íyàdhíyà ríí mbà tdítdǝ wò ndi nùtsi Úyátá-tsínà. Ndirò kà rí mbà àrà amba-bvù ngàtsi kpatsibhále bhà, nòzè ka kí nzí mùyòni nònzi dhu tí. ⁴ Ní nyí mà àbanínzò, ndi dhu ríí ndi dhu bhèyi tí tiku òná rò. Úyátá nàndà dhu ní, nyí nyúda wà ɔve òná atdíkpá Krístò mànà, ndi ɔve ràdù nyíndà Úyátá bhà ádrùngbànga tó obi rǝ rò. Ndirò kòmbí, nyí ní ngàtsi ale bhà ale. Ndi ale ní Krístò, yà ndi ningbè ɔve-bvù rò ale. Àlè ní Krístò bhà ale nídhuní, àlè kádù Kàgàwà bhà kasu ònzi ribhò itse. ⁵ Obhó tí, angyè ǝfɔ ǝ àlè kíí òná kàsùmí ǝ, Úyátá rǝzàna nzére dhu tí dhu ònzi ka kí dhu-atdyú náanzí kasu àlè-nyutsi ndàbhu àlè àlè rònzi i nzére dhu, yà àlè àndà rádu ɔve ǝ àlè-afí òná rò dhu. ⁶ Angyi àlè kíí Úyátá bhà inc tí. Pbétù, àlè kúdà wà ɔve òná Krístò mànà, ndi dhu ràdù àlè núwu Úyátá bhà inc-kàsù ǝ rò. Ní kòmbí, àlè kíí inè àlè rònzi kasu Kàgàwà tò ɔwútána tó ǝfɔ ǝ, kàbhà flílà-Alafí bhà undata-tsínà, inzí ní angyè ǝfɔ yà ètù tí Úyátá arí indrù ètù ní ǝ.

Nzérénga rí ndèní Úyátá-otù ǝ dhu

(Ròm 3.19-20; 5.20; Gàl 3.21-22)

⁷ Nírò àlè kí ádhu ùnɔ? Úyátá tí nzérénga? Inzi akekpá màtí! Pbétù, nzérénga tí ríí dhu nábhu muni ní Úyátá. Obhó tí, inzà Úyátá áti dhu ràkà nzà ngàtsi ale-fó ríí dhu ràtdù afínu nání, ma múníyana nzí ngàtsi ale-fó ríí

dhu rí ale-afí àtdù dhu ràrì nzérenga ònzi ka kí dhu dhu. ⁸Nzérenga abà otu ndi uyátá-otù ʒ, ndàbhu ma mongò kóró nzére dhu-tidò-atdyú òhò. Obhó tí, ìmbà Uyátá na, nzérenga ríí àdhàdhi iwà ʒvè dhu bhèyi nyudutsì. ⁹Angyi, inzà ma màpè Uyátá rēnɔna dhu-tì ùnī mbèyi rò, ma mongónà àdi akye. Pbétù, ma mitdègu kà-tì ùnī, ní nzérenga adù ide pŋna dʒ nyudutsì, ¹⁰ndàdù òngo ànyàdu nòtdi ove tò dhu tí. Ndi dhu bhèyi ní ndi, Uyátá, yà ìndrù àbhù àmbènà ràbà ípìrɔnga dhu, náadù ìbhòna idù dhu ní afidu ònà rò ma mòvè dhu. ¹¹Obhó tí, nzérenga náabà otu Uyátá-otù ʒ ndètrà ma, ndi dhu ràdù mabhu mòvè afidu ònà rò. ¹²Kùtsa ma mí dònà rò nī, ma máтина: Uyátá ní ìlilá dhu, ndirò kà rāvina àlè rònzi dhu ní ìlilá dhu, obhónanga tó dhu, ndirò idzi dhu. ¹³Nírò, wò dhu t'átina wò ndi idzi dhu, Uyátá, rahò ndi ma? Ìnzí ní ndi dhu bhèyi! Pbétù, ima nahò ní nzérenga, ndidyí wò ndi idzi dhu ndòhò ma nī. Ní ndi Uyátá-otù ʒ nga ní ndi nzérenga níitè ndi nzérenga nyú tí nī.

Nzére dhu mà idzi dhu màna rí anya ònzi ale-nyutsi dhu

¹⁴Obhó tí, àlè kèni wà dhu Uyátá nàndà dhu nī, ìlilá-Alafí ríbhò ndi ka àlè tò. Pbétù imá na, ma ní ìndrù, yà iwà ka kábhù kodzi ríí nzérenga tó incó tí ale. ¹⁵Obhó tí, yà ma mónzina dhu náarí nzí dùdu àlè: yà ma mòzè mɔnzi dhu nónzi ma marí nzí adù, pbétù yà ma mòndrò dhu ní ndi ma marádù ònzina. ¹⁶Ma màni wà dhu yà ma mónzina dhu ràrì nzére dhu. Ní ndi dhu itè dhu iwà ma rà'ù Uyátá ùnò dhu idzi dhu tí. ¹⁷Nírò kòmbí, ìnzí ní ima ndi ma mí ndi dhu ònzi, pbétù kònzí rí ní yà nyudutsì ríí nzérenga. ¹⁸Obhó tí, ma màni wà dhu idzi dhu ràrí mbà nyudutsì. Kà-tì ní, ìndrù tó pbàkà ʒfò ʒ, atdyúdu ríí inè mɔnzi idzi dhu, pbétù ndi dhu ònzi ma mí ní obi ríí mbà. ¹⁹Obhó tí, ma marí nzí yà ma mòzè mɔnzi idzi dhu ònzi, pbétù ma marádù ònzina ní nzére dhu yà inzà ma mòzè mɔnzi. ²⁰Nírò, dhu apé ìi ma marí yà inzà ma mòzè mɔnzi dhu ònzi dhu tí, ní ìnzí ní ima ndi ndi dhu ònzi ma marí, pbétù kònzí arí ní yà nyudutsì ríí nzérenga. ²¹Nírò, ma mòsè wà nyudutsì arí ndònzí dhu. Ndi dhu ní: yà ma mòzè mɔnzi idzi dhu ònà kàsùmì ʒ, ma marádù ònzina ní nzére dhu. ²²Afidu ònà rò, idhèdu nika ní Kàgàwà bhà Uyátá, ²³pbétù nyudutsì, ma mìnè nzérenga ríbhòna ngàtsi obi ndùgye rí ndi afidu ʒ ríí idzi irèta tó obi nà ró. Ndi dhu ònzí ma mí yà nyudutsinà rò rí kasu ònzi ndi nzérenga bhà obi tó imbitále tí. ²⁴Ma mfí àpè ʒ! Ní ádhi pbá ale ndi migù rí yà ove ʒ rí munda ale-ngbò-fó rò? ²⁵Ilèta àkà mabhu Kàgàwà tò! Ka ní ndi migù rí àlè tó Ádrùngbàle Yèsù Krístò-otù ʒ!

Nírò, pbàkà irèta ònà rò, ima ní Kàgàwà bhà Uyátá tó incó, pbétù ìndrù tó pbàkà ʒfò ʒ, ima ní nzérenga bhà obi tó incó.

Kàgàwà bhà ìlilá-Alafí-otù ʒ tí ka kádù kà-nyìkpó nòfò dhu ònzi dhu

8 ¹Nírò kòmbí, yà Yèsù Krístò nà ì nùngbò ale dʒ Kàgàwà rí nzí anya òtdi akekpa màtí. ²Obhó tí, Yèsù Krístò nà àlè kúngbò ale rò, àlè kíí Kàgàwà bhà ìlilá-Alafí bhà obi-tsina. Ndi ìlilá-Alafí ní ndi àlè nùkolo nzérenga mà ove màna tó obi ʒ rò, ndàdù ípìrɔnga-owútá níbhò àlè tó. ³Mùsà bhà Uyátá tó ndi dhu akána nzí, àlè tó ale-ngbò tó ʒfò tó ivívinga núutò kà-tsù ìnzí rònzi ndi dhu dhu-okú dò rò^a. Pbétù, Kàgàwà ní ndi adù kònzí. Kívi Idhùna àlè tó

h 8.3 Ngàtsi ʒfò ʒ ka kàmbènà kèno yà dhu bhèyi: ... àlè tó ale-ngbò tó ʒfò tó ivívinga núutò àlè-tsù ìnzí àlè rífu ndi Uyátá àkàkà dhu bhèyi dhu-okú dò rò.

ale-ngbò tó ʒfɔ ʒ, ndíní àlě'í nukolo tí nzérenga ʒ rò. Ndi Idhùna bhà ɔve-otù ʒ ní ndi kãtdì nzérenga-ànyã. ⁴Kãnzì dhu ndi dhu bhěyi, ndíní ndabhù tí ʒyátá ònzì obhónánga ràkã àlě-nyutsi. Àlě'í ní nzí yà ì òzè dhu bhěyi arí 'ùnda itírò ale, pbétù àlě'í ní ʒlìlã-Alafí arí ùndana ale. ⁵Obhó tí, wò ì òzè dhu bhěyi arí 'ùnda itírò ale náarí afíya itù ì í atdyúya òho dhu ní. Pbétù, ʒlìlã-Alafí náarú-ndana ale, náarí afíya itù ndi ʒlìlã-Alafí òzè 'ònzì dhu ní. ⁶Ale-ngbò rí atdyúya òho dhu ní ka kí ale-afí itù dhu náarí indrù ùnda ɔve ʒ. Pbétù, ʒlìlã-Alafí òzè dhu ní ka kí ale-afí itù dhu náarí indrù ùnda ipírɔnga mà màrùngà màná ʒ. ⁷Obhó tí, ale-ngbò rí atdyúya òho dhu átdù afíya ale ní Kàgàwà-rò òmvù. Obhó tí, abádhí nífú nzá kàbhà ʒyátá, ndirò abádhí rí kifù dhu rí'í odú nyú. ⁸Ì òzè dhu bhěyi arí 'ùnda itírò ale rí Kàgàwà-idhè níkã dhu rí'í odú nyú.

⁹Nyí'í na, nyí ní nzí ngbòya arúndana ale, pbétù nyúnda arí ní Kàgàwà bhà ʒlìlã-Alafí, dhu apé ʒi ndi ʒlìlã-Alafí rí'í nyukutsi dhu tí. Ndirò, ìmbã Krístò bhà ndi ʒlìlã-Alafí náapè ʒi nyukutsi, ní nyí ní nzí kàbhà ale. ¹⁰Pbétù, dhu apé ʒi Krístò rí'í nyukutsi dhu tí, ní ngbòku mà rí mbã ʒvè nzérenga-okú dò rò, ní nyí nyí ipírɔnga àbà àbà ʒlìlã-Alafí-otù ʒ, iwà Kàgàwà ʒzù nyí obhónángatále tí nyíkpona ʒ dhu-okú dò rò. ¹¹Yà Yèsù Krístò nabhù rìngbè ndi ɔve-bvù rò Kàgàwà ní bhà ʒlìlã-Alafí náapè ʒi nyukutsi, ní ndi Kàgàwà rí ipírɔnga àbhù átdò wò ɔve tó ngbòku tó, yà nyukutsi rí'í pbìndà ʒlìlã-Alafí-otù ʒ.

¹²Nírò àbanínzò, àlě kfí wànzá nà. Pbétù ndi wànzá ní nzí ale-ngbò nàndà dhu tó, yà kòzè dhu bhěyi àlě kádù òko ní wànzá. ¹³Obhó tí, nyí nyapè òko nyònzì ale-ngbò ózè dhu, ní nyí nyádù àvè àvè. Pbétù, nyí nyapè nyukutsi nzére màtsò nókýe ʒlìlã Alafí bhà ɔbi ní, ní nyí nyádù dhòdhòdhònga tó ipírɔnga nábà àbà. ¹⁴Obhó tí, kóró ale yà Kàgàwà bhà Alafí náarí ùndana ní Kàgàwà bhà inzo. ¹⁵Yà nyí nyabà ʒlìlã-Alafí ní nzí ino tí rí nyàbhù nyòkò, ndirò ɔdò nà rí nyàbhù nyí'í tdtítdò Alafí. Pbétù, nyí nyabà ʒlìlã-Alafí ní Kàgàwà bhà inzo nyú tí rí nyùgèrè nyòngò Alafí. Ndi Alafí ní ndi rí àlě àbhù àlě ràfà àlě, àlě ràti: «Àba, Àbadu!» ¹⁶Ndi Alafí nditírò ní ndi rí dhu itè kpangba àlě-afí ʒ àlě ràrì Kàgàwà bhà inzo. ¹⁷Ndirò àlě kapè ʒi Kàgàwà bhà inzo tí, ní àlě ní'ya kàbhà dhu-kàmã. Àlě ní'ya Kàgàwà bhà dhu kàmã atdíkpá Krístò màná. Obhó tí, dhu apé ʒi atdíkpá àlě kí àpbè àbà Krístò màná dhu tí, ní àlě kí'ya ngari nà átdò kàbhà ádrùngbãnga tó awáwù ʒ.

Kàgàwà náabhùya pbìndà inzo ròtsù pbìndà ádrùngbãnga tó awáwù ʒ dhu

¹⁸Ndirò ma màla dhu, yà kòmbí àlě kábàna àpbè ní ràkã nzá kudhe yà Kàgàwà udhé àlě tó ádrùngbãnga tó awáwù nà. ¹⁹Obhó tí, yà Kàgàwà anzì kóró dhu-tsí rɔdona atdyúya nyú nà dhu ní Kàgàwà rí pbìndà inzo tí rí'í ale itè òná kàsùmi. ²⁰Ròpè ndi mèhàngú ʒ rò, yà Kàgàwà abhòlò kóró dhu-tsí-ànyã kãtdì wà ìmbã rí'í yà ì akána ʒi nà ɔbi nà, 'ònzì ì àkànà 'ònzì dhu'. Ìnzì ní ì dhu-tsí ì ndi dhu nazè, pbétù Kàgàwà ní ndi ka nazè rí'í ndi dhu bhěyi. Pbétù ì dhu-tsí rɔdona rɔnzì ndi dhu rí'í inè. ²¹Obhó tí, Kàgàwà udhé wà yà ndi ndabhòlò kóró dhu-tsí àbhù ndi ndi rùvò yà abádhí arí'í tsinanà ádrùngbãnga tó ɔbi yà dhu ìnzà arí ʒ rò òná kàsùmi. Ndi dhu bhěyi ní ndi ì dhu-tsí núugèrèya ì, 'òngò ɔwútána tí, 'àdù ʒi ngari nà Kàgàwà bhà inzo tó

ádrùngbǎnga tó awáwù ò. ²² Obhó tí, àlě kùni wà dhu i dhu-tsí rarí tagà ònzi kòmbí, 'àdù àmbe àpè àbà dǒ àdhàdhì ndùgu rí tsibhále náarí àpè àbà dhu bhèyi. ²³ Pbétù, ìnzí ní Kàgàwà abhòlò kǒkò dhu-tsí kèlě i ndi tagà ònzi arí. Àlě mà àlě karí tagà ònzi átò àlě-nyutsi, àzèmbè àlě kí dhu òdò Kàgàwà rìtè àlě pòndà inzo nyú tí, ndàdù àlě-ngbò ùgèrè ròngò ɔwútána tó ale-ngbò, yà ìnzí rádù òvè tí rórò. I dhu òdò àlě kí ònaná, àlě kábà wà Kàgàwà bhà ìlilá-Alafí rí yà kǎkò fíndá làkà àlě tò perè nzínzi ɔ wemberè tó perè tí. ²⁴ Obhó tí, Kàgàwà ígù wà àlě, ndirò àlě kà'ù wà dhu ibho kà rarí kóró dhu yà ndi ndakò fíndá làkà àlě tò ibho àlě tò. Àlě kapé yà àlě tò kǎkò fíndá làkà dhu àlǎ, ní àlě kòdona àlě ràbà tǔtǔdǔ dhu rí mbá. Àzèmbè àlǎ ka kálana ale-nyìkpó ní dhu nǒdǒ ka tí àdù òdò ndíní ka kabá tí? ²⁵ Pbétù, àlě kapé inzà àlě kàpè àlana dhu òdò àlě ràbà, ní àlě kádù ndi dhu òdǔ àlě ràbà àlě-afí àlě kòtù rò.

²⁶ Ndi dhu bhèyi tí, Kàgàwà bhà ìlilá-Alafí rí àlě dzàna ònzi àlě tó ivívinga ɔ, inzà àlě kùni itsòta àkákà dhu bhèyi nídhuní. Pbétù, ndi ìlilá-Alafí nditírò rí nditsò ɔhùna Kàgàwà-rò àlě-okú dǔ rò, yà ìnzí ka kádù àwenà ale-tsù ɔ ɔfò ɔ. ²⁷ Ndirò Kàgàwà yà àlě-afí ò dhu àlǎ arí ale, nùni wà pòndà ìlilá-Alafí òzè ndònzí fóná dhu. Obhó tí, ndi Alafí arí nditsò Kàgàwà bhà ale dǔ Kàgàwà nyú nòzè ka dhu bhèyi. ²⁸ Ndirò, àlě kùni wà dhu, Kàgàwà rarí kóró dhu-tsí àbhù ribhò ídzinga ndi nòzè ale tò. I ale ní yà kúnzi yà ndi nyú ndi ndudhé ka dhu bhèyi ale. ²⁹ Obhó tí, Kàgàwà avò i ale angyangyi, ndàdù dhu ùdhe átò ndíní ndi ndabhèya tí abádhí ròfò i Idhùna nà. Ndi dhu bhèyi ní ndi, ndi kà t'Idhùna náadùya ífì sengba tí kóró adóna tò. ³⁰ Ndirò, i ale yà Kàgàwà avò angyangyi, ní kúnzi átò. Kǒkò kúnzi ale kázù átò obhónángatále tí. Ndirò, kǒkò i obhónángatále tí kázù ale tò kǎkò wà làkà, ndi rabhèya abádhí ròtsù átò pòndà ádrùngbǎnga tó awáwù ò.

Kàgàwà ózè àlě ní àzè rǔ rǔ rí àlě ìndà atdí dhu mà rí mbá dhu

³¹ Nírò, ádhu ndi àlě kákà àlě rùnò wò dhu-dzidǔ? Kàgàwà apé ífì àlě-tí'òná rò, ní ádhi ndi àlě rǔ òmvù tí rádù ífì? ³² Àbadhi níwá nzá Idhùna nyú mà, pbétù kípfo ka rìrà òvè àlě-okú dǔ rò kóró. Ní kà rádù àdi ingbà dhu bhèyi ìnzí ndibhò kóró dhu àlě tò ndi Idhùna màna? ³³ Ádhi pbá ale ndi Kàgàwà óvò fíndà ale nóbhù rádù? Ìmbá rí atdí màtí! Obhó tí, Kàgàwà nyú nditírò nǒzè wà abádhí obhónángatále tí. ³⁴ Ádhi pbá ale ndi anya òtǔdǔ rádù abádhí dǔ? Ìmbá rí atdí màtí! Obhó tí, Yèsù Krístò náavè abádhí-okú dǔ rò, ndirò ròsè ndi dhu dóná, kádù ndingbè ɔvè-bvè rò. Ka ní ndi àdi kòmbí Kàgàwà bhà fangà dóná rò, ndámbe nditsò dǔ àlě-dǔ. ³⁵ Ádhu ndi àlě ìndà rádù Krístò ózè àlě ní àzè rǔ rǔ? Tí àpè, tí izu, tí avuta, tí àwù, tí ìmbá àfóna ka kí mberù rí dhu, tí arita, ndirò tí ɔvè? ³⁶ Àdhàdhì ìlilá Andítá rǔvona dhu bhèyi:

«Okúnú dǔ rò, ka karí mǎpà kókyè mǎ bilínganà Kàgàwà.

Ka karí mǔzù àzèna ka kówu tàma bhèyi*...» ³⁷ Pbétù kóró kǒkò dhu ɔ, àlě kábà mùlèma atdídǔ wò ndi àlě nòzè Krístò-otù ɔ. ³⁸ Obhó tí, mà mà'ù wà dhu, ìnzí atdí dhu mà rǎràdù àlě ìndà Kàgàwà ózè àlě ní àzè rǔ rǔ: ìmbá rí ɔvè màtí, ìmbá rí ípírǒnga màtí, ìmbá rí màlàyiká màtí, ìmbá rí nzére-alafí màtí, ìmbá rí yà kòmbí rí dhu màtí, ìmbá rí ìrà rírà dhu màtí, ndirò ìmbá rí ádrùngbǎnga tó ɔbi nà arí ale

màtí. ³⁹Ndi dhu bhèyi tí, ìmbà ríí òrù-akpà ǝ ǝbí nà dhu màtí, ìmbà ríí yà adzi ǝ ǝbí nà dhu màtí, ìmbà ríí Kàgàwà abhòlò kórɔ ngùkpà dhu màtí, ní rí nǝ òdù àlè ìndà yà Kàgàwà itè àlè tò Yèsù Krístò, àlè tó Ádrùngbàlè-otù ǝ àzè rǝ rò.

**Polò ríí izu nà ábhǝ *Pbàìsràyélí nyá
ná'ù nzá Yèsù Krístò dhu-okú dò rò dhu**

9 ¹Krístò nà mǎ mùngbò mǎ dhu-okú dò rò, ma mí obhó dhu àncɔ, ma mí nǝ títò èncɔ. Kàgàwà bhà Ìlílà-Alafí rí munda nídhuní, afídu rí ndi dhu itè kɔngba idù. ²Ma mòzè munò dhu ní, afídu rǝrǝí ádrùngbǎ izu nà ndirò ìnzí ríku àpè nà. ³Ma màm̀bènà òzèna dhu ní mǐí Kàgàwà òfù ale tí ndirò Krístò-rǝ rò ndi nínɔ ale tí, àbanínzo, kǎkǎ atdí rùgànda tí mǎ mǐí màna tó ngari ǝ, ndi dhu bhèyi ma m̀onzi dhu dhu rádù abádhí igù nǎní. ⁴Ì àbanínzo ní Pbàìsràyélí, yà Kàgàwà náavò ríí p̀bìndà inzo tí. Kìtè p̀bìndà ádrùngbǎnga tó awáwù abádhí tò, kǎnzí ungbòta tó làkǎ abádhí t'ábhúna màna, kǎbhù Ʋyátá abádhí tò Músà-otù ǝ, kítè ndùle abádhí rádù tí dhu abádhí tò, ndirò kǎkǎ ábhǝ dhu tó làkǎ abádhí tò. ⁵Abádhí ní àlè t'ábhúna-nzìnzì tó p̀bàdzukuru, ndirò Krístò ka kugu ale-ngbò tó ǝfǝ ǝ abádhí-dhú nzínzi ǝ. Ndi Krístò ní ndi Kàgàwà yà kórɔ dhu dǝ aríí ale. Kǎkǎ kilè dhòdhòdhonganà! Àmìnà.

⁶Ma màtí nzá Kàgàwà akò làkǎ rǎkǎ nzá. Obhó tí, ìnzí ní kórɔ ale yà Pbàìsràyélí ǝ rò úvò ndi obhóná Pbàìsràyélí, ⁷ndirò ìnzí ní Àbràhamù-dhú ǝ rò úvò ale kórɔ í obhóná Àbràhamù bhà inzo. Obhó tí, Kàgàwà akò làkǎ Àbràhamù tò, ndàtí: «Ìsakà-otù ǝ nga ní ndi nyi nyabáya p̀bùkù dhu tí ka kòzùna p̀bàdzukuru ní.» ⁸Kà-tì ní, ìnzí ní kǝkǝ ka kugu ádhàdhì ìndrù ògu ka karí dhu bhèyi ǹónzo í ka kòzùna ríí Kàgàwà bhà inzo tí, p̀bétù kǝkǝ ka kugu Kàgàwà akò làkǎ-otù ǝ ǹónzo ní í ka kòzù ríí kàbhà obhóná p̀bàdzukuru tí. ⁹Yàrí ní ndi Kàgàwà akò làkǎ, ndàtí: «Yà dhu bhèyi kàsùmí ǝ, ma mǐrà t̀dítdǝ, ní Sàrá rí kpatsibhá ngbángba nùgu.»

¹⁰Ndirò, ìí ríí ní nǝ wò dhu kèlè. Rùbhekà ríí inè átò. Íyàdhíyà nùgu ǝyǝ ozó-nzo Èsawù mà Yàkòbhò nà, atdí àba, àlè t'ábhunà Ìsakà tò. ¹¹P̀bétù, ìnzá ka kàpè í ǹónzo mà nùgu rórò, ndirò ìnzá í ǹónzo àpè atdí ídzi dhu mà ndirò atdí ǹzère dhu mà ǹónzi rórò, ndíní Kàgàwà udhé dhu náakǎ tí, ádhàdhì kǎrí dhu òvò òná ǝfǝ ǝ, ¹²ndi ǝfǝ ní ìnzá nga nàndà ìndrù-kàsù nà, p̀bétù kàndà nga yà ìndrù nunzi Kàgàwà-afí òzè dhu kèlè nà. Ní Kàgàwà avò dhu Rùbhekà tò ndàtí: «Ádrùngbǎ-ingba ǹónziya kasu olù-ingba tò.» ¹³Ìlílà Andítá rí dhu ǝvò, ndàtí: «Ma mòzè Yàkòbhò, madù Èsawù ǹóndrò.»

Kàgàwà arí dhu ònzi ndi ndòzè dhu bhèyi p̀bìndà ale ní dhu

¹⁴Nírò, ádhù àlè kǎkǎ àlè rùnò? Tí ìnzí Kàgàwà rarí obhónánga ònzi? Ìnzí akekpá màtí! ¹⁵Obhó tí, kǎvò dhu Músà tò, ndàtí: «Ma mí izu àbà d̀óná ní ma mòzè mabà izu d̀óná ale, ndirò ma mí ídzìnga ònzi f̀ìndà ní ma mòzè m̀onzi ídzìnga f̀ìndà ale.» ¹⁶Nírò, Kàgàwà bhà ídzìnga nàndà nzá nga ìndrù òzè dhu nà ndirò ndi ale r̀onzina dhu nà, p̀bétù kàndà nga kà rí izu àbà ìndrù dǝ dhu nà. ¹⁷Ìlílà Andítá ǝ, Kàgàwà rí dhu ǝvò Mísri tó p̀bìrì ǝ ádrùngbǎ kamà tò, ndàtí: «Ma mǐdì nyi nyíí ádrùngbǎ kamà tí, ndíní ma mìtè tí p̀bakà

ádrùngbànga tó ɔbi otùnu ʒ, ndirò ndíní ìndrù igá tí ɔvòdu yà adzi ʒ kóró ngari ònà́.» ¹⁸ Nírò, Kàgàwà arí izu àbà ndi ndòzè ndàbà izu ònà́ ale-dʒ, ndirò kárfi ndi ndòzè afína ròʒ odú ale-afí àbhù ròʒ odú.

¹⁹ Wò dhu bhèyi Kàgàwà arí dhu ònzi rò, nyi nyíne nyati ima nĩ: «Ádhu Kàgàwà ròrù nĩ ìndrù dʒ tɔ́tɔ́dʒ okúna dò rò? Atdí ale mà tífí inè ndèwu kà-afí òzè ndònzì dhu?» ²⁰ Ní kòmbí, inyi ní àdhi ndíní nyi nyagò tí nyi Kàgàwà nà? Adzi ní ka kòbhòlò wìtù tí àdù àtìnà àti ndi nòbhòlò ale nĩ: «Ádhu nyi nyò-bhòlò ima wò dhu bhèyi nĩ?» ²¹ Ità ʒru arí ale tí nzi àdù ndi ndòzè ndònzì dhu ònzi pòndà anzi nĩ? Ndi atdí anzi-adí nĩ tí, kà tí nzi àdù ifuta nà àkà wìtù ʒbhòlò, ndàdù yà bìlìnganà ka karí ngbɔ́ya ʒkò wìtù ʒbhòlò átò?

²² Ndi dhu bhèyi tí, Kàgàwà ríí inè ndònzì dhu ndi ndòzè dhu bhèyi pòndà ale nĩ. Kàzè nditè pòndà nàwí yà àkàkàndà nditè ànyàya ale tò, ndíní pòndà ádrùngbànga tó ɔbi nitè tí. Pbétù kàdù i ale tó dhu-dzi òndù atdí. ²³ Kàzè átò nditè pòndà ádrùngbànga tó awáwù tó ábhònga yà izu ndi ndàbà dɔ́yá ale tó. I ale kàbhòlò angyangyi ndíní otsúya tí ndi pòndà ádrùngbànga tó awáwù ʒ. ²⁴ I ale ní àlè'i. Kùnzì nzá àlè *Pbàyàhúdì nzinzi ʒ rò tí, pbétù kùnzì àlè inzi ní Pbàyàhúdì nzinzi ʒ rò átò. ²⁵ Ndi dhu ríí àdhàdhì yà nabi ʒseyà bhà bhùkù ʒ Kàgàwà avò dhu bhèyi. Kàti:

«Ìmbà ií pòkà ale tí ale

ní ma manziya «Pòkà Ale» tí.

Yà inzà ma matì atdí. Ma mòzè dhu tí ale,

ní ma manziya «Atdí. Ma mòzè Ale» tí*.

²⁶ Ndirò abádhí tó ka kavò dhu ònà rò ngari, kati: «Nyí ní nzi pòkà ale,»

ní ʒ rò ka kanziya abádhí Kàgàwà, yà Ípìrɔ́nga nà aríí ale bhà Inzo tí*.»

²⁷ Nàbí Ísayà nà náavò dhu kpangba Pbàisràyéí-okú dò rò, ndàti: «Ìmbà Pbàisràyéí àmbènà ií abho àdhàdhì ádrùngbà rèrù-bidʒ ɔsɔkpó bhèyi matí, ní ngúfe ale kèlè abádhí nzinzi ʒ rí ndi ʒgu. ²⁸ Obhó tí, Ádrùngbàle Kàgàwà rí yà adzi ʒ ale-ànyà itè àkàkà dhu bhèyi, yà ndi nyú ndi ndunò ka dhu bhèyi, ndirò kà rí ndi dhu ònzi inzà ndi ndòdò nga ádzí ròrò.» ²⁹ Ndirò ndi nabi Ísayà náavò dhu angyinà rò átò ndàti:

«Inzi Kàgàwà, yà kóró dhu dʒ aríí ɔbi nà ale nígúyana gukyè àlè-dhú

nzinzi ʒ atdí. Nèndà ale àlè tò,

ní àlè kúlíyana àlè Sòdomò mà Gòmòrà nà tó kigò ʒ bhà, yà kàtdì tsèya

bhèyi*.»

Krístò ní yà ìndrù-pfɔ̀ àbè arí bhalabhala tó odu dhu

³⁰ Nírò, ádhu ndi àlè kàkà àlè rùnò? Inzi ní Pbàisràyéí yà inzà dhu nanè Kàgàwà ròzè i obhónángatále tí ale, ní kòzè wà obhónángatále tí a'uta-otù ʒ. ³¹ Pbétù Pbàisràyéí, yà ʒyátá t'ífuta-otù ʒ Kàgàwà rí 'òzè obhónángatále tí dhu ònè rʒ ubhínà ale, náawù nzá ùvò ndi bhèyi ka rí 'òzè dhu ʒ. ³² Ádhu-okú dò rò? Abádhí anè nzá ndi obhónánga a'uta-otù ʒ, pbétù abádhí anè ka yà i ʒnzina kasu-otù ʒ dhu-okú dò rò. Abádhí-pfɔ̀ onzi abè wò ìndrù-pfɔ̀ àbhù arí onzi ròbè odu rʒ, ³³ àdhàdhì Kàgàwà rùnɔ́na Ìlílà Andítá ʒ dhu bhèyi. Kà ràtina:

* 9.17 Uvt 9.16 * 9.25 ʒse 2.25 * 9.26 ʒse 2.1 * 9.28 Ísa 10.22-23 * 9.29 ʒpt 19.23-28; Ísa 1.9

«Kàní ma míli indrũ-pfɔ̀ àbɛ́ rí odu *Sàyunì tɔ̀ pbìrì dɔ̀.
Ka ní indrũ àbhũ rĩ ràwà ì bhalabhala tɔ̀ odu.
Pbétù, kà'u rĩ ale-nyì rĩ nzì iwu*.»

*Pbàisràyélí núvò ì ìnzì 'àngu ídzì otu dhu

10 ¹Àbanĩnzó, ma mí atdyúna òho dhu, ndirò ma mí mitsɔ̀ Kàgàwà-rɔ̀ Pbàisràyélí-okú dɔ̀ rò ní dhu ní Kàgàwà ràkà ndìgù abádhí. ²Obhó tí, ima ní yà ma múnɔ̀na dhu tɔ̀ ngàmbì: abádhí ní atdíɔ̀ Kàgàwà nózè ìfu ale, pbétù ndi ifuta náhu nzá obhóná inga t'únita ò rò. ³Abádhí-dɔ̀ álù nzá ingbà dhu bhèyi mātí Kàgàwà arí indrũ ɔ̀zè obhónángatále tí dhu, 'àdù dhu ònè ìdì fíyɔ̀ obhónángá ìtírò. Abádhí úvò ì ìnzì 'àngu obhónángatále tí Kàgàwà rĩ 'ɔ̀zè òná otu. ⁴Obhó tí, Krístò-otù ɔ̀, Úyátá nàrà àhu ndì ndàkàrà ndàrà àhu ró, ndíní Krístò nà'ù ingbàtí ìlì ndì ale mà nòzè Kàgàwà adù tí obhónángatále tí.

Ògù rĩ yà Ádrùngbàlè Yèsù ná'ù ale tò kórɔ̀ dhu

⁵Yàrí ní Músà andí Úyátá ìfũ ka kí dhu-otù ɔ̀ Kàgàwà rĩ indrũ ɔ̀zè obhónángatále tí dhu dɔ̀ dhu. Kàtí: «Úyátá únò dhu ìfũ rí ale, ní ràdù ìpìrɔ̀nga àbà ndi Úyátá-otù ɔ̀*.» ⁶Pbétù, Kàgàwà rĩ indrũ ɔ̀zè obhónángatále tí a'uta-otù ɔ̀ dhu rĩ mbà ìyì ɔ̀bì tí indrũ tò. Ìlìlā Andítá ɔ̀ ka kándí dhu ndi dhu dɔ̀ kati, nyi ràkà nzá nyati afínu ɔ̀: «Ádhi ndi ɔ̀rù-akpà ɔ̀ rúpo?» Ndi dhu nádù ìyì àdhàdhì Krístò àbhũ nyi nyí rífo ànyìrò dhu bhèyi dhu. ⁷Ndirò, nyi nyàkà nzá nyati: «Ádhi ndi ɔ̀vɛ-bvè rófo?» Ndi dhu nádù ìyì àdhàdhì Krístò àbhũ nyi nyí rùpò ànyì rò dhu bhèyi dhu. ⁸Pbétù, yàrí ní ndi Ìlìlā Andítá únò Kàgàwà rĩ indrũ ɔ̀zè obhónángatále tí a'uta-otù ɔ̀ dhu dɔ̀ dhu: «Kàgàwà bhà ɔ̀te rĩ ìkyèrò tinú, kà rĩ ìlínú ndirò kà rĩ afínu ɔ̀*.» Ndi ɔ̀te ní Krístò à'u ka kí dhu dɔ̀ mà maròvona indrũ tò ɔ̀te. ⁹Nyi nyapè dhu únò kpangba tsùnu nyú ní nyati Yèsù ràrì Ádrùngbàlè, nyadù dhu à'ù atdí afínu nyú nà iwà Kàgàwà rabhù ka rìngbè ndi ɔ̀vɛ-bvè rò, ní nyi nyádù ògù ògù. ¹⁰Obhó tí, indrũ apé Yèsù Krístò ná'ù afína nyú ɔ̀ rò, nòzè Kàgàwà ràdù obhónángatále tí. Ndirò, kápè ka ndi ndà'ù dhu únò kpangba tsùna nyú ní, ní Kàgàwà ràdù kigu ìgù. ¹¹Obhó tí, Ìlìlā Andítá ràtina: «Ingbàtí ìlì ndì ale mà náapè kà'u, ní ndi ale rĩ nzì àdù dhu ɔ̀zè ndàtì, kòkórò ndi ra'u ka*.» ¹²Nírò Kàgàwà-ònzì, Pbàyàhúdì mà ìnzì ní Pbàyàhúdì màná nùdà ì ní dhu rĩ ìmbà ìyì atdí mātí. Obhó tí, kórɔ̀ ale rĩ nà Ádrùngbàlè tí ale ní atdí ale kèlè, ndirò kàrí ídzìnga ònzì kórɔ̀ ale yà fóná dhu nònzì tò. ¹³Ìlìlā Andítá rĩ dhu ɔ̀vɔ̀, ndàtì: «Ndi Ádrùngbàlè-rɔ̀ ndi nìtsò ingbàtí ìlì ndì ale mà ní ràdù ògù ògù*.»

¹⁴Nírò, indrũ ràdù 'ítsò ingbà dhu bhèyi yà inzà ì á'ù Krístò-rɔ̀? Ndirò, abádhí ràdù kà'ù ingbà dhu bhèyi inzà ì àpè kàbhà màkùrù ìrì rórò? Ndirò abádhí ràdù kàbhà màkùrù ìrì ingbà dhu bhèyi ìmbà ndi dhu únò rí abádhí tò ale rĩ rɔ̀? ¹⁵Ndirò, ka kádù dhu únò abádhí tò ingbà dhu bhèyi dhu apé ìyì inzà ka kòvì indrũ abádhí-tì'ò dhu tí? Ìlìlā Andítá rĩ dhu ɔ̀vɔ̀ mbèyi nyú ndàtì: «Ídzì Màkùrù nà ríwu ale ríwu dhu àlā ka kí dhu ní ídzì dhu*.» ¹⁶Pbétù, kórɔ̀ ale ná'a'ù nzá ndi Ídzì Màkùrù. Obhó tí, nabi Ísaya náavò dhu ndàtì: «Òo Ádrùngbàlè, ádhi ndi mà múnɔ̀na ídzì Màkùrù ná'ù?» ¹⁷Ní ndi dhu bhèyi

* 9.33 Ìsa 8.14; 28.16 * 10.5 Law 18.5 * 10.8 Tòr 30.12-14 * 10.11 Ìsa 28.16

* 10.13 Yòw 3.5 * 10.15 Ìsa 52.7 * 10.16 Ìsa 53.1

tí, ìndrù arí dhu à'u Ídzì Màkürù ì ìrì rò, ndirò ndi Ídzì Màkürù ní Krístò dǝ rǝtɛ Ɔtɛ.

¹⁸Nírò ma mí dhu ìvǝ, mati: Pbàyàhúdì nǝrì tí inzà ndi màkürù? Abádhí ìrì wà ka! Obhó tí, ìlǝlǝ Andítá rǝtina:

«Màkürù nà ríwu ale-tù nǝrì ndi kóró yà adzi ǝ,
abádhí-ǝtǝ àrà àhu yà adzi ǝ kóró ngari ònǝ*»

¹⁹Ma mí dhu ìvǝ tdítǝ, mati: Ndi dhu alú tí obhó Pbàìsràyélí-dǝ? Kǎlú wà abádhí-dǝ. Obhó tí, Músà nǝrì ndi wemberè t'ále, yà Kàgàwà avò dhu otùna ǝ, ndàti:

«Ma mí nyǎbhǝ nyǎrǝ adha tó ale-afí nà yà ìmbǎ arǝrǝ pbàkà ale tí ale dǝ.
Ma mí nyǎbhǝ nyǎkò yà inzà nga núnì dhu tí nyǎ nyarǝzàna ale rǝ*»

²⁰Nabì Ìsayà náavò Kàgàwà ùnò fǝndà ìnzì ní Pbàyàhúdì dǝ dhu átò ǝbì nyú nà, ndàti:

«Ma mǎbà ma fǝyò ale ní kǎkà ìnzì úbhì mǝnè rǝ ale,
ma mítǝ ma fǝyò ale ní kǎkà ìnzì úbhì dhu ònzì rǝ fudú ale*»

²¹Pbétù, Pbàìsràyélí-okú dǝ rò Kàgàwà rǝtina yà dhu bhǝyi: «Bìlǝnganà ma mǎrà ǝtsúdu ìyì rǝ mambe ìnzì arí inga ìrì, ndirò dǝya ìdzò ale ùnzì dǝ nǝ ndínì ingo tí tidu ǝ*»

Kàgàwà náadhò nzá pbìndà ale *Pbàìsràyélí dǝtsì dhu

11 ¹Nírò, ma mí dhu ìvǝ mati: Kàgàwà náadhò tí ǝdhu pbìndà ale? Ìnzà akekpá màtì! Obhó tí, imá na, ima ní Mùìsràyeli, Àbràhamù bhà mùdzukuru, Bǝnyàminì bhà rùgànda. ²Kàgàwà náadhò nzá pbìndà ale kǎkà angyìnǝ rò ndi ndapì fǝndà. Nyǎ nyùnì tí nzá yà ìlǝlǝ Andítá náarúnɔna nabì Èliyà dǝ dhu? Pbàìsràyélí ǝbhù ndi ndí Kàgàwà-ònzì rò, kǝnɔ dhu ndàti: ³«Ádrùngbǎlǝ, abádhí ǝkyè pbùkù pbànábí, 'àdù pbùkù màzàbáhu núgolo. Ní ima, ma mòdì atdí rò, ndirò abádhí rǝ mǝnɛ ndínì ì oho tí ma*» ⁴Ní, ádhu Kàgàwà adù àdunà kà tǝ? Kǎdù dhu kà tǝ, ndàti: «Ma mòdò wà àrùbhù lufù ale idù. I ale ní kǎkà ì núvò ìnzì 'ǝkò ǝtdyùya-dǝ *Bǎlì tí kátina mǝngǝ-ngba-ònzì ale*» ⁵Ndi dhu bhǝyi tí, indo màtì, ì núbhà ale-go rǝrǝ ìnè. I ale ní, yà Kàgàwà ǝpì fǝndà pbìndà ìdzìnga ǝ àdhàdhì afǝna nyú nózè ka dhu bhǝyi ale. ⁶Ní, dhu apé ìrì Kàgàwà ǝpì abádhí pbìndà ìdzìnga-otù ǝ dhu tí, ní kǝpì nzá abádhí ǝnzì dhu-okú dǝ rò. Ndi dhu bhǝyi kǝrǝ rò, kàbhà ìdzìnga ní nzì àdù ìrì ìdzìnga.

⁷Ní, ádhu olu? Pbàìsràyélí náabà tí nzá yà ì arónena Kàgàwà bhà ìdzìnga? Ngúfe ale kǝlǝ yà Kàgàwà ǝpì fǝndà ní ì ka nabà. Pbétù ngǝkpà, kǎkà ǝdòdì, nábhù kǎdù rǝngò dǝya ìdzò ale tí. ⁸Obhó tí, ìlǝlǝ Andítá ǝ ka kandí dhu kati: «Kàgàwà abhù abádhí-afí rǝngò odú, ìnzì abádhí-nyìkpò ala tí nga, ìnzì abádhí-bì rǎdù inga ìrì. Ní abádhí náarǝrǝ ìnè ndi dhu bhǝyi tí indo màtì.»

⁹Ádrùngbǎ kamà Dàwudì rǝtina átò:

«Abádhí tó mùhèndù àkǎ ndùgèrè ndi abádhí rǝ, ndòngò abádhí ǝtsì rǝ àdà tí,

ndínì abádhí awá tí ì, 'àdù fǝyò nzérenga tó perè nabà.

¹⁰Abádhí-nyìnga àkǎ ndùtì, ìnzì rǎla nga,

* 10.18 Zàb 19.5 * 10.19 Tǝr 32.21 * 10.20 Ìsa 65.1 * 10.21 Ìsa 65.2 * 11.3 1Ká 19.10,14

* 11.4 1Ká 19.18

ndirò abádhí-adzíkpa àkà rùtdò ì bilínganà*»

**Pbàìsràyélí náadhò Krístò dhu
náabhù ídzìngà yà adzi ʒ ngǫkpà ale tò dhu**

¹¹Nírò, ma mí dhu ìvù mati: Pbàìsràyélí-pfò dhu ubé tí, ràrà àhu abádhí rí 'àwà dòtsí dhu ʒ? Inzá akekpa mǎtí! Pbétù, Pbàìsràyélí ʒdhò Krístò dhu-okú dò rò, ìnzí ní Pbàìsràyélí náabà ì úgu ʒnà otu, ndíní i Pbàìsràyélí ambè tí adhàya ʒnzì dʒ. ¹²Ní, dhu apé ìì Pbàìsràyélí tó afátá mà abádhí tó ivívinga màna náabhù ídzìngà yà adzi ʒ ngǫkpà ale tò dhu tí, ní yà Kàgàwà únzì Pbàìsràyélí rí ʒgù tó otu nungǫ atdídsò rò, ndi ídzìngà náadàya tí mbà ìì abho nyú ròsè?

¹³Kòmbí ma mí dhu ùncò fùkù ìnzí ní Pbàìsràyélí tírò. Ima nyú, ima ní ìnzí ní Pbàìsràyélí tó uvitatále. Ní ma mí milè ndi pbàkà kasu-okú dò rò. ¹⁴Nírò, ma mfí inè mabhu fàkà pbìrì ʒ bhà nyú rònzì ngǫkpà pbìrì ʒ ale-adhà, ingò ma maraya tí abádhí nzínzì ʒ atdídhená ale mà nígu. ¹⁵Obhó tí, dhu apé ìì Kàgàwà ʒdhò Pbàìsràyélí dhu níbhò ungbòta Kàgàwà mà nzínzì ʒ yà adzi ʒ ngǫkpà ale màna dhu tí, ní Kàgàwà à'ù Pbàìsràyélí tdítdò dhu tí mbà àdè ìì àdhàdhì abádhí, kàkà iwà uvè ale bhèyi ìì ale, nába ípìrɔnga tdítdò dhu bhèyi?

Pòlò rí ʒyʒ ʒfò ibho Pbàìsràyélí mà abhúya-nzínzì màna dʒ dhu

¹⁶ʒbhòlò ka kòbhòlò mègati-dòkpa* nábhù ka kapé perè tí Kàgàwà tò, ní ndi nùbhà gòna nádù ìì kàbhà átò. Ndirò, Pbàìsràyélí ríì àdhàdhì ʒò tò Kàgàwà azò mìzèyìtunì-kpa bhèyi. Ní, ndi mìzèyìtunì-kpa-vé náapè ìì kàbhà dhu tí, ní ndi mìzèyìtunì-kpa-ɔpbí nádù ìì kàbhà átò. ¹⁷Ní, Kàgàwà á'a ndi mìzèyìtunì-kpa-ɔpbí-ròrò, ndàdù nyí, ìnzí ní Pbàìsràyélí, yà írì ʒ arí ɔngà mìzèyìtunì-kpa-ɔpbí núpba ndàtsì kʒkʒ ù'á ndi ndù'a mìzèyìtunì-kpa-ɔpbí tó ngari ʒ. Ní kòmbí nyí, ìnzí ní Pbàìsràyélí tírò, nyí nyarí Pbàìsràyélí náabà ídzìngà àbà átò, àdhàdhì írì ʒ mìzèyìtunì-kpa-ɔpbí náarí yà ʒò tò Kàgàwà azò mìzèyìtunì-kpa-vé ʒ rò ráhu idha nómvu átò dhu bhèyi. ¹⁸Nírò, nyí nyàkà nzá nyónzì kàkà ù'á Kàgàwà á'a mìzèyìtunì-kpa-ɔpbí gàyà. Nyí nyí mbà nyí nyí nyoyò okúna dò rò dhu nà. Obhó tí, ìnzí ní nyí ndi nyí nyarí ɔbi àbhù ndi mìzèyìtunì-vé'í tò, pbétù kà-vé náarí ndi ɔbi àbhù fùkù.

¹⁹Nyí nyí inè nyàti ma ní: kòrì mìzèyìtunì-kpa-ɔpbí ka ku'a, ndíní mǎ, mǎ mabá tí ngari ariya dʒ. ²⁰Ní, nyí nyànò obhó dhu. Ka ku'a abádhí, abádhí uvó ì ìnzí ì a'u tí dhu dhu-okú dò rò. Ndirò nyí, nyí nyí inè pòtsò nyí nyùpbà nyí ndi itsu rò rò, a'uta nà nyí nyí dhu-okú dò rò. Ní kòmbí, nyí nyàkà nzá nyoyò nyí, pbétù nyí nyàkà nyàndà nga mbèyi! ²¹Obhó tí, dhu apé ìì inzà Kàgàwà ubhà kòrì itsu-ɔpbí-ayí, ròngò àmbe ʒ'ò dʒ dhu tí, ní kàdàya nyùbhà ingbà dhu bhèyi? ²²Nírò, nyìrè pé nga Kàgàwà bhà ídzìngà dʒ, ndirò nyìrè pé nga kàbhà nàwí dʒ átò. Àbadhi ní pbìndà nàwí itè arí kàkà ì núvò ìnzí 'à'ù ndi ale-okú dò rò ale. Pbétù, ka nádù ìì ídzì ale fùkù, kàbhà ídzìngà ʒ nyí nyòkò rò. Ìmbà kǐ'ì ndi dhu bhèyi rò, ní nyí nyú mà kù'aya nyí átò. ²³Ndirò, Pbàìsràyélí na náapè 'ùgèrè, 'à'ù Kàgàwà tdítdò, ní kà rí inè ndùpbà abádhí tdítdò,

* 11.10 Zàb 69.23-24 * 11.16 ʒzt 15.19-21 i 11.18 Mizèyìtunì-kpa-vé tí ka kátina írò ní Pbàìsràyélí t'ábhúna-nzínzì.

ndùtsi yà abádhi íí òyá fíyɔ ngari ɔ. Obhó tí, Kàgàwà ríí inè ndùpbá abádhi, ndùtsi tdítɔ. ²⁴Nyí, inzi ní Pbàisràyélí tírò, nyí nyíí àdhàdhi írí ɔ mizèyituni-ɔpbí, yà Kàgàwà úà ndàdù àpbanà, ndùtsi yà òzò tí ndi ndazò mizèyituni-kpa rɔ bhèyi, inzi ní yà mùhàngú ò rò ka karí kòzò ònà ɔfɔ ɔ. Pbétù, Pbàisràyélí ríí àdhàdhi wò ndi òzò tí Kàgàwà azò mizèyituni-kpa bhèyi. Ní dhu rí ìmbà íí odú Kàgàwà tò, ndùpbá yà ù'á ndi ndú'a ndi mizèyituni rɔ rò ɔpbína, ndàdù àtsinà kà-rɔ tdítɔ.

Kàgàwà ríí izu tó afína nà

Pbàisràyélí mà inzi ní Pbàisràyélí mà nà dɔ dhu

²⁵Àbanĩnzó, ma mòzè nzá nyókò inzi nyúni yà órú ò ongónà àdi dhu, akye nyí nycúzina nyí atdíɔ inga núní ale tí ní. Ndi dhu yà órú ò ongónà àdi ní yà: atdídená Pbàisràyélí nóokoya afíya rɔngò ɔ'ɔ odú, ràrà àhu yà Kàgàwà únzi inzi ní Pbàisràyélí rí ògù-otù ùngù atdíɔ dhu ò. ²⁶Nírò ní ndi Isràyeli tó pbìrì ɔ ábhɔ ale núugùya àdhàdhi yà ìlilá Andítá ò Kàgàwà rɔvɔna dhu bhèyi, ndàti:

«Uwutaba rí ndìtò Sàyunì tó pbìrì dɔ.

Kàrí nzère dhu itò Yàkòbhò bhà pbàdzukuru nzínzi ɔ rò.

²⁷Wòrí ní ndi yà abádhi mà nà mà mungbòya mà ní ungbòta, abádhi tó nzérénga núba ma mí abádhi tó ònà kàsúmi ɔ'»

²⁸Ídzi Màkùrù Pbàisràyélí ɔdhò dhu ka kàndà rò, abádhi ní Kàgàwà rɔ òmvù, ndi dhu ràdù íí mègàsù tí fùkù. Pbétù, Kàgàwà avò abádhi fíndà dhu ka kàndà rò, abádhi ní atdíɔ Kàgàwà ózè abhúya-okú dò rò ale. ²⁹Obhó tí, Kàgàwà náarí nzí indrú tó ndi ndàbhù perè àkɔ ndi ale-fɔ rò. Ndirò, kàrí nzí fíndà ndi ndóvò ale òdhu. ³⁰Angyi nyí, inzi ní Pbàisràyélí tírò, nyí nyuvò nyí inzi nyíri Kàgàwà-tsù dhu, pbétù kòmbí, kùbà dhu fùkù Pbàisràyélí úvò ò inzi 'irì kà-tsù dhu dhu-okú dò rò. ³¹Àdhàdhi abádhi úvò ò kòmbí inzi 'irì Kàgàwà-tsù dhu dhu nábhù Kàgàwà ríí izu tó ale-afí nà dèkú dhu bhèyi, ní kí'iya inè izu tó afína nà átò abádhi dɔ, abádhi rí 'ùgèrè 'ìngò tina ò rò. ³²Obhó tí, Kàgàwà ábhù Pbàisràyélí mà inzi ní Pbàisràyélí mà nà ríí inzi rí tsúnà dhu ìri ale tí, ndíní ndi ndi'í tí izu tó afína nà abádhi dɔ kórɔ.

³³Ándà pé Kàgàwà bhà ídzìnga náaríí ádrùngbá tí dhu! Kàrí dhu-ŋga òvò tí dhu mà, kàbhà inga t'únita mà nà ríí abhàbhɔ nyú ròsè! Ádhi pbá ale ndi kàbhà irèta àwè rádù? Ádhi pbá ale ndi kùdhè ndi ndɔnzi tí dhu rádù dɔna àlu? ³⁴Àdhàdhi yà ìlilá Andítá rɔvɔna dhu bhèyi:

«Ádhi pbá ale ndi Ádrùngbàle Kàgàwà bhà irèta núní?

Ádhi pbá ale ndi kà tó rádù sedzà àbhù'»

³⁵«Ádhi pbá ale ndi dhu nábhù angyi Kàgàwà tò, ndíní kàdù tí ndi dhu-arì ɔ dhu ádu fíndà'» ³⁶Obhó tí, kórɔ dhu náaráhu kà-fɔ rò, kórɔ dhu kàbhòlò ndi, ndirò kórɔ dhu ríí kà tò. Ní, kàkà ilèta nà dhòdhóhóngà nà! Àmìnà.

Kàgàwà bhà kasu ònzi ka kí atdí ale-afí nyú na dhu

12 ¹Nírò àbanĩnzó, àdhàdhi Kàgàwà níitè pbìndà izu tó ale-afí àlè tó dhu bhèyi, ma mìtdè nyí itdè tí, nyúbho ngbòku kà tò, ríí àdhàdhi Kàgàwà

tò ka kùbho ípíròrò ríí ìzà tó perè bhèyi, kà-nyìkpó ǝ ìlā, ndirò kà-nyìkpó nǝfò perè bhèyi. Wǝrí ní ndi àdù ìí obhónánga tó ǝfǝ, yà Àbadhi àlè nyí nyádù ní. ²Nyí nyàkǝ nzá nyǝnzì nyí àdhàdhì yà kǝmbí aríí adzi ǝ ale náarí 'ǝnzi ònà ǝfǝ ǝ. Pbétù, nyí nyàkǝ nyǝbhu Kàgàwà rùgèrè nyí, ndàbhu fùkú irèta rǝngò ǝwútána tí, ndíní nyí nyǝni tí Kàgàwà ózè nyǝnzì dhu. I dhu ní: ídzì dhu tí ríí dhu mà, Kàgàwà-nyìkpó nǝfò dhu mà, ndirò obhónánga tó dhu nyú tí ríí dhu mà.

³Àdhàdhì yà Kàgàwà ǝnzínà idù ídzìnga mìí uvitatále tí dhu-bvu rǝ, ma mátina nyí ní kǝrǝ: atdí ale mà nzínzìku ǝ nákǝ nzá ndǝzè ndi ǝrú nyú, rǝsè yà ndi ndíí ònà ǝfǝ dǝnǝ. Pbétù, nyí nyàkǝ nyǝzè nyí yà nyí nyú nyí nyíí ònà ǝfǝ ǝ, inzì nyí nyí nyídzì rǝrǝ, àdhàdhì yà Kàgàwà ǝndǝ fùkù fùkù a'uta-otù ǝ perè-bvu rǝ. ⁴Atdí ale-ngbò rǝ, ale-ngbò-rǝngá-nzo náaríí ibí, ndirò i ale-ngbò-rǝngá-nzo rí mbǝ ìí kǝrǝ atdí kasu nà tí. ⁵Ní ndi dhu bhèyi tí, àlè kí mbǝ ìí ibí rǝ màtì, ní àlè ní atdí ale-ngbò kǝlè Krístò mànà àlè kúngbò àlè dhu-otù ǝ. Ndirò àlèí kǝrǝ, àlè kúngbò àlè àlè ríí atdí ale-ngbò tí, ìngbàtí fli ndi ale mà ríí pbìndà ngari ǝ àdhàdhì atdí ale-ngbò-rǝngà bhèyi. ⁶Pbìndà ídzìnga-bvu rǝ, Kàgàwà íbhò dhèdhèrè perè-tidǝ àlè tǝ. Ní, kàbhà *nabi bhèyi ka kí dhu ǝvǝ ìndrù tǝ dhu tó perè nábà ale, nákǝ ndàrà dhu ǝvǝ rǝ ìndrù tǝ yà kǝrǝ àlè kǝ'ù obhónánga tó ǝte-bvu rǝ. ⁷Ngǝkpà ale dzàna t'ǝnzita tó perè nábà ale, nákǝ ndǝnzì ka mbèyi. Ìndrù tǝ ka kí dhu ùdhè dhu tó perè nábà ale, nákǝ ndùdhe dhu mbèyi ìndrù tǝ. ⁸Ngǝkpà ale tǝ ka kí sedzà àbhù dhu tó perè nábà ale, nákǝ ndàbhu sedzà mbèyi abádhí tǝ. Ìndrù tǝ ka kí perè ùbhò dhu tó perè nábà ale, nákǝ ndùbho ka inzì ndi ndǝzàna rǝrǝ. Ìndrù ǝdǝ arí ale, nákǝ ndǝdǝ abádhí mbèyi. Izu tó ale-afí nà ka kíí ngǝkpà ale dǝ dhu tó perè nábà ale, nákǝ ndǝnzì ka dhèdhe nà.

Yèsù ná'ù ale àkǝ 'òkò tí nzínziya ǝ dhu

⁹Fùkú àzè nákǝ ndíí ìmbǝ ònà utrátà na. Nyí nyàkǝ nyǝndrò kǝrǝ dhu-tsí kǝkǝ nzèrè dhu tí ríí, nyádù nyǝpba ídzì dhu tí ríí dhu rǝ. ¹⁰Nyí nyàkǝ nyǝzè nyí nzínzìku ǝ àdhàdhì atdí àba bhà ale náarí 'òzè nzínziya ǝ dhu bhèyi. Nyí nyàkǝ nyíí wemberè t'ále tí nzínzìku ǝ nyí nyí nyíí dhu ǝ. ¹¹Nyí nyàkǝ nyǝnzì Ádràngbǝlè Yèsù bhà kasu atdyúku nyú nà, ìmbǝ itsí na, ndirò nyí nyàkǝ nyǝnzì ka afíku nyú nà. ¹²Nyí nyàkǝ nyǝkò dhèdhe ǝ, yà àlè tǝ Kàgàwà ǝkǝ fìndá làkǝ dhòdhòdhóngà tó ípírǝnga ǝdǝ nyí nyí nyí nyabá tí rǝ. Nyí nyàkǝ nyǝndù dhu-dzi àpbè ǝ, nyádù ìko pǝtsǝ itsǝta ǝ. ¹³Nyí nyàkǝ nyǝnzì Kàgàwà bhà ale dzàna fíyǝ mǝhetù ǝ, nyádù òwu olo tí ríí ale àko rǝ.

Àzè àkǝ kitè kǝrǝ ale tǝ, ìmbǝ ríí òmvù tǝ màtì dhu

¹⁴Nyí nyàkǝ nyǝso rùkú rávu ale. Nyí nyàkǝ nyǝso abádhí, inzì ní nyǝfù abádhí òfù tí. ¹⁵Nyí nyàkǝ nyǝnzì dhèdhe atdíkpà kǝkǝ dhèdhe ǝ ríí ale mànà, nyádù ǝdzi atdíkpà kǝkǝ ǝdzi rǝdzi ale mànà. ¹⁶Nyí nyàkǝ nyǝkò irita nà nzínzìku ǝ. Nyí nyàkǝ nzá nyǝbhà ale ìdzì ka kí dhu ràtdù afíku, pbétù nyí nyàkǝ nyǝbhà nyí yǝrǝwà ǝ ka kóko dhu ràtdù ndi afíku. Nyí nyàkǝ nzá nyǝzè nyí nyí-tírò dhu-ǝnga t'òvòta núni ale tí.

¹⁷Nyí nyàkǝ nzá nyǝdu nzèrè dhu ìndrù tǝ nzèrè dhu ní. Nyí nyàkǝ nyíí ídzìnga ǝnzì ka kí kǝrǝ ale tǝ ní ale-afí nà. ¹⁸Àkǝkǝ ní, tíku ònǝ rǝ, nyí nyàkǝ nyǝnzì ǝbi nyǝkò màrùnga ǝ kǝrǝ ale mànà. ¹⁹Odhídù, yà atdídzǝ ma mǝzè nyí

rò, nyí nyàkà nzá nyútsè rùkú dhu nyí-tírò, pbétù nyí nyàkà nyábhà ngari Kàgàwà bhà nàwí tò rònzi ndi kasu. Obhó tí, ka kándí dhu ìlílà Andítá ò, kati: «Ìndrù rǒ dhu ùtse ka kí dhu ní kàsùdu. Ima, Ádrùngbàle Kàgàwà ní ndi ma m̀tsèya rùkú dhu*» ²⁰Pbétù, àdhàdhì yà ìlílà Andítá náarúnɔna dhu bhèyi: «Rùnù arí òmvù tí ale náapè ìí àwù nà, ní nyi nyàkà nyabhu ònyù kà tò. Kápè ìí idha-atdyú nà, ní nyi nyàkà nyabhu idha kà ròm̀vù. Obhó tí, wò dhu bhèyi nyi nyònzì dhu ràdù ìí àdhàdhì kàzu-li nyi nyitrò kà-dò-tsírò dhu bhèyi'» ²¹Nyi nyàkà nzá nyabhu nzére dhu rònzi lèmanu, pbétù nyi nyàkà nyonzi nzére dhu lèma ìdzìnga t'ónzita nì.

Àlità bhà ádròdrǒ ale àkà kífù dhu

13 ¹Ìngbàtí ìli ndi ale mà náká ndifu idzi nónyù ìndrù dǒ ádròdrǒ ale. Obhó tí, inzà áhu Kàgàwà bhà rǒ ádrùngbànga náarí mbà ìí. Ndirò, kàkà idzi nónyù ìndrù dǒ ádròdrǒ ale núli ní Kàgàwà. ²Nírò, ádrùngbànga tǒ ɔbi nà arí ale nà rí ndàgò ale ní Kàgàwà ùyà dhu nà rí ndàgò ale. Ndirò, ndi dhu bhèyi arí dhu ònzi ale ní iwà Kàgàwà rí anya ìt̀dì d̀yá dhu nìdhà d̀yà ì tírò ale. ³Obhó tí, idzi dhu ònzi arí ale náarí nǒ ádròdrǒ ale-òdò ònzi, pbétù abádhí-òdò ònzi arí ní nzére dhu ònzi arí ale. Nyi nyóze tí wà nyongò àdi ìnzí nyi nyí ádrùngbàle-òdò ònzi rǒrǒ? Nírò, nyi nyàkà nyonzi idzi dhu, ní kà ràdù nyifu. ⁴Obhó tí, ádròdrǒ ale rǒnzina ní Kàgàwà bhà kasu, ndíní nyi nabhà tí nyonzi idzi dhu. Pbétù, dhu apé ìí nzére dhu ònzi nyi nyarí dhu tí, ní nyi nyàkà nyonzi abádhí-òdò. Obhó tí, ìnzí ní kǒkórò nga ndi abádhí rí ìndrù tò ì í m̀lìpò àbhù nì ádrùngbànga tǒ ɔbi nà nì. M̀lìpò àbhù abádhí rí nzére dhu nònzi ale tò rǒ, abádhí rǒnzina ní Kàgàwà bhà kasu, ndíní kàbhà nàwí nitè tí í ale tò. ⁵Ní ndi dhu-okú dǒ rǒ, inga nǒfǒ dhu nyú ní kífù ádròdrǒ ale, ìnzí ní Kàgàwà bhà nàwí-òdò ònzi ka kí dhu-okú dǒ rǒ tí, pbétù, ale-affí rí dhu itè átò idzi dhu rǒrǒ ndi dhu-okú dǒ rǒ.

⁶Ndi dhu-okú dǒ rǒ ní ndi, nyí nyarí pàratà ùfǒ átò. Obhó tí, àlità bhà kasu ònzi arí ádròdrǒ ale náarúnzina ní Kàgàwà bhà kasu. ⁷Ní, nyí nyàkà nyábhù ìngbàtí ìli ndi ádrùngbàle bhà obhónánga mà ndi ádrùngbàle tò. Nyí nyàkà nyúfǒ pàratà yà pàratà àbhù arí kufǒ ndòmbè-fǒ, ndirò nyí nyàkà nyátsà *tákísi yà tákísi àtsà arí ale-fǒ. Nyí nyàkà nyífu ifuta nà àkà ádrùngbàle, nyàdù ilèta nà àkà-tsí nílè.

Ìndrù rí 'òzè nínziya ǒ dhu ní Kàgàwà bhà Úyátá ifù ka kí dhu

⁸Nyí nyàkà nzá nyí atdí ale bhà wànzà nà màtí. Wànzà tí nyí nyàkà nyí nà ní atdí dhu kèlè. Ndi dhu ní, nyóze nyí nyí nínziku ǒ dhu. Obhó tí, ɔdhìna nòzè ale nífu wà Úyátá atdí. ⁹Kàgàwà bhà Úyátá rí dhu òvo, ndàti: «Dhu àkà nzá nyonzi m̀nyòni, dhu àkà nzá nyohò abvo, dhu àkà nzá nyonzi ogbo, ndirò dhu àkà nzá nyili afínu ngàtsi ale-fǒ rí dhu dǒk». Kǒkò í Úyátá mà, kǒrǒ ngùkpà-tsí màna, ní ka kútsi yàrí atdí Úyátá ò: «Nyi nyàkà nyóze ɔdhìnu àdhàdhì yà ìnyí nyú nyi nyóze nyi nyi-tírò dhu bhèyi'» ¹⁰ɔdhìna nòzè ale rí nǒ àdù nzére dhu ònzi kà-rǒ. Nírò, ale t'òdhìna òzè ka kí dhu ní Úyátá ifù ka kí àkàkà dhu bhèyi dhu.

* 12.19 Tòr 32.35 j 12.20 Mbà 25.21-22. Kà-tì ní, ngàtsi nì, wò dhu bhèyi nyi nyònzì dhu dhu ràdù ndi ale àbhù nyina rìwà, ràdù ndàgèrè ndùbhà p̀bìndà nzérenga. k 13.9 Úvt 20.13-15,17; Tòr 5.17-19,21 * 13.9 Law 19.18

Krístò rǐngò òná idhò àkà kòdò tí dhu

¹¹ Nyí nyàkà nyòzè nyí nzínziku ʒ, nyí nyùni wà yà àlě kǐi òná kòmbí kàsùmì nídhuní. Obhó tí, Yèsù Krístò àlě ka'u òná kàsùmì ʒ, àlě kúgu dòtsí òná kàsùmì níi'í àdì ndì ndàdì itse ró. Ní kòmbí, kindù wà ndì íkyèrɔ nyú àlě tí. Nírò, kàní idhò ʒ rò nyí nyí nyíwà òná fùkú kàsùmì náká wà! ¹² Iku-ɔnga àlì wà ndì, ndirò inga rùbho dhu nínù wà ndì. Àlě kàkà àlě ràwà ínò tó mǎtsɔ igi, àlě ràdù ila ùgye àlě kǐ ní awáwù ʒ mǎtsùmù nùgù. ¹³ Àlě kàkà àlě rǐi adyíbhengá nga nà àkà ídzi mǎtsɔ nà, àlě ràdù àlě ɔdò kàkà dhu-tsí rǒrò. I dhu ní: pìrà bhěyi ka kǐ dhu ònyu dhu, iwa t'órita, kóró mènnyòni-tidò t'ónzita, anya t'ónzita, ndirò adha tó ale-afí nà ka kǐi dhu. ¹⁴ Nyí nyàkà nyǎfɔ yà Yèsù íbhò àlě tó mǎtsùmù. Ndirò, nyí nyàkà nzá nyǎbhà yà ngbòku rǐ atdyúya òho dhu ròvò nyí, nyámbe kòzè dhu ɔnzì dʒ.

Inzá ɛndrù àkà ndòtdì ɔdhìnà-ànyà ònyù-okú dò rò dhu

14 ¹ Nyí nyàkà nyàko yà ivívi a'uta nà arǐi ale inzá nyí nyàgò nyí nà pbìndà irèta dʒ rǒrò. ² Atdí ʒfɔ ní, atdí ale rǐi inè ndònyù kóró ònyù-tidò pbìndà ɔbì nà a'uta-okú dò rò, pbétù ngǎtsi ale ràdù ndà'ù ndònyù itò-bí' kèlě pbìndà ivívi a'uta-okú dò rò. ³ Ní, wò ndì kóró ònyù-tidò ònyu arí ale náká nzá ndònzì yà inzí arí iza ná'a ale-itsì. Ndi dhu bhěyi tí, yà inzí arí iza ná'a ale, náká nzá ndòtdì yà kóró ònyù-tidò ònyu arí ale-ànyà, Kàgàwà náko wà kònyu arí ale átò nídhuní. ⁴ Inyi, inyi ní àdhi wò ngǎtsi ale bhà kasutále dʒ nyi nyarí anya itdì rò? Kàrǐ kóró dhu ònyu dhu mà, ndirò inzì kà rǐ kóró dhu ònyu dhu mà ní kàbhà kasu tó ádrùngbǎle-òtè. Ndirò, kàbhà Ádrùngbǎle Yèsù rǐi inè ɔbì nà ndìdì ka pòtsò pbìndà a'uta ʒ.

⁵ Atdídhénà ale náarí atdídhénà idhò ʒzù atdí dʒ rǐi tǐya nà ròsè ngǔkpà idhò dònà dhu tí. Pbétù, ngǔkpà ale arádù kóró idhò ʒzù rǐi àdhàdhì. Ndi dhu bhěyi ní ndì, ngǎtsi ale náarí dhu à'ù àdhàdhì ndì nyú ndì ndírèna ndítirò dhu bhěyi. ⁶ Afína nitù atdí idhò-okú dò rò ale, ní rǐ dhu ɔnzì ndì dhu bhěyi ndíní ndì ndifu tí Ádrùngbǎle Yèsù. Kóró ònyù-tidò ònyu arí ale ní rǐ dhu ɔnzì ndì dhu bhěyi, ndíní ndì ndifu tí Ádrùngbǎle Yèsù átò. Obhó tí, kà rǐ ɔtsò àbhù Kàgàwà tó pbìndà ònyù-okú dò rò. Ndirò, inzí arí kóró ònyù-tidò ònyu ale ní rǐ dhu ɔnzì ndì dhu bhěyi átò, ndíní ndì ndifu tí Ádrùngbǎle Yèsù, ndàdù ɔtsò àbhù Kàgàwà tó. ⁷ Obhó tí, àlě karí mbǎ ípírɔnga nà àlě kòzè àlě rǐi kà nà dhu-okú dò rò. Ndirò, àlě karí nzí ève àlě kòzè àlě rùve dhu-okú dò rò. ⁸ Kà-tì ní, àlě kapé i'í ípírɔnga nà, ní àlě kǐi kà nà Ádrùngbǎle Yèsù ɔzè ka dhu-okú dò rò. Ndirò àlě kapé ève, ní àlě kúve Ádrùngbǎle Yèsù ɔzè ka dhu-okú dò rò. Nírò, dhu apé i'í àlě kǐi ípírɔnga nà dhu tí, ndirò ngǎtsi ní dhu apé i'í àlě kúve dhu tí, ní àlě i'í ní Ádrùngbǎle Yèsù bhà ongyéngá. ⁹ Obhó tí, Krístò avè ndàdù ndìngbè, ndíní ndì ndàdì tí Ádrùngbǎle tí kàkà iwà ève ale mà, ípírɔnga nà rǐi ale mà nà tó. ¹⁰ Pbétù inyi, ádhu nyi nyarí anya ɔtdì ɔdhìnu dʒ okúna dò rò? Ndirò ádhu inyi, nyi nyarí ɔdhìnu-itsì ɔnzì okúna dò rò? Obhó tí, àlě i'í kóró àlě kikòya Kàgàwà bhà anya t'únɔta tó tombi-ɔnzì. ¹¹ Obhó tí, ka kándì dhu ìlìlǎ Andítá ʒ kati:

I 14.2 Rɔmà tó kigò ʒ Kànisa ʒ, ivívi a'uta nà ale náazè 'ònyù itò-bí kèlě, akye i owuna yà iwà Músà bhà Uyátá ísɔ inzì kongò à'ana iza mà mǔngǔ-nzo tó ka kàbhù perè tì iza mà nà ná' à ní.

«Ádrùngbàle Kàgàwà ràtina:

«ma, ma mfi inè nyikpɔdu nà. Ní, kórɔ ale núukɔya ɔtdyàya-dɔ ɔnzidú, ndirɔ kórɔ ale nɔɔvɔya dhu kpangba 'àti: ma ràrɪ Kàgàwà'...» ¹² Ní ndi dhu bhèyi tí, ìngbàtí ìlì ndì ale mà àlè nzínzi ɔ náaweya ndì ndanzì dhu nditírɔ Kàgàwà-ònzì.

¹³ Nírɔ, àlè kàkà nzá àlè rìtdì àlè-ànyà àlètírɔ àlè nzínzi ɔ. Pbétù, kàní nyí nyàkà nyɔnzì dhu: nyí nyàkà nzá nyùlì ɔdhíku-tsù ètò rádù ìnzì rùngu Kàgàwà bhà otu dhu abádhí-ònzì, ndirɔ nyí nyàkà nzá nyɔnzì abádhí àbhù rádù ròtsù nzérénga ɔ dhu. ¹⁴ Ma m̀ni wà dhu madù dhu à'ù, Ádrùngbàle Yèsù-otù ɔ: Kàgàwà-nyikpɔ ɔ ɔtì atdì ɔnyù-tidò mà ràrɪ mbà. Pbétù, ndi ale apé atdì ɔnyù-tidò mà ɔzù Kàgàwà-nyikpɔ ɔ ɔtì dhu tí, ní ndi ale tò ndi ɔnyù ɔtì wà. ¹⁵ Dhu apé ɪ ɪ yà nyi nyónyuna ɔnyù-okú dò rò nyi nyàbhù ɔdhìnu-afí rɪ ɪ zu nà dhu tí, ní nyi nyí ɪ ìmbà àzè tɔ ale-afí nà. Pbàkù ɔnyù-okú dò rò nyi nyàkà nzá nyàbhù wò Krístò náavè okúna dò rò ale nyú ritsì pbìndà a'uta ɔ. ¹⁶ Nírɔ, ìdzì dhu tí nyí nyòzù dhu ònzì nyí nyí dhu nákà nzá ndí nzére dhu ènɔ yà ìnzá Yèsù ná'ù ale rádù nyí nì okúna dò rò dhu tí. ¹⁷ Obhó tí, òrù-akpà ɔ Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi ní nzì ɔnyù, ndirɔ ka ní nzì ɔmvé. Pbétù ka ní yà Kàgàwà bhà Ìlìl-Àlafí arɔnzina àlè-nyutsi dhu. I dhu ní: kàrí àlè àbhù àlè rɔnzì obhónánga tɔ dhu, àlè ròkò màrùngà ɔ àlè nzínzi ɔ, ndirɔ àlè ròkò dhèdhe ɔ. ¹⁸ Ní wòrí ɔfɔ ɔ àlè kí Krístò bhà kasu ònzì dhu rí ndi àlè àbhù àlè rɔfɔ Kàgàwà-nyikpɔ, ndirɔ ìndrù-nyikpɔ.

¹⁹ Ní ndi dhu-okú dò rò, àlè kàkà àlè rɔnè màrùngà ìbhò rádù àlè nzínzi ɔ dhu. Ndirɔ, àlè kàkà àlè rɔnzì ngùkpà ale ɔsì rádù fɪyɔ a'uta ɔ dhu. ²⁰ Nyí nyàkà nzá nyinza Kàgàwà rɔnzina àlè-nyutsi kasu ɔnyù-okú dò rò. Obhó tí, kórɔ ɔnyù-tidò rɪ ìnè konyù, pbétù ɔdhìnu àbhù rádù ìnzì rùngu Kàgàwà bhà otu ɔnyù-tidò ɔnyu nyi nyí dhu ní nzére dhu. ²¹ Dhu rádù àkà mbèyi nyú nyubhà ìzà ìnzì nya'à, nyubhà òvayì ìnzì nyɔmvè, nyadù àdì ìnzì nyɔnzì kórɔ dhu-tsí yà ɔdhìnu-tsù ètò rádù ìnzì rùngu Kàgàwà bhà otu. ²² Ìnyi, nyi nyàkà nyɔdò yà pbèkù a'uta àbhù nyɔzù ìdzì dhu tí Kàgàwà-ònzì dhu afínu ɔ. Hirò nɔnzì ale ní yà ìnzì arí ànyàna ɔtdì nditírɔ yà afína ùdhè dhu ndì ndònzì rò. ²³ Pbétù, yà afína rùguru ndì ndónyuna ɔnyù-okú dò rò ale, nányà Kàgàwà ɔtdì wà. Obhó tí, kà rí nzì ndi dhu ònzì a'uta nónzi ka ɔnà ɔfɔ ɔ. Ndirɔ, ɔnzina ka kí kórɔ dhu-tsí, yà ìnzá ndì nàkò a'uta nà ní nzérénga.

Ìnzá dhu àkà ìndrù rɔnzì nyikpɔna nɔfɔ nditírɔ dhu kèlè dhu

15 ¹ Àlè'í yà ɔbì nà àlè kí'í àlè tɔ a'uta ɔ rò, àlè kàkà àlè rɔnzì kàkà ìmbà rɪ ɪ ɔbì nà fɪyɔ a'uta ɔ ale dzùna fɪyɔ ivívinga ɔ, ìnzì àlè rɔnzì àlè-nyikpɔ kèlè ɔfɔ rí àlètírɔ dhu. ² Ìngbàtí ìlì ndì ale mà àlè nzínzi ɔ nákà ndònzì ɔdhìna-nyikpɔ ɔfɔ rí dhu kà tò ndì ndí ìdzìnga ònzì dhu-otù ɔ, ndíní ndi dhu adù tí ndi ale ɔsì pbìndà a'uta ɔ. ³ Obhó tí, Krístò nyú mà náanzì nzá nyi-kpɔna ɔfɔ rí nditírɔ dhu, àdhàdhì yà Ìlìl Andítá ɔ ka kandí *Màsiyà dɔ dhu bhèyi: «Yà abádhí arúnɔna ìnyi, Kàgàwà, nì nzére dhu tɔ itùtánga náara ndà'e dùdù'...» ⁴ Ndirɔ kórɔ dhu yà angyí ka kandí Ìlìl Andítá ɔ, ní ka kandí ndíní dhu nudhè tí àlè tɔ. I Andítá náarí àlè àbhù àlè rɔndù dhu-dzi, ndàdù àlè-afí àbhù ròtsì ɔbì, ndíní àlè kabá tí yà Kàgàwà akò fíndá làkà àlè tɔ dhu. ⁵ Nírɔ,

ndábhù mǎnzì dhu màrà-otù ǝ. ¹⁹Kǝnzì ka átò yà ndì ndábhù mǎnzì Kàgàwà bhà Ìlílà-Alafí bhà ádrùngbǎnga tó ǝbí nǐ ize mà yà inzà apèna 'ǝnzì angyi ìndrù-nzínzì ǝ dhu màrà tó ádrùngbǎnga tó ǝbí-otù ǝ. Ndi dhu bhèyi ní ndi, ma múnò Krístò bhà Ídzì Màkürù kóró ngari ǝná, ròpè ndi Yèrùsàlemà tó kigò ǝ rò, rǎrà àhu Ìlirikò" tó mùlengù ǝ. ²⁰Ndirò, atdí ma mǐí nà irèta nǐí múnò Krístò bhà Ídzì Màkürù yà inzà ndi màkürù apèna ndiri ǝyá kóró ngari ǝná. Ma mazè mǎnzì ka ndi dhu bhèyi, ìnzì ma múnò tí Ídzì Màkürù yà iwà ngàtsi ale náapè ndùnò ka ǝyá ngari ǝ, ²¹ádhàdhì yà Ìlílà Andítá ǝ ka kàndí ka dhu bhèyi. Í Andítá rǐ dhu ǝvo *Màsiyà-okú dò rò 'àti:

«Kàkà inzà ka kapèna kàbhà màkürù ǝvo fǐyò ale, náalaya ka.

Kàkà inzà ka kapèna kàwè fǐyò ale ní í kádùya dòya àlu '»

**Polò rǝte Yèrùsàlemà mà, Rómà mà,
Spàniyà màrà ǝ ndi ndàrà nǐ abhi dǝ dhu**

²²Ídzì Màkürù ǝno ma mǐí yà inzà apèna kǐri ale tò dhu ní ndi tsèdu nùtò ibí-gùna nyú ìnzì marà àhu àwú fǐrábvù. ²³Obhó tí ibí ató nyú ǝ, ma mǐí dhu-atdyú nà atdíðǝ marà nyǎndà. Ní kòmbí, ma mǐí mbà ma mǎnzina tdítǝ yàrí mùlengù ǝ kasu nà. ²⁴Ní Spàniyà tó pbìrì ǝ ma mǎrà rò ma múda fǐrábvùnà ǝná kàsùmì ǝ, ma mǎni wà dhu ma rǎrí ngbòku àla àlà. Ndirò, iwà idhèdu ìka ndi yà atdíkpá àlè kòkò nyí màrà ídò kàsùmì tí dhu-dzidǝ rǝró, ma mòzè nyǝnzì dzùnàdu ányì ma mǎrà nǐ pbàkà abhi ǝ. ²⁵Pbétù kòmbí, ma mǐí pé àrà mùdzùnà nà angyi Yèrùsàlemà tó kigò ǝ rǐí Kàgàwà bhà ale tò. ²⁶Obhó tí, dhu ǝfò Màkèðǝniyà mà Àkayà" màrà tó pbìrì ǝ Kàgàwà bhà ale-nyìkpó, rùndu malì-tsù, ndíñí í ǝnzì tí Yèrùsàlemà tó kigò ǝ rǐí ale nzínzì ǝ rǐí nǎkùtále dzùnà nǐ. ²⁷Obhó tí, abádhí ǝnzì ndi dhu í nyú í ǝzè ka dhu bhèyi. Pbétù dhu àkànà wà atdíðǝ abádhí rǝnzì í nǎkù tó Pbàyàhúdí dzùnà. Obhó tí, dhu apé ìí í ìnzì ní Pbàyàhúdí nábà yà Pbàyàhúdí tó Kàgàwà udhé ale-afí tò asota átò dhu tí, ní dhu àkànà wà í ìnzì ní Pbàyàhúdí ròwù Pbàyàhúdí dzùnà ǝnzì rǝ átò fǝyá rǐí dhu-tsí nǐ. ²⁸Ní, ndi kasu ìto ma mǐí, madè wò ndi tsùna ka kùndu malì àbhù abádhí-fó kóró ale-ǝnzì rò rò, ma múda fǐrábvùnà yà Spàniyà tó pbìrì ǝ ma mǎrà nǐ pbàkà abhi ǝ. ²⁹Íma nyú ma mǎni wà dhu, fǐrábvù ma mǎrà àhu ǝná kàsùmì ǝ, ma rǎràrà àbhǝ asota nyú nà fùkù Krístò inà rò.

³⁰Àbanǝnzó, ma mìtdè nyí ìtdè tí àlè tó Ádrùngbǎle Yèsù Krístò-okú dò rò, ndirò yà Kàgàwà bhà Ìlílà-Alafí náarǐbhona àlè ròzè àlè nǐ àzè-okú dò rò, kùngbò àlè atdíkpá itsòta ǝ, àlè rǐtsò àlè atdíðǝ Kàgàwà rǝ dùdú. ³¹Nyìtsò nyí dùdú, ndíñí ìnzì nzére dhu náabá tí ima kàkà Yùdeyà tó pbìrì ǝ arǐí inzà Yèsù ná'ú ale inà rò. Ndirò nyìtsò nyí dùdú, ndíñí Kàgàwà bhà ale náakò tí yà ma mǎrà nà Yèrùsàlemà tó kigò ǝ mùdzùnà mbèyi. ³²Ndirò ndi dhu bhèyi Kàgàwà ǝzè ka rǐí nǐ, ma mǐrá àhu àhù bvùkù dhèdhe ǝ, madè maso ake nzínziku ǝ. ³³Nírò Kàgàwà, yà màrùngà ibho arǐ àlè tò ale, náká ndíí atdíkpá nyí màrà kóró. Àmìnà!

Polò rǐ Rómà tó kigò ǝ arǐí Kàgàwà bhà ale nóvì dhu

16 ¹Ma mòzè mìtè a'uta ǝ àlè t'áwènà, Fòyibè fùkù. Íyàdhiyà arǐ kasu dzùnà ǝnzì Kèkùreyà tó kigò ǝ *kànisa ǝ. ²Ní fǐrábvù kà rǎrà àhu

n 15.19 Ìlirikò nǐí Màkèðǝniyà tó pbìrì tí ìí kyèròkyèrò atdí mùlengù. * 15.21 Ìsa 52.15

o 15.26 Pbàrómà tó ndi ndí bhàruwà àndí ǝná kàsùmì ǝ, Polò ìí Kòritò tó kigò ǝ Àkayà tó pbìrì ǝ.

rò, nyí nyàkà nyàko íyàdhíyà àlě tó Ádrùngbàlẹ-ovò rò, àdhàdhì Kàgàwà bhà ale àkàná ì rònzi ka dhu bhèyi. Nyí nyàkà nyónzi kà dzàná kà rí atdyúna òho fukú kóró dhu ní. Obhó tí, íyàdhíyà ónzi ábhò ale nyú dzàná. Ndirò kónzi dzànádu nyú mà átò.

³Òvi nyòvi Pèrèsilá mà pbìndà kpatsìbhále Àkilà nà*. Abádhí ní yà atdíkpá mà marí Yèsù Krístò bhà kasu ònzi màná ale. ⁴Abádhí átsù mbèmbè 'ùve pbàkà ípiróngà àpà ì í 'ígù rò. Ní ma màdu òtsò abádhí tò. Ndirò, ìnzí ní ima kèlě ndi atdíró ma màdu òtsò abádhí tò, pbétù ìnzí ní Pbàyàhúdí tó pbìrì ò kóró kànísá nádu òtsò átò abádhí tò. ⁵Òvi nyòvi yà abádhí mà t'ídzá arí 'ùndù kànísá átò. Òvi nyòvi yà atdíró ma mózè Pàyinatò. Àbadihi ní ndi wemberè tí Krístò na'u Àziyà tó pbìrì ò bhà nzínzi ò ale. ⁶Òvi nyòvi Màriyà yà atdíró aránà afina itu rò fukú dhu ní ale. ⁷Òvi nyòvi Àndèrènikò mà Yùniyà nà. Abádhí ní fàkà pbìrì ò bhà, yà atdíkpá ka kusó mà màná imbi ò. Abádhí ní ***uvitatále** yà atdíró ka kárí ifùna, ndirò abádhí ní angýinà rò Krístò ná'ù rùdú ale.

⁸Òvi nyòvi Àpùliyatò, yà atdíró ma mózè Ádrùngbàlẹ-nyutsi ale. ⁹Òvi nyòvi Rùbanù, Krístò bhà kasu ònzi mà marí nà òdhikà. Ndirò, òvi nyòvi Sitaki, yà atdíró ma mózè ale. ¹⁰Òvi nyòvi Àpelè, yà Krístò-nyutsi pbìndà a'uta tó obhóngà nitè kpangba ale. Òvi nyòvi Àristòbulò bhà idzá aróko ale. ¹¹Òvi nyòvi Yèrèdíyò, fàkà pbìrì ò ale. Òvi nyòvi Ádrùngbàlẹ Yèsù ná'ù ale, kàkà Nàrkisò bhà idzá aróko. ¹²Òvi nyòvi Tìrifenà mà Tìrifosà màná, yà atdíró Ádrùngbàlẹ bhà dhu arí afíyà àtdù vèbhále. Òvi nyòvi yà atdíró ma mózè Persi átò, yà atdíró Ádrùngbàlẹ bhà dhu arí afina àtdù tsibhále. ¹³Òvi nyòvi Rufù, yà Ádrùngbàlẹ ópì findà ale. Ndirò òvi nyòvi kà-tsàná yà ma maròzùna átò íyadu bhèyi ale. ¹⁴Òvi nyòvi Àsikritò mà, Fùlegò mà, Hèrmè mà, Pàtròbà mà, Érmà mà, yà atdíkpá abádhí arí màná òdhíyà màná. ¹⁵Òvi nyòvi Fìlòlógò mà Yùliyà nà, nyàdù Nèrewù mà òvi awènà màná. Ndirò òvi nyòvi Òlipà mà yà ì arí màná atdíkpá Kàgàwà bhà kóró ale màná. ¹⁶Òvi nyòvi nyí mbèyi nzínziku ò, nyàtsè nyí àdhàdhì òdhi arónzina dhu bhèyi. Krístò bhà kànísá kóró nóvi nyí.

Kà ríku dónà rò ní, Pòlò rí sedzà àbhù Rómà ò pbàkrístò tò dhu

¹⁷Àbanínzò, ma mìtdè nyí itdè tí, nyàndà nga mbèyi kàkà ìndrù-ònga àpà arí 'ùndò ale nà. I ale ní kàkà ngùkpà ale àbhù rádù rùvò idzi otu ò rò, 'àdù àmbe yà fùkù ka kúdhe dhu àgò dō ale. Ní nyí nyàkà nyùtù nyí, nyòkò itse abádhí rò rò. ¹⁸Obhó tí, i dhu bhèyi ale-tidò náarí kàsùna ònzi ní nzi àlě tó Ádrùngbàlẹ Krístò, pbétù abádhí arí kàsùna ònzi dhu ní òya kèlě. Ndirò, abádhí arádù kàkà isísò afíyà nà ale nátra òvòvù ndirò utrátá tó òtèya ní. ¹⁹Nyí nàndà dhu ní, kóró ale únì wà ìngbà dhu bhèyi màtí nyí nyarí Ádrùngbàlẹ ifù dhu. Ní ndi dhu-okú dō rò, idhèdu ìka ndi atdíró okúku dō rò. Pbétù, ma mòzè nyí dhu-ònga t'òvòtatále tí idzinga t'ònzita-otù ò. Ndirò nyí nyàkà nyòkò ìlìlì ale tí, nyíndà nyí nzère dhu rò rò. ²⁰Ndi dhu bhèyi nyí nyónzi dhu rò, Kàgàwà, yà màrùngà ìbho arí ale, rí pfòmvo Sitanì-òbì ito, ndàbhù nyòbè dóna pfòku-tsítsíró inzà òtrò idho ò.

Àlě tó Ádrùngbàlẹ Yèsù Krístò bhà idzinga náká ndí atdíkpá nyí màná!

²¹ Tìmòtewà, kasu tó ɔdhiɔ nòvì nyí. Ndirò fàká pɔ̀rì ʒ bhà: Lùkiyò, Yàsɔ̀nà, Sòsipátrò mà̀nà nòvì nyí átò.

²² Yàrí bhàrwà Pòlò ávi rándí fùkù ní ima, Tèrtiyò. Ní ma mòvì nyí yà àlě núngbò Ádrùngbàlɛ-ɔ̀vò rɔ̀.

²³ Gáyò, yà ima, Pòlò nakò pɔ̀bì idzá ndirò yà kànisà ʒ kóró ale nákwà arí ròngò 'ùndu pɔ̀bì idzá ale, nòvì nyí. Àlě t'adò̀nà Kwartò mà̀, Ràstò yà kígò ʒ malì ò̀dò arí ale mà̀nà nòvì nyí.

[²⁴ Àlě tó Ádrùngbàlɛ Yèsù Krístò bhà ídzìnga nákwà ndíí nyí nà kóró. Àmìnà.]

Atdírò tí Kàgàwà àkwà ilèta nà dhu

²⁵ Kàgàwà àkwà ilèta nà! Àbadhi ríí inè ɔ̀bì nà ndàbhu nyí nyíkwò pòtsó a'uta ʒ yà ma marɔ̀vɔ̀nà ìndrú tò Yèsù Krístò bhà Ídzì Mákùrù-otù ʒ. Ndi Mákùrù-otù ʒ, Kàgàwà ábhu kuni yà mùhàngú ò̀ rò okónà órù ò̀ dhu. ²⁶ Ní kòmbí, àdhàdhi Àbadhi, yà dhòdhóhóngà nà arádi ale núuyá dhu bhéyi, mà mɔ̀vò yà pɔ̀bànábí andí Krístò-okú dò rò dhu, ndíí kóró pɔ̀rì ʒ ale náa'u tí ka, 'àdù kífú.

²⁷ Nírò Kàgàwà, yà atdírò tí aríí dhu-ɔ̀nga t'òvòtatále tí ale, nákwà ilèta nà dhòdhóhóngà Yèsù Krístò-otù ʒ kǎnzì dhu-okú dò rò! Àmìnà.

Kòritò

ǝ Kànisa tò Pòlò andí wemberè tí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ǝ ì nòtù ádròdrǝ dhu tí dhu

Yàrí bhàruwà nandí ní Pòlò, Yèsù bhà uvitatále. Kängbe ndi Kòritò tó kigò ǝ Kànisa wemberè tí, mbèmbè iwà imbò kumi ato núdà Yèsù ka kùgù dhu-dzidǝ rórò (Kas 18.1-3). Kändí bhàruwà ndi Kànisa tò mbèmbè iwà imbò ato núdà rórò. Ndi kàsùmi ǝ kätù ndi ěfesò tó kigò ǝ.

Kòritò ní ĩ Àkayà tó pbiři ǝ ádrùngbǝ kigò (Kòmbí ka káří ndi pbiři ànzi Pbagíríkí tó pbiři tí). Ndi kigò ǝ ĩ ĩ ale-tidò ní ĩ dhèdhèrò pbiři ǝ bhà: Pbagíríkí mà, Pbarómá mà, Pbayàhúdí mà. Tǝ ĩ a'u Yèsù rò, ĩ ale nzínzi ǝ ábhǝ ale nyú nóongónà **sànamǝ-nzo-owù* núngu, 'àdù dhèdhèrò irèta-tidò-owù núngu átò.

Pòlò náabà màkürè dhèdhèrò ale-ti'ónǝ rò Kòritò tó kigò ǝ Kànisa ǝ arí ndónzi dhu dǝ (1Kò 1.11; 5.1). Ndi kigò ǝ pbàkrístò náazè dhu ní Pòlò rìtè ìngbà dhu bhèyi màtí ĩ ádù òko inzà Yèsù ná'ù ale nzínzi ǝ dhu fíyò. Ní wemberè tó pbindà bhàruwà ǝ, Pòlò rí dhu àndí yà ndi ndábà màkürè dǝ, ndàdè dhu àdu yà tsùnà ka kóngù dhu dǝ.

Bhàruwà-nyiti ka kóhù tí dhu

- Bhàruwà-dòkpa (1.1-9).
- Ìndrǝ-ǝnga rí ndùndò Kànisa ǝ dhu (1.10-4.21).
- ĩnzà ìndrǝ àkǝ 'ónzi mùnyòni dhu mà, ĩ númbǝ ale àkǝnà 'òkò tí fí-dzá dhu mànà dhu (5.1-7.40).
- Pbakrístò rí ĩ dǝyá ĩtíř Kàgàwà-nyikpò ǝ dhu (8.1-11.1).
- Sòmǝ-dzá ǝ vèbhále mà kpabhále mànà àkǝ ĩ ĩ nà ǝfò mà, Ádrùngbǝle Yèsù àbhǝ rí kirè ònyè dǝ dhu mànà (11.2-34).
- ĩlǝlǝ-Alafí arúbhòna dhèdhèrò perè-tidò, kà ní ka kádù kasu ònzi tí Kànisa ǝ dhu mànà (12.1-14.40).
- Krístò ìngbè ndi ǝve-bvù rò dhu dǝ Yèsù ná'ù ale núungbeya ĩ dhu nídè dhu (15.1-58).
- Bhàruwà ríku dónǝ rò dhu (16.1-24).

Pòlò rí Kòritò tó kigò ǝ pbàkrístò nóvi dhu

(1Kò 1.1-7; Kas 18.1-11; Fìl 1.3-6; Kǝl 1.3-6)

1 ¹Yàrí bhàruwà nandí ní ima, Pòlò, yà Kàgàwà ánzi ndi nyú ndi ndózé ka dhu bhèyi rí ĩ Yèsù Krístò bhà uvitatále tí ale. Mǝ mí ĩ atdíkpá àlè t'ádónà Sòsitèni* mànà. ²Ma màndí dhu fùkù, Kòritò tó kigò ǝ rí ĩ Kàgàwà bhà kànisa tǝrò. Nyí ní yà nyí nyú'ò nyí nyílǝ Kàgàwà-nyikpò ǝ Yèsù Krístò

* 1.1 Kas 18.17

nyí nyá'ù dhu-otù ǝ ale. Kàgàwà únzì nyí ndíní nyí nyoko tí p̀bìndà ale tí, kóró ngùkpà ale kàkà àlě tó Ádrùngbàlě Yèsù Krístò-ɔvò ìfũ arí kóró ngari ǝ mànà. Ndi Yèsù Krístò ní abádhi tó Ádrùngbàlě, ndirò ka ní àlě tó Ádrùngbàlě átò. ³ Àlě t'Ábanà Kàgàwà mà, ndi àlě tó Ádrùngbàlě Yèsù Krístò mànà náká 'àso nyí, 'adù nyàbhu nyòkò màrùngà ǝ.

Yèsù Krístò-otù ǝ àlě karábàna asota

⁴ Ma marí òtso àbhù bílìnganà p̀bàkà Kàgàwà tò okúku d̀ò r̀ò, yà Kàgàwà àbhu nyàbà Yèsù Krístò-otù ǝ ìdzìngà-okú d̀ò r̀ò. ⁵ Obhó tí, Krístò mànà fùkú ungbòta-otù ǝ, Kàgàwà írà nyí kóró dhu nĩ, ròsè d̀òtí ní yà ale-d̀ò àlě rí ɔte ùnɔ nyí nyá'í dhu mà, inga nyí nyúni dhu mànà dhu nĩ. ⁶ Krístò d̀ò ka káwe dhu nába ngari ɔbi nyú nà afíku ǝ. ⁷ Ndi dhu bhèyi ní ndi, yà àlě tó Ádrùngbàlě Yèsù Krístò rí ndìtè kpangba ònà idhò ǝd̀ò nyí nyí ònanà, r̀ùkú ndi nòt̀dì ìlìlà-Alafí aríbhona ìndrù tò perè rí mbà ì'ì atdì m̀tí. ⁸ Ka ní ndi nyí nabhùya nyìkò p̀òtsò, r̀àrà àhu yà adzi ǝ dhu-tsù rí ndòdì dhu ǝ. Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyòbhu rí atdì afátá d̀ò m̀tí atdì ale mà nĩ'íya ìmbà, wò ndi àlě tó Ádrùngbàlě Yèsù Krístò ríngò ònà idhò ǝ. ⁹ Kàgàwà ní ndi ndùnò dhu ìfũ arí ale. Àbadhi ní ndi nyí nunzi nyùngbò nyí Idhùnà Yèsù Krístò, àlě tó Ádrùngbàlě mànà.

Ìndrù-ǝnga rí ndùndò Kànìsà ǝ dhu

¹⁰ Àbanínzò, ma mìt̀dè nyí it̀dè tí àlě tó Ádrùngbàlě Yèsù Krístò-ɔvò r̀ò, ndíní nyí kóró nyí nyowu tí ɔte r̀ò atdì dhu d̀ò, ìmbà ìndrù-ǝnga rí ndùndò dhu ràd̀ù ì'ì nzínziku ǝ. Nyí nyàká nyòkò atdìngà ǝ, nyí'ì atdì inga t'ùnita nà, nyàd̀ù ì'ì atdì irèta nà. ¹¹ Obhó tí, àbanínzò, Kl̩s̩è bhà-dzà-bhà-tsù, ma m̀rì dhu atsu rarí'ì nzínziku ǝ. ¹² Ma m̀tina yà dhu bhèyi: ingbàtí ìlì ndi ale mà nzínziku ǝ náarí vurò dhu ùnɔ ngàtsi ale r̀ùnɔna dhu nà. Atdì ale náarátina: «Ìma, ma ní Pòlò bhà ale,» ngàtsi ale ràd̀ù àtìna: «Ìma, ma ní Apòlò bhà ale.» Ndirò ngàtsi ale arátina: «Ìma, ma ní Kefà^a bhà ale,» ngàtsi-tsí ràd̀ù àtìna: «Ìma, ma ní Krístò bhà ale.» ¹³ Ní, Krístò-ǝnga nùndò tí ùndò ndi? Tí ima Pòlò ndi ka kutò ma mùsàlabhà d̀ò okúku d̀ò r̀ò? Nyí nyalú tí bàtizò, ima, Pòlò nòvò r̀ò? ¹⁴ Ma marí òtso àbhù Kàgàwà tò, inzà ma m̀abhu bàtizò nzínziku ǝ atdì ale tò m̀tí dhu-okú d̀ò r̀ò, p̀bètù, ma mùbho ka fíyò ní Krìsipò^{*} mà kèlè Gàyò^{*} nà, ¹⁵ akye atdì ale mà náarana àtìna, nyí rálù bàtizò ɔvòdu r̀ò nĩ. ¹⁶ Mbèmbè àdzo dhu ní, ma mùbho bàtizò átò Stìfanù bhà-dzà-bhà tò dhu^{*}. Ròsè kòrì ale d̀ònà, ma mùni nzà iwà ma m̀abhu bàtizò ngàtsi ale tò m̀tí dhu.

Yèsù Krístò ní Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó ɔbi mà, kàbhà dhu-ǝnga t'òvòta tó ǝfò mànà

¹⁷ Krístò nívi nzà ma m̀rà bàtizò ùbho ìndrù tò, p̀bètù kivi ma ndíní ma m̀vòvò tí ìdzì M̀àkùrù ìndrù tò. Kivi ma ndíní ma mara tí kòvò r̀ò inzà ma mìtsu ìndrù arí'ì nà dhu-ǝnga t'òvòta tó irèta ɔt̀d̀ù ǝ r̀òr̀ò. Ndi dhu bhèyi ní ndi, Krístò avè mùsàlabhà d̀ò dhu níwí nzà ndi ndí'ì nà ádrùngbànga tó ɔbi. ¹⁸ Obhó tí, Krístò avè mùsàlabhà d̀ò dhu tó m̀àkùrù ɔvò ka kí ìndrù tò

a 1.12 Kefà ní Péterù P̀bàgìrìkí t'ávàna ǝ. * 1.14 Kas 18.8 * 1.14 Kas 19.29

* 1.16 1Kò 16.15-17

dhu, nózù kàkà dhòdhóhónganà ì uwíya tí arówu ale náarádù ìmbà tîna nà dhu tí. Pbétù àlè tò, yà àlè ìgù kà rí rò, ndi màkürù rìtèna ní Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó obi. ¹⁹Obhó tí, Ìlílà Andítá ò Kàgàwà ràtina:

«Ma minzaya dhu-ŋga t'óvòta nùni ale tó dhu-ŋga t'óvòta.

Ma mabhüya yà inga t'únita nà aríí ale tó inga t'únita rùwí*»

²⁰Nírò, ádhi pbá ale ndi dhu-ŋga t'óvòta tó irèta nà aríí? Ádhi pbá ale ndi Úyátá tó màlímò tí ríí? Ádhi pbá ale ndi yà kòmbí aríí adzi ò ka kádù òzùnà òte tó kòngò tí? Kàgàwà nábhü tí nzá yà adzi ò dhu-ŋga t'óvòta ríí ìmbà tîna nà dhu tí?

²¹Obhó tí, ìnzí ní ìndrù arí dhu-ŋga òvò ní irèta-òtù ò nga ndi ìndrù ràdù Kàgàwà ùni Kàgàwà bhà dhu-ŋga t'óvòta tó 3f3 ò ní. Pbétù, yà àlè karó-vona ìndrù tó Ídzì Màkürù-òtù ò nga ní ndi, Kàgàwà núudhé ndìgù ndi ná'ù ale ní, ìmbà atdìdhená ale mà ràmbe ndi Màkürù òzù d3 ìmbà tîna nà dhu tí. ²²Tdù ì a'u Ídzì Màkürù rò, Pbàyàhúdì náaróžena dhu ní, 'àla pé idho rí 'èk3 ní ize angyi, ndirò ìnzí ní Pbàyàhúdì náarónena dhu ní, 'irì pé dhu-ŋga t'óvòta tó irèta tó òte. ²³Pbétù mǎ'í, mǎ mǎrí pbìndà Ídzì Màkürù èno ale ní Krístò, yà mùsàlabhà d3 ka kut3 ale. Ní, ndi Ídzì Màkürù èno ka kí ìndrù tó dhu náarádù Pbàyàhúdì-ŋga iwà iwà tí, ìnzí ní Pbàyàhúdì ràdù kòzù ìmbà tîna nà dhu tí. ²⁴Pbétù, kàkà Kàgàwà núunzi ríí pbìndà ale tí ale tó, ìmbà ríí Pbàyàhúdì mǎtí, ndirò ngǎtsi ní ìnzí ní Pbàyàhúdì mǎtí, Krístò rìtèna dhu ní Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó obi mà, kàbhà dhu-ŋga t'óvòta tó 3f3 mànà. ²⁵Obhó tí, yà ìndrù rǒžena ríí ìmbà tîna nà dhu tí Kàgàwà bhà Màkürù nùdà wà ìndrù tó dhu-ŋga t'óvòta tó irèta. Ndirò yà abádhí rǒžena ríí ivíví dhu tí Kàgàwà bhà Màkürù ríí obi nà ròsè ìndrù ríí nà obi d3nǎ.

²⁶Nírò àbanǐnzó, nyirè pé nyí nyí 3nǎ 3f3, yà Kàgàwà únzi nyí nyí pbìndà ale tí rò: ìnzí ní ábh3 ale ì nzínziku ò ríí dhu-ŋga t'óvòta tó irèta nà ádhàdhì yà ìndrù rìrèna dhu bhèyi. Ìnzí ní ábh3 ale mà ì nzínziku ò ríí ádrùngbànga tó obi nà, ndirò ìnzí ní ábh3 ale ì nzínziku ò ka kádù òzùnà kámá-tid3 tí. ²⁷Pbétù, Kàgàwà óvò yà adzi ò ale ràdù òzùnà ìmbà tîya nà dhu tí ale, ndíní dhu-ŋga t'óvòta tó irèta nà ale-nyí niwu tí. Ndirò kòvò ivíví dhu tí yà adzi ò ale ràdù òzùnà ale, ndíní obi nà ale-nyí niwu tí. ²⁸Kàvò yà adzi ò ale ràdù òzùnà àkyákyè dhu tí dhu, ndirò gàyàna 3nzi abádhí rí dhu, yà ìmbà tîya nà dhu tí ríí ìndrù-nyìkp3 ò dhu, ndíní yà àkǎkǎ dhu tí ìndrù rǒžena dhu nugolo tí. ²⁹Kǎnzi ka ndi dhu bhèyi, akye atdí ale mà náarana ndidzi nditírò 3nzínǎ ní. ³⁰Kàgàwà ní ndi nyí núnghò Yèsù Krístò mànà. Kàbhü Krístò ríí àlè tó yà ndi ndarí dhu-ŋga òvò ní irèta tí. Kà-tì ní, Krístò-òtù ò kòzù àlè obhóná-ngatále tí, kù'ò àlè àlè rílà nyìkpóna 3, ndirò kùwu àlè àlè tó nzérenga ò rò. ³¹Ádhàdhì yà Ìlílà Andítá náarúnna dhu bhèyi: «Ndí nòzè ndidzì ndi ale, náká ndidzì ndi Ádrùngbǎle Kàgàwà-okú dò rò tí*»

Krístò yà mùsàlabhà d3 ka kut3 d3 màkürù

(2Kò 4.5-7; Èfè 3.2-11; 1Yù 2.20,27)

2 ¹Àbanǐnzó, ima nyú mà, yà fùrǎbvù ma mǎrà àhü, madù àrà órú ò aróko dhu yà Kàgàwà itè àlè tó nǒvò r3 fùkù 3nǎ kàsùmì 3, ma mǎrà nzá ì dhu òvò r3 fùkù ìdzidzò òte-tid3 ò, ndirò ma mǎrà nzá kòvò r3 yà adzi ò dhu-ŋga

t'òvòta tó irèta-tidò ǝ. ²Obhó tí, yà atdíkpá àlě kǝ nyí màná òná kàsùmì ǝ, ma mudhé ndíní ma mara tí ǝte rǝ dòná ní atdí dhu kèlě. Ndi dhu ní Yēsù Krístò, yà mùsàlabhà dǝ kutó dǝ màkürù. ³Ndirò, fūràbvù ma mǝ nínganí, ma mǝ ivívinga nà, ma mǝ ǝdò nà, madù àmbe ivi dǝ*. ⁴Ma mǝrà dhu ùdhe rǝ, madù dhu òvò fùkù rò, ma mǝnzi nzá i dhu ndíní ma midha tí afikù nyǝ'ù dhu yà dhu-ǝnga t'òvòta tó irèta náaríbhona indrù tò òvòvù ǝte ní. Pbétù ma mǝnzi i dhu Kàgàwà bhà Ìlìlǝ-Alafí bhà ádrùngbǝnga tó ǝbi ní, ⁵inzí fùkù a'uta nùidè tí indrù arí dhu-ǝnga òvò ní irèta dǝ, pbétù ndíní kide tí Kàgàwà bhà ádrùngbǝnga tó ǝbi dǝ.

Ìlìlǝ-Alafí rǝ Kàgàwà arí dhu-ǝnga òvò tí dhu itè àlě tò dhu

⁶Inè màtí kà rǝ ní ndi dhu bhèyi rò, mà mǝrí dhu-ǝnga t'òvòta tó irèta tó dhu nǝvò kǝkà iwà ǝvò afiýa òná rò ale tò. I dhu ní nzi yà adzi ǝ dhu-ǝnga t'òvòta tó irèta-tidò, ndirò ka ní nzi yà adzi dǝ idzi nǝnyù, yà nzi fiyó idzi ràdù àpere ale tó irèta-tidò. ⁷Mǝ maróvona ní Kàgàwà bhà dhu-ǝnga t'òvòta tó irèta yà órù ò okónà. Inzá ndi ndàpè yà adzi òbhòlò rórò, kǝvò wò ndi dhu-ǝnga t'òvòta tó irèta ndíní àlě kotsúya tí pbìndà ádrùngbǝnga tó awáwù ò otùna ǝ. ⁸Yà adzi dǝ idzi nǝnyù ale nzínzi ǝ, wò ndi dhu-ǝnga t'òvòta tó irèta dǝ dhu nùni atdí ale mà ní'í mbǝ. Dhu i'ina gukyè abádhí uni ka dhu tí, ní abádhí utóna nzi wò ádrùngbǝnga tó awáwù nà Ádrùngbǝlè mùsàlabhà dǝ. ⁹Kàgàwà anzi dhu rǝ ádhàdhì yà Ìlìlǝ Andítá náarúnvona dhu bhèyi:

«Yà inzà atdí ale mà náapèna àlǝna, ndirò inzà atdí ale mà náapèna ìrina dhu,

yà inzà apèna ìse atdí ale-afí ò màtí dhu,

ní ndi, Kàgàwà abhòlò angyangyi kǝkà ndi nózè ale tò*»

¹⁰Àlě tò ní ndi Kàgàwà itè yà órù ò ndi ndili pbìndà dhu pbìndà Ìlìlǝ-Alafí-otù ǝ. Obhó tí, Ìlìlǝ-Alafí arí kóró dhu àndà, ìmbǝ rǝ Kàgàwà údhè ndi ndonzi tí dhu, yà atdí dǝ kǝdù òrùnà màtí. ¹¹Ádhi pbá ale ndi indrù nzínzi ǝ, ngǝtsi ale-afí rǝrèna dhu ùni ràdù, inzà ní ndi ale-afí yà kà'ò rǝ kèlě nùni ka rò? Ndirò, Kàgàwà bhà irèta nùni ràdù atdí ale mà rǝ ìmbǝ, inzà ní kàbhà Ìlìlǝ-Alafí kèlě nùni ka rò. ¹²Ndirò àlě, àlě kǝ nà ní nzi yà adzi ǝ ale arí nà ale-afí-tidò, pbétù àlě kǝ nà ní Ìlìlǝ-Alafí yà Kàgàwà bhà rò írà, ndíní àlě kuni tí àlě tò Kàgàwà íbhò kóró dhu. ¹³Ndirò, yà mà mí Kàgàwà bhà màkürù òvò indrù tò rò, mà mǝrí nzi kǝvò indrù tò dhu-ǝnga t'òvòta tó irèta ò rò àhu ǝte-tidò ǝ, pbétù mà mǝrí kǝvò Kàgàwà bhà Ìlìlǝ-Alafí níbhò fǝkà obhóná ǝte-tidò ǝ. Ndi dhu bhèyi ní ndi, mà mǝrí Ìlìlǝ-Alafí nàndà dhu àwè indrù tò ndi Ìlìlǝ-Alafí íbhò fǝkà ǝte-tidò ǝ.

¹⁴Pbétù, yà adzi dǝ pbìndà ǝvò ǝ tí arúbhi ale, ní rǝ nzi àdù ndi Kàgàwà bhà Ìlìlǝ-Alafí ò rò ráhu ǝte à'ù. Obhó tí kà ràdù kàla rǝ ìmbǝ tǝna nà dhu tí fíndà, ìnzí ndi dhu ràdù dóna àlu, ndirò Ìlìlǝ-Alafí-otù ǝ tí ndi dhu ràdù ale-dò àlu nídhuní. ¹⁵Kàgàwà bhà Ìlìlǝ-Alafí nà rǝ ale rǝ ìnè indrù-nyutsi rǝ kóró dhu ràlè dóna, pbétù ìmbǝ rǝ Ìlìlǝ-Alafí nà ale-dò nálè ndi Alafí nà rǝ ale-nyutsi rǝ dhu rǝ nzi.

¹⁶Ìlìlǝ Andítá ràtina:

«Ádhi pbá ale ndi Ádrùngbǝlè bhà irèta nùni?

Ádhi pbà ale ndi kà tò rádù sedzà àbhu?»
Pbétù àlě'i, yà ìlilā-Alafí nà àlě kǝ rò, àlě kǝ nà irèta ní Krístò bhà rò irà irèta.

Kàgàwà bhà kasutále

(1Kò 4.1-6; Èbr 5.11-14)

3 ¹Pbàkà ã àbanínzò, nzínzikù ã ma mfǝ nínɡaní, ma mábà nzá fangà mótè nyí mànà àdhàdhì Kàgàwà bhà ìlilā-Alafí nà rǝ ale bhěyi. Pbétù ma mótè nyí mànà àdhàdhì yà adzi ã dhu átdù afíya ale bhěyi, ndirò òko òko ire tí fíyó a'uta ã Krístò-nyutsi ale bhěyi. ²Ma mábhù nyí nyǝmvù dhu nǝ mǝkǝyí^b. Ma mábhù nzá odú rǝ'ò ònyù nyǝnyù, ìnzǝ nyí nyádù kà-lèmà ònzǝ ale tí nyí nyǝ dhu-okú dǝ rò. Ndirò kòmbí màtí nyí nyí nzǝ àdù kà-lèmà ònzǝ, ³òko nyí nyòko yà adzi ã dhu átdù affkù rǝ nǝdhuní. Obhó tí, yà òko adha mà anya mànà nóko nzínzikù ã dhu, nǝtè tí nzá dhu, yà adzi ã dhu rátdù affkù, ndirò nyí raróko yà inzà Kàgàwà núni ale náaróko òná òfǝ ò? ⁴Wò nzínzikù ã atdí ale rǝtina: ìma, ìma ní Polò bhà ale, ngǝtsi ale rádù àtìnà: ìma, ìma ní Apolò bhà ale rò, ní wò nyí nyǝnzina dhu tí nzǝ inzà Kàgàwà núni ale tó òfǝ ã dhu?

⁵Nǝrò, Apolò ní àdhi? Ndirò, Polò ní àdhi? Mǝ'i ní Kàgàwà bhà kasutále, yà nyí nyá'ù Krístò otùya ã ale. Mǝ mǝnzǝ ndi kasu, ngǝtsi ale rǝnzǝ ka yà Ádrùngbǝle abhù fǝndà perè-bvu rǝ. ⁶Mǝ mfǝ àdhàdhì yà ìnga ã kasu nanzi ale bhěyi: ìma, ma mazò itse, ndirò Apolò adù idha ùdhò kà dǝ. Pbétù, Kàgàwà ní ndi adù kàbhù ròvì. ⁷Ní, wò ndi itse nòzò ale mà, kà-dǝ idha nùdhò ale mànà, kóró ní nzǝ dhu. Kàgàwà ní ndi rǝ ngari nà, kàbhù ndi ndi itse ròvì dhu-okú dǝ rò. ⁸Itse nòzò ale mà, kà-dǝ idha nùdhò ale mànà kóró rǝ àdhàdhì: ndirò, Kàgàwà núubhòya ìngbàtí ìli ndi ale bhà mùkimbà mà, àdhàdhì ndi ale anzi kasu-bvu rǝ. ⁹Obhó tí, mǝ, mǝ'i ní atdíkpá arí Kàgàwà bhà kasu ònzǝ ale. Nyí, nyí ní Kàgàwà bhà ònzǝbvu.

Kàgàwà udhèya pbìndà kasutále-kàsù kàzù nǝ dhu

Nyí ní átò Kàgàwà rǝsina idza. ¹⁰Ní, yà idù Kàgàwà ìbhò ìdzìnga-bvu rǝ, ndirò àdhàdhì yà idza òsǝ arí nyǝkpǝna ótdyù ale bhěyi, ma mǝpè ndi mǝrù idza-pfǝ [Ídzǝ Mǝkǝrù t'úncta-otù ã.] Ndirò kòmbí, ngǝtsi ale nádù ndi ndi idza òsǝ kà-dǝ. Pbétù dhu àkǝ ìngbàtí ìli ndi ale mà rǝndà nga mběyi, ìngbà dhu bhěyi màtí ndi ndǝsǝ kà-dǝ dhu nà. ¹¹Obhó tí, ìmbà ngǝtsi idza-pfǝ òpè rádù ndǝrù, yà iwà ka kórù-tsǝ tó ngari ã ale rǝ. Ndi idza-pfǝ ní Yèsù Krístò. ¹²Ìndrù rǝ ìnè ndǝsǝ wò ndi òru ka kórù idza-pfǝ dǝ abho rádù òdhò dhu-tidǝ ní: ǝrò, tsumà, ndirò ǝrú odzina nà odu-tidǝ mà. Ngǝtsi ale rǝ ìnè ndǝsǝ kà-dǝ ìnzǝ rádù òdhò abho dhu-tidǝ ní: itu, tsǝtsǝ, ayi mà. ¹³Kàgàwà rǝ ìndrù-ànyǝ ìtdǝ nínɡaní rǝ ndǝnzǝ dhu nǝtèya ìngbà tí ìli ndi ale bhà kasu tó òfǝ kpangba. Obhó tí ndi nínɡaní, Kàgàwà núudhèya ìngbàtí ìli ndi ale bhà kasu mà kàzù nǝ, kàzù rádù ndi ndi ale bhà kasu tó òfǝ nǝtè. ¹⁴Ní, dhu i'ya gukyè inzà yà ndi ale asǝ wò ndi idza-pfǝ dǝ dhu nógbè kàzù ò dhu tí, ní ndi ale náabáya mùkimbà. ¹⁵Pbétù yà ndi ale asǝ dhu nóogbeya gukyè, ní ndi ale náabáya nzǝ

b 3.2 Mǝkǝyí tí Polò rǝtina dhu ní yà ndi ndudhè kǝkǝ inzà àpè ò'ò fíyó a'uta ã ale tò isísó rǝ'ò dhu.

mùkimbà. Àbadhi nyú ndítírò nòwúyá ògù, pbétù ndi dhu ní'ya àdhàdhi kàzù ònà ndi nòtò ndàdù ògù ale bhéyi.

¹⁶Nyí nyúni tí obhò dhu nyí ràrí Kàgàwà bhà idza, ndirò kàbhà ìlilá-Alafí rarádi nyukutsi? ¹⁷Obhó tí Kàgàwà bhà idza ní ìlilá idza, ní nyí ní ndi kàbhà idza. Nírò, ndi ale apé Kàgàwà bhà idza ùgòlò, ní Kàgàwà adùya ndi ale ùgolo átò.

Kàgàwà íbhò kóró dhu fùkù fùkú ídzinga-okú dò rò

¹⁸Atdí ale mà àkà nzá ndùtrá ndi ndítírò. Nzínzikù ǀ atdí ale mà náapè ndòzè iwà ndi ndúni dhu-ǀnga t'òvòta yà adzi ǀ ale tó ǀfǀ ǀ dhu tí, ní ndi ale àkà ndùbhà ndi dhu-ǀnga t'òvòta-tidò. Ndi dhu bhéyi ní ndi, kà ràdù ìǀ obhóná dhu-ǀnga t'òvòta nùni ale tí. ¹⁹Obhó tí, yà adzi ǀ dhu-ǀnga t'òvòta tó irèta-tidò ní ìmbà tina nà irèta Kàgàwà-ǀnzǀ. Ìlilá Andítá náarátina: «Kàgàwà arí dhu-ǀnga t'òvòta ì ǀni dhu tí arí 'àti ale nòtsi yà ìtírò abádhí ǀpe fíyǀ àdà ǀ*» ²⁰Ndirò Andítá ràtina átò: «Ádrùngbàle Kàgàwà nùni wà dhu-ǀnga t'òvòta tó irèta nà ale tí rí 'òzè ale tó irèta. Kùni wà dhu, ndi irèta ràrí mbà tina nà dhu*»

²¹Nírò, atdí ale mà àkà nzá ndòyò ndi ngàtsi ale-okú dò rò. Obhó tí, kóró dhu rǀǀ fùkú ídzinga tò. ²²Ima Polò, Apolò, Péterù, Kàgàwà íbhò mà fùkù fùkú ídzinga tò. Ndirò yà adzi, ǀpǀrǀnga, ǀve, yà kòmbí rǀǀ dhu, olù ríwu dhu mànà kóró Kàgàwà íbhò fùkù fùkú ídzinga tò. ²³Ndirò nyí'ina, nyí ní Krístò bhà ale, ndirò Krístò ní Kàgàwà bhà ale.

ǀnzá dhu àkà kǀnzǀ Krístò bhà kasutále gàyà dhu

(Ròm 14.10-12; 1Kò 3.5-9)

4 ¹Nírò, dhu àkà ìndrù ròzè mà'i Krístò bhà kasutále tí, ndirò Kàgàwà bhà obhóna ùdhé arí ìndrù tò ale tí. Rìrà àhu kòmbí nga ò, ì obhóna náaróko órù ò. ²Nyí nyùni wà dhu, wò ndi ádrùngbǀnga-tidò ka kábhù foná ale rǀràdù àkà ndǀǀ yà fǀndà ka kǀvi dhu ònzǀ arí ale tí. ³Pbàkà ǀ, ìnzǀ ní àpbè ndi akekpá màtǀ nyùnò ànyǀdu, ndirò ngàtsi ní, ìndrù-bvǀ dhùwanì rùnò ndi ànyǀdu. Ndirò ima nyú matǀrò ma mí nǀǀ àdù ànyǀdu ùnò. ⁴Obhó tí, pbàkà irèta nyú mà nòbhù nzá ma atdí dhu-okú dò rò màtǀ, pbétù ndi dhu rǀ nǀǀ àtina, ima rǀrǀ obhónángatále. Ádrùngbàle ní ndi ànyǀdu ùnò rádù. ⁵Ní ndi dhu-okú dò rò, nyí nyàkà nzá nyùnò ìndrù-ànyǀ angyǀnǀ rò, ìnzá àkò ka kakò kǀsumì àpè àkà rórò. Nyí nyàkà nyòdò nga, rǀrà àhu Ádrùngbàle rǀngo dhu ò. Ka ní ndi kóró dhu yà ùru ka kuru ìnò ò nǀtǀya kpangba awáwù ò, ndàdù yà ìndrù aròdona afíya ò dhu nǀpǀo kpangba. Ní Kàgàwà nǀfuya ìngbǀtǀ ìli ndi ale mà ndi ale bhà kasu-bvu rò.

⁶Àbanǀnzó, ma mùnò wò dhu fùkù, midyǀ Apolò bhà ǀfǀ mà pbàkà ǀfǀ nyú mànà okùku dò rò. Ma midyǀ ì ǀfǀ, ndǀnǀ ròkǀ nyí nyuni tí dhu, nyí rǀkǀ nzá nyòwù igi Andítá rǀ rò, ndirò nzínzikù ǀ atdí ale mà rǀkǀ nzá ndǀdzǀ ndi, ndòlè ndi atdí ale ìnǀ rò, ndàdù ngàtsi ale nǀdzèlè. ⁷Ádhi pbá ale ndi nyí nǀli nyí'ǀ ádrùngbàle tí ròsè ngǀkpǀ ale dǀnǀ? Tí obhó Kàgàwà ndi yà nyí nyarǀǀ nà kóró dhu nubhò ìndè? Kǀpè ìǀ wò dhu bhéyi, ní ádhu-okú dò rò nga ndi nyí nyǀdù àmbe nyoyò dǀ, ìnzá nyí nyabà ì dhu Kàgàwà-fǀ dhu bhéyi ní?

⁸Nyí pbání iwà nyí nyábà yà nyí nyí atdyúya òho kóró dhu! Nyí pbání iwà nyí nyóngò ònzitále tí! Nyí pbání iwà nyí nyóngò ádròdrò kámá tí! Pbétù mǎ'í na, mǎ ní nǎí ádròdrò kámá. Nyí nyí'íná gukyè obhóngàtí ádròdrò kámá tí, ní mǎ mǎmbènà ì'í átò ádròdrò kámá tí atdíkpá nyí mànà. ⁹Obhó tí, ima ní dhu rólo Kàgàwà úlì mǎ'í, mǎ uvitatále tírò, mǎ'í olù ale tí kóró ale rǎ dhu bhéyi. Mǎ mǎ'í ádhàdhì ànyàya ka kitdì ndíní ka kókýe tí ale bhéyi. Obhó tí, mǎ mǎ'í ádhàdhì kóró yà adzi ǎ ale mǎ, mǎlàyíká mànà dhu rí rǎyá rí ndònzì dhu àndà ale bhéyi. ¹⁰Mǎ pbání ndi àkyákyè ale Krístò-okú dǎ rǎ, nyǎdù ì'í dhu-ǎnga t'òvòta tó irèta nà ale Krístò-nyutsì. Mǎ pbání ndi ivíí ale, nyǎdù ì'í ǎbì nà ale. Ìndrù arí itsika ònzì, pbétù, abádhí arádù nyífu! ¹¹Rìrǎ àhu kòmbí nga ǎ, mǎ mǎ'í àwù nà, mǎ mǎ'í òmvèna mǎ mí dhu-atdyú nà, mǎ mǎ'í ìmbǎ mǎdzarè nà rǎkǎ. Ka karávu rǎkǎ, mǎdù àmbè ùbhi dǎ, ìmbǎ mǎ móko rǎ nga rǎ'í rǎrǎ. ¹²Mǎ mǎ'í adyò ìvǎ, mǎmbe kasu ònzì dǎ ǎtsúka nyú ní ònyù mǎ mabá tí. Mǎ'í ní ka kí dhu ùnò rǎ, mǎ mǎ'í ì ale àsò àsò tí. Ìndrù rí mǎbhù mǎbà àpè rǎ, mǎ mǎ'í dhu-dzi òndù òndù tí. ¹³Mǎ'í ka kùdhù rǎ, mǎ mǎ'í ǎte àdù ìyonga ǎ. Kòmbí mǎtí ka kí mǎzè ádhàdhì yà adzi ǎ tsítsò bhéyi, ndirò kóró ale mǎ náarí mǎzè mǎ'í yà adzi ǎ andrita bhéyi.

Pǎlò bhà irèta yà atdíǎ ndi ndózè pbìndà nzónzo-okú dǎ rǎ

¹⁴Ma mǎndí nzá yà dhu fùkè ndíní nyíku nabhù tí ríwù, pbétù ma mǎndí ka ndíní nyíkpo'ku nabhù tí ròtdyù ádhàdhì pbàkà nzónzo yà atdíǎ ma mózè bhéyi. ¹⁵Obhó tí, atdí kumì lufù ale mǎ rí mbǎ dhu ùdhè fùkè Krístò-nyutsì ale kóko tí dhu dǎ, ní abáku rí mbǎ ì'í ibí. Obhó tí, ima ní ndi ma módhì nyí ìdzi Màkùrè ma mǎnò fùkè dhu-otù ǎ, ndíní nyí nyoko tí Yèsù Krístò-nyutsì. ¹⁶Nírò, ma mìtdè nyí ìtdè tí, nyí nyàkǎ nyòdyi pbàkǎ ǎfǎ. ¹⁷Wò dhu-okú dǎ rǎ ní ndi, ma mòvì Tímòtewù tiku ǎ. Ka ní pbà'ngba yà atdíǎ ma mózè, ndirò mbéyi arí fóná ka kàbhu Ádrùngbǎle Yèsù bhà kasu ònzì. Kà'í ndi Krístò-nyutsì ma marádi tí dhu tó gílímá àbhù nyírè. Ndi gílímá ní ndi ma marúdhèna kóró ngari ònǎ kóró *kànísá ǎ.

¹⁸Nzínziku ǎ atdídhéná ale nópè 'àmbe inga ìrè dǎ ìnzí ma rǎrǎrà nyǎndà, ndi dhu ràdù 'àbhu 'àmbe 'ìdzi dǎ. ¹⁹Pbétù, ma mǎrá àhu fùrǎbvù ìnzá òtrò ìdho ǎ, Ádrùngbǎle òzè ka ní. Ní ányirò ní ndi, ma mí nǎí kǎkò ì 'ìdǎ arí ìtírò ale arúnna dhu kèlè núní, pbétù ma mí abádhí ràdù ònzìnà dhu nǎlǎ átò! ²⁰Obhó tí, òrù-akpá ǎ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi náarí nǎí nditè yà ale-tsù ǎ ka kúnna dhu-otù ǎ tí, pbétù ká'í nditè ádrùngbǎnga tó ǎbì-otù ǎ. ²¹Nírò, nyí nyòzè ní ádhu? Tí marà àhu fùrǎbvù fudù mùgò nà, ndirò ngàtsi ní, tí marà àhu àzè mǎ ìyonga mànà ní àlè afídu nà?

Mùnyòni ònzì rí ale àkǎ kodì *Kànísá ǎ rǎ dhu

(Gál 5.9; 1Tì 1.19-20; Èbr 10.22)

5 ¹Dhu arí ndirò kóró ngari ònǎ kambe àtìnà dǎ, nzínziku ǎ atdídhéná ale rarí mùnyòni ònzì. Ndi mùnyòni-tidò ní yà ìnzí arí ndònzì kǎkǎ ìnzá Kàgàwà nǎ'ù ale nzínzì ǎ mǎtí: ka karátina nzínziku ǎ atdí ale ródyi olù-iyànà' rǎdi pbìndà tsìbhále tí! ²Ní àzèmbè ìzù àmbènà nyùkǎ, nyǎdù ndi dhu

nònzì ale ìpfo, nyòdì nzínzìkù ǝ rò rò, nyí nyarádù òko nyámbe nyǝyò dǝ ǝyò tí! ³Ima, ma mǝí itse rùkù rò ale-ngbò ònǎ rò, pbétù ma mǝí inè atdíkpá nyí mànà ale-afí ònǎ rò. Ní, ma mòtdì wà ndi dhu nónzì ale-ànyǎ, àdhàdhì inè àlě kǝí atdíkpá nyí mànà dhu bhěyi. ⁴Ma mòtdì ndi ale-ànyǎ àlě tǝ Ádrùngbǎle Yèsù-ǝvò rǝ. Ndirò, nyündù nyí nyí rò, ma mǝíya inè átǝ atdíkpá nyí mànà ale-afí ònǎ rò, ndirò Ádrùngbǎle Yèsù bhà ádrùngbǎnga tǝ ǝbi nííya inè nzínzìkù ǝ. ⁵Nyí nyàkǎ nyípfo wò ndi ale, nyǎbhu pǝmvo Sitanì tǝ*, ndíní kǎ-nyutsì rǝí nzérénga nabhù tí riku yà kǎ rǎbàna àpbè-otù ǝ. Ndi dhu bhěyi ní ndi kǎ rǎdù ògù Ádrùngbǎle Yèsù ríngo ònǎ idhò ǝ.

⁶Nyí nyí nyǝyò nzérénga-okú dǝ rò dhu ní nǝí idzì dhu! Nyí nyúni tí obhó dhu, ákě afi-ngba rarí ábhǝ idyi nyú nábhù rǎmǝ? ⁷Nírò, nyí nyàkǎ nyípfo wǝrì nzérénga tǝ afi-ayí nyukutsì rò, ndíní nyí nyílǎ tí Kàgàwà-nyìkpó ǝ. Ndi dhu bhěyi ní ndi, nyí nyádù ìí àdhàdhì idyi-ǝwátǎ, yà inzǎ ka kàngbò afi ònǎ bhěyi, yà kòmbí nyí nyí ònǎ ǝfò bhěyi. Obhó tí, Kàgàwà ú'ò wà nyí nyílǎ nyìkpóna ǝ. Kǎbhù wà Krístò perè tí àlě-okú dǝ rò àdhàdhì Pásìka tǝ mùhendù tǝ Pbàyahúdí arózèna 'à'ǎ tǎmǎ-ngba bhěyi*. ⁸Ní ndi dhu-okú dǝ rò, àlě kǎkǎ àlě rǝnzì àlě tǝ Pásìka tǝ mùhendù ìnzì ní afi-ayí rǝí ònǎ mùgati ní. Kà-tì ní, nzérénga mà nzére dhu mànà tǝ afi-ayí ní. Pbétù, àlě kǎkǎ àlě rǝnzì ka ìmbǎ ònǎ afi nà mùgati ní. Kà-tì ní, àlě kǎkǎ àlě ròkò ìlǎ àlě kílǎ Kàgàwà-nyìkpó ǝ rǝrò, ndirò obhónǎ dhu ònzì àlě kǝ rǝrò.

⁹Yà olù ma mǎndí fùkù bhàrùwà ǝ, ma mǎndí dhu mati, nyí rǎkǎ nzǎ nyòwù òko rǝ atdíkpá mùnyònitǎle mànà. ¹⁰Ndi bhàrùwà ǝ ma mòtè nzǎ yà adzi ǝ mùnyònitǎle dǝ, ǝdhíya-fó rǝí dhu dǝ arí afíya ùlǝ ale dǝ, ìndrù-fó dhu ùdhǎ arí ǝbi ní ale dǝ, ndirò ***sànamù** ùlǝ arí ale dǝ. Obhó tí, ndíní nyí nyìndǎ tí nyí abádhí rò rò, dhu àkǎnà nyùvò yà adzi ǝ rò! ¹¹Pbétù ma mǎndí dhu fùkù okúya dǝ rò ní kǎkǎ pbàkrístò tí arí 'àti ale. Ndi ale apé àtina ndi rarí mùkrístò, pbétù ndàdù ìí mùnyòni ònzì arí ale tí, ndirò ǝdhína-fó rǝí dhu dǝ arí afína ìlǝ ale tí, kapé ìí sànamù ùlǝ arí ale tí, ndàdù ìí dhu ùnò arí ìndrù ní ale tí, kapé ìí iwa òri arí ale tí, ndirò ǝbi ní arí dhu ùdhǎ ìndrù-fó rò ale tí, ní wò dhu bhěyi ale-tidò nà nyí nyàkǎ nzǎ nyǝnyù ònyù mà atdíkpá! ¹²Inzǎ Yèsù ná'ù ale-ànyǎ tǝ'únòta tí òtǝdu? Tí obhó pbàkrístò nyú i nyí nyádù ànyǎya núnò? ¹³Inzǎ Yèsù ná'ù ale-ànyǎ núnò rǎdù ní Kàgàwà. Obhó tí, ìlǝlǎ Andítǎ rǎtina: «Nyí nyàkǎ nyípfo nzére ale nyòdì nzínzìkù ǝ rò*».

MùKrístò àkǎ nzǎ ndòbhù ǝdhìnà mùkrístò inzǎ

Yèsù ná'ù anya tǝ'ítǝtǝ tǝ'ále-fó dhu

(Mbà 20.3; Màt 5.23-24; Ròm 12.17-18; Êfè 5.3-8; Yàk 4.1)

6 ¹Nzínzìkù ǝ atdí ale mà náapè ìí anya nà iwà Yèsù ná'ù ǝdhìnà nà, ní dhu ǝfò tí nga kǎ rǎrà ndi ǝdhìnà ǝbhù inzǎ Yèsù ná'ù anya tǝ'ítǝtǝ tǝ'ále-fó? Inga nòfò dhu ní kǎ rǎrà kòbhù Kàgàwà bhà ale-fó. ²Nyí nyúni tí nzǎ dhu, Kàgàwà bhà ale rarí ndi yà adzi ǝ ale-ànyǎ nitdiya? Nírò, yà adzi ǝ ale-ànyǎ nyí nyitdiya dhu bhěyi, ádhu ìnzì nyí nyádù kǝkǝ dhu bhěyi àkyàkyè dhu nùfǎ ale-ànyǎ nitdí ní? ³Nyí nyúni tí nzǎ dhu àlě ritdiya màlàyíkǎ mà-ànyǎ? Ní ndi dhu bhěyi kǎ rǝí rò, àlě ní ùnò àlě kádù yà adzi ǝ i nònzì dhu-ànyǎ ùnò olu! ⁴Ní dhu apé ìí nyí nyí'í anya nà nzínzìkù ǝ dhu tí, ní ádhu-okú dǝ rò nga

ndi nyí nyádù òwu i anya nà kòkò ònzí arí òtè pbàkrístò nízínzì ò dhu ò ale-ònzí nǐ? ⁵Ma m̀̀ǹd̀ dhu wò dhu bhèyi ndíńí nyíku nabhù tí rìwù. Obhó tí, nízínziku ò yà Yèsù ná'ù ɔdhína nízínzì ò dhu-ànyà ùnò rádù dhu-ònga t'òvòta núnì atdí ale mà t'fí mbà? ⁶Pbétù, ùkù nyí nyàmbènà nízínziku ò dhu-ònga àndà rò, nyí nyaràdù òwu nyòbhù inzà Yèsù ná'ù ale-fó dhu-tì ní àdhu?

⁷Obhó tí, anya nà nyí nyí nízínziku ò dhu nítè wà dhu kpangba, iwà dhu rónzì lèmakù atdí. Ní ádhu ònzí nyí nyádù nzére dhu-dzi òndù nǐ? Ádhu ònzí nyí nyádù nyùbhà kudhà fukú ongyéngá mà nǐ? ⁸Pbétù nyí, nyí ní ndi nyí nyarí nzére dhu ònzì, nyòwù Yèsù ná'ù ɔdhíku òbhè iri ale-fó! Ndirò nyí ní ndi nyí nyarí i ale tó obhónángà ùdhà ɔbì nǐ! ⁹Nyí nyúni wà dhu mbèyi nyú, nzére dhu ònzì arí ale ní rabáya nǐ ngari òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi ò. Ìnzì nyàbhu kutrà nyí: m̀̀nyòni ònzì arí ale mà, *sànamù ùlè arí ale mà, kàkà inzà ò ùmbà ò nà ale nà arí m̀̀nyòni ònzì ale mà, ndirò m̀̀nyòni ònzì arí nízínziya ò kpabhále-tírò, ndirò vèbhále-tírò ale mà, náabáya nǐ ngari Kàgàwà bhà Idzi ò. ¹⁰Ndirò, ogbo ònzì arí ale mà, ɔdhíya-fó rǐfí dhu dǒ arí afíya ùlì ale mà, iwa òrì arí ale mà, dhu ùnɔ arí òndrù nǐ ale mà, kàkà òndrù-fó dhu ùdhà arí ɔbì nǐ ale mà, ní kòrì ale kóró, náabáya nǐ ngari òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi ò átò. ¹¹Angyi, nízínziku ò atdídená ale nóongónà dhu ònzì ndi dhu bhèyi tí. Pbétù kòmbì, àlè tó Kàgàwà nú'ò wà nyí, nyílà fùkú nzérenga ò rò. Kàbhu nyí nyòngò pbìndà ale tí, ndàdù nyòzù obhónángatálè tí. Kònzì kóró ò dhu àlè tó Ádrùngbàlè Yèsù Krístò nyí nyá'ù dhu-okú dò rò, ndirò Ìlìlà-Alaffi-otù ò.

Yèsù ná'ù ale ní Krístò-ngbò-rònga dhu

(1TÈ 4.1-17; 1PÈ 1.14-19)

¹²Nyí nyarátina: «Kóró dhu t'ònzita tó rusà ka kúfà wà fàkà pbàkrístò tírò.» Ndi dhu ní obhó dhu, pbétù kóró dhu ní nǐ àkàkà kònzì dhu. Ìma mà átò ma mínè mati: «Kóró dhu t'ònzita tó rusà ka kúfà wà idù,» pbétù ma mí nǐ àdù dhu à'ù mífí atdí dhu mà tó ònɔ tí. ¹³Ndirò nyí nyarátina átò: «Kàgàwà anzì ònyù ale-ò tò, ndirò kànzì ale-ò ònyù tò.» Pbétù, ma mátina kà ritòya kòkò òyó dhu kóró. Ale-ngbò Kàgàwà anzì nzá m̀̀nyòni t'ònzita tò, pbétù kànzì ka Ádrùngbàlè Yèsù bhà kasu t'ònzita tò. Ndirò ndi Ádrùngbàlè rǐfí ale-ngbò t'ù-ndata tò. ¹⁴Ndirò ròsè dòtsí, Kàgàwà yà Ádrùngbàlè Yèsù nabhù rùngbè ndi ɔvè-bvù rò pbìndà ádrùngbànga tó ɔbì nǐ, náabhùya àlè-ngbò rùngbè ò átò.

¹⁵Nyí nyúni tí nzá dhu, ngbòku rǐfí Krístò-ngbò-rònga? Nírò ma tí àdù Krístò-ngbò-rònga nyú idyí idyí, mugèrè ròngò m̀̀nyòni tó tsibhále-ngbò-rònga tí? Ìnzì akekpà màtí! ¹⁶Ndirò, nyí nyúni tí nzá dhu ndi ale mà rapé 'ùngbò m̀̀nyòni tó tsibhále nà, ní ròngò wà atdí ale-ngbò tí kà mànà? Obhó tí, Ìlìlà Andítà náarátina: «Abádhí òyó rò ràdù 'ùgèrè 'òngò atdí ale-ngbò tí.» ¹⁷Pbétù, Ádrùngbàlè mànà ò nùngbò ale, ní ràdù ndùgèrè 'òngò atdí ale tí kà mànà, ale-affi ònà rò.

¹⁸Nyí nyàkà, nyòtsè m̀̀nyòni-tsù rò! Yà òndrù rónzina kóró ngùkpà nzérenga rǐfí igi ndi ale-ngbò rǒ rò. Pbétù m̀̀nyòni ònzì ale nónzì wà nzérenga ngbòna nyú rǒ nditfí. ¹⁹Nyí nyúni tí nzá dhu ngbòku rǐfí yà nyukutsì arádi

* 6.16 Opt 2.24 d 6.18 Ka kífí ònè kugèrè ka átò yà dhu bhèyi: «Nyí nyarátina: «Yà òndrù rónzina kóró nzérenga rǐfí igi ndi ale-ngbò rǒ rò.» Pbétù ma mátina: m̀̀nyòni ònzì ale rónzì wà nzérenga ngbòna nyú rǒ nditfí.»

ìlilá-Alafí bhà idza? Ndi ìlilá-Alafí nábhu fùkù ní Kàgàwà. Ndirò nyí ní nzi kàmàku nyí-tírò. ²⁰Obhó tí, Kàgàwà náadzi nyí orú odzi nyú ǵ. Ní nyí nyàkà nyílè ka ngbòku ní.

Polò rí Pbàkòritò arí'í nà umbátá dǵ nzére irèta òbhòlo dhu

(Opt 2.18-25; Mát 19.3-12; Ròm 6.18-22)

7 ¹Kòmbí, ma mí dhu òvo fùkù yà idù nyí nyándí dhu dǵ. Nyí nyátí: «Inga nǵfò dhu ní kpatsibhále àkà nzá ndòdhò pòndà tsibhále nà.» ²Pbétù, ndíní indrú oko tí ìmbà m̀nyòni rí'í nzínzìya ǵ, ma mátina dhu ràkà ìngbàtí ìli ndi kpatsibhále mà rí'í pòndà tsibhále nyú nà, ndirò ìngbàtí ìli ndi tsibhále mà rí'í pòndà kpatsibhále nyú nà. ³Kpatsibhále nákà ndònzì pòndà tsibhále rí atdyúna òho dhu, ndirò tsibhále mà nákà ndònzì pòndà kpatsibhále rí atdyúna òho dhu átò. ⁴Tsibhále-ngbò ní nzi ndi tsibhále bhà, pbétù ka ní kàbhà kpatsibhále bhà. Ndirò kpatsibhále-ngbò ní nzi ndi kpatsibhále bhà, pbétù ka ní kàbhà tsibhále bhà. ⁵Ní, nyí nyàkà nzá nyúlè nyí, inzà ní itsòta tó kàsumì ǵ tí nyí nyìrì nyí nyùbhà ka ákè kàsumì tí rò. Ndi itsòta tó kàsumì dzidǵ, nyí nyádù ingo nyòkò atdíkpá tdítdǵ, akye pfòmvo Sitanì náarana nyùtra fùkú ivívinga ǵ ní. ⁶Wò ma m̀nò fùkù dhu ní nzi uyátá, pbétù ndi dhu bhèyi nyí nyònzì dhu dhu ní nzi nzére dhu.

⁷Obhó tí, ma màmbènà òzèna dhu ní kóró ale ròkò ima bhèyi, ìmbà vèbhálé na. Pbétù ìngbàtí ìli ndi ale mà nábà pòndà perè nyú atdíró Kàgàwà-fó: atdí ale ràbà tsibhále nà ndi ndádi dhu tó perè-tidò, ngàtsi ale ràdù ìmbà tsibhále na ndi ndádi dhu tó perè nábà.

⁸Ndirò kàkà ìmbà rí'í vèbhále nà ale mà, abvo-ayí mànà tò, ma mí dhu òvo matí, dhu ràm̀bènà àkà mbèyi nyú abádhí tò abádhí r̀ngò òko yà ma marádi dhu bhèyi, inzà 'òhò umbátá-atdyú. ⁹Pbétù dhu apé i'í inzà abádhí ràdù afíya òtò itírò dhu tí, ní abádhí ràdù àkà 'umbà ì. Obhó tí, dhu ràdù àkà mbèyi nyú, ndi ale rí'í pòndà tsibhále nyú nà, ròsè ndi ndarana àdi ndàmbe tsibhále-atdyú òhò dǵ dhu dònà.

¹⁰Kàkà iwà ì nùmbà ale tò, ma mábhùna ní yàrí uyátá, yà inzà àhu fudú rò, pbétù kírà Ádr̀ngbàle Kàgàwà bhà rò: tsibhále àkà nzá ndùbhà pòndà kpatsibhále. ¹¹Pbétù, tsibhále náapé pòndà kpatsibhále ùbha, ní ndi tsibhále àkà nzá ndàrà amba-bvù tdítdǵ. Ìmbà kírì ndi dhu bhèyi rò, dhu àkà abádhí r̀ngbò ì tdítdǵ pòndà kpatsibhále nà. Ndirò, kpatsibhále àkà nzá ndùbhà pòndà tsibhále.

Polò rí sedzà àbhù inzà Yèsù ná'ù ale mànà ì nùmbà Yèsù ná'ù ale tò dhu

¹²Ndirò ngùkpá ale tò, ima, ma mí yà dhu òvo, ndi dhu àhu nzá Ádr̀ngbàle Yèsù ò rò, pbétù kàhu ùdù rò. Ní ma mátina: iwà Yèsù ná'ù kpatsibhále náapé i'í inzà Yèsù ná'ù tsibhále nà, ndi tsibhále ràdù ndà'ù 'òngò òko kà mànà, ní ndi kpatsibhále àkà nzá ndùbhà ndi tsibhále. ¹³Ndi dhu bhèyi tí, Yèsù ná'ù tsibhále náapé i'í inzà Yèsù ná'ù kpatsibhále nà, ndi kpatsibhále ràdù ndà'ù 'òngò òko kà mànà, ní kàkà nzá ndùbhà pòndà kpatsibhále. ¹⁴Obhó tí, inzà Yèsù ná'ù kpatsibhále rí'í inè àbhò onzi nà ndùgèrè ndi ndòngò Kàgàwà bhà ale tí Yèsù ná'ù pòndà tsibhále-otù ǵ. Ndi dhu bhèyi tí, inzà Yèsù ná'ù tsibhále rí'í inè àbhò onzi nà ndùgèrè ndi ndòngò Kàgàwà bhà ale tí Yèsù ná'ù pòndà kpatsibhále-otù ǵ. Ìmbà kà rí'í ndi dhu bhèyi nání, abádhí tó nzònzò

nózu ka kádù Kàgàwà-nyìkpò ǝ òtì ale tí. Pbétù obhónánga nyú ǝ, i nzónzo ní Kàgàwà-nyìkpò ǝ ilá ale. ¹⁵Pbétù dhu apé ìí inzà Yèsù ná'ù ale nózè ndùbhà yà ì umberà ì nà Yèsù ná'ù ale dhu tí, ní ndi ale àkà wà ndùbhà ì umberà ì nà ale. Kòrí dhu-tidò nàndà dhu ní, Yèsù ná'ù ale nùtsi ì umberà ì mànà inzà Yèsù ná'ù ale nà dhu rí mbà. Pbétù dhu òfò nga nyòkò atdíkpá, Kàgàwà núnzi nyí ndíní nyí nyoko tí màràngà ǝ ngùkpà ale mànà dhu-okú dò rò. ¹⁶Ínyi Yèsù ná'ù tsìbhálé, nyi nyùni tí obhó igù nyi nyádù pbàkù kpatsìbhálé nígu dhu? Ndirò ngàtsi ní, ìnyi Yèsù ná'ù kpatsìbhálé, nyi nyùni tí obhó igù nyi nyádù pbàkù tsìbhálé nígu dhu?

Pòlò rí dhu àndí inzà dhu àkà kokò ìndrù tó uyátá tó ìno tí dhu dǝ dhu

¹⁷Ròsè yà angyi ma mùnò dhu dònà, ìngbàtí ìli ndi ale mà náká ndòngò àdi àdhàdhì yà Ádrùngbàlé Yèsù abhù fíndà ǝfò ǝ: ndi ǝfò ní, yà Kàgàwà rí ndànzi rò kíí òná ǝfò. Wòrí ní ndi àkàkàna kifu dhu tí ma marúdhèna kórú *kànísá ǝ dhu. ¹⁸Kàgàwà rí nyanzi òná kàsùmì ǝ, nyi nyíí tí iwà ka kòbhòlò onzinúnga rǝ? Ní nyi nyàkà nyadi ndi ǝfò ǝ. Kàgàwà rí nyanzi òná kàsùmì ǝ, nyi nyíí tí inzà ka kòbhòlò onzinúnga rǝ? Ní nyi nyàkà nzà nyabhu ka kòbhòlò. ¹⁹Ale-ònzínga òbhòlò ka kí dhu nónzì nzà atdí dhu mà. Ndirò, ìnzì ka kí kòbhòlò dhu nónzì nzà atdí dhu mà átò. Àkàkà dhu ní kifu Kàgàwà àvi kónzì dhu. ²⁰Dhu àkà ìngbàtí ìli ndi ale mà ràdi yà Kàgàwà rí ndànzi rò ndi ndií òná ǝfò ǝ. ²¹Dhu apé ìí nyi nyíí ìno tí Kàgàwà rí nyanzi rò dhu tí, ní nyi nyàkà nzà nyitù afínu. Pbétù dhu apé ìí inè nyi nyí nyadi dènú nyi-tíró dhu tí, ní nyi nyàkà nzà nyiwi ndi onzi. ²²Obhó tí, ìno tí aríí ale, yà Kàgàwà ánzi rùngbò ì Ádrùngbàlé Yèsù nà, ní nzí ìno Yèsù-nyìkpò ǝ. Ndi dhu bhèyi tí, dònà aríí ndi-tíró ale, yà Kàgàwà ánzi, ní Krístò bhà ìno. ²³Kàgàwà náadzi nyí ǝrú odzi nyú ǝ. Nírò, nyi nyàkà nzà nyíí tdítdǝ ìndrù tó uyátá tó ìno tí. ²⁴Àbanínzó, ìngbàtí ìli ndi ale mà náká ndàdi Kàgàwà-ònzí yà kà rí ndànzi rò ndi ndií òná ǝfò ǝ.

Inzá àpè 'umberà ale àkà 'òkò òná ǝfò

(Èbr 13.4; 1Pé 4.7)

²⁵Kàkà inzà àpè vèbhàlé ùní kpabhínzo mà, inzà àpè kpabhàlé ùní vèbhínzo mà nà tò, ma múyàna Ádrùngbàlé Yèsù òvò idù dhu tí dhu nà ma mfí umberà. Pbétù, tidu òná rò, ma mábhèna abádhí tò dhu ní pbàkà irèta. Ndi irèta ní, yà Ádrùngbàlé Yèsù ónzì idzìnga fíndà ríí tsùnà dhu ìrì ka kádù dhu tí ale bhà. ²⁶Obhó tí, yà kòmbí ríí àpè-okú dò rò, ma mìrè nga idzi dhu ràrì ìndrù ròkò yà ì rí òná ǝfò ǝ. ²⁷Dhu apé ìí inè nyi nyaríí tsìbhàlé nà dhu tí, ní nyi nyàkà nzà nyonè ndi tsìbhàlé ùbha nyi nyí dhu. Dhu apé ìí umberà nyi nyaríí tsìbhàlé nà dhu tí, ní nyi nyàkà nzà nyonè tsìbhàlé. ²⁸Pbétù, dhu apé ìí nyùmbà nyí nyí dhu-atdyú nà nyi nyíí dhu tí, ní nyi nyònzì nzà nzérenga. Ndirò, inzà àpè kpatsìbhàlé ùní tsìbhíngba náapè àrà amba-bvù, ní íyàdhíyà nónzì nzà nzérenga átò. Pbétù kàkà iwà ì nùmbà ale ní róngo ìí inè àpè nà fíyó ípìrònga ǝ. Ní ima, ma mòzè modò nyí ì àpè rǝ rò.

e 7.17 Kàgàwà rí nyanzi rò nyi nyíí òná ǝfò tí ka kátina dhu-tí ní: Ale-ònzínga òbhòlò ka kí dhu mà, ìnzì ka kí kòbhòlò dhu mà, ndirò ìno tí ka kíí dhu mà, umberà ka kíí ìno tí dhu mànà. Kùtò nzà Kàgàwà àvi dhu ònzì ka kí dhu-tsà. Wòrí ní nzí ití ka kátina, Kàgàwà rí ndànzi dhu atù nzérenga ǝ ale ràkàna ndòngò àdi ndi nzérenga ǝ tí.

Inzá yà adzi ʒ dhu àkă ndàtdù indrù-afí dhu

²⁹ Àbanĩnzó, ma mòzè matí yà dhu bhěyi: kàsùmì ùbhà ndì ídò. Ní ròpè ndì kòmbí, tsìbhále nà arfí kpsatìbhále, náká ndàdì ìmbà arfí tsìbhále nà ale bhěyi. ³⁰ Ɖdzi ródzi ale náká 'òkò ìnzí ródzi ale bhěyi. Dhèdhe nà ríí ale náká 'òkò ìmbà ríí dhèdhe nà ale bhěyi. Dhu Ɖdzi rí ale náká 'òkò ìmbà ríí dhu nà ale bhěyi. ³¹ Yà adzi ʒ malí ní arí kasu Ɖnzí ale, náká 'òkò ìnzí arí kasu Ɖnzí kà ní ale bhěyi. Obhó tí, yà ndì ndíí Ɖná Ɖfí ʒ, yà adzi ràrà tsùna rí ndòdì dhu Ɖ.

³² Ma mòzè dhu ní, nyòkò ìmbà afíku itù rí dhu ríí rórò. Ìmbà arfí tsìbhále nà ale náarí afína itù ní ní Ádrùngbàlè Yèsù bhà dhu kèlè, ndàdù ndòzè ndòzè kà-nyìkpó nòfò dhu Ɖnzí ndì ndí dhu kèlè. ³³ Pbétù tsìbhále nà ale náarí afína àtdù ní ní yà adzi ʒ dhu, ndàdù ndòzè ndòzè p̀bìndà tsìbhále-nyìkpó nòfò dhu Ɖnzí ndì ndí dhu, ³⁴ p̀bìndà irèta ràdù ndàndò ̀̀ndò tí. Ndi dhu bhěyi tí, ìmbà arfí kpsatìbhále nà tsìbhále mà, inzà àpè kpsatìbhále ̀̀ni tsìbhíngba mà nà náarí afíya itù ní ní Ádrùngbàlè Yèsù bhà dhu kèlè. Abádhí Ɖzè dhu ní 'àbhu afíya mà ngb́ya mà nà Ádrùngbàlè Yèsù tò. Pbétù kpsatìbhále nà tsìbhále náarí afína itù ní ní yà adzi ʒ dhu, ndàdù ndòzè ndòzè p̀bìndà ale-nyìkpó nòfò dhu Ɖnzí ndì ndí dhu. ³⁵ Wò ma mùnò fùkù dhu ní ma mùnò ndíní í'í tí mùgàsù tí fùkù, ìnzí ní ndíní í'í tí àdà ma mùpe rùkù dhu tí. Ma mòzè mitè ingbà dhu bhěyi matí nyí nyàdù Ɖko inga nòfò dhu bhěyi dhu fùkù, nyàdù nyàpba Ádrùngbàlè Yèsù rò tí ìmbà fùkù irèta-ɔnga ̀̀ndò rí atdí dhu mà ríí rórò.

Ɖrì nàndà dhu

³⁶ Ndi ale apé dhu àlà, inzà ndì rónzì yà ndì ndòrì tsìbhíngba-nyìkpó nòfò dhu, yà inzà ì ̀̀mbà ì kà nà dhu-otù ʒ, íyàdhíyà mà nà ì í '̀̀mbà dhu-atdyú ràdù ndàlu tdítǎ, ní abádhí àkă '̀̀mbà ì, yà ndì kpsatìbhíngba Ɖzè ka dhu bhěyi. Àbadhi Ɖnzì nzà nzérenga. ³⁷ Pbétù, ndi kpsatìbhíngba apé dhu ̀̀dhè afína nyú Ɖ inzà ka kètu ndì ̀̀tù tí rórò, ndà'ù dhu ìnzí ì ràrí '̀̀mbà, ndirò ìnzí ì ràrí ngb́ya ̀̀pba yà ndì ndòrì tsìbhíngba nà, ndàdù ndi dhu Ɖnzì yà ndì nyú ndì ndòzè ka dhu bhěyi, ní ndi ale Ɖnzì dhu mběyi. ³⁸ Ndi dhu bhěyi ní ndi, yà ndi ndòrì tsìbhíngba nà ì nùmbà ale nónzì dhu mběyi, ndirò wò ndi tsìbhíngba nòdhò ìnzí '̀̀mbà ì nà ale, nónzì dhu mběyi nyú ròsè.

Abvo-ayí nàndà dhu

³⁹ Ɔwà àrà amba-bvù tsìbhále náaradí Ɔyatá-tsinà yà ìnè p̀bìndà ale ríí nyì-kpóna nà Ɖná kàsùmì ʒ. Pbétù kàbhà kpsatìbhále náapè Ɖvè, ní íyàdhíyà ríí Ɖná ndítǎ '̀̀mbà ì ndi ndòzè ale nà. Pbétù, ndi kpsatìbhále àkă ndíí mùkr-ístò tí. ⁴⁰ Pbétù pbàkà ʒ, kà ràdù hirò Ɖnzì, yà ndì ndíí Ɖná Ɖfí ʒ tí ndì ndàdì rò. Wòrí ní ndi pbàkà irèta, ndirò ima nyú ma mà'ù wà dhu átò, ma ràríí ìnè Kàgàwà bhà ̀̀lílà-Alafí nà.

Perè tí ka kùbho *sànamù tò izzà nàndà dhu

(Ròm 14.13-23; 1Kò 10.19-33)

8 ¹ *Sànamù tò ka kùbho perè tí izzà nàndà dhu ní, nyí nyándí dhu, nyàti: «Mǎ'í kórò, mǎ muni wà dhu ndi dhu dǎ.» Pbétù ma mátina: inga ̀̀ni kà kí dhu náarí ale àbhù kambe ale ̀̀dzi dǎ ale-tírò, pbétù ale Ɖzè ka kí dhu náarí

ale òsì òsì tí. ²Ndi ale apé ndòzù ndítírò inga ndi ndúni dhu tí, ní ndi ale ní inzà inga núni obhóná nyú yà ndi nyú ndi ndàkàna ndùni ka dhu bhèyi ale.

³Pbétù ndi ale apé Kàgàwà òzè, ní Kàgàwà ùni wà ndi ale.

⁴Nírò, ka tí àdù sànamù tò ka kùbho perè tí izzà ná'a à'a? Àlè'i nyú, àlè kúni wà dhu sànamù raríi mbá yà adzi ð, ndirò àlè kúni wà dhu Kàgàwà raríi atdí tí. ⁵Pbétù, ngùkpà ale arátina mungù-nzo raríi inè òrù-akpà ò ndirò yà adzi ð. Ní obhó tí, abádhí tò mungù-nzo ríi ibí, ádròdrò ale ràdù ìi ibí. ⁶Pbétù àlè tò, Kàgàwà ríi atdí tí. Ka ní àlè t'Ábanà yà kóró dhu nanzi, ndirò àlè karóko kà tò. Ndi dhu bhèyi tí, Ádrùngbàlè ríi atdí tí. Ndi Ádrùngbàlè ní Yèsù Krístò, yà kóró dhu anzi ndi otùna ð. Ndirò ka ní ndi ípìrònga ìbho arí àlè tò.

⁷Pbétù inzí ní kóró ale i ndi dhu núni. Rìrà àhu kòmbí nga ð, nzínziku ð atdídhená ale kàkà iwà avù 'òngò sànamù tò ka kùbho perè tí izzà ná'a, náarfí inè sànamù i á'ù obhó dhu tí rò. Abádhí arí ndi izzà ná'a, 'adù àmbe dhu ìrè d'ò ndi izzà ka ràbhu perè tí yà inè ríi ádrùngbànga tò òbi nà d'òyà sànamù tò. Ní olùnà rò, ndi dhu arádù abádhí àbhu ròzù i iwà ndi izzà àbhu i 'òtí Kàgàwà-nyìkpò ð dhu tí. Wò dhu itè dhu abádhí tò irèta ràríi ivívi. ⁸Obhó tí, inzí ní ònyù ndi àlè indri rádù àlè ríi ìkyèrò Kàgàwà tí. Àlè kapé ònyù òbhu inzí àlè rònyù, ní àlè rò ndi nòtdi dhu ríi ìmbà. Ndirò àlè kapé ndi ònyù ònyu, ní àlè kàbàna atdí dhu mà ríi ìmbà. ⁹Pbétù, nyàndà nga mbèyi, akye yà nyí nyíi dùkù nyí-tírò, nyàdù àmbe nyí nyòzè dhu ònzì d'ò dhu náarana kàkà ivívi fíyò a'uta nà ale àbhu ràwà i nzérenga ð ní. ¹⁰Obhó tí, ivívi pbìndà a'uta nà ale náapé inyí, inga núni ale nyú nálà sànamù tò ka kùbho perè tí izzà ná'a nyí nyí sànamù ùlè ka karí òná rò sòmá-dzà ð rò rò, ní kàbhà irèta tí nzí àdù kètu rònyù sànamù tò ka kùbho perè tí ònyà? ¹¹Ndi dhu bhèyi ní ndi, pbàkù inga t'únita-okú d'ò rò, wò ndi ivívi a'uta nà ale, ndirò yà Krístò nyú náavè okúna d'ò rò, ní ràdù àwí atdí. ¹²Wò dhu bhèyi ní ndi, nyí nyí dhu ùfà adókù mà awéku mànà ònzí, nyàdù afíya inza dhu, ràdù ìi àdhàdhì iwà nyí nyàfà dhu Krístò-ònzí nyú dhu bhèyi. ¹³Ní ndi dhu-okú d'ò rò, ònyù náapé Yèsù ná'ù adòdu mà ndirò ngàtsi ní awèdu mà nàbhu rìtsi nzérenga ð, ní ma mádù àdi inzí mongò izzà à'a kóró idho ð, akye ndi dhu arana abádhí àbhu rùwí ní.

Uvitatále àkà àbà fíyò ípìrònga òdò rí dhu yà i arónzina kasu-nyutsi dhu

(Luk 10.7; Kas 20.34-35; 2Kò 11.7-12; Gàl 6.6; 1Tì 5.17-18)

9 ¹Ima tí obhó uvitatále ngùkpà uvitatále bhèyi? Ma mátí obhó ìi dùdú matírò? Ima mála tí nzà Yèsù, àlè t'ò Ádrùngbàlè? Nyí nyú, nyí tí obhó yà Ádrùngbàlè Yèsù tò ma mónzi kasu-nyutsi rò úvò ale? ²Ngùkpà ale tò ma mapé ìi inzí ní uvitatále tí, ní fùkù ima ní uvitatále nyé. Obhó tí, nyí ní yà ma mónzi uvitatále tò kasu itè rí ale Ádrùngbàlè-nyutsi.

³Yàri ní ndi indrù rí mòbhu rò, ma marí mugye dùdú tí dhu: ⁴má'í uvitatále tírò, má tí nzí àdù àkà mònyù dhu, mádù dhu òmvù fàkà kasu-otù ð? ⁵Tsìbhàlè nà ma mì'í rò, ma màkàna tí nzà ndi tsìbhàlè rùndà ma abhi ò ma mára rò, àdhàdhì ngùkpà uvitatále mà, Ádrùngbàlè Yèsù t'ádóna mà Péterù mànà náarònzina dhu bhèyi? ⁶Tí má'í kèlè ndi Bàrnabà nà mà mádù àkà mónzi kasu òtsúka nyú ní ndíni mà mabá tí ònyù? ⁷Ádhi pbá mùnowì ndi kàsùna ùbhò arí ndítírò? Ádhi pbá ale ndi vínyò-kpa òzò arí inzí ndi ndí ndi vínyò-kpò òtò rórò? Ndirò ádhi pbá ale ndi ìkyi ùnda arí inzí ndi ndí fíndá màkyi òmvù rórò?

⁸Yà ma mènò dhu tí obhó ìndrù arónzina dhu? Músà bhà Uyátá náatí nzi àdhàdhi dhu kèlè nánò átò? ⁹Obhó tí, ndi Uyátá ò ka kándí dhu kati: «Nyi nyàkà nzà nyutsi nganù-ònga òtsi rí, ndíní kpóna uvò tí kéléna ò rò ìkylì-akpà-tsù ìnzí ndi nganù nnyu tí?». Kàgàwà náatí afína itù ìkylì-akpá tó dhu nì? ¹⁰Ròsè dòtsí, kúnò tí inzà wò dhu àlè-okú dò rò? Obhó tí, wò dhu ka kándí àlè-okú dò rò. Ìnga òbhi rí ale náká ndòbhi ìnga ndàdù dhu à'ù àbà ndi rari ndi ìnga ò r'ò dhu-r'ò nábà fíndà átò. Ndirò ìnga ò rò rí dhu ògu ale náká ndà'ù dhu, àbà ndi rari ndi ìnga ò ka kògù dhu-r'ò nábà. ¹¹Dhu apé ì'ì ale-afí tó itse mǎ mózò affíku ò dhu tí, ní mǎ mí ale-ngbò dzùnà ònzi rí dhu nábà fukú dhu tí nzére dhu? ¹²Dhu apé ì'ì ngǔkpà uvitatále náarí i dhu àbà fukú dhu tí, ní ròsè dòtsí, mǎ nyú, mǎ màkà tí nzà màbà ka átò? Pbétù mǎ mónzi nzà nyí nyónzi dzùnáka atdí dhu ní màtí. Mǎ móndu kóró dhu-dzi akye mǎ mowuna Krístò bhà Ídzi Màkürù-tsù ùtò ní. ¹³Nyí nyùni tí obhó dhu Kàgàwà bhà-dzá arí kasu ònzi ale rari fíyò ònyù nábà ànyì-dzá ò ónzina kasu ò rò? Ndirò, nyí nyùni tí obhó dhu *màzàbahù dǎ arí kasu ònzi ale rari fíyò ònyù àbà ndi màzàbahù dǎ ò úbina perè tí ìzà ò rò? ¹⁴Ní ndi dhu bhèyi tí, Ádrùngbàlè Yèsù nnyúyá dhu kàkà Ídzi Màkürù ùnò arí ìndrù tò ale tò ndàti, abádhí ràràdù fíyò ípirònga òdò rí dhu-tsí àbà ndi Ídzi Màkürù-otù ò.

¹⁵Pbétù ima, ma mónzi nzà atdí dhu mà kónzi dzùnádu ní. Ní ma mí milè ndi dhu-okú dò rò. Ndirò yà ma màndí dhu, ní ma màndí nzà, ndíní nyí nyibho tí dhu idù. Ìnga nǎfò idù dhu nyú ní mǎvè òvè tí, dhu ùnzi dǎ ma mambèna ìndrù-fó rò. Atdí ale mà rí nzi wò ma mí milè okúna dò rò dhu àkǎ fudú rò. ¹⁶Ídzi Màkürù ùnò ma mí ìndrù tò dhu ní nzi mabhù rí midzi ma dhu. Ndi dhu ní iwà àkàna atdí dǎ nyú mǎnò ìndrù tò dhu. Ìnzí ma mí Ídzi Màkürù nánò ìndrù tò dhu, ní ràdè ì'ì àpè nyú tí idù. ¹⁷Dhu fíyàna gukyè ma nyú tíró ma móvò yàrí kasu mongò ònzina dhu tí, ní ma màkàna mabà pbàkà mùkimbà. Pbétù, ma mí kónzi Kàgàwà fíbhò ndi ndi kasu mongò ònzina dhu-okú dò rò. ¹⁸Níró, pbàkà mùkimbà nyú ní àdhu? Pbàkà mùkimbà ní mǎvò Ídzi Màkürù ìndrù tò ìnzí ka kí mubhò rórò. Kà-ti ní mǎvò Ídzi Màkürù ìndrù tò ìnzí ma mí kòtù ò àkàna mabà dhu ònzi rórò.

¹⁹Ma mí dudu matíró kóró ale-ònzí. Pbétù, ma mónzi ma matíró mí'ì kóró ale tó ìnò tí, ndíní ma mabá tí ábhò ale Yèsù Krístò tò. ²⁰Pbàyàhúdí nzinzi ò, ma marádi Màyàhudi bhèyi, ndíní ma mabá tí Pbàyàhúdí. Músà bhà Uyátá ìfù abádhí rí rò, mǎ maróko abádhí màna ndi Uyátá ìfù ma mí dhu bhèyi, pbétù ima nyú, ìmbà ma mí'ì ndi Uyátá-tsinà rórò. Ma marí kónzi ndi dhu bhèyi, ndíní ma mabá tí ndi Uyátá ìfù arí ale. ²¹Ndirò ìnzí arí Músà bhà Uyátá ìfù ale nzinzi ò, ma marádi ìnzí arí ndi Uyátá ìfù ale bhèyi, ndíní ma mabá tí abádhí Ádrùngbàlè Yèsù tò. Wò dhu rí nzi atina inzà ma rífu Kàgàwà bhà Uyátá. Ma marí kífù ìfù, Krístò bhà Uyátá ìfù ma marí dhu-okú dò rò. ²²Ndirò kàkà ivívi fíyò a'uta arí'ì ale nzinzi ò, ma marí mǎnzi matíró ivívi a'uta nà ale bhèyi, ndíní ma mabá tí i ivívi a'uta nà ale Ádrùngbàlè Yèsù tò. Ní, kóró ale tò, ma mará mǎnzi rǎ abádhí rí'ì ónà kóró fí'ì ò, ndíní ma mara tí abádhí nzinzi ò atdí dhenà ale ìgu rǎ dhèdhèrò otu ò. ²³Ma marí kóró dhu ònzi Ídzi Màkürù-okú dò rò, ndíní ma mabá tí kà-nyutsi rí'ì ídzinga átò.

²⁴Nyí nyùni tí obhó dhu ikpa tó odhó dǎ, kóró ale rari óngu tó kàsùsù ònzi, pbétù atdí ale kèlè rari ndi àrà mùlèma tó perè àbà? Níró, nyí nyàkà nyámbe

òtse dš, ndíní nyí nyabá tí mùlè mà tó perè. ²⁵Kàsùsù tó ikpa nòzè 'ikpa ale kóró náarí kóró ngùkpà dhu ùbha, 'àdù afi ya àpba ɔngu t'údhetà rš. Abádhí arí dhu ònzi ndi dhu bhéyi, ndíní ì abá tí mùkàkù, àzèmbè pbání ndínza rádù mùkàkù kèlè. Pbétù àlè'i, àlè kárí kàsùsù ònzi ndi dhu bhéyi, ndíní àlè kabá tí yà ìnzí rádù ndínza mùkàkù. ²⁶Ndi dhu-okú dš rò ní ndi ima, ma mári nzí àngili, mambe mubi dš akye. Ma mfí àdhàdhì ɔtsúna ndi ndàngurù rórò rí anya ònzi, ìnzí ndòpbi mbàràtànga ale bhéyi. ²⁷Pbétù, ma marávu ngbòdu rš ma-tírò ìdzídžò ikpa-tidò ní, madù lè màna ònzi, akye Kàgàwà araya mòdhò ìnzí mabà perè ní, ima yà ngùkpà ale tò ma marí Ìdzì Màkùrù núnò rò.

***Sànamù àkà nzá kulè dhu**

(Zàb 78.13-33; 106.9-22; Èbr 3.7-19)

10 ¹Àbanínzò, ma mòzè nzá nyàdzo yà Músà-owù nungu àlè t'abhúna rš ndi nanzì dhu rš rò. Abádhí kóró núubhì yà 'ùnda rí àpbi tó sísí tsìnà*, ndirò abádhí kóró núudà pfɔya dš ádrùngbà rèrè ònà ònànga ùtù ndi ɔyɔ rórò*. ²Àpbi-tsìnà abádhí ubhì dhu mà ádrùngbà rèrè ònà abádhí udà dhu màna, ní'i àdhàdhì iwà Kàgàwà ùbho bàtizò abádhí tò kóró ndíní Músà-owù nungu tí dhu bhéyi. ³Abádhí kóró náanyù Kàgàwà àbhu fíyò atdí ònyù-tidò*. ⁴Abádhí kóró náamvù Kàgàwà àbhu ràhu bhalabhala tó odu ò rò fíyò idha. Wò ndi bhalabhala tó odu ní'i Krístò yà abádhí nunda*. ⁵Pbétù, ábhš ale nyú abádhí nzínzi ò náafò nzá Kàgàwà-nyìkpò. Ní ndi dhu-okú dš rò, abádhí núuvè, abvòya ròyì rùngù š.

⁶Kòkò dhu náanzì ì ndíní i'i tí ìdzi ɔfò tí àlè tò, ìnzí àlè kadù tí nzére dhu ònzi àlè kí dhu-atdyú nòhò, àdhàdhì abádhí náahò kàtdyú dhu bhéyi*. ⁷Nírò nyí nyàkà nzá nyí'i sànamù ùlè arí ale tí, àdhàdhì abádhí nzínzi ò atdídhená ale núulénà sànamù dhu bhéyi*. Àdhàdhì Ìlílà Andítà náarúnna dhu bhéyi: «Ìndrù náakò obvò ònyè t'ónyuta tò ndirò dhu t'ómvuta tò. Wò dhu-dzidš, abádhí adù 'ìvà ɔrú, 'òbè sànamù-ònzí*». ⁸Àlè kàkà nzá àlè rònzì mùyònì, àdhàdhì atdídhená ale abádhí nzínzi ò náanzì dhu bhéyi. Ní abádhí nzínzi ò, ɔyò kumì dónà ìbhu nà lufù ale núuvè atdí idho š tí*. ⁹Àlè kàkà nzá àlè rùmvù Krístò-afí àdhàdhì abádhí nzínzi ò atdídhená ale náanzì dhu bhéyi. Ní, osu núubhì abádhí, rùvè*. ¹⁰Nyí nyàkà nzá nyònu, àdhàdhì atdídhená ale abádhí nzínzi ò náanu dhu bhéyi. Ní ìndrù-tse òtdì arí màlàyikà náatdì abádhí-tse kóró*.

¹¹Kòkò dhu náanzì ì abádhí rš, ndíní i'i tí atdí ɔfò tí ìndrù tò. Ndirò ka kandí ka ndíní àlè-nyìkpò nitdyu tí, yà ípiròrò àlè k'í yà adzi ò dhu-tsù rərə ndíní ndi ndara tí ndòdì ònà kàsùmì š rò. ¹²Ní ndi dhu-okú dš rò, ndi nìrè iwà ndi ndidè pbìndà a'uta ò dhu tí ale, nákà ndòdò ndi ìnzí nditsi pbìndà a'uta š rò. ¹³Wò pfòmvo Sitaní náarí afíku ùmvù ní umvútà ní yà kóró ngùkpà ale-afí ùmvù kárfi ní. Kàgàwà ní yà ndi ndènò dhu ifù arí ale, ní kà rí nzí àdù nyàbhu pfòmvo rùmvù afíku ròsè ɔbiku dónà. Pfòmvo náapè afíku ùmvù, ní Kàgàwà rádù ɔbi àbhu fùkù nyòndù ndi dhu-dzi, nyàdù lè màna ònzi. ¹⁴Ní ndi dhu-okú dš rò, yà atdídš ma mòzè nyí rò, nyí nyàkà nyíndà nyí itse sànamù t'úlétà rš rò.

* 10.1 Uvt 13.21-22 * 10.1 Uvt 14.21-22 * 10.3 Uvt 16.4-35 * 10.4 Uvt 17.5,6; ɔzt 20.7-11

* 10.6 ɔzt 11.4,34 * 10.7 Uvt 32.1-5 * 10.7 Uvt 32.6 * 10.8 ɔzt 14.37; 25.1-9

* 10.9 ɔzt 21.5-6 * 10.10 ɔzt 17.6-14

Inzá dhu àkà kungbò ale pfòmvo nà dhu

¹⁵Ma mí dhu òvo fùkù àdhàdhì dhu-ònga t'òvòta nùni ale bhěyi. Ní nyìrè pé yà ma mójona fùkù dhu-ònga nyí-tírò. ¹⁶Yà Kàgàwà tò àlě kí òtsò àbhù nǐ kópà-tsù àlě kòmvù rò, ndi kópà-otù ò àlě kungbò tí nzá àlě Krístò-azù mànà? Ndirò, yà àlě kí m̀gati-ònga ùkò àlě ràdù ònyànà rò, ndi m̀gati-otù ò àlě kungbò tí nzá àlě Krístò-ngbò nà? ¹⁷Obhó tí, m̀gati ríí atdí tí. Ndirò, abho rò m̀atí àlě kí mbà íí, ní àlě'í kóró ní atdí ale-ngbò, àlě'í kóró àlě kí ndi atdí m̀gati kèlě nónyù dhu-okú dò rò.

¹⁸Nyàndà pé Pbàisràyélí tó òfò átò: perè tí ka kùbho màzàbahù dǒ Kàgàwà tò ìzà ná'a abádhí arí ndíní ì ungbò tí ì otùna ò Kàgàwà nà.

¹⁹Nírò, ádhu ndi ma mòzè munò wò ma munò dhu ò? Tí inè sànamù tò ka kùbho perè tí ìzà ráríí m̀gàsù nà? Ndirò tí inè sànamù ráríí m̀gàsù nà? ²⁰Ìnzí akekpa màtí! Pbétù, ma m̀atina yà màzàbahù dǒ inzà Yèsù ná'ù ale arí ùbhòna perè tí dhu nùbhò abádhí rarí pfòmvo tò, ìnzí ní Kàgàwà tò. Ní, ima nyú ma mòzè nzá nyũngbò nyí pfòmvo nà. ²¹Nyí nyí nǐ àdù Ádrũngbàle Yèsù Krístò bhà kópà-tsù òmvù, nyàdù pfòmvo bhà kópà-tsù nómuvù átò. Ndi dhu bhěyi tí, nyí nyí nǐ àdù Ádrũngbàle bhà ònyù nónyù, nyàdù pfòmvo bhà-tsí nónyù átò. ²²Ndirò àlě kòzè tí àlě rànge Ádrũngbàle bhà nàwí? Àlě tíí òbi nà ròsè kà dònà?

Dhu àkà konzi kóró dhu Kàgàwà-òvò nilè tí dhu

²³Atdídhena ale arátina: «Kóró dhu tó rusà ka káfà wà.» Ndi dhu ní obhó dhu nyú, pbétù kóró dhu ní nǐ dhu-dzùnà ònzi ràdù dhu. «Kóró dhu tó rusà ka káfà wà», pbétù kóró dhu ní nǐ ìndrù òsì ràdù dhu. ²⁴Atdí ale mà náká nzá ndònè fìndà tí rí ìdzìnga àbhù dhu, pbétù kàkà ndònè ngùkpà ale tò rí ìdzìnga àbhù dhu.

²⁵Nyí nyí inè nyònyù ìngbàtí ìli ndi dhu mà yà kòbì ò ka kòdzì, inzà nyí nyòngù dhu dònà afíku ò ríí irèta-okú dò rò rórò. ²⁶Obhó tí, yà adzi ònà ríí kóró dhu mànà ní Ádrũngbàle bhà malì*.

²⁷Dhu apé íí inzà Kàgàwà ná'ù ale nzínzi ò atdí ale nánzi nyí ònyù tò dhu tí, nyàdù nyà'ù nyòwù ànyì, ní nyí nyàkà nyònyù kóró dhu yà àbadhi àbhù fùkù inzà nyí nyòngù tina yà afíku ò ríí irèta-okú dò rò rórò. ²⁸Pbétù, ndi ale apé dhu òvo fùkù, ndàti: «Yàí ìzà ní perè tí ka kàbhu sànamù tò,» ní nyí nyàkà nzá nyà'à ndi ìzà, wò ndi dhu nòvò fùkù ale-okú dò rò, ndirò yà ale-afí ò ríí irèta-okú dò rò. ²⁹Ma mòtè nzá afíku ò ríí irèta dǒ, pbétù ma mòtè yà ndi dhu nòvòna fùkù ale-afí ò ríí irèta dǒ.

Tí ìdzi dhu ndi, inyí mùkrístò tírò, nyí nyíde ìngbàtí ìli ndi dhu mà ònyù nyí nyí dhu tó irèta dǒ tí, àzembè òdhìnu rí kòzù nzérenga tí rórò? ³⁰Tí ìdzi dhu ndi átò nyí nyíde pbùkù irèta dǒ tí, nyònyù yà iwà nyí nyàbhu òtsò Kàgàwà tò okúna dò rò dhu, àzembè òdhìnu rórù dùnù ndi dhu-okú dò rò rórò?

³¹Nírò, dhu apé íí nyí nyí dhu ònyù dhu tí, nyí nyí dhu òmvù dhu tí, ndirò nyí nyí kóró dhu-tsí ònzi dhu tí, ní nyí nyàkà nyònzì kóró ì dhu Kàgàwà-òvò nilè tí. ³²Nyí nyàkà nzá nyàbhu Pbàyahúdì mà, ìnzí ní Pbàyahúdì mà, ndirò Kàgàwà bhà *Kànisa mà ròtsù nzérenga ò nyí nyònzina dhu-otù ò. ³³Nyí

nyàkà nyònzì dhu yà ima nyú ma marí dhu ònzì dhu bhèyi: ma marí òbì ònzì atdíð, ndíní ma mǎnzina kóró dhu nǒfó tí kóró ale-nyìkpó. Obhó tí, ma marí nzí idù rí ídzìnga ìbho atdíð dhu òne, pbétù ma marí ábhó ale tò rí ídzìnga àbhù dhu òne, ndíní Kàgàwà igú tí abádhí.

11 ¹Nyí nyàkà nyòdyi pbàkà òfó, àdhàdhì ima nyú ma mídyi Krístò bhà òfó dhu bhèyi.

Vèbhále mà kpabhále mà nà nákanà 'í' nà sǎmǎ-dzà ò òfó

(1Kò 14.40; Èfe 5.22-24; 1Tì 2.8-14)

²Ma mìfu nyí ifù tí nyí nyáí mirè kóró dhu ò, nyàdù yà fùkù ma múdhe dhu òdò àdhàdhì yà ma nyú ma múdhe ka fùkù dhu bhèyi dhu-okú dò rò. ³Pbétù ma mòzè nyùni yàí dhu: Krístò ní ndí ìngbàtí ìlì ndí kpatsìbhále-dò, kpatsìbhále ní pbìndà tsìbhále-dò, ndirò Kàgàwà ní Krístò-dò. ⁴Nirò, ìngbàtí ìlì ndí kpatsìbhále mà náapè dǎna àtsi Kàgàwà rò ndí ndí ndítsò òná kàsumì ò, ndirò ngàtsi ní nabi bhèyi ndí ndí dhu òvò ìndrù tò òná kàsumì ò, ní ndí ale ní Krístò yà dǎna tí rí gàyà nǎnzì ale. ⁵Pbétù ìngbàtí ìlì ndí tsìbhále mà náapè nzí dǎna àtsi Kàgàwà rò ndí ndí ndítsò òná kàsumì ò, ndirò ngàtsi ní ìndrù tò ndí ndí dhu òvò nabi bhèyi òná kàsumì ò, ní ndí tsìbhále ní pbìndà kpatsìbhále yà dǎna tí rí gàyà nǎnzì. Wò dhu ràdù ndàla àdhàdhì kà-dǎká ka kàkpà dhu bhèyi*. ⁶Dhu apé 'í' inzà tsìbhále àtsi dǎna dhu tí, ní kàkà nà ndàbhu dǎna-kà kàzè! Pbétù, tsìbhále-dǎká ka kàzè dhu, ndirò ngàtsi ní kà-dǎká ka kàkpà dhu rí ale-nyí àbhù rìwù dhu-okú dò rò, dhu àkà kà ràtsi dǎna.

⁷Kpatsìbhále na náká nà ndàtsi dǎna. Ka ní Kàgàwà-wòyò, ndirò ka ní Kàgàwà bhà ádrùngbànga tò awáwù. Ndirò tsìbhále ní pbìndà kpatsìbhále bhà ádrùngbànga tò awáwù. ⁸Obhó tí, Kàgàwà náabhòlò nà kpatsìbhále ràhu tsìbhále-òngò-kpa ò rò, pbétù tsìbhále ní ndí kàbhòlò ràhu kpatsìbhále-òngò-kpa ò rò. ⁹Ndirò, Kàgàwà náabhòlò nà kpatsìbhále tsìbhále-okú dò rò, pbétù tsìbhále ní ndí kàbhòlò kpatsìbhále-okú dò rò. ¹⁰Ní, tsìbhále rí pbìndà kpatsìbhále bhà ádrùngbànga tò awáwù tí dhu-okú dò rò, dhu àkà kà ràtsi dǎna rí pbìndà kpatsìbhále bhà ádrùngbànga-tsinà ndí ndarí dhu itè rí dhu tí, màlàyíkà-okú dò rò*. ¹¹Ádrùngbàle Kàgàwà udhé dhu-bvù rò, tsìbhále rí nzí àdù àtìnà ìmbà ndí rìrì kpatsìbhále-atdyú nà, ndirò kpatsìbhále rí nzí àdù àtìnà ìmbà ndí rìrì tsìbhále-atdyú nà. ¹²Obhó tí, àdhàdhì tsìbhále Kàgàwà náabhòlò ràhu kpatsìbhále-òngò-kpa ò rò dhu bhèyi tí, kpatsìbhále aràhu tsìbhále-nyutsi rò uguta-otù ò. Ndirò Kàgàwà ní ndí abádhí nanzi óyò rò kóró.

¹³Nyòtdí pé yà anya nyí nyú tírò: tsìbhále rí ndítsò Kàgàwà rò inzà ndí ndàtsi dǎna rí dhu tí ídì dhu? ¹⁴Yà Kàgàwà abhòlò ale-dǎká òná òfó nítè tí nà dhu, kpatsìbhále rí dǎna-kà ìvì ádzàdzí dhu rí kà-nyí àbhù rí rìwù dhu? ¹⁵Pbétù tsìbhále tò, dǎna-kà ròvì ádzàdzí dhu ní ifuta. Obhó tí, ádzàdzí aróvì àyí Kàgàwà abhù tsìbhále tò, rí dǎna àtsi kà ràdù ní mberù bhèyi. ¹⁶Ndirò, ndí ale apé ndòzè ndàgò ndí wòrì ɔtè dǎ, náká ndèni dhu àlè'í mà, àlè rìrì mbà ngàtsi ndí màndu nà, ndirò Kàgàwà bhà *kànísá nyú mà rìrì mbà kà nà.

f 11.5 Pòlò bhà kàsumì ò, tsìbhále rí dǎna àtsi dhu ní ifuta itè iyàdhíyà rí ò ìndrù nǎnzì ò, ndirò pbìndà kpatsìbhále-ònzì ní ize. g 11.5 Pbàgírìkí-bvù ka kàkpà nà dǎna-kà tsìbhále ní mànyòni ònzì rí rí ka kòtdì. Ka kàkpà nà ka, ndíní kà-nyí nabhù tí rìwù. * 11.10 Ìsà 6.2; Mát 18.10; Èfe 3.9-10

Ọ̀nzitáale rí izu àbhù nàkùtáale-afí ọ̀ àzè nítè rí ọ̀nyù-otù ọ̀ dhu

¹⁷Yà kòmbí ma mójona fùkù ọ̀tẹ ọ̀, ma mí nǝ nyířú ířú tí. Obhó tí, yà nyùndu nyí nǝ fùkù unduta náaríbhona fùkù ní nǝ ídǝ dhu, pbétù kǝríbhona ní nzére dhu. ¹⁸Angyínǝ rò ma mírì wà dhu yà nyí nyùndu nyí ọ̀nǝ kàsùmí ọ̀, ẹ̀kúnga rarí ndùndò ẹ̀ndò tí. Ní ma mà'ù wà ndi dhu gòna tí. ¹⁹Obhó tí, dhu àkǝnà wà ẹ̀kúnga rǝndò ndi, ndíní ka kuni tí atdǝ affiya nyú nǝ arí Yèsù-owù ẹ̀ngǝ ale. ²⁰Yà nyí nyùndu nyí rò, nyí nyǝrǝnyuna ní nǝ Ádrùngbǝle Yèsù bhà ọ̀nyù. ²¹Obhó tí, ọ̀nyù ọ̀nyu nyí nyí rò, ngǝtsi ale arí ndàpǝ ndònyù pbìndǝ ọ̀nyù nyú nditírò angyi. Ní ndi dhu bhěyi, nzínziku ọ̀ atdídhenǝ ale náarádù ọ̀ko àwù nǝ, ngǝkpǝ ale rǝdù dhu ọ̀mvù 'òri nǝ^h. ²²Nírò, nyí nyátí mbǝ íř idza nǝ, yà nyí nyádù dhu ọ̀nyù, nyádù dhu ọ̀mvù ọ̀yǝ rò? Ndirò, nyí nyòzù tí Kǝgàwà bhà Kǝnǝ àkyǝkyè dhu tí? Nyí nyòzè tí nyíwu kǝkǝ imbǝ dhu arfí foyǝ ale-nyí? Ádhu nyú ndi nyí nyòzè munò fùkù? Dhu àkǝ tí mifu nyí ířú tí? Ma mí nǝ nyířú akekpǝ màtí wò dhu-okú dò rò!

Ádrùngbǝle Yèsù nábhù rí kirè ọ̀nyù

(Màt 26.26-29; Mrk 14.22-25; Luk 22.15-20)

²³Obhó tí, yàrì ní ndi Ádrùngbǝle Yèsù udhè idù dhu, yà ma madù àbhunǝ nyùni átò. Yà ndi ka kipfona kabhu ndi ọ̀mvù-fó ọ̀nǝ iku ọ̀, Ádrùngbǝle Yèsù idyi mùgati ndǝlù fónǝ. ²⁴Ní, ọ̀tsò ndi ndàbhù Kǝgàwà tò dhu-dzidǝ, kǝkò kǝ-ǝnga, ndàdù àtìnǝ: «Yàrì ní ngbòdu, yà fùkù ma màbhù. Nyòngò dhu ọ̀nzì ndi dhu bhěyi, nyámbe mirè dǝ rónǝ.» ²⁵Ndi dhu bhěyi tí, ọ̀nyù ì ọ̀nyù dhu-dzidǝ, kǝdyi òvayí ríř ọ̀nǝ kópǝ ndǝlù fónǝ, ndàdù àtìnǝ: «Yàrì kópǝ rítèna ní yà Kǝgàwà mànǝ ìndrù ẹ̀ngbò ì nǝ ungbòta-owútǝ, yà azùdu-otù ọ̀ ndi nǝvi kpangba. Bìllìnganǝ kòmù nyí nyí rò, nyòngò kònzì wò dhu bhěyi, ima nyí nyirè tí rónǝ. ²⁶Obhó tí, yà nyí nyí yàrì mùgati ọ̀nyu nyádù yàrì òvayí ọ̀mvù ọ̀nǝ kóró kàsùmí ọ̀, nyí nyí Ádrùngbǝle Yèsù bhà ọ̀vè-ọ̀yí nǝgǝ, rǝrǝ àhu kǝraya ìngo ọ̀nǝ idho ọ̀.»

²⁷Nírò, ìngbàtí ìli ndi ale mà yà Ádrùngbǝle Yèsù bhà mùgati ọ̀nyu rí, ndirò kǝbhǝ kópǝ-tsù ọ̀mvù rí inzǝ ndi ndǝkǝnǝ ndònyù ka ndirò inzǝ ndi ndǝkǝnǝ ndòmùvù ka rórò, ní ndi ale àfǝ wà dhu inzǝ ndi ndifu kǝ-ngbò mà kǝ-zù mànǝ dhu-otù ọ̀. ²⁸Ní ìngbàtí ìli ndi ale mà nǝkǝnǝ ndàndǝ pé nyunatsi nga nditírò angyi, tdù ndi ndònyu yàrì mùgati ndàdù yàrì kópǝ-tsù nómùvù rò. ²⁹Obhó tí, ndi ale apé mùgati ọ̀nyu ndàdù kópǝ-tsù ọ̀mvù inzǝ ndi ndèni Ádrùngbǝle-ngbò-tì rórò, ní kòtdi wà anyà nditírò dónǝ wò mùgati ndi ndònyù, ndàdù ndi kópǝ-tsù ọ̀mvù dhu-otù ọ̀. ³⁰Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, àbhǝ ale nzínziku ọ̀ náarí andi nǝ 'àdù íř iví. Ndirò, àbhǝ ale nyú núve wà. ³¹Àlè kǝndǝna gukyè àlè-nyutsi nga àlètírò angyangyi, ní Kǝgàwà itdǝyana nǝ anyà àlè-dǝ. ³²Pbétù Ádrùngbǝle Kǝgàwà arí anyà nítǝ àlè-dǝ, ndíní ndutó tí àlè, akye ndi ndadèya àrǝ anyà itdǝ àlè-dǝ atdǝkpǝ yà adzi ọ̀ ale mànǝ ní.

³³Ní ndi dhu-okú dò rò, àbanǝnzò, yà nyí nyùndu nyí ọ̀nyù nyí nyònyu tí atdǝkpǝ ọ̀nǝ kóró kàsùmí ọ̀, dhu àkǝ wà nyòdò nyí nzínziku ọ̀. ³⁴Dhu apé íř ndi ale ríř àwù nǝ dhu tí, ní ndi ale àkǝnǝ ndònyù pé dhu angyi pbì idzǝ, akye nyí nyowuna nyùndu Kǝgàwà rǝdù anyà itdǝ dǝkù ní.

h 11.21 Fiyó unduta ọ̀, Yèsù ná'ù ale nóongónǝ ìwu ọ̀nyù nǝ foyǝ, 'àndu tsàna, 'àdù ọ̀nyànǝ atdǝkpǝ, tdù ì ọ̀nyu Ádrùngbǝle Yèsù ìrè ka kǝ ní ọ̀nyù rò.

Nírò ngákpa dhu yà òdòdì, nóbhòlò ma mítsi fùrábvù ma mára àhu rò.

Ìlilá-Alafí rándana ale ùni ka kádù róná dhu

(Èfè 4.6; Fìl 2.1-4; 1Pé 4.10-11)

12 ¹Àbanínzó, Kàgàwà bhà Ìlilá-Alafí arábhùna ìndrù tò perè nàndà dhu nì, ma mòzè nzá nyòkò ìnzì nyùni dhu i perè dš. ²Nyí nyùni wà dhu yà ìnzá nyí nyàpè Yèsù Krístò ná'u òná kàsùmì š, nyí rubhà nyí dhu ràmbe nyikù nyòwù kàkà ìnzì tuya arí ìri sànamù i. ³Wò dhu-okú dò rò ní ndì, ma mòzè nyùni dhu: Kàgàwà bhà Ìlilá-Alafí nyú rándana ale ràrì nzì àdù àtìna: «Yèsù àkà ofúngá nà!» Ndirò ìnzá Ìlilá-Alafí kèlè nùndà ndì rò, atdí ale mà rì nzì àdù àtìna: «Yèsù ní Ádrùngbàle!»

Kàgàwà bhà Ìlilá-Alafí arábhùna ìndrù tò perè

⁴Ìlilá-Alafí arábhùna ìndrù tò perè-tidò ríi dhèdhèrò, pbétù kùndò arí ní atdí Ìlilá-Alafí kèlè. ⁵Kànisa š ka kádù ònzìnà kasu-tidò ríi dhèdhèrò, pbétù i kasu ònzi ka kí fìndà ní atdí Ádrùngbàle Yèsù kèlè. ⁶Kànisa š kasu ònzi ka kí tí dhu ríi dhèdhèrò, pbétù i kasu àbhù arí rònzi i kóró, ní atdí Kàgàwà kèlè. ⁷Ìngbàtì ìlì ndì ale mà náarí Ìlilá-Alafí bhà ádrùngbànga tó obi itè rí perè nábà, ndíni ndì perè i i tí mùgàsù tí kóró ale tò. ⁸Nírò, atdí ale tò Ìlilá-Alafí ábhu ní dhu-šnga t'òvòta tó ɔte tó perè, ndirò ngàtsi ale tò wò ndì atdí Ìlilá-Alafí kèlè ábhu ní, inga t'únita tó ɔte tó perè. ⁹Ngàtsi ale ábà wò ndì Ìlilá-Alafí-fó tí ní obi nà a'uta tó perè, ndirò ngàtsi ale-tsí nábà ní andi nà ale t'ígútá tó perè. ¹⁰Ngàtsi ale ábà ní wiwì t'ònzita tó perè, ngàtsi ale ràdè *nabì bhèyi ka kí dhu òvo ìndrù tò ní perè nábà. Ndirò, ngàtsi ale ábà ní títò tó ale-afí mà šnga nábhù rí kundò mbèyi obhóna tó Alafí màna perè. Ngàtsi ale ábà ní ìnzá ka kúni aláva-tidò š ka kóte dhu tó perè, ndirò ngàtsi ale tsí adù àbàna ní i aláva-tì nàwè ka kí dhu tó perè. ¹¹Wò ndì atdí Ìlilá-Alafí kèlè ní ndì kóró kòkò dhu ònzi arí, ndùndò ìngbàtì ìlì ndì ale mà dhèdhèrò perè-tidò ní àdhàdhì ndì ndòzè ka dhu bhèyi.

Yèsù ná'u ale kóró ríi àdhàdhì atdí ale-ngbò-ršngá-nzo bhèyi dhu

¹²Obhó tí, àlè kùni wà dhu ale-ngbò raríi atdí tí, róná-ngá-nzo ràdù i i ibi nyú. Ìmbà dhu ríi ibi ndì ale-ngbò-ršngá-nzo ríi dhu màtí, ní ka ní atdí ale-ngbò kèlè. Ní ndì dhu bhèyi tí, Krístò mà yà ndì ná'u ale màna ní atdí ale-ngbò átò. ¹³Àlè i kóró, ìmbà ríi Pbàyàhúdì màtì, ìnzì ní Pbàyàhúdì màtì, ìno tí aríi ale màtì, ndirò dòyá aríi ìtíró ale màtì, àlè kalú bàtizò wò ndì atdí Ìlilá-Alafí-nyutsi tí, ndíni àlè kíi tí atdí ale-ngbò tí. Ndirò àlè-nyutsi ríi ní wò ndì atdí Ìlilá-Alafí kèlè.

¹⁴Ale-ngbò ršnga ríi mbà atdí tí, pbétù kà ríi ibi nyú. ¹⁵Ale-pfò náapè adù àtìna: «ìnzì ní ma ale-ɔtsú dhu-okú dò rò, ima ní nzì ale-ngbò-ršnga,» ní wò dhu rí nzì adù kàbhù ràdì ìnzì ní ale-ngbò-ršnga tí. ¹⁶Ndirò, ale-bì apé adù àtìna: «ìnzì ní ima ale-nyikpò dhu-okú dò rò, ima ní nzì ale-ngbò-ršnga,» ní wò dhu rí nzì adù kàbhù ràdì ìnzì ní ale-ngbò-ršnga tí. ¹⁷Dhu apé i i ale-ngbò kóró ríi ale-nyikpò tí dhu tí, ní ndì ale ràdù inga ìri ìngbà dhu bhèyi? Ndirò dhu apé i i ale-ngbò kóró ríi ale-bì tí dhu tí, ní ndì ale ràdù dhu àni ìngbà dhu bhèyi? ¹⁸Obhó tí, Kàgàwà núuli ìngbàtì ìlì ndì ale-ngbò-ršngá-nzo àdhàdhì ndì nyú ndì ndazè ka dhu bhèyi. ¹⁹Ale-ngbò kóró náapè adù i i atdí

ale-ngbò-róngá-ngba kèlě tí, ní ale-ngbò rǎdù ǐ ǐ ǐmbǎ! ²⁰Nírò, ale-ngbò-róngá-nzo rǐ ǐ ǐbí, pbétù ale-ngbò nyú rǐ ǐ atdí tí.

²¹Ale-nyìkpò rǐ nǐ ǐ àdù àtìna ale-ɔtsú nǐ: «Ma mǐ ǐ ǐmbǎ atdyúnu nà!» Ndirò ale-dò rǐ nǐ ǐ àdù àtìna ale-pfò nǐ: «Ma mǐ ǐ ǐmbǎ atdyúku nà!» ²²Pbétù, kǎkà ivíví dhu nyú tí ka karóẏàna ale-ngbò-róngá-nzo mà ní i atdíǐdǐ ka karí ǐ atdyúya nà. ²³Ndirò, kǎkà inzǎ àkǎ ifuta nà dhu tí ǐ ǐlě karóẏàna ale-ngbò-róngá-nzo ní i atdíǐdǐ ǐlě karádù ǐbhlòlòna. Ndirò kǎkà inzǐ ka kádù ɔvòya ùti dhu tí ǐlě karóẏàna ale-ngbò-róngá-nzo, ní i yà atdíǐdǐ ǐlě karádù àndàna. ²⁴Kǎkà akye ka karí ɔvòya ùti ale-ngbò-róngá-nzo, rǐ ǐ mbǎ ngbòya ǐbhlòlò ka kí atdíǐdǐ dhu-atdyú nà. Kàgàwà náanzì ale-ngbò, ndíní ǐlě kongó tí yà ǐmbǎ rǐ ǐ ifuta nà ale-ngbò-róngá-nzo nándà atdíǐdǐ. ²⁵Kǎnzì ka ndi dhu bhèyi, inzǐ ale-ngbò-ɔnga núundo tí ndi, pbétù ndíní kà-róngá-nzo kóró nóowu tí dzùnáya ẏnzì rǐ ǐdhàdhi nzínziya ẏ. ²⁶Ale-ngbò-rǐ atdí ngarí-ngba mà náapè ǐ ǐ ǐpbè ẏ, ní ale-ngbò rǐ ngùkpà ngari kóró rǎdù ǐ ǐ ǐpbè ẏ. Ale-ngbò rǐ atdí ngarí-ngba náapè ifuta nábà, ní ale-ngbò-rǐ kóró ngùkpà ngari rǎdù ǐ ǐ dhèdhe ẏ átò.

²⁷Ní nyǐ, nyǐ ní Krístò-ngbò, ndirò ǐngbàtí ǐli ndi ale mà nzínziku ẏ ní ndi Krístò-ngbò-róngá-ngba. ²⁸Ndi dhu bhèyi ní ndi wemberè tí, Kàgàwà núuli ***uvitatalé** ***Kànisa** ẏ. ɔyo rí kisè ní, kùli ní ***pbànábí**. Ndirò ǐbhu rí kisè ní kádù ùlinà ní mǎlímó. Kòrì ale-dzidǐ rǐ ní wiwì t'ónzita tó perè nà arǐ ale mà, andi t'ígútá tó perè nà arǐ ale màna. ǐ dzidǐ rǐ ní ngùkpà ale dzàna t'ónzita tó perè nà arǐ ale mà, ngùkpà ale t'úndata tó perè nà arǐ ale màna. Kà rǐku dóná rò ní, kùli dhèdherò aláva-tidǐ t'óteta tó perè nà arǐ ale. ²⁹Abádhí kóró tí uvitatalé? Abádhí kóró tí pbànábí? Abádhí kóró tí mǎlímó? Ndirò abádhí kóró tí wiwì t'ónzita tó ádrùngbànga tó ɔbi nà ale? ³⁰Abádhí kóró tí andi t'ígútá tó perè nà ale? Ndirò abádhí kóró tí dhèdherò aláva-tidǐ t'óteta tó perè nà ale? Abádhí kóró tí dhèdherò aláva-tidǐ t'úgérétá tó perè nà ale? ẏnzì ní ndi dhu bhèyi akekpá màtí. ³¹Nírò, nyǐ nyàkǎ nyòhò atdyúya atdíǐdǐ perè ní, kǎkà ǐdzi dhu nyú tí rǐ ròsè.

Pbétù kòmbí, ma mí kóró ngùkpà otu dónǎ òsè otu nítè fùkù.

Ale òzè ka kí dhu nósè kóró dhu dónǎ dhu

(Màt 22.36-40; Ròm 13.8-10; 1Yù 3.16-19; 4.7-21)

13 ¹Ma mí mbǎ àdù ǐ ǐ ǐndrù arótena kóró aláva-tidǐ t'óteta tó perè nà ma marǐ dhu tí, ngǎtsi ní mǎlàyíkǎ t'ávàna t'óteta tó perè nà ma marǐ dhu tí, pbétù inzǐ madù ɔdhídu nózè, ní ǐtèdu rǐ kókórò dhu tí ǐdhàdhi òngò róngò ndùrì ale-bì kókórò idzi-tù mà, ngèlèngelè-tù màna bhèyi. ²Ma mǐ ǐ inè mǐ ***nabí** bhèyi ma mí dhu ɔvo ǐndrù tó ní perè nà. Ma mǐ ǐ inè muni kóró dhu-tsí mà. Ma mǐ ǐ inè muni Kàgàwà udhé kóró dhu-tsí yà òrù ẏ ongónà òko. Ndirò ma mǐ ǐ inè mǐ ádrùngbǎ a'uta, yà pbìrì ǐbhu rǎdù rìngbè ndi fíndá ngari ẏ rò, rǎrà ndòdì vurò ngari ẏ nà màtí. Pbétù inzǐ ma mapé ɔdhídu nózè, ní ima ní kókórò dhu nyú. ³Ma mí mbǎ àdù kóró pbàkà ongyéngá núndò nǎkùtálé tò, madù ngbòdu nádzi ndíní ogbeya tí kàzu ẏⁱ, pbétù inzǐ madù ɔdhídu nózè, ní ma mábàna mùgàsù tí dhu rǐ mbǎ.

⁴Àzè arí afina òtù, ndirò àzè arí ǐndrù dzàna ẏnzì. Àzè arí nǐ adha ẏnzì, àzè arí nǐ ndòyò, ndirò àzè arí nǐ ndidzì. ⁵Àzè arí nǐ ale-nyì rǐwu ní dhu

i 13.3 Ngǎtsi ǐfò ẏ, ka kàmbèna «ndíní ogbeya tí kàzu ẏ» nùgèrè kati: «ndíní ma mambè tí mìlè dǐ okúna dǒ rò.»

ònzì, ndirò kàrí nǝ gàsàna ònzì rí atdíró dhu òne. Àzè arí nǝ àkò akye, ndirò kàrí nǝ ìndrù ònzì róná nzére dhu òdò afína ò. ⁶Àzè idhè arí nǝ ndìkà nzére dhu-okú dò rò, pbétù kǝ-dhè náarí ndìkà obhóngà-okú dò rò. ⁷Àzè arí kórò dhu ùba, ndirò kàrí a'uta òdò kórò kàsùmì ò. Àzè arí òdòna ka kí kabà kórò dhu à'u, ndàdù kórò dhu-dzi òndù.

⁸Àzè arí nǝ ìku akekpá màtí. Pbétù, ìndrù tò ka kí dhu òvò nabi bhèyi dhu ràdù ùda ùda. Dhèdhèrò aláva-tidò ò ka kóte dhu tó perè ràdù ìku ìkù, ndirò inga t'ùnita ràdù ìku ìkù. ⁹Obhó tí, àlè karí dhu ùnǝ gòna kèlè tí, ndirò àlè karí dhu òvò ìndrù tò nabi bhèyi gòna kèlè tí. ¹⁰Pbétù, Kàgàwà rǝ kórò dhu òbhòlò rǝ mbèyi nyú rò, yà gòya kèlè tí arǝ dhu-tsí nǝikùya ìkù.

¹¹Ngbángba tí ma mǝ òná kàsùmì ò, ma mongónà òte ngbángba bhèyi, ma mongónà inga ìrè ngbángba bhèyi, ndirò ma mongónà dhu-ònga òvò ngbángba bhèyi. Pbétù ma mitdègu òngo ádrùngbǝle tí, ní ma mubhà wà ngbángba tó òfò ò ma mí dhu ònzì dhu. ¹²Obhó tí, yà kòmbí rǝ kàsùmì ò, àlè tò kà rǝ ndi dhu bhèyi tí. Àlè kí nǝ dhu àlǝ mbèyi, pbétù àlè kí dhu àndà ìnzì rí dhu-wòyò nyú nǝtè kiyò ò. Olù rǝrà kàsùmì ò, àlè kalaya dhu kpangba. Kòmbí ma mǝni Kàgàwà gòna kèlè tí, pbétù olù rǝrà kàsùmì ò, ma mǝniya ka àkǝkǝ dhu bhèyi, àdhàdhì kǝni ma dhu bhèyi.

¹³Nírò kòmbí màtí, kǝkǝ ìbhù dhu rǝ ìnè atdíkpá tí. I dhu ní: a'uta, òdòna ka kí ndíni ka kabá tí dhu, àzè mànà. Pbétù ádrùngbǝ dhu nyú ròsè kòkò ìbhù dhu nzínzi ò ní àzè.

*Nabi bhèyi ka kí dhu òvò ìndrù tò dhu tó perè mà
inzá ka kǝni aláva ò ka kóte dhu tó perè mànà
(Ròm 14.19; 1Kò 12.4-7,27-31; 1Pé 4.10-11)

14 ¹Nyǝ nyǝkǝ nyòñè òdhíku òzè nyǝ nyǝ dhu. Ndirò nyǝ nyǝkǝ nyòhò ìlǝlǝ-Alafí bhà perè àbà nyǝ nyǝ dhu-atdyú atdíð, ròsè dòtsí ní nyǝ yà ìndrù tò ka kí dhu òvò *nabi bhèyi nǝ perè nà. ²Obhó tí, ndi ale apé àmbe òte dǝ ìlǝlǝ-Alafí ìbhò fǝndà inzá ka kǝni aláva-tidò ò, ní ndi ale rǝ nǝ òte ìndrù tò, pbétù kà ròte Kàgàwà tò. Kà rǝnna ìlǝlǝ-Alafí bhà ádrùngbǝnga tó òbi nǝ, yà Kàgàwà ùli órù ò dhu rǝ dǝna àlǝ ale rǝ ìmbǝ. ³Pbétù, nabi bhèyi rí dhu òvò ìndrù tò ale rǝnna ìndrù tò dhu ní, abádhí òsì rí fǝyò a'uta ò dhu, abádhí-afí òpè rí dhu, ndirò abádhí-afí rǝ òbi òtsi nǝ dhu. ⁴Yà ìlǝlǝ-Alafí ìbhò inzá ka kǝni aláva-tidò ò ròte ale, ní rǝ ndòsì ndítíró. Pbétù, nabi bhèyi rí dhu òvò ìndrù tò ale ròsina ní *Kànisa ò kórò ale nyú. ⁵Ma mòzè nyǝ kórò nyòngò òte ìlǝlǝ-Alafí ìbhò inzá ka kǝni aláva-tidò ò, pbétù ròsè dòtsí ma mòzè ní, nyòngò dhu òvò ìndrù tò pbànábi bhèyi. Obhó tí, nabi bhèyi rí dhu òvò ìndrù tò ale núdà wà yà ìlǝlǝ-Alafí ìbhò inzá ka kǝni aláva-tidò òte rí ale, ìmbǝ dhu apé ìi ka kádù wò kùnò dhu-tì àwe ndíni Kànisa ò kórò ale nòsì tí dhu tí.

⁶Nírò àbanǝnzò, dhu apé ìi ma mǝrà àhu fǝrǝbvè, madù òte nyǝ mànà ìlǝlǝ-Alafí ìbhò yà inzá nyǝ nyúni aláva-tidò ò dhu tí, ní ma madù dzùnakù ònzì ìngbà dhu bhèyi? Ma mí nǝ àdù dzùnakù ònzì, inzá ní Kàgàwà fte idù dhu ma mòvò fǝkù rò, inzá ní ma mǝni dhu ma mòvò fǝkù rò, inzá ní nabi bhèyi ma mòvò dhu fǝkù rò, ndirò inzá ní dhu kèlè mà mùdhe fǝkù rò.

⁷Kàndà pé adyi ùyu ka karí òyá dhu tó òfò, àdhàdhì rùgè mà ndirò ngǝtsi nǝ dàmù mà bhèyi. Ìnzì kòkò dhu tó òngò apé àdù ìi dhèdhèrò òfò ò, ní ka kádù rùgè tí dhu rǝ dhu mà ndirò ngǝtsi nǝ dàmù tí dhu rǝ dhu mà nǝni ìngbà

dhu bhèyi? ⁸ Ìnzí ka kapé leku òmí ila tó dhu bhèyi, ní ádhi pbá ale ndi ndò-bhòlò rádù ila t'úgyeta tó? ⁹ Ní, ndi dhu ríí ndi dhu bhèyi tí fùkù átò. Dhu apé ìí wò nyí nyáwèna Ìlílà-Alafí ìbhò fùkù inzà ka kúni aláwà-tidò ð dhu-tí ríí ìmbà kpangba dhu tí, ní nyí nyúnóna dhu rádù ale-dò àlu ìngbà dhu bhèyi? Obhó tí, nyí nyádù ìí àdhàdhì awe ð róte ìnzí òtèna rí ndìrì rórò ale bhèyi. ¹⁰ Yà adzi ð, aláwà-tidò ríí ìbí nyú. Pbétù yà ìmbà tìna rádù ìí atdí aláwà-tidò mà ríí mbà. ¹¹ Nírò dhu apé ìí inzà ma múnì aláwà-tidò òte rí ale nà mà móte dhu tí, ní ma mádù ìí ile tí ndi ale tò, ndi ale rádù ìí átò ile tí idù. ¹² Ní ndi dhu bhèyi tí, nyí nyú mà átò, yà nyí nyí Ìlílà-Alafí bhà perè-atdyú òho atdídò nyàbà dhu bhèyi, nyí nyàkà nyónzì obi nyàbà dòtsí perè ní kàkà Kànìsà àbhu rádù ròò a'uta ð.

¹³ Ní ndi dhu-okú dò rò, dhu àkà wò ndi Ìlílà-Alafí ìbhò inzà ka kúni aláwà-tidò ð róte ale rònzì Kàgàwà ràbhu kà-tì t'áweta tó perè fìndà. ¹⁴ Obhó tí, dhu apé ìí ma mí mitsò Ìlílà-Alafí ìbhò idù inzà ka kúni aláwà-tidò ð dhu tí, ní ma mí mitsò afídu ð, pbétù ìnzí pbàkà irèta rádù kasu ònzì. ¹⁵ Nírò, ádhu ndi ma màkà múnzì? Ma màkà mitsò ma yà Ìlílà-Alafí àbhu mitsò ma ònà inzà ma múnì aláwà-tidò ð, madù mitsò átò yà ùní ma múnì aláwà-tidò ð. Ma màkà muyù adyi yà Ìlílà-Alafí àbhu muyù adyi ònà inzà ma múnì aláwà-tidò ð, madù kùyù átò yà ùní ma múnì aláwà-tidò ð. ¹⁶ Obhó tí, dhu apé ìí nyi nyí nyitsò nyambe òtsò àbhu dš Kàgàwà tò yà Ìlílà-Alafí àbhu indù inzà ka kúni aláwà-tidò ð dhu tí, ní inzà ndi aláwà nùni ale, yà tinú ndi nòtù unduta ð, rádù dhu à'ù ìngbà dhu bhèyi ndàti «Àmìnà» ndi òtsò nyi nyàbhu dhu dš? Kà rí nzí àdù kà'ù ndi dhu bhèyi, inzà ndi ndìrì nyi nyúnóna dhu dhu-okú dò rò. ¹⁷ Obhó tí inyi, nyi nyí òtsò àdù Kàgàwà tò dhu ríí ìnè mbèyi, pbétù kà rí nzí ngàtsi ale nòsì. ¹⁸ Ma màbhu òtsò Kàgàwà tò, ma mári Ìlílà-Alafí ìbhò idù inzà ka kúni aláwà-tidò òte ròsè dákunà kóró nídhuní. ¹⁹ Pbétù, unduta ð ma mózè dhu ní, morì ndìrì rí òte ake tí, ndíní ma mudhè tí dhu ònà ngùkpà ale tò, ròsè Ìlílà-Alafí ìbhò idù inzà ka kúni aláwà ð ma màmbènà òte abho nyú dhu dònà.

²⁰ Àbanínzó, nyí nyàkà nzá nyírè nga nzónzo bhèyi, pbétù nyí nyàkà nyírè nga iwà ó'ò ale bhèyi. Nzére dhu t'ónzita ð, nyí nyàkà obhó tí nyíí iré-nzo bhèyi, yà inzà nzére dhu t'ónzita nùni ale. ²¹ Ìlílà Andítá ð ka kándí dhu katí:

«Ádrùngbàle ràtina:

«Ma mónico òte kàrí ale, Pbàìsràyélí tò

vurò aláwà òte arí ale-otù ð,

yà olo tí ríí ale-otù ð.

Ní, ndi dhu bhèyi màtí, abádhí róngo 'ùvo ìnzí 'ìrì ma múnóna dhu*»

²² Nírò, yà Ìlílà-Alafí ìbhò inzà ka kúni aláwà-tidò òte ka kí dhu tó perè ní Kàgàwà itdiya indrù-ànyá dhu itè rí ize kàkà 'ùvò arí ìnzí a'u tí Kàgàwà ale tò, pbétù ìnzí ní kàkà iwà ka ná'ù ale tò. Ndirò yà indrù tò ka kí dhu òvo nabi bhèyi ní perè ní Kàgàwà bhà ídzìnga itè rí ize kàkà iwà Kàgàwà ná'ù ale tò, pbétù ìnzí ní kàkà ì núvò ìnzí 'à'ù ka ale tò. ²³ Dhu apé ìí kànìsà ð nyí nyàndu nyí kóró dhu tí, nyádù nyòpè nyòtè kóró Ìlílà-Alafí ìbhò fùkù inzà ka kúni aláwà-tidò ð, ndi kàsùmì ð, inzà ì aláwà nùni ale, ndirò ngàtsi ní inzà Yèsù ná'ù ale rádù itsù fùkù unduta ð, ní ì ale tí nzí àdù àtìna nyí ràrí àritále? ²⁴ Pbétù dhu apé ìí kóró ale rí dhu òvo indrù tò nabi bhèyi dhu tí, atdí ale yà

inzá Kàgàwà ná'ù ndirò ngàtsi nĩ, ìtsù tí ìtsù atdí ale rādù ndòtù ndi unduta ǝ, ní ndi dhu ndi ndirò dhu rādù kàbhù rùni pbindà nzérena, kà rādù ndinè kóró ale ǝtdi ànyàna yà ì ǝtena dhu-otù ǝ ale tí. ²⁵Kà-nyutsi ì nuru kóró dhu rādù 'ìtè kpagba kà tò. Ndi dhu bhèyi ní ndi, kà rādù ndàgu ndàpba nyina adzi nyú rǝ, ndàdù Kàgàwà ìfu, ndati: «Obhó tí, Kàgàwà rǝ ìnè nzínziku ǝ!»

***Kàgàwà bhà idza ǝ ìndrù àkǝ 'ǝ nà mǝtsǝ**

²⁶Àbanǝnzó, ádhu ndi àkǝkǝ nyǝnzǝ? Yà nyǝ nyundu nyǝ sǝmà tò òná kǝsumì ǝ, atdí ale rādù ì'ì ìnè ndùyè adyi, ngàtsi ale rādù dhu ùdhe ìndrù tò. Ngàtsi ale rǝ ìnè ndòvò Kàgàwà ìtè fǝndà dhu ìndrù tò nabi bhèyi, ngàtsi ale rādù ǝtè Ìlǝ-Alafí ìbhò inzà ka kúni aláwà-tidǝ ǝ, vurò ale rādù ndi ǝtè ùgere. Nǝrò kórí dhu kóró àkǝ rǝnzǝ ì ndíni Kànísà ǝ kóró ale nǝsí tí. ²⁷Dhu apé ì'ì Ìlǝ-Alafí ìbhò inzà ka kúni aláwà-tidǝ ǝtè rǝ ale rǝ ì'ì dhu tí, ní dhu àkǝ ǝyǝ ale kèlè, ndirò ǝsǝsè nĩ, ìbhù ale rǝtè. Abádhí àkǝ 'ǝtè, atdátǝrǝ ǝ, ndirò dhu àkǝ wò ka kúnǝna ǝtè ùgèrè rǝ atdí ale rādù ì'ì. ²⁸Dhu apé ì'ì ìmbǝ ndi ǝtè ùgèrè rǝ ale rǝ ì'ì unduta ǝ dhu tí, ní ìngbàtí ìli ndi ale mà abádhí nzínzǝ ǝ náká ndinè ìnè tí, ndàmbe ǝtè dǝ afǝna ǝ tí pbindà Kàgàwà nà. ²⁹Ndirò, nabi bhèyi rǝ dhu ǝvò ìndrù tò ale ì'ì rǝ, dhu àkǝ ǝyǝ ale ndirò ngàtsi nĩ ìbhù ale kèlè rǝtè, ngǝkpà ale rādù wò abádhí ùnò dhu-ǝnga nóvò. ³⁰Pbétù atdí ale apé ì'ì ǝtè ndi ndóte rǝ, kà-tí àdi ngàtsi ale rādù ì'ì Kàgàwà ìtè fǝndà, ndíni ndi ndòvò tí ìndrù tò dhu nà, ní dhu àkǝ wò ndi ǝtè rúbhi ǝtè rǝ ale rǝnè. ³¹Nyǝ nyǝ ìnè kóró nyǝvò dhu ìndrù tò pbànábi bhèyi. Ní dhu rādù àkǝ, atdí ale rǝvò ka ngàtsi ale dzidǝ, ndíni kóró ale ùni tí fǝyǝ ka kùdhe dhu, afǝya rādù ǝbi ǝtsi. ³²Nabi bhèyi ka kí dhu ǝvò ìndrù tò ní perè nà arǝ ì'ì ale rǝ ìnè ndòdò ndi ndàmbe nà ǝvǝna ìndrù tò dhu afǝna ǝ, ìnzǝ ndòvò. ³³Obhó tí, Kàgàwà ní nzi pbàdzangà tí arǝ dhu ǝnzi ale. Pbétù, Àbadhi ní mǝrùnga t'ále.

Àdhàdhì yà Kàgàwà bhà ale tò kóró Kànísà ǝ arǝ ndònzǝ dhu bhèyi tí, ³⁴vèbhále àkǝ 'ìnè ìnè tí Kànísà tò unduta ǝ. Abádhí tò ka kúfà nzà rusà rǝngò ǝtè Kànísà ǝ, pbétù abádhí àkǝ 'ìfu ì, àdhàdhì Hyátá núnò ka dhu bhèyi. ³⁵Dhu apé ì'ì abádhí rǝ ì ívùna dhu nà dhu tí, ní abádhí àkǝ 'ǝngù ì dhu fǝyǝ kpabhále-tsù fǝ-dzà rǝ. Tsìbhále rǝtè ìndrù undu ì Kànísà ǝ rǝ dhu ní inzà nga nǝfǝ dhu.

³⁶Nyǝ nyǝrè tí dhu Kàgàwà bhà ǝtè ráhu fǝrǝbvù rǝ? Ndirò nyǝ nyǝrè tí dhu kà rǝrǝ àhu fǝkù víku dǝ rǝ tí? ³⁷Ndi ale apé dhu ìrè ndi rǝrǝ nabi, ndirò ngàtsi nĩ, Ìlǝ-Alafí rǝrǝ ndùnda, ní ndi ale àkǝ ndùni dhu, yà mà mǝndí fǝkù dhu rǝrǝ Ádrùngbále Yèsù bhà Hyátá. ³⁸Pbétù ìnzǝ kǝpé ndi dhu ùni, ní Kàgàwà rǝ nzi àdù ndi ale ùni. ³⁹Nǝrò àbanǝnzó, nyǝ nyǝkǝ nyǝhò nabi tí nyǝ nyǝ ì dhu-atdyú, ndirò nyǝ nyǝkǝ nzà nyǝtò ìndrù-tsù, ìnzǝ rǝtè Ìlǝ-Alafí ìbhò fǝyǝ inzà ka kúni aláwà-tidǝ. ⁴⁰Pbétù kóró dhu náká ndònzǝ ndi yà ndi dhu nyú àkǝnà ndònzǝ ndi dhu bhèyi, ndirò nyǝnatì rǝhù ndi mbèyi.

Krístò ingbè ndi ǝve-bvù rǝ dhu tò Ídzi Màkùrù

15 ¹Àbanǝnzó, mà mòzè misè yà fǝkù mà mǝvò Ídzi Màkùrù, yà nyǝ nyǝkò, nyǝdù afǝku àpba rǝnà. ²Kòtù-ǝnga ní ndi Kàgàwà rǝ nyǝgù nĩ,

j 14.34 «Vèbhále àkǝ 'ìnè ìnè tí Kànísà tò unduta ǝ» rǝ ìnè átò kùgèrè kati: «Vèbhále àkǝ nzà 'àbèlè nabi bhèyi ka kúnǝna Kànísà tò unduta ǝ dhu-ǝnga»

yà fùkù ma mójò ka dhu bhèyi nyí nyòdò ka rò. Ìmbà kíí ndi dhu bhèyi nání, fùkù a'uta nàmbènà ìí kòkórò dhu.

³ Ádrùngbà dhu nyú tí ma múdà fùkù dhu ní yà idù ka kúdhe átò dhu. Ndi dhu ní: Krístò avè àlè tó nzéngà-okú dò rò, àdhàdhì yà ìlilá Andítá núnò ka dhu bhèyi^k. ⁴ Ka katdù ka, ràdù ndingbè ove-bvù rò ìbhù ráhu idhò ð, àdhàdhì yà ìlilá Andítá núnò ka dhu bhèyiⁱ. ⁵ Kítè ndi Péterù tò, ndi dhu-dzidò ndàdù nditè atdí kumì dóná ðyð ná pbindà uvitatále tò. ⁶ Tdítdò, kádù nditè imbò miyà dóná ròse ndi ná'ù ale tò atdíkpá. Ábhò ale nyú i ale nzínzi ð, ríí inè nyìkpóya ná kòmbí mâtí, ndirò atdídhená ale náve wà. ⁷ Wò dhu-dzidò, kítè ndi Yàkòbhò tòⁱ, ndàdù nditè kórò uvitatále tò.

⁸ Kùtsa ndi ndí dóná rò ní, kádù àrà nditè idù átò, ima kàtòrògò-ngba tíró^l. ⁹ Obhó tí, ima ní ìmbà tina ná ale nyú ròsè kórò uvitatále nzínzi ð. Ndirò, ma màkànà nzá kanzi ma uvitatále mà tí, Kàgàwà bhà **Kànisa** rò ma mavù dhu-okú dò rò. ¹⁰ Pbétù, Kàgàwà bhà ídzìngà-okú dò rò nga ní ndi ma mfi yà nyí nyí malá kòmbí òná ðfò ð. Ndirò kàbhà ídzìngà idù níí nzí kòkórò nga tó. Ma mójò kasu ròsè kórò ngùkpà uvitatále dóná. Obhó tí, ìnzí ní ima ndi ma mójò ndi kasu, pbétù ka nójò ní yà nyàdutsi rí kasu ònzi Kàgàwà bhà ídzìngà. ¹¹ Nírò, dhu rí mbà ìí ima mâtí, ngàtsi ní abádhí mâtí, ní kóní mǎ'í kórò mǎ marúnona ídzi Màkùrù, ndirò kóní ndi ídzi Màkùrù ní ndi nyí nyá'ù.

Kàgàwà náabhùya ùvùve ale rùngbe i ove-bvù rò dhu

¹² Dhu apé ìí àlè karí dhu òvo indrù tò àlè ràti Krístò ríngbè wà ndi dhu tí, ní ingbà dhu bhèyi dhu nzínziku ð ngùkpà ale náarádù àtina ìnzí ùvùvè ale rùngbeya i ove-bvù rò níⁱ. ¹³ Ní, dhu apé ìí obhó tí ìnzí ùvùvè ale ràdù 'ùngbe dhu tí, ní Krístò níngbè nzá ndi átò ove-bvù rò. ¹⁴ Ndirò dhu apé ìí ìnzá Krístò ingbè ndi dhu tí, ní yà mǎ marúnona indrù tò ídzi Màkùrù ní kòkórò dhu, ndirò fùkù a'uta ní kòkórò dhu átò. ¹⁵ Ndirò ròsè dòtsí, ka kòzù wà mǎ Kàgàwà-òvò rò arí títò ùno ale tí, yà mǎ mójò dhu indrù tò mǎ ràti kà rábhù Krístò ríngbè ndi ove-bvù rò dhu-okú dò rò. Ní dhu apé ìí ìnzí ùvùvè ale ràdù 'ùngbe ove-bvù rò dhu tí, ní ndi dhu rítèna dhu ní Kàgàwà rabhù nzá Krístò ríngbè ndi ove-bvù rò. ¹⁶ Ma mí dhu òvo tdítdò matí: dhu apé ìí ìnzí ùvùvè ale ràdù 'ùngbè ove-bvù rò dhu tí, ní Krístò nditíró níngbè nzá ndi. ¹⁷ Ndirò, dhu apé ìí ìnzá Krístò ingbè ndi dhu tí, ní fùkù a'uta ní kòkórò dhu, ndirò nyí nyòko òko fùkù nzéngà ð. ¹⁸ Ndirò ròsè wòrí dóná, kàkà ùvùvè Krístò i á'ù rórò ale núwí wà atdíð. ¹⁹ Dhu apé ìí àlè kúli àlè tó a'uta Krístò ò yà àlè kíí ná yà adzi dǎ ípiròngà-okú dò rò tí dhu tí, ní àlè'í ní ndi izu ràdù ùkanà ròsè kórò ale dóná ale.

²⁰ Pbétù obhó nyú, Krístò níngbè wà ndi ove-bvù rò, ndi'í ùvùvè ale tó ngà-ngàyi^m tí. ²¹ Obhó tí, àdhàdhì indrù rùve dhu níibho ndi atdí ale-otù ð dhu bhèyi, ní ndi dhu bhèyi tí ùvùvè ale rí 'ùngbè dhu níbhò ndi atdí ale-otù ð. ²² Àdhàdhì kórò ale náarúve Àdamù mànà i úngbò i dhu-okú dò rò dhu bhèyi tí, kórò ale náabáya ípiròngà Krístò mànà i úngbò i dhu-okú dò rò. ²³ Pbétù,

k 15.3 Ìsa 52.13–53.12. * 15.4 Zàb 16.9-11; Òse 6.2 * 15.7 Kas 12.17 l 15.8 Kàtòrògò ní ìnzá fíndá àbì iku rórò ka kùgù ngbàngba. Polò òzù ndi kàtòrògò tí uvitatále nzínzi ð, iwà Yèsù òvè ndàdù ndingbè dhu-dzidò ndi ndarà uvitatále-kàsù òpè dhu-okú dò rò. m 15.20 Ngàngàyi ní wemberè tí ð'ò inga ð ònyà-dòkpa. Yèsù ní ndi wemberè tí ndi níngbè ove-bvù rò.

ìngbàtí ìlì ndì ale mà níngbèyà ndì fìndà ka kudhé kàsùmì ǃ: Krístò níngbè wà ndì ndí'ì ngàngàyi tí. Ndirò kà ríngo nínganí, kàbhà ale tí ì nòtù ale nú-
ngbeya ì átò. ²⁴ Wò dhu-dzidǎ, Krístò níitòyà yà ìndrù dǎ arí'ì ádrùngbànga
tǎ obi nà kórò nzére-alafí mà òyá ádròdrǎ ale màná. ²⁵ Obhó tí, Krístò náká
wà ndònyè idzi, ràrà àhu Kàgàwà rí kórò pbìndà òmvù àbhù ndòbè dǎyà dhu*
ǃ. Nírò ní ndi yà adzi dǎ kórò dhu-tsù náadùya ndòdì, Krístò ràdù Idzi àdu
Àbanà Kàgàwà-fò ǎ. ²⁶ Kà riku dòná rò òmvù, yà Kàgàwà itòyà ní ǎve. ²⁷ Obhó
tí, Ìlìlǎ Andítá ràtina: «Kàgàwà àbhù wà kórò dhu kà ròbè dǎyà ǎ». Pbétù,
Krístò ràtina: «Iwà ma mòbè kórò dhu dǎ» rò, ní ní'iyà ka kátina: Kà ròbè kórò
dhu-dǎ, Kàgàwà yà kórò dhu nàbhù kà ròbè dǎyà kèlè ròdì. ²⁸ Ndirò, Kàgàwà
rí kórò dhu nàbhù kà ròbè dǎyà rò ní ndi, ndi kà t'ídhùnà nyú ndítirò, yà
Kàgàwà àbhù ròbè kórò dhu dǎ, náadùya àdi Kàgàwà bhà ádrùngbànga-tsinǎ,
ndínì Kàgàwà nònyu tí idzi dòtsí kórò dhu dǎ.

²⁹ Dhu apé ì'ì inzi ìndrù ràdù 'ùngbè ǎve-bvù rò dhu tí, ní nízínziku ǎ ale kàkà
bàtizò àlù arí òvùvè ale-okú dǎ rò náarónzina dhu-tì nádù ì'ì àdhu"? Dhu apé
ì'ì inzi òvùvè ale náarí 'ùngbè dòtsí dhu tí, ní ádhu-okú dǎ rò nga ndi ìndrù
arádù bàtizò àlù abádhí-okú dǎ rò nǎ? ³⁰ Ndirò ádhu-okú dǎ rò nga ndi àlè'ì nyú
àlè kádù àlè tǎ ìpìrònga ìlì àpè ǎ kórò kàsùmì ǎ ní? ³¹ Àbanǎnzó, bilínganà ma
márfi motù ǎve-ǎnzí. Ndi dhu ní obhó dhu. Ndirò, obhó dhu tí rí'ì ngàtsi dhu ní,
ma márfi mǎyò okúku dǎ rò àlè tǎ Ádrùngbàlè Yèsù Krístò màná àlè kúngbò àlè
nìdhuní. ³² Ma mábà àpè abho nyú yàrí Èfesò tǎ kigò ǎ, tsàdù dhu àgò rí ìrì ǎ ìzǎ
bhéyi ǎrù ale-okú dǎ rò. Ní ádhu-okú dǎ rò nga ndi ma mádù àpè àbà ndi dhu
bhéyi, inzà ka kà'ù dhu 'ùngbè òvùvè ale rùngbeya ì ǎve-bvù rò nǎ? Dhu apé ì'ì
inzi òvùvè ale náarí 'ùngbè dhu tí, nírò: kònyu àlè wúgáwúgú, ndirò kòmùvè àlè
bhélèbhélè tsútsǎ tí àlè káve nìdhuní". ³³ Inzi nyàbhù nyí kútrǎ nyí wò dhu nàndà
dhu nǎ: nzére ale t'òdhína náarí ìndrù tǎ ìdzi mùtsò nínzǎ. ³⁴ Ní, nyí nyàkà nyú-
gèrè fùkù irèta, nyàdu nyí ìdzi ǎfì ǎ, nyàdù nzérena t'ónzita àbhà. Obhó tí, atdí-
dhená ale nízínziku ǎ nùni nzà Kàgàwà. Ma mí kùnò ndínì nyíku nabhù tí rìwù.

ǎve-bvù rò rí 'ùngbè ale ní'iyà nà ale-ngbò-tidò

³⁵ Pbétù, atdí ale rí'ì inè ndivù dhu ndàtí: «Òvùvè ale núungbeya ì ìngbà
dhu bhéyi? Ndirò, abádhí ní'iyà ìngbà dhu bhéyi ale-ngbò-tidò nà ì í 'ùngbè
rò?» ³⁶ Ní ndi dhu nìvù ale ní mùdhumà nyú! Itse nyi nyòzò rò, ndi itse rí nzi
àdù ìnga inzà ndi ndòvè pé angyi rórò. ³⁷ Wò nyi nyòzòna dhu ní nzi ìnga ràdù
ìnga itsu nyú, pbétù nyi nyòzòna ní ákè itsé-ngba kèlè. Kà ràdù ì'ì nganù tǎ
itse màtí, ngàtsi nǎ vurò itse-tidò màtí. ³⁸ Tdítdǎ, Kàgàwà ràdù àbhunà ndi
itse ǎ rò ráhu itsu tǎ ngbòna ní yà ndi ndòzè. Ìngbàtí ìlì ndi itse ǎ rò ràdù àhu
itsu-ngbò ní ndi itse nà àkà tinàdò kèlè.

³⁹ Kàgàwà anzì dhu-tsí náarí'ì ìmbà kórò ádhàdhì ale-ngbò tǎ ǎfì nà: ìndrù-
ngbò tǎ ǎfì rí'ì atdíró, ìzǎ-ngbò rí'ì atdíró, àrè-ngbò rí'ì atdíró, ndirò ìbhè-ngbò
rí'ì atdíró.

⁴⁰ Òrù-akpà ǎ ale-ngbò mà, yà adzi ǎ ale-ngbò màná rí'ì inè átò. Òrù-akpà
ǎ ale-ngbò tǎ aya mà rí'ì dhèdhèrò yà adzi ǎ ale-ngbò tǎ aya nà. ⁴¹ Adyí'ì bhà

* 15.25 Zàb 110.1 * 15.27 Zàb 8.7 n 15.29 Kǎkà ì òvùvè ale tí kátina ìrò ale ní ngàtsi nǎ atdí-
dhená ale yà Yèsù ná'ù, 'àdù òvè inzà ì àpè bàtizò àlù rórò, ndirò ní kàkà inzà ì á'ù Yèsù rórò wè
atdídhénà ale. * 15.32 Ìsa 22.13

inga t'áwùta ríí atdíró, àbí bhà tsí ríí atdíró, ndirò alali tó ríí òyá tí. † alali nzínzi ò mǎtí, inga t'áwùta núdá wà ì.

⁴² Ní, dhu i'íya yà dhu bhěyi yà ùvùvè ale rí 'ùngbè rò: yà adzi ò àlè kǎí nà ale-ngbò ní ndínzà arí ale-ngbò. Pbétù, àlè ùngbè àlè kǎí ɔvè-bvù rò rò, àlè kǎíya nà ale-ngbò ní inzí rádù ndínza ale-ngbò. ⁴³ Ka kǎ kòtdù itsina ònzi ka kǎ òná ɔfɔ ò kà ríí rórò, kà rádù ndingbè ádrùngbǎnga tó awáwù ò. Ka kǎ kòtdù ivívinga ò kà ríí rórò, kà rádù ndingbè ádrùngbǎnga tó ɔbí nà. ⁴⁴ Ka kǎ kòtdù rò, kà ríí nà ní yà adzi ò ale-ngbò. Pbétù kà rí ndingbè rò, kà rádù íí nà ní òrù-akpà ò ale-ngbò. Dhu apé íí inè yà adzi ò ale-ngbò náarfí dhu tí, ní òrù-akpà ò ale-ngbò ríí inè átò. ⁴⁵ Ndi dhu bhěyi ní ndi Andítá ràtina: «Wemberè t'ále, Àdamù, níí àbà tí ípírɔnga nába ale*» Pbétù, olùná rò íí Àdamù, Krístò, níí ípírɔnga àbhù rí indrù tò Ìlǎ-Àlafí-otù ò ale. ⁴⁶ Wemberè tí àlè kabà ale-ngbò ní yà adzi ò ale-ngbò inzí ní òrù-akpà ò ale-ngbò. Ndi-tsí rírà olùná rò. ⁴⁷ Wemberè t'ále, Àdamù, níí yà adzi ò ale. Kàgàwà náabhòlò ka adzi ní. Pbétù, ɔyɔ rí kisè Àdamù nííra òrù-akpà ò rò. ⁴⁸ Yà adzi ò ale nɔfɔ ì yà adzi ní Kàgàwà abhòlò Àdamù nà. Ndirò òrù-akpà ò owuya ì nùngbe ale, nɔfɔyà ì wò òrù-akpà ò rò ira ale nà. ⁴⁹ Àdhàdhì àlè kɔfɔ àlè wò adzi ní Kàgàwà abhòlò ale nà dhu bhěyi, ní àlè kɔfɔyà àlè átò wò òrù-akpà ò rò ira ale nà.

⁵⁰ Àbanínzò, kǎní ma mɔvɔna fùkù dhu: Ìzá mà azu màná nà ríí ale-ngbò rí mbà àdù íí ngari nà òrù-akpà ò Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi ò. Ndirò òmò rádù òmò dhu mà ní rí nzi àdù òko atdíkpá inzí rádù òmò dhu màná.

⁵¹ Kǎní ma mí òdhù ò okónà dhu òvɔ fùkù: àlè'í kórɔ àlè kùvèya nzi, pbétù àlè'í kórɔ àlè kùwèya àlè. ⁵² Ndi dhu ɔnziya ndi ákè kàsúmí-ngba ò, àdhàdhì yà indrù rí nyíkɔna àpbi, ndàdù àngbenà dhu bhěyi, yà adzi ò kórɔ dhu-tsù rí ndòdì ní wàndà rɔngò nínganí. Obhó tí, ndi wàndà rɔngò rò, ùvùvè ale nú-ungbeya ì yà inzí rádù òmò ale-ngbò tó ɔfɔ nà. Ndirò àlè'í, yà àlè-nyíkɔ nà àlè kòtù àlè rò, àlè kadàya àlè núwu átò. ⁵³ Obhó tí, dhu àkà òmò rádù òmò ale-ngbò ràfɔ yà inzí rádù òmò ale-ngbò. Wò ndi òvè rádù òvè ale-ngbò náká wà ndàfɔ yà inzí rádù òvè ale-ngbò. ⁵⁴ Yà ndínza rádù ale-ngbò náafɔya gukyè yà inzí rádù ndínza ale-ngbò, wò ndi òvè rádù òvè ale-ngbò rádù inzí rádù òvè ale-ngbò náfo, níró ní ndi yà Ìlǎ Andítá ò ka kǎndí ɔte náakáya. Ndi ɔte ràtina: «Ɔve dhu ɔtò wà. Ɔve lè mà dhu ònzì wà dòtsí*».

⁵⁵ Inyi òvé, pbùkù mùlè mà ríí ngbɔrɔ?

Inyi òvé, okpènu ríí ngbɔrɔ*?»

⁵⁶ Ɔve-okpè ní nzérénga, ndirò nzérénga bhà ádrùngbǎnga tó ɔbí ní Uyátá°.

⁵⁷ Ilèta àkà àlè ràbhù Kàgàwà tò. Ka ní ndi àlè àbhù arí àlè rònzi ɔve lè mà àlè tò Ádrùngbǎle Yèsù Krístò-otù ò!

⁵⁸ Níró àbanínzò, yà atdíð dhu mɔzè nyí rò, nyí nyàkà nyíkò pòtsɔ wò fùkù ma mòvò obhóngà ò, inzí nyàbhu nyí kumbe nyíku akye. Nyí nyàkà nyàmbe òwu dɔ angyi tí àlè tò Ádrùngbǎle Yèsù bhà kasu t'ónzita nà, nyàdù dhu ùni wò kà-nyutsi nyí nyí dhu-okú dò rò nyí nyónzina kasu ràrì nzi àwí kòkòrò.

Pbàkrístò rí fùrangà àtsà Yèrùsàlemà tó kigò ò Kànisa dzùná ì ɔnzi tí ní dhu

16 ¹ Yèrùsàlemà tó kigò ò ríí Kàgàwà bhà ale dzùná nɔnzi tí ka kátsàna fùrangà nàndà dhu ní, nyí nyàkà nyónzi dhu átò àdhàdhì Gǎlàtiyà

* 15.45 Ɔpt 2.7 * 15.54 Ìsa 25.8 * 15.55 Ìsa 25.8; Ɔse 13.14 o 15.56 Nzérénga bhà ádrùngbǎnga tó ɔbí ní Uyátá dhu-tí ní, Uyátá arí ndi nzérénga tí ríí dhu ìtè indrù tò.

tó p̀bìrì ǝ *kànisá tò ma múyǎ dhu dhu bhěyi*. ²Yà yengè idhò náaríku dhu bhěyi, ingbatí ìlì ndì ale mà nzínzìkù ǝ náká ndàrà yà ndì ndòngyè fùrangà-go nílì rǝ ndòdò p̀bìndà, tsángbatí nyí nyowuna bvùkù ma mǎrà àhu dhu òdò ndíní nyí nyatsá tí fùrangà nǝ. ³Ní bvùkù ma mǎrà àhu rò, ma mí nyí nyóvona ale òvì bhàruwà nà, ròwù fùkù perè nà Yèrùsàlemà tó kigò ò. ⁴Dhu apé ìí iwà ma màká marà átò ànyì dhu tí, ní mà màká mòwù atdíkpá abádhí mànà.

Polò rǝ abhi ò ndì ndàrà dhu ùdhé angyangyi dhu

⁵Ma mǎrà àhu bvùkù iwà ma mùdà Màkèdòniyà tó p̀bìrì ònǎ rórò. Obhó tí, ma mùdà ùda ànyì nanǎ. ⁶Ngǎtsi nǝ ma mǎdi àdì fùrábvù ákè kàsùmì tí. Ndirò ngǎtsi nǝ, ma mǎdi àdì átò ádrùngbǎ gírì tó kàsùmì ǝ bvùkù, ndíní nyí nyibho tí dzùnàdu ònzi rǝ p̀bàkà abhi ǝ dhu-tsí idù. ⁷Obhó tí, ma mòzè nzá àlè ràla àlè nyí mànà ùda ma mùdà ònǎ kàsùmì ǝ tí. Ma mòzè dhu ní àlè ròkò pé atdíkpá nyí mànà ngúfe idho tí, Ádrùngbǎle òzè ka nǝ.

⁸Pbétù, ma mòzè madi iró Ëfesò tó kigò ǝ rǎrà àhu *Pèndèkòtè-idhò ò. ⁹Obhó tí, ádrùngbǎ kasu ònzi ma mí iró nǝ dhu tó tsǎtsù àpfò wà ndì idù, ndirò ima nà rǝ 'ùgye ale rǝ ìnè abho nyú.

¹⁰Timòtewù apé irà àhu, ní nyí nyàká nyòdò ka mběyi nzínzìkù ò ònzi rònzì òdò. Obhó tí, àbadhi arí Ádrùngbǎle Yèsù bhà kasu ònzi àdhàdhì ma marí kònzì dhu bhěyi. ¹¹Nírò, atdí ale mà àká nzá ndònzì kà gàyà. Pbétù nyí nyàká nyònzì kà dzùnà ràdu ndì tidu ò màrùngà ǝ afina rǝ rórò. Obhó tí, ma mí àbadhi mà nódo riwù atdíkpá Yèsù ná'ù adódu mànà.

¹²Àlè t'ádòna Apolò nàndà dhu nǝ, ma mìtdè ka atdídò ndíní owu tí fùrábvù atdíkpá ngùkpá àlè t'ádóna mànà, pbétù kàdù nzá ndòzè ndàrà kòmbì ànyì. Ní kà rǎrà ànyì kàsùmì àbà ndì ndí rò.

Kà rǝku dòná rò sedzà mà, ovità mànà

¹³Nyí nyàká nyòkò ípìrǝ rò nyìkpóku nà, nyǎdè iko pòtsò fùkù a'uta ǝ. Nyí nyàká nyíì mànzì tó ale-afí nà, nyǎdè ìí obi nà ale tí. ¹⁴Nyí nyàká nyònzì kóró dhu àzè ǝ.

¹⁵Àbaninzò, nyí nyúni wà Stìfanà mà p̀bì idzá-bhà mànà kóró. Abádhí níí ndì wemberè tí Yèsù ná'u fùkù p̀bìrì Àkayà ǝ ale nzínzi ǝ. Ndirò abádhí adzi ì Kàgàwà bhà ale-kàsù t'ónzita tò. Ní ma mìtdè nyí itdè tí, ¹⁶nyí nyàká nyíri kòkò dhu bhěyi ale-tidò-tsù dhu. Ndirò, nyí nyàká nyíri kàkà atdyúya nyú nà arí kasu ònzi, ìvò adyo nyú atdíkpá abádhí mànà ale-tsù dhu átò.

¹⁷Idhèdu ika wà ndì Stìfanà mà, Fòrtùnato mà Àkàyikò mànà níwù ùvò tidú dhu dǝ. Abádhí iwù oko fùkù ngari ǝ tidú. ¹⁸Ndirò abádhí nábhu afidu ràyi àdhàdhì abádhí àbhu afiku ràyi dhu bhěyi. Nírò, dhu àkàrà wà kuni kòkò dhu bhěyi ale tó ídzìnga.

¹⁹Àziyà tó mùlengù ǝ Kànisá nóvì nyí. Ndirò Àkilà mà Pèrèsilà nà, atdíkpá kàkà fì-dzá arí 'ùndù kànisa mànà, nóvì nyí atdídò Ádrùngbǎle Yèsù-nyutsi. ²⁰Kàkà iró rǝ àlè t'ádóna kóró nóvì nyí. Ndirò nyí mà átò nyí nyàká nyòvì nyí nzínzìkù ǝ mběyi nyú.

²¹Ima Polò, yàrì ní ndì ɔtsúdu nyú nǝ màndí fùkù dhu, movì nyí ònǎ.

²²Ndi ale apé nzí Ádrùngbǎle Yèsù nózè, ní ndi ale àká ofúngá nà.

Màrànatà! Kà-tì ní: Àlě tó Ádrùngbǎle Yěsù àkǎ ndìrà!

²³ Àlě tó Ádrùngbǎle Yěsù náǎ ndàso nyí!

²⁴ Ma mózè nyí kóró Yěsù Krístò-nyutsì.

Kòritò

ǝ Kànisà tò Pòlò andí ɔɔ rí kìsě nǝ bhàruwà

Yàrí bhàruwà ǝ ì nòtù ádròdrǝ dhu tí dhu

Yàrí bhàruwà nandí ní Pòlò, Yèsù Krístò bhà uvitatále. Kándí ka imbò kumì atò mà azà kumì atò mà nà nínzì ǝ Yèsù ka kégù dhu-dzidǝ. Tímòtewù tí ka kátina kà t'ǝdhinà ìǝ kòmbíta tí árà Kòritò tó kígò ǝ p̀bàkrístò àndà ró (1.1).

Pòlò andí ndi bhàruwà Màkèdóniyà tó p̀bìrì ǝ ndi ndí rórò.

Kándí ka Kòritò tó kígò ǝ ***Kànisà** tò. Ndi Kòritò níǝ Àkayà tó p̀bìrì ǝ ádrùngbǝ kígò. Kòmbí ka kárí ndi p̀bìrì ànzì P̀bàgìríkí tó p̀bìrì tí. Pòlò rǝ ndi bhàruwà àndí òná kàsùmì ǝ, títò tó màlímó níǝ vurò dhu ùdhě ì í p̀bàkrístò tò yà Pòlò udhé abádhí tò dhu rǝrǝ ró (11.3-4). Ní, ábhǝ p̀bàkrístò níǝ iwà kǝkǝ títò tó màlímó rùdhěna dhu nátdù afiya ró, 'àdù yà Pòlò rùdhěna fiyò dhu násà àsa tí. Ní Pòlò adù abádhí-nyìkpǝ nítdu yì títò tó màlímó rǝ rǝ.

Bhàruwà-nyìtì ka kòhù tí dhu

- Pòlò rǝte fiyó irita dǝ Kòritò tó kígò ǝ Kànisà màná dhu. Kà rǝ Yèsù Krístò bhà uvitatále rǝ nà kasu tó ádrùngbǝnga ise. Kà rǝ yà atdí dǝ ndi ndòrù òná bhàruwà nà ndi ndávi Títò ràrà okúna dǝ rǝ dhu-tì àwě. Ndirò, kà rǝ atdí dǝ idhěna ìka ndi yà p̀bàkrístò úgèrě fiyó irěta mběyi tina òná rǝ dhu òvò (1-7).
- Pòlò rǝ dhu òvò yà Yèrùsàlemà tó kígò ǝ Kànisà tò ka kí dhu àtsà tí dhu dǝ dhu (8-9).
- Pòlò rǝ ndùgye p̀bìndà uvitatále tó kasu tó ádrùngbǝnga dǝ dhu. Kà rǝtina Yèsù Krístò bhà obhóná uvitatále rǝkǝ ndòzù ndi ndíǝ ákě ale tí. Kàkǝ ndà'ù kòzù ndi ivívi ale tí, Kàgàwà rǝdù ɔbi àbhu fìndà dhu-okú dǝ rǝ. Kàkǝ nzà ndònzì atdí dhu mà fìndà nditírǝ (10-13).

Pòlò rǝ Kòritò tó kígò ǝ Kànisà nòví dhu

(Gàl 1.1-5; Kòl 1.1-8)

1 ¹Yàrí bhàruwà nandí fùkù ní ima Pòlò, yà Kàgàwà ànzì rǝ Yèsù Krístò bhà uvitatále tí, ndi ndòzè ka dhu bhěyi ale. Mà mǝ atdíkpá àlě t'ádòná Tímòtewù màná. Ní ma màndí ka fùkù Kòritò tó kígò ǝ rǝ Kàgàwà bhà kànisà tǝrǝ, ndirò fùkù p̀bìrì Àkayà ǝ rǝ Kàgàwà bhà kóró ngǝkpà ale tò. ²Àlě t'Ábanà Kàgàwà mà, àlě tó Ádrùngbǝle Yèsù Krístò màná náká 'àso nyǝ, 'àdù nyàbhu nyòkò màràngà ǝ.

Kàgàwà arí p̀bìndà ale-afí òpè fiyó àp̀bè ǝ dhu

³Ilèta àkǝ kabhu Kàgàwà, àlě tó Ádrùngbǝle Yèsù Krístò t'Ábanà tò. Ka ní ndi àlě t'Ábanà yà izu tó ale-afí nà arǝ ndirò kóró dhu-tsí ǝ arí ale-afí òpè ale!

⁴Kàrí àlě-afí òpè àlě tó kóró àpè-tidò ǝ, ndíní àlě kowu tí kóró àpè-tidò ǝ ríí ale-afí òpè rǝ, yà Kàgàwà ópè àlě-afí ní ale-afí t'ópèta-tidò ní. ⁵Obhó tí, àdhàdhì àlě kí Krístò abà àbhǝ àpè-tidò abà dhu bhěyi tí, Krístò rí àlě-afí òpè átò abho. ⁶Dhu apé ìí mǎ mí àpè abà mǎ mǎnzina kasu ǝ dhu tí, ní mǎ mí kàbà ndíní ndi dhu-otù ǝ Kàgàwà opé tí afíku, ndàdù nyígu. Kápé afíka nyú nópè, ní ndi dhu rí afíku òpè átò, nyàdù ǝbi abà rǝnzi dzùnàku, nyǝndù mǎ mǎbà àpè-tidò-dzi. ⁷Ndirǝ, mǎ mǎí a'uta nà atdíǝ nyukutsi. Obhó tí, mǎ mǎni wà dhu àdhàdhì nyí nyungbò nyí atdíkpá mǎ mǎnà fàkǎ àpè ǝ dhu bhěyi, nyí rungbo wà nyí átò mǎ mǎnà Krístò ópè afíka dhu-nyutsi.

⁸Àbanǝnzò, mǎ mòzè nzá nyàdzo Áziyà tó pbiri ǝ mǎ mǎbà àpè rǝrǝ. Ndi àpè-ǝbi asè dǝkanǎ atdíǝ. Mǎ ma'u nzá dhu òko mǎ rǝrǝko nyíkpǝka nà. ⁹Obhó tí, mǎ mambénà inga ìrè dǝ, ka rǝtdì wà anyà dǝkǎ ndíní ka kǝkye tí mǎí. Ndi dhu anzi ndi ndi dhu bhěyi, ìnzí mǎ mili tí nyíkpǝka ǝbika rǝ tí, pbétù ndíní mǎ mili tí nyíkpǝka yà ùvùvè ale ùngbè arí ǝve-bvù rǝ Kàgàwà-rǝ tí. ¹⁰Àbadhi, yà mǎ nukǝlǝ mǎwò wǝrǝ ǝve-tidò ǝ rǝ ale, rí mǎkǝlǝ ùkǝlǝ tǝtǝdǝ kǝ-ǝ rǝ. Obhó tí, mǎ mǎ'ù wà dhu atdíǝ, kǎ rukǝlǝyà mǎ ùkǝlǝ. ¹¹Nyí mǎ átò, nyí nyí dzùnàka ònzi dǝkǎ nyí nyí nyítsò rǝ. Ní, àbhǝ ale tó itsǝta-bvu rǝ, Kàgàwà rí ídzinga àbhǝ mǎbà. Ndi dhu bhěyi ní ndi, àbhǝ ale rǝdù ǝtsò nǎdu Kàgàwà ònzi rǝkǎ dhu-okú dǝ rǝ.

Polò rí ndùgye fíyǝ kasu dǝ ndi nà rí 'àgò ale-ònzí dhu

¹²Ídhèka ìka ndi okúna dǝ rǝ dhu ní yàrí: mǎ mǎni dhu afíka ǝ mǎ rókò yà adzi ǝ, ndirǝ rǝsè dǝtsí, mǎ rókò nzínziku ǝ obhǝnga tó afíka nà, ndirǝ ìlǎ mǎ mǎlǎ Kàgàwà-nyíkpǝ ǝ rǝrǝ. Mǎí nǎndà ní nzí yà adzi ǝ ale tó dhu-ǝnga t'óvǝta tó ìrèta, pbétù mǎí nǎndà ní Kàgàwà bhà ídzinga. ¹³Obhó tí, fàkǎ bhàrǝwà ǝ mǎ mǎndí nzá vurò dhu fǝkǝ, pbétù mǎ mǎndí dhu ní yà nyí nyàdù ǝzùnà rǝdù dǝku àlu dhu kǝlǝ. Ndirǝ, mǎ mǎ'ù wà dhu ndi dhu rǝrǝ dǝku àlǝ àlǝ àkǎkǎ dhu bhěyi, ¹⁴imbǎ dhu ríí kǎ rí dǝku àlǝ gǝna kǝlǝ tí kǝmbí dhu mǎtí. Yàrí ní ndi wǝ ma mǝtè dǝnǎ dhu: àlǝ tó Ádrungbǎle Yǝsù ríngǝ ònǎ idho ǝ, idhèku nífikaya ndi okúka dǝ rǝ àdhàdhì idhèka nífikaya ndi okúku dǝ rǝ dhu bhěyi.

¹⁵Ndi a'uta-bvu rǝ, mǎ mazè marà bvùkù wemberè tí, ndíní nyí nyabá tí ídzinga nyǎla ngbǝdu ǝyǝ-gùna. ¹⁶Obhó tí, mǎ mǝdhe dhu, mǝdà fǝrǎbvùnǎ Mǎkǝdǝniyà tó pbiri ǝ mǎ mǎrà rǝ, ndi dhu-dzidǝ, mǝdù madu Mǎkǝdǝniyà rǝ, mirǎ àhu fǝrǎbvù tǝtǝdǝ. Ndi dhu bhěyi ní ndi, nyí nyǝnzìyana dzùnàdu fǝkǝ dhu-tsí ní, Yùdèyà tó pbiri ǝ mǎ mǎrà ní pbàkǎ abhi ǝ. ¹⁷Ní, wǝ dhu bhěyi mǎ mǝdhè dhu mǎ rǝrǝ dhu ònzi rǝ, mǎ mǝngò tǝ nzǎ imbǎ tǝna nà dhu ònzi rí ale tí? Ndirǝ ngǝtsí ní, mǎ mí ma mǝnzina atdí dhu ùdhǝ rǝ, mǎ matí kǝnzi yà adzi ǝ ale arí dhu ònzi dhu bhěyi, matí atdí nyǝnǎ tí: «Obhó» ndirǝ «ìnzí» atdí dhu dǝ tí? ¹⁸Kàgàwà ní yà mǎ mǝnǝna dhu tó ngǝmbì: yà fǝkǝ mǎ mǝnǝ dhu níí nzí atdí nyǝnǎ tí mǎ mǎtina: «Obhó» ndirǝ «ìnzí». ¹⁹Obhó tí, Kàgàwà t'Ídhùnà, Yǝsù Krístò, yà ima Polò, Silìvanù^a, Tímǝtewù mǎnà mǎ mǝwǝ fǝndǎ dhu fǝkǝ, níí nzí pbìndǎ ìrèta ùwù arí ale, ndàtí atdí nyǝnǎ tí: «Obhó» ndirǝ «ìnzí». Pbétù, kǎ-nyutsi ríí dhu ní «Obhó» dhu kǝlǝ. ²⁰Obhó tí, ka ní ndi yà nyunatsi Kàgàwà atí «Obhó», yà ndi ndakǝ fǝndǎ lǎkǎ kóró dhu

tò. Ndi dhu bhèyi tí átò, Yèsù Krístò-otù ǝ nga ní ndi àlě kátina «Àminà», àlě rilě Kàgàwà ní. ²¹Kàgàwà nyú ndítírò ní ndi mǎbhù rí mǎ ròtsi ǝbi atdíkpá nyí mànà Krístò mànà àlě kúngbò àlě dhu-nyutsi, ndirò ka ní ndi ndítírò àlě nútiri pbindà kasu tò. ²²Kíli pbindà ale tí rí àlě itě ize àlě rǝ, ndàdù pbindà Ìlílà-Alafí ìli àlě-afí ǝ, ríí àlě tò ndi nduli kóró dhu tó *tsenzerù tí.

²³Kàgàwà ní yà ma múnóna dhu tó ngàmbi. Ma mà'ù wà mově, títò tí ma múnóna dhu apé ìí rò. Ma múdhě dhu ìnzí madu ma tdítǝ Kòritò tó kigò ǝ, akye ma mabhùna izu affku ǝ òtǝdù ǝ ní. ²⁴Mǎ mòzě nzá akekpá mǎtí mǎtu nyí òtǝ tí fùkù a'uta nàndà dhu ní. Mǎ muni wà dhu nyí ríkò wà pòtsǝ fùkù a'uta ǝ. Pbétù, àlě kí kasu ònzi atdíkpá nyí mànà, ndíní idhèku adù tí ndika.

2 ¹Nírò, ma múdhě dhu ìnzí madu ma tdítǝ bvùkù, akye ma mabhùna izu rùka nyí tdítǝ ní. ²Obhó tí, ma mapé nyǎbhù izu rùka nyí, ní ádhi ndi idhèdu àbhù rádù rika ndi tdítǝ? Tí nzí yà ma mǎbhù izu rùka ale kèlě? ³Ndi dhu-okú dò rò ní ndi ma mǎndí dhu fùkù wò ma mǎnzí ka dhu bhèyi: bvùkù ma mǎrà àhu rò, ma mózě nzá yà idhèdu àbhù àmbènà rika ndi ale rí izu àbhù rùka ma dhu. Obhó tí, ma muni wà dhu, idhèdu ìka ndi rò, nyí kóró idhèku rǎràdù ndika átò. ⁴Ma mǎndí dhu fùkù atdíǝ ma mǎí izu nà ndirò atdíǝ afidu rí inga ìrě rórò. Ma mǎndí ka ábhǝ nyidu-dha nyú nà, ìnzí ní izu nabhù tí fùkù, pbétù ndíní nyí nyuni tí ma mózě nyí atdíǝ tí dhu.

Dhu àkǎ kubà dhu Pòlò ní dhu nǎfǎ ale tò dhu

(Luk 17.3; 2Kò 7.5-16)

⁵Atdí ale apé ìí indrù nábhù izu rùka dhu tí, ní kǎbhù nzá ka rùka ima kèlě, pbétù ròsě dūdunǎ, kǎbhù izu rùka nyí mběmbě kóró. Pbétù, dhu àkǎ nzá kizí ndi dhu ìzi tí. ⁶Ndi dhu bhèyi dhu nǎnzí ale tò, nzínziku ǝ ábhǝ ale ábhù mǎlipò dhu nǎkǎ wà. ⁷Nírò kòmbí, dhu ǝfí nga nyùbà dhu kà tò, nyǎdù kà-afí àbhù ròtsi ǝbi, akye ádrùngbǎ izu ukana ka afína ràdù ndòbè ní. ⁸Ní ndi dhu-okú dò rò, ma mǐtdě nyí ìtdě tí nyítě fùkù àzě tó obhónánga ndi ale tò. ⁹Obhó tí, ma mǎndí ngǎtsi bhàrùwà fùkù okúna dò rò dhu ní, ma mózě mudhe nyí, ndíní ma muni tí dhu, nyí ràtíí ìnè nyíri tsùdú dhu kóró dhu ǝ. ¹⁰Nyí nyùbà dhu fíndǎ ale tò, ma mǎdù dhu òbà átò. Obhó tí, ma mǎbà wà dhu ndi ale tò, yà ní ndi ale tò ma mǎbana dhu ìí ní. Ndi dhu ma mǎnzí okúku dò rò Krístò-ònzí. ¹¹Ndi dhu bhèyi ní ndi, pǝmvo Sitaní rí nzí adù àlě lèma ònzi ndi ndí ònǎ otu nábà. Obhó tí, àlě kǎdzo nzá kǎbhà nzéře ìrěta rǝ rò.

Pòlò rí Titò ríra nà Kòritò rò mǎkùrù òdò izu nyú nà Tròwà rò dhu

¹²Ma mívà ma marà Tròwà tó kigò ǝ Yèsù Krístò bhà Ídzi Mǎkùrù ma muno tí. Ní ányí ma mǎrà àhu rò, ma mòtù dhu ní Ádrùngbǎle Yèsù rǝbhǝlò wà otu idù ka ma muno tí. ¹³Ìnè mǎtí kà ríí ndi dhu bhèyi rórò, afidu ìrě nga atdíǝ ìnzǎ ma mòtù adòdu Titò ányí dhu-okú dò rò. Ní ma mǎdù ndi kigò ǝ ale òvì, madù àrà Mǎkèdòniyà tó pbiri ǝ.

¹⁴Kàgàwà àkǎ kabhu òtsò fíndǎ! Krístò-otù ǝ, kǎrúbhi mǎ mànà ndi Krístò ònzí dhu lèma ní gǎràsísí tó ǝbě ǝ. Kǎrí kasu ònzi nyukatsí, ndàbhù Krístò kuni kóró ngari ònǎ ádhàdhì kóró ngari ònǎ dzina òtò ndi ndrùù rǝngu akye bhèyi. ¹⁵Obhó tí, mǎ mǎí ádhàdhì Kàgàwà tò Krístò àbhù ndrùù dzina rǝngu akye bhèyi. Ndi akye-dzi rǎrà òtsi yà Kàgàwà òzě ndígù ale-òndí ǝ, ndirò ùwí rúwí itse Kàgàwà rǝ rò ale-òndí ǝ átò. ¹⁶Ùwí rúwí ale tò, ka ní ǝve-dzi,

yà ɔvɛ ìbhò rádù ìndrù tò. Ndirò yà Kàgàwà òzè ndigù ale tò, ka ní ípírɔ́nga-dzi, yà ípírɔ́nga ìbhò rádù ìndrù tò. Ní, ádhi pbá ale ndi ɔbi nà ríí ndònzí wò dhu bhéyi kasu-tidò rākà? ¹⁷Nírò, mǎ mǎí mbǎ ádhàdhì ábhǎ ngǎkpá ale, yà Kàgàwà bhà ɔte ùnɔ arí ndíní ì onzí tí otùna ǎ bhéyi. Pbétù Kàgàwà ívì ndi mǎ dhu-okú dò rò, mǎ marí obhó dhu ùnɔ Kàgàwà-ònzí Krístò-nyutsi.

Pòlò mà ní Ungbòta-ɔwútá tó kasutále dhu

(1Kò 9.1-3; 2Kò 5.18-21)

3 ¹Wò dhu bhéyi ma màndí dhu àti tí iwǎ mǎí ròpè mǎmbe mǐtè dǎ mǎ-tírò? Atdídhená màlímó arí 'ìtè rí bhàruwà-atdyú òho 'ìtè fǎkù, ndirò ngǎtsi nǎ, 'ònzí ndi bhàruwà fukú. Ní, mǎí tí í bhàruwà-atdyú òho átò? ²Nyí nyú kèlè ní ndi fákà bhàruwà, yà Krístò ándí affika ò. Ndi bhàruwà ríí inè kóró ale rùni 'àdù ǎzùnà. ³Dhu àla ndi kpangba Krístò rándí ndi ndi bhàruwà, ndirò kà ríbhò ka fóká mǒwù nà. Ndi bhàruwà kǎndí nzá wínò nǎ, pbétù kǎndí ka yà Ípíròrò aríí Kàgàwà bhà Ìlǎ-Alafí nǎ. Ndi bhàruwà kǎndí nzá odu-afǎ-nzo dǎ, pbétù kǎndí ka afíku ò.

⁴Wòrì ní ndi Krístò-otù ǎ mǎ mǎí nà Kàgàwà-ònzí a'uta. ⁵Mǎ mǎni wà dhu mbéyi nyú, mǎí rāká nzá mǎ-tírò mǎnzí wò kasu ɔbika nyú nǎ. Kàgàwà ní ndi ɔbi ibho arí fákà mǎnzí ka nǎ. ⁶Ka ní ndi ɔbi níbhò fákà mǎí pbìndà kasutále tí, ndíní mǎ muno tí ndi ndònzí ungbòta-ɔwútá tó màkùrù ìndrù tò. Ndi ungbòta-ɔwútá ríí mbǎ ádhàdhì yà angyi Músà andí Úyátá bhéyi, pbétù kídè dòná ní Kàgàwà bhà Ìlǎ-Alafí rǎnzina kasu. Yà angyi Músà andí Úyátá arí ìndrù ùnda ɔvɛ ò, pbétù Kàgàwà bhà Ìlǎ-Alafí arí obhóná ípírɔ́nga ibho ìndrù tò.

⁷Músà andí wò ndi ìndrù àbhù rí ròvè Úyátá odu-afǎ-nzo dǎ. Ndirò, ndi dhu ònzí kà rí rò, Kàgàwà adù pbìndà ádrùngbǎnga tó awáwù àbhù rǎmbe ùmbili dǎ. Ndi kàbhà ádrùngbǎnga tó awáwù abhù Músà-nyí rǎmbe ùmbili dǎ átò. Ní atdídǎ kà rùmbili nídhuní, Pbàìsràyélí nóowúná nǎ 'òmvù rǎ 'àndà Músà-nyí-kpa tùmà tí. Pbétù, ndi ùmbilita níí nǎ ní ádzí kàsùmí mà tí rádù àdi. Ní dhu ríí wò dhu bhéyi ìndrù ùnda rí ɔvɛ ò Úyátá níitè wà Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù ìndrù tò dhu tí, ⁸ní Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù rádù nditè ìngbà dhu bvù tí ròsè àlè tò kàbhà Ìlǎ-Alafí nyú rí kasu ònzí rò? ⁹Ma mátina tdítdǎ, yà ìndrù-dǎ rí anya àbhù Kàgàwà ròtdí ɔvɛ tò Úyátá kàsù ònzí ka kí dhu nííí ádrùngbǎnga tó awáwù nà. Ní Kàgàwà àbhù rí ròzù ìndrù obhónángatále tí ɔnzíná ungbòta-ɔwútá tí nǎ àdù Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù itè àlè tò abho nyú ròsè? ¹⁰Àlè kíí inè àlè ràti, yà Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù níitè ongóná ìndrù tó Músà bhà Úyátá rarí nǎ kítè kòmbí, yà atdídǎ pbìndà ádrùngbǎnga tó awáwù nòsè ungbòta-ɔwútá níitò ndi dhu-okú dò rò. ¹¹Dhu apé íí yà ídò kàsùmí kèlè tí adí tí Kàgàwà ibho ungbòta-ayí nííí ádrùngbǎnga tó awáwù nà dhu tí, ní yà dhò-dhódhóngà nà rádi ungbòta-ɔwútá tó ádrùngbǎnga tó awáwù níííya abho nyú ròsè. ¹²Ní wò dhu bhéyi àlè kí dhu ɔdò àlè ràbà rò, àlè kíí mbǎ ɔdò nà ìndrù tó àlè kí dhu ɔvɔ kpangba rò. ¹³Àlè kí nǎ dhu ònzí ádhàdhì Músà aránà dhu ònzí rò dhu bhéyi. Kàránà nyína àtsi rò bǎrèse nǎ, ìnzí Pbàìsràyélí nabhà tí rǎla yà ídò kàsùmí kèlè tí rádi ádrùngbǎnga tó awáwù ríku nyína-ndri rò rí dhu. ¹⁴Pbàìsràyélí tó irèta nííí itù dhu t'únita tò. Obhó tí, ríra àhu indo màtí, ndi dhu ríí ndi bhéyi tí abádhí tò. Abádhí apé Ungbòta-Ayí tó bhùkù

òzù, ní abádhí-dò arí nzi ì òzù dhu àlù, àdhàdhì Músà atsi nyina ní bërèse ní ì àtsi fiyó irèta dhu bhèyi. Ndi bërèse arí àhu ale tó irèta ò rò Yèsù Krístò nà ka kùngbò ale rò tí. ¹⁵ Obhó tí, rìrà àhu indo nga ò màtí, Músà andí bhùkù òzù abádhí rí rò, abádhí rí ì àdhàdhì bërèse ní fiyó irèta nàtsi ale bhèyi. ¹⁶ Pbétù, ndi ale apé ndùgèrè Ádrùngbàlè tò, ní ndi bërèse arí àhù tí àhu. ¹⁷ Ádrùngbàlè tí kátina iró ní Ìlílà-Alafí. Ìlílà-Alafí rí nyuyatsi ale rí mbà Músà bhà Úyátà-tsìnà. ¹⁸ Àlè'ì kóró, àlè kùtsi nzá àlè-nyì bërèse ní. Ní àlè-nyì rùmbili, ndàmbe Ádrùngbàlè Yèsù bhà ádrùngbànga tó awáwù itè dō àdhàdhì kiyó arí awáwù itè dhu bhèyi. Ndi Ádrùngbàlè ní Ìlílà-Alafí. Ní kà ràmbe àlè àwù dō, ndàbhu àlè rùlì àlè ndi bhèyi, ndíní pbìndà ádrùngbànga tó awáwù ambè tí nditè dō dònàràdō àlè-nyutsi.

**Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó awáwù
náarí nditè kàbhà kasutále tó ivíngà 3 dhu
(2Kò 2.14-17; 1Tè 2.1-6)**

4 ¹ Pbìndà ábhò ídzinga-okú dō rò, Kàgàwà íbhò wò Ungbòta-owúta tó màkùrù òvò mà mí ìndrù tò dhu tó kasu fóká. Ní afíka rí nzi ndingyè ndi kasu t'ónzita rō rō. ² Mà màsà wà òdhù ò ka kónzina ale-nyì ríwù ní dhu. Mà mí mbà útrátá tó mùtsò nà, ndirò mà m̀gèrè nzá Kàgàwà bhà Òte-ngbò. Pbétù, mà mí obhó dhu òvò kpangba ìndrù tò. Ní ndi dhu bhèyi, mà mòzè kóró ale rùni dhu mà ràrí obhóngatále Kàgàwà-ònzí. ³ Pbétù, dhu apé ì ñgùkpà ale arátina, yà mà m̀nɔna Ídzi Màkùrù-dǒnga rófù ndi ìnzí ràmbe dɔya àlu dō dhu tí, ní kǒfù ndi fiyó ale ní uwítá tó otu núnɔ Kàgàwà rō rō ale kèlè. ⁴ Ale ná'ù nzá Ídzi Màkùrù, Pǒmvo, yà adzi 3 m̀ngù, nùtsi fiyó irèta dhu-okú dō rō. Kiti abádhí-nyínga ìnzí ala tí dɔyá nga átɔyí rí Ídzi Màkùrù ríbhona Krístò bhà ádrùngbànga tó awáwù. Ndi Krístò ní ndi Kàgàwà-wòyó nyú. ⁵ Ídzi Màkùrù òvò mà mí rō, mà marí nzi òte dǒká mà-tírò, pbétù mà marí òte dóná ní Ádrùngbàlè Yèsù Krístò. Mà'í na, mà'í ní fùkú ìnɔ Yèsù Krístò-okú dō rō. ⁶ Yà adzi òbhò ndi ndi rō, Kàgàwà náavò dhu ndati: «Awáwù àkà ndatɔyí nga ìnɔ 3». Ní, àbadhi ní ndi afíka ò nga natɔyí, ndàdù màbhu m̀ni yà Krístò-nyì rō rùmbili pbìndà ádrùngbànga tó awáwù.

⁷ Pbétù mà'í, yà ndi awáwù tó ongyéngá nà mà mí nyukatsi rō, mà'í ní ivívi ale àdhàdhì yà anzi ní ka kǒbhòlò wítù bhèyi. Kàgàwà ònzí dhu ndi dhu bhèyi, ndíní ìndrù ala tí dhu ádrùngbànga tó òbi yà kóró òbi dóná òsè rírá pbìndà rō, ìnzí ní bvùkà rō. ⁸ Ìndrù áva tsika kóró ngari ònà rō, pbétù abádhí ònzí nzá lèmakà. Abádhí arí afíka àbhù ràmbe òri dō akye, pbétù ìnzí afíka ràdù ndingyè. ⁹ Ìndrù arávu rǒká, pbétù ìnzí Kàgàwà ràdù mùbhà. Abádhí arí òkànga òvì obvò, pbétù ìnzí màdù ève. ¹⁰ Kóró kàsùmì 3, ka ká rí m̀ne ka kòkye tí mà àdhàdhì ka kanè Yèsù ndíní ka koho tí dhu bhèyi, ndíní Yèsù bhà ípìrɔnga ala tí ndi átò nyukatsi. ¹¹ Obhó tí, fàkà ípìrɔnga 3 kóró, mà marí ɔve tó àpè 3 Yèsù-okú dō rō, ndíní kàbhà ípìrɔnga itè tí ndi átò ngbòka ò. ¹² Ní ndi dhu bhèyi tí, mà marí mòtù ɔve-ònzí kàsùka 3, pbétù ndi dhu ràdù nyàbhu nyàbà dhòdhòdhóngà tó ípìrɔnga.

¹³ Kàgàwà bhà Bhùkù ò ka kándi dhu kati: «Ma mà'ù wà Kàgàwà, ní ndi dhu-okú dō rō ní ndi ma mòtè». Ní, wò Kàgàwà ná'ù ale bhèyi tí, mà mà átò,

mă má'ù wà Kàgàwà. Ndi dhu-okú dō rō ní ndi, mă mà átò mă móte. ¹⁴Mă m̀̀ni wà dhu, Kàgàwà, yà Ádrùngbàle Yèsù nabhù rìngbè ndi òve-bvù rō, r̀̀r̀í àlè àbhù àbhù àlè r̀̀ngbe àlè átò, Yèsù mànà àlè kùngbò àlè dhu-okú dō rō, ndàdè m̀̀bhù m̀̀wù ùvò atdíkpá nyí mànà Yèsù-ònzí. ¹⁵Obhó tí, yà r̀̀kà rí ndònzí kóró dhu rí ndònzí okúku dō rō, ndíni Kàgàwà bhà ídzinga níisè tí ndi atdíđ ábhù ale t̀̀. Ndi dhu bhèyi ní ndi, òtsò àbhù rí Kàgàwà t̀̀ kàbhà ádrùngbànga t̀̀ awáwù-okú dō rō ale-bvù ràdù ndise.

¹⁶Wò dhu-okú dō rō, afika rí nzi ndingyè akekpa m̀̀tí. Ndirò àzèmbè irinà ngbòka r̀̀rà ndàmbe ndingyè d̀̀ r̀̀r̀ò, Kàgàwà arí òbi ìbho bílìnganà f̀̀kà afika ònà r̀̀. ¹⁷Obhó tí, yà mă m̀̀abàna kòmbí àp̀̀bè ríí isò tí, ndirò ka ríí ngúfe idho kèlè tí. Pbètù ndi àp̀̀bè ríbhona m̀̀abà ní itù r̀̀wò, ndirò dhòdhò-dhóngà nà rádi ádrùngbànga t̀̀ awáwù. ¹⁸Mă m̀̀lí nyìkpòka r̀̀yá dhu ní yà inzi arí 'àlā dhu, pbètù mă m̀̀lí nzá ka yà 'àlā arí dhu r̀̀. Obhó tí, yà kpangba rí 'àlā dhu náaróko ngúfe idho kèlè tí, pbètù inzi rí 'àlā dhu náaróko dhòdhòdhónganà.

Yà adzi 3 ale-ngbò mà òrù-akpà 3 ale-ngbò mànà

5 ¹Obhó tí, àlè-ngbò, yà adzi 3 àlè karóko ònà hemè-dzà náapé ndùgòlò, ní àlè k̀̀ni wà dhu, àlè r̀̀r̀í inè Kàgàwà òsì àlè t̀̀ idza nà òrù-akpà 3. Ndi idza ní dhòdhòdhóngà nà rádi idza, yà inzi ní ìndrù-òtsù òsì. ²Kòmbí àlè karí àlè ùhù ndi hemè-dzà t̀̀ ale-ngbò 3, Kàgàwà ríbhona ndi òrù-akpà 3 ale-ngbò òdò àlè kí àlè-atdyú nyú nà àlè r̀̀f̀ 3 àlè r̀̀ dhu-okú dō r̀̀. ³Ndi ale-ngbò àlè k̀̀f̀ r̀̀, Kàgàwà ad̀̀ya nzi àlè òtù nzinzi r̀̀, ìmbà àlè-ngbò na. ⁴Obhó tí, yà òko àlè k̀̀ko yà adzi 3 ale-ngbò t̀̀ hemè-dzà 3 ònà k̀̀sumì 3, àlè kí àlè ùhù t̀̀ r̀̀wò ànò nàndò ale bhèyi. Ndi dhu ní nzi àlè k̀̀zè àlè r̀̀vò yà adzi 3 àlè-ngbò 3 r̀̀ dhu, pbètù ka ní àlè k̀̀zè àlè r̀̀f̀ 3 òrù-akpà 3 ale-ngbò dhu, ndíni dhòdhò-dhóngà t̀̀ ípìr̀ngà t̀̀ ale-ngbò nòtò tí yà òvè ràdù òvè ale-ngbò. ⁵Kàgàwà nyú nditíró ní ndi àlè nùli ndi ípìr̀ngà t̀̀. Kàdù Hìlā-Alafí ìli àlè-nyutsi ríí àlè t̀̀ ndi nduli àlè kabáya tí kóró dhu t̀̀ *tsènzèr̀̀ tí.

⁶Níró, àlè kíí inè a'uta nà atdíđ kóró k̀̀sumì 3, iwà m̀̀tí àlè k̀̀ni dhu, yà òko àlè k̀̀ko ale-ngbò 3 tí ònà k̀̀sumì 3, àlè r̀̀ko òko itse Ádrùngbàle Yèsù r̀̀ r̀̀ r̀̀r̀. ⁷Àlè ùnda arí dhu ní a'uta, inzi ní yà ale-nyìkpò 3 ka kálàna dhu. ⁸Obhó tí, àlè kíí inè a'uta nà tí atdíđ, ndirò àlè k̀̀zè àlè r̀̀vò yà ale-ngbò 3 r̀̀, àlè ràdù òwu òko Ádrùngbàle Yèsù-tí. ⁹Níró, ale-ngbò t̀̀ 3f̀ 3 àlè k̀̀ko dhu m̀̀tí dhu íí ní, ndirò ng̀̀tsi ní ndi ale-ngbò t̀̀ 3f̀ 3 r̀̀ àlè k̀̀vò dhu m̀̀tí dhu íí ní, atdíđ àlè k̀̀zè dhu ní àlè r̀̀nzì Ádrùngbàle-nyìkpò 3f̀ rí dhu. ¹⁰Obhó tí, àlè kí kóró àlè kíkòya Krístò bhà anya t̀̀únòtò t̀̀ tombi-ònzí. Anyirò r̀̀, kóró ale abáya perè àdhàdhi yà òko ì òko yà adzi 3 ngbòya 3 r̀̀r̀ ì anzi ídzi dhu mà ndirò nzère dhu mà-bvù r̀̀.

Kàgàwà ózè ndùngbò kóró ale ndi mànà Krístò-nyutsi dhu

(Ròm 5.1-11; 6.2-13; Èfe 4.20-24)

¹¹Ádrùngbàle Kàgàwà-òdò àkà konzi dhu mă m̀̀ni dhu-okú dō r̀̀, mă m̀̀r̀i dhu òne ìndrù rà'ù yà mă m̀̀nòna dhu r̀̀r̀ obhó dhu. Kàgàwà ùni wà mă mbèyi nyú, ndirò ma mà'ù dhu nyí nyú mà nyí r̀̀ni wà m̀̀í átò mbèyi nyú afíku 3. ¹²M̀̀í nyú, mă mòzè nzá m̀̀mbe m̀̀tè d̀̀ mă-tíró onziká, pbètù mă mòzè m̀̀bhù f̀̀kù dhu ní ng̀̀kpà ale-ònzí nyí nyí nyilè okúka dō r̀̀ ònà otu.

Ndi dhu bhëyi ní ndi, nyí nyí yà ngbòka ànò arí ale tò nyí nyádúna dhu nábà. Í ale náarí òyò yà fíyò màndu arábhùna ònzì kpangba rí 'àlà dhu-okú dò rò, ìnzí ní afíya nyú ò ríí dhu-okú dò rò^b. ¹³Dhu apé ìí atdídhénà ale ála mà ìmbà irèta nà ale tí dhu tí, ní kà ríí ndi dhu bhëyi Kàgàwà bhà kasu ònzì mà mári dhu-okú dò rò. Pbétù mà mapé ìí ìnè ídzì irèta nà, ní kà ríí ndi dhu bhëyi nzínziku ò mà mári Kàgàwà bhà kasu ònzì dhu-okú dò rò. ¹⁴Obhó tí, Krístò ózè àlè ní àzè rí mítù mǒnzì kasu, yà mà má'ù dhu atdíð, atdí ale kèlè, Krístò, rárí ndi kórò ale tò ngari ò avè rò. Nírò, kórò ale núve wà atdíkpá kà mànà^c. ¹⁵Àbadhi avè kórò ale tò ngari ò, ndíní ípírǒnga-owútá nábà ale nóoko tí ìnzí nyìkpóya nǒfò ìtírò dhu bhëyi, pbétù ndíní abádhí oko tí yà fíyò ngari ò avè, ndàdù ndìngbè ove-bvù rò ale-nyìkpò nǒfò dhu bhëyi.

¹⁶Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, yà obhóna mà múninà rò, mà mári nzí atdí ale mà nǒzù yà adzi ò ndi ale ríí nà nyunatsì ǒfò ò. Dhu rí mbà ìí angyi mà mazù Krístò yà adzi ò kǐí nà ǒfò ò dhu màtí, ní kòmbí mà mǒzù nzà kà ndi ǒfò ò. ¹⁷Nírò, ìngbatí ìli ndi ale mà náape ndùngbò Yèsù Krístò nà, ní ndi ale òngò wà ìndrù-owútá tí. Angyi kǐí nà nyunatsì ǒfò nédà wà, pbétù kòmbí kà ríí nà nyunatsì ǒfò ní owútana tò. ¹⁸Kǒkò dhu kórò nanzi ní Kàgàwà. Kùngbò àlè ndi mànà Krístò-otù ò, ndàdù ngùkpà ale àbhù àlè kí rùngbò ò ndi mànà dhu tò kasu ìbhò fóká. ¹⁹Kàgàwà nívi Krístò yà adzi ò ndíní kórò ale nabhù tí rùngbò ò ndi mànà. Krístò-okú dò rò, kǎrí nzí í ale tò afátá nǒzù. Ndirò, kǐbhò ndi òte t'òvota tò kasu fóká.

²⁰Nírò, mà'í ní Krístò ívi ovòna rǒ ongó tí òte ale. Ndi dhu ríí àdhàdhi Kàgàwà nyú ndítirò rí ìndrù ùnzì otùka ò dhu bhëyi. Ní ndi dhu-okú dò rò, mà mí ìndrù itdè itdè tí Krístò-ovò rǒ, rùngbò ò Kàgàwà nà. ²¹Krístò nyú ndítirò níí mbà nzérénga nà. Pbétù, Kàgàwà abhù kà rànò àlè tò nzérénga tò tútanga, ndíní kà-nyutsì Kàgàwà owú tí àlè obhónangátále tí.

Polò mà ràbàna àpbè rí abádhí itè Kàgàwà bhà obhóná kasutále tí dhu

6 ¹Nírò, mà'í, yà atdíkpá mà marí kasu ònzì Kàgàwà mànà rò, mà mítdè nyí itdè tí, màtí: apé nyí ràbhù Kàgàwà áso nyí ní asota ríí kòkǒrǒnga tò asota tí. ²Obhó tí, Kàgàwà rí dhu òvò yà dhu bhëyi Ìlìl Andítá ò, ndàtí: «Ídzìnga àkà mǒnzì ìndrù tò ònà kàsùmì àkà rò, mà miri tsùnù dhu.

Abádhí àkà mìgù ònà idho àkà rò, mà manzi dzùnànu^d.»

Nírò àbanínzò, kàní kòmbí ríí kàsùmì ní ndi Kàgàwà ózè ndònzì ídzìnga ìndrù tò ònà. Ndirò kàní indo ríí idho ní ndi kà rí í ale igù ònà idho. ³Mà mári nzí atdí dhu mà ònzì, yà ìndrù-tsù ùtò rádu ìnzí rùngu Kàgàwà bhà otu, ìnzí atdí ale mà náadù tí òte nzére kàsùka ní. ⁴Pbétù, mà mári mítè kórò kàsùka ò mà rárí Kàgàwà bhà obhóná kasutále. Ní, mà mári kórò dhu-dzi òndù atdíð: mǒndù àpbè-dzi mà, ìmbà mà mǐí dhu nà fóká dhu-dzi mà, ndirò odo àbhù rí ríí ìndrù ò dhu-dzi mànà. ⁵Ka kóvì mà, kúsò mà imbi ò, kadù màbhù ìndrù ríwà dhu ròkà. Mà mǒnzì màbhù rí mǐngyè mà atdíð kasu, idho mà ràdù mǐpe, ndirò màdù òko átò ìnzí

b 5.12 Í màndu níí: Pbàisràyéí nyú tí kà kí ale òzù dhu mà, ale-ònzìnga òbhòlo kà kí dhu mà, sòmà tò màndu ifù kà kí dhu mànà. **c 5.14** Kórò ale núve wà atdíkpá Krístò mànà dhu-tí ní: Kàbhà ove-nyutsì, kórò ale ríí àdhàdhi iwà úve ale bhëyi Kàgàwà-nyìkpò ò. **d 6.2** Yàrí Andítá rǒte ònà ní Kàgàwà bhà Kasutále (Ìsa 49.8). Ní írò, Polò ìli ndi ndi kasutále bhà ngari ò.

mǎnyù ònyù mà. ⁶Mǎ mǐtè mǎ Kàgàwà bhà obhóná kasutále tí, Kàgàwà-nyìkpò ò ilá 3fò ò mǎ móko dhu-otù ò, Kàgàwà dǎ mǎ mǎni dhu dhu-otù ò, dhu-dzi t'òndùta-otù ò, ídzìnga ònzi mǎ mí dhu-otù ò, Ìlǎ-Alafí írǎ mǎ dhu-otù ò, ngǔkpà ale mǎ mózè obhóná àzè ní dhu-otù ò, ⁷obhóná ɔtɛ òvɔ mǎ mí ìndrù tò dhu-otù ò, ndirò Kàgàwà íbhò p̀bìndà ádrùngbǎnga tó ɔbì fǎkà dhu-otù ò. Mǎ mídyì obhónánga t'ònzita rǐ ò ádhàdhì fangà dònǎ ɔtsúka ní mǎ mí rǒkǎ òmvù ùgye ní mǎtsùmu bhèyi, ndirò ígù dònǎ ɔtsúka ní mǎ mí rǒkǎ òmvù-tsù ùtò ní mǎtsùmu bhèyi. ⁸Atdídhéná ale náarí mǐfù, ngǔkpà ale ràdù itsika ònzi. Atdídhéná ale arí nzére dhu àwè dǒkǎ, ngǔkpà ale ràdù ídzi dhu àwè dǒkǎ. Ka karí mǔzù títǎtǎle tí, àzembè mǎ mí obhó dhu ùnɔ rǒrò. ⁹Atdídhéná ale úni nzá mǎ marí nà ádrǒdrò-nga, àzembè iwà ngǔkpà ale nǎni ka mbèyi nyú rǒrò. Mǎ marí mòtù bíllìnganà ɔve-kù-bhu ò, pbétù mǎdù ò nyìkpóka nà tí. Ka karávu rǒkǎ, pbétù ònzí kadù mǔkyè. ¹⁰Ka karí iza àbhù rǔka mǎ, pbétù mǎdù ò atdíð òdhèka òka ndí rǒ. Ka karí mǔzù nǎkùtǎle tí, pbétù mǎ marí ábhò ale ònzí Kàgàwà bhà otu ò. Ka karí mǔzù òmbǎ mǎ mǐ dhu-tsí nà ale tí, pbétù mǎ mǐ kóró dhu-tsí nà.

¹¹Nyí Kòritò tó kígò ò bhà, mǎ móvò dhu kpangba fùkù, ndirò mǎ mǎpfo afíka rǐ kpangba fùkù. ¹²Mǎi, mǎ mǔtsì nzá afíka ònzí mózè nyí, pbétù nyí ní ndí nyí nyútsì afíku rǒkǎ ònzí nyòzè mǎ. ¹³Kòmbí ma mí dhu òvɔ fùkù ádhàdhì pbàkà inzo bhèyi: nyí nyàkǎ nyònzí dhu mǎ bhèyi, nyǎpfo afíku nyòzè mǎ ádhàdhì mǎ mózè nyí dhu bhèyi.

Nzére dhu rǒ rò dhu àkǎ kindá ale dhu

¹⁴Nyí nyàkǎ nzá nyùsò idàku atdíkpá inzá Yèsù ná'ù ale mànà. Obhó tí, íngbà irita ndí ràdù ò obhónánga mà nzínzi ò nzérenga mànà? Íngbà irita ndí ràdù ò awáwù mà nzínzi ò ònò mànà? ¹⁵Íngbà irita ndí ràdù ò Krístò mà nzínzi ò Bèliyalí^e mànà? Ndirò, íngbà irita Yèsù ná'ù ale mà nzínzi ò ràdù ò inzá Yèsù ná'ù ale mànà? ¹⁶Íngbà irita ndí ràdù ò Kàgàwà bhà idza^f mà nzínzi ò *sànamù mànà? Obhó tí, àlè nyú, àlè ní yà Ípìrǒrò arí Kàgàwà bhà idza, ádhàdhì àbadhi nyú nditírò náavò dhu dhu bhèyi. Kǎti:

«Ma mǎdiya abádhí nzínzi ò, mǎdù ùbhi atdíkpá abádhí mànà.

Ima ní'ya abádhí tó Kàgàwà, abádhí ràdù ò pbàkà ale^g.»

¹⁷Ndí dhu-okú dǎ rò, Ádrùngbǎle Kàgàwà rǐ dhu òvɔ p̀bìndà ale tò, ndàti:

«Nyùvò inzá dhu ná'ù ale nzínzi ò rò, nyíndà nyí abádhí rǒ rò.

Àpé nyùpbàlǎ yà ɔtòtò dhu tí rǐ nyìkpódù ò dhu-ngbò^h,

nírò ní ndí ma mǎdù nyǎko^g.»

¹⁸Ndirò, wò kóró dhu dǎ arí ádrùngbǎnga tó ɔbì nà Ádrùngbǎle Kàgàwà

rǐ dhu òvɔ tǎtǎdò ndàti:

«Ma mǎdi Àbakú tí,

nyǎdù òko idhúdu mà ivádu mànà tí^g.»

7 ¹Ní yà atdíð ò mózè nyí rò, nyùni dhu, Kàgàwà rǒkò kóró kǒkò dhu tó làkǎ àlè tò. Dhu àkǎ àlè rù'ò àlè, àlè rilá yà àlè-ngbò mà àlè-afí mànà nábhu ròtì kà-nyìkpò ò kóró dhu ò rò. Ndirò dhu àkǎ àlè rònzi ɔbì, àlè rǐ kà-nyìkpò ò ilá atdíð ale tí, kǒdò ònzi àlè kí rǒrò.

e 6.15 Pbàgìrìkí t'ávàna ò ka kí pfòmvo Sitaní àti Bèliyalí tí. f 6.16 Kàgàwà bhà idza tí ka kátina iró ní, ndí idza ò atdíð ilá Kàgàwà-nyìkpò ò káluga. * 6.16 Law 26.11-12; Zèk 37.27

* 6.17 Ìsa 52.11 * 6.17 Zèk 20.34,41 * 6.18 2Sà 7.8,14

Pòlò mà Kòritò tó kigò ʒ bhà màrà rĩ 'ùngò dhu

(Mbà 25.25; 1Tè 3.6-9; Èbr 13.17)

²Nyùbhà mà mǎbà ngari afíku ʒ, nyòzè mà! Mǎ mǎfǎ nzá dhu atdí ale ní màtí, mà mǎbhu nzá atdí ale mà ràwí pbindà a'uta ʒ, ndirò mà mǎtrǎ nzá atdí ale mà fóná ongyéngá mà mabá tí. ³Ma mǎnò nzá wò dhu ànyǎku ma mǎtdí tí. Obhó tí, àdhàdhì yà ma mǎnò fùkù dhu bhèyi tí, nyí ní atdí ʒ mà mǎzè nyí ale, ìmbà rĩ ʒ ipirǎnga ʒ màtí ndirò ʒe ʒ màtí. ⁴Ma mǎfǎ a'uta nà atdí ʒ nyukutsi, idhèdu ràdù ndíka atdí ʒ okúku dò rò. Kóró fàkà àpè ʒ, ma marádi iwà afídu òpè ndí rórò, ndirò iwà idhèdu ìka ndí atdí ʒ rórò.

⁵Màkèdòniyà mà mítdègu òwu ùvò, ní mà mǎso nzá ngbǎka akekpá màtí. Mà mǎbà àpè kóró ngari ònǎ rò, ìndrù úgyè ì mà màrà, ndirò mà mǎfǎ ʒdò nà afíka ʒ. ⁶Ní, Kàgàwà yà afíya ingyè ì ale-afí òpè arí, nópè ndí afíka Titò ìrà àhu tika ʒ dhu-òtù ʒ. ⁷Kòpè nzá afíka ndí dhu-òtù ʒ tí, pbétù kòpè ka Titò ìrà òvònà fàkà dhu-òtù ʒ. Titò áwe ìngbà dhu bhèyi màtí nyí nyópè afína dhu fàkà. Ndirò kǎwe ìngbà dhu bhèyi màtí nyí nyí dhu-atdyú nà atdí ʒ nyàla ngbǎdu dhu. Kǎwe ìngbà dhu bhèyi màtí nyí nyí izu nà ndí nǎnzì dhu-okú dò rò dhu*, ndirò ìngbà dhu bhèyi màtí nyí nyádzi nyí okúdu dò rò dhu. Ní ndí dhu ádù idhèdu àbhu ríka ndí atdí ʒ.

⁸Ma mǎni wà dhu yà angyi ma mǎndí fùkù bhàruwà rábhu wà izu rùka nyí, pbétù ma mòzù nzá ndí dhu. Ma mǎzǎyana dhu izu ma màbhu rùka nyí ákè kǎsumí tí rò. ⁹Ní kòmbí idhèdu ìka wà ndí. Kìka ndí ìnzì ní yà fùkù ma mǎndí bhàruwà àbhu izu rùka nyí dhu-okú dò rò, pbétù ndí izu àbhu nyí nyùgèrè nyí, nyùbhà fùkù nzérénga dhu-okú dò rò. Obhó tí, izu úka nyí àdhàdhì Kàgàwà ózè ka dhu bhèyi. Nírò, mà mǎnzì nzá atdí nzére dhu mà rùkú wò fùkù ma mǎndí bhàruwà ní. ¹⁰Obhó tí, Kàgàwà-nyìkpò nǎfò dhu bhèyi rí ìndrù ùkǎ izu, ràdù ìndrù àbhu rùgèrè ndí ndùbhà pbindà nzérénga, ndí dhu ràdù Kàgàwà àbhu rìgù ndí ale. Ní ndí dhu rí nzí àdù ìndrù àbhu ròzù dhu. Pbétù, yà adzi àbhu rùka ìndrù izu náarí ìndrù ùnda ʒe ʒ Kàgàwà-nyìkpò ʒ. ¹¹Nyàndà pé, yà nyí núka izu-òtù ʒ Kàgàwà ʒnzì ìdzinga: kòmbí, kǎbhu nyí nyòzè atdí ʒ ìnzá nyí nyǎfǎ dhu yà ndí nǎnzì dhu ʒ dhu itè rí ale tí. Kǎbhu nyí nyí nzére ka kǎnzì dhu-okú dò rò ʒyángà rí iwà ale tí, ndirò ndí dhu-okú dò rò ràdù ndípè dhu ʒdò ʒnzì rí ale tí. Kǎbhu nyí nyí abho atdyúya rí 'àla ngbǎdu ale tí, ma màbhu fíyò sedzà nífu ale tí, ndirò nzére ka kǎnzì dhu nísò *mǎlipò ní ale tí. Nyí nyítè dhu kóró otu ʒ nyí rǎrì mbà afátá nà nzére ka kǎnzì dhu ʒ.

¹²Nírò, ma mǎndí nzá dhu fùkù ndí dhu nǎfǎ ale-okú dò rò, ndirò ma mǎndí nzá ka ndí dhu ka kǎfǎ ní ale-okú dò rò. Pbétù, ma mǎndí ka ndí ìngbà dhu bhèyi màtí nyí nyòzè màfǎ atdí ʒ dhu nitè tí kpanya Kàgàwà-ònzì. ¹³Wò dhu-okú dò rò nga ní ndí, afíka òtsi ʒbi ní.

Afíka òtsi ʒbi dhu-ògù dǎ, idhèka ìka ndí atdí ʒ Titò fína dhèdhe-okú dò rò. Obhó tí, nyí kóró, nyí nyàbhu kà-afí ròtsi ʒbi. ¹⁴Angyinǎ rò ma mǎvò dhu kà tò matí, ma rǎrì dhèdhe nà okúku dò rò. Ní ma mǎyò nzá ma kòkórò. Mà mǎnò kóró dhu nǎfǎ obhó dhu. Ndirò, nyí mà mǎlè ní Titò-ònzì ilèta nǎfǎ obhó ilèta átò. Ndi dhu ʒnzì ndí yà mà mǎnò ka dhu bhèyi. ¹⁵Kàbhà àzè arí ndisè

atdídò okúku dò rò, nyí nyífu ndí kóró kàsùmí ǝ tí dhu mà, nyí nyákò ndí ifuta nyú nà ìvì ngbòku rívi rórò tí dhu mà nà dhu ndí ndirè rò. ¹⁶ Ma mfí dhèdhe nà a'uta nà ma mfí ùkù kóró dhu-tsí ǝ dhu-okú dò rò.

Pbàkrístò àkǎ ìí ìndrù dzù nà t'ònzita tó ale-afí nà dhu

(Mrk 12.41-44)

8 ¹ Àbanĩnzó, mà mòzè nyúni Màkèdòniyà tó pbìrì ǝ *kànísá tò* Kàgàwà ǝnzì ídzìnga. ² Abádhí ábà àpbè abhò, pbétù 'àdù òko dhèdhe ǝ tí atdídò. Ìnè màtí ì ìí nàkù nyú tí atdídò rórò, abádhí ríí nà ìndrù dzù nà t'ònzita tó ale-afí náadù òse tí òse. ³ Abádhí úbho perè yà ì nyú ì ìí nà dhu-bvu rǝ, ndirò ròsè òse tí màtí yà ì nyú ì àmbènà ǝnzina dhu dònà. Ìma ní ndi dhu tó ngàmì. Abádhí ǝnzì ka inzà atdí ale mà àvi 'ònzì rórò. ⁴ Abádhí itdè mà mà'ù dhu fíyò 'ùngbò ì ngùkpà ale mà nà 'ònzì Yèrùsàlemà tó kigò ǝ ríí Kàgàwà bhà ale dzù nà. ⁵ Abádhí ǝnzì dhu òsè òse tí yà foyá mà múbhi òdònà rǝ mà mabá tí dhu dònà. Wemberè tí, abádhí ádzi ì ì nyú tíró Ádrùngbàlè Yèsù tò, ndi dhu-dzidò, 'àdù 'àdzi ì nyú tíró fàkà átò àdhàdhì Kàgàwà ózè ka dhu bhèyi. ⁶ Nyí nàndà dhu ní, Titò ǝpè wà ndòtè ìndrù nà ndíní mùdzù nà ǝnzì ka kí ní dhu nitsà tí. Ní ndi dhu-okú dò rò, mà mìtdè ka itdè tí átò ràdu ndi bvùkù, ndíní wò ùkù ríí ìndrù dzù nà t'ònzita tó ale-afí tó kasu nunda tí ndàrà ùtsà nà mbèyi. ⁷ Obhó tí, nyí nyí kóró dhu-tsí nà abhàbhò. Ì dhu ní: Yèsù Krístò nyí nyá'ù obi nyú nà dhu, ale-dò àlù rí ǝtè ùnò nyí nyá'í dhu, Kàgàwà ábhù inga nyúni dhu, nyí nyábhù òbiku kóró Kàgàwà bhà kasu t'ònzita tò dhu, ndirò àzè mà mángbe atdídò nyùkùtsi dhu. Ní ndi dhu-okú dò rò, nyí nyákà nyíí ìndrù dzù nà ǝnzì nyí nyí dhu tó ale-afí nà atdídò nyú átò.

⁸ Ma mà nòzà nà wò dhu fùkù uyátá tí. Pbétù mà màwè fùkù dhu ní, ngùkpà ale ábhù òbiya kóró Kàgàwà bhà kasu t'ònzita tò dhu kèlè, ndíní fùkù àzè tó obhóngà nitè tí. ⁹ Nyí nyúni wà àlè tó Ádrùngbàlè Yèsù Krístò bhà ídzìnga. Àbàdhi níí ònzitále, pbétù kàdù ndònzì ndíí nàkùtále tí okúku dò rò, ndíní nyí nyadù tíí ònzitále tí pbìndà nàkù-otù ǝ.

¹⁰ Wò nyí nyítsàna dhu nàndà dhu ní, yà mà mòvona fùkù dhu ní pbàkà irèta. Ndi irèta ní àkàkà fùkù irèta. Yà inzi fíná atò ǝ, nyí níí nà ndi wemberè t'ále yà ndi dhu nòzè 'ítsà, ndirò nyí níí nà ndi wemberè t'ále átò yà ndi dhu nòpènà 'ítsà. ¹¹ Ní kòmbí, nyí nyákà nyòwù kà nà nyòwù ùtsà nà. Àdhàdhì nyí nyí ídzi afiku nà nyúdhe ka nyònzì dhu bhèyi, nyí nyákà nyíí ídzi afiku nà, nyònzì ka àdhàdhì yà nyí nyí nà ongyéngá-bvu rǝ. ¹² Obhó tí, ìndrù apé ìí ídzi affina nà Kàgàwà tò ndi ndi dhu àbhù rǝ, ní Kàgàwà rí kàbhù dhu à'ù àdhàdhì yà kà ríí nà dhu-bvu rǝ, ìnzì ní yà ìmbà kà ríí nà dhu-bvu rǝ. ¹³ Wò dhu rí nzì àtina nyí ràkà nyòkò àpbè ǝ ngùkpà ale dzù nà t'ònzita-okú dò rò, pbétù dhu àkǎ kóró ale ríí dhu-tsí nà àdhàdhì. ¹⁴ Ndirò kòmbí, yà nyí nyí nà abhò ròsè dhu-tsí ní, nyí nyí nà nyònzì ìmbà ríí dhu nà ale dzù nà. Ndirò atdiku, yà abádhí ríí dhu-tsí nà abhò ròsè ònà kàsùmí ǝ, abádhí ìíya ìnè 'ònzì dzù nàkù átò rùkù dhu ǝtdì ndi rò. Ndi dhu bhèyi ní ndi, kóró ale ràdù ìí àdhàdhì. ¹⁵ Àdhàdhì yà Ìlìlā Andítá rúnona dhu bhèyi:

«Abhò dhu nùwà ale níí mbà dhu nà abhò nyú ròsè,

g 8.1 Màkèdòniyà tó pbìrì ǝ kànísá níí: Filìpì mà, Tèsàlònìkà mà, Bèròyà mà ngùkpà kigò mà nà ǝ kànísá .

ndirò ake ka nùwà ale ní rǒ dhu atdì nzá ndì'.»

Titò mà rǒwu mùdzùna ònè Kòritò tó kigò ò Yèrùsàlemà ì owu tí nà dhu
(1Kò 16.1-4; 2Kò 9.1-5)

¹⁶Titò ózè ndònzì dzùnakù abhò, àdhàdhì mà mózè mǒnzì dzùnakù átò dhu bhèyi. Kàgàwà ní ndi kà-afí nábhu rǐrǐ ndi dhu bhèyi. Ní mà mí òtsò àbhù Kàgàwà tò ndi dhu-okú dǒ rǒ. ¹⁷Kǎ'ù mà mǎnzì ndì ndíní ndara tí fùrábvù Kòritò tó kigò ò dhu. Ndirò ròsè dǒtsí, kǐrǐ iwà ndì ndùdhe dhu nditírò afína ò fùrábvù ndì ndara tí rǒ. ¹⁸Mǎ mòvì atdíkpá kà màna ní, yà atdíð kóró kànísá arífùna Ídzi Màkùrù dzùna t'ònzita ò àlè t'ádóna. ¹⁹Wò dhu-ògǔ dǒ, kànísá óvò ka, ndíní mà nunda tí mǒwù yà ùbhò ka kùbho mùdzùna ùndò màna. Wò ndi ídzi kasu rǐ Ádrùngbàle-òvò ilè, ndàdù ngùkpà ale dzùna mà mózè mǒnzì dhu itè átò.

²⁰Mǎ mózè mǒdò mà rǒnà rǒ dhu ní, ìndrù rǐ ngbòka ùnò wò ndi ábhò fùrangà-tsùkà òdò mà mí tí dhu-okú dǒ rǒ dhu. ²¹Obhó tí, mà mòzè mǒnzì ídzi dhu, ìnzì ní rǒfò Ádrùngbàle-nyìkpò kèlè, pbètù rǒfò ìndrù-nyìkpò átò.

²²Mǎ mòvì ngàtsi àlè t'ádóna atdíkpá abádhí màna. Mà múdhe wà kà kàsù ibí-gùna nyú, mǎdù kòtù ngùkpà ale dzùna nózè ndònzì kóró kàsù mí ò ale tí. Ní, kòmbí kàbhu ndi atdíð ndi kasu tǒ, ndàdù ìrǐ a'uta nà atdíð nyuku-tsi átò. ²³Titò nànda dhu ní, ma mátina kà rǎrǐ òdhidu, ndirò mà marí kasu ònzì atdíkpá kà màna fùkú ídzinga tǒ. Ndirò kǒkò àbadhi nùnda ngùkpà àlè t'ádóna ní kànísá úvì ale. Abádhí rǒnzina kasu arí Krístò-òvò àbhù ìndrù rìlè. ²⁴Nírò, nyí nyàkà nyitè dhu, iwà nyí róze abádhí obhó tí, ndíní yà abádhí núvì kànísá a'u tí dhu, 'adù dhu ùni yà okúku dǒ rǒ mà mí ídzi dhu àwè rǒ, mà rǎwe wà obhó dhu.

Dhèdhe nà rǐ dhu àbhù ìndrù tǒ ale Kàgàwà ózè dhu

(Mbà 19.17; 1Tì 6.17-19; 1Yù 3.16-18)

9 ¹Ma mùni wà dhu, Yèrùsàlemà tó kigò ò rǐrǐ Kàgàwà bhà ale tǒ ka kí tsàya ùndù mùdzùna-okú dǒ rǒ mà mí dhu àndì fùkù dhu rǎrǐ kòkórò dhu. ²Obhó tí, ma mùni wà nyí nyí ídzi afíku nà abádhí dzùna nyí nyonzi tí dhu. Ní ma mìlè ma ilè tí okúku dǒ rǒ Màkèdòniyà^a tó pbìrì ò bhà ònzì, mati: nyí, Àkayà tó pbìrì ò rǐrǐ pbàkrístò tǐrò, nyí rǒbhòlò wà nyí Kàgàwà bhà ale dzùna nyí nyonzi tí Yèrùsàlemà tó kigò ò, rǒpè ndi inzi údàna atò ò rǒ. Ní nyí nyí nà dhu dzùna t'ònzita tó afíku tó dhu ì ìrǐ dhu, nàdù abádhí nzinzi ò àbhò ale-atdyú nángbe rǒnzì dhu dzùna átò. ³Ní, yà angyi ma mùnò fùkù dhu bhèyi tí, mà mòvì kàrǐ ìbhù àlè t'ádóna^a rǒwù bvùkù, ndíní nyí nyundu tí mùdzùna ònzì ka kí nǐ dhu-tsù angyangyi, yà mà mánò nyí nyonzina dhu tí dhu bhèyi. Ní okúku dǒ rǒ mà mìlè ma ní ilèta ní'ina nzì kòkórò dhu. ⁴Obhó tí, yà mà mǒwu màna atdíkpá Màkèdòniyà ò bhà náape nyòtù inzà nyí nyundu ì dhu-tsù angyangyi rǒ, ní nyika iwuna atdíð abádhí-ònzì, mà mǒvò wà dhu abádhí tǒ nyí rǎrǐ kǒnzonzi angyangyi nídhunì. Ndirò, ma mùni dhu nyíku radàna iwu átò abádhí-ònzì. ⁵Ndi dhu bhèyi ní ndi, ma mála àkàkà dhu tí dhu ní, mòvì kǒkò ìbhù àlè t'ádóna rǒwù angyi idù, 'òwù ùvò fùrábvù, ndíní

* 8.15 Uvt 16.18 h 9.2 Màkèdòniyà tó pbìrì ò bhà ní: Filipì mà, Tèsàlònìkà mà, Bèrɔyà màna ò bhà. * 9.3 2Kò 8.17,18,22

undu tí wò nyí nyókò fíndá làká nyí nyúbhòna dhu tí dhu-tsí-tsù angyangyi. Ndi dhu bhèyi ní ndi, ma mára àhu rò, ma mí kòtù iwà nyí nyùndu tsùya rò, ndi dhu ràdù dhu itè, nyí rùbho ka ídzì afíku nà, ìnzì ní ùtù tí ka kùtu nyí dhu-okú dò rò.

⁶Nyirè pé yàrí ɔtɛ: ake itse nòzò ale, náarí dhu ògu ake tí, ndirò abho itse nòzò ale náarí dhu ògu abho tí átò. ⁷Dhu àkà dhu àbhù rí ale ràbhu ka àdhà-dhì ndi nyú ndi ndùdhèna ka afína ò dhu bhèyi. Kàkà nzá ndàbhu ka afína rùguru rórò, ndirò ùtù tí ka kùtu ndi rórò. Obhó tí, Kàgàwà ózè ale ní dhèdhe nà rí dhu àbhù ale. ⁸Ndirò, Kàgàwà ríí ìnè ɔbi nà ndònzì kórò ídzìnga-tidò abho nyú fùkù, ndíní nyí nyongó tí nyí nyí atdyúna òho kórò dhu àbà kórò kàsùmí ʒ. Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyí nyádù íí dhu-tsí nà abho nyú ròsè, nyádù àmbe kórò ídzì kasu ònzì dō ní. ⁹Ídzì ale-okú dò rò, ìlilá Andítá ràtina:

«Kàrí dhu àbhù ídzì afíná nà nàkùtále tò,
kàbhà ídzìnga náarí dhòdhódhóna nà'»

¹⁰Kàgàwà ní ndi itse òzò arí ale tò arí itse àbhù, ndirò ònyè àbhù arí ìndrù tò. Ní kà rí itse àbhù fùkù átò, ndàdù kàbhu ròtrò atdíð, ndíní fùkù ídzìnga ɔdhi tí itse abho. ¹¹Kà rí nyàbhù nyòngò ònzítále tí kórò dhu ʒ, ndíní nyí nyongó tí dhu àbhu ngùkpà ale tò ídzì afíku nà. Ndi dhu bhèyi ní ndi àbhò ale róngo àdù ɔtsò àbhu Kàgàwà tò fùrábvù rò mã mòwùnà fíyò mùdzùnà-okú dò rò. ¹²Obhó tí, wò nyí nyónzina dhu t'átsàta tó kasu rí nzí Kàgàwà bhà ale rí atdyúna òho dhu dzùnà kèlè ònzì, pbétù kà rí àbhò ale àbhù ràdu ɔtsò átò Kàgàwà tò. ¹³Nyí nyí Krístò bhà Ídzì Màkùrù nyí nyífu dhu itè yà ìndrù dzùnà t'ónzita tó ídzì afíku nyú nà nyí nyúbho fùkù dhu-tsí Yèrùsàlemà tò kigò ʒ pbàkrístò mã, kórò ngùkpà ɔdhíku pbàkrístò mànà tò dhu-otù ʒ. Ní ndi dhu-okú dò rò, i ale rí ndi kasu tó ídzìnga ùní, 'àdù Kàgàwà-ɔvò ilè. ¹⁴Abádhí rí 'ítsò dákù, rítè fíyò àzè fùkù, yà Kàgàwà ònzì fùkù atdíðò bvùna ósè pbìndà ídzìnga-okú dò rò. ¹⁵Ní, Kàgàwà àkà àlè ràbhu ɔtsò fíndà, yà àlè tò kìbhò perè tí Idhùnà, yà ìnzì pbìndà dhu rí ndàwè kórò okú dò rò!

Pòlò rí ndùgye uvitatále tó pbìndà kasu dō dhu

(Ròm 15.17-19; 1Kò 2.1-5; 2Kò 6.4-7; 13.2-4,10)

10 ¹Íma Pòlò, ma mí atdí dhu ònzì ima nyú tírò fùkù. Ìndrù arátina ma rarí àdì ìyò nzínziku ʒ ma mǎí rò, pbétù itse ma mǎí ràkù rò rò, ma raràdù ngbòdu ídzidzo tí! Ní, Krístò bhà ìyònga mã kàbhà ídzìnga mànà-otù ʒ, ²ma mìtdè nyí itdè tí matì: nyí ràkà nzá nyùtu ma midzò ngbòdu idzo tí bvùkù ma mára àhu rò. Obhó tí, ma mùdhe dhu mɔnzì dhu ndi dhu bhèyi yà inga ìrè arí 'àti, mã rarí dhu ònzì ale-ngbò tò ʒfò ʒ atdíðhená ale tò. ³Mǎí ní yà adzì ʒ ale, pbétù mã mí nzí ìla ùgye yà adzì ʒ ale tò ʒfò ʒ. ⁴Mǎ mí ìla ùgye ní mǎtsùmù ní nzí yà adzì ʒ ale náarí ìla ùgye ní mǎtsùmù-tidò, pbétù Kàgàwà arí ndi ɔbi àbhù i mǎtsùmù tò rùgolo ròná òmvù arí 'ùru ʒyà ngari. Ndirò, i mǎtsùmù ní mã mǎí ìnè mǔgolo abádhí rùdhèna títò tó dhu, ⁵ndirò mǔgolo abádhí ríí nà idzítá tó irèta, yà ìndrù-tsù ùtò arí ìnzì rùni Kàgàwà. Mã mòzè mǔgèrè kórò ale tó irèta, ndíní Krístò-tsù dhu nífu tí. ⁶Àkàkà dhu bhèyi nyí nyí kífù dhu mã màla rò, mã mùdhe wà dhu mã rǎràdù mǎlipò àbhu ìnzì rí kífù ale tò.

⁷Nyí nyarí atdí dhu àndà yà ndi dhu rí ndàlà óná ǒfǒ ǒ! Ìndrù apé dhu à'u ndi rari Krístò bhà ale, ní ndi ale àkà ndàni dhu, mà mà átò, mà rari Krístò bhà ale ndi bhèyi. ⁸Ádrùngbàle Yèsù Krístò íbhò ádrùngbànga tó ǒbi fàkà, ndíní mà midí tí nyí ní, inzí ní ndíní mà minza tí nyí inzà tí ní. Ní, nyí nyí mbà mǎzè atdíǒ ma mǎdzí ma ndi ádrùngbànga tó ǒbi-okú dò rò dhu tí, ní nyidu rí nzi iwu ndi kà ní ma mí kasu ónzi rò. ⁹Ma mòzè nzá nyírè dhu ma ròzè midò ǒdo ùkù ma múnǎna bhàruwà ní. ¹⁰Obhó tí, atdíǎhená ale arátina: ima Pòlò, ma múnǎni itse rò bhàruwà rarórù, 'àdù í'í ǒbi nà. Pbétù, nzínziya ǒ ma mǎfí rò, ngbòdu rarí'í ívíví, ndirò òtèdu ǒ rò kadù gàyàdu ónzi ónzi tí. ¹¹Wò dhu bhèyi rǒte ale àkà 'ùni dhu: yà itse rò mà múnǎni bhàruwà fùkù óná ǒfǒ mà rí'iya àdhàdhì nzínziku ǒ mà mowu ùvò rò mà mí dhu ónzi óná ǒfǒ màná.

¹²Obhó tí, i ale arí 'itè ádròdrǒ ale tí itírò. Ní mà mí nzi mǒmvù màkà ádhàdhì abádhí nà, ndirò mà mí nzi mǔdhè abádhí rǒ. Abádhí arí 'òzù itírò 'ùdhe ì ádù itírò ní udheta tó dhu tí. Ndirò abádhí arí 'ùdhè nà ní ì kèlè. Ní, abádhí ní pbàdhómá. ¹³Mǎ'í na, mà mí nzi mǎdzí ròsè atdíǒ. Pbétù mà mí mǎdzí okúna dò rò ní yà Kàgàwà íbhò fókà kasu kèlè. Yà Kàgàwà ábhu mà mowu ùvò wemberè tí fùrǎbvù rò, kǐlì wà kàsùka nùtsà mà mowu ròyá ifo. Ní, i ifo ní i mà mífúna. ¹⁴Mà mǎdà nzá i ifo, mà nyé ní ndi wemberè tí mà mowu ùvò Yèsù Krístò bhà Ídzi Màkùrù nà fùrǎbvù nǎdhuñí. ¹⁵Nírò, mà mí nzi mǎdzí ròsè atdíǒ ngùkpà ale ónzi kasu-okú dò rò. Pbétù, mà mí mǎdò fíndà dhu ní, fùkù a'uta rí ndisè rò, nzínziku ǒ mà mǎnzina kasu-bvu rari ndisè isè, ràrà àhu yà fàkà Kàgàwà itè ifo ǒ. ¹⁶Wò dhu-dzidǒ, mà mǎ'íya inè mowu Ídzi Màkùrù ùnò fùkù mǎlengù-dòtsírǒ rí'í mǎlengù ǒ. Mà mòzè nzá mǎnzí kasu yà iwà ngùkpà ale ónzi kasu ǒyá mǎlengù ǒ, màdù mǎdzi abádhí ónzi angyangyi kasu-okú dò rò.

¹⁷Ìlǐlǎ Andítá rǎtina: «Ndi nòzè ndidzǐ ndi nditírò ale náká ndidzǐ ndi Ádrùngbàle Kàgàwà-okú dò rò tí'» ¹⁸Obhó tí, Ádrùngbàle Kàgàwà rǎdù à'ùnà àkákà ale tí ale ní nzi yà nditírò rí nditè ale, pbétù yà nditírò Ádrùngbàle Kàgàwà itè ale.

Pòlò rí Kòritò tó kigò ǒ Kànisa-nyìkpò itdyù tìtò tó uvitatále rǒ rò dhu

(Màt 7.15-20; Ròm 16.17-18; 2Kò 12.11-15; Gàl 1.6-9)

11 ¹Kòmbí ma mòzè mǎtè àritále bhèyi! Ní ma mǎnzí nyí nyá'ù ma mǎtè! Dhu àkà nyá'ù ma mǎtè! ²Ma mòzè nyí ní àzè ní yà Kàgàwà ózè nyí ní àzè-tidò. Ma mǎrì nyí atdí kpatsibhále tó tí. Ndi kpatsibhále ní Yèsù Krístò. Ní ma mòzè nzá ngàtsi kpatsibhále ròzè nyí. Ma mòzè mitè nyí Yèsù Krístò tó ádhàdhì yà inzà àpè kpatsibhále ùnì tsibhíngba bhèyi. ³Ádhàdhì osu utrǎ Evà pbìndà mǎgèzi ní dhu bhèyi, ma mí ǒdòna ónzi dhu ní fùkù irèta rí ndinzà, nyàdù nyíndà Krístò-owù ùngù nyí nyí kà tó nyí nyí nyǒdò rǒ rò dhu, ndirò ìlǎ nyí nyílǎ Kàgàwà-nyìkpò ǒ rǒrò dhu. ⁴Ìndrù apé iwu vurò Yèsù bhà màkùrù ùnò fùkù, yà fùkù mà múnò pbìndà màkùrù Yèsù rǒ rò, ní nyí nyaràdù i ale ná'ù isó tí ròtè. Abádhí arí òte dónà fùkù ale-afí ní nzi yà angyi nyí nyábà Ìlǐlǎ-Alafí. Ndirò abádhí aráncna màkùrù ní nzi yà fùkù mà múnò Ídzi Màkùrù.

⁵Ma mà'ù dhu i ale, kǒkò ádròdrǒ uvitatále tí nyí nyarí àtina, rúdà nzá ma atdí dhu ní màtí. ⁶Dhu rí'í inè mǎ'í inzà ǒte nòtsi abádhí bhèyi ale tí,

pbétù inga t'únita ʒ kà rĩ mbá ndi dhu bhěyi akekpá màtí. Mǎ mítè ndi dhu k pangba fùkù kórʒ kàsùmì ʒ, ndirò kórʒ ʒfì ʒ.

⁷Ma múnò Kàgàwà bhà ʒdzi Màkùrù fùkù ʒnzì monzì mùkimbà. Ma mífó ma mĩí ákě ale tí ndíní nyí nyíí tí ádròdrò ale tí. Nírò, wò dhu bhěyi ma mífó ma dhu nĩí tí nzérenga ma múnzì dhu? ⁸Ma máko ngǎkpà ***kànísá-fó** dhu rònzì dzùnàdu mùkimbà tí yà fùkù ma múbhì kasu ʒnzì rò rò. ⁹Fǎrábvù ma mífí ʒná kàsùmì ʒ, dhu ʒtdì ndì rùdú rò, ma máko nzá dhu nzínzìkù ʒ atdí ale-fó màtí. Obhó tí, Màkèdòniyà tó pbìrì ʒ rò iwù àlě t'ádóna nífhò ndi ma mí atdyúya òho kórʒ dhu-tsí idù. Ma módò ma mběyi kórʒ dhu-tsí ʒ, ʒnzì mĩí ʒnò tí dákú, ndirò ma móngo modò ndi dhu bhěyi tí. ¹⁰Yà nyudutsì rĩí Krístò bhà obhóngà-otù ʒ, ma mí dhu ʒtsò k pangba mati: ʒmbà tsàdu ʒtò rádù ʒnzì ma midzì tí ma wò ma múnò dhu-okú dò rò atdí ale mà rĩí Àkayà tó fùkù pbìrì ʒ kórʒ mùlengù ʒ. ¹¹Ádhu ma múnò wò dhu okúna dò rò? Tí ʒnzá ma mòzè nyí dhu? ʒnzì akekpá màtí. Kàgàwà nyú núnì wà ma mòzè nyí dhu!

¹²Ní ma móngo dhu ʒnzì yà kòmbí ma mónzina dhu bhěyi tí, ndíní ma mutsì tí kórʒ otu kǒkò 'àpà rí 'ámbe 'yò dǒ 'àtí, ʒ rǎrǎ kasu ʒnzì mǎí bhěyi ale rò. ¹³I ale ní tìtò tó uvitatále. Abádhí arí ʒndrù ʒtrǎ kàsùya nĩ, 'àdù ʒmbe 'ʒnzì dǒ Krístò bhà obhóná uvitatále bhěyi. ¹⁴Ndi dhu àkǎ nzá idho rùkò nyí nĩ. Obhó tí, pfómvo Sitanì nditírò náarí ndònzì awáwà tó ***màlàyikà** bhěyi. ¹⁵Nírò, idho àkǎ nzá ndùkò nyí kǒkò kàbhà kasutále rí 'ʒnzì 'ùlì ʒ Kàgàwà bhà obhónánga tó kasutále bhěyi rò. Yà adzì ʒ dhu-tsù rí ndòdì rò, abádhí tó ʒpìrǒnga nífikùya àdhàdhì abádhí-kàsù-bvu rò.

Pòlò rí ndidzì ndì ndónù àpbè-dzi dhu-okú dò rò dhu

(Kas 20.18-27; 2Kò 4.9-13; 6.3-10)

¹⁶Ma mí dhu àdù mǎvò tǒtǒdǒ fùkù, mati: atdí ale mà rǎkǎ nzá ndirè nga ma rǎrǎ àritále. ʒmbà kǐí ndi dhu bhěyi rò, nyí nyàkǎ nyǎ'ù dhu ma rǎrǎ àritále, ndíní ma midzì tí ma ake átò kǒkò tìtò tó kasutále bhěyi. ¹⁷Yà ma múnóna kòmbí dhu núnò ma mí nzi Ádrùngbǎle Kàgàwà òzè ka dhu bhěyi, pbétù ma mí kùnò àdhà-dhì àritále bhěyi. Obhó tí, mà 'ù dhu ʒnè mà rǎrǎ ma mí midzì okúna dò rò dhu nà. ¹⁸Ábhò ale arí ʒdzi ale-ngbò tó ʒfì ʒ. Ní ma mí midzì átò. ¹⁹Nyí, yà dhu-ʒnga t'òvòtátale tí nyí nyíí rò, nyí nyarí kǒkò ʒ àritále rǎnóna dhu à'u à'u tí! ²⁰Nyí nyarí abádhí à'u rǎvu rùkú ʒnò bhěyi, rǎbhù nyí nyǒnzì kòkòrǒnga tó kasu, rùdhà fùkù dhu mà, ròzù nyí ʒyǎkyè ale tí, rádù nyíkòku-mbì mà ʒwa. ²¹Nyidu rǐwu tí iwu yà dhu ʒnò ma mí rò: Nyí pbàla tí nzá wà mà ʒvívì ale tí ʒnzá mǎ múnzì dhu wò dhu bhěyi dhu okú dò rò! Ní nyàbà dhu fàkà!

Kǒkò rùkú arávu ale apé 'òmvù ʒdzi ʒ ʒngbàtí ʒlì ndi dhu-okú dò rò màtí, ní ima mà átò ma mí midzì ʒdzi. Kòmbí ma mòte àritále bhěyi. ²²Kǒkò ʒ ale tí ***Pbàèbrà-níyá?** Ní ima mà átò, ima ní Mùèbràniyà. Abádhí tí ***Pbàìsàyélí?** Ní ima mà átò, ima ní Mùèràyeli. Abádhí tí Àbràhamù bhà pbàdzukuru? Ima mà átò, mà ní Àbràhamù bhà mùdzukuru. ²³Abádhí arátina ʒ rǎrǎ Krístò bhà kasutále. Ní, kòmbí ma mòte àdhàdhì àritále bhěyi: ima ní Krístò bhà kasutále ròsè atdí dǒ abádhí dònǎ. Ma mónzì kasu abho nyú ròsè abádhí dònǎ. Ka kúsò mà ʒbì-gùna ʒmbì ʒ ròsè abádhí dònǎ. Ka kóvì mà asé nĩ ròsè abádhí dònǎ, ndirò mà máhu ʒbì-gùna nyú ʒve-kù-bhu ʒ rò. ²⁴Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale ʒvì ma ʒmbò-gùna, 'òwù mutí rò ʒbhù kumì dònǎ àrùgyètí nà asé nĩ. ²⁵Pbàrómá tó ádròdrò ale ʒvì ma mùgò nĩ ʒbhù-gùna, ndirò

abádhí úbvù ma atdí-gùna odu ní ndíní ma mɔvé tí. Ìbhu-gùna, ma múbhi òná *bàtɔ nábi idha ò ndínza ndi, ndirò atdí-gùna ma múdà atdí iku mà atdí adyifò màna ádrùngbà rèrè ʒ. ²⁶Pfɔdu dɔ ma múbhi ní àbħ ò pbàkà abhi ʒ, ma mábà ibi-gùna nyú àpbè ní idha-akpá rùtù ní rùdú. Ma mábà àpbè ní obi ní arí dhu ùdhà ìndrù-fɔ rò ale rìbhona idù àpbè. Ma mábà àpbè ní adódu Pbàyàhúdí nyú rìbhona idù, ndirò ní ìnzí ní Pbàyàhúdí mà rìbhona idù àpbè. Ma mfi àpbè ʒ kigò ʒ màtí, rùngù ʒ màtí, ádrùngbà rèrè ʒ màtí, ndirò títò tó pbàkrístò nínzì ʒ màtí. ²⁷Ma mɔnzì ale ìngyè rí ododu kasu, ndirò ma mára àdi rɔ idho rògù ma ibi-gùna nyú. Ibi-gùna àwù ma, idha-atdyú màna nóhò ma. Ibi-gùna ma mára àdi rɔ ìnzí mɔnyè dhu, ìmbà ma mɔnyèna dhu rfi dhu-okú dò rò. Gírì óhò ma, ìmbà ma máfɔna rùdú mberù ràdè ìfi. ²⁸Ndirò ìnzà ma mɔvò kórɔ ngùkpà dhu rɔrò, ma marí ìrèna atdídɔ bìllìnganà ní kórɔ kànísá. ²⁹Atdí ale náapè ìfi ìvívìnga nà Kàgàwà bhà otu t'únguta ʒ, ní ma marfi ìvívìnga nà átò. Atdí ale náapè ìtsi nzerenga ò, ní affidu arándi atdídɔ ndi dhu-okú dò rò.

³⁰Dhu apé ìfi ale ìdzí ka kí dhu tí, ní dhu àkà midzì ma pbàkà ìvívìnga-okú dò rò. ³¹Kàgàwà, Ádrùngbàlè Yèsù t'Ábanà, nùni wà dhu ìnzà ma rùnò títò. Ní, Àbadhi àkà ilèta nà dhòdhóhóngà nà. ³²Dàmàsikì tó kigò ò ma mfi òná kàsùmì ʒ, ádrùngbà kamà Àretà bhà *lìwalì nùuli sàndirì ndi kigò ò ka kòtsù òyá tsàtsù-lí ndíní ima nalú tí. ³³Pbètù, ka kipfo ma pólò ʒ, kadè mifo imbi rɔ ka kòsò sèngè-yà-ba ʒ ìrinà, mawù ndi kigò-ngbò ka kàkpòrò ní kàlì-kutì rɔ, madè otu àbà mawí kà-rɔ rò*.

Krístò arí pbìndà obi àbħ ìvívìnga nà rfi ale tò dhu

(1Kò 2.3-5; 2Kò 4.7-10)

12 ¹Dhu òfò tí nga midzì ma? Ndi dhu rìbhona ìdzìnga rfi mbà. Ìnè màtí kà rfi ndi dhu bhèyi rò, kòmbí ma mɔte yà Ádrùngbàlè aràbhùna mala ɔnyu bhèyi rɔdzì dùdù dhu tó ʒfò ʒ dhu-tsí mà, kàrfítèna idù órù ò aróko dhu màna dhu-tsí dɔ. ²Ma m̀ni wà Yèsù Krístò nà ì nùngbò atdí ale. Kàgàwà àbħ ndi ale rɔdzì ɔrè, ràrà àhu ìbhu rí kisé òrè-akpà ò¹. Ndi dhu ɔnzì ndi rɔ atò náhu wà atdí kumì dóná ìfo nà atò tí. Ndi ale ɔdzì tí ale-ngbò tó ʒfò ʒ? Ndirò ngàtsi ní, kɔdzì tí ìnzì ní ale-ngbò tó ʒfò ʒ? Ma m̀ni nzá ka, pbètù ka ǹni ní Kàgàwà. ³Ma m̀ni dhu Kàgàwà rábħ ndi ale rɔdzì ndàrà àhu pàrà-disò² ò. Ndi dhu pbfi tí ale-ngbò tó ʒfò ʒ dhu, ndirò ngàtsi ní kà pbfi tí ìnzì ní ale-ngbò tó ʒfò ʒ dhu. Ma m̀ni nzá ka, pbètù ka ǹni ní Kàgàwà. ⁴Ányì ndi ndàrà àhu rò, ndi ale ìfi ìnzì rí ndàwè ale-tsù ʒ dhu, ndirò ìnzà àkàna ìndrù ràwe akye dhu. ⁵Ní ma mí midzì ìdzì wò ndi ale rɔ ndi nónzì dhu-okú dò rò. Pbètù ima nyú nàndà dhu-tsí ní, ma mí midzì yà mìtè rí ìvívì ale tí dhu-okú dò rò tí. ⁶Ma m̀zèyana gukyè midzì ma, ní ma nfiyana nzí àritále. Ma m̀n-ʒyana dhu nfiyana obho dhu kèlè. Pbètù, ma mòdhò wà midzì ma mí dhu. Ma mòzè nzá ìndrù rí m̀zè ádrùngbàlè tí, midzì ma mí okúya dò rò dhu-okú dò rò dhu. Ma mòzè abádhí rifu ma ma m̀nɔna rɔ ìfi dhu mà, ma m̀nzìna rɔ ì ála dhu màna okú dò rò.

* 11.33 Kas 9.25 i 12.2 ìbhu rí kisé òrè-akpà tí Bìbìliyà ràtina dhu-ti ní: wemberè tí rfi ní yà àpbù rfi òná òrè-akpà. ɔyo rí kisé òrè-akpà ní yà àbì mà, adyifò mà, alali màna rfi òná òrè-akpà. Ndirò ìbhu rí kisé ní ndi Kàgàwà nyú arádi òná òrè-akpà. j 12.3 Pàràdisò tí kátina ní Kàgàwà nózè ale náarówu òko kà màna ɔve dzidò òná ngari. Ka kí kàtì átò ìbhu rí kisé òrè-akpà tí.

⁷Kàgàwà arítèna idù órù ò aróko dhu-tsí ní idhò rí indrù ùkò ní dhu. Pbétù, kádù dhu-okpè bhèyi rí mutù dhu ùfò zàdu ò, ìnzí ma midzí tí ma ròsè atdíḍ. Kònzì ndi dhu p̄mvo Sitanì bhà màlàyikà otù ò, ndàbhù ròpbi ma ndi dhu bhèyi ìnzí ma midzí tí ma. ⁸Wò dhu-okú dò rò, ma mítsò ma ìbhù-gèna Ádrùngbàle Kàgàwà r̄, ndíní ndi dhu nipfo tí zàdu ò rò. ⁹Ní, kádù dhu àdu idù, ndàti: «Pbàkà ídzìnga náka wà indù. Pbàkà ádrùngbànga tó obi arí kasu ònzi atdíḍ ívívínga ò indrù rí r̄ rò.» Nírò, ma mà'ù wà midzí ma atdíḍ pbàkà ívívínga ò, ndíní Krístò bhà ádrùngbànga tó obi nónzi tí kasu atdíḍ nyudu-tsì. ¹⁰Ní idhèdu ìka wà ndi pbàkà ívívínga ò, ima ní ka kí dhu ùnò dhu ò, dhu-òbì ròse dùdunà dhu ò, rùdú ka kávu dhu ò, ndirò odú r̄wò rùdú dhu ò. Ma mí kóró kòrí dhu-dzi òndù Krístò-okú dò rò. Obhó tí, ívívínga nà ma m̄í r̄ò nga ní ndi, káí p̄bìndà obi ìbho idù ní.

Pòlò-afí rí inga ìrè atdíḍ Kòritò ò pbàkrístò-okú dò rò dhu

¹¹Ma mòtè àritále bhèyi, pbétù nyí nyùtu ndi ma m̄onzi dhu ndi dhu bhèyi. Nyí ní ndi nyí nyákana nyídzí ma ngùkpà òdhíku-ònzí, ìnzí ní ima ma-tírò. Obhó tí, ìmbà ma m̄í àkyàkyè ale màtí, ní kòkò fùkú ádròdrò uvitatále tí nyí nyózùna ale nùdà nzá ma atdí dhu ní màtí. ¹²Obhó tí, fùrábvù ma m̄í òná kàsùmì ò, ma m̄onzi kasu dhu-dzi t'òndùta nyú nà. Ndirò Kàgàwà itè ábhò ize mà, wiwì mà, ìnzá apèna ònzi angyi indrù-nzínzi ò dhu mànà otùdu ò. Ní, i dhu ní i rí dhu itè ma r̄arí uvitatále nyú. ¹³Ádhu nyú ndi ma m̄onzi ngùkpà kànísá tò, yà ìnzá ma mádù ònzìnà fùkù? Ìnzá ma m̄onzi fùkù ní atdí dhu kèlè: ma m̄onzi nzá nyí nyùbho kàsùdu. Ní, nyèbà ndi afátá idù!

¹⁴Yàrí ní ìbhù rí pbàkà abhi isè abhi yà ma mí m̄obhòlò ní ndíní ma mara tí àhu fùrábvù⁴. Ndirò ndi abhi ò màtí, ma mòzè nzá nyùbho kàsùdu. Obhó tí, ma mí nzí fùkú ongyéngá-atdyú òho, pbétù ma mí atdyúya òho ní nyí nyú. Ìnzí ní nzónzo-kàsù ndi, ùlì dhu ì nódhì ale nòdo tí. Pbétù, inzo nódhì ale ní ndi arí dhu ùlì fíyò inzo nòdo tí. ¹⁵Imá na ní ndi, ìnè ma m̄í mubho ma m̄í nà kóró dhu fùkù, madù pbàkà ípìrònga nyú nádzi okúku dò rò. Ní dhu apé ìí ma mòzè nyí wò dhu bhèyi dhu tí, ní fùkú àzè àkàna tí ndùngù ùngu tí tidu-òná r̄ò?

¹⁶Ma mìrè dhu, à'u nyí ràm̀bènà dhu à'u, ìmbà ma r̄í ànò tí dükú. Pbétù, ngùkpà ale rí dhu ìrè ma r̄arí indrù ùtrà arí ale, nírò ma r̄òtsi wà nyí pbàkà màgèzi ní. ¹⁷Ní, ma máko tí àkò fùkú dhu tìtò d̄s yà fùrábvù ma múvì ale nzínzi ò atdí ale-otù ò? ¹⁸Ma mítdè Titò itdè tí, movì ròwù fùrábvù atdíkpà ngàtsi àlè t'ádòna mànà. Ní, ndi Titò áko tí ndi fùkú dhu tìtò d̄s? Nírò, m̄í atdíkpà àbadhi mànà, m̄í m̄í tí obhó atdí ìrèta nà tí m̄í m̄onzi dhu ò? Ndirò m̄í m̄ungu tí obhó atdí owu kèlè?

¹⁹Ròpè ndi angýta tí, nyí nyarí inga ìrè m̄í rarí m̄ugye m̄í-tírò dòká onzi-kú. Ní kà r̄í m̄bà ndi dhu bhèyi. Kàgàwà-ònzí nga ní ndi m̄í m̄óte Krístò-nyutsinà r̄ò ní. Òdhídù, yà atdíḍ ma mòzè nyí r̄ò, m̄í kóró kòkò dhu ùnò ndíní nyí n̄sì tí a'uta ò. ²⁰Obhó tí, ma mí òdòna ònzi dhu ní, fùrábvù ma m̄í r̄ò, ma mí nzí nyòtù àdhàdhì yà ma nyú ma mòzènà nyí òná òfò ò dhu, ndirò nyí nyí nzí motù àdhàdhì yà nyí nyú nyí nyòzènà m̄í òná òfò

k 12.14 Pòlò bhà wemberè tó abhi Kòritò tó kigò ò ní Kànisa òpè kàrà ní abhi (Kas 18). Oyo rí k̄isè abhi ní ndi Kànisa ò bhà àndà kàrà ní abhi.

ɔ̃ dhu. Ma mí ɔ̃dɔna ɔ̃nzi dhu ní, ma mí nyòtù ɔ̃nzí nyí nyárí nyíri nzínziku ɔ̃ rɔ̃, adha ɔ̃nzi nyí nyárí nzínziku ɔ̃ rɔ̃, nàwí nà nyí nyáróko nzínziku ɔ̃ rɔ̃, anya ɔ̃nzi nyí nyárí nzínziku ɔ̃ rɔ̃, ɔ̃ndrù-ngbò ɔ̃nɔ nyí nyárí rɔ̃, tìtò ɔ̃nɔ nyí nyárí dákú rɔ̃, nyídzí nyí nyárí nyí-tírò rɔ̃, ndirò akye nyí nyárí dhu ɔ̃nzi rɔ̃ dhu. ²¹Obhó tí, ma mí ɔ̃dɔna ɔ̃nzi wò ndi ngàtsi pbàkà abhi ɔ̃ dhu ní, pbàkà Kàgàwà rí nyidu àbhù rìwù ɔ̃nzikú dhu. Ndi dhu rǎdù mabhu mɔ̃dzì yà òko òko nzérenga ɔ̃nzi ì arí yà angyi ì ɔ̃nzínà dhu bhéyi rɔ̃ nzínziku ɔ̃ àbhò ale-okú dò rò. Ɔ̃ ale ní kàkà inzà àpè 'ùgèrè 'ùbhà m̀nyòni mà, kórɔ̃ ngùkpà nzére dhu-tidò màna ale.

Pɔ̃lò rí Kòritò ɔ̃ pbàkrístò ɔ̃nzi ràndà nyuyatsi nga itírò dhu
(2Kò 10.1-11; 12.19-21)

13 ¹Yàrí ní ɔ̃bhù rí pbàkà abhi ɔ̃sè fùrábvù abhi yà'. Ɔ̃lílà Andítá rí dhu ɔ̃vɔ ndàti: «Ɔ̃ngbàtí ɔ̃lì ndi ɔ̃te mà náká ɔ̃yɔ̃ ale, ndirò ngàtsi ní ɔ̃bhù ale mà rí'í fíndá ngàm̀bì tíf'». ²Yà ɔ̃vɔ pbàkà abhi nísè bvùkù abhi ɔ̃, ma m̀ɔ̃vò dhu kàkà angyiɔ̃nà rò nzérenga ǹɔ̃nzì ale tò kórɔ̃ ngùkpà ale màna. Ní kòmbí yà itse ma m̀fí rùkú rò ɔ̃nà kàsùmì ɔ̃, ma mí dhu ɔ̃vɔ tǎtǎdò fùkù mati: fùrábvù ma m̀ará àhu tǎtǎdò rò, ma rǎrì nzi atdí ale mà nùbha ì nzérenga ǹɔ̃nzì ale nzínzì ɔ̃ ɔ̃nzí kòtdì anya d̀ɔ̃nà. ³Ma mí dhu ɔ̃nzi ndi dhu bhéyi, nyí nyòzè nyùni dhu obhóná nyú Krístò rǎròte nyudutsinà rò dhu-okú dò rò. Nzínziku ɔ̃ ndi ndí kasu ɔ̃nzi otùdu ɔ̃ rò, ka ní'ina nzi ivívi ale, pbétù kà rí pbìndà ádrùngbǎnga tó ɔ̃bì itè nzínziku ɔ̃. ⁴Obhó tí, Krístò ka kutó m̀sàlabhà dò rò, kífí ale-ngbò tó ivívinga nà. Pbétù kòmbí kà rí'í ípírɔ̃nga nà Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó ɔ̃bì ní. Mǎ nàndà dhu ní, mǎ m̀ungbò wà mǎ kà màna. Ní, atdídhénà rò, mǎ m̀fí ivívinga nà átò, pbétù mǎ m̀i'ya ípírɔ̃nga nà kà màna Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó ɔ̃bì ní. Ndirò ndi ɔ̃bì ní ní ndi, mǎ mí kasu ɔ̃nzi fùrábvù.

⁵Nyàndà pé nyukutsi nga nyí-tírò, ndíní nyí nyuni tí iwà nyí nyá'ù Yèsù dhu. Nyùdhe pé nyí nyí-tírò. Nyí nyuni tí obhó dhu Yèsù Krístò rǎrì'í inè nyukutsi, ɔ̃nzí dhu í'ina gukyè nyukutsi nga nyí nyàndà rò, nyí nyòtù nyí ɔ̃mbà nyí nyí'í a'uta ɔ̃ dhu tí rò! ⁶Pbétù, ma mà'ù dhu nyí rǎrì dhu ɔ̃nɔnì, mǎ'í na, mǎ rǎrì'í inè obhóná nyú a'uta ɔ̃. ⁷Mǎ mí m̀itsò Kàgàwà rò, ndíní nyí nabhù tí ɔ̃nzí nyònzì ɔ̃ngbàtí ɔ̃lì ndi nzére dhu mà akekpà màtí. Mǎ mí nzi m̀itsò ndi dhu bhéyi, mǎ mòzè m̀itè dhu, mǎ rónzì uvitatále tó fàkà kasu mbéyi nyú nzínziku ɔ̃ dhu-okú dò rò. Pbétù, mǎ mòzè dhu ní nyònzì ɔ̃dzi dhu, ɔ̃mbà dhu rí ndàlǎ ɔ̃ndrù tó inzà mǎ rónzì ndi kasu mbéyi dhu màtí. ⁸Obhó tí, mǎ mí nzi àdù obhó dhu nà rí ndùgye ɔ̃ngbàtí ɔ̃lì ndi dhu mà ǹɔ̃nzì. Mǎ màdù ɔ̃nzínà dhu ní obhó dhu kèlè. ⁹Mǎ m̀fí dhédhe nà ivívinga nà mǎ m̀fí nyàdù ɔ̃'í ɔ̃bì nà Kàgàwà bhà otu ɔ̃ rò. Ní, mǎ mí m̀itsò Kàgàwà rò, ndíní nyí nabhù tí nyí'í àkàkà atdídzí ale tí nyíkɔ̃na ɔ̃. ¹⁰Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, ma màndí yàrí bhàruwà fùkù àdì ma màdì itse ròrò, ndíní bvùkù ma m̀ará àhu rò, ɔ̃nzí ma m̀ɔ̃rú tí ɔ̃rú tí dákú. Obhó tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà ɔ̃bhò wà dákú ma m̀ɔ̃rú ní dhu tó ádrùngbǎnga tó ɔ̃bì idù. Ndi ádrùngbǎnga kíbhò nzà tsèku ma m̀ɔ̃tǎdí tí ní, pbétù kíbhò ka ndíní nyí nidi tí Kàgàwà bhà otu ɔ̃.

1 13.1 Ándà 2Kò 12.14 ɔ̃ ka kàndí dhu. m 13.1 Pɔ̃lò ɔ̃zè ndòvò dhu, ɔ̃ndrù-ànyà ɔ̃tdì ndi ndí rò, ndi rǎrǎdù kòtdì ádhàdhi ɔ̃lílà Andítá nánò dhu-bvù rò (Tòr 19.15).

Pòlò rí Kòritò 3 pbàkrístò nóvì dhu

¹¹ Kà ríku dóná rò nǎ, àbanǎnzó, nyòko dhèdhe ǎ. Nyǎ nyàkǎ nyǎnzì ǎbì nyǎǎ àkǎkǎ atdíǎ ale tí Kàgàwà-nyǎkpó ǎ. Nyòwu afíku àbhu rǎ ròtsì ǎbì nzínzìku ǎ nyǎdù ǎǎ atdí irèta nà. Nyǎ nyàkǎ nyòkò màrùngà ǎ. Ndi dhu bhěyi ní ndi Kàgàwà, yà ìndrǎ nózè, ndirò màrùngà ǎ arí ìndrǎ àbhǎ ròkò ale, rǎdù ǎǎ atdíkpá nyǎ mànà.

¹² Òvì nyòvì nyǎ nzínzìku ǎ pbàkrístò bhěyi. Kàgàwà bhà ale kóró nóvì nyǎ.

¹³ Ádrùngbǎle Yèsù Krístò bhà ídzìnga mà, Kàgàwà bhà àzè mà, àlě núngbò ǎǎlǎ-Alafí mànà náǎ ǎǎ nyǎ mànà kóró.

Gàlàtiyà

ǝ pbàkrístò tò Pòlò andí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ǝ ì nòtù ádròdrǝ dhu tí dhu

Yàrí bhàruwà nandí ní Pòlò, Yèsù Krístò bhà uvitatále. Kándí ka ìfo kumì dóná àrù nà atɔ mà imbò kumì dóná àrùbhè nà atɔ mà nà nzínzi ǝ, ndi Yèsù ka kégù dhu-dzidǝ.

Kándí ka Gàlàtiyà tó pbìrì ǝ pbàkrístò tò, kà-tì ní kà randí ka Àtiyòkiyà mà, Dèrbè mà, Ìkòniyò mà, Lístrà mà nà tó kígò ǝ pbàkrístò tò (Kas 13.13–14.26).

Gàlàtiyà tó pbìrì ǝ ***Kànísá** ǝ, atdídhéná Pbàyàhúdí nóowúnà dhu òvò rǝ 'àti, dhu ràkǝ kifu Músà bhà Uyatá, ròsè dòtsí ní, ale-ònzínga òbhòlò ka kí dhu, ndíní Kàgàwà a'u tí ìndrù pbìndà ale nyú tí. Ní, Pòlò andí yàrí bhàruwà, ndòvò dhu ònà ìndrù tò ndàti ìnzí rǝrì Músà bhà Uyatá mà, ale-ònzínga òbhòlò ka kí dhu mà nà dhu ndi ìndrù àbhu rádù Kàgàwà rǝ'ù pbìndà ale nyú tí, pbétù Kàgàwà bhà ale tí ka kóko dhu nídè dóná atdí dhu rǝrì Yèsù Krístò nǝ'u ka kí dhu kèlǝ.

Bhàruwà-nyiti ka kòhù tí dhu

- Pòlò rǝ Gàlàtiyà ǝ pbàkrístò nóvì dhu (1.1-5).
- Krístò bhà Ídzi Màkùrù arǝ atdí tí dhu (1.6-10).
- Pòlò bhà ádrùngbǝnga uvitatále tírò (1.11–2.21).
- Dhu àkǝ tí kifu Uyatá, ndirò tí kí'í a'uta nà dhu (3.1–4.31).
- MùKrístò rǝrì dóná nditírò dhu (5.1-26).
- Ìndrù àkǝ 'ònzì dzùnàya nzínziyà ǝ dhu (6.1-10).
- Bhàruwà riku dóná rò dhu t'òvota mà, ovita mà nà (6.11-18).

Pòlò rǝ Gàlàtiyà ǝ pbàkrístò nóvì dhu

(Ròm 1.1-2)

1 ¹Yàrí bhàruwà nandí ale ní ima Pòlò, Yèsù bhà uvitatále. Ìnzí ní ìndrù ndi ma nóvò mǝ'í uvitatále tí, ndirò ìnzí ní atdí ale-otù ǝ nga mà ndi ka kóvò ma ní. Pbétù, ima nóvò ní Yèsù Krístò mà Àba Kàgàwà yà ka nabhè rìngbè ndi òve-bvè rò mà nà. ²Ndirò, yà atdíkpá mà mǝ'í mà nà kórò àlǝ t'ádóna mà nà, mà màndí ndi bhàruwà fùkù Gàlàtiyà tó pbìrì ǝ kànísá tírò. ³Àlǝ t'Ábanà Kàgàwà mà, àlǝ tó Ádrùngbǝle Yèsù Krístò mà nà ná kǝ 'àso nyí, 'adù nyǝbhu nyòkò màrùngǝ ǝ afiku ò. ⁴Ndi Ádrùngbǝle Yèsù Krístò nípfò ndi nditírò àlǝ tó nzérenga-okú dò rò, ndíní ndi nduwè tí àlǝ yà kòmbí arǝrì nzére adzi tó òbi ǝ rò, yà àlǝ t'Ábanà Kàgàwà nyú náazè ka dhu bhéyi. ⁵Ilèta àkǝ àlǝ ràbhu Kàgàwà tò dhòdhóhóngà nà! Àmìnà.

Krístò bhà Ídzi Màkürù aríí atdí tí dhu

(Gàl 3.1-5; 4.9-20; 5.1-12)

⁶Idho ùko ma atdíídǝ, nyí nyúgèrè nyí kòmbómbí tí nyübàhà yà nyí nanzi Krístò bhà ídzìnga-otù ǝ Kàgàwà, nyädù Ídzi Màkürù tí nyí nyátina vurò ǝte-owù nángu dhu-okú dǝ rǝ. ⁷Obhó tí, vurò Ídzi Màkürù rǝ mbà, pbétù daku nínza atdíídhénà ale rǝí inè. Í ale ní yà ì nózè 'ùgèrè Krístò bhà Ídzi Màkürù ale. ⁸Pbétù, dhu apé ìí mǝ'í mǝ, ndirò òrù-akpà ǝ mǝlàyikà mǝ rúnɔna fùkù Ídzi Màkürù rǝí inzà ndi nǝfǝ yà fùkù mǝ múnǝ Ídzi Màkürù nà dhu tí, ní ndi màkürù nùnǝ fùkù ale ní iwà ndi nǝfù ale! ⁹Mǝ mǝvǝ wà wò dhu fùkù angyi, ní ima, ma mí kǝdù mǝvǝ tdítdǝ fùkù, mati: ndi ale rapé inzà ndi nǝfǝ yà tsùkà nyí nyírí Ídzi Màkürù nà ǝte núno fùkù, ní ndi ale ní iwà ndi nǝfù ale!

¹⁰Nírǝ kòmbí, wò dhu bhèyi ma mǝvǝ dhu dhu nítè tí dhu ma mǝnena dhu rǝrǝ indrù rǝzè ma àkǝkǝ ale tí, ndirò ngǝtsi nǝ, Kàgàwà rǝzè ndi ma àkǝkǝ ale tí dhu? Ndirò ngǝtsi nǝ, ma mǝnena dhu tí indrù-idhè àbhù ma mí rǝka ndi dhu? Ma mǝíiná gukyè àdì ma mǝdì indrù-idhè àbhù ma mí rǝka ndi dhu òne ma mí ró dhu tí, ní ma mǝmbènà mbà ìí Krístò bhà ino-akpà tí.

Polǝ rǝ Kàgàwà avò ndi tí ndi'í uvitatále tí dhu àwè dhu

¹¹Àbanínzó, ma mòzè nyùni dhu ní, yà ma mǝvǝ fùkù Ídzi Màkürù rǝí nǝí indrù ítsǝ màkürù. ¹²Ma mǝrǝ nzà ka indrù-tsù, ndirò ka núdhe idù ní nǝí indrù, pbétù Yèsù Krístò ní ndi ka navò idù.

¹³Obhó tí, nyí nyírí wà angyinà rǝ yà Pbàyàhúdí tǝ ***dǝni** ò ma mǝí ònà kǝsumì ǝ, pbàkà mǝtsǝ ìí tí dhu. Nyí nyùni wà Kàgàwà bhà Kànisa rǝ ma mavù atdíídǝ tí dhu, ndirò ma manzì ǝbi atdíídǝ ndíni ma mugolo tí ka dhu.

¹⁴Ima nyú, ma mambénà àrǝ dǝ angyi tí mbèyi mǝtí atdíídǝ Pbàyàhúdí tǝ dǝni ǝ, ròsè kórǝ àbhǝ ngǝkpà ale yà tikàdò nzínzì ǝ rǝí mǝzódù tí dǝnǝ. Ma madzì ma atdíídǝ mongò abhúdu tǝ mǝndu ifu.

¹⁵Pbétù, pbìndà ídzìnga ǝ, Kàgàwà náapì ma fìndà inzà ka kǝpè mugù rǝrǝ, ndàdù manzì kǝsùna tǝ. ¹⁶Ndirò, kǝtè Idhùnà idù, ndíni ma mǝvǝ tí dǝnǝ màkürù inzì ní Pbàyàhúdí tǝ. Ní ma manzì nzà sedzà tí rǝí dhu atdí ale-fǝ mǝtí. ¹⁷Ndirò, ma marà nzà Yèrùsàlemà ndíni mǝ mala tí mǝ uvitatále tí ìí angyinà rǝ idù ale nà mǝtí, pbétù ma madù àrǝ Pbààrabhù tǝ pbìrì ò. Wò dhu-dzidǝ ma madù madu tdítdǝ Dàmàsìkì tǝ kigò ǝ.

¹⁸Ìbhù atǝ nùitdègu ùda wò dhu-dzidǝ, ní ma madù àrǝ Yèrùsàlemà tǝ kigò ǝ, ndíni mǝ muni tí mǝ Péterù nà. Ní ima, ma madù àdì kǝ-tí atdí kumi dǝnǝ imbò nà idho tí. ¹⁹Ma mala nzà vurò ale mǝ uvitatále nzínzì ǝ, pbétù ma mala ní Yàkòbhò, Ádrùngbǝle Yèsù t'ádǝnà kèlè. ²⁰Kàgàwà-ònzì ma mǝtina, wò fùkù ma mǝndí dhu ǝ, ma múnǝ nzà tìtò.

²¹Wò dhu-dzidǝ, ma madù àrǝ Sìriyà mǝ Kilikiyà mǝnà tǝ pbìrì tǝ mǝlengù ǝ. ²²Í idho ǝ, Yùdèyà tǝ pbìrì ǝ Krístò bhà kǝnísà níí'í inzà ì 'apè ima mǝ núní ró, ²³pbétù abádhí ìí yàí ǝyì kèlè níí ì í ró: «Yà angyi úbhì àvu rǝ àlè-rǝ ale, rǝí yà ndi ndúbhì ùgolonà rǝ a'uta tǝ màkürù ùno ndi ndí kòmbí ró.» ²⁴Ní abádhí adù òko 'àmbe Kàgàwà ìlè dǝ okúdu dǝ rǝ.

Polò rí ngǔkpà uvitatále mànà ì iri ì tí dhu àwě dhu

(Kas 15.1-29)

2 ¹Wò dhu-dzidš, atdí kumì dòná ifo nà atò nítidègu ùda, ní mǎ madù mǎdu tdítdš Yèrùsàlemà tó kigò ò atdíkpá Bàrnabà mànà. Mǎ madù Titò nidyì átò mǒwù mànà atdíkpá. ²Ma marà ànyì yà Kàgàwà návi ka mǒnzì dhu bhèyi. Ní, ma mawè yà ìnzì ní Pbàyàhúdì tò ma múnò Ídzi Màkùrù *pbàkrístò tò. Ndirò, *Kànìsà ùnda arí ádròdrò ale mànà mǎ mǎndu mǎ òkà rò, ma madù kàwè átò abádhí tò, akye yà angyi ma mǒnzì pbàkà kasu mà, yà kòmbì ma mǒnzina mànà ní'ina kòkòrò dhu tí ní. ³Ndirò, yà atdíkpá mǎ mǒwù mànà Titò ka kutu nzá ràbhù ɔnzina nga kòbhòlò, àzèmbè inè kà rǐì Mùgìrikì tí rǒrò. ⁴Pbétù, títò tó atdídhená ɔdhíka náaze 'òbhòlò kǒnzínga. I ale ní'ì òdhù ò ì nùngbò mǎ mànà ale. Abádhí nítu abhábhò bhèyi nzínzika ò, ndíní ì unì tí mǎ maróko tí, mǐ'ì dòkà mǎ-tírò Yèsù Krístò-nyutsi dhu. Abádhí azè 'ùli mǎ Músà bhà Ƴyátá tó ino tí. ⁵Pbétù, mǎ ma'u nzá mǐfu abádhí rùnɔna dhu akekpá mǎti, ndíní Ídzi Màkùrù tó obhóna náadi tí fùkù.

⁶Pbétù, *Kànìsà ùnda arí ale tí ka kózùna ale ní'ì inè átò. Abádhí i'ì nà ádrùngbǎnga náandà nzá nga ma nà, Kàgàwà arí nzì ìndrù-ɔnga òvò nídhunì. Kòkò ì ale náutu nzá ma mǒnzì dhu-ɔwátá. ⁷Pbétù, abádhí náala dhu, Kàgàwà ríbhò wà ìnzì ní Pbàyàhúdì tò ma mǐ Ídzi Màkùrù núnɔ dhu tó kasu fudú, àdhàdhì yà ndì ndabhù Pbàyàhúdì tó ka kí ndì Ídzi Màkùrù núnɔ dhu-kàsù Péterù-fó dhu bhèyi. ⁸Obhó tí, Péterù-nyutsi nǎ rò kasu nanzi rǐ'ì uvitatále tí Pbàyàhúdì tó Kàgàwà ní ndì nyudutsi nǎ rò kasu nanzi átò, mǐ'ì uvitatále tí ìnzì ní Pbàyàhúdì tó. ⁹Nírò ní ndì Yàkòbhò, Péterù ndirò Yùwanì, yà kànìsà ò ingu tí ka kazè mà, náala Kàgàwà nítè pbìndà ídzìnga idù dhu, 'àdù ɔtsúka nùlu Bàrnabà mànà, ì mànà mǎ mùngbò mǎ dhu nitè tí, ndíní mǎ mowu tí Ídzi Màkùrù ùnò ìnzì ní Pbàyàhúdì tó, abádhí ràdù òwu kùnò Pbàyàhúdì tó. ¹⁰Pbétù, abádhí adù ɔnzina fóká atdí dhu ní, Yèrùsàlemà tó kigò ò arǐ'ì pbàkrístò nzínzi ò nǎkùtále ìrè mǎ mǐ dhu kèlè. Ní ma madù ndì dhu ɔnzì atdí afídu nyú nà.

Polò rí Péterù dš ndì ndòrù tí Àtiyòkiyà tó kigò ò dhu nǎwě dhu

(Kas 9.1-20, 23-30; 22.3-16; 26.9-20)

¹¹Péterù itdègu àrà àhù Àtiyòkiyà tó kigò ò, ní ma marù àbadhi-dš ábhš ale-ɔnzì rò, kǎnzì dhu ní'ì nzì ídzi dhu dhu-okú dš rò. ¹²Obhó tí, Péterù mǎ náavù 'òngò dhu ònyù atdíkpá ìnzì ní Pbàyàhúdì mànà. Ní Yàkòbhò avì atdídhená ale ròwù ùvò Àtiyòkiyà. Pbétù, ì ale nítidègu òwu ùvò ànyì, yà Péterù adù ndìndà, ndàdù atdíkpá ì ɔngò ònyù ònyù ìnzì ní Pbàyàhúdì mànà dhu ùbhà, ale-ɔnzínga òbhòlò ka kí dhu ùtš arí ale-ɔdò ɔnzì ndì ndì dhu-okú dš rò. ¹³Ndirò, Yèsù ná'ù ngǔkpà Pbàyàhúdì náapè 'ònzì dhu ɔyɔyɔ idàya nà Péterù bhèyi. Ndirò, Bàrnabà mǎ náangbò ndì abádhí mànà ndì abádhí tó ɔyɔyɔ ale-idà tó ɔfò ò. ¹⁴Pbétù, ma mala dhu abádhí rǎrì nzì ùbhi yà Ídzi Màkùrù tó obhóna ózè kubhi dhu bhèyi. Ní ma madù dhu òvò Péterù tó kórɔ ale-ɔnzì rò, mati: «Dhu apé i'ì inyì Màyàhudì tírò, nyi nyarí nyonzi ìnzì ní Màyàhudì bhèyi, ìnzì nyifu Pbàyàhúdì tó mǎndu dhu tí, ní íngbà dhu bhèyi dhu nyi nyádù ìnzì ní Pbàyàhúdì ùtu, rǐfu Pbàyàhúdì tó mǎndu ní?»

Ìnzì ní Pbàyàhúdì rǎgu Yèsù ì à'ù dhu-otù ǝ dhu

¹⁵Mă, mă'i ní ùgu tí ka kùgù mă'i Pbàyàhúdì tí ale. Mă'i ní nzì ìnzì ní Pbàyàhúdì, kǝkǝ ìnzà Kàgàwà bhà Ùyátà nùni nzérenгатále. ¹⁶Pbétù mă mùni dhu ní, ìndrù ǝzù ka kí nzì àdù obhónángatále tí Kàgàwà-ǝnzì Ùyátà t'ífuta-otù ǝ, pbétù Yèsù Krístò ka kà'ù dhu-otù ǝ tí. Mă'i átò mă má'ù Yèsù Krístò, ndínì ka kǝzù tí mă obhónángatále tí Àbadhi mă mà'ù dhu-otù ǝ, ìnzì ní Ùyátà t'ífuta-otù ǝ. Obhó tí, obhónángatále tí ka kǝzùna Ùyátà t'ífuta-otù ǝ atdí ale ma rǝi mbă. ¹⁷Pbétù, àlě kí dhu ǝne ndínì ka kǝzù tí àlě obhónángatále tí Krístò-nyutsi. Ní dhu apé ìi ka kàla àlěi nzérenгатále tí dhu tí, ní wò dhu itè tí dhu Krístò rǝrì àlě nànda nzérenга t'ǝnzita ǝ? Ìnzì, akekpá màtì! ¹⁸Obhó tí, dhu apé ìi ma mǝsina tdítǝd dhu rǝi yà iwà ma múgolo dhu tí, ní ma mǝngò wà ma-tǝrǝ Ùyátà nùkò ale tí. ¹⁹Obhó tí, Ùyátà nànda dhu ní, ima, ma mǝvè ní ǝve ní ndi Ùyátà kèlě ibhò idù, ndínì ma mǝi tí ípìrǝnga nà Kàgàwà tò. Mă ka kutò wà mùsàlabhà dǝ atdíkpá Krístò màna. ²⁰Ndirò kǝmbì, ma mǝi ípìrǝnga nà, pbétù ìnzì ní ima ndi ípìrǝnga nà ma mǝi, Krístò ní ndi nyudutsi rǝi ípìrǝnga nà. Obhó tí, yà kǝmbì ma mǝi nà ale-ngbò tǝ ípìrǝnga nà ma mǝi Kàgàwà t'Ídhùna ma má'ù dhu-otù ǝ. Kǝzè ma, ndàdù pbìnda ípìrǝnga àdzi okúdu dǝ rò. ²¹Ima, ma màsà wà Kàgàwà bhà ídzìnga ǝdho ma mí dhu. Pbétù, dhu apé ìi inè abádhí rǝi kǝzù ì obhónángatále tí Kàgàwà-ǝnzì Ùyátà t'ífuta-otù ǝ dhu tí, nírò Krístò avè kǝkǝrò nga dǝ.

Dhu àkà tí kifu Ùyátà, ndirò tí kíi a'uta nà

(Èfe 1.9-10; Kǝl 1.24-29; 1Pé 1.10-12)

3 ¹ǝo nyì Gàlàtiyà tǝ pbìrì ǝ bhă, nyì ní mbă dǝya-ǝnga nà ale! Ádhi pbă ale ndi nyì nǝwè, ndàbhu nyì nyùwì, àzèmbè iwà ka kitè Yèsù Krístò ka kùtǝ mùsàlabhà dǝ dhu kpanya fùkù rǝrò? ²Ní, ma mòzè nyădu atdí dhu kèlě idù: Nyì nyákò tí Kàgàwà bhà Ìlìlă-Alafì, Ùyátà nyì nyífu dhu-okú dǝ rò, ndirò ngătsi nǝ, nyì nyákò tí ka Ídzi Màkùrù nyì nyíri, nyădù à'ùna dhu-okú dǝ rò? ³Íngbà dhu bhèyi dhu, nyì nyíi mbă dǝya-ǝnga nà ale tí wò dhu bhèyi nǝ? Kàgàwà bhà Ìlìlă-Alafì tǝ ǝbi ní nyì nyǝpè dhu, ní nyì nyòzè tí nyăbhu rākă kǝmbì ǝbiku nǝ? ⁴Nyì nyúda ǝyá dhu kǝrǝ nǝi tí kǝkǝrò nga tǝ? Obhó nyú, ka nǝi nzì kǝkǝrò nga tǝ dhu. ⁵Kàgàwà níră tí nyì pbìnda Ìlìlă-Alafì nǝ, ndàdù wiwì ǝnzì nzìnziku ǝ Ùyátà nyì nyífu dhu-okú dǝ rò, ndirò ngătsi nǝ, kířă tí nyì Ídzi Màkùrù nyì nyíri, nyădù à'ùna dhu-okú dǝ rò?

⁶Ní ndi dhu bhèyi tí, Àbràhamù náa'u Kàgàwà, ndi dhu ràdù ndàbhu Kàgàwà rǝzù bhà, obhónángatále tí. ⁷Nírò, nyì nyākă nyùni dhu ní: obhó nyú, Àbràhamù ndà pbàdzukuru tí rǝi ale rǝrì Kàgàwà nà'ù ale. ⁸Ìlìlă Andítà náavò wà dhu anganygi, ndàti: Kàgàwà rǝzúya ìnzì ní Pbàyàhúdì obhónángatále tí, fǝyǝ a'uta-okú dǝ rò. Obhó tí, Kàgàwà náavò yàrì Ídzi Màkùrù wemberè tí Àbràhamù tǝ, ndàti: «Nyunutsi nă rò Kàgàwà náasoya kǝrǝ pbìrì ǝ ale». ⁹Ní, Kàgàwà náasoya ndi nà'ù ale kǝrǝ àdhàdhì ndi ndaso Àbràhamù, a'utatále dhu bhèyi.

¹⁰Pbétù, kǝkǝ ì nípbì Ùyátà t'ífuta rǝ ale, nófù wà ì kǝrǝ. Obhó tí, Ìlìlă Andítà rătina: «Ìnzì rǝ yàrì Ùyátà tǝ bhùkù ǝ ka kándì kǝrǝ dhu ìfù ale nófù

wà ndì'».¹¹ Ndirò, kpangba rîi dhu ní, Úyátá-otù ð, ka kózàna obhónángatále tí Kàgàwà-ònzí atdí ale mà rîi mbà. Obhó tí, obhónángatále náabáya ípírõnga pbìndà a'uta-otù ð.¹² Ndirò, Úyátá náhu nzá a'uta-nyutsì rò, pbétù Úyátá ífù rí ale bhà ípírõnga ní'íya ndi Úyátá-otù ð.¹³

¹³Yà ndì ndùgèrè ndì, ndòngò ofúngá tí àlè tò ngari ð dhu-otù ð, Krístò núuwù àlè'í Úyátá bhà ofúngá ð rò. Obhó tí, Ìlílà Andítá ràtina: ìndrù òho ka kapé, kadè abvòna ùtò mùsàlabbà dð, ní ndì ale rîi Kàgàwà bhà ofúngá ð.¹⁴ Ndi dhu anzi ndì wò dhu bhèyi, ndíní yà Kàgàwà akò fíndá làká Àbràhamù tò asota nabhè tí ràrà àhu ìnzí ní Pbàyàhúdì dð Yèsù Krístò-otù ð. Ndirò, ndi dhu anzi ndì, ndíní àlè'í kóró àlè kabá tí yà Kàgàwà akò fíndá làká Ìlílà-Alafí a'uta-otù ð.

Úyátá rîi nzí àdù Kàgàwà ðkò làká núkò dhu

(Mík 7.20; Ròm 4.13-17; 10.4-13; Êfè 3.6)

¹⁵Àbanĩnzó, ma mí yà dhu-tì àwè fùkù ìndrù tò ðfò ð: ìndrù apé afína ð dhu àndí angyangyi yà ka nyú àkà ndíi dhu bhèyi, ní ndi andítá ùkò rí ale rîi mbà, ndirò kà dð rí ngàtsi dhu isé ale rîi mbà.¹⁶ Nírò, Kàgàwà náakò làká Àbràhamù mà pbìndà mùdzukuru màna tò. Ìlílà-Andítá àti nzá: «pbìndà pbàdzukuru tò», àdhàdhì ábhò ale tò Kà rí kónzi dhu bhèyi. Pbétù, kàti: «pbùkù mùdzukuru tò». Kà-tì ní: atdí ale tò tí, ndi ale ní Krístò.¹⁷ Yàrí ní ndi ma mòzè munò dhu: Kàgàwà núuno wà afína ð dhu angyangyi Àbràhamù tò, yà ndi dhu àkàna ndíi dhu bhèyi, Músà bhà Úyátá ràdù nditò ifò miyà dònà ìbhu kumì nà atò-dzidò olù nà rò. Ní ndi Úyátá rîi nzí àdù Kàgàwà ɛno dhu ùkò, ndirò kà rí nzí àdù Kàgàwà bhà làká núkò.¹⁸ Obhó tí, dhu apé íi Kàgàwà bhà dhu-tsí-kàmá tí ka kóko dhu rāhu Músà bhà Úyátá-nyutsinà rò dhu tí, ní kà rí nzí àdù àhu tdfítð làká-nyutsinà rò. Pbétù, làká-otù ð, Kàgàwà itè wà pbìndà ídzìnga Àbràhamù tò.

¹⁹Nírò, Úyátá-kàsù níi àdhu? Ka kisé ka olù nà rò ndíní ìndrù tò afátá nitè tí, ràrà àhu yà Kàgàwà akò fíndá làká Àbràhamù bhà mùdzukuru rírá àhu dhu ð. Màlàyíkà náavò ndi Úyátá ìndrù tò, yà ìndrù nzínzi ð idè ì màna Músà-otù ð.²⁰ Ìndrù nzínzi ð ríde ale-atdyú nà ka ka ríi ðyð rò ríi ale tò. Pbétù, Àbràhamù tò ndi ndí làká ðkò rò, Kàgàwà íi atdíré tí.

Úyátá-kàsù tí íi dhu

²¹Nírò, wò dhu tí àtina, Músà bhà Úyátá ràkò nzá ndi Kàgàwà bhà làká nà? Ìnzí, akekpá màtí! Ípírõnga ìbho rí ìndrù tò Úyátá ka kíbhòyana gukyè, ní ìndrù ka kózàyana ðzè obhónángatále tí Kàgàwà-ònzí Úyátá-otù ð.²² Pbétù, Ìlílà Andítá ràtina, kóró ale rārîi nzérenga bhà obi-tsì nà, ndíní yà Kàgàwà akò làká náaká tí *pbàkrístò tò, Yèsù Krístò ì ale ná'ù dhu-okú dð rò.

²³Ínzá Yèsù à'ù ka kí dhu tò kàsùmi nàpè àkà rò, mà'í níi Úyátá útsi ale, māmbe inga ðdð dð, ràrà àhu Kàgàwà rí ndi a'uta àbhù mã rùni dhu ð.²⁴ Ndi dhu bhèyi ní ndi, Úyátá íi àdhàdhì dðká-nga àndà rí ale bhèyi, ràrà àhu Krístò rírá àhu dhu ð, ndíní Kàgàwà ɔzú tí mã obhónángatále tí a'uta-otù ð.²⁵ Pbétù, ròpè ndi a'uta írá àhu dhu ð rò, mã mfî mbà tdfítð wò ndi àlè-dõnga àndà rí ale bhà obi-tsì nà.

²⁶Obhó tí, nyí kóró nyí ní Kàgàwà bhà inzo, Yèsù Krístò nyí nyà'ù dhu-otù ð. ²⁷Nyí kóró, yà nyí nyúngbò nyí Yèsù Krístò màná, bàtizò nyí nyálù dhu-otù ð rò, nyí nyófò wà nyí Krístò nà. ²⁸Dhèdhèrò nga rí mbá ìí tdítdð Pbàyà-húdí mà nzínzi ð ìnzí ní Pbàyàhúdí màná, inc mà nzínzi ð dòyá aríí ìtírd ale màná, kpabhále mà nzínzi ð vèbhále màná. Obhó tí nyí kóró, nyí ní atdí ale Yèsù Krístò-nyutsi. ²⁹Nyí nyapè ìí Krístò bhà ale tí, ní nyí ní Àbràhamù bhà pbàdzukuru, ndirò nyí ní yà Kàgàwà akò fíndá làká Àbràhamù tò ndi ndábh-ùna dhu tí kóró dhu-tsí-kàmá.

Kàgàwà bhà inzo ní nzí Ùyátá tó inc

(Rom 8.14-17)

4 ¹Nírò, ma mátina yà dhu bhèyi: ingba, yà àbanà bhà dhu-tsí-kàmá tí àkànà ndàdi, náapè ìí àdi ndi ndàdi ngbàngba tí rò, ní bhà ðfò mà núdá nzá ì inc bhà ðfò nà, àzèmbè inè ndi ndíí dhu-kàmá tí rórò. ²Ndi kàsùmi ð, àbadhi ríí yà kivi arí ndàdù kàbhà dhu-tsí ðdò ale bhà ádrùngbànga-tsiná, ràrà àhu kà t'abanà udhè kàsùmi araya àkà dhu ð. ³Ní àlè'í nyú mà átò, àlè kíí nzónzo bhèyi angyi, àlè níí yà adzi dð obi nà dhu-tsí tó inc. ⁴Pbétù, Kàgàwà udhè kàsùmi níitdègu àkà, ní Kivi Idhùnà: tsibhále ugu ka, ràdù àdi ndòngò òvi Músà bhà Ùyátá-tsiná, ⁵ndíni ndi ndawù tí ndi Ùyátá-tsiná aróko ale, ndirò ndíni mà mii tí Kàgàwà bhà inzo nyú tí.

⁶Nyí ní Kàgàwà bhà inzo nyú. Ndi dhu itè rí dhu ní, Kivi Idhùnà bhà Alafí rìrà àdi àlè-afí ð. Ndi Alafí ní ndi rí àlè àbhù àlè ràti: Àba! Àbadu! ⁷Nírò, ìngbàtí ìli ndi ale mà nzínziku ð ní nzí inc tdítdð, pbétù ka ní Kàgàwà bhà ingba, ndirò Kàbhà ingba tí nyi nyíí dhu bhèyi, Kàbhàya pbìndà inzo tò ndi ndaròdona dhu-tsí átò indù.

Pòlò bhà irèta Galàtiyà ð *Kànísá ð bhà dð

(Gàl 3.1-4; 5.1-12)

⁸Angyinà rò nyí nyùni nzá Kàgàwà, ní nyí níí títò tó mǎngǔ-nzo tó inc. ⁹Pbétù, kòmbí nyí nyùni wà Kàgàwà, ndirò ngàtsi ní, Kàgàwà ùni wà nyí. Nírò, ìngbà dhu bhèyi dhu, nyí nyádù nyádu tdítdð, kòkò ìmbà aríí obi nà, ndirò àkyàkyè dhu-tsí-tí'ò ní? Nyí nyòzè tí nyòkò i dhu-tsí tó inc tí tdítdð? ¹⁰Nyí nyòzè nyàbhu ifuta atdítdð atdídhená idho mà, àbí mà, kàsùmi mà atò màná tò. ¹¹Obhó tí, ma mí odo ònzi, akye dhu arana ìí kòkórò ma mí kasu ònzi okúku dð rò dhu tí ní!

¹²Àbanínzò, ma mìtdè nyí itdè tí, dhu àkà nyòngò dhu ònzi yà ma marí dhu ònzi dhu bhèyi, àdhàdhì ma marí dhu ònzi wò nyí nyarí dhu ònzi dhu bhèyi òná ðfò ð. Nyí, nyí nyónzi nzá atdí nzére dhu-tidò mà rùdù. ¹³Nyí nyùni wà yà wemberè tí ma muno Ídzi Màkùrù fùkù òná kàsùmi ð, ma mii andi nà dhu. ¹⁴Nyí nyíyana inè nyónzi itsidu, ngàtsi ní minze rùkú, yà ma mii nà andi-okú dð rò. Pbétù, nyí nyónzi nzá itsidu, ndirò mà mínze nzá rùkú rò. Pbétù, nyí nyádù mako àdhàdhì nyí nyàmbènà Kàgàwà bhà màlàyikà mà nákò, ndirò ngàtsi ní, nyí nyàmbènà Yèsù Krístò nyú nditírd nákò dhu bhèyi! ¹⁵Nírò, angyè fùkú dhèdhe nyú nàrà àdhà? Obhó tí, ma mà'ù wà dhu: nyí rózèyana gukyè nyàwà nyíkpo'ku mà, nyádù ùbhonà perè tí idù, ní nyí nyúwayana àwa! ¹⁶Ní kòmbí ma mǎgèrè tí ima, mongò fùkú òmvù tí, yà obhó dhu mà mòvò fùkù dhu-okú dð rò?

¹⁷Kòrí ale àpba àfiya rùkú, pbétù abádhí tó irèta ríí mbà mbèyi. Abádhí ózè dhu ní, ìndà nyí rùdú rò, ndíní nyí nyongó tí àdù afiku àpba rýá tí. ¹⁸Ídzi dhu tí rádù ìí dhu ní, ale-afí àpba ka kí ídzi dhu t'ónzita rǝ bílìnganà dhu, ìnzí ní yà atdíkpá àlè kíí nyí mànà òná kàsùmí ǝ tí. ¹⁹Pbànǝnzó, ma mí àpbe àbà okúku dǝ rǝ tǝdítdǝ, àdhàdhì ndùgu rí tsibhàle náarí àpbe àbà dhu bhèyi, rǝrǝ àhu Krístǝ rǝrǝ ngari àbà afiku ǝ dhu ǝ. ²⁰Ma màmbènà òzèna dhu ní, míí atdíkpá nyí mànà kòmbí, madù òte nyí mànà vurò tǝdú na. Obhó tí, ma mùni nzá àdhu mà ònzì ma mǝdù okúku dǝ rǝ dhu.

Hàgarì mà Sàrà nà rǝtèna ǝyǝ ungbòta-tidǝ

(Otp 21.1-12; Èbr 12.18-24)

²¹Nyùnǝ pé dhu idù, nyí yà Músà bhà Uyátá-tsìnà nyí nyóze nyòkò rǝ, nyí nyíri tí inzà ndi Uyátá arúnǝna dhu? ²²Ka kándí dhu, katí: Àbràhamù ìí kpa-bhínzo nà ǝyǝ. Atdí ingba nugu kà tǝ níí kàbhà inc-àyi, Hagarì, ndirǝ ngǝtsi ingba nugu kà tǝ níí Sàrà, yà ìnzí ní inc-àyi. ²³Wǝ ndi inc-àyi bhà ingba ka kugu àdhàdhì kórǝ ngǝkpá ale nùgu ka karí dhu bhèyi, pbétù wǝ ìnzí ní inc-àyi bhà-tsí ka kugu àdhàdhì yà Kàgàwà anzi lǝkǝ-otù ǝ. ²⁴Wǝrǝ dhu-tí rǝí ìnè: kǝkǝ ǝyǝ vèbhàle nítè dhu ní ǝyǝ ungbòta-tidǝ. Wemberè tǝ ungbòta, yà Sinayi tǝ pbìrǝ dǝ rǝ ndi nanzì, nítè ní Hagarì. Ndi ungbòta-nyutsi rǝ arúvò nzónzo ní inc. ²⁵Ndirǝ Hagarì ní Sinayi tí kátina Pbààrabhù-bvǝ pbìrǝ. Ndirǝ, kǝfǝ ndi yà kòmbí arǝí Yèrùsàlemà tǝ kigǝ, yà inc tí arǝí pbìndà inzo mànà nà. ²⁶Pbétù, yà òrù-akpǝ ǝ arǝí Yèrùsàlemà tǝ kigǝ rǝí dǝnǝ nditǝrǝ, ndirǝ ka ní ndi àlè tsànà. ²⁷Obhó tí, Ìlǝlǝ Andítá rǝtina:

«Ábhù idhènu rǝka ndi, inyí ìngò-ayí, ìnzí nyí nyarí nyugu rǝ,
ǝyǝ dhèdhe tǝ ìkǝ, inyí, inzà nyí nyapèna uguta tǝ àpbe ìnè rǝ.
Obhó tí, yà kpatsibhàle ubhà tsibhàle,

níí'yiya inzo nà abho nyú, ròsè yà kpatsibhàle nà arǝí tsibhàle dǝnǝ'!»

²⁸Nyí mà àbanǝnzó, nyí ní yà Kàgàwà bhà lǝkǝ-otù ǝ ka kugu inzo, àdhàdhì Ìsàkà ka kugu dhu bhèyi. ²⁹Pbétù angyi, yà kórǝ ngǝkpá ale nùgu ka karí dhu bhèyi ka kugu ngbángba náavù yà Kàgàwà bhà Ìlǝlǝ-Alafí bhà ǝbì ní ka kugu ngbángba-rǝ. Ndirǝ ndi dhu rǝí ìnè ndi ndi ndǝnzi ndi dhu bhèyi tí kòmbí mǝtí rǝ. ³⁰Ní, Ìlǝlǝ Andítá rǝ àdhu ùnǝ? Kà rǝtina: «Ódì wǝ inc-àyi mà idhùnà mànà. Obhó tí, inc-àyi t'ídhùnà mà rǝ nzí àdù òko àbaya bhà dhu-tsí-kǝmǝ tí atdíkpá, yà ìnzí ní inc-àyi t'ídhùnà mànà'.» ³¹Ní ndi dhu bhèyi tí àbanǝnzó, àlè ní nzí inc-àyi bhà inzo, pbétù àlè ní yà ìnzí ní inc-àyi bhà inzo.

Krístǝ-nyutsi ìndrǝ rǝí dǝnǝ nditǝrǝ dhu

(Gàl 2.3-5; 3.1-7,12)

5 ¹Krístǝ núuwù àlè inc-kàsù ǝ rǝ, ndíní àlè kíí tí àlè dǝ àlèrǝ dǝtsí. Nírǝ, nyìkò dǝtsí. Àpé nyàbhu nyí kitsu nyí tǝdítdǝ inc-kàsù tǝ kǝmǝ ǝ. ²Nyìri dhu! Ìma Pòlǝ ma mòzè munò dhu fǝkǝ mati, nyí nyapè nyóze kǝbhǝlǝ ǝnzìkǝ nga, ndíní Kàgàwà a'u tí nyí, ní Krístǝ anzi fǝkǝ dhu rǝí mbà atdí mǝgàsù nà mǝtí. ³Ìma, ma mí dhu ùnǝ tǝdítdǝ kpangba: ingbàtí ìlǝ ndi ale mà náapè ndòzè ndàbhu ǝnzìnǝ nga kǝbhǝlǝ, náká ndifu Uyátá kórǝ. ⁴Nyí nyapè nyóze kǝzà nyí obhónángatǝle tí Kàgàwà-ònzí Uyátá t'ífuta-otù ǝ, ní nyí nyìndà wà nyí

itse Krístò rǝ rǝ, nyǎdù Kàgàwà àmbènà ònzina fùkù ídzìnga ìwi. ⁵Pbétù mǎí na, mǎ mǒdɔna atdyúka nyú nà dhu ní, Kàgàwà nǒzɔ́yá mǎ obhónángatále tí a'uta-otù ǝ dhu. Ndi dhu ní ndi mǎ mǒdɔna ìlǐlǎ-Alafí bhà ádrùngbǎnga tǔ ɔbi ní. ⁶Obhó tí, Yèsù Krístò màrà ì nún gbò ale tǔ, ale-ònzìnga òbhòlɔ ka kí dhu mà, ndirǝ ìnzí ka kí kòbhòlɔ dhu màrà nǒnzí nzá atdí dhu mà. Àkǎkǎ dhu ní, ka'ù Yèsù Krístò, kadù ndi a'uta nítè ale ɔzè ka kí dhu-otù ǝ.

⁷Nyí, nyí nyí mbéyi nyú nyí nyówu angyi fùkù a'uta ǝ rǔ! Ní, ádhi ndi tsùku nútù ìnzí nyífu obhó dhu? ⁸Wǔ tsùku útò rí dhu nírá nzá yà nyúnzi rí Kàgàwà bhà rǔ. ⁹Ákè aff-ngba náarí ndi ábhǝ idyi nyú nábhǝ rǎmǝ. ¹⁰Pbétù, Ádrùngbǎle Yèsù ábhǝ ma mǐí a'uta nà ùkè: nyí nyí nǝ vurò dhu ìrè yà ma mǐrèna dhu rǔ rǔ. Pbétù, wǔ nzínziku ǝnga òngbò arí ale dǝ Kàgàwà rí pé anya ǝtdí, ìmbǎ í'ina ádhi pbá ale matí.

¹¹Pbàkǎ ǝ ábanǝnzò, dhu apé íí ìnè ma maríí dhu ɔvɔ ma marí ìndrǔ tǔ, ale-ònzìnga òbhòlɔ ka kí dhu dǝ dhu tí, ní ádhu-okú dǝ rǔ nga ndi ka kádù òko kambe ávu dǝ rùdù ní? Ndi dhu bhéyi kíí rǔ, atdí ale mà ríí mbǎ íí, yà Yèsù Krístò ka kutǝ mǝsàlabhà dǝ dhu rǎdù ábhǝnà rǔtsù nzérénga ǝ. ¹²Í kǝkǝ nzí-nziku ǝnga òngbò arí ale, nákanà ítò kpabhále-ɔbí^a rǔyá rǔ.

¹³Obhó tí ábanǝnzò, Kàgàwà núunzi nyí, ndíní nyí nyoko tí òkú nyí-tírǔ. Nírǝ, nyí nyàkǎ nzá nyídyí wǔ òkú nyí nyaríí nyí-tírǔ dhu, ríí rusà ùfà rí fùkù, nyǝnzí yà ngbǝku rí atdyúya òho dhu dhu tí. Pbétù nyí nyàkǎ nyówu dzùnakù ònzí rǝ nzínziku ǝ àzè ǝ. ¹⁴Obhó tí, Músà bhà kǔrǝ Úyátá ka kǎndu yàrí atdí Úyátá ǝ. Ndi Úyátá rǎtina: «Nyí nyàkǎ nyozè ɔdhǝnǝ yà nyí nyú nyí nyozè nyí nyí-tírǔ dhu bhéyi.» ¹⁵Pbétù, dhu apé íí nyí nyárí nyùkǎ, nyǎdù àmbè nyǎ'á dǝ írí ǝ ìzǎ bhéyi dhu tí, ní nyàndà nga mbéyi, ìnzí nyǝtdí tí tséku nzínziku ǝ.

Ìlǐlǎ-Alafí nákǎ ndi ndùndà ìndrǔ dhu

¹⁶Nírǝ, ma mǐ dhu ùnɔ fùkù, mati: nyí nyàkǎ nyùbhà Kàgàwà bhà ìlǐlǎ-Alafí rùndà nyí. Ndi dhu bhéyi ní ndi, nyí nyí nǝ ádù yà ngbǝku rí atdyúya òho dhu ábhǝ rùndà nyí. ¹⁷Obhó tí, ale-ngbǝ rí atdyúya òho dhu mà náarí 'àgò ìlǐlǎ-Alafí rí atdyúya òho dhu nà. Ndirǝ, ìlǐlǎ-Alafí rí atdyúya òho dhu mà náarí 'àgò ale-ngbǝ rí atdyúya òho dhu nà. Kǝkǝrí ǝyǝ dhu náarí 'àgò, ndi dhu rǎdù nyábhǝ ìnzí nyǝnzí yà nyí nyòzè nyǝnzí dhu. ¹⁸Pbétù, dhu apé íí ìlǐlǎ-Alafí arí nyùnda dhu tí, ní nyí nyí nǝ ádù òko tdítdǝ Úyátá-tsinǎ.

¹⁹Ale-ngbǝ arábhǝna kǝnzí dhu núni wà ì kpangba. Í dhu ní: mǝnyòni, Kàgàwà-nyìkpǝ ǝ ka kǝtí dhu, ale-ngbǝ rí atdyúya òho dhu rí ale ùnda dhu, ²⁰***sànamù-ònzí** ka kí ale ùkǝ dhu, adhi ɔwè ka kí dhu, òmvǔ tí ka kóko dhu, anya t'ǝnzita, adha tǔ ale-afí, akótá, agòta, ìndrǔ-ǝnga rí ndùndo dhu, ale-tí t'áfàta, ²¹ngǝtsí ale-fǝ ríí dhu-atdyú t'òhota, iwa òri ka kí dhu, ònyù ònyù ka kí ɔbina ròsè dhu, ndirǝ ngǝkpà dhu-tsí kǝrí dhu nà ì nǝfǝ màrà. Ní, ma mǐ dhu ɔvɔ fùkù tdítdǝ ádhàdhí yà angyi ma mǝvǝ ka dhu bhéyi mati, kǝrí dhu ǝnzí arí ale, náabáyá nǝ ngari òrù-akpà ǝ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi ǝ.

²²Pbétù, ìlǐlǎ-Alafí arí í'òna itse ní: àzè, dhèdhe, màrànga, dhu-dzi t'ò-ndùta, ídzìnga, ìndrǔ dzùndà t'ǝnzita, ìndrǔ ríí a'uta nà ale ǝ dhu, ²³ìyònga, ìnzí ka kí ale itsù akye atdí dhu ǝ dhu. Músà bhà Úyátá násà nzá kǝkǝ dhu!

²⁴ Ní, Krístò Yèsù bhà ale nátš wà fíyó ale-ngbò tó ́fí ́fí mà, yà ì nutsi kóró nzére dhu-atdyú t'óhota tó imbi mànà mùsàlabhà dš. ²⁵ Ní, dhu apé ì ìlìlā-Alafí bhà obi ní àlě karóko dhu tí, ní àlě kàkà àlě rùbhi átò ìlìlā-Alafí rí àlě ùnda òná otu ́. ²⁶ Àlě kàkà nzá àlě ròyò àlě, àlě kàkà nzá àlě rònzi àlě rùsà, ndirò àlě kàkà nzá àlě rònzi àlě-adhà.

Ìndrù àkà 'ònzì dzànàya nzínziya ́ dhu

(Róm 12.1-11; 2Kò 9.6; Èbr 6.10-12)

6 ¹ Àbanínzó, dhu apé ì ìtí atdí ale nábà ndì atdí afátá nà dhu tí, ní nyí, yà Kàgàwà bhà ìlìlā-Alafí arí nyùnda rò, nyí nyàkà nyàdu ndì ale ídzì otu ́ yorowà tó afíku nà. Ndirò, nyí nyàkà nyòdò nyí nyí-tírò, akye nyí nyadùna òtsù átò p'fómvo rí afíku ùmvù dhu ́ ní. ² Nyòngò dzùnakù ònzì nzínziku ́, nyànò fùkú ànò. Ndi dhu bhèyi ní ndì, nyí nyàdù Krístò bhà Ùyátá nífu. ³ Atdí ale mà náapé ndòzù ndítírò dhu tí, àzèmbè mbà ndì ndí dhu tí rórò, ní ndì ale ní ndítírò rí ndùtrà ale. ⁴ Ìngbatí ìlì ndì ale mà náká ndàndà kàsùna ndítírò. Ndirò, kápé ì ìdhèna rí ndìkà okúna dò rò dhu nà, ní kà-dhè àkà ndìka ndì kàsùna-bvu nyú rš, ìnzì ní ndùdhe ndì ngàtsi ale rš. ⁵ Obhó tí, ìngbatí ìlì ndì ale mà náanóya pbìndà ànò ndítírò.

⁶ Ídzì Mākūrù ka kùdhe fìndà ale náká ndàrà ndì ndòngyè kóró pbìndà ongyéngá-ńga ùndò rš yà ndì dhu nùdhe fìndà ale mànà.

⁷ Ìnzì nyùtrà nyí nyí-tírò: Ìnzì Kàgàwà arí ndùbha kikapà ndì nà! Yà ndì ndòzòna dhu-tidò ní ndì ndì ale adùya ògùnà inga ́ rò. ⁸ Ngbòna ózè dhu tó ́fí ́fí rí dhu òzò ale nóoguya ní ndì ale-ngbò tó ́fí ́fí ndì ndí ́ itse: ndì itse ní ́ve. Pbètù, ìlìlā-Alafí ózè ka dhu bhèyi rí dhu òzò ale nóoguya ní ndì ìlìlā-Alafí r'ńna itse: ndì itse ní dhòdhódhóngà tó ípírńga. ⁹ Àpé kìngyè àlě ídzìnga t'ńnzita ní. Obhó tí, kàsùmì rākà nínganí, àlě koguya àlě tó itse ìnzà àláfí ìngyè ndì kasu rórò ní. ¹⁰ Nírò, òko àlě kòko kàsùmì nà ró, dhu àkà àlě rònzi ídzìnga kóró ale tò. Ròsè dòtsí, àlě kàkà àlě rònzi ka a'uta ́ arfí àlě t'ádóna tò.

Bhàruwà ríku dònà rò dhu t'ńvota mà, ovità mànà

(Fil 3.2-11)

¹¹ Nyàndà pé ìngbà dhu bhèyi mātí ma màndí bhàruwà ́tsúdu nyú ní fùkù, ádròdrò nyíkpoýa nà andítá nyú ní dhu! ¹² Kóró kòrí ale, kškò nyùtù arí kòbh-òlò onzìkú nga ale, ní ì ì nózè 'ìtè ì ale-ngbò tó ́fí ́fí rí ndònzì dhu ́ ale. Pbètù, abádhí arí dhu ònzì ndì dhu bhèyi tí, ndíní ìnzì ka kavù tí ròyá Krístò bhà mùsàlabhà-okú dò rò. ¹³ Ì ale, kškò onziyá nga ka kòbhòlò ale, náarí nzí Músà bhà Ùyátá nífu ì nyú tírò. Pbètù abádhí ózè dhu ní, kòbhòlò onzìkú nga, ndíní ì ambè tí 'òyò dš, ì rārì ndì ì útù nyí nyí wò ndì ize nà rùkú. ¹⁴ Ní, imá na ní ndì, ma mòzè nzá midzí ma, ìnzà ní àlě tó Ádrùngbàlè Yèsù Krístò bhà mùsàlabhà-okú dò rò tí ma midzí ma rò. Obhó tí, wò ndì mùsàlabhà-otù ́ ní ndì, ma mòzè yà adzi àdhàdhì iwà òvè dhu tí, ndirò yà adzi ràdù mòzè átò iwà ma mòvè dhu tí. ¹⁵ Ìndrù-ònzìnga òbhòlo ka kí dhu mà, ìnzì ka kí kòbhòlo dhu mànà, nónzi nzá atdí dhu mà. Àkākà atdí dš dhu ní Kàgàwà rìbhò ípírńga-owútá àlě tò. ¹⁶ Ndirò kóró ale, yà ma múdhèna dhu ìfù arí fíyó ípírńga ́, ndirò Pbàìsràyéí Kàgàwà bhà ale mànà tò ma mátina, Kàgàwà bhà màrùngà mà, Kàbhà ídzìnga mànà rākà ì ì abádhí dš kóró.

¹⁷Nírò kòmbí, atdí ale mà náká nzá ndàva tsidu tdítđđ. Obhó tí, yà ma mfì nà rùdú otú-bhu ní, Yěsù-okú dò rò ma mábà.

¹⁸Àbanĩnzó, àlě tó Ádrùngbǎle Yěsù Krístò bhà ídzìnga àkǎ ndĩĩ nyĩ nà. Àmìnà.

Ėfesò

Ė pbàkrístò tò Pòlò andí bhàruwà

Yàrfì bhàruwà ò ì nòtù ádròdrĖ dhu tí dhu

Kas 19.1-41; 20.17-38 ò ka kózàna dhu ní Pòlò adí Àziyà-Ngba tó pòlì Ė ádràngbà kigò Ėfesò Ė ìbhu ató tí dhu. Kòmbí ka karí ndi pòlì àti Tùrùkiyà tí. Kàdì ndi kigò Ė ndíní ndi ndũnó tí Ídži Màkùrù. Ní olù nyú, mbèmbè iwà azà kumì ató údà Yèsù ka kùgù dhu-dzidĖ rórò, kándí yàrfì bhàruwà imbi ò ndi ndířì Rómà tó kigò Ė rórò (Ėfe 3.1; 4.1; 6.20) Ėfesò Ė řřì kànísà mà, kà-gì rĖ řřì kórĖ kànísà mànà tò (Upf 1.11). Ė kànísà Ė ábhĖ pbàkrístò nířì ìnzí ní Pbàyàhúdí.

Pòlò azè nditè Ėfesò Ė ***pbàkrístò** tò dhu ní iwà Kàgàwà údĖ ndi ndónzina dhu tí dhu. Wemberè tí ní, Kàgàwà ózè ndili yà ndi ndanzì kórĖ dhu-tsí yà adzì Ė arřì mà, òrù-akpà ò arřì mànà atdí ale kèlĖ, Krístò, rònyù idzi dĖyá.

Ọyó řì kùsè ní, Pòlò azè pbàkrístò ròkò atdínga Ė, àdhàdhì yà řiyó ípìrĖnga-owútá Yèsù Krístò bhà ale tífò nónzi ka dhu bhěyi.

Pòlò níidyì kàřì ìbhu Ėfò, ndíní Yèsù ná'ù ale nùgèrè ì 'òngò atdí ale nyú tí Kàgàwà tò dhu nitè tí: yà ní, ***Kànísà** arřì àdhàdhì ale-ngbò bhěyi, Krístò ràdù ìřì ndi ale-dò dhu, Kànísà arřì àdhàdhì idza bhěyi, Krístò ràdù ìřì ndi idza-pbidò òdò arí odu dhu, ndirò ní Kànísà ní Krístò bhà tsibhàle bhěyi dhu.

Ndi dhu bhěyi ní ndi, dhu àkàná pbàkrístò rùngbò ì, 'òkò atdíkpà řiyó Ádràngbàle Krístò mànà.

Bhàruwà-nyitì ka kòhù tí dhu

- Pòlò řì Ėfesò tó kigò Ė pbàkrístò nòvì dhu (1.1-2).
- Krístò-otù Ė Kàgàwà řǹnzina pòndà ale tò ídzìnga (1.3-3.21).
- Kàgàwà únzi ale ní anzita nà àkà Ėfò Ė dhu àkà kòkò dhu (4.1-6.20).
- Pòlò řì pbàkrístò òvì bhàruwà říku dòná rò ovita ní dhu (6.21-24).

Pòlò řì Ėfesò tó kigò Ė pbàkrístò nòvì dhu

(Kas 18.19-21; 19.1-7; 20.17)

1 ¹Yàrfì bhàruwà nàndí ní ima Pòlò, yà Kàgàwà nyú azè řìřì Yèsù Krístò bhà uvitatàle tí ale. Ma màndí dhu yà Ėfesò tó kigò Ė aróko Kàgàwà bhà ale, yà Yèsù Krístò mànà ì úngbò ì ní řiyó ungbòta Ė íkò pòtsó ale tò. ²ÀlĖ t'Ábanà Kàgàwà mà, àlĖ tó Ádràngbàle Yèsù Krístò mànà náká 'àso nyí, 'adù nyàbhu nyòkò màrùnga Ė affíku ò.

Krístò-otù ʒ Kàgàwà rǝnzina pbìndà ale tò ídzinga

(Rom 8.15-17,28-30; 2Tè 2.13-14; 2Tì 1.9-10)

³Dhu àkǎ àlě rilě Kàgàwà, àlě tǝ Ádrùngbǎle Yěsù Krístò t'Ábanà! Ka ní ndi àlě'i náso ʒrù-akpà ʒ rǝ irà ale-afí tǝ kǝrǝ asota-tidò nǝ, Krístò mànà àlě kúngbò àlě dhu-otù ʒ. ⁴Inzá ndi ndàpě yà adzi ʒnzi rǝrǝ, Kàgàwà náavò àlě, àlě rǝ'i pbìndà ale tí Krístò-nyutsi. Kǎnzì ndi dhu ndíni àlě koko tí ìlǐlǎ ale tí ʒnzínà, ndirǝ ìmbǎ nzére dhu tí ka kǝzùna ʒnzínà dhu rǝ'i nyuyatsi ale tí, ndi ndóze àlě dhu-okú dǝ rǝ. ⁵Kàgàwà náapì àlě mùhàngú ʒ rǝ, àlě rǝ'i pbìndà inzo tí Yěsù Krístò-otù ʒ. Kǎnzì dhu ndi dhu bhěyi àdhàdhì ndi nyú ndi ndóze ka dhu bhěyi. ⁶Nírǝ, àlě kǎkǎ àlě rilě Kàgàwà yà àlě tǝ kǝbho pbìndà ídzinga tǝ ádrùngbǎnga-okú dǝ rǝ. Kǝbho ka tírǝrǝ, yà atdíđ ndi ndaze Idhùnà-otù ʒ.

⁷Krístò-azù-otù ʒ, Kàgàwà nùukolǝ àlě'i nzére dhu ʒ rǝ, ndàdù àlě tǝ nzér-enga núbà àlě tǝ. Ndi dhu bhěyi ní ndi, Kàgàwà níitě pbìndà ídzinga tǝ ábhǝ-nga àlě tǝ, ⁸ndìbhò dhu-ʒnga t'òvòta mà, àkǎkǎ inga t'únita mànà àlě tǝ. ⁹Kǎbhù àlě rùni ʒdhù ʒ ndi ndudhé dhu. Ndi dhu kǝdhé angyangyi pbìndà ídzinga ʒ ndi ndǝnzìya tí Krístò-otù ʒ. ¹⁰Ndi Kàgàwà udhé dhu ní, yà ndi ndakǝ kǎsumì ʒ, ndi rǎrì yà ndi ndabhǝlǝ kǝrǝ dhu-tsí, kǎkǎ ʒrù-akpà ʒ arǝ'i mà, yà adzi ʒ arǝ'i mànà-tsù nùndù, Krístò rǝnyù idzi dǝyá.

¹¹Ndirǝ Krístò-nyutsi, Kàgàwà níibho wà yà ndi ndudhé mà moko tí kǎmǎna tí dhu fǎkǎ, ndòvò mà angyangyi yà ndi nyú ndi ndudhé ka dhu bhěyi. Kǎnzì kǝrǝ i dhu, àdhàdhì ndi ndudhé ka ndirǝ ndi ndazě ka dhu bhěyi. ¹²Nírǝ, yà wemberě t'ále tí mà mì'i Krístò dǝ atdyúya nǝlì ale tí rǝ, mà màkǎ mìlě Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tǝ awáwù.

¹³Nyí mà átǝ, nyí nyitdègu obhǝnga tǝ màkǝrù ìri, ní nyí nyadù Krístò ná'ù. Ndi màkǝrù ní Kàgàwà bhà ídzi Màkǝrù yà ʒgù nibho fǔkù. Ndirǝ, Kàgàwà adù ìlǐlǎ-Alafí yà ndi ndakǝ fìndá làkǎ níbhò fǔkù, rǝ'i pbìndà ale tí nyí nyí dǝtsí dhu itě rí pbìndà ize tí. ¹⁴Wǝ ndi ìlǐlǎ-Alafí ní ndi rí dhu itě àlě rabáya ongyéngá^a, yà pbìndà ale tǝ Kàgàwà akǝ fìndá làkǎ ongyéngá nzínzi ʒ. Àlě kabáya ka Kàgàwà rǝ àlě'i nùwù dǝtsí nzérenga ʒ rǝ nínaganí. Nírǝ, àlě kǎkǎ àlě rilě Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tǝ awáwù.

Polǝ rǝ nditsǝ Ėfesò tǝ kigò ʒ pbàkrístò dǝ dhu

(Fil 2.9-11; Kǝl 1.3-6,9-13,18-19; 1Pě 1.3-4)

¹⁵Kàgàwà ʒnzi dhu-okú dǝ rǝ ní ndi, yà ma mìrínà nyí nyá'ù Ádrùngbǎle Yěsù tí dhu mà, nyí nyóze Kàgàwà bhà ale kǝrǝ tí dhu mànà rǝ, ¹⁶ma mǎrì nyíre pbàkǝ itsǝta ʒ, ndirǝ mà mǎrì nzi mìngyě ʒtsǝ ábhù mà mí Kàgàwà tǝ okúku dǝ rǝ rǝ. ¹⁷Ma mí mitsǝ yà ádrùngbǎnga tǝ awáwù nà arǝ'i àlě t'Ábanà, àlě tǝ Ádrùngbǎle Yěsù Krístò bhà Kàgàwà rǝ, ndíni dhu-ʒnga t'òvòta tǝ pbìndà Alafí nabhù tí fǔkù. Ndi Alafí rǝ Kàgàwà itě fǔkù, ndàdù ábhuna nyǝni mběyi nyú. ¹⁸Ma mí mitsǝ Kàgàwà rǝ, ndíni fǔkù irěta-nyíkǝ nungbe tí. Ndi dhu bhěyi ní ndi kúnzi nyí ndíni nyí nyuni tí yà nyí nyúli atdyúku dǝyá dhu, nyádù yà pbìndà ale tǝ kǝlì dhu-tsí tǝ ùyúya ongyéngá núnì. ¹⁹Ndirǝ, nyí nyí ìngbà dhu bhěyi màtì kǎbhà ádrùngbǎnga tǝ ʒbi náarfì ádrùngbǎ nyú àlě tǝ dhu núnì, yà ka àlě kǎ'ù rǝ. Ndi pbìndà ádrùngbǎnga tǝ ʒbi Kàgàwà itě ʒbi

a 1.14 Ndi ongyéngá ní ʒgù mà, dhòdhódhǝnga tǝ ípírǝnga mà, ngǝkpà dhu-tsí mànà.

nyú nà, ²⁰yà Krístò ndi ndabhù rìngbè ndi òve-bvù rò, ndàdù àbhunà ràdi pbindà fangà dònà rò òrù-akpà ò ònà kàsùmí ð. ²¹Ányí nga ní ndi, Kàgàwà fli Krístò kórò málàyíkà mà fíyó kámá màná dð, yà ádrùngbànga tó òbí nà aríí kórò ale dð, ndirò kórò ádròdrò pàkámá dð. Ndirò Kàgàwà fli ka kórò òvò, yà òvò ka kádù òvòná kòmbí màtí, ndirò olù màtí ka kòvòya dð. ²²Kàgàwà ábhù wà Krístò ròbè kórò dhu-tsí-dò, ndàdù kili ríí Kànìsà-dòtsirò tí. ²³Kànìsà ní Krístò-ngbò. Krístò arádi ngbùlùna nyú nà Kà-nyutsì, Kàgàwà ràdù àdi ngbùlùna nyú nà Krístò-nyutsì.

Kàgàwà bhà ídzinga-okú dð rò àlè kugù dhu

(Kòl 2.12-13; 3.1-3; Tít 3.3-8)

2 ¹Angyi, nyí níí iwà úve ale Kàgàwà-nyìkpó ð, fùkú afátá mà fùkú nzér-enga màná-okú dð rò. ²Nyí nyongónà òko ònà òfò náafò ndi yà adzi ð ale náaròko ònà òfò nà. Nyí nyífu awe ð aróko nzére-alafí ð ádrùngbàle, yà kòmbí idzi nónyù kàkà inzí arí Kàgàwà-tsù dhu ìri ale dð. ³Angyí, àlè'í kórò, àlè kíí átò abádhí bhèyi. Àlè kongónà òko àdhàdhí yà àlè kíí nà ìndrù tó òfò rí atdyúya òho dhu bhèyi, àlè ràdù àmbe dhu ònzì dð àdhàdhí àlè-afí mà àlè-ngbò màná nòzè ka dhu bhèyi. Ndi òfò ð àlè karóko dhu-okú dð rò, àlè'í níí iwà dhu ípfo ngùkpà ale bhèyi tí, ndíní Kàgàwà itdì tí àlè-ànyà pbindà nàwí ð ale.

⁴Pbétù, Kàgàwà bhà izu náarfí ádrùngbà nyú ìndrù tò. Kòzè àlè atdídð. ⁵Yà àlè kíí iwà àlè kúve Kàgàwà-nyìkpó ð àlè tó afátá-okú dð rò ale rórò, kàbhù àlè, àlè ríí ípìrònga nà atdìkpá Krístò màná. Ní Kàgàwà nfigú nyí pbindà ídzinga ð. ⁶Yèsù Krístò màná àlè kúngbò àlè dhu-otù ð, Kàgàwà ábhù àlè rùngbè àlè òve-bvù rò atdìkpá Krístò màná, ndíní àlè konyuya tí idzi atdìkpá kà màná òrù-akpà ð. ⁷Ndi àlè tó ndi ndanzi Yèsù Krístò-nyutsì ídzinga-otù ð, kàzè nditè idho rí ìndrù ùkð ní pbindà ídzinga tó ádrùngbànga olùnà rò rírá kórò atò ð. ⁸Obhó tí, nyí nyúgu Kàgàwà bhà ídzinga-okú dð rò a'uta-otù ð. Wò ndi ògù náhu nzá nyí nyónzì dhu-okú dð rò, pbétù ka ní Kàgàwà bhà perè. ⁹Inzí ní kàsùku-okú dð rò dhu ndi, akye atdì ale mà náarana àdi ndàmbe ndòyò dð ní. ¹⁰Obhó tí, àlè'í ní Kàgàwà-òtsú-tsírò kasu, ndirò Yèsù Krístò màná àlè kúngbò àlè dhu-otù ð, Kàgàwà anzi àlè ndíní àlè kongó tí idzi dhu ònzì. Í idzi dhu ní yà angyangyi Kàhù nyiàya-tì, ndíní àlè kongó tí ònzìnà dhu.

Krístò-nyutsì ìndrù ríí atdì ale tí dhu

(Kòl 1.20-22; Èbr 10.19-22; 1Pé 2.4-7)

¹¹Nírò, nyirè pé ìngbà dhu bhèyi ale-tidò màtí nyí nyíí angyí dhu. Ònzìyànga ka kòbhòlò dhu-okú dð rò, Pbàyàhúdì arí nyàti inzà ka kòbhòlò ònzìyànga ale tí. Pbétù, abádhí aròte yà ìrinà rò ìndrù arónzina ròyá ize dð tí. ¹²Wò ndi kàsùmí ð, nyí nyuni nzá Krístò. Nyí nyíí olo tí Kàgàwà bhà ale, Pbàisràyélí nzínzì ð. Kàgàwà mà núungbò ò pbindà ale màná, ndàdù ndi ndònzìya dhu tó làkà nókò abádhí tó ndi ungbòta-nyutsì. Pbétù nyí nyíí olo tí ndi ungbòta ð. Nyí nyíí mbà yà adzi ð nyí nyádù òdòná nyí nyabá tí dhu nà, ndirò nyí nyuni nzá Kàgàwà. ¹³Pbétù kòmbí, yà Yèsù Krístò màná nyí nyúngbò nyí dhu-otù ð, nyí, yà itse nyí nyíí angyi Kàgàwà rð rò rò, nyí nyíí ìkyèrò Kàgàwà-tí, yà ndi nufu okúku dð rò Krístò-azù-otù ð. ¹⁴Obhó tí, Krístò nyú nditíró ní ndi màràngà nibho àlè tò. Kàbhù Pbàyàhúdì mà ìnzì ní Pbàyàhúdì màná ròngò

atdì p̀bìrì ð ale tí. Yà ndì ndabhù ndì ndítírò ɔvè tò dhu-otù ð, kùgolo wà abádhí nzínzi-ŋga nutu, ndabhù r̀í òmvù tí imvù. ¹⁵ Àbadhi núugolo Músà bhà Ùyátá mà, i Ùyátá arávina ka konzi tí dhu mà, kàrózèna kifu dhu màna, ndíní ndì ndabhù tí k̀ðk̀ð P̀b̀yàhùdí mà ìnzì ní P̀b̀yàhùdí màna r̀òngò atdì p̀bìrì ð ale-ɔwútá tí, ndì màna abádhí ùngbò ì dhu-otù ð. Ndi dhu bhèyi ní ndi, Kìbho màr̀ungà abádhí nzínzi ð. ¹⁶ Mùsàlabhà d̀ð ndì ndòvè dhu-otù ð, Krístò náandu abádhí-t̀sù r̀òngò atdì ale-ngbò tí, ndàdù abádhí ùngbò Kàgàwà nà. Ndi mùsàlabhà-otù ð, Kìtò abádhí nzínzi ð ì òmvù. ¹⁷ Krístò ira màr̀ungà t̀ð Ídzì M̀àkùr̀ù núnò, nyí ìnzì ní P̀b̀yàhùdí, yà itse nyí nyí Kàgàwà r̀ð r̀ò tò, ndirò P̀b̀yàhùdí, yà ìkyèr̀ ì Kà-tí tò. ¹⁸ Obhò tí, Krístò-otù ð nga ní ndi, àlè'ì P̀b̀yàhùdí mà ìnzì ní P̀b̀yàhùdí màna, àlè kádù òwu ùvò àlè t'Àbanà-ònzì yà atdì tí arí ìl̀l̀à-Alafí-otù ð.

¹⁹ Níró kòmbí, nyí, ìnzì ní P̀b̀yàhùdí t̀író, nyí ní nzì olo t̀dítd̀ð ndirò nyí ní nzì iwù tí iwù vurò ngari ð r̀ò ale. P̀b̀étù kòmbí, nyí nyóngò wà p̀bìrì ð ale nyú tí, atdìkpá Kàgàwà bhà ale màna, ndirò nyí nyóngò wà atdì idza ð bhà tí Kàgàwà bhà ale màna. ²⁰ Àdhàdhì odu ní ka k̀sì idza bhèyi, nyí mà átò, nyí ní idza ka k̀r̀ù ní odu. Uvitatále mà p̀b̀anábí màna ní ndi idza-p̀f̀ð ka k̀r̀ù ní odu, ndirò Yèsù Krístò nyú ndítírò ní ndi ndi idza-p̀b̀id̀ð òdò rí àdr̀ungbà odu. ²¹ Ndi Krístò ní ndi, idza ka k̀sì ní odu nábhu arí r̀ap̀bà ì atdìkpá, ndi idza ràdù òtro, ràrà àhu Kàgàwà-nyìkpò ð ìl̀l̀à Kàbhà idza, yà Kàrádi òná tí. ²² Krístò màna nyí nyúngbò nyí dhu-otù ð, nyí, nyí nyúngbò wà nyí átò atdìkpá k̀r̀ò ngùkpá ale màna, nyí Kàgàwà arádi òná ngari tí, Kàbhà ìl̀l̀à-Alafí-otù ð.

Polò anzi ìnzì ní P̀b̀yàhùdí nzínzi ð kasu

(Èfe 1.9-10; Kòl 1.24-29; 1Pé 1.10-12)

3 ¹ Wò dhu-okú d̀ð r̀ò ní ndi, ima Polò, ma m̀arí m̀itsò Kàgàwà r̀ð d̀ùkù. Ma marí imbi ð Yèsù Krístò tò ma m̀arí kasu ònzì, mambè Ídzì M̀àkùr̀ù núnò d̀ð f̀ùkù nyí ìnzì ní P̀b̀yàhùdí tò dhu-okú d̀ð r̀ò. ² Obhò tí, nyí nyí wà dhu mbèyi nyú, p̀b̀indà ìdzinga ð, Kàgàwà r̀ìbhò wà f̀ùkù ma m̀ádù ònzìnà kasu fudú. ³ Kàgàwà ìtè ndì idù, ndíní ma m̀uni tí yà òdhù ò arádi ndì ndudhé ndíní ndì ndònzìyà tí dhu. Ní ma m̀andí wà dhu ake tí f̀ùkù ndi dhu d̀ð. ⁴ Nyí nyapè ì andítá ǹòzù, ní nyí nyádù ìngbà dhu bhèyi m̀atí ma m̀uni Krístò d̀ð dhu yà òdhù ò arádi núnì ùnì. ⁵ Angyí, Kàgàwà nítè nzá wò ndi òdhù ò arádi dhu ìndr̀ù tò. P̀b̀étù kòmbí, kítè ka p̀b̀indà ìl̀l̀à uvitatále mà, p̀b̀indà ìl̀l̀à p̀b̀anábí màna tò, p̀b̀indà ìl̀l̀à-Alafí-otù ð. ⁶ Ndirò, wò ndi òdhù ò arádi dhu-tì ní: Ídzì M̀àkùr̀ù-otù ð, ìnzì ní P̀b̀yàhùdí mà r̀abàya Kàgàwà apì p̀b̀indà ale tò asota atdìkpá P̀b̀yàhùdí màna. Abádhí nòngò wà atdì ale-ngbò-r̀ònga tí, ndirò abádhí nábà wà yà Kàgàwà akò f̀indá làkà Yèsù Krístò-otù ð dhu-tì átò.

⁷ Kàgàwà ìlì ma m̀í Ìdzì M̀àkùr̀ù-kàsù t'ále tí, yà p̀b̀indà àdr̀ungbànga t̀ð ɔbì ní ndi ndíbhò idù p̀b̀indà ìdzinga t̀ð perè-otù ð. ⁸ Ima ní ìmbà t̀ina nà ale nyú Kàgàwà bhà ale nzínzi ð k̀r̀ò. P̀b̀étù, Kàgàwà bhà ìdzinga ní ndi ma nábhu mongò Krístò bhà asota ǹv̀ò ìnzì ní P̀b̀yàhùdí tò. Ndi asota ní yà ìnzì f̀indá àdr̀ungbànga r̀ì ndùní. ⁹ Kìbhò ma m̀í ndi ndarí òdhù ò arádi dhu àbhù r̀àkà tí dhu òvò ma m̀í awàwà ð k̀r̀ò ale tò ní ìdzinga átò idù. Ndi Kàgàwà, yà k̀r̀ò dhu nanzi ale, náarù wò ndi ndi ndudhé dhu r̀òngò àdi òdhù ð nyunatsi dhòdhòdhonganà, ¹⁰ ndíní kòmbí ***Kànisà-otù** ð, k̀r̀ò m̀alàyíkà mà f̀yò kámá màna núnì tí dhu Kàgàwà rarí dhu-ŋga òvò dhèdhèrò ðf̀ò ð. ¹¹ Kàgàwà àbhu

ndi dhu ràkà àlě tó Ádrùngbàlě Yěsù Krístò-otù ǝ, yà rǝpě ndi mùhàngú ǝ rǝ ndi ndudhé ka dhu bhěyi. ¹²Yà Yěsù Krístò mànà àlě kùngbò àlě dhu-otù ǝ, ndirò ka àlě ká'ù dhu-otù ǝ, àlě kábà wà ìmbà àlě-tsù ùtò rí dhu rǝ rǝrò àlě kádù òwu ùvò Kàgàwà-ònzí a'uta nyú nà ònà otu. ¹³Nírò, ma mìtǝ nyí ìtǝ tǝ, àpé nyàbhù afíku rìngyě ndi, yà okúku dǝ rǝ ma mábàna àpǝ nǝ, ndi àpǝ nǝ ndi ádrùngbànga tǝ awáwù nàbhù rí fùkù nídhuní.

Pòlò rǝ ndìtsò Èfesò tó kigò ǝ *pbàkrístò dǝ dhu

¹⁴Wò dhu-okú dǝ rǝ ní ndi, ma mòkò ma ɔtdyèdu dǝ Àba Kàgàwà-ònzí. ¹⁵Àbadhi ní ndi kórò rùgànda-tsù yà òrù-akpà ǝ arǝ mǝ, yà adzi dǝ arǝ mànà t'Ábanà, yà abádhí dǝ arǝ ɔvɔ ùvǝ ale. ¹⁶Ma mí mìtsò Kàgàwà rǝ, ndíní nyí nírǝ tǝ nyukutsi nǝ rǝ pbìndà Ìlǝ-Alafí tǝ ádrùngbànga tǝ ɔbi nǝ, pbìndà ádrùngbànga tǝ awáwù tǝ ábhǝnga-bvu rǝ. ¹⁷Ma mí mìtsò, ndíní Krístò ongó tǝ àdi afíku ǝ a'uta-otù ǝ. Ma mí mìtsò átò, ndíní nyí nyí tǝ ivéya ɔdì ì, 'àdù ìko àzè dǝ ale tǝ. ¹⁸Ndi dhu bhěyi ní ndi, nyí, yà atdíkpá nyí nyí mànà Kàgàwà bhà ngǝkpà ale mànà, nyí nyádù Krístò bhà àzè tǝ íhùnga mǝ, kà tǝ ádzínga mǝ, kà tǝ ádzínga rǝrǝ ɔrù mǝ, kà tǝ ádzínga rǝfò obvò mǝ nùni. ¹⁹Ma mí mìtsò, ndíní nyùni tǝ Krístò bhà àzè, yà kórò ale tǝ inga t'ùnita dǝnǝ ósè àzè. Ndirò ma mí mìtsò ndíní Kàgàwà bhà dhu tǝ arǝ kórò dhu ní tǝ tǝ fùkú dhu tǝ átò.

²⁰Kàgàwà arǝ kasu ònzi àlě-nyutsi pbìndà ádrùngbànga tǝ ɔbi nǝ. Ndirò Kà-fó àlě kònzì dhu rǝ, Kà rǝ ìnè ndònzì ka abho nyú ròsè. Obhó tǝ, Kàbhà ádrùngbànga tǝ ɔbi nǝsè wà àlě kádù ìrèna kórò dhu dǝnǝ. ²¹Dhu àkà àlě rìlè Kàgàwà *Kànìsà ǝ, ndirò Yěsù Krístò-nyutsi, kórò rùgànda ǝ, ndirò dhòdhò-dhónganà. Àminà.

Atdí ale-ngbò tǝ ka kǝ Krístò-nyutsi dhu

(Ròm 12.4-8; 1Kò 12.4-31; Kòl 3.12-14)

4 ¹Nírò ima, yà imbitále tǝ ma mǝ, Ádrùngbàlě-kàsù ònzi ma mǝrǝ dhu-okú dǝ rǝ rǝ, ma mìtǝ nyí ìtǝ tǝ, nyí, yà Kàgàwà ùnzì nyí rǝ, nyí nyàkà nyòkò ndi anzita nà àkà ɔfǝ ǝ. ²Nyí nyàkà nyí yorowà t'ále tǝ atdíǝ, ìyò aróko ale tǝ, ndirò dhu-dzi òndù arǝ ale tǝ. Nyí nyàkà nyòndù dzìku nzì-zìku ǝ àzè ǝ. ³Nyí nyàkà nyònzì ɔbi atdíǝ, nyòdǝ yà Ìlǝ-Alafí ábhù fùkù màrùnga-otù ǝ atdínga. ⁴Obhó tǝ, ale-ngbò rǝ atdí tǝ, ndirò Ìlǝ-Alafí rǝ atdí tǝ. Ndi dhu bhěyi tǝ, Kàgàwà ùnzì nyí fìndà ndíní nyí nyabá tǝ dhu rǝ atdí tǝ. ⁵Ádrùngbàlě rǝ atdí tǝ, a'uta rǝ atdí tǝ, bàtizò rǝ atdí tǝ, ⁶Kàgàwà rǝ atdí tǝ. Ka ní kórò ale t'Ábanà. Kǝnyù idzi kórò ale dǝ, Kǝrǝ kasu ònzi kórò ale-otù ǝ, ndirò Kǝrǝ kórò ale-nyutsi.

⁷Pbétù ìngbàtǝ ìli ndi ale mǝ àlě nzínzì ǝ náabà àkàkà perè, àdhàdhì yà Krístò náabhù ka fìndà ònà mùgèrè ǝ. ⁸Ìlǝ Andítá ràtina:

«Kìtǝgù ùpò ɔrù,
ní kǝgu imbi ǝ ka kúsò ale ndàrà nà fóná,
ndirò kǝbhò perè ìndrù tǝ*»

⁹Nírò, yàrǝ ɔtǝ: «kǝpò ɔrù-tǝ» ní àdhu? Kà-tǝ ní, kà rifo pé angyi yà adzi dǝ, ndàdù òtsù kà-tǝ nyú. ¹⁰Wò ndi ìfifò ale ní ndi wò ùpǝpò ɔrù nyú, ròsè

òrù-akpà dònà, ndíní ndí ndonyu tí idzi yà adzi mà òrù-akpà mànà dš. ¹¹Àbadhi ní ndí àkàkà perè nubhò indrù tš. Atdídená ale tš kàbhù ní uvitatále tí í ale rĩí ní perè, ngùkpà ale tš kàbhù ní pbànábí tí í ale rĩí ní perè. Ngùkpà ale-tsí tš kàbhù ní Ídži Màkùrù t'únotatále tí í ale rĩí ní perè, ndirò ngùkpà ale tš kàbhù ní Kàgàwà bhà ale t'úndatatále mà màlímó mànà tí abádhí rĩí ní perè. ¹²Àbadhi náanzì dhu ndí dhu bhěyi, ndíní Kàgàwà bhà ale-nyiti nohú tí angyangyi Kàgàwà bhà kasu tš. Kànzì ndí dhu, ndíní Krístò-ngbò nòsì tí. ¹³Ndí dhu bhěyi ní ndí, àlě'í kóró àlě kádù àlě òtù atdínà ǝ àlě tš a'uta-òtù ǝ, àlě ràdù Kàgàwà t'Ídhùnà ùni atdídš. Ndirò, àlě kádù ǝ'ò a'uta ǝ, àlě ròwù ùvò Krístò bhà àkàkà ǝfš tš mǝgèrè nyú ǝ. ¹⁴Ní, àlě kí nzí òko tdítđš nzónzo tš ǝfš ǝ, yà indrù ùtrà rí fíyó ùtrátá tš mǝgèzì nǝ rùwí atdídhená ale rùdhèna dhu ràmbe àlě ùmbà dš akye. ¹⁵Pbétù, àlě kapé àmbe obhó dhu núnò dš indrù tš àzè ǝ, ní àlě kádù ǝ'ò kóró dhu ǝ, ràrà àhu yà àlě-dò tí arĩí Krístò bhà ǝfš ǝ àlě kówu ùvò dhu ǝ. ¹⁶Kòtù ǝ nga ní ndí, ale-ngbò-rǝngá-nzo kóró nùpbà í 'òkò atdíkpa 'ìdzò, yà í ùnzí ì dhu bhěyi. Ní, ìngbàtí fli ndí ale-ngbò-rǝngá-ngba mà náapè kàsùna ònzì àkàkà dhu bhěyi, ní ale-ngbò kóró ràdù òvi, ndàdù àmbe ndòsì dš ndítírò àzè ǝ.

Ípìrǝnga-ǝwútá nà pbàkrístò rĩí Krístò-nyutsì dhu

(Gàl 5.16-25; Kòl 3.1-13; 1Yù 3.16-18; 4.7-11)

¹⁷Nírò, mà mí dhu òvò fùkù atdyúdu nyú nà àlě tš Ádrùngbàle-ǝvò rš: nyí nyàkà nzà nyòkò tdítđš inzà Kàgàwà nùni ale bhěyi. Í ale ní kàkà kòkórònga tš fíyó irèta dš tí aríko ale, ¹⁸ndirò, abádhí tš irèta náarí nzí dhu àlě. Í ale rĩí mbà yà Kàgàwà aríbhona ípìrǝnga nà nyuyatsì, abádhí ùni nzà atdí dhu mà, ndirò abádhí ní dýa ídzò ale dhu-okú dš rš. ¹⁹Abádhí-nyí náarí nzí ìwu akekpà màtí, ndirò abádhí ádzi wà í 'àmbe nzére dhu ònzì dš, 'adù àmbe Kàgàwà-nyìkpò ǝ ǝtí dhu ònzì dš, ìmbà tsùya ùtò rí atdí dhu mà rĩí rórò.

²⁰Pbétù, ìnzí ní wò dhu bhěyi nga ndí ka kúdhe dhu fùkù Krístò-okú dš rš ní! ²¹Obhó tí, nyí nyíri wà kà dš màkùrù. Ní ka kúdhe wà Yèsù-nyutsì arĩí obhóngà fùkù. ²²Nírò, nyí nyàkà nyàwà wò angyi nyí nyí'í nà fùkú ǝfš itse nyú, wò angyi nyí nyí'í nà ǝfš-ayí, wò nyúnda arí nyòwù igi, ndàdù nyítsu indrù àbhù rí rìnza í ùtrátá tš dhu-atdyú ǝ. ²³Dhu àkà nyùgèrè nyí dòtsí, nyòngò indrù-ǝwútá tí afíku ònà rò, ndirò fùkù irèta ònà rò. ²⁴Nyí nyàkà nyí'í ǝwútàna tš ǝfš nà. Ndi ǝfš ní yà Kàgàwà bhà woyò rš ka kanzì ǝfš. Obhóngà ní ndí ǝfš-ǝwútá ùnda rí, rìtè obhónànga tš ípìrǝnga, ndirò Kàgàwà-nyìkpò ǝ fli ípìrǝnga.

²⁵Ní ndí dhu-okú dš rò, nyùbhà tìtò t'únòta! Ìngbàtí fli ndí ale mà náká ndùnò obhó dhu ǝdhìnà tš, àlě'í kóró, àlě ní atdí ale-ngbò-rǝngà dhu-okú dš rò. ²⁶Dhu apé ì'í nyí nyàkò dhu tí, ní nyí nyàkà nzà nyòtsù nzérenga ǝ. Adyifš àkàna nzà ndàrà òtsù ngòmà ǝ, inzà afíku ǝ nàwí nàpè ìku rórò. ²⁷Nyí nyàkà nzà nyùbhà ngari Pǝmvo Sitanì tš. ²⁸Ogbo ònzì rš ùbhì ale, náká nzà ndònzì ogbo tdítđš, pbétù, kàkà ndònzì kasu ǝtsùna nyú nǝ, ndíní ndí ndabá tí dhu ǝtdì ndí ròyá ale-dzùnà ònzì ndí ndádù ní dhu. ²⁹Nzére ǝte àkà nzà ndàhu liku ǝ rš, pbétù, nyí nyàkà nyòwù ùndà rš ní ídzi ǝte kèlě, yà indrù-dzùnà ònzì ràdù ndòsì ngùkpà ale, ndàdù ídzìnga ìbhò yà ndí ǝte ìrì rí ale tš. ³⁰Nyí nyàkà nzà nyàbhu izu rùka Kàgàwà bhà Ìlìlā-Alafí. Obhó tí, Ìlìlā-Alafí ní ize, yà nyukutsì Kàgàwà ìli, ndíní ongó tí dhu ìtè kpangba nyí ràrì pbìndà ale,

ràrà àhu Kàgàwà rí nyūwū dōtsí nzére dhu ǝ rō òná idho ǝ. ³¹Nyí nyàkǎ nzá nyǝdǝ rùkú ka kǝnzí nzére dhu affiku ǝ. Nyí nyàkǎ nzá ùkú nga rìwà ndí, ndirò nyí nyàkǎ nzá nyǝnzí nàwí. Nyí nyàkǎ nzá nyǝngburu nzínziku ǝ, nyí nyàkǎ nzá nyǝnǝ dhu ìndrū nǝ, ndirò nyí nyàkǎ nyǝdǝ nyí kórǝ nzére dhu-tidǝ rǝ rǝ. ³²Nyí nyàkǎ nyǝnzí ìdzìnga fùkù, nyǝdù ìǝ àzè nà nzínziku ǝ. Nyí nyàkǎ nyǝbà dhu fùkù, àdhàdhì Kàgàwà núubà dhu fùkù Krístǝ-nyutsi dhu bhèyi.

Awáwù ǝ ka kóko dhu

5 ¹Nyí ní Kàgàwà bhà nzónzo, yà atdíǝ kǝzè ale. Ní, nyí nyàkǎ nyǝkò kǝbhà ǝfǝ ǝ. ²Nyí nyàkǎ nyǝzè nyí nzínziku ǝ, àdhàdhì Krístǝ náazè àlè dhu bhèyi: Kǝzè àlè, ndàdù pbìndà ìpirǝnga àdzi ǝtè tǝ àlè-okú dǝ rǝ, rǝ perè tí ndirò rǝ kǝzu ǝ ka kǝbì ìzǝ tǝ perè yà mbèyi rǝngu ndrùù, ràdù Kàgàwà-nyìkpǝ ǝfǝ tí.

³Nyí ní Kàgàwà bhà ale. Ní mǝnyǝnǝ t'ǝnzita mà, Kàgàwà-nyìkpǝ ǝ ǝtí kórǝ dhu mà, ngǝtsi ale-fǝ rǝ dhu-atdyú òho ka kí dhu mànà náká nzá ndirò ndí nzínziku ǝ. ⁴Ndirò, nzére ǝtè nǝtè ka kí ìndrū nǝ dhu mà, ìmbǝ tǝya nà ǝtè nǝtè ka kí dhu mà, ndirò nzére zèze mà, náká nzá ndirò ndí nzínziku ǝ. Pbétù àkákǝ dhu ní kadu ǝtsǝ Kàgàwà tǝ. ⁵Obhó tí, nyí nyàkǎ nyǝni dhu ní: mǝnyǝnǝ ònzi arí ale mà, Kàgàwà-nyìkpǝ ǝ rí ìndrū àbhù rǝtí ngǝkpà dhu ònzi arí ale mà, ndirò kórǝ dhu-atdyú òho arí rǝ fìndà tí ale mà ní rokoya nzi atdí dhu-kàmǝ màtí Kàgàwà bhà, ndirò Krístǝ bhà Idzi ǝ. Obhó tí, kórǝ dhu-atdyú òho arí rǝ fìndà tí ale rǝ àdhàdhì *sànamù-ònzí arí ndàkǝ ale bhèyi.

⁶Atdí ale mà náká nzá ndùtrǝ nyí ìmbǝ tǝya nà ǝtè nǝ. Kǝrì nzérénga-tidǝ-okú dǝ rǝ ní ndi, Kàgàwà arí kǝkǝ ìnzí arí tsúnà dhu ìri ale-ànyǝ nítí pbìndà nàwí-lú nǝ. ⁷Nirò, nyí nyàkǎ nzá nyǝwù nyirò rǝ kǝrì dhu bhèyi ale mànà. ⁸Angyi, nyí nyǝngónà òko ìnǝ ǝ, pbétù kǝmbí, yà Ádrùngbǝle mànà nyí nyǝngbò nyí dhu-otù ǝ, nyí nyǝróko awáwù ǝ. Ní nyí nyàkǎ nyǝkò àdhàdhì awáwù ǝ nzónzo bhèyi. ⁹Obhó tí, awáwù arǝdhina itse ní dhèdhèrò ìdzìnga-tidǝ mà, obhónánga mà, obhónaga mànà. ¹⁰Nyí nyàkǎ nyǝwù ǝbì ònzi rǝ nyǝni Ádrùngbǝle-nyìkpǝ nǝfǝ ràdù dhu. ¹¹Nyí nyàkǎ nzá nyǝtsu nyí yà ìnzǝ nga nǝfǝ ìnǝ tǝ màtsǝ ǝ, pbétù nyí nyàkǎ nyǝpfǝ kà-dǝnga kpangba. ¹²Obhó tí, wǝ òdhù ǝ ìndrū rǝnzina dhu dǝ ka kǝtè dhu náarí ale-nyí àbhù rìwù. ¹³Pbétù, dǝyǝ nga ka kǝpfǝ kpangba kórǝ dhu ràdù 'àla yà i dhu nyú rǝ dhu bhèyi. ¹⁴Obhó tí, kórǝ dhu, yà awáwù ǝ rǝ ní ràdù òngo awáwù tí. Ndi dhu-okú dǝ rǝ ní ndi, ka kátina yà dhu bhèyi:

«fva nyi idho ǝ rǝ, wǝ òdhù nyi nyǝdǝhò rǝ!

ìngbè nyi, nyahu ǝtè-bvù rǝ,

ní, Krístǝ ràdù nyínú nga àwù.»

¹⁵Nyí nyàkǎ nyǝndà fùkù màtsǝ mbèyi. Nyí nyàkǎ nzá nyǝkò pbàdhómǝ bhèyi, pbétù nyí nyàkǎ nyǝkò àdhàdhì dhu-ǝnga t'ǝvòta núni ale bhèyi. ¹⁶Nyí nyàkǎ nyǝnzí kasu mbèyi yà nyí nyí nà kǝmbí kàsùmi ǝ, kǝrì idho ní nzére idho nídhu. ¹⁷Ndi dhu-okú dǝ rǝ, nyí nyàkǎ nzá nyí pbàdhómǝ tí, pbétù nyí nyàkǎ nyǝni Ádrùngbǝle-afí ǝzè nyǝnzí dhu. ¹⁸Nyí nyàkǎ nzá nyǝrì iwa nǝ, iwa òmvù ka kí korì ní dhu náarí ìndrū bhà ìpirǝnga ìnzǝ nídhu. Pbétù, nyí nyàkǎ nyǝbhù ìlìlǝ-Alafí rirǝ nyí. ¹⁹Nzínziku ǝ nyí nyǝtè rǝ, nyí nyàkǎ nyǝnǝ dhu ní *Zàburì ǝ rǝ ráhu dhu, ndirò nyí nyàkǎ nyǝyù yà ìlìlǝ-Alafí àbhù nyǝmbe ùyùnà dǝ adyi. Nyí nyàkǎ nyǝyù adyi mà Zàburì mànà nyǝmbe

Ádrùngbàlè nílè dǒ nǐ atdí afíku nà. ²⁰Nyí nyàkǎ nyǒngò òtsò àbhū bilinganà Àba Kàgàwà tò kóró dhu-tsí dǒ, àlě tó Ádrùngbàlè Yèsù Krístò-òvò rǒ.

Vèbhále mà fíyó kpabhále mànà àkǎ 'òkò nzínziya ǒ tí dhu

(Opt 2.21-24; Kǎl 3.18-19; 1Pé 3.1-7)

²¹Nyí nyàkǎ nyǒngò tsùkú dhu ìrì nzínziku ǒ, Krístò nyí nyífu dhu-okú dǒ rò.

²²Nyí vèbhálé, nyí nyàkǎ nyíri fùkú kpabhále-tsù dhu, Ádrùngbàlè Yèsù ózè dhu nyí nyónzi dhu tí. ²³Obhó tí, kpatsibhále ní pbìndà tsibhále-dò, àdhàdhì Krístò narí ***Kànisa-dò** dhu bhèyi. Ndirò Krístò nyú ndítirò ní Kànisa tó Ògèba, ndi Kànisa ràdù ìrì kà-ngbò. ²⁴Vèbhále àkǎ 'ìrì fíyó kpabhále-tsù dhu kóró dhu ǒ màtí, àdhàdhì Kànisa náarí Krístò-tsù dhu ìrì dhu bhèyi.

²⁵Ndirò nyí kpabhálé, nyí nyàkǎ nyòzè fùkú vèbhále àdhàdhì Krístò ózè Kànisa, ndàdù pbìndà ípirǒnga nyú àbhū ndítirò kà tò dhu bhèyi, ²⁶ndíní ndi ndu'ò tí ka idha^b nǐ ndirò òtèna nǐ rìlǎ Kàgàwà tò. ²⁷Kázè ka ndíní ***Kànisa** náara tí àhū Yèsù nyú ndítirò-ònzí ádrùngbǎnga tó awáwè ǒ, ìmbǎ atdí andrita nà màtí, ìmbǎ nyina rǒ mùsíngrí nà màtí, ndirò ìmbǎ atdí otsu nà màtí. Kázè ka rǐrì Kàgàwà-nyìkpó ǒ ìlǎ, ndirò ìmbǎ nzére dhu tí ka kózèna dhu rǐrì nyunatsi dhu tí. ²⁸Ndi dhu bhèyi tí, kpabhále àkǎ 'òzè fíyó vèbhále àdhàdhì ì ózè ngbǒya nyú ìtirò dhu bhèyi. Pbìndà tsibhále nòzè ale nòzè wà ndi ndi nyú tírò. ²⁹Obhó tí, ngbǒna nyú òndrò rí ndítirò atdí ale mà rǐrì mbǎ. Pbétù kà rǐ kòngù, ndàdù òdòna mbèyi, àdhàdhì Krístò náaróznina ngbǒna, Kànisa rǒ dhu bhèyi, ³⁰àlě'ì ní kà-ngbò-rǒngá-nzo nídhuní. ³¹Ìlǐlǎ Andítá^c ò ka kándí dhu kati: «Wò dhu-okú dǒ rò ní ndi, kpatsibhále rǒngò àbanà mà íyànà mànà nábhà, 'àdù 'ùngbò pbìndà tsibhále nà, abádhí ǒyǒ rǒ kóró ràdù òngo atdí ale-ngbò tí^{*}.» ³²Wò ndi Andítá-nyutsi ndi nórú obhó dhu ní ádrùngbǎ dhu nyú. Pbétù ma mòtè dónà dhu ní Krístò mà Kànisa nà nàndà dhu. ³³Ní ndi dhu bhèyi tí, tiku ònǎ rò átò, ìngbàtí ìlì ndi kpatsibhále mà náká ndòzè pbìndà tsibhále àdhàdhì yà ndi nyú ndi ndòzè ndi ndítirò dhu bhèyi. Ndirò, ìngbàtí ìlì ndi tsibhále mà, náká ndífu pbìndà kpatsibhále.

Nzónzo mà ì nódhì ale mànà náká ìrì nà nzínziya ǒ ìrita

(Uvt 27.16; Mbà 6.20; Kǎl 3.20-21)

6 ¹Nyí nzónzò, nyí nyàkǎ nyíri nyí nódhì ale-tsù dhu Ádrùngbàlè Yèsù nòzè ka dhu bhèyi. Obhó tí, wòrí ní ndi inga nǒfò dhu. ²«Dhu àkǎ nyífu àbanu mà íyànà mànà.» Wòrí ní ndi idrè Uyátá nzínzi ǒ wemberè tó uyátá, yà Kàgàwà ísè yàrí làkǎ dónà, ndàtí: ³«ndíní nyi nyónziya tí hirò, nyadù àbhò idho nyú nódhò yà adzi dǒ^{*}.»

⁴Ndirò nyí nzónzo t'ábáná, nyí nyàkǎ nzá nyòwù fùkú nzónzo àbhū rǒ ràkò. Pbétù, nyí nyàkǎ nyívi abádhí, nyámbe nzére dhu òsò dǒ fíyò, nyadù òwu Ádrùngbàlè Yèsù ózè dhu nǒvò rǒ fíyò.

Ìno tí arí'ì ale mà fíyó ádròdrǒ ale mànà náká ìrì nà nzínziya ǒ ìrita

⁵Nyí ìno tí arí'ì alé, nyí nyàkǎ nyíri yà adzi ǒ fùkú ádròdrǒ ale-tsù dhu ádrùngbǎ ifuta nyú nà, obhóna tó afíku nà, àdhàdhì Krístò tò nyí nyí ndi kasu ònzí dhu

b 5.26 Ídha rítèna dhu ní mbèmbè bàtizò àlǎ ka kǐ dhu. **c** 5.31 Ìlǐlǎ Andítá tí kátina ní Ungbòta-ayí. ***** 5.31 Opt 2.24 ***** 6.3 Uvt 20.12; Tòr 5.16

bhëyi. ⁶Nyí nyàkà nzá nyámbe kasu ònzì dǝ yà òkú nga àndà fùkú ádròdrǝ ale rí òná kàsùmì ǝ tí, ndíní abádhí-nyíkǝ kèlè nǝfǝ tí. Àdhàdhì nyí ní Krístò bhà ìncò dhu bhëyi, nyí nyàkà nyǝnzì Kàgàwà-affi òzè dhu atdí afíku nyú nà. ⁷Nyí nyàkà nyǝnzì fùkú ìncò-kàsù ìdzi afíku nà, àdhàdhì Ádrùngbàlè Yèsù tò nyí nyí kasu ònzì dhu bhëyi, ìnzì ní ìndrǝ tò nyí nyí kònzì dhu bhëyi. ⁸Nyí nyàkà nyǝni dhu ní, Ádrùngbàlè rubhòya perè ìngbàtí ìlì ndì ale mà tò, àdhàdhì ndì ale bhà ìdzi kasu-bvu rǝ, ìmbà ríi dónà aríi nditírǝ ale màtí, ndirò ngàtsi ní ìncò tí aríi ale màtí.

⁹Ndirò nyí ìncò nà aríi ádròdrǝ alé, nyí nyàkà nyǝnzì dhu ndì dhu bhëyi tí fùkú ìncò rǝ. Nyí nyàkà nzá nyámbe àvu dǝ abádhí-rǝ. Ndirò nyí nyàkà nyǝni dhu, nyí nyú mà fùkú ìncò mànà, nyí raríi ìnè fùkú Ádrùngbàlè nà atdí tí òrù-akpà ǝ. Ndi Ádrùngbàlè ní ìnzì arí ìndrǝ-ònga òvò ale.

Kàgàwà bhà màtsùmù

(Ròm 13.12; 1Tè 5.8; 1Pé 5.8-9)

¹⁰Kà ríku dónà rǝ ní, nyí nyàkà nyàbà fùkú òbì Ádrùngbàlè Yèsù mànà nyí nyúngbò nyí dhu-nyutsì. Nyí nyàkà nyíi òbì nà kàbhà ádrùngbànga tò òbì-nyutsì. ¹¹Nyí nyàkà nyúfǝ yà Kàgàwà úbho fùkú màtsùmù kóró rùkú, ndíní nyí nyódí tí pfǝku Pfǝmvo bhà nzére màgèzi-ònzì. ¹²Obhó tí, àlè kárl nzi ìla ùgye yà adzi ǝ ale mànà. Pbétà, àlè kárl kùgye nà ní òrù-akpà-nyí rǝ aróko nzére-alafí mà, nzére-alafí tò ádròdrǝ ale mà, abádhí nínzì ǝ ádròdrǝnga tò òbì nà aríi nzére-alafí mà, ndirò yà ìncò tò adzi ǝ aríi ádròdrǝ ale tí nzére-alafí mànà. ¹³Ní ndì dhu-okú dǝ rǝ kòmbí, nyí nyàkà nyùgù Kàgàwà bhà kóró màtsùmù. Ndi otu ǝ ní ndì, nyí nyí pfǝku òdì fùkú òmvù-ònzì yà rírá nzére idho ǝ, nyàdù ìko pòtsǝ, ìla nyí nyùgye nyòwù ùtsànà dhu-dzidǝ.

¹⁴Nírǝ, nyìkò dòtsí nyòdì pfǝku: nyisò mvuku'ò obhónga ní kùkyè tí, nyàdù obhónànga ùfò odrùku dǝ látù tí. ¹⁵Ndirò, nyí nyàkà nyúfǝ màrùnga tò ìdzi Màkùrù t'úncta tò òbì, kàyitò tí pfǝku rǝ. ¹⁶Ndirò kóró kàsùmì ǝ, nyí nyàkà nyòdò fùkú a'uta, ríi àdhàdhì ìva nyí nyàlè fùkú dhu bhëyi, ndíní nyí nyivé tí wò pfǝmvo bhà kàzu tò mbàra ní kóró. ¹⁷Nyí nyàkà nyàko fùkú Ògù ríi àdhàdhì tsumà tò kòpìlò nyí nyúfǝ òkú rǝ dhu bhëyi. Ndirò nyí nyàkà nyàko Kàgàwà bhà Òte ríi àdhàdhì yà Ìlìlā-Alafí ábhu fùkú pangà bhëyi. ¹⁸Nyí nyàkà nyítsò nyí Kàgàwà rǝ kóró kàsùmì ǝ, Ìlìlā-Alafí rí nyùnda rǝrò. Nyí nyàkà nyítsò nyí Kà-rǝ, nyàdù kítde kóró ǝfǝ ǝ. Ní ndì dhu-okú dǝ rǝ, nyí nyàkà nyàbhu nyíkǝpǝkù ròtdyù, nyàdù àmbe nyítsò dǝ Kàgàwà bhà ale dǝ kóró. ¹⁹Nyí nyàkà nyítsò nyí dùdú átò, ndíní Kàgàwà ìlì tí ùncò àkà munò òte lidú. Ndi dhu bhëyi ní ndì, mà màdè àrà ìdzi Màkùrù-nyutsì ndì narù dhu nòvò rǝ ìndrǝ tò ìmbà ùdú òdò nà. ²⁰Ìma ní Yèsù Krístò ìvì òvòna rǝ ale, ìmbà dhu ríi ìmbi-dzà ǝ mà mǝfǝ kòmbí dhu màtí. Nírǝ, nyítsò nyí dùdú, ndíní mà màbà tí òbì, mǝtè ìmbà ùdú òdò nà, àdhàdhì mà màkànà mǝtè dhu bhëyi.

Bhàrùwà ríku dónà rǝ ovità

(Kòl 4.7-9)

²¹Dòkíko, yà atdídǝ mà mòzè adòdu, àkàkà dhu bhëyi arí àlè tò Ádrùngbàlè Yèsù bhà kasu ònzì kóró kàsùmì ǝ kasutále, ní rí ndì pbàkà màkùrù òvò fùkú, ndíní nyí nyuni tí ìngbà ǝfǝ ǝ màtí mà mǝfǝ dhu mà, ìngbà dhu bhëyi màtí mà mǝfǝ dhu ònzì dhu mànà. ²²Ndi dhu-okú dǝ rǝ ní ndì, mà mòvì ka tikù ǝ, ndíní mà màda òná dhu nòvò tí fùkú, ndàdù afíku ábhu ròtsi òbì.

²³ Àlě t'Ábanà Kàgàwà mà àlě tó Ádrùngbǎle Yěsù Krístò màná náká 'àbhù nyí, kóró adódu tírò, nyókò màrùngà ǝ, àzè ǝ, ndírò a'uta màná dhu ǝ.
²⁴ Kàgàwà bhà ídzìngà náká ndĩĩ yà àlě tó Ádrùngbǎle Yěsù Krístò nózè ìnzĩ rádù ìku àzè nĩ alẹ nà kóró.

Filipì

ǝ pbàkrístò tò Pòlò andí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ǝ ì nòtù ádròdrǝ dhu tí dhu

Yèsù bhà uvitatále Pòlò mà ǝdhìnà Sílà màná náapè ndi ùnò Ídzì Màkürù wemberè tí Filipì tó kigò ǝ bhà tò, abádhí ràdù kànìsà àngbe í ale tò (Kas 16.12-40). Ndi kigò ìí Màkèdòniyà tó pbìrì ǝ, ndi Màkèdòniyà ràdù ìí Pbàgìríkí tó pbìrì-ròrò. Filipì tó kigò ǝ kànìsà níí ndi wemberè tí ka kangbe Ùlayà tó pbìrì ǝ kànìsà.

Pòlò andí yàrí bhàruwà imbi ǝ ndi ndíí rórò, mbèmbè azà kumì dòná atdí nà atò údá ndi Yèsù ka kùgù dhu-dzidǝ rórò. Ka kirè nga ndi imbi ríí Rómà tó kigò ǝ. Filipì tó kigò ǝ ábhǝ pbàkrístò níí ìnzí ní Pbàyàhúdí. Ní Pòlò andí bhàruwà abádhí tò, ndíní ndi ndabhù tí abádhí-afí ròtsì ǝbí ní, ndirò ndíní ndi ndonzi tí abádhí rìkò pòtsǝ fíyǝ a'uta ǝ, ndirò ròkò dhèdhe ǝ (Fil 1.25). Ròsè dòtsí, kǝdù ǝtsò àbhù abádhí tò, yà fíndà abádhí úbho perè-okú dǝ rò (1.5; 4.10-20).

Bhàruwà-nyìtì ka kòhù tí dhu

- Pòlò rí ǝtsǝ àdù Kàgàwà tò Filipì tó kigò ǝ pbàkrístò-okú dǝ rò, ndàdù abádhí ndi ndòzè tí dhu ǝvǝ abádhí tò dhu (1.1-11).
- Pòlò ríí imbi ǝ Ídzì Màkürù ùnò ndi ndarí dhu-okú dǝ rò, pbétù, ìnè kà ríí imbi ǝ rórò, ndi Ídzì Màkürù ràdù àmbè àrà dǝ angyi tí dhu (1.12-26).
- Pòlò rí Filipì ǝ pbàkrístò ònzi ròkò atdínga ǝ, ndirò ròkò yòròwà ǝ Yèsù bhà ǝfǝ ǝ dhu (1.27-2.18).
- Pòlò rí ǝdhína Tímòtewù mà Èpàfròditò màná ònzi ndòvì Filipì, ndíní ányì pbàkrístò-afí nabhù tí ròtsì ǝbí dhu (2.19-30).
- Pòlò rí pbàkrístò ònzi ròdǝ ì tìtò tó málímó rǝ rò dhu mà, kà rí abádhí ònzi rìkò pòtsǝ fíyǝ a'uta ǝ dhu màná dhu (3.1-4.9).
- Pòlò rí ǝtsǝ àbhù Filipì ǝ pbàkrístò tò abádhí íbhò fíndà perè-okú dǝ rò dhu (4.10-20).
- Bhàruwà rìkù dòná rò ovità ní Pòlò rí pbàkrístò òvì dhu (4.21-23).

Pòlò rí Filipì ǝ pbàkrístò nòvì dhu

1 ¹Ima Pòlò, Tímòtewù màná, mǝí ní Yèsù Krístò bhà ìnò. Ma màndí yàrí bhàruwà fùkù, nyí kórǝ, yà Filipì tó kigò ǝ nyí nyárókò, ndirò yà Yèsù Krístò-nyùtsì nyí nyaríí Kàgàwà bhà ale tí rò. Ndirò, ma màndí ka átò fùkù ádròdrǝ ale mà diyàkónǝ màná tò. ²Àlè t'Ábanà Kàgàwà mà, àlè tó Ádrùngbàle Yèsù Krístò màná náká 'àso nyí, 'àdù nyàbhù nyòkò màràngà ǝ.

Pòlò rí ndítsò Filipì tó kígò ǝ p̀bàkrístò dǝ dhu

(Kòl 1.3-11)

³Ma marí ǝtsò àbhǝ bilínganà p̀bàkà Kàgàwà tò nyí ma mìrè rò. ⁴Kóró kàsùmì ǝ ma mí mítsò d̀kù kóró rò, ma marí mítsò dhédhe nà. ⁵Obhó tí, r̀p̀p̀è ndì yà nyí nyakò Ídzì M̀k̀k̀r̀ù ǝnà idhò ǝ rò, r̀r̀à àhu kòmbí nga ǝ, àlè kúngbò àlè nyí mànà ndi Ídzì M̀k̀k̀r̀ù t'únòta-kàsù ǝ. ⁶Obhó dhu tí ma mà'ù dhu ní: Kàgàwà, a'uta tó yàrí ídzì kasu nòp̀è nyukutsi ale, r̀àrí k̀nzi ǝnzi, ndàrà it̀nà Yèsù Krístò r̀ngò ǝnà idhò ǝ. ⁷Dhu àkà obhónanga dǝ mì'í wòrí irèta nà okúku dò rò nyí kóró, ma marí nyíre afidu ǝ bilínganà dhu-okú dò rò. Obhó tí, nyí nyúngbò nyí atdíkpà ima mànà yà Kàgàwà íbhò idù ídzinga ǝ, yà inè ma mí'í kòmbí imbi-dzà ǝ ǝnà kàsùmì ǝ màtí, yà ma múbhì mugyè r̀ó Ídzì M̀k̀k̀r̀ù-okú dò rò, mambè k̀nò dǝ ìndr̀ù tó ǝbi nyú nà ǝnà kàsùmì ǝ màtí. ⁸Obhó tí, Kàgàwà nyú mà nùni wà dhu ma r̀óze nyí atdídǝ, nyí kóró yà Yèsù Krístò óze nyí nǝ ádr̀ngbà àze-tidǝ nǝ.

⁹Ndirò yàrí ní ndi Kàgàwà-fó ma mónzina p̀bàkà itsòta ǝ dhu: kà r̀àkà ndàbhù f̀k̀k̀ù àze risè ndi atdídǝ nzínzikù ǝ, inga t'únita ǝ ndirò dhu-ǝnga t'óvòta ǝ, ¹⁰ndíní nyí nyadù tí ídzì dhu tí nyí nyàkà nyǝnzì dhu nóvò. Ndi dhu bhèyi ní ndi, Krístò r̀ngò yà adzi ǝ ńnganí, nyí nyiláya kà-nyìkpó ǝ, nyí'í mbà ǹzère dhu tí ka kòz̀na dhu nà nyukutsi. ¹¹F̀k̀k̀ù ípír̀nga ǝ, nyí nyádù ì'í obhónanga tó mùtsò nà abhàbhó nyú, Yèsù Krístò r̀í kasu ǝnzi nyukutsi nídhuní. Ndirò ndi dhu ì àla rò, ìndr̀ù r̀àdù Kàgàwà ilè, 'àdù ìfunà.

Ídzì M̀k̀k̀r̀ù r̀àrà angyi tí àzèmbè Pòlò r̀í'í imbi ǝ r̀órò dhu

(Mrk 9.38-40; Róm 14.7-8; 2Kò 5.1-9)

¹²Àba Kàgàwà-ńnzó, ma mòze nyúni dhu ní, yà r̀ùdù ndi nónzi dhu r̀ónzi Ídzì M̀k̀k̀r̀ù dzènà obhó nyú r̀àrà angyi. ¹³Obhó tí, lìwalì bhà idzá ale kóró, kóró ng̀kpà ale mànà, nùni wà dhu ma r̀àr̀í'í imbi-dzà ǝ Krístò tò ma marí kasu ǝnzi dhu-okú dò rò. ¹⁴Ima ka kòsò dhu-okú dò rò, àbhǝ p̀bàkrístò nyú nàp̀bà afiya Ádr̀ngbàlè Yèsù r̀ó, 'àdù ì'í ǝbi nà atdídǝ, 'ùnò Kàgàwà bhà ǝte ìmbà ǝyà ǝdóna. ¹⁵Obhó tí, abádhí ńnzì ǝ atdídhená ale r̀í Krístò dǝ Ídzì M̀k̀k̀r̀ù ǝnò adha tó afiya nà, ndirò agòta tó afiya nà. Pbétù, ng̀kpà ale r̀í k̀nò ídzì afiya nà. ¹⁶I ale r̀í k̀nò ì óze ma nǝ àze-okú dò rò, abádhí nùni wà dhu, ma r̀àr̀í'í imbi ǝ ndíní ma mugyè tí ima Ídzì M̀k̀k̀r̀ù dǝ dhu-okú dò rò. ¹⁷Pbétù, k̀k̀k̀ ng̀kpà ale r̀í Krístò dǝ Ídzì M̀k̀k̀r̀ù ǝnò agòta tó afiya nà, ndirò abádhí tó irèta r̀í'í ǹzère. Abádhí r̀í inga ìrè ì r̀àr̀ì àp̀bè ìtrò d̀d̀d̀ imbi-dzà ǝ. ¹⁸Nírò, ndi dhu mà r̀ónzina dhu r̀í'í mbà! Dhu apé ì'í abádhí tó irèta r̀í'í ǹzère dhu tí, ndirò ngàtsi nǝ obhó dhu tí, ní Krístò dǝ m̀k̀k̀r̀ù ka kòvò wà. Ní ndi dhu-okú dò rò idhèdu ìka wà ndi. Ndirò idhèdu r̀àmbe ndìka dǝ ìkà tí tí.

Pòlò óze ndilè Krístò nyìkpóna nà ndi ndí'í rò,

ndirò ǝve màtí dhu r̀í'í rò dhu

¹⁹Obhó tí, ma m̀ni wà dhu f̀k̀k̀ù itsòta-okú dò rò, ndirò Yèsù Krístò bhà Alafí tó mùdz̀nà-okú dò rò, ma r̀àr̀ì ǝg̀ù ǝg̀ù. ²⁰Yà ma mí dhu ǝdò, ndirò yà ma mí dhu-atdyú òhò atdídǝ dhu bhèyi tí, nyídu àbhǝ r̀í r̀ìwè atdí dhu mà r̀í'í mbà. Pbétù yà kóró idhò ǝ ma marí Krístò ilè dhu bhèyi tí, ma m̀ngò kilè kóró p̀bàkà ǝbi nà, dhu apé ì'í ma m̀adí nyìkpòdu nà ndirò ngàtsi nǝ ma m̀vè

dhu màtí. ²¹Obhó tí, idù, pbàkà ípírõnga ní Krístò, ndirò òvè ma mǒvè dhu ní ídzì dhu nyú ròsè. ²²Pbétù dhu apé ìí ípírõnga nà ma mǐí dhu rǐí atdíð òkà pbàkà kasu-okú dò rò dhu tí, ní ma m̀ni nzá ma mádù òvònà dhu. ²³Obhó tí ma mǐí òyò dhu nzínzì ò: ma mí atdyúna òho dhu ní mahù yàrí ípírõnga ò rò, mǒwù òko atdíkpá Krístò mànà. Ndi nàmbènà ndi ìí ídzì dhu nyú ròsè atdíð. ²⁴Pbétù àkàkà dhu nyú ròsè atdíð ní, madi ípíròrò okúkù dò rò. ²⁵Nírò ìnè ma mǐí a'uta nà wò dhu dǒ nǐdhuní, ma m̀ni dhu àdǐ ma rǎrǐ àdǐ. Mǎ móko atdíkpá nyí mànà dzùnakù t'ònzita tò, ndíní nyí nyabá tí otu nyòwù angyi, nyádù ìí dhèdhe nà fàkú a'uta ò. ²⁶Ndi dhu bhèyi ní ndi, idhèkù rǐ ndíkà atdíð Yèsù Krístò-nyutsi, nyí nyí kàdu ma tǎdíð tìkù ò dhu àlà rò.

Pótsò ka kíko a'uta ò dhu

²⁷Nyí nyàkà nyíí Krístò bhà ídzì Mākūrù rǔdhèna dhu nà ndi nàkò mǎtsò nà. Ndi dhu bhèyi ní ndi, ìmbà ma mǐrà nyǎndà ndirò ngǎtsi ní, ìmbà ma mǎdí ìnzì mǐrà nyǎndà, ní ma mòzè dòtsí mǐrǐ dhu ní, nyí ríkò wà pótsò fàkú atdí ìrèta ò, ndirò nyí kórò atdíkpá, nyí rǎrǐ ìla ùgye atdyúku nyú nà, yà àlè kǎ'ù ídzì Mākūrù-okú dò rò. ²⁸Apé nyàbhu fùkú òmvù-òdò rǐsǐ òkù akèkpá màtí. Ní fùkú mǎnzì rǎdù dhu itè abádhí tò iwà abádhí rùwǐ, pbétù fùkù kà rǐtèna dhu ní iwà nyí rǔgu. Ndirò ndi dhu náhu Kàgàwà bhà rò. ²⁹Obhó tí, Krístò nàndà dhu ní Kàgàwà ábhu ídzìnga fùkù. Ndi ídzìnga ní nzì kǎ'u nyí nyí dhu kèlè, pbétù kòkú dò rò nyí nyí àpè àbà dhu mà átò. ³⁰Kòmbí nyí nyùngbò wà nyí atdíkpá ima mànà ìla t'úgyeta-otù ò. Ndi ìla ní yà iwà nyí nyála ma múgyena ró, ndirò yà ìnè ma mǐí ma múgyena ró kòmbí màtí ìla.

Krístò bhà yorowà mà, kàbhà ádrùngbànga mànà

(Ròm 15.1-7; 2Kò 8.9; Kòl 1.15-20; Èbr 1.1-4)

2 ¹Àbanǐnzò, nyí nyapè ìí Krístò-nyutsi nyí nyóko dhu nábhù nyí nyòtsi òbi dhu tí, nyí nyapè ìí kàbhà àzè nábhù afíkù ròtsi òbi dhu tí, nyí nyapè ìí ìlǐlǎ-Alafí mànà nyí nyùngbò nyí dhu tí, nyí nyapè ìí izu àbà ka kí ìndrù dǒ dhu tó ale-afí nà nyí nyíí dhu tí, ²nírò, nyàbhu idhèdu rǐka ndi atdíð, atdí ìrèta ò nyí nyóko dhu-otù ò. Nyòzè nyí nzínzìkù ò Krístò náazè nyí dhu bhèyi, atdyúku rǎdù ìí atdí dhu dǒ tí. ³Apé nyòngò atdí dhu mà nónzì agòta tó ale-afí nà, ndirò ìmbà tǐna nà ivita tó ale-afí nà. Nyòngò òko yorowà nà nzínzìkù ò, ìngbàtí ìli ndi ale mà nzínzìkù ò ròzù odhìnà ádrùngbàlè tí ròsè dóna nà ndítírò. ⁴Ìngbàtí ìli ndi ale mà nzínzìkù ò náká nzá ndòné ídzìnga fǐndà tí ndítírò, pbétù kàkà ndòné ka ngùkpà ale tò átò.

⁵Nyí nyàkà nyíí nà nzínzìkù ò òfò ní, Yèsù Krístò ìí nà nyunatsi òfò.

⁶Ròpè ndi dóna-kpa ò rò, Àbadhi nííí Kàgàwà nyú bhèyi, pbétù kǎzù nzá Kàgàwà bhèyi ndi ndíí dhu, rǐí ndi ndi ndádù ndìpbi ròná dhu tí.

⁷Kùbhà p̀bìndà ádrùngbànga kórò, kugù ndi ìndrù bhèyi, ndádù ndùgèrè ndòngò ìno tí.

⁸Kífo ndi obvò ndítírò ndífu Kàgàwà, rǎrà àhu ndi ndóvè dhu ò. Ndi kàbhà ɔve níí mùsàlabhà dǒ ɔve^a.

^a 2.8 Mùsàlabhà dǒ P̀bàrómá nùutónà ale ní, ádrùngbà afátá-okú dò rò ka kòtdì ànyàna ndíní ka koho tí ale.

- ⁹ Ní ndi dhu-okú dō rō, Kàgàwà nyú ndítírō níidzí ka ɔrú nyú atdíídǝ, ndàbhu kóró ɔvɔ dǝnǝ ɔsè ɔvɔ kà tǝ.
- ¹⁰ Kàgàwà avò ndi ɔvɔ kà-dǝ, ndíní ndi ɔvɔ rǝ, yà ndi ndabhbǝlǝ kóró dhu-tsí: yà ɔrù-akpà ɔ aríí ípírǝnga nà ale mà, yà adzi dǝ aríí ale mà, kà-tsí aríí ale mà nà kóró núuko tí ɔtdyùya-dǝ kǝnzí.^b
- ¹¹ Ndirò kǝnzí ka, ndíní kóró ale nǝvɔvɔ tí dhu, ʼàti: Yèsù Krístò rǝrǝ ndi Ádrùngbǎle. Ndi dhu bhèyi ní ndi, kóró ale ràdù Kàgàwà Àba nílè.

Krístò bhà yɔrɔwà tǝ ɔfǝ idyi ka kí dhu

¹² Nírò ɔdhídǝ, yà atdíídǝ ma mózè nyí rǝ, nyí nyíí ifuta nà yà tikú ma mǝí ònǝ kóró kàsúmǝ ǝ. Ní, nyí nyàkǝ nyǝnzǝ ka atdíídǝ ròsè kǝmbí, yà ìmbǝ ma mǝí atdíkpǝ nyí mà nà rǝ. Nyí nyàkǝ nyǝngò iwà nyí nyàbà ɔgù dhu itè kàsúku tǝ ídzi itse-otù ǝ. Nyí nyàkǝ nyǝnzǝ kasu fùkú a'uta ní kóró ifuta nà Kàgàwà-ònzí. ¹³ Obhó tí, Kàgàwà ní ndi rí kasu ònzǝ nyukutsí, ndàbhu nyí nyǝzè dhu nyǎdù dhu ònzǝ àdhàdhǝ ndi nyú ndi ndùdhe ka dhu bhèyi.

¹⁴ Nyí nyàkǝ nyǝnzǝ ìngbàtǝ ìli ndi dhu mà ìmbǝ onungonùngǝ na, ndirò ìmbǝ agotǝ na. ¹⁵ Ndi dhu bhèyi ní ndi nyí nyǎdù íí ìmbǝ nzère dhu tí ka kǝzàna dhu rǝrǝ nyuyatsi ale tí, ndirò Kàgàwà-nyíkpǝ ǝ ílǝ ale tí. Nyí nyǎdù íí Kàgàwà bhà nzónzo nyú, yà ìmbǝ aríí otsu nà yà adzi ǝ nzéréngatǝle, ndirò iwà úwǝ Kàgàwà rǝ rǝ ale nzínzǝ ǝ ale tí. Í ale nzínzǝ ǝ, nyí nyíí àdhàdhǝ awáwè bhèyi yà adzi ǝ, ¹⁶ nyámbe ípírǝnga àbhù rí Ɔte nǝvǝ dǝ abádí tǝ. Ndi dhu bhèyi ní ndi, Krístò rǝngo nínganí, ma madèya mìlè okúku dǝ rǝ, inzǝ nzínziku ǝ ma mǝnzǝ kasu mà, ɔbǝdu mà nà núwǝ kǝkóró nídhunǝ. ¹⁷ Ka kí mbǝ ima mà òho, ní azùdu nííina àdhàdhǝ yà perè tí ka kùbina Kàgàwà tǝ izǝ dǝ ka karúdhǝna divayi bhèyi. Ndi perè ní yà Kàgàwà nyí nyǎ'ù ní fùkú a'uta mà, Kà tǝ nyí nyarǝnzina kasu mà nà. Ní idhèdu níka wà ndi, ndirò àlè-idhè níka wà ndi atdíkpǝ nyí mà nà kóró. ¹⁸ Nyí mà átǝ idhèku ná kǝ ndíka ndi, ndirò ndi idhèku àkǝ ndíka ndi atdíkpǝ ima mà nà.

Polò rǝ Tímòtewù mà Èpǝfrǝditò mà nà-kàsù ífù dhu

(ITè 3.1-11; 1Kò 16.15-18)

¹⁹ Ádrùngbǎle Yèsù ɔzè ní, ma mòhò dhu-atdyú moví Tímòtewù ngúfe idho dzidǝ tikú ǝ, ndíní afidu abá tí ɔbi dǝkú ma màbàna màkùrù ní. ²⁰ Obhó tí, ma mí mbǝ íí ngǝtsi ale yà fàkǝ irèta ràdù ndàko mà nà, ndirò yà nyí nàndà dhu dǝ ràdù atdyúna ìli obhó nyú ale. ²¹ Ngǝkpǝ ale kóró náarǝnena dhu ní gàsàya ònzǝ ràdù itírò dhu, pbétù abádí arí nzí inga irè Yèsù Krístò bhà dhu dǝ. ²² Nyí nyú, nyí nyàni wà ìngbà dhu bhèyi màtǝ Tímòtewù nyú ndítírò nítè ndi, iwà àkǝ ale tí dhu. Obhó tí, kǝnzǝ ídzi Màkùrù t'únɔta tǝ kasu atdíkpǝ ma mà nà, àdhàdhǝ ngbángba arí kasu ònzǝ àbanǝ mà nà dhu bhèyi. ²³ Nírò, ma mòzè dhu ní, moví ka tikú ǝ, rùdú rǝ ndǝnzǝ yà ima ka kǝsò rǝ dhu dǝ ma mí awáwè àbà rǝrǝ tí. ²⁴ Ima, mà mà'ù wà dhu atdíídǝ, Ádrùngbǎle Yèsù ɔzè ní, ima nyú mà-tírò mà rǝrǝ àrà àrà nyǎndà átǝ ngúfe idho dzidǝ.

²⁵ Pbétù, mà màla àkǝkǝ dhu tí dhu níí madu àlè t'ádǝnǝ Èpǝfrǝditò tǝ tikú ǝ. Ka ní ndi kasu tǝ ɔdhidu, yà atdíkpǝ mà marí Ídzi Màkùrù tǝ ìla ùgye mà nà ale. Ka ní

^b 2.10 Ìsa 45.23-24. Adzi-tsi nga tí ka kátina ní èvǝve ale náarówu í nga. ^c 2.25 Èpǝfrǝditò ní ndi Filipí tǝ kǝgǝ ǝ pbàkrístò náavǝ rǝrà fíyǝ perè nà Polò tǝ imbi ǝ. Ní ka ní ndi ubhǝnǝ ndàdu rǝ Polò àndí bhàruwà nà.

ndi nyí nyívi kàsúdu nɔnzi tí mùdzùná-atdyú nà ma mǐ rò ale. ²⁶Kǐ dhu-atdyú nà atdíḍ ndàla nyí kóró tǎtǎḍ, ndirò kà-afí úbhi inga irè rǒ atdíḍ iwà nyí nyíri ndi ndí andi nà dhu dhu-okú dò rò. ²⁷Obhó tí, kǐ andi nà mbèmbè ndòvè, pbétù Kàgàwà nábà izu kà-dǎ, ndirò ìnzí ní kà-dǎ tí atdíḍ, pbétù, dùdù màtí átò, ndíni ìmbà ma mǐ tí izu nà ngàtsi izu dò. ²⁸Nírò ma mǒví ka tiku ʼ tsàkàtsàkà, ndíni idhèku ika tí ndi kàlǎ nyí nyí tǎtǎḍ rò, ndirò ndíni pbàkà izu adù tí òngo ake olù. ²⁹Nírò, dhu àkǎ nyáko àbadhi ádrùngbà dhèdhe nà atdíḍ Ádrùngbàlè Yèsù-nyutsi. Nyí nyákà wà nyàbhu ifuta wò dhu bhèyi ale-tidò tò. ³⁰Obhó tí, Krístò bhà kasu-okú dò rò nga ní ndi kàtsù ndòvè nǐ. Kàtsù ndiwi pbìndà ipírɔnga yà ìnzí nyí nyàm̀bè̀nà iwu nà nyí-tírò idù mùdzùná tó dhu nà ndi ndàrà irà rǒ idù rò.

Kàgàwà arí indrù òzù obhónángatále tí ní ídizi ɔfɔ

3 ¹Ní kòmbí àbanínzó, idhèku àkǎ ndika ndi Ádrùngbàlè Yèsù-nyutsi. Mabhù rí ìnzí mandí dhu fùkù tǎtǎḍ, yà iwà ma mǎndí angyi fùkù dhu dǒ dhu rǐrǐ mbà. Ndirò fùkù, ndi dhu ní nyǒdò rádù dhu. ²Nyàndà nga mbèyi nzére dhu ònzi arí ale nà, kòkò ìtsè, yà ale-ònzínga òbholo ka kí dhu tó màndu dǒ tí ìkò ale. ³Àlè ní ndi obhóná ale-ònzínga t'òbholota nǐ ka kòbhòlò onziyá-nga ale. Obhó tí, àlè kárí Kàgàwà ùlè kàbhà Alafí bhà undata nǐ, ndirò àlè-idhè náarí ndiká Yèsù Krístò-nyutsi. Àlè nyú, àlè kǐlí nzá àlè-atdyú ale-ngbò tó dhu dǒ tí ndíni àlè kabá tí ògù otùna ʼ. ⁴Pbétù ima mà átò, ma mǐ ìnè mili atdyúdu ale-ngbò tó dhu dǒ. Ní ngàtsi ale mà náapè atdyúna ìlì ale-ngbò tó dhu dǒ, ní atdyúdu nósè wà kàbhà-tsí dònǎ. ⁵Ònzidú nga ka kàbhòlò àrù rí idhòdu isè idho ʼ. Ima ní Mùisràyeli, Bènyàminì-dhú bvù ale. Ndirò ima ní Mùèbràniyá nyú, Pbàèbràniyá tó mùdzukuru. Ndirò Pbàyahúdí tó Uyátá nàndà dhu ʼ, ima ní Mùfàrisayò. ⁶Fàkǎ Uyátá ***Pbàyahúdí** tírò ma mǐfu atdíḍ dhu-okú dò rò, ma mǐrǐ nà ɔbi ní ***Kànisa** rǒ ma mǎvu atdíḍ nǐ. Ndi Uyátá ávi kongò ifunà obhónángà tó dhu nàndà dhu nǐ, nzére dhu tí ka kádù òzùná dhu nírǐ ìmbà nyudutsi.

⁷Pbétù kóró kǒrí dhu nírǐ ídizi dhu idù. Ní kòmbí, Krístò-okú dò rò ma mòzè i dhu rǐrǐ ìmbà tǐya nà dhu tí. ⁸Obhó tí, ìnzí afídu rǔguru rórò, ma mòzè kóró dhu rǐrǐ ìmbà tǐya nà dhu tí, yà Yèsù Krístò pbàkà Ádrùngbàlè ma mǎni dhu tó ádrùngbànga-okú dò rò. Kòkú dò rò, ma ma'ù wà midzò mà kóró dhu rǒ rò, madù òzùná rǐrǐ àdhàdhì izi bhèyi, ndíni ma mabá tí Krístò, ⁹madù motù nyunatsi. Kàgàwà arí mòzè obhónángatále tí, ìnzí ní Uyátá ifù ma marí dhu-okú dò rò. Pbétù kárí mòzè obhónángatále tí Krístò-okú dò rò. Kàgàwà ní ndi obhónángà tó perè ùndò arí indrù tò ale. Ndirò, Kárí kùndò fíyò ale ní Krístò ná'ù ale. ¹⁰Ma mòzè dhu ní, muni Krístò, Kà ràdù kasu ònzi nyudutsi ádrùngbànga tó ɔbi nà àdhàdhì Kàgàwà anzi kasu ádrùngbànga tó ɔbi nà, ndàbhu Krístò rìngbè ndi ɔve-bvù rò dhu bhèyi. Ngàtsi dhu ma mòzè ní, mabà àpbè Krístò-okú dò rò àdhàdhì Kàbà àpbè okúdu dò rò dhu bhèyi, madù ma'ù mòvè Kòkú dò rò àdhàdhì Kávè okúdu dò rò dhu bhèyi. ¹¹Ndi dhu bhèyi ní ndi, ma mǐrǐ a'uta nà ìngbè ma rìngbèya mà átò ɔve-bvù rò.

Dhu àkǎ kadzi ale ɔngu nà tí, ràrà àhu kùtsà ka kówu dhu ʼ

¹²Ma mòzè nzá mati iwà ma ràrà àhu Krístò ùnǐ ma mí àkǎ àkǎ dhu bhèyi dhu ʼ, ndirò ngàtsi nǐ, iwà ma ròngò àkǎkǎ ale tí. Pbétù ma màdzi wà ma ɔngu nà tí, ndíni ma mili tí ma Krístò bhèyi. Obhó tí, Yèsù Krístò nǒpì wà ma

¹⁷Àbanĩnzò, nyèngu pàkà òfò. Ndirò, nyèdĩ nyìkpòku yà mà mítè fùkù òfò ò arùbhi ale-rò. ¹⁸Obhò tí, ábhò ale nyú rí inè yà Krístò bhà mùsàlabhà dš ròte Ídzi Màkùrù násà. Ní, ma mòvò wà dhu fùkù ibi-gùna, ndirò kànĩ ma mí kòvò kòmbí fùkù tditò nyidu-dha nyú nà, ¹⁹abádhí rí fíyò ípìrònga iwí yà inzi aráve dhòdhóhóngà nà kàzu ò. Abádhí tó mùngù ní òya. Abádhí rí 'lè ní ilèta ní nyíya àbhù rí rìwù. Ndirò, abádhí tó irèta rí yà adzi ò dhu dš tí. ²⁰Àlè'í nà, àlè ní òrù-akpà ò bhà. Ndirò, yà àlè karòdona àlè tó Ògùba, Ádrùngbàle Yèsù Krístò níiraya ányìrò. ²¹Kùwùya yà ivívíngà tó àlè-ngbò, ndùgèrè ròfò ndi ádrùngbà awáwù tó ngbòna nà. Kònzíya ndi dhu ní òbi ní yà kórò dhu dš ndi ndaríí ádrùngbàngà nà ní òbi.

(Fìl 2.1-3; Kòl 4.2; 1Tè 5.16; Yàk 3.17-18; 1Pé 5.7)

⁸ Kà ríku dòná rò nǐ àbànǐnzò, nyòngò fùkú irèta ùlì obhóná dhu tǐ rǐí kóró dhu dǎ, ifuta tó kóró dhu dǎ, obhónánga tó kóró dhu dǎ, Kàgàwà-nyìkpó ǝ ìla kóró dhu dǎ, ale-nyìkpó nǎfó kóró dhu dǎ, àkǎkǎ kúnǎ ídzi kóró dhu dǎ, ndírǝ kóró dhu ìlèta nà àkǎ mà, mètsemerè nà àkǎ mà nà dǎ. ⁹ Ní, nyí nyàkǎ nyòngò ònzínà dhu ní yà fùkú mà múdhe dhu, yà fudú rò nyí nyáko dhu, yà nyí nyírí tsúúdu dhu, ndírǝ mà mǎnzina ró nyí nyála dhu. Ní mǎrùnga íbho arí Kàgàwà ràdù ñ atdíkpá nyí mà nà.

* 4.3 Upf 3.5

Pòlò rǐ òtsò àbhǔ Filipì ǔ bhà tò dhu

(2Kò 9.6-15; Fìl 1.7; Èbr 13.5,16)

¹⁰Ma mábà dhèdhe abho Ádrùngbǎle Yēsù-nyutsi, ma màla nyǐ nyǐrè ma, nyónzì dzùnàdu tdítǎ rò. Obhó tí, ma mòzè nzá mati, nyǐ rádzo rùdú rò, pbétù nyǐ nyábà nzá ndi fangà, nyǐtè inè nyǐ nyǐfǐ mirè nyǐ nyǐ ró dhu idù. ¹¹Ndirò, ma múnò nzá dhu wò dhu bhěyi, dhu òtdì ndi rùdú dhu-okú dò rò. Obhó tí, ma múnì wà ma ìnzǐ yà ma mfǐ òná ǒfò rǐ mǎnzi nzére dhu nà. ¹²Ma múnì wà ma ìmbǎ dhu rǐfǐ fudú rórò ma mádi dhu nà, ndirò ma múnì wà ma ònzì ǔ ma mádi dhu nà. Kóró ngari ǔ, ndirò kóró ǒfò ǔ, ngbòdu ǒfò wà ndi àle ma mále, ndirò àwù nà ma mádi dhu nà, ònzì ǔ ma mádi, ndirò ngǎtsi nǐ dhu òtdì ndi rùdú dhu nà. ¹³Ádrùngbǎle arí ndi ǒbi ìbho idù mǎnzi kóró kǒkò dhu nǐ. ¹⁴Pbétù, nyǐ nyónzì dhu mběyi nyǎpbò nyǐ atdíkpá ima mànà pbàkà àpbè ǔ.

¹⁵Nyǐ, Filipì ǔ bhǎ, nyǐ nyèni wà yà dhu mběyi nyú: ma ráhu fùkú pǐrì Mākèdǒniyà ǔ rò yà ma mópè múnò Ìdzì Mākǔrù fùkù dhu-dzidǔ. Ndi kàsùmì ǔ rò ndi nòpè rò, nyǐfǐ kèlě nǐ ndi kóró *kànísá nzínzì ǔ nyǐ nyónzì dzùnàdu nyǐ nyǐbhona ndirò ma mábàna fukú rò dhu-otù ǔ. ¹⁶Tèsàlǒnikà tó kigò ǔ ma mfǐ rò màtí, nyǐ nyǐvì mùdzùnà idù ibí-gùna nyú, ma mí atdyúna òho dhu-okú dò rò. ¹⁷Ma mòzè nzá mati, ma mónena dhu rǎrǐ mako perè kèlě, pbétù ma mòzè dhu nǐ Kàgàwà ràso nyǐ atdíǎ yà idù nyǐ nyónzì Ìdzìngà-okú dò rò. ¹⁸Obhó tí, ma mfǐ inè kóró dhu nà, ndirò ma mfǐ kà nà atdíǎ ròsè. Kòmbí, iwà Èpǎfròditò nǐbhò fùkú perè kóró idù dhu-okú dò rò, ma màkǎ wà ma mí atdyúna òho dhu nǐ. I perè rǐfǐ àdhàdhi yà mběyi róngu akye bhěyi, ndirò yà iwà Kàgàwà à'ù, ràdù nyǐkpóna ǒfò kàzu ò ka kùbì ìzǎ tó perè bhěyi. ¹⁹Ní, pbàkà Kàgàwà rǐ nyǐ nyǐ atdyúna òho kóró dhu nǐrǔ fùkù, Yēsù Krístò-otù ǔ, pbìndà ònzì tó ádrùngbǎnga tó awáwù ka kàndà rò. ²⁰Kàgàwà, àlě t'Ábanà náká ilèta nà dhòdhódhóna nà. Àmìnà.

Bhàrùwà rǐku dòná rò ovita

²¹Òvì nyòvì Kàgàwà bhà ale kóró, Yēsù Krístò-ǎvò rò. Mǎ mfǐ mànà atdíkpá adódu nòvì nyǐ. ²²Ndirò, Kàgàwà bhà ale kóró, ròsè dòtsí nǐ kǒkò kámá dǔ ádrùngbǎ kamà, *Kàyìsarà bhà idzá rǐfǐ ale nòvì nyǐ átò.

²³Ádrùngbǎle Yēsù Krístò àkǎ ndàso nyǐ.

Kòlòsayì

ǝ pbàkrístò tò Pòlò andí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ǝ ì nòtù ádròdrǝ dhu tí dhu

Yàrí bhàruwà nandí ní Pòlò, Yèsù Krístò bhà uvitatále. Kándí ka mbèmbè azà kumi atò ǝdà ndí Yèsù ka kùgè dhu-dzidǝ rǝrǝ. Ka kìrè nga kà randí bhàruwà Ròmà tǝ kigǝ ǝ ndí ndǝí imbi ǝ rǝrǝ (4.3,10,18). Ányí kǝí dǝna ùbhǝ ka karí atdí idza ǝ (Kas 28.14-31). Ka níǝ inzà àpè àrà Kòlòsayì tǝ kigǝ ǝ atdíku màtí ndítíró ale. Pbétù, kasu tǝ atdí kà t'ǝdhnà, Èpafrà tí kátina ale (Kòl 1.7), níira ndí ndí kigǝ ǝ **kànisà** ǝ bhà tǝ màkǝrù ǝvǝ kà tǝ (Flm 23; Kòl 1.7-8).

Pòlò andí yàrí bhàruwà Àziyá-Ngba tí kátina pbìrì ǝ, Kòlòsayì tǝ kigǝ ǝ pbàkrístò tǝ (Kòmbí ka karí ndí pbìrì ànzì Tùrùkiyà tí). Ndí kigǝ ǝ ábhǝ pbàkrístò níǝ inzí ní Pbàyàhúdí (Kòl 1.27). Èpafrà mà Filèmonà màna ǝno ndí Ídzì Màkǝrù abádhí tǝ (1.7; Flm 19). Kòlòsayì tǝ kigǝ ǝ pbàkrístò nóongónà 'ùndu Filèmonà bh'ídzá (Flm 2).

Pòlò andí yàrí pbìndà bhàruwà okúna dǝ rǝ dhu rǝí Kòl 2.1-3 ǝ. Í dhu ní: Atdídhénà ale náapè 'ùtrà Kòlòsayì tǝ kigǝ ǝ pbàkrístò 'àtí, dhu ràkà abádhí rǝfù Pbàyàhúdí tǝ màndu, ndíní ì ǝní tí Kàgàwà mbéyi nyú (2.16-23). Ndirǝ, abádhí ràkà nzá 'ùlǝ Krístò kèlǝ atdíró, pbétù abádhí ràkà 'ùlǝ màlàyíkà mà átò (1.16; 2.10,15). Ní Pòlò rǝ dhu andí abádhí tǝ ndàtí, Krístò ràrǝ mbà atdí àlǝkyè dǝ kǝkǝ ǝbí nà ngǝkpà dhu-tsí màna, pbétù kàbhà ǝbí ròsè kǝrǝ dhu-tsí-ǝbí dǝnà. Ndirǝ, Kàgàwà nyú ndítíró ràrǝí kà-nyutsì (Kòl 2.9). Ní Krístò náká wà atdíró ìndrǝ t'ígútá tǝ.

Bhàruwà-nyìtì ka kóhù tí dhu

- Pòlò rǝ Kòlòsayì tǝ kigǝ ǝ pbàkrístò nóvì dhu (1.1-2).
- Pòlò rǝ ǝtsǝ ábhǝ Kàgàwà tǝ Ídzì Màkǝrù rǝ abádhí ǝwǝ dhu-okú dǝ rǝ dhu (1.3-14).
- Pòlò rǝ Krístò-ǝvǝ ìlè ka kǝ yà adzi mà kànisà màna tǝ Ádrungbàlè tí ǝnà atdí adyi nándí Kòlòsayì tǝ kigǝ ǝ pbàkrístò tǝ dhu (1.15-20).
- Pòlò rǝ pbàkrístò-okú dǝ rǝ ndí ndí ndùgye dhu ìse dhu (1.21-2.5).
- Pòlò rǝ Kòlòsayì tǝ kigǝ ǝ Kànisà ìsǝ inzí rǝrǝ títǝ tǝ dhu ùdhǝ rǝ fǝyǝ ale-tsǝ dhu, ndàdà àvinà átǝ rǝdǝ ì Krístò tǝ tí dhu (2.6-23).
- Pbàkrístò àkà 'òkò tí ìpìrǝnga-ǝwútá ǝ Kànisà ǝ, fǝ-dzá, ndirǝ inzà àpè Yèsù à'u ale nzínzì ǝ dhu (3.1-4.6).
- Pòlò rǝ pbìndà bhàruwà ǝtsa ìndrǝ t'óvita rǝrǝ dhu (4.7-18).

Pòlò rǝ Kòlòsayì tǝ kigǝ ǝ pbàkrístò nóvì dhu

1 ¹Yàrí bhàruwà nándí ní ima Pòlò, yà Kàgàwà náanzi ma ndí nyú ndí ndózè ka dhu bhéyi mǝí Yèsù Krístò bhà uvitatále tí rǝ. Mǝ mǝí atdíkpà àlǝ t'ádǝnà Tímòtewè màna. ²Ní, ma màndí dhu fǝkù Kàgàwà bhà ale tíró yà Kòlòsayì tǝ kigǝ ǝ nyí nyaróko rǝ. Nyí ní àbanǝnzo, yà Krístò màna ì núngbò

'àdù kòwù ùngu atdí afíya nyú ná ale. Àlě t'Ábanà Kàgàwà àkà ndàso nyí, ndàdù nyàbhu nyókò màrùngà ǝ.

Pòlò rí ǝtsò àdù Kàgàwà tò Kòlòsayi tò kigò ǝ pàkrístò-okú dò rò dhu

(Èfè 1.15-19; Fil 1.3-6; 1Tè 1.2-4; 3.5-11)

³Mă mării ǝtsò àdù bilínganà Kàgàwà àlě tò Ádrùngbǎle Yèsù Krístò t'Ábanà tò òkùkú mă mí mǐtsò rò. ⁴Mă mării ǝtsò àdù kà tò, mă mǐrì ìngbà dhu bhěyi mǎtí nyí nyá'ù Yèsù Krístò, ndirò ìngbà dhu bhěyi mǎtí nyí nyózè Kàgàwà bhà ale kóró dhu dhu-okú dò rò. ⁵Nyí nábhu nyá'ù ndi Yèsù Krístò, nyàdù Kàgàwà bhà ale òzè wò dhu bhěyi dhu ní, nyí nyíli atdyúku Kàgàwà ìli fùkù òrù-akpà ǝ dhu dǝ dhu. Ndi atdyúku ríí ònà dhu ka kóvò fùkù yà obhóngà tò ǝte, Kàgàwà bhà ìdzi Mákùrù-otù ǝ. ⁶Ndi ìdzi Mákùrù ǝdhi itse, ndàdù àkà yà adzi ǝ kóró ngari ǝ. Fùrábvù ndi dhu ǝnzì ndi ndi dhu bhěyi tí, ròpè ndi yà nyí nyíri Kàgàwà bhà ìdzinga dǝ ka káwèna dhu, nyàdù fíndá obhóngà nùni ònà idho ǝ rò. ⁷Èpafra, kasu tò ǝdhikà, yà atdíðǝ mă mózè ale, ní ndi wò ndi mākùrù nùdhe fùkù. Àbadhi ní Krístò bhà kasutále, atdíðǝ ndi nífu, yà fàkà ngari ǝ arí kasu ǝnzì nyí mànà ale. ⁸Àbadhi ní ndi yà ìlilǎ-Alafí írǎ nyí ní fùkù àzè tò mākùrù nòvò fàkà.

⁹Wò dhu-okú dò rò ní ndi, yà fùkù mākùrù mă mǐrínà rò, mă mà átò mă mǎrì nǝ mǎngyè mǐtsò mă mí òkùkú rò. Ní mă mí mǐtsò Kàgàwà rǝ, ndíní nyí nabhù tí nyùni ndi nyú ndi ndòzè kònzì dhu, ndàdù nyíra dhu-ǝnga t'òvòta mà, inga t'énita mànà ní, pòndà ìlilǎ-Alafí-otù ǝ. ¹⁰Ndi dhu bhěyi ní ndi, nyí nyàdù òko àdhàdhi Ádrùngbǎle òzè ka dhu bhěyi, nyàdù kóró dhu ǝnzì kà-nyikpò nòfò dhu bhěyi. Wòrí otu ǝ ní ndi, nyí nyàdù kóró ìdzi dhu-tidǝ nònzì, nyàdù àmbè Kàgàwà ùni dǝ mběyi nyú. ¹¹Kàgàwà ràdù ǝbi àbhu fùkù pòndà ádrùngbǎnga tò awáwù tò ǝbi ní, ndíní nyí nyongó tí kóró dhu-dzi òndù, ìnzì nyí nyíngyè rórò. Nírò dhèdhe ǝ, ¹²nyí nyàkà nyàbhu ǝtsò Àba Kàgàwà tò. Àbadhi ní ndi nyí nábhu nyíí iwà nyí nyàkà nyàbà yà pòndà ale tò kùli pòndà awáwù tò idzi ǝ ongyéngá ale tí. ¹³Obhó tí kùkòlò àlě, àlě rùvò pǝmvo Sitaní aríí ádrùngbǎnga tò ǝbi ná ònà ìnò ǝ rò, ndàdù àlě ìtsu Idhùna, yà atdíðǝ ndi ndàzè ale bhà idzi ǝ. ¹⁴Ndi Idhùna bhà ǝve-nyutsinǎ nga ní ndi, kùkòlò àlěí, ndàdù àlě tò nzérénga nùbà àlě tò ní.

Krístò ní kóró dhu-tsí dǝ Ádrùngbǎle dhu

¹⁵Krístò ní Kàgàwà, yà ìnzì arí ndàlǎ ale bhà ǝfò nyú. Àbadhi ní ndi yà Kàgàwà anzi kóró dhu-tsí tò sengba^a. ¹⁶Obhó tí, kòtù ǝ, Kàgàwà anzi òrù-akpà ǝ ndirò yà adzi ǝ aríí kóró dhu, yà ì àlǎ rí dhu mà, ìnzì arí ì àlǎ dhu mànà: ìmbà ríí ádròdrò kámá tò Tombi mǎtí, Ádròdrònga mǎtí, ndirò ìmbà ríí kóró màlàyíkà mà ǝyá kámá mànà mǎtí. Kàgàwà anzi kóró dhu kòtù ǝ, ndirò kòkù dò rò. ¹⁷Krístò níí ìnè angyi inzà kóró dhu àpè ìí rórò, ndirò yà ìí aríí kóró dhu-tsí náaríí kòtù ǝ. ¹⁸Ka ní ***Kànisa-dǝ**, ndi Kànisa ràdù ìí kà-ngbò. Ndirò ka ní ndi wò ndi ngbòna tò ìpìrònga nabhù. Ndirò ka ní ndi wemberè tí ndi ìngbè ǝve-bvù rò, ndíní ndi ndií tí kóró dhu-tsí dǝ-tsíró wemberè t'ále tí. ¹⁹Obhó tí, Kàgàwà nyú nditírò náazè kóró pòndà ǝfò ríí ndi Idhùna-nyutsi. ²⁰Idhùna-otù

a 1.15 Sengba-tì ní kóró dhu tò ìí angyinǎ rò ale, ndirò kóró dhu dǝ aríí òsòsè ádrùngbǎnga ná ale (Zàb 89.28).

ṣ, Kàgàwà azè ndùngbò kóró dhu-tsí ndi mànà. Ndi Idhùna azù yà mùsàlabhà dṣ ndi nufu-otù ṣ, Kàgàwà níibho màrùngà yà adzi ṣ ndirò òrù-akpà ò.

²¹ Ndirò nyí mà átò, angyi nyí nyí itse Kàgàwà rṣ rò, ndirò nyí ní kàbhà òmṣù, fùkú nzére irèta yà nyàbhù rí nyàmbe nzére dhu ònzì dṣ nóókú dò rò. ²² Pbétù kòmbí, Kàgàwà nùngbò wà nyí ndi mànà, Idhùna bhà ɔve-otù ṣ, ndíni nyí nabhè tí nyòtù nyí kònzì ililá ale tí, ìmbà nzére dhu tí ka kòzùna dhu rí nyuyatsi, ndirò ìmbà rí atdí afátá nà màtí ale tí. ²³ Pbétù, nyí nyàkà nyòdì pfòku, nyàdù iko pòtsó fùkú a'uta ṣ. Ndirò, nyí nyàkà nzà nyíndà nyí ndi Ídzi Màkùrù rṣ rò. Ka ní ndi àlè tó a'uta ídè dòná dhu. Ndi Ídzi Màkùrù ka kuno yà òrù-akpà-tsinà arí kóró ale tò. Ní ima Pòlò, Kàgàwà íli ma mífì kùnò rí indrù tò ale tí.

Pòlò rí kasu ònzì, ndàmbe ndùgyè dṣ Kànisa tó ídzinga-okú dò rò dhu

(1Kò 2.7-13; Èfe 3.1-13)

²⁴ Kòmbí idhèdu ìka wà ndi yà fùkù ma mí Ídzi Màkùrù ùnò dhu ràbhèna mabà àpbè-okú dò rò. Ndi ngbòdu ònà rò ma mábàna àpbè-otù ṣ, ma mí Krístò abà àpbè-tsù indrì. Ma mí ndi àpbè abà kà-ngbò tò ídzinga nabhè tí. Ndi kà-ngbò ní Kànisa. ²⁵ Ima, ma mòngò wà Kànisa-kàsù t'ónzitatále tí, àdhàdhì yà Kàgàwà udhè ka mɔnzì ndíni ídzinga nabhè tí fùkù dhu bhèyi. Kìdì ma ndíni ma muno tí pbindà Ɔte kóró fùkù. ²⁶ Ndi Ɔte ní ndi yà ròpè ndi angyí m̀hàngú ò rò kàrù ràdi orù ò kóró ale tó r̀gànda rṣ ɔte. Pbétù kòmbí, kítè wà ka kpangba pbindà ale tò. ²⁷ Obhó tí, Kàgàwà náazè nditè yà ndi ndudhé òdhù ò ndíni ndi ndonzi tí dhu tó ábhõnga mà, kà tó aya mànà ìnzì ní Pbàyàhúdí tò. Yàri ní ndi ndi òdhù ò kàrù dhu: Krístò rí afiku ò, ndirò ndi dhu àbhu nyí nyá'ù dhu ìnè nyí r̀r̀fì ngari nà Kàgàwà bhà Ádr̀ngbànga tó awáwè ò. ²⁸ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi mà m̀rí Krístò dṣ Ɔte òvò kóró ale tò. Mà m̀rí dhu òvò ìngbàtí íli ndi ale mà tò m̀tydu nyìkpóna, màdù dhu ùdhe fíndà dhu-õnga t'òvòta tó kóró ɔfò ṣ, ndíni mà mɔnzi tí kóró ale dz̀nà, r̀ò'ò Krístò-nyutsì. ²⁹ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi ma m̀rí kasu ònzì, màdù àmbe mugyè dṣ Krístò íbhò idù ɔbi, yà nyudutsì rí kasu ònzì ádr̀ngbànga tó ɔbi nyú nà ní.

2 ¹ Ma mòzè nyùni dhu ma rarí kasu ònzì ɔbi nyú nà okúku dò rò, nyí Kòlòsayì ṣ pbàkrístò mà, Làwòdikiyà ṣ Yèsù ná'ù ale mà, ndirò kóró ngùkpà ale kàkà inzà apèna nyídu-kpa mà nálà mànà. ² Ma mòzè dhu ní afiku ròtsì ɔbi, ndirò nyí r̀ngbò nyí atdí dṣ àzè ṣ. Ma mòzè dhu ní nyùlè Kàgàwà bhà Ɔte t'ùnita ní abho nyú. Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyí nyàdù Kàgàwà ùdhe ndònzì dhu yà orù ò ongónà àdì nùni'. Ndi orù ò ongónà àdì dhu ní Krístò nyú nditírò. ³ Kà-nyutsì tí ní ndi, àlè kádù àbànà dhu-õnga t'òvòta mà, ìnga t'ùnita mànà tó kóró ongyéngá nùrù ì. ⁴ Ma mí ndi dhu òvò fùkù, ìnzì atdí ale mà nùutrá tí nyí pbindà òvòvò ɔte ní. ⁵ Ìmbà dhu rí itse ma mífì r̀ukú rò ale-ngbò ònà rò dhu màtí, ní ma mífì ìnè atdíkpà nyí mànà ale-afí ònà rò. Ndirò idhèdu ìka ndi atdí dṣ, nyí nyáróko mbèyi àkàkà ɔfò ṣ, nyàdù iko pòtsó Krístò nyí nyá'ù ní a'uta ṣ dhu ma màla rò.

Krístò dṣ tí dhu àkà kòsì ale bhà ípìr̀ngba dhu

⁶ Nírò, yà nyí nyá'ù Yèsù Krístò rí fùkù Ádr̀ngbàlè tí dhu bhèyi, nyí nyàkà nyòngò òko àbadhi ózè nyòngò òko dhu bhèyi. ⁷ Nyí nyàkà nyòdì ivéku

kà-nyutsi, nyàdù fùkú ípìrŋga òsì kà dǎ. Nyí nyàkǎ nyíkò pòtsò a'uta ǎ, yà fùkú ka kúdhe ka dhu bhěyi. Ndirò nyí nyàkǎ nyí ǎ òtsò àdù arí atdíǎ Kàgàwà tǎ ale tí.

⁸Nyí nyàkǎ nyàndà nga mběyi, akye atdí ale mà núutràna nyí yà ìndrù arí ǎ nà ìmbǎ tina nà dhu-ŋga t'òvòta-tidǎ ní nǎ. Ndi dhu-ŋga t'òvòta-tidǎ ní yà ìndrù tǎ màndu mà, yà adzi dǎ ǎbi nà dhu-tsí mànà rǎ ndi nípbi, pbétù ìnzí ndàdù ndípbi Krístò rǎ. ⁹Obhó tí, Kàgàwà bhà ǎfǎ rí kóró nyú Krístò-nyutsi, kà-ti ní, kà-ngbò ǎ. ¹⁰Ka ní ndi òrù-akpá ǎ arí kóró màlàyíkà mà, ǎyá kámá mànà dǎ arí àdrùngbǎnga tǎ ǎbi nà. Ndirò, kà mànà nyí nyúngbò nyí dhu-otù ǎ, ka kózù wà nyí àkǎkǎ obhó nyú ale tí.

¹¹Krístò mànà nyí nyúngbò dhu-otù ǎ, Kàgàwà íli wà pbìndà ale tí rí nyítè ìndrù tǎ ize afikú ǎ. Angyí kítè Pbàyàhúdí tǎ ize tí dhu ní ǎ ònzìyànga òbhòlò abádhí rǎngo dhu. Pbétù, rùkú kili ize ní nzi ìndrù-òtsù íli, ka níli ní Krístò. Ní ndi dhu-otù ǎ, kípfo wà yà angyi nyí nyí ǎ nà nzére ǎfǎ nyukutsi rǎ. ¹²Obhó tí, bàtizò nyí nyálù dhu-otù ǎ, nyí nyúve, kadù nyùtdu atdíkpá Krístò mànà. Ndirò nyí nyàdù nyùngbe átǎ atdíkpá kà mànà, yà ka nabhù rìngbè ndi ǎvebvù rǎ Kàgàwà bhà àdrùngbǎnga tǎ ǎbi nyí nyá'ù dhu-okú dǎ rǎ. ¹³Angyi nyí, ìnzí ní Pbàyàhúdí tírǎ, nyí ní iwà nyí nyúve fùkú afátá-okú dǎ rǎ, ndirò ìmbǎ nyí nyí Kàgàwà bhà ale tǎ ize nà rùkú dhu-okú dǎ rǎ ale. Pbétù kòmbí, Kàgàwà nábhu wà ípìrŋga fùkú atdíkpá Krístò mànà, ndàdù fùkú nzérenga mà fáká nzérenga mànà núbà kóró. ¹⁴Àlè ní afátá nà ale, ìnzá àlè kifu kàbhà Úyátá dhu-okú dǎ rǎ. Pbétù, kǎkyè yà àlè òbhù ka karí okúya dǎ rǎ í afátá ka kundí ǎnà bhàrùwà. Kǎkyè ka dòtsí, Krístò ndi ndàbhù kutǎ mùsalabhà dǎ dhu-otù ǎ. ¹⁵Ndi dhu-otù ǎ, Kàgàwà núudhá òrù-akpá ǎ màlàyíkà mà ǎyá kámá mànà tǎ ǎbi, ndàdù abádhí náte kpangba kóró ale-ònzí, àdrà-mbí-akpá dǎ ka kùsò rǎrǎ, ndíni Idhùnà ònzí dhu-lèma dhu nitè tí.

Ìnzá dhu àkǎ kifu ìndrù rùdhèna títǎ tǎ dhu dhu

¹⁶Nírǎ, dhu àkǎ nzá atdí ale mà rǎtdi-ànyàku nyí nyónyuna dhu-okú dǎ rǎ, ndirò nyí nyómuvàna dhu-okú dǎ rǎ. Ndirò, atdí ale mà àkǎ nzá ndòtdi ànyàku ìnzá nyí nyífu Pbàyàhúdí tǎ atdí mùhendù-idhò mà, àbí-kudò tǎ mùhendù mà, ndirò sàbatù-idhò mà dhu-okú dǎ rǎ. ¹⁷Kòrí dhu kóró ní ìrà rírá dhu-sisi kèlè. Pbétù, kóró í dhu-tsí tǎ obhónga ní Krístò ndi nyú tírǎ. ¹⁸Àpè nyàbhù nyí ìngbàtí íli ndi ale mà, yà ìrinǎ rǎ rí nditè yorowà t'ále tí ràmbe ànyàku ìtdi dǎ. Ndirò, àpè nyàbhù nyí màlàyíkà ùlè arí ale mà ràmbe ànyàku ìtdi dǎ. Wò dhu bhěyi ale-tidǎ ní, yà ndi ndálàna ǎnyu òdzi dònà dhu bhěyi dhu rǎ tí arí afina àpba ale, ndàdù àmbe ndyò dǎ kókórò pbìndà ìndrù tǎ ǎfǎ ǎ ndi ndí ǎ nà ìrèta-okú dǎ rǎ. ¹⁹Í ale núpba nzá í Krístò rǎ. Krístò ní ndi *Kànisà-dǎ, ndirò kànisà ní kà-ngbò. Ka ní ndi arí pbìndà ale nóngù, ndàdù abádhí-tsù àndu ròkò atdíkpá, àdhàdhì ale-ngbò-rǎngá-nzo náarí 'ùnzi ngingò ǎ rǎ, ndi ale-ngbò ràdù àmbe òvi dǎ Kàgàwà-afí ózè dhu bhěyi.

²⁰Nyí, nyí nyuvè wà atdíkpá Krístò mànà, nyàdù ùvò yà adzi dǎ ǎbi nà dhu-tsí tǎ àdrùngbǎnga tǎ ǎbi ǎ rǎ. Ní ádhu nyí nyarádù nyònzí yà adzi ǎ ale bhěyi fùkú okota ǎ, nyàdù nyòzè nyífu kǎkǎ dhu bhěyi uyátá-tidǎ ní? ²¹Í uyátá ràtina: «Àpè nyonyu yà dhu! Àpè nyinè yà dhu! Àpè nyalú yà dhu-ngbò!» ²²Kòrí dhu kóró nípbi í ròyá dhu ní 'ìnza ràdù atdí-gùna tí ka kònzí kasu í nǎ rǎ dhu. Ndirò í dhu kóró ní ìndrù tǎ uyátá mà, ìndrù rùdhèna dhu

màná kèlě. ²³Obhó tí, kòkò ì ọ́yátá rí 'àlǎ dhu-ǎnga t'óvòta tó ọ́fò bhěyi. Ƴ ọ́yátá rí ìndrù àvì rùlě ndì ndòzè dhu-tsí kèlě, ràdì yorowà tó ọ́fò bhěyi rí ndàlǎ ọ́fò ọ́, ndirò ràbhù ngbòna ràbà àp̀bè Kàgàwà-okú dò rò. Pbétù, kòkò ì ọ́yátá rí mbà tìya nà, abádhí ràbhùna ìndrù r̀nzì ní ì Ƴ atdyúya òho dhu-tsí kèlě nídhunì.

Krístò, òrù-akpà ò arí'ì ale, náafí nòzè dhu ònzi ka kí dhu

3 ¹Nyí nyapè ì'ì iwà nyí nyungbe nyí atdíkpá Krístò màná dhu tí, ní nyí nyàkǎ nyòmè òrù-akpà ò arí'ì dhu, yà Krístò arádi Kàgàwà bhà fangà d̀nǎ rò ì. ²Nyí nyàkǎ nyíli afíku atdídǔ òrù-akpà ò dhu dǔ, ìnzí ní nyíli afíku yà adzi ọ́ dhu dǔ. ³Obhó tí, nyí nyúve wà, Kàgàwà ràdù nyàbhù nyùngbe nyí ọ́ve-bvù rò. Ní kòmbí, nyí nyórù wà fùkù ípírǎnga atdíkpá Krístò màná Kàgàwà-nyutsi. ⁴Krístò ní ndi fùkù obhóná ípírǎnga. Ndirò kà rí ndàvì kpangba tǔdídǔ nínganì, nyí mà átò nyí nyaviya nyí atdíkpá kà màná, kàbhà ádrùngbǎnga tó awáwù ọ́.

⁵Nírò, nyí nyàkǎ nyòkyè yà adzi ọ́ kóró dhu-tsí kǎkǎ nyukutsì arí'ì: m̀nyen-òní t'ònzita mà, Kàgàwà-nyíkpó ọ́ ka kótì dhu mà, ale-nyí ríwù ní nzére dhu-atdyú t'òhota mà, ndirò ongyéngá-atdyú t'òhota màná. Ndi ongyéngá-atdyú t'òhota rí'ì àdhàdhí yà ***sànamù** ùlě ka kí dhu bhěyi. ⁶Kòkò nzérenga-okú dò rò ní ndi Kàgàwà bhà nàwì níisíya yà ìnzí arí tsùnà dhu ìri ale dǔ. ⁷Angyi, nyí nyongónà dhu ònzi ndi dhu bhěyi, yà ì nzérenga-ọ́bí náasè d̀̀kunà nínganì.

⁸Pbétù kòmbí, nyí nyàkǎ nyípfo kǎkǎ dhu-tsí kóró nyukutsì rò. Ƴ dhu ní: nàwì ònzi nyí nyí dhu, ùkúnga rí ndìwa dhu, nzére dhu ònzi nyí nyí dhu, ìndrù àdhù nyí nyí dhu, ndirò ìndrù ní nyí nyí dhu ùnò ní ọ́te-tidǔ rǎhu liku ọ́ rò dhu. ⁹Nyí nyàkǎ nzà nyùnò títò fùkù nzínziku ọ́. Obhó tí, nyí nyípfo wà yà angyi nyí nyí'ì nà fùkù ìndrù-ayí tó ọ́fò nyukutsì rò, pbìndà m̀tsò màná, ¹⁰nyàdù ìndrù-ọ́wátá tó ọ́fò núfò rùkù. Obhó tí, nyí ní ìndrù-ọ́wátá. Kàgàwà, yà àlě nabhòlò ale, náarí nyàbhù nyòngò ìndrù-ọ́wátá tí bìlìnganà. Ndi dhu bhěyi ní ndi, nyí nyàdù àmbe nyùli dǔ kà bhěyi atdídǔ, nyàdù k̀ni mběyi nyú. ¹¹Ní wò dhu-okú dò rò, ìnzí ní Pbàyahúdí mà, Pbàyahúdí màná ǎnga ùndò ka kí dhu-tí rí'ì ìmbà. Kà rí'ì ndi dhu bhěyi tí ọ́nzíyánga ka kóbhòlò ale mà nzínzi ọ́, ìnzá ka kóbhòlò ọ́nzíyánga ale màná, iwà ìnga ǹni ake ale mà nzínzi ọ́, ìnzá ìnga ǹni akekpá m̀tí ale màná, ndirò ìnò tí arí'ì ale mà nzínzi ọ́, ìtírò arí'ì d̀yá ale màná. Obhó tí, Krístò ní ndi kóró dhu dǔ idzi nónyè ale, ndirò kà rí'ì ìngbàtí ìli ndi ale mà yà ndi ná'ù nyutsi.

Kànisà ọ́ pbàkrístò àkǎ 'òkò tí nzínziya ọ́ dhu

¹²Nírò nyí yà Kàgàwà òvò fíndà ale tí rò, nyí ní kàbhà ale, yà atdídǔ kòzè ale. Ní ndi dhu-okú dò rò, nyí nyàkǎ nyí'ì nà ní izu àbà nyí nyí ìndrù dǔ ní afíku, ìdzìnga ònzi nyí nyí ìndrù tò ní afíku, yorowà nà nyí nyóko ní afíku, ìyònga ọ́ nyí nyóko ní afíku, ndirò dhu-dzi òndù nyí nyí ní afíku. ¹³Nyí nyàkǎ nyòndù dziku nzínziku ọ́. Ndirò ọ́dhìku ọ́bhù nyí nyí okúna dò rò dhu nà nyí nyí'ì rò, nyí nyàkǎ nyòwù dhu ùbà rǔ fùkù nzínziku ọ́, àdhàdhí Ádrùngbàle Yèsù ǹubà dhu fùkù dhu bhěyi. ¹⁴Ròsè kóró k̀rì dhu d̀nǎ, nyí nyàkǎ nyí'ì àzè nà. Obhó tí, àzè náarí ndi kóró ale ùngbò rí'ì atdí ale nyú tí. ¹⁵Nyí nyàkǎ nyí'ì Krístò bhà màrùngà nà afíku ọ́. Obhó tí, Kàgàwà ùnzì nyí nyí'ì ndi màrùngà nà, ndí'ì nyí nyí'ì tí atdí ale-ngbò tí.

Ndirò, nyí nyàkǎ nyí'ì òtsò àdù arí Kàgàwà tò ale tí. ¹⁶Krístò bhà Òte àkǎ ndàdi abhò nyú nzínziku ǎ. Nyí nyàkǎ nyòwù dhu ùdhe rǎ fùkù, nyàdù sedzà ùbho fùkù nzínziku ǎ dhu-ǎnga t'òvòta tó irèta nyú nà. Nyí nyàkǎ nyòwù adyi ùyù rǎ Kàgàwà tò atdí afíku nyú nà, nyàdù òwu òtsò àdu rǎ kà tò ^{*}Zàburì mà, ilèta tó adyi mà, Ìlìlǎ Alafí rí nyàbhù nyùyù ngùkpà adyi mà nà ǎ. ¹⁷Ìngbàtí ìlì ndì dhu mà nyí nyónzina, òtè-ku ǎ mǎtí, ndirò mùtsòku ǎ mǎtí, náká nyónzì kóró Ádrùngbǎle Yèsù-òvò rǎ, nyàdù òwu òtsò àdu rǎ Àba Kàgàwà tò kòtù ǎ.

Fí-dzá pbàkrístò àkǎ 'òkò tí dhu

(èfe 5.22-33; 6.1-9; 1Tí 6.1-2; Tít 2.9-10; 1Pé 2.18-25; 3.1-7)

¹⁸Nyí vèbhálé, nyí nyàkǎ nyí'ì fùkù kpabhále-tsù dhu àkǎkǎ dhu bhèyi, Ádrùngbǎle Yèsù-ònzí.

¹⁹Nyí kpabhálé, nyí nyàkǎ nyòzè fùkù vèbhále, ìnzí nyàdù òwu òko rǎ abádhí mà nà idzo tí nyí nyìdzò ngbòku rórò.

²⁰Nyí nzónzò, nyí nyàkǎ nyífu nyí nódhì ale kóró dhu ǎ. Obhó tí, wòrí ní ndì Ádrùngbǎle-nyìkpó nǎfò dhu.

²¹Nyí nzónzo t'ábáná, nyí nyàkǎ nzá nyòwù fùkù nzónzo àbhù rǎ rǎkò, akye nyí nyabhùna abádhí-afí ríngyè ì ní.

²²Nyí ìno tí arí'ì alé, nyí nyàkǎ nyífu yà adzi ǎ fùkù ádròdrǎ ale kóró dhu ǎ. Nyí nyàkǎ nzá nyífu abádhí yà abádhí rí nyǎlǎ nyìkpóya ǎ ònǎ kàsùmì ǎ tí, àdhàdhì abádhí-nyìkpó ǎ tí nyí nyí nyí'ù dhu bhèyi. Pbétù nyí nyàkǎ nyífu abádhí idzi afíku nyú nà, Ádrùngbǎle ifù nyí nyarí dhu-okú dǎ rǎ. ²³Ndirò nyí nyónzina ìngbàtí ìlì ndì dhu mà, náká nyónzì atdí afíku nyú nà, àdhàdhì Ádrùngbǎle tò nyí nyí kasu ònzi dhu bhèyi, ìnzí ní ìndrù tò nyí nyí kasu ònzi dhu bhèyi. ²⁴Nyí nyàkǎ nyí'è dhu ní, Ádrùngbǎle rubhòya yà pòndà ale tò ndì ndulì perè tí dhu fùkù. Obhó tí Krístò, yà nyí nyarí kàsùna ònzi ale ní ndì obhónánga tó Ádrùngbǎle. ²⁵Pbétù, nzére dhu ònzi arí ale bhà perè Kàgàwà ubhòya àdhàdhì yà kǎnzì nzére dhu-bvù rǎ, kǎrí nzí dhu òlè ìndrù tò nídhuní.

4 ¹Nyí ádròdrǎ alé, nyí nyàkǎ nyónzì dhu fùkù ìno tò obhónánga dǎ, ndirò àkǎkǎ màgèrè ǎ, nyàdù dhu ùnì nyí mà átò nyí rǎrǎ'ì ìnè dùkù Ádrùngbǎle nà òrù-akpà ǎ.

Pbàkrístò àkǎ 'òkò inzá àpè Yèsù à'u ale nzínzì ǎ tí dhu

(èfe 5.14-17; 6.18-20)

²Nyí nyàkǎ nyòkò pòtsò itsòta ǎ. Ndirò nyìtsò nyí nyí rǎ, nyí nyàkǎ nyòdǎ Kàgàwà ràdùna fùkù dhu òtsò àdù nyí nyí kà tò rǎrǎ. ³Nyí nyàkǎ nyìtsò nyí dǎkǎ átò, ndíní Kàgàwà angbe tí pòndà Òte òvò mà mí ìndrù tò ní otu fǎkà. Ndi Òte ní Krístò nàndà Òte, yà òdhù ò ongónà àdi. Wò ndi Òte-okú dǎ rǎ ní ndi ma mǎ'ì kòmbí imbi ǎ. ⁴Nírò, nyìtsò nyí dùdù, ndíní ma mara tí kòvò rǎ kpangba, àdhàdhì kàkǎnà mǎvò dhu bhèyi.

⁵Nyí nyàkǎ nyí'ì dhu-ǎnga t'òvòta tó mùtsò nà inzá àpè Yèsù à'u ale-ònzí, nyòwù idzìnga ònzì rǎ abádhí tò nyí nyàbà kóró kàsùmì ǎ. ⁶Òtèku àkǎnà ndí'ì inga nǎfò òte tí bilínganà, ndàdù òvù iko ní ka kòsì dhu bhèyi. Nyí nyàkǎ nyòwù òte àdu rǎ ìngbàtí ìlì ndì ale mà tò àkǎkǎ dhu bhèyi.

Bhàruwà rīku ònà rò ovita

(Èfè 6.21-22)

⁷Ima nàndà kóró dhu nòvo rí fùkù ní àlě t'ádòná Dòkíkò. Àbadhi ní atdíđs ma mózè ale, atdíđs pòndà kasu nífu kasutále, ndirò atdíkpá mǎ mǎrí Ádrùngbǎle Yèsù bhà kasu ònzi mànà ale. ⁸Ndi dhu-okú dò rò ní ndi ma mòvì ka tiku ò, ndíní mǎ mǎda òná dhu nòvo tí fùkù, ndàdù affku àbhu ròtsi obi. ⁹Ma mòvì abádhí atdíkpá atdíđs ma mózè, ndirò atdíđs ndi nífu àlě t'ádòná Ònèsimò mànà. Ndi Ònèsimò ní àwú fùrábvù ale. Abádhí ní i rí irò ì nònzì kóró dhu àwě fùkù.

¹⁰Ɔdhìdu Àsitarikò, yà atdíkpá ka kúsò mǎ mànà ale, nóvì nyí. Ndirò Mǎrkò, Bàrnabà t'ádòná nóvì nyí átò. Nyí nyàbà wà Mǎrkò-okú dò rò ma múnò fùkù dhu. Ní fùrábvù kà rǎrà àhu rò, nyàkò ka mběyi. ¹¹Ndirò Yèsù, yà Yèsitò tí kátina ale, nóvì nyí átò. Kǎkà Yèsù ná'ù Pbàyahúdì nznzi ò, kǎkò ìbhu ale kèlě ní i atdíkpá arí kasu ònzi ima mànà òrù-akpà ò Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi-okú dò rò. Ndirò abádhí ní i afídu nópè.

¹²Fùrábvù ale Èpafrà nóvì nyí átò. Ka ní Yèsù Krístò bhà kasutále. Kǎrí nzì ndìngyě nditsò ndi ndí dükú bilínganà rò, ndíní nyí nyikò tí pòtsò fùkú a'uta ò, ndíní nyí nyo'ò tí afíku òná rò, nyàdù àmbe Kàgàwà-afí òzè kóró dhu ònzì dǎ. ¹³Ma mí dhu òvo kpangba kókú dò rò matì, kà rarí ndùgye atdíđs okúku dò rò. Ndirò kǎrí ndùgye Làwòdikiyà mà Hiyèrèpoli mànà tó kigò ò arí'ì pbàkrístò-okú dò rò. ¹⁴Lukà, yà atdíđs àlě kóze àlě tó mùngangà mà, Dēmà mànà nóvì nyí.

¹⁵Òvì nyòvì Làwòdikiyà tó kigò ò rí'ì àlě t'ádòná pbàkrístò, atdíkpá Nifà mà, yà pbi idzá arí 'ùndù pbàkrístò mànà. ¹⁶Yàrí bhàruwà ka kozúna gukyè nznziku ò, ní nyònzì kóró obi, kozù ka átò Làwòdikiyà ò *kànìsà ò. Ndirò nyí, tiku òná rò, nyí nyàkà nyòzè wò ndi kànìsà ò bhà tò ma mǎndí bhàruwà átò. ¹⁷Ɔvo nyòvo dhu Àrkipo tò nyàti: kà rǎkà ndàndà nga mběyi yà fónà Ádrùngbǎle Yèsù ábhu kasu nà, ndíní ndadù tí kònzì mběyi.

¹⁸Ima Pòlò, ma mǎndí dhu ɔtsúdu nyú nǎ, mòvì nyí nǎ. Àpé nyàdzo àdì ma mǎdì imbi ò dhu rò rò. Kàgàwà àkà ndàso nyí!

Tèsàlònìkà

ǝ Kànìsà tò Pòlò andí wemberè tí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ǝ ì nòtù ádrùndrǝ dhu tí dhu

Yàrí ní wemberè tí Pòlò andí Tèsàlònìkà tǝ kigǝ ǝ p̀bàkrístò tò bhàruwà. Kǝndí ka mbèmbè imbò kumì d̀nà atdí nà atò údà Yèsù ka kùgù dhu-dzidǝ rǝrǝ. Obhó tí, Pòlò mà, Sílà nà náawù ùvò ndi kigǝ ǝ, Pòlò ràdù Yèsù Krístò bhà Ídzì Mǝkùrù núnǝ abádhí tò (Kas 17.1-10). Tèsàlònìkà tǝ kigǝ ǝ kànìsà ǝ, inzì ní P̀bàyàhúdí níí'ì abhò nyú, p̀bétà P̀bàyàhúdí nyú ràdù ìí ngúfe. Ngúfe idhò dzidǝ, P̀bàyàhúdí ǹzínzì ǝ atdídhená ale náadù dhu àya ìndrù tò, inzì Pòlò mà, Sílà nà r̀ǹnna dhu niri tí.

ǝyǝ atò dzidǝ, Pòlò avi Tìmòtewù r̀rà Tèsàlònìkà arí Yèsù ná'ù ale arí òkò tí dhu andà. Ní ànyì Tìmòtewù àrà àhu, ndàdù ndàdu r̀, k̀tsi àtinà Pòlò ní ìnè abádhí r̀r̀í'ì f̀iyǝ a'uta nòdò ì arí r̀. Kǝtì átò abádhí ǹzínzì ǝ atdídhená ale tǝ ir̀eta nínza dhu r̀r̀í'ì abáya mà, ayíya mà, ndirò ǝdhíya mànà núve inzà Yèsù àpè ìngo rǝrǝ dhu. Ní abádhí r̀r̀òwu dhu òngù r̀ tsùyá k̀k̀k̀ ùv̀v̀e ale ralaya tí tdù Yèsù-ngbò. Ndi dhu-okù d̀ r̀ ní ndi, Pòlò náandí bhàruwà abádhí tò, ndíní abádhí-aff ǝtsì tí ǝbì ǹ, abádhí ǝnì tí Yèsù Krístò r̀ingo dhu níí'ya tí dhu, ndirò ndi ná'ù ale k̀ǹziya tí dhu. Ndi dhu bhèyi ní ndi, abádhí r̀i dhu à'ù ìnè ì r̀í'ya atdíkpá ndi Ádrùngbǝle mànà dhòdhódhonganà.

Bhàruwà-nyìtì ka kòhù tí dhu

- Pòlò mà r̀ Tèsàlònìkà ǝ Kànìsà nòvì dhu mà abádhí r̀i ǝtsǝ àbhù Kàgàwà tò abádhí-okù d̀ r̀ dhu mànà dhu (1.1-10).
- Pòlò mà anzi kasu tí Tèsàlònìkà ǝ kànìsà ǝ dhu (2.1-16).
- Pòlò r̀i Tèsàlònìkà ǝ bhà nòzè ndàla dhu mà k̀vì Tìmòtewù r̀rà abádhí-aff ǝpè dhu mànà dhu (2.17-3.13).
- Pòlò r̀i Yèsù ná'ù ale ònzi ròkò Kàgàwà-nyìkpǝ nòfǝ dhu bhèyi dhu (4.1-12).
- Yèsù ì a'ù rǝrǝ ùvè ale núungbeya ì dhu (4.13-18).
- Ádrùngbǝle Yèsù ná'ù ale àkǝ 'òkò tí kà r̀ingo ònà idhò ǝdò ì f̀ ònanǝ dhu (5.1-22).
- Pòlò r̀i p̀bàkrístò òvì dhu (5.23-28).

Pòlò mà r̀ Tèsàlònìkà ǝ Kànìsà nòvì dhu

1 ¹Ima Pòlò, Sílìvanù, Tìmòtewù mànà, mà màndí yàrí bhàruwà f̀k̀k̀, Tèsàlònìkà tǝ kigǝ ǝ kànìsà t̀r̀. Nyí ní Àba Kàgàwà bhà ale, ndirò nyí ní Ádrùngbǝle Yèsù Krístò bhà ale. Ní, Kàgàwà àkǝ ndàso nyí, ndàdù nyǝbhu nyòkò màrùngà ǝ.

²Mǝ mǝrí ǝtsǝ nǝbhù bilínganà Kàgàwà tò okùkù d̀ r̀, màdù àmbe nyìrè d̀ f̀àkǝ itsòta ǝ. ³Ndirò, m̀tsǝ mà m̀í àlè t̀Ábanà Kàgàwà-ònzì r̀, mà mǝròngo ìr̀enà ìnzì mà múbhana rǝrǝ dhu ní, f̀ùkù a'uta-kàsù mà, f̀ùkù àzè

arí nyǎbhu nyǎnzí kasu tí dhu mà, ndirò ní, nyí nyá'ù dhu ɔbi nyú nà ingo àlě tó Ádrùngbàlẹ Yèsù Krístò ringoya dhu. ⁴Adódù, yà atdíḍ ma mózè nyí rò, mà m̀ni dhu Kàgàwà rózè wà nyí, ndirò kà rówò wà nyí, nyí'í p̀bìndà ale tí. ⁵Obhó tí, yà fùkù mà m̀vò fàkà Ídzi M̀kùrù ní mà m̀vò nzá ɔtẹ ɔ tí. P̀bétù, mà m̀vò ka ̀lìlǎ-Alafí bhà ádrùngbànga tó ɔbi mà, kàbhà m̀d̀z̀nà mà nà ní, màdù dhu à'ù wò mà m̀vò fùkù dhu r̀r̀r̀ obhó dhu nyú. Ndirò, nyí nỳni wà ingbà dhu bhèyi m̀t̀t̀ ǹz̀ǹz̀ikù ɔ mà m̀ókò dhu nàbhu íd̀z̀ingà fùkù dhu. ⁶Ndi dhu bhèyi ní ndi, fùkù okota nófò ndi fàkà okota nà, ndàdù ndòfò Ádrùngbàlẹ Yèsù bhà adita nà. Ndirò, ábhò àp̀bè nyú ɔ rò, nyí nyádù Kàgàwà bhà ɔtẹ náko, ̀lìlǎ-Alafí ní'ra nyí ní dhèdhe nyú nà. ⁷Ndi dhu bhèyi ní ndi, yà nyí nỳnzina dhu nàdi wà ídzi ɔfò tí M̀k̀èd̀niyà mà Àkayà mà nà tó p̀b̀ir̀i ɔ Yèsù ná'ù ale tó. ⁸Obhó tí, fùr̀ábvù rò nga ní ndi, Ádrùngbàlẹ Yèsù d̀s̀ r̀óte Ídzi M̀k̀ùr̀ù ǹnd̀ ndi ní. K̀nd̀ nzá ndi M̀k̀èd̀niyà mà Àkayà mà nà ɔ tí, p̀bétù, nyí nyá'ù Kàgàwà tí dhu-̀yí ná'kà ábhò ngari nyú ɔ. Ní, wò dhu d̀s̀ mà m̀ǹnà t̀d̀t̀d̀ dhu r̀í'í mbà. ⁹Ndirò, ̀ndr̀ r̀owu àwenà r̀s̀ dhu ní, fùr̀ábvù mà m̀wù ùvò tí dhu. Ndirò, abádhí r̀owu àwenà r̀s̀ dhu ní, nyí nyúgèrè nyí nyá'ù Kàgàwà, nyádù ***sànamè** núbhà dhu. Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyí nyá'í íp̀ir̀ngà mà obhóngà mà nà tó Kàgàwà-kàsù ǹnz̀i. ¹⁰Ndirò, nyí nyá'í Kàgàwà t'ídhùnà, Yèsù ringo òr̀-akpà ɔ rò dhu nòdò. Ndi Yèsù ní ndi Kàgàwà ábhu ringbè ndi ibhu ɔ rò, ndí'í àlě nuwà tí yà r̀í'ra ̀ndr̀-ànyà t'í'̀d̀t̀a tó p̀bìndà nàwí ɔ rò.

Pòlò rí Kàgàwà bhà Ídzi M̀k̀ùr̀ù ǹǹ Tèsàlònikà ɔ dhu

2 ¹Adódù, nyí nyú mà nyí nỳni wà dhu inzà mà r̀owù ùvò kòkòrò fùr̀ábvù. ²Nyí nỳni wà dhu átò, t̀d̀ mà mowu ùvò fùr̀ábvù rò, mà rábà àp̀bè, kadù dhu ànò mà ní Filipi tó kigò ɔ. P̀bétù, ábhò àp̀bè ǹz̀ǹz̀i ɔ rò tí, Kàgàwà ábhu afika ròtì ɔbi, m̀ǹ p̀bìndà Ídzi M̀k̀ùr̀ù fùkù. ³Obhó tí, yà fùkù mà múyà dhu ní'í ǹz̀í afátá, ka ní'í ǹz̀í ǹz̀ére irèta mà, ndirò ka ní'í ǹz̀í utrátà mà. ⁴P̀bétù, Kàgàwà ɔzù ndi mà iwà mà mà'kà m̀ǹ p̀bìndà Ídzi M̀k̀ùr̀ù ̀ndr̀ tó ale tí. Ní mà mí ǹz̀í àdù k̀ǹ ̀ndr̀-nyìkpò nòfò tí, p̀bétù mà màdù k̀ǹ Kàgàwà-nyìkpò nòfò tí. Ka ní ndi ale-afí-tì dhu mà ǹǹí arí ale. ⁵Obhó tí, nyí nỳni wà dhu inzà mà r̀uhà ̀ndr̀ akekpa m̀t̀t̀ òt̀eka ɔ. Ndirò òt̀eka ɔ, mà m̀nè nzá ̀ndr̀-fo mà mí dhu òngyè dhu. Kàgàwà nyú ndi-tí'í ní ndi yà mà m̀ǹnà dhu tó ngàm̀bì. ⁶Ndirò mà manè nzá ̀ndr̀ rí m̀f̀f̀ dhu, ̀mbà rí'í nyí nyú m̀t̀t̀, ̀mbà rí'í ngùkpà ale m̀t̀t̀. Mà m̀f̀yana inè mà'e mà d̀ùk̀ àzèmbè Krístò bhà uvitatále nyú ní mà rò. ⁷P̀bétù mà màdù òko ǹz̀ǹz̀ikù ɔ yorwà nyú nà. Ádhàdhì ndi ndarónguna inzo nòzè ingba-tsà'na bhèyi, ⁸mà mózè nyí atdíḍ. Ní, mà mazè nzá m̀ǹ Kàgàwà bhà Ídzi M̀k̀ùr̀ù k̀l̀l̀ fùkù, p̀bétù atdyúka nadù ̀yí átò màd̀zi fàkà íp̀ir̀ngà nyú okúku d̀s̀ rò, fàkà àzè ní'í'í ndi abho nyú fùkù ní'ídhuní. ⁹Adódù, nyí nyí'è wà mà m̀ǹz̀i kasu tí dhu mà, yà mà màbà àp̀bè mà nà. Mà m̀wù Kàgàwà bhà Ídzi M̀k̀ùr̀ù ǹǹ rò fùkù àzèmbè mà mí kasu ònzi adyíbhengá, ndirò kùbhingá m̀t̀t̀ r̀òr̀, akye mà mowuna ̀yí ànò tí ǹz̀ǹz̀ikù ɔ atdí ale d̀s̀ m̀t̀t̀ ní.

¹⁰Nyí, Yèsù ná'ù ale tí'í, mà m̀ókò ǹz̀ǹz̀ikù ɔ ̀lìlǎ ɔfò ɔ, àkàkà ɔfò ɔ ndirò ̀mbà ǹz̀ére dhu tí ka kòz̀nà dhu r̀í'í ònà ɔfò ɔ. Nyí ní ndi dhu tó ngàm̀bì, ndirò Kàgàwà ní átò ndi dhu tó ngàm̀bì. ¹¹Nyí nỳni wà dhu átò mà r̀ókò kòrò ǹz̀ǹz̀ikù ɔ ale mà nà àdhàdhì inzo t'á'banà mà nàaróko p̀bì inzo mà nà

dhu bhěyi. ¹² Mǎ mǒwù dhu ùyǎ rǒ fùkù, mǎdù òwu afiku òpè rǒ. Ndirò, mǎ mǒwù nyǒnzi rǒ òbi nyú nà, ndíní nyí nyubhì tí Kàgàwà ózè dhu bhěyi. Ndi Kàgàwà ní ndi nyí núnzi ndíní nyí nyotsú tí pbìndà ádrùngbǎnga tó idzi ò, nyǎdù pbìndà ádrùngbǎnga tó awáwù nála.

¹³ Ndirò, yàrí ní ndi yà ìnzí mǎ mí mǐngyě rǒrò mǎ mǎrí òtsò nábhù ní Kàgàwà tò okúna dǒ rǒ dhu: Nyí nyírì yà fùkù mǎ múnò Kàgàwà bhà ídzì Mǎkùrù. Ní, nyí nyǎdù kǎkò ìnzí ní ìndrù-lí'ò rǒ àhu ɔte bhěyi, pbétù nyí nyáko ka Kàgàwà-lí'ò rǒ àhu ɔte bhěyi. Ní, ndi ɔte ní Kàgàwà bhà ɔte. Ndi ɔte ní ndi nyukutsi rí kasu ònzi nyí Yèsù ná'ù ale tírò. ¹⁴ Adódù, ndi dhu nìtè dhu ní, yà Yùdeyà tó pbìrì ʒ, Kàgàwà bhà kànìsà ʒ Yèsù Krístò ná'ù ale rǒ ndi nanzi dhu, nónzi wà ndi átò rùkú dhu. Nyí nyábà àpè fùkú pbìrì ʒ bhà nyú fǒ, àdhàdhì abádhì náabà àpè inzà Yèsù ná'ù Pbàyàhúdì-fǒ dhu bhěyi tí. ¹⁵ Pbàyàhúdì ní ndi Ádrùngbǎle Yèsù nabhù kohò, ì rǎdù pbánábí nábhù kòkyè. Abádhì ní ndi rǒkà ávu. Abádhì rǒnzina dhu arí nzi Kàgàwà-nyìpkó nǒfǒ, ndirò abádhì nǒngò kóró ale tó òmvù tí. ¹⁶ Abádhì arí tsùka àpà 'ètù ìnzí mǎ mǒvò tí ògù tó ɔte ìnzí ní pbàyàhúdì tò, akye abádhì adèna ùgu ní. Ndi dhu bhěyi ní ndi, abádhì nìsè yà angyangyi ì arǒnzina fíyó nzérenga-bvu. Pbétù, Kàgàwà bhà nàwí rísì isì abádhì dǒ.

Polò rǐ Tèsàlònìkà ʒ bhà nózè ndàla dhu

¹⁷ Adódù, ka kètu mǎ mǔbhǎ mǎ nyí mànà ale-ngbò ò rǒ ídò kàsùmì kèlě tí. Pbétù ale-afí ònǎ rǒ, àlě kǐfí ìnè atdíkpá. Atdyúka nyú nfí àlě rǎla àlě nyí mànà. Ní mǎ mǒnzi kóró òbi ndíní ndi dhu náaká tí fǎkà. ¹⁸ Ndi dhu ìtè rí dhu ní, mǎ mǒmvù mǎ mǒwù fùrǎbvù. Ndirò ima nyú Polò, ma mǒmvù wà dhu ibí-gùna nyú, ndíní ma mara tí fùrǎbvù. Ní, pfǒmvò Sitanì adù ndi otu nútò rǒkà. ¹⁹ Nírò, ádhì mǎ nyú ndi fǎkà a'uta rǐfí dǒyá? Ádhì mǎ nyú ndi idhèka rǐ ndìka okúya dǒ rǒ? Ndirò, fǎkà mùlèma tó mùkimbà ní àdhi mà? Ní'iya tí obhó nyí ndi, yà àlě tó Ádrùngbǎle Yèsù rǐngo nínganí? ²⁰ Obhó nyú, okúku dǒ rǒ nga ní ndi mǎ mǎrí mìlè, idhèka rǎdù ndìka ní.

Polò rǐ Tímòtewù òvì rǎrà Tèsàlònìkà ʒ bhà-afí nópè dhu

3 ¹ Adzì mǎ mí inga òdò dhu níngyě mǎ rǒ, mǎ mála dhu mǎ rǎkǎ mǒkò víka dǒ rǒ Átenè tó kigò ò. ² Ní, mǎ mǎdù adòkà Tímòtewù nóvì rǎrà fùrǎbvù. Àbadhi ní ndi Kàgàwà bhà ìno, yà atdíkpá mǎ mǎrí Krístò dǒ rǒtè ídzì Mǎkùrù náno mànà ìndrù tò ale. Ní mǎ mǒvì ka fùrǎbvù, ndíní afiku nabhù tí ròtsì obí ndàdù nyídì fùkú a'uta ʒ, ³ ndirò, ìnzí yà kǒmbí nyí nyábàna àpè adù tí atdí ale mǎ nábhù rǎbhà pbìndà a'uta. Obhó tí, nyí nyàni wà dhu, àlě rǎrì ndi àpè-tidò nába àba. ⁴ Ndirò, fùrǎbvù mǎ mfí ònǎ kàsùmì ʒ, mǎ mǒvò wà dhu fùkù mǎti: àlě rǎrì àpè nába. Ní, nyí nyèni wà dhu i dhu rǎrì kǒkò rí 'ònzì. ⁵ Wò dhu-okú dǒ rǒ ní ndi, ima nyú mà átò ma mítdègu mǐngyě inga t'ó-dòta ní, ní ma mǒvì Tímòtewù rǎrà fùrǎbvù. Ma mǒvì ka ndíní adù tí ingo nyí nyáróko tí fùkú a'uta ʒ dhu tó mǎkùrù nà idù. Obhó tí, ma mǒnzi òdòna dhu ní, akye utrátába Sitanì rǎdù àrà nyǎtra, òbika rǎdù àwí kǒkórò dhu.

Tímòtewù àdu ndì nà mǎkùrù rǐ Polò-idhè nábhù rǐka ndì dhu

⁶ Pbétù, kǒmbí Tímòtewù nírà wà àhu fùrǎbvù rǒ. Ní, kàwè wà ídzì dhu nyú fùkú a'uta mà, fùkú àzè mànà dǒ. Kàti, atdídǒ nyí rǎrì mǐrè bíllìnganà, ndirò

atdyúku nyú ríí nyála mã tdtítdş, àdhàdhì mã mòzè mã ràla nyí átò tdtítdş dhu bhèyi tí. ⁷Ní ndi dhu bhèyi tí adódű, yà mã mfí òná àpbe mã, avuta mãna nznzi ş, fùkú a'uta ş nyí nyíko tí dhu níbhò ndi obi afíka tò. ⁸Kòmbí, mã mí mìnè mbèyi nyú, nyí nyíko pòtsó Ádrùngbàle Yèsù ò nídhuní. ⁹Íngbà òtsò-tidò ndi mã mádù àdunà Kàgàwà tò okúku dò rò, yà nyí nyú nyí nyàbhu idhèka ríka ndi tí Kàgàwà-ònzí okúku dò rò dhu dş? ¹⁰Kúbhingánà ndirò adyíbe-ngá màtí, mã mári mitsò atdyúka nyú nà Kàgàwà rş, ndíní mã nabhù tí mãla ngbòku tdtítdş, mádù fùkú a'uta dş òdì dhu níse fùkú.

¹¹Kàgàwà àlè t'Ábanà nyú ndítírò, àlè tò Ádrùngbàle Yèsù mãna, náka ì rànge otu fàkà ndíní mã mowu tí ùvò fùrábvù. ¹²Ádrùngbàle Yèsù àkà nditrò nyí nyóze nyí ní nznziku ş àzè, ndàdù kórş ngùkpà ale nyí nyóze ní àzè nítrò átò, àdhàdhì mã mòzè nyí dhu bhèyi. ¹³Kàkà ndàbhu afíku ròtsi obi, ndíní adùya tí íí ìlílà rş, ndirò ìmbà afátá nà àlè t'Ábanà Kàgàwà-ònzí, àlè tò Ádrùngbàle Yèsù ríngo, ì ríwù atdíkpà rónà ale mãna nínganí.

Pòlò rí Yèsù ná'ù ale ònzí ròkò Kàgàwà-nyìkpò nòfş dhu bhèyi dhu

4 ¹Adódű, ngàtsi dhu ní, mã mówò wà nyí nyàkàna nyùbhi Kàgàwà-nyìkpò nòfş rádù dhu bhèyi dhu fùkú. Obhó tí, nyí nyári ndi dhu ònzí ònzí. Ní, kòmbí mã mònzi fùkú, mádù ùyanà fùkú Ádrùngbàle Yèsù-òvò rş dhu ní yàrí: Nyí nyàkà nyònzí ka mbèyi nyú ròsè. ²Obhó tí, nyí nyùni wà yà fùkú mã múyà íngbà dhu bhèyi dhu-tidò mã rírá Ádrùngbàle Yèsù bhà rò. ³Kàgàwà ózè dhu ní, nyílà nyìkpóna ş, ndirò ní nyòdò nyí mùnỳòní rş rò. ⁴Ndirò kòzè dhu ní, ngàtsi ale ròdò ngbòna ìlátá ş Kàgàwà-nyìkpò ş, ndirò ifuta mãna dhu ş, ⁵ínzì ndàbhu ndi mùnỳòní ràtdű afína yà inzà Kàgàwà núní ale náarònzina dhu bhèyi. ⁶Wò ndi mùtsò-tidò ş, dhu àkà nzá atdí ale mã rònzì nzérega odhìna rş, ndùpò pbìndà ara dş. Obhó tí, Ádrùngbàle Yèsù níftidiya kórş ì dhu bhèyi dhu-ànyà yà angynà rş mã múnò fùkú, mádù ùyanà mbèyi nyú fùkú dhu bhèyi. ⁷Obhó tí, Kàgàwà núnzi nzá àlè mùnỳòní t'ònzita tò. Pbétù, kúnzi àlè ndíní àlè koko tí ìlílà ale tí nyìkpóna ş. ⁸Ndi dhu bhèyi ní ndi, yàrí uyátá nòdhò ale, nòdhò nzá ìndrű-tsű dhu, pbétù kòdhò dhu ní Kàgàwà bhà uyátá. Ka ní ndi pbìndà ìlílà-Alafí níbhò arí fùkú.

⁹Yèsù ná'ù ale rí 'òzè nznziya ş dhu dş, nyí nyíí mbà fùkú ka kí dhu àndí dhu-atdyú nà. Obhó tí, nyí nyú nyí-tírò, nyí nyùni wà nyí nyádù nyòzè nznziku ş tí dhu Kàgàwà-rş. ¹⁰Kòní ndi dhu kèlè ní ndi nyí nyarònzina Màkè-dòniya tò pbìrì ş aríí Yèsù ná'ù ale-rş kórş. Ní, mã mònzi nyí nyòngò kònzì mbèyi nyú tdtítdş. ¹¹Nyònzì obi nyòkò màrànga ş: nyàndà nyí nyóko tí dhu nyí-tírò, nyàdù kasu ònzì òtsúku nyú ní dzànakù nconzi tí yà mã múyà fùkú dhu bhèyi. ¹²Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyí nyònzina dhu rádù nyàbhu ìrì ale rífu nyí, ìmbà nyàdù íí ìndrű rí dzànakù ònzì dhu-atdyú nà.

Pòlò rí dhu àndí Yèsù ì a'u rórò uvè ale náungbeya ì dhu dş dhu

¹³Adódű, mã mòzè nzá nyòkò ònzì nyùni iwà ì a'u Yèsù rórò uvè ale dş dhu, akye nyí nyowuya òko izu ş, yà ìmbà aríí a'uta nà ngùkpà ale bhèyi ní. ¹⁴Obhó tí, àlè ká'ù wà dhu Yèsù ravè ndàdù ndìngbè. Ní ndi dhu bhèyi tí, Kàgàwà abhùya kàkà iwà ì a'u Yèsù rórò uvè ale, rùnge ì átò, 'àdù 'ùngbò Yèsù mãna.

¹⁵Kàní Ádrùngbàle Yèsù unò dhu-bvu rş mã mówòna fùkú dhu. Yèsù ríngo dhu ròtùna nyìkpóya nà àlè nznzi ş ale tírò, àlè kokoya nzí angyi ùvùvè ale

tò òrù-akpà-otù ǝ. ¹⁶Obhó tí, màlàyíká dǝ atdí ádrùngbǎle-tù mà, Kàgàwà bhà wàndà-tù màná rí ʼrí rò, Ádrùngbǎle Yèsù nyú ndítíró nífoya òrù-akpà ǝ rò. Ndirò kǎkǎ Yèsù Krístò ǝ a'u rórò wè ale náadüya 'àngbe angyi. ¹⁷Ndi dhu-dzidǝ ní ndi, yà àlè-nyìkpǝ nà àlè kòtù àlè ndi kàsùmì ǝ rò, àlè kadüya òdzì atdíkpá abádhí màná àpù ǝ, àlè ràdù àlè òtù Ádrùngbǎle Yèsù màná awe ǝ. Ndi dhu bhèyi ní ndi, àlè kóró àlè kadüya òko bilínganà Ádrùngbǎle màná òrù-akpà ǝ. ¹⁸Ní, nyòngò afíku nópè nzínziku ǝ wòrí ǝtè ní.

Ádrùngbǎle Yèsù ríngò òná idhò

5 ¹Adódù, Ádrùngbǎle Yèsù níngoya òná idhò mà, ndi kàsùmì màná dǝ, nyí nyí ìmbǎ dhu-atdyú nà màndí dhu fùkù. ²Obhó tí, nyí nyú, nyí nyàni wà dhu mbèyi nyú, Ádrùngbǎle Yèsù ríngò òná idhò risíya inzǎ ka kùni angyangyi rórò, ogbotǎle náaròtù idza kúbhingánà dhu bhèyi. ³Yà ìndrù ràtina màrùngà ràrǝ kòmbí, ndirò ǝdòna ònzi ka kí dhu ràrǝ ìmbǎ rò ní ndi, dhu inzǎ rí dhu adüya ìǝ abádhí dǝ. Abádhí ràbàna àpè náapíríya ndi ndìǝ àdhàdhí ari nà tsibhǎle-ò náarí ndàpírí uguta tò dhu bhèyi. Ní, atdí ale mà nògüya nzí abádhí nzínzi ǝ. ⁴Pbétù nyí adódù, nyí nyí ìmbǎ ìnò ǝ, ndíní wòrí idhò adüya tí nyòtdí ogbotǎle bhèyi. ⁵Obhó tí, nyí kóró nyí ní awáwù ǝ ale, adyíbhengá nga ǝ ale. Àlè ní nzí kúbhingá nga ǝ ale, ìnò ǝ ale. ⁶Ní, dhu àkǎ nzǎ àlè ròdhò ngùkpá ale-tsí bhèyi. Pbétù dhu àkǎ àlè ròkò àlè-nyìkpǝ nà, àlè ràdù àmbe àlè òdò dǝ mbèyi. ⁷Obhó tí, òdhò aródhò ale náaródhò kúbhingá, ndirò, òri aróri ale náaróri kúbhingá. ⁸Pbétù àlè, adyíbhengá nga ǝ ale tíró, dhu àkǎ àlè ròdò àlè mbèyi. Dhu àkǎ àlè ràfù a'uta mà àzè màná làtù tí àlè-òdrù dǝ, àlè ràdù ògù àlè kǎ'u dhu náfo sàbù tí àlè-dò rò. ⁹Obhó tí, Kàgàwà núutri nzǎ àlè ndíní ìndrù-ànyà nítdí ndi ndí ní pbàndà nàwí nísíya tí àlè-dǝ. Pbétù, kútri àlè ndíní àlè kabáyá tí ògù àlè tó Ádrùngbǎle Yèsù Krístò-otù ǝ. ¹⁰Yèsù avè àlè-okú dò rò ndíní ndi ndíngò dhu nótù àlè àlè-nyìkpǝ nà màtí rò, ndirò kòtù àlè iwà àlè kùve ró màtí rò, àlè kadüya tí òko ìpírǝnga ǝ atdíkpá ndi màná. ¹¹Níró, dhu àkǎ nyòwù afíku òpè rò nzínziku ǝ, nyàdù òwu nyídi rò átò a'uta ǝ nzínziku ǝ yà nyí nyárí kònzi dhu bhèyi tí.

Yèsù ná'u ale àkǎ 'òkò tí dhu

¹²Adódù, mà mònzi fukú ngǎtsi dhu ní, nyòngò kòkò nzínziku ǝ arí kasu ònzi ale nífu. ǝ ale ní kòkò nyùnda arí Ádrùngbǎle Yèsù-ǝvò rǝ, 'àdù àmbe nyìkpòku itdyu dǝ nzérénga rǝ rò ale. ¹³Nyí nyàkǎ nyífu abádhí atdídǝ ròsè, nyàdù abádhí nòzè yà abádhí arónzina kasu-okú dò rò. Nyí nyàkǎ nyòkò màrùngà ǝ nzínziku ǝ.

¹⁴Ndirò adódù, mà mònzi nyí nyòvò dhu inzǎ inga nòfò dhu bhèyi aróko ale tò, nyàdù afíya níngyè ǝ ale-affi nópè. Mà mònzi nyí nyònzì ivivì ngbǝya nà ale dzùnà, nyàdù kóró ale-dzi nòndù. ¹⁵Mà mònzi nyí átò nyòdò nyí, ìnzí atdí ale mà ràdu nzérénga nzérénga ní. Pbétù dhu àkǎ nyònè ìdzìnga ònzi nyí nyí bilínganà nzínziku ǝ màtí ndirò kóró ale nzínzi ǝ màtí dhu kèlè.

¹⁶Nyòngò òko bilínganà dhèdhe ǝ tí. ¹⁷Nyòngò nyítsò ìnzí nyí nyúbhana rórò. ¹⁸Rùkú ndi nònzi kóró dhu ǝ, nyòngò òtsò kèlè nádu Kàgàwà tò. Obhó tí, kòkòrí ní ndi Kàgàwà òzè nyònzì Yèsù Krístò-ǝvò rǝ dhu.

¹⁹Ìlǎ-Alafí rǝnzina kasu àkǎ nzǎ nyùtò tsùna.

²⁰Kàgàwà bhà pbànábí núuno dhu àkǎ nzǎ nyònzì gàyàna.

²¹ Pbétù, kóró dhu-ǵnga àká nyǒvò, nyǎdù ídzi dhu tí ríí dhu ònzì.

²² Ndirò, nyòdò nyí kóró nzére dhu-tídò rǝ rò.

Polò rí Kàgàwà ònzi ràso Tèsàlònikà 5 *Kànisa dhu

²³ Màrùngà ìbho arí ìndrù tò Kàgàwà nyú ndítírò náká ndàbhu nyí nyòkò pbìndà ale nyú tí. Kàká ndòdò fùkú ípìrǵnga, afíkù, atdyúku, ndirò ngbǵku màná, ròkò ìmbǎ nzére dhu tí ka kózùna dhu ríí òyà, àlǝ tó Ádrùngbǎle Yèsù Krístò ríngo òná idho tò. ²⁴ Nyí nunzi Kàgàwà ní ìnzí arí pbìndà irèta núwǝ ale. Ní ka ní ndí rí i dhu nónzi.

²⁵ Adódù, nyòngò nyítsò dǝká átò.

²⁶ Nyòvì Yèsù ná'ù ale kóró atdyúku nyú nà.

²⁷ Ma mìtdè nyí ìtdè tí Ádrùngbǎle Yèsù-ǝvò rǝ ndíní nyí nyczóú tí yàrí bhàrùwà Yèsù ná'ù ale tò kóró.

²⁸ Àlǝ tó Ádrùngbǎle Yèsù Krístò àká ndàso nyí.

Tèsàlònìkà

ǝ Kànìsà tò Pòlò andí ɔɔ rí kìsě nǐ bhàruwà

Yàrí bhàruwà ǝ ì nòtù ádròdrǝ dhu tí dhu

Uvitatále Pòlò náandí ndi Tèsàlònìkà tó kigò ǝ kànìsà tò ka kandí ǝyǝ bhàruwà. Kängbe ndi kànìsà ɔɔ rí Ídzì Mākūrù t'únɔta tó pbindà abhi isě abhi ǝ (Kas 17.1-9).

Tèsàlònìkà tó kigò ǝ kànìsà ǝ ì nǐ Pɔ̀yàhúdí mà ábhǝ inzí nǐ Pɔ̀yàhúdí màná. Pòlò andí dhu abádhí tò mbèmbè imbò kumì atɔ údá Yèsù Krístò ka kùgù dhu-dzidǝ rórò.

Yàrí ɔɔ rí kìsě bhàruwà ǝ Pòlò ádu ndàndí dhu nǐ iwà ndi ndóvò wemberè tó pbindà bhàruwà ǝ dhu. Kàsùmì àdi ndàmbe ùda tí ùda dǝ rò, p̀bàkrístò-tsi náava ndi atdídǝ inzí Ádrùngbàlè Yèsù ríngo dhu nǐ. Tèsàlònìkà ǝ atdídhená ale nóowúnà àtìná rǝ ndi Ádrùngbàlè bhà idho ráká iwà (2.2). Ngùkpà ale nóowúnà dhu irè rǝ 'àtì inzà dhu ráká kɔnzì kasu inzà òtrò idho ǝ kà ríngo nídhuní (3.6-12). Nírò, Pòlò rǐ ndi ndúdhèna dhu àngá atdídǝ. Kà rǐ dhu ǝvɔ Kàgàwà rǝ òmvù, Nzére ale nyú tí ka kátina ale nàndà dhu dǝ. Ndi ale rǐ ndító angyinà rò Krístò ríngo dhu tò (2.3-4). Ndirò, Pòlò rǐ p̀bàkrístò-aff àbhù ròtsì ɔbi ndàtì Ádrùngbàlè ràrì inzí arí ùnɔ ndi ndènɔ dhu nùbha inzà ndi ndònzì rórò ale. Ní kà ràrì abádhí àbhù ròtsì ɔbi, ndàdù abádhí òdò p̀fɔmvɔ Sitanì rǝ rò (3.3).

Bhàruwà-nyiti ka kóhù tí dhu

- Pòlò rǐ Tèsàlònìkà tó kigò ǝ p̀bàkrístò nóvì dhu (1.1-2).
- Ndi ndíngo rò Ádrùngbàlè Yèsù nɔ̀ɔtíɔya ìngbàtí fli ndi ale-ànyǎ obhónángà dǝ dhu (1.3-12).
- Inzá Ádrùngbàlè Yèsù àpè ndàdù dhu mà, Kà ríngo iwà Nzére ale nyú tí ka kátina ale ítò ndi dhu-dzidǝ dhu màná (2.1-12).
- P̀bàkrístò àká ikò pòtsɔ fiyó a'uta ǝ dhu (2.13-17).
- P̀bàkrístò àká 'àbhù ì atdídǝ itsòta tò dhu mà, abádhí àká 'ònzì kasu fiyó ípirɔnga nɔ̀ɔtí dhu màná dhu (3.1-15).
- Pòlò rǐ ndítsò Tèsàlònìkà ǝ p̀bàkrístò dǝ ndàdù abádhí nóvì dhu (3.16-18).

Pòlò rǐ Tèsàlònìkà tó kigò ǝ *Kànìsà nóvì dhu

1 ¹Ima Pòlò, atdìkpà Silivanù mà Tìmòtewù màná, mà màndí yàrí bhàruwà fùkù Tèsàlònìkà tó kigò ǝ Kànìsà tírò. Nyí nǐ àlě t'Ábanà Kàgàwà mà, àlě tó Ádrùngbàlè Yèsù Krístò màná bhà ale. ²Ndi àlě t'Ábanà Kàgàwà mà, àlě tó Ádrùngbàlè Yèsù Krístò màná náká 'àso nyí, 'àdù nyàbhù nyòkò màrùngà ǝ.

Pòlò rǐ Tèsàlònìkà ǝ kànìsà nílè fiyó a'uta-okú dò rò dhu

(Màt 13.40-43; 25.31-45; Fìl 1.3-6,27-30; 1Tè 1.3-7)

³Adóddù, mà màká mǝngò òtsò ádu bilínganà Kàgàwà tò okúkù dò rò. Ní, dhu àká àlě rònzì ka ndi dhu bhěyi tí, fùkù a'uta rǐ ndisě, nyí nyòzè

nyí nǐ nzínziku ǝ àzè ràdù àmbe ndise dǝ nǐdhuñí. ⁴Ndi dhu-okú dǝ rǝ ní ndi mà mǎrí mìlè okúku dǝ rǝ Kàgàwà bhà kànisa ǝ. Mà mǎrí mìlè átǝ, nyí nyíkò pǝtsǝ, nyámbe fùkú a'uta nǝdǝ dǝ, àpǝ mà avuta mànà-dzi t'òndùta ǝ nǐdhuñí.

⁵Wǝ dhu bhěyi nyí nyǝnzina dhu ní ndi rí dhu àví, Kàgàwà ritdiya kǝrǝ ale-ànyǝ obhónánga dǝ, ndàdù nyǝzù iwà nyí nyàkànà nyǝtsù yà nyí nyárí àpǝ àbà okúna dǝ rǝ pǝbìndà ádrùngbǝnga tǝ idzi ǝ ale tí. ⁶Obhó tí, Kàgàwà ní obhónánga dǝ arí indrǝ-ànyǝ nǐtdi ale. Ní, kǝvùya átǝ yà rùkú arávu ale-rǝ. ⁷Ndirǝ nyí, yà rùkú ka karávu rǝ, àlě kadùya àbàna nyí mànà atdíkpá ní àpǝ ǝ rǝ àlě kí àlě àsǝ dhu, yà Ádrùngbǝlě Yèsù rǝ nditě òrù-akpà ǝ rǝ ì iwu pǝbìndà ádrùngbǝnga tǝ obi tǝ màlàyíkà mànà nínganí. ⁸Kíraya ádrùngbǝ kǝzù ǝ, ndàdù yà inzà Kàgàwà nùni ale-ànyǝ nǐtdi. Ndirǝ kǝtdiya yà inzà Ádrùngbǝlě Yèsù bhà Ídzi Màkǝrù nǐfu ale-ànyǝ átǝ. ⁹Fiyǝ nzérénga tǝ perě tí, abádhí núuwiya dhòdhódhónganà, ì ròkò itse nyú Ádrùngbǝlě Yèsù rǝ rǝ, ndirǝ kǝbhà obi tǝ ádrùngbǝnga tǝ awáwù rǝ rǝ màtí. ¹⁰Ndi dhu ǝnziya ndi Yèsù rǝngò ndíní pǝbìndà ale-tsí nǐlě tí ndi, ndi ná'ù ale kǝrǝ ràdù ndífu nínganí. Nyí nyí'ya ì ale nzínzi ǝ átǝ, iwà nyí nya'u fùkù mà mǝnǝ ǝtē nǐdhuñí.

¹¹Ndi dhu-okú dǝ rǝ ní ndi, mà mǎrí mìtsǝ bílǝnganà okúku dǝ rǝ, ndíní àlě tǝ Kàgàwà nǝzù tí nyí pǝbìndà anzita nà àkǝ ale tí. Ndirǝ mà mǎrí mìtsǝ ndíní pǝbìndà ádrùngbǝnga tǝ obi nǐ kǝbhù tí nyí nyárí atdyúna òho kǝrǝ ídzìnga mà, fùkú a'uta-kàsù mànà rǝkǝ. ¹²Ndi dhu bhěyi ní ndi, àlě tǝ Ádrùngbǝlě Yèsù-ǝvǝ rǝ ndilě okúku dǝ rǝ, ǝvǝkù ràdù ndilě átǝ kǝkú dǝ rǝ. Ndi dhu ràdù ndǝnzi àlě tǝ Kàgàwà bhà ídzìnga mà, Ádrùngbǝlě Yèsù Krístǝ bhà ídzìnga mànà nǝókú dǝ rǝ.

Pǝmvo ìvì nzéré ale nǝnziya tdě Ádrùngbǝlě Yèsù ingo rǝ dhu

(Màt 24.23-44; 1Yù 2.18; 4.1-3)

2 ¹Adódù, àlě tǝ Ádrùngbǝlě Yèsù Krístǝ rǝngò, ndàdù àlě-tsù nǝndu tina ǝ ònà idho dǝ, mà mìtdě nyí itdě tí: ²àpě nyàbhù dèku rǝnza ndi isǝ tí nyámbe ǝdǝ ònzi dǝ yà indrǝ rǝtina iwà Ádrùngbǝlě Yèsù rǝngò ònà idho rǝkǝ rǝ. Àpě nyà'u ka, ìmbǝ ka kátina pǝbànbí nùnd dhu rǝrǝ ndi, ndirǝ mà mǝnǝ dhu rǝrǝ ndi, ndirǝ ngǝtsi nǐ, mà màndí bhàruwà rǝrǝ ndi ka nùnd rǝ. ³Àpě nyàbhù atdí ale mà rùtrǝ nyí ingbǝ ǝfǝ ǝ màtí. Obhó tí, dhu àkǝ pě indrǝ rǝvǝ dhu ì rǝdhò Kàgàwà angyinǝ rǝ tdě ndi idho náakǝ rǝ, pǝmvo ìvì nzéré ale nyú ràdù nditě. Ndi ale ní iwà Kàgàwà utri angyangyi dhòdhódhóngà tǝ ǝvǝ tǝ ale. ⁴Ka ní òmvù, yà Kàgàwà tí ka karǝzùna, kadù ùlenà kǝrǝ dhu-tsí dǝ arí ndidzi ǝrú ale. Kǝraya àhu ndi ndádi Kàgàwà bhà idza nyú ǝ, ndàdù ndàtí nditǝrǝ Kàgàwà nyú tí dhu ǝ.

⁵Nyí nyirě tí obhó yà fùkù ma mongónà òvǝnà àdì ma màdì nzínziku ǝ rǝrǝ dhu? ⁶Ndirǝ kǝmbí nyí nyùni wà kǝ-tsù nútǝ arí ìnzǝ rǝnzi ndi dhu. Ní kǝraya nditě pǝbìndà kǝsumì rǝkǝ rǝ tí. ⁷Obhó tí, nzéré ale bhà obi rǝrǝ ìnè kasu ònzi ndi ndi inzà ka kùni rǝrǝ rǝ. Pǝtù dhu àkǝ yà kǝ-tsù nútǝ rí kǝmbí ale rǝndrǝ pě ndi ànyirǝ rǝ. ⁸Nírǝ ní ndi ndi nzéré ale nǐtǝya ndi kpangba. Ndirǝ, Ádrùngbǝlě Yèsù náadùya kòhò ihěna nǐ, nditǝ kǝsùna pǝbìndà ingota tǝ awáwù nǐ. ⁹Wǝ ndi nzéré ale nǐraya pǝmvo Sitanì bhà ádrùngbǝnga tǝ obi nǐ. Kǝnziya kǝrǝ wiwǝ-tidǝ, dhu itě rí ize mà, inzà apǝna 'ònzi angyi indrǝ-nzínzi ǝ dhu-tidǝ mànà, ndàtrǝ indrǝ nǐ. ¹⁰Ndirǝ kǝnziya kǝrǝ nzérénga-tidǝ,

ndàtrà ùwí rúwí ale ní. 1 Ale núuwíyá inzà i azè 'àkò, ndirò inzà i òzè yà 'ìgu rádù obhóna dhu-okú dō rō. 11 Ndi dhu-okú dō rō ní ndi, Kàgàwà arí abádhí rúwí ní ádrùngbànga tó ɔbi nívì, ndíní abádhí náa'u tí títò. 12 Ndi dhu bhèyi ní ndi, Kàgàwà adèya anya nítì yà inzà obhóna ná'ù, pbètù 'àdù nzérénga kèlè nózè ale dš.

Polò rí *Kànisà nónzi rìkò fíyó a'uta š dhu

(1Pé 1.3-9; 5.10-11)

13 Pbètù mǎ'í na adódù, mǎ màkǎ mǒngò òtsò nádu bilínganà Kàgàwà tò okúku dō rō, yà atdíđš Ádrùngbǎle Yèsù ózè nyí rō. Obhó tí, mǎhàngú ò rō Kàgàwà náapí wà nyí ògù tō, yà nyú'ò rí nyí'ǎ nyíkpóna š pbìndà Ìlǎ-Alafí-otù š. Ndirò kǎpí nyí ògù tō obhóna nyí nyá'ù dhu-otù š. 14 Kòní i dhu tò nga ní ndi Kàgàwà únzì nyí yà fùkù mǎ mǎnò Ídzi Mǎkùrù-otù š ní, ndíní nyí nyí'íya tí ngari ná àlě tš Ádrùngbǎle Yèsù Krístò bhà ádrùngbànga tó awáwù ò. 15 Nírò adódù, nyíkò pótšó fùkù a'uta š. Ndirò nyálù yà fùkù mǎ máyǎ tsùka š màtí, ndirò andítá š màtí dhu mbèyi dèku ò.

16 Àlě t'Ábanà Kàgàwà náazè àlě atdíđš. Ndirò pbìndà ídzìnga-otù š, kíbhò dhòdhòdhóna tó ale-afí t'ópèta mà, ídzi a'uta màna àlě tō. Ní, àlě tš Ádrùngbǎle Yèsù Krístò nyú ndítíró, àlě t'Ábanà Kàgàwà màna, 17 náká i ròpè afíku, 'àdù nyídi kóró kàsùku mà ídzi òtèku màna š.

Polò rí itsòta nónzi *Kànisà-fš dhu

(Rom 15.30-32; 1Tì 2.9-10; 4.11-12)

3 1 Kùbha mǎ mí dóná rò ní adódù, nyòngò nyítsò dòká, ndíní Ádrùngbǎle Yèsù bhà ɔte núundo tí ndi tsàkàtsàkà, kadù ifunà kóró ngari š yà fùrá-bvù kǎrì ndònzì dhu bhèyi. 2 Ndirò dhu àkǎ nyítsò nyí dòká, ndíní Kàgàwà igú tí mǎ'í òròrè ndirò nzére-ale-fš rō. Obhó tí, inzì ní kóró ale ndi Yèsù ná'ù. 3 Pbètù, Ádrùngbǎle Yèsù ní inzì arí ènò ndi ndènò dhu nùbha inzà ndi ndònzì rórò ale. Ní kà rí nyídi, ndàdù nyòdò Nzére ale rš rō. 4 Ádrùngbǎle Yèsù-okú dō rō, mǎ mà'ù dhu nyí rarí fùkù mǎ màyǎ dhu ònzì ònzì, ndirò nyí rāròngo kònzì ònzì. 5 Ádrùngbǎle Yèsù àkǎ ndàbhu nyí nyùni ìngbà dhu bvù màtí Kàgàwà ózè nyí dhu, ndàdù nyàbhu nyòndù àpbe-dzi àdhàdhì ndi ndandù ka dhu bhèyi.

Polò rí dhu ùyǎ Tèsàlònìkà š Kànisà tò kasu dš dhu

6 Adódù, mǎ mí dhu ùyǎ fùkù àlě tš Ádrùngbǎle Yèsù Krístò-ɔvò rš: nyìndà nyí yà ngbòya úyí, inzì 'àdù yà fùkù mǎ máyǎ dhu nífu kóró ɔdhíku rš rō. 7 Nyí nyùni wà dhu, nyí ràkàna nyòkò mǎ mǎrì òko dhu bhèyi. Obhó tí, nzì-nzìku š mǎ mǎ'í rō, mǎ mókò nzà itsi nà. 8 Mǎ mónyè nzà atdí ale bhà ònyè mà tíròrò. Pbètù, mǎ mónzì kasu ɔbi nyú nà ndirò ingyétá màna, kùbhingá màtí, ndirò adyíbhengá màtí, akye mǎ mowuna i'í ànò tí nzìnzìku š atdí ale dš màtí ní. 9 Mǎ mónzì wòrì dhu àzèmbè iwà nyí nyàkàna nyònzì dzùnàka rórò tí. Pbètù, mǎ mazè dhu ní mǎtè nyí nyàkà nyòngò ònzìna dhu yà mǎ mónzina dhu-nyutsi. 10 Obhó tí, fùrábvù mǎ mǎ'í ònà kàsùmi š, mǎ màyǎ dhu fùkù màtì: «Inzì arí kasu ònzì ale ní ràkàna nzà ndònyè dhu.»

11 Mǎ mǎrì dhu, nzìnzìku š atdídhenà ale-ngbò rúyí, inzì 'àmbe kasu ònzì dš. Ndirò kasu ònzì i àmbènà rō, abádhí raràdù 'itsu ngùkpà ale rònzina kóró dhu

ò. ¹²Ní, mã mònzì i ale-tsí, mãdù dhu ùya fíyò Ádrùngbàlè Yèsù Krístò-òvò rǒ, ròwù kasu ònzì rǒ ìyònga ð, 'àdù fíyó ònyù nyú nónyù.

¹³Pbétù, nyí adódù, nyí nyàkǎ nzá nyíngyě nyí ídzìnga t'ònzita nǎ. ¹⁴Ìnzì rí yà mã mènò yàrí bhàrùwà ð dhu nífù ale, nákǎ nyűwě dònánaga, ìnzì nyǎdù nyíri mànà, ndínì nyína adù tí iwu. ¹⁵Àpé nyàdù nyòzù ka òmvù tí. Pbétù, nyí nyǎdù dhu òvò kà tò ɔdhiku bhěyi tí.

Pólò rǐ ndìtsò Tèsàlònìkà ð bhà dǒ ndàdù abádhí nóvì dhu

¹⁶Màrùngà ìbho arí ìndrù tò Ádrùngbàlè Yèsù nákǎ ndàbhù màrùngà ndì-tírò fùkù kóró kàsùmì ð ndirò kóró ɔfò ð. Ádrùngbàlè Yèsù àkǎ ndìrì nyí mànà kóró.

¹⁷Ìma Pólò, yàrí ní ndi ɔtsúdu nyú nǎ ma mándìna fùkù dhu, movì nyí òná. Ma marí ɔtsúdu ìlǐ ndi dhu bhěyi kóró bhàrùwà ð. Kànǎ ɔtsúdu-dò nyú.

¹⁸Àlě tó Ádrùngbàlè Yèsù Krístò àkǎ ndàso nyí kóró.

Tìmòtewù

tò Pòlò andí wemberè tí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ò ì nòtù ádròdrǎ dhu tí dhu

Yàrí ní wemberè tí Pòlò andí Tìmòtewù tí kátina kpatsibhíngba tò bhàruwà. Ndi Tìmòtewù ní ʼÀziyá-Ngba tó p̀bìrì ʒ, Lístà tí kátina kigò ʒ ale. Kòmbí ka karí ndi p̀bìrì ànzì Tùrùkiyà tí. Kà t'ábanà ní ʼMùgìrikì, kà-tsánà Èwùnikè ràdù ʼì ʼMùyàhudì-àyi (Kas 16.1). ʼf̀yàdhíyà mà ʼf̀yànà mànà ní ʼp̀bàkrístò (2Tì 1.5).

Pòlò arà Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núnò Lístà. Ní Tìmòtewù ʼiri kà rǎwěna Yèsù dǎ dhu, ndàdù ndi Yèsù à'ù (Kas 16.10). Ndi dhu-dzidǎ, Pòlò adù kòvò 'òngò kasu ònzì mànà atdíkpá.

Tìmòtewù unda Pòlò ibí-gùna nyú p̀bìndà abhi ʒ (Kas 16.1-5). Ndirò, Yèsù ná'ù ale tó a'uta nádù ndi olù, ngàtsi ní vurò dhu ùdhě ka kí ʼndrù tò Yèsù bhà Ídzi Màkùrù rǎ rò òná atdí kigò mà ndi ndirò rò, Pòlò ongónà ndi Tìmòtewù òvì ràrà ʼndrù-afí nópè ányì. Ndi dhu bhéyi ní ndi kǎvì ka atdíku ràdì Èfèsò tó kigò ʒ, p̀bàkrístò-afí nópè tí (1Tì 1.3). Ní yàrí bhàruwà náatù ka ányì. Ka kirè nga Pòlò randí ka azà kumì dónà ʼìbhu nà ato mà azà kumì dónà imbò nà ato mànà nzínzì ʒ Yèsù ka kùgù dhu-dzidǎ. Ndi kàsùmì ʒ Pòlò ʼì ʼiwà ndi ndóngò mùlà tí rǎ, Tìmòtewù ràdù ʼì ʼmběmbè ʼìbhu kumì dónà imbò nà ato nà.

Bhàruwà-nyitì ka kòhù tí dhu

- Bhàruwà-dòkpa (1.1-2).
- Pòlò rí Tìmòtewù àvì rǎsò tìtò tó màlímó dhu (1.3-11).
- Pòlò rí ʒtsò àbhù Ádrùngbǎle Kàgàwà tò kàbhà ʼídzinga-okú dò rò dhu (1.12-20).
- P̀bàkrístò rǎngò ʼìtsò kórǎ ale dǎ dhu (2.1-15).
- Kànìsà ʒ ádròdrǎ ale àkǎ kòvò tí dhu (3.1-16).
- Tìmòtewù àkǎ ndòngò dhu ùdhe p̀bàkrístò tò òná ʒfǎ (4.1-16).
- Tìmòtewù àkǎ ndònzì kasu kànìsà ʒ kórǎ ale-tidò mànà tí dhu (5.1-6.2).
- Pòlò rí Tìmòtewù-nyìkpǎ nítidyǎ tìtò tó màlímó rǎ rò dhu mà kàkǎ ndàbhu sedzà ònzitǎle tò ʼinzí rǎlì f̀yǎ a'uta f̀yǎ ònzì ʒ dhu mànà dhu (6.3-21).

Pòlò rí Tìmòtewù nòvì dhu

1 ¹Ima Pòlò, ima ní Yèsù Krístò bhà uvitatǎle. Ima nòvò ní Kàgàwà àlě tǎ Ògùba mà, Yèsù Krístò, yà àlě kílì àlě-nyìkpǎ rǎnà ale mànà. ²Tìmòtewù, ma mí yàrí bhàruwà àndí indù. ʼInyi ní idhùdu nyú a'uta-otù ʒ. Kàgàwà àlě t'Ábanà mà, Yèsù Krístò àlě tó Ádrùngbǎle mànà náká ʼitè f̀yǎ ʼídzinga indù, àbà ʼizù dùnú, adù nyabhu nyadi màrùngà ʒ.

Polò rí Timòtewù àvì ròsò tìtò tó màlímó dhu

³Yà Màkèdòniyà tó pbiṛì ò ma mārà rórò ma mávi nyonzi dhu bhèyi tí, ma mòzè nyadi Èfèsò tó kigò ò, ndíní nyi nyosó tí atdídhénà ale, ìnzì ràmbe tìtò tó dhu núdhe dǒ ìndrù tò. ⁴Nyi nyàkǎ nyosò abádhí átò ìnzì ràmbe ò tìtò tó imbe t'áweta mà, fíyò rùgànda-tsù náalè ndì tí dhu màná dhu nǎwě ò í ìnzì ríku rórò dhu rǒ. Í dhu àwě ka kí dhu náarí agòta ìbho ìndrù nzínzi ð, àzèmbè a'uta-otù ð ka kúni Kàgàwà ózè dhu nónzi ka kàmbènà rò. ⁵Ma mí wò dhu òyǎ okúna dǒ rò dhu ní, ndíní ìndrù nóozé tí ò nzínziyà ð. Ndi àzè rǎhu ìlǐlǎ ale-afí mà, ídzi irèta mà, obhónánga tó a'uta màná ò rò. ⁶Atdídhénà ale nínà ò kǒkò ò dhu rǒ rò, ndi dhu ràdù 'àbhu 'àmbe ìmbǎ tǐya nà dhu núnò dǒ ìndrù tò. ⁷Abádhí ózè ò'í Kàgàwà bhà Úyátá tó màlímó tí. Pbétù, abádhí úni nzá wò ò únona dhu-tì mà, ndirò abádhí úni nzá wò ò údhèna obi nyú nà dhu mà.

⁸Àlè kúni mà dhu Úyátá rǎrì ídzi dhu, Kàgàwà ózè dhu bhèyi ka kúdhe ka ìndrù tò rò. ⁹Àlè kǎkǎ àlè rùni dhu átò, Kàgàwà ranzi nzá pbìndà Úyátá obhónánga ònzi arí ale tò. Pbétù kǎnzi ka fíyò ale ní ìnzì arí Úyátá nífù ale, ìnzì arí Kàgàwà ùnò dhu ìfù ale, ìnzì arí Kàgàwà ná'u ale, ndirò nzéréngatále. Kǎnzi ka átò ìnzì arí Kàgàwà ìfù ale tò, yà adzi ð dhu nátdù afíya ale tò, abáya mà ayíya màná òkye arí ale mà ngǔkpà ale òkye arí ale màná tò. ¹⁰Kàgàwà anzi Úyátá átò okúya dǒ rò ale ní múnýònitále mà, kpabhále tírò arí múnýòni ònzi nzínziyà ð ale mà, ndirò vèbhále tírò arí múnýòni ònzi nzínziyà ð ale màná. Kǎnzi ka átò ìndrù ùdzí arí ino tí ale mà, tìtò ùno arí ale mà, tìtò dǒ arí dhu nǔtsò ale mà, ndirò Kàgàwà bhà obhónánga tó ote nà rí 'àgò ngǔkpà dhu-tsí nónzi arí ale màná-okú dǒ rò. ¹¹Ndi obhónánga tó ote náko ndi yà hirò nónzi Kàgàwà ìbhò fudú, ndíní ma mongó tí ùnòná ìndrù tó pbìndà ádrùngbǎnga tó awáwù tó ídzi Màkùrù nà.

Polò rí òtsò àbhu Yèsù Krístò tò, kàbhà ídzinga-okú dǒ rò dhu

¹²Ma màbhu òtsò yà obi níbhò idù àlè tó Ádrùngbǎle Yèsù Krístò tò, kǒzè ma àkǎkǎ ale tí, ndidì ma pbìndà kasu ð dhu-okú dǒ rò. ¹³Angyi ima ní'í Yèsù ní arí dhu ùno ale, Yèsù ná'ù ale rǒ arávu ale, ndirò àrì dǒ arí dhu ònzi ale. Pbétù Kàgàwà ábà izu dùdú, ìnzá ma má'ù Yèsù dhu nábhù ma mongò ìnzá ma muni dhu ònzi dhu-okú dǒ rò. ¹⁴Ndi àlè tó Ádrùngbǎle Kàgàwà nífè pbìndà ídzinga abho nyú idù. Ní, kǎdè dzènádu ònzi mà'ù ndi, madù ngǔkpà ale nózè, Yèsù Krístò màná mà múngbò mà dhu-okú dǒ rò.

¹⁵Yàrí ní ndi àkǎkǎ ka'ù, ndirò kóró ale àkǎ ò rǎko ote. Ndi ote ní: Yèsù Krístò írǎ yà adzi ò ndíní ndi ndigú tí nzéréngatále, yà ima nyú ma mǐ nzére ale nyú tí ròsè nzínziyà ð ale. ¹⁶Pbétù, ndi dhu-okú dǒ rò ní ndi Kàgàwà ábà izu dùdú. Kǎnzi ka ndi dhu bhèyi, ndíní otùdu ð, ima, nzére ale nyú nzéréngatále nzínzi ð tírò, Yèsù Krístò nífè tí kóró pbìndà dhu-dzi t'òndùta. Kǎnzi dhu ndi dhu bhèyi, ndíní ndi nditè tí dhu ngǔkpà ale tó abádhí rǎrǐ ònè 'à'ù ndi, 'àdù dhòdhódhónga tó ípirǒnga nába. ¹⁷Kàgàwà dhòdhódhónga tó Ádrùngbǎ Kamà, yà ìnzì aróvè, yà ìnzì atdí ale mà arálǎna, ndirò yà atdí rǒ tí arǐ Kàgàwà náká ifuta nà ilèta màná dhòdhódhónga nà. Àminà!

¹⁸Timòtewù pbànǎgbá, ma mí yàrí dhu àvì nyonzi, àdhàdhì yà angyangyi pbànábí avò okúna dǒ rò dhu bhèyi, ndíní ndi ote-otù ð nyi nyugye tí ale-afí tó ídzi ìla. ¹⁹Nyi nyàkǎ nyosò pbùkù a'uta mà pbùkù ídzi irèta màná mbèyi.

Atdídhénà ale nódhò fíyó ídzi irèta, ndi dhu ràdù 'àbhu 'ùwí fíyó a'uta ǝ rò. ²⁰Kǝ i ùwúwí ale nzínzi ǝ ní, Himèneyò mà Àlisandurè màna. Ma mípfo wà abádhí mabhu pǝmvo Sitanì tò, ndíní fíyó mùtsò nugèrè tí, ndirò ìnzí 'ongó tí dhu ènò Kàgàwà ní tǝtǝdǝ.

Yèsù ná'ù ale àkǝ òngò ìtsò kóró ale dǝ dhu

2 ¹Nírò, angiyinǝ rò nyú ma mònzi fukú dhu ní, nyòngò nyítsò kóró ale dǝ. Nyítsò nyí nyí rò, nyòngò dhu ònzi Kàgàwà-fǝ, nyàdù nyítsò Kàgàwà rǝ abádhí-okú dǝ rò. Nyòngò Kàgàwà ònzi rònzi kóró ale rǝ mùhetù dzànà, nyàdù òtsò àdu Kàgàwà tò abádhí-okú dǝ rò. ²Nyòngò nyítsò ndi dhu bhèyi átò ádròdrǝ kámá mà, indrù ènda arí kóró ngǝkpà ale màna dǝ, ndíní àlè nabhù tí àlè ròkò iyòngà ǝ, ndirò màrùngà ǝ, àzembè àlè kí Kàgàwà ózè dhu ònzi, àlè ràdù ifùna ka kí dhu ònzi ngǝkpà ale-rǝ rǝrò. ³Wò dhu bhèyi ní ndi, nyí nyí àyàya dhu, ndirò Kàgàwà àlè tǝ ògùba-nyìkpó nǝfǝ dhu nónzi. ⁴Kòzè dhu ní kóró ale ràbà ògù, 'àdù obhóngà èni. ⁵Obhó tí, Kàgàwà arǝ atdí tí, ndirò kà màna rí indrù ùngbò ale rǝ atdí tí. Ndi ale ní indrù, Yèsù Krístò. ⁶Kǝbhu pbìnda ípìrǝnga nditírò ǝve tò, kóró ale ndi nduwù tí ní. Wòrí ní ndi, Kàgàwà apí kàsùmí àkǝ rò, Yèsù itè yà adzi ǝ ale tò dhu. ⁷Ndi dhu-okú dǝ rò ní ndi, Kàgàwà fli ma uvitatále tí, ndirò ndi Ídzi Màkùrù t'únòtatále tí. Kíli ma átò ndíní ma mudhè tí dhu ìnzí ní Pbàyàhúdí tò, rà'ù Kàgàwà, 'àdù obhóngà èni. Yà ma múnóna dhu ní obhó dhu nyú, ìnzí ní tìtò.

Kpabhále mà vèbhále màna àkǝ íǝ nà Kànisa ǝ ǝfǝ

⁸Nírò, ma mòzè kóró ngari ǝ kpabhále ròngò ìtsò Kàgàwà-nyìkpó ǝ ìlǝ affiya nà, ǝtsúya ì ùva ǝrù rǝrò, ìmbà nàwí na, ndirò ìmbà agotá na.

⁹Ndi dhu bhèyi tí, ma mòzè vèbhále ròngò 'ùfǝ inga nǝfǝ dhu bhèyi, ndirò isísò ǝfǝ ǝ. Abádhí àkǝ nzá 'ìdhà indrù-affi dǝyà, dǝya-ká t'ǝkyèta mà, ǝrò ní ka kǝbhǝlǝ dhu t'ùfǝtá mà, ǝrú odziya nà yòkpó mà, ǝrú odziya nà mberè màna t'ùfǝtá-otù ǝ. ¹⁰Pbétù, abádhí àkǝ 'itè fíyó aya ídzi kasu ònzi ì í dhu-otù ǝ, àdhàdhì Kàgàwà-ǝdǝ ònzi ì arí dhu tí arí 'àti vèbhále nàarónzina dhu bhèyi.

¹¹Vèbhále àkǝ ìnè ìnè tí kpabhále rí dhu ùdhè fíyò rò, 'àdù fíyò rí dhu ùdhè ale rúnóna dhu nífu. ¹²Ma màvi nzá vèbhále rùdhe dhu kpabhále tò, ndirò ngǝtsi ní rǝrò ádròdrǝ ale tí kpabhále dǝ. Pbétù abádhí àkǝ 'ìnè ìnè tí. ¹³Obhó tí, Àdamù ní ndi wemberè tí Kàgàwà abhǝlǝ, ndàdù Èvà òbhǝlǝ dzina dǝ. ¹⁴Ndirò, ìnzí ní Àdamù ndi pǝmvo Sitanì utrǝ, pbétù tsibhále ní ndi kùtrǝ, ndirò tsibhále ní ndi ndi ka kùtrǝ dhu abhù rùkò Kàgàwà bhà Úyátá. ¹⁵Pbétù Kàgàwà igúya vèbhále uguta-otù ǝ, fíyó a'uta mà àzè màna abádhí òdǝ, 'àdù ùbhi Kàgàwà-nyìkpó ǝ ìlǝ, ndirò inga nǝfǝ dhu bhèyi rò.

*Kànisa ǝ ádròdrǝ ale àkǝ íǝ nà ǝfǝ

3 ¹Kànì obhó dhu ènò rí ǝte: *Kànisa dǝnga àndà arí ádrùngbàle tí ndi nòzè ndòngò ale nòzè ní ídzi kasu nyú. ²Ndi ádrùngbàle nákǝ ìmbà nzère dhu tí ka kǝzàna dhu rǝrò nyunatsi. Kàkǝ ndíǝ atdí tsibhále kèlè nà ale tí. Kàkǝ ndíǝ afina ǝtò rí ale tí, ìnzí arí dhu òmò òmò tí ale tí, ndirò ifuta nà àkǝ ale tí. Kàkǝ ndíǝ mbèyi arí olo àkǝ ale tí, ndirò mbèyi arí Kàgàwà bhà ǝte ùdhè indrù tò ale tí. ³Kàkǝ nzá ndíǝ iwa óvò ale tí, ndirò ngǝtsi ní anya ònzi arí indrù nà ale tí. Pbétù, kàkǝ ndíǝ ìyò arádi ale tí, màrùngà nòzè ale tí,

ndirò inzà fàrangà átdù afína ale tí. ⁴Kàkǎ ndìí mbèyi arí pbi idzá-bhà òdo, ndàdù pbi inzo àbhu riri tsunà dhu ifuta nyú nà ale tí. ⁵Obhó tí, inzi arí pbi idzá-bhà nyú nódò mbèyi ale rǎdù Kàgàwà bhà kànisa nódò ingbà dhu bhèyi? ⁶Kànisa dǎ ádrùngbǎle àkǎ nzá ndìí ɔwútána tí Yèsù ná'ù ale tí, akye kàrana ndidzi, Kàgàwà rǎdù anya ɔtdì dóná yà Pǎmvo dǎ ndì ndatdi anya dhu bhèyi ní. ⁷Kàkǎ ndìí inzà Yèsù ná'ù ale mà rǎdù idzi dhu ɛnò dóná átò ale tí, akye i ale owuna òko inzi ifu ka ní, ndirò akye kàrana àtsi Pǎmvo bhà àdà ò ní.

*Diyákónó àkǎ íí nà ɔfɔ

⁸Ndi dhu bhèyi tí, diyákónó àkǎ íí ifuta nà àkǎ ale tí, ndirò inzi ní ɔyɔyɔ idàya nà ale tí. Abádhí àkǎ nzá íí iwa óvò ale tí, ndirò títò tó otu ɔ ka kóngyèna malí átdù afiýa ale tí. ⁹Abádhí àkǎ 'òdò yà Kàgàwà itè àlě tó a'uta tó obhónánga ililǎ afiýa nyú nà. ¹⁰Abádhí àkǎ pé kandà mùtsóya angyi, ndi dhu-dzidǎ, inzà ka kàbà nzère dhu abádhí-nyutsi rò, kadù ndi kasu àbhu abádhí rónzi.

¹¹Ndi dhu bhèyi tí, abádhí tó vèbhále^a nákǎ íí ifuta nà àkǎ ale tí, ndirò inzi arí indrù-ngbò ɛnò ale tí. Abádhí àkǎ íí afiýa ɔto rí ale tí, ndirò fiyò ka kàvi kóró kasu ɔnzi arí mbèyi ale tí.

¹²Diyákónó àkǎ íí atdǎdí tí aríí vèbhále nà ale tí, ndirò mbèyi arí fiyó inzo mà, fí-dzá aríí ngùkpà ale mànà dhu òdo ale tí. ¹³Mbèyi arí fiyó kasu ɔnzi diyákónó, nífù kóró ale arí. Abádhí rǎdù owu dhu àwe rǎ indrù tó ìmbǎ ɔyá ɔdóna, Yèsù Krístò ì á'ù dhu dǎ.

Àlě tó a'uta ídè dóná ádrùngbǎ ɔte

¹⁴Ma màndí yàrí bhàruwà indù iwà mà'ù dhu ɔto mà rǎrì mto tinu ò inzà ɔtrò idho ɔ rórò. ¹⁵Pbétù, inzà mà màrà àhu sese rǎ, yàrí bhàruwà rí ndi ingbà dhu bhèyi màtí dhu àkǎ kokò Kàgàwà bhà ale nzínzi ɔ dhu nítè indù. I ale ní Kàgàwà, yà ipìrǎnga nà aríí dhòdhódhóngà nà ale bhà Kànisa, yà obhóngà ídè dóná átsùta. ¹⁶Obhó dhu nyú ní yà. Kàgàwà itè àlě tó ní ádrùngbǎ ɔte nyú. Àlě tó a'uta ídè ndi ɔte dǎ:

Yèsù Krístò itè ndi indrù tó ɔfɔ ɔ,
ndirò ka ní ndi Ìlilǎ-Alafí itè Kàgàwà ɔzù ìmbǎ afátá nà nyunatsi ale tí.
Kàvi ndi màlàyíkǎ-ɔnzi,
ndirò kàbhà Ídzì Màkùrù ní ndi ka kuno inzi ní Phàyàhúdì nzínzi ɔ.
Ka ní ndi yà adzi ɔ ale a'u,
ndirò Kàgàwà adù àbhunà ròdzi òrù-akpà ò, ádrùngbǎnga tó awáwù ò.

Títò tó dhu ùdhě rí ale rǎ rò ka kí ale ɔdo dhu

4 ¹Ìlilǎ-Alafí rí dhu ɔvo kpangba ndàti, yà adzi ɔ dhu-tsù rí ndòdì ɔnǎ kàsùmì ɔ, atdídhená ale rubhàya fiyó a'uta. Abádhí apbàya ì indrù ɛtrǎ rí ale-afí mà, pǎmvo údhe dhu fiyò ale rùdhèna dhu mànà rǎ. ²I ale núubhàya fiyó idzi otu, 'àdù títò tó ndirò ɔyɔyɔ idàya nà màlímó-owù núngu. I títò tó màlímó ní iwà fiyó irèta nínza ndi àdhàdhì kàzu ò ka kòbì rilù suma ní ka kòbì dhu bhèyi. ³Abádhí nǎfí ɔyà indrù inzi ongó tí 'umba, ndirò inzi ongó tí

a 3.11 Pbàgíríkí t'ávàna ɔ, vèbhále tí ka kátina dhu rǎdù íí diyákónó tó vèbhále tí, ngàtsi ní diyákónísí tí.

atdídhená ònyù-tidò nónyù. Pbétù Kàgàwà ònzì kórò ònyù-tidò. Ní a'uta nà ale, ndirò obhóngà nánì ale ràdù kònyù òtsò nà. ⁴Kórò dhu-tsí yà Kàgàwà ònzì ní ídzi dhu. Ní i dhu nzínzi ð, òdhòna ka kí dhu rí ìmbà atdí mǎtí, Kàgàwà tò ka kí òtsò àbhù rórò ka kònzì ka rò. ⁵Obhó tí Kàgàwà bhà Ɔte mà, itsòta mà nà nú'ò wà yà kònzì kórò dhu-tsí rílǎ kà-nyìkpò ð.

Mbéyi arí kasu ònzì Yèsù Krístò tò ale

⁶Tìmbètewù, nyi nyapé wò ma màndò indù dhu núdhě Yèsù ná'ù ale tò, ní nyi ní'ina mbéyi arí kasu ònzì Yèsù Krístò tò ale. Ndi dhu itèna dhu, iwà nyi rí'ò a'uta tò Ɔte ð, ndirò iwà nyi rífu indù ka kúdhe obhónánga. ⁷Nyi nyàkà nzá nyírì ìmbà tǐya nà imbe, yà ìnzí rí 'àkò a'uta nà imbe. Pbétù, nyi nyàkà nyonzi òbì nyifu Kàgàwà òzè dhu. ⁸Ale-ngbò àbhù rí rídzò dhu ònzì ka kí dhu ní ídzi dhu ngúfe otu ð, pbétù Kàgàwà òzè dhu ònzì ka kí dhu ní ídzi dhu nyú ròsè kórò otu ð. Obhó tí, ndi dhu ònzì rí ale tò Kàgàwà ðkò wà ípírɔnga tò lǎkà yà kòmbí rí kàsùmi ð, ndirò olù iraya kàsùmi ð. ⁹Yà ma mǎvò indù Ɔte ní obhó Ɔte nyú, ndirò kórò ale àkà 'à'ù Ɔte. ¹⁰Àlě kárí adyò ìvò, ndirò àlě kárí àlě ùgye Kàgàwà, yà ípírɔnga nà arí dhòdhódhóngà nà ale ò àlě kílí àlě tò a'uta dhu-okú dò rò. Ndi Kàgàwà ní kórò ale tò Ɔgùba, ròsè ní Yèsù ná'ù ale tò Ɔgùba. ¹¹Kòkò dhu àkà nyuyà, nyadù ùdhenà ìndrù tò.

¹²Atdí ale mà nákà nzá ndònzì gàyànu zàdhà tí nyi nyí'í dhu-okú dò rò. Pbétù, nyi nyàkà nyí'í ídzi Ɔfò tí Yèsù ná'ù ale tò, òtènu ð, mùtsònu ð, pbùkù àzè ð, Kàgàwà nyi nyá'ù ní pbùkù a'uta ð, ndirò kà-nyìkpò ð pbùkù ípírɔnga ílǎ tí dhu ð. ¹³Nyi nyàkà nyadzi nyi nyongò Andítá Ɔzè ìndrù tò, nyongò abádhí-afí àbhù ròtsì òbì, ndirò nyongò dhu ùdhe abádhí tò, ràrà àhu ma mǎrà àhu dhu ð. ¹⁴Apé nyubhà nyunutsì rí'í ìlǎ-Alafí àbhù indù perè ìnzì nyonzi kasu ní. Ndi perè nyi nyábà yà *pbànábí avò dhu okúnu dò rò, *Kànísà ð pbàkùrù tò mùtù ràdù Ɔtsúya ùlì dènú rò. ¹⁵Nyi nyàkà nyapbà afínu kòkò dhu rǎ, nyadù nyadzi atdídò kasu tò, ndíní kórò ale ala tí angyi tí kàsùnu rǎrà mbéyi dhu. ¹⁶Nyi nyàkà nyòdò nyi mbéyi nyi-tírò, nyandà inga mbéyi nyi nyúdhèna ìndrù tò dhu nà, nyadù nyapba atdídò i dhu t'ònzita rǎ. Wò dhu bhéyi nyi nyònzì dhu rò nyi nyí nyígù nyi-tírò, nyadù nyi nyúnòna dhu ìrì rí ale ìgu àtò.

Yèsù ná'ù ale àkà ndí'í nà mùtsò

5 ¹Mùlǎ-akpà tò nyi nyí dhu òvò rò, nyi nyàkà nzá nyorè òrè tí kà dǎ, pbétù nyi nyàkà nyovò dhu kà tò àbanu bhéyi. Ndirò ìndrù-òwú tò nyi nyàkà nyarà dhu òvò rǎ adónu bhéyi. ²Kàkà iwà atòya òwú angyi vèbhále tò, nyi nyàkà nyarà dhu òvò rǎ ayínu bhéyi, vèbhále-òwú tò nyadù dhu òvò awènu bhéyi Kàgàwà-nyìkpò ð ìlǎ Ɔfò ð.

³Nyi nyàkà nyandà kàkà ìmbà arí'í dzènáya ònzì ràdù ale nà abvo-ayi mbéyi. ⁴Atdí abvo-ayi apé ì'í ìnè inzo nà, ndàdù ì'í pbi inzo tò inzo nà, ní i inzo àkà 'ònzì yà Kàgàwà òzè kònzì ídzinga angyi fí-dzá-bhà nyú rǎ. Abádhí àkà 'òdò fíyò ale mbéyi, yà rǎyá i fíyò ale anzi ka dhu bhéyi. Obhó tí, wòrì ní ndi Kàgàwà-nyìkpò nǎfò dhu. ⁵Abvo-ayi nyú tí rí'í ale ní, yà atdí'ò tí arí'í, yà Kàgàwà ð arí pbìndà a'uta ìlì ale. Ndirò, ndi ale ní Kàgàwà-fò tí arí ndi ndí atdyúna òho dhu ònzì, ndàdù àrà ndìtsò rǎ adyíbhengá nga mà kúbhingá nga mà nà ð Kàgàwà rǎ. ⁶Pbétù, ndàbhù rí yà adzi ð dhèdhe ràtǎdù afína abvo-ayi ní iwà òvè angyangyi

àdì ndàdì nyikpóna nà rórò abvo-àyi. ⁷Kòní nyi nyàkà nyuyà abvo-ayí tò dhu ní wò, ìnzí kambè tí nzére dhu àwè dš dýá. ⁸Ìnzí ndi ale apé fíndá ale òdò mbèyi, ròsè ìnzí ndòdò pbi idzá-bhà nyú mbèyi, ní ndi ale ùbhà wà pbindà a'uta, ndàdù ìí nzére ale nyú tí ròsè inzà àpè Yèsù à'u ale dònà mātí.

⁹Ndíní ka kandí tí atdí abvo-ayi-òvò ***Kànisa** arí dzùnàya ònzi abvo-ayí nznízi ò, kàkà ndíí iwà pbindà atò ísè azà kumí atò abvo-ayi tí. Kàkà ndíí átò atdí tí ìí kpatsibhále nà abvo-ayi tí. ¹⁰Kàkà ndíí iwà ka kúni mbèyi arí dhu ònzi ale tí: ndòdò pbi inzo mbèyi, ndàdù pbi idzá iwù olo àkš mbèyi. Kàkà ndíí átò idha ísì arí ndù'o Yèsù ná'ù ale-pfò^b ní ale tí, àpè ò ríí ale dzànà ònzi arí ale tí, ndirò kórò ngùkpà ídzì dhu-tidò ònzi arí ale tí.

¹¹Pbétù, abvo-ayí-òwú nákà nzà nyandí òvòya Kànisa arí dzùnàya ònzi abvo-ayí nznízi ò. Obhó tí amba-bvù ì òwu dhu-atdyú àlù ì tdítdš rò, abádhí rādù òwu Yèsù bhà kasu ìvò fýá rò. ¹²Wò dhu bhèyi ì ònzi dhu rí abádhí àbhù Kàgàwà ròtdì anya dýá, inzà abádhí ifu Yèsù tò ì ókò wemberè tí làkà dhu-okú dš rò. ¹³Ndirò ngàtsi dhu ní, Kànisa náapè àmbe abádhí dzùnà nónzi dš, ní ìnzí ì í kasu ònzi rórò ì óko dhu rí abádhí àbhù ràmbe ùbhi dš idza-tsù rò. Ndirò, ròsè wò dhu dònà, abádhí ràmbe ìndrù-ngbò ùnò dš ìnzí ì í tsùya òdò rórò, 'àdù àmbe inzà àkànà kunò dhu mà núnò dš. ¹⁴Nírò, ma mòzè abvo-ayí-òwú ròwù amba-bvù tdítdš. Dhu àkà abádhí ràbà nzónzo, 'àdù fýó idza òdò mbèyi, ìnzí 'ùbhà tí otu àlè tó òmvù tò rùnò nzére dhu àlè dš. ¹⁵Obhó tí, atdídhená abvo-ayí ùbhà wà ídzì otu, 'àdù pfòmvo Sitanì-owù núngu. ¹⁶Yèsù ná'ù atdí tsibhále náapè ìí abvo-ayí nà fí-dzá-bhà nznízi ò, nákà ndònzí ì abvo-ayí dzùnà. Kàkà nzà ndùbhà abádhí ***kànisa-fò**, ndíní kànisa ara tí kàkà ìmbà ríí dzùnàya ònzi rí ale nà abvo-ayí-tsí kèlè nándà rš.

¹⁷Mbèyi arí kànisa òdò pbàkùrù nákà kabhu ifuta fýó òvò-rà dš^c. Ròsè dòtsí ní, kàkà ì nàdzí 'òngò Kàgàwà bhà òtè núnò, 'àdù ndi òtè núdhe ìndrù tò pbàkùrù. ¹⁸Obhó tí, Andítá áti: «Nyi nyàkà nzà nyutsi dzùnànu ònzi rí ndòtsi nganù-ònga kpóna rùvò kéléna ò rò ìkyi-akpà-tsù. Nyi nyàkà nyubhà ka rònyù nganù.» Ndirò kàti: «Kasu ònzi arí ale nákà kubho pbindà mùkimbà.»

¹⁹Nyi nyàkà nzà nya'ù Kànisa ò mùkùrù nòbhè ale-tsù dhu, inzà òvò ale, ngàtsi ní ìbhù ale mà níí ndi dhu tó ngàmbi tí rò. ²⁰Dhu nàfà ale dš, nyi nyàkà nyorù kórò ale-ònzí rò, ndíní ngùkpà ale adù tí nzérenga-òdò nónzi átò. ²¹Ma mí dhu ùyà ìndù Kàgàwà-ònzí rò, Yèsù Krístò-ònzí rò, ndirò Kàgàwà avò malàyíkà-ònzí rò, nyi nyàkà nyifu kàkàrí uyátá ìmbà angyinà vurò irètá na, ndirò ìnzí nyi nyí dhu òlè atdí ale tò mātí rórò. ²²Nyi nyàkà nzà nyili otsénu kòmbómbí ìndrù dš kasu nónzi tí Kànisa ò. Nyi nyàkà nzà nyotsù akye ngàtsi ale bhà afátá ò. Ndirò, nyi nyàkà nyòdò nyi nyi-tírò nyilá Kàgàwà-nyìkpò ò.

²³Nyi nyàkà nzà nyarà idha-ví kèlè nómù rò, pbétù nyi nyàkà nyarà òvòyì òmvù rò ake, yà kòmbómbí ìvívínga aróngo àrà ìngo rò nyunutsi ní finu-tsù dzùnà nónzi tí.

²⁴Atdídhénà ale tó nzérenga náarí ndàlā kpangba inzà ka kàpè anya mà itdì dýá rórò. Pbétù, ngùkpà ale-tsí tó nzérenga náaràrà ndàvi ànyàya ka kùnò

^b 5.10 Pòlò bhà kàsùmí ò, ìno nóongónà idha nísi ndù'o olo tí iwù idzá ale-pfò ní. Pbindà àbhàlì-pfò ndi ndù'o dhu-otù ò, Yèsù itè dhu ní ìndrù rí ndifò, ndàdù pbindà àzè nítè òdhinà tò dhu.

^c 5.17 Ifuta àkà kabhu òvò-rà dš pbàkùrù tò dhu-tì ní: abádhí tò ka kábhùna ifuta nákà ndíí òvò-gùna òsè ngùkpà ale tò ka kábhùna ifuta dònà dhu tí. Ndirò perè tí dhu ìí rò, dhu àkà kabhu perè abádhí tò òvò-gùna ròsè ngùkpà ale tò ka kábhùna perè dònà.

dhu-dzidǝ tǝ. ²⁵Ndi dhu bhèyi tǝ, ǐdzi kasu náarǝ ǐtè kpangba kórǝ ale tò, ndirò kàkà inzǝ rǝ ǝví kórǝ ale tò tsǝ, ní rǝ nzi àdù òko òdhu ò bilínganà.

Ino àkà ǐfu ǝyǝ ádròdrǝ ale

6 ¹Ino tǝ rǝ kórǝ ale, yà Yèsù ná'ù, nákà ǐfu ǝyǝ ádròdrǝ ale atdíǝ, inzǝ ìndrù adù tǝ dhu ùnò nzèrè Kàgàwà nǝ, ndirò yà àlè karùdhèna ìndrù tò dhu nǝ. ²Ndirò, kàkà Yèsù ná'ù ale rǝ ǝyǝ ádròdrǝ ale tǝ ino, nákà nzà ǝnzǝ abádhǝ gàyà, adǝya tǝ abádhǝ rǝ a'uta-otù ò dhu-okú dò rò. Pbétù, abádhǝ àkà ǝnzǝ ǝyǝ ádròdrǝ ale-kàsù mbèyi nyú ròsè, abádhǝ tǝ ǐdzi kasu tǝ ǐdzínga àbà rǝ ní iwà Yèsù ná'ù ale, ndirò atdíǝ Kàgàwà ózè ale dhu-okú dò rò.

Títò tǝ màlímó náarùdhèna dhu dǝ dhu mà ònzǝ dǝ dhu màna dhu

Wòrǝ ní ndi nyi nyàkà nyudhe nyadù àyanà ìndrù tò dhu. ³Atdí ale náapè vurò dhu ùdhè ìndrù tò, inzǝ ndàdù ndòzè ndùbhi yà àlè tǝ Ádrùngbàlè Yèsù Krístò bhà obhónánga tǝ òtè nózè dhu bhèyi, ndirò inzǝ ndàdù ndòzè ndùbhi Kàgàwà ózè àlè rònzi dhu nà rǝ ndàkǝ dhu t'ùdheta bhèyi, ⁴ní, ndi ale ní ndìdzǝ rǝ ndìtírò, ndirò inzà atdí dhu mà nùni. Ndirò kà rǝ agòta mà, òtè-tì dǝ kà kónzina anya màna tǝ andi nà. Ndi dhu arǝbhona dhu ní ale-afǝ ǐlǝ kà kǝ atdí dhu dǝ dhu mà, agòta mà, ìndrù nǝ kà kǝ dhu ùno dhu mà, nzèrè dhu ìrè kà kǝ ìndrù dǝ dhu màna. ⁵Ndirò, kà ò rò aráhu átò dhu ní, yà ǝyǝ ìrètà ǐnza ì, ndirò iwà ádzo obhóna rǝ rò ale rǝ ǝgò inzǝ rǝkú rórò dhu. ǝ ale ózù Kàgàwà ózè dhu ònzǝ kà kǝ dhu ònzǝ àbà kà kǝ ònà dhu tǝ.

⁶Obhó tǝ, Kàgàwà ózè dhu ònzǝ kà kǝ dhu ní ádrùngbà ongyéngá nyú, ale-fǝ rǝ dhu nǝ tǝ ale-idhè ìka ndi rò. ⁷Obhó tǝ, àlè kíwù nzà atdí dhu nà màtǝ yà adzi ò, ndirò àlè kùve rò, àlè kádù òwunà kà ò rò atdí dhu mà rǝ ǝmbà. ⁸Nírò, àlè kapè ǝ àlè kónyuna dhu mà, àlè rǝ àlè kúfina dhu màna, ní ǝ dhu àkà wà àlè tò. ⁹Pbétù, ì nózè ǝnzǝ ale nútrǝ pfòmvo arǝ, ràdù àtsi ǝbǝ ǝmbà tǝya nà dhu mà, ndirò nzèrè dhu màna-atdyú tǝ adà ò. ǝ dhu-atdyú arǝ àpbè ǝbho ìndrù tò, ndirò kǝrǝ ìndrù àbhù ràve. ¹⁰Obhó tǝ, fàrangà nózè kà kǝ dhu ní ndi kórǝ nzèrè dhu náaráhu ònà rò. Kà tò ì nábhù atdídhena ale núbhà ǝyǝ a'uta itse nyú, ǝdù àbhǝ àpbè àbhù ǝyò.

Kàgàwà bhà ale àkà ndònzǝ dhu

¹¹Pbétù inyǝ Tìmbetwè, Kàgàwà bhà ale tǝrò, nyi nyàkà nyindirǝ nyi itse kòrǝ nzèrè dhu rǝ rò. Nyi nyàkà nyonè obhónánga ònzǝ nyǝ dhu, nyonzi Kàgàwà ózè dhu, ndirò pbùkù a'uta ò nyi nyádi dhu. Nyi nyàkà nyonè ìndrù ózè nyi nyǝ dhu, dhu-dzi òndù nyi nyǝ dhu, ndirò ǝyònga ò nyi nyádi dhu. ¹²Nyi nyàkà nyugyè a'uta tò ǐdzi ǝla. Nyi nyàkà nyodò dhòdhòdhóna tǝ ǝpírǝnga yà Kàgàwà anzi nyi fíndà, ndirò yà nyi nyitè pbùkù ǐdzi a'uta kpangba ǝbǝ ngàmǝ-ònzǝ okúna dò rò.

¹³Ma mí yàrǝ dhu àyǝ ìndù yà kórǝ dhu tò arǝ ǝpírǝnga àbhù Kàgàwà-ònzǝ rò, ndirò yà Pòtiyò Pilatò-ònzǝ pbìndà a'uta nitè mbèyi kpangba Yèsù Krístò-ònzǝ rò: ¹⁴nyi nyàkà nyifu Kàgàwà bhà ǝyátà inzǝ ròtǝ, ndirò inzǝ kala nzèrè dhu nyunutsǝ, ràrà àhu àlè tǝ Ádrùngbàlè Yèsù Krístò rǝngo dhu ò. ¹⁵Kàgàwà àbhàya kà rǝtè ndi yà ndi ndakò kà tò kàsùmǝ ò. Kà ní kórǝ dhu dǝ arǝ Kàgàwà, yà atdíǝ hirò nónzi, ndirò atdíǝ tǝ arǝ ale. Kà ní kámá dǝ Ádrùngbà Kamà, ndirò kórǝ ádròdrǝ ale dǝ Ádrùngbàlè. ¹⁶Kà ní atdíǝ tǝ inzǝ

ɔvéya ale, ndirò yà ìnzí atdí ale mà rǎdù àrà àhù ònà awáwù ǝ arádi ale. Ka ní inzá atdí ale mà àpè àlàna ale, ndirò yà ìnzí atdí ale mà rǎdù àlanà ale. Kàkǎ ifuta nà, ndirò dhòdhóhóngà tó ádrùngbǎnga tó ɔbi nà! Àmìnà!

Ònzitále àkǎ ìí nà ɔfǝ

¹⁷Nyi nyàkǎ nyuyǎ dhu yà indo aríí adzi ǝ ònzitále tò, inzá abádhí rǎkǎ àmbe 'ídzi dǝ ì tírò, ndirò inzá abádhí rǎkǎ 'ìli fíyó a'uta ònzì ò, ikú ndì ònzì rǎdù ìku dhu-okú dǝ rò. Pbétù abádhí àkǎ ìli fíyó a'uta Kàgàwà ò. Kǎrí ndì kóró dhu ìbho abho nyú àlě tò, ndíní àlě-idhè ìka tí ndì nǎ. ¹⁸Abádhí àkǎ 'ònzì ídzi dhu, 'àdù ìí ònzitále tí ídzi kasu ònzì ìí dhu ǝ. Abádhí àkǎ 'ònzì mǎhetù ǝ ríí ale dzùnà, 'àdù òwu ìí rǝ isó 'ùndò foyá ndì nòtù dhu ngǔkpà ale tò. ¹⁹Ndì dhu bhěyi ní ndì, abádhí rǎdù ídzi, ndirò yà ìnzí ríku ongyéngá-tsù núndu fíyò olù iraya idho tò, ndíní 'abáya tí obhóngà tó ípirǝnga.

²⁰Ò Timòtewù, nyi nyàkǎ nyòdò yà funú Kàgàwà ábhu dhu mběyi afínu ò. Nyi nyàkǎ nyindrí nyi itse yà ìmbǎ tǝya nà ndirò ìnzì rí Kàgàwà-ɔvò ìfù agòta rǝ rò. Nyi nyàkǎ nyindrí nyi itse tìtò tó inga t'únitatále rǝ 'àgò dhu rǝ rò. ²¹Atdídená ale, yà ì dhu bhěyi inga t'únita-tidò tò ì nádzi, núbhà wà fíyó a'uta itse nyú.

Kàgàwà àkǎ nditè pbìndà ídzìnga fùkù.

Tìmòtewù

tò Pòlò andí ɔyɔ rí kisé nǐ bhàruwà

Yàrí bhàruwà ò ì nòtù ádròdrɔ́ dhu tí dhu

Yàrí ní ɔyɔ rí kisé nǐ Pòlò andí Tímòtewù tò bhàruwà. Kǎndí ka imbi ò ndì ndí Rómà tó kígò ò rórò (1.16-17), fkyèrɔ́ kàbhà ɔye-dhò ùbhà ndì rórò. Kǎni dhu ní inzà òtrò idho ɔ́ pɔ̀rì ɔ́ ádròdrɔ́ ale rǎrì ndàbhù àbhù kohò ndì Krístò ndì ndá'ù dhu-okú dò rò (4.6-7). Obhó tí, kórɔ́ kà t'òdhína náatsè, 'ùbhà ka atdíró. Pbéttù Lukà, ádràngbǎ mǎngàngà kèlè atdíró ní ndì inzà ka nùbhà. Ní Pòlò ala dhu yà adzi ɔ́ ndì ndónzina idho riku wà, ní ndì nùbhà dhu rǎrì ndì ndóvè dhu kèlè. Ndi dhu-okú dò rò ní ndì kǎzè ndàndí bhàruwà tǎítǎ Tímòtewù tò kà-afí ndì ndopé tí nǐ, idhùnà nyú tí kǎzù ka nǐdhuní. Yàrí bhàruwà-dzidɔ́, Pòlò adù nzá ngǎtsi dhu àndi tǎítǎ.

Ndi bhàruwà ɔ́, Pòlò azè atdíɔ́ dhu ní Tímòtewù rǎkǎ ndirà tina ò, kà rǎkǎ ndidè pòtsó pɔ̀ndà a'uta ɔ́, yà ndì nyú ndì ndidè dhu bhèyi. Kǎvò dhu átò kà rǎkǎ ndámbe àrà dɔ́ angyi tí Yèsù bhà Ídzi Mǎkùrè t'únɔta nà, ìmbǎ kavu róná. Ndirò kǎti kà rǎkǎ ndàndà nga mbèyi yà ìnzí rí ndàkɔ́ Ídzi Mǎkùrè nà dhu nà. Pòlò isé átò dhu ní ndàti ndì rúgyè ìla, ndirò ì rǎrì 'òtù Ádràngbǎle Yèsù nà inzà òtrò idho ɔ́. Ní, Yèsù ná'ù ale rǎkǎ ndónzi dhu ndì bhèyi.

Bhàruwà-nyiti ka kóhù tí dhu

- Bhàruwà-dòkpa (1.1-2).
- Pòlò rí Tímòtewù àvì ìnzí nyina rìwù Ídzi Mǎkùrè t'únɔta-okú dò rò dhu (1.3-18).
- Pòlò rí Tímòtewù àvì rǎdi Yèsù Krístò bhà múnòwì kèlè tí dhu (2.1-13).
- Pòlò rí Tímòtewù àvì rí Kǎgàwà bhà obhóná ɔ́te ùnɔ rí otùna ɔ́ ìndrù tò ale tí dhu (2.14-26).
- Pòlò rí Tímòtewù àvì ròdò ndì mbèyi yà adzi ɔ́ dhu-tsù rí ndindù ndíní ndóɔ́ tí ndì òná idho ɔ́ atdíɔ́hená ale ì'iyà nà nzére mùtsɔ́ rɔ́ rò dhu (3.1-9).
- Pòlò rí Tímòtewù àvì rǎngu pɔ̀ndà ɔ́fɔ́-owù dhu ndirò rǎpǎ afina fíndà ndì ndúdhe ìlilá Andítá mǎnà rɔ́ dhu (3.10-4.8).
- Pòlò rí àkǎkǎ Tímòtewù rónzi dhu riku dóná rò dhu ɔ́vɔ́ kà tò dhu (4.9-18).
- Pòlò rí ìndrù òvì bhàruwà riku dóná rò ovita nǐ dhu (4.19-22).

Pòlò rí Tímòtewù nòvì dhu

1 ¹Ima Pòlò, ima ní Yèsù Krístò bhà uvitatále, Kǎgàwà óvò ima ndi kasu tò nǐdhuní. Kíyì ima ndíní ma mɔ́vɔ́ tí Yèsù Krístò ka kà'ù rò ka kábàna ípírɔ́nga tó làkǎ ìndrù tò.

²Timòtewù, ma mí yàrí bhàruwà àndí indù. Inyi ní idhùdu a'uta-otù ǝ, atdíǝ ma mózè ale. Àlè t'Ábanà Kàgàwà mà, àlè tó Ádrùngbàlè Yèsù Krístò màná náká ǝtè ǝyó íǝzìngà indù, 'àbà izu dùnú, 'àdù nyabhù nyadi màrùngà ǝ.

Pòlò rí Timòtewù-aff àbhù ròtsi obi Kàgàwà bhà kasu tò dhu

(Kas 16.1-3; Èfè 1.3-7; 2Tè 2.13-15; 2Tì 2.1-12)

³Ma màbhu ǝtsò Kàgàwà tò okúnu dò rò. Ma marí kà-kàsù ònzi ìlìlǝ afídu nà, abhúdu náanzi ka dhu bhèyi. Bìlìnganà, adyíbhengá màtí ndirò kúbhingá màtí ma mí mitsò rò, ma marí nzí àdí inzà ma màtí ǝvònu rórò. ⁴Àlè kí àlè àbhà rò nyi nyadzì tí dhu ma mìrè rò, atdyúdu rǝí atdíǝ, àlè ràla àlè-ngbò tǝdíǝ, ndíni idhèdu ika tí ndí atdíǝ. ⁵Ma mìrè kóró afínu nyú nà nyi nyá'ù Ádrùngbàlè Kàgàwà tí dhu. Ndi a'uta ní yà angyinà rò íyànu-tsàná Lòyisi mà, íyànu Èwúníkè màná nííni nà a'uta-tidò. Ní, ma mà'ù dhu nyi nyú mà, nyi rǝríni inè ndi a'uta ná átò.

Ídzi Màkùrù-okú dò rò ka kí àpè àbà dhu

⁶Wò dhu-okú dò rò ní ndi, ma mònzì nyi nyigbè nyunutsi aríni Kàgàwà bhà perè-ngbò. Ndi perè nyi nyabà yà ǝtsúdu ma muli dùnú nínganí. Nyi nyàká nyigbè kà-ngbò dhu ní, ⁷Kàgàwà íbhò àlè tò ìlìlǝ-Alafí ní nzí indrù àbhù rí rònzì ǝǝ Alafí. Pbéù kǝbhò ní ádrùngbànga tò ǝbi tò, àzè tò, ndirò inga nòfò dhu bhèyi àlè kóko ní Alafí.

⁸Nírò, nyi nyàká nzá nyinu rìwù àlè tò Ádrùngbàlè Yèsù dò nyi nyí dhu àwè indrù tò rò, ndirò nyinu àká nzá ndìwù okúdu dò rò, yà kókú dò rò ka kósò ma rò. Pbéù, nyi nyàká nyabà àpè Yèsù Krístò bhà Ídzi Màkùrù-okú dò rò, àdhàdhì ma mí kàbà dhu bhèyi. Nyi nyí i àpè-dzi òndù Kàgàwà rǝbhùna indù ádrùngbànga tò ǝbi ní. ⁹Ka ní ndi àlè níǝ, ndàdù àlè ùnzì ndíni àlè koko tí pòndà ìlìlǝ ale tí. Kònzì ndi dhu, inzi ní ídzi dhu àlè kónzi dhu-okú dò rò. Pbéù kònzì ka angyangyi ndi ndudhé ka, ndirò yà inzà ndi ndàpè yà adzi ònzi rórò ndi ndazè nditè pòndà íǝzìngà àlè tò Yèsù Krístò-otù ǝ dhu-okú dò rò. ¹⁰Ndi íǝzìngà Kàgàwà nítè wà àlè tò kòmbí, yà àlè tò Ògùba Yèsù Krístò nírá àhu yà adzi ǝ rò. Kítò ǝve-ǝbi, ndàdù dhòdhóhóngà tò ípìrònga tò otu nítè indrù tò, Ídzi Màkùrù-otù ǝ.

¹¹Ní, Kàgàwà fli ima ndi Ídzi Màkùrù t'únòtatále tí, uvitatále tí, ndirò màlímò tí. ¹²Ndi dhu-okú dò rò ní ndi ma mí kǝkàrí àpè nábà. Pbéù nyidu rǝ nzí iwù ndi dhu-okú dò rò, iwà ma màni ma má'ù ale nídhuní. Ndirò, ma mà'ù wà dhu kà rǝríni inè ǝbi nà ndòdò yà fudú ndi ndíbhò Ídzi Màkùrù tò kasu, rǝrà àhu yà adzi ǝ ale-ànyà ndi nditǝya òná idho ǝ.

¹³Nyi nyàká nyalù yà indù ma múdhe obhónanga tò ǝtè, ndíni íi tí ídzi ǝfò tí indù. Nyi nyàká nyòǝdò ndi ǝtè, yà Yèsù Krístò-nyutsi àlè kíni nà a'uta nà, ndirò àzè nà. ¹⁴Nyi nyàká nyòǝdò yà indù ka kúdhe ídzi dhu, yà àlè-afí ǝ rǝí ìlìlǝ-Alafí bhà ǝbi ní.

¹⁵Nyi nyùni wà dhu, Àziyà tò pòrì ǝ Yèsù ná'ù ale rúbhà wà ma kóró. Í ale nzínzi ǝ ale ní Fìgelò mà Hèrmògenè màná. ¹⁶Ádrùngbàlè Yèsù àká nditè pòndà íǝzìngà Ònèsfòrò bhà idzá-bhà tò, kàrà ndi afídu opè rǝ, ndirò kà-nyí àrà nzí iwù rǝ imbi ǝ ndi ndí malà rò nídhuní. ¹⁷Pbéù, Ròmà tò kigò ǝ ndi ndirà àhu rò, kòmè ima atdyúna nyú nà, ndàdù ma nála. ¹⁸Ní, Ádrùngbàlè Yèsù àká ndàbhu àbadhi ràbà Kàgàwà bhà íǝzìngà, yà adzi ǝ ale-ànyà itǝdì ndi

ndí òná idho ǝ. Ndirò inyi Tìmbetwè, nyi nyàni Èfesò tò kigò ǝ kǝnzì idù kóró dhu mbèyi nyà.

Yèsù Krístò bhà ídzi mùnowì bhà ǝfǝ

(Màt 10.32-33; 1Kò 9.24-25)

2 ¹Nírò inyi, idhùdu Tìmbetwè, nyi nyàkà nyí ǝbi nà afínu ǝ, yà Yèsù Krístò màná nyí nyúngbò nyí rò Kàgàwà arítèna indù idzinga-otù ǝ. ²Ndirò, nyi nyíri wà ibí ngàmbi-ònzí rò ma múdhe dhu. Ní nyi nyàkà nyudhe ka átò kóró yà nyi nyà'ù kífú rí dhu tí, 'àdù inè 'údhe ka átò ngǝkpà ale tò dhu tí ale tò.

³Yèsù Krístò bhà ídzi mùnowì bhèyi, nyi nyàkà nyondù àpbe-dzi átò, yà ma mí kòndù dhu bhèyi. ⁴Mùnowì-kàsù ònzì rí ale nákà nzá ndàbhu yà inzí rí mùnowì-kàsù ònzì ale tò dhu ràtdù affina, ndì ndòzè kàsùna rika pbindà ádrùngbàle-idhè rò. ⁵Ndi dhu bhèyi tí, mùlèma tò ikpa ikpa rí ale tò ka kí nzí àdù dhu lèma kǝnzì ní perè nábhu, inzà kifu ndi ikpa-tidò tò uyátà rò. ⁶Ndirò, inga òbhì ndì ndí rò àpbe nàbà ale, nákà ndi ndàbà ndi inga ǝ 'ò'ò dhu angyi. ⁷Tìmbetwè, nyi nyàkà nyirè nga mbèyi wò indù ma mùnò dhu dǝ, Ádrùngbàle Kàgàwà rí nyabhù nyuni i dhu kóró nídhuní.

⁸Nyi nyàkà nyirè yà ndì ningbè ibhu ǝ rò Yèsù Krístò, Dàwudì-dhù bvù ale, àdhàdhì yà ma marúnona indrù tò Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrè arǝvona dhu bhèyi. ⁹Ndi Ídzi Màkùrè-okú dǝ rò ní ndi ma mí àpbe àbà, ràrà àhu ka kí mosò nzère dhu ònzì arí ale bhèyi dhu ǝ. Pbétù, ka kí nzí àdù Kàgàwà bhà ǝte nòsò. ¹⁰Wò dhu-okú dǝ rò ní ndi ma mí kóró dhu-dzi òndù, Kàgàwà óvò fíndà ale-okú dǝ rò. Ndi dhu bhèyi ní ndi abádhí átò ràdù ògù nábà Yèsù Krístò-otù ǝ, 'àdù kàbhà dhòdhóhonga tò ádrùngbànga tò awawù nábà. ¹¹Yàri ní ndi àkàkà ka'ù ǝte:

Àlè kapé ǝí atdíkpà àlè kúve kà màná dhu tí, ní àlè kokoya átò atdíkpà ípírǝnga ǝ kà màná.

¹²Àlè kapé àpbe-dzi òndù atdíkpà kà màná, ní àlè kǝnyuya idzi átò atdíkpà kà màná.

Àlè kapé àtina inzà àlè rúni ka, ní kǝdùya àtina átò, inzà ndì rúni àlè.

¹³Inzì àlè kapé Kàgàwà ùnò àlè tò dhu ònzì, ní àbadhi ní yà ndì ndùnò dhu ífù arí ale. Obhó tí, àbadhi ní inzì ràdù vurò dhu ònzì ndì ndùnò dhu rǝ rò ale.

Kàgàwà-nyìkpó nǝfǝ dhu ònzì arí kasutále

(1Tì 1.3-7,18-20; Yàk 5.19-20)

¹⁴Nyi nyàkà nyisè kǝkò indù ma mùnò dhu indrù tò. Nyi nyàkà nyovò dhu abádhí tò Kàgàwà-ònzì rò nyati, abádhí ràkà nzá 'ònzì anya ǝte-tì t'ǝngùta dǝ. Obhó tí, i agòta ǝ ka kábàna ídzinga rí ǝmbà. Pbétù, kǝrí i dhu níri rí ale tò a'uta àbhù rùgolo ndì. ¹⁵Nyi nyàkà nyònzì ǝbi nyitè nyi Kàgàwà-ònzì iwà kùdhe, ndàdù à'ùnà àkàkà dhu tí ale tí, ndirò inzì nyina ríwù kàbhà kasu-okú dǝ rò ale tí. Nyi nyàkà nyitè nyi átò Kàgàwà bhà obhónà ǝte ùnò rí otùna ǝ indrù tò ale tí. ¹⁶Nyi nyàkà nyindirí nyi itse nyú ǝmbà tǝya nà, ndirò inzì rí Kàgàwà-ǝvò ífù agòta rǝ rò. Obhó tí, i dhu ònzì arí ale rǝngo òwu angyi tí inzà Kàgàwà ózè dhu t'ǝnzita ǝ. ¹⁷Abádhí-òtè rǝngo indrù inza, àdhàdhì ítritrè otù náari ale-ngbò inzà dhu bhèyi. I ale nzínzì ǝ ale ní Himèneyò mà Filetò nà.

¹⁸ Abádhí índrí wà ì itse obhóna rǝ rǝ, 'ámbe àtìnà dǝ iwà Kàgàwà rúngbe àlě ibhu ǝ rǝ. Ndi dhu bhěyi ní ndi abádhí arí atdídená ale tǝ a'uta ìnzà. ¹⁹ Pbétù, Kàgàwà ǝdì tsùkpǝna idza náaride pǝtsǝ pfǝna dǝ. Ndirǝ, yàrí ní ndi kà-rǝ ka kándi ize tí dhu: «Ádrùngbǎle Kàgàwà únì wà pbìndà ale tí arǝí ale.» Ndirǝ ngǝtsi andítá ní: «Ádrùngbǎle Kàgàwà-ǝvǝ ìlě rí ale, náká ndìndà ndi nzérenga rǝ rǝ.»

²⁰ Ádrùngbǎ idza ǝ ka kí nzi àdù ǝrǝ mà, ǝrú odziya nà ngǝkpà suma-tidǝ mànà ní ka kǝbhǝlǝ wùtù kǝlě nótù. Pbétù, ka kádù òtùnà átǝ ní, itsu ní mǝtí, ndirǝ anzi ní mǝtí ka kǝbhǝlǝ dhu. Angyinǎ rǝ rǝ tsí ní ka karí kasu ònzi ifuta nà àká idho ǝ, ndirǝ olùnǎ rǝ rǝ tsí ní, ka karí kasu ònzi kǝrǝ ngǝkpà idho ǝ.

²¹ Nírǝ, ndi ale apé ndù'ǝ ndilǎ Kàgàwà-nyìkpǝ ǝ kǝrǝ kǝkǝ ma mènǝ dhu ǝ rǝ, ní rǎdù ndilǎ ifuta nà àká idho ǝ ka karí kasu ònzi ní wùtù bhěyi. Ndi wùtù ní yà idza-abadhí ǝpǝ fíndà ndilǎ igi, kà dzànà ònzi rǎdù, ndirǝ kà rǎdù idyinǎ ndònzǝ kǝrǝ ídzi kasu ní wùtù.

²² Nyi nyàká nyǝkù yà zàdhà-atdyú arǝí dýá nzére dhu-tsǝ rǝ, nyadù obhónánga ònzi nyi nyí dhu nónè. Nyi nyàká nyi'í a'uta nà, àzè nà, nyadù àdì mǎrùnga ǝ kǝká ìlǝlǎ afíya nà arí 'ítsǝ Ádrùngbǎle Kàgàwà rǝ ale mànà. ²³ Nyi nyàká nyǝdho ìmbǎ tíya nà ndirǝ ìmbǎ ídzi dhu mà arǝí òyà agòta. Nyi nyùnì wà dhu, kà rarí anya ibho. ²⁴ Obhó tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà ìno rǝ nzi àdù anya ònzi. Pbétù kǝká ndi'í yǝ arádi kǝrǝ ale mànà ale tí, ndirǝ dhu ùdhe rǎdù ìndrǝ tǝ, ndàdù ìndrǝ tǝ dhu-dzi òndù ale tí. ²⁵ Kà rǎdù àrà dhu òvǝ rǝ yìyonga ǝ ndi ndúnǝna dhu agò rí ale tǝ. Obhó tí, ngǝtsi ní Kàgàwà rǎdù abádhí àbhù rùgèrè ì 'ùbhà fíyǝ nzérenga, ndíní abádhí únì tí obhóna. ²⁶ Ndi dhu bhěyi ní ndi abádhí rǝ 'àdù fíyǝ ídzi irèta ǝ, 'àdù ùvǝ yà ì átsi ònà Pfǝmvo bhà àdà ǝ rǝ. Kǝtsi abádhí ndíní ongó tí ndi ndòzè dhu ònzi.

Ìndrǝ rǎbàna tdǝ Yèsù ingo rǝ àpbe

(Tit 1.10-16; 2Pé 2.1-22; Yud 1-3)

3 ¹ Timòtewù, nyi nyàká nyùnì dhu, tdǝ Yèsù ingo yà adzi ǝ rǝ, ìndrǝ rǎda òyà idho^a rarí àpbe tǝ. ² Obhó tí, ndi kǝsumì ǝ, ìndrǝ rǝngo a'itále tí, ndirǝ fùrangà nózè ale tí. Abádhí rǝngo ì tírǝ arí 'ífù ale tí, ndirǝ 'ìdzǝ arí ale tí. Abádhí rǝngo átǝ Kàgàwà ní arí dhu ùno ale tí, ndirǝ ìnzǝ arí ì nódhì ale-tsǝ dhu ìrǝ ale tí. Abádhí rǝngo ìnzǝ arí òtsǝ àbhù ale tí, ndirǝ ìnzǝ arí Kàgàwà 'ífù ale tí. ³ Abádhí rǝngo ìmbǎ arǝí àzè nà atdí ale nà mǝtí ale tí, ndirǝ ìnzǝ arí dhu ùba ìndrǝ tǝ ale tí. Abádhí rǝngo ìndrǝ ùdhǝ arí, ndirǝ ìmbǎ 'ítsína arí nzére dhu ònzi ale tí. Abádhí rǝngo ǝrǝrǝ ale, ndirǝ ídzi dhu nóndrǝ ale tí. ⁴ Abádhí rǝngo ǝdhíya ìpfǝ arí 'àbhù òmvù tǝ ale tí, ndirǝ ìnzǝ 'irè nga rǝrǝ arí dhu ònzi ale tí. Abádhí rǝngo 'ìdzǝ arí ale tí, ndirǝ yà adzi ǝ arí ìndrǝ-idhè ìká nzére dhu-tidǝ nózè Kàgàwà òzè 'àmbènà rǝ ale tí. ⁵ Abádhí rǝ 'ùlǝ Kàgàwà òzè dhu ònzi arí ale bhěyi, pbétù ìnzǝ 'àdù Kàgàwà òzè dhu tǝ ádrùngbǎnga tǝ ǝbì ná'ù. Ní nyi nyàká nyìndà nyi ì ale rǝ rǝ.

⁶ Obhó tí, abádhí nzínzǝ ǝ atdídená ale rǝwu ùtsǝ rǝ ìndrǝ-idzà ǝ, 'àdù ìvívì fíyǝ irèta nà vèbhále nǝtsǝ fíyǝ àdà ǝ. Ì vèbhále ní kǝká atdídzǝ fíyǝ nzérenga-ǝbì òsè, ndirǝ yà adzi dǝ kǝrǝ dhu-tidǝ-atdyú òho arí. ⁷ Abádhí òzè

a 3.1 Tdǝ Yèsù ingo yà adzi ǝ rǝ, ìndrǝ rǎda òyà idho tí Polǝ rǎtina ní yà Yèsù frà wemberè tí yà adzi ǝ dhu-dzidǝ rǝ ndi nǝpè idho, rǎrà àhu kà rǝngo ònà idho ǝ.

kudhe dhu fíyò bilínganà, pbétù ìnzí 'àdù òwu ùvò obhóna núní ì 'í akekpá màtí dhu ò. ⁸Kókò ìndrù-dzà ò rōwu ùtsù rš málímó rōwu 'àgò rš obhóna nà àdhàdhì Yǎnì mà Yàmburè mà nà náagò ì Músà nà dhu bhěyi. Abádhí ní iwà fíyò irèta ínza ì, ndirò iwà fíyò a'uta óngò ivíví ale. ⁹Pbétù abádhí rí nzí òndri angyi tǎtǎdǎ, kóró ale rí abádhí rǎnzina àrì núní, àdhàdhì ka kuni Yǎnì mà Yàmburè^b mà nà rǎnzina àrì dhu bhěyi nídhuní.

Pòlò rí Timòtewù àvì ràpǎ afína fíndà ka kúdhe dhu rš dhu

¹⁰Pbétù inyi Timòtewù, nyi nyírì wà ìndrù tò ma múdhèna dhu, ndirò nyi nyála wà ma mǎí nà mǎtsò. Nyi nyúni wà ma múdhe ndíní ma mǎnzi tí dhu, nyadù pbàkà a'uta àla. Nyi nyála wà ma mónú dhu-dzi tí dhu, ma mǎí àzè nà tí dhu, ndirò ma mǎpǎ afídu pbàkà kasu t'ónzita rš tí dhu. ¹¹Nyi nyúni wà rùdù ka kávu tí, ndirò ma mábà àpbè tí Àtiyòkiyà mà, Ìkòniyò mà, Lístà mà nà tò kígò ò dhu. Ma mábà ì àpbè, pbétù Ádrùngbàle Yèsù ràdù mǐgu òyá rò kóró. ¹²Obhó tí, yà Kàgàwà ózè dhu bhěyi ì nózè 'òkò Yèsù Krístò nà ì úngbò ì dhu-otù ò kóró ale-rš ka kávu àvù. ¹³Pbétù, nzère dhu ònzi arí ale mà, ìndrù ètrà arí ale mà nà ròko 'àmbe òwu dš angyi tí ì nzère dhu t'ónzita ò. Abádhí rí ìndrù ètrà, ìndrù ràdù 'ètra átò.

¹⁴Pbétù inyi, nyi nyàkǎ nyapǎ nyi yà ìndù ka kúdhe, ndirò yà nyi nyá'ù obhó dhu tí dhu rš. Obhó tí, nyi nyúni wà ì dhu núdhe ìndù ale. ¹⁵Ndirò, rǎpè ndí ìndù ngbángba ò rò, nyi nyúni wà Kàgàwà bhà Ìlǎ Andítá. Í Andítá rí nyabhù nyuni dhu-ǎnga t'òvòta, ndíní nyadù tí ògù Yèsù Krístò nyi nyá'ù dhu-otù ò. ¹⁶Kàgàwà unda ndí kóró pbìndà Andítá nandí ale. Ndirò, ndí Andítá tò ídzinga ní: ndùdhe obhó dhu ìndrù tò, ndàdù ìndrù bhà afátá nítè ndí ale tò. Kà rí nzère dhu òsò ìndrù tò, ndàdù Kàgàwà ózè dhu bhěyi ka kóko dhu ùdhe ìndrù tò átò. ¹⁷Ndi dhu bhěyi ní ndí, Kàgàwà rí pbìndà dhu tí ríí ale ònzi, ríí dòtsí ndí nóbhòlò kóró ídzì kasu t'ónzita tò ale tí.

Kàgàwà bhà Ɔte t'únɔta dš uyátá

4 ¹Ma mí dhu òyá ìndù Kàgàwà-ònzí rò, ndirò Yèsù Krístò-ònzí rò. Ndi Yèsù Krístò ní ndí ípírò rò rí 'òtù ale mà, ùvùvè ale mà nà ànyá nitdiya, yà adzi ò ndí ndírá, ndàdù pbìndà Ádrùngbànga tò idzi ìdì rò. ²Ma múyàna dhu ní: Nyi ràkǎ nyongò Kàgàwà bhà Ɔte ùnò ìndrù tò. Nyi nyàkǎ nyongò kùnò bilínganà, àkǎkǎ kàsùmì ò, ndirò ínza àkǎ kàsùmì ò màtí. Ìndrù tò nyi nyí dhu ùdhè rò, nyi nyàkǎ nyongò ìndrù bhà afátá nítè ndí ale tò, nyadù òrè nzère dhu nònzì ale dš. Nyi nyàkǎ nyongò dhu òvò ìndrù tò rǎnzì ídzì dhu. Ndirò, nyi nyàkǎ nyongò ì dhu ònzì ìndrù tò dhu-dzi òndù nyi nyí rórò. ³Obhó tí, kàsùmì í'íya ìnè yà ìndrù rí 'ùvò ìnzí 'írì fíyò ka kúdhe obhónánga tò ɔte ònà. Pbétù abádhí owuya ì 'í atdyúna òho dhu ònzi rš, 'àdù bǐya nǎfò dhu ùdhè rí fíyò málímó-tsù nándu. ⁴Abádhí owuya 'ùvo rš ìnzí 'írì obhóna tò ɔte, 'àdù 'òzè 'írì títò tò imbe kélè. ⁵Pbétù inyi, nyi nyàkǎ nyotò afína kóró dhu ò, nyadù àpbè-dzi nòndù. Nyi nyàkǎ nyunò Yèsù Krístò bhà ídzì Màkùrù, nyadù funù Kàgàwà ábhù ngùkpà kasu ònzì mběyi kóró.

b 3.9 Yǎnì mà, Yàmburè mà nà ní Mísíri tò pbìrì ò íí mǎzì tò óyò ale-òvò. Abádhí anzì títò tò wíwí Músà mà, Fàrawù mà nà ònzì. Ndi Fàrawù níí Mísíri tò pbìrì ò ádrùngbà kamà (Uvt 7.11-22; 8.7-19).

Pòlò rí ndí ndòvè dhu nóvò dhu

⁶Ima nàndà dhu nǎ, ma mà'ù wà mabhu pbàkà ípìrǒnga Kàgàwà tò kà-nyìkpó nǎfò perè tí. Ndirò, ma mǎvè òná kàsúmì nínndù wà ndì. ⁷Ma mùgyè ídzi íla. Ma mùtsà wà pbàkà ǒngu. Ma mǎdò pbàkà a'uta. ⁸Ròpè ndì kòmbí, ka kílì wà mùlèma tó mùkàkú idù. Ndi mùkàkú ní obhónánga ònzi arí ale tó, yà obhónánga dǎ arí indrù-ànyà ìtǎi Ádrùngbǎle níibhoya idù, yà adzi ǎ ale-ànyà ìtǎi ndì ndí nínnganí. Ndirò, kíbhoya nǎi ka idù tí, pbétù kùbhòya ka átò kóró ale tò. I ale ní kàkà kà rǐngo dhu nózè 'àla ale.

Pòlò òzè Timòtewà rirà tina ǎ dhu

⁹Timòtewá, ǒnzi ǒbi nyirà tsàkàtsàkà tidu ǎ. ¹⁰Obhó tí, Dǎmà núbhà wà ima atdíró, yà kòmbí arí adzi ǎ dhu ndì ndòzè dhu-okú dǎ rò. Ní, kàrà wà Tèsàlònikà tó kigò ǎ. Ndirò, Krèskè àrà wà Gàlàtiyà tó pbìrì ǎ, Titò ràdù àrà Dàlmàtiyà tó pbìrì ǎ. ¹¹Ní, Lukà rǐrǐ atdíró tí tidú. Nírò, ìdyì Mǎrkò nyíwù màná àzú, kà rǐ dzùnádu ònzi ònzi abho Kàgàwà bhà kasu ǎ nídhuní. ¹²Ma móvì Dòkíkò ràrà Èfesò tó kigò ǎ. ¹³Ní, àzú nyi nyirà rò, ìdyì nyídyì yà Kárpò bhà ma múbhà Tròwà tó kigò ǎ rùdú orú mùdzarù nyirà nà. Ìrà nyirà pbàkà bhùkù nà átò, ròsè dòtí ní yà ìzà-ndì ní ka kǒbhòlò, kadù ùkpòròná bhùkù.

¹⁴Àlìsandurù, kyèkyè-àba, nónzi nzére dhu abho nyú rùdú. Ní Ádrùngbǎle Yèsù rǐ ndì àbadhi ùbhò rùdú kǒnzi dhu-bvu rǐ. ¹⁵Nyi nyàkà nyoǎdò nyi kà rǐrò átò, kǎgò àlè kúdhe dhu ǒbi nyú nà nídhuní.

¹⁶Wemberè tí ma mǎrà anyà ùnò nínnganí, atdí ale mà nídè nzá dzidu dǎ. Pbétù, kóró ale úbhà ma. Ní, Kàgàwà àkà nzá ndòzè ndi dhu afátá tí abádhí dǎ. ¹⁷Pbétù, Ádrùngbǎle Yèsù ǒnzi ndì dzùnádu ndìbhò ǒbi idù, ndíní ma múnò tí pbìndà Ídzì Mákùrù marà ùtsàná, kóró ìnzì ní Pbàyàhúdì mà ràdù ìrìnà. Ndirò, kípfò ima àrì-lì'ò rò. ¹⁸Ádrùngbǎle Yèsù rǐ mipfò kóró nzére dhu ǎ rò, ndàdè migu ndàbhu ma motsù pbìndà Ádrùngbǎnga tó idzi ǎ òrù-akpà ǎ. Kàkà ilèta nà dhòdhóhónga nà! Àmìnà.

Bhàrùwà rǐku dǎná rò ovita

¹⁹Òvì nyóvì Pèrèsíla mà Àkìlà nà, ndirò Ònèsfòrò bhà idzá-bhà màná. ²⁰Rǎstò òdì wà Kòritò tó kigò ǎ. Ndirò, mà mùbhà Tròfìmò Miletò tó kigò ǎ, andi nà kà rǐrǐ dhu-okú dǎ rò. ²¹Nyi nyàkà nyoǎnzi ǒbi, nyirà àhu àzú angyinà rǐ ádrùngbǎ gírì tó kàsúmì tó.

Èyùbulò mà, Pudè mà, Linò mà, Klòdiyà mà, Yèsù ná'ù àlè t'ádóna màná kóró, nóvì nyi atdíǎ.

²²Ádrùngbǎle àkà ndí'í nyi nà! Kàkà nditè pbìndà ídzìnga fùkù!

Titò

tò Pòlò andí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ò ì nòtù ádròdrò dhu tí dhu

Yàrí ní Pòlò andí Titò tò bhàruwà, azà kumì dòná ìbhu nà ato mà azà kumì dòná imbò nà ato mà nà nzínzi ǝ Yèsù ka kúgù dhu-dzidǝ. Ndi Titò ní ǝ ìnzǝ ní Màyàhudì, pbétù kǝ'ù Yèsù. Ndirò, kǝngónà Pòlò ùndà ìbǝ-gùna nyú pbìndà abhi ǝ.

Ní yàrí bhàruwà Pòlò andí Titò tò Krètè tò ^{*}sǝngà dò kǝ rǝ rǝ. Pòlò ubhà ka ányì, ndíní pbàkùrǝ novó tí Yèsù ná'ù ale nzínzi ǝ, ndùlì ányì ^{*}kànísà dǝ.

Bhàruwà-nyitì ka kóhù tí dhu:

- Bhàruwà-dòkpa (1.1-4).
- Kànísà ǝ àkǝ ndǝ'ì mùkùrǝ tí ale-tidò (1.5-9).
- Pòlò rǝ Titò-nyìkpò itdyù tìtò tò dhu ùdhǝ arí màlímò rǝ rǝ dhu (1.10-16).
- Pòlò rǝ dhu ǝvò Titò tò kǝkǝ ndǝngò dhu ùdhe kànísà ǝ dhèdhèrò ale-tidò mà nà tò tí dhu dǝ dhu (2.1-15).
- Yèsù ná'ù ale àkǝ 'òkò tí dhu (3.1-11).
- Bhàruwà riku dòná rǝ uyátà mà, ovita mà nà (3.12-15).

Pòlò rǝ Titò noví dhu

1 ¹Ima Pòlò, Kàgàwà bhà ìnǝ, ndirò Yèsù Krístò bhà uvitatále, ma màndǝ ndi yàrí bhàruwà. Kàgàwà ìvì ma ndíní ma mǝnzi tí yà ndi ndóvò fìndà ale dzùnà rà'ù ndi, madù abádhí àbhu rùni Kàgàwà-nyìkpò nǝfǝ okota-tidò dǝ obhǝngà. ²Ndi dhu bhǝyi ní ndi, abádhí rǝ dhu à'ù àbà ì rǝrǝ dhòdhódhǝngà tò ìpǝrǝngà àbà, àdhàdhì yà ìnzǝ arí tìtò ùnǝ Kàgàwà náakò ndi ìpǝrǝngà tò làkà àlǝ tò mùhàngú ò rǝ dhu bhǝyi. ³Ndi ndàla àkǝkǝ dhu tí kàsùmì ǝ, Kàgàwà àbhu ìndrǝ rùni pbìndà ǝte yà ma múnǝna ìndrǝ tò pbìndà màkùrǝ-otù ǝ. Ndi kasu ní yà Kàgàwà àlǝ tò Ògùba níbhò fudú ndíní ma mongó tí ònzìnà.

⁴Ní ma màndǝ yàrí bhàruwà ìndù Titò. Nyi ní idhùdu nyú, ǝyǝ rǝ kǝrǝ àlǝ kǝ'ù Yèsù Krístò dhu-okú dò rǝ. Àlǝ t'Ábanà Kàgàwà, àlǝ tò Ògùba Yèsù Krístò mà nà nákǝ 'àso nyi, 'àdù nyabhu nyadi màrùngà ǝ.

Kànísà ǝ àkǝ ndǝ'ì mùkùrǝ tí ale-tidò

(Tìt 3.7; 1Pé 5.1-5)

⁵Ma mùbhà nyi Krètè tò sǝngà dò, ndíní nyi nyohú tí ányì Kànísà ònǝ ì nùbhà dhu-nyitì, ndirò ndíní nyi nyovó tí pbàkùrǝ nyulì Kànísà ǝ kǝrǝ kǝgò ònǝ, àdhàdhì yà ima nyú ma mǝvò ìndù dhu bhǝyi. ⁶Mùkùrǝ tí nyi nyóvòna ale àkǝ ndǝ'ì imbà nzǝre dhu tí ka kǝzàna dhu rǝrǝ nyunatsì ale tí. Kǝkǝ ndǝ'ì

atdì tí arí tì tsìbhàle nà ale tí. Kàbhà inzo àkà ìí Yèsù ná'ù ale tí, ìnzì ìí nzére mùtsò dǝ, ndirò ngàtsi ní mǝgàyì dǝ ka karòbhuna ale tí. ⁷Kànisa dǝnga àndà arí ádrùngbàle náká nzá nzére dhu tí ka kòzùna dhu rìí nyunatsì, ka ní Kàgàwà nyú ìli pǝbìndà kasu dǝ ádrùngbàle nídhunì. Kàká nzá ndìí òtèna kèlè nòzé kírì ale tí, ndirò kàká nzá ndìí akye arákò ale tí. Kàká nzá ndìí iwa óvò ale tí, ndirò kàká nzá ndìí àrì dǝ arí dhu ònzi ale tí. Kàká nzá ndìí inzà áká otu ǝ ka kóngyèna malì átdù affina ale tí. ⁸Pbétù kàká ndìí olo àkò arí mběyi ale tí, ndirò ídzìnga nòzé ndònzì ìndrù tò ale tí. Kàká ndìí mběyi arí inga ìrè ale tí, ndirò obhónánga dǝ arí dhu ònzi ale tí. Kàká ndìí Kàgàwà-nyìkpó ǝ ìlǝ ale tí, ndirò affina òtò rádù ale tí. ⁹Kànisa ùnda arí ádrùngbàle náká ndà'ù obhónánga tó ɔte atdyúna nyú nà yà fìndà ka kúdhe ka dhu bhěyi. Ndi dhu bhěyi ní ndi, kà rádù ìndrù dzùna ònzi mběyi nyú, rifu obhónánga tó ɔte, ndàdù 'àgò rí ndi nà ale nábhù rùni ì ka kútrǝ rǝ nga.

Polò rǝ dhu ùdhě tìtò tó mǝlímó dǝ dhu

¹⁰Obhó tí, Yèsù ná'ù Pbàyàhúdì nǝnzì ǝ, ìnzì arí Kànisa tó ádrǝdrǝ ale rǝdhěna dhu ìfǝ ale rǝí ìnè ibí nyú. Abádhí rǝ inzà áká dhu ùdhě ìndrù tò, 'àdù ìndrù àbhù rǝ'ù tìtò tó ɔte. ¹¹Ní, dhu áká nyabhù abádhí rìnè, abádhí rǝwu idzá ale nǝgere rǝ kǝrǝ inzà áká kudhe ìndrù tò dhu-otù ǝ, ndìní 'ongyé tí malì inzà áká otu ǝ nídhunì. ¹²Abádhí nǝnzì ǝ atdì ale, abádhí tó atdì nabi nyú nǝvǝ dhu ndàti: «Krètè ǝ bhà narí tìtò ùnǝ arí ale. Abádhí arí 'ònzì òrǝrǝ ìzǝ bhěyi. Abádhí ózè nzá 'ònzì atdì kasu mà, pbétù abádhí ózè ní ònyè ònyu ìí dhu kèlè.» ¹³Ní wò ale ùnǝ dhu ní obhó dhu nyú. Ndi dhu-okù dǝ rǝ ní ndi, dhu áká nǝrǝ òbi nyú nà i ale dǝ, ndìní fìyǝ a'uta ìí tí otùna ǝ, ¹⁴ìnzì ì nǝmbè tí Pbàyàhúdì aráwěna angyinǝ rǝ údà dhu 'írìta rǝ, ndirò ìnzì 'àdù tí obhóna rǝrǝ úwì ale tó uyátà nifu. ¹⁵Kàgàwà-nyìkpó ǝ ìlǝ ale tò, kǝrǝ dhu ìlǝ wà. Pbétù Kàgàwà-nyìkpó ǝ ótì ale mà, yà inzà ka ná'ù ale mànà tò, kǝrǝ dhu rǝí ìndrù ìtì rí dhu tí, abádhí tó inga t'únita mà, abádhí tó inga t'írèta mànà nǝtì wà Kàgàwà-nyìkpó ǝ nídhunì. ¹⁶Abádhí arí 'àtì iwà ì úni Kàgàwà dhu tí, pbétù abádhí-kàsù nítè wà dhu kpangba inzà abádhí rùni Kàgàwà. Abádhí ní kǝrǝ ale òndrò ale. Abádhí arí nǝ Kàgàwà ìfǝ, ndirò abádhí rǝnzina atdì ídzì dhu mà rǝí mbà.

Yèsù ná'ù ale áká 'òkò tí dhu

(Èfe 6.5-8; 1Tì 2.9-15; 1Pé 2.18-20; 3.1-6)

2 ¹Pbétù ìnyi Tìtò, nyi nyàká nyudhe obhónánga tó ɔte ìndrù tò. ²Mùlà-akpá tò nyi nyúdhěna dhu ní, abádhí rǝká ìí affiya òtù rádù ale tí, ifuta nà áká ale tí, ndirò ídzì ìrèta nà ale tí. Abádhí rǝká ìí iwà ǝ'ù a'uta ǝ, àzè ǝ, ndirò dhu-dzi t'òndùta ǝ ale tí. ³Iwà atǝya ówù angyi vèbhàle tò nyi nyúdhěna dhu ní, abádhí rǝká átò ìí Kàgàwà-nyìkpó nǝfǝ dhu bhěyi aróko ale tí. Abádhí rǝká nzá ìí ale-ngbò t'únɔtatàle tí, abádhí rǝká nzá ìí iwa òmvù arí 'òrì ní ale tí, pbétù abádhí rǝká ìí ale-affì rǝ òbi òtsi ní ídzì ɔte òvǝ rí ìndrù tò ale tí. ⁴Ndi dhu bhěyi ní ndi, abádhí rǝ dhu ùdhě vèbhàle-ɔwú tò, rǝzè fìyǝ kpabhàle mà fìyǝ nǝzónzo mànà. ⁵Abádhí rǝ dhu ùdhě vèbhàle-ɔwú tò rǝí ídzì ìrèta nà, rǝdǝ ì fìyǝ kpabhàle tò tí, rǝdǝ fìyǝ idza mběyi, rǝí ídzì mùtsò nà, ngàtsi ale rifu pǝbìndà kpatsìbhàle. Wò dhu ní ndi rí dhu àbhù ìnzì kunǝ nzére dhu Kàgàwà bhà ɔte ní.

⁶Ndi dhu bhëyi tí, indrũ-ɔwú tò àkã nyudhe dhu ní: abádhí rākã ìí idzi irèta nà ʔkórɔ dhu-tsí ʔ. Ndirò nyi nyú nyi-tírò, nyi nyākã nyi ìí idzi ɔfɔ tí, ngũkpà ale tò ka kí idzìnga ònzi dhu ʔ. Ndirò abádhí tò nyi nyúdhèna dhu àkã ríí obhó dhu nyú tí, ndirò inga nõfɔ dhu tí. ⁸Ndirò, nyi nyúnɔna dhu àkã ríí obhó dhu nyú, yà inzí ka kí ale àgò dòná tí, ndíní 'àgò rí inyi nà ale-nyí níwú tí, ìmbã àdù ìí nzére dhu tí ì únɔna àlě dɔ dhu nà.

⁹Dhu àkã ino rifu fíyɔ ádròdrɔ ale kórɔ dhu ʔ, 'àdù abádhí-nyìkpó ɔfɔ rí dhu nõnzì. Abádhí àkã nzá 'àgò ì fíyɔ ádròdrɔ ale nà. ¹⁰Ndirò dhu àkã nzá abádhí rùwě fíyɔ ádròdrɔ ale tɔ dhu. Pbétu kórɔ kàsúmì ʔ, dhu àkã abádhí rìtè ì idzi ale tí, 'àdù fíyɔ ádròdrɔ ale ùnɔ fíyɔ kórɔ dhu nõnzì, ndíní kórɔ dhu ʔ abádhí rɔnzina dhu abhè tí kírì yà mã marúdhèna Kàgàwà àlě tɔ Ògùba dɔ dhu.

Kàgàwà arí indrũ ìgũ nzérenga ʔ rò dhu

¹¹Obhó tí, Kàgàwà itè yà kórɔ ale ìgu rádù pbìndà idzìnga. ¹²Ndi idzìnga rí àlě àbhù, àlě rùbhà nzére mùtsɔ mã, ale-afí àtdu rádù yà adzi ʔ dhu mànà, ndíní àlě kadù tí òko dhu-ɔnga t'òvòta nà, obhónanga ʔ, ndirò Kàgàwà t'ífuta ʔ, yà kòmbí ríí adzi ʔ. ¹³Ndi dhu bhëyi ní ndi, àlě kádù àmbe yà àlě ká'ù idho, yà àlě tɔ Ádrùngbã Kàgàwà, Ògùba Yèsù Kristò bhà ádrùngbãnga tɔ awáwù rìrà ònà nõdò dɔ. ¹⁴Ndi Yèsù Kristò ní ndi ndi nabhù ndítírò nyú, ndòvè àlě-okú dɔ rò, ndíní nduwé tí àlě kórɔ nzérenga ʔ rò, ndàdù àlě ùgèrè àlě ròngò pbìndà ale nyú tí, yà ndi ndú'o rìlã nyìkpóna ʔ, ndirò idzi kasu ònzi rí obi nyú nà ale tí.

¹⁵Wò dhu bhëyi ní ndi nyi nyākã nyudhe yà indù ma mávi dhu Yèsù ná'ù ale tò. Nyúyã dhu abádhí tò, nyadù dhu ɔsò obi nyú nà abádhí tò. Atdí ale mã nákã nzá inzí ndífu nyi.

Yèsù ná'ù ale àkã 'òkò tí dhu

(Ròm 16.17-18; Èfè 2.1-10; 1Pé 2.13-16)

3 ¹Titò, nyi nyākã nyarà dhu isè rɔ bilìnganà Yèsù ná'ù ale tò, abádhí rākã ìfu pbìrì ʔ ádròdrɔ ale mã, pbanga ʔ ádròdrɔ ale mànà. Abádhí àkã ìfu ádròdrɔ ale rüyana fíyɔ dhu, 'àdù 'òzè 'ònzì idzìnga ngũkpà ale tò. ²Abádhí àkã nzá 'ùnɔ dhu atdí ale ní màtí. Abádhí àkã 'òkò màrùnga ʔ ɔdhíya mànà, 'àdù idzìnga ònzi. Abádhí àkã 'òkò yorɔwà ʔ kórɔ ale mànà. ³Obhó tí, angíyìnà rò àlě nyú mã átò, àlě níí ìmbã dýa nà ale, inzã Kàgàwà nífu ale, ndirò nzére otu ʔ arúbhi ale. Àlě níí dhèdhèrò nzére dhu-atdyú mã, ale-dhè ìkã arí dhu-atdyú mànà dhu tɔ ino. Àlě kongónà òko nzére ɔfɔ ʔ, àlě ràmbe ngũkpà ale-adhà ònzì dɔ. Àlě ongónà òko tí dhu náabhù ngũkpà ale ròndrò àlě, àlě ràdù àlě òndrò àlě nzínzì ʔ màtí. ⁴Pbétu Kàgàwà, àlě tɔ Ògùba, níitdègu pbìndà idzìnga mã, pbìndà àzè mànà nífè indrũ tò, ⁵ní kígú àlě, inzí ní idzìnga àlě kónzì dhu-okú dɔ rò, pbétu izu ndi ndábà àlě dɔ dhu-okú dɔ rò. Kígú àlě, ndibhò Ìlìlã-Alafí rù'o àlě tɔ nzérenga, ndàdù ípirɔnga-ɔwútá mã, ɔwútana tɔ okota mànà níbhò àlě tò. ⁶Kàgàwà írà àlě atdí dɔ nyú ndi Ìlìlã-Alafí ní, àlě tɔ Ògùba Yèsù Kristò-otù ʔ. ⁷Kónzì ndi dhu ndíní pbìndà izu-okú dɔ rò ndi ndòzà àlě ìmbã nzére dhu tí ka kózuna dhu ríí nyuyatsi ale tí rò, àlě kadù tí yà àlě karòdɔna àlě ràbà dhòdhòdhóna tɔ ípirɔnga nábà.

⁸Wòrì ní ndi obhónanga tɔ ɔte nyú. Ndirò, ma mòzè nyarà kòvò rɔ obi nyú nà indrũ tò, ndíní Kàgàwà ná'ù ale náapbã tí ì idzi kasu t'ònzita rɔ. Kòrì ní ì

àkàkà kudhe ìndrù tò dhu, ndirò kóró ale dzùà ònzì rádù dhu. ⁹Pbétù, nyi nyàkà nzá nyitsu nyi ìmbà tina nà agòta ò, rùgànda-tsù dǎ agòta ò, anya ò, ndirò Músà bhà Ùyátá dǎ ka kí ale àgò dhu ò. Obhó tí i dhu ní ìnzì ka kí ídzìnga àbà òyà dhu, ndirò ìmbà tǐya nà dhu. ¹⁰Nyi nyàkà nyisǎ dhu atdí-gùna ìndrù-ǝnga àpà rí ndùndò ale tò. Ndirò ɔyɔ-gùna nyi nyisǎ ka ìnzì kà ràdù nyirì rò, nyadù kípfo nyodì Yèsù ná'ù ale nzínzì ǝ rò. ¹¹Nyi nyàni wà dhu, wò dhu bhèyi rí ndònzì ale rùbhà wà ídzì otu. Ndirò wò kàrúfàna dhu-okú dò rò, kà ròtdì wà ànyàna nditírò.

Bhàrəwà rǐku dòná rò ɥyátá mà ovita màna

(1Kò 16.20-24)

¹²Ma mí Àrtemà ndirò ngàtsi nǐ Dòkíkò nóvì tinu ò. Ní tinú kà rǎrà àhu rò, nyi nyàkà nyonzi kóró ɔbi, nyirà motù Nìkòpolì tí kátina kigò ò, ányì ma mòzè mudà ádrùngbǎ girì tó kàsùmì nǐdhunǐ. ¹³Ùyátá tó atdí màlimò Zènà tí kátina mà, Apòlò màna rǐ abhi òpè Krètè rò rò, nyi nyàkà nyonzi abádhí dzùà fɥyó abhi tò abádhí rǐǐ atdyúna nà dhu nǐ, akye atdí dhu mà arana ndòtdì abádhí rǝ nǐ. ¹⁴Àlǎ tó ale nyú átò náká 'ùni ídzì kasu t'ònzita atdídzǎ, ndínǐ 'adè tí òwu dhu òtdì ì ròyá ale dzùà nónzì rǝ nǐ, akye ì okona ìnzì 'ònzì ìndrù dzùà, ìmbà itsu-kpǎ nà dòyá itsu bhèyi nǐ.

¹⁵Kàkà atdíkpá mà mǐǐ màna Yèsù ná'ù ale kóró nóvì nyi. Òvì nyóvì mà nózè a'uta ǝ arǐǐ ale. Kàgàwà àkà ndàso nyǐ kóró.

Filimoni

tò Pòlò andí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ò ì nòtù ádrùngrò dhu tí dhu

Filimoni, Kòlòsayi tó kígò 3 ale níí Pòlò t'òdhinà. Ní Pòlò unò Ádrùngrò Yèsù dō rōte Ídzi Mākūrù kà tō, kà ràdù ndi Ádrùngrò à'ù. Ndi Filimoni i'í Ònèsimò tí kátina atdí pbindà incò nà. Ní ndi Ònèsimò náakù pbindà ádrùngrò bhà idzá rò, ndàrà àhù Romà tó kígò ò. Ní ányì, abádhí àdù òwu 'òtù Pòlò nà imbi 3, kàrádi ró. Ní, ndi ndúnò Ídzi Mākūrù Ònèsimò tō, rà'ù Yèsù dhu-dzidō, Pòlò adù kòzè ndàdu pbindà ádrùngrò Filimoni-f'ò. Wò dhu-okú dō rò ní ndi, Pòlò andí yàrí bhàruwà Filimoni tō, mbèmbè azà kumì dóná atdí nà ató údà Yèsù ka kùgù dhu-dzidō rōrō. Kándi ka nditdè ka itdè tí òná, ndíní dhu nùbà tí Ònèsimò tō, ndàdù kàkò mbèyi, inzí ní pbindà incò-akpà kèlè bhèyi, pbètù òdhinà nyú bhèyi, ndirò adónà bhèyi Krístò-nyutsi.

Bhàruwà-nyiti ka kòhù tí dhu

- Pòlò mà Tímòtewù màrà rí Filimoni òvì dhu (1-3).
- Pòlò rí òtsò àbhù Kàgàwà tó Filimoni bhà àzè mà, kàbhà a'uta màrà-okú dō rò dhu (4-7).
- Pòlò rí nditsò Filimoni rō ndíní Ònèsimò nakò tí dhu (8-22).
- Bhàruwà riku dónà rò ovita (23-25).

Pòlò mà rí Filimoni mà òvì dhu

(2Tì 1.3-5; 3Yù 2,6)

¹Yàrí bhàruwà nandí ní ima Pòlò, yà òsò ka kòsò ma Yèsù Krístò-okú dō rò ale, ndirò ní àlè t'ádónà Tímòtewù. Mă màndí ka indù adòkà Filimoni, yà atdíidō mă mózè nyi, ndirò kasu tó òdhikà tírò. ²Ndirò mă màndí ka àlè tó dadánà Àpiyà mà, Àrkipò, yà ila ùgye arí atdíkpá àlè màrà ale mà, ndirò kòkò pbùkù idzá ì nùndu *kànisa 3 bhà màrà tó. ³Àlè t'Ábanà Kàgàwà mà, àlè tó Ádrùngrò Yèsù Krístò màrà náká 'àso nyí, 'àdù nyàbhu nyòkò màrù-ngà 3.

**Pòlò rí òtsò àbhù Kàgàwà tó Filimoni bhà àzè mà,
kàbhà a'uta màrà-okú dō rò dhu**

⁴Adò Filimoni, ma marí òtsò àbhù bílìnganà pbàkà Kàgàwà tó, pbàkà itsòta 3 ma mí nyirè rò. ⁵Obhó tí, ma mìrì wà indrù rí dhu àwè Ádrùngrò Yèsù nyi nyá'ù ní a'uta dō dhu, ndirò nyi nyòzè Kàgàwà bhà ale kóró dhu dō dhu. ⁶Ní, ma mí mitsò Kàgàwà rō, ndíní yà atdíkpá àlè k'í nà a'uta níí'í tí àkàkà itse òdhí ràdù a'uta tí, nyadù kóró ídzìngà, yà àlè karí'í nà, Krístò màrà àlè tó

ungbòta-otù ǝ núnì. ⁷Adòdú, pbùkù àzè nǎka idhèdu atdíǝ, ndàdù afídu òpè, nyí nyábhu Kàgàwà bhà ale-afí ròtsì ǝbí nídhuní.

Polò rǝ ndàtsò Filimoni rǝ ndíní Ònèsimò nakò tí dhu

(1Kò 13.4-7; Kòl 4.7-9)

⁸Nírò, Yèsù Krístò-nyutsì, ma mǝí ìmbǎ tsùdu ùtò rádù ìnzì muyǎ dhu indù nyí nyàkànà nyonzi dhu dǝ atdí dhu nà màtí. ⁹Pbétù, ma mòzè monzi atdí dhu funú àlè tǝ àzè-okú dǝ rò. Ima nyú Polò, ima ní mùlà-akpà, ndirò, kòmbí ma mǝí Yèsù Krístò-okú dǝ rò ka kósò ma rǝ. ¹⁰Ní, ma mìtèdè nyí itdè tí pbànngba Ònèsimò-okú dǝ rò, yà Yèsù Krístò ndí ndá'ù fudù dhu-otù ǝ óngò idhùdu tí, inè ma mǝí imbi-dzà ǝ rórò. ¹¹Angyi, àbadhi nyú níí'ì mbǎ indù ndí ndónzina atdí dhu nà màtí, pbétù kòmbí kà rǝ dhu ònzi ònzi indù, ndirò idù màtí átò.

¹²Kòmbí, ma màdu wà ka tinu ǝ, ndirò àbadhi ní afídu-mbi nyú. ¹³Ma màmbènà òzèna dhu ní Ònèsimò ràdì tidú, ndíní ara tí dzènadu ònzi rǝ indù ngari ǝ, yà àdì ma màdì imbi-dzà ǝ ídzì Mākūrù-okú dǝ rò ònà kàsùmì ǝ. ¹⁴Pbétù, ma mòzèna nzà monzi atdí dhu mà, inzà nyí nyà'ù rórò, akye dhu arana ìí'ì ùtù tí ma mí nyutù nyonzi ídzìnga idù dhu tí nǝ. Ma màmbènà òzèna dhu ní, nyonzi ka afínu nyú ǝ rò àhu rórò.

¹⁵Ngàtsì ní, pbǎní nǝí ndi dhu-okú dǝ rò nga ndi, Ònèsimò mà úbhǎ ì inyi mànà àkè kàsùmì tí nǝ, ndíní nyí nyongó tí òko tdítǝ atdíkpá ndí mànà bilínganà. ¹⁶Obhó tí, kòmbí ka ní nǝí ìnc kèlè, pbétù ròsè ìnc dònǎ, kòngò wà yà atdíǝ àlè kòzè àlè t'ádònà tí. Ima, ma mózè ka atdíǝ. Ní inyi, nyí nyí kòzè atdíǝ ròsè, ka ní indrù nyú, ndirò ka ní Ádrùngbǎle Yèsù bhà ale átò àlè'ì bhèyi nídhuní.

¹⁷Nírò, àdhàdhì nyí nyarí mǝzù ǝdhinu tí dhu bhèyi, nyí nyàkǎ nyako ka átò, àdhàdhì nyí nyàmbènà makǝ, ima nyú tírò dhu bhèyi. ¹⁸Dhu apé ìí'ì kǎfǎ dhu ǝnzínú dhu tí, ndirò ngàtsì ní, dhu apé ìí'ì kǎrfí'ì pbùkù wànzá nà màtí dhu tí, ní ándí ndi pbùkù wànzá dùdú. ¹⁹Ima Polò, ma màndí yàrí dhu ǝtsédu nyú ní: ma mí ndi kùbhǝ indù. Ma mòzè nzà misè dhu dùnú matí, nyí rǎrǝí'ì átò pbàkà wànzá nà. Ndi wànzá ní pbùkù ípìrònga. ²⁰Obhó tí, adòdú, ònzi dzènadu wǝrí otu ǝ Ádrùngbǎle-okú dǝ rò, nyabhu afídu ròtsì ǝbí.

²¹Indù ma mí dhu àndí rò, ma mà'ù wà dhu, ìri nyí rǎrǝ ma múnǝna dhu ìri, ndirò nyí rǎrǝ ndi dhu ònzonzi ròsè wò ma mènò dhu dònǎ màtí. ²²Ndirò, atdíkpá wǝrí dhu mànà, ǝbhòlò nyǝbhòlò idhò tǝ ngari idù. Obhó tí, ma mà'ù wà dhu, ka rǎrǝ madù àdù tdítǝ fùrǎbvù, fùkù itsòta-okú dǝ rò.

Bhàruwà rǝku dònǎ rò ovita

²³Èpafrà nòvì nyí. Ka ní ǝdhidu yà atdíkpá ka kúsò mǎ mànà, Yèsù Krístò-okú dǝ rò. ²⁴Ndirò ǝdhídu, yà atdíkpá mǎ marí kasu ònzi mànà Mǎrkò mà, Àsitarikò mà, Dèma mà, Lukà mànà, nòvì nyí.

²⁵Àlè tǝ Ádrùngbǎle Yèsù Krístò àkǎ ndàso nyí.

Pbàèbràniyà

tò ka kandí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ò ì nòtù ádròdrò dhu tí dhu

Yàrí andítá àti ka karí bhàruwà tí atdíðṣ. Pbétù, ndi bhàruwà-dòkpa nítè nzá ka nandí ale mà, ndirò ka kandí ka fiyò ale mà. Kàrí ndàlā Kàgàwà bhà Ɔte núnò ka kí ìndrù tò dhu bhěyi.

Dhu arí ndàlā ndi bhàruwà nandí ale ràrí Mùyàhudi tò atdí mùkrístò, kà rí dhu àti «àlě t'ábhúna» tí nídhuní (1.1). Kùni Ungbòta-Ayí tò Andítá mběyi nyú, pbétù kùni nzá Yèsù ndi nyú tírò. Ídži Màkùrè navò kà tò ní kākà wemberè tí i'í ndi Yèsù Krístò bhà dhu tò ngàmbì tí ale (2.3).

Yàrí bhàruwà ò kórò ngari ṣ rí ndàlā ní ka nandí ale runi wà ndi ndandí dhu fiyò ale mběyi nyú dhu. Ndi bhàruwà-ṣvò ní «Pbàèbràniyà», yà angí nyú ka kongónà Pbàyahúdí ànzì róná ṣvò (Uvt 2.11). Kà rí ndàlā mbèmbè Yèsù ná'ù Pbàyahúdí tò atdí mùtù tò ka kàndí dhu bhěyi. Ɔ pbàkrístò rṣ ka kavù atdíðṣ, ràdà àmbe dhu ònzì dṣ ndíní ì adù tí ì fiyò ṣmà tò angyè màndu ò.

Bìbìliyà dṣ dhu nózà ábhṣ ale nyú ná'ù dhu yàrí bhàruwà nandí ale randí ka anginà rò àrùbhù kumi atò tò Yèsù Krístò ka kùgù dhu-dzidṣ.

Bhàruwà nandí ale azè ndòvò ní ʒyṣ Ɔte-lùkpò. Kàzè nditè dhu, Kàgàwà rivi Idhùnà Yèsù Krístò yà adzi ṣ rí'í àkākā Ádrùngbā Kùhaní tí, ndirò rí'í àlě tò nzéngà ùba Kàgàwà rí ní àkākā perè tí. Yèsù-otù ṣ, Kàgàwà anzi Ungbòta-Ɔwútá àlě'í mànà. Ndi Ungbòta-Ɔwútá nòsè wà yà ayína tò tsí dòná, ndirò kùwu wà wò ndi ayína tò tsí. Ndirò kàzè dhu ní ndàbhu ndi bhàruwà ʒzà rí ale-afí ròtsi Ɔbi, ndíní ikò tí pòtsó fiyò a'uta ṣ, ndirò ndíní oko tí atdí irita ṣ tí nzínziyà ṣ.

Bhàruwà-nyiti ka kóhù tí dhu

- Yèsù Krístò-otù ṣ, yà adzi ṣ ale rādù 'ùngbò Kàgàwà mànà dhu (1.1–2.18).
- Krístò-otù ṣ, Yèsù ná'ù ale rínè 'ìndrì Kàgàwà-ti'ò a'uta nà dhu (3.1–5.10).
- Yèsù ní àlě tò obhóná Ádrùngbā Kùhaní Ungbòta-Ɔwútá ṣ dhu (5.11–10.39).
- Yèsù ní Ádrùngbā Kùhaní dhòdhódhóngà nà dhu (14.17–20).
- Yèsù ná'ù ale àkà 'òko tí Kàgàwà mànà, ngùkpà ale mànà, angiybhà tò ʒfṣ ṣ dhu (11.1–14).

Kàgàwà avò dhu ìndrù tò Idhùnà-otù ṣ dhu
(Yùw 1.1–14; Fìl 2.6–11; Kòl 1.15–17; Èbr 10.12–14)

1 ¹Angyi, Kàgàwà nóongónà dhu ʒvò àlě t'ábhúna tò pbànábi-otù ṣ. Kòngónà ì dhu ʒvò ibí-gùna ndirò ibí ʒfṣ ṣ. ²Kòmbí, yà yà adzi ṣ dhu-tsè rí ndòdì ʒnà idho ṣ, kàvò dhu àlě tò Idhùnà-otù ṣ. Ndi Idhùnà-otù ṣ ní ndi kàbhòlò yà adzi, ndirò ka ní ndi kàdù idìnà rònyè idzi kórò dhu dṣ. ³Ábadhi

ní ndi Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù arí ndìtè kpangba nyunatsi ale. Ndirò, àbadhi ní ndi Kàgàwà nyú aríí tì dhu nìtè. Kǎrí yà adzi ǝ kóró dhu òdò Òtǝna, yà ádrùngbǎnga tó òbì nà aríí nǐ. Ndirò, àbadhi níitdègu ìndrù nù'ò rìlǎ Kàgàwà-nyìkpó ǝ fíyó nzérénga ǝ rò, ní kǎdù òdzì òrù-akpà ò, ndàdù àdì Kàgàwà yà kóró dhu dǝ aríí ádrùngbǎnga nà ale bhà fangà dònǎ rò. ⁴Ndi dhu bhèyi ní ndi, Kàgàwà t'ídhùnà náangò Ádrùngbǎle tì ròsè màlàyíká dònǎ. Obhó tì, Kàgàwà abhù kà tò ɔvɔ ní abádhí-ɔvò dònǎ fíndá ádrùngbǎnga ròse ɔvɔ.

Kàgàwà t'ídhùnà ní Ádrùngbǎle ròsè màlàyíká dònǎ dhu

(Zàb 2.6-12; Ìsa 9.5)

⁵Obhó tì, Kàgàwà náavò nzá dhu atdíku màtì pbindà màlàyíká nzínzi ǝ atdí màlàyíká tò, ndàtì:

«Ínyi, ìnyi ní Idhùdu.

Ndirò indo ndì nòpè rò, ima ní Àbanu*»

Ndirò kǎvò nzá dhu atdí màlàyíká mà nàndà dhu nǐ, ndàtì:

«Íma, ima ní'íya kà t'Ábanà,

ndirò àbadhi ní'íya Idhùdu*»

⁶Ndirò, yà ndì ndivi Idhùnà pbindà sengba yà adzi dǝ ònǎ kàsùmì ǝ, kǎvò dhu tǎítǎ kà nàndà dhu nǐ, ndàtì:

«Pbàkà màlàyíká kóró náká wà 'ùlǝ kà*»

⁷Màlàyíká nàndà dhu nǐ, kǎvò dhu ndàtì:

«Ma mónzì ì pbàkà màlàyíká, pbàkà kasutále,

rǐí awe bhèyi ndirò, rǐí ùlǎ rúla kàzu-idà-dò bhèyi*»

⁸Pbétù, Idhùnà tò Kàgàwà náavò dhu ndàtì:

«Òò ìnyi Kàgàwà, Ádrùngbǎ kamà tó pbùkù tombi rǝngò àdì dhòdhódhonganà.

Nyi nyarí pbùkù Ádrùngbǎ kamà tó idzi ùnda obhónángà tó mùgǝ nǐ.

⁹Nyi nyózè obhónángà tó dhu, nyadù nzéré dhu nóndrò.

Ndi dhu-okú dǝ rò ní ndi, òò Kàgàwǎ, ima pbùkù Kàgàwà,

ma mútri nyi nyíí ádrùngbǎ kamà tì,

mòdhò dhèdhe àbhù rí indù akye dùnu-tsíró,

madù nyidzi órú, nyosè kóró ɔdhínu dònǎ*»

¹⁰Kàgàwà náavò dhu átò, ndàtì:

«Ínyi Ádrùngbǎlé, ǝpè tì kóró dhu rǐ 'ǝpè rò nyi nyabhòlò ndi yà adzi,

ndirò nyi nyabhòlò ndi òrù-akpà ɔtsúnu nǐ.

¹¹Kóró kǝkò dhu rǐku ikù,

pbétù ìnyi, nyi nyádi sǝkú.

Ndirò abádhí rǐ 'íngyǝ 'íngyǝ àdhàdhì ale-rǝ mùdzarù arí 'íngyǝ dhu bhèyi.

¹²Nyi nyí abádhí-ǝnga nákpɔɔ àdhàdhì ka karí òbvùna ka kí ndì nìngyǝ mùdzarù àkpɔɔ dhu bhèyi.

Nyi nyí abádhí ùwù àdhàdhì ka karí ale-rǝ mùdzarù ùwù dhu bhèyi.

Pbétù ìnyi, nyi nyádi ìnyi kèlǝ tì, ndirò pbùkù ípíɔnga rǐ nzi iku*»

* 1.5 Zàb 2.7 * 1.5 2Sà 7.14; 1 ì nanzi 17.13 * 1.6 Tǝr 32.43 * 1.7 Zàb 104.4

* 1.9 Zàb 45.7-8 * 1.12 Zàb 102.26-28

¹³ Kàgàwà náavò nzá dhu atdíku màtí pbindà màlàyíká nínzì ǝ atdí màlàyíkà tǝ, ndàtì:

«Ádí idú fangà dǝnǝ rǝ,
rǝrǝ àhu ma mí pbùkù òmvù nábhu nyòbè dǝya dhu ǝ*»

¹⁴ Nírǝ, màlàyíká ní àdhi mà? Abádhí kóró ní Kàgàwà bhà mùkèngyè kèlè, kǝkǝ inzí ka karí àlǝna ale-nyikpó nǝ ale. Kǝrí abádhí ùvǝ rǝwù ndì ndàkǝ ndigù ale dzǝnǝ nǝnzì.

Inzá dhu àkǝ kǝnzì Ádrùngbǝle Yèsù íbhò ògǝ tǝ ǝte gǝyà dhu

(Èbr 4.1; 12.25)

2 ¹ Ndi dhu-okú dǝ rǝ ní ndi^a, àlè kǝkǝ àlè ràpbǝ àlè-afí atdíǝ yǝ àlè kírì màkùrù rǝ, akye àlè kuwína nǝ. ² Yǝ Kàgàwà avò àlè t'ábhúna tǝ màlàyíkà-otù ǝ ǝte náavì ndi àkǝkǝ kifu ǝte tí^b. Ní, inzǝ ka niri, inzí 'àdù kùndò dhu ifu ale tǝ Kàgàwà abhù màlipò àkǝkǝnǝ abádhí ràbà dhu bhèyi. ³ Nírǝ àlè nyú, àlè kugùya ìngbà dhu bhèyi ndi màlipò ǝ rǝ, wò dhu bhèyi ádrùngbǝ ògǝ nyú gǝyà àlè kǝnzì rǝ? Ádrùngbǝle Yèsù nyú nditírǝ ní ndi wemberè tí ndi ògǝ tǝ màkùrù napè ndǝvò ìndrù tǝ. Ndirǝ kǝvò dhu niri ale náavò dhu kpangba àlè tǝ 'àtì, ndi ǝte rǝrǝ àkǝkǝ kifu ǝte. ⁴ Kàgàwà nyú nditírǝ nùitè dhu kpangba átò abádhí ùndò dhu rǝrǝ obhó dhu. Ndi dhu kítè ize-otù ǝ, yǝ inzǝ apèna 'ǝnzì angyi ìndrù-nzínzì ǝ dhu-otù ǝ, ndirǝ dhèdhèrǝ wiwi-tidǝ-otù ǝ. Kítè ka átò yǝ ndi ndòzè dhu bhèyi ndi ndí ìlǝlǝ-Alafí bhà perè ùndò ìndrù tǝ dhu-otù ǝ.

Yèsù avè yǝ adzi ǝ ale ndi ndigù tí dhu

(Gàl 4.4-5; Fil 2.6-11; Èbr 4.15-16; 5.7-10)

⁵ Obhó tí, ìnzí ní màlàyíká i Kàgàwà ùlì ndíní okoya tí kámá tí yǝ àlè kǝte dǝnǝ ìrǝraya dhu tí adzi ǝ. ⁶ Ìlǝlǝ Andítá ò, atdí ale nǝvò wǝ dhu kpangba atdí ngari ǝ, ndàtì:

«Kàgàwǝ, ìndrù ní àdhu ndíní nyi nyirè tí?

Yǝ adzi ǝ ale ní àdhu ndíní pbindà dhu ava tí tsinu?

⁷ Nyi nyábhu ka rǝrǝ obvòbvonǝ rǝ ake màlàyíká tǝ ákè kǝsumì tí, ndirǝ, nyi nyábhu ka rǝrǝ ádrùngbǝnga mà ifuta mànǝ nǝ.

⁸ Nyi nyíli ka rǝnyè idzi yǝ nyi nyabhòlò kóró dhu-tsí dǝ*»

Ní, Kàgàwà abhù ka rǝnyè idzi yǝ ndi ndabhòlò kóró dhu-tsí dǝ dhu ràtina, ìmbǝ inzǝ kǝbhù kǝ rǝnyè idzi dǝnǝ atdí dhu mà rǝrǝrǝ. Pbètù, kòmbí màtí àlè kǝlǝ nzá dhu iwǝ Kàgàwà ràbhù kóró dhu kǝ rǝnyè idzi dǝyǝ. ⁹ Àlè kǝlǝ dhu ní, Kàgàwà rabhù wǝ Yèsù rǝrǝ obvòbvonǝ rǝ ake màlàyíká tǝ ákè kǝsumì tí, ndíní pbindà ìdzinga-otù ǝ, ndi ndabhù tí ka rìnè òvè-dzi kóró ale-okú dǝ rǝ. Wò ndi kǝbhà òvè-otù ǝ, kǝbhù wǝ ka rǝrǝ ádrùngbǝnga mà ifuta mànǝ nǝ.

¹⁰ Kàgàwà abhòlò ndi kóró dhu-tsí, ndirǝ i kóró dhu-tsí náarfí kǝ tǝ tí. Ní, dhu afǝ nga kǝ rabhù Yèsù rǝrǝ àkǝkǝ ale tí yǝ ndi Yèsù abà àpbè-otù ǝ, ndíní ábhǝ ale nabhù tí rǝrǝ pbindà inzo tí, ràdù òtsù pbindà ádrùngbǝnga tǝ awǝwǝ ǝ. Obhó tí, Yèsù ní ndi ìndrù ùnda arí ndíní Kàgàwà igù tí ale. ¹¹ Kǝrí ìndrù

* 1.13 Zàb 110.1 a 2.1 «Ndi dhu-okú dǝ rǝ ní ndi» rǝrǝ ìnè kǝzè átò «Yèsù Krístò ní ádrùngbǝle ròsè màlàyíká dǝnǝ dhu-okú dǝ rǝ.» b 2.2 ǝte tí ka kátina ìrǝ ní Kàgàwà bhà Ʋyátá (Tǝr 33.2).

* 2.8 Zàb 8.5-7

ù'ò rilà Kàgàwà-nyìkpó ǝ fíyó nzérénga ǝ rò. Ndi dhu bhèyi ní ndi, Yèsù, indrù nù'o ale mà, kàkà ù'ò ndi ndù'o rilà ale màna kóró ní atdí Àba bhà ale. Ní ndi dhu-okú dǝ rò, Yèsù-nyì rǝ nǝ ìwɛ abádhí ànzi ndi ndí àbanà bhà inzo tí rǝ.

¹²Obhó tí, kà rätina:

«ǝ Àba Kàgàwà, ma mí ɔvònnɛ nígǝ adódu nzínzi ǝ.

Ma mí nyi nífú pbùkù ale nzínzi ǝ*»

¹³Tdítdǝ Yèsù rätina:

«Ima, ma mí atdyúdu ìlǝ dǝná ní Kàgàwà.»

Ndirò kà rätina:

«Mǝ mfǝ iró atdíkpá yà idù Kàgàwà íbhò nzónzo màna*»

¹⁴I nzónzo ní indrù nyú kàkà inè rǝ ngbùlúya nà ndirò azu màna nyuyatsi ale. Ní Yèsù idyi ndi indrù tó ǝfǝ átǝ. Kǝnzi dhu ndi dhu bhèyi ndínǝ pbìndà ɔve-otù ǝ, ndi nditò tí yà ɔve t'íbhòta tó ɔbi nà ìǝ Pfǝmvɔ-ɔbì atdítdǝ, ¹⁵ndirò ndínǝ ndi ndukòlo tí yà ɔve-ɔdǝ ɔnzi ì í dhu náabhù rǝngò òko ìno bhèyi kóró fíyó ípìrǝnga ǝ ale. ¹⁶Obhó tí, dǝtsí nyú kǝra nzá màlàyíkǝ-dzùna ndi ndonzi tí, pbétù kǝra yà adzi ǝ ale, Àbràhamù bhà pbàdzekuru dzàna ndi ndonzi tí*. ¹⁷Ní ndi dhu-okú dǝ rò, dhu aká àbadhi mà rǝfǝ ì àbanà bhà inzo màna kóró dhu ǝ. Ndi dhu bhèyi ní ndi, kǝdùna òngo Kàgàwà tǝ arí kasu ɔnzi pbàkùhání tó ádrǝdrǝ ale dǝ Kamà tí, ndínǝ ndi ndu'o tí indrù tó nzérénga. Ndi ádrùngbǝ kùhaní ní yà pbìndà kasu ìfú arí, ndàdù ìǝ indrù dǝ ka kí izu àbà nǝ ale-afí nà ale. ¹⁸Ndirò, àpbè kǝbà ndàdù ùda umvútá ɔnǝ dhu-okú dǝ rò, kà rǝ inè ndonzi umvútá ǝ ì nòtù ale dzàna.

Yèsù ní àbanà Kàgàwà bhà idza-kàmǝ, ndirò ndi idza ní àlǝ'í dhu

(Ozt 12.7; Màt 21.33-38)

3 ¹Àbanǝnzó, nyí ní yà nyí nunzi òrù-akpǝ ò rò Kàgàwà bhà ale. Ní, nyí nyàkǝ nyíli fùkú irèta Yèsù dǝ tí. Kà ní ndi Kàgàwà bhà uvitatále, ndirò yà àlǝ karóvona indrù tǝ a'uta tó pbàkùhání tó ádrǝdrǝ ale dǝ kamà. ²Ka nidi ndi kasu t'ónzita tǝ ní Kàgàwà. Ní kifú ndi kasu ɔnzi ndi ndí ɔná ǝfǝ, àdhàdhì Músà níifu kóró ale tǝ ndi ndónzina Kàgàwà bhà idzá kasu dhu bhèyi*. ³Ní, Yèsù àkǝ kifú atdítdǝ ròsè Músà dǝnǝ. Obhó tí, ka karí idza nǝsi ale nífú atdítdǝ ròsè ndi idza nyú dǝnǝ. ⁴Ingbatí ìli ndi idza mà nǝsi arí ní indrù, pbétù kóró dhu nanzi ale ní Kàgàwà. ⁵Músà níifu Kàgàwà bhà idzá ndi ndónzina kóró ale tǝ kasu, ndínǝ ndi kàsùna ní'íya tí Kàgàwà rǝnɔna indrù tǝ olùnǝ rò dhu tó ngàmǝ tí. Ka níǝ kasutále kèlǝ. ⁶Pbétù, Krístò ifu ndi ndónzina kasu àdhàdhì àbanà Kàgàwà bhà idza-kàmǝ tí rǝ ingba tírǝ. Ndirò àlǝ'í ní ndi ndi idza, àlǝ kapé ìko pǝtsó mànzì tǝ ale-afí nà, àlǝ ràdù àmbe yà àlǝ kódɔna ndínǝ àlǝ kabá tí dhu ɔdǝ dǝ dhèdhe nyú nà rò.

Ìnzá dhu àkǝ kabhu ale-afí rò'ò odú, ìnzǝ kifú Kàgàwà ùnò dhu dhu

(1Kò 10.1-12)

⁷Ndi dhu-okú dǝ rò ní ndi, àdhàdhì Ìlǝlǝ-Alafí náavǝ angyí dhu bhèyi:

«Ìndo nyí nyapé Kàgàwà-tù ìri,

⁸ní nyí nyàkǝ nzá nyàbhù afíku rò'ò odú, àdhàdhì abhúku náamvù Kàgàwà-afí rǝngù ǝ dhu bhèyi.

Abádhí náanzì kùnò dhu gàyà ìnzí 'ifu.»

⁹ Ndirò kǎvò dhu ndàti: «Rùngù ǝ abhúku náamvù afídu, àzèmbè iwà ì ala ifo kumì atò ǝ ma manzì fíyò dhu rórò tí.

¹⁰ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, ma mi'í nàwí nà abádhí rǝ, matì: «Kàrí ale-afí arúwí bilínganà.

Ndirò abádhí arí nzí pbàkà otu ùngǝ.»

¹¹ Ndirò, ma matsò dhu nàwí-okú dò rò, matì: abádhí rotsúya nzí fíyò ma mabhòlò asota tò ngari ǝ'!»

¹² Nírò àbanǝnzò, nyàndà nga mběyi! Nzínzìku ǝ atdí ale mà náká nzá ndí'í nzére afína nà, yà ndàbhu rádù ndèbhà pbìndà a'uta, ndàdù ndìndà itse Kàgàwà, yà ípìrnga nà arí'í dhòdhóhónganà ale rǝ rò. ¹³ Pbétù, nyí nyàká nyóngò afíku àbhu ròtsì ǝbi bilínganà nzínzìku ǝ, yà àdì «ìndonga» tí Ìlìlǎ Andítà ràtina idho àdì àlè tò matì átò rò. Ndi dhu bhěyi ní ndi, nyí nyí nzí àdù nyèbhà nzérenga rùtrǎ nyí, ndàbhu afíku rǝ'ò odù, ìnzí nyí'í Kàgàwà-tsù dhu. ¹⁴ Obhó tí, dhu apé í'í ìnè àlè karí'í yà dònà-kpa ǝ rò àlè kí'í nà a'uta ǝdò àlè karí pòtsò, rǎrà àhu àlè tò ípìrnga-tsù rǝ ndòdì dhu ǝ dhu tí, ní àlè kádù òko atdíkpá arí'í Krístò mànà ale tí.

¹⁵ Ìlìlǎ Andítà rǝ dhu ǝvò ndàti:

«Ìndo nyí nyapé Kàgàwà-tù ìri,

ní nyí nyàká nzá nyàbhu afíku rǝ'ò odù, àdhàdhì abhúku náanzì kùnò dhu gàyà ìnzí 'ifu dhu bhěyi. ¹⁶ Ádhi mà ì Kàgàwà ùnò dhu niri 'àdù gàyàna ǝnzì ìnzí ifu? Tí nzí yà Músà ùnda rùvò Mísri tò pbìrì ǝ rò ale kórò? ¹⁷ Ndirò, ádhi mà ì Kàgàwà nabhù rǎkò ifo kumì atò ǝ? Tí nzí yà nzérenga nanzì, ndi dhu rádù 'àbhu 'àve rùngù ǝ ale kórò? ¹⁸ Ádhi mà ì Kàgàwà atsò dhu okúya dò rò ndàti, ìnzí abádhí rotsúya yà fíyò ndì ndabhòlò asota tò ngari ǝ? Tí nzí yà ì nuvò ìnzí 'ìrì kà-tsù dhu ale?»

¹⁹ Nírò àbanǝnzò, mà màla dhu ní, abádhí ratsù nzá ndi asota tò ngari ǝ ìnzá ì à'ù Kàgàwà dhu-okú dòrò.

Kàgàwà ǝbhòlò asota tò ngari pbìndà ale tò dhu

4 ¹ Kàgàwà akò wà ndi asota tò ngari ǝ àlè kòtsù nǝ dhu tò làká àlè tò. Ní dhu àká nyàndà nga mběyi, ndí'í ìmbà ìnzí ròtsù ànyí atdí ale mà ní'í tí nzínzìku ǝ. ² Obhó tí, ka kúnò Kàgàwà bhà Ɔte àlè tò àdhàdhì àlè t'ábhúna tò ka kuno ka dhu bhěyi. Abádhí ìri ndi Ɔte, pbétù ìnzí ràdù atdí dhu mà nónzì fíyò. Obhó tí, ka ì ìrì rò, abádhí adù nzá kà'ù. ³ Pbétù kòmbí àlè, yà àlè kà'ù ka rò, àlè kòtsù ǝtsù ndi asota tò ngari ǝ. Ndi asota tò ngari nàndà dhu ní, Kàgàwà avò dhu àlè t'ábhúna tò, ndàti: ndì ròtsò wà dhu nàwí-okú dò rò, ìnzí abádhí rotsúya akekpá matí yà fíyò ndì ndabhòlò asota tò ngari ǝ'.

Kǎvò dhu ndi dhu bhěyi, àzèmbè iwà ndì nditò yà adzì ndì ndabhòlò ní pbìndà kasu rórò. ⁴ Obhó tí, Ìlìlǎ Andítà rǝ dhu ǝvò atdí ngari ǝ àrùbhù rǝ idho ìsè idho nàndà dhu ní, ndàti: «Àrùbhù rǝ idho ìsè idho ǝ, Kàgàwà náaso ndì, iwà ndì nditò pbìndà kasu kórò rórò'.» ⁵ Ndirò, Kàgàwà ràtina átò ndi Andítà ǝ: «Abádhí rǝ nzí ǝtsù akekpá matí fíyò ma mabhòlò asota tò ngari ǝ.»

⁶ Angyinǎ rò ka kuno Kàgàwà bhà Ɔte fíyò ale náatsù nzá ndi asota tò ngari ǝ, abádhí uvò ì ìnzí 'ìrì Kàgàwà-tsù dhu dhu-okú dò rò. Ìnè matí kà rǝ'í ndi dhu

bhëyi rórò, ngùkpà ale ríí inè 'òtsù ndi asota tó ngari ò. ⁷Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, Kàgàwà ǎli «Indonga» tí kátina ngàtsi idho tǎtǎdǎ. Àbadhi náavò dhu ndi idho nàndà dhu ní angyinà rò, ádrùngbà kamà Dàwudì-otù ǎ, yà iwà ka kòvò angyinà rò dhu bhëyi. Kàti:

Indo nyí nyapé Kàgàwà-tù ìri,
ní nyí nyàkǎ nzá nyàbhu afíku rò'ò odú.

⁸Obhó tí, dhu fíyana gukyé iwà Yèsuwà arà àhu ìndrù nà asota tó ngari ò dhu tí, ní Kàgàwà ǎvòyana nzi dhu tǎtǎdǎ ndi dhu-dzidǎ asota tó ngàtsi idho dǎ. ⁹Nírò, Kàgàwà aròdona pbìndà ale tò sàbatù nyú ríí inè. Ndi idho ríí àdhàdhì yà kǎso ndi òná àrùbhè rí idho isè idho bhëyi. ¹⁰Obhó tí, wò Kàgàwà ǎbhòlò asota tó ngari ò òtsù ale, náso wà ndi pbìndà kasu ǎ rò, àdhàdhì Kàgàwà náaso ndi pbìndà kasu ndi nditò dhu-dzidǎ dhu bhëyi. ¹¹Nírò, dhu àkǎ àlè rǒnzì ǎbi, àlè rǒtsù ndi asota tó ngari ò, ìnzì àlè nzìnzì ǎ atdí ale mà rǒnzì dhu àlè t'ábhúna náanzi dhu bhëyi.

¹²Obhó tí, Kàgàwà bhà Ɔte ní ípírǒnga ìbho arí ìndrù tò Ɔte. Ndirò kà ríí ǎbi nà, ndàdè ndàkǎ ròsè yà ƆƆƆƆ kunàdò ní rí dhu ù'à ìla tó obhi-akpà dǎnǎ. Kǎròtsù bhélébhélé ale-nyutsì, ndàrà ǒtsi ale-afí nyú rǎ. Ndirò, kǎrí ale-kpa únzì ì rǎ nga mà ǒnga núndò, ndàdè àrà ǒtsi ale-kpa ò tètè mà rǎ. Kǎrí ìndrù rírèna afína ǎ ndíní ndi ndonzi tí dhu nábhù rùni ndi kpagba. ¹³Ìmbǎ Kàgàwà rǎ rò arí ndòru atdí dhu mà ríí. Kóró dhu aríí kpagba kà tò. Kà-nyìkpó arí kóró dhu àlǎ. Ndirò Àbadhi ní ndi àlè kǒvǒya àlè kanzi kóró dhu ǒnzìnǎ ale.

Yèsù ní pbàkùhání tó ádròdrǎ ale dǎ Kamà nyú ròsè dhu

¹⁴Àlè kǎí inè atdíǎ ǒsè pbàkùhání tó ádròdrǎ ale dǎ kamà, yà òrù-akpà ò atsù ndàrà àhu Kàgàwà-tí'ò nà. Ndi pbàkùhání tó ádròdrǎ ale dǎ Kamà ní Yèsù, Kàgàwà t'ídhùnà. Ní, dhu àkǎ àlè rikò pòtsǎ yà ka àlè kǎ'ù ní àlè tó a'uta ǎ. ¹⁵Obhó tí, ndi àlè kǎí nà pbàkùhání tó ádròdrǎ ale dǎ Kamà ní yà ànò ráǎdù àlè tó ìvívínga nánò átò ale. Pǎmvo Sitanì umvú àbadhi-afí kóró otu ǎ, àdhàdhì ndi ndarí àlè-afí ùmvú dhu bhëyi. Pǎtù kǎnzì nzá nzérenga. ¹⁶Ní, dhu àkǎ àlè rǒndri a'uta nyú nà Kàgàwà bhà Ádrùngbà kamà tó tombi-tí'ò. Ka ní ndi ìdzìnga ònzì arí ìndrù tò ale. Ndi dhu bhëyi ní ndi, kà ráǎdù íí ìzù tó afína nà àlè dǎ, ndàdè àrà ìdzìnga ònzì rǎ àlè tò àkǎkǎ kàsùmì ǎ.

Yèsù ní Ádrùngbà Kùhanì *Mèlkisèdekì bhà ǎfò ǎ dhu

5 ¹Ìngbatí ìli ndi pbàkùhání tó ádròdrǎ ale dǎ kamà mà nóvò ka kǎrí ìndrù nzìnzì ǎ rò, ndíní ongó tí kasu ònzì ìndrù-ǎvò rǎ Kàgàwà-ònzì. Ndi kùhanì bhà kasu ní ndùbho ìnzì ka kúbina ùbi tí perè mà, ùbi tí ka kúbina ìzǎ tó perè mànà Kàgàwà tò ìndrù ǒnzì nzérenga-okú dò rò. ²Ndi nyú tírò ka ní ìvivi ale afína òná rò. Ní ndi dhu-okú dò rò, kà ríí inè yà ìnzá ì òzè rórò úwí ìdzi otu rǎ rò ale tó dhu ràlù dǎna. ³Ndirò wò ndi nyú tírò kà ríí ìvivi dhu-okú dò rò, kàkǎ nzá ndùbho ìzǎ tó perè ngùkpà ale tó nzérenga-okú dò rò rò tí, pǎtù kàkǎ ndùbho ka pbìndà nzérenga-okú dò rò màtí átò. ⁴Ìmbǎ ndítíró arí ádrùngbà kùhanì tó ifuta

c 4.8 Obhó tí, Yèsuwà nyú náará wà àhu ìndrù nà Kànanà tó pǎrì ò. Pǎtù, ìrǎ ka kòzè kitè dhu ní, ndi Kànanà ríí yà obhóná asota tó ngari nyú-sisi kèlè.

àbhù fíndà atdí ale mà náarfí. Pbétù, Kàgàwà arí ndi ìndrù ànzì, ndìlì ádrùngbá kùhanì tí, ádhàdhì kǎnzì Àrǎnì, ndìlì ádrùngbá kùhanì tí dhu bhěyi.

⁵Ndi dhu bhěyi tí átò, Krístò náabhù nzá pbàkùhánì tó ádròdrò ale dǎ Kamà tó ádrùngbànga tó awáwù ndìtírò fíndà. Pbétù, Kàgàwà ní ndi ka nabhù kà tó. Kǎtì kà nǎ:

«Inyi, inyi ní Idhùdu.

Ndirò, indo ndi nòpè rò, ima ní Àbanu*.»

⁶Ndi dhu bhěyi tí, kǎvò dhu átò Yèsù nàndà dhu ní ngǎtsi ngari ǎ ìlilǎ Andítà ǎ, ndàtì:

«Inyi ní kùhanì dhòdhódhónganà

ádhàdhì Mèlkisèdekì íǎ òná ǎfǎ ǎ^d.»

⁷Yà adzi ǎ Yèsù íǎ òná kǎsumì ǎ, kǎtsò ndi Kàgàwà, yà ìnè íǎ ndigù ndi ove ǎ rò ale-rǎ, ndàdù kǎtdè orú-tùna nyú nà ndirò nyina-dha nà. Ní Kàgàwà ìrì kàbhà itsòta, tsùnà dhu kífú dhu-okú dǎ rò. ⁸Ìnè màtí ndi ndíǎ Kàgàwà t'ídihùnà nyú tí rǎrò, kùdhè Kàgàwà-tsù dhu ìrì arí ale tí ndi ndíǎ dhu yà ndi ndabà àpbe-otù ǎ. ⁹Kàgàwà itdègu kà-nyutsi ndi ndudhé kóró dhu nábhù rǎkǎ, ní kǎdù òngo kóró ale yà tsùnà dhu ìrì rí nígù rí, ndàbhù rǎbà dhòdhódhóngà tó ípìrǎnga ale tí. ¹⁰Ndi dhu bhěyi ní ndi, Kàgàwà idì ka rǎrì pbàkùhánì tó ádròdrò ale dǎ Kamà tí, Mèlkisèdekì bhà ǎfǎ ǎ.

Inzá dhu àkǎ kokò nzónzo tí a'uta ǎ dhu

(1Kò 3.1-3)

¹¹Mèlkisèdekì nàndà dhu ní, mà mǎfǎ ábhǎ dhu nà fùkù mà múnóna. Pbétù, mà mí i dhu-tì àwè tí fùkù dhu rǎrì odú, ìnzǎ bíku arí inga ìrì dhu-okú dǎ rò. ¹²Obhó tí, yà nyí nyúdà kóró kǎsumì ǎ, nyí nyíǎ ìnè nyóngò Kàgàwà bhà ǎte ùdhè arí ìndrù tó màlímó tí. Pbétù kòmbí, nyí nyòko òko yà dǎna-kpa ǎ rò ka kapè kudhe fùkù dhu-atdyú òho nyí nyarí kudhe tdítǎ fùkù rǎ. Nyí nyàgèrè nyí nyóngò màkyí nózè òmvù ìrè-nzo bhěyi ale tí, àzèmbè ododu ònyù ònyu nyí nyàmbènà rò. ¹³Obhó tí, ìngbàtí ìlì ndi ale mà, yà màkyí kèlè nózè ndòmùvù ní àdì àdì ìrè-ngba tí obhónánga tó ǎte ǎ ale. Ka ní inzǎ ùnì idzì dhu t'ónzita mà, nzére dhu t'ónzita mà nà ònga t'òvòta ale. ¹⁴Pbétù, ododu ònyù ònyu arí ale ní iwà ǎ'ǎ ale. I ale ní kǎkǎ ì ònzina kóró dhu ǎ, iwà ùnì idzì dhu mà, nzére dhu mà nà ònga t'òvòta ale.

6 ¹Ní ndi dhu bhěyi kà rǎrì rò, dhu àkǎ àlè rùdà yà dǎna-kpa ǎ rò ka kudhe àlè tó Krístò dǎ isísó dhu-dǎnǎ, àlè rùdè àmbe òwu dǎ angyi yà iwà ǎ'ǎ ale tó àkǎnà kudhe dhu-tidò ùnì àlè kí dhu ǎ. Dhu àkǎ nzá àlè rǎpǎ àlè tdítǎ yà dǎna-kpa ǎ rò ka kudhe àlè tó dhu t'únita rǎ. I dhu ní: yà ove ǎ rǎdù ìndrù ùndà mètso-tidò ǎ rò ka kí ale ùgèrè kubhà dhu mà, Kàgàwà à'u ka kí dhu mà nà. ²Ndirò ní bàtizò dǎ ka kí dhu ùdhè ìndrù tó dhu mà, ale-ǎtsú ùlǎ ka kí ìndrù dǎ dhu mà nà. Ngákpa dhu ní ìndrù rǎ ùngbè ove-bvè rò dhu dǎ ka kí dhu ùdhè ìndrù tó dhu mà, Kàgàwà itdiya ìndrù-ànyà dhu dǎ ka kí dhu ùdhè dhu mà nà. ³Àlè kǎkǎ àlè ràmbe òwu dǎ angyi tí yà iwà ǎ'ǎ ale tó àkǎnà kudhe dhu-tidò t'únita ǎ, Kàgàwà òzè ka ní.

A'uta àbha ka kí dhu tó nzérénga

⁴Kidyí pé yà iwà ì á'u Kàgàwà rǎrò ì nádu angyè fiyó mètso ǎ ale tó ǎfǎ. Abádhí ála wà Kàgàwà bhà awáwù, abádhí ábà wà yà pbìndà ale tó Kàgàwà

* 5.5 Zàb 2.7 d 5.6 ǎpt 14.17-20; Zàb 110.4; Èbr 7.1-17 e 6.2 Irǎ, ale-ǎtsú ùlǎ ka kí ìndrù dǎ dhu-tì ní: Kàgàwà ònzì ka kí rǎrì ndi ale ìlilǎ Alafí ní dhu.

arí àbhùna perè átò, ndirò Kàgàwà ábhù wà abádhí ràbà pbindà ìlilá-Alafí. ⁵ Abádhí nínè wà Kàgàwà bhà òtè tó ídzinga, 'àdù yà irà rírá adzi tó ádrùngbànga tó òbí ìnè. ⁶ Pbétù, abádhí ádù 'àdu fíyó angýè mùtsò ò. Ní i dhu bhèyi ale-tidò àbhù ka kí rùgèrè ì tdítdò rùbhà fíyó nzérénga dhu ríí odú nyú. Obhó tí, abádhí ríí àdhàdhì Kàgàwà t'ídhùnà àbhù rí kùtò tdítdò mùsàlabhà dò ale bhèyi, ndirò ìndrù àbhù rí ràmbe dhu ùnò dò nzére nyú Yèsù ní ale bhèyi.

⁷ Ìnga tí ka kòbhì adzi náapè àmbe dòná rárà ìkò rò igye-dha òmvù dò, ndàdù dòná ka kòzò ònyù ì'ò ndì nabhì ale tò, ní ndi dhu itè dhu Kàgàwà ràso wà ndi adzi. ⁸ Pbétù, kápè okpèna nà itsukpó-nzo mà nzére írì-tidò mànà n'fò, ní ndi dhu itè dhu ndi adzi ràrì mbà tina nà, ndirò Kàgàwà rí kòfù òná idho rindù wà ndi. Ndirò Kàgàwà rárà dhu ùtsà kùbì ndi ndi kàzù ní dhu rò.

⁹ Òdhidù, yà atdíđ mǎ mòzè nyí rò, mǎ mí mbá òtè wò dhu bhèyi mǎtí, mǎ mǎni wà dhu mbèyi nyú nyí rǎrǎ ìnè ídzi otu ð. Ndi otu ní ògù tó otu.

¹⁰ Kàgàwà ní obhónánga tó dhu ònzi arí ìndrù tó ale. Ní kà rí nzí ádzo nyí nyònzí kasu rò rò. Obhó tí, nyí nyònzí kàbhà ale dzùnà, ndirò nyí nyòko òko abádhí dzùnà ònzi nyí nyarí ró tí. Ní ndi dhu itè dhu iwà nyí rózé Kàgàwà.

¹¹ Ndirò, mǎ mí atdyúna òho dhu ní, ìngbatí ìli ndi ale mà nzínziku ð rǎkǎ ndámbe Kàgàwà bhà ale dzùnà ònzi dò wò dhu bhèyi tí, rárà àhu yà adzi ð dhu-tsù rí ndòdì dhu ò. Nírò ní ndi nyí nyádù yà nyí nyódoona Kàgàwà rònzí fùkù dhu àbà ní. ¹² Nírò, nyí nyàkǎ nzá nyí ìngbòya úyí ale tí, pbétù nyí nyàkǎ nyòko Kàgàwà ná'ù ale bhèyi, ndirò dhu-dzi òndù arí ale bhèyi. Ndi dhu bhèyi aróko ale ní ndi Kàgàwà òkò fíndá làkǎ fíyò dhu àbà arí.

Kàgàwà arí nzí ndi ndòkò làkǎ ùwù dhu

(Èbr 10.23-24,32-36)

¹³ Kàgàwà rí làkǎ òkò Àbràhamù tó rò, kǎtsò dhu òvòna rò nditírò. Kǎnzi dhu ndi dhu bhèyi ìmbá òvòna rò ndi ndádù dhu òtsò ngǎtsi dóna nǎ ósè ádrùngbǎle n'fíí nìdhuní. ¹⁴ Kǎtí: «Ma mǎtsò wà dhu obhó nyú, mà mí nyasò àsò atdíđ, madù pbùkù pbàdzukuru-bvu níse atdíđ átò*.» ¹⁵ Ní, ìnzí ndi ndi ndingyè rórò ndi ndòdò Kàgàwà ùnò fíndá dhu rò, Àbràhamù adù yà Kàgàwà akò fíndá làkǎ fíndá dhu àbà. ¹⁶ Obhó tí, ìndrù apé dhu òtsò, ní abádhí arí ndi dhu òtsò yà ádrùngbǎle tí ríí ròsè dòyanǎ ale-òvò rò. Ndirò, òtsò abádhí òtsò dhu náarí kóró agòta ìto abádhí nzínzi ð rò. ¹⁷ Ndirò ndi òfò ð tí, Kàgàwà azé nditè dhu kpangba yà ndi ndòkò fíndá làkǎ dhu àbà rí ale tò, ìnzí ndi rǎràdù pbindà òtè ùwu akekpá mǎtí. Ní kítè ndi làkǎ tó obhónga dhu ndi ndòtsò ndisè ka ní dhu-otu ð. ¹⁸ Nírò, ìnzí arí 'ùwù dhu yà ìnzí Kàgàwà rǎdù títò ùnò òyá ríí òyò. I dhu ní làkǎ t'òkòta mà dhu t'òtsota mànà. Ní, yà kà-nyutsi àlè kúrù àlè rò, kòkò òyò dhu-okú dò rò, àlè-affi nótsi wà òbí atdíđ, ndíní àlè kòdo tí àlè ràbà yà kòkò fíndá làkǎ àlè tó dhu àlè-atdyú nyú nà. ¹⁹ Ndi àlè kódoona àlè ràbà dhu rí àlè àbhù àlè rikò pòtsò Kàgàwà-ònzí àlè-affi òná rò, àdhàdhì nàngà náarí bàtò àbhù ridè pòtsò atdí ngari ð idha dò dhu bhèyi. Kǎbhu àlè àlè rùdà àlè-affi òná rò *pàziyà òná, àlè ròtsù atdíđ fíla ngari ð, yà Kàgàwà arádi òrù-akpà ð i. ²⁰ Yèsù atsù ndi angyi ányí àlè tò, ndàdù òngo pbàkùhání tó ádròdrò ale dò Kamà tí dhòdhòdhónganà, Mèlkisèdekì bhà òfò ð.

* 6.14 Òpt 22.16-17

Mèlki-sèdekì ní ádrùngbǎ kamà ndirò ádrùngbǎ kùhanì dhu

7 ¹ Mèlki-sèdekì ní Sàlemù tó kigò ǝ ádrùngbǎ kamà. Ndirò ka ní Kàgàwà yà kórò dhu dǝ arí ǝrú ale bhà *kùhanì. Ní atdíku, Àbràhamù rí ndàdù ádròdrò kámá màna ndi ndúgyè ıla, ndàdù abádhí lèma ònzì dhu-dzidò rò, Mèlki-sèdekì arà, 'òwù 'ùsò kà màna otu ǝ rò, ndàdù kàso. ² Ní Àbràhamù adù ndi ndàkò ıla ǝ dhu kórò tó atdínga idre dǝ nábhu kà tò. Mèlki-sèdekì tí kátina ǝvò-tì ní obhónángà tó ádrùngbǎ kamà. Ndirò ka ní Sàlemù tó kigò ǝ ádrùngbǎ kamà. Sàlemù-tì ní màrùngà. ³ Ka kúni nzá Mèlki-sèdekì t'ábanà mà, kà-tsàna mà ndirò atdí kà t'ábhunà mà. Ndirò, ka kúni nzá ìngbàngá ka kugu ka dhu mà, ndirò ìngbàngá kǎdù òvè dhu mà. Kòfò ndi Kàgàwà t'ídhùnà nà ka ní kùhanì dhòdhódhóngà nà nídhunì.

⁴ Nírò, nyàndà pé wò ale i'í ádrùngbǎle nyú tí òná ǝfò! Àbràhamù, àlè t'ábhunà-nzínzì nyú mà, náabhù ıla ǝ ndi ndakò kórò dhu-tidò tó atdínga idre dǝ kà tò. ⁵ Pbàyahúdí-bvǝ pbàkùhánì ní Lari bhà pbàdzukuru, ndi Lari ràdù i'í Àbràhamù bhà mùdzukuru. Ní Músà bhà Uyátá núyá dhu pbàkùhánì tò róngò adóya, Pbàisràyéli, nónzì rùbho ì àbà kórò dhu-tidò tó atdínga idre dǝ fíyò. ⁶ Ndirò, Mèlki-sèdekì ní n'í Lari bhà pbàdzukuru nzínzì ǝ ale. Pbétù, Àbràhamù abhù ndi ndàbà kórò dhu-tidò tó atdínga idre dǝ kà tò. Ndirò kǎdù ndi Àbràhamù, yà Kàgàwà akò làká fíndà ale náso. ⁷ Inzá ka kàgò ale dóná rórò, àkè ale àsò arí narí ádrùngbǎle. ⁸ Lari bhà pbàdzukuru nzínzì ǝ i'í pbàkùhánì tí ale, yà kórò dhu-tidò tó atdínga idre dǝ tó perè nùbho ka kongónà fíyò ale, ní 'èvé ràdù èvé atdíku ale. Pbétù Mèlki-sèdekì, yà Àbràhamù abhù ndi ndàbà kórò dhu tó atdínga idre dǝ fíndà ale, ní dhòdhódhóngà nà arí i'í pìrònga nà ale, àdhàdhì Ìlìlǎ Andítá rùnna dhu bhéyi. ⁹ Nírò, àlè kínè àlè ràti, Lari, yà pbìndà pbàdzukuru tò adóya Pbàisràyéli nóongónà kórò dhu-tidò tó atdínga idre dǝ nùbho perè tí fíyò ale, ní rabhù wà kórò dhu-tidò tó atdínga idre dǝ átò perè tí Mèlki-sèdekì tò Àbràhamù-nyutsi. ¹⁰ Obhó tí, inzá màtí ka kàpè ndùgu rórò, Lari i'í ìnè abhunà-nzínzì Àbràhamù-nyutsi, Mèlki-sèdekì màna ndi abhunà-nzínzì mà rí 'ùsò, ràdù perè àbhu fíndà òná kàsùmi ǝ.

Kàgàwà rí Mèlki-sèdekì bhéyi ngàtsi ádrùngbǎ kùhanì, Yèsù, ìlì dhu

¹¹ Pbàisràyéli tó Uyátá ǝ, ka kongónà pbàkùhánì òvò Lari bhà pbàdzukuru nzínzì ǝ. Abádhì ní pbàkùhánì Àròni bhà ǝfò ǝ. Pbétù pbàkùhánì tí abádhì i'í òná ǝfò fíyò inzá àkà ǝfò. Àkà àkà dhu tí kí'í nánì, ka kahòna n'í Mèlki-sèdekì bhà ǝfò ǝ rí kasu ònzì kùhanì-atdyú tdítdǝ. Ndi dhu i'ína mbà tina nà. ¹² Obhó tí, kùhanì tó kasu èwu ndi rò, Uyátá àkà wà ndùwu ndi átò. ¹³ Ndirò, wò ka kòtè pbìndà dhu dǝ àlè tó Ádrùngbǎle Yèsù ní vurò ale-dhú-tidò. Ndirò kà mà tó dhu-dhú nzínzì ǝ, *màzàbahù dǝ kùhanì tó kasu nanzi atdí ale mà ní'í ìmbà. ¹⁴ Obhó tí, dhu èni wà ndi kpangba àlè tó Ádrùngbǎle rahù Yudhà-dhú nzínzì ǝ rò. Ndirò ndi ale-dhú nàndà dhu ní, Músà náavò nzá kùhanì tó kasu tó dhu nàndà atdí ǝte mà.

¹⁵ Ndirò, yàrí ní ndi ndi dhu nìtè kpangba tdítdǝ dhu: Mèlki-sèdekì nà ndi nòfò ngàtsi kùhanì nítò wà ndi. ¹⁶ Ndi kùhanì-tsí ka kili nzá rí'í kùhanì tí

indrù tó màndu nónzi ka dhu-okú dò rò. Pbétù, ka kili ka ríí kùhani tí dhò-dhòdhónganà arádi ípìrǒnga bhà ádrùngbǎnga tó obi ní. ¹⁷Obhó tí, Ìlǐlǎ Andítá rí dhu ìtè kpangba, ndàti:

«Inyi ní dhòdhòdhónganà arádi kùhani
Mèlkisèdeki bhà ǒfò ǒ* ale.»

¹⁸Ndi dhu bhèyi ní ndi, Kàgàwà ahò angyè uyátá, ndi uyátá íí ivíngà nà ndirò kǎnzì nzá indrù-dzùná dhu dhu-okú dò rò. ¹⁹Obhó tí, wò ndi Músà bhà Uyátá náabhù nzá indrù Kàgàwà ròzè àkǎkǎ ale tí nyìkpóna ǒ. Pbétù kòmbí, Kàgàwà íbhò wà àlè kádù òdòná àlè kabá tí atdíǒ àkǎ dhu. Ndi dhu-otù ǒ nga ní ndi àlè kǐí inè àlè ròndrì Kàgàwà-tí'ò ní.

²⁰Ròsè wò dhu dònǎ, Yèsù ìlǐ ndi ndí rǎdì Ádrùngbǎ Kùhani tí rò, Kàgàwà atso pé dhu angyi. Pbétù, Lawì bhà pbàdzuru nzínzì ǒ ale ùlǐ ka kǐ kùhani tó kasu ǒ rò, ka katsò nzá dhu ndi dhu bhèyi. ²¹Pbétù, Kàgàwà ìlǐ Yèsù ríí Kùhani tí yà ndi ndòtsò dhu dhu-otù ǒ. Kǎti kà nǐ:

«Ima Ádrùngbǎle Kàgàwà, ma mòtsò wà dhu,
ndirò ma mí nzí madù tǎtǎdǒ ndi dhu dǒ:
nyi nyádi Kùhani tí dhòdhòdhónganà*».

²²Ndi dhu bhèyi Kàgàwà ǒtsò dhu dhu-otù ǒ, Yèsù ní ndi àlè àbhù rí àlè rà'ù dhu inè àlè rǎrǐí Kàgàwà màná àlè núngbò atdíǒ àkǎ ungbòta ǒwátá nà ale.

²³Ndirò ngǎtsi dhu ríí inè átò: ngǔkpà pbàkùhání nííí abho rò. Ní abádhí owúnà ève rǒ, kadù 'èwu pbàkùhání-ǒwátá ní. Ní ndi dhu aránà abádhí àbhù rǒ ìnzí rònzí kùhani tó fíyó kasu dhòdhòdhónganà. ²⁴Pbétù, Yèsù tò ndi dhu ríí ìmbà ndi dhu bhèyi: Kà ríí ípìrǒnga nà dhòdhòdhónganà, ndirò kǎwù rí kùhani tó kàbhà kasu ǒ rò atdí ale mà ríí ìmbà. ²⁵Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, kà ríí inè ndigù Kàgàwà-tí'ò iwù otùna ǒ ale atdíǒ. Obhó tí, kà ríí ípìrǒnga nà dhòdhòdhónganà, ndirò kǎrí ndòtsò Kàgàwà rǒ abádhí-okú dò rò. ²⁶Nírò, Yèsù ní ndi àkǎkǎ àlè tò pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ Kamà. Ka ní Ìlǐlǎ ale Kàgàwà-nyìkpó ǒ, ìmbà afátá nà ale, ndirò ìmbà nzére dhu tí ka kózùna atdí dhu mà ríí nyùnatsi ale. Kàgàwà índà ka nzéreatále rǒ rò, ndàdù kǐdzi, ndìlǐ ǒrú ngari nyú ǒ òrù-akpà ǒ. ²⁷Kà rí nzí bilínganà ndi ndí perè ùbhò Kàgàwà tò dhu-atdyú òho, àdhàdhì pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ ngǔkpà kámá nònzínà ka bhèyi. Abádhí ubhónà pé perè fíyó nzérea nyú-okú dò rò ìtírò, ndirò ndi dhu-dzidǒ 'àdù kùbho ngǔkpà ale tó nzérea-okú dò rò. Obhó tí, Yèsù anzi dhu ndi dhu bhèyi atdí-gèna kèlè tí, yà ndi ndipfo ndi ndítírò ǒve tò dhu-otù ǒ. ²⁸Músà bhà Uyátá náabhù kulí inè nzére dhu tí ka kózùna dhu ríí nyuyatsi ale mà ríí ádròdrǒ pbàkùhání tí. Pbétù, Kàgàwà atso dhu' núuwù ndi Músà bhà Uyátá. Wò ndi kǎtsò dhu ní, kǐdì Idhùnà rǎdì pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ Kamà. Ndi kà t'ídhùnà ní ndi àkǎkǎ dhu bhèyi rí pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ Kamà tó pbìndà kasu ònzi dhòdhòdhónganà ale.

Yèsù ní àlè tó obhóná pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ Kamà

Ungbòta-ǒwátá ǒ dhu

(Ìsa 55.3; Èbr 9.6-12; 12.24)

8 ¹Yàrí ní ndi wò mà mòzè mǎndò fùkù dhu nzínzì ǒ ádrùngbǎ dhu: àlè kǐí nà pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ Kamà tí ní ndi Yèsù nyú. Òrù-akpà

ò, kádi Kàgàwà bhà ifuta tó ádrùngbǎ kamà tó tombi tó fangà dǎnǎ rǎ. ²Kǎrí Ádrùngbǎ Kùhaní tó pbìndà kasu ònzi atdíǎ ìlǎ ngari ò Kàgàwà aráǎi ì, kà-tì ní, kà rarí ndi kasu ònzi obhóná *hemě-dzà ǎ. Ndi hemě-dzà ní wò ndi Ádrùngbǎle Kàgàwà úpe, ìnzǎ ní ìndrǔ úpe.

³Ìngbàtí ìlǎ ndi ádrùngbǎ kùhaní mà ka kilínǎ ndíní ongó tí yà ùbì tí ka kúbina ìzǎ tó perè mà ngǔkpà perè-tidò màná núbho Kàgàwà tó. Ní ndi perè nàndà dhu ní, dhu akána Yèsù, àlě tó pbàkùhání tó ádrǎdrǎ ale dǎ Kamà, rǎí perè tí ndi ndábhùna ìndrǔ-òvò rǎ dhu nà. ⁴Yà adzi ǎ ndi ndíí nání, kííyana mbǎ kùhaní tí, ìnè Músà bhà Úyátá ávi dhu bhěyi rí perè ùbhǎ Kàgàwà tó ngǔkpà *pbàkùhání rǎí nǐdhuní. ⁵I *pbàkùhání rǎnzina ìlǎ ngari ò kasu níí yà òrù-akpà ò arí ònzi obhóná dhu tó ǎfǎ kèlě. Obhó tí, yà íkyèrǎ Músà rǎí ndíní ndi ndósí tí hemě-dzà òná kàsùmí ǎ, Kàgàwà avò dhu kà tó ndàti: «Ándà yàrí dhu mběyi. Nyi nyí hemě-dzà ùpě yà pbìrì dǎ rǎ ma mìtè ìndà idza tó ǎfǎ ǎǎ.» ⁶Ní kòmbí, Yèsù tó Kàgàwà ábhù kasu ní ídzì kasu nyú ròsè ngǔkpà *pbàkùhání tó kasu dǎnǎ. Obhó tí, kíde ìndrǔ nzínzì ǎ Kàgàwà màná, ndíní ndi ndungbò tí ìndrǔ fǐndá ídzìngà ósè angyè ungbòta tó ídzìngà dǎnǎ ungbòta ní. Ndi ungbòta ní yà Kàgàwà akò fǐndá làkǎ ìndrǔ tó àkǎ àkǎ ungbòta.

⁷Wemberè tó ungbòta^h níííyana gukyè iwà ìndrǔ nabhù rǎí àkǎ àkǎ ale tí Kàgàwà-nyìkpǎ ǎ dhu tí, ní Kàgàwà ahòna nzí ngǎtsi ungbòta-atdyú ndònzì pbìndà ale màná. ⁸Pbétù, yàrí ní ndi Kàgàwà arù pbìndà ale dǎ tí dhu. Kǎti:

«Kǎní idho ìrà wà.

Ndi idho ní yà mà mí mǔngbò ǎwútána tí Ìsràyeli tó pbìrì ǎ bhà mà, Yùdeyà tó pbìrì ǎ bhà màná òná idho.

⁹Ndi ungbòta rǐ mbǎ íí àdhàdhì yà abádhí t'ábhúya màná ma manzì ungbòta bhěyi,

yà ma mulú abádhí ǎtsúya rǎ,

mipfo Mísri tó pbìrì ò rǎ òná idho ǎ dhu bhěyi.

Ìnzá abádhí akò òngò ndi ungbòta ìfu bilínganà dhu-okú dǎ rǎ, ima mà átò, ma madù abádhí ùbhà.»

¹⁰Ndirò kǎti:

«Ndi idho dzidǎ, yàrí ní ndi Ìsràyeli tó pbìrì ǎ bhà màná mà mungbòya mà ní ungbòta-tidò.

Ma mabhùya abádhí rǎni pbàkà Úyátá,

madù àndinà átò abádhí-afí ò.

Ma nííya abádhí tó Kàgàwà,

ndirò abádhí nííya pbàkà ale.

¹¹Atdí ale mà náaraya nzí dhu ùdhe rǎ atdí ǎdhìna tó màtí, ndirò adǎnà tó màtí, ndàti:

«Nyi nyàkǎ nyuni Ádrùngbǎle Kàgàwà!»

Obhó tí, kórǎ ale núuniya ma,

rǎpè ndi àkèkpà ngbángba ò rǎ, ràrà àhu abádhí nzínzì ǎ ádrùngbǎle ò.

¹²Ma mubàya abádhí tó afátá,

ìnzǎ madù abádhí tó nzérenga ìrè.»

¹³ Kàgàwà rǝte Ungbòta Ɔwútá dǝ dhu náadù wemberè tǝ Ungbòta àbhu rǝngò ayína tí. Ndirǝ ayína tí òngò dhu, yà iwà ndì níngyě dhu, ní íkyèrǝ òdì ndíni ndì ndawí tí dhu.

Ungbòta-Ɔwútá tǝ ídzinga núdà wà Ungbòta-ayí tǝ ídzinga dhu

(Uvt 24.3-8; 25; 26; 40.17-33; Èbr 12.24)

9 ¹ Wemberè tǝ ungbòta ǝ, Kàgàwà rǝ indrǝ arí 'ítsǝ yà adzi dǝ òná rǝ ngari mà, abádhí àkǝ 'ònzì sǝmà tí dhu màná dǝ uyátá níí'ì inè. ² Ndi dhu bhèyi ní ndi, abádhí upe hemě-dzà. Ányì-dzà, wemberè tǝ kàluga-ǝvǝ níí 'ìlǝ Ngari». Ndi kàluga ǝ ka kuli dhu ní àrùbhù Ɔpbína nà ádrùngbǝ tarà-ba mà, Kàgàwà tǝ ka kùbhǝna perè tí mǝgati ka kulína dǝnà mizà màná*. ³ Ndirǝ, ndi wemberè tǝ kàluga mà Ɔyo rí kisě kàluga màná-ǝnga ka kundo ádrùngbǝ mberù-ba ní. Wǝ ndi Ɔyo rí kisě kàluga-ǝvǝ níí «Atdídǝ lǝ Ngari.» ⁴ Ndi kàluga ǝ íí dhu ní Ɔrǝ ní ka kǝbhǝlǝ *màzàbahù-tidǝ, yà mbèyi arǝngu kǝzù ǝ ka kǝbì ndi rǝ *alindra-tidǝ tǝ perè ka kǝbìná dǝnà rǝ màzàbahù. Ngǝtsi dhu níí Ɔrǝ ní ka kútri kǝrǝ ngbǝna sàndukù, yà «Ungbòta tǝ Sàndukù» tí ka kátina sàndukù. Ndi sàndukù ǝ íí dhu ní, Ɔrǝ ní ka kǝbhǝlǝ kǝpà, yà *màná tí kátina mǝgati-tidǝ ríí òná mà, Àrǝnì bhà mǝgǝ, yà Ɔpbína atà, ndàdù ípfǝ màná*. Ndirǝ, kǝ' ǝ ngǝkpà dhu ní Ɔyǝ odu-afǝ-nzo, yà ndi màná indrǝ nùngbò Uyátá Kàgàwà andí dǝyá*. ⁵ Ndi sàndukù dǝ ka kuli dhu ní Kàgàwà bhà ádrùngbǝnga tǝ awawù itè rí àtsà ka kǝtsà *màkèrubì tí kátina màlàyíkà tǝ Ɔyǝ wǝyǝ. Í màkèrubì nùngbè pékéléya, sisíya ràdù ndibvu yà perè tí ka kùbho Kàgàwà tǝ, ndíni kǝbà tí indrǝ tǝ nzérénga izǝ-azù náfù ka kongónà òná ngari dǝ. Pbétù kǝmbí ríí kàsùmì ní nzí yà kǝrǝ kǝkǝ dhu àwě ka kí òná atdátírá ǝ kàsùmì.

⁶ Wǝ dhu bhèyi ní ndi ka kahù kǝkǝ dhu-nyiti kǝrǝ. Ní, pbàkùhání nǝo-ngónà òtsù bilínganà wǝ wemberè tǝ kàluga ǝ, fíyǝ kasu ònzì í í rǝ. ⁷ Pbétù, pbàkùhání tǝ ádrǝdrǝ ale dǝ Kamà kǝlǝ atdírdǝ ní ndi ongónà òtsù wǝ Ɔyo rí kisě kàluga ǝ atdí-gùna kǝlǝ tí, yà atǝ náarí irà dhu bhèyi. Àbadhi ongónà òtsù nà fónà ányì dhu ní, yà perè tí ndi ndípfo ndi nyú tírdǝ pbìndà nzérénga-okú dǝ rǝ izǝ-azù mà, yà ngǝkpà ale ípfǝ perè tí fíyǝ nzérénga-okú dǝ rǝ izǝ-azù màná*. ⁸ Wǝ dhu-otù ǝ, lǝlǝ-Alafí azè nditè dhu ní, «Atdídǝ lǝ Ngari» ǝ indrǝ rǝtsù Kàgàwà-tí' ǝ òná otu ríí inzà ndi ndàpè ndàngbǝ rǝ dhu. Ndi dhu níí àdì yà adzi dǝ hemě-dzà àdì kasu ònzì ndi ndí rǝ òná kàsùmì ǝ dhu. ⁹ Wǝrǝ ní ndi yà kǝmbí arí 'ònzì dhu nitè Ɔfǝ. Ndi dhu níí, Kàgàwà tǝ ka kùbhǝnà ngǝkpà perè-tidǝ mà, ùbì tí ka kùbìná izǝ tǝ perè màná rongónà nzí àdù Kàgàwà ùlǝ arí ale àbhu ríí àkǝkǝ atdírdǝ afína òná rǝ kǝnzǝ ale tí. ¹⁰ Kǝkǝ uyátá ní í indrǝ ongónà ífunà í Ɔnyuna dhu mà, í Ɔmvàna dhu mà, ndirǝ fíyǝ sǝmà tǝ màndu nǝzè dhu bhèyi í í 'ù'ǝ 'lǝ Kàgàwà-nyìkpǝ ǝ dhu màná nàndà dhu ní. Í uyátá íí ngari nà ràrà àhu Kàgàwà rí kǝrǝ dhu ùwù, rǝngò Ɔwútána tí òná kàsùmì ǝ.

¹¹ Pbétù, Krístǝ ira pbàkùhání tǝ ádrǝdrǝ ale dǝ Kamà tí, ndíni ndi ndibho tí yà inè àlǝ kǝfí nà kǝmbí matí ídzinga àlǝ tǝ. Kǝtsù ádrùngbǝ, ndirǝ atdírdǝ àkǝ hemě-dzà ǝ. Ndi hemě-dzà ní nzí yà indrǝ nyú núpe. Kà-tí ní, ka ní nzí yà adzi dǝ hemě-dzà. ¹² Kǝtsù atdí-gùna kǝlǝ tí ndi idza ǝ Atdídǝ lǝ Ngari ǝ. Kǝtsù

nzá ànyì ùbì tí ka kúbina perè tí ìndrì-akpá-azù nà ndirò ìkỳì-akpá-nzo-azù nà, pbètù kàtsù ànyì azùna nyú otù ò ndítírò. Ndirò, ndi otu ò ní ndi, kùwè àlè dhòdhóhónganà àlè tó nzéngà ò rò. ¹³Angyi ka kongónà perè tí ka kùbho Kàgàwà tò ìndrì-akpá-azù mà, ìkỳì-akpá-nzo-azù mà, kàzu ò ka kùbì ìkỳì-ivá-nzo-ohù mà nà nùvò Kàgàwà-nyìkpó ò òtì ale dò, ndíní abádíhí nu'ò tí rìlā ngbòya ònà rò kà-nyìkpó ò. ¹⁴Ní, dhu apé ìí ndi dhu bhèyi kòkò ìzà-azù nòongónà dhu ònzì dhu tí, ní Krístò-azù nyú tí mbà àdù ìí òbì nà atdíídò ròsè, ndù'ò àlè, àlè rìlā Kàgàwà-nyìkpó ò? Obhó tí, Kàgàwà, yà dhòdhóhónganà aríí ale bhà ìlā Alafí-otù ò, Krístò níipfo ndi ndítírò perè tí Kàgàwà tò. Ndirò, kàzu nù'ò àlè tó irèta rìlā Kàgàwà-nyìkpó ò inzà àkà mètso ò rò, ndíní àlè kónzi tí Kàgàwà, yà ìpírònga nà aríí dhòdhóhónganà ale bhà kasu.

¹⁵Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, Krístò ní ìndrù nzínzi ò arí ide Kàgàwà mà nà ale, ndi Kàgàwà ònzì ìndrù mà nà òwátana tó ungbòta ò. Ndi dhu otù ò ní ndi, kòkò Kàgàwà únzi ale ríí inè 'àbà dhòdhóhónganà nà rádi dhu, yà kàkò fíndá làkà fíyò dhu. Kóró i dhu rádù àkà Krístò náavè ndíní ndi nduwè tí kàkà wemberè tó ungbòta tó kàsùmì ò dhu nufá ale mà fíyò afátá ò rò dhu-okú dò rò. ¹⁶Òvè ndi ndòvè rórò ìndrù avò dhu náape ìí inè, ní dhu àkà wà kitè dhu wò ndi dhu navò ale ròvè wà, tdé ka kónzi ndi ale unò dhu rò. ¹⁷Obhó tí, òvè ndi ndòvè rórò ìndrù òvò dhu ríí tina nà ndi ale òvè dhu-dzidò. Pbètù, kà rí mbà kà nà àdì ndi ale àdì ìpírònga nà ònà kàsùmì ò. ¹⁸Ní ndi dhu bhèyi tí, wemberè tó Ungbòta mà Kàgàwà ìli nzá inzà azu àpè ndùfu rórò. ¹⁹Obhó tí, wemberè tí Músà náavò yà Kàgàwà abhè foná Hyátá kóró kóró ale tò. Wò dhu-dzidò, kídýi ìkỳì-akpá-nzo-azù mà ìndrì-akpá-azù mà nà, ndàngbò atdíkpá idha nà. Ndirò, kídýi ***hisòpò** tí kátina itsu-dòkà, ndisò àlálà tàma-iká ní ka kòbhòlò imbi ní, ndàdù ndi azu òvò ní Hyátá tó bhùkù-dò ndirò kóró ale dò. ²⁰Ndirò kàdù àtìnà: «Yàrí ní ndi Kàgàwà uyá ndíní nyí nyongó tí ifunà Ungbòta itè rí azu.» ²¹Músà nùvò ndi azu átò Hemě-dzà dò ndirò kàvò ka sòmà tó dhu-tsí dò kóró. ²²Ndirò, Hyátá ka kàndà rò, mbèmbè kóró dhu ò'ò arí rìlā Kàgàwà-nyìkpó ò dhu ní perè tí ka kàbhù ìzà-azù òfù ndi dhu. Ndirò, inzà azu òfù ndi rò, Kàgàwà rí nzí àdù ìndrù tó nzéngà núbà.

²³Nírò, ndi nàla dhu ní yà òrù-akpà ò aríí dhu tó òfí itè arí dhu nú'ò ka rarí azu ní rìlā Kàgàwà-nyìkpó ò. Pbètù, obhóna dò ka kí Kàgàwà òlè dhu rónzina ní yà atdíídò fíndá ídzìnga ósè ìzà-azù tó perè dònà perè. ²⁴Obhó tí, Krístò atsu ònà Atdíídò ìlā Ngari ní nzí yà ìndrù-òtsú òsì ngari. Yà ìndrù-òtsú òsì ngari níí yà obhónà Atdíídò ìlā Ngari nyú tó òfí kèlè nítè rí ngari. Pbètù, kàtsù òrù-akpà ò yà Kàgàwà aradí i, ndòngò àmbè ndìtsò dò Kàgàwà-rò àlè-okú dò rò. ²⁵Yà atò náarirà dhu bhèyi, Pbàyàhúdí tó pbàkùhání tó ádròdrò ale dò Kamà nòongónà òtsù atdí-gùna tí Atdíídò ìlā Ngari ò. Kòngónà òtsù ànyì perè tí ndi ndábùna Kàgàwà tò ìzà-azù nà foná. Pbètù, Krístò náatsù nzá Atdíídò ìlā Ngari ò òrù-akpà ò, ndíní ndi ndongó tí ndàbhù ndítírò perè tí Kàgàwà tò ibí-gùna. ²⁶Kíina gukyè ndi dhu bhèyi, ní kákana ndàbà àpè ibí-gùna ròpè ndi yà adzi Kàgàwà anzina dhu ò rò. Pbètù, yà adzi ò dhu-tsù rí ndàpà ndòdì ndi ònà kàsùmì ò, Krístò nítè ndi atdí-gùna kèlè tí, ndíní ndi ndubà tí ìndrù tó nzéngà, yà ndi nyú tírò ndi ndí ndípfo, ndàbhù ndi perè tí Kàgàwà tò dhu-otù ò. ²⁷Ìngbàtí ìli ndi ale mà ròdona dhu ní, ndi ndòvè atdí-gùna kèlè tí dhu, ndi òvè-dzidò, Kàgàwà rádù ànyàna òtdì. ²⁸Ndi

dhu bhëyi tí átò, Krístò nípfò ndí ndòvè atdí-gùna kèlè tí, ndíní ndí ndubà tí ábhò ale tó nzérenge. Ndirò kíngoya ìngo tdítdò. Ní, kíngoya nzí ndíní ndí ndubà tí ìndrù tó nzérenge, pbétù kíngoya ndíní ndí ndígú tí ndòdò arí ale.

Krístò abhù ndí ndítírò perè tí Kàgàwà tò dhu

(Èbr 9.7-15,23-28)

10 ¹Músà bhà Ùyátá ní ìrà rírá ídì dhu tó 3fò ìtè rí àlè tò dhu, pbétù ka ní ní nzí i dhu nyú ìtírò. Ndi Ùyátá náazè ní kongò atdí perè-tidò kèlè núbho Kàgàwà tò yà atò náarí ìrà dhu bhëyi. Ní ndí dhu-okú dò rò, kàránà nzí Kàgàwà-tí ò ríwú ale nábhù rò rí ò àkàkà ale tí. ²Dhu í òna gukyè wò dhu bhëyi rí Kàgàwà ùlè ale ràdù 'ù'ò 'ìlā dòtsí Kàgàwà-nyìkpò 3 atdí-gùna tí dhu tí, ní i ale náawùna nzí 'òzù rò tdítdò nzérengeatále tí. Ndirò abádhí ubhàna ìzà tó perè ùbhò i i Kàgàwà tò dhu atdítdò. ³Pbétù, ndí ìzà tó perè-otù 3, ìndrù owúnà fíyó nzérenge nísè rò yà atò náarírá rò. ⁴Obhó tí, ìkyi-akpá-azù mà ìndrì-akpá-azù màrà rí nzí àdù ìndrù tó nzérenge ìndò akekpá màtí.

⁵Ní ndí dhu-okú dò rò, Krístò ìrà yà adzi 3 ònà kàsùmì 3, kàvò dhu Kàgàwà tò, ndàti:

«Nyi, nyi nyazè nzá ùbì tí ka kúbina ìzà tó perè mà, ngùkpà perè-tidò màrà kubho ìndù.

Pbétù, nyi nyabhòlò ní ngbòdu ndíní ma mabhù tí perè tí ìndù.

⁶Kàzù 3 ka kúbina ìzà tó perè mà,
nzérenge t'úbàta tó perè màrà
náafò nzá nyìkpónu.

⁷Ní, ma madù àtìnà ìnyi ní:

«Kàgàwà, kàní ma mìnà ma-tírò,
ndíní ma múnzi tí nyi nyòzè dhu,
àdhàdhì okúdu dò rò ka kándí pbùkù bhùkù 3 dhu bhëyi".»

⁸Àlè kàla wà dhu, Krístò ravò dhu, ndàti: «Nyi nyazè nzá, ìzà tó perè mà, ngùkpà perè-tidò màrà. Ndirò nyi nyazè nzá ùbì tí ka kúbina ìzà tó perè mà nzérenge t'úbàta tó perè màrà. Kórò kòrí dhu náafò nzá nyìkpónu.» Kàvò dhu ndí dhu bhëyi àzèmbè kórò kòkò perè núbhò ka karí àdhàdhì Ùyátá nónzi ka dhu bhëyi rórò tí. ⁹Wò dhu-dzidò kàdù àtìnà: «Kàgàwà, kàní ma mìnà, ndíní ma múnzi tí nyi nyòzè dhu.» Ní ndí dhu-okú dò rò, Kàgàwà ìpfò kòkò ìzà t'úbhota tó angýè perè kórò, ndàdù ùwunà Krístò nyú ní. ¹⁰Ndi Krístò anzi Kàgàwà òzè dhu dhu-okú dò rò, àlè'i, àlè kú'ò wà àlè, àlè rìlā nzérenge 3 rò, yà kípfo ngbòna ndàbhù perè tí Kàgàwà tò atdí-gùna kèlè tí dhu-otù 3.

¹¹Pbàyàhúdí-bvù, ìngbàtí ìlì ndí "kùhaní" mà nóongónà ìde bìlìnganà Kàgàwà-3nzí pbìndà kasu 3nzí ndí ndí rò. Kòngónà atdí perè-tidò kèlè núbho ibi-gùna Kàgàwà tò, ìnzí i perè ràdù ìndrù tó nzérenge ìtò akekpá màtí.

¹²Pbétù, Krístò náabhù perè atdí tí Kàgàwà tò. Ndi perè ní yà ádrèngbànga tó 3bì nà rí, ndítò ìndrù tó nzérenge perè. Ndirò, kàrádì pòtsò ifuta tó ngari 3 Kàgàwà bhà fangà dónà rò. ¹³Ányì, kà ròdona kòmbí dhu ní, Kàgàwà rí kórò kàbhà òmvù ábhù kà ròbè dýa dhu. ¹⁴Obhó tí, yà ndí ndabhù Kàgàwà tò atdí tí perè-otù 3, kàbhà kòkò ndí ndú'ò rìlā fíyó nzérenge 3 rò ale, rí ò àkàkà atdítdò Kàgàwà-nyìkpò 3 dhòdhòdhónganà ale tí.

¹⁵ Ndirò, ìlilá-Alafí rí ndi dhu òvò àlě tò átò. Wemberè tí, kà rí dhu òvò ndàti:

¹⁶ «Ádrùngbàlě Kàgàwà rí dhu òvò ndàti:

«Kǝkòrí idhò dzidǝ, yàrí ní ndi mà mí mǝngbò abádhí mànà ní ungbòta.
Ma mí pbàkà Úyátá nándí abádhí-afí ò,
madù àbhunà abádhí rùni.»

¹⁷ Ima, ma mí nzi abádhí tó nzérenge mà, abádhí tó afátá mànà nírě tǝtǝdǝ akekpá mǝtǝfí.»

¹⁸ Kàgàwà ùbà ìndrù tó nzérenge rò, ka kí mbǝ perè t'úbhota-atdyú nà ndíní kǝbà tí nzérenge.

Àlě kàkǝ àlě ròwù Kàgàwà-tí'ò atdí àlě-afí nà dhu

(Èfe 2.13,18; Èbr 4.4-16; 6.4-20; 12.25-29)

¹⁹ Nírò àbanǝnzò, àlě kà'ù wà dhu, Yèsù-azù-otù ǝ, àlě rǝrǝ òtsù òtsù Atdídíǝ ìlǝ Ngari ò. ²⁰ Àbadhi ángbe ípírǝnga-ǝwútá tó otu àlě tò, ndi ngari-tsù ka kútò ní mberù-ba-ǝnga ndi ndábhù rùfà ndi dhu-otù ǝ. Kà-tí ní, ndi dhu rǝnzì ndi yà kǝbhù ngbòna nyú nditǝrò kutǝ mùsàlabhà dǝ dhu-otù ǝ. ²¹ Obhó tí, àlě kí'í Kàgàwà bhà idzá kóró dhu dǝ rǝrǝ ádrùngbàlě tí wò ndi Ádrùngbǝ Kùhaní nà. ²² Ní, dhu àkǝ àlě ròwù Kàgàwà-tí'ò atdí àlě-afí nà, ndirò àkǝkǝ atdídíǝ a'uta nà. Yèsù nú'ò àlě-afí azùna ní, rǝlǝ atdídíǝ nzére irèta ǝ rò, ndàdù àlě-ngbò ù'ò ìlǝlǝ idha ní. ²³ Kàgàwà akò àlě tò ndi ndónzina dhu tó làkǝ àlě tò. Ndirò ka ní ndi ndùnò dhu ìfù arí ale. Ní dhu àkǝ àlě ròvò wò ndi àlě kóǝna ndíní àlě kabá tí dhu kǝngba ìnzí àlě kí àlě ìngyè rórò. ²⁴ Ndirò, dhu àkǝ àlě rǝndà àlě dǝ nga mbèyi àlě nzínzì ǝ, ndíní ndi dhu abhù tí àlě àlě ròzè àlě àlě nzínzì ǝ, àlě rǝdù àmbe ídzi dhu ònzì dǝ. ²⁵ Dhu àkǝ nzá àlě rùbhà atdíkpá àlě kí àlě-tsù ùndù dhu, àdhàdhì atdíǝhená ale arónzina dhu bhèyi. Ndirò, dhu àkǝ àlě ròngò àlě-afí àbhù ròtsì ǝbi àlě nzínzì ǝ. Àlě kàkǝ àlě rǝnzì dhu ndi dhu bhèyi, nyí nyàla wà Ádrùngbàlě Yèsù rǝngo ònǝ idhò rí ndìndù dhu dhu-okú dǝ rò.

²⁶ Obhó tí, àlě kapé àmbe nzérenge ònzì dǝ kǝsì tí, iwà àlě kùni obhónge rórò, ní Kàgàwà tó àlě kǝdù ùbhonà àlě tó nzérenge kǝbà tí ngǝtsi perè rí mbǝ tǝtǝdǝ. ²⁷ Pbétù, ndùbhà rǝdù àlě tó dhu ní, àlě ǝ ǝǝóna, àlě kí Kàgàwà rí anya òtǝ àlě dǝ, ndòtǝ àlě'í, rónǝ òmvù-tsè atdídíǝ órù kǝzu ní dhu òdò dhu. ²⁸ Angyi ka kongónà Músà bhà Úyátá nùkò ìngbàtí ìli ndi ale mà, nòhò ìmbǝ izu tó ale-afí na, ǝyǝ ale mà, ndirò ngǝtsi ní ìbhù ale mà níkò kǝnzì dhu tó ngàmbi tí rò. ²⁹ Nírò, Kàgàwà t'ídhùnà gǝyà nònzì ale tí nzi àdù ododu màlipò nyú nábà? Obhó tí, ndi ale nífu nzá yà ndi nú'ò ndilǝ nzérenge ǝ rò Kàgàwà t'ídhùnà-azù, yà ìndrù nábhu rùngbò ì Kàgàwà mànà azu. Ndirò ndi ale ùnò dhu nzére yà ìndrù àbhù arí rǝni Kàgàwà bhà ídzinga kǝbhà ìlǝlǝ Alafí ní. ³⁰ Obhó tí, àlě kùni wà yàrí dhu navò ìndrù tó ale. Kǝtí:

«Nzére dhu ùbhò ka kí nzére dhu ní dhu ní pbàkǝ kasu.

Ndirò ima, ma mubhòya ìngbàtí ìli ndi ale mà ndi ale ónzì dhu-bvu rǝ.

Ima Ádrùngbàlě Kàgàwà, ma mitǝiya ndi pbàkǝ ale-ànyǝ.» ³¹ Kàgàwà, yà ípírǝnga nà arí dhòdhóhonganà ale-fǝ ìndrù rǝsì dhu ní ǝǝóna àkǝ kǝnzì atdídíǝ dhu!

* 10.17 Yèr 31.33-34 * 10.22 Uvt 29.4; Zèk 36.25; Èfe 5.26 * 10.28 Tǝr 19.15

* 10.30 Tǝr 32.35-36

³²Nyirè pé yà angyi ndi nanzi rùkú dhu, yà Kàgàwà awù nyikú nga ònà kàsùmi ǵ. Nyi nyabà àpè abho nyú indrù-fǵ, pbétù nyi nyandù i àpè-dzi kóró. ³³Atdíghenà kàsùmi ǵ, ka kowúnà dhu ùnò rǵ nzére nyi nǵ, kadù àvu rùkú ábhǵ ale-ònzǵ rò. Ndirò ngǵkpà kàsùmi ǵ, nyi nyowúnà nyàpò rǵ atdíkpà kǵkò rǵyà ka kávu ale màná. ³⁴Nyi nyabà izu kǵkò imbi-dzà ò iǵ ale dǵ, nyàdù fukú dhu-tsí ùdhà ka kí dhu ná'ù dhèdhe nyú nà, nyi nyuni dhu inè nyi rǵrǵi idzi dhu-tsí, yà mbéyi nyú rǵi ndirò dhòdhóhóngà nà rádi nà dhu-okú dò rò. ³⁵Nírò, nyi nyàkà nzà nyùbhà fùkú a'uta, ndi a'uta rǵ ádrùgbà perè nyú nábhu nyàbà nídhunǵ. ³⁶Nyi nyàkà nyíðd affiku obvò, ndini nyi nyonzi tí Kàgàwà ózè dhu, kà ràdù yà ndi ndakò fíndá làká fùkú dhu nábhu fùkú. ³⁷Obhó tí, ìlǵlǵ Andítá ò Kàgàwà ràtina:

«Kàsùmi ùbhà ndi akekpà nyú!

Ndi kàsùmi ní yà àkàkà ndirà ale rǵrǵ ònà.

Kà rǵ nǵi àdi ádzi inzà ndi ndirà rǵrǵ'.

³⁸Obhónángatále tí rǵi nyìkpódu ǵ ale, rǵdù iǵi ipìrǵnga nà ima ndi ndà'ù dhu-otù ǵ.

Pbétù, kǵpè ndàdù olù pbìndà a'uta ǵ,

ní affidu rǵ mbà àdù iǵi dhèdhe nà kà dǵ'»

³⁹Pbétù, àlǵ'í na, àlǵ ní nǵi olù rǵdù 'adu, 'adù ùwǵ ale. Àlǵ ní iwà Kàgàwà ná'ù ale, ndini ndi a'uta nǵòdò tí àlǵ tó ipìrǵnga.

Pbàisràyéli t'ábhúya nzínzi ò Kàgàwà na'u ale

(Zàb 33.6,9; Yùw 8.56; 1Pé 1.8)

11 ¹Kàgàwà à'u indrù rǵ dhu-tì ní, ndi ale rà'ù dhu, àbà ndi rǵrǵ yà ndi ndóðna Kàgàwà abhù tí fíndà dhu nábà. Ndirò kà-tì ní, inè rǵi dhu tí ka kí inzà ka kǵpè àlǵna dhu à'u dhu. ²Ndi a'uta-tidò nà àlǵ t'ábhúna iǵi dhu-okú dò rò, Kàgàwà awe idzi dhu abádhí dǵ.

³Kàgàwà àlǵ ká'ù dhu-otù ǵ, àlǵ kèni dhu, Kàgàwà ranzi òrù-akpà mà yà adzi màná òtèna ní tí. Kà-tì ní, yà adzi ǵ àlǵ karálǵna kóró dhu-tsí Kàgàwà rabhòlò i òtèna, yà inzi rǵ 'alǵ dhu ní.

⁴Àbèli náa'u Kàgàwà dhu-okú dò rò, kǵbhà idzi perè nyú Kàgàwà tò, ròsè Kàyinà àbhù perè dònà. Ní kǵbhà a'uta-okú dò rò, Kàgàwà azù ka obhónángatále tí, ndi nyú tírò ndi nda'u kǵbhà perè idzi dhu tí nídhunǵ. Ndirò ndi a'uta-bvu rǵ, iwà màtí ndi ndavè rǵrǵ Àbèli arǵi inè àlǵ tò ndi ndarǵ dhu òvo indo màtí rǵ'.

⁵Ènòkà náa'u Kàgàwà dhu-okú dò rò, Kàgàwà adyi ka yà adzi ǵ rò, ròdzi òrù-akpà ò inzà òve-dzi nìné rǵrǵ. Ka kala nzà ka tdítdǵ, Kàgàwà adyi ka, ròdzi òrù-akpà ò dhu-okú dò rò. Obhó tí, ìlǵlǵ Andítá rǵ dhu òvo ndàti, tdù Kàgàwà odyí ka, ròdzi òrù-akpà ò rò, Kàgàwà razù ka nyìkpóna nòfò dhu ònzi arǵ ale tí'. ⁶Nírò, ìmbà a'utá na, indrù rǵ nǵi àdù Kàgàwà-nyìkpò nòfò dhu ònzi. Obhó tí, Kàgàwà-ti'ò ndi nòzè ndòndri ale náká ndà'ù dhu, inè kà rarǵi, ndirò kà rarǵ idzi dhu ònzi ndòne rǵ ndini i ala tí ndi ale tò.

⁷Nwà náa'u Kàgàwà dhu-okú dò rò, Kàgàwà avò dhu kà tò yà inzà ka kǵpè àlǵna angyi dhu dǵ. Ní kǵ'u Kàgàwà òvò fíndà dhu obhó dhu tí, ndàdù i ùgu

i 10.37 Ìrà rǵrǵ dhu tí ka kátina irǵ ale ní Masiyà. * 10.38 Hàb 2.3-4 * 11.4 Opt 4.4

* 11.5 Opt 2.24

òná atdíkpá pbi idzá-bhà màná *sàfinà nòsì. Ndi dhu-otù ǝ, ndi Nwà abhù Kàgàwà ròtdì anya yà adzi ǝ kórǝ ngùkpà ale dǝ, ndi Kàgàwà ràdù kòzù obhó-nángatále tí kàbhà a'uta-okú dǝ rǝ.

⁸Àbràhamù náa'u Kàgàwà dhu-okú dǝ rǝ, kǐfù Kàgàwà ànzì ndi dhu, ndìvà ndi ndàrà yà Kàgàwà ǝkǝ fìndá làkà fìndà, ndíní ndi ndadì tí kàmàna tí pbi rǝ. Kùbhà pbindà pbi rǝ nyú, ndàdù àrà inzà ndi ndèni ndi ndàrà i nga mà rǝrǝ. ⁹Pbindà a'uta-okú dǝ rǝ, kǝngónà àdì wǝ fìndá làkà Kàgàwà akǝ fìndà pbi rǝ ǝ àdhàdhì olo bhèyi. Ányì kǝngónà àdì hemě-dzà ǝ, àdhàdhì Ìsakà mà Yàkǝbhǝ màná náadù òko átǝ hemě-dzà ǝ dhu bhèyi. Abádhí tǝ Kàgàwà akǝ ndi làkà átǝ. ¹⁰Obhó tí, Àbràhamù ambénà òdòná dǝ ndàla dhu níí, Kàgàwà nyú ndi-tí-ǝrǝ udhé, ndàdù ǝsinà pbanga, yà atdíǝ kǝrǝ pfǝna rǝdzǝ pbanga*.

¹¹Sàrà nyú mà átǝ náa'u Kàgàwà. Ní, inè kà rǝí ìngò-àyi tí, ndirǝ mùlàyì-ngba nyú tí rǝrǝ, Kàgàwà abhù ka ràbà pbàdzukuru àbà kà rǝ ní onzi. Kàbà ndi onzi, kǝ'u dhu àbhù Kàgàwà rǝrǝ yà ndi ndakǝ làkà àbhù ràkà dhu-okú dǝ rǝ. ¹²Ndi dhu-okú dǝ rǝ ní ndi, Àbràhamù, àzembè ǝve kèlě òdǝ rǝ ale bhà pbàdzukuru níí abhò nyú àdhàdhì yà inzǝ rǝ 'zù ǝrǝ-akpà-nyǝ rǝ alali, ndirǝ àdrùngbà rǝrǝ-bidǝ ǝsǝkpǝ-bvù tí.

¹³Kǝkǝ ale kórǝ núuvě fǝyǝ a'uta ǝ, inzà i àbà yà Kàgàwà akǝ fìndá làkà fǝyǝ dhu rǝrǝ. Pbétù, abádhí ala ka itse rǝ, idhèya ràdù ndika ní. Abádhí avǝ dhu kpangba 'àti, yà adzi ǝ i rǝrǝ àdhàdhì olo bhèyi, ndirǝ abhi ǝ rǝí ale bhèyi. ¹⁴Obhó tí, wǝ dhu bhèyi rǝte ale rǝtèna kpangba dhu ní, i rǝrǝ fǝyǝ pbi rǝ nyú nǝne. ¹⁵Abádhí irèna gukyè angýíta tí i uvò 'òwù fǝyǝ pbi rǝ ǝ rǝ dhu, ní abádhí àbáyana àbà ányì i i 'àdù òná kàsùmì. ¹⁶Pbétù, abádhí-atdyú nyú níí yà mbèyi nyú rǝí atdíǝ rǝsè pbi rǝ dǝ. Ndi pbi rǝ ní ǝrǝ-akpà ǝ nga. Ní ndi dhu-okú dǝ rǝ, Kàgàwà-nyǝ rǝ ní ǝwù abádhí tǝ Kàgàwà tí ka kǝ ndànzi rǝ, iwà ndi ndabhǝlǝ pbanga abádhí tǝ nídhunì.

¹⁷Pbindà a'uta-okú dǝ rǝ, Àbràhamù níipfo idhùnà Ìsakà, ndàbhù perè tí Kàgàwà tǝ yà Kàgàwà amvù kàbhà a'uta òná kàsùmì ǝ. Kǝ'u, ndipfo ndi atdí tí rǝí idhùnà, ndàbhù perè tí, àzembè iwà Kàgàwà akǝ làkà fìndà rǝrǝ. ¹⁸Kàgàwà avǝ dhu kà tǝ ndàti: «Ìsakà-otù ǝ nga ní ndi nyǝ nyǝ pbàkù dhu tí ka kátina pbàdzukuru àbà ní.» ¹⁹Àbràhamù náa'u dhu Kàgàwà rǝrǝ inè ndàbhù Ìsakà rǝngbè ndi ǝve-bvù rǝ. Ndi dhu bhèyi ní ndi Kàgàwà adù Ìsakà àdu tǝdtǝ kà-fǝ ǝ, àdhàdhì ǝve-bvù rǝ ndi nǝngbè ale bhèyi.

²⁰Ìsakà náa'u Kàgàwà dhu-okú dǝ rǝ, kǝsǝ idhùna Yàkǝbhǝ mà Èsawù màná, ndǝvǝ olùnà rǝ i nǝnziya abádhí rǝ dhu abádhí tǝ.

²¹Yàkǝbhǝ náa'u Kàgàwà. Ní, íkyèrǝ ndi ndòdì ndíní ndi ndǝvè tí rǝrǝ, kǝsǝ idhùnà Yǝzefù bhà inzo atdátírá ǝ, pbindà mùgǝ-tsàdǝ ndi ndàgù ndi, ndàmbe Kàgàwà ùle dǝ rǝrǝ.

²²Yǝzefù náa'u Kàgàwà. Ní, íkyèrǝ ndi ndòdì ndíní ndi ndǝvè tí rǝrǝ, kǝvǝ dhu Mísrì tǝ pbi rǝ ǝ rǝ Pbàìsràyélì rǝvǝ òná kàsùmì dǝ. Ndirǝ, kǝyá dhu kpàna ka kǝnziya tí dhu dǝ.

²³Músà t'ábanà mà kà-tsánà màná náa'u Kàgàwà. Ní Músà tǝ ngbángba íyànà ùgù rǝ, abádhí anzi nzà Mísrì tǝ pbi rǝ ǝ àdrùngbà kamà bhà uyátá ùkǝ i i dhu-òdǝ. Ní, abádhí arù ndi ngbángba rǝrà àhu ìbhù àbì tí. Obhó tí, abádhí ala dhu ka rǝrǝ atdíǝ áya ngbángba.

²⁴Músà náa'u Kàgàwà. Ní kítdègu òvi ndàhu ádrùngbà, ní kùvó ndi dòtsí ìnzí kanzi ndi Mísri tó pbìrì ð ádrùngbà kamà t'ívanà bhà ingba tí. ²⁵Kàzè dhu ní 'òngò àpbè àbà atdíkpá Kàgàwà bhà ale mànà, ròsè Mísri tó pbìrì ð bhà tó nzénga ð idhèna rí ndíkà idò kàsùmì ð tí dhu dònà. ²⁶Ndirò, Músà tó, ndi ní ka kí dhu èncò nzére àdhàdhì Màsiyà ní ka kuncya dhu nzére dhu bhèyi dhu ní ìdizi dhu, ròsè Mísri tó pbìrì ð ònzi àbà ndi ndí dhu dònà. Obhó tí, kàmbénà ðdònà dš dhu ní, Kàgàwà ubhòya ndi ní perè. ²⁷Pbìndà a'uta-okú dò rò, kàhù Mísri tó pbìrì ð rò, ìnzí ndònzì ádrùngbà kamà bhà nàwí-òdò. Ndirò kàdù nzá ndi olù yà ndi ndùdhè ndi ndònzì tí dhu ð, àdhàdhì àlā rí Kàgàwà, yà ìnzí ka karí àlāna ale àlā ale bhèyi. ²⁸Ndi pbìndà a'uta-okú dò rò, kàpè ***Pàsika** tó m̀hèndù. Kùyá dhu Pbàisràyélí tó, r̀v̀v̀ ìzà-azù f̀ỳv̀ tsàtsù r̀, ndíni yà ìndr̀-̀tsè òtdì rí m̀l̀l̀ỳikà ǹv̀k̀ye tí nzí abádhí tó senzo tó kpabhá nzòzo.

²⁹Í Pbàisràyélí náa'u Kàgàwà. Ní abádhí udà Òlòlù ádrùngbà r̀r̀r̀ ònà àdhàdhì adzi-kpa dš ì úda dhu bhèyi. Pbétù, Mísri ð bhà níitdègu dhu àpà 'ònzì ndi dhu bhèyi, ní idha agbù ndi abádhí dš, tsèya r̀òtdì ndi.

³⁰Pbàisràyélí tó a'uta-okú dò rò, Yèrikò tó kigò-ngbò ka kákpòrò ní odu tó kàlì núugòlò ndi, ndìtsi obvò, àr̀ùbhù idho tí abádhí àkpòrò ngbòna rò.

³¹M̀nỳv̀nì tó atdí tsìbhále, Ràhabà tí kátina náa'u Kàgàwà. Ní, f̀ỳadhíyà mà ka kakyè nzá atdíkpá f̀ỳv̀v̀ kigò ð bhà kàkà ì nuvò ìnzí 'òngò Kàgàwà-tsù dhu nífu ale mànà, f̀ỳadhíyà akò abhábho màr̀ungà ð dhu-okú dò rò.

³²Nírò, ma mí àdhu èncò t̀d̀t̀d̀š? Obhó tí, kàsùmì àbhu nzá ma mawè dhu Gidìyonì mà, Bàrakà mà, Sàmusonì mà, Yèfutà mà, Dàwudì mà, Sàmjlè mà pbànábì mànà nàndà dhu dš. ³³Kàgàwà ì a'u dhu-okú dò rò, k̀k̀k̀ ale nzínzì ð atdídhénà ale nàanzì ádr̀òdr̀ kámá tó pbìrì ð ale lè mà, ngùkpà ale ràdù obhó-nànga tó dhu ònzì. Ngùkpà ale abà Kàgàwà akò f̀nd̀á l̀àkà f̀ỳv̀v̀ dhu, ngùkpà ale utsi àr̀-̀tsù, ³⁴ngùkpà ale ivé atdíðš r̀r̀r̀r̀ kàzu, ngùkpà ale ègu ì àpà ka kí k̀k̀ỳè ìl̀a tó ìl̀a tó obhi-akpá ní dhu ð rò, ngùkpà ale ì f̀ì mbà v̀bì nà, pbétù Kàgàwà adù ì-tsí àbhu r̀òtsì v̀bì. Ilà t'úgyeta ð, ngùkpà ale itè ì v̀bìtálè tí, 'àdù ìnzí ní f̀ỳv̀v̀ pbìrì ð pbànówì lè mà ònzì, 'òdì r̀òtsè. ³⁵Atdídhénà vèbhále náa'u Kàgàwà. Ní abádhí ala ì t̀d̀t̀d̀š nzínzìyà ð rò èvè ale mànà, iwà Kàgàwà àbhu r̀ungbe ì v̀v̀-̀bv̀v̀ rò r̀r̀r̀.

Ngùkpà ale-tsí r̀š ka kavù atdíðš ràla v̀v̀-̀ngb̀v̀ nyú. Pbétù, abádhí uvò ì ìnzí k̀k̀k̀ ì àpbè ð rò, ndíni ì èvè dhu-dzidš Kàgàwà abhèya tí 'èngbe ì v̀v̀-̀bv̀v̀ rò, 'àdù ìdizi ìpìr̀ngà nyú nábà. ³⁶Ngùkpà ale-tsí ka kigò, kadù èvìnà asé ní. Ndirò ngùkpà ale ka kusó àdr̀-̀mbì dš, kadù èdònà ìmbì-dzà ð. ³⁷Ngùkpà ale-tsí ka kakyè, kubvù odu ní, ngùkpà ale-ònga àzè kadù isí ní. Ndirò ngùkpà ale ka kakyè ìl̀a tó obhi-akpá ní. Ngùkpà ubhì 'àmbe òrì dš akye, tàmà-ndi mà, ndirò ìndr̀-̀ndi mà ì èf̀š r̀ỳá r̀r̀r̀. Abádhí r̀š kóró dhu atdì ndi. Ndirò ka kavù abádhí r̀š, k̀v̀nzì nzére dhu nyú r̀ỳá. ³⁸K̀k̀k̀ dhu bhèyi ale-tidò náakà nzá 'òkò yà nzére adzi ð. Abádhí arì akye r̀ungù ð ndirò pbìrì dònà. Ndirò abádhí ongónà òko odu ð r̀f̀ì ibhu ònà ndirò adzi ð r̀f̀ì ibhu ònà.

³⁹K̀k̀k̀ ale kóró náa'u Kàgàwà. Ní ndi dhu-okú dò rò, k̀ẁv̀ ìdizi dhu abádhí dš. Pbétù, ì ale náabà nzá yà k̀k̀k̀ f̀nd̀á l̀àkà f̀ỳv̀v̀ dhu. ⁴⁰Kàgàwà ì f̀ì iwà ndi ndùdhe ìdizi dhu nyú àlè tò r̀. Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, kàzè nzá ndi dhu ràkà abádhí tó víya dš rò ìmbà àlè f̀ì na.

Kàgàwà arí nzére dhu isò àlě tò málipò ní ndíní ídzinga nibho tí àlě tò dhu
(1Kò 9.24-27; Fìl 3.11-14; 1Pé 2.21-24)

12 ¹Àlě nàndà dhu nǐ, kǒkò fíyó a'uta nitě kpangba ale tó ádrùngbǎ ihé nyú nákpòrò àlě-ngbò átò. Nírò dhu àkǎ àlě rǎwà yà àlě-tsù ètò rádù ìnzí àlě rǎmbe òwu dǒ angyi a'uta ǒ kóró dhu-tsí. Ndirò, dhu àkǎ àlě rǎwà nzérenge yà isò tí arí ndàpǎ àlě-rǒ dhu, àlě rádù àmbe òtse dǒ yà Kàgàwà áví àlě ròtsè ònǎ ǎngu ǒ, ìnzí àlě kí àlě ingyě rórò. ²Dhu àkǎ àlě rǎdǐ àlě-nyìkpó Yèsù-rǒ tí. Ka ní ndí àlě tó a'uta apè ndí ònǎ rò ale, ndirò kàbhù rádù rǐrǐ àkǎkǎ a'uta tí ale. Obhó tí, kǎndù mǎsàlabhà dǒ ka kí ndùtò ndòvè dhu-dzi, ìnzí ndàbhù nyina rǐwù ndí ǎve-tidò nǐ. Kǎnzí ndí dhu iwà ndí ndùni olùnǎ rò ndí ndàbàna dhèdhe nídhuní. Ní kòmbí, kà rǐrǐ òrù-akpà ò ndí ndàdì Kàgàwà bhà Ádrùngbǎ kamà tó tombi tó fangà ònǎ rò rǒ. ³Dhu àkǎ nyǐrè ka, yà nzér-engatále náandrò ndí atdíǒ dhu-dzi nandù ale. Ndi dhu bhèyi ní ndí afíku rǐ nǐ àdù ndingye, ndi dhu rádù nyádu olù. ⁴Obhó tí, wò nzérenge lèma nyí nyonzi tí nyí nyúgyena ila ǒ, nyí nyàpè nzá nyúgye rǎrà àhu nyí nyúve dhu ò. ⁵Ndirò, nyí nyàdzo tí nzá wà yà pbìndà inzo bhèyi Kàgàwà rǐ afíku àbhù ròtsi obi ní ǎte rǒ rǒ? Kà rǎtina:

«Pbàńńgbá, àpé nyala Ádrùngbǎle Kàgàwà rǐ nyisò málipò ní dhu nzére dhu tí.

Ndirò, àpé nyabhù afínu ríngyě ndí dènú kà rǒrò rò.

⁶Obhó tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà arísòna málipò ní ale ní òzè ndí ndózè ale.

Ndirò, àbadhi arí itina ale ní pbìndà inzo tí ndí ndùni kóró ale*»

⁷Nyí nyàkǎ nyòndù Kàgàwà rǐ nyisò málipò ní dhu-dzi òndù tí, kǎrí dhu ònzí rùkú pbìndà inzo bhèyi nídhuní. Ádhi pbá ingba ndí ìnzí àbanà arí nzére dhu isò fíndà málipò nǐ? ⁸Ìnzí Kàgàwà apé àdù nzére dhu isò fùkù málipò ní kóró pbìndà inzo isò ndí ndarí dhu bhèyi, ní nyí ní nǐ kàbhà obhóná nzónzo, pbétù nyí ní iri nzónzo. ⁹Ndirò yà adzi dǒ àlě t'ábaya náarí nzére dhu isò àlě tò málipò ní àlě rádù ǐfu. Nírò dhu òfò tí nzá nga àlě rǐfu àlě t'Ábanà Kàgàwà, ndíní àlě nabhù tí àlě rǎbà dhòdhóhóngà tó ípírǒnga? ¹⁰Obhó tí, àlě t'ábaya náarí nzére dhu isò àlě tò málipò ní ákě kàsùmí kèlě tí, nyìkpóya nǒfò dhu bhèyi. Pbétù Kàgàwà arí kǐsǎ àlě tò ndíní ídzinga nibho tí àlě tò, ndàdù àlě àbhù àlě rǐrǐ ililǎ ale tí ndí bhèyi. ¹¹Àlě isò ka kí málipò ní ònǎ kàsùmí ǒ, àlě karí nǐ ndí dhu àlǎ dhèdhe tí àlě tò, pbétù àlě karí kalǎ izu ibho rǐ àlě tò dhu tí. Pbétù olùnǎ rò, ídzi dhu nàla ndí malipò-nyutsi ale náarí àbàna itse tí dhu ní mǎràngà ǒ affya ròko dhu mà, obhónánga tó dhu ònzí ì í Kàgàwà-ònzí dhu màna.

¹²Nírò, dhu àkǎ nyàbhù kǒkò ì nìngyě okùku mà, kǒkò ìvǐ rǐvǐ ǎtdyàku màna rǐdzò. ¹³Dhu àkǎ nyòbhòlò túrútúrú ikò otu pfǒku tò, ìnzí òtsòtsù ale-pfò nabhù tí rǎvo, pbétù ndíní abádhí nabhù tí rùgu ùgú tí.

Ìnzá dhu àkǎ ìndrù ròkò ìnzí ǐfu Kàgàwà-tsù dhu dhu

¹⁴Dhu àkǎ nyòñè mǎràngà ǒ nyí nyóko kóró ale màna dhu, ndirò Kàgàwà-nyìkpó ǒ nyí nyóko ilá nyí nyilǎ rórò dhu. Ìmbǎ kǐrǐ ndí dhu bhèyi rò, Ádrùngbǎle Kàgàwà-nyìkpa àlǎ rǐ ale rǐrǐ ìmbǎ atdí mǎtǐ nzínziku ǒ. ¹⁵Dhu

* 12.6 Mbà 3.11-12

àkà nyàndà nga mběyi ìnzí nízínzíkù ǝ atdí ale mà ràsà Kàgàwà rí ndàsò ní asota. Ndirò dhu àkà nyàndà nga mběyi átò, ìnzí nízínzíkù ǝ atdí ale mà níí'í tí ábhǝ ale ìnzà rí ale tí, ádhàdhì ògyògyè atdídhénà itsu-vé náarí dhu ìnzà dhu bhěyi. ¹⁶Nízínzíkù ǝ atdí ale mà náká nzá ndí'í mǎnyònitále tí, ndirò ìnzí arí Kàgàwà bhà dhu-tsí ifù ale tí. Nyí nyàkà nzá nyònzí dhu Èsawù náanzí dhu bhěyi: kàbhù sengba tí ndí ndí'í dhu tó pbindà obhónánga kodzi áké ònyù-ngba rǝ dhu bhěyi. ¹⁷Ádhàdhì nyí nyúni dhu bhěyi, olùnà rǝ, kàzè àbanà raso ndí, pbétù ndí kà t'ábanà adù ndí dhu àsà àsà tí. Kǎmvù mbà ndòdzì ndíní àbanà ugèrè tí pbindà irèta, ní ndí dhu aká nzá kà tò.

¹⁸Obhó tí, nyí nyòwù nzá ùvò yà ngbǝna àpbala ka kádù yà adzi ǝ pbìrì-tí'ò, ádhàdhì Pbàìsràyélí náawù ùvò Sínayí tí kátina pbìrì-pfò rǝ dhu bhěyi. Abádhí ala ndí pbìrì dǝ rǝrù atdídǝ kàzù, ndí pbìrì dǝ ndí nìbvù mbìl'ùtì ìnǝfà, ndirò kà dǝ rǝpìlì àpùpù. ¹⁹Abádhí ìrì wàndà-tù mà, Kàgàwà-tù màna. Ní kǝkǝ dhu ì rǝ rǝ, abádhí itsò ì Kàgàwà rǝ ìnzí ǝtè tí fíyò tǝtǝdǝ. ²⁰Abádhí andù nzá fíyò ka kùyà dhu-dzi. Ndi Úyátá ní'í: «Yàrí pbìrì-ngbǝ àpbàlǝ rí dhu kórǝ ní'ina mbà ìzà mǎtí, náká kubvù odu nǝ rǝvè".» ²¹Ndirò, abádhí ala ndònzí rí rǝ dhu ní'í ǝdǝ àbhù rí rǝsì atdídǝ ìndrù ǝ dhu. Ní Músà adù àtìna: «Ma mǝfí ǝdǝ nà" ndirò ma mívi ìvì tí.»

²²Pbétù, nyí nyòwù ùvò ìkyèrǝ tìná ní Sàyuni tí kátina pbìrì, yà Kàgàwà, dhò-dhódhónganà arí'í ìpìrǝnga nà ale bhà pbanga náarí dǝnà pbìrì. Ndi pbanga ní òrù-akpà ǝ Yèrùsàlemà tǝ kigǝ, yà màlàyíkà tǝ lufù-tsù náarí 'ùndù, 'ònyù mùhe-ndù ònà pbanga. ²³Nyí nyòwù wà ùvò ìkyèrǝ Kàgàwà bhà senzo, yà iwà kùndí ǝvǝyà òrù-akpà ǝ ale tǝ mǝtù-tí. Nyí nyòwù wà ùvò átò ìkyèrǝ Kàgàwà, yà kórǝ ale-ànyà nitǝiya ale-tí. Ndirò nyí nyòwù wà ùvò kàkà atdídǝ àkà obhónángatále-tí. ²⁴Nyí nyòwù wà ùvò ìkyèrǝ Yèsù, yà àlǝ nungbò Kàgàwà màna ǝwátana tǝ ungbòta ní ale-tí. Ndirò nyí nyòwù wà ùvò ìkyèrǝ yà ndí nufu kàzù-tí. Ndi kàzù rǝtèna àlǝ tò dhu ní atdídǝ ǝsè Àbèlì-azù rǝtèna àlǝ tò dhu dǝnà dhu".

²⁵Nírò, nyàndà nga mběyi. Dhu àkà nzá nyùvò nyí, ìnzí nyí'í wò fǝkù rí dhu ǝvò Kàgàwà-tsù dhu. Obhó tí, angyi ìndrù núuvò ì, ìnzí 'ìrì fíyò rí kàbhà ǝtè ǝvò yà adzi dǝ ale-tsù dhu. Ní ì ale núugù nzá Kàgàwà ràbhùna fíyò màlìpò ǝ rǝ. Ní àlǝ'í, yà àlǝ karí òrù-akpà ǝ rǝ rí dhu ǝvò àlǝ tò ndí Kàgàwà-tù ìrì rǝ, àlǝ kádù ùgu ìngbà dhu bhěyi ìnzí àlǝ ràbà kàbhà màlìpò? ²⁶Angyi kà-tù náabhù yà adzi rivi. Pbétù kòmbí, kǝkǝ làkà àlǝ tò ndàtì: «Ma mabhùya yà adzi rivi atdí-gùna tí tǝtǝdǝ, ndirò ma mabhùya òrù-akpà rivi átò".» ²⁷«Atdí-gùna tí tǝtǝdǝ» tí kà rátina dhu-tì ní, Kàgàwà abhòlò kórǝ dhu-tsí riviya, 'adù ùwí, ndíní kàkà ìnzí rádù ìvi dhu-tsí náadù tí ndí òko.

²⁸Nírò, àlǝ kàkà àlǝ ràbhù ǝtsò Kàgàwà tò, kìbhò yà ìnzí ònànga rádù ìvi ádrùngbànga tǝ idzi àlǝ tò dhu-okù dǝ rǝ. Ní àlǝ kàkà àlǝ rǝlǝ ka kà-nyìkpó nǝfǝ ùlétá ní, ifuta nà, ndirò kǝdǝ ònzí àlǝ kí rǝrǝ. ²⁹Obhó tí, àlǝ tǝ Kàgàwà ní kàzù arí dhu ùbì dhu bhěyi arí dhu ùbì ale.

Dhu àkà kǝnzí Kàgàwà-nyìkpó nǝfǝ dhu ìndrù nízínzì ǝ

(Màt 19.4-6; Rǝm 12.10,15; 1Tè 4.3-7; 1Tì 6.6-10)

13

¹Dhu àkà nyòzè nyí nízínzíkù ǝ atdí àba bhà inzo bhěyi. ²Dhu àkà nzá nyàdzò olo t'ákǝta rǝ rǝ. Ndi dhu bhěyi ì ì dhu ònzí dhu náabhù

atdídhená ale ràkò màlàyíkà inzà ì ùni rórò. ³Dhu àkà nyírè imbi-dzà ò ka kúsò ale, àdhàdhì atdíkpá ka kúsò nyí mànà ale bhěyi. Ndirò, dhu àkà nyírè rýà ka kávu ale, inè nyí nyí'í átò rýà ka kádù àvu ale-ngbò nà dhu-okú dò rò.

⁴Dhu àkà kóró ale rifu yà Kàgàwà unction umbátá-okú dò rò dhu. Kpatsibhále mà pbìndà tsibhále mànà náká 'òdò ì fíyò tí. Obhó tí, Kàgàwà nńtđiya mńnyòni ònzi arí ale-ànyà, imbà rí'í yà iwà ì nńmbà ale mà ndirò inzà ì nńmbà ale màtí.

⁵Dhu àkà nzà nyòzè fùrangà atdídò. Dhu àkà idhèku rika ndi yà nyí nyí'í nà fukú dhu ní tí. Obhó tí, Kàgàwà nyú ndítíró rí dhu òvo ndàti: «Ma mí nzi àdzo rùnù rò, ndirò ma mí nzi nyubha akekpá màtí.» ⁶Ndi dhu-okú dò rò, àlè kí'í inè àlè ràti obi nyú nà:

«Ádrungbále ní ndi pbàkà Műdzànbà,

ní ma mí nzi atdí dhu-òdò mà ònzi.

Yà adzi ò ale ràdù àdhu ònzi rùdú?»

Dhu àkà àlè rùbhà Pbàyàhúdí tó mǎndu-owù t'únguta dhu

⁷Dhu àkà nyírè yà angyi nyí nunda fùkú ádròdrò ale, kàkà Kàgàwà bhà òte navò fùkù ale. Dhu àkà nyǎndà ingbà dhu bhěyi màtí abádhí awù fíyò ípìrònga ùtsà dhu, nyǎdù í'í abádhí í'í nà a'uta-tidò nà. ⁸Yèsù Krístò ní inzí arí ndùwù ale. Kà rí'í indo àdhàdhì yà inzì ndi ndí'íná dhu bhěyi, ndirò kí'íya ndi dhu bhěyi tí dhòdhòdhòngànà. ⁹Àpé nyàbhu nyí kutrà nyí yà olo tí rí'í fùkù dhèdhèrò dhu t'údheta-tidò ní. Obhó tí, afiku àkà ròtsi obi Kàgàwà bhà ídzìnga-otù ò, inzí ní ònyù-okú dò rò ka kùyà dhu ífù ka kí dhu-otù ò. Í uyátá ífù arí ale dzùná ònzi ndi dhu rí nzi àdù akekpá màtí. ¹⁰Hemě-dzà ò rí kasu ònzi Pbàyàhúdí tó pbàkùhání náká nzà 'ònyù àlè tó *mǎzàbahù dǒ ka kùbho perè tí Kàgàwà tò dhu'. ¹¹Obhó tí, ndi hemě-dzà ò, pbàkùhání tó ádròdrò ale dǒ kamà ongónà òtsù izà-azù nà Atdíð òlǎ Ngari tí kátina ngari ò, ndíní ndi ndabhù tí Kàgàwà tò, rí'í kà rí nzérenga ùba ní perè tí. Pbétù, izà-ngbòna núbì ka kongónà àdù òwu kàzu ní kóró, igi pbanga rǒ rò. ¹²Ndi dhu-okú dò rò ní ndi ka kahò Yèsù átò igi kigò rǒ rò, ndíní pbìndà ale nu'ò tí azùna nyú ní, rilǎ Kàgàwà-nyìkpó ò.

¹³Nírò, dhu àkà nzà àlè rùngu Pbàyàhúdí tó mǎndu-owù. Dhu àkà àlè ròwù àlè usò Yèsù mànà, àzèmbè àlè kí àlè-itsi ònzi ka kí dhu-dzi òndù yà kǎndù itsina ònzi ka kí dhu-dzi dhu bhěyi rórò. ¹⁴Obhó tí, yà adzi ò àlè kí'í mbà ádzì ràdù àdi pbanga nà, pbétù àlè kí ònena pbanga ní yà ìrà rírá-tsí. ¹⁵Nírò, Yèsù-otù ò, dhu àkà àlè rùbho perè tí Kàgàwà tò dhu ní, kǒvò ilè àlè kí bilíngànà dhu. Kà-tì ní, dhu rǎkà àlè ròngò kǒvò ilè kpangba. ¹⁶Ndirò, dhu àkà nzà nyǎdzo ídzìnga t'ònzita mà dzùnakù ònzi nyí nyí nzinzikù ò dhu mànà rǒ rò. Obhó tí, wò dhu bhěyi perè-tidò núbhò nyí nyí dhu ní ndi ràdù Kàgàwà-idhè àbhu rika ndi.

¹⁷Dhu àkà nyòngò nyǎnda arí ale-tsù dhu ìrì, nyǎdù abádhí ífu. Abádhí arí ndi nyǎdò, ì ùni dhu ì rǒvoya ndi okúku dò rò ì anzi kasu tó màkǔrù Kàgàwà-ònzì dhu-okú dò rò. Wò dhu bhěyi nyí nyònzì dhu dhu ní ndi ràdù abádhí àbhu rǒnzì fíyò kasu dhèdhe nà, inzí ì í 'ùhù rórò. Obhó tí, 'ùhù ì í rórò abádhí rí fíyò kasu ònzi dhu-nyutsi nyí nyábàna ídzi dhu tí dhu rí'í mbà.

* 13.5 Tòr 31.6,8; Yàk 1.5 * 13.6 Zàb 118.6 j 13.10 Kà-tì ní, Pbàyàhúdí tó sòmà tó mǎndu ífù arí ale rǎrì nzi àdù àlè'í pbàkrístò tíró àlè kábàna Yèsù avè mùsàlabhà dǒ dhu-nyutsi asota nábà.

¹⁸ Dhu àkà nyĩtsò nyĩ dòkà. Mă mà'ù wà dhu mă rərĩĩ ìnè íd̀zì irèta nà, mă mózè mĩĩ íd̀zì mùtsò nà kóró dhu-tsí ʒ nídhunĩ. ¹⁹ Ma mìtdè nyĩ atdídʒ, dhu rākà nyĩtsò nyĩ Kàgàwà-rʒ, ndínĩ kǎbhù tí ima madu mà tiku ʒ tsàkàtsàkà.

Itsòta

(Róm 15.30-32; Kòl 1.9-11; 1Pé 5.10-11)

²⁰ Kàgàwà arí ndi màrùngà ìbho àlě tò. Kǎbhù àlě tó Ádrùngbǎle Yèsù rìngbè ndi ɔve-bvù rò. Ndi Yèsù ní ndi àlě tó ádrùngbǎ undataba, àlě'ĩ pbindà tàrà tírò. Yà ndi nufu kǎzù-otù ʒ, Kàgàwà abhù àlě rùngbò àlě ndi màrà dhòdhódhóngà tó ungbòta nĩ. ²¹ Kàgàwà àkà ndàbhù nyĩ nyǒngò íd̀zì dhu ɔnzì bìlìnganà, ndínĩ nyĩ nyonzi tí kòzè dhu. Kàkà ndàbhù nyĩkpóna nòfò dhu rākà àlě-nyutsi Yèsù Krístò-otù ʒ. Ndi Yèsù àkà ilèta nà dhòdhódhónganà. Àmìnà.

Bhàruwà ríku dóná rò andítá mà ovíta màrà

²² Àbanĩnzó, ma mìtdè nyĩ ìtdè tí, dhu àkà nyǒndù kǎkò fùkù ma màndĩ afíku otsi tí ɔbi nĩ ɔte-dzi òndù tí, ma màndĩ ka ídò tí fùkù nídhunĩ. ²³ Ma mòzè mɔvò fùkù dhu ní, àlě t'ádòná Tìmòtewù ka kíkòlò wà imbi ʒ rò dhu. Ní kǎpé ìrà àhu tidu ʒ tsàkàtsàkà, ní mă mǎdù òwu atdíkpá àbadhi màrà, mòwù ngbòku àla.

²⁴ Òvì nyòvì nyũnda arí ádròdrʒ alé kóró, Kàgàwà bhà kóró ngǎkpà alé màrà. Ìtǎliyà tó pbìrì ʒ àlě t'ádóna nóvì nyĩ átò.

²⁵ Kàgàwà àkà ndàso nyĩ kóró!

Yàkɔbhò

andí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ò ì nòtù ádròdrɔ́ dhu tí dhu

Dhu àla ndi kpangba yàrí bhàruwà nandí ale rārì Yàkɔbhò tí kátina ale. Ábhɔ́ ale arí dhu irè ndi Yàkɔbhò rārì Yèsù t'ádóna nzínzi ɔ́ atdí ale (Mrk 6.3). Ka ní'í Yèrùsàlemà tó kígò ɔ́ kànìsà ɔ́ ádròdrɔ́ ale nzínzi ɔ́ atdí ale (Kas 1.14; 12.17; 15.13; 21.18; Gàl 2.9).

Ka kárí dhu irè, kà randí yàrí bhàruwà mbèmbè ifo kumi atɔ́ údà Yèsù ka kùgù dhu-dzidɔ́ rórò. Ndi kàsùmì ɔ́, «ka kapè kavu atdíɔ́ Yèsù ná'ù ale rɔ́ Yèrùsàlemà tó kígò ɔ́» (Kas 8.1).

Yàkɔbhò andí dhu fíyò ní «atdí kumi dóná ɔ́yɔ́ nà rùgànda-tsù» (1.1). Ungbòta-Ayí ɔ́, i «atdí kumi dóná ɔ́yɔ́ nà rùgànda-tsù» tí ka kátina ale ní kórɔ́ Pbàìsràyélí, yà Pàlèstìnà tó p̀bìrì ɔ́ aróko Pbàyàhúdí mà, ngùkpà p̀bìrì ònà ì nífàlà-tsí mànà. Pbétù, Ungbòta-Ɔwátá ɔ́, kà-tì ní kórɔ́ pbàkrístò, Pbàyàhúdí mà, ìnzí ní Pbàyàhúdí mànà (Gàl 6.16).

Yàkɔbhò andí dhu fíyò pbàkrístò nzínzi ɔ́, ábhɔ́ ale nyú ní'í nàkùtále. Atdíhená-tsí nóongónà kasu ònzì ònzònzì Pbàyàhúdí tó inga-abábá ɔ́ (5.1-6). I ale-rɔ́ ka kávu dhu náabhù abádhí rífàlà ì yà adzi ɔ́. Ní Yàkɔbhò andí dhu abádhí tò, ndíní abádhí-afí nabhù tí ròtsi ɔ́bì a'uta ɔ́. Kàtì: ìnzí ka karí ídzi dhu ònzì ní ìndrù tó a'uta rārì iwà ɔ́vè a'uta (2.26).

Bhàruwà-nyitì ka kòhù tí dhu

- Bhàruwà-dòkpa (1.1).
- Umvútá-ònzí dhu àkà kíkò pòtsó a'uta ɔ́ dhu (1.2-12).
- Ìnzí Kàgàwà arí atdí ale mà nábhù rònzi nzèrè dhu dhu (1.13-18).
- Kàgàwà bhà Ɔte àkà kírì, kadù kùnò dhu ònzì dhu (1.19-27).
- Ìnzá dhu àkà kí'í ìndrù-ònga t'óvòta tó ale-afí nà dhu (2.1-13).
- Ìnzí ka karí ídzi dhu ònzì ní a'uta ní iwà ɔ́vè a'uta dhu (2.14-26).
- Ale-idà-dò àkà kòdò mbéyi dhu (3.1-12).
- Dhu-ònga t'óvòta tó obhóná irèta (3.13-18).
- Yà adzi ɔ́ dhu-tsí nòzè ale ní Kàgàwà rɔ́ òmvù dhu (4.1-5.6).
- Dhu-dzi òndù ka kí dhu mà itsòta mànà (5.7-20).

Yàkɔbhò rí ìndrù nòví dhu

1 ¹Yàrí bhàruwà nandí fùkù ní ima Yàkɔbhò, Kàgàwà bhà, ndirò Ádrùngbàlè Yèsù Krístò bhà ìnɔ́-akpà. Ma mòvì nyí kórɔ́, yà atdí kumi dóná ɔ́yɔ́ nà rùgànda-tsù tírò nyí nyífàlà nyí yà adzi ɔ́ rò^a.

a 1.1 Atdí kumi dóná ɔ́yɔ́ nà rùgànda-tsù tí ka kátina irò ní pbàkrístò, ìmbà rí'í Pbàyàhúdí màtí ndirò ìnzí ní Pbàyàhúdí màtí.

Umvútá-ònzí dhu àkă kíkò pòtsó a'uta ǝ dhu

(Opt 3.6; 4.7; Zèk 7.19; Mát 7.7-11)

²Àbanǎnzó, nyí nyàkă nyǝzù yà nyí nyí dhèdherò umvútá-tidò nábà dhu ríí dhèdhe tí atdíǝ fùkù. ³Obhó tí, nyí nyàkă nyǝni dhu nyí rapé iko pòtsó fùkú a'uta ǝ umvútá-ònzí, ní ndi dhu ràrí dhu-dzi t'òndùta tó ɔbi nábhù fùkù. ⁴Dhu àkă wà fùkú dhu-dzi t'òndùta rìtè ndi kɔpangba, ndíni nyí nyíí tí àkákă ale nyú tí, ndirò ìmbă rýá ndi nùbhà ndíni ì ɔnzi tí atdí dhu mà ríí ale tí. ⁵Pbétù, dhu apé íí nzínziku ǝ atdí ale mà nòtù ndi ìmbă ndíí dhu-ǝnga t'óvòta tó irèta nà dhu tí, ní ndi ale àkă ndònzì ka Kàgàwà-fó. Ní kà rǎdè kàbhu àbhù kà tò. Obhó tí, kǎrí dhu ùbhò kóró ale tò, ìnzí ndi ndí indrù-ǝnga òvò rórò, ndirò ìnzí ndi ndí ndingyè rórò. ⁶Ndirò, kàkă ndònzì ka a'uta nà, ìnzí affina rùguru rórò. Obhó tí, affina rùguru ale, níli ndi yà rèrè dǝ rópili àpùpù rǎbhùna ràmbe ndàwà dǝ mùkurà tó idha bhèyi. ⁷Ndi dhu bhèyi ale-tidò nákă nzá ndirè nga ndi rǎrǎdè atdí dhu mà nábà Ádrùngbǎle Kàgàwà-fó, ⁸ndi ale-tidò ní pbìndà irèta-ǝnga úndò ndi ale, ndirò ùgèrè tí arí ndùgèrè pbìndà mùtsɔ ǝ ale nídhuní.

Nǎkùtále mà ònzitále màna nàndà dhu

⁹Nàkù tí ndi nòtù àlè t'ádòna mùkrístò nákă ndíí dhèdhe nà, Kàgàwà idzì ndi ɔrú nídhuní. ¹⁰Ndirò, ònzitále tí ndi nòtù àlè t'ádòna mùkrístò nákă ndíí dhèdhe nà, Kàgàwà ifo ndi obvò nídhuní. Obhó tí, ònzitále rǎdè ùda akye tí àdhàdhí irí ǝ itsu-opfò náarúda akye tí dhu bhèyi. ¹¹Adyifò náarí ndìto, ndàdè itsu itdyu, ndi itsu-opfò rǎdè 'àwà obvò, fíyó aya rǎdè ìku. Ndi dhu bhèyi tí ní ndi, ònzitále rǎdè àrà òvè yà bílìnganà ndi ndarònzina pbìndà kasu ùmbè ndi rórò.

¹²Hirò nónzì ale ní, umvúta-dzi òndù arí pbìndà a'uta ǝ ale. Obhó tí, ndi umvútá lè mà ndi ndònzì dhu-dzidǝ, ndi ale abáya yà Kàgàwà akò fíndá làkà ndi nózè ale tò dhòdhódhónga tó ípìrǝnga tó mùkákú.

Ìnzí Kàgàwà arí atdí ale mà nábhù rònzì nzére dhu dhu

(Yòb 29.12-13; Mát 7.21-27; Gàl 6.7-10; 1Pé 2.1-2)

¹³Nzére dhu-atdyú òho rí ndòzì ale nákă nzá ndàti: Kàgàwà ràrí ndi ndi nábhu ndònzì nzére dhu. Obhó tí, Kàgàwà arí nzí nzére dhu ònzi. Ndirò, kǎrí nzí atdí ale mà nábhù rònzì nzére dhu. ¹⁴Ìngbàtí ìli ndi ale mà nábhù arí rònzì nzére dhu dhu ní, yà ndi ale nyú rí atdyúna òho ndònzì nzére dhu. Ndi nzére dhu náarí kídha, ndàdè ɔtsìnà. ¹⁵Ní, ndi nzére dhu-atdyú òho ka kí dhu náapé ndisè, náaródhina dhu ní nzérenga. Ndirò, nzérenga náapé òtro, náaródhina dhu ní ɔve.

¹⁶Yà atdíǝ ma mózè nyí rò àbanǎnzó, nyí nyàkă nzá nyǎbhu nyí kutrǎ nyí! ¹⁷Àlè rǝ arí ndònzì ídzì dhu kóró, àlè arí àbàna àkákă atdíǝ kóró perè-tidò màna náaríwu òrù-akpà ò rò. Í dhu náaríwu yà òrù-akpà-nyí rǝ arí inga nǎwù kóró dhu nanzì Àba Kàgàwà bhà rò. Ndi Kàgàwà ní ìnzí arí ndùwù, ndirò ìnzí arí ndùgèrè ndùbhà nyí ìndò ǝ í dhu-tsí bhèyi ale. ¹⁸Ndi nyú ndi ndòzè ka dhu bhèyi, kíbho ípìrǝnga-ɔwútá àlè tò, pbìndà obhónga tó Ɔte-otù ǝ, ndíni àlè koko tí wemberè tó ngari ǝ yà ndi ndanzì kóró dhu-tsí nzínzì ǝ.

Kàgàwà bhà Ote àkă kirì, kadù kùnò dhu ònzì dhu

(Yùw 3.27)

¹⁹Yà atdíđđ ma mózè nyí rò àbanĩnzó, nyirè yàrí ote: ìngbàtí ìlì ndì ale mà nàkă ndĩ isó rádù dhu ìrì ale tí, ìnzì rádù ote òrì isó tí ale tí, ndirò ìnzì arákò akye ale tí. ²⁰Obhó tí, akye arákò ale náarí nzi obhónángá tó dhu ònzì Kàgàwà-ònzì. ²¹Wò dhu-okú dò rò ní ndì, nyí nyàkă nyàwà òtòtì dhu kóró itse nyukutsì rò, fùkú nzére m̀tsò, yà isè tí arí ndisè nyukutsì mànà. Nyí nyàkă nyàkò yà nyukutsì ka kózò Ote yorowà ð. Ndi Ote ní yà nyígu rádù Ote. ²²Nyí nyàkă nzà nyí b́yà nĩ tí arí Kàgàwà bhà Ote ìrì ale tí, pbétù nyí nyàkă nyí ndi Ote ùnò dhu ònzì arí ale tí, ìnzì dhu í'í tí nyí nyí nyùtrà nyí-tírò dhu tí. ²³Obhó tí, fíndà ka kúnóna Kàgàwà bhà Ote kèlè ìrì arí, ìnzì ndì ndí ndi Ote ùnò dhu ònzì rórò ale, nílì ndì yà ndì ka kadhìnà nyina-wòyò àndà rí ndítíró kiyó ð ale bhéyi. ²⁴Nyina-wòyò ndì ndàndà ndàdù àrà dhu-dzidò, kà rádù àdzo ànyirò rò tí nyina-wòyò í'ínà tí dhu rò rò. ²⁵Pbétù, atdyúna nyú nà arí Kàgàwà bhà uyátà-ònga àndà ndíní ndì ndùnì tí ale náso Kàgàwà rádù kà r̀nzina kóró dhu ð. Ndi uyátà ní àkăkă atdíđđ uyátà, ndirò ìndrù àbhù rí rífù Kàgàwà ìnzà ka kùtu ndì ùtù tí rórò uyátà. Kàkă ndàpba ndì ndi uyátà t'ífuta rò, ndàrà kùnò dhu ònzì rò mbéyi ndìtò. Kàkă nzà ndàrà kirì rò ìrì tí, rádù àdzo ònà nà rò.

²⁶Ndi ale apé ndòzù àkăkă dhu bhéyi ndì ndarí Kàgàwà ùlè dhu tí, pbétù ìnzì ndàdù tsùna òdò, ní ndi ale ní ndítíró rí ndùtrà, ndirò kàrí Kàgàwà ùlè ní ulétà ní kòkórò dhu. ²⁷Àba Kàgàwà rádù òzùnà àkăkă dhu bhéyi ndirò ìmbà afátà na arí ndùlè dhu tí ale ní, yà ìzù-nzo mà abvo-ayí mànà dzùnà ònzì arí fíyò àpbe ð, ndàdù ndòdò kà-nyìkpó ð òtì yà adzi ð kóró dhu rò rò ale.

Ìnzà dhu àkă kí'ì ìndrù-ònga t'òvòta tó ale-afí nà dhu

(Law 19.15; Zàb 82.1-4)

2 ¹Àbanĩnzó, àdhàdhì yà nyí nyá'ù ilèta nà àkă àlè tó Ádrèngbàle Yèsù Krístò dhu bhéyi, nyí nyàkă nzà nyí'ì ìndrù-ònga t'òvòta tó ale-afí nà. ²Atdí òfò ní yàrí: Nyirè pé dhu, ònzì tó atdí ale, yà orò tó petè mà idzi mùdzarù mànà nùfò rónà ritsù wà nyí nyùndu nyí ònà idza ò, wò dhu-dzidò, ndì nùfa mberù-fí nùfò rónà nàkùtále rádù itsù átò ànyì-dza. ³Ní, nyí nyáí ifuta àbhù atdíđđ wò mbéyi ndì nùfò ale tò, nyíè àyàya ngari fíndà nyàti: «Ádí iró yà idzi ngari ð.» Pbétù, nyí nyaràdù àtìna wò nàkùtále ní: «Inyi! Ídè uró, ndirò ngàtsi ní, ádí iró obvò màtí, yà pfòdu mà mùlì ró.» ⁴Ní, wò dhu itè tí nzà dhu nyí rarí ìndrù-ònga òvò, ndirò ndi dhu bhéyi nyí nyóznina dhu ð, nyùnda arí dhu rarí fùkú nzére irèta?

⁵Yà atdíđđ ma mózè nyí rò àbanĩnzó, nyíri dhu! Kàgàwà náavò tí nzà nàkùtále yà adzi ð, ndíní okoya tí ònzitále tí a'uta ð, 'adù òko yà ndì nòzè ale tò Kàgàwà akò fíndà làkà Idzi-kàmă tí? ⁶Pbétù nyí, nyí nyáí nàkùtále-itsì ònzì, nyàdù àmbe ònzitále ifu dó! Ní tí obhó ð ònzitále ð rùkú arávu, 'adù àmbe nyòbhù dó dhùwani ð? ⁷Ndirò, tí obhó abádhí ð yà pbàkrístò tí ka karí nyùnzì ní dákú arí'ì idzi ovc ní arí dhu ùnò nzére?

⁸Ìlìlì Andítà rí dhu òvò ndàtì: «Nyí nyàkă nyoze òdhìnu àdhàdhì nyi nyú nyi nyoze nyi nyi-tírò dhu bhéyi*.» Wòrí ní ndì òrù-akpà ð Idzi tó Uyátà.

* 2.8 Law 19.18

Ní, nyí nyapé ndi Ʋyátá ifũ, ní nyí nyònzì wà ídzi dhu. ⁹Pbétù, nyí nyapé dhu ònzi indrù-ŋga t'òvòta nà, ní nyí nyònzì wà nzérénga Ʋyátá nyí nyàkò dhu-okú dò rò. Ní ndi Ʋyátá ràdù anya òtò dè dèkú. ¹⁰Obhó tí, ndi ale apé kórò Ʋyátá ifũ, pbétù ndàdù atdí Ʋyátá kèlè nùkò i Ʋyátá nzínzi ð, ní ndi ale ùkò wà kórò Ʋyátá. ¹¹Obhó tí, Kàgàwà ràtina: «Dhu àkà nzá nyònzì m̀nyònì.» Ní kàti wà átò: «Dhu àkà nzá nyohò abvo.» Nírò, dhu apé ifi inzà nyi nyònzì m̀nyònì dhu tí, pbétù nyadù abvo òhò, ní nyi nyàkò wà Ʋyátá. ¹²Nírò, nyí nyàkà nyòwù òtè rò, nyàdù dhu ònzi àdhàdhì ànyàya Kàgàwà uncyà ale bhèyi. Ndi anya k̀ncyà ròfò ndi yà indrù àbhù rí rífu ndi inzà ka k̀tu ndi ùtù tí rórò Ʋyátá nónzi ka dhu bhèyi. ¹³Obhó tí, izu àbà arí ng̀kpà ale dò ale rí nzi àdù ànyàna ùnò Kàgàwà rí dhu-òdò ònzi. Pbétù, Kàgàwà náabàya nzi izu yà inzì arí izu àbà ng̀kpà ale dò ale dò.

A'uta mà kàsuna màna

(Yòb 31.16-22; Gàl 5.6; Èbr 11.17,19,31)

¹⁴Àbanínzò, atdí ale ríi inè ndàti: «Ma má'ù wà Kàgàwà,» pbétù, inzì ndàdù ndi a'uta itè pbìndà ídzi dhu ònzi ndi ndí indrù tò dhu-otù ð. Ní ndi dhu tò m̀gàsù ní àdhu? A'uta tí àdù ndi ale igu igù wòrí fòfò ð? ¹⁵Nyirè pé dhu atdí adòku mà, ndirò ng̀tsi ní, atdí awèku mà r̀r̀f̀f̀ mbà m̀dzarè nà, ndirò ng̀tsi ní, kà r̀r̀f̀f̀ mbà bilìnganà ndi ndóngo ònyùnà ònyù nà. ¹⁶Ní, atdí nzínziku ð ale apé àdù àtina kà ní: «Àrà mbèyi, òvò kàzu, nyadù dhu ònyù nyalè ní,» pbétù inzì ndàdù ka dzùnà nónzi atdí dhu ní m̀tí, ní ndi dhu tò m̀gàsù nàdù ifi àdhu? ¹⁷Ní a'uta tò, kà ríi ndi dhu bhèyi tí átò. A'uta kèlè nà ka k̀f̀f̀ vína dò rò, inzì kadù àmbe ídzi dhu ònzi dò indrù tò dhu ní iwà òvè atdídò a'uta nà ka k̀f̀f̀ dhu.

¹⁸Pbétù, indrù ríi inè ndàti: «Inyi, nyi nyí a'uta nà, ndirò ima, ma m̀r̀f̀f̀ ídzi dhu ònzi indrù tò.» Ní, ma m̀dù dhu àdu kà tò, mati: «Ítè pé yà inzì nyi nyarí ídzi dhu ònzi ní indrù tò pb̀k̀k̀ a'uta idù. Ní ima, ma mí dhu itè indù yà ma marónzina indrù tò ídzi dhu-otù ð, inè ma r̀r̀f̀f̀ a'uta nà.» ¹⁹Nyi nyá'ù tí nzá dhu, Kàgàwà raríi atdí tí? Ní wòrí ní ídzi dhu! Pbétù, nyi nyàkà nyuni dhu p̀f̀m̀vò nyú mà rá'ù wà ka átò, ngb̀ya ràdù àmbe ivi nyú ivi dò dò ní. ²⁰Inyi ní m̀d̀h̀m̀! Nyi nyòzè tí wà nyuni dhu inzì ka k̀f̀f̀ Kàgàwà òzè ídzi dhu ònzi rórò ka k̀f̀f̀ a'uta nà dhu rarí k̀k̀k̀rò dhu? ²¹Kàgàwà azù tí nzá àlè t'á-bhunà Àbràhamù obhónángatàle tí, yà k̀f̀f̀f̀ idhùnà Ìsakà ndàbhu ràyi màzà-bahù dò, ndíní ndubì tí perè tí Kàgàwà tò dhu-okú dò rò? ²²Nírò, nyi nyàla wà dhu kàbhà a'uta mà ranzi kasu atdíkpà k̀nzì ídzi dhu màna. Ndirò, ndi k̀nzì ídzi dhu abhù kàbhà a'uta ríi àkàkà a'uta tí. ²³Ndi dhu bhèyi ní ndi, yà Andítà r̀vona dhu nàdù àkà. Ndi Andítà ràtina: «Àbràhamù náa'ù Kàgàwà, Kàgàwà ràdù ndòzè obhónángatàle tí.» Ndirò, Kàgàwà adù k̀nzì pbìndà olo tí. ²⁴Nírò, nyí nyàla wà dhu Kàgàwà rarí indrù òzè obhónángatàle tí ndi ndòzè ídzi dhu ònzi ndi ale rí dhu-otù ð, inzì ní ndi ale bhà a'uta-otù ð tí.

²⁵Ndi dhu ifi ndi dhu bhèyi tí átò Ràhabà tí kátina m̀nyònì-àyi tò. Kàgàwà azù ka obhónángatàle tí yà k̀nzì ídzi dhu ndàkò abhàbho pbì idzá, ndàdù àbhunà ròtsè vurò otu ònà dhu-okú dò rò. ²⁶Obhó tí, àdhàdhì yà ìmbà ale-ihè ríi ònà ale-ngbò narí iwà òvè ale-ngbò dhu bhèyi, yà inzì ka karí ídzi dhu ònzi ní indrù tò a'uta ní iwà òvè a'uta.

Ale-idà-dò àkà kòdò mbèyi dhu

(Mbà 10.10; Mát 12.33-37; 13.3; Ròm 3.13-14)

3 ¹Àbanĩnzó, nyí nyàkà nzá nyíí ibí rò ***kànísà** ǝ málímó tí. Obhó tí, nyí nyúni wà dhu mbèyi nyú, mǝ málímó tírò, Kàgàwà runɔya ànyàka òrè nà atdíǝ ròsè ngùkpà ale ònǝ òtèka-okú dò rò. ²Àlè'í kóró, àlè karí dhu òfǝ abho nyú àlè-òtè ǝ. Ìnzí arí dhu àfǝ òtèna ǝ ale ní ndi àkàkà ale tí ka kádù òzùnà ale. Ndirò ndi ale ní inè rǝ ndòdò kóró ngbǝna ìnzí ròtsu nzérénga ǝ ale. ³Kídyi pé ***mùhàgù** tó ǝfǝ. Àlè kapé sùma-dyí-ngba ùsò imbi ní kà-tsù rò ndíní àlè kòzè dhu nɔnzi tí, ní ndi dhu arí kóró kà-ngbùlù nábhù àlè rùndà átò. ⁴Nyàndà pé idha dǝ arúbhi ***bàtò** átò. Ndi bàtò rǝ imbǝ ìí inè ádrùngbǝ mǝtí, òpili rópili obi nyú nà awe ràdù àmbe idzina dǝ, ní kà-rǝ ka kósò idha-tsí àkè itsu-afǝ-ngba kèlè ràdù kàbhu ùndana rí ale rǝrà ònǝ àtdya rǝ rǝrà ndi ndòzè i. ⁵Ní ndi dhu bhèyi tí, ale-idà ní ale-ngbò rǝ àkè dhú-ngba nyú, pbétù, kǝràdù ndòyò ndi ndònzí ádròdrǝ dhu nyú-okú dò rò.

Nyàndà pé, àkè kàzù-ngba ràdù ádrùngbǝ irí-yà-ba nyú nóbì! ⁶Ndirò, dhu rǝí ndi dhu bhèyi tí yà àlè-idà-dò rǝrina ɔte tò. Ndi ɔte rǝí inè ndùbì nga àdhà-dhì kàzu arí nga ùbì dhu bhèyi. Obhó tí, àlè-idà-dò rǝí inè ndònzí kóró nzére dhu-tidò ròsè àlè-ngbò rǝ ngùkpà ngarí-nzo ònǝ. Ní àlè-idà-dò rǝrina nzére ɔte náarírá pǝmvo Sitani bhà rò, ndirò kǝrí àlè tó ipirǝnga ìnzǝ. ⁷Ìndrù rǝí inè ndivù kóró ìzǝ-tidò rǝngò dhu ònzí ndi ndòzè dhu bhèyi. Obhó tí kǝrí irí ǝ ìzǝ-tidò mǝ, àrè-tidò mǝ, òya dǝ arí 'àdha ìzǝ-tidò mǝ, ndirò idha ǝ aróko ìzǝ-tidò mǝnà kóró níwù ìvù. ⁸Pbétù, idàna ìvu ràdù atdí ale mǝ rǝí mbǝ. Obhó tí, ale-idà ní ìnzí arí ndingyè nzére dhu t'únɔta ní dhu, ndirò àlè tí àlè ìndrù òhò ràdù itsu ní dhu. ⁹Àlè-idà ní àlè karí Ádrùngbǝle àlè t'Àbanà Kàgàwà nílè, ndirò àlè-idà ní tí, àlè kǝràdù yà wòyǝna nyú rǝ kǝbhòlò ale nòfù. ¹⁰Asota tó ɔte mǝ ofúngá tó ɔte mǝnà náarúvò atdí ale-ìí'ò rò tí. Àbanĩnzó, wòrí dhu àkǝnà nzá ndíí wò dhu bhèyi. ¹¹Òvòvù idha mǝ, ìnzǝ óvù idha mǝnà tí àdù ùvò ùvò atdí idha-bhu ǝ rò tí? Ìnzí akekpá mǝtí! ¹²Àbanĩnzó, ***mùtini-kpǝ** ì'ǝ arí itsu tí àdù ***mizèyituni-kpǝ** ì'ǝ ì'ǝ? Ndirò ngǝtsi ní ***vinyò-kpa** tí àdù mùtini-kpǝ ì'ǝ ì'ǝ? Ìnzí akekpá mǝtí! Ndi dhu bhèyi tí, ìnzǝ óvù idha náarǝhu ònǝ rò idha-dòtí ní rǝ nzi àdù òvòvù idha nípfo.

Dhu àkà kǝí òrù-akpà ǝ rò irà dhu-ǝnga t'òvòta tó irèta nà dhu

(Ròm 14.19; 1Kò 3.3; Èfè 4.1-3; Fíl 2.3; 1Pé 3.4)

¹³Dhu-ǝnga t'òvòta tó irèta mǝ, inga t'únita mǝnà nà arǝí atdí ale mǝ tíí inè nzínziku ǝ? Ndi ale-tidò níí rò, dhu àkà kà rǝtè ndi dhu-ǝnga t'òvòta tó pbìndà irèta pbìndà ìdzi mǝtsɔ mǝ, pbìndà ìyǝnga mǝnà-otù ǝ. ¹⁴Pbétù, nyí nyapè ìí atdíǝ ógye adha tó afíku nà, ndirò anya tó afíku nà nzínziku ǝ, ní nyí nyàkà nzá nyídzí nyí, nyòzù nyí dhu-ǝnga t'òvòta nùni ale tí. Ndi dhu bhèyi nyí nyí dhu ònzí dhu ràdù nyǝbhu nyíí tìtòtǝle tí. ¹⁵Wòrí dhu-ǝnga t'òvòta tó irèta-tidò ní nzi òrù-akpà ǝ rò irà irèta-tidò, pbétù ka ní yà adzi ǝ irèta-tidò. Ka ní ìndrù tó ǝfǝ tó irèta, ndirò ka ní nzére-alafí bhà ǝfǝ tó irèta. ¹⁶Obhó tí, adha tó ale-afí mǝ anya tó ale-afí mǝnà rǝí rò ràdù ìí dhu ní pbàdzangà tí ka kǝí dhu ònzí dhu mǝ, kóró nzére dhu-tidò mǝnà. ¹⁷Pbétù, òrù-akpà ǝ rò irà dhu-ǝnga t'òvòta tó irèta-tidò nà arǝí ale ní ònǝ-kpa ǝ rò Kàgàwà-nyìkpò ǝ ìlǝ ale. Ndi ale ní mǝrùngà ìbho arí ìndrù nzínzì ǝ ale, ìyǝnga t'ále, ndirò, ngùkpà ale rùnɔna dhu nòzè ndífù ale. Ndi ale

ní àlè tí àlè izu àbà ka kí ìndrù dǝ ní ale-afí mà, ídzi dhu ònzi ka kí abádhí tǝ ní ale-afí màná ní ale. Ndirò ka ní ìnzí arí ìndrù-ònga òvò, ìnzí ndàdù ìndrù ùtra ale. ¹⁸Í aróko atdíkpá màná ale àbhù arí ròkò màrùngà ð ale, náarózonà dhu ní màrù-ngà. Ní itse tí abádhí arádù ògùnà dhu ní obhónánga tǝ dhu ònzi í ale rǝ dhu.

Ínzá dhu àkǎ kozè yà adzi ð dhu-tsí dhu

(Law 19.16; Zàb 66.18; Luk 18.13-14; 1Tí 2.8; 1Yù 2.15-17)

4 ¹Yà nzínziku ð arí angburuta mà anya màná náarúvò àdhà rǝ? Abádhí náatí nǝ ùvò yà nyí nyí atdyúya òho dhu-tsí, yà nyukutsinà rǝ arí anya ònzi nzínziya ð ò rǝ? ²Nyí nyarí dhu-atdyú òho nyàbà, pbétù ìnzí nyàdù í dhu nábà. Nyí nyarí adha tǝ ale-afí na nyàdù nyàpà nyǝkyè abvo, pbétù ìnzí nyàdù atdí dhu mà nábà. Nyí nyarí anya ònzi nzínziku ð, nyàdù àmbe àngburu dǝ. Nyí nyarí nǝ nyí nyí atdyúna òho dhu àbà, ìnzí nyí nyarí ndi dhu ònzi Kàgàwà-fǝ dhu-okú dǝ rǝ. ³Dhu nyí nyònzí Kàgàwà-fǝ rǝ, nyí nyarí nǝ ònzi àdù ndi dhu àbà, nzére nyí nyarí ndi dhu ònzi dhu-okú dǝ rǝ. Kà-tí ní, nyí nyarí dhu ònzi ndíni nyí nyabá tí idhèku ikǎ rí nyí-tírò nzére dhu kèlè. ⁴Nyí, nyí ní ìnzí arí 'òdò Kàgàwà tǝ ale! Nyí nyúni tí nzá dhu, yà adzi ð dhu-tsí òzè ka kí dhu rǝrǝ Kàgàwà òndrò ka kí dhu? Nírò, yà adzi ð dhu-tsí ná'u rí ndòzè ale ní iwà ndi nùgèrè ndítírò ndòngò Kàgàwà rǝ òmvù tí ale. ⁵Nyí nyirè tí nga kǎkórò Ìlilǎ Andítá rarátina: Kàgàwà òzè dhu rǝrǝ àlè rùbho àlè fíndà tí atdíró, yà àlè-nyutsi ongó tí àdi ndi ndili pbìndà Ìlilǎ-Alafí-okú dǝ rǝ? ⁶Kàgàwà arí ibhona àlè tǝ ní àdrùngbǎ ídzìnga nyú. Ndi dhu okú dǝ rǝ nga ní ndi Ìlilǎ Andítá arátina: «Kàgàwà arí ndùgye yà 'ìdzí arí itírò ale nà, pbétù kǎràdù pbìndà ídzìnga itè yorowà nà aróko ale tǝ.» ⁷Nírò, nyí nyàkǎ nyíri Kàgàwà-tsù dhu. Ndirò, nyí nyàkǎ nyòdì pfǝku Pfòmvo-ònzí, ní kà rǎdù òku tí òku tsùkú rǝ. ⁸Nyí nyàkǎ nyíngò Kàgàwà-tí'ò, ní kà rǎdù ìngo tikù ò. Nyí nzérengatálè, yà fíyó irèta-ònga ùndò ndi ale tírò, nyí nyàkǎ nyú'o ɔtsúku mà afíku màná rǝlǎ! ⁹Nyí nyàkǎ nyúni nyí nyí òná fùkú nzérenga-okú dǝ rǝ àpbè! Nyí nyàkǎ nyòkò izùku ð, nyàdù òko nyíku-dha ð! Fèkú ugbótá nákǎ ndùgèrè ndi ndòngò ɔdzi tí, fùkú dhèdhe rǎdù ndùgèrè ndòngò izu tí! ¹⁰Nyí nyàkǎ nyífo nyí nyí-tírò obvò Àdrùngbǎle Kàgàwà-ònzí, ní kà rǎdù nyidzi ɔrú.

Ínzá dhu àkǎ katí ale t'òdhìná nzére ale tí dhu

(Mbà 27.1; Luk 12.16-20)

¹¹Àbaníinzó, nyí nyàkǎ nzá nyòtè nzére nyí ní nzínziku ð. ɔdhìná ní rǝte nzére ale, ndirò ngǎtsi ní ɔdhìná àti rí nzére ale tí ale, nǝtè wà nzére yà àzè dǝ rǝte uyátá ní, ndirò kǎti wà ndi uyátá nzére uyátá tí'. Ní ndi dhu bhèyi nyí nyònzí dhu rǝ, ìnyi ní nǝ uyátá ifù arí ale, pbétù ìnyi ní ndi uyátá àti arí nzére uyátá tí ale. ¹²Kàgàwà kèlè atdíró ní ndi Uyátá idì arí ale, ndirò ka atdíró ní ndi ìndrù àti rǎdù ídzi ale tí ndirò nzére ale tí. Ndirò ka kèlè atdíró ní ndi ìndrù ìgu rǎdù, ndirò ìndrù òhò rǎdù ale. Nírò ìnyi, yà ɔdhìnu àti nyí nyarí nzére ale tí rǝ, nyí nyarí nyozù àdhi tí?

Ínzá dhu àkǎ kidzǝ ale ale-tírò ka kòzè kǎnzí dhu ùdhè ka kí rǝ dhu

¹³Nyíri yà ma múnóna dhu kòmbí, nyí yà nyí nyarátina: «Índo, ndirò ngǎtsi ní tsútsǎ, mà mowuna atdí kigò ò. Ní mà móko ányí rǎrà àhù atdí atɔ nyú tí.

Mă mí mùtùruzì ònzì, mǎdù màgòwè^c àbà ònà rò.» ¹⁴Nyí, nyí nyùni nzá ingbà dhu bhéyi màtí fùkú ípírǒnga níí'ina tsútsá dhu! Obhó tí, nyí nyí'í àdhàdhi òtò ròtò idha-ihè bhéyi, yà ákě kàsùmì kèlě tí arí ndàlǎ, ndàdù àwí ale-nyìkpó ǝ rò. ¹⁵Nyí nyàkǎnà nyàti: «Ádrùngbǎle òzè ka nǐ, mǎ mí'ina inè ípírǒrò nga nà. Ní mǎ mǎnzina yàrí dhu, mǎdù ndǎgà-tsí nónzì.» ¹⁶Pbétù, nyí nyáróko nyámbe nyídzì dǝ idzì tí, nyí nyòzè nyónzì dhu ùdhé nyí nyí rò. Ní kórǝ kórí idzítá-tidǝ ní nzéré. ¹⁷Nyí nyàkǎ nyùni dhu ní, idzinga t'ónzita núni ale rapé nzí ndi idzinga ònzì, ní ndi ale rónzì wà nzérénga.

Ònzitǎle-nyìkpó itdyú ka kí dhu

(Yòb 20.5; Àmò 5.11-12; Màl 3.5)

5 ¹Nyí ònzitǎlě, nyíri yà ma múnóna kòmbí fùkú dhu! Nyí nyàkǎ nyòdzì, nyámbe nyùhu dǝ izu ní, dǎkú rírá àpbè-okú dǝ rò. ²Fùkú ongyéngá nómǝ wà, ndirǝ rùkú mǎdzarù kereze nónyù wà. ³Fùkú ǝrǝ mà fùkú fùrangà mànà kéngézè ònyù wà. Ndi kéngézè ní ndi nyí nòbhuya, wò nyí nyarí kórǝ dhu-tsí-tsù ùndù fùkú tí rò. Nyí nyúndu i ongyéngá-tsù kókórǝ. Ní àdhàdhi kéngézè mà kàzù mànà náarí dhu inzǎ dhu bhéyi, Kàgàwà níitdiya ànyǎku ǝbi nyú nà yà adzì ǝ kórǝ dhu-tsù rí ndòdì nínganí. ⁴Kòní, nyí nyúwò nyí inzì nyùbho yà fùkú ǝnzì-bvu-abábá ǝ kasu nónzì kasutǎle tǝ mǎkimbà. Ní, abádhí rí 'ùhù dhu mà, abádhí rùkú dhu mànà nàrá wà òtsi yà kórǝ dhu dǝ arí'í ádrùngbǎnga tǝ ǝbi nà Ádrùngbǎle Kàgàwà-bì ò! ⁵Yà adzì ǝ, nyí nyávu nyòngò òko ònzì ǝ, ndirǝ nyí nyábhu yà adzì ǝ dhèdhe ràtdù afíku. Nyí nyóngù nyí, nyǎyǝ inzǎ nyí nyùni Kàgàwà rǝtdiya òtdì ànyǎku atdíku dhu rórǝ, àdhàdhi yà inzǎ ùni i àze ka kí atdíku dhu rórǝ róko izǎ bhéyi. ⁶Nyí nyábhu obhónángà ònzì arí ale-ànyǎ kitdì, nyǎdù àbhùnà kokyè. I ale fí mbǎ nyí mànà i fí àgò ní ǝbi nà.

Dhu àkǎ kondù dhu-dzi rǎrà àhu Ádrùngbǎle Yèsù ríngò dhu ò dhu

(Mát 5.33-37; Èbr 6.12; 10.35-37; Yàk 1.12)

⁷Nírǝ àbanǐnzó, nyí nyàkǎ nyòndù dhu-dzi, rǎrà àhu Ádrùngbǎle Yèsù ríngò dhu ò. Nyàndà pé ingbà dhu bhéyi màtí inga òbhì rí ale náarí inga ǝ dhu náaraya ǝ'ǝ dhu òdò dhu. Ndi dhu ǝ'ǝ dhu ràdù i'í ádrùngbǎ mǎgàsù tí kà tǝ. Kà rí dhu-dzi òndù rǎrà àhu wemberè tǝ igye mà, kà ríku dóná rò igye mànà nòowuya ikǝ dhu ò. ⁸Ní nyí mà átò, nyòndù dhu-dzi nyábhu afíku rí'í ǝbi nà, Ádrùngbǎle Yèsù ríngò dhu rí'í íkyèrǝ dhu-okú dǝ rò.

⁹Àbanǐnzó, nyí nyàkǎ nzá nyámbe nyùhu dǝ nyí ní nzínzìku ǝ, akye Ádrùngbǎle Yèsù arana ànyǎku itdì ní. Nyàndà pé, kòní kidè wà tsátsùnǎ ànyǎku ndi nditdì tí! ¹⁰Àbanǐnzó, nyirè pé kǎkǎ Ádrùngbǎle Kàgàwà-ǝvò rò owúnà dhu ǝvò rò indrù tǝ pbànábí náanzì dhu. Abádhí andù dhu-dzi àpbè ǝ. Ní, nyí nyàkǎ nyòdyi abádhí tǝ ǝfǝ. ¹¹Àlě kárí i ale ànzì hirò nónzì ale tí, abádhí andù dhu-dzi dhu-okú dǝ rò. Nyí nyí'í wà *Yòbù tí kátina ale andù àpbè-dzi tí dhu tǝ mǎkǎrù. Ndirǝ nyí nyí'í wà ingbà dhu bhéyi màtí Ádrùngbǎle Kàgàwà adù àrà dhu ònzì kà tǝ olùnǎ rò dhu. Obhó tí, ndi Ádrùngbǎle ní àlè tí àlè izu tǝ affina mà, idzinga mànà ní ale.

¹²Pbétù àbanǐnzó, ádrùngbǎ dhu tí nyí nyàkǎ nzá nyòtsǝ dhu òrù-akpà-ǝvò rò màtí, yà adzì-ǝvò rò màtí, ndirǝ ingbatí fíli ndi dhu t'òtsǝta tǝ ngǎtsi ǝfǝ ǝ

^c 4.13 Mǎgòwè ní mùtùruzì ka kònzì rò arí ndisè dhu ka kòdzì rónà dhu-bvu dǝ dhu.

màtí. Obhó dhu tí ríí dhu náká nyàtì obhó dhu tí. Ndirò, ìnzí ní obhó dhu tí ríí dhu náká nyàtì ìnzí ní obhó dhu tí, akye Kàgàwà arana ànyàku itdì ní.

Andi nà ale dɔ́ dhu àká kitsò ale dhu

¹³Àp̀bè ɔ́ ríí atdí ale mà t'íí ìnè nzínziku ɔ́? Ndi ale àká ndìtsò ndì Kàgàwà rɔ́. Ndirò ngàtsi ní, dhèdhe ɔ́ ríí atdí ale mà t'íí ìnè nzínziku ɔ́? Ndi ale àká ndùyù ifuta tó adyi. ¹⁴Andi nà ríí atdí ale mà t'íí ìnè nzínziku ɔ́? Ndi ale àká ndùnzi *kànìsà ɔ́ p̀bàkùrù, ndíní adù tí 'ìtsò dóná, 'adù ndùtri akye ní Ádrùngbàle Yèsù-ɔ̀vò rɔ́. ¹⁵Abádhí ìtsò ì a'uta nyú nà dhu ràdù ndi ale nábhu rògù, ndi Ádrùngbàle ràdù kà dzùnà ònzì rìvà ndì tdítɔ́. Ndirò, dhu apé íí ndi ale ónzì nzérenga dhu tí, ní Ádrùngbàle ràdù ndi nzérenga nùbà èbà kà tò. ¹⁶Nírò, nyí nyàká nyòwù fùkú nzérenga ɔ̀vò rɔ́ kpangba fùkù nzínziku ɔ́, nyádù òwu nyítsò rɔ́ dákú, ndíní nyí nyadù tí ègu. Obhónángatále bhà ìtsòta náarí kasu ònzì ádrùngbà ɔ̀bi nyú nà. ¹⁷Nabi Èliyà níí àl'í bhèyi ale kèlè. Ní, kítso ndì atdyúna nyú nà ìnzí igye nííkó tí. Ní, igye agyè nzá yà adzi ɔ́, ràrà àhu ìbhu atò dóná azà àbí nà tí. ¹⁸Wò dhu-dzidɔ́, kádù ndìtsò tdítɔ́. Ní, igye adù ìkɔ́ òrù-akpà ò rò, yà adzi ràdù ònyù í'ò.

Àwàwí ndàrà itse obhónga rɔ́ rò ale nádù ka kí obhónga tó otu ò dhu

¹⁹Àbanínzó, atdí nzínziku ɔ́ ale ríí ìnè ndàwí, ndàrà itse obhónga rɔ́ rò, ngàtsi ale ràdù kàbhu ràdu ndì obhónga tó otu ò. ²⁰Ní nyí nyàká nyùni dhu, wò ndi nzérengatále dzùnà ònzì ràdu ndì awítá tó otu ò rò ale, rìgù wà ndi ale bhà ípìrònga ɔ̀ve ɔ́ rò, ndirò Kàgàwà rùbà wà ndi ale bhà ábhò nzérenga-íyà.

Péterù

andí wemberè tí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ò ì nòtù ádròdrò dhu tí dhu

Yàrí bhàruwà nandí ale ní Péterù, Yèsù bhà uvitatále (1.1; 5.1), mbèmbè azà kumì dòná imbò nà atò údà Yèsù ka kùgù dhu-dzidò rórò. Uvitatále tírò, abádhí ongónà ùbhi atdíkpá Yèsù mànà yà adzi dō kǐí òná kàsùmì ǝ. Yèsù ǝdzi ndàrà òrù-akpà ò dhu-dzidò, Péterù adù àrà Ídzì-Màkürù núnò ìndrù tò (Kas 1–6; 9.32–12.19).

Ka káí dhu ìrè Péterù randí yàrí wemberè tò pbindà bhàruwà Ròmà tò kigò ò ndì ndǐí rórò, Nerò tí kátina Pbàróamá tò pǐrì ǝ kámá dō kamá náapè ndàvu pbàkrístò rǝ òná kàsùmì ǝ.

Kándí ka fìyò ní Àziyà-Ngba tò pǐrì tò múlayí òná ì nífàlà ale. Kòmbí ka káí kànzi Tùrùkiyà tí. Í pbàkrístò nǐí Pbàyàhúdì mà ìnzí ní Pbàyàhúdì mànà. Péterù rǐ abádhí atí olo tí, pbàkrístò tí abádhí rǐí dhu-okú dō rò, ndirò abádhí mǎtíràbvà nga nyú ní òrù-akpà ò nga nǐdhuñí (1.1; 2.11). Ìnzí ní pbàkrístò tí ì nòtù ale nóogónà abádhí-itsì ònzì ònzì tí, 'àdè àmbe òbhènà dō tìtò dō.

Péterù andí dhu kpàkrístò tò, ndíní abádhí tò a'uta ndì tí, ràdù ǝbí àbhù abádhí-afí tò ròkò Kàgàwà bhà ale bhèyi, inè mǎtí ka kǐí abádhí rò ka kávu ǝbí nyú nà ró rórò.

Bhàruwà-nyitì ka kóhù tí dhu

- Bhàruwà-dòkpa (1.1-2).
- Kàgàwà igú àlě dhu nǐse ka kǐí dhu (1.3-12).
- Ìndrù àkǎ 'òkò ìlǎ ì ìlǎ Kàgàwà-nyìkpó ǝ rórò dhu (1.13–2.10).
- Mùkrístò àkǎnà ndònzì àpǐè ǝ dhu (2.11–4.19).
- Yòròwà nà mùkrístò àkǎ ndàdì dhu mà, kà-kàsǝ mànà (5.1-11).
- Bhàruwà rǐku dòná rò ovità (5.12-14).

Péterù rǐ ìndrù nóvì dhu

(Ròm 8.17-18; 16.25-26; 2Kò 4.17-18; Èfè 2.4-8)

1 ¹Yàrí bhàruwà nandí ní ima Péterù, Yèsù Krístò bhà uvitatále. Ma màndí ndì bhàruwà fùkù, nyí yà Kàgàwà óvò nyí nyǐí pbindà ale tí rò. Nyí nyǐfàlà nyí yà adzi ǝ olo tírò, nyǝngò òko Pòtò mà, Gàlǎtiyà mà, Kàpàdòkiyà mà, Àziyà mà, Bitìniyà mànà tò pǐrì ò. ²Àba Kàgàwà náavò nyí ròpè ndì angyinǎ rò àdhàdhì ndì nyú ndì ndudhé ka dhu bhèyi. Kǎbhù nyí nyǐí pbindà ale tí pbindà Ìlǎ-Alafí-otù ǝ, ndíní nyí nyirì tí Yèsù Krístò-tsǝ dhu, ndirò ndíní Yèsù-azù yà ndì nufu náadù tí nyú'ò nyǐlǎ. Kàgàwà àkǎ ndàso nyí, ndàdù nyǎbhù nyókò màrùngà ǝ atdíðò.

Kàgàwà ɔngbeya àlě ɔve-bvù rò dhu náká àlě ròdò dhèdhe nà dhu

(1Kò 2.6; Èfe 5.1; 1Tè 5.8-9; Tít 2.11-14)

³Dhu àkà àlě rìlè Kàgàwà, àlě tó Ádrùngbàlè Yèsù Krístò t'Ábanà! Pbindà ádrùngbà izu tó ale-afí-okú dò rò, kǐbhò ípírǒngà-ɔwútá àlě tò, yà ndì ndábhù ndi Yèsù Krístò rìngbè ndì ɔve-bvù rò dhu-otù ɔ. Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, àlě kí dhu ɔdò a'uta nyú nà ùngbè àlě rùngbeya àlě átò ɔve-bvù rò, ⁴ndíní àlě kabá tí yà Kàgàwà uli angyangyi ndíní àlě kokoya tí kàmàna tí dhu^a. I dhu ní yà ìnzí rádù ìnza dhu, ìnzí rádù ɔtì dhu, ndirò ìnzí fíyó aya rádù iku dhu. Ndirò, Kàgàwà arí i dhu ɔdò fùkù òrù-akpà ɔ. ⁵Nyí yà Kàgàwà nyí nyá'ù rò, kǎrí ngbòku ɔdò pbindà ádrùngbànga tó ɔbì nǐ, ndíní ndì nditèya tí ndì ndígù nyí dhu kpangba yà adzi ɔ dhu-tsù rí ndòdì ònà idho ɔ.

⁶Ndi dhu-okú dò rò ní ndi nyí nyí dhèdhe nà, ìmbà dhu ríí kòmbí nyí nyóko izu ɔ yà ákè kàsùmi ɔ yà nyí nyábàna dhèdherò umvútá-tidò-okú dò rò dhu màtí. ⁷Wò i umvútá ríí rùkú, ndíní fùkú a'uta-ɔbì nomvú tí. Ɔrò ní ndínza rádù dhu, pbétù ka karí kùda kàzù òna nǎ, ndíní ka kuni tí ɔrò nyú tí kà ríí dhu. Ní fùkú a'uta tó kà ríí ndi dhu bhèyi tí. Ndi fùkú a'uta, yà atdídò fíndá ídzìngà ɔsè ɔrò bhà ídzìngà dònà màtí, ní rádù àkà komvù ɔbìna, ndíní ka kuni tí obhóngà tó a'uta tí kà ríí dhu. Ndirò, fùkú a'uta ɔ nyí nyìkò pòtsò dhu-okú dò rò ní ndi, Kàgàwà ifuya nyí, kǒnziya siràku ndàdù nyílè Yèsù Krístò rítsi ingo nínganí. ⁸Nyí nyózè wà Yèsù, ìmbà dhu ríí inzà nyí nyàpè kàlǎ dhu màtí. Ndirò, nyí nyá'ù wà ka, ìmbà dhu ríí ìnzí nyí nyí kàlǎ kòmbí dhu màtí. Ní, nyí nyí dhèdhe nà atdídò. Ndi dhèdhe ní ìnzí rádù ndàwe ale-tsù ɔ dhèdhe-tidò. ⁹Nyí nyí ndi dhèdhe nà Kàgàwà ígù nyí dhu-okú dò rò. Wòrí ní ndi Yèsù nyí nyá'ù dhu tó perè.

¹⁰Wò ndi Kàgàwà rí ìndrù ígù dhu dǎ, pbànábí nàanè dhu abho nyú 'àni, 'àdù dhu ɔvò angyangyi nyí nyakána nyàbà ídzìngà dǎ. ¹¹Krístò bhà Ìlǐlǎ Alafí níí abádhí-nyutsi. Ní ndi Ìlǐlǎ-Alafí náabhè abádhí ròvò dhu angyangyi Krístò náabáya àpè mǎ, kǎdùya àbàna olùnǎ rò ádrùngbànga tó awáwù mànà dǎ. Ndirò i pbànábí náadzi ì, ndíní ì uní tí ìngbà kàsùmi ɔ màtí ndirò ìngbà dhu bhèyi màtí kòrí dhu nǒnziya ì dhu. ¹²Ní Kàgàwà níitè dhu abádhí tó rùnì dhu, wò abádhí avò ìndrù tó Ídzi Màkùrù ní abádhí ravò nzá fíyò ìtirò, pbétù abádhí ravò ka fùkù. Ndirò, yà kòmbí arí kòvò fùkù ale náarí kòvò yà òrù-akpà ɔ rò Kàgàwà ivi Ìlǐlǎ-Alafí bhà ɔbì nyú nǐ. Ní màlàyíká nyú mà nózè 'àni wò ndi dhu átò.

Dhu àkà kokò Kàgàwà-nyìkpó ɔ flá ɔfó ɔ dhu

(1Kò 6.20)

¹³Wò Kàgàwà ɔnzí fùkù dhu kóró nóokú dò rò, nyí nyàkà nyíí ònzí nyí nyádù kasu ònzí fùkù irètà nǐ ale tí. Nyí nyàkà nyòkò ípírò rò nyìkpóku nà, nyádù kóró atdyúku ìli yà Yèsù ríngò nínganí nyí nyabáya ídzìngà dǎ. ¹⁴Ádhà-dhì àbaya ènò dhu ífù arí nzónzo bhèyi, nyí nyàkà nzá nyàbhù nyí yà inzà nyí nyàpè Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núní rò nyí nyongónà atdyúya òhò nzére dhu ràmbe nyùndà dǎ. ¹⁵Ndirò, ádhàdhì Kàgàwà yà nyí nunzi nyíí pbindà ale tí

a 1.4 I dhu tí ka kátina író ní Kàgàwà rí ìndrù ígù ndàdù dhòdhóhóngà tó ípírǒngà àbhù fíyò dhu.

ale ní ìlílà ale dhu bhèyi, nyí mà átò nyí nyàkà nyí ìlílà Kàgàwà-nyìkpò ǝ ale tí kóró fùkú mùtsò ǝ. ¹⁶Obhó tí, ìlílà Andítà ǝ Kàgàwà rí dhu òvò, ndàtí: «Nyí nyàkà nyí ìlílà ale tí, ima ní ìlílà ale nídhuní».

¹⁷Ndirò, nyítsò nyí nyí rò, nyí nyarí Kàgàwà ànzi Àbaku tí. Ní ndi dhu bhèyi kà rí rí rò, nyí nyàkà nyòngò kífú atdíǝ yà òko nyí nyòko olo tí yà adzi ǝ òná kàsùmí ǝ. Obhó tí, káři ìndrù-ànyà ìtǝ ndi ale nyú ònzí dhu-bvù rǝ, ìnzí ndi ndí ìndrù-ǝnga òvò rǝ. ¹⁸Obhó tí, nyí nyáni wà ìngbà dhu bhèyi màtí Kàgàwà wù nyí, nyúvò yà abhúku-nyutsi rò nyí nyabà àkyákyè mùtsò ǝ rò dhu. Kùwù nzá nyí kàkà 'inza rádù fùrangà tí kátina sùma-tidò mà, ǝrò màná dhu bhèyi dhu ní. ¹⁹Pbétù, kùwù nyí ní ní Krístò-azù, yà atdíǝ fíndá ídzinga ósè azu. Ndi Krístò ní ì ìdhàdhì Kàgàwà tò ka kàbhu perè tí tàrà-ngba bhèyi, yà ìmbà rí atdí otsu nà màtí, ndirò ìmbà rí ngàtsi nzèze dhu nà màtí tàrà-ngba. ²⁰Kàgàwà náapi ka anginà rò, ìnzá ndi ndàpè yà adzi ònzí rǝ. Ndirò kòmbí kàdù kítè kpangba fùkú yà adzi ǝ dhu-tsù rí ndàpà ndíní ndi ndara tí ndòdì ǝyá idhò ǝ. Kònzí ndi dhu ndíní ídzinga nabhù tí fùkú. ²¹Krístò-otù ǝ, nyí nyá'ù Kàgàwà yà ka nabhù rìngbè ndi ǝve-bvù rò, ndàdù ádrùngbànga tó awáwù àbhu kà tò ale. Ndirò, wò dhu-okú dǝ rò ní ndi, nyí nyá'ù Kàgàwà nyàdù kóró atdyúku ìlì kà-fó nyí nyòdona nyàbà dhu dǝ.

²²Obhónga tó ǝte nyí nyífu dhu-otù ǝ, nyí nyòngò wà Kàgàwà-nyìkpò ǝ ìlì ale tí, nyàdù adóku òzè ìmbà òná utrátà nà àzè ní. Nírò nyí nyàkà nyòzè nyí atdí afíku nyú nà nzínziku ǝ. ²³Obhó tí, Kàgàwà ábhu ípìrǝnga-ǝwútá fùkú pòndà ǝte-otù ǝ. Ndi ǝte rí mbà ìdhàdhì òmò rádù òmò itse bhèyi, pbétù ka ní ìnzí arómò itse. Ndi ǝte ní ípìrǝnga àbhu arí ìndrù tò ǝte, ndirò ka ní dhò-dhòhónga nà arádi ǝte. ²⁴Obhó tí, ndi ǝte rátina:

«Kóró ale rí ìdhàdhì írì-bí bhèyi.

Ndirò abádhí tó aya rí ìdhàdhì itsu-opfò tó aya bhèyi.

Írì-bí rádù òtdyù, itsu-opfò rádù ndìpà obvò.

²⁵Pbétù, Ádrùngbàle Kàgàwà bhà ǝte arádi dhòdhòhónga nà».

Ndirò, ndi ǝte ní ídzi Màkùrù yà fùkú ka kùvò.

Dhu àkà kongù ale Kàgàwà bhà ǝte ní dhu

(Màt 21.42-44; Kas 4.11-12; Ròm 9.24-26; Èfè 2.20-22)

2 ¹Kàgàwà ábhu ípìrǝnga-ǝwútá fùkú dhu-okú dǝ rò, nyí nyàkà nyàwà kóró òrù-tidò mà, ìndrù t'utrátà mà, ǝyǝyò ale-idà-dò nà ka kífí dhu mà, ngàtsi ale-fó dhu dǝ ka kí ale-afí ìlì dhu mà, ìndrù t'údhútá tó irèta màná. ²Àdhàdhì írè-nzo náari màkyí-atdyú òho dhu bhèyi, nyí nyàkà nyòhò yà ìnzá ndi nàngbò ngàtsi dhu nà màkyí-atdyú, kà-tì ní, nyí ràkà nyòhò Kàgàwà bhà ǝte-atdyú. Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyí nyàdù àmbè òvì dǝ ní fùkú a'uta ǝ, ràrà àhu Kàgàwà ígù nyí dhu tó dhèdhe ràkà dòtsi òná idhò ǝ. ³Àdhàdhì ìlílà Andítà rùnɔna dhu bhèyi: «Nyí nyínè wà Ádrùngbàle bhà ídzinga-dzi».

Yèsù mà ndi ná'ù ale màná narí ípìrǝnga nà arí nyuyatsi odu bhèyi ale dhu

⁴Ní nyí nyàkà nyíndri íkyèrò Ádrùngbàle Yèsù-tì. Àbadhi ní ípìrǝnga ìbho arí ìndrù tò odu, yà ìndrù adù òbvùnà igi odu. Pbétù Kàgàwà adù kòvò,

ndàdù òzùnà atdíð òndá ídzìnga ósè nyìkpóna ǝ odu tí. ⁵Ní nyí mà átò, àdhàdhì ípírǝnga nà rǝ nyuyatsi odu bhèyi, nyí nyàkà nyàbà ngari Kàgàwà rí pbìndà ìlìlǝ Alafí rǝdí ònǝ idza òsì nyí nǝ odu nzínzì ǝ. Ní ànyì-dzá, nyí nádù ìǝ kàbhà pbàkùhání, ndíní nyí nyongó tí perè ùbho kà tò ìlìlǝ Alafí òzè dhu bhèyi. Ní Kàgàwà rǝdù i perè à'ù Yèsù Krístò-otù ǝ. ⁶Obhó tí, ìlìlǝ Andítá ò Kàgàwà rǝtina:

«Kànǝ ma mǝpì atdíð òndá ídzìnga ósè odu.

Ní ma mí kǝlǝ *Sǝyuni tò pǝrì dǝ rǝ idza-pbìdò òdò rí odu tí.

Ndirò, ndi odu dǝ rí pbìndà a'uta nǝsì ale-nyí rǝ nzǝ ìwu*»

⁷Nírò, fùkù Yèsù ná'ù ale tírò, ndi odu ní Kàgàwà àbhǝ rí rǝfu nyí odu.

Pbétù, kǝkǝ inzǝ ka ná'ù ale tò,

«yǝ idza òsì arí ale náabvù igi odu

nádù òngo kǝmbí idza-pbìdò òdò rí ádrùngbǝ odu tí*»

⁸Ndirò, ka kándí dhu átò i ale-okú dǝ rò kati:

«Ndi odu ní ìndrù-pfò-dò núbǝ rí odu,

yǝ abádhí àbhǝ rí rǝwǝ ì bhalabhala tò odu*»

Dhu úbǝ abádhí-pfò-dò, inzǝ abádhí á'ù Kàgàwà bhà ǝte dhu-okú dǝ rò. Wǝrí ní ndi Kàgàwà udhé abádhí tò mùhàngú ò rò dhu.

⁹Pbétù nyí, nyí ní yǝ Kàgàwà apì fìndǝ rùgànda ǝ ale, ndirò nyí ní kamà-idzǝ ǝ pbàkùhání tò mùtù. Nyí ní Kàgàwà ǝnyè idzi dǝyǝ ale, kà-nyìkpó ǝ ìlǝ ale, ndirò kǝwu rǝrǝ pbìndà ale nyú tí ale. Kúnzi nyí nyùvò atdíð ùtì mbìl ìndò ò rò, ndàdù nyítsu idho rǝ ìndrù ùkǝ nǝ húwè rǝwù awawù ò, ndíní nyí nyǝvò tí yǝ ndì ndanzì idho rǝ ìndrù ùkǝ nǝ kasu ìndrù tò^b. ¹⁰Angyi nyí nǝrǝ ìnzǝ Kàgàwà bhà ale, pbétù kǝmbí nyí nyóngò wǝ kàbhà ale tí. Angyi Kàgàwà ìrǝ mbǝ izu tò affina nǝ dùkú, pbétù kǝmbí kà rǝrǝ ìnè izu tò affina nǝ dùkú*.

Kàgàwà bhà ale àkànǝ 'òkò yǝ inzǝ ka ná'ù ale nzínzì ǝ tí dhu

(Rǝm 13.1-8; Èfe 6.5-8; Tit 2.9-10; 1Pé 3.14-18)

¹¹ǝdhídhǝ, yǝ atdíð ma mòzè nyí rò, ma mìtǝdè nyí ìtǝdè tí àdhàdhì olo tí arǝrǝ, ndirò abhi ǝ arǝrǝ yǝ adzi ǝ ale bhèyi. Nyí nyàkà nyíndǝ nyí itse yǝ ale-ngbò òzè kǝnzì nzère dhu rǝ rò. I dhu ní yǝ ale-afí òzè kǝnzì Kàgàwà-nyìkpó nǝfò dhu nǝ arí 'ùgye dhu. ¹²Nyí nyàkà nyírǝ ídzì mùtsò nǝ yǝ inzǝ Kàgàwà núnì ale-nzínzì ǝ, ndíní nyí mà abádhí ùdhǝ nzère dhu ònzì nyí nyárí dhu tí rò, abádhí adù tí nyí nyónzina ídzì dhu nála, 'adù Kàgàwà nǝlè yǝ kà rǝrǝ ònǝ idho ǝ.

¹³Àlǝ tò Ádrùngbǝle Yèsù Krístò-okú dǝ rò, nyí nyàkà nyírǝ ádròdrǝnga ǝ arǝrǝ kǝrǝ ale-tsù dhu: nyí nyàkà nyírǝ ádrùngbǝ kamà-tsù dhu, kǝrǝ ale dǝ kà rǝrǝ kamà tí nǝdhuní. ¹⁴Ndirò, nyí nyàkà nyírǝ pbàlìwǝlǝ-tsù dhu, ádrùngbǝ kamà úlì ndi abádhí, ndíní ongó tí anya òtǝdè nzère dhu nònzì ale dǝ, 'adù ídzì dhu nònzì ale tsemerǝ nónzì nǝdhuní. ¹⁵Obhó tí, Kàgàwà ózè dhu ní: mbèyi nyí nyónzina dhu-otù ǝ nyǝwù pbàdhómǝ, yǝ inzǝ nga núnì ale-tsù nǝtsì rǝ ìnzǝ rǝtè. ¹⁶Nyí nyàkà nyòkò àdhàdhì dǝyǝ arǝrǝ ìtǝrò ale bhèyi. Pbétù, nyí nyàkà nzǝ nyídyi wǝ dùkú nyí nyarǝrǝ nyí-tǝrò dhu rǝrǝ fùkú nzère dhu-dǝnga òfù rí dhu tí. Pbétù nyí nyàkà nyòkò àdhàdhì Kàgàwà bhà ìno tí arǝrǝ

* 2.6 Ìsa 28.16 * 2.7 Zàb 118.22 * 2.8 Ìsa 8.14 b 2.9 Uvt 19.5-6; Tǝr 4.20; 7.6; Ìsa 9.1; 43.20-21 * 2.10 ǝse 1.6,9; 2.1,23,25

ale bhëyi. ¹⁷Nyĩ nyàkà nyĩfu kóró ale. Nyĩ nyàkà nyòzè a'uta nà ɔdhíku. Nyĩ nyàkà nyónzi Kàgàwà-ɔdɔ. Ndirò nyĩ nyàkà nyĩfu ádrùngbà kamà.

Yèsù Krístò bhà àpè tó ɔfɔ

¹⁸Nyĩ kasutále tírò, nyĩ nyàkà nyĩrì fùkú kasu tó ádròdrò ale-tsù dhu, nyàdù kóró ifuta nábhù fíyò, ìnzì ní nyĩrì kàkà ídzì ale tí ndirò yorowà t'ále tí arí-tsí-tsù dhu kèlè. Pbéù, nyĩ nyàkà nyĩrì kàkà òrù aròrù-tsí-tsù dhu mà átò. ¹⁹Obhó tí, nyĩ nyapè inzà nyĩ nyàkà nyàbà àpè-dzi nóndù Kàgàwà nyĩ nyĩfu dhu-okú dò rò, ní nyĩ nyónzi wà kà-nyìkpó nǎfò dhu. ²⁰Nzère dhu nyĩ nyónzi dhu-okú dò rò ka kí nyòvì dhu-dzi nyĩ nyòndù rò, íngbà ifuta ndi nyĩ nyàdù àbàná? Pbéù, nyĩ nyapè àpè-dzi òndù ídzìngà nyĩ nyónzi dhu-okú dò rò, ní ndi dhu ràdù Kàgàwà-nyìkpó nǎfò. ²¹Ndi dhu tò nga ní ndi Kàgàwà núnzi nyĩ ní. Obhó tí, Krístò náabà àpè átò okúku dò rò, rìrì ídzì ɔfɔ tí fùkù, ndíní nyĩ nyèngu tí owùna. ²²Àbadhi náanzì nzà nzérènga, ndirò utrátá tó ɔte mà náahù nzà kà-lí'ò rò. ²³Ìndrù ùnò dhu ndi ní rò, kùno nzà dhu i ale ní. Àpè àbà ndi ndi ìndrù-fó rò, kíwà nzà dhu i ale rǎ. Pbéù, kùbhà ndi Kàgàwà, yà obhónánga dǎ arí ìndrù-ànyà ìtǎi ale-fó. ²⁴Krístò nyú nditírò náanzì àlè tó nzérènga tó tútánga ngbǎna rǎ, àpè ndi ndabà mùsàlabhà dǎ rò, ndíní nzérènga tó àlè kí'í tí iwà úve ale bhëyi, àlè ràdù òko àlè rǔngò obhónánga tó dhu núnzi àlè tó ípírǔnga ɔ. Kàbà otú dhu náabhù ndi nyĩ Kàgàwà rǔgù nyĩ. ²⁵Obhó tí, angyi nyĩ nyĩrì àdhàdhì úwúwì tàrà bhëyi, pbéù kòmbí nyĩ nyíngò wà nyòdo arí ndàdù dükú-nga àndà ale-tí'ò*.

Vèbhàlé mà fíyó kpabhàlé màná náká 'òkò tí dhu

(Èfè 5.22-23; Kǎl 3.18-19; 1Tì 2.9-11)

3 ¹Nyĩ mà átò vèbhàlé, nyĩ nyàkà nyĩrì fùkú kpabhàlé-tsù dhu. Ní, inzà màtí abádhí nzínzi ɔ atdídhénà ale ná'ù Kàgàwà bhà ɔte rò, fùkú ídzì mùtsò ní, nyĩ nyàdù abádhí ìdhà, nyàbhù rà'ù ndi ɔte, inzà màtí nyĩ nyòvò dhu fíyò rǎrò. ²Abádhí ìdhà ràdù rà'ù ndi ɔte dhu ní, fùkú ídzì ndirò ifuta tó mùtsò nálá ì f dhu. ³Fùkú izo náká nzà ndi'í ale-ngbò rǎ tí ka kálàna dhu tí, àdhàdhì ale-dòkà ɔkyè ka kí dhu mà, ɔrò tó lèngètù mà petè màná ùfǎ ka kí dhu mà, ndirò ngàtsi ní, ɔrú odzina nà mùdzarù ùfǎ ka kí dhu màná bhëyi. ⁴Pbéù, fùkú izo náká rìrì ale-aff-òná rò ka kí ale tǔrò nónzi ní izo, yà ìnzì ràdù ndinza tí. Ndi izo àká rìrì màrùngà tó ndirò yorowà tó ale-aff òná rò àhu izo tí. Wò dhu bhëyi izo-tidò nòzù Kàgàwà arí ɔrú odzina nà izo tí. ⁵Angyi, Kàgàwà nà'ù vèbhàlé, 'àdù kóró atdyúya ìli dónà, nóongónà tǔròya ònzì, 'àdù òko ifuta ɔ fíyó kpabhàlé-ònzì wò dhu bhëyi. ⁶Atdí ɔfɔ ní, Sàrá ongónà pbindà kpatsì-bhàlé Àbràhamù-tsù dhu ìrì, ndòngò ànzina ádrùngbàlé tí'. Ní, nyĩ nyàdù ìrì àdhàdhì kàbhà vèbhínzo bhëyi, nyĩ nyapè ídzìngà ònzì ìnzì nyĩ nyí ɔdo ìdò rí ìndrù ɔ atdí dhu mà-ɔdò ònzì rǎrò.

⁷Ndirò nyĩ kpabhàlé, nyĩ nyàkà nyòkò fùkú vèbhàlé màná ìrita ɔ, nyàdù dhu ùni abádhí rǎrì ivivì ale, ròsè dükù nǎ. Nyĩ nyàkà átò nyàbhù ifuta abádhí tò, abádhí nábà wà ípírǔnga tó ídzìngà atdíkpá nyĩ màná nídhunì. Nyĩ nyàkà nyónzi dhu wò dhu bhëyi, akye dhu arana fùkú itsòta-tsù nútò ní.

Obhónángà ònzì ka kí dhu-okú dō rō ka kí àpè àbà dhu
(Màt 10.24-31; Ròm 6.3-4; 12.14-21; Èbr 11.7; 1Pé 2.12,19-20,21-24)

⁸Kùtsa ma mí dóná rō nǐ, nyí kóró nyí nyàkà nyírì nyí atdí dhu dō, ndirò nyí nyàkà nyí òdhiya ríí òná izu ùndò arí atdíkpá abádhi mànà ale tí. Nyí nyàkà nyòzè nyí atdí àba bhà ale bhéyi, nyí nyàkà nyí izu tó afiia nà ale tí, ndirò nyí nyàkà nyí yorowà t'ále tí nzínziku ð. ⁹Nyí nyàkà nzá nyúbho nzéere dhu nzéere dhu ní nzínziku ð, ndirò nyí nyàkà nzá nyúndu dhu nyí nǐ dhu nùndò ale nǐ. Pbétù nyí nyàkà nyòwù Kàgàwà ònzì rō ràso i dhu ndònzì rùkú ale. Obhó tí, yà ndì ndunzi nyí owùna nyí nyungu tí rō, Kàgàwà náakò làkà fùkù ndàti, ndì rārì nyàsò. ¹⁰Obhó tí, Ìlílà Andítá ràtina:

«Ndi nózè ndíí ípirònga nà ndàdù hirò ònzì kóró pòindà idhò ð ale,
nàkà ndòdò idàna nzéere òte òte ndì ndí dhu rō rō,
ndirò títò ùnò ndì ndí dhu rō rō.

¹¹Kàkà ndìndà ndì nzéere dhu ònzì ndì ndí dhu rō rō, ndàdù ídzì dhu ònzì.
Kàkà ndòndè màràngà, ndàdù owùna ùngu atdídíð.

¹²Obhó tí, Ádrùngbàle-nyìkpó ríí obhónángà ònzì arí ale dō.
Ndirò, kà-bì ríí abádhi tó itsòta ìrì ndì ndí rō.

Pbétù, kàrí dzinà-dò nùgèrè nzéenga ònzì arí ale tó*»

¹³Ádhi pbá ale ndì nzéere dhu ònzì rádù rùkú ídzì dhu ònzì arí atdyíya nyú nà ale tí nyí nyíí rō? ¹⁴Nyí nyònzì wà hirò dhu apé ìí obhónángà nyí nyònzì dhu-okú dō rō nyí nyí àpè àbà dhu tí. Nyí nyàkà nzá nyònzì ìndrù-òdò, ndirò nyí nyàkà nzá nyàbhu dèku rìnza ndì. ¹⁵Pbétù, nyí nyàkà nyífu Krístò afiku ò Ádrùngbàle tí. Tsàkú ka kivù dhu kà-rō nyí nyápà afiku okúna dō rō dhu dō rō, nyí nyàkà nyíí ndì ale tó nyí nyádùna ndì dhu dō dhu nà. ¹⁶Pbétù, nyí nyàkà nyònzì ndì dhu ìyònga ð, ndirò ifuta ð, ídzì afiku nà nyí nyíí rōrò. Ndi dhu bhéyi ní ndì, kàkà nyèdhù rí 'àdù àmbe dhu ùndò dō nyí nǐ pbàkrístò tí nyí nyíí nyàdù ìí ídzì mùtsò nà dhu-okú dō rō ale-nyí rádù ìwu. ¹⁷Obhó tí, ídzì dhu ònzì ka kí dhu-okú dō rō ka kí àpè àbà, ndì dhu rádù ìí, Kàgàwà-nyìkpó nòfò dhu tí dhu ní ídzì dhu nyú, ròsè nzéere dhu ka kònzì dhu-okú dō rō ka kí àpè àbà dhu dónà.

Krístò ónyù idzi òrù-akpà ð kóró dhu-tsí dō dhu

¹⁸Krístò nyú náabà àpè atdí-gùna tí ìndrù anzi nzéenga-okú dō rō. Ka nǐí obhónángatále. Ní kàvè nzéere ale-okú dō rō, ndíí ndì ndabhù tí nyí nyòwù ùvò Kàgàwà-tí'ò. Ka kahò ka, ròvè ngbòna òná rō, pbétù Kàgàwà bhà Ìlílà-Alaffi adù ípirònga àbhu ka tó títídò. ¹⁹Nirò ní ndì kàdù àrà dhu òvò òvè-bvù ka kúsò rō ì nòtò ùvùvè ale tó*. ²⁰I ale nǐí kàkà angyinà rō ì nuvo ìnzì ìrì Kàgàwà-tsù dhu ale, yà Kàgàwà andù fíyó dhu-dzi Nuwà rí ádrùngbà bàtò-fyà-ba nóbho òná kàsùmì ð. Ní, ngúfe ale kèlè, kà-tì ní àrù ale náatsù ndì *bàtò-fyà-ba ð, 'àdù ègu idha rí tséya òtdì dhu ð rō*. ²¹Wò ndì kàsùmì ð ndì nanzi dhu rítèna ní *bàtizò tó òfò, yà kòmbì arí nyígù fùkú nzéenga ð rō òfò. Ndi bàtizò-tì ní nzi ale-ngbò rō andrita nú'ò ka kí idha ní dhu, pbétù ka ní ale àbhù ka kí Kàgàwà tó ídzì ale-afí na dhu. Ndirò, Kàgàwà rádù nyígu ndì bàtizò-otù ð, Yèsù Krístò ìngbè

* 3.12 Zàb 34.13-17 c 3.19 Atdídhená ale arí ìrèna dhu ní Yèsù rarà Ìdzì Màkùrù núnò òvè-bvù. Ndirò ngùkpàkà ale-tsí arírèna ní kà rarà pòindà mùlèma tó dhu òvò ànyí. * 3.20 Òpt 6.1-7.24

ndi òve-bvù rò dhu-okú dò rò. ²²Kúpò wà òrù-akpà ò, ndirò kàrádi ádrùngbànga tó ngari ò Kàgàwà bhà fangà dònà rò. Ndirò kónyè idzi màlàyíkà mà, òrù-akpà ò aríí ádrùngbànga mà, ádrùngbànga tó obi màná nà dhu-tsí dő.

Krístò ná'ù ale náabáya dhòdhóhóngà tó ípirǝnga fíyó àp̀bè dzidő dhu

(Ròm 6.6-13; Èfè 4.17-24)

4 ¹Krístò náabà àp̀bè ngbóna òná rò. Nírò nyí mà átò nyí nyàkà nyúdhè nyí mbèyi nyí nyábàna àp̀bè-dzi t'òndùta tò. Obhó tí, ngbóna òná rò rí àp̀bè-dzi nòndù ale rítèna dhu ní ndi ròzè ndùbhà nzérenga t'ònzita. ²Ní kòmbí, yà onzíkú ndi nùbhà ndíní nyí nyoko tí yà adzi dő òná kàsùmì ò, nyí nyàkà nzà nyòkò tdítđ yà nyí nyádù atdyúya òhò nzére dhu ràmbe nyündà dő. Pbétù, nyí nyàkà nyòkò àdhàdhì Kàgàwà-afí ózè dhu bhèyi. ³Obhó tí, angyinà rò nyí nyádà ábhő idho nyú nyòngò dhu ònzì àdhàdhì inzà Kàgàwà ná'ù ale náarǝnzina dhu bhèyi. Nyí nyávu nyòngò òko múnynòni tó ǝfǝ mà, nzére dhu-atdyú t'óhota mà, iwa t'órita mà, ònyè ònyu nyí nyí wúgúwúgú dhu mà, iwa òmvù nyí nyí bhélébhélé dhu mà, sànamè ùlè nyí nyí dhu màná dhu tó ǝfǝ ò. ⁴Pbétù kòmbí, idho rǝrà kǝkǝ inzà Kàgàwà ná'ù ale ùkò rǝ ùkǝ tí, inzì nyí nyí nyùngbò atdíkpà i màná tdítđ i nzére dhu t'ònzita ò rò. Ndirò, abádhí rǝwu dhu ùnò rǝ ùnò tí nyí nǝ. ⁵Kǝkǝ i ale náaweya i anzì dhu itírǝ Kàgàwà-ònzì. Ndi Kàgàwà rǝdona ní ùvùvè ale mà ípirǝ rò ríí ale màná-ànyà nítđi ndi ndi dhu. ⁶Wò dhu-okú dò rò ní ndi, ka kuno Ídzi Màkùrù ùvùvè ale tò átò⁴. Ìmbà dhu ríí abádhí uvè kóró ale-ànyà ka kitđi ròngò ùvè dhu-okú dò rò dhu màtí, ní abádhí rí ípirǝnga àbà àbà dhòdhóhóngàná Ìlǝlǝ Alafí-otù ò Kàgàwà aríí nà dhu bhèyi.

Kàgàwà arí dhèdhèrò perè-tidò ùbhò indrù tò

kóró ale tò ídzinga nabhù tí dhu

(Luk 21.34-36; Ròm 12.5-11; Gàl 6.10)

⁷Kóró dhu-tsù rí ndòdì òná kàsùmì nínđù wà ndi. Ní ndi dhu-okú dò rò nyí nyàkà nyíí dhu-ǝnga t'òvòta núnì ale tí. Ndirò nyí nyàkà nyòkò nyìkpǝku nà, ndíní nyámbe tí nyítsò dő. ⁸Ndirò ròsè kóró dhu dònà, nyí nyàkà nyòzè nyí atdíđđ nízínziku ò, àzè náarí ábhő nzérenga-dǝnga nǝfù nídhuñí. ⁹Nyí nyàkà nyòwù nyàkò rǝ nízínziku ò, inzì nyí nyónu nyí ní rǝrò. ¹⁰Nízínziku ò ìngbàtí ìlì ndi ale mà náká ndònzì kasu yà pbìndà ídzinga-otù ò Kàgàwà ábhu fónà perè ní, ndíní kóró ale tò ídzinga nabhù tí. Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyí nádù ìí mbèyi arí kasu ònzì fýá Kàgàwà ùbho ábhő dhèdhèrò perè-tidò ní kasutále. ¹¹Ote ǝvo ka kí indrù tò ní perè nà ríí ale, náká ndòvò indrù tò ní Kàgàwà bhà ǝte. Ndirò indrù tò ka kí kasu ònzì ní perè nà ríí ale, náká ndònzì ka yà Kàgàwà ábhu fìndà obi ní, ndíní indrù ìlè tí Kàgàwà-òvò kóró dhu ò Yèsù Krístò-nyutsì. Ìlèta náká kabhu kà tò tí, ndirò kǝrǝí ádrùngbànga tó obi nà dhòdhóhóngà nà. Àminà.

Àp̀bè àbà arí Krístò-okú dò rò ale nǝnǝziya hirò dhu

(Màt 5.10-12; Kas 5.41; 14.22; 2Tè 1.4-12)

¹²Adódù, yà atdíđđ ma mǝzè nyí rò, nyí nyàkà nzà idho rǝkò nyí yà ododu àp̀bè tó umvútà rí nyàbà rò. Nyí nyàkà nzà nyǝzù ndi dhu ríí olo tí fùkù.

d 4.6 Ùvùvè ale tí ka kírèna iró ní, kǝká iwà i iri Ídzi Màkùrù rǝrò uvè ale.

¹³Pbétù, idhèku àkà ndika ndi Krístò mànà nyí nyúngbò nyí kàbhà àpè-otù ǝ dhu-okú dǝ rǝ. Ní, kàbhà ádrùngbànga tǝ awáwù rǝ nditè kǝrǝ ale tǝ nínganí, idhèku nííkaya ndi atdíǝ nyú ròsè. ¹⁴Nyí nyàkà nyǝzù nyí hirò nǝnzǝ ale tí yà indrù rǝ dhu ànǝ nyí ní Krístò-okú dǝ rǝ rǝ. Obhó tí, ndi dhu rǝtèna dhu ní Kàgàwà bhà ìlǝlǝ-Alafí, yà ádrùngbànga tǝ awáwù nà arǝí ale rarí àdi nyukutsì. ¹⁵Nzinziku ǝ atdí ale mà náká nǝ ndàbà àpè abvo òkye ndi ndarí dhu-okú dǝ rǝ, ogbo ònzǝ ndi ndarí dhu-okú dǝ rǝ, nzére dhu ònzǝ ndi ndarí dhu-okú dǝ rǝ, ndirò ngàtsi ní, ngùkpà ale tǝ dhu ǝ ndi ndarí nditsù dhu-okú dǝ rǝ. ¹⁶Pbétù, ndi ale apé àpè àbà mùkrístò tí ndi ndí dhu-okú dǝ rǝ, náká nǝ nyàna rǝwù. Pbétù kàkà ndilè Kàgàwà, Krístò-ǝvǝ rǝí dǝnà nídhuní.

¹⁷Kàgàwà rǝ indrù-ànyà ìtdí ònà kàsumì nǝndù wà ndi. Ndirò kà rǝ ndi anya tǝtǝdita nǝpè àlǝí pǝbindà ale nyú rǝ rǝ. Ní dhu apé ìí àlǝ-rǝ rǝ ndi anya tǝtǝdita rǝ ndǝpè dhu tí, ní yà ì núvǝ ònzǝ à'ù Kàgàwà bhà ìdzi Màkùrù ale-rǝ dhu ròlo ìngbà dhu bhèyi? ¹⁸Ìlǝlǝ Andítà rǝ dhu òvǝ ndàti:

«Dhu apé ìí obhónángatále nyú náarǝgù ádrùngbà àpè ǝ ndi ndùdà rǝrǝ dhu tí,

ní nzérenгатále, yà ònzà Kàgàwà ná'ù ale-rǝ dhu nǝloya ìngbà dhu bhèyi?»

¹⁹Nírǝ, yà àpè àbà arí Kàgàwà ózè dhu ònzǝ ì arí dhu-okú dǝ rǝ ale, náká 'ùbho ì Kàgàwà yà ì nanzi ale tǝ ìdzi dhu ònzǝ ì ì rǝrǝ. Ndi Kàgàwà ní yà ndi ndènò dhu ifù arí ale.

**Kànisa ǝ pǝkùrù mà kǝrǝ ngùkpà pǝkrístò mànà
tǝ Péterù rǝ sedzà àbhù dhu**

(Kas 20.28; Èfe 6.10,18; 1Tè 5.6-8; 1Tí 3.1-7; Yàk 4.6,10)

5 ¹Ma mí dhu òvǝ kàkà nzinziku ǝ rǝí *kànisa ǝ pǝkùrù tǝ matí: ima mà átǝ mà rǝrǝ mùkùrù-akpà. Ima ní Krístò bhà àpè tǝ ngàmbi, ndirò ròsè wǝrǝ dǝnà, mà mí'iya ìnè ngari nà átǝ wǝ rǝrǝ ádrùngbànga tǝ awáwù ǝ. ²Ní nyí pǝkùrù tírǝ, nyí nyàkà nyǝdǝ wǝ Kàgàwà ábhu fukú pǝbindà ale mbèyi, àdhàdhì tàrà tǝndatátale náarí pǝbindà tàrà tǝ màhò òdǝ dhu bhèyi. Nyí nyàkà nyǝnzǝ ka ìnzǝ ní ùtù tí ka kí nyǝtù dhu-okú dǝ rǝ, pǝbétù nyí nyàkà nyǝnzǝ ka ìdzi affíkù nà, Kàgàwà nǝzè ka dhu bhèyi. Nyí nyàkà nǝ nyǝnzǝ ndi kasu ongyéngá nyí nyabà tí ònà, pǝbétù nyí nyàkà nyǝnzǝ ka nyí nyúbho nyí ndi kasu tǝnzita tǝ dhu-okú dǝ rǝ. ³Nyí nyàkà nǝ nyǝnyù ìdzi òbi nà kǝkǝ ì Kàgàwà ábhu fukú ale dǝ, pǝbétù nyí nyàkà nyí ìdzi ǝfǝ tí abádhí tǝ. ⁴Nírǝ ní ndi nyí nyabàya ádrùngbànga tǝ awáwù tǝ mùkàkù, yà ònzǝ fǝndà aya ràdù ìku, Ádrùngbà Ùndataba Yèsù Krístò rǝrǝ nínganí.

⁵Nyí mà átǝ indrù-ǝwǝ tírǝ, nyí nyàkà nyífu kǝrǝ pǝkùrù. Nyíí abádhí mànà kǝrǝ, nyí nyàkà nyǝkò yǝrwà nà nzinziku ǝ. Obhó tí, ìlǝlǝ Andítà náarátina: «Kàgàwà arí ndùgye yà ìdzi arí ìtǝrǝ ale nà, pǝbétù kǝràdù pǝbindà ìdzìngà ìtè yǝrwà nà aróko ale tǝ.» ⁶Nírǝ, nyí nyàkà nyǝkò yǝrwà nà Kàgàwà, yà ádrùngbànga tǝ òbi nà arǝí ale-ònzǝ, ndíní kǝdùya tí nyídzǝ òrú àkàkà kàsumì ǝ. ⁷Nyí nyàkà nyábhù kǝrǝ fukú mùhetù kà-fǝ, Àbadhi rǝí ìnè nyǝdǝ ndi ndí rǝ nídhuní.

⁸Nyí nyàkà nyíí affiya òtǝ ràdù ale tí, nyàdù nga àndà mbèyi. Obhó tí, fukú òmvù Pǝfǝmvǝ rǝí ìnè ngbǝku òrǝ ndi ndí rǝ, ndàmbe òndru dǝ òhònà

ndì ndarana ndà'à ale òme rí àrì bhěyi. ⁹Ní, nyí nyàkà nyǒdì pfǒku kònzì, nyíko pǒtsó fùkú a'uta ǵ. Nyí nyùni wà dhu kóró ngari òná yà adzi ǵ, Yěsù ná'ù ǒdhíku rarí wǒrí àpbè-tidò nába átò. ¹⁰Nyí nyí àpbè àba àba ákě kàsùmi tí. Pbétù, Kàgàwà yà kóró ídzinga-tidò ìbho arí ìndrù tò ale, núnzì nyí ndíní nyí nyabá tí ngari pbìndà dhòdhódhónga nà arádi ádrùngbǎnga tó awáwù ò, Krístò mànà nyí nyúngbò nyí dhu-otù ǵ. Ndi àpbè àba nyí nyí òná kàsùmi ǵ, kà rí nyǎbhù nyí'í àkáká ale tí, ndàdù fùkú a'uta nábhù ròtsì ǒbi. Ndirò kà rí nyǎbhù nyòtsì ǒbi, ndàdù nyǎbhù nyíko pǒtsó ìnzì ùkúnga rívi rórò. ¹¹Àbadhi ní ndi ádrùngbǎnga tó ǒbi nà àkà ndí'í dhòdhódhónga nà ale. Àmìnà.

Bhàruwà ríku dòná rò ovita

(1Tè 5.23-28)

¹²Ma màbhù rándí yà ídò bhàruwà-ngba fùkù ní Sílà*. Ma mǎrí àbadhi òzù adòdu yà ifuta nà àkà ale nyú tí. Ma màndí ka ndíní nyí nabhù tí nyòtsì ǒbi afíku òná rò, nyǎdù dhu ùni Kàgàwà bhà ídzinga nyú rǎrì ndi wò nyí nyùpbǎ nyí róná.

¹³Bàbeli' tó kigò ǵ arí'í Kànisa, yà Kàgàwà ǒpì fíndà àdhàdhì ndi ndapì nyí átò dhu bhěyi, nóvi nyí. Ndirò Mǎrkò, pbànǎngba a'uta ǵ, nóvi nyí*. ¹⁴Àtse nyátse nyí nzínziku ǵ àzè tó dhèdhe nyú nà atdí àba bhà ale bhěyi. Ndirò nyí Krístò bhà ale tíró kóró, Kàgàwà àkà ndàbhù nyí nyòkò màrùngà ǵ.

e 5.12 Pbàróma t'ávàna ǵ, ka kí Sílà nánzi átò Sílìvanù tí (Kas 15.22,27,40; 1Tè 1.1; 2Tè 1.1).

f 5.13 Bàbeli tí Péterù ìpbè iró ní Rómà tó kigò. g 5.13 Mǎrkò ní yà Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù nandí ifo ale nzínzi ǵ atdí ale.

Péterù

andí ɔɔ rí kîsě nǐ bhàruwà

Yàrí bhàruwà ɔ̀ ì nòtù ádròdrɔ́ dhu tí dhu

Yàrí bhàruwà nandí ní Simoní Péterù, Yèsù Krístò bhà kasutále ndirò kàbhà uvitatále (1.1). Kǎndí ka azà kumì dóná imbò nà ato mà azà kumì dóná àrùgyètí nà ato mà nà nzinzi ɔ̀ Yèsù ka kùgè dhu-dzidɔ́.

Péterù andí ndi ɔɔ rí kîsě pbindà bhàruwà kórɔ́ pbàkrístò tò, ndíní abádhí irè tí yà fíyò ndi ndúdhe dhu (1.12).

Kǎzè dhu ní abádhí rùgyè ì tìtò tó màlímó mà nà abádhí tó nzére mètso mà nà (2.1-22).

Bhàruwà-nyiti ka kòhù tí dhu

- Bhàruwà-dòkpa (1.1-2).
- Kàgàwà rí ìndrù ùnzi dhu mà ì ale àkǎ ɔ̀ ɔ̀ a'uta ɔ̀ dhu mà nà dhu (1.3-15).
- Kàgàwà bhà ɔ̀te rɔ́ dhu àkǎ kapbǎ ale-afí dhu (1.16-21).
- Ìnzá dhu àkǎ kírì tìtò tó màlímó rùdhena dhu dhu (2.1-22).
- Ìngo Ádrùngbǎle Yèsù níngoya dhu (3.1-18).

Péterù rí ìndrù nóví dhu

1 ¹Yàrí bhàruwà nandí fùkù ní ima Simiyoní Péterù. Ima ní Yèsù Krístò bhà kasutále, ndirò ima ní kàbhà uvitatále. Nyí nyá'ù Yèsù Krístò àdhà-dhì mà má'ù ka átò dhu bhěyi. Ndi a'uta rí'í ábhɔ́ ìdzìnga nyú nà fùkù, àdhà-dhì kà rí'í ábhɔ́ ìdzìnga nà fǎkǎ átò dhu bhěyi. Yèsù Krístò ábhu àlě rí'í ndi a'uta nà, obhónángatále tí ndi ndí'í dhu-okú dò rò. Àbadhi ní Kàgàwà ndirò ka ní àlě tó ɔ̀gùba. ²Ní, Kàgàwà àkǎ ndàso nyí ndàdè nyǎbhu nyòkò màrù-ngà ɔ̀ atdíɔ́, ndi mà, àlě tó Ádrùngbǎle Yèsù Krístò mà nà nyí nyúni atdíɔ́ dhu-otù ɔ̀.

Kàgàwà rí ìndrù ùnzi dhu mà a'uta ɔ̀ dhu àkǎ kò'ò dhu mà nà dhu

(Yùw 17.2-3; 2Tì 3.16; Tìt 2.11-14; Fìl 1.9-11; 3.8-14; Èbr 6.11-12; 1Pé 1.10-12)

³Kàgàwà tó pbindà ádrùngbǎnga tó ɔ̀bi nǐ, Ádrùngbǎle Yèsù íbhò kórɔ́ dhu-tsí yà àlě kí atdyúya òho àlě tò, ndíní àlě koko tí Kàgàwà-rɔ́ àlě kapbǎ àlě-afí rórò. Obhó tí, kǎbhu àlě'í àlě rùni ndi Kàgàwà, yà àlě nunzi ndíní àlě kabá tí pbindà ádrùngbǎnga tó awáwù mà pbindà ìdzìnga mà nà ale.

⁴Ndi dhu bhěyi ní ndi, Kàgàwà íbhò yà ndi ndakò fìndá làkǎ ɔ̀rú odziya nà ádròdrɔ́ dhu àlě tò. Ndi làkǎ nyí nyábà nídhuní, nyí nyí'í inè nyòtsè yà adzi ɔ̀ nzére dhu-atdyú òho nyí nyí dhu-tsù rò, nyǎdè yà Kàgàwà bhà ale tí

rí nyíètè ʒfò nódýì. ⁵Ní ndi dhu-okú dò rò, nyí nyàkà nyǒnzì ɔbi nyísè fùkù a'uta dò dhu ní ídzinga t'ǒnzita. Ídzinga t'ǒnzita dò, nyí nyàkà nyísè dhu ní Kàgàwà ùní nyí nyí mběyi nyú dhu. ⁶Kàgàwà ùní nyí nyí mběyi nyú dhu dò, nyí nyàkà nyísè dhu ní ìnzì nyí nyí nyítsù akye atdí dhu ò dhu. Ìnzì nyí nyí nyítsù akye atdí dhu ò dhu dò, nyí nyàkà nyísè dhu ní dhu-dzi t'òndùta. Dhu-dzi t'òndùta dò nyí nyàkà nyísè ní Kàgàwà ózè dhu ònzì nyí nyí dhu. ⁷Kàgàwà ózè dhu ònzì nyí nyí dhu dò nyí nyàkà nyísè dhu ní atdí àba bhà ale bhěyi nyí nyí nyòzè dhu. Ndirò, atdí àba bhà ale bhěyi nyí nyí nyòzè dhu dò, nyí nyàkà nyísè dhu ní kóró ale ózè nyí nyí dhu. ⁸Obhó tí, nyí nyapè ʔí kòrí mùtsò nà abho nyú, ní nyí nyǒnzina kasu ràdù ábhǎ itse nyú nódhì, nyàdù àmbè àlè tó Ádrùngbàlè Yèsù Krístò nùni dò mběyi nyú. ⁹Pbétù, ìmbà arí ʔí kókò mùtsò-tidò nà ale ní ndùmùndùmú, yà ìnzì ràdù inga àla ale. Ndi ale ònà rò, iwà ndi ndú'ò ndi ndilá yà angyi ʔí pbìndà nzérénga ʒ rò dhu nàdzo wà. ¹⁰Ní ndi dhu-okú dò rò àbanǎnzò, àdhàdhì yà Kàgàwà óvò nyí, ndàdù nyǔnzì dhu bhěyi, nyí nyàkà nyǒnzì ɔbi atdí dò ndínì nyí nyoko tí àkàkà ale tí wò ndi otu ʒ. Nyí nyapè kòrí dhu ònzì, ní nyí nyí nǎ àdù nyàwà akekpá màtí nzére dhu ò. ¹¹Obhó tí, ndi dhu bhěyi nyí nyònzì dhu rò ní ndi nyí nyàdù rusà àbà atdí dò, nyòtsù ní àlè tó Ádrùngbàlè, ʔgàba Yèsù Krístò bhà dhòdhòdhonga tó Idzi ò.

¹²Wò dhu-okú dò rò ní ndi, ma mádi mongò àmbè i dhu isè dò fùkù bilínganà, iwà màtí nyí nyúni i dhu, nyàdù ìko pòtsò yà nyí nyàbà obhónga ʒ rórò. ¹³Ní, ma màla dhu mběyi nyú marà fùkù irèta nángbe rò, misè i dhu fùkù yà àdì ma màdì nyíkópdu nà ònà kàsùmì ʒ. ¹⁴Obhó tí, ma mùni wà dhu, ma mǒvè ònà idho rindù wà ndi, àdhàdhì àlè tó Ádrùngbàlè Yèsù Krístò itè ka kpangba idù dhu bhěyi. ¹⁵Ní, ma mí ɔbi ònzì atdí dò mìtè nyí nyóngo i dhu irè bilínganà iwà ma mǒvè rórò màtí ònà otu fùkù.

Kàgàwà bhà ʔte rò dhu àkà kapbà ale-aff dhu

¹⁶Obhó tí, yà mǎ mǒvò àlè tó Ádrùngbàlè Yèsù Krístò iraya ádrùngbànga tó ɔbi nà dhu tó màkùrù fùkù rò, mǎ mǒvò nzà ka yà ìndrù itsò tìtò tó imbe ʒ. Pbétù, mǎ màla wà kàbhà ádrùngbànga tó ɔbi nyíkópka nyú ní. ¹⁷Obhó tí, kàbà ifuta mà, ádrùngbànga tó awáwù mànà Àbanà Kàgàwà-fó, yà ndi ádrùngbànga tó ɔbi nà arí Kàgàwà-tù níiri ndi nínaganí. Ndi ale-tù ati: «Yàrí ní Idhùdu, atdí dò ma mǒzè ale. Kàrí nyíkópdu nòfò dhu ònzì.» ¹⁸Mǎ nyú mǎ-tíró, mǎ miri wòrí ale-tù òrù-akpà ò rò rírá rò, yà atdíkpá mǎ mǎ kà mànà ìlilá pbìrì dò rò.

¹⁹Ndirò, mǎ mà'ù wà yà pbànábí nùuno angyangyi ʔte atdí dò. Ní nyí, nyí nyǒnzì dhu mběyi nyǎpbà afiku ndi ʔte rò. Wò ndi abádhí avò dhu ríí àdhàdhì tarà bhěyi, yà ìnò ʒ ràdù inga àwù, ràrà àhu inga rùbho dhu ò, ràdù àrà àhu kútsingà nga tó ***alali** rí afiku-ònga àtdye ònà kàsùmì ò. ²⁰Nyí nyàkà nyúni angyi kóró dhu tó dhu ní, pbànábí avò ìndrù tó angyangyi ìlilá Andítà ò ríí dhu, ní abádhí ravò nzà ràhu dya ò rò itírò. ²¹Obhó tí, i pbànábí avò ìndrù tó dhu náahù nzà ìndrù ò rò. Pbétù, Kàgàwà bhà ìlilá Alafí ní ndi abádhí àbhu ongónà ròvò Kàgàwà itè fíyò dhu ìndrù tó.

Inzá dhu àkà kirì tìtò tó málímó rùdhena dhu dhu

(Kas 20.29-30; 2Tì 3.1-9; Yud 3-16; Upf 2.14,15)

2 ¹Angyí, tìtò tó pbanábi núnyà ì Pbàisràyéí nínzì ò. Ní ndi dhu bhèyi tí, tìtò tó málímó núnyàya ì ùnyà nínzìkù ò átò. Í ale níitsuya tìtò tó nzére dhu t'údheta-tidò nà nínzìkù ò inzà nyí nyùni rórò, 'àdù yà ì nuwù Ádrùngbàle Yèsù nyú mà nódhò. Ndi dhu bhèyi ní ndi, abádhí níidhaya Kàgàwà rí tsèya òtdì kòmbòmbí dhu itírò dýà. ²Ábhò ale núunguya abádhí-owù fíyó nzére mùtsò ò. Ndirò abádhí-okú dò rò, ka kowuya dhu ùnò rò nzére Kàgàwà bhà obhóná otu ní. ³Ndirò, atdíð ò ì í ongyéngá-atdyú nóho 'àbà dhu-okú dò rò, abádhí nóowuya nyùtra rò itsò ì itsò tìtò tó òte ní. Pbétù ròpè ndi mùhàngù ò rò, Kàgàwà rí abádhí-ànyà itdi, ndàdù abádhí-tse òtdì ònà idho ríi fkyèrò.

⁴Obhó tí, Kàgàwà náabà nzà izu kàkà nzérenga nanzi málàyíkà dš mātí*. Pbétù, kàwà abádhí ònzí aráve dhòdhòdhóngà nà kàzu ò. Kàrí abádhí òdò atdíð òtì mbii òn-ya-ba ò, iwà ka kusò àdrà-mbì dš rórò, ròngò àmbè ànyàya itdi ndi ndaraya ònà idho òdò dš. ⁵Kàgàwà náabà nzà izu yà angýinà rò nzérenga nanzi yà adzi ò ale dš mātí átò. Pbétù, yà ndi ndàbhù idha ròtù, rāwīlī nzére ale tó yàrí adzi ònà kàsumi ò, kàdò Nuwà mà ngbò àrùbhè ngùkpà ale mànà. Ndi Nuwà níi yà obhónángà tó Ídzi Màkùrù núnónà ale*. ⁶Ndirò Kàgàwà náatdi Sòdomò mà Gòmòrà nà tó kigò ò ale-ànyà, ndòtdì tsèya kàzu ní*. Kànzì ndi dhu ndíni íi tì atdí òfò tì kórò ale yà adzi ò arí nzérenga ònzi tò. ⁷Pbétù kígù obhónángatále, Loti, yà atdíð akó kòkò nzére ale tó nzére mùtsò-okú dò rò ale. ⁸Obhó tí, wò ndi obhónángatále nóongónà àdi ì nzére ale nínzì ò, ndàmbe abádhí rónzina nzére dhu àndà dš, ndàdù àmbè abádhí rùnna nzére dhu òrì dš bíllanganà. Ní ndi dhu ongónà àdù kà-afí ònza atdíð. ⁹Ní wò dhu rítèna dhu ní, Ádrùngbàle Kàgàwà rārīi ònè ndigù yà ndi ndòzè dhu ònzi arí ale umvútà ò rò. Pbétù, kà rīi ònè ndòdò nzére dhu ònzi arí ale, ndíni ndi ndàbhùya tí ràbà àpè yà adzi ò ale-ànyà itdi ndi ndí ònà idho ò. ¹⁰Ndirò, kítdiya ànyàya atdíð ròsè ale ní kàkà ngbòya rí atdyúya òho nzére dhu ò tì aróko, 'àdù àmbè Kàgàwà bhà ádrùngbànga gàyà ònzi dš ale.

Kòkò ì tìtò tó málímó ní 'idzi arí itírò ale, 'òyò arí ale, ndirò ònzí arí òdò ònzi ádrùngbànga tó awáwù nà aríi òrù-akpà ò ípìrònga nà dhu-tsí ní ì í dhu ùnò nzére rò ale. ¹¹Yà abádhí nyú nùdà òbi ní, 'àdù íi ádrùngbànga tó òbi nà málàyíkà mà náarí nzi abádhí òbhù, 'àmbè dhu ùnò dš ní nzére Ádrùngbàle-ònzí. ¹²Í tìtò tó málímó arí dhu ònzi ádhàdhì írì ò òzà arí dhu ònzi òmbà irètá nà dhu bhèyi, 'àmbè dhu ùnò dš inzà ì ùni dhu ní mātí. Írì ò òzà núpè ka kàrí ràtsi àzèmbè ì álána àdà ò, kadù òkyèna. Ní ndi dhu bhèyi tí, ì tìtò tó málímó-tse nòotdiya ndi tsèkè fíyó nzérenga nyú-okú dò rò ì írì ò òzà bhèyi. ¹³Kàgàwà abhùya abádhí ràbà àpè ádhàdhì abádhí arí ngùkpà ale àbhù ràbà àpè foyá dhu bhèyi. Abádhí-idhè náarí ndikà òkà tí yà ngbòya ònà rò ì í atdyúna òho nzére dhu ònzi ì í adyi-panga rò. Mùhendù ò nyí nyíi atdíkpà abádhí mànà rò, abádhí-idhè arí ndikà òkà tí nyùtrà ì í rò. Ní mùhendù ò abádhí ríi dhu náaràdù ònzi ònzè tí rùkù, ndi dhu ràdù nyíku àbhù rìwù. ¹⁴Abádhí-nyíkpò arónena ale ní múnýòni ònzi ì í nà vèbhàle kèlè, ndirò abádhí náarí nzi 'ingyè

* 2.4 3pt 6.1-2; Yud 6 * 2.5 3pt 6.1-7.24 * 2.6 3pt 19.24-29

nzérenga t'ónzita ní. Abádhí náarí kákà ívíví a'uta nà ale nídha ròtsu nzérenga t'ónzita ò. Abádhí ábhu ongyéngá òne ì í dhu ràtdù affiya atdídó. Í ale ní iwà Kàgàwà ófù ale! ¹⁵ Abádhí úbhà obhóna tó otu, 'àdù òwu igi Bàlamà, Bèorì* t'ídhùnà núubhì ònà otu ð. Ndi Bàlamà azè dhu ní ndòngyè malí nzére dhu ònzi ndí ndí dhu-otù ð. ¹⁶ Ní Kàgàwà arù kà dð ndi kàbhà nzérenga-okú dð rò: kàbhà kayinò, yà ìnzí aróte ìzà nyú ròtè indrù bhèyi kà tò, rìsð wò kà rāpāna ndònzì ìnzà nga nòfð dhu.

¹⁷ Kòkò ì títò tó málímó ríí àdhàdhì yà ìmbà idha aríí òyà idha-bhu bhèyi. Abádhí ríí àdhàdhì yà àpúpú ròpilina àpùbù bhèyi. Kàgàwà òbhòlò wà ngari abádhí tò atdídó úti mbù ìnò ð. ¹⁸ Abádhí arí 'ìdzí 'àmbe ìmbà tìya nà òte òvò dð indrù tò órú tìya nyú nà. Ndi dhu bhèyi ní ndi, abádhí arí yà iwà ì nútù nzére dhu ònzi arí ale rð rò ale nídha tìya ð, ndíní ì nadù tí tdítð 'àmbe yà ngbòya rí atdyúya òho nzére dhu ònzi dð. ¹⁹ Abádhí arí làkà òkò ngùkpà ale tò 'àti, ì ale rāròko dýyá itírò, tàmanyà pbání ì nyú itírò ní indrù àbhù arí rìnza ì dhu tò ìnò rórò. Obhó tí, atdí dhu náapè indrù àgye, ní ndi ale ní wò ndi ndi nágyè dhu bhà ìnò. ²⁰ Obhó tí, atdí dhená ale núbhà wà yà adzi ð nzére dhu t'ónzita, Yèsù Krístò ì úni fíyò Ádrùngbàle tí ndirò Ògùba tí dhu-otù ð. Pbètù, abádhí apé 'àdù ì nzére dhu ð tdítð, ì dhu ràdù 'àgyè, ní abádhí tò ófò ràdù ìí nzére nyú ròsè angyi abádhí aríí nà ófò dñà. ²¹ Abádhí úni wà obhónánga tó otu, pbètù abádhí ádù yà fíyò ka kavò Kàgàwà bhà ìlílà Úyátá núbhà ìnzí 'ífu. Ní ndi dhu bhèyi k'ina rò, dhu akána ìnzí abádhí rùni ndi obhónánga tó otu. ²² Wò ndi abádhí tò ófò náko wà ndi kákà mbàyi ð ka kòvò dhu nà kpangba. Í mbàyi ràtina: «Ìtsè nádu wà ndi, ndònyè yà ndi ndàdycò ònà rò dhu tdítð*.» Ndirò: «Íwà ndi nù'ò mbèyi àdù-iyà-ba nángbò wà ndi tdítð, ndàmbe ndàhà dð òtdò ð.»

Íngo Ádrùngbàle Yèsù níngoya dhu

(Ìsa 51.6; 65.17; Màt 24.37-38; Luk 21.34-36; 1Tè 5.1-10;

2Tè 1.7-10; Yud 17-19; Upf 20.11; 21.1)

3 ¹ Yà atdídó ma mózè nyí rò òdhídù, yàrí ní òyò rí kisé bhàruwà yà ma màndí fùkù. Kòkò òyò ma màndí fùkù bhàruwà ð, ma mózè misè fùkù dhu ní iwà nyí nyúni dhu, ndíní nyí nabhà tí nyírè ì dhu tdítð àkákà dhu bhèyi. ² Ma mózè nyírè yà angyangyi ìlílà pbànábí núnno òte mà, Ádrùngbàle, Ògùba Yèsù Krístò bhà Úyátá, yà kàbhà uvitatále núudhè fùkù mànà. ³ Ròsè kóró dhu dñà, nyí nyàkà nyùni dhu ní, kàrí idho, yà yà adzi ð dhu-tsù rí ndàpà ndòdì ndi òyá ð ríí ale rārì affiya òzè dhu bhèyi tí ì nózè 'òkò ale. Abádhí nòowuna nyùgbò rò, ⁴ 'àmbe àtina dð: «Yèsù akò làkà ndàti, ingo ndi rārì ingo! Ní kòmbí kà ríí ngbòrò? Obhó tí, ròpè ndi yà àlè t'ábhúna núnvèna rò, kóró dhu náaríí ìnè àdhàdhì yà Kàgàwà abhòlòna yà adzi rò ì íí dhu bhèyi tí!» ⁵ Wò dhu ùnò ì í rò, abádhí ònà rò arana àdzo rò dhu ní: mànhàngù ð rò, Kàgàwà rabhòlò òrù-akpà mà yà adzi mànà òtèna ní, ndirò kà rabhòlò yà adzi ràhu idha ð rò, ndàdù adzi-kpa mà-ònga núnò idha mànà. ⁶ Ndirò ndi òte-òbì ní tí, yà angyi íí adzi ninza ní òtòtù, rùpílí ndi idha*. ⁷ Ní, wò ndi òte-òbì ní tí, Kàgàwà úli wà yà kòmbí ríí òrù-akpà mà adzi mànà tsèna tí, ndíní ndi

* 2.15 Ɔzt 22.4-35 * 2.22 Mbà 26.11 c 3.4 Ábhò ale ríhèna dhu ní, «Àlè t'ábhúna» tí ka kátina írò ale rārì kákà wemberè tí Yèsù Krístò na'u ale. * 3.6 Ɔpt 1.6-9; 7.11-23

ndubìya tí kàzu ò. Kàrí abádhí òdo wò ndi ìndrù-ànyà ndi ndunoya, ndàdù nzéréngatále-tse òtdi òná idho tò.

⁸Pbétù, yà atdíds ma mózè nyí rò òdhídù, atdí dhu ríí ìnè yà inzà àkà ndàdzo ùkunà rò. Ndi dhu ní: Ádrùngbàlè Kàgàwà-nyìkpò ǝ, atdí idho ríí àdhàdhì atdí lufù atò bhèyi, ndirò atdí lufù atò ríí àdhàdhì atdí idho bhèyi*. ⁹Ádrùngbàlè nàdzo nzà yà ndi ndakò pbìndà làkà nábhù ndi ndí rākà dhu rò rò, àdhàdhì yà atdídenà ale náarírèna dhu bhèyi. Obhó tí, kàrí dzikù òndù, inzà ndi ndòzè atdí ale mà rawí, pbétù ndi ndòzè kórò ale rùgèrè ì 'ùbhà fíyò nzérénga nídhuní.

¹⁰Ádrùngbàlè bhà idho níisíya àdhàdhì ogbotále rírá òná idho náarí isí inzà ka kùni rórò dhu bhèyi. Ndi nínganí, òrù-akpà náawíya giritína rüva rórò. Ndirò, yà Kàgàwà abhòlò kórò dhu-tsí, yà inga àwù arí òrù-akpà-nyí-rò dhu-tsí, níidhoya ì kórò kàzu-fó. Yà adzi, òná aríí kórò dhu-tsí màna núuwíya kórò átò. ¹¹Nírò, wò dhu bhèyi kórò dhu níinzaya ì rò, nyí nyàkà nyòkò ìlìlā fò ǝ Kàgàwà-nyìkpò ǝ, nyàdù afíku àpba kòzè dhu ònzi nyí nyí dhu rò. ¹²Nyí nyàkà nyòkò ndi dhu bhèyi yà Kàgàwà bhà idho òdo nyí nyí atdyúku nyú nà rākà tsàkàtsàkà òná kàsùmí ǝ. Ndi idho ǝ, Kàgàwà ubíya òrù-akpà kàzu ní, yà òrù-akpà-nyí rò arí inga àwù dhu ràdù 'idhò ndi kàzu bhà igbétá ní. ¹³Àdhàdhì yà Kàgàwà akò làkà-bvu rò, àlè kòdona dhu ní òrù-akpà-òwútá mà, adzi-òwútá màna rüvò dhu. Ndi òrù-akpà-òwútá mà adzi-òwútá màna ǝ róko ale róngo ònzìna dhu ní obhónánga tó dhu kèlè.

¹⁴Yà atdíds ma mózè nyí rò òdhídù, wò ndi idho òdo nyí nyí ònanà, nyí nyàkà nyòkò màrùngà ǝ Kàgàwà nà. Nyí nyàkà nyònzì òbi nyòkò ìlā nyí nyílā kà-nyìkpò ǝ rórò, ndirò ìmbà nzére dhu tí ka kádù òzàna atdí dhu mà ríí nyukutsi rórò. ¹⁵Nyí nyàkà nyúni dhu ní, yà àlè tó Ádrùngbàlè ràdi ìnzì ndàmbe ingo dó dhu ràrì ndi otu nùbhà fùkú ndíní nyí nyugù tí. Ndi dhu ríí àdhàdhì yà àlè t'ádòna ndirò àlè t'òdhìna Pòlò ándí fùkù yà Kàgàwà ábhù fíndà dhu-ònga t'òvòta tó irèta-bvu rò dhu bhèyi. ¹⁶Kórò pbìndà bhàrùwà ùndí ndi ndí rò, kàrí òte ì dhu dó. Pbétù ì bhàrùwà ǝ, ngùkpà dhu rí ale-dò àlù dhu náaríí òbi tí. Ní kākà inzà nga núni, ndirò ìnzì 'àdù ǝ'ò afíya òná rò ale, náa-rádù ì dhu-tì ùle ávaya dò, àdhàdhì ì arí ìlìlā Andítá ǝ ngùkpà dhu-tì ùlè dhu bhèyi. Wò dhu bhèyi ì f dhu ònzi rò, abádhí arí 'inzà itírò.

¹⁷Nírò nyí, yà atdíds ma mózè nyí rò òdhídù, kòní ma mòvò wà dhu angya-ngyi fùkù. Ní nyí nyàkà nyòdò nyí mbèyi, akye nyí nyowuna kòkò nzére ale tó nzérénga ábhù rùwí nyí, ìnzì nyàdù ìko pòtsò fùkú a'uta ǝ ní. ¹⁸Pbétù nyí nyàkà nyámbe ǝ'ò dó ídzìnga ǝ, ndirò àlè tó Ádrùngbàlè, Ògùba Yèsù Kristò ùní nyí nyí mbèyi nyú dhu màna dhu ǝ. Ilèta àkà àlè ràbhù kà tó ròpè ndi kòmbí, ndirò dhòdhòdhònganà! Àmìnà.

Yùwani

andí wemberè tí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ò ì nòtù ádrèdrò dhu tí dhu

Yàrí ní wemberè tó bhàruwà yà Yèsù bhà uvitatále Yùwani núundí ìbhu bhàruwà nzínzi ǝ. Kúndí abádhí mbèmbè àrègyètí kumì atò nùdà Yèsù ka kùgù dhu-dzidǝ rórò. Kándí yà ɔvɔna aríí dóná Yèsù Krístò bhà Ídzi Màkùrù mà átò. Ndirò ka kirè nga kà randí ndi Upfòta tó bhùkù.

Yà wemberè tó bhàruwà nǝfò ndi Kàgàwà bhà Ɔte ènɔ ka kí ìndrù tó dhu nà. Yùwani náandí ka Àziyà-Ngba tó pɔìrì, yà Tùrùkiyà tí ka karí àtina kòmbí ǝ pàkrístò tó. Í pàkrístò nírí nzá ì nzínziyà ǝ ndi màkùrù àlù dɔya tí dhu dǝ. Ní atdídhéná ale núuvò fíyǝ kànisa ò rò 'òwù. Ngùkpà ale náadù ɔngo títò tó màlímó tí, 'àmbe pàkrístò àbhu dǝ tsiya ràva ì nzínziyà ǝ. Í màlímó nóowúnà 'ùvo rǝ ìnzí 'à'ù Yèsù Krístò angò ìndrù tí dhu. Ndirò, abádhí nóowúnà 'ùvo rǝ ìnzí 'òzù ka Kàgàwà t'Ídhùnà tí (2.22; 4.2-3; 5.10). Abádhí náagò nzéréngatále tí ì fí dhu (1.8; 3.7-10), ìnzí 'adù àzè nítè fíyǝ nzínziyà ǝ (2.9-11; 3.14-15; 4.20-21).

Yùwani azè ndǝvò ìbhu dhu pɔìndà bhàruwà ò: kàzè ndàbhu pàkrístò mà nzínzi ǝ ríí Kàgàwà Àba mànà irita ràbà ɔbi. Ndirò kàzè pàkrístò nzínzi ǝ ríí tsí ràbà ka átò. Kàzè átò dhu ní, ndàbhu sedzà pàkrístò tó ròkò yà Yèsù Krístò ndítíró nyú nala, 'adù kà rùnɔna dhu nyú nírí ale rùdhèna fíyǝ dhu ífù ì í rǝ tí.

Bhàruwà-nyiti ka kóhù tí dhu

- Bhàruwà-dòkpa (1.4).
- Awáwù mà ìnɔ mànà (1.5-2.29).
- Kàgàwà bhà inzo mà pǝmvo Sitanì bhà-tsí mànà nzínzi-ǝnga nùtu dhu (3.1-24).
- Obhóná pɔànábí mà títò tó pɔànábí mànà (4.1-6).
- Ìndrù àkà 'òzè ì ɔzè tí nzínziyà ǝ, Kàgàwà ɔzè ì atdíǝ nídhuní (4.7-21).
- Mùlè mà tó a'uta (5.1-21).

Ípìrǝnga tó Ɔte
(Yùw 1.1-14; 1Yù 5.11-13)

1 ¹Ma mí yà dhu nándí fùkù, Ípìrǝnga tó Ɔte-okú dǝ rò. Ndi Ɔte níí ìnè kórǝ dhu-tsí rí 'òpè rò. Ndi Ɔte mà miri ngùkpà ɔdhídu uvitatále mànà, màdù àlanà nyìkpòka nyú ní. Ndirò mà mandà ka, màdù ngbòna ùlu ɔtsúka nyú ní. ²Obhó tí, ndi Ípìrǝnga náavì ndi ìndrù tó, màdù àlanà. Ní ndi dhu-okú dǝ rò, mà ní ndi dhu tó ngàmbi, ndirò mà mí dhòdhóhóngà tó Ípìrǝnga, yà Àba Kàgàwà-tíí ìí ɔvo fùkù. Ndi Ípìrǝnga ní ndi yà ndi nitè fàkà. ³Ní wò mà mala, màdù ìrinà dhu ɔvo mà mí átò fùkù, ndíní àlè kungbò tí àlè atdíkpá nyí mànà. Wò ndi àlè tó ungbotà rí àlè àbhù àlè ríí atdíkpá Àba Kàgàwà mà

Idhùnà Yèsù Krístò mànà. ⁴Ní, mã mí wò dhu àndí fùkù ndíní àlě tó dhèdhe náaká tí bhùnà ǝ.

Kàgàwà ní Awáwù dhu

(Zàb 32.1-5; Mbà 28.13; Èfe 5.8-14; Tit 2.14)

⁵Kàní yà Yèsù Krístò-tsù mã miri dhu. Ndi dhu ní ndi yà mã móvona fùkù. Kàti: «Kàgàwà ní awáwù. Ní ínò arí rǝ mbà akekpá màtí kà-nyutsì.» ⁶Àlě kapé àtina iwà àlě rùngbò àlě Kàgàwà mànà, àlě ràdù rǝ inè ínò ǝ àlě kúbhi ró, ní àlě ní tìtòtále, ndirò àlě kónzina dhu ní nzǝ obhóngà. ⁷Pbétù, àlě kapé àmbe ùbhi dǝ awáwù ǝ, àdhàdhì Kàgàwà narí awáwù ǝ aradí ale dhu bhèyi, ní àlě kùngbò wà àlě àlě nzínzi ǝ. Ndirò ndi Kàgàwà t'Ídhùnà, Yèsù-azù nú'ò wà àlě kóró àlě tó nzérénga ǝ rò, àlě rilá Kàgàwà-nyìkpó ǝ.

⁸Àlě kapé àtina ìmbà àlě rǝrǝ nzérénga nà, ní àlě kùtrǝ wà àlě àlětíró, ndirò obhóngà rǝ mbà àlě-nyutsì. ⁹Àlě kapé àlě tó nzérénga ǝvò kpangba Kàgàwà-ǝnzǝ, ní kà ràdù àlě tó nzérénga núbà, ndàdù àlě ù'ò àlě rilá nyìkpóna ǝ. Obhó tí, àbadhi ní yà ndi ndùnò dhu nífù arí ale, ndirò ka ní Obhónángatále. ¹⁰Àlě kapé àtina inzà àlě rònzì nzérénga, ní àlě kòzù wà Kàgàwà tìtò-ba tí, ndirò kàbhà ǝte rǝ ìmbà àlě-afí ǝ.

Yèsù ní ndi àlě dǝ arí ndùgye *àvùkǝ dhu

(Yùw 13.34-35; 14.21-24; 15.12-14)

2 ¹Pbànǝnzó, ma màndí yà dhu fùkù ìnzǝ nyǝ nyonzi tí nzérénga. Pbétù, atdí ale mà náapé nzérénga ǝnzǝ, ní àlě kǝrǝ inè àlě dǝ rǝ ndùgye àvùkǝ nà, Àba Kàgàwà-tí'ǝ. Ndi ale ní Yèsù Krístò, Obhónángatále. ²Ndirò, àbadhi àbhù ndi nditíró, ndòvè perè tí, ndíní Kàgàwà ubà tí àlě tó nzérénga. Kǝvè nzà àlě tó nzérénga-okú dǝ rò tí, pbétù kǝvè yà adzi ǝ kóró ale tó nzérénga-okú dǝ rò átò.

³Àlě kapé Kàgàwà bhà Uyátá nífù, ní àlě kùni wà Kàgàwà. ⁴Atdí ale náapé àtina: «Iwà ma múni Kàgàwà», pbétù ìnzǝ ndàdù kàbhà Uyátá nífù, ní ndi ale ní tìtò-ba. Ndirò obhóngà rǝ mbà kà-nyutsì. ⁵Pbétù, Kàgàwà bhà ǝte nódò arí mbèyi afina ǝ ale ní ndi Kàgàwà nòzè àkǝkǝ dhu bhèyi ale. Wǝrǝ ní ndi àlě kádù Kàgàwà mànà àlě kùngbò àlě dhu ùni róná dhu. ⁶Ndi ale náapé àtina iwà ì rùngbò ì Kàgàwà nà, ní ndi ale àkǝ ndùbhi yà Yèsù ubhi dhu bhèyi.

Uyátá ǝwútá

(Màt 6.24; Ròm 12.2; Yàk 4.4)

⁷Ǭdhídù, yà atdídǝ ma mózè nyǝ rò, yà ma màndína fùkù uyátá ní nzǝ uyátá-ǝwútá. Pbétù, ma màndína fùkù dhu ní uyátá-ayí. Ka ní yà dǝna-kpa ǝ rò nyǝ nyabà, ndirò yà iwà nyǝ nyiri Kàgàwà bhà ǝte. ⁸Ngǝtsì otu ǝ, yà ma màndína uyátá rǝ àdhàdhì uyátá-ǝwútá bhèyi. Ndi uyátá tó obhóngà návi ndi Yèsù Krístò-nyutsì, ndirò nyukutsì màtí átò. Obhó tí, kòmbí ínò rǝrǝ ùda ndi ndúda ró, awáwù yú ràdù ndòpè ndàwù nga. ⁹Atdí ale náapé ndàti awáwù ǝ ndi ndí rǝ dhu tí, pbétù ndàdù rǝ inè ǝdhìnà ndi ndóndrò ró, ní ndi ale rǝrǝ inè ínò ǝ kòmbí màtí. ¹⁰Ǭdhìnà nòzè ale rǝrǝ awáwù ǝ, ndirò ìndrù àbhù rǝ ròtsù nzérénga ǝ dhu rǝrǝ ìmbà kà-nyutsì. ¹¹Pbétù, ǝdhìnà nòndrò ale rǝrǝ ínò ǝ. Kǝrùbhi ínò ǝ, ndirò kùni nzà àdhà màtí ndi ndàrà dhu, ínò ìti kà-nyǝnga dhu-okú dǝ rò. ¹²Pbànǝnzó, ma mí dhu àndí fùkù, Kàgàwà ubà wà

fùkú nzérenge Yèsù-ɔ̀vò-okú dò rò nídhuní. ¹³ Abádù, ma mí dhu àndí fùkù, iwà nyí nyúni yà inè íí dóna-kpa ò rò kóró dhu-tsí rí ʔpè rò ale dhu-okú dò rò. Zàdhà, ma mí dhu àndí fùkù, iwà nyí nyónzì wò Nzére-ale-akpà lèmə nídhuní.

¹⁴ Pbànĩnzó, ma mí dhu àndí fùkù, iwà nyí nyúni Àba Kàgàwà dhu-okú dò rò. Abádù, ma mí dhu àndí fùkù, iwà nyí nyúni yà inè íí dóna-kpa ò rò kóró dhu rí ʔpè rò ale dhu-okú dò rò. Zàdhà, ma mí dhu àndí fùkù, ɔ̀bi nà nyí nyí dhu-okú dò rò: Kàgàwà bhà ɔ̀te ríí afíku ò, nyàdù Nzére-ale-akpà lèmə nónzì. ¹⁵ Nírò, àpé nyòzè yà adzi, ndirò àpé nyòzè kà ʔ ríí dhu-tsí. Ndi ale náapè yà adzi òzè, ní ndi ale nòzè nzá Àba Kàgàwà. ¹⁶ Obhó tí, yà adzi ʔ ríí kóró dhu-tsí núvò nzá Àba Kàgàwà bhà rò, pbètù i dhu-tsí núvò yà adzi ʔ rò. I dhu-tsí ní, ale-ngbò òzè dhu-atdyú òho ka kí atdíð dhu, àlǎ ka kàla dhu-atdyú òho ka kí kabà dhu, ndirò ongyéngá-okú dò rò ka kí ale ʔyò dhu. ¹⁷ Yà adzi mà, òná kóró dhu-tsí yà ìndrú arí atdyúya òho màna rúda ùda. Pbètù, Kàgàwà òzè dhu ònzi arí ale náaradi dhòdhòhonganà.

Nyòdò nyí Krístò bhà òmvù rǎ rò

(Yùw 1.12-13; 16.13-15; Ròm 8.14-19; 1Yù 4.1-6; 5.18)

¹⁸ Pbànĩnzó, yà adzi ʔ dhu-tsù rí ndòdì òná idho nínđu wà ndi. Nyí nyiri wà dhu, Krístò bhà òmvù rǎrǎ irà ndi ndíra rǎ. Ní kòni Krístò bhà òmvù núnyà wà i abho nyú kòmbí. Ní àlǎ kàni wà dhu, kàrí idho rǎrǎ yà adzi ʔ dhu-tsù nyú rí ndòdì ʔyá idho. ¹⁹ Kǎkò i ale núvò àlǎ nzínzì ʔ rò tí, pbètù abádhí nǎí nǎí àlǎ t'òdhína nyú. Obhó tí, abádhí nǎíyana gukyè àlǎ t'òdhína nyú tí, ní abádhí ókòyana atdíkpá àlǎ màna. Abádhí úbhà àlǎ, ndíní dhu nitè tí kpangba ìnzì rǎrǎ i àlǎ nzínzì ʔ ale.

²⁰ Pbètù nyí, nyí nyàbà wà Krístò ábhu fùkù Kàgàwà bhà ìlǎ-Alafí. Ní nyí kóró, nyí nyàni wà obhóna. ²¹ Ma màndí nzá dhu fùkù ìnzá nyí nyàni obhóna dhu-okú dò rò. Pbètù ma màndí dhu fùkù, iwà nyí nyúni obhóna dhu-okú dò rò. Ndirò nyí nyàni wà dhu, ìnzì tìtò tó atdí dhu mà rǎràdè àhu obhóna ò rò.

²² Tìtò-ba ní àdhi? Tìtò-ba ní yà Yèsù àgò arí ndàtì ìnzì ní Krístò tí ale. Kòni ndi ale ní ndi Krístò bhà òmvù. Kàrí Àba Kàgàwà mà, Idhùnà Yèsù màna nágò. ²³ Obhó tí, Kàgàwà t'Ídhùnà nása rí ìngbàtí ìli ndi ale mà, nása wà Àba Kàgàwà átò. Ndirò, ndi Kàgàwà t'Ídhùnà nà'ù ale, nà'ù wà Àba Kàgàwà átò.

²⁴ Nírò, yà dóna-kpa ò rò nyí nyiri ɔ̀te náká ndàdi afíku ò. Wò ndi dóna-kpa ò rò nyí nyiri ɔ̀te náapè àdi afíku ò, ní nyí átò nyí nyòkò òko Àba Kàgàwà mà, Idhùnà Yèsù màna ò. ²⁵ Ndirò, kàni àlǎ tò Krístò akò làkà: ndi làkà ní dhòdhòhóna tó ípiróna.

²⁶ Ma màndí wò dhu fùkù kǎkò nyí nòzè 'ùtrá ale-okú dò rò. ²⁷ Pbètù nyí, yà Krístò irá nyí ní ìlǎ-Alafí ríí inè ùkù. Ní ndi dhu-okú dò rò, nyí nyí mbà ùdhè tí ka kí dhu ùdhè fùkù dhu-atdyú nà. Obhó tí, Kàgàwà bhà ìlǎ-Alafí arí kóró dhu ùdhè fùkù. Ní wò kǎrúdhèna fùkù dhu ní obhó dhu, ìnzì ní tìtò. Ní, dhu àkà nyòkò Krístò màna nyí nyúngbò nyí rórò, àdhàdhì ìlǎ-Alafí núdhe ka fùkù dhu bhèyi.

²⁸ Ní kòmbí pbànĩnzó, dhu àkà nyòkò Krístò màna nyí nyúngbò nyí rórò, ndíní Kà ritsi ingo nínnganí, àlǎ kí'ya tí mànzì nà, ndirò ìnzì àlǎ-nyí adèya tí ìwu Kǎnzì-tsu ʔ. ²⁹ Nyí nyapè dhu ùnì Krístò rǎrǎ obhónángatále, ní nyí nyàká nyàni dhu ní, obhónánaga ònzi arí ìngbàtí ìli ndi ale mà ní rǎrǎ Kàgàwà bhà ingba.

Kàgàwà bhà inzo

3 ¹Ìgyò! Nyàndà pé ingbà dhu bvùtí àzè ní mâtí Àba Kàgàwà náazè àlě dhu. Kàrì àlě ànzi pbindà inzo tí. Ní àlě ní obhó tí, kà bhà inzo. Wò dhu-okú dò rò, yàrí adzi nùni nzà àlě, inzà kùni Kàgàwà nídhuñí. ²Ɔdhídù, yà atdidò ma mózè nyí rò, kòmbí àlě ní Kàgàwà bhà inzo. Ndirò olùná rò àlě kí'ya tí dhu nàpè nzà ndàví kpangba. Pbétù, àlě kùni dhu ní, Krístò rítsi ingo nínaganí, àlě kulíya àlě kà bhěyi, àlě kalaya ka yà ka nyú arí dhu bhěyi nídhuñí. ³Ní, Krístò ndi ndalaya dhu nà'ù ale, náká ndù'o ndi ndítírò ndílà Kàgàwà-nyìkpò ǝ, àdhàdhì Krístò ílǝ kà-nyìkpò ǝ dhu bhěyi.

⁴Ìndrù náapè nzérénga ònzi, ní ndi ale nífu nzà Kàgàwà bhà Ʋyátá. Obhó tí, nzérénga ní inzí ka kí Kàgàwà bhà Ʋyátá nífù dhu. ⁵Ní nyí nyùni wà dhu, Yèsù Krístò rira ndíní ndi ndu'o tí ìndrù tó nzérénga. Ndirò, kà-nyutsi nzérénga ríí mbà akekpá mâtí. ⁶Yèsù ò rádi ingbàtí fli ndi ale mà, náarí nzí nzérénga ònzi. Pbétù ingbàtí fli ndi ale mà náapè àmbe nzérénga ònzì dǝ, ní ndi dhu itè dhu ní, ndi ale rála nzà Yèsù, ndirò kà rúni nzà ka.

⁷Pbànínzó, àpè nyàbhu atdí ale mà rùtrǝ nyí. Obhónángà ònzi arí ale ní ndi nyú tírò obhónángatále, àdhàdhì Yèsù Krístò ní obhónángatále dhu bhěyi. ⁸Nzérénga ònzi arí ale ní Pǝmvo bhà ale, ndi Pǝmvo náapè ndònzì nzérénga dóna-kpa ò rò kórò dhu-tsí rí ǝpè òná kàsùmì ǝ dhu-okú dò rò. Ní Kàgàwà t'í-dhùná nńira ndíní ndi ndugolo tí pǝmvo bhà kasu.

⁹Ingbàtí fli ndi ale mà Kàgàwà bhà ingba tí ríí, ní rí nzí nzérénga ònzi, Kàgàwà bhà ɔte ríí kà-afí ò itse bhěyi nídhuñí. Ndirò, ndi ale rí nzí àdù àmbe nzérénga ònzì dǝ, Kàgàwà bhà ingba tí ndi ndíí nídhuñí. ¹⁰Yà dhu bhěyi ní ndi ka kádù Kàgàwà bhà inzo mà Pǝmvo bhà inzo màná nùni: ingbàtí fli ndi ale mà, inzí arí obhónángà ònzi, ndirò ngàtsi ní inzà ɔdhìná nózè, ní nzí Kàgàwà bhà ingba.

Dhu àká ìndrù ròzè ì nzínzìya ǝ dhu

(Yùw 15.12-21; 1Yù 4.7-8,16-21)

¹¹Obhó tí, kòní yà dóna-kpa ò rò nyí nyíri ɔte: dhu àká àlě ròzè àlě àlě nzínzì ǝ. ¹²Dhu àká nzà àlě rònzi dhu Kàyinà bhěyi, ka níí Nzére-ale-akpa bhà ale, ndirò kǝhò adónà. Ádhu kǝhò ka okúna dò rò? Kǝhò ka okúna dò rò dhu ní, kàbhà kasu níí nzére, pbétù kà t'ádónà bhà tsí ràdù íí mběyi.

¹³Adòdù, àpè nyàbhu idhò rùkò nyí yà adzi ǝ ale rí nyòndrò rò. ¹⁴Àlě nyú àlě kùni wà dhu iwà àlě rùvò ɔve ò rò, àlě rùdà ípìrǝnga ò, àlě t'ádóna àlě kózè nídhuñí. Obhó tí, inzà ɔdhína nózè ale nádi àdi ɔve ǝ. ¹⁵Adónà nòndrò ingbàtí fli ndi ale mà ní abvo òkye arí ale. Ndirò nyí nyùni wà dhu, abvo òkye arí ingbàtí fli ndi ale mà, ní rǝrǝí mbà dhòdhódhóna tó ípìrǝnga nà nyunatsì. ¹⁶Yàrí ní ndi àlě kùni àzè rónà otu: Yèsù Krístò adzi pbindà ípìrǝnga àlě-okú dò rò. Ní àlě mà átò, àlě kàkà àlě ràdzi àlě tó ípìrǝnga àlě t'ádóna-okú dò rò. ¹⁷Ingbàtí fli ndi ale mà náapè íí yà adzi ǝ ongyéngá nà, ndàdù adónà nála mùhetù ǝ ríí rò, pbétù ndàdù ɔtsùna ɔtsì inzí ndònzì ndi ɔdhìná dzùná, ní ndi ale ràdù àtìná ingbà dhu bhěyi, iwà ndi róze Kàgàwà? ¹⁸Pbànínzó, àpè kíí àzè nà àlě-òtè ǝ tí, ndirò àlě-idà dǝ tí. Pbétù, àlě kàkà àlě rìtè àzè àlě kàsù ǝ, ndirò obhónaga dǝ.

Kàgàwà-nyutsi ka kóko dhu núni ka kádù róná dhu

¹⁹Wò dhu-otù ǝ ní ndi, àlě kádù obhóngatále tí àlě kǝ́ dhu núni, ndirò àlě-afí ràdù ndòpè Kàgàwà-ǝnzǝ. ²⁰Obhó tí, àlě-afí apé àlě ǝbhù, ní àlě kùni wà dhu Kàgàwà bhà Ádrùngbǝnga ròsè wà àlě-afí tó ádrùngbǝnga dǝnǝ, ndirò kà rùni wà kóró dhu. ²¹Ǫdhídù, yà atdíǝǝ ma mózè nyǝ rò, ìnzǝ àlě-afí náapè àlě ǝbhù, ní àlě kǝ mbǝ àdù ìǝ ǝǝ nà Kàgàwà-ǝnzǝ. ²²Ndirò, ìngbatí ìli ndi dhu mà kà-fó àlě kònzǝ, nábà àlě kádù àbà, kàbhà uyátá àlě kǝfu, àlě ràdù kà-nyǝkpó nòfó dhu ǝnzǝ dhu-okú dò rò. ²³Ndirò, kànǝ kàbhà uyátá: Dhu àkǝ àlě rà'ù kà t'Ídhùnà Yèsù Krístò-ǝvò, àlě ràdù àlě ǝzè àlě nzínzǝ ǝ, ádhàdhì ndi Krístò núnyá ka àlě tò dhu bhěyi. ²⁴Kàgàwà bhà Uyátá nífú rí ale ní rǝ́ Kàgàwà-nyutsi, ndirò Kàgàwà rǝ́ ndi ale-nyutsi átò. Ndirò, kànǝ àlě kádù Kàgàwà rǝ́ àlě-nyutsi dhu ùni róná dhu: kǝbho pbìndà ìlǝlǝ-Alafí àlě tò.

Kàgàwà bhà Alafí mà Krístò bhà òmvù bhà ale-afí mànà núni ka kádù róná dhu

(Tǝr 13.1-4; Yùw 2.18-25; 2Yù 7-11)

4 ¹Ǫdhídù, yà atdíǝǝ ma mózè nyǝ rò, nyǝ nyàkǝ nzá nyǝ'ù Kàgàwà bhà Alafí rǝ́ nyunatsi dhu tí rí ndàti ìngbatí ìli ndi ale mà rùnǝna dhu. Pbétù, dhu àkǝ pé nyàndà ì ale rùnǝna dhu-ǝnga mběyi, ndínǝ nyǝ nyuni tí ìnè Kàgàwà bhà Alafí rǝ́ abádhí-nyutsi dhu. Obhó tí, títò tó pbànábí núnyà wà ì ibí nyú yà adzi ǝ. ²Ní, kànǝ nyǝ nyádù Kàgàwà bhà ìlǝlǝ-Alafí núni róná dhu: ìngbatí ìli ndi ale yà kpangba rí dhu ǝvò, ndàti Yèsù Krístò rǝ́rǝ yà adzi ǝ ale-ngbò tó ǝfó ǝ, ní Kàgàwà bhà Alafí rǝ́ nyunatsi ale. ³Ìngbatí ìli ndi ale mà yà ìnzá Yèsù núni, rǝ́ mbǝ Kàgàwà bhà Alafí nà nyunatsi, pbétù kà-nyutsi rǝ́ ní Krístò bhà òmvù bhà ale-afí. Nyǝ nyǝrǝ́ dhu Krístò bhà òmvù rǝ́rǝ ìrà. Ní kòni, kòmbí kǝrà wà àhu yà adzi dǝ.

⁴Pbànǝnzó, nyǝ ní Kàgàwà bhà ale, ndirò nyǝ nyónzǝ wà títò tó pbànábí lèma. Obhó tí, nyukutsi rǝ́ Kàgàwà bhà Alafí bhà ádrùngbǝnga tó ǝbi nòsè wà yà adzi ǝ rǝ́ Krístò bhà òmvù bhà ádrùngbǝnga tó ǝbi dǝnǝ. ⁵Títò tó pbànábí ní yà adzi ǝ ale. Abádhí náarǝte yà adzi ǝ ale bhěyi, yà adzi ǝ ale ràdù tsùyá dhu ìrǝ. ⁶Pbétù àlě nyú, àlě ní Kàgàwà bhà ale. Ní, iwà Kàgàwà núni ale rǝ́ àlě-tsù dhu ìrǝ ìrǝ. Ndirò, ìnzǝ ní Kàgàwà bhà ale rǝ́ nzǝ àlě-tsù dhu ìrǝ. Wò dhu rǝ́ ní ndi, àlě kádù obhóngà tó Alafí mà, títò tó ale-afí mànà núni ní.

Kàgàwà itè pbìndà àzè ìndrù tò tí dhu

(Yùw 3.16-17; Ròm 5.5-8; 1Yù 3.11-24)

⁷Ǫdhídù, yà atdíǝǝ ma mózè nyǝ rò, kòzè àlě àlě nzínzǝ ǝ, àzè ní Kàgàwà bhà dhu nídhunǝ. Ndirò, ìngbatí ìli ndi ale mà, yà ìndrù nòzè ní Kàgàwà bhà ingba, ndirò kùni wà Kàgàwà. ⁸Ìnzá ìndrù nòzè ale núni nzá Kàgàwà, Kàgàwà ní àzètále nídhunǝ. ⁹Kànǝ Kàgàwà níitè pbìndà àzè àlě tò tí dhu: kǝvi atdí tí arǝ́ Ídhùnà rǝ́rǝ yà adzi ǝ, ndínǝ àlě kabá tí ípǝrǝnga otùna ǝ. ¹⁰Yàrǝ ní ndi àzè tí ka kátina dhu: ìnzǝ ní àlě'ì ndi àlě kazè Kàgàwà wemberè tí, pbétù, ka ní ndi àlě nazè. Kǝvi Ídhùnà rǝ́rǝ ǝvè perè tí àlě-okú dò rò, ndínǝ ndi ndubá tí àlě tó nzérènga otùna ǝ.

¹¹Ǫdhídù yà atdíǝǝ ma mózè nyǝ rò, dhu apé ìǝ wò dhu bhěyi Kàgàwà náazè àlě dhu tí, ní dhu àkǝ àlě ròzè àlě átò àlě nzínzǝ ǝ. ¹²Atdí ale mà nàpè

nzá Kàgàwà-nyikpa àlă. Pbétù, àlě kapé àlě òzè àlě nzínzi ǝ, ní Kàgàwà rǝi inè àlě-nyutsi, ndirò àlě Kòzè ní àzè návi wà ndi àkăkă dhu bhěyi àlě-nyutsi.

¹³ Kàni àlě kádù Kàgàwà-nyutsi àlě kòkò dhu, ndirò Kàgàwà rǝi àlě-nyutsi dhu nuni róná dhu: Kìbhò pbìndà Ìlǝlă-Alafí àlě tò. ¹⁴ Ndirò àlě nyú àlě kála wà dhu, àlě ràdù ìi fìndá ngàmbi tí: Àba Kàgàwà ìvi Idhùna rìrà yà adzi ǝ ale tó Ǫgùba tí. ¹⁵ Ndi ale apé Yèsù ùni Kàgàwà t'Ídhùna tí, ní Kàgàwà rǝi inè ndi ale-nyutsi, ndirò ndi ale rǝi inè Kàgàwà-nyutsi. ¹⁶ Ndirò, àlě nyú àlě kùni wà, ndirò àlě kà'ù wà Kàgàwà ózè àlě dhu. Kàgàwà ní àzètálé. Àzè nà arfí ale rǝi Kàgàwà-nyutsi, ndirò Kàgàwà rǝi ndi ale-nyutsi. ¹⁷ Kàgàwà àlě kòzè atdídǝ dhu itè rí dhu ní, Kàgàwà rǝi ìndrù-ànyà ìtdi níngani, àlě k'íya ìmbà ǝdò nà, àlě tó ìpìrǝnga yà adzi ǝ nófò ndi Yèsù ìi nà yà adzi dǝ ìpìrǝnga nà nídhuní. ¹⁸ Àzè nà ale ǝ ǝdò arfí ìmbà. Ndirò, àkăkă àzè náarí ǝdò itò ale-afí ǝ rò. Obhó tí, anya ǝdò rí dóná ka kotdí tí ale, náarí ǝdò ǝnzi. Ndirò, ǝdò ǝnzi rí ale-afí ǝ àzè nápè nzá àkă bhùna ǝ. ¹⁹ Ní, àlě nyú àlě k'í àzè nà Kàgàwà náazè àlě'ì wemberè tí dhu-okú dǝ rò. ²⁰ Atdí ale mà náapé àtina: «Ma mózè Kàgàwà», ndàdè adònà nóndrò, ní ndi ale ní tìtò-ba. Obhó tí, inzà yà nyìkpóna nyú ǝ ndi ndálàna adònà nòzè ale rǝ nzi àdù yà ìnzí ndi ndálàna Kàgàwà nòzè. ²¹ Ndirò, yàrí ní ndi Krístò ubhà àlě tó uyátá: «Kàgàwà nòzè ale náká wà ndòzè adònà átò.»

A'uta ní ndi yà adzi lè mà ǝnzi ka kádù ǝnà otu

(Yùw 1.29-34; 3.36; 20.31; 2Yù 5-6)

5 ¹ Ìngbàtí ìli ndi ale mà, Yèsù nà'ù Krístò tí, ní Kàgàwà bhà ingba. Ndirò, ìngbàtí ìli ndi ale mà, inzo t'ábanà nòzè, nòzè wà kà bhà inzo átò. ² Kàni àlě kádù Kàgàwà bhà inzo àlě kòzè dhu nuni róná dhu. I dhu ní: Kàgàwà ózè àlě k'í dhu mà, Kàbhà Uyátá nífù àlě k'í dhu mà. ³ Obhó tí, kàni Kàgàwà ka kòzè dhu itè rí dhu. Ndi dhu ní: Kàbhà Uyátá ìfù ka k'í dhu. Ndirò, i Kàbhà Uyátá rǝi mbà itù, ⁴ Kàgàwà bhà inzo kóró nónzi wà yà adzi lè mà dhu-okú dǝ rò. Ndirò, kàni àlě kádù yà adzi lè mà nónzi ǝnà otu. Ndi otu ní àlě tó a'uta. ⁵ Ádhi pbá ale yà adzi lè mà nónzi ràdù? Ndi ale ní Yèsù ná'ù Kàgàwà t'Ídhùna tí ale kèlě.

Yèsù Krístò itè rí Kàgàwà t'Ídhùna tí dhu

⁶ Yèsù Krístò ní ndi idha mà azu màna nà ira ale. Kíra nzá idha-ví kèlě nà, pbétù kíra idha nà azu màna. Kàgàwà bhà Ìlǝlă-Alafí ní ndi dhu tó ngàmbi, ndi Ìlǝlă-Alafí ní obhóna dhu-okú dǝ rò. ⁷ Yèsù itè rí Kàgàwà t'Ídhùna tí dhu rǝi ibhu. I dhu ní: ⁸ Kàgàwà bhà Ìlǝlă-Alafí mà, idha mà, azu màna. Ní, kóró i dhu rǝ atdí dhu kèlě núno.

⁹ Ìndrù òkò fìndá ngàmbi tí atdí dhu ná'ù àlě karí à'ù tí. Pbétù, Kàgàwà ràdi atdí dhu tó ngàmbi tí dhu rǝi ǝbi nà atdídǝ. Obhó tí, kàni Kàgàwà núno dhu. Ndi dhu ní Idhùna-okú dǝ rò kùno dhu. ¹⁰ Ndi Kàgàwà t'Ídhùna nà'ù ale, nuni wà Kàgàwà unò dhu obhó dhu tí afína ǝ. Pbétù, inzà ka ná'ù ale nábhà wà Kàgàwà rònò tìtò-ba tí, inzà kà'ù Kàgàwà unò Idhùna-okú dǝ rò dhu nídhuní. ¹¹ Ndirò, yàrí ní ndi Kàgàwà rǝi fìndá ngàmbi tí dhu: kìbho dhòdhòdhóna tó ìpìrǝnga àlě tò, ndirò àlě kábà ndi ìpìrǝnga kà t'Ídhùna-otù ǝ. ¹² Kàgàwà t'Ídhùna nà rǝi afína ǝ ale, nába wà ìpìrǝnga. Ndirò, ìmbà rǝi Kà nà afína ǝ ale, ní rǝi mbà ìpìrǝnga nà.

Dhòdhóhóngá tó ípìrǒngá
(Mrk 11.24; Yùw 15.7; 1Yù 3.6-9)

¹³Nyí, yà Kàgàwà t'Ídhùnà nyí nyá'ù rò, ma màndí yàrí bhàruwà fùkù ndíní nyí nyuni tí dhu inè nyí ràríí dhòdhóhóngá tó ípìrǒngá nà. ¹⁴Ndirò, kàní Kàgàwà-nyutsi àlě kíí nà a'uta: àlě kapé dhu ònzi kà-fó Abadhi-afí nyú nózè dhu bhéyi, ní kà rǎdù àlě-tsù dhu níri ìri. ¹⁵Àlě kùni dhu kà ràrí àlě-tsù dhu níri dhu-okú dò rò, àlě kùni wà dhu átò, kà-fó àlě kònzì dhu rò, àlě ràbà wà ndi dhu.

¹⁶Atdí ale náapé òdhìnà àlǎ nzérenga ònzi ríí ró, ndi nzérenga ràdù íí ìnzí rí ìndrù ùnda ɔve ò, ní ndi ale àkǎ ndìtsò ndi ndi òdhìnà dǎ. Ní, Kàgàwà rǎdù ípìrǒngá nábhu wò ìnzí rí ìndrù ùnda ɔve ò nzérenga ònzi rí ale tò. Pbétù, ɔve ìbho rí nzérenga-tidò ríí inè, ní ma màti nzá ka rìtsò ale ndi tinàdò ònzi rí ale dǎ. ¹⁷Nzére ka kónzina kóró dhu ní nzérenga. Pbétù, ìnzí rí ìndrù ùnda ɔve ò nzérenga ríí inè.

¹⁸Àlě kùni wà dhu, Kàgàwà bhà inzo rarí nzí nzérenga ònzi. Pbétù, Kàgàwà t'Ídhùnà náarí ndi abádhi-ngbò òdò, ìnzí Nzére ale ràdù ngbóya ùpbala. ¹⁹Àlě kùni wà dhu, àlě ràrí Kàgàwà bhà ale, ndirò yà adzi ɔ kóró ngari ní ríí Nzére ale bhà ɔbi-tsiná. ²⁰Pbétù, àlě kùni wà dhu, iwà Kàgàwà t'Ídhùnà rírá, ndàdù inga t'únita níbhò àlě tò, ndíní àlě kuni tí Kàgàwà nyú. Ní, àlě kùngbò wà àlě ndi Kàgàwà nyú nà kà t'Ídhùnà Yèsù Krístò-otù ɔ. Ndi Yèsù ní Kàgàwà nyú, ndirò Ka ní dhòdhóhóngá tó ípìrǒngá. ²¹Nírò pbànǎnzó, nyòdò nyí mbéyi nyí-tírò sànamù rǎ rò.

Yùwanì

andí ɔyɔ rí kīsě nǐ bhàruwà

Yàrí bhàruwà ò ì nòtù ádròdrɔ́ dhu tí dhu

Ɔyɔ rí kīsě nǐ Yùwanì andí bhàruwà nandí ale nitè ndì «mùkùrũ» tí. Dhu àla ndì kà rārì mbèmbè Yèsù Krístò bhà uvitatále Yùwanì. Pbétù, kòrù ɔvɔna òru tí. Ka kirè nga Yèsù Krístò bhà Ídzì Mākūrè rɔ́ òmvũ-okú dò rò kà rarù ka.

Kándí ndi bhàruwà «Kàgàwà óvò tsibhále» tí ka kátina tsibhále tò. Obhó tí, wò dhu ní kànisa-ɔvò t'óruta tó atdí ɔfɔ́. Kà rí pbàkrístò àkǎ 'òzè 'òzè tí nzínziya ɔ́ dhu ɔvɔ abádhí tò. Kòvò dhu átò abádhí tò, ndàti abádhí rākǎ 'òkò pòtsó fíyó a'uta ɔ́, 'àdè 'òdò mbèyi vurò dhu ùdhè rí Yèsù Krístò bhà Ídzì Mākūrè rɔ́ rò ale rɔ́ rò.

Bhàruwà-nyiti ka kóhù tí dhu

- Bhàruwà-dòkpa (1-3).
- Dhu àkǎ kokò obhóngà ɔ́ dhu, kozè ale òzè tí ale nzínzi ɔ́ dhu, kadà títò tó málímó rúdhèna dhu àsà àsa tí dhu (4-11).
- Bhàruwà ríku dóná rò ovità (12-13).

Yùwanì rí ìndrú nòvì dhu

¹Ima, Mùkùrũ-akpa àtírò, ma màndí dhu fùkè Iyá, yà Kàgàwà óvò nyí rò, pbùkù inzo yà obhóngà dɔ́ ma mózè mànà. Ìnzí ní ima kèlě ndi nyí ma mózè, pbétù, obhóngà nùni ale kóró nózè nyí átò. ²Ma mózè nyí yà àlě-afí ò aríí obhóngà-okú dò rò. Ndirò, ndi obhóngà rǒngò àdi àlě-afí ò bilínganà. ³Àba Kàgàwà mà, Idhùnà Yèsù Krístò mànà, náká 'àso àlě'i, 'àbà izu àlě dɔ́, 'àdù àlě àbhu àlě ròkò màrùngà ɔ́, obhóngà mà àzè mànà ɔ́.

Obhóngà mà àzè mànà

(Yùw 13.34-35; 1Yù 2.18-23; 4.1-16; 5.1-3)

⁴Idhèdu íka ndì atdídíɔ atdídhená pbùkù inzo ma mótù obhóngà ɔ́ aróko, àdhàdhì yà àlě t'Ábanà Kàgàwà nùnyá ka àlě tò dhu bhèyi rò. ⁵Nírò íyàdú, kòmbí ma mònzi dhu ní àlě ròzè àlě àlě nzínzi ɔ́. Yà ma màndí indù dhu ní nzí Uyátá-ɔwútá. Pbétù, ndi Uyátá ní yà dóna-kpa ò rò àlě kabà. ⁶Ndirò, kànì àzè tí ka kátina dhu: ndi dhu ní, kubhi Kàgàwà bhà Uyátá nónzi ka dhu bhèyi. Ndirò wò ndi dóna-kpa ò rò nyí nyabà Uyátá ní, nyí rākǎ nyòkò àzè ɔ́. ⁷Obhó tí, ɛtrátá tó ábhò ale nyú nápòlò wà ì yà adzi ɔ́. Abádhí á'ù nzá dhu, Yèsù Krístò rírá yà adzi ɔ́ ale-ngbò tó ɔfɔ́ ɔ́. Wò ndi dhu ònzi arí ale ní ɛtrátába, ndirò ka ní «**Krístò** bhà òmvũ» tí kátina ale. ⁸Nírò, nyòdò nyí mbèyi nyí nyú tírò, akye nyí nyowuna yà àlě kanzi kasu tó itse níwì nǐ. Pbétù, nyòdò nyí

mběyi, ndíní nyí nyadàya tí àkàkà mùkìmbà nábà. ⁹Ndi ale náapé dóna ò dhu nísè yà Krístò udhè dhu dǝ, ní Kàgàwà rǝ mbǝ ndi ale-afí ò. Pbétù, ndi ale apé Krístò udhè dhu ìfǝ, ní Àba Kàgàwà mà, Idhùnà mànà rǝ ìnè ndi ale-afí ò. ¹⁰Atdí ale náapé ìrà àhù tiku ò, ndàdè ngǝtsi dhu yà ìnzí rí ndàkǝ Yēsù údhe fǝkù dhu nà núdhe fǝkù, ní nyí nyàkǝ nzá nyǝkò ndi ale fǝ-dzá, ndírò, nyí nyàkǝ nzá nyíwǝ mùlèmbè mà kà-tsǝ. ¹¹Obhó tí, mùlèmbè nivǝ kà-tsǝ ale nádù ìí iwà kǝrǝnzina nzérénga nǝnzì átò.

Bhàrùwà rǝkù dóná rò ovita

¹²Ma mǝí fǝkù ma mǝndǝina ábhǝ dhu nyú nà. Pbétù, ma mòzè nzá mandǝ ì dhu bhàrùwà ǝ fǝkù. Nírò, ma mòzè dhu ní, marà àhù fǝrǝbvù, madè dhu òvò fǝkù tsùdu-kpò nyú nǝ, ndíní àlǝ-idhè náadù tí ndǝka atdídǝ. ¹³Yà Kàgàwà óvò awènu bhà inzo^a nòví nyí átò.

a 1.13 Awènu bhà inzo tí ka kátina ale ní mbèmbè yǝrǝ bhàrùwà nandí ale nííí òná kànisa ǝ ale.

Yùwani

andí ìbhu rí kìsě nǐ bhàruwà

Yàrí bhàruwà ò ì nòtù ádròdrǒ dhu tí dhu

Ìbhu rí kìsě nǐ Yùwani andí bhàruwà nandí ale nitè ndì «mùkùrǔ» tí, ɔyɔ rí kìsě bhàruwà ò ka kòzù dhu bhěyi. Ndí ale ní kànìsà ùnda arí atdí ale. Dhu àla ndì kà ràrí mbèmbè Yēsù Krístò bhà uvitatále Yùwani. Pbétè, kǒrù ɔvòna òru tí. Ka kirè nga kà rónzì ka Ídzi Mākùrǔ rǒ òmvù-okú dǒ rò.

Kándí yàrí bhàruwà Gǎyò tí kátina atdí mùkrístò tò. Ka nǐ kànìsà ùnda arí ale, ndàdè Ídzi Mākùrǔ t'únɔta tò ì nípfo 'òngò ùbhi ùnònà rǒ ale dzàna ònzì, fìyɔ kígò ò abádhí òwù ùvò rò.

Bhàruwà-nyiti ka kóhù tí dhu

- Bhàruwà-dòkpa (1-2).
- Yùwani rí Gǎyò ìfù ka kí kàsùna-okú dǒ rò dhu (3-8)
- Dìyòtrǐfè mà Dèmètriyò màna tó mùtsɔ (9-12).
- Bhàruwà rǐku dóná rò ovita (13-15).

Yùwani rí Gǎyò nòvì dhu

(Mát 10.40-42)

¹Ìma, Mùkùrǔ-akpà tírò, ma mí dhu àndí indù Gǎyò, inyi ɔdhidu, yà atdí dǒ ma mózè, ndirò obhóngà dǒ ma mózè. ²Ɔdhidú, yà atdí dǒ ma mózè nyí rò, dhu àkà kórɔ pbàkù dhu-tsí rùbhi mběyi. Dhu àkà ngbɔnu rǐ mběyi àdhàdhì nyi nyí mběyi afínu ònà rò dhu bhěyi.

Yùwani rí Gǎyò ìfù kàsùna-okú dǒ rò dhu

³Ídhèdu ìka ndì atdí dǒ, àlě t'ádóna níwù ùvò írò, 'àdù dhu àwè nyunutsi rǐ obhóngà dǒ, ndirò nyi nyarùbhi obhóngà ɔ tí dhu dǒ rò. ⁴Ídhèdu nìka ròsè dhu ní pbàkà inzo rùbhi obhóngà ɔ dhu ma mìrì dhu. ⁵Yà atdí dǒ ma mózè nyi rò Gǎyò, nyi nyítè a'uta nà nyi nyí dhu kpanba yà àlě t'ódhina ***pbàkrístò** dzùnà nyi nyónzì dhu-otù ɔ, ìmbà f'ì inzà nyi nyúni ale màtí. ⁶Abádhí íwù fìyò nyi nyítè àzè nǒvò ***kànìsà-ònzì**. Ní ma mònzì nyi, nyonzi abádhí dzùnà fìyɔ abhi ɔ, àdhàdhì Kàgàwà-nyìkpó ɔfò rí dhu bhěyi. ⁷Obhó tí, abádhí ɔpè abhi Yēsù Krístò-ɔvò-okú dǒ rò, ìnzì ì rònzì atdí dhu mà ìnzà Kàgàwà nùni ale-fó. ⁸Nírò àlě nyú, dhu àkà àlě rònzì kǒkò àlě t'ádóna-tidò dzùnà, ndíní àlě kǐ tǐ iwà àlě kònzì obhóngà tó ɔte t'úndota tó kasu atdíkpá abádhí màna dhu tí.

Dìyòtrěfě mà Dèmètriyò màná tò m̀̀tsə

(Mbà 22.1; Luk 20.46-47; 1Kò 4.18-21; 1Pé 2.12)

⁹Ma m̀̀ndí dhú-ngba k̀̀nìsà tò. Pbétù, Dìyòtrěfě, yà ndi k̀̀nìsà ʒ k̀̀ró dhu dʒ ndi nózè ndi'í ádr̀̀ngbàlè tí alé, nádù nzá fíyò ma m̀̀yǎ dhu à'ù. ¹⁰Ní, ndi dhu-okú d̀̀ r̀̀ ní ndi, ma m̀̀rà àhu nínganí, ma m̀̀tsi yà k̀̀r̀ónzina nzére dhu nùtè k̀̀ró. K̀̀rí nzére dhu nàwě d̀̀ká ìndr̀̀-ònzí. Ròsè tdítdʒ, k̀̀rí ndùvò ìnzí ndàkò abhi ʒ rí'í ng̀̀kpà pbàkrístò. Ndirò, i pbàkrístò nòzè 'àkò alé-tsù nùtò k̀̀rí ìnzí r̀̀kò abádhi, ndàdù àrà òdìná r̀̀ k̀̀nìsà ʒ r̀̀. ¹¹Ɔdhidú, yà atdídʒ ma mózè nyi r̀̀, dhu àkà nzá nyungu nzére dhu ònzí arí alé-owù. Pbétù dhu àkà nyungu ídzì dhu ònzí arí alé-owù. Ídzì dhu ònzí arí alé ní Kàgàwà bhà alé. Pbétù, nzére dhu ònzí arí alé nùni nzá Kàgàwà.

¹²Dèmètriyò-okú d̀̀ r̀̀, k̀̀ró alé rí ídzì dhu àwě. Ndirò, kàbhà obhóna rí kàbhà ídzìnga nítè nditírò. Ndirò m̀̀'í mà, m̀̀ mí kàbhà ídzìnga nítè átò. Ndirò nyi nyùnì wà dhu, yà ma maráwěna kà dʒ dhu r̀̀r̀ obhó dhu.

Bhàruwà ríku d̀̀nà r̀̀ ovìta

¹³Ma m̀̀'í indù ma m̀̀ndína ábhʒ dhu nyú nà. Pbétù, ma mòzè nzá m̀̀ndí i dhu bhàruwà ʒ indù. ¹⁴Nírò, atdyúdu ní mala nyi inzà òtrò idho ʒ, àlě ràdù òtè àlě-tsù nyú ʒ. ¹⁵Dhu àkà nyadi màr̀̀ngà ʒ. Ɔdhínu òvì nyi mběyi. Ndirò, òvì nyòvì ɔdhídu k̀̀ró, nyòvì ng̀̀tsi alé ɔv̀̀na nyú r̀̀.

Yudhà

andí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ò ì nòtù ádròdrò dhu tí dhu

Yàrí idò bhàruwà nandí ní «Yudhà, Yàkòbhò t'ádònà» tí kátina ale (1). Ndi Yudhà mà adònà Yàkòbhò màna òyòrò kórò ní Yèsù t'ádóná-nzo (Màt 13.55). Kándí ndi pbindà bhàruwà mbèmbè azà kumì atò údà Yèsù Krístò ka kùgù dhu-dzidò rórò.

Ndi andítá rí dhu itè Yudhà rambénà dhu òvò dš atdí kànísà tò, ndirò ngàtsi ní íbì kànísà tò. Pbétù, ka kùni nzà atdí kànísà mà abádhí nzínzi ò náarfí ònà kígò. Pbindà bhàruwà ò, kítsu átò Ungbòta-Ayí ò bhùkù mà Pbàyàhúdí tó ngùkpà andítá màna ò arfí irèta. Ní ka kírè dhu ní kándí dhu fíyò ábhò ale ríí pbàkrístò tí ríí Pbàyàhúdí.

Yudhà íí nà irèta ní pbàkrístò tò ndí ndí dhu àndí Yèsù arí indrù igù dhu dš ní irèta (3). Pbétù, kàla dhu ní dhu ràkà nditdu abádhí-nyìkpò tsàkàtsàkà nyú abádhí nzínzi ò ì nítu pbàkrístò tí arí 'àti ale rš rò (4). Í ale owúnà 'àti rš pbàkrístò tí, pbétù inzí 'àdù Kàgàwà nyú ná'ù. Ndirò abádhí níí múnýònitále.

Bhàruwà-nyiti ka kòhù tí dhu

- Bhàruwà-dòkpa (1-2).
- Yudhà rí pbàkrístò àvì rùgyè ì, 'òdò yà atdí-gùna tí Kàgàwà íbhò pbindà dhu tí arfí ale tò a'uta mbèyi (3-4).
- Yudhà rí Ádrùngbàle Kàgàwà itdiya atdí dš pbàkrístò tí arí 'àti ale, pbétù ìmbà 'àdù íí pbàkrístò tí ale-ànyà tí dhu tó atdí dhená òfò nítè dhu (5-19).
- Yudhà rí pbàkrístò ònzi ròwù angyi tí fíyò a'uta ò, ndirò ròngò ídzinga ònzi yà afiia arúguru Yèsù ì á'ù dhu dš ale tò dhu (20-23).
- Yudhà rí Kàgàwà ífù pbindà ádrùngbànga tó òbì-okú dò rò dhu. Ndi òbì ní, Kàgàwà arí pbindà ale-ngbò òdò ndíní oko tí róná ì ápbà ì rórò tí (24-25).

Yudhà rí pbàkrístò nóvì dhu

¹Íma Yudhà, Yèsù Krístò bhà ino-akpà, ndirò Yàkòbhò t'ádònà, mà mandí dhu fùkù yà Àba Kàgàwà únzi nyí, kòzè nyí, ndàdù àmbe nyòdò dš Yèsù Krístò tò rò. ²Dhu àkà Kàgàwà bhà izu mà, Kà bhà màrùngà mà, Kà bhà àzè màna ríí abho nyú fùkù.

Titò tó málímó

(2Pé 2.1-17)

³Òdhidù, yà atdí dš mà mòzè nyí rò, mà múbhì dhu-atdyú òhò rš atdí dš, ndíní mà mandí tí dhu fùkù yà atdíkpà àlè kíí nà nyí màna ògù-okú dò rò. Ní, mà mála dhu kà ràkà wà mandí, ndíní nyí nyabá tí òbì, nyàmbe nyúgyè dš ní, nyòdò yà atdí-gùna tí Kàgàwà íbhò pbindà dhu tí arfí ale tò a'uta

Yēsù ná'ù ale tò ka kí sedzà àbhù dhu

(Kòl 2.6-7; 2Tè 3.3-5; Yàk 5.19-20; 2Pé 3.17-18)

¹⁷Nyí'ína òdhídù, yà atdíð ò ma mózè nyí rò, nyí nyàkà nyí'è Ádrùngbàle Yēsù Krístò bhà uvitatále náuno angyí fùkù òtè. ¹⁸Abádhí ati nyí nǎ: «Yà adzi ò dhu-tsù rí 'òdì ònà kàsùmì rí 'ìndù rò, nyíngò rí atdíðhená ale ní'íya ònè, 'àdù àmbe òbhi dǎ affiya nyú ózè dhu bhéyi, itse nyú Kàgàwà rǎ rò.» ¹⁹Abádhí ní ndi òndrù-ònga àbhù arí rùndò ò ale. Abádhí arí yà adzi ò dhu kèlè ní'è. Ndirò, Kàgàwà bhà Ìlǎ-Alafí rí'í mbà abádhí-nyutsi. ²⁰Pbétù nyí òdhídù, yà atdíð ò ma mózè nyí rò, nyí nyàkà nyósi nyí nzínziku ò, wò nyí nyí'í nà atdíð ò ilá a'uta dǎ, nyàdù nyítsò Kàgàwà bhà Ìlǎ-Alafí bhà òbi nǎ. ²¹Dhu àkà nyókò Kàgàwà ózè nyí nǎ àzè ò, nyámbe àlè tó Ádrùngbàle Yēsù Krístò ríbhona fùkù pbìndà òdzìnga ò dhòdhódhóngà tó ípìrònga nódò dǎ.

²²Ndirò, nyí nyàkà nyóznì kǎkò affiya arúguru Yēsù ò á'ù dhu dǎ atdíðhená ale-izù. ²³Nyí nyàkà nyígù ngǎkpà ale, nyúdhà kàzu ò rò. Nyí nyàkà nyóznì òdzìnga ngǎkpà ale tò òdò ònzì nyí nyí rǎrò, nyàdù abádhí rǎnzina nzére dhu àbhù ròtì mberù mà nódhò.

Kàgàwà bhà ádrùngbànga ilè ka kí dhu

²⁴Kàgàwà ní nyóddò rádù ònzì nyàwà nyí nzérenga ò, ndàdù nyàbhu nyí'ò òmbà nzére dhú na nyúkutsi, ndirò ábhò dhèdhe nyú nà pbìndà ádrùngbànga tó awáwù-ònzì ale. ²⁵Ndi Kàgàwà, yà atdíð tó arí'í àlè tó Ògùba tí, Yēsù Krístò, àlè tó Ádrùngbàle-otù ò ale, náká ifuta nà, ádrùngbànga nà, òbi nà, ndirò dhu àyà ka kí òndrù tò nǎ òbi nà, rǎpè ndi mùhàngú ò rò, rìrà àhu kòmbí nga ò màtí, ndirò dhòdhódhóngà nà! Àmìnà.

Upfòta

tó bhŭkù

Yàrí bhŭkù ò ì nòtù ádròdrò dhu tí dhu

Dhu àla ndi Upfòta tó yàrí bhŭkù nandí ale ràrí Yùwanì, Yèsù Krístò bhà uvitatále. Kándí ka òná kàsùmì 3, Àziyá-Ngba tó p̀bìrì ní? Rómà kámá dš ádrùngbã kamà bhà p̀bìrì nzínzi 3 atdí p̀bìrì. Ní ndi kamà náazè kongò ndùle m̀ngũ-ngba bhěyi. Yà ì nùvò ìnzí 'ùlě ka p̀bàkrístò nùso ka kongónà, kadù àbhunà ràbà àp̀bè abho nyú. Ndi dhu bhěyi ní ndi, ka kasò Yùwanì, kowù àbhànà Pàtemù tí kátina sòngà dš (1.9), Yèsù Krístò bhà Ídzi Màkürù ùno káří ìndrũ tò dhu-okú dò rò.

Yùwanì andí yàrí bhŭkù mbèmbè àrəgyètdí kumì dòná imbò nà atɔ 3 Yèsù Krístò ka kùgù dhu-dzidš. Kándí ka ndíní ndi ndabhè tí p̀bàkrístò-afí ròtsi ɔbi nĩ, ròkò Yèsù Krístò-rš tí ì àp̀bà affya rš, àzèmbè ì ì àp̀bè nábà rórò matí. Kàzè dhu ní abádhí ròdò Yèsù Krístò ríngo inzà òtrò idho 3 dhu atdyúya nyú nà (22.7).

Upfòta tó bhŭkù ní p̀bànábí tó bhŭkù bhěyi rí dhu òvo ìndrũ tò bhŭkù (22.7,10,18,19). Kà-ò ka kálàna dhu ní Ungbòta-Ayí ò ábhš bhŭkù ò ka kándí dhu d̀yá dhu. Ngəkpàkà dhu-tsí ní ùru tí t́ya úrù ì dhu. I 3fš ní: «M̀nyòni», «Bàbeli», ndirò «Ozú-bvu» (ífo, àrùbhù, atdí kumì dòná 3yš nà).

Bhŭkù-nyitì ka kóhù tí dhu

- Yùwanì rí ndàti Yèsù Krístò ívi ale tí dhu mà, Yèsù rí kàví rùndí bhàrwà Àziyá-Ngba tó p̀bìrì 3 àrùbhù kànísá tò dhu màna dhu (1.1–3.22).
- Yùwanì rí òrù-akpà 3 dhu àlă ɔnyu bhěyi ròdzà dònà dhu tó 3fš 3, ndàdù àwenà kórš dhu (4–20).
- Kàgàwà rí òrù-akpà-ɔwútá mà adzi-ɔwútá màna dhu nóbhoɔ dhu (21–22).

Bhŭkù-dòkpa

(Àmo 3.7; Upf 22.6-10)

1 ¹Yàrí bhŭkù ò ríí dhu ní Yèsù Krístò abhù kuni inzà òtrò idho 3 rí 'ònzì dhu. Kàgàwà abhù Yèsù r̀ni ì dhu, ndíní kítè tí p̀bìndà ale tò. Ní Yèsù Krístò avì p̀bìndà màlàyikà r̀rà ì dhu òvò idù, ima Yùwanì kàbhà ìno-akpà. ²Ní ma mavò ma mala dhu ìndrũ tò kórš. Ma mati ì dhu ràrí Kàgàwà bhà ɔte nyú ndirò Yèsù r̀rà ì dhu tó ngàmbì. ³Hirò nónzi rí ale ní wò ndi p̀bànábí tó 3fš 3 ka kándí ɔte nòzù rí ìndrũ tò ale, ndirò ní ì ɔte ìrì rí 'àdù òdònà affya 3 ale. Obhó tí, ì ì nandí ɔte rākă òná kàsùmì ìndù wà ndi.

Yùwanì rí Àziyà tó mùlengù ǝ àrùbhù kànisá ǝ bhà nòvì dhu

(Màt 24.30-31; Upf 5.8-13)

⁴Ima ní Yùwanì yà ma mí dhu àndí fùkù Àziyà tó mùlengù ǝ ríí àrùbhù kànisá ǝ bhà tírò rò. Kàgàwà, yà íí íí, yà íí aríí, ndirò yà ìrà iraya ale náká ndàso nyí, ndàdù nyàbhu nyòkò màrùngà ǝ. Ndirò yà Ádrùngbá kamà tó kàbhà tombi-ònzí aríí kàbhà àrùbhù alafí^a náká 'àso nyí, 'àdù nyàbhu nyòkò màrùngà ǝ. ⁵Ndirò, Yèsù Krístò náká ndàso nyí, ndàdù nyàbhu nyòkò màrùngà ǝ átò. Ka ní obhó dhu kèlè ùno arí ngàmbì, wemberè tí ndì ningbè òvebvù rò ale, ndirò yà adzi dǝ ádròdrǝ kámá dǝ kamà^{*}. Kòzè àlè, ndàdù àlè ùwu azùna ní àlè tó nzérénga bhà òbì-tsínà rò. ⁶Kàbhu àlè àlè ríí òrù-akpà ǝ Ádrùngbá Kamà Kàgàwà bhà idzi ǝ bhà tí, ndirò ndi Àbanà tò arí kasu ònzí ***pbàkùhání** tí^{*}. Ní ilèta mà ádrùngbànga tó òbì màná náká kà nà tí dhòdhò-dhónganà! Àminà.

⁷Ándà, kòní kà rírá àpù ǝ!

Ní kóró ale rí kàlǎ,

ìmbà ríí kǝngò-kpa mà nadù àlì ní ale màtí.

Ndirò yà adzi ǝ kóró ale-tidò rí 'ùhù izu ní kókù dò rò^{*}. Obhó tí, kà ríí ndi dhu bhèyi! Àminà.

⁸Yà kóró dhu dǝ aríí ádrùngbànga tó òbì nà Ádrùngbàlè Kàgàwà ràtina: «Ima, Ima ní Álúfà ndirò Óméga^b.» Ka ní yà íí íí, yà íí aríí, ndirò yà ìrà iraya ale.

Yùwanì rí Yèsù Krístò àlǎ ǝnyu bhèyi rǝdzì dònà dhu tó ǝfǝ ǝ dhu

(Dàn 10.5-12)

⁹Ima ní adòku Yùwanì. Yèsù nà àlè kúngbò àlè dhu-otù ǝ, àlè kíí atdíkpá kàbhà ádrùngbànga tó idzi ǝ, àlè kí àpè àbà atdíkpá, ndirò àlè kí dhu-dzi òndù atdíkpá. Ima, ma mií òsò ka kósò ma kowù mubhà Pàtemù tí kátina sòngà dò ró, Kàgàwà bhà Òte ùno ma mǎrí ìndrù tó dhu-okú dò rò, ndirò Yèsù bhà ngàmbì tí ma mǎrí dhu-okú dò rò. ¹⁰Ádrùngbàlè Kàgàwà ùlè ka kí òná atdí yengè-idhò ǝ, kàbhà Ìlǎ-Alafí níírá ma, madù wàndà rǝngò dhu bhèyi rí ndirò òbì nyú nà ale-tù ìrì dzidu dònǎ rò rírá ró. ¹¹Ndi ale-tù ambénà àtìná dǝ: «Nyí nyálàna dhu àká nyandí bhùkù ò, nyadù òvinà àrùbhù kíǝ ǝ ríí kànisá tó. Ì kíǝ ní: Èfèsò, Simurunà, Pèrgamù, Tùwàterà, Sardì, Filàdèlìfiyà, ndirò Làwòdikiyà.»

¹²Ní ma magéré ma ndíní ma mala tí wò idù rí dhu òvo ale. Nírò ní ndi ma mala ǝrò ní ka kǝbhòlò dhu, yà àrùbhù ǝpbína dǝ ka karí tarà ùlì dhu. ¹³Ndirò, ì àrùbhù dhu-ǝpbí nzínzì ǝ, ma mala Ìndrù t'Ídhùnà^{*} bhèyi rólo ale. Ndi ale náafó pfǝna ò nyú rǎrá àhu ádzí kanzù-akpà ròná, ndàdù ìsonà ǝrò ní ka kǝbhòlò kùkyè ní odrùna dǝ rò. ¹⁴Kà-dòká náawù tdyé òwǝwù tàrà-ká bhèyi, ndirò mbìlìkàkù bhèyi. Ndirò kà-nyìkpó náambénà ùmbìlì dǝ kàzu-idà-dò bhèyi. ¹⁵Kà-pfǝ núumbìlì àlì tó kàzu ò ka kòbì rìlǎ péé mùlìngà tó suma

a 1.4 Àrùbhù Alafí tí ka kátina írò dhu ní àrùbhù kànisá tó Ìlǎ Alafí rí dhu òvo dhu.

Àrùbhù rìtèna ní atdíǝ àká bhùna ǝ dhu. * 1.5 Zàb 89.28 * 1.6 Uvt 19.6 * 1.7 Dàn 7.13

* 1.7 Zàk 12.10,14 b 1.8 Pbagìríkí t'ávàna ǝ Álúfà ní wemberè tó bhàruwà-nyìkpó, ndirò Óméga ní kà ríku dòná rò bhàruwà-nyìkpó. Kà-tì ní, Yèsù rǎrì kóró dhu apè ndi ròná rò ale, ndirò kóró dhu araya ìku dòná rò ale. * 1.13 2.18

bhèyi. Ndirò kà-tù ambénà ndirì dǝ àdhàdhì ábhǝ idha rǝwa dhu rǝ ndirì dhu bhèyi. ¹⁶Kǝ àrùbhà alali* ndì ndùlù fangà tó ɔtsúna ní rǝ. Kà-li'ǝ rǝ ambénà àhu dǝ ní ʒǝ kǝrǝ kunàdǝ rǝ ndàkà obhi-akpà. Ndirò, kà-nyì ambénà ùmbili dǝ atdíǝ, àdhàdhì atdíǝ nyé rǝka ádrùngbǝnga tó ɔbi nyé nà adyifǝ bhèyi. ¹⁷Ma mitdègu kǝlǝ, ní ma mitsi obvò kǝnzǝ àdhàdhì iwǝ ʒvè ale bhèyi. Pbétù, kǝdù fanga tó ɔtsúna ìli dùdù ndàdù àtinà: «Nzǝnzǝ ɔdǝ! Ìma, ìma ní kǝrǝ dhu apè ndì rǝnǝ rǝ ale ndirò kǝrǝ dhu araya ìku dǝnǝ rǝ ale. ¹⁸Ìma ní ípirǝnga t'ále. Ma mavè wǝ, pbétù kǝmbí, ma mfǝ ípirǝ rǝ nyikpǝdu nà dhòdhòdhònganà. Ma mfǝ ádrùngbǝnga tó ɔbi nà ɔvè dǝ ndirò *ɔyǝ ɔ nga dǝ. ¹⁹Nírǝ, dhu àkǝ nyandǝ nyì nyálǝna dhu. I dhu ní ìrǝ rǝ kǝmbí dhu mà, olù rǝwu 'ùnyǝ dhu mà. ²⁰Yàrǝ ní ndi yǝ fanga tó ɔtsúdu-tsírǝ nyì nyala àrùbhà alali mà, wǝ ɔrǝ ní ka kǝbhǝlǝ dhu, yǝ àrùbhà ɔpbína dǝ ka karǝ tarǝ ùlǝ màna-tǝ: kǝkǝ àrùbhà alali rǝtèna ní àrùbhà kǝnísǝ tó màlǝyíkǝ, ndirò tarǝ ùlǝ ka karǝ dǝyǝ àrùbhà dhu-ɔpbǝ rǝtèna ní i àrùbhà kǝnísǝ.»

Yèsù rǝ Yùwanì àvǝ rǝndǝ bhàruwǝ Èfesò tó kǝgò ʒ rǝfǝ kǝnísǝ tó dhu

(Kas 20.17,28-31; Èfe 1.15-16; 5.2; Èbr 6.10-12)

2 ¹Tdíǝ, yǝ idù rúbhi dhu ʒvǝ rǝ ale náati: «Ándǝ dhu Èfesò tó kǝgò ʒ rǝfǝ kǝnísǝ tó màlǝyíkǝ tǝ, nyati yàrǝ màkǝrǝ rǝhu kǝkǝ àrùbhà alali nùlù fangà tó ɔtsúna ní ale, ndirò yǝ ɔrǝ ní ka kǝbhǝlǝ àrùbhà tarǝ nzínzi ʒ rúbhi ale-li'ǝ rǝ. ²Kǝ rǝtina: «Ma mùni wǝ pbùkù mùtsǝ, nyì nyarǝ adyǝ ʒvǝ owùdu ùngǝ nyì nyǝ rǝ tǝ dhu, ndirò nyì nyarǝ dhu-dzi òndù tǝ dhu mà. Ma mùni wǝ dhu nyì rarǝ nzǝ nzère dhu ɔnzǝ rǝ ale tó dhu-dzi òndù. Nyì nyómuvǝ wǝ uvi-tatǝle tǝ arǝ 'àti ale-afǝ, tàmànyǝ pbánǝ ìnzǝ ní ì uvi-tatǝle rǝrǝ, nyadù dhu ʒsǝ abádhi rǝrǝ tǝtǝ t'únɔta t'ále. ³Ìnyǝ ní dhu-dzi t'òndùta t'ále, ndirò nyì nyábǝ àpbè ɔvǝdu-okú dǝ rǝ, pbétù ìnzǝ afínu ràdù ndingye rùdù rǝ. ⁴Pbétù, ma mfǝ ìnè okúnǝ dǝ rǝ ma múɔna atdí dhu nà. Ndi dhu ní: ìnyǝ, nyì nyarǝ mbǝ àzè nà idù kǝmbí àdhàdhì nyì nyǝfǝ kǝ nà angyǝ dhu bhèyi. ⁵Nírǝ, frè pé nyì nyitsi rǝ nga, nyadù nyugèrè nyubhà pbùkù nzérénga, nyadu nyì wemberè tó pbùkù mùtsǝ ɔ. Ìnzǝ nyì nyapè nyugèrè nyubhà pbùkù nzérénga, ní ma mírǝ tinu ɔ, madù pbùkù tarǝ ìpfo fíndǝ ngarǝ ʒ rǝ. ⁶Pbétù, nyì nyǝfǝ ìnè yàrǝ ídzi dhu nà nyunutsǝ: nyì nyóndrǝ Pbànikǝláyǝ* tó mùtsǝ àdhàdhì ma múndrǝ ka átǝ dhu bhèyi tǝ.

⁷Ìnga t'írǝta tó bína nà arǝfǝ ale nákǝ ndirì wǝ Ìlǝlǝ Alafǝ rǝvǝna kǝnísǝ tó dhu mbèyi! Dhu lèma ɔnzǝ rǝ ale tó ma mabhèya yǝ Kàgàwǝ bhà inga ʒ rǝfǝ ípirǝnga tó itsu-kpǝ*, ndi ale rǝtǝ.»

Yèsù rǝ Yùwanì àvǝ rǝndǝ bhàruwǝ Sìmurunǝ tó kǝgò ʒ rǝfǝ kǝnísǝ tó dhu

(Màt 5.10-12; Yàk 1.12)

⁸Tdíǝ ndi ale ati ma nǝ: «Ándǝ dhu Sìmurunǝ tó kǝgò ʒ rǝfǝ kǝnísǝ tó màlǝyíkǝ tǝ, nyati yàrǝ màkǝrǝ rǝhu yǝ kǝrǝ dhu apè ndì rǝnǝ rǝ ale, ndirò kǝrǝ dhu ikùya dǝnǝ rǝ ale-li'ǝ rǝ. Ndi ale náavè wǝ, pbétù kǝmbí kǝ rǝfǝ ípirǝ rǝ nyikpǝna nà. ⁹Kǝ rǝtina: «Ma mùni wǝ pbùkù àpbè mà pbùkù nákù màna. Pbétùngatǝ, ìnyǝ ní ɔnzítǝle! Ndirò ma mùni ìngbǝ dhu bhèyi màtǝ Pbàyàhúdí

* 1.16 1.20 c 2.6 Pbànikǝláyǝ nífǝ mǝngǝ-nzo ùle arǝ, 'àdù àmbe mùnyǝnǝ ɔnzǝ dǝ ale. Ndirò, abádhi ɔngónǝ àdù ìndrǝ àdhu i dhu t'ónzita rǝ átǝ. * 2.7 ɔpt 2.9

tí arí àtí ale náarí dhu ùnò nyi ní dhu átò, tàmanyà pbání inzí ní í Kàgàwà bhà obhóná ale rórò. Abádhí ní p̄f̄m̄v̄o Sitaní ùl̄l̄ arí ale tó m̄t̄t̄! ¹⁰Ní, nyi nyàkà nzá nyonzi nyi nyábàna àpbè ɔdò. Nyi nyàkà nyuni dhu ní, P̄f̄m̄v̄o r̄ar̄í afíku ùmv̄ù ùmv̄ù, imbi-dzà ò ndí ndí nzínziku ɔ atdídhená ale àbhù kusò dhu-otù ɔ. Ní nyí nyí àpbè àbà r̄ar̄à àhu idrè idhò^d tí. Pbétù, nyi nyàkà nyondù dhu-dzi, ìmbà r̄íí nyi nyóvè dhu m̄t̄t̄. Ní ma madùya ípir̄ɔnga tó m̄k̄àk̄ù àbhu nyaf̄ɔ.

¹¹Ínga t'f̄rita tó b̄ina nà arf̄í ale náák ndir̄í wò ìl̄l̄l̄ Alafí r̄ɔv̄ona k̄anísá tó dhu mb̄eyi! Dhu l̄emà ònzi rí ale n̄ɔv̄éya n̄í ɔv̄o-ḡuna ɔve n̄í^e.»

Yèsù rí Yùwani àv̄í r̄andí bhàruwà Pèrgamù tó kigò ɔ r̄íí k̄anísá tó dhu
(Ìsa 11.4; Yud 3-4,11)

¹²Tdít̄d̄ò ndi ale ati ma n̄í: «Ándí dhu Pèrgamù tó kigò ɔ r̄íí k̄anísá tó m̄l̄àyiikà tò, nyati yàrí m̄àk̄ùr̄ù r̄àhu yà ɔȳɔ kór̄ɔ kunàdò r̄í ndàkà obhi-akpà nà r̄íí ale-l̄í'ò rò. ¹³Kà r̄ātina: «Ma m̄èni wà nyi nyar̄adí òná ngari. Ndi ngari ní p̄f̄m̄v̄o Sitaní ɔnyù idzi òná ngari. Pbétùngat̄í, nyi nyínè ɔv̄òdu r̄ɔ nyí nyápb̄à nyi r̄ó tí. Ma m̄èni wà Àtipasí yà p̄ótsó idè pbàkà ngàm̄bì tí indr̄ù-ònzí ale-r̄ò ndí n̄ónzi dhu átò. Ìmbà dhu r̄íí ka kóhò ka f̄ur̄àbv̄ù, yà p̄f̄m̄v̄o Sitaní ar̄adí òná pbanga ɔ dhu m̄t̄t̄, ní nyi nyúbhà nzá ima nyi nyá'ù ní pbùk̄ù a'uta. ¹⁴Pbétù, ma m̄f̄í inè okúnú d̄ò rò ma m̄án̄ona dhu nà. Ndi dhu ní: nyi nyf̄í nà ale nzínzi ɔ atdídhená ale r̄íí inè, yà Balamà tí k̄atina ale udhè dhu níf̄ù arí. Ndi Balamà ní ndi dhu nudhè Bálakà tò, ndíí Pbàisr̄ayélí nabhè tí ròtsù nzér-enga ò, r̄à'á s̄anamù tò ka kùbì perè tí ìz̄à, 'àd̄ù m̄anyòni n̄ónzi^e. ¹⁵Ndir̄ò ròsè wò dhu d̄ónà, wò nyi nyí'ina ale nzínzi ɔ, Pbànik̄óláyí^e r̄údh̄ena dhu níf̄ù arí ale r̄íí inè átò. ¹⁶Nír̄ò, nyi nyàkà nyugèrè nyi nyubhà pbàk̄ù nzér-enga. Obhò tí, ìmbà k̄ápé ìí ndi dhu bh̄eyi, ní ma m̄írà àhu tinu ɔ inzà òtr̄ò idhò ɔ, madù ìla ùgyè k̄k̄ò í ale nà lidu ɔ rò r̄àhu obhi-akpà ní.

¹⁷Ínga t'f̄rita tó b̄ina nà r̄íí ale, náák ndir̄í yà ìl̄l̄l̄ Alafí r̄ɔv̄ona k̄anísá tó dhu mb̄eyi! Dhu l̄emà ònzi rí ale tó ma mabh̄èya yà òru ka kór̄ù *m̄anà^f. Ndir̄ò, ma mabh̄èya ɔw̄òw̄ò odú-ngba^g kà tò. Ndi odú-ngba ní, yà ɔv̄o-ɔw̄útá^h ka k̄andí d̄ónà odu. Ndir̄ò, ndi ɔv̄o-ɔw̄útá ní yà inzà atd̄í ale mà n̄úni ɔv̄o, inzà ní ndi odu ka k̄àbhu f̄indà ale k̄èl̄è n̄úni ka r̄ò.»

Yèsù rí Yùwani àv̄í r̄andí bhàruwà Tùwàterà tó kigò ɔ r̄íí k̄anísá tó dhu
(Kas 15.28-29; 1Kò 10.8,19-22; 1Tè 1.2-3)

¹⁸Tdít̄d̄ò ndi ale ati ma n̄í: «Ándí dhu Tùwàterà tó kigò ɔ r̄íí k̄anísá tó m̄l̄àyiikà tò, nyati yàrí m̄àk̄ùr̄ù r̄àhu Kàgàwà t'íd̄hùnà-l̄í'ò rò. Ndi kà t'íd̄hùnà ní yà nyik̄p̄na arí ùmbilì k̄azu-idà-d̄ò bh̄eyi, p̄f̄ona r̄ad̄ù ùmbilì átò àlì tó k̄azu ɔ ka k̄òbì r̄il̄à péé m̄ulingà tó suma bh̄eyi ale. ¹⁹Kà r̄ātina: «Ma m̄èni wà nyi nyar̄í ònzina kasu, nyi nyózè nḡùkpà ale dhu, nyi nyá'ù ma dhu, nyi nyar̄í nḡùkpà ale-dz̄enà ònzi dhu, ndir̄ò nyi nyar̄í dhu-dzi òndù dhu. Ndir̄ò ma m̄èni wà dhu, nyi rar̄í kasu ònzi k̄òmbì ròsè yà angyi nyi nyongónà k̄ònzí tí dhu d̄ónà. ²⁰Pbétù, ma

d 2.10 Idrè idhò tí ka k̄atina ir̄ó dhu-tì ní ngúfè idhò-nzo. * 2.11 Upf̄ 20.6,14; 21.8
e 2.14 ɔzt 25.1-2; 31.16. M̄anyòni r̄inè ndíí m̄anyòni k̄èl̄è tí, nḡatsi ní inzà ka k̄òd̄ò ale
Kàgàwà tó tí dhu tí. * 2.15 Upf̄ 2.6 f 2.17 Manà tí ka k̄atina ir̄ó dhu ní òr̄ù-akpà ɔ ɔnyù
(Yùw 6.31,49-50). g 2.17 ɔw̄òw̄ò odú-ngba ní Kàgàwà bhà Idzi ɔ ka k̄òtsù dhu tó rusà ùf̄à rí
dhu. * 2.17 Upf̄ 3.12; 14.1

mfi inè okúna dō rō ma mánvna dhu ná. Ndi dhu ní: nyi nyábhà Yèzèbeli^{*} bhèyi rí dhu ònzí atdí tsibhále, yà Kàgàwà bhà nabi tí arí ndàti tsibhále, ròngò àmbe pbàkà ale ùtra dō. Kàbhà abádhi rùwí, ndàmbe múnnyòni t'ònzita mà sànamù tò ka kùbì perè tí ìzà màna dhu t'á'ata ùdhe dō fíyò. ²¹Ní, ma múbhà wà kàsùmì kà tò ndíni ndi nùgèrè tí ndùbhà pbìndà nzérénga. Pbétù, kòzè nzà ndùbhà pbìndà múnnyòni t'ònzita. ²²Ní àndà nga mbèyi! Ma mí kà-ònga ibvù àpè tò ara dō, madù ádrùngbà àpè àbhà átò kòkò kà màna arí múnnyòni ònzi ale ràbà, yà ní inzà abádhi ùgèrè ì 'ùbhà ndi fíyò nzére mùtsò ní. ²³Ndi dhu-ògù dō, ma mí kòwù nungu ale òkye òkye tí. Ndi dhu bhèyi ní ndi kórò kànísá rí dhu ùnì ima ràrì ndi indrù-afí mà, indrù tò irèta màna ò ríi dhu àndà arí ale. Ndirò ma mí nzínziku ò ìngbatì ìli ndi ale mà bhà perè nùbhò ndi ale bhà kasu-bvu rō.

²⁴Pbétù nyi Tùwàterà tò kànísá ò ngùkpà pbàkrístò, nyi nyarí inzí Yèzèbeli rùdhèna dhu-owù ùngù, ndirò nyí nyùni nzà pfòmvo Sitanì bhà Órù ò dhu tí ka kátina dhu. Ní ma mátina nyí ní, ma ràrì nzí ngàtsi àndò à'è dükú. ²⁵Pbétù, ma mònzi fukú dhu ní, nyí rākà nyòdò wò nyí nyí nà idzi òfò mbèyi, ràrà àhu ma mingoya ònà idho ò. ²⁶Ndirò dhu lèma ònzi rí ale, yà ma mòzè dhu ònzi rí ràrà àhu ma mingoya ònà idho ò ale, ní tò ma mabhèya ádrùngbànga tò òbì, rònyù idzi kórò pbìrì ò ale dō. ²⁷Kùndaya ì ale tsumà tò mùgò ní, ndirò kùkoya abádhi-ònga yà anzi ní ka kórò wìtù-ònga ùkò ka karí dhu bhèyi^{*}. ²⁸Kà-tì ní, ma rabhèya àbhù Àbadu ibho idù ádrùngbànga tò òbì-tidò dhu lèma ònzi rí ale tò. Ndirò ròsè wò dhu-dòná, ma rabhèya àbhù kùtsingá nga tò alalí^{*} ndi ale tò, kònzì mùlèma dhu nitè tí.

²⁹Ìnga t'írìta tò bina nà ríi ale náká ndirì wò ìlìlā Alafí ròvona kànísá tò dhu mbèyi!»

Yèsù rí Yùwani àvì ràndì bhàruwà Sardi tò kigò ò ríi kànísá tò dhu

(Màt 7.21-23; 24.42-51; Yàk 2.14)

3 ¹Tdítdò ndi ale atí ma ní: «Ándí dhu Sardi tò kigò ò ríi kànísá tò màlàyikà tò, nyati yàrì màkùrù ràhu Kàgàwà-ònzí aróko àrùbhù alafí^h nà ríi, ndàdù ìi àrùbhù alalí^{*} nà fónà átò ale-li'ò rò. Kà ràtina: «Ma muni wà pbùkù mùtsò. Obhò tí, indrù arí nyalá inè ríi ípìrònga nà ale bhèyi, pbétù nyadù ìi iwà óvè ale. ²Ní, íkye! Ábhù òbì wò íkyèrò òdì ndíni ndi ndové tí nyunutsi rò dhu tò, ma màla wà dhu pbùkù mùtsò ràrìi mbà àkākā dhu tí pbàkà Kàgàwà-nyìkpò ò nídhunì. ³Nírò, irè indù ka kúdhe dhu mà, nyi nyíri ndi dhu tí dhu màna. Nyi nyākā nyifu ka, nyadù nyugèrè nyubhà pbùkù nzérénga. Ìnzí nyi nyapè inga àndà mbèyi, ní ma mírà àhu tinú inzà nyi nyùni kàsùmì ò àdhàdhi ogbotále náaríra dhu bhèyi. ⁴Pbétù, nyi nyàdì àdì ngúfe ale nà Sardi tò kigò ò, yà inzà àpè ròyá mberù itì ale. Ì ale ní ì atdìkpá mà mubhèya màna òwòwù mberù nùfò ròyá rórò, abádhi ní ì àkākā ale nídhunì. ⁵Ndi dhu bhèyi ní ndi, dhu lèma ònzi rí ale ka kufóya òwòwù mberù ní. Ndirò, ma mohoya nzí ndi ale-òvò ípìrònga tò bhùkù ò rò. Ma mòvoya dhu kpangba Àbadu mà pbìndà màlàyikà màna-ònzí, matì ndi ale ràrì pbàkà ale nyú.

⁶Ìnga t'írìta tò bina nà rí ale, náká ndirì ìlìlā Alafí ròvona kànísá tò dhu mbèyi!»

* 2.20 1Ká 18.4; 2Ká 9.21 * 2.27 Zàb 2.8-9 * 2.28 Upf 22.16 h 3.1 Kàgàwà-ònzí aróko àrùbhù alafí rítèna dhu ní kàbhà ìlìlā Alafí. * 3.1 1.20

Yèsù rí Yùwanì àvì ràndí bhàrùwà Filàdèlìfiyà tó kigò ǝ ríí kànìsà tò dhu

(2Pé 1.10-11; 2.9)

⁷Tdítdǝ ndi ale ati ma nǝ: «Ándí dhu Filàdèlìfiyà tó kigò ǝ kànìsà tò màlàyikà tò, nyati yàrí màkùrù ràhu ìlìlǝ ale, ndàdù ìí Obhóngatále tí ale-ìí'ò rò. Ndi ale ríí ádrùngbǝ kamà Dàwudí bhà idzi ǝ rí ìndrù àbhù ròtsù fùngulà nà fóná. Kǎpé tsǎtsù àpfo, ní kǎpbi rí ale arí mbǝ, ndirò kǎpé tsǎtsù àpbi, ní kǎpfo rí ale arí mbǝ. ⁸Kà rǎtina: «Ma mùni wà pbùkù mùtsɔ. Nírò kǎnǝ ma màpfo wà tsǎtsù ìndù, yà ìnzí atdí ale mà ràdù àpbinà tsǎtsù. Ma mùni wà dhu, nyi raríí mbǝ ádrùngbǝngà tò obi nà abhɔ, pbétù nyi rífu wà pbàkà ɔte, ndirò nyi rásà nzá ɔvɔdu. ⁹Ní, kǎnǝ ma mí pfómvo Sitaní ùlè arí ale tò mùtù ònzi tí dhu. I ale ní títò t'únɔta t'ále, ndirò abádhi arí àti Pbàyàhúdí tí, ìmbǝ ì íí Kàgàwà bhà ale nyú tí rǝrǝ. Ní ma mí abádhi ùtù rǝwù 'ùko ɔtdyàya dǝ ɔnzínú, ràdù dhu ùni iwà ma ròzè nyi. ¹⁰Ádhà-dhi nyi nyódo nyi, nyongò dhu-dzi òndù yà ìndù ma múyà ka dhu bhèyi, ní ima mà átò, ma mí nyodo yà adzi ǝ kórɔ ngari ǝ rírá àpbe tò kàsùmí ǝ. Ndi àpbe rírá ndíní ndi ndomvú tí yà adzi ǝ aríí ale-afí. ¹¹Ma mírá ìnzá òtrò idhɔ ǝ. Ní dhu àkǎ nyodo wò nyi nyíí nà ìdzi ǝfò mbèyi, ndíní ìngbàtí ìli ndi ale mà níidhá tí nzí mùlè mà tò pbùkù mùkàkú. ¹²Dhu lè mà ònzi rí ale ma mabhùya ríí pbàkà Kàgàwà bhà-dzá átsùta tí. Ndi ale ahùya nzí ànyì-dza rò akekpá màtí. Ndirò ròsè wò dhu-dòná, ma mandíya pbàkà Kàgàwà-ɔvò mà, ndi pbàkà Kàgàwà bhà kigò-ɔvò mà nà ndi ale-rǝ. Ndi kigò ní Yèrùsàlemà-ɔwútá, yà òrù-akpá ǝ rò rífo, pbàkà Kàgàwà-tí'ò rò kigò. Ma mandíya ɔvɔdu-ɔwútá átò ndi ale-rǝ.

¹³Ínga t'íríta tò bina nà ríí ale, náká ndirò wò ìlìlǝ Alafí rǝvɔna kànìsá tò dhu mbèyi!»

Yèsù rí Yùwanì àvì ràndí bhàrùwà Làwòdikiyà tó kigò ǝ ríí kànìsà tò dhu

(Luk 14.34-35)

¹⁴Kà ríku dòná rò nǝ, ndi ale ati ma nǝ: «Ándí dhu Làwòdikiyà tò kigò ǝ kànìsà tò màlàyikà tò, nyati yàrí màkùrù ràhu Àmìnà tí kátina ale-ìí'ò rò. Ndi ale ní ndi Kàgàwà ɔnzí dhu tò obhóná ngàmbi, obhó dhu kèlè únɔ arí ale, ndirò Kàgàwà abhòlò kórɔ dhu apè ì dòná rò ale. ¹⁵Kà rǎtina: «Ma mùni wà pbùkù mùtsɔ: nyi nyíre nzá ndirò nyi nyígbe nzá. Àkǎ àmbènà àkǎ dhu ní nyire ìrè tí, ndirò ngǎtsi nǝ, nyígbe ìgbè tí'. ¹⁶Pbétù kòmbí, nyi nyó'ò ìlìlìlì: nyi nyíre nzá ìrè tí, ndirò nyi nyígbe nzá ìgbè tí. Ní ndi dhu-okú dǝ rò, ma mí nyadyǝ ádyǝ tí. ¹⁷Nyi nyarí nyati ònzítale tí, kórɔ dhu nà aríí ale tí, ndirò ìmbǝ aríí atdí dhu-atdyú nà màtí ale tí. Pbétù, nyi nyàni nzá dhu, nyi rǎrì ìmbǝ dhu aríí fóná ale, ìzàna arǝ'ɔ ale, nǎkùtále, ndùmùndùmú, ndirò nzínzì rǝ aríí ale. ¹⁸Ní ndi dhu-okú dǝ rò, ma mǝnzi nyi nyodzi kǎzu ní ka kú'ò rìlǎ ɔrò fudú, ndíní nyi nyíí tí ònzítale tí. Ndi dhu bhèyi tí átò, nyi nyàkǎ nyodzi ɔwǝwù mberù, ndíní nyi nyafǝ tí rùnù, akye ka kalana wò ale-nyì ríwù ní pbùkù nzínzìnga nǝ. Ndirò, nyi nyàkǎ nyodzi nyìkpónu ǝ nyi nyútdèna pbabí, ndíní nyi nyala tí nga tdítdǝ'. ¹⁹Íma, ma marí kórɔ ale yà ma mózè tò afátá ìtè

i 3.15 Làwòdikiyà-tí ìí kyèròkyèrò Kòlòsayí tò kigò ǝ idha níí atdítdǝ frè idha, ndàdù ìí mbèyi nyú ɔmvú tò. Ndirò Hiyèràpoli tò kigò ìí átò kyèròkyèrò ndi kigò-tí, òná idha ràdù ìgbè tí ìgbè. Pbétù, Làwòdikiyà ǝ idha-tsí nàadù ìí ìlìlìlì, ìnzí ràdù òvù. j 3.18 Làwòdikiyà-ɔvò nabhù rǝtò ndi atdítdǝ dhu níí furangà t'úlita tò bàkì nà kíí dhu, ndirò atdítdǝ áya mberù mà ale-nyìkpò tò pbabí mà nà dhu ɔbhòlò ka kongóná kà-ǝ dhu.

i ale tò, madù i dhu òsò fíyò. Nírò, nyi nyàkǎ nyonzi òbi, nyùgèrè nyi nyubhà pbàkù nzérènga. ²⁰Kàni, ma midè tsàtsùnà mambe hòdhi òpbì dǎ. Ní, ndi ale apé tǔdu ìri, ndàdù tsàtsù àpfò idù, ní ma mǎdù òtsù kàbhà idza, mǎdù dhu ònyè atdíkpá kà mǎnà. ²¹Dhu lèma ònzi rí ale ní ndi, ma miliya ràdi íkyèrǎ tǐdú ádrùngbǎ kamà tó pbàkà tombi dǎ, àdhàdhì ima, ma manzi dhu lèma madù àdi íkyèrǎ Àbadu-tí ádrùngbǎ kamà tó kàbhà tombi dǎ dhu bhèyi.

²²Inga t'írita tó bina nà ríí ale, náká ndiri wò ìlǐlǎ Alafí rǒvona kànísá tò dhu mbèyi.»

Kàgàwà àlě ka kí adyi ní pbìndà tombi dǎ àdi rórò dhu

(Ìsa 6.1-4; Zèk 1)

4 ¹Wò dhu-dzidǎ, ima Yùwani, ma mala ɔnyu bhèyi ródzi dùdù ngǎtsi dhu. Ní ndi ɔnyu ǎ, ma mala atdí tsàtsù kpangba ndi nǎpfò òrù-akpà ò ró. Ní yà iwà ma míri angyi, rǎmbe ò'ò dǎ wàndà rǒngò dhu bhèyi ale-tù, náavò dhu idù, ndàti: «Úpò àzù! Ní, ma mí olùnà rò rí 'ònzi tǐdǐdǎ dhu itè indù.»

²Ní ànyirǎ rò tí, Kàgàwà bhà ìlǐlǎ-Alafí irá ma. Ní ma mala ádrùngbǎ kamà tó tombi òrù-akpà ò ka kǐli ràdi ró, atdí ale ràdù íí ndi tombi dǎ ndi ndàdi ró. ³Ndi ale ambénà ùmbili dǎ atdí dǎ àdhàdhì ɔrú odziya nà odu, *yǎspì mà *sardì mǎnà tí kátina náarǔmbili dhu bhèyi. Ndi tombi nííí *zùmàridì tí kátina odu bhèyi rǔmbili angò àkpòrò ngbǒna ró. ⁴Ndirò, kǐí ádròdrǎ kámá tó ɔyǎ kumì dǒnà ifo nà ngǔkpà tombi àkpòrò ngbǒna ró. Ndirò, i tombi dǎ ì òkò ró íí ale ní, ɔyǎ kumì dǒnà ifo nà pbàkùrù^k. Abádhí íí òwǒwù mberù ì ùfǎ rǒyá ró, ndirò abádhí-dò rǎ íí ní ɔrò ní ka kǒbhòlò mùkàkú. ⁵Ádrùngbǎ kamà tó tombi dǎ rò, inga ǔmbìlì, wògò ìri ndi, ɔvǎ ràdù ùtá. Ndi tombi-ònzí íí dhu ní kǎzù rǒrù rǒyá àrùbhù mùle. I mùle níí Kàgàwà-ònzí aróko àrùbhù alafí^l. ⁶Ndirò, ndi tombi-ònzì-tsù nga náala ndi ádrùngbǎ rǎrù bhèyi. Kà-ò nga náambénà àwù dǎ atdí dǎ àdhàdhì kǐràwulì-ǎ nga náarí àwù dhu bhèyi.

Ípìrǒnga nà ifo dhu-tsí^m náakpǎrǎ ndi ádrùngbǎ kamà tó tombi-ngbò, 'ìli átsí. Ndirò abádhí-nyìkpǎ íí angyi nǎ rò mǎtí ndirò abádhí-dzidǒnà rò mǎtí. ⁷Wemberè tó dhu níli ndi àrì bhèyi, ɔvǎ rí kǐsè dhu ràdù ndìli ìkyì-akpǎ-ngba bhèyi. Ìbhu rí kǐsè-tsí-nyì níli ndi ìndrù-nyì bhèyi, ifo rí kǐsè ràdù ndìli yà ɔrú arángìli sàmbà bhèyi. ⁸Ndirò, i ifo dhu nííí pékéléya nà azàzá, nyìkpǎya ràdù ùle ngbǒya-rǎ mǎtí ndirò pékéléya-tsì nǎ mǎtí. Abádhí owúnà adyi ùyè rò adyíbhengá ndirò kùbhingá mǎtí ìnzí ì í ìngyè rórò, 'àmbe àtìna dǎ:

«Ìlǐlǎ ale, ìlǐlǎ ale, ìlǐlǎ ale ní àlě tó Ádrùngbǎle, yà ádrùngbǎnga tó ɔbi nà aríí kǒrǎ dhu dǎ ale, Kàgàwà'!

Ka ní íí íí, íí aríí, ndirò ìrà iraya ale.» ⁹Ndirò, abádhí owúnà adyi ùyè rò, 'ìlě pbìndà ádrùngbǎ kamà tó tombi dǎ àdi Kàgàwà, yà dhòdhódhónganà aríí ípìrǒnga nà ale ní. Abádhí owúnà kǐfu rǎ, 'àdù àmbe òtsò àbhu dǎ fǐndà. ¹⁰Abádhí rǐ dhu ònzi wò dhu bhèyi ònà kǒrǎ kàsùmì ǎ, kǒkò ɔyǎ kumì dǒnà ifo nà pbàkùrù nóowúnà 'ùkò rǎ ɔtɔyèya dǎ wò pbìndà tombi dǎ àdi Kàgàwà, yà dhòdhódhónganà aríí ípìrǒnga nà ale-ònzí. I ale owúnà kùle rǎ, 'ùwà òyà-rǎ mùkàkú, 'ùli obvò kàbhà tombi-ònzí, 'àdù àtìna:

* 4.3 Zèk 1.26-28 k 4.4 Kǒkò ɔyǎ kumì dǒnà ifo nà pbàkùrù níí Kàgàwà bhà ale itè arí kǒnzí òrù-akpà ǎ bhà. 1 4.5 ǒzà wò dhu dǎ ka kǎndì dhu 3.1 ǎ. m 4.6 Zèk 1.4-24. ǒzà-bvu ǎ, ifo rǐtèna Upfòta tó bhùkù ò ní yà adzi ǎ aríí kǒrǎ dhu-tsí. * 4.8 Ìsa 6.2-3

- ¹¹ «Fàká Ádrùngbǎle, fàká Kàgàwǎ, nyi nyàkǎ ilèta nà, ifuta nà, ndirò ádrùngbǎnga tó ɔbì nà.
Obhó tí, nyi nyabhòlò ndi kóró dhu.
Nyi nyabhòlò i dhu, nyi nyazè ndi abádhí rìí dhu-okú dò rò.»

Àkǎkǎ ndàngbe Kàgàwǎ bhà kàràtasí-yà-ba-tsù rǎ ando ale

(Ròm 11.33-34; Fìl 2.5-11; Upf 1.5-6; 7.9-12)

5 ¹Wò dhu-dzidǎ, ma mala dhu ní àkpòrò ka kàkpòrò kàràtasí-yà-ba ádrùngbǎ kamà tó tombi dǎ àdi ale tó fanga tó kòtsú-tsíró. Ndi kàràtasí ní ɔyɔyɔ kóró ka kándí dóná nga kàràtasí, kadù tsùna núpba àrùbhù ngari ǎ rò ando ní ***kàsè** tí, ìnzí atdí ale mà náanga tí. ²Ní, ma mala ádrùngbǎnga tó ɔbì nà arí mǎlàyikǎ, ràmbe dhu ɔvò dǎ ɔrú tǔna nyú nà, ndàti: «Ádhi pbá ale ndi àkǎkǎ ndàngbe wò kàràtasí-yà-ba-tsù rǎ ka kùpbǎ ando, ndàdù ndi kàràtasí nánga?» ³Pbétù, àkǎkǎ ndànga ndi kàràtasí, ndàdù ɔnà nga àndà ale níí mbǎ atdí mǎtí òrù-akpà ɔ, yà adzi dǎ, ndirò ùvùvè ale nzínzì ǎ mǎtí. ⁴Ní, ma madzi atdí dǎ, àkǎkǎ ndàngbe ndi kàràtasí-yà-ba-tsù, ndàndà ɔnà dhu, ndàdù ɔzùna ale rí mbǎ atdí mǎtí dhu-okú dò rò. ⁵Nírò ní ndi pbàkùrù nzínzì ǎ atdí ale náavò dhu idù, ndàti: «Nzòdzi! Ándà, kǎní, Yudhà-dhú-bvù àrì, ádrùngbǎ kamà Dàwudi bhà mǔdzukuru, nónzì wà dhu lèma. Kà ní ndi àkǎ àkǎ ndàngbe kǔkǔ àrùbhù ngari ǎ ka kùpbǎ kàràtasí-tsù rǎ ando, ndànga ka, ndàdù ɔnà dhu ɔzù ale.»

⁶Ní, ma mala Tàmǎ-ngba tí kátina ale ádrùngbǎ kamà tó tombi mà, ípìrò-nga nà ifo dhu-tsí mà kǔkǔ pbàkùrù màna nzínzì ǎ idè ró. Kíli ndi òho ka kòhò dhu bhéyi. Kòtdyú íí àrùbhù, kà-nyìkpó radù íí àrùbhù átò. Í àrùbhù kà-nyìkpó rítèna ní Kàgàwǎ-ònzí aróko àrùbhù alafí, yà adzi ǎ kóró ngari ɔnǎ kùvì. ⁷Ní, ndi Tàmǎ-ngba indrí ndi ádrùngbǎ kamà tó tombi dǎ àdi ale tí-ò, ndàko wò àkpòrò ka kàkpòrò kàràtasí-yà-ba fangà tó kòtsú-tsíró rò. ⁸Kítègu ndi kàràtasí àkǎ, ní kǔkǔ ípìrònga nà ifo dhu-tsí mà, kǔkǔ ɔyɔ kumì dóná ifo nà pbàkùrù màna núuko i ɔtdyèya dǎ kònzí. Ìngbàtí ìli ndi ale mà abádhí nzínzì ǎ níí dùmè mà ndrùù róngu màrasi àlè ɔnà ɔrò tó kópà màna fóná. Í màrasi rítèna dhu ní Kàgàwǎ bhà ale tó itsòta. ⁹Abádhí ambénà yàrí adyi-ɔwútá nýyù dǎ, 'àmbe àtinà dǎ:

«Nyi nyàkǎ ndi nyako yàrí kàràtasí,
nyadù kà-tsù ka kùpbǎ ní ando ùngbe.

Obhó tí, ka kahò nyi. Ní wò azùnu ufu ndi dhu-otù ǎ,

nyi nyadzi kóró rùgànda-tidò nzínzì ǎ ale mà,

kóró aláwà-tidò nzínzì ǎ ale mà, kóró ale-tidò nzínzì ǎ ale mà, kóró pbìrì

ǎ ale nzínzì ǎ ale màna Kàgàwǎ tó.

- ¹⁰ Nyi nyúli abádhí rìí ***pbàkùhání** tí, ndíní kasu nɔnzì tí àlè tó Kàgàwǎ tò. Ndirò, nyi nyábhù abádhí rìí kàbhà idzi ǎ bhà tí, ndíní abádhí ɔnyu tí idzi yà adzi ǎ ale dǎ.

Ndirò, abádhí ɔnyuya idzi ɔnyu yà adzi ǎ ale dǎ*»

¹¹ Wò dhu-dzidǎ, ma màndà nga tǎtǎdǎ, ní ma miri ádrùngbǎ kamà tó tombi-ngbò nàkpòrò ábhǎ mǎlàyikǎ-tù mà, ípìrònga nà dhu-tsí-tù mà, pbàkùrù-tù màna. Abádhí-bvu níí mǐliyonì-tsù, ndirò mǐliyonì-tsù, lufù-tsù, ndirò lufù-tsù. ¹²Abádhí ambénà ùkú dǎ ɔrú tǔya nyú nà, 'àmbe àtinà dǎ:

«Àho ka kahò Tàmă-ngba náká ndi
ndàbà ádrùngbǎnga tó ɔbi mà,
ònzì mà, dhu-ŋnga t'óvòta tó irèta mà, ɔbi mà,
ifuta mà, ádrùngbǎnga tó awáwù mà, ilèta mà!»

¹³ Ndirò ma miri Kàgàwà abhòlò òrù-akpà ò, yà adzi dǔ, yà adzi-tsi, ndirò ádrùngbǎ rèrù ò kóró dhu-tù. Abádhí kóró náambénà adyi ùyù dǔ, 'ámbe àtìna dǔ:

«Ádrùngbǎnga tó awáwù, ifuta, ilèta, ɔbi màna náká dhòdhóhonganà,
ádrùngbǎ kamà tó tombi dǔ àdi ale, Kàgàwà tò, ndirò Tàmă-ngba tò!»

¹⁴ Ní, kǒkò ípìrǒnga nà ifo dhu-tsí náadúnà òwu dhu àdu rǔ, 'àti: «Àmìnà.» Ndirò ndi kàsùmì ǔ tí, kǒkò pbàkùrù adù 'ùkò ɔdyàya dǔ, 'ùlě wò tombi dǔ àdi ale mà, Tàmă-ngba màna.

Tàmă-ngba tí kátina ale rí kàràtasí-yà-ba-tsù rǔ ando nángbě dhu

(Zèk 14.21; Zàk 1.8-10; 6.1-7; Mát 24.6-8; Luk 18.7-8; Upf 7.13-14)

6 ¹ Wò dhu-dzidǔ, ma mala dhu ní: Tàmă-ngba angbe wemberè tó ando yà kàràtasí-yà-ba-tsù rǔ ka kùpbǎ àrùbhù ando nzínzì ǔ dhu. Ní, ma miri kǒkò ípìrǒnga nà ifo dhu-tsí nzínzì ǔ atdí dhu, dhu ɔvo rí ádhàdhì ɔvo àtà dhu bhèyi rí ndiri tǔna nǐ, ndàti: «Áhù!» ² Ní ma mandà nga, madù ɔwǒwù atdí *mùhàgù àla ndi nìtò ró. Ndirò, ndi mùhàgù dǔ ùpò ndàdi ale* iǔ ɔsu nà fóná, kadù mùkàkù àbhù fíndà. Kǎdù àhu mùlèmatále tírò, ndíní ndi ndara tí dhu lèma ònzì tǔtǔdǔ.

³ Wò dhu-dzidǔ, Tàmă-ngba angbe ɔvo rí kisě ando. Ní ma miri ípìrǒnga nà ɔvo rí kisě dhu, ràti: «Áhù!» ⁴ Ní kàzu bhèyi ngbǒna ilù ngàtsi mùhàgù níto ndi. Ní kà-dǔ ndi ndùpò ndàdi ró iǔ ale-fó ka kabhù ádzí obhi-akpà. Ka kadù yà adzi ǔ rò kà rí mǎrùngà ito nǐ ádrùngbǎnga tó ɔbi àbhù kà tò átò. Kà-tì ní, kà rabhùya indrù ròkyè i nzínziya ǔ.

⁵ Tàmă-ngba itdègu ìbhù rí kisě ando nángbě, ní ma miri ípìrǒnga nà ìbhù rí kisě dhu, ràti: «Áhù!» Ní ma mùbè nga mandà rò, ma mala ɔtǔtì mùhàgù rítò ndi. Ndi mùhàgù dǔ ndi ndùpò ndàdi ró iǔ ale níí kilo nà fóná. ⁶ Ní ma miri ale-tù bhèyi rí ndiri dhu ípìrǒnga nà ifo dhu-tsí nzínzì ǔ rò rí dhu ɔvo ró, ndàti: «Nganà-ra tó atdí kilo-odzi ní atdíku idho tó kasu tó mùkimbà nyú, ndirò *sàyiri-ra tó ìbhù kilo-odzi ní atdíku idho tó kasu tó mùkimbà nyú átò! Pbétù, akye mà òvayì màna nàndà dhu nǐ, nyi nyàkà nzá nyidzì i-tsi-odzi.»

⁷ Tàmă-ngba níitdègu ifo rí kisě ando nángbě, ní ma miri ípìrǒnga nà ifo rí kisě dhu, ràti: «Áhù!» ⁸ Ní, ma mandà nga, madù iríbita tó ikána nà mùhàgù àla rítò ndi. Kà-dǔ ndi ndùpò ndàdi ró iǔ ale-ɔvò níí ɔve. Ndirò, kòwù ǔ iǔ ní *òyi ǔ nga tí kátina ale. Abádhí tò ka kabhù ádrùngbǎnga tó ɔbi, ndíní yà adzi tó atdí nga ifo dǔ ǔ ale nòkye tí obhi-akpà nǐ, àwù nǐ, kóró andi-tidò nǐ, ndirò irí ǔ iza nǐ.

⁹ Tàmă-ngba itdègu imbo rí kisě ando nángbě, ní *màzàbahù-tsiná, ma mala Kàgàwà bhà ɔte t'únòta-okú dǔ rò, ndirò ndi ɔte tó ídzì ngàmì tí iǔ ifi dhu-okú dǔ rò ka kókyè ale. ¹⁰ Ní, i ale ambénà ùkù dǔ ɔrú tuya nyú nà, 'ámbe àtìna dǔ: «Ádrùngbǎle Kàgàwá, nyi ní ɛlilá ale ndirò Obhóngatále. Nyi nyádi,

nyambe inga òdò dǝ rǝrà àhu ingbà kàsùmì ò, ndíní nyí nyitdì tǝ anya yà adzi ǝ ale dǝ, nyutsè rǝkǝ dhu, yà azùka náfù abádhí nzínzì ǝ ale-okú dǝ rǝ?»¹¹ Ìngbàtǝ ìlì ndì ale mà kǝkǝ ka kǝkyè ale nzínzì ǝ tǝ, ka kabhù òwǝwù kanzù. Ndirò ka kati abádhí nǝ: «Nyǝ nyǝkǝ nyǝdǝ adǝku, yà Kàgàwà-owù ùngǝ arǝ ale. Ka kí abádhí nzínzì ǝ atdídhená ale òkye yà nyǝ ka kǝkyè dhu bhèyi. ǝ òkye ka kǝkyena ale-bvu rǝkǝ rǝ nga ní ndi Kàgàwà adùya rùkú dhu ùtsè nǝ.»

¹² Wǝ dhu-dzidǝ ma mala dhu ní, Tàmǝ-ngba rǝ aza rǝ kǝsè ando nángbè dhu. Ní, yà adzi nǝvì atdídǝ, adyifǝ ugèrè ndì ndòtǝ inyì tǝ mberù bhèyi, àbǝ rǝdè ndùgèrè ndòlù azu bhèyi. ¹³ Òrù-akpǝ-nyǝ rǝ alalì nǝawà ì yà adzikpa dǝ, àdhàdhì itsu-kpǝ nǝarǝ 'àwà kázùrǝ rǝ, òbì nǝ rǝpìlì àpùpù rǝ kpàna-ònga ùyǝ ònǝ kàsùmì ǝ dhu bhèyi. ¹⁴ Òrù-akpǝ nǝidhǝ ndì, ndàmbe ndàduru dǝ, àkpǝrǝ ka kǝkpǝrǝnà kǝrǝtǝsǝ-yà-ba nǝarǝ ndàdùrù dhu bhèyi. Kǝrǝ pǝbìrì mà, kǝrǝ sǝngǝ mànǝ nùungbe ì fǝyǝ ngarì ǝ rǝ, 'òwù. ¹⁵ Yà adzi ǝ àdròdrǝ kámǝ mà, àdròdrǝ ale mà, pǝbànówì tǝ àdròdrǝ ale mà, ònzitǝle mà, òbitǝle mà, ndirò kǝrǝ ngǝkpǝ ale mà, yà ino tǝ arǝfǝ mà, dǝyǝ arǝfǝ ìtǝrǝ ale mànǝ nǝatsè, 'òwù 'ùrù odu-tsǝ arǝfǝ ibhu ònǝ màtǝ, ndirò pǝbìrì-rǝ arǝfǝ odu nzínzì ǝ màtǝ. ¹⁶ Abádhí ambénǝ dhu òvǝ dǝ pǝbìrì mà odu mànǝ tǝ, 'àmbe àtǝnǝ dǝ: «Nyàwà nyǝ dǝkǝ, nyǝdè mǝrù itse wǝ àdrùngbǝ kamǝ tǝ tombi dǝ àdì ale-rǝ rǝ, ndirò Tàmǝ-ngba bhà nǝwǝ rǝ rǝ. ¹⁷ Obhó tǝ, abádhí tǝ nǝwǝ tǝ àdrùngbǝ idho ìrǝ wǝ. Ní àdhi pǝbǝ ale ndì inè rǝfǝ ndàdì pǝbìndǝ ìpǝrǝnga nǝ tǝdǝtǝ?»

**Kàgàwà bhà ale-nyǝndrì rǝ ka kí *kàsè ùpbi
ndíní abádhí nǝdo tǝ kabhà nǝwǝ rǝrǝ dhu
(Yùw 10.16; Ròm 11.25-26; Upf 14.1-5; 21.3-4)**

7 ¹ Wǝ dhu-dzidǝ, ma mala ìfo màlǝyíkǝ, ìkìkò ìfo yà adzi-pbidǝ ònǝ rǝ. Abádhí utǝ awe-tsù ì adzi pbidǝ ònǝ, ìnzǝ opilì tǝ yà adzi dǝ màtǝ, àdrùngbǝ rèrù dǝ màtǝ, ndirò kǝrǝ itsu-tidǝ dǝ màtǝ. ² Ndirò, ka kabhù àdrùngbǝnga tǝ òbì abádhí tǝ, ndíní abádhí inza tǝ yà adzi mà, àdrùngbǝ rèrù mànǝ nǝ. Ní, ma mala ngǝtsǝ màlǝyíkǝ adyifǝ arǝ nditǝ inǝ rǝ rùpo rǝ, ndàdè ìfǝ Kàgàwà, yà ìpǝrǝnga nǝ arǝfǝ ale bhà *kàsè nǝ fǝnǝ. Kǝdù òkù orǝ tǝna nyú nǝ kǝkǝ ìfo màlǝyíkǝ tǝ, ndàtǝ: ³ «Ìnzǝ nyǝnza yà adzi mà, àdrùngbǝ rèrù mà, itsu mànǝ, rǝrà àhu kàsè ùdu àlè kí àlè tǝ Kàgàwà bhà ale-nyǝndrì-rǝ dhu ò.» ⁴ Ní, ma mirì Kàgàwà bhà kàsè ka kùdù nyǝya-ndrì rǝ ale-bvu. Abádhí-bvu nǝfǝ, atdǝ miyǝ dǝnǝ ìfo kumì dǝnǝ ìfo nǝ lufù ale^p, yà kàsè ka kùdù rǝyǝ. ǝ ale nǝfǝ yà Pǝàisrǝyélì tǝ atdǝ kumì dǝnǝ óyǝ nǝ rùgànda kǝrǝ^q nzínzì ǝ rǝ úvǝ ale. ⁵ Yudhà bhà rùgànda ǝ ale, yà kàsè ka kudu nyǝya-ndrì rǝ nǝfǝ atdǝ kumì dǝnǝ óyǝ nǝ lufù ale. Rùbenì bhà rùgànda ǝ nǝfǝ atdǝ kumì dǝnǝ óyǝ nǝ lufù ale. Gǝdì bhà rùgànda ǝ nǝfǝ atdǝ kumì dǝnǝ óyǝ nǝ lufù ale. ⁶ Àserì bhà rùgànda ǝ nǝfǝ atdǝ kumì dǝnǝ óyǝ nǝ lufù ale. Nǝfùtalì bhà rùgànda ǝ nǝfǝ atdǝ kumì dǝnǝ óyǝ nǝ lufù ale. Mǝnasì bhà rùgànda ǝ nǝfǝ atdǝ kumì dǝnǝ óyǝ nǝ lufù ale. ⁷ Simiyonì bhà rùgànda ǝ nǝfǝ atdǝ kumì dǝnǝ óyǝ nǝ lufù ale. Lawì bhà

p 7.4 Atdídhená ale arǝ ìrèna dhu ní, atdǝ miyǝ, ìfo kumì dǝnǝ ìfo nǝ lufù ale-bvu nǝbhò dhu rǝrǝ Pǝàisrǝyélì tǝ atdǝ kumì dǝnǝ óyǝ nǝ rùgànda-bvu ka kǝtǝrǝ atdǝ kumì dǝnǝ óyǝ nǝ Yèsù bhà uvitǝtǝle-bvu gǝna, kǝdù ìtrǝnǝ tǝdǝtǝ atdǝ lufù gǝna dhu. Ndi atdǝ lufù rǝtèna dhu ní abhò nyé ìndrù-bvu rǝfǝ dhu kèlè! Atdǝ kumì dǝnǝ óyǝ nǝ rǝtèna àtǝ dhu ní Kàgàwà bhà ale. **q 7.4** Pǝàisrǝyélì tǝ atdǝ kumì dǝnǝ óyǝ nǝ rùgànda kǝrǝ tǝ ka kǝtǝna ìrǝ ní Kàgàwà bhà ale tǝ arǝfǝ ale kǝrǝ, ìnzǝ ní Ungbòta-Ayǝ kèlè ǝ.

rùgànda ʒ níʔ atdí kumí dòná ʒyʒ ná lufù ale. Isàkàrà bhà rùgànda ʒ níʔ atdí kumí dòná ʒyʒ ná lufù ale. ⁸Zàbùlònà bhà rùgànda ʒ níʔ atdí kumí dòná ʒyʒ ná lufù ale. Yòzefù bhà rùgànda ʒ níʔ atdí kumí dòná ʒyʒ ná lufù ale. Ndirò, Bènyàmini bhà rùgànda ʒ níʔ atdí kumí dòná ʒyʒ ná lufù ale.

Kóró pbìrì ʒ ale tò ádrùngbá anduta

⁹Wò dhu-dzidʒ, ma mandà nga, ní ma mala ìnzí òná ale-bvu rí ndòzè ádrùngbá mùtù-ba. Ndi mùtù ʒ íʔ ale níʔ: kóró pbìrì ʒ ale, kóró rùgànda-tidò, kóró ale-tidò, ndirò kóró aláwà-tidò t'ále mànà. Abádhí íʔ ádrùngbá kamà tò tombi-ònzí ndirò Tàmá-ngba-ònzí ì ikò ró, 'àdè ʒwǒwù kanzè èfʒ rýá, ndirò 'àdè ngazì-kpa-dòká èlu fýá. ¹⁰Ndirò, abádhí ambénà ùkù dʒ ʒrú tuya nyé ná 'àmbe àtìna dʒ: «Àlè tò ʒgù irà wà àlè tò Kàgàwà, yà ádrùngbá kamà tò tombi dʒ àdi ale bhà rò, ndirò Tàmá-ngba bhà rò!» ¹¹Ndirò, kóró màlàyíkà níʔ ádrùngbá kamà tò tombi mà, pbàkùrù mà, ípirònga ná ifo dhu-tsí mànà-ngbò ì àkpòrò ró. Ní abádhí kóró núugú-nyíya ràpbá adzikpa-ngbò nyú ádrùngbá kamà tò tombi-ònzí, 'àdè àmbe Kàgàwà èle dʒ. ¹²Abádhí ambénà àtìna dʒ: «Àmìnà! Ilèta mà, ádrùngbánga tò awáwù mà, dhu-ònga t'òvòta mà, ʒtsò t'ábhuta mà, ifuta mà, ádrùngbánga tò ʒbi mà, ʒbi mànà náká kabhu àlè tò Kàgàwà tò dhòdhóhonganà! Àmìnà!»

¹³Ní, pbàkùrù nzínzì ʒ atdí ale ivú dhu tsùdú, ndàti: «Kǒkò ʒwǒwù kanzè nùfʒ ale ní àdhi mà? Ndirò, abádhí iwú àdha rò?» ¹⁴Ní ma madè dhu àdu kà tò, mati: «Pbàkà Ádrùngbálè, inyi ní ndi nyi nyèni ka.» Nírò ní ndi kǎdè dhu ʒvò idù, ndàti: «Kǒkò ale ní ábhʒ àpè ʒ rò ʒvò ale. Abádhí ʒò rýá kanzè rǒwù tdyé Tàmá-ngba-azù ní. ¹⁵Ndi dhu-okú dʒ rò nga ní ndi, abádhí ikò Kàgàwà bhà ádrùngbá kamà tò tombi-ònzí, ndirò abádhí rí kasu ʒnzi kà tò kàbhà idza ʒ adyíbhengá nga mà kúbhingá nga mànà ʒ. Ndirò wò ndi pbìndà ádrùngbá kamà tò tombi-dʒ àdi Kàgàwà rí pbìndà hemè-idza ʒpè abádhí dʒ, ndíní ongó tí abádhí ʒdò. ¹⁶Àwù rí nzí abádhí òho tdítʒ, idha-atdyú mà rí nzí abádhí òho tdítʒ, adyifʒ mà rí nzí abádhí ʒbi tdítʒ, ndirò abádhí rí nzí igbétà inè tdítʒ. ¹⁷Obhó tí, Tàmá-ngba, yà ádrùngbá kamà tò tombi nzínzì ʒ ríʔ ale, rí abádhí ùnda pbìndà tàrà bhéyi, ndàdè àrà abádhí ná ípirònga tò idha-dòti ʒ. Ndirò, Kàgàwà rí abádhí-nyidha ʒndò kóró.»

Tàmá-ngba tí kátina ale rí kàràtasì-yà-ba-tsù rʒ

àrùbhù rí kisé andò nángbè dhu

(Upf 5.8)

8 ¹Tàmá-ngba níitdègu àrùbhù rí kisé andò nángbè, ní ʒrù-akpà ʒ nga níimbè bhii ràrà àhu mbèmbè atdí adyifʒ-sisì-go tí.

²Wò dhu-dzidʒ, ma mala Kàgàwà-ònzí arí ikò àrùbhù màlàyíkà, kadè àrùbhù wàndà àbhù fýá.

³Ndirò, ngàtsi màlàyikà ira, ndidè íkyèrʒ *màzàbahù-tí. Kíʔi ndrùù róngu alindra bhéyi sobí ʒbi ka karí dòná ʒrò ní ka kóbhòlò wùtù ná fónà. Kà-fʒ ka kabhu ndi sobí abho nyú, ndíní kàbhù tí perè tí atdíkpá Kàgàwà bhà ale kóró tò itsòta mànà ʒrò tò ndi màzàbahù dʒ. Ndi màzàbahù íʔ Kàgàwà bhà ádrùngbá kamà tò tombi-ònzí. ⁴Ndi sobí-ikò núupò ndi màlàyikà-fʒ rò Kàgàwà-ònzí atdíkpá ndi Kàgàwà bhà ale tò itsòta mànà. ⁵Wò dhu-dzidʒ, ndi màlàyikà idyi wò ndrùù róngu sobí ʒbi ka karí dòná dhu, ndirò màzàbahù-dʒ

rò ndi ndidyi kàzu ní, ndàdù ibvùnà yà adzi dǎ. Nírò, ɔvɔ utá, wògò ɪri ndi, inga umbilì, yà adzi ràdù ɪvi.

Àrùbhù málàyíká rí yà adzi ɔ rírá àpè ɪtè rí wàndà ùmi dhu

(Uvt 7.19-21; 9.22-25; 10.21-23)

⁶Kǒkò àrùbhù málàyíká, foyá àrùbhù wàndà nà náabhòlò ɪ ndínì ɪ ùmi tí ɪ wàndà.

⁷Ní, wemberè tó málàyíkà náamì pbindà wàndà, kadù azu nà ɪ nàngbò ifo mà kàzu màná nǐbvù yà adzi dǎ. Yà adzi tó atdínga ìbhu dǎ náagbè, itsu tó atdí nga ìbhu dǎ ràdù ògbè átò. Ndirò ɪrì agbè kóró.

⁸Wò dhu-dzidǎ, ɔvɔ rí kisè málàyíkà náamì pbindà wàndà. Ní, kàzu rǒgbè róná ádrùngbá pɔbiri nà ndi nǒfò atdí dhu ka kibvu ádrùngbá rèrù ò, ndi rèrù tó atdí nga ìbhu dǎ ràdù ndùgèrè ndòngò azu tí. ⁹Ádrùngbá rèrù ò aróko Kàgàwà abhòlò dhu-tsí tó atdí nga ìbhu dǎ núuvè, *bátó tó atdí nga ìbhu dǎ ràdù ɪnza.

¹⁰Ìbhu rí kisè málàyíkà-tsí náamì pbindà wàndà. Ní, mùle-rǎ kàzu bhèyi rórù ádrùngbá alali-ba nǐtsi òrù-akpà ò rò, idha-apká tó atdí nga ìbhu dǎ ní dǎ, ndirò idha-dǒtí dǎ. ¹¹Ndi alali-ɔvɔ ní ɪ «Ogú». Ní wò dhu ɪtsi dǒyá idha-apká tó atdí nga ìbhu dǎ náadù ògyè tí ògyè. Ndirò ɪ idha nùmvè ábhǎ ale nyú náadù ùve, ògyè tí ɪ idha ògyè nǐdhuñ.

¹²Wò dhu-dzidǎ, ifo rí kisè málàyíkà amì pbindà wàndà. Ní adyifò mà, àbí mà, alali màná tó awáwù-kudò tó atdí nga ìbhu dǎ náavè, ndòngò ɪnǒ tí. Ndi dhu bhèyi ní ndi, atdíku ùbho nga ɔ, awáwù-kudò tó atdí nga ìbhu dǎ náavè, kúbhingá nga tó ràdù àve ndi dhu bhèyi tí átò.

¹³Ndirò, ma mandà nga tdítdǎ, ní ma mala atdí sàmbà ɔrú nyú rángili awe ɔ rǎ. Ní kǎmbénà dhu òvǒ dǎ ɔrú tǔna nyú nà, ndàti: «Nyí nyí àpè ɔ! Nyí nyí àpè ɔ! Nyí nyí àpè ɔ yà adzi óvò nyí rò, yà ìbhu ɪ nùbhà ngùkpà málàyíká rǔmina tdítdǎ wàndà-tù ɪri nyí nyí rò!»

(Zèk 5.5-11; Yǒw 2.1-11; Upf 16.10-16)

9 ¹Wò dhu-dzidǎ, imbo rí kisè málàyíkà náamì pbindà wàndà. Ní ma mala òrù-akpà ò rò ɪtsi atdí alali yà adzi dǎ. Kà-fǎ ka kabhù *oyí tí kátina ádzí ìbhu-akpà-tsù t'ápfoa tó fùngulà. ²Ní, ndi alali náapfo ndi ìbhu-akpà-tsù, ádrùngbá furù ò rò ráhu ɪko bhèyi ndi nǐli ɪko ràdù ùpo ndi ìbhu ò rò. Ndi ɪko náabhù adyifò-nyikpó dǎ nga mà òrù-akpà-nyí rǎ nga màná rùtì. ³Ní ifè núuvò ndi ɪko ò rò, 'àdù ɪfàlà yà adzi dǎ. Ní ka kabhù yà áwina ní arí ɪndrù ùbí áwù-tidǎ bhà ɔbì-tidǎ abádhí tǎ. ⁴Ka kadù dhu òvǒ abádhí tǎ ɪnzí abádhí rínza ɪngbàtí ɪli ndi ɪrì-bì-tidǎ mà, itsu-tidǎ mà, ndirò ɪnga tí arí ɪnga dhu-tidǎ màná, pβétù abádhí ràvu ɪmbá rí Kàgàwà bhà *kàsè nà nyíya-ndriná ale rǎ tí. ⁵ɪ ifè tó ka kuyá dhu ní, àpè abádhí rǒkye ɪ ale òkye tí, pβétù abádhí rǎkǎ 'àvu àvù tí ɪ ale rǎ, rǎrà àhu ɪmbò àbí tí. Ndirò, abádhí ràbhùna ɪndrù rìnè rǒyá rándi dhu, náaraya ɪrì rǎ ádhàdhì áwina ní arí ɪndrù ùbí áwù-tidǎ nǒbì ale arí ɪnèna róná rándi rò dhu bhèyi. ⁶Ndirò ndi idho ɔ, ɪndrù owuya ɔve ònè rǎ fíyò, pβétù ɪnzí 'àdù àbàná. Abádhí owuya 'òzè rǎ 'àve, pβétù ɔve ràdù òku tí òku tsùyá rò.

⁷ɪ ifè tó ɔfǎ nǐrì ádhàdhì ɪla t'úgyeta tó ka kǒnzì tǒrǒna *mùhàgù bhèyi. Abádhí dǎ-tsírǎ ɪrì dhu ní ɔrò tó mùkàkù nà ndi nǒfò dhu, ndirò abádhí-nyí

afò ndi indrù-nyì nà. ⁸Abádhí-dòká i'í vèbhále-dòká bhèyi, kùya ràdà i'í àrì-kù bhèyi. ⁹Ndirò, abádhí-odrùdò d'í l'atù ní suma tó l'atù. Ndirò, abádhí-pékélé r'nczina wògò n'í'í àdhàdhì ila ùgyè ka kótse nà ábhò m'uhàgù r'adhana gèrègèrè-tidò tó wògò bhèyi. ¹⁰Abádhí-áwì n'í'í àdhàdhì yà áwìna n'í arí indrù ùbì áwù-tidò-áwì bhèyi. Abádhí tó obi, yà abádhí rávu n'í indrù-r'ò imbò àbì tí, n'í'í i abádhí-áwì ò. ¹¹Ndirò, abádhí tó ádrùngbà kamà n'í'í òyì ò m'àyikà. P'bhèbrànyà t'ávàna ò, k'òvò n'í'í Àbàdoni. Ndirò P'bhàgìrìkí t'ávàna ò, ka n'í'í Àpòllyoni'.

¹²Wò wemberè tó àp'pè ùdà wà. Ndirò olù rí 'ìpe t'dít'dò ní óy' ngùkpà àp'pè.

¹³Ní, aza rí kisè m'àyikà náamì p'bhìndà w'andà, madù at'dí ale-tù 'ìrì, ritò ndi yà Kàgàwà-ònzì r'í'í r'ò tó *màzàbahù tó 'ífo p'bhìndò ònà rò. ¹⁴Ndi ale-tù avò dhu wò aza rí kisè m'àyikà, ndàdù i'í w'andà nà f'ónà tó, ndàti: «'Ék'òl'ò Fùrati tó idha-akpà-bid'ò ka kúsò 'ífo m'àyikà.» ¹⁵Ní k'ádù i m'àyikà 'ùk'òl'ò, ndín'í yà adzi óvò ale tó at'dí nga 'ìbhu d'ò n'kye tí. Kàgàwà uli abádhí angany'í ndi ókyeta tó adyif'ò-sisì tó, idho tó, àbì tó ndirò at'ò tó. ¹⁶Ma miri m'uhàgù d'ò arùbhi abádhí tó p'bhànwí tó m'ètù-bvu. Abádhí-bvu n'í'í óy' miyà m'ìllyoni ale. ¹⁷Ndirò, wò onyu bhèyi r'òdzì d'ùdù dhu ò, ma mala i m'uhàgù mà d'òyà ùpò 'òkò p'bhànwí mànà. I p'bhànwí tó l'atù n'í'í kàzu bhèyi 'ìlù l'atù. Ndirò, ngùkpà tó l'atù n'í'í kenekè tó ndirò áwùse tó. I m'uhàgù-dò n'úli i àrì-dò bhèyi. Ndirò, abádhí-li'ò rò ambénà àhu d'ò dhu ní kàzu mà, iko mà, at'díd'ò arùla ògbe ndógbe rò áwùse tó dhu-ra mànà. ¹⁸Ndirò, k'òk'ò 'ìbhu àp'pè, k'òk'ò m'uhàgù-li'ò rò rúvò kàzu mà, iko mà, at'díd'ò arùla ògbe ndógbe rò áwùse tó dhu-ra mànà náakyè yà adzi óvò ale tó at'dí nga 'ìbhu d'ò. ¹⁹Obhò tí, k'òk'ò i m'uhàgù tó ádrùngb'ànga tó obi n'í'í abádhí-li'ò ndirò abádhí-áwì ò. Abádhí-áwì n'í'í àdhàdhì osu-dò bhèyi, 'àdù òwu nzère dhu ònzì rò indrù r'ò i áwìya n'í.

²⁰I n'ubhà inzi 'àve k'òk'ò àp'pè ní ale n'ugèrè nzà i 'ùbhà yà óts'uya nyù n'í i 'òbh'òl'ò *sànamù t'ùl'étà. Abádhí akò 'òngò àmbe nzère-alaf'í mà i sànamù mànà èle d'ò. I sànamù abádhí abh'òl'ò r'ò mà, f'uràngà tí kátina suma-tidò mà, m'èlìngà mà, odu mà, ndirò itsu mà n'í. I dhu-tsí n'í'í inzi rí inga mà àl'á, inzi rí inga mà 'ìrì, ndirò inzi rí 'ùbhì tí m'at'í 'ùbhi dhu. ²¹Ndirò, abádhí ugèrè nzà i 'ùbhà indrù t'òkyeta mà, òndrù t'òndrùtà mà, m'èny'òni t'ònzita mà, ogbo t'ònzita mànà tó f'iy'ò nzère m'èt'ò.

Yùwanì rí k'àràtasí-ngba ák'ò m'àyikà-f'ò rò ndàdù 'ùkanà, ndòt'ò dhu

(Zèk 2.8-3.3)

10 ¹Wò dhu-dzid'ò, ma mala ádrùngb'ànga tó obi nà ng'atsi m'àyikà òrù-akpà ò rò rífo r'ò. K'í'í àp'pè 'ìbvù ndi d'ónà, angò-sisì ràdà ndàkp'òrò d'óna r'ò r'ò. Kà-nyì ambénà 'ùmbìli d'ò adyif'ò-nyìkpa náarùmbìli dhu bhèyi. Ndirò, kà-pf'ò n'í'íli ndi kàzu tó áts'ùta bhèyi. ²K'í'í àngà ka k'ànga òn'ànga k'àràtasí-ngba nà f'ónà. Ní, k'idè nd'ìli f'àngà tó p'f'óna ádrùngb'à r'èrè d'ò, ndàdù 'ígù tó p'f'óna 'ìli adzi-kpa d'ò. ³K'ádù òkù r'ò t'ùna nyù nà àdhàdhì àrì r'í t'ùna-ànga idho dhu bhèyi. Ndirò, k'òkù rò, ma miri àrùbhù òvò àt'ò dhu nádu kà tó dhu. ⁴Ndirò, i àrùbhù òvò àt'ò dhu n'ít'dègu nd'ìrì, ní ma madù m'òbh'òl'ò abádhí 'ùnd'ò dhu t'ándít'á tó. P'bh'èù, ma miri at'dí ale-tù òrù-akpà ò rò r'í dhu òvò idù r'ò, ndàti: «'Ódò k'òk'ò àrùbhù òvò n'únd'ò indù dhu òdhù ò. Àp'è nyandí ka.»

⁵Ní, wò ma màlanà ádrùngbà rèrù mà, adzi-kpa màná dǝ idè rǝ màlàyikà náava fangà tǝ ɔtsúna òrù-akpà ò. ⁶Kǎdù dhu ɔtsò Kàgàwà, yà dhòdhódhó-nganà aríí ale, yà òrù-akpà mà, adzi mà, ádrùngbà rèrù mà, òyá aríí kórǝ dhu-tsí màná nanzi ale-ɔvǝ rǝ, ndàti: «Ìmbà ndi nèbhà kàsùmì ríí tǝtǝdǝ! ⁷Àrùbhù rí kǝsè màlàyikà rí wàndà òmì òná kàsùmì ò, Kàgàwà rí yà ndi ndarù rǝngò òko órù ò dhu àbhù rǎkǎ, àdhàdhì pǝbìndà ìnc-akpá, *pǝnábí-otù ò ndi ndavǝ Ìdzì Mǎkùrù-bvu rǝ.»

⁸Wò dhu-dzidǝ, ma miri yà òrù-akpà ò rǝ dhu nǝvǝnà idù ale-tù, rǝvǝ dhu tǝtǝdǝ idù, ndàti: «Árà nyakò wò àngbè ka kàngbe rǝrǝ ríí kàràtasí-ngba yà ka nǎlù fǝnǎ màlàyikà-fǝ rǝ. Ka ní yà ididè ndìli atdí pǝfǝna ádrùngbà rèrù dǝ, ndàdù ngàtsi pǝfǝna ìli adzi-kpa dǝ màlàyikà.»

⁹Ní, ma madù àrà ndi màlàyikà-tí'ò, madù kǝnzì ribhò ndi kàràtasí-ngba fudu ò. Ní, kǎdù dhu òvǝ idù, ndàti: «Ákǝ ka, nyadù ùkanà, nyǝtǝ. Kà rǝgyè ògyè finu-tsù ò, pǝbètù linú kà rǝkye ìti-dha bhèyi.»

¹⁰Ní, ma makò wǝrǝ kàràtasí-ngba ndi màlàyikà-fǝ rǝ, madù ùka nà. Ní, kǎkyè lidù, rǝ'ò ìti-dha bhèyi. Pǝbètù, ma mitdègu kǝtǝ, ní kǎdù ògyè tí ògyè fidu-tsù ò.

¹¹Ní, ka kavò dhu idù, kati: «Dhu àkǎ nyǝvǝ dhu tǝtǝdǝ nabi bhèyi ábhǝ ale-tidǝ mà, ábhǝ pǝbiri ò ale mà, dhèdhèrò aláva-tidǝ tǝ ábhǝ ale mà, ndirò ábhǝ ádrǝdrǝ kámá màná-òkù dǝ rǝ.»

Kàgàwà arí pǝbikì ngàmbi àbhù rùvò àpǝ ò rǝ tí dhu

(Uvt 7-10; 1Ká 17.1; Luk 21.24)

11 ¹Wò dhu-dzidǝ, ka kibho dhu ùdhè ka karí ní itsukpó bhèyi ndi nìli ìzò fudú, kadù àtìnà ìma ní: «Ívǎ nyi, nyudhe* Kàgàwà bhà idza mà màzàbahù màná, nyadù ányì-dzá rǝ arí Kàgàwà ùlè ale-bvu nǝzù. ²Pǝbètù, wò irinǎ rǝ ríí kà tǝ odhó náká nyubhà ìnzì nyudhe. Obhó tí, wò ndi-tsí ka kàbhù wà yà ìnzá àpè Kàgàwà ùnǝ ale, kǎkà ìfǝ kumì dǝnǎ òyǝ nà àbǝ' tí rí ìlǝlǝ kǝgǝ-tsìdǝ" òbè ale tǝ. ³Ndirò, ma mí òyǝ pǝbàkà ngàmbi" òvǝ rǝwù dhu òvǝ ìndrù tǝ, gǝnǝyá ì ùfǝ rǝyá ìnyì tǝ mberù tí rǝrǝ. Ní, abádhí rí dhu òvǝ ìndrù tǝ pǝnábí bhèyi ràrà àhu atdí lufù, dǝnǎ òyǝ miyà, dǝnǎ azà kumì nà idho" tí.» ⁴Kǝkǝ ì òyǝ ngàmbi ní ì kǝkǝ òyǝ mìzèyitunì-tsù-kpa*, ndirò abádhí ní ì tarà ùlǝ ka karí dǝyá mùnarà*, kǎkà yà adzi ò Ádrùngbǎle-ònzì aríko ale. ⁵Ndirò, ndi ale apé ndòzè ndònzì abádhí nzèrè, ní kàzù rǎdù àhu abádhí-li'ò rǝ, rǎdù ì abádhí tǝ òmvù núbì". Ndi dhu bhèyi tí ní ndi, ìngbàtí ìli ndi ale mà yà abádhí nòzè ndònzì nzèrè ní rǎdù òvè. ⁶Ndirò, abádhí ríí ìnè ádrùngbǎnga tǝ ɔbì nà, 'ùtsì òrù-akpà-tsù*, ìnzì ìgye nííók tí yà ìndrù tǝ abádhí rí dhu òvǝ pǝnábí bhèyi òná kàsùmì ò. Abádhí ríí ìnè ádrùngbǎnga tǝ ɔbì nà

s 11.1 Udheta-tì ní Kàgàwà rǎrǝ pǝbìndà ale-ngbò òdǝ (Zàk 2.5-9; 4). t 11.2 ìfǝ kumì dǝnǎ òyǝ nà àbǝ ní atdí dhu kèlè ìbhù atǝ dǝnǎ gǝna nà nà. Atdídhénà ale arí ìrèna dhu ní, ìfǝ kumì dǝnǎ òyǝ nà àbǝ tí ka kátina dhu-tì rǎrǝ Kàgàwà rǝtǝdǝ wà pǝbìndà ale abáyà àpǝ òná idho-bvu idǝ. u 11.2 ìlǝlǝ kǝgǝ tí ka kátina ìrǝ ní Yèrùsàlemà tǝ kǝgǝ. Ndirò ndi kǝgǝ ìtè ní Kàgàwà bhà ale. v 11.3 òyǝ ngàmbi tí ka kátina ìrǝ ní Yèsù ná'ù ale tǝ mùtǝ, àdhàdhì Mùsà mà Èliyà màná tǝ ɔfǝ ò. w 11.3 Atdí lufù, dǝnǎ òyǝ miyà, dǝnǎ azà kumì nà idho ní atdí dhu kèlè wò 11.2 ò ríí ìfǝ kumì dǝnǎ òyǝ nà àbǝ nà. *

* 11.4 Zàk 4.3,11-14 * 11.4 Zàk 4.2; Upf 1.12,20
* 11.5 2Ká 1.9-10 * 11.6 1Ká 17.1

átò, 'ègèrè idha róngò azu tí', 'àdù ìngbàtí ìlì ndì àpè-tidò mà nábhu yà adzi ǝ ale ràbà, ì òzè ka dhu bhèyi.

⁷ Abádí rǝ wò ìndrù tò ì arǝvǝna pǝnábí bhèyi dhu t'ǝvǝta ìto rò, *òyǝ ò rò ráhu ìzǝ* núugyeya ìla abádí nà. Kǝnziya abádí-lè mà, ndàdù abádí òkyè. ⁸ Ní, abádí-abvò nóokoya ádrùngbǝ kigò, yà abádí tó Ádrùngbǝle ka kutó mùsàlabhǝ dǝ ònǝ kigò tó ngudhǝ ǝ. Ndi kigò ní ndi ka karí ìpǝna kanzi Sǝdǝmǝ* tí, ndirò ngǝtsi ní Mísri* tí. ⁹ Ní, ìngbàtí ìlì ndì ale-tidò nzínzi ǝ ale mà, ìngbàtí ìlì ndì rùgànda-tidò nzínzi ǝ ale mà, ìngbàtí ìlì ndì aláva-tidò t'ále nzínzi ǝ ale mà, ìngbàtí ìlì ndì pǝbiri ǝ ale nzínzi ǝ ale mà nà náandáya kǝrí abvo ìbhu idho dǝnǝ gǝnǝ nà tí', ndirò abádí a'uya nzǝ kutǝ ì abvo. ¹⁰ Kǝkò ì yà adzi óvò ale-idhè níikaya ndì ìkǝ tí abádí ève dhu-okú dǝ rò. Ì ale-idhè níikaya ndì, 'àdù àmbè perè mà núbho dǝ fíyǝ nzínziya ǝ, atdí dǝ nyú kǝrí ǝyǝ pǝnábí náabhù ì 'àbà àpè nídhunǝ. ¹¹ Kǝrí ìbhu idho dǝnǝ gǝnǝ nà dzidǝ, Kǝgàwǝ bhǝ rò ìrà ìpírǝnga tó ale-ihè náatsù abádí-abvò ǝ, abádí ràdù 'ìvǝ, 'ìkò pǝǝya dǝ. Nírò ní ndi ádrùngbǝ ǝdǝ níisí abádí àndǝ rǝ rúbhi ale ǝ. ¹² Ndirò, kǝkò ì ǝyǝ pǝnábí níri ǝrú-tǝna nà rí dhu ǝvǝ fíyǝ òrù-akpǝ ò rò ale-tù, ndàti: «Nyùpò àzú!» Ní abádí upò òrù-akpǝ ò àpǝ ǝ, àzèmbè kǝkò ì abádí tó òmvù rǝndǝna rǝrò. ¹³ Wò ndi kǝsumǝ ǝ tí, ádrùngbǝ mùtiti níisí, kigò tó atdínga idrè dǝ ràdù ndùgòlò. Àrùbhù lufù ale náadù ève wò ndi mùtiti ǝ. Ní ádrùngbǝ ǝdǝ nyú níisí òdǝdì ale-go ǝ, ràdù Kǝgàwǝ, yà òrù-akpǝ ò arǝ ale nílè.

¹⁴ Dhu ìnzǝ rí ǝyǝ rí kǝsè dhu núdǝ wǝ, ndirò ìbhu rí kǝsè rǝ nzǝ àpèrè, ìnzǝ ndì nditò ndì rǝrò!

Àrùbhù rí kǝsè wǝndǝ rǝngò dhu

(Zǝb 98; Upf 12.10; 19.6)

¹⁵ Wò dhu-dzidǝ, àrùbhù rí kǝsè màlǝyikǝ náamǝ pǝbìndǝ wǝndǝ. Ní ábhǝ ale náavò dhu ǝrú tǝya nyú nà òrù-akpǝ ò rò, 'àti:

«Kǝmbí yà adzi ǝ idzi núdǝ wǝ atdí dǝ àlè tó Ádrùngbǝle Kǝgàwǝ mà-fò ǝ, yà kǝtri fǝndǝ ale, Krístò mànǝ.

Ní, ndi idzi ràdì dhòdhóhǝngǝnǝ!» ¹⁶ Ndirò ǝyǝ kumǝ dǝnǝ ìfǝ nà pǝàkǝrù, yà fíyǝ kámǝ tó tombi dǝ aróko Kǝgàwǝ-ònzǝ, núugù ì, nyǝya ràpǝ adzikpa-ngbò nyú, 'ùlè Kǝgàwǝ. ¹⁷ Abádí ambénǝ àtìnǝ dǝ:

«Mǝ màbhù ǝtsǝ ìndù, fǝkǝ Ádrùngbǝle Kǝgàwǝ, yà ádrùngbǝnga tó ǝbi nà arǝ kǝrǝ dhu dǝ alé!

Nyǝ nyarǝ ìnè, ndirò nyǝ nyǝ ìnè.

Obhó tí, nyǝ nyǝnzǝ kasu pǝàkǝ ádrùngbǝnga tó ǝbi ní, nyidì pǝàkǝ Idzi.

¹⁸ Ìnzǝ arǝ nyifù ale níí ì nǝwǝ nà rùnú, pǝètù kǝmbí, pǝkù nǝwǝ nífè ndi ndì abádí-rǝ.

* 11.6 Uvt 7.17-21 x 11.7 Òyǝ ò rò ráhu ìzǝ àti atdí dǝnǝ ale arǝ Krístò bhǝ òmvù tí: 1Yù 2.18. Ngǝkpǝ ale arǝ kǝti Dǝnyèlè tó bhùkù ǝ ka kítè ìzǝ tí: Dǝn 7.7,23-27. Ngǝkpǝ ale-tsí arǝ kǝti yà adzi ǝ ale nǝnda arǝ Kǝgàwǝ nà arǝ ndùgye fíyǝ nzèrè ìrèta ní ale tí. * 11.8 Opt 18.20-19.29

* 11.8 Uvt 1.8-14 y 11.9 Atdí dǝnǝ ale arǝ ìrèna dhu ní, ìbhu idho dǝnǝ gǝnǝ nà tí ka kǝtina dhu-tì rǝrǝ Kǝgàwǝ rǝtǝ wǝ pǝbìndǝ ale-abvò ǝnziya ngudhǝ ǝ idho-bvǝ idò, ìnzǝ tsǝnzǝ nonzi tí dhu.

Ndi kàsùmi ní, yà ùvùvè ale-ànyà itdì nyi nyí òná kàsùmi.

Ndirò ka ní, yà indù kasu nanzi ale, pùkù pbanábi mà, kóró ngùkpà ale kàkà ɔvònu ifù arí màná tò nyi nyí mùkùmbà ùbhò òná kàsùmi, ìmbà ríi indrù arí ifùna ale màtí, ndirò ìnzí indrù arí ifùna ale màtí.

Ndi kàsùmi ní kàkà yà adzi ìnzà arí ale-tse òtdì nyi nyí òná kàsùmi!»

¹⁹ Wò dhu-dzidzì, yà òrù-akpà ò aríi Kàgàwà bhà idza-li'ò náapfo ndi, Kàgàwà màná indrù ùngbò ì dhu itè rí Sàndukù ràdù ndàla òná. Ní inga núumbìli, ale-tù mà, ɔvò rùtá dhu màná ràdù ìrì. Ndirò, yà adzi níivì, ifò ràdù ìkò atdíð.

Kàgàwà rí òna nà tsibhàlé^z òdo ádrùngbà osu-akpà-ba rí rò dhu

(*Opt 3.15; Dàn 12.1; Luk 10.18; 1Pé 5.8; Upf 2.26-27*)

12 ¹ Wò dhu-dzidzì, ádrùngbà ize náavi ndi òrù-akpà ò. Ndi ize níi adyifò nàfò róná mberù bhéyi atdí tsibhàlé, àbì ràdù ìi pfi-na-tsinà. Ndirò kà-dò rí ìi mùkàkú ní atdí kumì dóná ɔyò nà alali ríi róná mùkàkú². ² Wò ndi tsibhàlé níi ari nà. Ní, kàmbénà ùkù dš, ndùgu ndi ndí rò, ndi ndí àpbe àbà dhu-okú dš rò.

³ Wò dhu-dzidzì, ngàtsi ize náavi ndi òrù-akpà ò. Ndi dhu níi kazu bhéyi ilù ádrùngbà osu-akpà-ba. Ndi osu-akpà-ba-dò ìi àràbhù, ɔdyúna ràdù ìi idre. I àràbhù kà-dò rí, mùkàkú níi atdátí. ⁴ Ní, kídhá òrù-akpà rí alali tó atdínga ìbhu dš áwina ní, ndivò yà adzi dš. Ní wò osu níidè, wò ìkyèrò òdi ndíni ndi ndugu tí ndi tsibhàlé-ònzí, ndíni ndi ndotona tí kà rùguna ngbángba ányirò rò tí. ⁵ Ní wò ndi tsibhàlé núugu kpatsibhá ngbángba, yà kóró pbi rí ò ale ùndà^a róngo tsumà tó mùgò^a ní ngbángba. Pbétù, ka kadù ndi kàbhà ingba òdyi, kowù nà Kàgàwà-tí'ò, yà ndi Kàgàwà bhà ádrùngbà kamà tó tombi-tí'ò. ⁶ Ndirò, wò ndi tsibhàlé adù òku rùngù^b ò, yà Kàgàwà òbhòlò angyangyi fìndà ngari ò, ndíni ka kòdò tí ndi mbéyi ányì, ràrà àhu atdí lufù, ɔyò miyà dóna azà kumì nà idhò tí^c.

⁷ Ní, ìla níitsi òrù-akpà ò, ádrùngbà màlàyikà Mùkàli mà pbindà màlàyikà màná rùgyè ì wò ndi osu-akpà-ba mà pbindà màlàyikà^a màná nà. Ní wò ndi osu mà pbindà màlàyikà màná núugye ì átò abádhí màná. ⁸ Pbétù kanzì nzá dhu lè mà, ndirò ngari adù ìi mbà abádhí tó tdtíð òrù-akpà ò, pbindà màlàyikà màná. ⁹ Ní, ka kibvu wò ndi ádrùngbà osu-akpà-ba obvò. Ábadhi ní ndi yà mēhàngú ò rò ìi osu^a, yà Nzére Ale tí, ndirò ngàtsi ní Pfi-mvo tí ka karánzina, yà adzi ò kóró ale ùtrà arí Ale. Ní ka kibvu ka yà adzi ò pbindà màlàyikà màná.

¹⁰ Wò dhu-dzidzì, ma miri ɔrú tūna nyú nà rí dhu ɔvò òrù-akpà ò rò ale-tù, ràmbe àtina dš: «Kòmbi ɔgù mà, ádrùngbànga tó ɔbi mà, àlè tó ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà idzi mà, yà kùtri fìndà ale, Krístò bhà ádrùngbànga màná níwù wà ùvò! Obhó tí, wò àlè t'ádóna òbhù rí arùbhi kùbhingá màtí ndirò

^z 12.0 Tsibhàlé tí ka kátina irò ale ní nzi Màriyà, Yèsù tsánà, pbétù kà rítèna ní Pbiàsràyéli, Kàgàwà bhà ale, yà Yèsù Màsiyà ahù nyuyatsi rò ale (Opt 3.14-16; İsa 54.1-8; 66.7-8).

^a 12.1 Opt 37.9 ^a 12.5 Zàb 2.9 ^a 12.5 Suma tó mùgò ní ní ndi tàrà ùndà arí ale nòo-ngóna fíyò tàrà-ngbò dš. ^b 12.6 Ràngù ní òmvù-tsù rò ka karí ɔtse, kowù ale ùrù òná ngari (Uvt 2.15; 16). Ndirò ka ní átò nzére dhu arí òná ngari (Màt 4.23). ^c 12.6 11.2,3 ^c 12.7 Osu-akpà-ba bhà màlàyikà ní nzére màlàyikà. Ndirò nzére-alafí tí ka karí àtina ní abádhí kèlè átò.

^a 12.9 Opt 3.1

adyíbhengá màtí àlě tó Kàgàwà-ònzí ale, ka kibvù wà òrù-akpà ò rò. ¹¹Í àlě t'ádóna ónzí kà lèrà Tàmà-ngba-azù-òbí nǐ, ndirò, abádhí ónzí kà lèrà, yà ì aróvona indrù tò Kàgàwà bhà òte nǐ. Abádhí náadzi fíyó ípírǒnga, ràrà àhu ì áve dhu ò màtí. ¹²Wò dhu-okú dò rò ní ndi inyi òrù-akpà, yà ùnú aróko ale màrà kóró, nyí nyàkà nyílè nyí! Pbétù nyí yà adzi ò ndirò rèrù ò nyí nyáróko rò, nyí nyí'í àpè ò, wò ndi Pfómvo nófò wà òkù nídhuní. Ndirò, kàlè àlè tí nàwí nǐ, kùni dhu yà fíndà ndi nùbhà kàsúmí-ngba rárí'í akekpà nídhuní.»

¹³Wò ndi osu-akpà-ba níitdègu ndi ka kibvù yà adzi ò dhu àlā, ní kàdù ndòpè, ndòné yà kpatsibhá ngbángba nugu tsibhále, ndíní ndi ndónzi tí nzére. ¹⁴Pbétù, ka kadù sàmbà-pékélé nà ndi nǐfó óyó pékéléna àbhu wò ndi tsibhále tò, ndíní kàdù tí ndòbè nǐ, ndàrà rùngù ò yà fíndà ka kabhòlò itse wò ndi osu-akpà-ba rò rò ngari ò. Ànyí ka kadò ka mbèyi nyú, ràrà àhu ìbhu ató dóná góna nà^d nà tí. ¹⁵Ní, wò ndi osu-akpà-ba náadyo idha abho nyú lina ò rò, rili ndi bhùna ò rókù idha-akpà bhèyi ndi tsibhále-owù ò, ndíní íyàdhíyà natdú tí ndàrà nà. ¹⁶Pbétù, adzi-kpa adù ndi wò tsibhále dzàrà ònzí: kángbe lina'ò, ndòtò wò ndi osu-akpà-ba àdyo lina ò rò idha-akpà. ¹⁷Ní, wò osu-akpà-ba náakó atdíð wò tsibhále rò, ndàdù àrà ìlā ònzí kàbhà ngùkpà inzo màrà. Í ale ní kàkà Kàgàwà bhà Úyátá ifú arí ale, 'àdù yà Yèsù unò fíyó dhu nífu ale. ¹⁸Nírò ní ndi wò ndi osu-akpà-ba naadù àrà ìde ádrùngbà rèrù-bidò óokpó dǒ.

Osu-akpà-ba tò rí kasu ònzí nzére óyó izà

(Dàn 7.19-25; Upf 14.9-11; 17.3,7-17; 19.20)

13 ¹Wò dhu-dzidò ma mala atdí izà, ádrùngbà rèrù ò rò ráhu ró. Kà-dò í'í àrùbhù, ódyúna ràdù í'í idre. Ndirò kóró ì kótdyú rò mùkàkú níí'í inè, ndirò ì àrùbhù kà-dò rò, ka kundí óvo ní'í Kàgàwà nǐ ka kí dhu ùno nzére ònà óvo. ²Wò ndi ma mala izà níli ndi atdáta bhèyi. Kà-pfó mà, kà-pfó-ódzèkélé màrà níí'í tsamangèrè bhà bhèyi. Ndirò kà-tsù náadù ndili àrì-tsù bhèyi. Ní osu-akpà-ba náabhù pbindà ádrùngbànga tó óbi mà, pbindà ádrùngbà kamà tó tombi mà, pbindà ádrùngbànga màrà-ròrò kà tò. ³Wò ndi izà-dò nzínzi ò, atdí ale-dò náambénà òlo dǒ óve-ngbò rò otú nàbà dhu bhèyi, pbétù ndi otú náadù ógù ógù tí. Ní idho núuko yà adzi óvò ale atdíð kóró ndi izà-okú dò rò, 'àdù kòwù núngu. ⁴Ní abádhí úko ì ótdyà dǒ, 'ùlè wò osu-akpà-ba, pbindà ádrùngbànga tó óbi-ròrò kàbhù wò ndi izà tò dhu-okú dò rò. Abádhí núuko ì 'ùlè ka, 'àmbe àtina dǒ: «Ádhi pbá ale ndi yàrí izà bhèyi pbindà óbi rí'í? Ádhi pbá ale ndi ndùgyè ràdù kà nà, ndàdù kà lèrà ònzí?»

⁵Ní, wò izà tò ka kabhù ale-tsù ní ale idzi ka kí nǐ óte t'óteta mà, Kàgàwà ní ka kí dhu ùno ní màrà tó ale-tsù. Ndirò kàdù ífo kumí dóná óyó nà àbí'í tí ndi ndí wò kasu ònzí ní ádrùngbànga tó óbi nábà. ⁶Ní wòrì izà náapè ndùnò dhu Kàgàwà nǐ: ndùnò dhu kǒvò nǐ, ndùnò dhu kàrádi róngà nǐ, ndàdù dhu ùnò òrù-akpà ò aróko ngùkpà ale ní átò. ⁷Ka kufà rusà kà tò ndíní ìlā nuyge tí Kàgàwà bhà ale màrà, ndónzi lèràyà. Ndirò, ka kabhù ka rí'í ádrùngbànga tó óbi nà ìngbàtí fli ndi rùgànda-tidò dǒ, ìngbàtí fli ndi ale-tidò dǒ, ìngbàtí fli

d 12.14 ìbhu ató dóná góna nà ní atdí dhu kèlè atdí lufù, óyó miyà dóná azà kumí idho nà nà (12.6). e 13.5 Atdíðhená ale arí ìrèna dhu ní, ífo kumí dóná óyó nà àbí'í tí ka kátina dhu-tí rárí Kàgàwà ròtí wà wò izà rí kòkò dhu ònzí ònà idho-bvu ídò.

ndi aláwà-tidò dš, ndirò ingbàtí fili ndi pbirì dš. ⁸Yà adzi óvò ale kóró náuléya ka. I ale ní, kóró ale kákà, yà adzi ka kanzina rò, inzà ka kandí óvòya yà àho ka kahò Tàmă-ngba tí kátina ale bhà ípírŋga tó bhùkù ò ale.

⁹Ingà t'írìta tó bîna nà arfî ale, náká ndirì nga mbèyi! ¹⁰Nyî Kàgàwà bhà alé, nyî nyàkà nyî dhu-dzi òndù arí ale tí, ndirò fíyó a'uta òdò arí ale tí. Kàgàwà í'íya gukyè imbi ò ka kosóya tí atdí ale nudhé dhu tí, ní ka kosóya ndi ale imbi ò. Ndirò, kí'íya gukyè ila t'úgyeta tó obhi-akpà ní ka kohoya tí atdí ale nudhé dhu tí, ní ka kohoya ndi ale obhi-akpà ní.

¹¹Wò dhu-dzidš, ma mala ɔyó rí kisè izà, adzi ò rò ráhu ró. Kštdyú í'í ɔyó, i ɔtdyúna ràdè 'ùli tàmă-ngba-ɔtdyú bhèyi. Ndirò kàránà òte rš osu-akpà-ba bhèyi. ¹²Kàránà kasu ònzì rš yà angýinà rš í'í fíndà izà-fó ndi ndábà ádrùngbànga tó ɔbi ní kóró ndi izà-ònzì. Kàránà yà adzi mà òná aróko ndi ndóvò ale màná nábhù rš rùlè wò ndi wemberè tó izà, yà ndi natsú ndòhò otú-bhu rí'í òdà rš izà. ¹³Wò ndi ɔyó rí kisè izà, náanzi ádrùdrš wiwì. Obhó tí, kàránà kàzu mà nábhù rš rìfò òrù-akpà ò rò, rìrà àhu yà adzi dš kóró ale-nyìkpó š rò. ¹⁴Kàbà wò wemberè tó izà-ònzì ndi ndi wiwì ònzì ní ádrùngbànga tó ɔbi. Ní, kàránà yà adzi óvò ale àbhù rš rùwì ndi wiwì-otú š, ndòvò dhu abádhí tó, ndàtì abádhí ràkà 'òbhòlò ndi izà-wòyš. Ndi izà ní ndi ila t'úgyeta tó obhi-akpà ní ka kalú ngbòna ɔve-ngbò rš, pbètù ràdè ìkye. ¹⁵Ndi ɔyó rí kisè izà náabà ádrùngbànga tó ɔbi ní, wò wemberè tó izà-wòyš tó ndi ndi ípírŋga àbhù ní, ndíní ɔpé tí ndòtè, ndàdè kákà 'ùvò rí inzì 'èko ì, 'ùlè ndi ale nòkyè. ¹⁶Ndirò wò ndi izà náadè kóró ale ètu, ìndrù arí ífùna ale mà, ìnzì ìndrù arí ífùna ale màná, ònzitále mà nákùtále màná, dýá arí'í itírò ale mà ìno tí arí'í ale màná, ndíní ka kuli tí ize fangà tó ɔtsúya rš màtí, ndirò ngàtsi ní nyíya-ndri rš màtí. ¹⁷Dhu òdzi ka kí, ndirò dhu òdzi ka kí dhu tó otu ní'í mbà atdí ale tó màtí, ìmbà ndi ale í'í ndi ize nà rò. Ndi ize ní'í wò ndi izà-òvò, ndirò ndi ɔyó nà ndi nàko ɔzú-bvuf.

¹⁸Író dhu àkàná kí'í dhu-ŋga t'óvòta tó irèta nà. Ní, inga t'únita tó irèta nà arfî ale, náká ndèpí wò ndi izà bhà ìmòrò. Obhó tí, ndi ìmòrò ní atdí ale-òvò nà ndi nàko ìmòrò. Ndirò ka ní azà miyà, azà kumì, òdnà azà nà^g.

Tàmă-ngba úwu ale rí adyi-ɔwútá nýu dhu

(Èbr 12.22-24; Upf 7.3)

14 ¹Wò dhu-dzidš ma mandà nga, ní ma mala Tàmă-ngba tí kátina ale *Sàyunì tó pbirì dš idè ró. Kí'í atdíkpá atdí miyà, ifo kumì, òdnà ifo nà lufù ale màná, ndirò, i ale-nyindri rš ka kundí ɔvò ní'í kòvò mà kà t'Ábanà-òvò màná. ²Ní, ma mîrì atdí ale-tù òrù-akpà ò rò rìrà, ràmbe àwa dš ádhàdhì ábhš ídhà-yà-ba rí ndisólò dhu bhèyi, ndirò, atdidš rútá ɔvò-tù bhèyi. Ndi ale-tù ní'í ndi átò ràmbe ò'ò dš dàmù òtì rí ale rí fíyó dàmù òtì dhu bhèyi. ³Ní kškò atdí miyà, ifo kumì, òdnà ifo nà lufù ale náambénà adyi-ɔwútá èyu dš Kàgàwà bhà ádrùngbà kamà tó tombi mà, ípírŋga nà ifo dhu-tsí mà,

f 13.17 Pbàgíríkí mà Pbàyàhúdì màná t'ávàna š, kóró andítá-nyìkpó ní'í ndi nà ndi nàko ɔzú-bvu nà. Ní atdí ale-òvò nà ndi nàko-tsí ka kuni tí, dhu akána kupí ndi ɔvò ò rí'í andítá-nyìkpó-nzo nà ndi nàko ɔzú-bvu kóró, kadè àngbòná atdíkpá. g 13.18 Azà dhu tí kátina andítá rítèna dhu ní inzà àkà bhùna š dhu, ndirò àrùbhù dhu tí kátina-tsí ní atdidš àkà bhùna š dhu. Ízà-rš rí'í azà miyà, azà kumì, òdnà azà nà tó ìmòrò rítèna dhu ní, kà ràrì'í inzà àkà bhùna š irèta nà dhu, ndirò ìnzì kà rí dhu lèrà ònzì akekpá màtí dhu.

pbàkürü màna-ònzí. Atdí ale mà wò ndi adyi ùdhe rádù ndùni níí ìmbà, inzà ní kòkò atdí miyà, ifo kumì dóná ifo nà lufù ale, kàkà yà adzi ʒ rò Tàmà-ngba úwu kèlè núdhe ka 'ùni rò. ⁴I ale ní í nódò atdíí, 'òkò ilátá ʒ Kàgàwà-nyìkpó ʒ ale, yà inzà í níti vèbhàlé nà í úbhi dhu-otù ʒ ale. Ndirò abádhí arúbhi Tàmà-ngba-owù ʒ, yà kà rúbhi òná kóró ngari ʒ. Obhó tí, abádhí ní í ka kuwè ngùkpà ale nzínzi ʒ rò, ríí àdhàdhì wemberè tí ka kúbhòna Kàgàwà tò, ndirò Tàmà-ngba tó perè bhèyi. ⁵Abádhí ní inzà àpè títò ùnò atdí-gùna màtí ale, ndirò ìmbà nzére dhu tí ka kòzàna dhu ríí nyuyatsi ale.

Ìbhu màlàyíkà rí Kàgàwà rí anya itdì yà adzi óvò ale dʒ dhu ʒvò dhu

(Kas 17.30-31; Upf 18; 19.19-20)

⁶Wò dhu-dzidʒ, ma mala atdí màlàyíkà ʒrú nyú rókú awe ʒ ró, ndàdù íí yà adzi óvò ale tò ndi ndóvona dhòdhóhonga tó Ídzi Màkürù nà. I ale ní ingbàtí ìli ndi pbirì ʒ ale mà, ingbàtí ìli ndi rùgànda-tidò mà, ingbàtí ìli ndi aláwà-tidò t'ále mà, ndirò ingbàtí ìli ndi ale-tidò màna. ⁷Ní kàmbénà dhu ʒvò dʒ ʒrú tūna nyú nà, ndàmbe àtina dʒ: «Nyí nyàkà nyònzì Kàgàwà ʒdò, nyàdù ilèna! Obhó tí, kàbhà kàsùmi yà indrù-ànyà itdì kà rí òná náká wà. Nyí nyàkà nyùlè wò ndi ʒrù-akpà mà, adzi mà, ádrùngbà rèrè mà, idha-dòtí-nzo màna nanzi ale!»

⁸ʒyó rí kisè màlàyíkà náadù irà wò ndi wemberè tó-tsí dzidʒ, ndàdù òkù, ndàti: «Íyádhíyà itsi wà! Bàbeli tó ádrùngbà kigò⁴ itsi wà! Kàbhu kóró pbirì ʒ ale ròmùvè Kàgàwà bhà ádrùngbà nàwí tó òvayí, yà abádhí ndi ndábhù ròtsù pbìndà mènnyòni ʒ dhu-otù ʒ.»

⁹Ìbhu rí kisè màlàyíkà níira kòkò angyi iwù ʒyó màlàyíkà dzidʒ. Ní, kàvò dhu ʒrú tūna nyú nà, ndàti: «Ingbàtí ìli ndi ale yà wòyóna ka kóbhòlò izà mà ndi kà-wòyó mà ùlè rí, kadà ndi izà bhà ize àpba nyina-ndri rʒ màtí ndirò ngàtsi ní ʒtsúna rʒ màtí ale, ¹⁰ní rí Kàgàwà bhà ádrùngbà nàwí tó òvayí nómùvè átò. Obhó tí, ndi òvayí ka kàbhòlò inzí kisí idha òná, kadà òdhòna kàbhà nàwí tó kópà ʒ! Kòkò dhu bhèyi ale náabáya àpè kàzu ʒ, ndirò abádhí abáya ka yà atdíí arúla ògbe ndógbe rò áwùse tó dhu-ra ʒ, ìlílà màlàyíkà mà, Tàmà-ngba màna-ònzí. ¹¹Ndirò, wò ndi abádhí tó àpè tó kàzu-ikò náarúpo ʒrù dhòdhóhonga nà. Kòkò ndi izà mà, wòyóna màna núle ongónà ale, yà kòvò tó ize ka kupá rýá ale kóró, náarí nzi 'àsò atdíku màtí kúbhingá, ndirò adyíbhengá màtí àpè ʒ rò.»

¹²Wò dhu-okú dʒ rò ní ndi, Kàgàwà bhà ale, kàkà Kàgàwà bhà Úyátá ifù arí, 'adù Yèsù à'ù ale, náká íí dhu-dzi òndù arí ale tí.

¹³Ndirò, ma miri ale-tù ʒrù-akpà ʒ rò rí dhu ʒvò rʒ, ndàti: «Ándí yàrí dhu: «Hirò nònzì ní yà kòmbí ndi nòpè rò ráve Ádrùngbàle Yèsù í á'ù rʒrò ale!» Ìlílà-Alafí ràtina: «Obhó dhu ní ndi! I ale rí 'àsò fíyó ododu kasu ʒ rò, abádhí anzi ídzi dhu nódhò wà í, 'òwù abádhí-owù ʒ nídhuní.»»

Yà adzi ʒ ale-ànyà itdì ka kí dhu

(Ìsa 63.1-8; Yèw 4.12-14; Màt 13.37)

¹⁴Ma mandà nga tdítdʒ, ní, ma mala ʒwòwè àpù, ndirò ndi àpù dʒ ndi ndàdi ró íí ale ní Indrù t'Ídhunà nà ndi nòfò ale⁴. Kà-dò rí íí ní ʒrò tó mùkàkú,

h 14.8 Bàbeli tó kigò rítèna dhu ní Kàgàwà nà rí ndùgye ádrùngbànga-tidò kóró. Atdí ndi ʒfò níí Ròmà tó kigò (Upf 17-18). **i 14.14** Indrù t'Ídhunà ní Yèsù Krístò, Màsiyà (Upf 1.13; Dàn 7.13).

ndirò kà-fs iñ dhu ní inga ð dhu òtse ka karí nĩ atdíð ñdì náka obhi-tidð. ¹⁵Ní, atdí málàyikà náahù òrù-akpà ð aríi Kàgàwà bhà idza ð rò, ndòkù orú tũna nyú nà ndàti wò ndi àp̀bù dð àdi ale nĩ: «Ídyi p̀b̀k̀k̀ obhi, nyòpè nyogu inga ð dhu nĩ. Obhó tí, yà adzi àdi wà tũmbà tí, òná dhu ka kogu tí, ndirò ndi onzi-bvù dhu ògu ka kí òná kàsùmì àkà wà!» ¹⁶Ní, wò ndi àp̀b̀k̀k̀ dð àdi ale nùudà p̀b̀b̀ndà obhi yà adzi ð, ndòtsè kà ð dhu nĩ.

¹⁷Ngàtsi málàyikà náadù àhu òrù-akpà ð aríi Kàgàwà bhà idza ð rò, ndi mà átò ndàdù iñ inga ð dhu ògu ka karí nĩ ndi nakàní obhi nà fóná. ¹⁸Ngàtsi málàyikà níi àdrùngbãnga tó obi nà màzàbahù-dð aríi kàzu dð*. Ní ndi-tsí náahù ndi màzàbahù dð rò, ndàdù òkù orú tũna nyú nà wò atdíð ñdì náka obhi ríi fóná málàyikà tò. Kàti: «Ídyi wò atdíð ñdì náka p̀b̀k̀k̀ obhi, nyazè yà adzi ð ríi vĩnyò-kpð nĩ, iwà ndi vĩnyò-kpð nòvò nídhuní.» ¹⁹Ní, wò málàyikà nùudà p̀b̀b̀ndà obhi yà adzi dð, ndàzè yà adzi ð vĩnyò-kpð nĩ, ndàdù ndi vĩnyò-kpð àwà kàzù ka karí òná àdrùngbã ibhu-ba ð. Kòkò dhu kóró rítèna dhu ní Kàgàwà bhà nàwí. ²⁰Ka kaha ndi vĩnyò-kpð bhũna ð, irinà rò kigò tò. Ní, azu* isòlò ndi abho nyú ndi kà-bhu ð rò, gùgùna rùpò, ndàrà àhu m̀hàgù-tsù rò nyú. Ndirò, ndi azu adù òkù, ndàrà àhu mbèmbè ibhu miyà kilòmètèrè tí.

Músà bhà adyi mà, Tàmă-ngba bhà adyi mà nà nýu ka kí dhu

(Upf 11.19; 16.1; 19.1-4)

15 ¹Wò dhu-dzidð, ma mala ngàtsi àdrùngbã ndirò idho rí indrù mà ùkð atdíð ñi ize òrù-akpà-nyí-rò. Ndi dhu níi àrùbhù málàyikà àrùbhù dhèdhèrò àp̀b̀k̀k̀-tidð nùlù foyá. Kòkò i àp̀b̀k̀k̀ níi ndi kà riku dýyà rò àp̀b̀k̀k̀, abádhí rò rò Kàgàwà rí p̀b̀b̀ndà nàwí ito nídhuní.

²Tdíðð, ma mala kiràwuli bhèyi òná nga rãwù, ndàdù iñ kàzu nà òná átò àdrùngbã rèrù. Ndirò, ma mala iza lèma nónzi ale, yà inzà kà-wòyð nùlè, ndirò i nùvò inzí kupbì kòvò nà ndi náko ozú-bvu nyíya-ndrinà ale. Abádhí ikò ndi àdrùngbã rèrù dð, 'àdù Kàgàwà bhà dèmmù ùlù foyá. ³Ní, abádhí ambénà Músà, Kàgàwà bhà kasutále bhà adyi mà, Tàmă-ngba bhà adyi mà nà, nýu dð*. Abádhí ambénà àtina dð:

«Ádrùngbãle Kàgàwà yà kóró dhu dð aríi àdrùngbãnga tó obi nà alé, kàsùnu ní àdrùngbã, ndirò idho rí indrù ùkð ní kasu!

Ínyi, kóró p̀b̀b̀rì ð ale tó Ádrùngbã kamă,

p̀b̀k̀k̀ kasu ní obhónánga tó, ndirò ka ní obhóna tó kasu!

⁴Ínyi Ádrùngbálé, ádhi pbá ale ndi inzí rádù oðnu onzi?

Ndirò, ádhi pbá ale ndi inzí rádù oðnu ilè?

Obhó tí, inyí atdíð ní ndi ililá ale!

Ndirò, kóró p̀b̀b̀rì ð ale róngo iwu 'ùkò onziná, 'ùlè nyi,

p̀b̀k̀k̀ obhónánga tó kasu nála wà ndi kpangba abádhí tò nídhuní!»

Kàgàwà bhà nàwí ríi òyà àrùbhù kópà

⁵Ndirò wò dhu-dzidð, ma mala Kàgàwà bhà idza-li'ò ndàngbè rí òrù-akpà ð rò. Kà-ò iñ ní Kàgàwà bhà Úyátá ríi òná sàndukù ríi òná hemè-dza. Ányì iñ dhu ní, yà Kàgàwà arí nditè indrù tò òná rò hemè-dza. ⁶Ndirò àrùbhù

* 14.18 8.5 * 14.20 Ísa 63.1-6 j 14.20 Író, uvitatále Yüwanì azè nditè Kàgàwà itdiya kóró ale-anya dhu. * 15.3 Uvt 15.1-18

dhèdherò àpè-tidò nùlù foyá àrùbhù màlàyíká núuvò wò ndi Kàgàwà bhà idza ò rò. Abádhí ufɔ mberù níí òwòwù tdyé mberù, 'àdù odrùya-dò iso ɔrò tɔ kùkyé nǎ. ⁷Ndirò, ípìrɔnga nà ifo dhu-tsí nzínzi ɔ atdí dhu núubhò ɔrò ní ka kòbhlòlò àrùbhù kópà, kòkò àrùbhù màlàyíká-fɔ. Í kópà núulè ùlè tí Kàgàwà, yà dhòdhódhóngà nà arádi ale bhà nàwí nǎ. ⁸Ní, wò ndi Kàgàwà bhà idza náale Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tɔ awáwù mà, kàbhà ádrùngbǎnga tɔ ɔbi màrà ò rò ráhu iko nǎ. Ndirò, ányí rótsù atdí ale mà níí'ì ìmbà, ràrà àhu kòkò àrùbhù màlàyíká ríbhona àrùbhù àpè ròwu iku dhu ò.

Àrùbhù màlàyíká rí àrùbhù kópà ò ríí

Kàgàwà bhà nàwí ùdhɔ yà adzi dɔ dhu

(Uvt 7-10; Upf 8.6-9.21)

16 ¹Wò dhu-dzidɔ, ma miri ɔrú ale-tù nyú nà ka kí dhu òvɔ Kàgàwà bhà idzá rò àrùbhù màlàyíká* tɔ dhu. Ka kati: «Nyòwu nyúdhò kòkò àrùbhù kópà ò ríí Kàgàwà bhà nàwí yà adzi dɔ!»

²Ní wemberè tɔ màlàyíkà náadhò p̀bìndà kópà ò nàwí yà adzi dɔ. Ní nzére otú-tidɔ, yà atdíɔ rándi otú, náahù kòkò ìzà tɔ *kàsé nà ríí ròyá, 'àdù ambe kà-wòyɔ núle dɔ ale rɔ*.

³Ɔyɔ rí kisè màlàyíkà náadhò p̀bìndà kópà ò ríí nàwí ádrùngbǎ r̀r̀èr̀ ò. Ní idha ugèrè ndi ndòngò òvè òvè ale ò rò ráhu azu bhèyí, ndi r̀r̀èr̀ ò ò nòtù ípìrɔnga nà aríí idha ɔ dhu-tsí ràdù èvè kórɔ.

⁴Ìbhu rí kisè màlàyíkà náadhò p̀bìndà kópà ò ríí Kàgàwà bhà nàwí idha-akpá mà, idha-dòtí-nzo màrà ò, ɔyá idha ràdù 'ùgèrè, 'òngò azu tí átɔ. ⁵Ní ma miri yà idha dɔnga àndà arí màlàyíkà rí dhu òvɔ dhu, ndàti: «Inyi ìlilá alé, nyi nyaríí ìnè ndirò nyi nyi'ì ìnè. Nyi nyòtdi kòrì anya obhónánga dɔ. ⁶Obhò tí, ìndrù núufu p̀b̀ùkù p̀b̀anábí mà ngùkpà p̀b̀ùkù ale màrà-azù. Ní ndi dhu-okú dò rò, kòmbí nyi nyàbhu wà abádhí r̀òm̀v̀è azu átɔ. Wòrì ní ndi abádhí àkǎnà 'àbà dhu!» ⁷Wò dhu-dzidɔ, ma miri ale-tù *màzàbahù dò rò rí dhu òvɔ rɔ, ndàti: «Obhóngàtí, inyi fàkà Ádrùngbǎle Kàgàwà, yà ádrùngbǎnga tɔ ɔbi nà aríí kórɔ dhu dɔ alé, nyi nyòtdi wò anya obhónánga dɔ ndirò obhónánga dɔ!»

⁸Ìfɔ rí kisè màlàyíkà náadhò p̀bìndà kópà ò ríí nàwí adyifɔ dɔ. Ní ndi adyifɔ náabà ìndrù èbi ndi ndí ònà rò ráhu kàzu ní ní ádrùngbǎnga tɔ ɔbi. ⁹Ní, ìndrù náagbè wò ndi atdíɔ ìgbè kàzu nǎ, ràrà àhu ò í dhu ènɔ wò ndi àpè t'íbhòta tɔ ádrùngbǎnga tɔ ɔbi nà aríí ale, Kàgàwà-ɔvò ní dhu ò. Abádhí uvò ò ìnzí 'ùgèrè ò 'èbhà fíyɔ nzérenga, ndirò abádhí adù 'ùvo átɔ ìnzí 'ìlè ka.

¹⁰Imbo rí kisè màlàyíkà náadhò p̀bìndà kópà ò ríí nàwí ìzà* bhà ádrùngbǎ kamà tɔ tombi dɔ. Ní, ìnò níibvú ndi kònyè idzi dòná p̀b̀ir̀i dɔ. Ní, ìndrù apè 'à'à idàya ò ábàna àpè-okú dò rò. ¹¹Abádhí núunɔ dhu Kàgàwà, yà òrù-akpà ò aríí ale nǎ, ròyá rí otu rándi dhu-okú dò rò. P̀b̀ét̀ù, abádhí ugèrè nzá ò, èbhà fíyɔ nzére mùtsɔ.

¹²Aza rí kisè màlàyíkà náadhò p̀bìndà kópà ò ríí Kàgàwà bhà nàwí Fùratí tí kátina ádrùngbǎ idha-akpà ò. Ní ndi idha-bhù ɔ idha atdyù ndíní otu nùbhà tí adyifɔ arí ndíto ìnà rò arí ìwu ádròdrɔ kámá tò. ¹³Níró ní ndi ma mala àngbè bhèyí ò nùlì ìbhu nzére-alafí: atdí náahù ádrùngbǎ osu-akpà-ba-lí'ò rò,

ngàtsi náahù ìzà-li'ò rò, ndirò ngàtsi ràdù àhù ɔvɔ rí kisé ìzà, yà títò tó nabì tí kátina-li'ò rò. ¹⁴ Abádhí nǐ ìdho rí ìndrù ùkǎ nǐ dhu ònzi rí nzé-re-alafí. Ndirò, abádhí nǐ i yà adzi ɔ kórɔ ádròdrɔ kámá dōyaná ubhíya, 'ùndu abádhí-tsù alafí, ndíní Kàgàwà, yà kórɔ dhu dǎ arí ádrùngbǎnga tó ɔbi nà ale, nugye tí kàbhà Ádrùngbǎ ìdho ɔ.

¹⁵ Ádrùngbǎle rí dhu ɔvɔ, ndàti: «Kàní ma mǐrá ogbotále náarírá dhu bhéyi, yà inzà nyí nyùni kàsùmí ɔ. Hirò ònzi rí ale nǐ nyíkpona nà rádi ndàdù pbindà mberù ɔdò mbéyi rónà ìnzí ndàwà ale, akye ndi ndarana ìla ɔ nzínzì rò, nyina ràdù àmbe ìwu dǎ ìndrù nzínzì ɔ nǐ.»

¹⁶ Nírò nǐ ndi kǎkǎ ìbhù nzé-re-alafí núundu kǎkǎ ádròdrɔ kámá-tsù yà Hàrmàgèdoní^k tí ka kátina Pbàèbràniyà t'ávàna ɔ atdí ngari ɔ.

¹⁷ Àrùbhù rí kisé màlàyikà nàadhò pbindà kópà ɔ rí Kàgàwà bhà nàwí awe ɔ. Nírò nǐ ndi atdí ɔré ale-tù nyú nǐrì ndi Kàgàwà bhà idza, yà ádrùngbǎ kamà tó tombi ríi i rò, ndàti: «Kòmbí kórɔ dhu ònzi wà ndi!» ¹⁸ Ní, inga umbìlì, ɔvɔ utá, wògò ìrì ndi, yà inzà apèna ìsì angyi yà ìndrù apèna 'òngò òko yà adzi dǎ rò ádrùngbǎ mùtiti ràdù ìsì. Obhó tí, ndi mùtiti nǐ ádrùngbǎ mùtiti nyú! ¹⁹ Ní, kùgolo ádrùngbǎ kigò Bàbellì*, ndàbhù ònànga rùndò ndi ìbhù, kórɔ ngùkpà pbirì ɔ kigò ràdù 'ùgolo átò. Ndi dhu bhéyi nǐ ndi ndi ádrùngbǎ kigò nàadzò nzà Kàgàwà ònà rò, kàbhù ka ròmùvù atdí dǎ òrù pbindà nàwí tó òvayì átò nídhuñí. ²⁰ Kórɔ sòngà núuwí, ìnzì pbirì ràdù 'àla tǎtǎdǎ. ²¹ Wò dhu-dzidǎ, ádròdrɔ kpóna nà ifo nà igye níikó ìndrù dǎ. I ifokpǎ ìi ádròdrɔ nyú, fíyò mǎgèrè ròsè ifo kumì kilo dònà. Ní ìndrù núuɔ dhu Kàgàwà nǐ wò ndi ifo nà igye ràbhùna fíyò àpbe-okú dò rò. Obhó tí, wò ndi ifo nà igye nínza dhu abho nyú atdí dǎ.

Atdídǎ arí mǎnyòni ònzi atdí tsibhále tó mbólí

(Upf 16.19; 18)

17 ¹ Nírò nǐ ndi yà Kàgàwà bhà nàwí tó kópà nà ì'ina foyá àrùbhù màlàyikà nzínzì ɔ atdí màlàyikà nǐra dhu ɔvɔ idù. Kǎti: «Írà ndíní ma mitè tí ìngbà dhu bhéyi màtí Kàgàwà rí anya ɔtǎdǎ yà atdí dǎ arí mǎnyòni ònzi tsibhále dǎ dhu ìndù. Ndi tsibhále nǐ yà ádròdrɔ idha-bidǎ* ka kasi ádrùngbǎ kigò. ² Yà adzi ɔ ádròdrɔ kámá nóongónà mǎnyòni ònzi kà mànà, yà adzi ɔ ngùkpà ale ràdù òrì kàbhà mǎnyòni tó òvayì nǐ.»

³ Ní, Kàgàwà bhà Hǐlǎ-Alafí nǐrá ma, màlàyikà ràdù modyì, ndàrà ma nà rùngù ɔ. Ní anyì, ma mala atdí tsibhále òlòlù atdí ìzà' dǎ àdi ró. Ndi ìzà rǎ ka kadù ùndinà ɔvɔ nǐ Kàgàwà nǐ ka kí dhu ùnɔ nǐ ɔvɔ. Ndirò, ndi ìzà-dò ìi àrùbhù, ɔtǎyúna ràdù ìi idre. ⁴ Wò ndi tsibhále ufɔ nǐ ìtiti òlòlùnga mà ngbò òlù mberù mànà, ndàdù ngbóna núyò ùmbìlì rùmbìlì ɔrò tó dhu-tsí mà, ɔré odzina nà odu-tidǎ mà yòkpò mànà nǐ. Ndirò kǎlé fóná dhu nǐ ɔrò nǐ ka kǎbhòlò yà àlè tì àlè íyàdhiyá bhà mǎnyòni tó òndrò ka kóndrò atdí dǎ mùtsɔ, yà inzà ìlǎ Kàgàwà-nyìkpò ɔ dhu nǐ kópà. ⁵ Kà-nyì rǎ ka kandí ɔvɔ nǐ, òru tí ka kórù tǐna ɔvɔ. Ndi ɔvɔ nǐ: Bàbellì*, Ádrùngbǎ kigò, mǎnyòni ònzi arí vèbhále-tsánà ndirò yà adzi ɔ arí 'ònzi òndrò ka kóndrò atdí dǎ dhu-tsánà.

k 16.16 Hàrmàgèdoni-tí nǐ Mègidò tí ka kátina kigò ɔ pbirì. Ndi ngari nǐ Kàgàwà mà pbindà ale mànà nugyeyà òmùvù núunduya i tǎdù Yèsù Krístò ìra rò ònà ngari (Zòz 5.19; 2Ká 23.29).

* 16.19 14.8 * 17.1 17.15 I 17.3 Ndi òlòlù ìzà nǐ yà 13.1 ɔ ka kǎtè ìzà. * 17.5 14.8

⁶Ndirò, ma mala dhu ní wò ndi tsibhále òrì Kàgàwà bhà ale, yà Yèsù bhà ngàm̀bì tí ì akò dhu-okú dō rò ka kakyè ale-azù ní dhu.

Ní, íyàdhíyà ma màla rò, idho núukò ma atdíđ. ⁷Nírò ní ndi màlàyikà náavò dhu idù, ndàti: «Ádhu idho ùkò nyi ní? Ima, ma mí wò tsibhále-nyutsi ndi nòrù dhu-tí àwè indù. Ndirò, ma mí wò ka nà̀nò àrùbhù dóna nà, ɔtdyúna ràdù íí idre ìzà-nyutsi ndi nòrù dhu-tí àwè átò indù. ⁸Wò nyi nyàla ìzà nííí inè angyi, pbétù kòmbí kà rí mbà íí. Ní, kà rùpo ùpo, òyí ò rò, ndíní ɔtèna ikù tí atdíđ. Ndirò yà adzi ɔ aróko ale, kàkà inzà ka kundí ɔvòya ípírìnga tó bhùkù ò, ròpè ndi yà adzi Kàgàwà anzina rò ale, ní idho ukoyà wò ndi ìzà àlā ì í rò. Obhò tí, ndi ìzà nííí inè angyi, pbétù kàrfí mbà kòmbí, ndirò kàraya ndìtò ito tdíđđ!

⁹Írò dhu àkàna kií dhu-ɔnga t'òvòta tó irèta nà ndíní i dhu alú tí ale-dò mbèyi! Kòrí àrùbhù ndi ìzà-dò ní àrùbhù p̀biri-akpá, yà wò ndi tsibhále náaradi d̀yá. Kòrí i kà-dò ní átò àrùbhù ádròdrò kámá. ¹⁰Abádhí nzínzi ɔ imbò ale tó idzi-tsù òdì wà ì. Atdí-tsí nàdì àdì idzi ndi ndónyù ró, yà inzà àrùbhù rí kisé-tsí nápè irà àhu ònanà. Ní, kà ríra àhu rò, kàd̀yia ídò kàsùmì kèlè tí. ¹¹Wò ndi inè íí angyi ìzà, pbétù yà imbà aríí tdíđđ kòmbí, nyú ndítíró ní àrù rí kisé ádrùngbà kamà. Ka ní atdí ale kòkò àrùbhù ale nzínzi ɔ, ndirò kà ràrà ndíní ɔtèna ikù tí atdíđ.

¹²Kòkò nyi nyàla idrè ndi ìzà-ɔtdyú ní idrè ádròdrò kámá, yà inzà àpè idzi ɔpè ɔnyù. Pbétù, abádhí rí ádrùngbànga tó ɔbì àbà, ɔnyù idzi atdíkpá wòrí ndi ìzà màna ídò kàsùmì kèlè tí. ¹³I idrè kámá kóró ríí nà dhu ní atdí irèta kèlè, ʼangbò fíyó ádrùngbànga tó ɔbì mà, fíyó ádrùngbànga màna wò ndi ìzà dzàna ì ɔnzi tí ní. ¹⁴Abádhí rí Tàmà-ngba tí kátina ale ùgye atdíkpá, pbétù ndi Tàmà-ngba náadùya abádhí lèma ònzi ònzi tí ádròdrò ale dō Ádrùngbàle tí kà ríí, ndirò ádròdrò kámá dō Ádrùngbà Kamà tí kà ríí dhu-okú dō rò. Kàgàwà únzi ndàdù òvònà fíndà ale, kàkà atdí afíya nà arí kòwù ùngù ale, náadùya dhu-lèma ònzi atdíkpá ndi Tàmà-ngba màna.»

¹⁵Wò ndi màlàyikà náadù àtina ima ní tdíđđ: «Wò nyi nyàla yà m̀nyò̀nì tó tsibhále àdì biya dō idha ní dhèdhèrò ale-tidò mà, dhèdhèrò ihé yà mà, dhèdhèrò p̀biri ɔ ale mà, ndirò dhèdhèrò aláva-tidò t'ále màna. ¹⁶Kòkò nyi nyàla idrè ndi ìzà-ɔtdyú, ndi ìzà nyú màna, rí wò m̀nyò̀nì tó tsibhále nòndrò ɔndrò tí. Abádhí rí kàrfí nà dhu ùdhà kóró kà-fò rò, ʼadù kùbhà tíròrò. Ndirò abádhí rí kà-zà à'a, ʼadù ndi nùbhà ka-go ùbì kàzu ò. ¹⁷Obhò tí, Kàgàwà níli wà abádhí itè rí rònzi ndi ndùdhè dhu kèlè irèta abádhí-afí ò. Abádhí rí ʼíri atdí ɔtè dō, ʼadù fíyó ádròdrò kámá tó ádrùngbànga àngbò atdíkpá ndi ìzà dzàna t'ònzita tó, ràrà àhu Kàgàwà ɔnɔ ɔtè ràkà dhu ò. ¹⁸Wò nyi nyàla ndi tsibhále ní ádrùngbà kigò, yà yàrí adzi ɔ ádròdrò kámá dō idzi nónyù ádrùngbà kigò.»

Màlàyikà rí Bàbeli tó kigò rí ndùkò dhu ɔvò dhu

(Ìsa 13; 47; Yèr 50–51)

18 ¹Kòrí dhu-dzidò, ma mala ngàtsi màlàyikà ɔrù-akpà ò rò rífo ró. Àbadhi íí ádrùngbà ádrùngbànga tó ɔbì nà, ndirò yà adzi-ɔnga kóró náawù kàbhà ádrùngbànga tó awàwù ní. ²Nírò ní ndi kàkù ɔrú t̀una nyú nà, ndàti: «Íyàdhíyà itsì wà, Bàbeli tó ádrùngbà kigò itsì wà! Kòmbí kòngò wà p̀fòmvo aróko ró nga tí, ndirò kóró nzére-alafí-tidò aróko ró nga tí. Kòngò wà yà indrù ɔndrò Kàgàwà-nyìkpò ɔ òtì àrè-tidò mà ìzà-tidò màna náaróko ró nga

tí. ³Obhó tí, kóró pbirì ǝ ale nómwè Kàgàwà bhà ádrùngbà nàwí tó ðivayi, yà kàbhù abádhí ròtsù pbindà m̀nỳǹni ǝ dhu-otù ǝ. Yà adzi ǝ ádr̀dr̀ kámá ǹǹzi m̀nỳǹni íyàdhíyà nà, ndirò yà adzi ǝ mùtùruzitále ǹǹzi kàbhà ábhǝ ònzi-okú dò rò.»

⁴Wò dhu-dzidǝ ma miri ngàtsi ale-tù òr̀-akpà ǝ rò rí dhu ǝvo ró, ndàti: «Pbàkà alé, nyùvò wòrí kigò ǝ rò, akye nyí nyowuna òtsù kàbhà nzérenga ǝ, nyàdù kà rǎbàna àp̀b̀è àbà átù nǝ. ⁵Obhó tí, kàbhà nzérenga núpò wà atdíǝ, rǎrà àhu òr̀-akpà nyú ǝ, ndirò ndi atdíǝ kǔfǎ dhu tó dhu nàrà wà ise Kàgàwà ǝ. ⁶Dhu àkǎ kǎnzì dhu kà-rǝ àdhàdhì yà ngǔkpà ale-rǝ kǎnzì dhu dhu bhèyi. Dhu àkǎ kubho ngǔkpà ale-rǝ kǎnzì dhu ɔyo-gùna ròsè. Ndirò yà ngǔkpà ale tó kǎrí ðivayi ùngbò ǝnà kópà ǝ, dhu àkǎ kungbò ðivayi kà tó fíndá ògyè ròsè ɔyo-gùna. ⁷Ndirò àdhàdhì kǒngónà ndòzè ndàdi ádrùngbà ilèta mà ǝnzi mànà ǝ dhu bhèyi, ní dhu àkǎ kàbhù kà ràdi àp̀b̀è mà ɔve tó izu mànà ǝ. Obhó tí, afína ǝ kǎrátina: «ma, ma marádi ádrùngbà kamà tó tombi dǝ tsibhá ádrùngbà kamà bhèyi, ma ní nzí abvo-àyi, ndirò ma mí nzí adi ɔve tó izu ǝ akekpà màtí!»

⁸Wò dhu-okú dò rò ní ndi, atdí idho ǝ tí kà rǝ pé kóró andi-tidǝ mà, ɔve tó izu mà àwù mànà tó àp̀b̀è nábà. Ndirò, kàzu rǝ kùbì rògbè atdíǝ, kà-dǝ anya nòtdì ale, Ádrùngbàle Kàgàwà ní ádrùngbànga tó ɔbi nà ale nídhuní.»

⁹Yà íyàdhíyà mànà m̀nỳǹni nanzi yà adzi ǝ ádr̀dr̀ kámá, 'adù òko ǝnzi ǝ kà mànà, nǎambèya òdzi dǝ, 'adù ɔtsúya ùli ngàngaya-rǝ, íyàdhíyà rògbè ní kàzu-ikò àlǎ ì í rò. ¹⁰Abádhí níikòya itse wò ndi àp̀b̀è-ɔdǝ ǝnzi ì í rò, 'adù àmbe àtina dǝ: «Nyi nyí àp̀b̀è ǝ! Nyi nyí àp̀b̀è ǝ, inyi Bàbeli tó ádrùngbà kigò, ndirò ádrùngbànga tó ɔbi nà arí kigò! Obhó tí, Kàgàwà ɔtdì wà anya dǎnú atdí adyifǝ-sisì ǝ tí!»

¹¹Yà adzi ǝ mùtùruzitále ròdzi, 'adù òko izu ǝ íyàdhíyà-okú dò rò, ìmbǎ odzi rǝ ì iwù nà dhu ɔdzi rí atdí ale mà rǝ nídhuní. ¹²I dhu-tsí ní: ɔrò mà, fùrangà tó suma-tidǝ mà, ɔrú odziya nà atdíǝ úya odu-tidǝ mà, yòkpó mànà. Ndirò ní ùyùya uzì ní kà kódyù mberù mà, ití tì òlòlùnga tó mberù mà, sèwà tó mberù mà, òlòlù ngbó mberù mànà. Ngǔkpà dhu ní mbèyi aróngu kóró itsukpó-tidǝ mà, ɔyu-kù ní kà kóbhòlò kóró dhu-tsí mà, àtsà tí kà kátsà ɔrú odziya nà itsukpó ní kà kóbhòlò kóró dhu-tsí mà, ndirò màlingà tó suma-tidǝ ní màtí, tsumà ní màtí, àtsà kà kátsà odu ní màtí kà kóbhòlò dhu mànà. ¹³Ngǔkpà dhu ní ndrùu ikòya aróngu ùbi kà kùbì rò itsu-ndi-tidǝ mà ɔbì mànà, màrasì mà, *mànèmanè mà alindra-tidǝ mànà. Ndirò ní ðivayi mà, akye mà, awíí rǝ ɔ idyi-ra mà nganù-kpò mànà, ìkyi-akpà mà tàrà mànà, *mùhàgù mà abádhí arádhana gèrègèrè-tidǝ mànà, ìno tí arí ale mà ndirò úsò kà kúsò ale mànà. ¹⁴Ndirò kà kátina ndi kigò ní: «Yà nyi nyazè atdíǝ nyabà kǝkò idzi dhu-tidǝ kóró núwí wà funú rò! Ndirò, ǝnzi tó kóró pbàkù dhu-tsí mà, nyabhu ongónà nyaya atdíǝ pbàkù dhu-tsí mànà kóró núwí wà! Nyi nyí ìnzì ì dhu-tsí àlǎ tdítdǝ akekpà màtí!» ¹⁵Wò ndi kigò ìnzì mùtùruzitále níikòya itse wò ndi kigò rǎbàna àp̀b̀è ɔdǝ ǝnzi ì í rò. Abádhí ambèya òdzi dǝ, 'adù òko izu ǝ, ¹⁶'àmbe àtina dǝ: «Íyàdhíyà rǝ àp̀b̀è ǝ! Kà rǝ àp̀b̀è ǝ, kà ádrùngbà kigò! Kǔfǝ ndi atdíǝ úya mberù ní, fíndá òlù ití ití tì mberù ní, ndirò òlòlù ngbó mberù ní. Kǔyò ngbòna ɔrò tó dhu-tsí mà, ɔrú odziya nà odu-tidǝ mà, yòkpó mànà ní! ¹⁷Ní atdí adyifǝ-sisì ǝ tí wò dhu bhèyi ábhǝ ǝnzi-íyà nínza wà ì!»

Bàtò-dò ùtdyà arí ale mà, ì bàtò ǝ arúbhi ale mànà, bàtò ǝ arí kasu ǝnzi ale mà, kóró ale kǎkà yà ádrùngbà rèrù ǝ ì arónzina kasu náarí fíyò ípirònga

dòdò màrà nìkò itse. ¹⁸Ní, wò kigò nùbì kàzu-ikò àlà ì í rò, abádhí ambénà ùkú dǎ, 'àti: «Íngbà kigò ndi yàrí ádrùngbǎ kigò nà ndi nǎfò?» ¹⁹Ní abádhí ambénà àhù ètrò dǎ dǎya ò izu-okú dǎ rò, 'àdù àmbe òdzi dǎ atdíǎ. Ndirò abádhí ambénà ùkú dǎ, 'àmbe àtina dǎ: «Íyàdhíyà rǐ rǐ àpè ò! Kà rǐ rǐ àpè ò, kà ádrùngbǎ kigò! Yà bàtò nà arǐ ádrùngbǎ rèrù dǎ ale kóró nínzǐ ní kà-ò rò aráhu ònzǐ. Pbéti, atdí adyifò-sisǐ ò tǐ, kòdì wà mùtáyángá.»

²⁰Inyi òrù-akpá, ábhù idhènu rǐka ndi ndi kigò núgolo ndi dhu-okú dǎ rò! Ndirò nyǐ Kàgàwà bhà alé, nyǐ uvitatálé, ndirò nyǐ Kàgàwà bhà pbànábi, idhèku àkà rǐka ndi átò! Obhó tǐ, Kàgàwà òtdì wà anyà kà-dǎ rùkú kǎnzǐ dhu-okú dǎ rò.

²¹Wò dhu-dzidǎ, atdíǎ rǐ òbi nà atdí màlàyikà níitdu dhu ò'ù kà karǐ dóná odu bhèyi rólo ádrùngbǎ odu-ba, ndidò ádrùngbǎ rèrù ò. Kǎdù àtina: «Wò dhu bhèyi ní ndi kà kí Babeli, ádrùngbǎ kigò níǎ òbi nyú nà ádrùngbǎ rèrù ò, ònzǐ ràdù ndàla akekpá màtǐ tǎtǎdǎ. ²²Dùmù-tù mà, adyi èyu rǐ ale-tù mà, rùgè-tù mà, wàndà-tù màrà, rǐ ònzǐ 'rǐ ònú akekpá màtǐ tǎtǎdǎ. Dhèdhèrò kasu-tidò ònzǐ arǐ ale rǐ ònzǐ 'àlà ònú tǎtǎdǎ akekpá màtǐ. Ndirò dhu t'ó'ùta tó odu-girítǐ mà rǐ ònzǐ ndirò ònú akekpá màtǐ tǎtǎdǎ. ²³Tarà tó awáwù rǐ ònzǐ inga àwù ònú akekpá màtǐ tǎtǎdǎ. Ndirò ádhìngbǎ-òwútá mà pbìndà kpatsìbhále màrà-tù rǐ nǐ 'rǐ ònú akekpá màtǐ tǎtǎdǎ. Kóró kòkò dhu rǐ 'ònzǐ ònú mùtù-ruzitálé náarǐ 'òzù yà adzi ò kóró ngùkpà ale tó ònzǐ-dòná fíyò ònzǐ òsè ale tǐ dhu-okú dǎ rò. Ndirò, nyǐ nyarǐ kóró pbìrǐ ò ale ètrǎ pbùkù òndrù nǐ. ²⁴Ènú nga ní ndi kà kótù pbànábi-azù, Kàgàwà bhà ale-azù, yà adzi ò kà kakyè kóró ngùkpà ale-azù màrà nǐ.»

Kàgàwà ònzǐ mùlèrà dhu tó adyi èyu kà kí dhu

19 ¹Tǎtǎdǎ, mà miri ádrùngbǎ ihé-yà-tù bhèyi rǐ'ò ǎrǐ tǔna nyú ò rǐ dhu òvò òrù-akpá ò rò ale-tù, ndàti: «Kàgàwà àkà ilèta nà! Kǎrǐ ndi àlè ìgù! Ádrùngbǎnga tó awáwù mà, ádrùngbǎnga tó òbi màrà ní kàbhà dhu! ²Obhó tǐ, kǎrǐ òndrù-ànyà ìtǎ òbhóngà dǎ ndirò òbhónángà dǎ. Kòtdì wà anyà wò mànyòni tó ndirò ádrùngbǎnga tó òbi nà tsìbhále* dǎ, yà adzi ò ale níti ongónà pbìndà mànyòni tó nzèrè mùtsò nǐ tsìbhále. Kàgàwà nùtsè wà yà kǔfu pbìkǐ ale-azù íyàdhíyà rǐ!» ³Òyò rǐ kǐsè nǐ ndi ale-tù náavò dhu òbi nyú nà, ndàti: «Kàgàwà àkà ilèta nà! Wòrǐ ádrùngbǎ kigò òbi rǐ kàzu-ikò rǐngò ambe ùpò dǎ wò dhu bhèyi tǐ dhòdhódhóngà nà!» ⁴Òyò kumì dóná ìfò nà pbàkèrù-akpá mà, yà ípìrǐngà nà ìfò dhu-tsí màrà náadù 'èkò òtdèya dǎ, ò rùlè fìndá ádrùngbǎ kamà tó tombi dǎ àdì ale Kàgàwà, 'àmbe àtina dǎ: «Àmìnà! Kàgàwà àkà ilèta nà!» ⁵Ndirò, ndi ádrùngbǎ kamà tó tombi dǎ rò atdí ale-tù náavò dhu, ndàti: «Dhu àkà nyífu àlè tó Kàgàwà, nyǐ kóró kàbhà alé, yà kòdò ònzǐ nyǐ nyarǐ rò, òndrù arǐ ìfùna, ndirò ònzǐ òndrù arǐ ìfùna alé!»

Tàmǎ-ngba tǐ kátina ale bhà nduwà tó dhu òvò kà kí dhu

⁶Wò dhu-dzidǎ, mà miri ádrùngbǎ ihé-yà-tù bhèyi rǐ'ò atdí ale-tù. Kǎmbénà ndirò dǎ átò ábhù idha rǐ ndòbvù dhu bhèyi ndirò atdíǎ rúta òvò bhèyi. Ndi ale-tù ambénà àwa dǎ atdíǎ, ndàti: «Kàgàwà àkà ilèta nà! Obhó tǐ, àlè tó Ádrùngbǎle Kàgàwà, yà kóró dhu dǎ arǐ ádrùngbǎnga tó òbi nà ale, níǎ wà

* 19.2 17.1-7

pbìndà idzi! ⁷Ní, kàbhu àlè-idhè rika ndi, àlè ràmbe ùkù dǝ dhèdhe nà, ndirǝ àlè ràdù àmbe kilè dǝ. Obhó tí, Tàmă-ngba bhà nduwà tǝ kàsùmì àkà wà, ndirǝ kàbhà tsìbhàlé^m nóbhǝlǝ wà ndi. ⁸Ndi tsìbhàlé tǝ ka kàbhu ùyǝya uzi ní ka kódyù mberù ndíní káfǝ tí. Ndi mberù ní átǝ ùmbili rúmbili, ndàdù ìlǝ mberù.» Ndi ùyǝya uzi ní ka kódyù mberù rìtèna ní Kàgàwà bhà ale tǝ obhó-nángà tǝ mùtǝ.

⁹Nirǝ ní ndi màlàyikà náadù àtìnà ima ní: «Ándí yàrí ǝte: Hirǝ nǝnzì ale ní yà Tàmă-ngba bhà nduwà tǝ màhèndù ò ka kùnzi riwù ale!» Ndirǝ, kǝdù àtìnà tdítǝ: «Kǝkǝ fùkù ma mǝvǝ ǝte ní Kàgàwà bhà ǝte nyú.» ¹⁰Ní, ma mibvù ma kǝnzí ǝtdyèdu dǝ, ndíní ma mulé tí ka. Pbétù, kǝdù àtìnà ima ní: «Ìnzè! Nzǝnzí dhu wǝ dhu bhèyi! Ima ní kasutále kèlè inyí bhèyi, ndirǝ adǝnu bhèyi. Kàgàwà ní ndi nyi nyàkà nyuko nyi ǝtdyènu dǝ ǝnzìnà nyulè ale!» Àlè'i kǝrǝ àlè kábà yà Yèsù ira nà obhónga tǝ ǝte. Obhó tí, atdí ìlǝlǝ Alafí kèlè rí ndǝte yà Yèsù unǝ ǝte-nyutsinǝrǝ ndirǝ wǝ pbànábí tǝ ǝfǝ ò ríí yàrí bhùkù ò ǝte-nyutsinǝrǝ.

ǝwǝwù *mùhàgù dǝ ùpò ndàdi ale, Yèsù rí mùlèmà ònzí dhu

(Zàb 45.4-8; Ìsa 11.4; 63.1-6; 2Tè 2.8; Yud 1-15)

¹¹Wǝ dhu-dzidǝ, ma mala òrù-akpà-li'ǝ ndi nàngbe rǝ, ǝwǝwù mùhàgù ràdù nditǝ ònà rǝ. Wǝ ndi mùhàgù dǝ ùpò ndàdi rǝ i'í ale-ǝvǝ ní'í atdíǝdǝ ka kíí a'uta nà ònà ale, ndirǝ obhó dhu kèlè unǝ arí ale. Obhó tí, kǝrí indrù-ànyǝ unǝ, ndàdù ìlǝ ùgyè obhónángà dǝ. ¹²Kà-nyìkpǝ náambénà ùmbili dǝ àdhà-dhì kàzu-idà-dǝ bhèyi, ndirǝ kà-dǝ rǝ mùkàkù ní'í abho nyú. Kíí rǝnà ka kándí atdí ǝvǝ, yà inzà atdí ale mà úní ǝvǝ nà, pbétù yà ka kèlè úní atdíǝrǝ ǝvǝ. ¹³Kíí azu òwì ndi rǝnà mùdzarù ndi ndáfǝ rǝnà rǝ. Ndirǝ kǝvǝ ní'í «Kàgàwà bhà ǝte.» ¹⁴Òrù-akpà ò pbànéwí tǝ pikǝ náambénà òwu dǝ kǝwù ò ǝwǝwù *mùhàgù dǝ i'òkò rǝrǝ. Ndirǝ, abádhí ufǝ ǝwǝwù atdíǝdǝ úya 'àdù ìlǝ mberù. ¹⁵Atdíǝdǝ ndi nàkà ìlǝ tǝ obhi-akpà náadù àhu kà-li'ǝ rǝ, ndíní kǝnzí tí kǝrǝ pbìrì ò ale lèmà ní. Ndirǝ, kà rí idzi ònyu, ndèndà indrù tsumà tǝ mùgǝ ní. Ndirǝ, kà rí i ale-ǝnga òbè Kàgàwà, yà kǝrǝ dhu dǝ aríí ádrùngbǝ tǝ ǝbí nà ale bhà ádrùngbǝ nàwí tǝ òvayí náha ka kǝrí ònà ibhu ò. ¹⁶Kà-dzo ònà rǝ, ka kándí kàbhà mberù-rǝ ǝvǝ ní: «Ádrǝdrǝ kámá dǝ Ádrùngbǝ Kamà, ndirǝ, ádrǝdrǝ ale dǝ Ádrùngbǝle.»

¹⁷Wǝ dhu-dzidǝ, ma mala atdí màlàyikà adyifǝ ò ìdè rǝ. Kǝkù ǝrú tǝna nyú nà òrù-akpà-nyí rǝ rángilí kǝrǝ àrè tǝ, ndàti: «Nyìwù nyàndu nyí atdíkpá Kàgàwà bhà ádrùngbǝ màhèndù tǝ. ¹⁸Nyìwù ndíní nyí nya'a tí ádrǝdrǝ kámá-abvò mà, pbànéwí tǝ ádrǝdrǝ ale-abvò mà, ǝbí nà aríí ale-abvò mà, *mùhàgù-abvò mà, kǝkà abádhí-dǝ ùpò òkò ale-abvò mà. Nyìwù ndíní nyí nya'a tí kǝrǝ ale-abvò: kǝkà dǝyá aríí ìtírǝ ale-abvò, ìnc tí aríí ale-abvò, indrù arí ífùna ale-abvò, ndirǝ ìnzí indrù arí ífùna ale-abvò.»

¹⁹Tdíǝdǝ, ma mala ìzǝ * mà atdíkpá yà adzi ò ádrǝdrǝ kámá mà, fíyǝ pbànéwí tǝ pikǝ mà nà iwà ò nùndu atdíkpá, ndíní ò ugye tí ò mùhàgù dǝ àdi ale mà, pbìndà pbànéwí tǝ pikǝ mà nà nà. ²⁰Ní ka kulú ndi ìzǝ mà yà kǝnzí arúbhi wíwì ònzí rǝ títǝ tǝ nabí mà nà. Ndi wíwì-otù ò, ndi nabí arà nà wǝ ndi

m 19.7 Tàmă-ngba bhà tsìbhàlé tí ka kátina ale ní kànisa, Yèsù ná'ù ale (Èfe 5.25-32; 2Kò 11.2).

* 19.19 13.1; 17.8 * 19.20 16.15

iză bhà *kàsé ka kúpbi rɔyá ale, yà kà-wɔyɔ ʔlɛ arí ale núwi rɔ. Wò ndi iză mà atdíkpá ndi títò tɔ nabi màná ka kawà ípírɔrɔ áwùse tɔ dhu-ra tɔ ádrùngbă kàzu yà atdíds arúla ògbè ndógbe rò ɔ. ²¹ Ndirò, kòkò ɔdòdì ale-go nakye ní wò ndi m̀hàgù dɔ àdì ale-li'ò rò ráhu ila tɔ obhi-akpà, kórɔ àrè ràdù abvòya ná'á 'ùlè nĩ.

Osu-akpà-ba nòsò màlàyikà rĩ atdí lufù atɔ tí dhu

(Dàn 7.22,27; Upf 5.9-10)

20 ¹ Wò dhu-dzidɔ, ma mala atdí màlàyikà ɔrù-akpà ɔ rò rífo rɔ. Kĩ'ĩ *òyĩ-tsù tɔ fùngulà mà, ádrùngbă ádrà-mbĩ-ba màná nà fóná. ² Nĩ, kálú wò ndi ádrùngbă osu-akpà-ba, yà m̀hàngú ɔ rò í'ĩ osu, Pfòmvo, ndàdè ɔsòná atdí lufù atɔ tí. ³ Obhó tí, wò ndi màlàyikà náabvù ka ndi ɔyĩ ɔ, ndàdè ndi ibhu-akpà-li'ò nápbì. Wò dhu-dzidɔ, kàdù *kàsé idù kà-tsù rɔ. Kànzi ka ndi dhu bhěyi tséngbá wò ndi osu-akpà-ba nááhùna, ndùtrá kórɔ pbìrì ɔ ale rùwĩ nĩ, ràrà àhu wò atdí lufù atɔ rĩku dhu ɔ. Wò dhu-dzidɔ, dhu akáya kíkòlò ka ákè kàsùmĩ tí.

⁴ Ndirò, ma mala pbàkámá tɔ tombi, i tombi dɔ òkò ale tò Kàgàwà ràdè ìndrù-ànyá itdì abádhi róngo nĩ ádrùngbănga tɔ ɔbì àbhù. Ma mala átò dhu nĩ'ĩ yà Yèsù bhà ngàmbi tí í fĩ dhu mà, Kàgàwà bhà ɔtè í ɔno ìndrù tò dhu màná dhu-okú dɔ rò ka kakyè ale. Í ale ní kàkà inzá í nukò iză-ònzĩ màtí, ndirò kà-wɔyɔ-ònzĩ màtí, 'ùlɛ ka ale. Ndirò, ka kupbi nzá ndi iză bhà kàsé abádhi-nyèndri rɔ màtí, ndirò abádhi-òtsù rɔ màtí. Nĩ, abádhi núungbe í ɔve-bvù rò, 'àdè idzi ɔnyè atdíkpá Krístò màná atdí lufù atɔ tí. ⁵ Wòrĩ ní ndi wemberè tɔ ungbeta. Yà ɔdòdì ʔvùvè ngùkpà ale-go náadù nzá 'àngbe, ràrà àhu wò atdí lufù atɔ rákà dhu ɔ. ⁶ Hirò ɔnzì rí ale ní kàkà ndi wemberè tɔ ungbeta ɔ rí 'àngbè ale! Abádhi ní Kàgàwà bhà ale, ndirò ɔyɔ rí kisé ɔve rí mbà ádrùngbănga tɔ ɔbì nà abádhi-dɔ. Abádhi ní'ya Kàgàwà bhà ndirò Krístò bhà pbàkùhání. Ndirò abádhi nɔnyuya idzi atdíkpá Krístò màná atdí lufù atɔ tí.

Pfòmvo ɔtɛ rĩku atdíds dhu

(Zèk 38–39)

⁷ Wò ndi atdí lufù atɔ rĩku rò, ka kíkòlòya pfòmvo Sitanì ráhu pbìndà imbi-dzà ɔ rò. ⁸ Nĩ kàdùya àrà ífo yà adzi-pbidò ɔnà arfĩ pbìrì ɔ kórɔ ale-tidò ʔtra rùwĩ. Í pbìrì ní Gõgì mà Màgõgì màná". Kànduya abádhi-tsù, ndíní 'ĩ nugye tí Kàgàwà bhà ale màná. Ndirò, abádhi ní'ya abho nyé ádhàdhì ádrùngbă rèrù-bidò ɔsòkpò bvùtí. ⁹ Abádhi náadùya 'ífalà yà adzi ɔ kórɔ ngari ɔnà, 'àdè Kàgàwà bhà ale tɔ pbanga, yà atdíds kòzè kigò-ngbò nákpòrò. Pbétù, kàzu nĩsíya ɔrù-akpà ɔ rò, ndùbì abádhi. ¹⁰ Nĩ Pfòmvo, yà abádhi nùtrá ale, ní ka kobvúya yà atdíds rórù ádrùngbă kàzu ɔ, yà iză mà, títò tɔ nabi màná rĩ'ĩ. Nĩ abádhi abáya àpbè adyíbhengá màtí ndirò kùbhingá màtí, dhòdhòdhóngà nà.

Kà rĩku dòná rò anyá t'ítidita

(Yùw 5.26-29; Kas 17.30-31; 2Pé 3.7-12)

¹¹ Wò dhu-dzidɔ, ma mala ádrùngbă kamà tɔ ɔwòwè tombi-ba atdíkpá kà-dɔ àdì ale màná. Yà adzi mà ɔrù-akpà màná náatsè itse nyú àbadhi-ònzĩ rò, inzĩ

'àdà 'àla tǎtǎdǎ. ¹²Ndirò, ma mala ùvǎvè ale, ìndrù arí ifùna ale mà ìnzí ìndrù arí ifùna ale màna wò ndi ádrùngbǎ kamà tó tombi-ònzí ìkò ró. Ní ka kungbe ibí bhùkù, ndirò ka kangbe ngǎtsí bhùkù átò. Wò ndi-tsí ní'ì ipìrǒnga tó bhùkù. Ní ka kitǎi kǒkò ùvǎvè ale-ànyǎ àdhàdhì i ibí bhùkù ò ka kundí yà abádhí anzí dhu-bvù rǎ. ¹³Obhó tí, ádrùngbǎ rǐrù nípfó yà ònà uvè ale. Ndirò ɔve mà ɔve-bvùnga màna nípfó òyà í'ì ùvǎvè ale átò. Ìngbàtí ìli ndi ale mà-ànyǎ ka kitǎi àdhàdhì ndi ale anzí dhu-bvù rǎ. ¹⁴Wò dhu-dzidǎ, ka kawà ɔve mà ɔve-bvùnga màna yà ìnzí aráve ádrùngbǎ kǎzu ò. Wò ndi kǎzu ò ka kí ìndrù òbvù dhu ní ndi ɔyɔ rí kíse ɔve ní ka kǒvè dhu. ¹⁵Ndirò, inzà ka kòtù iwà ka kándí ɔvòna ipìrǒnga tó bhùkù ò ró ale, ní ka kabvù wò ndi kǎzú-yà-ba ò.

Ɔrù-akpà-ɔwútá mà adzi-ɔwútá màna

(Ròm 8.17-18; 2Pé 3.13-14)

21 ¹Wò dhu-dzidǎ, ma mala Ɔrù-akpà-ɔwútá mà adzi ɔwútá màna. Obhó tí, wemberè tó Ɔrù-akpà mà wemberè tó adzi màna ní'ì iwà ì úwí ró, ndirò ádrùngbǎ rǐrù náadù í'ì ìmbǎ tǎtǎdǎ. ²Ndirò, ma mala Kàgàwà bhà ìlǐlǎ kígò, Yèrùsàlemà-ɔwútá Ɔrù-akpà ò rò rífo, ndi Kàgàwà bhà rò ró. Kí'ì iwà ka kòbhòlò àdhàdhì tǒròna ka kònzí ndíní owu tí 'òtù pbindà kpatsibhále nà àdhìngbǎ bhèyí ró. ³Ní ma miri ɔrú tǔna nyú nà rí dhu ɔvɔ ádrùngbǎ kamà tó tombi-tí'ò rò atdí ale-tù, ràmbe àtìna dǎ: «Kòmbí, Kàgàwà arádi ró nga rí'ì ìndrù nzínzì ǎ! Kà rǒngo àdi atdíkpá abádhí màna, ndirò abádhí ní'iya kàbhà ale. Kàgàwà nyú ndàtíró ní'iya atdíkpá abádhí màna, ndirò ka ní'iya abádhí tó Kàgàwà. ⁴Kùndoya abádhí-nyìdha kóró. ɔve ní'iya ìmbǎ tǎtǎdǎ, ndirò ɔve tó izu mà, uhútá mà, àpè màna ní'iya ìmbǎ tǎtǎdǎ. Obhó tí, yà angyi í'ì dhu-tsí ní'iya iwà ì úwí ró.»

⁵Ndirò, wò ndi ádrùngbǎ kamà tó tombi dǎ ndi ndàdi ró í'ì ale náavò dhu átò ndàti: «Kàní ma mí kóró dhu-tsí ònzi rǒngò ɔwútána tí.» Wò dhu-dzidǎ, kǎdù àtìna ima ní: «Ándí yàrí ɔte. Obhó tí, ndi ɔte ní obhóná ɔte, yà ìmbǎ títò rí'ì ònà ɔte.» ⁶Kǎdù àtìna tǎtǎdǎ: «Kòmbí kóró dhu àkǎ wà! Ima ní Álífá ndirò Ɔmégá, kà-tì ní kóró dhu apè ndi róná rò ale ndirò kóró dhu ríku dòná rò ale. Idha-atdyú nà rí'ì ale tò, ima, ma mí ipìrǒnga tó idha-dòtì ò rò ráhu idha àbhù kà ròmuvù tǐrǒrò. ⁷Dhu lèma ònzi rí ale, náabáya fudú rò ní kǒkò rí dhu. Ndirò, ima ní'iya kàbhà Kàgàwà ndirò kà ní'iya pǎkà ingba. ⁸Pbétù ɔdɔtále mà, inzà Kàgàwà ná'ù ale mà, nzére dhu ònzi arí ale mà, ìndrù òkye arí ale mà, mènynòni ònzi arí ale mà, òndrù òndrù arí ale mà, sànamù èlè arí ale mà, kóró ale, títò ènɔ arí màna, ní tó ngari ní'iya áwùse tó dhu-ra tó ádrùngbǎ kǎzu yà atdí dǎ arúla ògbe ndógbe rò ò. Wòrì ní ndi ɔyɔ rí kíse ɔve.»

Yèrùsàlemà-ɔwútá, Tàmǎ-ngba bhà tsibhále

(Ìsa 60; Zèk 48.30-35; Èbr 11.10,16)

⁹Wò dhu-dzidǎ, atdí màlàyikà níndri tidu ò. Ndi màlàyikà ní'ì yà Kàgàwà bhà nàwí ríku dǔyá rò àpè nùlè òyá àrùbhù kǒpà nùlùna foyá àrùbhù màlàyiká nzínzì ǎ atdí màlàyiká. Ní kǎti ma ní: «Frà kòwu atdíkpá, ndíní ma mìtè tí àdhìngbǎ, Tàmǎ-ngba tí kátina ale bhà tsibhále indù.» ¹⁰Ní, ìlǐlǎ-Aláfí nífà ma, ndi màlàyikà ràdù modyì ndàrà ma nà ádrùngbǎ ndirò ádzi

atdí pbìrì-akpà dō. Ní kítè Kàgàwà bhà ìlìlā kīgò, Yèrùsàlemà idù. Ndi kīgò ambénà ifo dō òrù-akpà ò rò, ndàmbe irà dō ndi Kàgàwà bhà rò. ¹¹Ndi kīgò ambénà ùmbìlì dō Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó awáwù-okú dō rò. Kàbhà awáwù nííí àdhàdhì yà kiyó bhèyi arúmbìlì yàspi tí kátina ɔrú odzina nà odu bhà awáwù bhèyi. ¹²Kà-ngbò ka kàkpòrò ní lubhà nííí odu ní ka kórù, mbèmbèna nà ndirò ádzí kunatì nà lubhà. Ndi lubhà tó tsàtsù ííí atdí kumì dóná ɔyɔ nà, atdí kumì dóná ɔyɔ nà màlàyiká ràdù àmbe ngbòya òdò dō. Ndirò í tsàtsù rɔ ka kundí ɔvɔ nííí atdí kumì dóná ɔyɔ nà Pbàisràyéí tó rùgànda-tsù-ɔvɔ. ¹³Adyifò arí ndìto inà rò, kà-rɔ tsàtsù ííí ìbhù, adyifò aròtsù inà rò, tsàtsù ííí ìbhù. Múlayí dóná rò, tsàtsù ííí ìbhù, ndirò mùsùngú-dò nà rò, tsàtsù ííí ìbhù. ¹⁴Ndirò wò ndi kīgò-ngbò nákpòrò lubhà nííí atdí kumì dóná ɔyɔ nà ádròdrò odu ka kúli tsinà, ndíní ka nabhù tí ridzò lubhà. Ndirò, kóró í odu rɔ ka kundí ɔvɔ nííí Tàmà-ngba bhà atdí kumì dóná ɔyɔ nà uvitatále-ɔvɔ.

¹⁵Wò ndi idù ubhínà dhu àwè rɔ màlàyikà nííí dhu ùdhè ka karí ní dhu nà fóná: ndi dhu nííí ɔrò ní ka kóbhòlò-ngbòna ízò. Kálú ndi dhu ndíní ndi ndudhè tí ndi kīgò ní kóró, kóró kà tó tsàtsù mà, kà-ngbò ka kàkpòrò ní lubhà-ɔngò-kpa mànà. ¹⁶Wò ndi kīgò ka kasì iginado ríí ifo àdhàdhì: kà tó ádzínga mà kà tó íhùnga mànà nííí àdhàdhì. Ní, màlàyiká núudhè kóró ndi kīgò-ɔngò-kpa wòrí ízò ní. Í kǝngò-kpa tó ádzínga, íhùnga, kívè mànà nííí àdhàdhì^o mbèmbè ɔyɔ lufù kilòmètèrè tí^p. ¹⁷Màlàyiká núudhè lubhà átò ìndrù arí dhu ùdhè dhu bhèyi. Ní, kǝngò-kpa-ivè nóowúnà ííí rɔ mbèmbè àrùbhù kumì kilòmètèrè tí^q. ¹⁸Kǝngò-kpa nííí yàspi tí kátina ɔrú odzina nà odu ní ka kòsì. Ndirò, ndi kīgò nííí vínà dō rò ríí ɔrò ní ka kòsì, kadù àmbe ale-sisì àla dō òná kiyó ɔ dhu bhèyi kīgò. ¹⁹Ndi kīgò-ngbò nákpòrò lubhà-pfò-ngbò tɔrò ka kanzì nííí ɔrú odziya nà dhèdhèrò odu-tidò. Kà-pfò ka karù ní wemberè tó odu nííí yàspi tí kátina odu, ɔyɔ rí kisé nííí sàfilò, ìbhù rí kisé nííí kàlèdoni, ifo rí kisé nííí zùmaridì, ²⁰imbo rí kisé nííí sàdòniki, azà rí kisé nííí àkikì, àrùbhù rí kisé nííí krisòlitè, àrù rí kisé nííí bèlulò, arùgyètadí rí kisé nííí tòpazò, idre rí kisé nííí krisòparazò, atdí kumì dóná atdí na rí kisé nííí hàyikitò, ndirò atdí kumì dóná ɔyɔ nà rí kisé nííí àmàzisitò^o. ²¹Ndirò, kòkò í atdí kumì dóná ɔyɔ nà tsàtsù nííí atdí kumì dóná ɔyɔ nà yòkpó tó odu. Ìngbàtí ìli ndi tsàtsù mà ka kabhòlò nííí atdí yòkpò. Ndi kīgò ɔ ádrùngbà ngudhà nííí vínà dō rò ríí ɔrò nííí ka kóbhòlò, ràdù àmbe ale-sisì àbhù dō ràla ndi kiyó ɔ dhu bhèyi ngudhà.

²²Ma mala nzà Kàgàwà bhà idza wò ndi kīgò ɔ. Obhó tí, àlè tó Ádrùngbàle Kàgàwà, yà kóró dhu dō aríí ádrùngbànga tó ɔbì nà ale mà, Tàmà-ngba mànà ní ndi kàbhà idza. ²³Wò ndi kīgò aríí ìmbà adyifò mà àbì mànà atdyú nà ndíní ònánga nawù tí. Obhó tí, Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó awáwù náarí ndi kà-ɔnga àwà, ndirò Tàmà-ngba ní ndi kà-ɔ tarà. ²⁴Ndi dhu bhèyi ní ndi, kóró pbìrì ɔ ale nóokoya kàbhà awáwù ɔ, ndirò yà adzì ɔ ádròdrò kámá níiwúya fíyò ònzì nà kà ɔ. ²⁵Wò ndi kīgò tó tsàtsù nííí ka kupbíya nzí atdí idhò ɔ màtí, ìmbà kúbhínga nga nííya ányì nídhuní. ²⁶Kóró pbìrì ɔ ale nóowuya fíyò ifuta mà fíyò ònzì mànà nà ndi kīgò ɔ. ²⁷Ányì, Kàgàwà-nyìkpò ɔ ɔtí atdí dhu mà

o 21.16 Kàgàwà bhà idzá atdíðí ìlā ngari-ɔngò-kpa tó ádzínga, íhùnga, kívè mànà nííí àdhàdhì Yèrùsàlemà-ɔwùtá tó kīgò-ɔngò-kpa tó ɔfò bhèyi (1Ká 6.19-20). p 21.16 Iró, uvitatále Yüwani azè nditè dhu ní ndi kīgò rárí atdíðí àkà kīgò. q 21.17 Iró, uvitatále Yüwani azè nditè dhu ní ndi lubhà rárí atdíðí àkà lubhà. * 21.20 Uvt 28.15-21

nóotsúya nzí. Ndirò yà òndrò ka kóndrò atdííd dhu ònzi arí ale mà, títò ùno arí ale màna nóotsúya nzí ànyì átò. Pbétù, kà-ò otsúya ale ní yà Tàmà-ngba bhà ípírònga tó bhùkù ò ka kándí ɔvòya ale kèlě.

(Zèk 47.1-12)

22 ¹Wò dhu-dzidò, màlàyikà nítè ípírònga tó idha-akpà idù. Ndi idha ní kíràwulì ò nga bhèyi ale-nyìkpò rí ndòtò òna nà, ràdù àmbe àhu dō Kàgàwà bhà ndirò Tàmà-ngba tí kátina ale bhà ádrùngbà kamà tó tombi ò rò. ²Wò ndi idha náambénà òku dō átsí Kàgàwà bhà kigò ò ngudhà ò. Ndirò, ɔɔɔɔ ndi idha-bidò ífì dhu ní ípírònga àbhù rí ìndrù tò itsu. Ndi itsu aránà ò'ò rō atdí kumì dónà ɔyónà-gùna, atdí atò rō, kà-tì ní, kà raránà ò'ò rō atdí-gùna atdí àbí rō. Ndi itsu-bí nónzi rō ka kowúnà pbabí tí, kigù kórò pbìrì ò ale ní. ³Kàgàwà ófù dhu tí ka kózùna atdí dhu mà ní'íya ìmbà tdítò. Kàgàwà mà Tàmà-ngba màna tó ádrùngbà kamà tó tombi ní'íya wò ndi kigò ò. Ndirò, Kàgàwà bhà ale nùuléya ka. ⁴Abádhí náalaya Kàgàwà-nyìkpa, ndirò ka kándíya kòvò abádhí-nyìndri rō. ⁵Kúbhingà nga ní'íya ìmbà tdítò, ndirò ka k'íya ìmbà tarà mà adyifò màna tó awáwù-atdyú nà. Obhó tí, Ádrùngbàle Kàgàwà náawùya ndi abádhí-dònga, ndirò abádhí ɔnyaya idzi dhòdhóhóngà nà.

(Màt 16.27; Gàl 6.7-8; Upf 1.1-3,7-8)

⁶Wò dhu-dzidò, wòrí màlàyikà náadù àtìna ima nì: «Yàrí bhùkù ò rí'í ɔte ní obhónà ɔte, yà ìmbà títò rí'í òna ɔte. Ndirò, Ádrùngbàle Kàgàwà, yà ^{*}pbànábí ùnda arí pbìndà Ìlìlā-Alafí-otù ò ale, níví ima, pbìndà màlàyikà ndíní ìnzá òtrò kàsùmì ò rí ònzi dhu mitè tí pbìndà kasutále tò.»

Yèsù ríngò dhu

⁷Yèsù ràtina: «Kàní ma mírà ìnzá òtrò kàsùmì ò! Hirò ònzi rí ale ní yà pbànábí ùno ɔte tò òfò ò rí'í yàrí bhùkù ò ɔte ní'í rí ale!»

⁸Ima Yùwanì ní ndi ma mìrì ndi dhu, madù àlanà. Ní, i dhu ma mìrì, madù àlanà rō, ma mitsi wò i dhu nítè idù màlàyikà-ònzì, mulě ka. ⁹Pbétù kádù àtìna ma nì: «Ìnzè! Nzónzi dhu wò dhu bhèyi! Ima ní kasutále kèlě ìnyi bhèyi, adónu pbànábí bhèyi, ndirò yàrí bhùkù ò rí'í ɔte ní'í arí ale bhèyi! Kàgàwà ní ndi nyi nyádù àkà nyuko nyi ɔnzìnà ale!» ¹⁰Tdítò, kádù àtìna ima nì: «Àpé nyodo yà pbànábí ùno ɔte tò òfò ò rí'í yàrí bhùkù ò ɔte òdhù ò, i dhu ràkà ònà kàsùmì nínùdù wà ndi nídhunì. ¹¹Nzére dhu ònzi arí ale nàkà ndòngò nzére dhu kèlě ònzi. Ndirò, Kàgàwà-nyìkpò ò ɔtì ale nàkà ndòngò nditi ndi dhu bhèyi tí. Ídzi dhu ònzi arí ale nàkà ndòngò ídzi dhu kèlě ònzi. Ndirò, Kàgàwà-nyìkpò ò flà ale nàkà ndòngò ndi kèlě ù'ò ndilā Kàgàwà-nyìkpò ò.»

¹²Yèsù ràtina: «Kàní ma mírà ìnzá òtrò kàsùmì ò! Ní, ma mírà mùkimbà nà fudú, ndíní ma mubhò tí ìngbàtí ìlì ndi ale mà ndi ale anzi kasu-bvu rō. ¹³Ima ní Álúfà ndirò Ómégà, kà-tì ní kórò dhu apè ndi ròná rò ale ndirò kórò dhu ríku dónà rò ale.»

¹⁴Hirò nónziya ale ní kākà ròyá mberù ù'ò rí rìlā ale. Abádhí ní ndi kigò ò otsúya ndi kigò tò tsàtsù ò, 'àdù ípírònga ìbho arí ìndrù tò itsu-kpò òtò. ¹⁵Pbétù, ìrinà rò okoya ale ní itsě, yà ìnzá nga nòfò dhu ònzi arí ale mà, òndrù òndrù arí ale mà, mènynòni ònzi arí ale mà, ìndrù òkye arí ale mà, sànamù èlě arí ale mà, títò nózè 'àdù kùnò ale màna.

¹⁶Yēsù rätina: «Ima, ma mòvì pbàkà màlàyikà ndíní adì tí kóró kòrí dhu tó ngàmì tí *kànísá ž. Ima ní Ádrùngbà kamà Dàwudi-dhú tó mùdzukuru, yà kútsingánà arúmbili alali.»

¹⁷Ndirò ìlìlă-Alafí mà Àdhìngbă mànà rätina: «Írà!»

Ndirò, yà dhu ìrì rí ale náká ndàti átò: «Írà!»

Idha-atdyú nà ríí ale náká ndìrà, ndirò ípìrǒnga tó idha nòzè ale àká ndìrà kàko tírǒrò.

Dhu riku dóná rò ɔte

¹⁸Ima Yùwanì, ma mí yàrí dhu òvɔ kpangba yà pbànábí ɔte tó ʒfɔ ž ríí yàrí bhùkù ò ɔte ìrì rí ale tò kóró: ndi ale apé dhu isě yàrí bhùkù ò ka kándí dhu dǒ, ní ndi ale rǎbàna àpbè dǒ, Kàgàwà iséya yà yàrí bhùkù ò ka kándí àpbè isě tí. ¹⁹Ndirò, ndi ale apé atdí dhu mà nípfǒ wò ndi pbànábí ɔte tó ʒfɔ ž ka kándí yàrí bhùkù ò ɔte ò rò, ní Kàgàwà nípfɔya ndi ale àmbènà àbàna yà ndi bhùkù ò ndi ndókò fɛndá làká ndi ale tò dhu-dǒngadhu-dǒnga. Ndi ale otsúya nǎ Kàgàwà bhà ìlìlă kigò ò, ndirò kǒtɔya nǎ yà ípìrǒnga àbhě arí ìndrǔ tò itsu-kpǒ.

²⁰Wǒrí dhu tó obhǒnga itè rí ale rätina: «Kàní ma mǎrà inzá òtrò kàsùmì ž!» Àmìnà! Írà, Ádrùngbǎle Yēsù!

²¹Ádrùngbǎle Yēsù àká ndàso nyí kóró!

Odú r'ó'w dhu-tì

A

Ábhàlì: Ábhàlì ní atdí ale-owù ǝ arúbhi ale, ndi ale ràdù àrà dhu ùdhe rǝ fíndà. Bàtizò nubhónà Yùwanì nǝí'í inè pbìndà ábhàlì nà. Ndirò, Yèsù bhà ábhàlì nǝí'í inè átò. Uvitatále tó bhùkù ò, ábhàlì ní Yèsù ná'ù ale.

Abhu-nzìnzì: Abhu-nzìnzì ní ale t'ábhunà t'ábhunà. Pbàìsràyélí t'ábhúya-nzìnzì ní'í Àbràhamù mà, Ìsakà mà, Yàkòbhò mà, fíyó inzo màná. Atdídhená Andítá ò, ka kǝ ádrùngbǝ kamà Dàwudì nánzì átò ale t'ábhunà-nzìnzì tí (Kas 2.29).

Ádròdrǝ ale: Ádròdrǝ ale tí ka kátina ní ìndrǝ ùnda arí, ndirò ngàtsi ní ìndrǝ òdò arí pbìrì ǝ, pbanga ǝ, ndirò kànìsà ǝ màtí ale.

Ádrùngbǝ kamà: Ádrùngbǝ kamà ní kámá dǝ ádrùngbǝle.

Ádrùngbǝ kamà bhà idzi ní kǝnyù idzi òná kàsùmì. Kàbhà pbìrì ní kà rǝí ádrùngbǝnga nà dǝyá ngari.

Afi: Afi ní dhu àbhǝ arí rìvè dhu, ndirò dhu ìnzǝ arí dhu. Andítá ò, kà-tì ní inzǝ flǝ Kàgàwà-nyìkpó ǝ dhu (Màt 16.6,11-12; 1Kò 5.6-8; Gàl 5.9). Pbètù, Màt 13.33 mà Luk 13.21 màná ò, kà rǝtèna ní Kàgàwà bhà Idzi.

Àgìripà: Ungbòta-Ɔwútá ò, Àgìripà ní'í ǝyǝ ádròdrǝ kámá dǝ Ɔwǝ: 1. Wemberè tó Àgìripà ní'í Pbàyàhúdì tó pbìrì dǝ ádrùngbǝ kamà, rǝpè ndì ifo kumì dóná atdí nà ató dǝ rò, ràrà àhù ifo kumì dóná ifo nà ató ò Yèsù ka kùgù dhu-dzidǝ. (Kas 12.1-23). Ka ní'í Ádrùngbǝ Hèròdè tí ka kátina ádrùngbǝ kamà Hèròdè bhà mùdzukurù. Ndirò, kǝbhù Yàkòbhò, Yùwanì t'ádòná kòkèrè dóna, rǝvè (Kas 12.1-2). Kǝbhù Pèterù kosò imbi ò átò (Kas 12.3-19). 2. Ɔyǝ rí kǝsè Àgìripà ní'í yà Pbàyàhúdì tó pbìrì tó múlayí dóná rò ì nòtù mùlengù dǝ ifí ádrùngbǝ kamà tí ale, rǝpè ndì ifo kumì dóná àrù nà ató ǝ rò. Uvitatále tó bhùkù 26 ò ka kándì dhu bhèyi, àbadhi-ònzǝ nga ní ndi Pòlò nánzì mùsambà ní.

Àlbatrò: Àlbatrò ní odu-tidò, yà tsùpà ka kòbhólóná ní, kadù atdidǝ arǝngu akye-tidò núdhò òná odzi tò. Kà ǝ akye ní ndi Màrìyà tí kátina tsìbhàle núdhò Yèsù-pfò dǝ (Màt 26.7; Mrk 14.3; Luk 7.37).

Alindra: Alindra ní itdyù ka kítduyù itsu-dha, yà mbèyi arǝngu kàzu ò ka kòbì ndì rò itsu-dha.

Àmǝ: Àmǝ ní Ɔnzìnánga ǝvè ale, yà ìnzǝ aródhì ale. Ndirò ka ní yà Ɔbì ní ka kòhò Ɔnzìnánga ale mà.

Andítá: Andítá ní yà dhèdhèrò ale núundì Bìbìliyà ò kóró bhùkù, rǝpè ndì Ɔpèta ò rò, ràrà àhù Upfòta ò. Ka kǝ kàtì átò Kàgàwà bhà Andítá tí.

Àvùkă: Àvùkă ní ìndrù dǎ arí ndùgye anya núno ka kí rò ale. Yèsù ní yà ndì ná'u ale tó Àvùkă Kàgàwà-ònzí (1Yù 2.10).

Àwèrù: Àwèrù ní ìbhè òkye arí ale. Péterù ní'í àwèrù inzà Yèsù nápè ndànzi pbìndà ábhàlì tí rórò.

A'uta: A'uta ní Kàgàwà bhà Ɖte nyú, Yèsù bhà Ɖte ná'u ka kí dhu, ka nyú ná'u ka kí dhu, kà-dǎ ka kí ale-atdyú nílí dhu, ndirò kà-rǎ ka kí ale nípbi dhu.

B

Bàtǎ: Bàtǎ ní ádrùngbǎ ibhú-tidò. Awe nóodínà ka dónà ka kùsò ádrùngbǎ mberù nǐ, ndirò ka kodínà ka ngayí nǐ átò (Ándà Mrk 6.48; Kas 27.40). Kòmbí arí'í bàtǎ ní mùterè nǐ arúbhi idha dǎ tiyàdò.

Bèlìzèbuli: Bèlìzèbuli ní nzère-alafí tó ádrùngbǎle, yà Sitanì tí ka karátina pfòmvo (Màt 12.24). Ndi ɔvo-tì nyú ní «Mǎmò tó ádrùngbǎle». Ungbòta-Ayí ò ka ní'í Èkrǒnì ǎ mǎngù-ngba (2Ká 1.2-16).

D

Dèkàpoli: Dèkàpoli ní yà adyifò náarí ndito Yòròdanì tó idha-akpà-bidò inà rò idrè kigò ní'í'na òná pbìrì-ɔvò. Pbàgìríkí t'ávàna ǎ, kà-tì ní idrè kigò. **Dìni:** Dìni ní ìndrù bhà a'uta nídè dónà dhu núlǎ ka karí tí dhu.

Dìnarì: Dìnarì ní'í Pbàróma-bvù fùrangà. Yèsù bhà kàsùmì ǎ, atdí dìnarì ní'í atdíku idho tó kasu tó mùkimbà.

Dìvayi: Dìvayi ní vinyò tí kátina itsu-tidò-kpò nǐ ka karóbhòlona iwà. Pbàìsràyélí nóongónà àdù dìvayi núdho átò ròyá otú dǎ, pbabì tí.

Diyàkónǎ: Diyàkónǎ ní Kàgàwà bhà-dzá arí kasu ònzi pbàkùrù mànà ale. Yà pbàkùrù rǐ alafí nàndà kasu ònzi rò, abádhí kàsù ní 'àndà alafí tó kasu ònzi rí ale mà abvo-ayí mànà rǐ atdyúya òho dhu, ndirò ní 'òdò kànìsà rǐ'í nà malì tí dhu-tsí. Ngǔkpà Kànìsà ǎ, diyàkónǎ tí ka kánzina ale ní Padèrè tí ongo tí ka kí kàsùna àndà ale.

E

Èliya: Èliya ní Ungbòta-Ayí ǎ i'í Kàgàwà bhà nabi tí ale (1Ká 17-19).

Atdí kàsùmì ǎ, Pbàyàhúdì irè nga ndi Èliya radùya ndì ndirà yà adzi dǎ tdù Màsiya (Ògùba) ira rò (Màl 3.22-23). Pbétù Kàgàwà adù ivinà ní Bàtizò nubhónà Yùwanì, rirà Yèsù bhà otu nóbhòlò. Ndi dhu bhèyi ní ndi, kivi Èliya yà ndi ndakò fíndá làká dhu bhèyi (Màt 11.11-14; 17.1-13; Luk 1.17).

G

Gòlògotà: Gòlògotà ní Yèsù ka kutó mùsàlabhà dǎ dónà pbìrì-ngba. Ndi ɔvo-tì ní ale-dò-kpa tó ngari. Kí'í irinà rò Yèrùsàlemà tó kigò tò.

H

Hàràdalì: Hàràdalì ní itsu-tidò. Kà-kpò narí ànínì dhu-tútù-nzo nyú.

Hemě-dzà: Hemě-dzà ní Pbàìsràyélí-nzìnzì náakò òná idza-tidò (Ɖpt 18.1). Mísri rò ì ùvò rò, pbàìsràyélí náakò átò hemě-dzà ǎ rùngù

ʒ (Uvt 33.8). Ndi rùngù ʒ, abádhí ongónà tsùya nándu, 'ùlě Kàgàwà átò hemě-dzà ʒ. Ndi idza-ŋga ka kundɔ ɔɔ, mberù-íyà-ba ní: atdí ngari ní? Kàgàwà-nyìkpó ʒ ɛ́lā ngari tí ka kátina ngari, ndirò ngàtsi ní? atdíɔ́ ɛ́lā kà-nyìkpó ʒ ngari-tsí. Ndi ngari ʒ í? dhu ní Ungbòta tó Sàndukù tí ka kátina sàndukù (Uvt 25.10).

Hèrɔdè bhà ábhàlì: Hèrɔdè bhà ábhàlì ní? Pbàyàhúdì nínzì ʒ atdíɔ́hená ale. Ngàtsi ní ka kátinà abádhí Hèrɔdè bhà ale tí. Abádhí í? ádròdrɔ ngari ʒ, fíyó irèta ràdù ndàkɔ Hèrɔdè mà Pbàrómá màná tó irèta nà. Gàlìlayà tó pbìrì ʒ, Hèrɔdè bhà í ábhàlì mà núungbò í Pbàfàrisáyó nà ndíní í iri tí í, 'àbhu Yèsù kohò (Mrk 3.6; 8.15). Yèrùsàlemá tó kígò ʒ, kòkò ʒyʒ ale-tidò núungbò í átò atdíkpá, ndíní í idyí tí Yèsù-idà-dò ʒtèna ʒ Kàyisara tó ka kúbhòna pàratà nàndà dhu ní (Màt 20.16; Mrk 12.13).

I

Hèrɔdè: Hèrɔdè ní? Pbàyàhúdì tó pbìrì ʒ ádròdrɔ kámá dɔ ɔɔ. Yèsù núgu ka kí rò í? ádrùngbà kamà tí Yùdeyà tó pbìrì ʒ ale ní? Ádrùngbà Hèrɔdè tí kátina Hèrɔdè (Luk 1.5). Ka ní ndi níní nzónzo navì kòkyè Bètèlèhemù tó kígò ʒ (Màt 2.13,16). Ngùkpá Hèrɔdè ní? kà t'ídhùnà Hèrɔdè Àtipasì mà, kàbhà pbàdzukuru Wemberè tó Àgìripà (Uvt 12.1-23) mà, ɔɔ rí kisè Àgìripà màná (ʒú ʒ Àgìripà dɔ ka kàwe dhu). Àtipasì ní? Gàlìlayà tó pbìrì ʒ ádrùngbà kamà. Kàbhù ndi Bàtizò nubhónà Yùwani-dò kòkèrè. Ndirò, Pilatò náavi Yèsù kowù nà kà-tíʒ ndíní kùkɔ tí ànyàna (Luk 23.7-12).

Ìmbà ʒnà afi nà m̀gati tó m̀hendù: Ìmbà ʒnà afi nà m̀gati tó m̀hendù ní Pásika tó m̀hendù-idhò-dzidɔ Pbàisràyéí nóongónà ʒnzìnà atdí yengè tí m̀hendù. Ndi kàsùmì ʒ, abádhí nóongónà Mísri tó pbìrì ʒ rò Kàgàwà nípfò í 'ùvò ino kàsù ʒ rò tí dhu nírè, 'àdù àmbe ìmbà afi nà ʒnà m̀gati kèlě nónyè dɔ (Uvt 12.14-20).

K

Kàgàwà bhà Andítá: Kàgàwà bhà Andítá tí ka kátina dhu ní Bìbìliyà, yà àndí tí ka kándí Kàgàwà bhà Ɔte (Uvt 17.14; Yèr 36.2). Angyi kòngónà ìtèna dhu ní Ungbòta-Ayí tó bhùkù (Yùw 5.39; 7.15; Kas 17.11). Tdíɔ́dɔ kàdù Ungbòta-Ɔwútá tó bhùkù mà nítè átò (1Tì 5.18; 2Pé 3.15-16). Í Andítá ʒù pbàkrístò arí Kàgàwà nyú nítè ndi ndítírò dhu tí (2Tì 3.16).

Kàgàwà bhà Idzi: Kàgàwà bhà Idzi tí ka kátina dhu ní Ábadhi mà nínzì ʒ irita pbìndà ale màná. Ndi Kàgàwà ní ndi í pbìndà ale tó Ádrùngbà kamà. Kàrí abádhí-ngbò nòdò, ndàdù abádhí rí atdyúna òho kórɔ dhu nábhù abádhí tò. Kàrí abádhí ùnda, ndàdù í? ádrùngbànga tó ɔbi nà dýá.

Kàgàwà bhà Idzi ʒ bhà ní yà Kàgàwà dɔ tí atdyúya núli, 'àdù àmbe kùnò dhu kèlě nífu dɔ ale.

Yà adzi ʒ Yèsù Krístò ìrà rò, ndi Idzi níira àhu ndi adzi ʒ ɔwútana tó ʒfò ʒ. Kàngbe ndi otu ìndrù tó róngò òngo Kàgàwà bhà ale tí, ndirò róngò ùbhi atdíkpá kà màná irita-ɔwútá ʒ. Yèsù Krístò ríngo yà adzi ʒ rò, Kàgàwà bhà Idzi náakáya atdíɔ́, ndàdù ndítè kpangba kórɔ ale tò.

Kàgàwà bhà idza: Kàgàwà bhà idza ní yà atdí tí ongónà íí Yèrùsàlemà tó kígò ǝ Pbàyahúdí tó sǝmǝ-dzà. Ndi idza-tsidò-ǝnga ka kundo ífo. Wemberè tó ngari níí vèbhále mà nzónzo màna kèlè nóongónà òtsù ònà víya dǝ rò ngari. Ɔyo rí kisé níí kpabhále tó ngari. Abádhí ongónà ùda vèbhále tó tsí ònanǝ ànyì ì òtsù rò. Íbhù rí kisé níí pbàkùhání mà pbàláwí màna kèlè nóongónà òtsù ònà víya dǝ rò ngari. Ízǝ tó perè nábhu rǝrà Kàgàwà tó kpatsìbhále nóongónà òtsù òtsù íbhù rí kisé ngari ǝ. Ndirò sǝmǝ-dzà-tsidò isè rí ífo kà-tsidò níí sǝmǝ-dzà nyú ndítírò mà íbhù kà-tsidò màna kóró ngbò nǝkpòrò, ndìli átsí ádrùngbǝ ngari-ba. Pbàyahúdí mà ìnzí ní Pbàyahúdí màna nóongónà inè 'òtsù kà-ǝ. Ànyì rò nga ní ndi Músà bhà Ɔyátá tó mǝlímó nóongónà dhu ùdhe indrù tó ní, ndirò 'àdù 'àgò nzínziya ǝ ní. Sǝmǝ-dzà nyú ǝ kàluga nííí Ɔyo: wemberè tó níí «lílǝ ngari» tí ka kátina ngari, ndirò Ɔyo rí kisé níí «atdíǝ lǝ ngari» tí ka kátina ngari. Ndi-tsí mà-ǝnga ka kundo wemberè tó màna íhù mberù-yà-ba ní. Ndi mberù-ǝnga ní ndi ndi nufà átsí rò, ròpè ndi Ɔrù rò, rǝrà àhu obvò, yà Yèsù avè mùsàlabhà dǝ rò nǝnganí, ndi dhu ràdù ka ná'ù ale àbhù ròngò òte kà màna itírò (Màt 27.51; Mrk 15.38; Luk 23.45). Pbàkùhání nóongónà izǝ tó perè mà ngǝkpà perè-tidò màna núbho Kàgàwà tó indrù-Ɔvò rǝ Kàgàwà bhà idzá rò. Obhó tí, kùhani nóongónà òtsù ilílǝ ngari ǝ kútsingá ndirò pbítsòngǝ, ndàrà mbèyi arǝngu kǝzu ǝ ka kòbì ndi rò alindra-tidò nóbì itsòta tó kǝsumì ǝ. Ndirò, yà ato náarǝrà rǝ, pbàkùhání tó ádrùngbǝle nóongónà òtsù atdíǝ lǝ ngari ǝ atdí-gùna kèlè tí, perè tí ndi ndúbhóna Kàgàwà tó Ɔyǝ izǝ-azù nà fóna: atdí rǝí pbindà nzérénga-okú dǝ rò, ndirò ngǝtsi rǝí indrù-okú dǝ rò. Bìbiliyà ǝ, Kàgàwà bhà idza tí ka kátina dhu ní ndi idza nyú ndítírò, ndirò ní ndi idza mà ífo tsinàdò màna kóró atdíkpá. Yà ato náarǝrà rǝ, Pbàyahúdí nóongónà òwu fíyǝ ádròdrǝ mùhendù ònzì átó fíyǝ sǝmǝ-dzà ǝ rò. Ngǝtsi kǝsumì ǝ, ka kí Kàgàwà bhà idza náti Yèsù-ngbò tí.

Kànisa: Kànisa ní atdí ngari ǝ arí 'ùndù 'òngò Kàgàwà ùle, 'àdù òtèna ìrì Yèsù ná'ù ale tó mùtù. Ka ní átó yà Yèsù ná'ù yà adzi dǝ ale kóró.

Kàsé: Kàsé-tì náarǝí ibí nyú: Wemberè tí, ka ní dhu nódò rí dhu. Upf 5.2 ǝ, kǝràtasí-yà-ba-tsù rǝ ka kǝpbǝ kàsé rǝtèna dhu ní inzǝ indrù àkǝ ndùni dhu rǝrí kà'ò dhu, pbétù Kàgàwà rùni wà ka. Ní kàsé-tì ní ndi nòrù dhu, ndirò tsùna àpbí ndi dhu. Ɔyo rí kisé ní, kà-tì ní nditè indrù bhà dhu tí atdí dhu rǝí dhu. Ilílǝ Alafí rǝí àlè-nyutsì dhu rǝtèna ní àlè rǝrí Kàgàwà bhà ale nyú dhu (Èfe 1.13; 4.30). Íbhù rí kisé ní, kàsé-tì ní atdí dhu tó obhóna: bhàruwà, dhu ka kòdzì dònà bhàruwà... Ífo rí kisé ní, kà rǝtèna ní òbholò ka kòbhòlò dhu-tidò.

Kàyafà: Kàyafà níí Pbàkùhání dǝ ádrùngbǝle. Abádhí Anà màna níí Pbàkùhání dǝ ádròdrǝ ale yà bàtizò nubhónà Yùwani rǝ pbindà kasu òpè rò (Luk 3.2). Ka ní ndi Yèsù òho ka kí dhu tó irèta ka kalú pbindà idzá rò ale. Ndirò kǝí inè átó Péterù mà Yùwani màna-ànyǝ núnò ka kí rò.

Kayinò: Kayinò ní mùhàgù bhèyi arí indrù-dzùnà ònzì ànò t'ánòta ní ífo pfóna nà izǝ-tidò. Kà-bvu rǝí ake mùhàgù-bvu dònǝ, ndirò ka ní

yorowa tó iza. Yèrùsàlemà tó kigò ò ndi ndótsù rò, Yèsù atsu kà-dǝ ndi ndàdi rórò (Màt 21.6), ritè ndi màrùngà tó ádrùngbǝ kamà tí.

Kàyìsarà: Kàyìsarà ní'ì Pbàrómá tó pbìrì ǝ ádròdrǝ kámá dǝ kámá-ovò. Wemberè t'ále abádhí nzínzi ǝ ní'ì Kàyìsarà Ògústò (Luk 2.1). Ngũkpà-tsí ní'ì Tìbèriyò (Màt 22.17), Klòdiyò (Kas 18.2), Nerò (Kas 25.12,21), ndirò Titò.

Kíkí: Kíkí ní ale-ndi nípba arí dhèdhèrò andi-tidò. Dòtsí ndi núní ní yà ale-ngbò nábhù arí rùbǝ, ràdù nditdi-tinàdò. Pbàyàhúdí-bvǝ, ka kongónà kíkí nà ale nózù Kàgàwà-nyìkpó ǝ òtì ale tí, kadù ipfonà ràrà àdi itse pbanga ǝ rò (Law 13-14). Ndi ale rǝgù dhu ní iwà kù'o ndi ndilǝ dhu.

Krístò: Krístò ní Kàgàwà útri fìndà ale. Pbàgìríkí t'ávàna ǝ, Krístò-tì ní «ùtrí ka kútri ale», ndirò Pbàyàhúdí t'ávàna ǝ, ka kí kànzi «Màsiyà» tí. Ka ní ndi yà Kàgàwà akò fìndá làkà ndi ndiviya indrǝ tó dhu tí *Ògùba. Pbètù, Pòlò undí bhàruwà ò Krístò rǝ indrǝ-ovò tí. Ka karí kònzì Yèsù-ovò rǝ, ròngò «Yèsù Krístò» tí.

Kùhanì: Kùhanì ní indrǝ-ovò rǝ arí ide Kàgàwà-ònzì ale. Pbàkùhání ní ibí kùhanì. I pbàkùhání ní'ì dǝyá ádròdrǝ ale nà. I ádròdrǝ ale ràdù ì'ì atdí dǝyá kamà nà. Yèsù rǝvè ònà atò ǝ, pbàkùhání tó ádròdrǝ ale dǝ kamà ní'ì Kàyàfà.

Kìfukù: Kìfukù ní bàtò náaride ró nga.

L

Lìwalì: Lìwalì ní kámá dǝ ádrùngbǝ kamà-ovò rǝ arí kasu ònzi ádrùngbǝle.

M

Mànà: Mànà ní'ì Kàgàwà ongónà àbhunà ràwà ì òrù-akpà ò rò Pbàisràyéí tó ònyè tí dhu, yà rùngù ǝ abádhí ní'ì ifo kumì atò tí rò (Uvt 16.13-21). Ka kongónà kùwa bhòtsungá nyú, inzì kadù òdòná tsútsǝ nga tó. Pbètù, tsútsǝ nínganì sàbatù ní'ìna rórò, ka kongónà àdù kùwa ǝyò idho nònzì rí dhu-bvùtí. Ka ní'ì òwǝwù dhu, ndàdù ndànguru àngùrù tí. Ndirò ka ní'ì iti-dha bhèyi ókyè dhu. Yèsù náati ndi mànà rí'ì pbìndà ǝfò, yà òrù-akpà ò rò írà ipìrǝnga tó mùgati (Yùw 6.31-35). Upf 2.17 ò, mànà ka kìtè Yèsù ná'ù ale tó ipìrǝnga tó ònyè tí.

Mànèmanè: Màmèmanè ní itsu-dha ní ka kòbhólónà mbèyi aróngu akye-tidò.

Màsiyà: Ándà Krístò dǝ ka kàndí dhu ró nga.

Màzàbahù: Màzàbahù ní yà perè tí ka kùbhòna Kàgàwà tó dhu núbì pbàkùhání nóongónà dòná rò mizà-tidò.

Mùsà bhà Uyátá tó màlímó: Mùsà bhà Uyátá tó màlímó ní'ì yà Mùsà-fò Kàgàwà abhù pbìndà Uyátá nùdhe ongónà Pbàyàhúdí tó ale. Ndirò, abádhí ongónà ùdhenà dhu ní'ì Mùsà bhà imbò bhùkù ò ndi Mùsà andí dhu.

Abádhí nzínzi ǝ atdídhenà ale ní'ì inè átò yà Pbàyàhúdí-bvǝ ádròdrǝ anya nitdínà ale nzínzi ò. Ndirò abádhí nzínzi ǝ ngũkpà ale ní'ì Pbàfàrisáyó átò.

Mùsà bhà Uyátá: Àndà Uyátá dǎ ka kǎndĩ dhu.

Mùtini: Mùtini ní Pbàyahúdí-bvǎ atdí itsu-tidǎ. Ka karí kòzò atdí dǎ atdíkpá vǐnyò-kpa màná (1Ká 5.5; Luk 13.6). Kà-dǎká mà vǐnyò-bǐ màná arí ìtèna ní mběyi ka kóko dhu mà ònzì màná. Kǎróvi idě ndirǎ kà-bǐ ní ka karí kázú itsu-kpǎ-ngbò ùtsi (Ōpt 3.7). Kà-kpǎ ònyu ka karí ònyú màtí. Nzére-tinàdò, yà ìnzì ka karí ònyuna ní irí ǎ mùtini-kpǎ (Yèr 24.2; 29.17). Yèsù afù mùtini-kpa-dǎ ìǐ dhu ní bǐna kèlě. Ndi kàsùmi níǐ inzà kà-kpǎ nàpè ǎ ǎ òná kàsùmi (Màt 21.18-22).

Mùgati: Mùgati níǐ ndi Pbàyahúdí tǎ ònyu-nzìnzì nyú. Abádhí ongónà kǒbhòlǎ afi nà ì àngbò nganù-ra ní, 'àdù òbìna furù ǎ. Kàbhà ǎfǎ nóongónà ndànguru àngùrù tǐ, ndàdù ìǐ dhu-sálà sàlà tǐ átò. Abhò kǒnzì idhò rǎ, kǒngónà idzò tǐ idzò, ndirǎ ndàdù ndìnzà. Fiyǎ pásika tǎ mǔhendù tǎ kàsùmi ǎ, Pbàyahúdí nóongónà ònyànà atdí yengé nyú tǐ ní ìmbà òná afi nà mùgati (Uvt 12.15-20; 13.3-10). Afi-tǐ ní inzà ìlǎ Kàgàwà-nyìkpǎ ǎ dhu (Màt 16.6,11-12; 1Kò 5.6-8; Gál 5.9). Pbétù Màt 13.33 mà Luk 13.21 màná ǎ, kà rǐtèna ní Kàgàwà bhà Idzi. Ngàtsi kàsùmi ǎ, mùgati tǐ ka kátina ìlǐlǎ Andítá ǎ dhu ní ònyu kèlě (Ōpt 3.19; Mbà 6.8). Ndirǎ, màná ka kati átò òrù-akpà ǎ rǎ irà ònyu tǐ (Zàb 105.40). Ungbòta-Ōwátá ǎ, Yèsù rǐ nditè «Kàgàwà bhà mùgati» mà «ìpǐrǎnga tǎ mùgati» tǐ (Yùw 6.33,35). Kǎvò Pásika tǎ mǔhendù tǎ mùgati ndàtì yà nzérenga t'ále-okú dǎ rǎ ndi ndábhùna rǎvè ngbǒna tǎ ǎfǎ tǐ.

Mùhàgù: Mùhàgù ní ìndrǔ arúbhi dǎnà ngàmiyà bhěyi izǎ-tidǎ.

Bǐbìliyà ǎ pbànowí núugyénà ali mùhàgù dǎ ì àngìlì rǎrǎ. Bvùna ǎ rǎ, mùhàgù nòsè òsè tǐ kayinò dǎnà, ndirǎ kǎrǐ dǎna-tì nǎ mùdzùkà nà. Ka ní nzǐ yorwà tǎ izǎ kayinò bhěyi.

Mùngǔ-nzo: Àndà sànamù dǎ ka kǎndĩ dhu.

Mùsàlabhà: Mùsàlabhà ní yà atdí dǎ dhu nàfǎ, kadù ànyàna nǒtdì ndíni ka koho tǐ ale nǔtò ka kongónà dǎnà itsu-afà. Yèsù mà, ǎyǎ ogbotále màná ka kutǎ mùsàlabhà dǎ.

Mùtèndé: Mùtèndé ní Kàgàwà tǎ ka kábhùna perè tǐ izǎ nǒbhòlǎ arí ale.

N

Mizèyitunì tǎ pbìrì: Mizèyitunì tǎ pbìrì níǐ kyèrǒkyèrǒ Yèrùsàlemà tǎ kigò tǐ, yà adyifǎ nàarí nditò kà tǎ ìnǎ rǎ (Zàk 14.4; Màt 21.1; 24.3; 26.30). Kǐǐ mizèyitunì tǐ kátina itsu nà dǎnà, ndirǎ kà-dòtsirǎ níǐ ìfǎ. Gètèsèmanì tǐ kátina ngari níǐ ndi pbìrì-pfǐ-rǎ. Ka karí irèna dhu ní, Yèsù radzì òrù-akpà ǎ ndi pbìrì dǎ rǎ. Pbétù, Lukà rǐ kàti Bètànìyà tǎ kigò-tǐ rǎ adzì dhu tǐ (Luk 24.50).

Mizèyitunì: Mizèyitunì ní Pbàisràyélì-bvǎ itsu-tidǎ. Kà-kpǎ ònyu ka karí ònyu, kadù akye mà ìpfo òná rǎ. Ndi akye rǐnè kǒnzì kasu ní ònyu t'óyèta-dzà ǎ, kǒdhò tarà ǎ kà-ǎ idha tǐ, ndirǎ kutri ale ùtrǐ màtí ní. Ka kongónà kùdhò ádrǎdrǎ kámá mà, ndirǎ kùhanì tǐ ka kǐlǐna ale-dǎ-tsírǎ, rǐtè dhu iwà ka ràbhù kasu kà-fǎ. Kà-kpa àtsà ka kongónà átò kǒbhòlǎ dhu-wǎyǎ ní, kadù ngbǒna mà àtìli mběyi nyú: (Tòr 24.20; Zǒz 9.8; 1Ká 17.12-16; 6.23; 1Sà 10.1).

Nabì: Nabì ní Kàgàwà-ǎvò rǎ aróte ìndrǔ tǎ ale. Kǎrǐ Kàgàwà òzè ndùnò pbìndà ale tǎ dhu núda abádhí tǎ, ndàdù ndònzì rǐ dhu nǒvǎ

angyangyi indrũ tò. Kàgàwà bhà pbànábí ànò dhu nótù ka karí Ungbòta-Ayí mà Ungbòta-Ḑwútá màná tó bhũkù ò. Kà-tì ní, yà Ungbòta-Ayí ò i'í pbànábí mà, Bàtizò nubhónà Yùwanì mà, kànísá ǝ arí'í pbànábí rìrà àhu indo nga ò màtí màná ràrì pbànábí kèlě átò.

Nàngà: Nàngà ní ndì ná'e suma-dyí, yà idha ò ka karí idòna ndíní bàtò nabhè tí ridè dhu.

Nardò: Nardò ní irí-tidò. Kà-ò rò ka kongónà ipfona dhu ní ndrùù aróngu akye-tidò.

Ngàmiyà: Ngàmiyà ní kayinò bhěyi arí ndì ná'e ànò nánò iza-tidò. Kàrì ibí idho nyé nónzi inzí ndì ndí ònyè nónyu, ndirò inzí ndì ndí idha nómuvè rórò rùngù ǝ.

Nganù: Nganù ní m̀gati òbhòlo ka karí ràna nì itse-tidò.

O

Obhónángatále: Obhónángatále ní àkǎ àkǎ dhu bhěyi, ndirò tina dǝ ka kí dhu ònzi dhu. Ngǎtsi kà-tì ní Kàgàwà ózè dhu ònzi ka kí dhu, ndirò ní uyátá ifũ ka kí dhu.

Òlölù ádrùngbǎ rèrù: Òlölù ádrùngbǎ rèrù ní Mísri mà nzínzi ǝ arí'í Àràbiyà tó rùngù nà ádrùngbǎ rèrù. Ndi rèrù ní ndi yà Kàgàwà núufà òná nga rùndò ndì ɔɔ, yà Mísri rò rówu Kànanà tó pbìrì ò Pbàisràyéli rùdà òná rèrù.

Òyí: Òyí ní inzí tsinàdò rí ndàlǎ ibhu-akpà, yà Kàgàwà núusò ndùdò òrù-akpà ò rò ndì ndidi nzère màlàyíkǎ òná ibhu. Ányì rò abádhí arí ànyàya itdì kà rí òná idho nódo (Upf 9.11; 11.7; 17.8).

P

Pàràdisò: Pàràdisò ní yà obhónángatále nóowuya òko òná òrù-akpà ò dhòdhódhóna nà dhèdhe tó ngari. Ányì nga ní ndi Kàgàwà adyì Pòlò ràrà àhu tina ò nì, ibhu rí kisè òrù-akpà ò (2Kò 12.2,4; Upf 2.7; 22.2). Ányì nga ní ndi Yèsù itè yà mùsàlabhà dǝ ka kutó atdíkpá ndì màná ogbo-akpà tò (Luk 23.43).

Pásika: Pásika ní yà Mísri rò ì uvò tí dhu Pbàisràyéli nfírenà òná m̀hendù. Pásika tó m̀hendù nóongónà i'í atdí-gùna tí atdí atò ǝ, ndirò ka kongónà ndi m̀hendù ònzi Yèrùsàlemà tó kigò ò tí. Ka kongónà àdù ùbǐ ka kùbǐ tàrà-zǎ ná'a ìmbǎ òná afi nà m̀gati nì ndi m̀hendù tó ònyè tí. Pbàkrístò tó Pásika tó m̀hendù idhò ǝ, abádhí arí Yèsù ingbè ndì ɔve-bvù rò, ndònzì ɔve-lèma tí dhu nírè.

Pàziyà: Pàziyà nì'í Kàgàwà bhà idza-ǝnga ka kundo nì íhù mberù-yà-ba. Ndi mberù ní ndi òná nga núufà ndì ròpè ndì ɔrù rò, risì obvò yà Yèsù avè mùsàlabhà dǝ nínganì (Màt 27.51a), ndi dhu ràdù Yèsù ná'ù ale àbhù ròngò òte Kàgàwà màná itírò (Màt 27.51; Mrk 15.38; Luk 23.45).

Pbàfàrisáyó: Pbàfàrisáyó ní Pbàyàhúdì nznzi ǝ ale, yà atdídǝ Mùsà bhà Uyátá mà abhúya tó màndu màná nazè ifu ale. Abádhí ongónà kóró kǝkò dhu nónzi ìmbǎ rí'í afíya ò rórò, ndíní kóró ale náala tí ì. Ndi dhu-okú dò rò Yèsù ongónà abádhí ànzì ɔɔɔɔ idàya nà ale tí (Màt 23.13,29).

Pbàkrístò: Pbàkrístò tó ɔvɔ nabà wemberè tí ní Yèsù bhà uvitatále. Ndi dhu anzi ndi Àtiyòkiyà tí kátina kigò ʒ abádhí ríí rórò (Kas 11.26).

Pbàkùrù: Pbàkùrù ní pbanga ʒ rúda dhu dʒ aróte ádròdrʒ ale-akpá.

Pbàìsràyéíí-bvù, abádhí-kàsù níí anya t'énɔta mà, pbanga ʒ rúda dhu dʒ mēhanurà t'ónzita màna.

Pbàsàdùkáyó: Pbàsàdùkáyó ní Pbàyàhúdí nízínzì ʒ ngùkpà ale, yà vurò ongónà àdù Músà bhà ʒyátá-tì náwe ìndrù tò. Abádhí náa'u nzá dhu ùngbè ùvùvè ale rungbeya ì ibhu ʒ rò.

Pbàyàhúdí-bvù ádròdrʒ anya nítìdì arí ale: Pbàyàhúdí bvù ádròdrʒ anya nítìdì arí ale níí àrùbhù kumì dòná atdí nà ale. Í ale níí pbàkùhání tó ádròdrʒ ale mà, Músà bhà ʒyátá tó málímó mà, pbàkùrù màna. Pbétù abádhí tó mùtù níí mbá ɔbì nà ndòtdì ìndrù-anya kohò inzà Rómà tó pbìrì ʒ lìwalì ná'ù ka rò (Yùw 18.31).

Pèndèkòtè: Pèndèkòtè ní Pbàyàhúdí-bvù ádrùngbà mēhendù-idhò nyú. Pèndèkòtè-tì ní «imbò kumì». Pbàyàhúdì náarí ndi idhò níí fù imbò kumì idhò náká Pásìka-dzidʒ òná idhò ʒ. Ndi Pèndèkòtè idhò ʒ, Pbàyàhúdì náarí nganù ka kòtsè inga ʒ rò ní mēhendù nónzi. Ndi idhò ʒ tí, abádhí náarí yà Kàgàwà abhù pbìndà ʒyátá Músà-fʒ Sìnayì tó pbìrì dʒ rò dhu níré átò. Ungbòta-Ōwútá ʒ, Pèndèkòtè-idhò ní Pbàkrístò náarí yà ʒlìlā alafí níífo Yèsù ná'ù ale dʒ wemberè tí dhu níré òná idhò (Kas 2.1-4; 20.16; 1Kò 16.8).

Pilatò: Pilatò níí Rómà tó pbìrì ʒ lìwalì, yà Yùdeyà tó pbìrì-dǵnga nandánà lìwalì, ròpè ndi 26 atò ʒ rò ràrà àhù 36 atò ʒ Yèsù ka kùgù dhu-dzidʒ (Luk 3.1; Kas 3.13). Ngàtsi rò ka kanzínà ka átò Pòtiyò Pilatò tí.

S

Sàbatù/Asota-dhò: Sàbatù ní Kàgàwà ilì asota-dhò tí kórʒ ale tò idhò. Ɖpèta tó bhùkù ʒ, ka kándí dhu Kàgàwà ranzi kórʒ dhu-tsí azà idhò ʒ, àrùbhù rí kisé idhò ʒ ndàdù ndàso. Ní Músà-fʒ Kàgàwà abhù ʒyátá ʒ, Kándí dhu ndisʒ kórʒ kasu ònzi ka kí àrùbhù rí kisé idhò ʒ dhu ní Pbàyàhúdì tò (Uvt 20.10). Sàbatù-idhò nóongónà ndòpè imbò kasu ʒ adyifí ròtsù ngòmà ʒ òná kàsùmì ʒ rò, ràrà àhù azà kasu ʒ adyifí ròtsù òná kàsùmì ʒ. Pbàkrístò arífùna asota-dhò tí idhò ní yà Yèsù ingbè ndi òná idhò (Yengè-idhò).

Sàfinà: Sàfinà ní idza bhèyi ka kòsì dòná nga ádrùngbà ibhù-yà-ba. Nwà mà pbì idzá bhà màna náatsù kà-ʒ, 'àdù ùgu ànyì, yà Kàgàwà náabhù igye rikʒ ífo kumì idhò tí, idha rùtù ní ràdù yà adzi dʒ kórʒ dhu-tsè nòtdì nínaganí.

Sànamù: Sànamù ní ale-ɔtsú ní ka kóbhòlò dhu-wòyʒ: ìndrù-wòyʒ, ngàtsi ní iza-wòyʒ, kadù ùlinà kongò ale-ùko ɔnzìyà, kulē Kàgàwà tó ngari ʒ. Í dhu nóbhòlo ka karí ɔrò ní, ngàtsi ní itsu ní, fùrangà ní, ndirò ngùkpà dhu-tidò ní mètí.

Sàndukù: Sàndukù ní itsu-afà ní mètí ndirò suma ní mètí ka kóbhòlò ndíní ka kongó tí dhu ùlì òná dhu, kadù òwu ndi dhu-tsù nàpbi rò.

Sàyuni: Sàyuni ní Yèrùsàlemà tó kigò ʒ pbìrì, yà mùsùngú dòná rò aríí Kàgàwà bhà idza tò. Ndi ɔvɔ ní átò Kàgàwà bhà idza náaríí òná ngari-ɔvɔ, ndirò ngàtsi ní ndi kigò-ɔvɔ nyú.

Sòngà: Sòngà ní idha-nzínzì ʒ ndi nákerè adzi.

T

Sifongò: Sifongò ní idha tó ngbǒna nà dhu nándù arí àndù tí ònà bhèngèbhèngù ar'ò dhu. Mùsàlabhà dǎ Yèsù rǐrǐ rórò, ka kabhè ògyògyè dhu kà ròmùvù sifongò ǎ ízò-tsù dǎ ka kòtù rórò (Mrk 15.36).

Sitanì: Sitanì (Pfòmvo). Sitanì ní nzére-alafí tó ádrèngbǎ kamà-òvò. Ngàtsi kǒvò ní Lúsèferù. Pbàgíríkí t'ávàna ǎ ka ní «Satanas». Ka ní Kàgàwà rǎ wemberè tó òmvù, yà bilí arí Kàgàwà bhà Uyátá nùkò, ndàdù ndàgò Kàgàwà òzè indrù rònzì kórò dhu nà. Ngǔkpà kǒvò ní: Pfòmvo, utorátába, umvútá-ba, màgèzì-àba, nzére-ale, obhuta-ba, utorútá-ba, tìtò-ba...

Tákìsì: Tákìsì ní àlità bhà kasu ka kónzi tí nǐ ka karítàina dhèdhèrò dhu-tsí nùdzí arí ale rìtsà fùrangà.

Tsènzèrù: Tsènzèrù ní ùnò ka kùnò dhu tó obhóngà nítè rí dhu.

U

Unduta-dzà: Unduta-dzà ní Pbàyàhúdí nóongónà 'ùndu òyá fíyó pǐrì ǎ kórò kigò ònà idza. Abádhí ongónà 'ùndu i idza ǎ 'rìrì Músà bhà Uyátá òzè màlímó rǐ dhu mà, indrù-ànyǎ ùnò ka kí tí dhu mànà.

Uvitatále: Uvitatále ní yà Yèsù avò atdí kumi dónà ǎyǎ nà ábhàlì kèlè (Màt 10.1-4, Mrk 3.13-19, Luk 6.12-16). Kǎdì i ale mànà, ndàdù dhu ùdhe fíyò, pǐndà ɔve dzidǎ i ale ràdù ndàla nyìkpóya nyú nǐ. Kǎdù i ale núvi ròwù yà i àla dhu nóvò indrù tò, 'àdù Ídzì Màkùrù nóvò indrù tò. Wò dhu-dzidǎ, i ale nàadù òngo Yèsù nà'ù ale òdò róngo ale tí. Uvitatále tó bhǔkù ǎ, Pòlò mà Bàrnabà mànà, ndirò ngǔkpà ale mànà, núnzi ka kí átò uvitatále tí. Yèsù unzi abádhí átò risè yà angýì ndì ndunzi pǐndà kasu nónzi tí uvitatále-bvu.

U

Uyátá: Uyátá àti ka kí ngàtsi nǐ «Músà bhà Uyátá» tí. Ndi Uyátá Kàgàwà abhù Músà-fó pǐndà ale Pbàìsràyéí tò. Bìbìliyà ǎ rǐrǐ wemberè tí imbò bhǔkù nánzi ka kí Músà bhà Uyátá tí. I bhǔkù ní: Ɔpèta, Uvòta, Pbàláwí, Ozàta, ndirò Tòratì.

V

Vínyò-kpa: Vínyò-kpa ní òváyì aráhu ònà rò itsu-kpǎ òdhi arí itsu-òvò. Pbàyàhúdí nóongónà kòzò abho nyú fíyó inga ǎ, 'àdù ngbǒya òbhòlò mbèyi ndíñí òdhi tí abho, ràdù iwa nǐbhò fíyò.

Y

Yǎspì: Yǎspì ní ɔrú odzina nà atdí odu-tidò. Ndi odu-tidò ní ndi ka kóbhòlò òrù-akpà ǎ rò ifoya Yèrùsàlemà-ɔwútá nǐ átò (Upf 21.11).

Z

Zàburì: Zàburì ní Pbàyàhúdí aráyuna 'ilè Kàgàwà nǐ adyi. Ka ní átò i adyi ka kúndí ònà Bìbìliyà ǎ bhǔkù-òvò. Dàwudì mà ngǔkpà ale mànà núundí i adyi ndíñí i ongó tí Kàgàwà ilè nǐ, 'àdù ka i òzè dhu itè nǐ.

Zàmàridì: Zàmàridì ní ọrú odzina nà atdí odu-tidò, yà òrù-akpà ò rò ifoya Yèrùsàlemà-owútá ka kòsì ní odu (Upf 21.19).

Ìndrű t'ídhùnà: Ìndrű t'ídhùnà tó ɔvɔ ka kitè angyi Dànyelè tó bhǔkù ɔ (7.13-14). Yēsù ati ndì ndìtírò Ìndrű t'ídhùnà tí, ndíní dhu nítè tí ndì rírà yà adzi ʒ kóró ale tò Kàgàwà bhà ngari ʒ, ìnzí ní Pbàyàhúdí tò tí vǐya dʒ rò. Ndi dhu nítè dhu átò kà rǎrǎ ìndrű tó ʒfò ʒ ale, ìnè ndì ndí'ì Kàgàwà t'ídhùnà tí rórò.

Plan de lecture quotidienne

Janvier

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
1	Màtayò 1:1–2:12	17	Màtayò 12:1-21
2	Màtayò 2:13–3:6	18	Màtayò 12:22-45
3	Màtayò 3:7–4:11	19	Màtayò 12:46–13:23
4	Màtayò 4:12-25	20	Màtayò 13:24-46
5	Màtayò 5:1-26	21	Màtayò 13:47–14:12
6	Màtayò 5:27-48	22	Màtayò 14:13-36
7	Màtayò 6:1-24	23	Màtayò 15:1-28
8	Màtayò 6:25–7:14	24	Màtayò 15:29–16:12
9	Màtayò 7:15-29	25	Màtayò 16:13–17:9
10	Màtayò 8:1-17	26	Màtayò 17:10-27
11	Màtayò 8:18-34	27	Màtayò 18:1-22
12	Màtayò 9:1-17	28	Màtayò 18:23–19:12
13	Màtayò 9:18-38	29	Màtayò 19:13-30
14	Màtayò 10:1-23	30	Màtayò 20:1-28
15	Màtayò 10:24–11:6	31	Màtayò 20:29–21:22
16	Màtayò 11:7-30		

Février

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
1	Màtayò 21:23-46	15	Mărkò 1:1-28
2	Màtayò 22:1-33	16	Mărkò 1:29–2:12
3	Màtayò 22:34–23:12	17	Mărkò 2:13–3:6
4	Màtayò 23:13-39	18	Mărkò 3:7-30
5	Màtayò 24:1-28	19	Mărkò 3:31–4:25
6	Màtayò 24:29-51	20	Mărkò 4:26–5:20
7	Màtayò 25:1-30	21	Mărkò 5:21-43
8	Màtayò 25:31–26:13	22	Mărkò 6:1-29
9	Màtayò 26:14-46	23	Mărkò 6:30-56
10	Màtayò 26:47-68	24	Mărkò 7:1-23
11	Màtayò 26:69–27:14	25	Mărkò 7:24–8:10
12	Màtayò 27:15-31	26	Mărkò 8:11–9:1
13	Màtayò 27:32-66	27	Mărkò 9:2-29
14	Màtayò 28:1-20	28	Mărkò 9:30–10:12

Mars

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
1	Mărkò 10:13-31	17	Lukà 2:36-52
2	Mărkò 10:32-52	18	Lukà 3:1-22
3	Mărkò 11:1-26	19	Lukà 3:23-38
4	Mărkò 11:27-12:17	20	Lukà 4:1-30
5	Mărkò 12:18-37	21	Lukà 4:31-5:11
6	Mărkò 12:38-13:13	22	Lukà 5:12-28
7	Mărkò 13:14-37	23	Lukà 5:29-6:11
8	Mărkò 14:1-21	24	Lukà 6:12-38
9	Mărkò 14:22-52	25	Lukà 6:39-7:10
10	Mărkò 14:53-72	26	Lukà 7:11-35
11	Mărkò 15:1-47	27	Lukà 7:36-8:3
12	Mărkò 16:1-20	28	Lukà 8:4-21
13	Lukà 1:1-25	29	Lukà 8:22-39
14	Lukà 1:26-56	30	Lukà 8:40-9:6
15	Lukà 1:57-80	31	Lukà 9:7-27
16	Lukà 2:1-35		

Avril

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
1	Lukà 9:28-50	16	Lukà 18:1-17
2	Lukà 9:51-10:12	17	Lukà 18:18-43
3	Lukà 10:13-37	18	Lukà 19:1-27
4	Lukà 10:38-11:13	19	Lukà 19:28-48
5	Lukà 11:14-36	20	Lukà 20:1-26
6	Lukà 11:37-12:7	21	Lukà 20:27-47
7	Lukà 12:8-34	22	Lukà 21:1-28
8	Lukà 12:35-59	23	Lukà 21:29-22:13
9	Lukà 13:1-21	24	Lukà 22:14-34
10	Lukà 13:22-14:6	25	Lukà 22:35-53
11	Lukà 14:7-35	26	Lukà 22:54-23:12
12	Lukà 15:1-32	27	Lukà 23:13-43
13	Lukà 16:1-18	28	Lukà 23:44-24:12
14	Lukà 16:19-17:10	29	Lukà 24:13-53
15	Lukà 17:11-37	30	Yùwanì 1:1-28

Mai

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
1	Yùwanì 1:29-51	8	Yùwanì 5:24-47
2	Yùwanì 2:1-25	9	Yùwanì 6:1-21
3	Yùwanì 3:1-21	10	Yùwanì 6:22-40
4	Yùwanì 3:22-4:3	11	Yùwanì 6:41-71
5	Yùwanì 4:4-42	12	Yùwanì 7:1-29
6	Yùwanì 4:43-54	13	Yùwanì 7:30-52
7	Yùwanì 5:1-23	14	Yùwanì 7:53-8:20

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
15	Yùwanì 8:21-30	24	Yùwanì 13:31-14:14
16	Yùwanì 8:31-59	25	Yùwanì 14:15-31
17	Yùwanì 9:1-41	26	Yùwanì 15:1-27
18	Yùwanì 10:1-21	27	Yùwanì 16:1-33
19	Yùwanì 10:22-42	28	Yùwanì 17:1-26
20	Yùwanì 11:1-53	29	Yùwanì 18:1-24
21	Yùwanì 11:54-12:19	30	Yùwanì 18:25-19:22
22	Yùwanì 12:20-50	31	Yùwanì 19:23-42
23	Yùwanì 13:1-30		

Juin

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
1	Yùwanì 20:1-31	16	Uvitatále-kàsü 10:34-48
2	Yùwanì 21:1-25	17	Uvitatále-kàsü 11:1-30
3	Uvitatále-kàsü 1:1-26	18	Uvitatále-kàsü 12:1-23
4	Uvitatále-kàsü 2:1-47	19	Uvitatále-kàsü 12:24-13:12
5	Uvitatále-kàsü 3:1-26	20	Uvitatále-kàsü 13:13-41
6	Uvitatále-kàsü 4:1-37	21	Uvitatále-kàsü 13:42-14:7
7	Uvitatále-kàsü 5:1-42	22	Uvitatále-kàsü 14:8-28
8	Uvitatále-kàsü 6:1-15	23	Uvitatále-kàsü 15:1-35
9	Uvitatále-kàsü 7:1-29	24	Uvitatále-kàsü 15:36-16:15
10	Uvitatále-kàsü 7:30-50	25	Uvitatále-kàsü 16:16-40
11	Uvitatále-kàsü 7:51-8:13	26	Uvitatále-kàsü 17:1-34
12	Uvitatále-kàsü 8:14-40	27	Uvitatále-kàsü 18:1-21
13	Uvitatále-kàsü 9:1-25	28	Uvitatále-kàsü 18:22-19:12
14	Uvitatále-kàsü 9:26-43	29	Uvitatále-kàsü 19:13-41
15	Uvitatále-kàsü 10:1-33	30	Uvitatále-kàsü 20:1-38

Juillet

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
1	Uvitatále-kàsü 21:1-16	17	Pbàrɔmà 4:1-12
2	Uvitatále-kàsü 21:17-36	18	Pbàrɔmà 4:13-5:5
3	Uvitatále-kàsü 21:37-22:16	19	Pbàrɔmà 5:6-21
4	Uvitatále-kàsü 22:17-23:10	20	Pbàrɔmà 6:1-23
5	Uvitatále-kàsü 23:11-35	21	Pbàrɔmà 7:1-14
6	Uvitatále-kàsü 24:1-27	22	Pbàrɔmà 7:15-8:6
7	Uvitatále-kàsü 25:1-27	23	Pbàrɔmà 8:7-21
8	Uvitatále-kàsü 26:1-32	24	Pbàrɔmà 8:22-39
9	Uvitatále-kàsü 27:1-20	25	Pbàrɔmà 9:1-21
10	Uvitatále-kàsü 27:21-44	26	Pbàrɔmà 9:22-10:13
11	Uvitatále-kàsü 28:1-31	27	Pbàrɔmà 10:14-11:12
12	Pbàrɔmà 1:1-17	28	Pbàrɔmà 11:13-36
13	Pbàrɔmà 1:18-32	29	Pbàrɔmà 12:1-21
14	Pbàrɔmà 2:1-24	30	Pbàrɔmà 13:1-14
15	Pbàrɔmà 2:25-3:8	31	Pbàrɔmà 14:1-23
16	Pbàrɔmà 3:9-31		

Août

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
1	Pbàromà 15:1-21	17	1 Pbàkòritò 11:2-16
2	Pbàromà 15:22-16:7	18	1 Pbàkòritò 11:17-34
3	Pbàromà 16:8-27	19	1 Pbàkòritò 12:1-26
4	1 Pbàkòritò 1:1-17	20	1 Pbàkòritò 12:27-13:13
5	1 Pbàkòritò 1:18-2:5	21	1 Pbàkòritò 14:1-17
6	1 Pbàkòritò 2:6-3:4	22	1 Pbàkòritò 14:18-40
7	1 Pbàkòritò 3:5-23	23	1 Pbàkòritò 15:1-28
8	1 Pbàkòritò 4:1-21	24	1 Pbàkòritò 15:29-58
9	1 Pbàkòritò 5:1-13	25	1 Pbàkòritò 16:1-24
10	1 Pbàkòritò 6:1-20	26	2 Pbàkòritò 1:1-11
11	1 Pbàkòritò 7:1-24	27	2 Pbàkòritò 1:12-2:11
12	1 Pbàkòritò 7:25-40	28	2 Pbàkòritò 2:12-17
13	1 Pbàkòritò 8:1-13	29	2 Pbàkòritò 3:1-18
14	1 Pbàkòritò 9:1-18	30	2 Pbàkòritò 4:1-12
15	1 Pbàkòritò 9:19-10:13	31	2 Pbàkòritò 4:13-5:10
16	1 Pbàkòritò 10:14-11:1		

Septembre

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
1	2 Pbàkòritò 5:11-21	16	Gàlātiyà 2:17-3:9
2	2 Pbàkòritò 6:1-13	17	Gàlātiyà 3:10-22
3	2 Pbàkòritò 6:14-7:7	18	Gàlātiyà 3:23-4:20
4	2 Pbàkòritò 7:8-16	19	Gàlātiyà 4:21-5:12
5	2 Pbàkòritò 8:1-15	20	Gàlātiyà 5:13-26
6	2 Pbàkòritò 8:16-24	21	Gàlātiyà 6:1-18
7	2 Pbàkòritò 9:1-15	22	Èfesò 1:1-23
8	2 Pbàkòritò 10:1-18	23	Èfesò 2:1-22
9	2 Pbàkòritò 11:1-15	24	Èfesò 3:1-21
10	2 Pbàkòritò 11:16-33	25	Èfesò 4:1-16
11	2 Pbàkòritò 12:1-10	26	Èfesò 4:17-5:2
12	2 Pbàkòritò 12:11-21	27	Èfesò 5:3-33
13	2 Pbàkòritò 13:1-14	28	Èfesò 6:1-24
14	Gàlātiyà 1:1-24	29	Filipì 1:1-26
15	Gàlātiyà 2:1-16	30	Filipì 1:27-2:18

Octobre

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
1	Filipì 2:19-3:6	9	1 Tèsàlònikà 1:1-2:9
2	Filipì 3:7-4:1	10	1 Tèsàlònikà 2:10-3:13
3	Filipì 4:2-23	11	1 Tèsàlònikà 4:1-5:3
4	Kòlòsayì 1:1-20	12	1 Tèsàlònikà 5:4-28
5	Kòlòsayì 1:21-2:7	13	2 Tèsàlònikà 1:1-12
6	Kòlòsayì 2:8-23	14	2 Tèsàlònikà 2:1-17
7	Kòlòsayì 3:1-17	15	2 Tèsàlònikà 3:1-18
8	Kòlòsayì 3:18-4:18	16	1 Tímòtewù 1:1-20

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
17	1 Tīmōtewà 2:1-15	25	2 Tīmōtewà 4:1-22
18	1 Tīmōtewà 3:1-16	26	Titò 1:1-16
19	1 Tīmōtewà 4:1-16	27	Titò 2:1-14
20	1 Tīmōtewà 5:1-25	28	Titò 2:15–3:15
21	1 Tīmōtewà 6:1-21	29	Filimonì 1:1-25
22	2 Tīmōtewà 1:1-18	30	Pbàèbràniyà 1:1-14
23	2 Tīmōtewà 2:1-21	31	Pbàèbràniyà 2:1-18
24	2 Tīmōtewà 2:22–3:17		

Novembre

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
1	Pbàèbràniyà 3:1-19	16	Pbàèbràniyà 13:1-25
2	Pbàèbràniyà 4:1-13	17	Yàkòbhò 1:1-18
3	Pbàèbràniyà 4:14–5:14	18	Yàkòbhò 1:19–2:17
4	Pbàèbràniyà 6:1-20	19	Yàkòbhò 2:18–3:18
5	Pbàèbràniyà 7:1-19	20	Yàkòbhò 4:1-17
6	Pbàèbràniyà 7:20-28	21	Yàkòbhò 5:1-20
7	Pbàèbràniyà 8:1-13	22	1 Péterù 1:1-12
8	Pbàèbràniyà 9:1-10	23	1 Péterù 1:13–2:10
9	Pbàèbràniyà 9:11-28	24	1 Péterù 2:11–3:7
10	Pbàèbràniyà 10:1-18	25	1 Péterù 3:8–4:6
11	Pbàèbràniyà 10:19-39	26	1 Péterù 4:7–5:14
12	Pbàèbràniyà 11:1-16	27	2 Péterù 1:1-21
13	Pbàèbràniyà 11:17-31	28	2 Péterù 2:1-22
14	Pbàèbràniyà 11:32–12:13	29	2 Péterù 3:1-18
15	Pbàèbràniyà 12:14-29	30	1 Yùwanì 1:1-10

Décembre

<i>date</i>	<i>écriture</i>	<i>date</i>	<i>écriture</i>
1	1 Yùwanì 2:1-17	17	Upfòta 8:1-13
2	1 Yùwanì 2:18–3:2	18	Upfòta 9:1-21
3	1 Yùwanì 3:3-24	19	Upfòta 10:1-11
4	1 Yùwanì 4:1-21	20	Upfòta 11:1-19
5	1 Yùwanì 5:1-21	21	Upfòta 12:1-18
6	2 Yùwanì 1:1-13	22	Upfòta 13:1-18
7	3 Yùwanì 1:1-15	23	Upfòta 14:1-20
8	Yudhà 1:1-25	24	Upfòta 15:1-8
9	Upfòta 1:1-20	25	Upfòta 16:1-21
10	Upfòta 2:1-17	26	Upfòta 17:1-18
11	Upfòta 2:18–3:6	27	Upfòta 18:1-24
12	Upfòta 3:7-22	28	Upfòta 19:1-21
13	Upfòta 4:1-11	29	Upfòta 20:1-15
14	Upfòta 5:1-14	30	Upfòta 21:1-27
15	Upfòta 6:1-17	31	Upfòta 22:1-21
16	Upfòta 7:1-17		